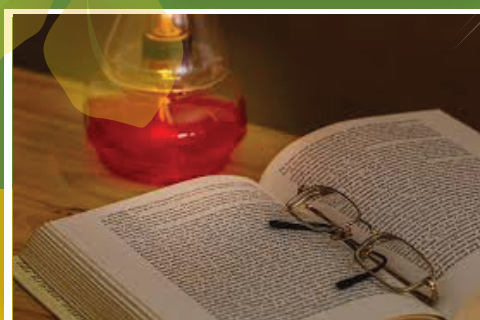

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ **ระดับชาติ ครั้งที่ 3** ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย

**“สร้างองค์ความรู้
มุ่งสู่การศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น”**

สารจากอธิการบดี

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

การประชุมวิชาการระดับชาติราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย ครั้งที่ 3

“สร้างองค์ความรู้ มุ่งสู่การศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น”

การประชุมวิชาการระดับชาติราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัยในครั้งนี้จะเป็นครั้งที่ 3 แล้ว ภายใต้ประเด็นหลัก “สร้างองค์ความรู้ มุ่งสู่การศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น” ซึ่งถือว่าเป็นที่น่าสนใจและสอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศในปัจจุบันที่อยู่ในบรรยากาศของการปฏิรูปประเทศไทย ซึ่งมีประเด็นที่ต้องปฏิรูป 18 ประเด็น ใน 18 ประเด็นนั้นก็มีเรื่องของการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นรวมอยู่ด้วย ดังนั้น องค์ความรู้ที่ผ่านการค้นพบโดยผ่านกระบวนการศึกษาวิจัยที่น่าเชื่อถือ ทั้งทางระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ หรือระเบียบวิธีวิจัยที่ผสมทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งได้รับการคัดเลือกให้นำเสนอในการประชุมวิชาการครั้งนี้ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบภาคบรรยาย ภาคโปสเตอร์ หรือนิทรรศการ จึงนับได้ว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ในแวดวงวิชาการอย่างกว้างขวางมากขึ้นสมดังเจตนารมณ์สำคัญยิ่งของการวิจัย คือ การเผยแพร่ผลงานเพื่อให้เกิดการนำไปสู่การใช้ประโยชน์

สำหรับการประชุมวิชาการระดับชาติราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัยครั้งนี้ได้รับความสนใจจากนักวิจัยส่งผลงานวิจัยเข้าร่วมนำเสนอเป็นจำนวนมาก ซึ่งดูแล้วมากกว่าครั้งที่ผ่านมาจึงถือว่าการจัดประชุมวิชาการระดับชาติราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัยมีการพัฒนาไปในทางที่ดี ทั้งนี้คงมาจากการจัดงานที่มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานทางวิชาการระดับชาติอย่างแท้จริง จึงต้องขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ คณะกรรมการจัดงานและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า นักวิจัย นักวิชาการ ตลอดจนผู้ที่สนใจความก้าวหน้าทางวิชาการในแวดวงการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นจะได้รับประโยชน์สูงสุดจากการประชุมวิชาการในครั้งนี้ และนำความรู้ประสบการณ์ที่ได้รับไปพัฒนาตน พัฒนางาน พัฒนางองค์การของท่านให้มีความเจริญรุ่งเรืองยิ่ง ๆ ขึ้นไป

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

คำนำ

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงได้จัดการประชุมวิชาการระดับชาติ ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย ครั้งที่ 3 “สร้างองค์ความรู้ มุ่งสู่การศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น” ในวันอาทิตย์ที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2558 เพื่อเปิดโอกาสให้คณาจารย์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา นักวิจัย และผู้ที่สนใจได้นำเสนอผลงานวิจัยที่ดีและมีคุณภาพ เป็นการสร้างเครือข่ายของการวิจัย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำงานวิจัย

การจัดประชุมวิชาการเพื่อนำเสนอผลงานวิจัยครั้งนี้เป็นครั้งที่ 3 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยจัดให้มีการนำเสนอผลงานวิจัยสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การศึกษา มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ และการบริหารธุรกิจ ทั้งภาคบรรยายและภาคโปสเตอร์ มีการจัดนิทรรศการแสดงผลงานวิจัยในหัวข้อเรื่อง การยกระดับภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่น จากผักพื้นบ้านอาหารพื้นถิ่นชาติพันธุ์ราชบุรีสู่การท่องเที่ยวอาเซียน และมีการบรรยายพิเศษเรื่อง การปฏิรูปการศึกษากับการพัฒนาท้องถิ่น โดยผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี

สถาบันวิจัยและพัฒนาได้รวบรวมบทความวิจัยของผู้นำเสนอผลงานวิจัยทั้งภาคบรรยายและภาคโปสเตอร์ไว้ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ (Proceeding) ทั้งในรูปแบบเอกสาร แผ่นซีดี และในเว็บไซต์ เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยไปสู่สาธารณชนอย่างทั่วถึงและกว้างขวาง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการนี้จะประโยชน์ต่อคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย และผู้สนใจสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาตนเอง พัฒนางาน พัฒนาหน่วยงาน หรือต่อยอดงานวิจัยต่อไป

สถาบันวิจัยและพัฒนาขอขอบพระคุณผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรีที่ให้เกิดริเป็นประธานในพิธีเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการแสดงผลงานวิจัย รวมทั้งบรรยายพิเศษ ขอขอบคุณผู้บริหารและคณาจารย์จากคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมพิจารณาคัดเลือกผลงานวิจัย และบุคลากรของสถาบันวิจัยและพัฒนาทุกคนที่ร่วมมือร่วมใจปฏิบัติงานจนการจัดงานครั้งนี้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ขอขอบคุณผู้สนับสนุนการจัดงานทุกท่าน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือเพื่อพัฒนางานวิจัยของคณาจารย์และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยให้ก้าวหน้าต่อไป

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชฎาพร โปศัยสุวรรณค์)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

พิจารณาบทความวิจัยฉบับสมบูรณ์ เพื่อการตีพิมพ์เผยแพร่ลงในรายงานสืบเนื่องจากการประชุม
วิชาการราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย ครั้งที่ 3

รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวงศ์
รองศาสตราจารย์ ดร.วีรชัย พุทธวงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์นารถ นาถวรานันต์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพงษ์ แก้วขาว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วยา เสียงประชา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิเชษฐ อนุรักษอุดม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภมรรัตน์ วิริยะการุณย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดช บุญประจักษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ต่อศักดิ์ ซอแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรีย์ ยอดฉิม
ดร.รัตนา ศรีทัศน์
ดร.วรรณรัตน์ วัฒนานามิตกุล
ดร.ปรัชญา มหาวิจิฉยมมนตรี
ดร.บุญเรือง ศรีเหรียญ
ดร.บุญเลิศ ไพรินทร์
ดร.โกมล ไพศาล
ดร.ณรงค์ สัจวารนที
ดร.ชาติชาย มุกสง
ดร.เกษศิริรินทร์ เอกสินธิ์กุล
ดร.นิภารัตน์ สายประเสริฐ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

พิจารณาบทความวิจัยฉบับสมบูรณ์ เพื่อการตีพิมพ์เผยแพร่ลงในรายงานสืบเนื่องจากการประชุม
วิชาการราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย ครั้งที่ 3

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิวรรณ จันท์เทพย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนิดา ตรีสวัสดิ์
ดร.อาคม เจริญสุข
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชฎาพร โพคัยสุวรรณค์
อาจารย์ทรงเกียรติ อิงคามระธร

กำหนดการ

การประชุมวิชาการระดับชาติราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย ครั้งที่ 3

“สร้างองค์ความรู้ มุ่งสู่การศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น”

วันอาทิตย์ที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2558

ณ อาคารศูนย์ภาษาและศูนย์คอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

เวลา	รายการ	กิจกรรม
08.00-08.30 น.	ลงทะเบียน ชั้น 1 อาคารศูนย์ภาษาและศูนย์คอมพิวเตอร์	- การนำเสนอ
08.30-09.00 น.	พิธีเปิดโดย ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี (ณ ห้องประชุมชั้น 4)	ผลงานวิจัย
09.00-10.00 น.	บรรยายพิเศษเรื่อง การปฏิรูปการศึกษากับการพัฒนาท้องถิ่น โดย ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี	ภาคบรรยาย
10.00-12.00 น.	นำเสนอผลงานวิจัยภาคบรรยาย (ห้อง training room 1-5 ชั้น 3, ห้องประชุมชั้น 4 อาคารศูนย์ภาษาและศูนย์คอมพิวเตอร์) - สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ - สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - สาขาการศึกษา - สาขาการบริหารธุรกิจ นำเสนอผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์ (ชั้น 4 อาคารศูนย์ภาษาและศูนย์คอมพิวเตอร์) - สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ - สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - สาขาการศึกษา - สาขาการบริหารธุรกิจ	- การนำเสนอ ผลงานวิจัย ภาคโปสเตอร์ - การจัดนิทรรศการ แสดงผลงานวิจัย
12.00-13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน (ชั้น 2 อาคารศูนย์ภาษาและศูนย์คอมพิวเตอร์)	
13.00-17.00 น.	นำเสนอผลงานวิจัยภาคบรรยาย (ห้อง training room 1-5 ชั้น 3, ห้องประชุมชั้น 4 อาคารศูนย์ภาษาและศูนย์คอมพิวเตอร์) - สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ - สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - สาขาการศึกษา - สาขาการบริหารธุรกิจ นำเสนอผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์ (ชั้น 4 อาคารศูนย์ภาษาและศูนย์คอมพิวเตอร์) - สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ - สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี - สาขาการศึกษา - สาขาการบริหารธุรกิจ	

หมายเหตุ : รับประทานอาหารเครื่องดื่ม/อาหารว่าง เวลา 10.30-10.45 น. และ 14.30 -14.45 น. ชั้น 2 อาคาร

: การรับประทานอาหารกลางวันและอาหารว่างใช้คู่มืออาหารที่แจกให้ ณ จุดลงทะเบียน

สารบัญ

สารจากอธิการบดี	(1)
คำนำ	(2)
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ	(3)
กำหนดการ	(4)
การนำเสนอผลงานวิจัยภาคบรรยาย	
สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	
การจำลองการวิบัติของคอนกรีตบล็อกผสมซีเมนต์แกลบ จุฑาทิพย์ ทองเดชาสามารถ ชีวินทร์ ลิ้มศิริ และมารุต โคตรพันธ์	1
การจำลองการถ่ายโอนความร้อนของคอนเดนเซอร์ด้วยเม็ดแลป/ซีมูลิงค์ ชัยนิกร กุลวงษ์ ชีวินทร์ ลิ้มศิริ และมารุต โคตรพันธ์	7
ศึกษาสภาวะการสกัดเซรีซินของ Bombyx mori ด้วยน้ำซีเมนต์จากแกลบและชานอ้อย ศรายุทธ ศรีสวัสดิ์ ณิชากร ปทุมรังสรรค์	14
การศึกษาเปรียบเทียบสัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลของวัสดุก่อสร้างที่มีส่วนประกอบ ของแบเรียมคาร์บอเนต (BaCO ₃) และตะกั่วคาร์บอเนต (PbCO ₃) ฐนสพล ปรีชาญาณ ณิชุกฤตา จันทิมา และจักรพงษ์ แก้วขาว	19
การประดิษฐ์เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงโดยใช้สีย้อมจากธรรมชาติ ที่สกัดจากผลเต่าร้างเป็นตัวดูดกลืนแสง ปรานอม แสงนิล สมพงศ์ มาเบา วิรัตน์ เจริญบุญ เฉลียว เพชรทอง	26
การประดิษฐ์เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงโดยใช้สีย้อมจากธรรมชาติ ที่สกัดจากเปลือกมะเกลือเลือดเป็นตัวดูดกลืนแสง สุภาพร สีสิงห์ สมพงศ์ มาเบา วิรัตน์ เจริญบุญ เฉลียว เพชรทอง	32
การศึกษาคุณลักษณะการเขียนของสำเนาภาพถ่ายลายมือชื่อและต้นฉบับลายมือชื่อ สุจินดา จันคง วีรชัย พุทธวงศ์	37
การประยุกต์ใช้กระบวนการจับก้อนด้วยไฟฟ้าในการกำจัดสารที่ให้สีออก จากสารสกัดพญาอ สุพัตรา พรหมที เฉลียว เพชรทอง สมพงศ์ มาเบา และวีรชัย พุทธวงศ์	42
การเปรียบเทียบเชิงปริมาณและคุณภาพของโลหิตชนิดต่าง ๆ โดย Luminol อัครพนธ์ เอี้ยวรัตนวดี วีรชัย พุทธวงศ์	48
การสังเคราะห์อนุพันธ์ของสารประกอบอินโดลกับอะมิโนเบนโซเอต ธีรยุทธ มณีเรืองฤทธิ์ วีรชัย พุทธวงศ์	51
การศึกษาลำดับก่อนหลังของจุดตัดกันระหว่างหมึกพิมพ์เลเซอร์กับอุปกรณ์การเขียน โดยใช้เครื่อง Docucenter Expert (PIA 6000) มูทิตา นามสง่า วีรชัย พุทธวงศ์	56

ผลกระทบของอุณหภูมิต่อสารชีวโมเลกุลกลายน้ำมีอบนปลอกกระสุนปืนหลังการยิง ตฤณ พิชิตกฤษกร วีรชัย พุทธวงศ์	60
การศึกษาการต้านฤทธิ์อนุมูลอิสระของรากหม่อน รพีพร ชนะภักดิ์ อัญญา อุ่นไธสง อชฌา สมนึก สุนทร จัทรพงษ์ โสรายา ไทยวานิช	65
การศึกษาฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรียของสารสกัดจากชวนชมและลีลาวดีพันธุ์ขาวพวง นันทิตา วงศ์หวน เฉลียว เพชรทอง สมพงษ์ มาเป้า และวีรชัย พุทธวงศ์	68
ฤทธิ์ต้านเชื้อราของน้ำมันหอมระเหยจากกระชายพรานและกระชายแดง ในเขตจังหวัดกาญจนบุรี พรทิพ กันภัย เฉลียว เพชรทอง สมพงษ์ มาเป้า และวีรชัย พุทธวงศ์	74
ฤทธิ์ต้านเชื้อจุลินทรีย์ของน้ำมันหอมระเหยจากมะสัง ชลิตา อนุพันธ์ เฉลียว เพชรทอง สมพงษ์ มาเป้า และวีรชัย พุทธวงศ์	81
ฤทธิ์ต้านเชื้อจุลินทรีย์ของน้ำมันหอมระเหยจากสะค้านและสะค้านแดง ยุพิน ทศนวิจิตรพันธ์ เฉลียว เพชรทอง สมพงษ์ มาเป้า และวีรชัย พุทธวงศ์	86
การส่งเสริมการท่องศัพท์เฉพาะทางวิทยาศาสตร์ชีวภาพสำหรับนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์ อภิณพ จิตใจงาม	92
On Quasi-Left Primary ϕ -ideals in ϕ -AG-Groupoids P. Yiarayong and P. Panpho	97
ประสิทธิผลของโปรแกรมคลายเครียดด้วยการออกกำลังกายโดยการรำเชิงในกลุ่มวัยทอง รุ่งนภา สิงห์สถิตย์	102
การพัฒนาโปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษาเพื่อการท่องเที่ยว ในเขตอำเภอสวนผึ้ง โดยผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ เมตตา คงคากุล	109
การพัฒนาคู่มือนักท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีแบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์ นาวิณ คงรักษา	115
สาขาการศึกษา	
การประเมินผลการดำเนินงานโครงการธนาคารประชาชนเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ การพัฒนาของธนาคารออมสิน สาขาบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี วิภา อินทร์จันทร์	121
การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา วิวรรธน์ จันทรเทพย์ สุรางค์ มั่นยานนท์	128
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการเงินธุรกิจของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ลำไย มีเสน่ห์	135
การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PAIWAT เพื่อส่งเสริมความสามารถใน การแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อมรชญา ชินศรี	141

ปัจจัยอิทธิพลของการรับรู้คุณค่าต่อการตัดสินใจใช้บริการซ่อมบำรุงรถสิบล้อ ธนารักษ์ ไทยเจียมอารีย์	146
การพัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่น เกี่ยวกับความเชื่อในการอบรมเลี้ยงดูเด็กใน 8 ชาติพันธุ์ จังหวัดราชบุรี สมภัสสร บัวรอด	151
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย นิตยา เรืองมาก	157
การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนายอดนักมวยไทย สู่การเป็นครูมวยไทยมืออาชีพ รุ่งอรุณ สุทธิพงษ์	162
การพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมนักมวยไทยอาชีพก่อนการแข่งขัน ไม่น้อยกว่า 21 วัน สรวิชญ์ จุฑเกษ แสงว วิทย์พิทักษ์ และวรยุทธ์ ทิพย์เที่ยงแท้	169
การศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการออกเสียงพินอินโดยใช้ชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอิน ประไพโร จันทะบัณฑิต	174
การพัฒนาเลิร์นนิ่งอ็อบเจกต์ฝึกทักษะทางด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 1 อดิศักดิ์ โยนอก	182
การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ประยุกต์แนวความคิดการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้าง มโนทัศน์และความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปลื้มจิตร เหมวัตร สุกัญญรัตน์ คงงาม	187
การพัฒนาคู่มือการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี รักตวรรณ ศิริภาพร	192
การศึกษาความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดราชบุรี ชวน ภารังกุล	198
การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษา สู่ประชาคมอาเซียนในจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม พรศักดิ์ สุจริตรักษ์	205
การศึกษากลยุทธ์การจัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพสู่สากล : กรณีศึกษวันทรงชัย ศิริภาพ รัตนสุบรรณ ชาญชัย ยมดิษฐ์	212

การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูมวยไทยอาชีพ วีรพล วิเศษศิลป์ ชาญชัย ยมดิษฐ์	218
การพัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่น 8 ชาติพันธุ์ ในจังหวัดราชบุรี ถาวร เส็งเอียด และคณะ	224
การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน การบริการด้านอุปกรณ์ การศึกษา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ หมู่บ้านจอมบึง กุลยา อนุโลก	230
ผลการพัฒนาทัศนคติต่อมวยไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ชาญชัย ยมดิษฐ์	237
การพัฒนาสมรรถนะด้านไอซีทีสำหรับคณาจารย์ของสถาบันการพลศึกษาในประเทศไทย กนก อ้นถาวร	243
การศึกษาแนวการปฏิบัติที่ดีในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี วิจิตรรา เงินบาท	249
การประเมินโครงการบริหารวิชาชีพรู ปีการศึกษา 2556 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง อรุณี เอี่ยมพงษ์ไพฑูรย์	254
การใช้มวยไทยแอโรบิคเพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางกายของเยาวชน ในเขตชุมชนเทศบาลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี สำราญ สุขแสวง	260
การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมศิลปะมวยไทยโคราชเพื่อสร้างเสริมเอกลักษณ์ของชาติ เข้า วาทยโยธา ชาญชัย ยมดิษฐ์ และวรยุทธ์ ทิพเที่ยงแท้	265
การศึกษาความพร้อมด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของครูกลุ่มสาระ การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 8 จังหวัดราชบุรี ชุตินา เทพสวัสดิ์ และอนงค์ สระบัว	271
การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการค่ายมวยไทยอาชีพ วัฒนา โคตรสมบัติ ชาญชัย ยมดิษฐ์	276
การพัฒนาแบบกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทยเพื่อเพิ่มทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม มานพ ตั้งเพชรศิริพงศ์ ชาญชัย ยมดิษฐ์	282
การพัฒนาทักษะฝีมือการวาดภาพของนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยใช้กระบวนการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ ณรงค์ศักดิ์ สุขแก้วมณี	288
การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ เสนห์ นวลจันทิก	294

<p>การศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบางกระ โดยใช้วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกม สุรชาติ บุรณศิริ</p>	299
<p>การศึกษาความสามารถในการอ่าน - เขียนภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของวิธีการ วิภา จันทร์อินทร์</p>	304
<p>การศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบอรรถลักษณะของวิธีการ ศิโรจน์ ปั่นทองคำ</p>	310
<p>การศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนวัดบ้านเก่า ด้วยวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเพลง ทิติยา อินถ์ล้อม</p>	316
<p>การศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลจอมบึงโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน มุกธิดา สุดสาคร</p>	322
<p>การศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหัวหินวิทยาลัยโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้าน เบญจมาศ ทองจันทร์</p>	329
<p>การศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษและความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองไถ่ขัน โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของการพรรณนา หนุบล จินต์ม</p>	335
<p>การศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านพุดายด้วยวิธีสอนโดยใช้กิจกรรมเพลงและเกมเดือนนภา ทองมาก</p>	342
<p>การศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ ภราภรณ์ สีทรงฮาด</p>	349

<p>การศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสายธรรมจันทร์</p> <p>โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของรายงาน</p> <p>ศศิวิมล คุ่มมัน</p>	356
<p>การศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคุระบุรี โดยใช้วิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน</p> <p>สุจิตรา บ้านนบ</p>	362
<p>การศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดน้ำพุด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบอรรถลักษณะของนิทาน</p> <p>จุฑามาศ เฮนะเกษตร</p>	368
<p>การศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนวัดรางบัว (แหลมราษฎร์บำรุง) โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน</p> <p>วศินี หนูนภักดี</p>	375
<p>การศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนตรุณาราชบุรีวิเทศศึกษา โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกมนันทมน โค้ทส์</p>	381
<p>การศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษและแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาดรุณาราชบุรี โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของหนังสือพิมพ์</p> <p>สโรชา เรืองกฤษณ์</p>	386
<p>การศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ และเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 2 วิทยาลัยเทคโนโลยีเตรุณาไปลีเทคนิค โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features)</p> <p>เสาวภา บุตรน้ำดี</p>	392
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	
<p>การวิเคราะห์อิทธิพลของความพึงพอใจในงานต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ</p> <p>ฉันทะ จันทะเสนา</p>	398

การศึกษาความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร สมนึก การระกักดี ทิปพิพัฒน์ สันตะวัน	404
การบังคับคดีทางปกครองคดีภาษีโรงเรือนและที่ดิน และคดีภาษีป้าย ธีรพงษ์ หนูไชยแก้ว	410
การพัฒนาชุมชนบ้านหนองน้ำใสอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วรลักษณ์ ทองประยูร	415
การปรับตัวของชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดสงขลาในเงื่อนไขสังคมปัจจุบัน ณัฐธัญญา พรพรรณรัตน์	420
ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาจากอดีต-ปัจจุบัน : กรณีศึกษาปราสาทเขาพระวิหาร ณัฐพล บุญยพิพัฒน์	425
การเปิดรับข่าวสารและการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โสภาพร กล่ำสกุล	429
ความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์การกับสุขภาพองค์การ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สร้อยณัฐ อุเสินยาง คณน ไตรจันทร์ อิศรัฎฐ์ รินไธสง	435
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ ของพนักงานโรงแรมในเขตพื้นที่ภาคใต้ ประเทศไทย : ทบทวนวรรณกรรม พิชณุตม์ เพ็ญมาศ จุฑามณี ตระกูลมุกดา และปรารถนา หลีกภัย	442
ประเพณีของชาวกะเหรี่ยงบ้านยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี อัจฉริยา โชติกลาง ณัฐวดี สว่างงาม ศุภฤกษ์ สายแก้ว	448
อนาคตภาพที่เป็นไปได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงพุทธศักราช 2566 ศุภฤกษ์ สายแก้ว	456
รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรี ภคพิชา แก่นเพ็ชร	464
ภาวะผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุขเพื่อการพัฒนาสุขภาพของประชาชน ในเขตจังหวัดราชบุรี เบญจา ลิขิตยี่งวรา ดรุณี ร่ำรวย อำนวย ปันพิลา	472
การฟื้นฟูและเผยแพร่ภูมิปัญญาหัตถ์ไทยทรงดำในภูมิภาคตะวันตก ปณัญจรี สรสีสม เบญจา ลิขิตยี่งวรา ทรงศักดิ์ เกษมรุจิภาคย์ และชัชวาล อินทรपालิต	480
ความคาดหวังของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในเรือนจำต่อพระเทศน์ ในเรือนจำกลางจังหวัดราชบุรี พระครูภาวนาโชติคุณ (ก๊วยไฮ้ แซ่ลิ้ม) ชวน ภารังกุล	489
การรับรู้เกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของบุคลากร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ศันสนีย์ เขียวมาประเสริฐ	494

การรับรู้การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของบุคลากรโรงเรียนบ้านหนองงูเหลือม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม วัชรินทร์ วิภากุล	499
การส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี สุวรรณี ชูระแพง	504
การบริหารธุรกิจ	
ปัจจัยแห่งความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองขนาก อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี วรรณ โขคบรรดาลสุข กุลยา อนุโลก และวรลักษณ์ ทองประยูร	510
โมเดลสมการโครงสร้างกลยุทธ์การตลาดสัมพันธ์ จริยธรรมผู้แทนขายที่ส่งผลต่อคุณภาพ ความสัมพันธ์กับลูกค้าอุปกรณ์เครื่องมือการแพทย์ในประเทศไทย รัตนา ชัยกัลยา	517
การวิจัยปฏิบัติการเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ชุตีรัตน์ เจริญสุข อัจฉริยา โชติกลาง ญัฐวดี สว่างงาม และอาคม เจริญสุข	523
การศึกษาเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมมอญจังหวัดราชบุรี สัจจา ไกรศรีรัตน์	530
การสื่อสารการตลาดของตลาดชุมชนโบราณเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษาตลาดชุมชนโบราณสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี สัจจา ไกรศรีรัตน์	537
ความหลากหลายทางชีวภาพของผักพื้นบ้าน และการนำมาใช้ในการประกอบอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรี ทัศนีย์ นาคเสนีย์	544
การศึกษาความสามารถในการแข่งขันการค้าชายแดนไทย-เมียนมาร์ ในจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนตามแนวระเบียงเศรษฐกิจใต้ ตะวันตก-ตะวันออก (ทวาย-แหลมตะตุม) สุรพงษ์ จรัสโรจนกุล	551
การพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงพื้นที่ภาคตะวันตกกับเขตเศรษฐกิจ พิเศษทวาย สุรพงษ์ จรัสโรจนกุล	557
รูปแบบการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายอาหารลิงของร้านค้าปลีก ในชุมชนถ้ำจอมพล อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี เชิดชัย ชูระแพง	563

การนำเสนอผลงานวิจัยภาคโปสเตอร์	
สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	
ชุดปฏิบัติการเรื่องการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่ายโดยใช้เซนเซอร์ฮอลล์ กฤษฎา สังกรณี รัชну กัดมัน	571
การออกแบบและสร้างสวิตชิงเพาเวอร์ซัพพลายกำลังสูง 12 โวลต์ 105 แอมแปร์ ศิศิโรตม์ เกตุแก้ว	579
On Filters and Upper sets in Γ -CI-Algebras P. Panpho and P. Yiarayong	586
Some Basic Properties of medial Γ -Q-Algebras S. Jarernsuk, A. Jarernsuk, R. Timuan and P. Yiarayong	592
การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดมูลฝอยของชุมชนอย่างถูกหลักสุขาภิบาล และอนามัยสิ่งแวดล้อม ด้วยผลิตภัณฑ์ปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยทั่วไปของ ครัวเรือน เขตพื้นที่ หมู่ 4 บ้านหนองบัว ตำบลจอมบึง อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี सानนท์ เลาหบุตร	597
การพัฒนากระบวนการผลิตสับประรดแช่อบแห้ง วรรณรัตน์ เฉลิมแสนยากร	603
การใช้เปลือกมะพร้าวอ่อนเป็นวัสดุปลูกเห็ดสกุลนางฟ้านางรมในถุงพลาสติก วันทนา นาคีสินี กาญจนา สุรภา และรพีพรรณ กองตุม	609
ผลโปรแกรมสุขศึกษาในการออกกำลังกายแบบฤๅษีดัดตนของผู้สูงอายุในอำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี ณิภารัตน์ บุญกุล	616
การพัฒนาบุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ทรงเกียรติ อิงคามระธร เกศินี โสขุมา ปุณย์จริย์ สรสีสม และสินีรัตน์ ศรีสุวรรณภรณ์	622
สาขาการศึกษา	
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยเทคนิคการสอนแนวใหม่ ชลธิชา พันธุ์สว่าง	625
การพัฒนาชุดการสอนที่เน้นพัฒนาทักษะทางปัญญาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษา อัจฉริยา โชติกลาง	631
การพัฒนาเกณฑ์คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เพื่อประเมินนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ พิสชา บัวครั้น	637
บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี วรัญญา เพียนสัมฤทธิ์ เฉลิมชัย หาญกล้า เพชรสุดา เพชรใส	644
ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร บรรเทิง เครือทัต สุรพล พุฒคำ ภูวดล จุลสุคนธ์	650

การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา พัทธนันท์ สีนาง	656
การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กัญชลา อิงคะวณิช	664
ผลการใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก กิตติวรธรณ์ กิตติวรธนา	670
คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี สุรัตน์ ครี้มค่างพลู	677
ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทรรศนะของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ภาณุมาศ สุขไมตรี ภูวดล จุลสุคนธ์ และกวี ศิริโภาคาริรมย์	683
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	
การจัดการขยะของเทศบาลตำบลชาลวาลักษณ์บุรี อำเภอชาลวาลักษณ์บุรี จังหวัดกำแพงเพชร ตามการรับรู้ของประชาชน ศิริลักษณ์ บุญเกตุ ปิยะ นาควิษระ	689
การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา สามปี องค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ณัฐชา มานะคง	695
ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประปาหมู่บ้าน หมู่ที่ 1 ตำบลท่าขมิ้น อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร วัชรินทร์ เรืองมาลัย	701
คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต หลักสูตร ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง เนตรตะวัน โสมนาม	706
การศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของสำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จิรพรรณ นิลทองคำ สุนิสา สิงแสง ลัดดา ภูระหงษ์ อัจฉรา โกญจนาท	713
การดูแลสุขภาพผู้มีอายุเกิน 100 ปี ในเขตอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม สมिता สว่างวงษ์	718
การศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานธุรการขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดพิจิตร ธนาภา แจ่มสว่าง	723
บทบาทสตรีกับการพัฒนาธุรกิจชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นุชจรี แนบสนิท	728

บทบาทชุมชนและหน่วยงานภาครัฐในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาเยาวชนสร้างสรรค์ จิรพรรณ นิลทองคำ	734
เยาวชนสร้างสรรค์ จิรพรรณ นิลทองคำ	739
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายการป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก อนุศิษฐ์ ปลั่งแสงไพฑูรย์ วินัย ชุ่มชื่น	745
การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี สมศักดิ์ ธิปดี	751
การศึกษาประวัติศาสตร์และการเสริมสร้างอัตลักษณ์ ตลาดน้ำบางน้อย เทศบาลตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม จินตนา กลิ่นช้าง วินัย ชุ่มชื่น	756
ปัจจัยภูมิหลังและสมรรถนะหลักสำหรับการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเลือกตั้งนอกระบบของจังหวัดราชบุรี นงลักษณ์ โกบุตร วินัย ชุ่มชื่น	761
การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์การบริหารส่วนตำบล พัทธดาว พงศ์อัมพรศรี เฉลิมชัย หาญกล้า เสน่ห์ สุขเคหา	767
การพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของหน่วยงานทางการศึกษา ภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี จันทร์เพ็ญ อุंना ขวน ภารังกุล	775
สาขาการบริหารธุรกิจ	
การพัฒนาองค์ประกอบความสำเร็จของผู้ประกอบการผ้าไหม อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา ธีรพงษ์ กันตะคุ วินัย ชุ่มชื่น	782
ความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระของกลุ่มวัยรุ่นยุคเจนเอเรชั่นวาย ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล ชฎานนท์ บุญถึง พรรตกร ศรีเข้ม	788
แนวทางการพัฒนาอาหารชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรีสู่การท่องเที่ยว สัจจา ไกรศรีรัตน์	793
การใช้จักรยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชาติพันธุ์ไทยทรงดำ และชาติพันธุ์ไทยมอญ จังหวัดราชบุรี แชลล์ม บุญลุ่ม	799
การสำรวจประเมินศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อสร้างเส้นทางด้านการท่องเที่ยว จากวิถีชีวิตและทรัพยากรท่องเที่ยวในท้องถิ่น : ชุมชนจอมบึง บุญงอกงาม เอี่ยมศรีปลั่ง	804

MAUSSAY

การจำลองการวิบัติของคอนกรีตบล็อกผสมซีเมนต์แกลบ Failure Behavior Simulation of Rice Husk Ash Concrete Block

จุฑาทิพย์ ทองเดชาสามารถ¹ ชีวินทร์ ลิ้มศิริ² และมารุต โคตรพันธ์³
^{1,2,3}สาขาวิชาการจัดการงานวิศวกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการจำลองการวิบัติของคอนกรีตบล็อกผสมซีเมนต์แกลบด้วยโปรแกรม SolidWorks Simulation เพื่อหาร้อยละการแทนที่ปูนซีเมนต์ด้วยซีเมนต์แกลบที่มากสุดในการใช้ทำคอนกรีตบล็อกกลวงชนิดไม่รับน้ำหนัก โดยพิจารณาจากค่าความปลอดภัยต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 1 การจำลองการวิบัตินี้จะทำการศึกษาคอนกรีตบล็อกกลวง 3 แบบ คือ แบบรูกลวง 1 2 และ 3 ช่อง และร้อยละการแทนที่ปูนซีเมนต์ด้วยซีเมนต์แกลบตั้งแต่ว้อยละ 10 ถึง 25 ผลจากการศึกษา พบว่า ร้อยละการแทนที่ปูนซีเมนต์ด้วยซีเมนต์แกลบที่มากสุดสำหรับคอนกรีตบล็อกกลวง 2 และ 3 ช่อง เท่ากับร้อยละ 25 โดยมีค่าความปลอดภัยเท่ากับ 1.023 และ 1.146 ตามลำดับ ส่วนร้อยละการแทนที่ปูนซีเมนต์ด้วยซีเมนต์แกลบที่มากสุดสำหรับคอนกรีตบล็อกกลวง 1 ช่อง เท่ากับร้อยละ 22 โดยมีค่าความปลอดภัยเท่ากับ 1.003

คำสำคัญ : การจำลองการวิบัติ คอนกรีตบล็อกผสมซีเมนต์แกลบ ค่าความปลอดภัย โปรแกรม SolidWorks Simulation

Abstract

This study was on the failure behavior simulation of rice husk ash concrete block by using SolidWorks Simulation program. Purposes of the study were to find maximum cement replacement percentage for rice husk ash in making no loading hollow concrete block. Consideration was based on safety factor was not less than 1. In this failure behavior simulation use to test 3 types of hollow concrete block which were 1, 2 and 3 hollow types. The percentage of cement replacement was used between 10 to 25 %.

Results of the study indicated that the maximum cement replacement percentage for rice husk ash for 2 and 3 hollow types was 25% and safety factor were 1.023 and 1.146 respectively. The maximum cement replacement percentage for rice husk ash for 1 hollow type was 22% and safety factor was 1.003.

Keywords : Failure behavior simulation, Rice husk ash concrete block, Safety factor and SolidWorks Simulation program

บทนำ

ข้าว นอกจากจะเป็นอาหารหลักของคนไทยแล้ว ยังเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญมากสำหรับประเทศไทย ข้าวเปลือกที่เก็บเกี่ยวได้ เมื่อนำมาผ่านกระบวนการสีจะได้เมล็ดข้าวกับแกลบ ในแต่ละปีจะมีแกลบที่เหลือจากการสีข้าวประมาณปีละ 5 ล้านตัน และหากนำแกลบมาเผาทั้งหมดจะได้ซีเมนต์แกลบประมาณ 1 ล้านตันต่อปี คิดเป็นร้อยละ 20 ของปริมาณแกลบ เนื่องจากซีเมนต์แกลบมีราคาถูกและหาง่าย ในหลายอุตสาหกรรมจึงมีการนำซีเมนต์แกลบมาใช้ งาน เช่น อุตสาหกรรมโลหะ อุตสาหกรรมซีเมนต์และคอนกรีต อุตสาหกรรมการผลิตอิฐทนไฟ เป็นต้น แต่ปริมาณการนำซีเมนต์แกลบไปใช้งานยังถือว่าน้อยมาก เมื่อเทียบกับปริมาณซีเมนต์แกลบที่มีอยู่ จึงเป็นปัญหาในการกำจัดซีเมนต์แกลบ รวมถึงในปัจจุบันโรงสีข้าวในประเทศไทยมีการนำแกลบมาใช้เป็นเชื้อเพลิงในกระบวนการอบแห้งข้าวเปลือกจำนวนมาก ทำให้แต่ละโรงสีมีซีเมนต์แกลบเหลือทิ้งเป็นจำนวนมากเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น โรงสีกรรมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา มีซีเมนต์แกลบเหลือทิ้งประมาณ 12 ตัน/วัน

ซึ่งจะนำไปกองทิ้งไว้ด้านหลังโรงสี เนื่องจากซีเมนต์เก่าแก่กลับจัดเป็นวัสดุเหลือทิ้งที่มีน้ำหนักเบา ก่อให้เกิดปัญหาฟุ้งกระจายส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายในการกำจัดและการจัดเก็บ

จากการสำรวจข้อมูล พบว่า สามารถนำซีเมนต์เก่ากลับมาใช้งานได้หลากหลายด้าน เช่น นำไปผลิตเชื้อเพลิงอัดแท่ง (อภิรักษ์ สวัสดิ์กิจ และคณะ, 2551) นำไปใช้เป็นตัวกรองน้ำดื่มที่มีฟลูออไรด์เกินค่ามาตรฐาน (Ganvir and Das, 2011) นำไปใช้เป็นตัวดูดซับสารละลายปรอทในน้ำ (วรภรณ์ กิจชัยนุกูล, 2556) นำไปใช้เป็นวัสดุเติมแทนคอทซ์ในกระบวนการผลิตเซรามิกส์ (สนิท ปิ่นสกุล, 2554) และนำไปใช้ในงานคอนกรีต ซึ่งซีเมนต์เก่าแก่กลับมีองค์ประกอบทางเคมีและคุณสมบัติทางกายภาพที่สามารถจัดเป็นสารปอซโซลานได้ (บุรฉัตร ฉัตรวีระ และทวิสันท์ คงทรัพย์, 2545) โดยนำซีเมนต์เก่าแก่กลับไปแทนที่ปูนซีเมนต์บางส่วนในส่วนผสมของคอนกรีต เช่น บุรฉัตร ฉัตรวีระ และวัชรารกร วงศ์คำจันทร์ (2544) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมทางกลของคอนกรีตผสมซีเมนต์เก่าแก่กลับละเอียด ผลการศึกษา พบว่า อัตราการแทนที่ปูนซีเมนต์ด้วยซีเมนต์เก่าแก่กลับเท่ากับร้อยละ 20 กำลังรับแรงอัดที่อายุ 28 วันขึ้นไป ของคอนกรีตจะมีค่าสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Anwar et al. (2001) อีกทั้งยังพบว่า หน่วยน้ำหนักของคอนกรีตลดลงเมื่อปริมาณการแทนที่ปูนซีเมนต์ด้วยซีเมนต์เก่าแก่กลับเพิ่มขึ้น สำหรับอัตราส่วนปัวของมีค่าใกล้เคียงกันทั้งคอนกรีตที่ทำจากปูนซีเมนต์ล้วนและคอนกรีตที่แทนที่ปูนซีเมนต์ด้วยซีเมนต์เก่าแก่กลับซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.21 ส่วน Ramezaniapour et al. (2009) ได้ทำการศึกษาผลกระทบของซีเมนต์เก่าแก่กลับต่อคุณสมบัติเชิงกลและความทนทานของคอนกรีต ซึ่งพบว่า คอนกรีตผสมซีเมนต์เก่าแก่กลับมีค่ากำลังอัด กำลังดึง และโมดูลัสความยืดหยุ่นสูงกว่าคอนกรีตที่ไม่ผสมซีเมนต์เก่าแก่กลับทุกอายุการบ่ม โดยอัตราการแทนที่ปูนซีเมนต์ด้วยซีเมนต์เก่าแก่กลับเท่ากับร้อยละ 15 ให้กำลังรับแรงอัดสูงสุด ในที่สุดมา Habeeb and Mahumud ได้ทำการศึกษาคุณสมบัติของคอนกรีตผสมซีเมนต์เก่าแก่กลับ ซึ่งพบว่า ปริมาณการแทนที่ปูนซีเมนต์ด้วยซีเมนต์เก่าแก่กลับร้อยละ 10 ให้ค่ากำลังอัดสูงสุด และร้อยละ 20 ให้ค่ากำลังอัดใกล้เคียงกับคอนกรีตที่ไม่ผสมซีเมนต์เก่าแก่กลับ ส่วน Rao et al. (2014) ได้ทำการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการนำซีเมนต์เก่าแก่กลับมาแทนที่ปูนซีเมนต์บางส่วนในส่วนผสมของคอนกรีต ซึ่งพบว่า กำลังอัดที่อายุ 28 วัน ของคอนกรีตผสมซีเมนต์เก่าแก่กลับร้อยละ 5 ให้ค่ากำลังอัดสูงสุด

แต่การศึกษาที่ผ่านมา พบว่า การหาร้อยละการแทนที่ปูนซีเมนต์ด้วยซีเมนต์เก่าแก่กลับจะต้องทำการทดสอบจริง ซึ่งเสียเวลาและค่าใช้จ่ายมาก ดังนั้นจึงมีแนวความคิดที่จะนำโปรแกรม SolidWorks Simulation ซึ่งเป็นโปรแกรมวิเคราะห์ทางวิศวกรรมที่อาศัยการคำนวณเชิงตัวเลขโดยใช้เทคนิค Finite Element Analysis ช่วยในการวิเคราะห์ความแข็งแรง (ศุภชัย ตรีกุลทรัพย์ทวี และสถาพร วังฉาย, 2549) มาประยุกต์ใช้ในการจำลองการวิบัติของคอนกรีตบล็อกผสมซีเมนต์เก่าแก่กลับ เพื่อหาร้อยละการแทนที่ปูนซีเมนต์ด้วยซีเมนต์เก่าแก่กลับที่มากที่สุดและค่าความปลอดภัยมีค่าไม่น้อยกว่า 1 ทำให้สามารถลดเวลาและค่าใช้จ่ายได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและจำลองการวิบัติของคอนกรีตบล็อกผสมซีเมนต์เก่าแก่กลับด้วยโปรแกรม Solidworks Simulation
2. เพื่อหาร้อยละการแทนที่ปูนซีเมนต์ด้วยซีเมนต์เก่าแก่กลับที่มากที่สุดในการใช้ทำคอนกรีตบล็อกชนิดไม่รับน้ำหนัก โดยพิจารณาจากค่าความปลอดภัยต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 1

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

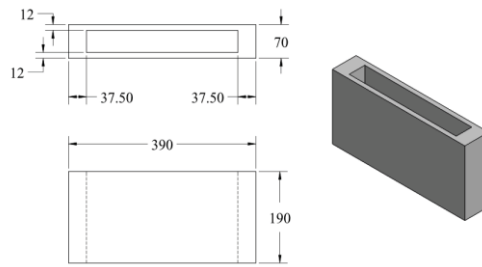
สมมติฐานและขอบเขตที่ใช้ในการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม SolidWorks Simulation

1. การจำลองคอนกรีตบล็อกจะจำลองให้คอนกรีตบล็อกมีรูปร่างเป็นเหลี่ยม ซึ่งจะตัดส่วนโค้ง ส่วนเว้าของคอนกรีตบล็อกออก
2. การใส่แรงกระทำที่พื้นที่ด้านบนของก้อนคอนกรีตบล็อกจะใส่แรงแบบกระจายทั่วพื้นที่หน้าตัด (Pressure) ขนาด 2.5 MPa (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, 2533)
3. คุณสมบัติเชิงกลที่ใช้ในการจำลองและวิเคราะห์ผลคือ กำลังอัด โมดูลัสยืดหยุ่น กำลังดึง อัตราส่วนปัวของและความหนาแน่น มาจากการทดสอบคุณสมบัติเชิงกลของคอนกรีตผสมซีเมนต์เก่าแก่กลับและไม่ผสมซีเมนต์เก่าแก่กลับ (Chik et al., 2011; มนต์ชัย ปัญญาทอง และอนุสรณ์ อินทร์ซี่, 2552; Anwar et al., 2001)
4. ร้อยละการแทนที่ปูนซีเมนต์ด้วยซีเมนต์เก่าแก่กลับที่ใช้ในการจำลองอยู่ในช่วงร้อยละ 10 ถึงร้อยละ 25

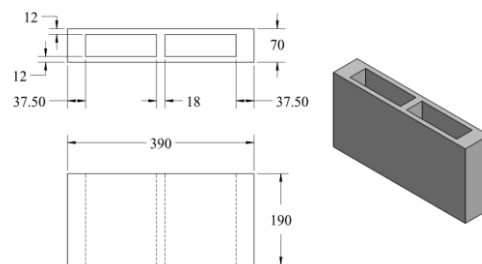
5. การวิบัติของคอนกรีตบล็อกจะพิจารณาจากค่าความปลอดภัย (Safety Factor) โดยถ้าค่าความปลอดภัยน้อยกว่า 1 ถือว่าคอนกรีตบล็อกเกิดความเสียหายหรือการวิบัติ ส่วนการวิเคราะห์รอยละการแทนที่ปูนซีเมนต์ด้วยซีเมนต์แก้วจะพิจารณาจากร้อยละการใช้ซีเมนต์แก้วที่มากที่สุดและมีค่าความปลอดภัยไม่น้อยกว่า 1

คอนกรีตบล็อกที่ใช้ในการศึกษา

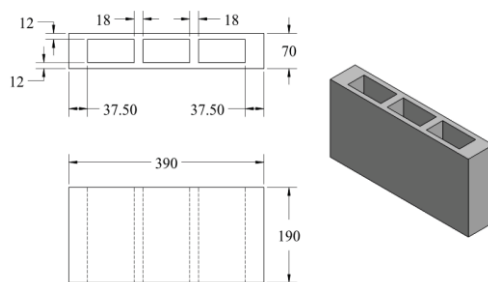
คอนกรีตบล็อกที่ใช้ในการจำลองเป็นคอนกรีตบล็อกกึ่งวงชนิดไม่รับน้ำหนัก ขนาด 70 mm x 190 mm x 390 mm มีความหนาเปลือก 12 mm ตามมาตรฐาน มอก. 58-2533 มี 3 แบบ คือ แบบรูกลวง 1 ช่อง แสดงดังรูปที่ 1 ถึง 3

รูปที่ 1 ขนาดของคอนกรีตบล็อกกลวง 1 ช่อง

รูปที่ 2 ขนาดของคอนกรีตบล็อกกลวง 2 ช่อง

รูปที่ 3 ขนาดของคอนกรีตบล็อกกลวง 3 ช่อง

คุณสมบัติเชิงกลของคอนกรีตที่ใช้ในการจำลองการวิบัติด้วยโปรแกรม SolidWorks Simulation

ค่ากำลังอัด โมดูลัสยืดหยุ่น กำลังดึง อัตราส่วนปัวซอง และความหนาแน่นของคอนกรีตผสมซีเมนต์แก้วที่ใช้ในการจำลองการวิบัติด้วยโปรแกรม SolidWorks Simulation แสดงดังตารางที่ 1

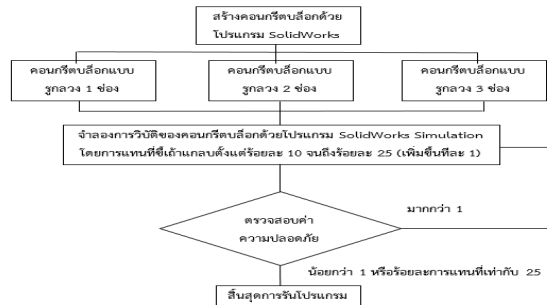

ตารางที่ 1 คุณสมบัติเชิงกลของคอนกรีตผสมซีเมนต์ที่นำมาใช้ในการจำลองการวิบัติ

ร้อยละการแทนที่ซีเมนต์	กำลังอัดที่ 28 วัน (MPa)	โมดูลัสยืดหยุ่น (MPa)	กำลังดึง (MPa)	อัตราส่วนปัวซอง	ความหนาแน่น (kg/m^3)
0.00	6.08	928.56	0.61	0.21	2,392.00
10.00	6.12	1,074.33	0.61		2,348.25
11.00	6.14	1,110.09	0.61		2,344.29
12.00	6.16	1,133.30	0.62		2,340.40
13.00	6.17	1,143.99	0.62		2,336.59
14.00	6.17	1,141.90	0.62		2,332.85
15.00	6.17	1,126.93	0.62		2,329.19
16.00	6.16	1,099.34	0.62		2,325.60
17.00	6.14	1,059.26	0.61		2,322.09
18.00	6.11	1,005.95	0.61		2,318.65
19.00	6.08	940.44	0.61		2,315.29
20.00	6.04	862.21	0.60		2,312.00
21.00	6.00	770.68	0.60		2,308.79
22.00	5.95	666.75	0.59		2,305.65
23.00	5.89	550.08	0.59		2,302.59
24.00	5.82	420.56	0.58		2,299.60
25.00	5.75	278.45	0.57		2,296.69

การวิเคราะห์การวิบัติของก้อนคอนกรีตบล็อกผสมซีเมนต์

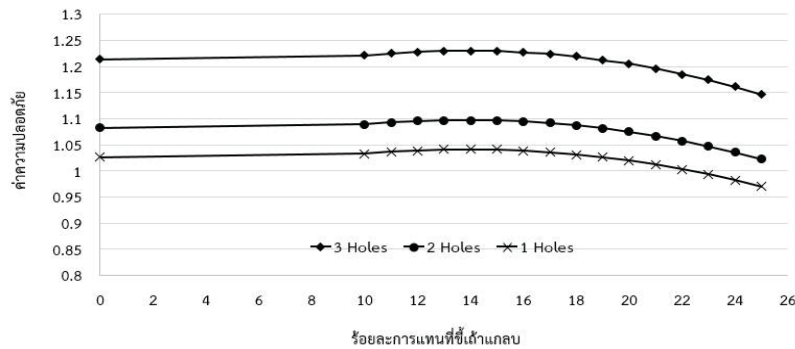
ขั้นตอนการวิเคราะห์การวิบัติของก้อนคอนกรีตบล็อกผสมซีเมนต์ด้วยโปรแกรม SolidWorks Simulation แสดงดังรูปที่ 4

รูปที่ 4 แผนผังแสดงขั้นตอนการวิเคราะห์การวิบัติของก้อนคอนกรีตบล็อกผสมซีเมนต์

ผลการวิจัย

ผลจากการจำลองการวิบัติของคอนกรีตบล็อกผสมซีเมนต์ที่ร้อยละการแทนที่ซีเมนต์ ตั้งแต่ร้อยละ 10 ถึงร้อยละ 25 ดังรูปที่ 5

รูปที่ 5 ค่าความปลอดภัยของคอนกรีตบล็อกกลวงผสมซีเมนต์

จากรูปที่ 5 พบว่า ที่ร้อยละการแทนที่ 13-15 ให้ค่าความปลอดภัยสูงสุดสำหรับคอนกรีตบล็อกกลวงทั้งสามแบบ โดยแบบ รูกกลวง 3 ช่อง จะมีค่าความปลอดภัยสูงที่สุดเนื่องจากพื้นที่รับแรงมากที่สุด ส่วนคอนกรีตบล็อกแบบรูกกลวง 1 ช่อง จะมีค่าความปลอดภัยต่ำสุดเนื่องจากพื้นที่รับแรงน้อยที่สุด

กรณีร้อยละการแทนที่เท่ากับ 25 สำหรับคอนกรีตบล็อกแบบรูกกลวง 2 และ 3 ช่อง ให้ค่าความปลอดภัยมากกว่า 1 ซึ่งถือว่าปลอดภัยและไม่เกิดการวิบัติ แต่สำหรับคอนกรีตบล็อกแบบรูกกลวง 1 ช่อง พบว่า กรณีร้อยละการแทนที่ตั้งแต่ 23 ขึ้นไป จะให้ค่าความปลอดภัยต่ำกว่า 1 ซึ่งก่อให้เกิดการวิบัติหากนำไปใช้งาน

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า ร้อยละการแทนที่ปูนซีเมนต์ด้วยซีเมนต์ด้วยซีเมนต์เท่ากับร้อยละ 13-15 ให้ค่าความปลอดภัยสูงสุดเท่ากับ 1.041, 1.097 และ 1.23 สำหรับคอนกรีตบล็อกกลวง 1 2 และ 3 ช่อง ตามลำดับ แต่ถ้าพิจารณาจากร้อยละการแทนที่ปูนซีเมนต์ด้วยซีเมนต์ด้วยซีเมนต์ที่มากที่สุดและมีค่าความปลอดภัยไม่น้อยกว่า 1 สำหรับคอนกรีตบล็อกกลวง 1 2 และ 3 ช่อง เท่ากับร้อยละ 22 25 และ 25 ตามลำดับ โดยมีค่าความปลอดภัยเท่ากับ 1.003 1.023 และ 1.146 ตามลำดับ ดังนั้นการนำโปรแกรม SolidWorks Simulation มาประยุกต์ใช้ในการจำลองการวิบัติของคอนกรีตบล็อกจะช่วยลดเวลาและค่าใช้จ่ายลงได้ อย่างไรก็ตามในการจำลองการวิบัติของคอนกรีตผสมซีเมนต์ด้วยซีเมนต์ด้วยซีเมนต์ที่ร้อยละการแทนที่ซีเมนต์ด้วยซีเมนต์ด้วยซีเมนต์มากกว่า 25 ขึ้นไป จะไม่สามารถประมวลผลได้เนื่องจากค่าโมดูลัสยืดหยุ่นของเนื้อคอนกรีตผสมซีเมนต์ด้วยซีเมนต์ด้วยซีเมนต์มีค่าต่ำเกินไป สำหรับการศึกษาในอนาคตอาจจะประยุกต์ใช้โปรแกรม SolidWorks Simulation ในการจำลองคุณสมบัติด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การนำความร้อน กำลังอัดของผนังที่ก่อจากคอนกรีตบล็อกกลวงแบบต่างๆ หรือจำลองการนำซีเมนต์ด้วยซีเมนต์ด้วยซีเมนต์ไปใช้กับผลิตภัณฑ์อื่นที่มีปูนซีเมนต์เป็นส่วนผสม เช่น บล็อกทางเดินในสวน เป็นต้น แต่ทั้งนี้จะต้องทราบค่าคุณสมบัติเชิงกลต่าง ๆ ด้วย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการจัดการงานวิศวกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุลทุกท่านสำหรับคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการศึกษานี้

เอกสารอ้างอิง

- ชัย จาตุรพิทักษ์กุล. 2555. **ถ้าชีวมวลจากโรงงานอุตสาหกรรม : ปัญหา ข้อจำกัด และการนำไปใช้งาน**. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2557. เข้าถึงได้จาก : <http://www.thaitca.or.th/images/journal/journal17/journal%2017-2.pdf>.
- บุรฉัตร ฉัตรวีระ และวัชรกร วงศ์คำจันทร์. 2544. พฤติกรรมทางกลของคอนกรีตผสมเถ้าแกบละเอียด. **วารสารวิจัยและพัฒนา มจร.** 24(3), 327-342.
- บุรฉัตร ฉัตรวีระ และทวิสินท์ คงทรัพย์. 2545. ความทนทานของคอนกรีตผสมเถ้าแกบละเอียดจากโรงสีข้าว. **วารสารวิจัยและพัฒนา มจร.** 25(4), 373-389.

- บัณฑิต รักษาดี. 2548. การใช้เถ้าแกลบไม่บดในการผลิตคอนกรีตบล็อกชนิดไม่รับน้ำหนัก. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มนต์ชัย ปัญญาทอง และอนุสรณ์ อินทร์ชัย. 2552. การเปรียบเทียบพฤติกรรมของปริซึมคอนกรีตบล็อกที่ก่อแบบแนวเดียและเรียงสลับ ภายใต้แรงตามแนวแกน. วารสารวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (ฉบับที่ 16), 46-53
- วารสารณ์ กิจชัยนุกูล. 2556. การดูดซับปรอทในน้ำสังเคราะห์ด้วยเถ้าลอยจากโรงไฟฟ้า. *Bulletin of Applied Science*. (ฉบับที่ 2), 35-39.
- ศุภชัย ตระกูลทรัพย์ทวี และสถาพร ว่างฉาย. 2549. SolidWorks/COSMOSWorks ขั้นพื้นฐาน (วิเคราะห์ความแข็งแรง). พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- สนิท ปิ่นสกุล. 2554. การใช้เถ้าแกลบเป็นวัตถุดิบแทนควอทซ์ในกระบวนการผลิตเซรามิกส์. วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. 7(14), 56-65.
- สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. 2533. มอก. 58-2533 มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมคอนกรีตบล็อกไม่รับน้ำหนัก. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2557. เข้าถึงได้จาก : http://www.fio.co.th/p/tisi_fio/fulltext/TIS58-2533.pdf.
- อภิรักษ์ สวัสดิ์กิจ, ทีปกร คุณาพรวิวัฒน์, พิสุทธิ รัตนแสนวงษ์, จักรพันธ์ กัณหา และวรรณ พันธ์อุค. 2551. การผลิตเชื้อเพลิงอัดแท่งจากเถ้าแกลบผสมขี้เถ้าไผ่และกะลามะพร้าวด้วยเทคนิคเอ็กซ์ทรูชันโดยใช้แป้งเปียกเป็นตัวประสาน. สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2557. เข้าถึงได้จาก : http://www.spu.ac.th/engineer/files/2011/01/51_01_TCSD32.pdf.
- Anwar, M.; Miyagawa, T. and Gaweesh, M. 2001. Studying the effect of using a considerable proportion of rice husk ash as a cement replacement on concrete properties. Accessed 2014 Sep. 4. Available from : <http://www.ecobuildnetwork.org/library/building-materials/manmade/pozzolans/rice-hull-ash-1/38-studying-the-effect-of-using-a-considerable-proportion-of-rice-husk-ash-as-a-cement-replacement-on-concrete-properties-anwar-et-al-2001-1/file>.
- Chik, F.A.W.; Baker, B.H.A.; Azmi, M.; Johari, M. and Jaya, R.P. 2011. Properties of concrete block containing rice husk ash subjected to GIRHA. *International Journal of Research and Reviews in Applied Sciences*. 8(1), 57-64.
- Ganvir, V. and Das, K. 2011. Removal of fluoride from drinking water using aluminum hydroxide coated rice husk ash. *Journal of Hazardous Materials*. (185), 1287-1294.
- Habeeb, G.A. and Mahumud, H.B. 2010. Study on Properties of Rice Husk Ash and Its Use as Cement Replacement Material. *Materials Research*. 13(2), 185-190.
- Oyetola, E.B. and Abdullahi, M. 2006. The Use of Rice Husk Ash in Low-Cost Sandcrete Block Production. accessed 2014 Nov 4. Available from : http://lejpt.academicdirect.org/A08/58_70.htm.
- Ramezaniapour, A.A.; Mahdi, khani M. and Ahmadibeni, Gh. 2009. The Effect of Rice Husk Ash on Mechanical Properties and Durability of Sustainable Concretes. *International Journal of Civil Engineering*. 7(2), 83-91.
- Rao, P.P.; Kumar, A.P. and Singh, B.B. 2014. A Study on Use of Rice Husk Ash in Concrete. *International Journal of Education and Applied Research*. 4(2), 75-81.

การจำลองการถ่ายโอนความร้อนของคอนเดนเซอร์ด้วยเม็ดแลป/ซิมูลิงค์ Heat Transfer of Condenser Simulated by Using MATLAB/Simulink

ชัยนิกร กุลวงษ์¹ ชิวินทร์ ลิ้มศิริ² และมารุต โคตรพันธ์³

^{1,2,3} สาขาวิชาการจัดการงานวิศวกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการออกแบบและสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์สำหรับการถ่ายโอนความร้อนของเครื่องควบแน่นแบบเปลือกและท่อที่มีรูปแบบตามมาตรฐานของ TEMA และจำลองการถ่ายโอนความร้อนระหว่างไอน้ำกับน้ำหล่อเย็นด้วยโปรแกรม MATLAB/Simulink กรณีศึกษาไอน้ำที่มาจากกังหันไอน้ำของกระบวนการผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยพลังไอน้ำของโรงงานแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา ที่มีอุณหภูมิ (T_h) 200 °C อัตราการไหลเชิงมวล ($\dot{m}_h$) 1.47 kg/s และอยู่ในสถานะไอน้ำอิ่มตัว เพื่อหาอัตราการไหลเชิงมวลของน้ำหล่อเย็น ($\dot{m}_c$) พื้นผิวการถ่ายโอนความร้อนรวมของเครื่องควบแน่น (A_s) ค่าอุณหภูมิสุดท้ายของน้ำหล่อเย็น ($T_{c,out}$) รวมทั้งอัตราการถ่ายโอนความร้อนที่เกิดขึ้นในระหว่างการควบแน่นไอน้ำ ($\dot{Q}$) ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพิจารณาในการเลือกขนาดของเครื่องควบแน่นในการกู้คืนไอน้ำและความร้อนทิ้ง ทั้งนี้เพื่อนำกลับมาใช้งานอีกครั้งในการผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยพลังไอน้ำในวัฏจักรต่อไป

ผลการศึกษา พบว่า $\dot{m}_c = 9.09 \text{ kg/s}$, $A_s = 7.59 \text{ m}^2$, $T_{c,out} = 98.36 \text{ }^\circ\text{C}$ และ $\dot{Q} = 2,791.34 \text{ kW}$

คำสำคัญ : การจำลอง การถ่ายโอนความร้อน กังหันไอน้ำ เม็ดแลป/ซิมูลิงค์

Abstract

This study was to design and to develop a mathematical model for heat transfer of a TEMA type shell and tube condenser and to simulate heat transfer between steam and cooling water by using MATLAB/Simulink. One of steam power plant in Nakhon Ratchasima area was used for case study. In this case study, temperature of waste steam (T_h) was 200 °C, mass flow rate ($\dot{m}_h$) is 1.47 kg/s and waste steam was on saturated vapor condition. The objective was to obtain the mass flow rate of the cooling water, total heat transfer surface of the condenser, final temperature of cooling water and heat transfer rate that occurs during the condensation of steam. This was to serve as a basic information for consideration of the size of the condenser to recover steam and waste heat to be reused again for steam power plant in the next cycle. Results of this study were $\dot{m}_c = 9.09 \text{ kg/s}$, $A_s = 7.59 \text{ m}^2$, $T_{c,out} = 98.36 \text{ }^\circ\text{C}$ and $\dot{Q} = 2,791.34 \text{ kW}$.

Keywords : Simulation; Heat Transfer; Steam Turbine; MATLAB/Simulink

บทนำ

ในปัจจุบันการผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยพลังไอน้ำโดยอาศัยเชื้อเพลิงชีวมวลถือว่ามีความสำคัญ โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมทางการเกษตร รวมทั้งอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่ต้องการผลิตพลังงานไฟฟ้าและไอน้ำร้อนขึ้นมาใช้งานเองพร้อม ๆ กัน ซึ่งในกระบวนการผลิตดังกล่าวจะมีความร้อนทิ้งที่อยู่ในรูปของไอน้ำที่ออกจากกังหันไอน้ำ ดังนั้นเพื่อประโยชน์ทางการประหยัดพลังงาน การลดปัญหาโลกร้อน รวมทั้งการใช้พลังงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงจำเป็นต้องศึกษาและหาแนวทางเพื่อนำค่าความร้อนทิ้งดังกล่าวกลับมาใช้งาน การกู้คืนความร้อนทิ้งกลับมาใช้ใหม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงปริมาณและคุณภาพของความร้อนทิ้ง ซึ่งขึ้นอยู่กับกระบวนการผลิตและอุณหภูมิ รวมทั้งการ

พิจารณาถึงหลักความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ ต้นทุนการดำเนินการ ค่าเสื่อม ระยะเวลาการคืนทุน และอัตราผลตอบแทน (Bureau of Energy Efficiency, 2002)

สำหรับการศึกษานี้เป็นการหาแนวทางเพื่อกู้คืนความร้อนทิ้งที่อยู่ในรูปของไอน้ำที่จากกังหันไอน้ำของกระบวนการผลิตกระแสไฟฟ้าพลังไอน้ำ ของโรงงานแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา ที่มีค่าอุณหภูมิ (T_h) 200°C ที่ค่าอุณหภูมิของไอน้ำดังกล่าวคือ ไอน้ำคุณภาพต่ำ การควบแน่นถือเป็นอีกวิธีหนึ่งในการกู้คืนความร้อนคุณภาพต่ำ ที่ได้รับความนิยมและมีการใช้งานอย่างแพร่หลาย อย่างไรก็ตามในการกู้คืนความร้อนทิ้งด้วยเครื่องควบแน่น ควรคำนึงถึงชนิด ขนาด และขีดความสามารถของเครื่องควบแน่นที่เหมาะสม และเพียงพอกับปริมาณของความร้อนทิ้งที่ต้องการกู้คืน

ดังนั้นการศึกษานี้จะเป็นการออกแบบเครื่องควบแน่นชนิดเปลือกและท่อ (Shell and Tube) ที่มีรูปแบบตามมาตรฐานของ TEMA (Tubular Exchanger Manufacturers Association) รวมทั้งการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ และการจำลองการถ่ายโอนความร้อนระหว่างน้ำหล่อเย็นกับไอน้ำที่จากกังหันไอน้ำ ด้วยโปรแกรม MATLAB/Simulink ทั้งนี้เพื่อหาค่าพารามิเตอร์ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการประเมินหาขนาดหรือพิกัดของเครื่องควบแน่นที่เหมาะสมในการกู้คืนความร้อนทิ้งดังกล่าว รวมทั้งการหาค่าอัตราการถ่ายโอนความร้อนที่สามารถกู้คืนได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบเครื่องควบแน่นชนิดเปลือกและท่อที่มีรูปแบบตามมาตรฐานของ TEMA และสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์สำหรับการถ่ายโอนความร้อน
2. เพื่อจำลองการถ่ายโอนความร้อนของเครื่องควบแน่น ระหว่างไอน้ำร้อนกับน้ำหล่อเย็นด้วยโปรแกรม MATLAB/Simulink

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการ

สมดุลพลังงานที่สถานะคงตัว (Steady-State Energy Balance)

ภายใต้สมมติฐานของการไหลแบบสถานะคงตัวในระหว่างการถ่ายโอนความร้อน สามารถสมมติได้ว่า 1) ของไหลมีคุณสมบัติคงที่ 2) ค่าความร้อนจำเพาะของไหลมีค่าคงที่ (ณ อุณหภูมิเฉลี่ย) 3) พื้นผิววนอกสุดของเครื่องควบแน่นไม่มีการถ่ายโอนความร้อนกับสิ่งแวดล้อม

จากกฎอนุรักษ์พลังงาน และอัตราการถ่ายโอนความร้อนในเครื่องควบแน่น (Kern, 1965) คือ

$$\dot{Q} = \dot{m}_h (h_{fg}) = \dot{m}_c c_{p,c} (T_{c,out} - T_{c,in}) = UA_s \Delta T_{lm} F \quad (1)$$

เมื่อ

$$\frac{1}{UA_s} = \frac{1}{h_c A_{s,c}} + \frac{R_{f,c}}{A_{s,c}} + \frac{\ln(D_{o,t}/D_{i,t})}{2\pi k_w L_t} + \frac{R_{f,h}}{A_{s,h}} + \frac{1}{h_h A_{s,h}} \quad (2)$$

และ

$$\Delta T_{lm} = \frac{\Delta T_1 - \Delta T_2}{\ln(\Delta T_1 / \Delta T_2)} \quad (3)$$

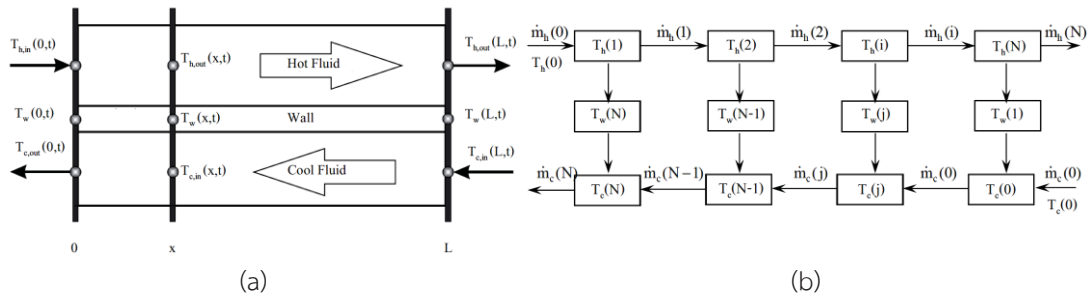
สำหรับการแลกเปลี่ยนความร้อนแบบไหลสวนทาง จะได้ว่า

$$\Delta T_1 = T_{h,in} - T_{c,out} \quad \text{และ} \quad \Delta T_2 = T_{h,out} - T_{c,in}$$

$\dot{Q}$	คือ อัตราการถ่ายโอนความร้อน	F	คือ Correction Factor
$D_{i,t}, D_{o,t}$	คือ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางภายในและนอกท่อ	$T_{c,in}, T_{c,out}$	คือ อุณหภูมิของไหลเย็นเข้าและออก
k_w	คือ ค่าการนำความร้อนของผนังท่อ	$R_{f,c}, R_{f,h}$	คือ Fouling factor ของผนังท่อด้านของไหลเย็นและของไหลร้อน
h_h, h_c	คือ ค่าสัมประสิทธิ์การถ่ายโอนความร้อนของไหลร้อนและของไหลเย็น	$A_{s,c}, A_{s,h}$	คือ พื้นผิวการถ่ายโอนความร้อนด้านของไหลเย็นและของไหลร้อน
L_t	คือ ค่าความยาวของท่อ	h_{fg}	คือ ค่าเอนทัลปีของการระเหยเป็นไอ
ΔT_{lm}	คือ ความแตกต่างอุณหภูมิเฉลี่ยแบบล็อก	$c_{p,c}$	คือ ค่าความร้อนจำเพาะของไหลเย็น
$\dot{m}_h, \dot{m}_c$	คือ อัตราการไหลเชิงมวลของไหลร้อน และของไหลเย็น	U	คือ สัมประสิทธิ์การถ่ายโอนความร้อนรวม
A_s	คือ พื้นที่การถ่ายโอนความร้อนรวม		

แบบจำลองเครื่องควบคุมแน่นแบบหลายเซลล์ (Multi-Cell Heat Exchanger Model)

แบบจำลองของเครื่องควบคุมแน่นแบบเปลือกและท่อชนิดไหลสวนทาง โดยอาศัยพื้นผิวของท่อเป็นตัวกลางในการถ่ายโอนความร้อน สามารถพิจารณาได้จากรูปที่ 1 และรูปที่ 2 ในด้านล่าง

รูปที่ 1 (a) โครงสร้างทางกายภาพของเครื่องควบคุมแน่นชนิดไหลสวนทาง และ (b) แบบจำลองของเครื่องควบคุมแน่นชนิดไหลสวนทางแบบหลายเซลล์ (N เซลล์)

จากรูปที่ 1 (a) และ (b) ถ้าพิจารณาการไหลแบบสภาวะคงตัว และไอน้ำทั้งหมดเปลี่ยนสถานะจากไอเป็นของเหลวอิ่มตัว ดังนั้น $T_h, \dot{m}_c, \dot{m}_h$ จะมีค่าคงที่

จากกฎอนุรักษ์พลังงานและหลักการถ่ายโอนความร้อน สามารถสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์สำหรับการถ่ายโอนความร้อนของเครื่องควบคุมแน่นชนิดไหลสวนทาง ที่อยู่ในรูปของสมการอนุพันธ์สามัญได้ คือ (Nevriva et al., 2009)

$$\frac{dT_c(j)}{dt} = \frac{\dot{m}_c N}{\rho_c V_c} [T_c(j-1) - T_c(j)] + \frac{h_c A_{s,c}}{\rho_c V_c c_{p,c}} [T_w(j) - T_c(j)] \quad (4)$$

และ

$$\frac{dT_w(j)}{dt} = \frac{h_h A_{s,h}}{\rho_w V_w c_{p,w}} [T_h(i) - T_w(j)] + \frac{h_c A_{s,c}}{\rho_w V_w c_{p,w}} [T_c(j) - T_w(j)] \quad (5)$$

เนื่องจากเครื่องควบคุมแน่นแบบเปลือกและท่อ มีจำนวนเซลล์สูงสุดคือ (Smedsrud, 2007)

$$N_{cell} = (N_B + 1) \quad (6)$$

เมื่อ

T_w	คือ อุณหภูมิของผนังท่อ		ของท่อ
N	คือ จำนวนของเซลล์	V_c, V_w	คือ ปริมาตรของไหลเย็นและของผนังท่อ
N_{cell}	คือ จำนวนเซลล์สูงสุด	$c_{p,w}$	คือ ปริมาตรของไหลเย็นและของผนังท่อ
N_B	คือ จำนวนของแผงกั้นในเปลือก		
ρ_c, ρ_w	คือ ความหนาแน่นของของไหลเย็นและ		

รายการออกแบบและการคำนวณที่เกี่ยวข้อง

เครื่องควบคุมแน่น

เครื่องควบคุมแน่นแบบเปลือกและท่อที่มีพิภักตามมาตรฐานของ TEMA มีรายละเอียด คือ (Thulukkanam, 2013) ท่อมีขนาด $D_{o,t} = 0.75 \text{ in } (19.05 \times 10^{-3} \text{ m})$, $D_{i,t} = 0.62 \text{ in } (15.748 \times 10^{-3} \text{ m})$, $L_t = 8 \text{ ft } (2.438 \text{ m})$ และจัดวางแบบสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีระยะพิตช์ (Pitch) $P_t = 1 \text{ in } (25.4 \times 10^{-3} \text{ m})$ ส่วนสำหรับเปลือกมีระยะห่างของแผงกั้นประมาณ 0.2-1.0 เท่าของเส้นผ่านศูนย์กลางในของเปลือก และมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางในเป็นไปตามมาตรฐานของ TEMA (Kern, 1965)

คุณสมบัติของไหล

ไอน้ำจะไหลในส่วนเปลือก และอยู่ในสถานะของไอน้ำอิ่มตัวที่มีค่า $\dot{m}_h = 1.47 \text{ kg/s}$, $T_h = 200 \text{ }^\circ\text{C}$ และ $h_g = 1,940.7 \text{ kJ/kg}$ ส่วนน้ำหล่อเย็นที่ไหลในท่อ จะอยู่ในสถานะของเหลวอิ่มตัวที่มีค่า $T_{c,in} = 25 \text{ }^\circ\text{C}$ และ $T_{c,out} = 100 \text{ }^\circ\text{C}$ ซึ่งจะได้ค่าอุณหภูมิเฉลี่ยของน้ำหล่อเย็นคือ $T_{c,m} = 62.5 \text{ }^\circ\text{C}$ และที่ค่าอุณหภูมิเฉลี่ยของน้ำหล่อเย็นจะได้ $\mu_c = 0.45 \times 10^{-3} \text{ kg/m.s}$, $c_{p,c} = 4,186 \text{ J/kg.K}$, $Pr = 2.87$, $\rho_c = 981.85 \text{ kg/m}^3$ และ $k_c = 0.6565 \text{ W/m.K}$

พารามิเตอร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจำลอง

จากกฎอนุรักษ์พลังงานของเครื่องควบแน่น จะได้ $\dot{Q} = 2,856,271.4$, $\dot{m}_c = 9.09 \text{ kg/s}$ และตามมาตรฐานของเครื่องควบแน่นไอน้ำ พบว่า $U = 1,136 - 3,975 \text{ W/m}^2 \cdot \text{K}$ (Kern, 1965) ดังนั้นสมมติให้ค่าสัมประสิทธิ์การถ่ายโอนความร้อนสำหรับการออกแบบ (U_D) มีค่าเท่ากับ $1,000 \text{ W/m}^2 \cdot \text{K}$ เมื่อ $\Delta T_{lm} = 134.02 \text{ }^\circ\text{C}$ เนื่องจากการควบแน่น $F = 1$ ดังนั้นจะได้ว่า $A_s = 21.31 \text{ m}^2$ และจาก $A_s = N_t \pi D_{o,t} L_t$ ดังนั้นจะได้จำนวนของท่อคือ $N_t = 146.03 \approx 147$ ท่อ

ตามมาตรฐานของ TEMA และ $v_t = 0.9 - 1.52 \text{ m/s}$ จะทำการเลือกเปลือกที่มีขนาด $D_{i,s} = 10 \text{ in}$ และ $D_{o,s} = 52 \text{ in}$ (Kern, 1965) ดังนั้นจะได้ $v_t = 0.914 \text{ m/s}$ และ $A_{s,h} = A_s = 7.59 \text{ m}^2$, $A_{s,c} = 6.27 \text{ m}^2$ และจะได้สัมประสิทธิ์การถ่ายโอนความร้อนสำหรับการออกแบบที่แท้จริงคือ $U_D = 2,807.94 \text{ W/m.Kc}$

จากค่าเรย์โนลด์ส์นัมเบอร์ (RE) สำหรับการไหลของน้ำหล่อเย็นในท่อ คือ

$$RE = \frac{\dot{m}_c D_{i,t}}{\mu_c A_{c,t}} \quad (7)$$

เมื่อ $A_{c,t} = 1.01 \times 10^{-2} \text{ m}^2$ ดังนั้นจะได้ $RE = 28,919.05$

จากค่า RE สำหรับการไหลของน้ำหล่อเย็นในท่อที่มีค่ามากกว่า 10,000 และเป็นการไหลแบบปั่นป่วน จะเลือกใช้สมการของ Sieder-Tate ที่ได้รับการปรับปรุงโดย McAdams เพื่อคำนวณหาสัมประสิทธิ์การถ่ายโอนความร้อนของไหลเย็นในท่อ (Lee, Mai, 2011) คือ

$$\frac{h_c D_{i,t}}{k_c} = 0.027 Re^{0.8} Pr^{0.33} \left(\frac{\mu_c}{\mu_w} \right)^{0.14} \quad (8)$$

ที่ค่าอุณหภูมิเฉลี่ยของผิวท่อ ($131.25 \text{ }^\circ\text{C}$) จะได้ $\mu_w = 0.211 \times 10^{-3} \text{ kg/m.s}$ และจากสมการที่ 8 จะได้ค่า $h_c = 6,568.58 \text{ W/m}^2 \cdot \text{K}$ เนื่องจากวัสดุของท่อคือเหล็กกล้าคาร์บอน ดังนั้นที่ค่าอุณหภูมิเฉลี่ยของท่อจะได้ $c_{p,w} = 434 \text{ J/kg.K}$, $\rho_w = 7,854 \text{ kg/m}^3$ และ $k_w = 56.7 \text{ W/m.K}$

ถ้าเครื่องควบแน่นที่พิจารณาเป็นเครื่องใหม่ ยังไม่พบการสะสมของตะกอนบริเวณพื้นผิวทั้งภายนอกและภายในท่อ และท่อมีความหนาที่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับค่าการนำความร้อนของท่อ ดังนั้นจากสมการที่ 2 จะได้ว่า

$$\frac{1}{UA_s} \approx \frac{1}{h_c A_{s,c}} + \frac{1}{h_h A_{s,h}}$$

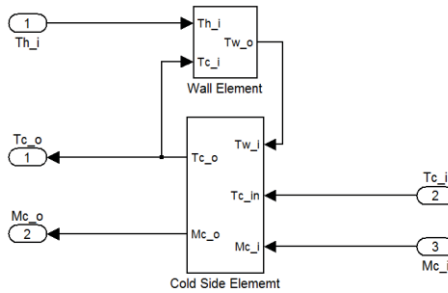
ดังนั้นจะได้ $h_h = 5,819.28 \text{ W/m}^2 \cdot \text{K}$

สำหรับปริมาตรของน้ำหล่อเย็นที่อยู่ในท่อ (V_c) และปริมาตรของของผนังท่อทั้งหมด (V_w) คือ $V_c = 0.0247 \text{ m}^3$, $V_w = 0.0114 \text{ m}^3$

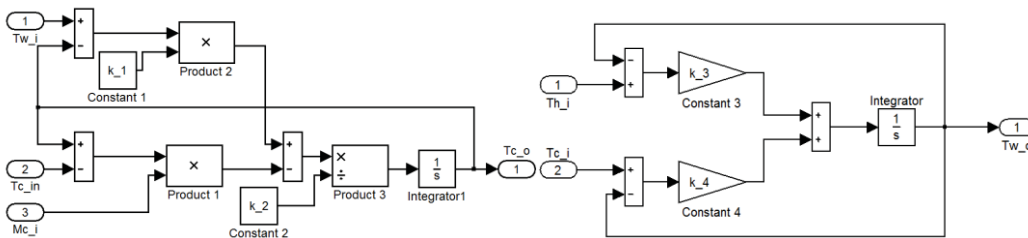
จากระยะห่างของแผงกันสูงสุดเท่ากับเส้นผ่านศูนย์กลางในของเปลือก ดังนั้นจะได้ $N_B = 8$ และ $N_{cell} = 9$

การจำลองการถ่ายโอนความร้อน

การจำลองจะแบ่งเครื่องควบแน่นออกเป็น 9 ส่วน ในแต่ละส่วนสามารถแสดงได้ในรูปที่ 2 และในรูปที่ 3

รูปที่ 2 องค์ประกอบเครื่องควบคุมในแต่ละส่วน ที่ประกอบด้วยด้านผนังท่อ และของไหลเย็น

(ก) เมื่อ $k_1 = \frac{h_c A_{s,c}}{Nc_{p,c}}$, $k_2 = \frac{\rho_c V_c}{N}$

(ข) เมื่อ $k_3 = \frac{h_h A_{s,h}}{\rho_w V_w c_{p,w}}$, $k_4 = \frac{h_c A_{s,c}}{\rho_w V_w c_{p,w}}$

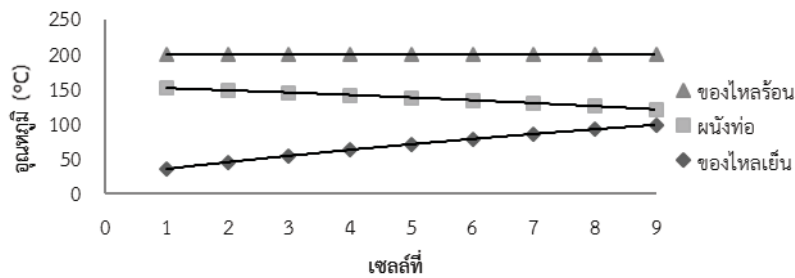
รูปที่ 3 องค์ประกอบภายในสำหรับส่วน (ก) ของไหลร้อน (ข) ของผนังท่อ

ผลการศึกษา

สำหรับผลการศึกษาระบบการถ่ายโอนความร้อนของเครื่องควบคุมแบบเปลือกและท่อ ชนิดการไหลสวนทางด้วยโปรแกรม MATLAB/Simulink สามารถแสดงผลการทดลองได้ในตารางที่ 1 และรูปที่ 4

ตารางที่ 1 ค่าอุณหภูมิของไหลร้อน ของไหลเย็นและของผนังท่อ ในแต่ละเซลล์ย่อยของเครื่องควบคุมที่เปลี่ยนไป

เซลล์ที่	อุณหภูมิ (°C)		
	ของไหลร้อน	ผนังท่อ	ของไหลเย็น
1	200	150.96	35.25
2	200	147.90	44.90
3	200	144.66	53.99
4	200	141.22	62.55
5	200	137.56	70.60
6	200	133.67	78.18
7	200	129.55	85.32
8	200	125.16	92.04
9	200	120.51	98.36

รูปที่ 4 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิของไหลร้อนของผนังท่อ และของไหลเย็นในแต่ละเซลล์ย่อย

จากผลการจำลองในตารางที่ 1 และรูปที่ 4 พบว่า ค่าอุณหภูมิของไหลร้อนมีค่าคงที่ในระหว่างการถ่ายโอนความร้อน และเปลี่ยนแปลงสถานะจากไออิ่มตัวเป็นของเหลวอิ่มตัวคือที่อุณหภูมิ 200°C ค่าอุณหภูมิของผนังท่อที่มีแนวโน้มการลดลงแบบเชิงเส้น คือตั้งแต่ 150.96°C - 120.51°C ส่วนสำหรับอุณหภูมิของไหลเย็นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแบบเชิงเส้น คือ ตั้งแต่ 35.25°C - 98.36°C

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า พื้นผิวการถ่ายโอนความร้อนและอัตราการไหลของน้ำหล่อเย็น คือ $A_s = 7.59\text{m}^2$ และ $\dot{m}_h = 9.09\text{kg/s}$ ตามลำดับ ส่วนค่าอุณหภูมิสุดท้ายของน้ำหล่อเย็น ($T_{h,out}$) มีค่าเท่ากับ 98.36°C และอัตราการถ่ายโอนความร้อนรวม ($\dot{Q}$) มีค่าเท่ากับ $2,791.34\text{kW}$ ซึ่งพารามิเตอร์ที่ได้จากการศึกษานี้เพียงพอที่จะใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพิจารณาในการเลือกขนาดของเครื่องควบแน่นที่เหมาะสม ในการกู้คืนไอน้ำและความร้อนทิ้ง เพื่อนำกลับมาใช้งานอีกครั้งในการผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยพลังไอน้ำในวัฏจักรต่อไป ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์ในด้านการประหยัดพลังงาน การใช้พลังงานให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด รวมทั้งการลดปัญหาโลกร้อน

ข้อเสนอแนะ

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้เป็นการจำลองการถ่ายโอนความร้อนภายใต้สมมติฐานของการไหลแบบสภาวะคงตัวของไหลมีคุณสมบัติคงที่ และเป็นเครื่องควบแน่นใหม่ที่ไม่มีการสะสมของตะกอนหรือสิ่งสกปรกบริเวณพื้นผิวภายนอกและภายในท่อ ดังนั้นการเลือกเครื่องควบแน่นเพื่อใช้งานจริง ควรคำนึงผลกระทบเนื่องจากการสะสมของตะกอนที่จะเกิดขึ้นเมื่อมีการใช้งานไประยะเวลาหนึ่ง รวมถึงการลดลงของแรงดันของของไหลในระหว่างการถ่ายโอนความร้อนด้วย

เอกสารอ้างอิง

- Bureau of Energy Efficiency. 2002. **Energy efficiency in thermal utilities: Waste heat recovery.** Accessed 28 August 2014. available from : http://www.bee_india.nic.in.
- Carapellucci,R. 2009. Aunified approach to assess performance of different techniques for recovering exhaust heat reform gas turbine. **Energy Conversion and management.** 50(5), 1218-1226.
- Edwards, J.E. 2008. **Design and Rating Shell and Tube Heat Exchangers.** Accessed 10 July 2010 Available from http://www.chemstations.com/content/documents/Technical_Articles.
- Kern, D.Q. 1965. **Process Heat Transfer.** Singapore : McGraw_Hill.
- Lee, T.S. and Mai, J.W. 2001. Modeling and Simulation of the Heat Transfer Behavior of a Shell-Tube Condenser for a Moderately High - Temperature Heat Pump. In: Amimul Ahsan, editors; Two Phase Flow, **Phase Chang and Numerical Modeling.** In Tech., 61-82.
- Nevriva, P.; Ozana, S. and Vilamec, L. 2009. Simulation of the Heat Exchangers Dynamics in MATLAB and Simulink. **Wseas Transactions on Systems and control.** 4(10), 519-530.

- Ozana, S. and Pies, M. 2010. Modeling and Simulation of Power Plant Superheater in Simulink. **Proceeding of the international conference on circuit, Systems, Signal.**, 15-17.
- Rai, J.N.; Hasan, N.; Arora, B.B.; Garai, R. and Kapoor, R.I. 2013. Performance Analysis of CCGT Power Plant using MATLAB/Simulink Based Simulation. **International Journal of Advancement in Research & Technology.** 2(5), 285-290.
- Smedsrud, H. 2007. **Dynamic Model and Control of Heat Exchanger Networks.** Norway : Norwegian University of Science and Technology.
- Thulukkanam, K. 2013. **Heat Exchanger Design Handbook.** 2thed. New York : Taylor & Francis Group.
- Valdes, M. and Rapun, J.L. 2001. Optimization of heat recovery steam generates for combined cycle gas turbine power plants. **Applied Thermal Engineering.** 21(11), 1149-1159.

ศึกษาสภาวะการสกัดเซรีซินของ *Bombyx mori* ด้วยน้ำขี้เถ้าจากแกลบและขานอ้อย Extraction Condition of *Bombyx mori* Sericin with lye of Rice Husk and Bagasse Ash

ศรายุทธ ศรีสวัสดิ์¹ ณิชากร ปทุมรังสรรค์²

¹นักศึกษาศาสาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

²อาจารย์ประจำสาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

เมื่อนำขี้เถ้าจากการเผาแกลบและขานอ้อยมาละลายน้ำจะได้สารละลายที่มีฤทธิ์เป็นด่างซึ่งนำมาใช้ในการลอก กาวไหม ประสิทธิภาพในการลอกกาวไหมของน้ำด่างทั้งสองชนิดถูกนำมาเปรียบเทียบกับสารละลายโซเดียมคาร์บอเนตโดย นำไหมต้มในน้ำขี้เถ้าแกลบ ขานอ้อย และสารละลายโซเดียมคาร์บอเนตที่อุณหภูมิ 90 องศาเซลเซียส ความเข้มข้น 0.2 ,0.4 ,0.6 ,0.8 และ 1.0 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก และเวลา 0.5, 1.0 และ 1.5 ชั่วโมง พบว่าเซรีซินสามารถสกัดได้จากน้ำ ขี้เถ้าแกลบและน้ำขี้เถ้าขานอ้อยที่ความเข้มข้นต่ำคือ ร้อยละ 0.2 โดยน้ำหนักที่เวลา 1 ชั่วโมง เมื่อเปรียบเทียบกับ สารละลายโซเดียมคาร์บอเนตพบว่าปริมาณเซรีซินใกล้เคียงกัน และเมื่อเวลาและความเข้มข้นของสารละลายโซเดียม คาร์บอเนตสูงขึ้นจะสามารถสกัดเซรีซินได้มากขึ้น

คำสำคัญ: เซรีซิน ขี้เถ้าแกลบ ขี้เถ้าขานอ้อย

Abstract

When the ashes from burning rice husk and bagasse were dissolved, solutions are alkaline. Solutions were used to degum silk. Effective in silk degumming of both ash lye were compared sodium carbonate solution. Silk fiber were degummed with rice husk ash lye, bagasse ash lye, and sodium carbonate solution at 90 °C by varying concentrations of solution (0.2, 0.4, 0.6, 0.8 and 1.0 percent weight) and time (0.5, 1.0 and 1.5 hours). We found that sericin was extracted by rice husk and bagasse ash lye at 0.2 percent weight and 1 hour. When percent values of extracted sericin from ash lye show similar with that of sodium carbonate solution. Increasing time and concentration of sodium carbonate solution could extract more sericin

Keywords : Sericin Rice husk ash Bagasse ash

บทนำ

เส้นไหมถูกนำมาใช้เป็นวัสดุในอุตสาหกรรมสิ่งทอวัสดุทางการแพทย์ และเครื่องสำอางอย่างแพร่หลาย โดยทั่วไปเส้นไหมที่ได้จะมาจากหนอนไหมสองกลุ่มหลัก คือ กลุ่มไหมมีลเบอร์รี่ (mulberry silkworms) หรือเรียกอีกอย่างว่าเป็นกลุ่มไหมบ้าน (domesticated silkworms) เช่น *Bombyx mori* และกลุ่มที่สองคือ กลุ่มที่ไม่ใช่มีลเบอร์รี่ (non-mulberry silkworms) หรือเรียกอีกอย่างว่าเป็นกลุ่มไหมป่า (wild silkworms) องค์ประกอบหลักในเส้นไหมคือ โปรตีนไฟโบรอินและโปรตีนเซรีซิน

โปรตีนเซรีซินหรือเรียกอีกชื่อว่าโปรตีนกาวไหม ทำหน้าที่ช่วยยึดโปรตีนไฟโบรอินให้เชื่อมติดกัน และมีสมบัติในการดูดซับและรักษาน้ำไว้ได้ดี สามารถต้านอนุมูลอิสระ (อรัญญา, 2005 และ Dash et al., 2008) และป้องกันรังสียูวีได้ (Zhang, 2002) จึงนิยมนำไปเป็นส่วนประกอบในเวชสำอาง เช่น สบู่ แชมพูสระผม ครีม และโลชั่น เป็นต้น (Modasiya, 2011) ในทางการแพทย์ได้มีการศึกษาเซรีซินเพื่อนำไปใช้ในการควบคุมการสลายตัวของยาและลดการต่อต้านของระบบ

ภูมิคุ้มกัน ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นยาด้านโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว (Zhang, et al., 2004) และเซอริซิน-อินซูลิน (sericin-insulin) เพื่อช่วยควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด

การสกัดเซอริซินหรือกระบวนการลอกกาวยไหมสามารถสกัดได้ด้วยน้ำภายใต้ความดันสูง, ต่าง และกรด (เกียรติชัย, 2553) โดยทั่วไปกลุ่มเกษตรกรและผู้ประกอบการจะทำการลอกกาวด้วยสารเคมีที่มีฤทธิ์เป็นด่าง ซึ่งเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมและทำให้ต้นทุนในกระบวนการสกัดสูงขึ้น ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงสนใจที่จะศึกษาสภาวะของเวลาและความเข้มข้นต่างๆของสารละลายจากธรรมชาติที่ใช้สกัดเซอริซิน เพื่อลดต้นทุนสารเคมีที่ใช้ในการสกัดเซอริซินและลดอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม

วิธีดำเนินการวิจัย

วัตถุดิบ

รังไหมสายพันธุ์ไทยพันธุ์นางลาย จากกลุ่มเกษตรกรปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ตำบลท่าเคย อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

เตรียมสารละลายสำหรับสกัดเซอริซิน

นำขานอ้อยและเกลบมาตากแดดให้แห้งเป็นเวลา 1-2 วัน แล้วนำขานอ้อยและเกลบมาทำการเผาเพื่อนำมาเตรียมน้ำขี้เถ้า ความเข้มข้นที่ใช้ได้แก่ 0.2 ,0.4 ,0.6 ,0.8 และ 1.0 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก โดยแช่ไว้ 24 ชั่วโมงจากนั้นกรองจะสารละลาย และเตรียมสารละลายโซเดียมคาร์บอเนตที่ความเข้มข้นเดียวกัน เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการสกัดเซอริซิน

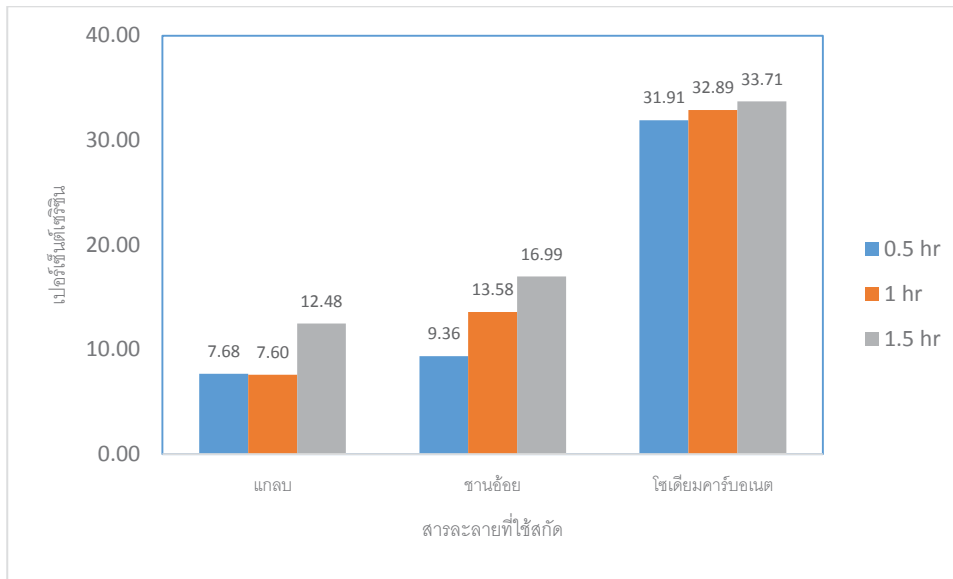
ศึกษาสภาวะที่เหมาะสมในการสกัดเซอริซิน

นำรังไหม 1 กรัมมาต้มที่อุณหภูมิ 90 องศาเซลเซียส ต้มรังไหมเป็นเวลา 0.5, 1, 1.5 ชั่วโมง (อัตราส่วนไหม 1 กรัม/สารละลาย 100 มิลลิลิตร) ทิ้งให้เย็น แล้วกรองด้วยกระดาษกรองเบอร์ 1 ซึ่งน้ำหนักของรังไหมที่ผ่านการต้มแล้วเพื่อหาร้อยละของเซอริซินที่ออกมาคำนวณเปอร์เซ็นต์เซอริซินโดย

$$\text{เปอร์เซ็นต์เซอริซิน} = \frac{\text{น้ำหนักไหมก่อนลอกกาว} - \text{น้ำหนักหลังลอกกาว}}{\text{น้ำหนักก่อนลอกกาว}} \times 100$$

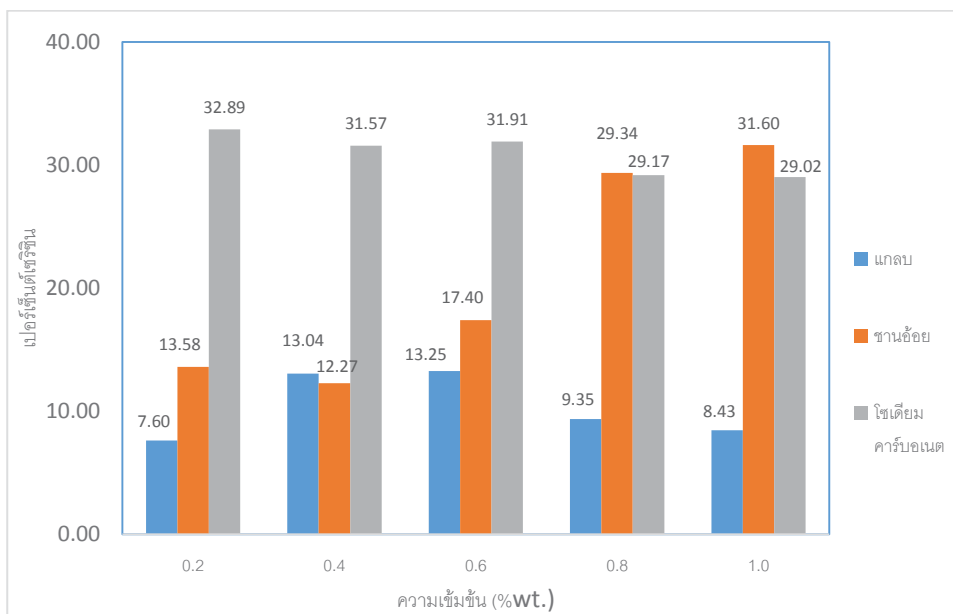
ผลการวิจัย

การสกัดเซอริซินจากรังไหม *Bombyxmori* ด้วยน้ำขี้เถ้าจากเกลบ น้ำขี้เถ้าจากขานอ้อย และสารละลายโซเดียมคาร์บอเนตความเข้มข้น 0.2 เปอร์เซ็นต์โดยน้ำหนัก โดยเปรียบเทียบอุณหภูมิที่ 90 องศาเซลเซียสที่เวลาต่างกัน(0.5, 1, 1.5 ชั่วโมง) ผลการศึกษาแสดงในรูปแบบที่ 1พบว่าที่เวลา 1.5ชั่วโมงสารสกัดเซอริซินจากน้ำขี้เถ้าเกลบ น้ำขี้เถ้าขานอ้อย และสารละลายโซเดียมคาร์บอเนตสามารถสกัดเซอริซินได้ดี ปริมาณเซอริซินที่สกัดได้จากโซเดียมคาร์บอเนตที่เวลา 1.5 ชั่วโมงมีค่าสองเท่าของปริมาณเซอริซินที่สกัดจากน้ำขี้เถ้าเกลบและขี้เถ้าขานอ้อย

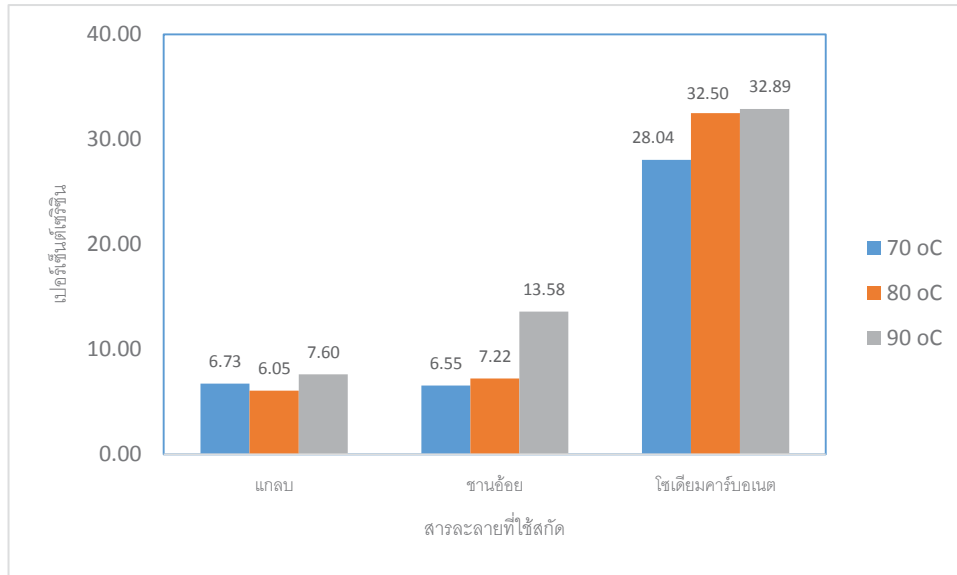
รูปที่ 1 เพอร์เซ็นต์เซรีซินที่สกัดได้จากน้ำซี้้แกลบ น้ำซี้้เ้าชานอ้อย และสารละลายโซเดียมคาร์บอเนตที่เวลาต่างกัน

เมื่อสกัดเซรีซินด้วยน้ำซี้้เ้าจากแกลบ, น้ำซี้้เ้าจากชานอ้อย และสารละลายโซเดียมคาร์บอเนตความเข้มข้นต่างกันที่อุณหภูมิ 90 องศาเซลเซียสเป็นเวลา 1 ชั่วโมงดังรูปที่ 2 พบว่า ปริมาณเซรีซินที่สกัดได้จากน้ำซี้้เ้าชานอ้อยจะเพิ่มขึ้นตามความเข้มข้นของน้ำซี้้เ้าชานอ้อย และที่ความเข้มข้นร้อยละ 1.0 โดยน้ำหนัก น้ำซี้้เ้าจากชานอ้อยจะสามารถสกัดเซรีซินออกมาได้ดีที่สุด ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสารสกัดเซรีซินจากสารละลายโซเดียมคาร์บอเนตที่ความเข้มข้นเดียวกันจะมีค่ามากกว่าเล็กน้อย ส่วนสารสกัดจากน้ำซี้้เ้าแกลบจะให้ปริมาณเซรีซินสูงสุดเท่ากับ 13.25 เพอร์เซ็นต์ ที่ความเข้มข้นร้อยละ 0.6 โดยน้ำหนัก และสารสกัดจากสารละลายโซเดียมคาร์บอเนตที่ความเข้มข้นร้อยละ 0.2 โดยน้ำหนัก มีปริมาณเซรีซินที่สกัดได้สูงที่สุดเท่ากับ 32.89 เพอร์เซ็นต์

รูปที่ 2 เพอร์เซ็นต์เซรีซินที่สกัดได้จากน้ำซี้้เ้าแกลบ น้ำซี้้เ้าชานอ้อย และสารละลายโซเดียมคาร์บอเนตที่ความเข้มข้นต่างกัน

จากการสกัดเชรีซินด้วยน้ำขี้เถ้าแกลบ น้ำขี้เถ้าขานอ้อย และสารละลายโซเดียมคาร์บอเนตที่ความเข้มข้นร้อยละ 0.2 โดยน้ำหนัก ระยะเวลาสกัด 1 ชั่วโมง และอุณหภูมิต่างกันดังแสดงในรูปที่ 3 พบว่า ปริมาณเชรีซินที่สกัดได้จะมีปริมาณเพิ่มขึ้น เมื่ออุณหภูมิเพิ่มขึ้น

รูปที่ 3 เปอร์เซนต์เชรีซินที่สกัดได้จากน้ำขี้เถ้าแกลบ น้ำขี้เถ้าขานอ้อย และสารละลายโซเดียมคาร์บอเนตที่อุณหภูมิต่างกัน

สรุปผลวิจัย

ผลการศึกษาสถานะที่เหมาะสมในการสกัดเชรีซิน พบว่า อุณหภูมิ เวลา ความเข้มข้น และชนิดของสารที่ใช้สกัดมีผลต่อปริมาณเชรีซินที่สกัดได้ น้ำขี้เถ้าจากขานอ้อยมีความสามารถในการสกัดเชรีซินได้ดีกว่าน้ำขี้เถ้าจากแกลบ โดยเมื่อเวลาเพิ่มขึ้นปริมาณของโปรตีนเชรีซินที่สกัดด้วยขี้เถ้าขานอ้อยก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นซึ่งเป็นไปตามผลของ เกียรติชัย ดวงศรี(2553) ที่ทำการลอกกาวไหมด้วยขี้เถ้าแกลบ โดยที่อุณหภูมิ 90 องศาเซลเซียสและเวลา 1 ชั่วโมง น้ำขี้เถ้าขานอ้อยที่เข้มข้นร้อยละ 0.8 โดยน้ำหนักขึ้นไป สามารถสกัดเชรีซินมีปริมาณใกล้เคียงกับสารเชรีซินที่สกัดได้จากสารละลายโซเดียมคาร์บอเนต

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับความอนุเคราะห์ตัวอย่างจากกลุ่มเกษตรกรปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ตำบลท่าเคย อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติชัย ดวงศรี. 2553. การใช้สารสกัดโปรตีนเชรีซินจากรังไหมเสียด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. นงนุช ศศิธร, และกาญจนา ลือพงษ์. 2551. การลอกกาวไหมด้วยยางมะละกอ, กรุงเทพฯ : วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร, 2 (1) : 69-75.
- สุชาติ อูชชิน, และทักษิณ ฤกษ์สำราญ. 2556. อิทธิพลขี้เถ้าเปลือกต้นโก้งกางและใบกล้วยที่มีต่อการลอกกาวและย้อมสีไหม. กรุงเทพฯ : การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 51 : สาขาส่งเสริมการเกษตรและคหกรรมศาสตร์, สาขาอุตสาหกรรมเกษตร, หน้า 39-46.
- อัญญา มโนส้อย. 2005. ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของน้ำมันและเชรีซิน, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (Online), Available: http://www.scisoc.or.th/stt/33/sec_m/paper/stt33_M_M0002.pdf (25 May 2010).

- Dash, R., Mandal, M., Ghosh, S., and Kundu, S. 2008. **Silk sericin protein of tropical tasar silkworm inhibits UVB-induced apoptosis in human skin keratinocytes.** *Molecular and Cellular Biochemistry* 311(1): 111-119.
- Zhang, Y.Q. **Applications of natural silk protein sericin in biomaterials.** *Biotechnol Adv* 2002 ; 20 (2) : 91–100.
- Zhang, Y.Q., Tao, M.L., Shen, W.D., Zhou, Y.Z., Ding, Y., Ma, Y., and Zhou, W.L. 2004. **Immobilization of L-asparaginase on the microparticles of the natural silk sericin protein and its characters.** *Biomaterials* 25(17): 3751-3759.

การศึกษาเปรียบเทียบสัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลของวัสดุก่อสร้างที่มีส่วนประกอบ
ของแบเรียมคาร์บอเนต (BaCO_3) และตะกั่วคาร์บอเนต (PbCO_3)
Comparative Study on Mass Attenuation Coefficients of Building Materials
Containing with Barium Carbonate (BaCO_3) and Lead Carbonate (PbCO_3)

ฐนสพล ปรีชาญาณ¹ ณัฐกฤตา จันทิมา^{2,3} และจักรพงษ์ แก้วขาว^{2,3}

¹สาขาวิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

^{2,3}สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

^{2,3}ศูนย์วิจัยแห่งความเป็นเลิศทางเทคโนโลยีแก้วและวัสดุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาสัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลของวัสดุก่อสร้างคือ ซีเมนต์ ทราย และหิน ด้วยอัตราส่วน 1 : 2 : 4 ตามลำดับ สารประกอบแบเรียมคาร์บอเนตและตะกั่วคาร์บอเนต ถูกเติมลงไปเป็น ซีเมนต์ ทราย และหินปริมาณ 30 เปอร์เซ็นต์ เป็นสารตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองหาส่วนประกอบของธาตุด้วยเครื่องวิเคราะห์ธาตุจากการเรืองแสงรังสีเอ็กซ์แบบ EDS ค่าสัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลคำนวณด้วยวิธีการเชิงทฤษฎี ช่วงระดับพลังงาน 1 กิโลอิเล็กตรอนโวลต์ ถึง 100 จิกะอิเล็กตรอนโวลต์ ผลการทดลองที่ได้ถูกแสดงในรูปของกราฟ พบว่า ในช่วงระดับพลังงาน 1-2 และ 35-80 กิโลอิเล็กตรอนโวลต์ ค่าสัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลของแบเรียมคาร์บอเนตจะมีค่ามากกว่าตะกั่วคาร์บอเนต ในขณะที่ช่วงพลังงาน 3-5 กิโลอิเล็กตรอนโวลต์, 15-35 กิโลอิเล็กตรอนโวลต์, 90-500 กิโลอิเล็กตรอนโวลต์ และ 10 เมกะอิเล็กตรอนโวลต์ ถึง 100 จิกะอิเล็กตรอนโวลต์ ค่าสัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลของตะกั่วคาร์บอเนตจะมีค่ามากกว่าแบเรียมคาร์บอเนต

คำสำคัญ : วัสดุก่อสร้าง สัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวล โฟตอน สมบัติทางรังสี

Abstract

In this research, the mass attenuation coefficient (μ/ρ , cm^2/g) of gamma-ray for building materials containing with barium carbonate (BaCO_3) and lead carbonate (PbCO_3) have been studied. The raw building material have cement, sand and stone in the ratio 1 : 2 : 4. The raw material was mixed with 30% of BaCO_3 and PbCO_3 to be used as the sample material. The mass attenuation coefficient of the raw material has been calculated by theoretical approach using WinXCom program for the photon energy band from 1 keV to 100 GeV. The composition of sample material was analyzed by energy dispersive X-ray fluorescence spectrometer (EDXRF). The variations of mass attenuation coefficient are shown graphically. It was found that the sample building material of 30% BaCO_3 has higher value of mass attenuation coefficient than 30% PbCO_3 at energy range 1-2 keV and 35-80 keV. While, energy range at 3-5 keV, 15-35 keV, 90-500 keV and 10 MeV to 100 GeV mass attenuation coefficient of 30% PbCO_3 has higher value than 30% BaCO_3 .

Keywords : Building material, Mass attenuation coefficient, Photon, radiation properties

บทนำ

สัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวล (mass attenuation coefficient, μ/ρ) เป็นสมบัติพื้นฐานสำหรับการศึกษาอำนาจทะลุทะลวงของรังสีเอ็กซ์และรังสีแกมมา เป็นค่าที่ใช้ชี้วัดความน่าจะเป็นของอันตรกิริยาที่เกิดขึ้น

ระหว่างโพตอนที่ตกกระทบกับวัตถุ มีหน่วยเป็นมวลต่อพื้นที่ ซึ่งพารามิเตอร์นี้ถูกนำไปใช้ในการศึกษาวัสดุก่อสร้างประเภท หินปูน, หินอ่อน, อิฐและคอนกรีต (Akkurt et al, 2004) อาคารส่วนใหญ่จะถูกสร้างด้วยคอนกรีตและอิฐที่มีความต้านทานต่อแผ่นดินไหว ทำให้อาคารมีความแข็งแรงและมีความสามารถในการลดทอนรังสีแกมมา (Medhat, 2009) คอนกรีตเป็นวัสดุผสมจากปูนซีเมนต์ ทรายและหิน ที่มีอัตราส่วนที่เหมาะสมสำหรับการใช้งานแต่ละประเภท ปัจจุบันวัสดุก่อสร้างที่ใช้ในการก่้างรังสีที่ใช้ในห้องปฏิบัติการ โรงพยาบาลหรือโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ มีราคาค่อนข้างสูง เนื่องจากไม่มีการผลิตในประเทศไทย สำหรับวัสดุส่วนใหญ่ที่ใช้เป็นวัสดุสำหรับการก่อสร้างทั่วไปประเภทอิฐปูน ทรายและหิน ร่วมกับสารที่มีความหนาแน่นสูงที่เติมในวัสดุประเภทสารประกอบของตะกั่ว ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าตะกั่วนอกจากจะเป็นมลพิษอย่างร้ายแรงต่อสภาพแวดล้อมแล้ว ยังถูกใช้เป็นข้ออ้างในการกีดกันทางการค้าอีกมากมาย ในทางธุรกิจ ปัจจุบันได้มีการศึกษาและพัฒนาสารเคมีหลักอยู่สองชนิดคือ บิสมัทและแบเรียม ในการนำมาผสมในวัสดุ ก่้างรังสีเพื่อใช้ทดแทนตะกั่ว (Singh et al, 2006)

โปรแกรม WinXCom (Gerward et al, 2004) เป็นโปรแกรมที่ใช้ในการศึกษาสมบัติที่เกี่ยวข้องกับการทำอันตรกิริยาของ โพตอนในวัสดุก่อสร้างกับรังสีแกมมา เมื่อเติมสารประกอบของแบเรียมและบิสมัทที่ระดับพลังงาน 1 กิโลอิเล็กตรอนโวลต์ (keV) ถึง 100 จิกะอิเล็กตรอนโวลต์ (GeV) คือ ค่าสัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลและสัมประสิทธิ์การลดทอนย่อย (partial attenuation) เช่น การดูดกลืนโฟโตอิเล็กทริก (photoelectric absorption) ปรากฏการณ์คอมป์ตัน (Compton effect) และกระบวนการผลิตคู่ (pair production) โดยอาศัยการคำนวณเชิงทฤษฎี วัสดุก่อสร้างที่จะใช้ในงานวิจัยนี้คือ ซีเมนต์ ทรายและหิน ด้วยอัตราส่วน 1: 2: 4 ตามลำดับ (นรมิตร ลิวณมงคล, 2538) มีการผสมสารประกอบแบเรียมคาร์บอเนต (BaCO_3) และตะกั่วคาร์บอเนต (PbCO_3) ลงไปในซีเมนต์ ทรายและหิน ด้วยขนาดปริมาณ 30% แล้วทำการศึกษาเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวล

อุปกรณ์และวิธีการทดลอง

ขั้นตอนการหาส่วนประกอบของธาตุ

งานวิจัยนี้เครื่องวิเคราะห์ธาตุด้วยการเรืองแสงรังสีเอ็กซ์แบบ EDS (Energy Dispersive X-Ray Fluorescence spectrometer, EDXRF: PAN analytical Mini Pal 4) ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์หาส่วนประกอบของธาตุในวัสดุก่อสร้าง ตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง แสดงได้ดังภาพที่ 1 เมื่อได้ส่วนประกอบของธาตุแล้วจะทำการเติมสารประกอบ BaCO_3 และ PbCO_3 ลงไปใน ซีเมนต์ ทราย และหิน ในปริมาณ 30%

ภาพที่ 1 วัสดุก่อสร้างที่ใช้ในงานวิจัย

ขั้นตอนการหาโอกาสในการเกิดอันตรกิริยาของรังสีในตัวกลาง (interaction cross section)

การหาโอกาสในการเกิดอันตรกิริยาของรังสีในตัวกลางสามารถหาโดยใช้โปรแกรม WinXCom ซึ่งเป็นฐานข้อมูลที่สามารถคำนวณสัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวล และอันตรกิริยาอย่างต่าง ๆ ของธาตุ สารประกอบ หรือสารผสม เช่นการกระเจิงแบบโคฮีเรนต์ การกระเจิงแบบคอมป์ตัน การดูดกลืนโฟโตอิเล็กทริก และกระบวนการผลิตคู่ โดยสามารถคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลได้จากสมการที่ (1) (Singh et al, 2005)

$$\mu / \rho = \sum_i w_i (\mu / \rho)_i \quad (1)$$

เมื่อ ρ คือความหนาแน่นของตัวกลาง (g/cm^3) w_i คืออัตราส่วนโดยน้ำหนักของธาตุหรือสารประกอบ และ $(\mu / \rho)_i$ คือค่าสัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลของธาตุแต่ละชนิด สมการที่ (1) นิยมเรียกว่ากฎ mixture rule (Jackson &

Hawkes, 1981) และสมการที่ (1) สามารถหาคัดขวางทั้งหมด (total cross-section, σ) (Singh et al, 2006) ได้ดังสมการที่ (2)

$$\sigma = \sigma_{coh} + \sigma_{incoh} + \tau + \kappa + \sigma_{pho,n} \quad (2)$$

เมื่อ σ_{coh} คือภาคตัดขวางการกระเจิงแบบโคฮีเรนต์ (coherent scattering cross-section), σ_{incoh} คือภาคตัดขวางการกระเจิงแบบอินโคฮีเรนต์ (incoherent scattering cross-section), τ คือ atomic photoelectric cross-section, κ คือ positron electron pair production และ $\sigma_{pho,n}$ คือ photonuclear cross-section

ผลการทดลอง

ส่วนประกอบของธาตุในวัสดุก่อสร้างที่มีการผสม $BaCO_3$ และ $PbCO_3$ ลงไปใน ซีเมนต์ ทราย และหินในปริมาณ 30% แสดงได้ดังตารางที่ 1 และ 2 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ส่วนประกอบของธาตุในวัสดุก่อสร้างที่มีการผสม $BaCO_3$ ลงไปใน ซีเมนต์ ทรายและหินในปริมาณ 30%

ธาตุ	30% $BaCO_3$ ใน		
	ซีเมนต์	ทราย	หิน
C	0.0026	0.0052	0.0104
O	0.0104	0.0208	0.0417
Mg	0.0499	0.0499	0.0350
Al	0.0975	0.0909	0.0831
Si	0.3471	0.2870	0.3261

ธาตุ	30% $BaCO_3$ ใน		
	ซีเมนต์	ทราย	หิน
P	0.0031	0.0026	0.0026
S	0.0044	0.0047	0.0054
K	0.0214	0.0175	0.0197
Ca	0.3597	0.3864	0.2984
Ti	0.0049	0.0049	0.0039

ธาตุ	30% $BaCO_3$ ใน		
	ซีเมนต์	ทราย	หิน
Cr	0.0001	0.0001	0.0001
Mn	0.0005	0.0005	0.0004
Fe	0.0669	0.0681	0.0526
Cu	0.0000	0.0001	0.0001

ธาตุ	30% $BaCO_3$ ใน		
	ซีเมนต์	ทราย	หิน
Zn	0.0003	0.0003	0.0002
Sr	0.0011	0.0011	0.0008
Zr	0.0002	0.0002	0.0001
Ba	0.0298	0.0596	0.1193

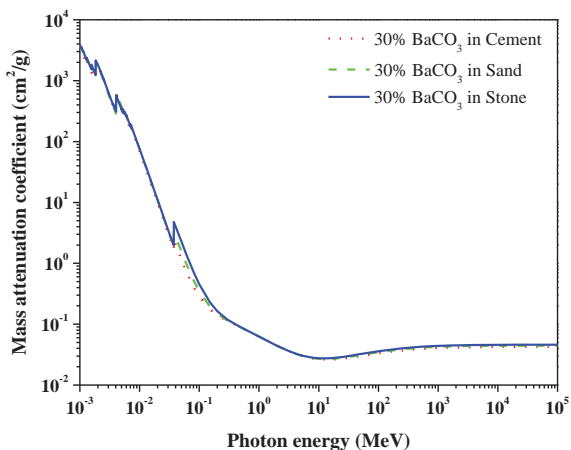
ตารางที่ 2 ส่วนประกอบของธาตุในวัสดุก่อสร้างที่มีการผสม $PbCO_3$ ลงไปใน ซีเมนต์ ทรายและหินในปริมาณ 30%

ธาตุ	30% $PbCO_3$ ใน		
	ซีเมนต์	ทราย	หิน
C	0.0019	0.0039	0.0077
O	0.0077	0.0154	0.0308
Mg	0.0499	0.0499	0.0350
Al	0.0975	0.0908	0.0831
Si	0.3471	0.2870	0.3261
P	0.0031	0.0026	0.0026
S	0.0044	0.0047	0.0054
K	0.0214	0.0175	0.0197
Ca	0.3597	0.3864	0.2984

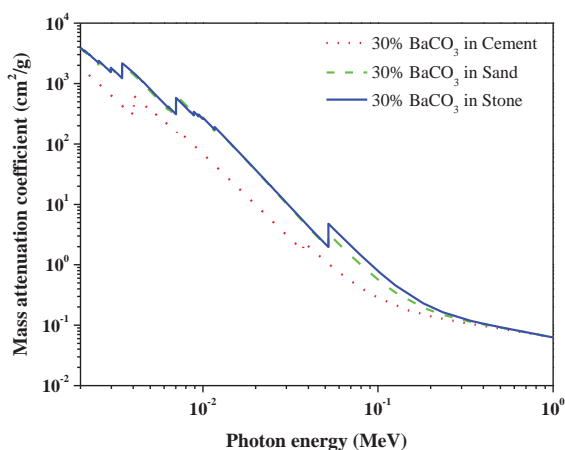
ธาตุ	30% $PbCO_3$ ใน		
	ซีเมนต์	ทราย	หิน
Ti	0.0049	0.0049	0.0039
Cr	0.0001	0.0001	0.0001
Mn	0.0005	0.0005	0.0004
Fe	0.0669	0.0680	0.0526
Cu	0.0000	0.0001	0.0001
Zn	0.0003	0.0003	0.0002
Sr	0.0011	0.0011	0.0008
Zr	0.0002	0.0002	0.0001
Pb	0.0332	0.0665	0.1329

ส่วนประกอบของธาตุในวัสดุก่อสร้างที่มีการผสม $BaCO_3$ และ $PbCO_3$ ลงไปใน ซีเมนต์ ทราย และหิน ในปริมาณ 30% จากตารางที่ 1 และ 2 ค่าที่ได้จะถูกนำไปใส่ในโปรแกรม WinXCom เพื่อคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวล

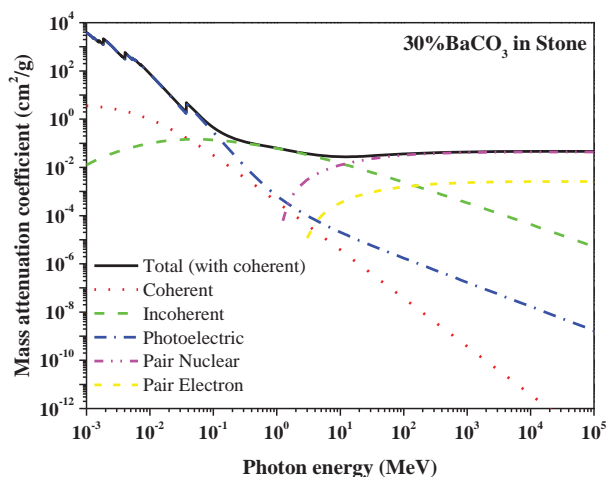

(ก)

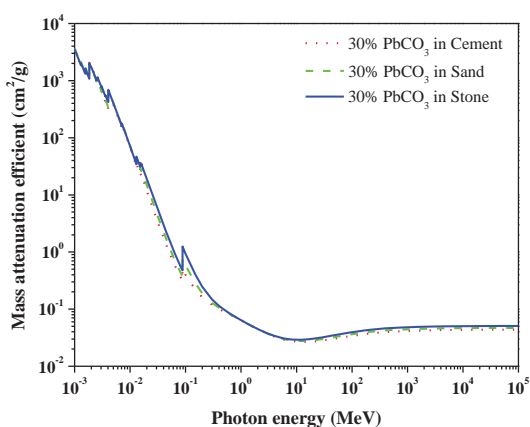

(ข)

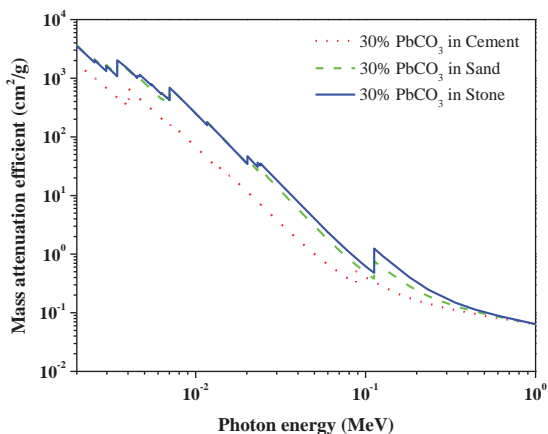

(ค)

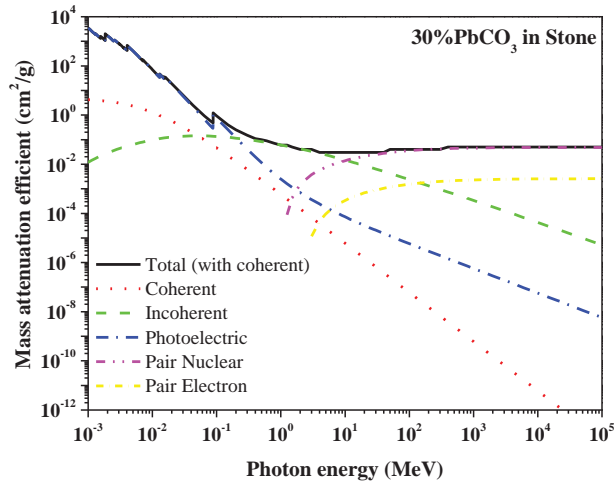
ภาพที่ 2 กราฟความสัมพันธ์ระหว่างสัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลของวัสดุก่อสร้างที่มีการผสม 30% BaCO₃ กับพลังงานโฟตอน (ก) สัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลทั้งหมด (ข) สัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลในช่วงพลังงาน 2 keV – 1 MeV และ (ค) สัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลย่อยและทั้งหมดของ 30% BaCO₃ ในหิน

(ก)

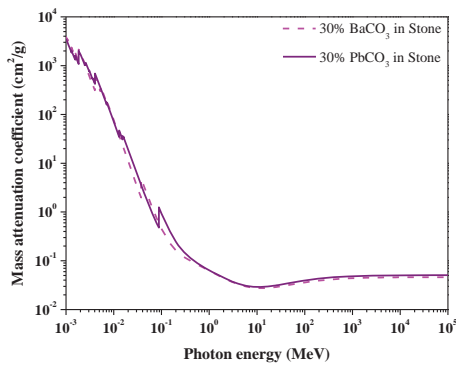

(ข)

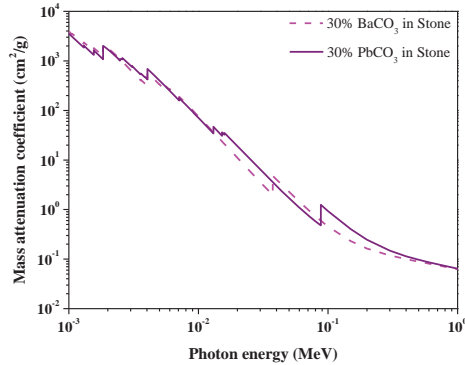

(ค)

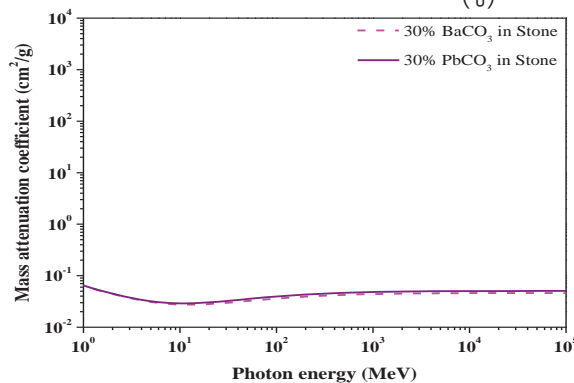
ภาพที่ 3 กราฟความสัมพันธ์ระหว่างสัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลของวัสดุก่อสร้างที่มีการผสม 30% $PbCO_3$ กับพลังงานโฟตอน (ก) สัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลทั้งหมด (ข) สัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลในช่วงพลังงาน 2 keV - 1 MeV และ (ค) สัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลย่อยและทั้งหมดของ 30% $PbCO_3$ ในหิน

(ก)

(ข)

(ค)

ภาพที่ 4 กราฟเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างสัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลของวัสดุก่อสร้างที่มีการผสม 30% $BaCO_3$ และ 30% $PbCO_3$ กับพลังงานโฟตอน (ก) สัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลทั้งหมด (ข) สัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลในช่วงพลังงาน 1 keV - 1 MeV และ (ค) สัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลในช่วงพลังงาน 1 MeV - 100 GeV

จากภาพที่ 2 และ 3 เมื่อเติมสารประกอบ BaCO_3 และ PbCO_3 ลงไปใน ซีเมนต์ ทราย และหินในปริมาณ 30% พบว่า เมื่อเติมสารประกอบ BaCO_3 และ PbCO_3 ลงไปในหินจะให้ค่าสัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลมากกว่าใน ทรายและซีเมนต์ สามารถสังเกตการเพิ่มขึ้นของค่าสัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลได้ชัดเจนในช่วงพลังงาน 2 keV – 1 MeV แสดงดังภาพที่ 2 (ข) และ 3 (ข) ตามลำดับ ทั้งสองสารประกอบ โดยภาพที่ 2 (ค) และ 3 (ค) เป็นค่าสัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลย่อยและทั้งหมด สามารถสังเกตได้ว่า ค่าสัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลทั้งหมดมาจากอันตรกิริยาย่อยที่แบ่งออกได้เป็น 3 ช่วงอย่างชัดเจน คือ การดูดกลืนโฟโตอิเล็กทริก ปฏิกิริยาการคอมป์ตัน และกระบวนการผลิตคู่ ในช่วงพลังงานต่ำ กลาง และสูง ตามลำดับ

เนื่องจากการเติมสารประกอบ BaCO_3 และ PbCO_3 ปริมาณ 30% ลงไปในหินจะให้ค่าสัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลมากที่สุด จึงนำมาทำการเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวล แสดงดังภาพที่ 4 พบว่าในช่วงพลังงาน 1- 2 keV และ 35-80 keV ค่าสัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลของวัสดุก่อสร้างที่เติม 30% BaCO_3 จะมีค่ามากกว่า 30% PbCO_3 และในช่วงพลังงาน 3-5 keV, 15-35 keV และ 90-500 keV ค่าสัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลของวัสดุก่อสร้างที่เติม 30% PbCO_3 จะมีค่ามากกว่า 30% BaCO_3 แสดงดังภาพที่ 4 (ข) สำหรับภาพที่ 4 (ค) ช่วงพลังงาน 10 MeV ถึง 100 GeV พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลของวัสดุก่อสร้างที่เติม 30% PbCO_3 จะมีค่ามากกว่า 30% BaCO_3 เช่นเดียวกัน

สรุปผลการทดลอง

งานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาค่าสัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลของวัสดุก่อสร้างคือ ซีเมนต์ ทราย และหิน ในอัตราส่วน 1: 2: 4 ตามลำดับ ทำการหาส่วนประกอบของธาตุด้วยเทคนิค EDXRF แล้วเติมสารประกอบ BaCO_3 และ PbCO_3 ลงไปในซีเมนต์ ทราย และหิน ในปริมาณ 30% จากนั้นใช้วิธีการทางทฤษฎีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลในช่วงพลังงาน 1 keV ถึง 100 GeV ผลการทดลองที่ได้พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลของวัสดุก่อสร้างที่เติมสารประกอบ 30% PbCO_3 ส่วนใหญ่จะมีค่ามากกว่า 30% BaCO_3 อย่างไรก็ตาม สัมประสิทธิ์การลดทอนเชิงมวลของวัสดุก่อสร้างที่เติมสารประกอบ BaCO_3 ในพลังงานบางช่วงก็มีความเหมาะสมมากกว่า PbCO_3 สำหรับการนำไปประยุกต์ใช้งานต่าง ๆ ในแต่ละประเภท

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ Prof. Dr. Lief Gerward จาก Department of Physics, Technical University of Denmark ประเทศเดนมาร์ก ที่ให้ความอนุเคราะห์โปรแกรม WinXCom คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ศูนย์วิจัยแห่งความเป็นเลิศทางเทคโนโลยีแก้วและวัสดุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และสำนักงานงบประมาณ ที่ให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ สำหรับงานวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

นรมิตร ลีวณมงคล. 2538. **รวมข้อมูลก่อสร้าง: Practical Tables & Data for Building Construction**

(พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : รุ่งแสงการพิมพ์.

Akkurt, I., Kilincarslan, S., & Basyigit, C. 2004. The photon attenuation coefficients of barite, marble and limra. **Annals of Nuclear Energy**. Vol. 31. pp. 577–582.

Awadallah, M.I., & Imran, M.M. 2007. Experimental investigation of X-ray attenuation in Jordanian building materials using HPGe-spectrometer. **Journal of Environmental Radioactivity**. Vol. 94. pp. 129–136.

Gerward, L., Guilbert, N., Jensen, K.B., & Leving, H. 2001. X-Ray Absorption in Matter Reengineering XCOM. **Radiation Physics and Chemistry**. Vol.60. pp. 23-24.

Gerward, L., Guilbert, N., Jensen, K.B., & Leving, H. 2004. WinXCom a Program for Calculating X-Ray Attenuation Coefficients. **Radiation Physics and Chemistry**. Vol. 71. pp. 653-654.

- Jackson, D.F. & Hawkes, D.J. 1981. X-ray Attenuation Coefficients of Elements and Mixtures. **Physics Reports**. Vol. 70. pp. 169-233.
- Khanna, A., Bhatti, S.S., Singh, K.J., & Thind, K.S. 1996. Gamma-Ray Attenuation Coefficients in Some Heavy Metal Oxide Borate Glasses at 662keV. **Nuclear Instruments and Methods in Physics Research Section B: Beam Interactions with Materials and Atoms**. Vol. 114. pp. 220-217
- Medhat, M.E. 2009. Gamma-ray attenuation coefficients of some building materials available in Egypt. **Annals of Nuclear Energy**. Vol. 36. pp. 849–852.
- Salinas, I.C.P., Conti, C.C., & Lopes, R.T. 2006. Effective density and mass attenuation coefficient for building material in Brazil. **Applied Radiation and Isotopes**. Vol. 64. pp. 13–18.
- Singh, C., Singh, T., Kumar, A., & Mudahar, G.S. 2004. Energy and chemical composition dependence of mass attenuation coefficients of building materials. **Annals of Nuclear Energy**. Vol. 31. pp. 1199–1205.
- Singh, N., Singh, K.J., Singh, K., & Singh, H. 2005. Comparative Study of Lead Borate and Bismuth Lead Borate Glass system as Gamma-Radiation Shielding Materials. **Nuclear Instruments and Methods in Physics Research Section B: Beam Interactions with Materials and Atoms**. Vol. 225. pp. 309-305
- Singh, N., Singh, K.J., Singh, K., & Singh, H., 2006. Gamma-ray attenuation Studies of PbO-BaO-B₂O₃ Glass System. **Radiation Measurement**. Vol. 41. pp. 84-88.
- Singh, K., Singh, H., Sharma, V., Nathuram, R., Khanna, A., Kumar, R., Bhatti, S.S., & Sahota, H.S. 2002. Gamma-Ray Attenuation Coefficient in Bismuth Borate Glass. **Nuclear Instruments and Methods in Physics Research Section B: Beam Interactions with Materials and Atoms**. Vol. 194. pp. 1-6.
- Singh, H., Singh, K., Gerward, L., Singh, K., Sahota, H.S., & Nathuram, R. 2003. ZnO-PbO-B₂O₃ Glasses as Gamma-Ray Shielding Materials. **Nuclear Instruments and Methods in Physics Research Section B: Beam Interactions with Materials and Atoms**. Vol. 207. pp. 257-262.
- Singh, K., Singh, H., Sharma, G., Gerward, L., Khanna, A., Kumar, R., Nathuram, R., & Sahota, H.S. 2005. Gamma-Ray Shielding Properties of CaO-SrO-B₂O₃Glasses. **Radiation Physics and Chemistry**. Vol. 72. pp. 225-228.
- Türkmen, I., Özdemir, Y., Kurudirek, M., Demir, F., Simsek, Ö., & Demirboğa, R. 2008. Calculation of radiation attenuation coefficients in Portland cements mixed with silica fume, blast furnace slag and natural zeolite. **Annals of Nuclear Energy**. Vol. 35. pp. 1937–1943.

การประดิษฐ์เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงโดยใช้สีย้อมจากธรรมชาติ ที่สกัดจากผลเตาร้างเป็นตัวดูดกลืนแสง

Fabrication of Dye-Sensitized Solar Cells Using Natural Dyes Extracted from *Caryota mitis* Lour Fruits as Sensitizer

ปรานอม แสงนิล¹ สมพงษ์ มาเบา² วิรัตน์ เจริญบุญ³ เฉลียว เพชรทอง⁴

^{1,2}สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

³สาขาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

⁴สาขาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาการประดิษฐ์เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงที่ใช้สารสกัดจากผลเตาร้างเป็นตัวดูดกลืนแสง โดยทำการเปรียบเทียบวิธีการสกัดสีย้อมจากผลเตาร้างที่มีผลต่อประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์ พบว่า เซลล์แสงอาทิตย์ที่ใช้สีย้อมจากผลเตาร้างที่สกัดหยาบไม่ได้ผ่านการระเหยแห้งให้ประสิทธิภาพสูงสุดร้อยละ 0.098 ส่วนเซลล์แสงอาทิตย์ที่ใช้สีย้อมจากผลเตาร้างที่สกัดหยาบและผ่านการระเหยแห้งโดยเครื่องระเหยแห้ง ให้ประสิทธิภาพสูงสุดร้อยละ 0.013 นอกจากนี้ยังพบว่า ค่าความหนาแน่นกระแสไฟฟ้าลัดวงจรของเซลล์แสงอาทิตย์ขึ้นอยู่กับความเข้มข้นของสีย้อมที่ใช้และสมบัติการดูดกลืนแสงของสีย้อมที่สกัดได้ทั้งสองแบบแตกต่างกัน เซลล์แสงอาทิตย์ที่ใช้สีย้อมจากผลเตาร้างแบบสกัดหยาบไม่ได้ผ่านการระเหยแห้งสามารถดูดกลืนแสงได้ดีกว่าแบบสกัดหยาบที่ผ่านการระเหยแห้ง อย่างไรก็ตาม ค่าประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงที่ประดิษฐ์ขึ้นยังต่ำกว่าเซลล์แสงอาทิตย์ที่ใช้สีย้อมมาตรฐาน N719 เป็นตัวดูดกลืนแสง

คำสำคัญ : เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง ผลเตาร้าง

Abstract

This research aimed to fabricate the dye-sensitized solar cells (DSSC) using natural dyes extracted from *Caryota mitis* Lour fruits as sensitizer. *Caryota mitis* Lour Fruits were extracted by ethanol for crude extract, in the second method the same process was used once and evaporating by rotary vacuum evaporator for the other. It was found that a comparison between the two methods of dyes extractions showed the solar cells highest efficiency of 0.98 % and 0.013 % respectively. Additionally, the short circuit current density (J_{sc}) depended on the dye concentration and the optical absorption properties of DSSC from the first method were higher than the last one. However, the efficiency of DSSC using natural dyes extracted from *Caryota mitis* Lour Fruits was relatively low compared with using the standard Ruthenium complex dye N719 dye as sensitizer.

Keywords : Dye – sensitized solar cells, *Caryota mitis* Lour fruits

บทนำ

พลังงานไฟฟ้าเป็นพลังงานรูปแบบหนึ่งที่มนุษย์รู้จักกันดีเนื่องจากสามารถเปลี่ยนรูปพลังงานเป็นพลังงานรูปแบบอื่นได้ง่าย สามารถควบคุมและใช้งานได้สะดวก ในปัจจุบันพลังงานไฟฟ้าเข้ามามีส่วนสำคัญในชีวิตประจำวัน เช่น ให้แสงสว่างเวลาค่ำคืน แล้วยังให้ความร้อนในการหุงต้มและรีดผ้า เป็นต้น ใช้ในการหมุนมอเตอร์ ได้แก่ เครื่องดูดฝุ่น

เครื่องปั้นและเครื่องทำความเย็น ไฟฟ้าจึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ จากการขยายตัวทางอุตสาหกรรมและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจรวมถึงการเพิ่มของจำนวนประชากรในประเทศไทย จำเป็นต้องใช้พลังงานไฟฟ้ามากขึ้น และแหล่งพลังงานที่ได้นั้น ผลติมาจากซากดึกดำบรรพ์ ได้แก่ ปิโตรเลียม ก๊าซธรรมชาติ และถ่านหิน ซึ่งในประเทศไทยมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ จึงต้องนำเข้าเชื้อเพลิงจากต่างประเทศเพื่อนำมาผลิตเป็นพลังงานไฟฟ้า ในปัจจุบันความต้องการใช้พลังงานได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วและการใช้พลังงานที่เพิ่มขึ้นนี้ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ในหลายประเทศจึงได้แสวงหาพลังงานทางเลือกใหม่มาทดแทนพลังงานรูปแบบเดิมที่กำลังจะหมดไป ซึ่งพลังงานทางเลือกใหม่ มาจากแหล่งพลังงานหมุนเวียนในธรรมชาติ เช่น พลังงานลม พลังงานน้ำ พลังงานความร้อนใต้พิภพ พลังงานชีวมวล และอีกพลังงานหนึ่งที่ไม่สามารถมองข้ามได้ คือ พลังงานจากดวงอาทิตย์ ซึ่งเป็นพลังงานที่สะอาดไม่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมและไม่มีวันหมด แต่การนำพลังงานจากดวงอาทิตย์มาใช้ นั้น เราจำเป็นต้องมีอุปกรณ์ในการเปลี่ยนพลังงานที่ได้จากดวงอาทิตย์ไปเป็นพลังงานไฟฟ้าตามที่เรากำลังต้องการนั่นก็คือ เซลล์แสงอาทิตย์ (Solar cell) ซึ่งเซลล์แสงอาทิตย์เป็นอุปกรณ์ที่จะเปลี่ยนพลังงานแสงให้เป็นพลังงานไฟฟ้า ในปัจจุบันเซลล์แสงอาทิตย์มีอยู่หลายประเภท เช่น เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดผลึกเดี่ยวซิลิกอน (Single Crystalline Silicon Solar Cell หรือ c-Si) เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดผลึกโพลีซิลิกอน (Polycrystalline Silicon Solar Cell หรือ pc-Si) เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดฟิล์มบางอะมอร์ฟัสซิลิกอน (Amorphous Silicon Solar Cell หรือ a-Si) ซึ่งซิลิกอนเป็นวัสดุสารกึ่งตัวนำและเป็นธาตุชนิดหนึ่งที่มีมากที่สุดในโลกสามารถถลุงได้จากหินและทราย ดังนั้นเราจึงนิยมใช้ธาตุซิลิกอนในงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ใช้ทำทรานซิสเตอร์ ไอซี และเซลล์แสงอาทิตย์ เป็นต้น

นอกจากเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดที่ทำมาจากซิลิกอนแล้วยังทำมาจากวัสดุสารกึ่งตัวนำอื่น ๆ อีก เช่น แกลเลียมอาร์เซไนด์ (GaAs : Gallium Arsenide) แคดเมียมเทลลูไรด์ (CdTe : Cadmium Telluride) คอปเปอร์อินเดียมไดเซเลไนด์ (CIS : Copper Indium Diselenide) โดยเซลล์แสงอาทิตย์ที่ผลิตจาก GaAs จะมีประสิทธิภาพการแปรพลังงานแสงที่สุดซึ่งมีค่าประมาณร้อยละ 25 จึงเหมาะกับงานด้านอวกาศ แต่มีข้อเสียคือ มีราคาจะแพงมากเมื่อเทียบกับเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดซิลิกอน

ในปัจจุบันเซลล์แสงอาทิตย์ส่วนใหญ่ทำมาจากผลึกซิลิกอน (Crystalline Silicon) ที่มีความบริสุทธิ์สูงมีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแสงอาทิตย์ให้พลังงานไฟฟ้าได้ร้อยละ 12-17 ผลึกซิลิกอนเป็นส่วนประกอบสำคัญของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ การทำให้บริสุทธิ์และอยู่ในรูปสารที่พร้อมจะทำเซลล์แสงอาทิตย์ ต้องผ่านขั้นตอนการถลุงซึ่งแตกหักง่ายในขบวนการผลิตจึงทำให้ราคาแพงมาก นอกจากนั้นกรรมวิธีในการผลิตเซลล์แสงอาทิตย์จากผลึกซิลิกอน มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก และยังก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้มีผู้คิดค้นเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง (Dye-Sensitized Solar Cells, DSSC) ซึ่งมีต้นทุนในการผลิตที่ต่ำและมีกระบวนการเตรียมที่สะดวก มีราคาถูกกว่า การผลิตที่ง่ายและไม่เป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อนำมาทดแทนเซลล์แสงอาทิตย์แบบซิลิกอน เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมมีหลักการการทำงานที่เลียนแบบมาจากกระบวนการสังเคราะห์แสงของพืชซึ่งเป็นกระบวนการทางชีวเคมีคือเปลี่ยน พลังงานแสงอาทิตย์ไปเป็นพลังงานเคมีของพืช ส่วนหลักการการทำงานของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดนี้ อาศัยการเปลี่ยนแปลงพลังงานแสงอาทิตย์ เป็นพลังงานไฟฟ้า โดยจะมีกลไกคล้ายกับกระบวนการสังเคราะห์แสงของพืชนั่นเอง ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้ เมื่อแสงอาทิตย์ตกกระทบเซลล์ทำให้โมเลกุลของ สีย้อม (Dyes) ถูกกระตุ้น ทำให้อิเล็กตรอนมีพลังงานมากขึ้นและเปลี่ยนสถานะจากสถานะพื้นเป็นสถานะกระตุ้นและย้ายไปอยู่ในชั้น Conduction band จะเกิดการแพร่ของอิเล็กตรอนไปยังชั้น Transparent conducting oxide (TCO) ของเซลล์ อิเล็กตรอนเหล่านี้จะไหลไปยังโพลีเอทิลีนออกไซด์ ทำให้เกิดกระแสไฟฟ้าขึ้น จนกระทั่งอิเล็กตรอนไหลไปถึง Counter electrode ขณะเดียวกันโมเลกุลของสารสีย้อมที่ถูก Oxidized มาแล้วจะถูกผลิตโดย Redox mediators (I^-/I_3^-) และ Redox mediators เหล่านี้จะรับอิเล็กตรอนจาก Counter electrode ทำให้กลับสู่สภาพเดิมและพร้อมที่จะเกิดปฏิกิริยาใหม่อีกครั้ง (สุทธิพนธ์ สุทนต์, 2550)

เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงมีส่วนประกอบของขั้วไฟฟ้าที่สำคัญสองขั้ว คือ ขั้วโฟโตอิเล็กโทรด (Photoelectrode) และขั้วเคาน์เตอร์อิเล็กโทรด (Counterelectrode) ขั้วโฟโตอิเล็กโทรด ประกอบด้วย กระจกนำไฟฟ้า สารกึ่งตัวนำและสีย้อมไวแสง ส่วนขั้วเคาน์เตอร์อิเล็กโทรดที่ฉาบด้วยแพลทินัม (Platinum, Pt) เมื่อแสงส่องผ่านมากระทบสีย้อมไวแสงอิเล็กตรอนในโมเลกุลสีย้อมไวแสงที่ถูกกระตุ้นไปที่ระดับพลังงานสูงก็จะส่งกระแสไฟฟ้าขั้วลบผ่านผลึก TiO_2 ที่ฉาบไว้ที่กระจกนำไฟฟ้าและมีสีย้อมไวแสงเคลือบที่บออยู่ จะเคลื่อนไปสู่ขั้วไฟฟ้าได้ผ่านกระจกด้านที่รับแสง จึงให้กระแสขั้วลบ เมื่อผ่านวงจรไฟฟ้าภายนอกแล้วเคลื่อนผ่านเข้ามาบนกระจกนำไฟฟ้าด้านล่างจะช่วยส่งอิเล็กตรอนผ่านสารละลายอิเล็กโทรไลต์และกลับสู่สีย้อมไวแสง หลักการข้างต้นจะเห็นว่าสีย้อมไวแสงเป็นส่วนประกอบอย่างหนึ่งที่

สำคัญมาก ดังนั้นหากเราสามารถสกัดสีย้อมไวแสงที่มีประสิทธิภาพขึ้นมาใช้เองได้ โดยไม่ต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศ ก็จะทำให้ราคาต้นทุนในการผลิตเซลล์แสงอาทิตย์ ชนิดสีย้อมไวแสงมีราคาถูกลง สามารถนำมาทดแทนเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดซิลิกอนและยังทำให้เรามีแหล่งพลังงานทางเลือกใหม่ที่จะมาทดแทนพลังงานไฟฟ้าที่มีกระบวนการผลิตที่อาศัยแหล่งพลังงานจากซากดึกดำบรรพ์ หากเราพิจารณาถึงความหลากหลายทางชีวภาพ ประเทศไทยนับว่าเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพจึงเหมาะแก่การศึกษาและค้นหาแหล่งสีย้อมไวแสงจากธรรมชาติได้ง่าย ซึ่งสีย้อมไวแสงจากธรรมชาตินี้มีชื่ออยู่มากมายเพราะนอกจากจะดูกลิ่นแสงได้กว้างและมากแล้ว ชื่อจำกัดเรื่องทรัพยากรและความยุ่งยากน้อยกว่าสารสังเคราะห์ทางเคมี และยังมีภูมิปัญญาชาวบ้านที่หลากหลายในการนำวัตถุดิบในธรรมชาติมาแปรรูปใช้ได้อีกมากขึ้น สีย้อมไวแสงสังเคราะห์หลายชนิดมีสมบัติการถ่ายโอนอิเล็กตรอนดีเพราะเป็นสารเชิงซ้อนของไอออนโลหะรูทีเนียม และในประเทศไทย มีรายงานการศึกษาเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงที่ใช้สารสกัดจากพืช เช่น กระเจี๊ยบ ดอกอัญชัน ใบยอ ใบสักอ่อน ใบเตยสด แก่นไม้ฝาง แก่นไม้ขนุน ผลมะเกลือ ตะโกนา ต้นคริสต์มาส ดอกดาวเรือง หมากเฒ่า เปลือกมังคุด เป็นต้น (พิริกิตต์ คมสัน, 2550) ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะประดิษฐ์เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงที่ใช้สารสกัดจากผลของเตาร้างเนื่องจากผู้ศึกษาได้ทำการสำรวจแล้วว่ายังไม่มีผู้วิจัยท่านใดนำผลของเตาร้างมาใช้ประดิษฐ์เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงที่ใช้สารสกัดจากพืชเพื่อใช้เป็นพลังงานทดแทนในการผลิตกระแสไฟฟ้า ซึ่งสารสกัดจากผลของเตาร้างยังมีสารแอนโทไซยานิน (Anthocyanin) เป็นสารสีในกลุ่มฟลาโวนอยด์ที่ละลายในน้ำพบในดอกไม้ ฝัก และผลไม้ เช่น ดอกอัญชัน กะหล่ำม่วง ชมพู่มะเหมี่ยว มะเขือม่วง แบล็กเบอร์รี่ บลูเบอร์รี่ เป็นต้น มีสีเข้มและสามารถดูดกลืนแสงสีม่วงที่มีช่วงแสงใกล้เคียงกับรังสี UV ซึ่งมีพลังงานสูงสามารถนำมาประดิษฐ์เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงที่ใช้สารสกัดจากพืชชนิดอื่นๆที่ได้ที่มีผู้วิจัยท่านอื่นได้ค้นพบมาแล้ว

วัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเงื่อนไขที่เหมาะสมในการสกัดสีย้อมจากผลเตาร้างสำหรับประดิษฐ์เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง
2. เพื่อประดิษฐ์เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงที่ใช้สารสกัดจากผลเตาร้างเป็นตัวดูดกลืนแสง
3. เพื่อศึกษาสมบัติทางไฟฟ้าและประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงที่ใช้สารสกัดจากผลเตาร้าง

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

ส่วนประกอบที่สำคัญของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง (Dye Sensitized Solar Cells) เป็นเซลล์แสงอาทิตย์ที่นำเอาความรู้ด้านวัสดุนาโนมาประยุกต์ใช้มีหลักการทำงานคล้ายการสังเคราะห์แสงของพืช โครงสร้างของเซลล์คล้ายแบตเตอรี่ที่ใช้ในปัจจุบัน โดยมีส่วนประกอบหลัก 3 ส่วน ได้แก่ ขั้วลบ ขั้วบวก และสารละลายอิเล็กโทรไลต์ หัวใจหลักของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดนี้ คือ สีย้อมไวแสง มีขั้นตอนดังนี้

1. การเตรียมขั้วไฟฟ้าเวิร์คคิง (Working electrode preparation)

- 1.1 นำกระจกไฟฟ้ามาวัดและตัดขนาดตามต้องการล้างทำความสะอาดทิ้งไว้ให้แห้ง หยด TiO_2 paste ลงกระจกนำไฟฟ้าปาดให้ TiO_2 paste เรียบ พักไว้ประมาณ 10 นาที เพื่อให้แห้ง เคลือบซ้ำเป็นชั้นที่ 2
- 1.2 จากนั้นนำไปเผาที่อุณหภูมิ 500 องศาเซลเซียส ประมาณ 1 ชั่วโมง แล้วปล่อยให้เย็นจนถึงอุณหภูมิห้อง
- 1.3 นำกระจกที่เคลือบ TiO_2 ลงแช่ในสีสกัดประมาณ 24 ชั่วโมง

2. การเตรียมขั้วไฟฟ้าเคาน์เตอร์ (Counter electrode preparation)

ทำเหมือนการเคลือบกระจกนำไฟฟ้าด้วย TiO_2 แต่เคลือบฟิล์ม Pt เคลือบเพียงชั้นเดียว

3. ขั้นตอนการสกัดสีย้อมจากผลของเตาร้าง

- 3.1 ล้างทำความสะอาดเตาร้าง ปอกเปลือกชั้นนอกของผลเตาร้างออกและลอกเปลือกชั้นในเล็ก ๆ
- 3.2 นำไปแช่ด้วยเครื่องชั่งและนำเปลือกของผลเตาร้างที่ชั่งได้ใส่บีกเกอร์และเท Ethanol แช่ทิ้งไว้ประมาณ 1 วัน หรือน้อยกว่า 20 ชั่วโมง และทำการกรองสีสกัดพืชตัวอย่าง (เตาร้าง) ด้วยกระดาษกรอง ทิ้งไว้จนสีสกัดหยุดหมด จะได้น้ำสีของเตาร้างที่ได้จากการสกัด ใส่ขวดปิดฝาสนิท

3.3 นำสีที่ย้อมที่สกัดจากผลของเต่าร้างไปทดสอบค่าการดูดกลืนแสงด้วยการเจือจางกับ Ethanol เพื่อเครื่องวัดค่าการดูดกลืนได้ใกล้เคียงกับค่ามาตรฐานมากที่สุดด้วยเครื่อง Solar simulator

4. ขั้นตอนเตรียมสารละลายอิเล็กโทรไลต์

4.1 สาร 4-tert-Butylpyridine (TBP) ปริมาณ 0.5 มิลลิเมตร

4.2 สารไอโอดีน (I_2) ปริมาณ 0.1 กรัม

4.3 สารลิเทียมไอโอดด์ (LiI) ปริมาณ 0.5 กรัม

4.4 สารละลาย 3-Methoxypropionitrile ปริมาณ 5 มิลลิเมตร

4.5 นำสารในข้อ 1,2,3 ผสมในปิ๊กเกอร์เดียวกันจากนั้นเติมสารละลาย 3-Methoxypropionitrile คนจนกว่าจะละลายหมด

4.6 เก็บใส่ขวดปิดฝาให้สนิท

5. ขั้นตอนการประกอบเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงที่ใช้สารสกัดจากผลเต่าร้าง

นำขั้วไฟฟ้า working ประกับกับขั้วไฟฟ้า counter และใช้ parafilm กั้นตรงกลางใช้คลิปหนีบเพื่อป้องกันไม่ให้กระจกเคลื่อน หยอดสารละลายอิเล็กโทรไลต์ เช็ดทำความสะอาด จะได้เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงดังภาพที่ 1

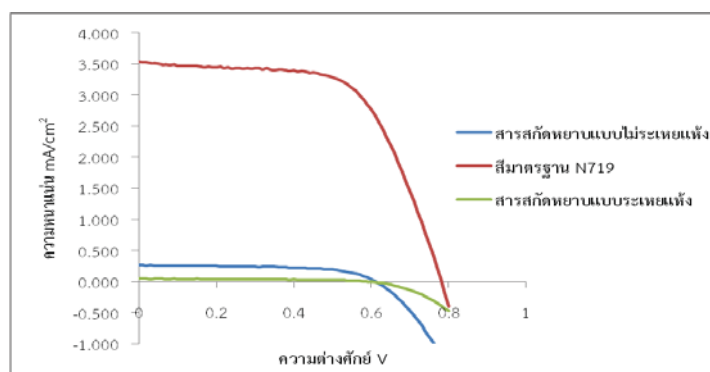
ภาพที่ 1 การประกอบเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง

6. การวัดประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์

นำเซลล์ที่ประกอบเสร็จแล้วไปวัดค่ากระแสไฟฟ้าและความต่างศักย์ไฟฟ้าที่ได้จากการให้แสงจากเครื่องกำเนิดแสงมาตรฐานส่องลงไปทีเซลล์แสงอาทิตย์ ที่เตรียมจากสารสกัดจากเต่าร้าง

ผลการวิจัย

จากผลการทดลองการเปรียบเทียบเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงโดยใช้สีย้อมจากการสกัดผลเต่าร้างแบบไม่ผ่านการระเหยแห้งและแบบผ่านการระเหยแห้งกับสีย้อมมาตรฐาน N719 เป็นตัวดูดกลืนแสง ดังกราฟ

กราฟแสดง การเปรียบเทียบเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงโดยใช้สีย้อมจากการสกัดผลเต่าร้างแบบไม่ผ่านการระเหยแห้งและแบบผ่านการระเหยแห้งกับสีย้อมมาตรฐาน N719

ตารางเปรียบเทียบประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงโดยใช้สีย้อมจากสารสกัดจากผลเต่าร้างเป็นตัวดูดกลืนแสงเปรียบเทียบวิธีการสกัดแบบไม่ผ่านการระเหยแห้งและแบบผ่านการระเหยแห้ง

ชนิดของพืช	J_{sc} (mA/cm ²)	V_{oc} (V)	FF	η %
สีมาตรฐาน (Ru-dye, N719)	3.534	0.781	0.623	1.549
ผลของเต่าร้างสกัดหยาบแบบไม่ผ่านการระเหยแห้ง	0.264	0.611	0.606	0.098
ผลของเต่าร้างแบบผ่านการระเหยแห้ง	0.047	0.571	0.518	0.013

จากตาราง พบว่า เซลล์แสงอาทิตย์ที่ใช้สีย้อมที่สกัดจากผลเต่าร้างสกัดหยาบแบบไม่ผ่านการระเหยแห้ง พบว่า ได้ค่า V_{oc} เท่ากับ 0.611 V, J_{sc} เท่ากับ 0.264 mA/cm² ค่า FF เท่ากับ 0.60 และมีค่าประสิทธิภาพร้อยละ 0.098 ส่วนผลการทดสอบเซลล์แสงอาทิตย์ที่ใช้สีย้อมที่สกัดจากผลเต่าร้างสกัดหยาบแบบการระเหยแห้ง พบว่า ได้ค่า V_{oc} เท่ากับ 0.571 V, J_{sc} เท่ากับ 0.047 mA/cm² ค่า FF เท่ากับ 0.50 และมีค่าประสิทธิภาพร้อยละ 0.013 แต่เมื่อใช้สีย้อมมาตรฐาน N 719 เป็นตัวดูดกลืนแสงพบว่า ได้ค่า V_{oc} เท่ากับ 0.781 V, J_{sc} เท่ากับ 3.534 mA/cm² ค่า FF เท่ากับ 0.62 และมีค่าประสิทธิภาพร้อยละ 1.549 เป็นที่น่าสังเกตว่าสีย้อมที่สกัดจากผลเต่าร้างแบบไม่ผ่านการระเหยให้ประสิทธิภาพที่สูงกว่าเซลล์แสงอาทิตย์ที่ใช้สีย้อมที่สกัดจากผลเต่าร้างที่สกัดหยาบแบบผ่านการระเหยแห้ง ที่เป็นเช่นนี้เพราะในขั้นตอนของการระเหยแห้งมีการใช้อุณหภูมิที่สูงประมาณ 40 °C ซึ่งอาจทำให้ไปทำลายโครงสร้างโมเลกุลของสีย้อมได้ซึ่งสอดคล้องกับสเปกตรัมการดูดกลืนแสงที่เปลี่ยนไปถึงแม้ว่าเซลล์แสงอาทิตย์ที่ใช้สีย้อมที่สกัดจากผลเต่าร้างจะมีประสิทธิภาพค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับ เซลล์แสงอาทิตย์ที่ใช้ N719 อย่างไรก็ตามสิ่งที่ได้จากธรรมชาติก็มีอยู่อย่างมากมายและมีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้อันนี้เป็นข้อได้เปรียบที่สำคัญ ต่อการพัฒนาเซลล์แสงอาทิตย์ในอนาคต

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ในการศึกษาเงื่อนไขที่เหมาะสมในการสกัดสีย้อมจากผลเต่าร้างสำหรับประดิษฐ์เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง รวมทั้งการศึกษาสมบัติทางไฟฟ้าและประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์ พบว่าเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง โดยใช้สีย้อมจากผลเต่าร้าง (สกัดหยาบแบบไม่ผ่านการระเหยแห้ง) ได้สีที่สกัดมีลักษณะสีแดง และให้ประสิทธิภาพสูงสุดร้อยละ 0.098 และสีย้อมที่สกัดจากผลของเต่าร้าง(สกัดหยาบแบบผ่านการระเหยแห้ง) จะให้ประสิทธิภาพสูงสุดร้อยละ 0.013 ประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์ที่ได้ค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับเซลล์แสงอาทิตย์ที่ใช้สีย้อมมาตรฐาน N719 เป็นตัวดูดกลืนแสง ร้อยละ 1.549 การมีประสิทธิภาพที่ต่ำนี้อาจจะมาจากการไม่เสถียรของสีย้อมจากธรรมชาติและการมีค่าการดูดกลืนแสงที่ต่ำ กล่าวได้ว่า สีย้อมที่สกัดจากผลเต่าร้างที่สกัดหยาบแบบไม่ผ่านการระเหยแห้งจะให้ค่าประสิทธิภาพสูงกว่าสีย้อมที่สกัดหยาบแบบผ่านการระเหยแห้ง อย่างไรก็ตาม ประสิทธิภาพและกำลังไฟฟ้าที่ได้ยังมีค่าน้อยมากเมื่อเทียบกับเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดที่ทำจากสารกึ่งตัวนำชนิดซิลิกอน ดังนั้นการเสาะแสวงหาพืชชนิดใหม่ๆ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงให้สูงขึ้น ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบของประเทศไทยที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง แต่การพัฒนาส่วนประกอบต่าง ๆ ของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง ควบคู่กันไปก็จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพให้สูงขึ้นไปอีก ซึ่งจะต้องมีการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- พีรภิตต์ คมสัน. 2550. เซลล์แสงอาทิตย์กับสีย้อมไวแสงจากพืชในประเทศไทย.
 วิณิช พรหมอารักษ์ และคณะ. 2552. เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง. วิทยานิพนธ์คณะวิทยาศาสตร์สาขาเคมี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
 วิรัตน์ เจริญบุญ และคณะ. 2549. เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดผลึกนาโนเมทัลลิสโดยใช้สีย้อมจากธรรมชาติเป็นตัวดูดกลืนแสง. วิทยาลัยนาโนเทคโนโลยีพระจอมเกล้าลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
 ศุภชัย จันทร์งาม. 2552. ผลของตัวกระตุ้นซิงก์ฟทาโลไซยานินต์กับประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- อนุวัตร จำลองกุล.2550.พลังงานทางเลือกจากเซลล์แสงอาทิตย์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
AD Architecture Digest for the 21th Century PHOTOVOLTAICS Oxford Brookes University,
sponsored by BP , Solar25 p.
- Baxter,J.B.,and Aydil,E.S. 2006. **Dye-sensitized solar cells based on semiconductor morphologies with ZnO nanowires.** Solar Energy Materials & Solar Cells. 90,pp. 607-622.
- Bin Li, Liduo Wang,Bonan Kang,Peng Wang,and Yong Qiu.(2006). **Review of recent progress in solid-state dye-sensitized solar cells.**Solar Energy Materials & Solar Cells. 90,pp. 549-573.
- Boschloo.G.K. and Goossens,A. 1996. **Electron Trapping in Porphyrin-Sensitized Porous Nanocrystalline TiO₂ Electrodes.** J.Phys.Chem.100,pp.19489-19494.
- Campbell,W.M.,Burrell,A.K.,Officer,D.L.,Jolley,K.W. 2004. **Porphyryns as light harvesters in the dye-sensitized TiO₂ solar cell.** Coordination Chemistry Reviews 248 (13-14),pp.1363-1379.
- Graetzel, M. 1991. A low-cost, high-efficiency solar cell based on dyesensitized colloidal TiO₂ films. *Nature* 353 (6346), pp. 737
- Hao, S., Wu, J., Huang, Y. and Lin, J. Sol. 2006. **Energy.** 80 : 209-214.
- S.S Kim, J.H. Yum, and Y.E. Sung. 2003. **Improved performance of a dye-sensitized solar cell using a TiO₂/ZnO/Eosin Y electrode.** Solar Energy Materials & Solar Cells. 79, 495-505

การประดิษฐ์เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงโดยใช้สีย้อมจากธรรมชาติ ที่สกัดจากเปลือกมะเกลือเลือดเป็นตัวดูดกลืนแสง

Fabrication of Dye-Sensitized Solar Cells Using Natural Dyes Extracted from Stem Bark of *Terminalia mucronata craib et hutch* as Sensitizer

สุภาพร สีสิงห์¹ สมพงศ์ มาบัว² วิรัตน์ เจริญบุญ³ เฉลียว เพชรทอง⁴

^{1,2}สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

³สาขาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

⁴สาขาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ได้ประดิษฐ์เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง ศึกษาสมบัติทางไฟฟ้าและประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์ โดยใช้สารสกัดจากเปลือกมะเกลือเลือดเป็นตัวดูดกลืนแสงในขั้วไฟฟ้าเวคคิง (Working electrode) ที่เคลือบด้วย TiO_2 ใช้เวลาในการย้อมสี 24 ชั่วโมง พบว่า ประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง เพิ่มขึ้นตามความเข้มข้นของสีย้อม โดยความเข้มข้น 8 กรัม ต่อปริมาณเอทานอล 20 มิลลิลิตร ได้ค่าความหนาแน่นกระแสไฟฟ้าลัดวงจรของเซลล์แสงอาทิตย์ 0.10 mA/cm^2 และให้ค่าประสิทธิภาพสูงสุดร้อยละ 0.05 อย่างไรก็ตามเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงที่ใช้สีย้อมจากเปลือกมะเกลือเลือดเป็นตัวดูดกลืนแสงมีประสิทธิภาพที่ได้ค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้สีย้อมมาตรฐาน N719 เป็นตัวดูดกลืนแสง ทั้งนี้อาจจะเกิดจากการไม่เสถียรของสีย้อมจากธรรมชาติ

คำสำคัญ : เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง มะเกลือเลือด

Abstract

This research aimed to fabricate the dye-sensitized solar cells (DSSC), and the electrical properties including its efficiency were studied. The natural dye extracted from stem bark of *Terminalia mucronata craib et hutch* was used as the sensitizer in the working electrodes made with TiO_2 - coated, and these electrodes were immersed into a dye solution for 24 hours. It was found that the efficiency of DSSC depended on the dye concentration, 8 grams of dyes per 20 ml of ethanol solution was the appropriate concentration. The best results of DSSC were the short circuit current density (J_{sc}) of 0.10 mA/cm^2 and the highest efficiency of 0.05 % . However, the efficiency of DSSC using natural dyes extracted from stem bark of *Terminalia mucronata craib et hutch* was relatively low compared with the standard Ruthenium complex dye (N719 dye), this may be due to the unstable of natural dyes.

Keywords : Dye-Sensitized Solar Cells, *Terminalia mucronata craib et hutch*

บทนำ

พลังงานไฟฟ้าถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ และมีการใช้อย่างมหาศาลจึงจำเป็นต้องผลิตไฟฟ้าจากแหล่งพลังงานอื่น ๆ เช่น เชื้อเพลิงจากซากดึกดำบรรพ์ พลังงานลม พลังงานน้ำ เป็นต้น เพื่อให้เพียงพอับความต้องการที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ในหลายประเทศจึงได้แสวงหาพลังงานทางเลือกใหม่มาทดแทนพลังงานรูปแบบเดิม เพื่อลดการนำเข้าเชื้อเพลิงจากต่างประเทศ เราจำเป็นต้องมีการเร่งพัฒนาและหันมาใช้พลังงานทดแทนใน

รูปแบบต่าง ๆ ซึ่งพลังงานแสงอาทิตย์เป็นพลังงานทดแทนสำหรับอนาคตที่สะอาดไม่เป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม และสามารถนำมาผลิตกระแสไฟฟ้าได้โดยตรงด้วยเซลล์แสงอาทิตย์ แต่จำเป็นต้องมีอุปกรณ์ในการเปลี่ยนพลังงานที่ได้จากดวงอาทิตย์ไปเป็นพลังงานที่เราต้องการซึ่งสิ่งนั้นก็คือ เซลล์แสงอาทิตย์

เซลล์แสงอาทิตย์ที่ใช้กันในปัจจุบันมีหลายชนิด พอจะแบ่งได้เป็น 3 ชนิดใหญ่ ๆ คือ 1) เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสารกึ่งตัวนำซิลิกอน (Si-solar cells) ซึ่งมีทั้งแบบผลึกเดี่ยว ผลึกรวม และแบบอะมอร์ฟัส 2) เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสารกึ่งตัวนำแบบผสม (Compound semiconductor solar cells) เช่น เซลล์แสงอาทิตย์ตระกูล CIS, CIGS, CdTe, GaAs, GaP, InP เป็นต้น และ 3) เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดทางเลือกที่สาม (Third generation solar cells) เช่น เซลล์แสงอาทิตย์จากสารอินทรีย์ (Organics solar cells) เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดผลึกนาโนเม็ดสี (Nanocrystalline dye-sensitized solar cells, DSSC) (วีรัตน์ เจริญบุญ, 2549) เซลล์แสงอาทิตย์ที่ทำมาจากผลึกซิลิกอน (Crystalline Silicon) ที่มีความบริสุทธิ์สูงประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแสงอาทิตย์ให้เป็นพลังงานไฟฟ้าได้ 12-17% (ศุภชัย จันทร์งาม, 2552) แต่ราคาแพงมาก มีขั้นตอนที่ยุ่งยากและก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมทำให้ไม่เป็นที่นิยม เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงเป็นอีกวิธีหนึ่งที่มีราคาถูก ขั้นตอนการประดิษฐ์ง่ายและสามารถใช้สารสกัดจากธรรมชาติได้ ที่สำคัญไม่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม จึงมีผู้คิดค้นเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง (Dye-Sensitized Solar Cells, DSSC) ซึ่งมีหลักการการทำงานคล้ายคลึงกับการสังเคราะห์แสงของพืช มีขั้นตอนการประดิษฐ์ง่าย ในปี ค.ศ.1991 ได้มีผู้ประดิษฐ์เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดผลึกนาโนเม็ดสี ได้ประสิทธิภาพสูงถึง 7% โดยใช้ผลึกนาโน TiO_2 เป็นชั้นสารกึ่งตัวนำแบบแถบพลังงานกว้างซึ่งมีประสิทธิภาพใกล้เคียงกับเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสารกึ่งตัวนำซิลิกอน ปัจจุบันเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดผลึกนาโนเม็ดสีได้ถูกพัฒนาให้มีประสิทธิภาพสูงมากกว่า 10% (Graetzel, M. 1991) ในจังหวัดกาญจนบุรีมีความหลากหลายทางชีวภาพ มะเกลือเลือดเป็นพืชท้องถิ่นที่เปลือกจะให้สีม่วงแดง มีสารกลุ่มแอนโทโรไซยานิน สามารถดูดกลืนแสงได้ดี พบในอำเภอพนมทวน โดยผู้วิจัยจึงมีความสนใจนำมาสกัดสีเพื่อนำมาประดิษฐ์เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษากระบวนการสกัดสีจากเปลือกมะเกลือเลือด เพื่อนำไปประดิษฐ์เซลล์แสงอาทิตย์ ทดสอบสมบัติทางไฟฟ้า และประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงมีส่วนประกอบหลักๆ อยู่ 3 ส่วน คือ ขั้วไฟฟ้าเวดคิง ขั้วไฟฟ้าแคโทด และสารละลายอิเล็กโทรไลต์ แต่ละส่วนมีวิธีการและขั้นตอนการเตรียมดังนี้

1. การเตรียมขั้วไฟฟ้าเวดคิง

ตัดกระจกนำไฟฟ้าโปร่งแสง FTO ให้มีขนาด $2.5 \times 2.5 \text{ cm}^2$ ทำความสะอาดด้วยเอทานอล แล้วนำเข้าเครื่อง Ultrasonic Cleaner เป็นเวลา 30 นาที หลังจากนั้นล้างด้วยน้ำกลั่นอีกครั้งแล้วทำให้แห้ง จากนั้นหยด TiO_2 paste (มีส่วนผสมระหว่างผลึกนาโน TiO_2 และกาวโพลีเมอร์) ลงบนผิวกระจก FTO ด้านที่นำไฟฟ้าใช้แผ่นยางปิด TiO_2 paste ให้เรียบนำไปเผาที่อุณหภูมิ 500°C นาน 60 นาที เพื่อไล่น้ำและกาวโพลีเมอร์ออกทิ้งไว้ให้เย็น

2. การเตรียมขั้วไฟฟ้าแคโทด

ตัดกระจกนำไฟฟ้าโปร่งแสง FTO ให้มีขนาด $2.5 \times 2.5 \text{ cm}^2$ ทำความสะอาดด้วยเอทานอล แล้วนำเข้าเครื่อง Ultrasonic Cleaner เป็นเวลา 30 นาที หลังจากนั้นล้างด้วยน้ำกลั่นอีกครั้งแล้วทำให้แห้ง จากนั้นหยด Pt paste (มีส่วนผสมระหว่างโลหะแพลทินัมและกาวโพลีเมอร์) ลงบนผิวกระจกจากนั้นใช้แผ่นยางปิดให้เรียบปล่อยให้แห้ง นำไปเผาที่อุณหภูมิ 500°C นาน 60 นาที เพื่อไล่น้ำและกาวโพลีเมอร์ออกทิ้งไว้ให้เย็น

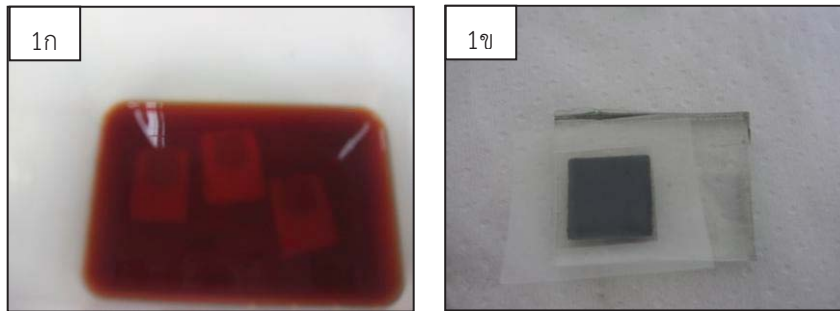
3. การเตรียมสารละลายอิเล็กโทรไลต์

เตรียมไอโอดีน (I_2) จำนวน 0.1 โมล ลิเทียมไอโอดอ์ (LiI) จำนวน 0.5 โมล และอะซิโตนไนไตรล์ จำนวน 0.5 โมล ละลายเป็นเนื้อเดียวกัน จากนั้นเติมสารเมทอกซีไพโรไนไตรล์ (3-Methoxypropyronitrile) สารละลายอิเล็กโทรไลต์ ที่ได้จะมีสีน้ำตาลเหมือนสีของสารไอโอดีน

4. การสกัดสีย้อมจากเปลือกมะเกลือเลือดและการย้อมสี

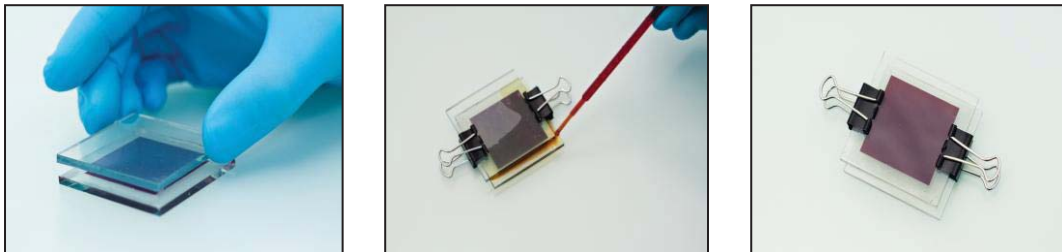
นำเปลือกมะเกลือเลือดมาหั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ จากนั้นนำไปสกัดโดยใช้เอทานอลเป็นตัวทำละลาย ทำการกรองเอากากหรือส่วนที่ไม่ต้องการออกไป เก็บไว้เฉพาะส่วนที่เป็นสารละลายที่มีสีเพื่อใช้ในการย้อมสี การย้อมสีทำได้โดยนำขี้ไฟฟ้าเวดคิงที่เคลือบด้วย TiO_2 อยู่ในสารละลายที่สกัดได้จากเปลือกมะเกลือเลือด ประมาณ 24 ชั่วโมง ดังรูปที่ 1ก เมื่อครบเวลากำหนดล้างด้วยเอทานอลอีกครั้ง รอจนเอทานอลระเหยออกไปหมด จากนั้นเก็บไว้ในที่มืดและแห้งเพื่อรอการประกอบเซลล์แสงอาทิตย์ ดังรูปที่ 1ข

รูปที่ 1 ก การย้อมสีบนฟิล์ม TiO_2 และ 1ข ฟิล์ม TiO_2 ที่ผ่านการย้อมสีแล้ว

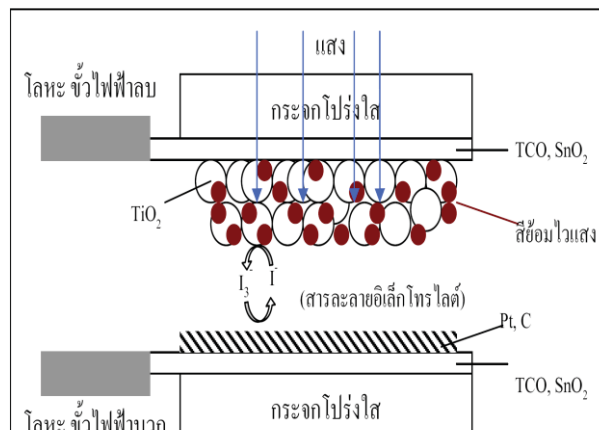
5. การประกอบเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง

นำขี้ไฟฟ้าเวดคิงและขี้ไฟฟ้าเคาน์เตอร์ มาประกบกันโดยมีแผ่นพาราฟิล์มกั้นอยู่ระหว่างขี้ทั้งสองเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการลัดวงจร จากนั้นเติมสารละลายอิเล็กโทรไลต์ แล้วใช้คลิปหนีบให้แน่นเพื่อป้องกันการระเหยของอิเล็กโทรไลต์ ดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงที่ประกอบเสร็จแล้ว

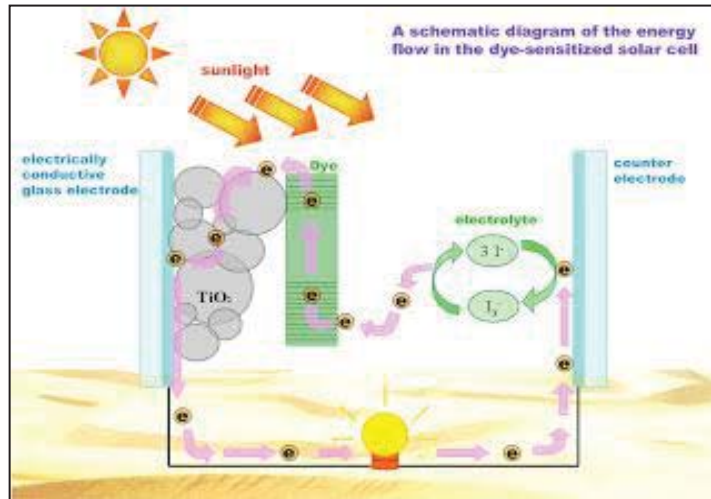
ส่วนประกอบที่สำคัญของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง

รูปที่ 3 โครงสร้างของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง

หลักการทำงานของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง

เมื่อมีแสงอาทิตย์ตกกระทบเม็ดสีย้อม อิเล็กตรอนในโมเลกุลของสีย้อมจะถูกกระตุ้นไปที่ระดับพลังงานสูงและเคลื่อนที่ผ่านผลึกไทเทเนียมไดออกไซด์ (TiO_2) ไปยังขั้วไฟฟ้าขั้วลบ เมื่อมีการต่ออุปกรณ์ไฟฟ้าเข้ากับเซลล์แสงอาทิตย์ อิเล็กตรอนจะเคลื่อนที่ไปยังเครื่องใช้ไฟฟ้านั้น และเคลื่อนที่กลับเข้าสู่เซลล์แสงอาทิตย์ทางขั้วไฟฟ้าขั้วบวก ไปสะสมยังแผ่นฟิล์มที่เคลือบด้วยแพลทินัม (Pt) จากนั้นอิเล็กตรอนจะกลับเข้าสู่โมเลกุลของเม็ดสีย้อม โดยผ่านสารละลายอิเล็กโทรไลต์เป็นกระแสไฟฟ้าที่ครบวงจรในทิศทางตรงกันข้ามกับการเดินทางของอิเล็กตรอน ดังรูปที่ 4

รูปที่ 4 หลักการทำงานของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง

ผลการวิจัย

จากการประดิษฐ์เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง โดยใช้สารสกัดจากเปลือกมะเกลือเลือดเป็นตัวดูดกลืนแสง สรุปลักษณะได้ดังตาราง

ผลของความเข้มข้นของสีจากเปลือกมะเกลือเลือดต่อปริมาณเอทานอล

ชนิดของพืช	ความเข้มข้นของสีย้อม (กรัม/20มิลลิลิตร)	J_{sc} (mA/cm^2)	V_{oc} (v)	FF	η %
สีมาตรฐาน (N719)	1.0	4.65	0.78	0.62	2.24
เปลือกมะเกลือเลือด	1.0	0.07	0.45	0.37	0.01
เปลือกมะเกลือเลือด	2.0	0.08	0.51	0.39	0.03
เปลือกมะเกลือเลือด	4.0	0.09	0.55	0.40	0.04
เปลือกมะเกลือเลือด	8.0	0.10	0.60	0.45	0.05

จากตารางผลการทดลองความเข้มข้นของสีจากเปลือกมะเกลือเลือดที่มีผลต่อประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง สรุปลักษณะได้ว่า

ความเข้มข้นของสีจากเปลือกมะเกลือเลือด 1.0 กรัมต่อปริมาณเอทานอล 20 มิลลิลิตร กระแสไฟฟ้าลัดวงจร J_{sc} มีค่า $0.07 \text{ mA}/\text{cm}^2$ ศักย์ไฟฟ้าวงจเปิด V_{oc} มีค่า 0.45 V ค่า Fill Factor (FF) มีค่า 0.37 และกำลังไฟฟ้าสูงสุดของเซลล์แสงอาทิตย์ η มีค่าร้อยละ 0.01

ความเข้มข้นของสีจากเปลือกมะเกลือเลือดที่ 2.0 กรัม ต่อปริมาณเอทานอล 20 มิลลิลิตร
กระแสไฟฟ้าลัดวงจร J_{sc} มีค่า 0.08 mA/cm² ศักย์ไฟฟ้าวงจเปิด V_{oc} มีค่า 0.51 V ค่า Fill Factor(FF) มีค่า 0.39
และกำลังไฟฟ้าสูงสุดของเซลล์แสงอาทิตย์ η มีค่าร้อยละ 0.03

ความเข้มข้นของสีจากเปลือกมะเกลือเลือดที่ 4.0 กรัม ต่อปริมาณเอทานอล 20 มิลลิลิตร
กระแสไฟฟ้าลัดวงจร J_{sc} มีค่า 0.09 mA/cm² ศักย์ไฟฟ้าวงจเปิด V_{oc} มีค่า 0.55 V ค่า Fill Factor(FF) มีค่า 0.40
และกำลังไฟฟ้าสูงสุดของเซลล์แสงอาทิตย์ η มีค่าร้อยละ 0.04

ความเข้มข้นของสีจากเปลือกมะเกลือเลือดที่ 8.0 กรัมต่อปริมาณเอทานอล 20 มิลลิลิตร
กระแสไฟฟ้าลัดวงจร J_{sc} มีค่า 0.10 mA/cm² ศักย์ไฟฟ้าวงจเปิด V_{oc} มีค่า 0.60 V ค่า Fill Factor(FF) มีค่า 0.45
และกำลังไฟฟ้าสูงสุดของเซลล์แสงอาทิตย์ η มีค่าร้อยละ 0.05

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ทำให้ทราบกระบวนการสกัดสี การประดิษฐ์เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง สมบัติทางไฟฟ้าและประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์ โดยใช้สารสกัดจากเปลือกมะเกลือเลือดเป็นตัวดูดกลืนแสง ใช้เวลาในการย้อมสี 24 ชั่วโมง พบว่า ประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์เพิ่มขึ้นตามความเข้มข้นของสีย้อม โดยที่ความเข้มข้น 8 กรัมต่อปริมาณเอทานอล 20 มิลลิลิตร ได้ค่าความหนาแน่นกระแสไฟฟ้าลัดวงจรของเซลล์แสงอาทิตย์ 0.10 mA/cm² และประสิทธิภาพสูงสุดร้อยละ 0.05 อย่างไรก็ตามพบว่าเมื่อใช้สีย้อมจากเปลือกมะเกลือเลือดเป็นตัวดูดกลืนแสง ประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงที่ได้ค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้สีย้อมมาตรฐาน N719 เป็นตัวดูดกลืนแสง การที่มีประสิทธิภาพต่ำอาจเกิดจากการไม่เสถียรของสีย้อมจากธรรมชาติและการยึดเกาะกับผลึกนาโน TiO₂ ดังนั้นการแสวงหาพีซีชนิดใหม่ ๆ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงให้สูงขึ้นซึ่งการใช้สีย้อมที่สกัดจากธรรมชาติถือเป็นข้อได้เปรียบของประเทศไทยที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง แต่การพัฒนาส่วนประกอบต่าง ๆ ของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสงควบคู่กันไปก็จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพให้สูงขึ้นได้

เอกสารอ้างอิง

- พีรภักดิ์ คมสัน. 2550. เซลล์แสงอาทิตย์กับสีย้อมไวแสงจากพืชในประเทศไทย. มปท.
 วินิช พรหมอารักษ์ และคณะ. 2552. เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง. วิทยานิพนธ์ คณะวิทยาศาสตร์สาขาเคมี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
 วิรัตน์ เจริญบุญ และคณะ. 2549. เซลล์แสงอาทิตย์ชนิดผลึกนาโนแมกนีตีสโดยใช้สีสกัดจากธรรมชาติเป็นตัวดูดกลืนแสง. วิทยาลักษณ์าเทคโนโลยีพระจอมเกล้าลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
 ศุภชัย จันทร์งาม. 2552. ผลของตัวกระตุ้นซึ่งก่ฟทาไฮยานินต์กับประสิทธิภาพของเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
 AD Architecture Digest for the 21th Century "PHOTOVOLTAICS" Oxford Brookes University , sponsored by BP, Solar 25 p.
 Baxter,J.B.,and Aydi,E.S. 2006. Dye-sensitized solar cells based on semiconductor morphologies with ZnO nanowires. *Solar Energy Materials & Solar Cells*. 90,pp. 607-622.
 Graetzel, M. 1991. A low-cost, high-efficiency solar cell based on dyesensitized colloidal TiO₂ films. *Nature* 353 (6346), pp. 737
 Hao, S., Wu, J., Huang, Y. and Lin,J. Sol. 2006. *Energy*. 80 : 209-214.

การศึกษาคุณลักษณะการเขียนของสำเนาภาพถ่ายลายมือชื่อและต้นฉบับลายมือชื่อ A Study of Individual Characteristic of Signature Photocopy and Signature Original

สุจินดา จันคง¹ วีรชัย พุทธรังศรี²

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขานิติวิทยาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

²อาจารย์ประจำสาขานิติวิทยาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

บทคัดย่อ

สำเนาภาพถ่ายเอกสารน่าจะเป็นวัตถุพยานที่ดีที่สุดในการกรณีที่เอกสารต้นฉบับสูญหายหรือถูกทำลาย แต่สำเนาภาพถ่ายเอกสารนั้นไม่สามารถผลิตให้มีรายละเอียดทุก ๆ อย่างเหมือนกับเอกสารต้นฉบับได้ การทำวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการทำวิจัยเพื่อศึกษาคุณลักษณะการเขียนสำเนาภาพถ่ายลายมือชื่อเปรียบเทียบกับต้นฉบับลายมือชื่อ ปากกาที่ใช้ในการเขียนลายมือชื่อประกอบด้วย ปากกาลูกกลิ้ง ปากกาหมึกเจล และปากกาหมึกซึม โดยทำการเขียนลายมือชื่อลงในแผ่นกระดาษสีขาวขนาดเอ 4 แล้วนำมาถ่ายเอกสารด้วยเครื่องถ่ายเอกสาร ชนิดอิเล็กทรอนโฟโตการฟี และนำไปทำการวิเคราะห์ขนาด ความหนักเบา ความต่อเนื่องของตัวอักษร การเขียนเส้นเริ่มต้น การจบของเส้น โดยใช้เครื่อง Docucenter expert (PIA6000)

ผลการวิจัย พบว่า สำเนาภาพถ่ายลายมือชื่อมีขนาด ความหนักเบา ความต่อเนื่องของตัวอักษร การเขียนเส้นเริ่มต้น การจบของเส้น แตกต่างกับต้นฉบับลายมือชื่อที่เกิดจากการเขียนด้วยปากกาทั้ง 3 ประเภท ซึ่งผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการทำวิจัยครั้งนี้คาดหวังว่า จะช่วยให้ผู้ตรวจพิสูจน์สามารถนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้กับการตรวจพิสูจน์สำเนาภาพถ่ายลายมือชื่อและนำไปเผยแพร่เพื่อเป็นความรู้ให้กับบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและประชาชนที่สนใจได้

คำสำคัญ : ลายมือชื่อ สำเนาภาพถ่ายเอกสาร วัตถุพยาน

Abstract

The photocopies are considered as the best possible evidences in the situations when the original documents are either lost or damaged. A photocopy cannot be reproduced all the details of the original document. This research, an attempt has been made to study the Individual Characteristics of a copied signatures comparing with original signatures. A pen used in writing original signature consists of –a ballpoint ink –a liquid gel ink and a fountain ink and then wrote the original signature in white bond paper size A4. In the First-generation of copy using a typical electrostatic photocopier and then analyzed the size, shading, connections, initial stroke and terminal stroke by the Docucenter Expert (PIA6000).

The results showed that the original signatures which were written by three kinds of pen appeared the difference of size, shading, connections, initial stroke and terminal stroke from the copied signatures. The outcomes of this research are expected to assist the examiner to apply with the examination of the photocopied signature. and published to the people related in the field of justice as well as the public.

Keywords : signatures, photocopies, evidences

บทนำ

การตรวจพิสูจน์พยานเอกสารประกอบด้วย การตรวจพิสูจน์ลายมือชื่อ ลายมือเขียน และการตรวจพิสูจน์เอกสารปลอมแปลง เช่น ตรวจพิสูจน์ตัวอักษรพิมพ์ดีด ตรวจพิสูจน์การเปลี่ยนแปลงแก้ไข ตรวจพิสูจน์ระบบการพิมพ์ ตรวจพิสูจน์รอยกด ตรวจพิสูจน์ชนิดของหมึก ตรวจพิสูจน์กระดาษ ตรวจพิสูจน์เอกสารไหมไฟ ตรวจพิสูจน์การปลอมแปลง ตรวจพิสูจน์รอยตราประทับ สำหรับการตรวจพิสูจน์ลายมือชื่อเป็นการตรวจเปรียบเทียบเอกสารปัญหา เอกสารสงสัย เอกสารของกลาง หรือเอกสารพิพาทกับตัวอย่างลายมือชื่อที่แท้จริงของโจทก์ จำเลย ผู้ต้องสงสัย ผู้ต้องหา ซึ่งตามหลักวิชาการตรวจพิสูจน์พยานเอกสาร ผู้ตรวจพิสูจน์ต้องทำการตรวจพิสูจน์จากเอกสารต้นฉบับ ซึ่งสามารถตรวจพิสูจน์หาคุณลักษณะของการเขียนเฉพาะกลุ่ม คุณลักษณะของการเขียนเฉพาะตัว ความผิดปกติของการเขียนที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ลักษณะพิเศษของการเขียน รูปร่างลักษณะของตัวอักษร ที่ชัดเจน แล้วลงความเห็นได้ตามหลักวิชาการตรวจพิสูจน์พยานเอกสารนั้น ผู้ตรวจพิสูจน์จำเป็นต้องตรวจพิสูจน์จากเอกสารที่เป็นต้นฉบับ แต่กรณีที่เอกสารต้นฉบับสูญหายหรือถูกทำลายทำให้ไม่สามารถนำมาทำการตรวจพิสูจน์ได้แล้วนั้น สำเนาภาพถ่ายลายมือชื่อที่เกิดจากการถ่ายเอกสาร ก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถนำมาทำการตรวจพิสูจน์ได้ เพื่อให้ผู้มารับบริการได้รับความเป็นธรรมในการต่อสู้คดีที่ตนเองถูกปลอมแปลงลายมือชื่อ อันเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับสังคมและผู้มารับบริการได้ แต่สำเนาภาพถ่ายลายมือชื่อที่จัดส่งมาตรวจพิสูจน์นั้นบางคดีก็มีความชัดเจนของตัวอักษร ทำให้ผู้ตรวจพิสูจน์สามารถทำตรวจพิสูจน์แล้วลงความเห็นได้ บางคดีก็ไม่มี ความชัดเจนของตัวอักษร ทำให้ผู้ตรวจพิสูจน์สามารถทำตรวจพิสูจน์แล้วไม่สามารถลงความเห็นได้ เนื่องจากการลงความเห็นในการตรวจพิสูจน์ลายมือชื่อมีทั้งหมด 7 ระดับ ได้แก่ เป็นลายมือชื่อของบุคคลคนเดียวกัน น่าจะเป็นลายมือชื่อของบุคคลคนเดียวกัน คล้ายคลึงกันแต่ไม่อาจลงความเห็นให้เป็นหลักฐานอย่างหนึ่งอย่างใดได้ ไม่อาจตรวจพิสูจน์เพื่อลงความเห็นให้เป็นหลักฐานอย่างหนึ่งอย่างใดได้ ไม่ใช่ลายมือชื่อของบุคคลคนเดียวกัน น่าจะไม่ใช่ลายมือชื่อของบุคคลคนเดียวกัน แตกต่างกันแต่ไม่อาจลงความเห็นให้เป็นหลักฐานอย่างหนึ่งอย่างใดได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

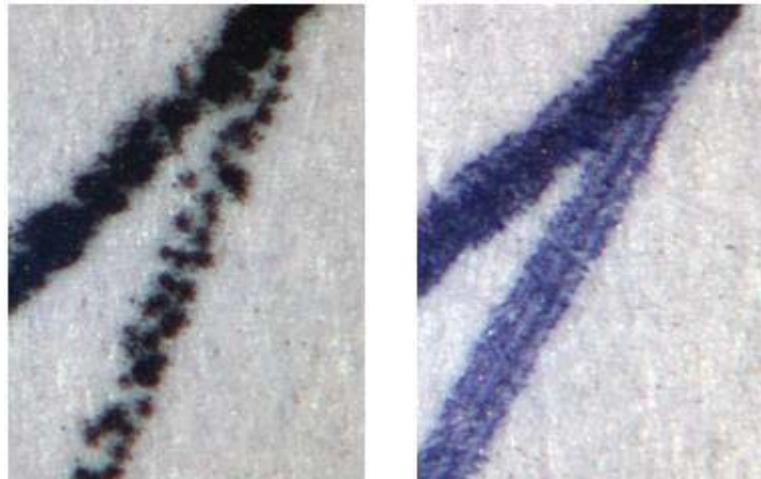
เพื่อศึกษาคุณลักษณะการเขียนของสำเนาภาพถ่ายลายมือชื่อและต้นฉบับลายมือชื่อ

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

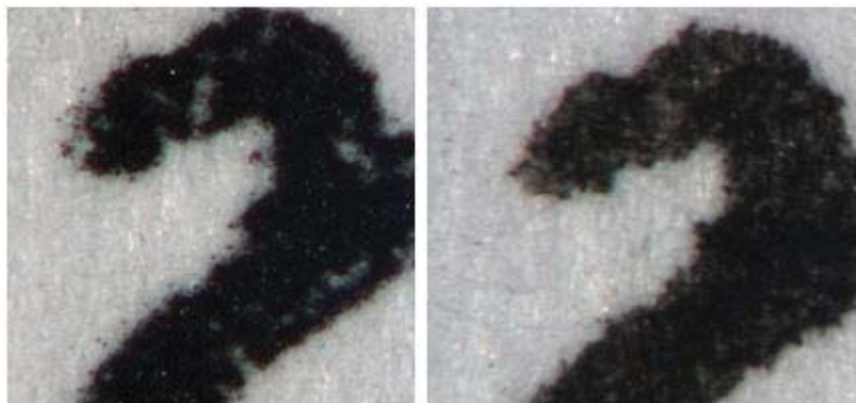
ทำการทดลองโดยการเขียนตัวอย่างลายมือชื่อด้วยปากกาหมึกกลืนสีน้ำเงิน ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.7 มิลลิเมตร ยี่ห้อ Horse ปากกาหมึกกลืนสีดำ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.7 มิลลิเมตร ยี่ห้อ Horse ปากกาหมึกเจลสีน้ำเงิน ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.7 มิลลิเมตร ยี่ห้อ Pentel ปากกาหมึกเจลสีดำ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.7 มิลลิเมตร ยี่ห้อ Pentel ปากกาโรลเลอร์บอลสีน้ำเงิน(หมึกซึม) ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.7 มิลลิเมตร ยี่ห้อ OHTO ปากกาโรลเลอร์บอลสีดำ(หมึกซึม) ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.7 มิลลิเมตร ยี่ห้อ OHTO ด้ามละ 1 ลายมือชื่อ ลงบนกระดาษเอ4 สีขาว ยี่ห้อ Double A ขนาด 80 แกรม นำตัวอย่างลายมือชื่อที่เขียนไว้ในกระดาษเอ4 ไปถ่ายเอกสารด้วยเครื่องถ่ายเอกสารชนิดขาว-ดำ ยี่ห้อ Kyocera TASKalfa 520i จำนวน 2 ครั้ง แล้วนำสำเนาภาพถ่ายลายมือชื่อไปทำการวิเคราะห์ เปรียบเทียบกับต้นฉบับลายมือชื่อ โดยใช้เครื่อง Docucenter expert ซึ่งควบคุมการทำงานด้วยโปรแกรม PIA6000 คุณลักษณะทางเทคนิคของเครื่อง มีแหล่งกำเนิดแสง 15 แหล่ง มีระบบดัชนีวัดการหักเหของแสง มีระบบกรองแสง สามารถตอบสนองต่อแสงที่มีความยาวคลื่น 350-1000 nm กล้องดิจิทัลมีความละเอียดสูง สามารถปรับกำลังขยายของเลนส์ได้ตั้งแต่ 2 ถึง 95 เท่า การทดลองนี้ทำการเปรียบเทียบสำเนาภาพถ่ายลายมือชื่อที่เกิดจากการถ่ายเอกสารชนิดขาว-ดำ เปรียบเทียบกับต้นฉบับลายมือชื่อ โดยทำการวิเคราะห์ ความหนักเบา ความต่อเนื่องของตัวอักษร การเขียนเส้นเริ่มต้น การจบของเส้น ด้วยแสงสีขาว EXCITATION: N (ไม่ใช่ฟลูออเรสเซนต์) EMISSION: IR CUT (ช่วงความยาวคลื่น 380-570 นาโนเมตร) ใช้กำลังขยาย ของเลนส์ 90 เท่า ต่อจากนั้นทำการวิเคราะห์ด้วยใช้การ Menu Compare เลือก Min และทำการวิเคราะห์ขนาด ด้วยแสงสีขาว EXCITATION: N (ไม่ใช่ฟลูออเรสเซนต์) EMISSION: IR CUT (ช่วงความยาวคลื่น 380-570 นาโนเมตร) ใช้กำลังขยาย ของเลนส์ 90 เท่า ต่อจากนั้นทำการวิเคราะห์ด้วยใช้การ Menu Measurement

ผลการวิจัย

จากผลการทดลอง พบความแตกต่างกันของต้นฉบับลายมือชื่อกับสำเนาภาพถ่ายลายมือชื่อที่เขียนด้วยปากกาหมึกกลูกลิ้นสีน้ำเงิน ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.7 มิลลิเมตร ยี่ห้อ Horse ปากกาหมึกกลูกลิ้นสีดำ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.7 มิลลิเมตร ยี่ห้อ Horse ปากกาหมึกเจลสีน้ำเงิน ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.7 มิลลิเมตร ยี่ห้อ Pentel ปากกาหมึกเจลสีดำ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.7 มิลลิเมตร ยี่ห้อ Pentel ปากกาโรลเลอร์บอลสีน้ำเงิน(หมึกซึม) ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.7 มิลลิเมตร ยี่ห้อ OHTO ปากกาโรลเลอร์บอลสีดำ(หมึกซึม) ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.7 มิลลิเมตร ยี่ห้อ OHTO ดังแสดงในภาพต่อไปนี้

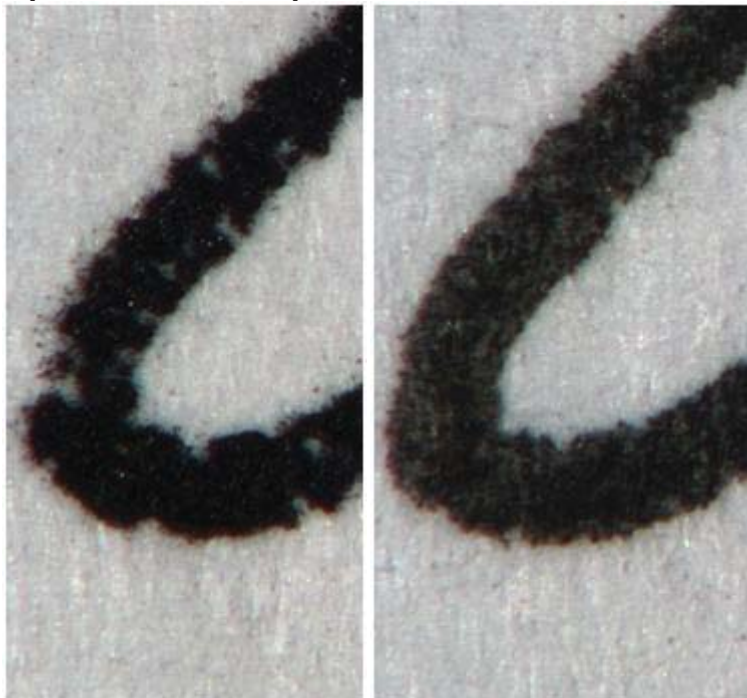
ภาพแสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างกันของความหนักเบาของการเขียนที่เกิดจากการถ่ายเอกสารลายมือชื่อที่เขียนด้วยปากกาหมึกกลูกลิ้นสีน้ำเงิน ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.7 มิลลิเมตร ยี่ห้อ Horse ทางด้านซ้ายกับความหนักเบาของการเขียนต้นฉบับลายมือชื่อที่เขียนด้วยปากกาหมึกกลูกลิ้นสีน้ำเงินขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.7 มิลลิเมตร ยี่ห้อ Horse ทางด้านขวา

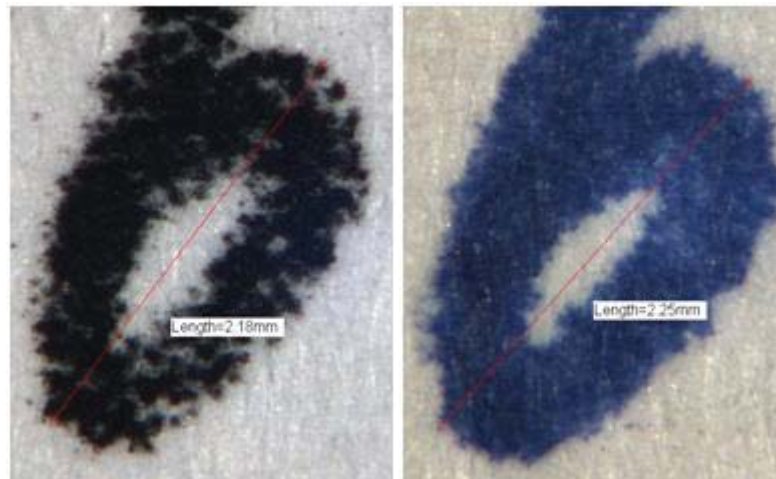
ภาพแสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างกันของการเขียนเส้นเริ่มต้นที่เกิดจากถ่ายเอกสารลายมือชื่อที่เขียนด้วยปากกาโรลเลอร์บอลสีดำ(หมึกซึม) ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.7 มิลลิเมตร ยี่ห้อ OHTO ทางด้านซ้ายกับความแตกต่างกันของการเขียนเส้นเริ่มต้นของต้นฉบับลายมือชื่อด้วยปากกาโรลเลอร์บอลสีดำ(หมึกซึม)ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.7 มิลลิเมตร ยี่ห้อ OHTO ทางด้านขวา

ภาพแสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างกันของการจบของเส้นที่เกิดจากการถ่ายเอกสารลายมือชื่อที่เขียนด้วยปากกาหมึกกลูกลื่นสีน้ำเงิน ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.7 มิลลิเมตร ยี่ห้อ Horse ด้านซ้ายกับการจบของเส้นของต้นฉบับลายมือชื่อที่เขียนด้วยปากกาหมึกกลูกลื่นสีน้ำเงิน ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.7 มิลลิเมตร ยี่ห้อ Horse ด้านขวา

ภาพแสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างกันของความต่อเนื่องของตัวอักษรที่เกิดจากการถ่ายเอกสารลายมือชื่อที่เขียนด้วยปากกาโรลเลอร์บอลสีดำ (หมึกซึม) ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.7 มิลลิเมตร ยี่ห้อ OHTO ด้านซ้ายกับความต่อเนื่องของตัวอักษรของต้นฉบับลายมือชื่อที่เขียนด้วยปากกาโรลเลอร์บอลสีดำ (หมึกซึม) ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.7 มิลลิเมตร ยี่ห้อ OHTO ด้านขวา

ภาพแสดงความแตกต่างกันของกวัดขนาดของสำเนาภาพถ่ายลายมือชื่อที่เขียนด้วยปากกาโรลเลอร์บอลสีน้ำเงิน(หมึกซีม) ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.7 มิลลิเมตร ยี่ห้อ OHTO ทางด้านซ้ายกับการวัดขนาดของต้นฉบับลายมือชื่อที่เขียนด้วยปากกาโรลเลอร์บอลสีน้ำเงิน(หมึกซีม) ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.7 มิลลิเมตร ยี่ห้อ OHTO ทางด้านขวา

สรุปและอภิปรายผล

ต้นฉบับพยานเอกสารที่นำส่งมาทำการตรวจพิสูจน์เป็นวัตถุพยานที่มีความชัดเจนมากที่สุดเพราะว่าผู้เชี่ยวชาญสามารถตรวจหาคุณลักษณะของการเขียน เช่น ความหนักเบาของการเขียน ขีดความสามารถของการเขียน ทิศทางของการเขียน ความต่อเนื่องของตัวอักษร การเขียนเส้นเริ่มต้น การจบของเส้น เป็นต้น แต่ในกรณีที่เอกสารต้นฉบับสูญหายหรือถูกทำลาย ทำให้ไม่สามารถนำมาทำการตรวจพิสูจน์ได้ สำเนาภาพถ่ายเอกสารน่าจะเป็นวัตถุพยานที่ดีที่สุด แต่สำเนาภาพถ่ายเอกสารนั้น ไม่สามารถผลิตให้มีรายละเอียดทุก ๆ อย่างเหมือนกันกับเอกสารต้นฉบับได้ ดังนั้นระดับการลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในกรณีที่เอกสารที่ส่งมาตรวจพิสูจน์นั้นเป็นสำเนาภาพถ่ายอาจจะน้อยกว่าการตรวจพิสูจน์พยานเอกสารจากเอกสารที่เป็นต้นฉบับ

เอกสารอ้างอิง

- GA. Dawson, BS. Lindblom. 1998. An evaluation of line quality in photocopied signatures. *Science & Justice*.
- Nazia Mehrban, Ian J. Turner. 2008. A Comparison of the Identifying Features in Original Signatures and Electronically Scanned Signature. *Journal of the American Society of Questioned Document Examiners*.
- Janet Fenner Masson. 2012. Scanned Images: How Well Do They Depict the Subtle Features in Handwriting?. *Journal of the American Society of Questioned Document Examiners*.
- Ron Morris. 2000. *Forensic handwriting identification fundamental concepts and principles*. A Harcourt Science and Technology company. London.
- Harrison Wilson R. 1981. *Suspect Documents Their Scientific Examination*. Nelson-Hall Inc. USA.
- Jess E. Dines. 1998. *Document Examiner Textbook*. USA.

การประยุกต์ใช้กระบวนการจับก้อนด้วยไฟฟ้าในการกำจัดสารที่ให้สีออกจากสารสกัดพญายอ Application of Electrocoagulation Process to Remove Coloring Agent from the Extracts of *Clinacanthus nutans* Lindau

สุพัตรา พรหมที¹ เจริญ เพชรทอง² สมพงษ์ มาเป้า³ และวีรชัย พุทธวงศ์⁴

^{1,3}สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

²สาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

⁴ภาควิชาเคมี คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

บทคัดย่อ

การประยุกต์ใช้กระบวนการจับก้อนด้วยไฟฟ้าในการกำจัดสารที่ให้สีออกจากสารสกัดพญายอ โดยนำพญายอ สกัดด้วยเมทานอลจะได้สารละลายของสารสกัดพญายอ แล้วนำสารละลายที่ได้ไปเตรียมเป็นสารละลายผสมระหว่าง สารละลายของสารสกัดกับน้ำในอัตราส่วน 60:40 สำหรับใช้ในกระบวนการจับก้อนด้วยไฟฟ้า จากนั้นนำสารละลายผสม ปริมาตร 7 ลิตร ไปผ่านกระบวนการจับก้อนด้วยไฟฟ้าที่ค่าความต่างศักย์ไฟฟ้า 22 โวลต์ ใช้แผ่นอะลูมิเนียมเป็นขั้วไฟฟ้า เวลา 60 นาที และติดตามการลดลงของค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 420 นาโนเมตร ทุก ๆ 10 นาที กรองแยก ตะกอน แล้วนำสารละลายไประเหยแห้งจะได้สารสกัดพญายอ และวิเคราะห์หาปริมาณอะลูมิเนียมในสารละลายก่อน ผ่านการจับก้อน สารสกัดพญายอ ตะกอน และต้นพญายอ ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการจับก้อนด้วยไฟฟ้าสามารถ กำจัดสารที่ให้สีออกจากสารสกัดพญายอได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายในเวลา 60 นาที จากการวิเคราะห์หาปริมาณ อะลูมิเนียมในสารละลายสารสกัดก่อนตกตะกอน สารสกัดพญายอ ตะกอนและต้นพญายอ พบว่า มีปริมาณอะลูมิเนียม < 0.05, 0.05, 0.11 และ < 0.05 ตามลำดับ แสดงว่าการประยุกต์ใช้กระบวนการจับก้อนด้วยไฟฟ้าในการกำจัดสีออก จากสารสกัดพญายอนี้ไม่เกิดการปนเปื้อนของโลหะที่มาจากขั้วไฟฟ้า

คำสำคัญ : การจับก้อนด้วยไฟฟ้า พญายอ

Abstract

Application of Electrocoagulation process for removing coloring agent from the extracts of *Clinacanthus nutans* Lindau has been studied. The *Clinacanthus nutans* Lindau was extracted with methanol to obtain a solution and then prepared an aqueous mixture with water in ratio 60:40 for electrocoagulation process. The mixture solution 7 liters was used for electrocoagulation with an electricity voltage 22 volts by using aluminum as an electrode for 60 minutes. The absorbance was decreased every 10 minutes at wavelength 420 nm. After filtrated of coagulant, the clear solution was obtained and then subjected to evaporate to dryness. The remaining aluminum was also determined in both extract and coagulant. It was found that the application of electrocoagulation process to remove coloring agent from the extracts of *Clinacanthus nutans* Lindau was completely effected in 60 minutes. The determination of aluminum in solution before coagulation were < 0.05, 0.05, 0.11 and <0.05, respectively. This application of electrocoagulation process to remove color from the *Clinacanthus nutans* Lindau extract shown no metal contamination.

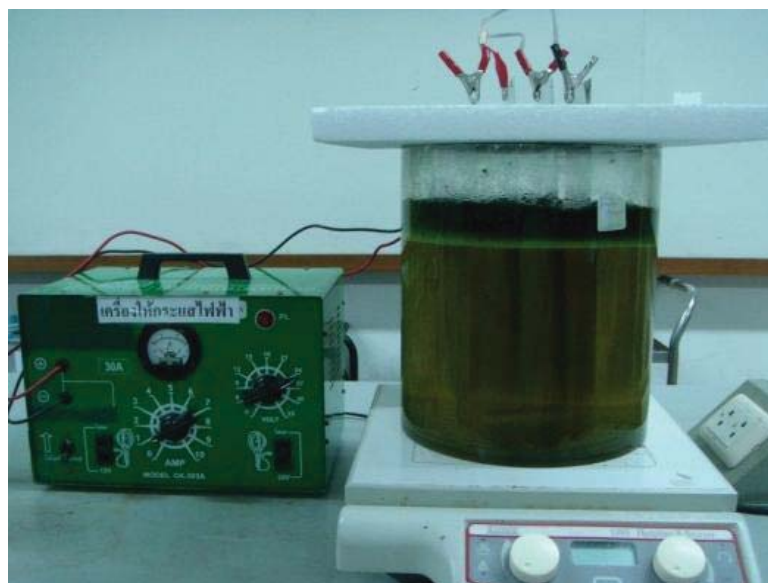
Keywords : Electrocoagulation, *Clinacanthus nutans* Lindau

บทนำ

พญาอ *Clinacanthus nutans* Lindau เป็นพืชสมุนไพรที่นำมาใช้ประโยชน์ในเชิงเภสัช โดยทำเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ หลากหลายรูปแบบ ได้แก่ ครีมพญาอ กลีเซอรีน ยาหม่อง และอีกมากมายด้วยพญาอเป็นสมุนไพรที่มีฤทธิ์ด้านการอักเสบ แผลงกัดต้อย ผดผื่นคัน สิว ใช้ถอนพิษเป็นต้น เภสัชกรได้นำสารสกัดจากพญาอมาผลิตเป็นครีมใช้รักษาผู้ป่วยโรคเรื้อรัง งูสวัด และแผลอักเสบในปาก (พร้อมจิต ศรลัมภ์ และคณะ, 2543) (พจนีย์ สุริยวงศ์, 2537) การใช้สารสกัดจากพืชสมุนไพรส่วนใหญ่จะประสบปัญหาเรื่องการปนเปื้อนของสารที่ให้สีในสารสกัดพืชสมุนไพรเช่นเดียวกันกับสารสกัดจากพญาอที่มีสีเขียว เมื่อนำมาผสมกับผลิตภัณฑ์ต่างๆจะได้เนื้อสีเขียว ซึ่งผู้บริโภคบริโภคไม่ชอบ จึงได้พยายามหาวิธีการและเทคนิคที่สะดวก รวดเร็ว ในการกำจัดหรือลดปริมาณสีให้เหลือน้อยที่สุด ซึ่งวิธีการสกัดและการสกัดแยกส่วน (Partition) สีแบบดั้งเดิม มีขั้นตอนที่ยุ่งยากและทำให้สิ้นเปลืองสารเคมีที่สำคัญเป็นอันตรายต่อสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม จากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ พบว่า เทคนิคกระบวนการจับก้อนด้วยไฟฟ้าก็เป็นเทคนิคหนึ่งที่ประหยัด สะดวก รวดเร็ว ใช้สารเคมีในปริมาณน้อย ได้มีการประยุกต์ใช้กระบวนการจับก้อนด้วยไฟฟ้าในด้านต่าง ๆ มากมาย ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ ด้านการแพทย์และอุตสาหกรรม เช่น การแยกสารหวานในหญ้าหวาน สารแคปไซซินในพริก สารอัลคาลอยดีในพืชบางชนิด และการกำจัดสารปนเปื้อนหรือสารแขวนลอยในน้ำ ทำให้ได้น้ำที่มีคุณภาพที่ดีขึ้น ข้อดีของการสกัดด้วยกระบวนการจับก้อนด้วยไฟฟ้าเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการดั้งเดิมคือสามารถลดปริมาณการใช้สารเคมีที่ใช้เป็นตัวทำละลาย ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย กระบวนการไม่ยุ่งยาก การตกตะกอนเกิดอย่างมีประสิทธิภาพ ตะกอนที่เกิดขึ้นสามารถทำให้กลับคืนสภาพได้ ยิ่งไปกว่านั้นน้ำที่ผ่านกระบวนการจับก้อนด้วยไฟฟ้าจะมีปริมาณไอออนลบปนเปื้อนน้อยจึงไม่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม ในการทำวิจัยครั้งนี้จึงประยุกต์ใช้กระบวนการจับก้อนด้วยไฟฟ้าในการกำจัดสารที่ให้สีออกจากสารสกัดพญาอ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ ด้านอุตสาหกรรม

หลักการของเทคนิคการจับก้อนด้วยไฟฟ้า

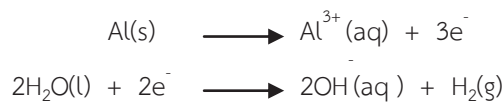
กระบวนการจับก้อนด้วยไฟฟ้าเป็นเทคนิคทางไฟฟ้าเคมีที่นิยมใช้กันมานานหลายสิบปี ส่วนใหญ่ใช้ในการบำบัดน้ำและน้ำเสีย (สมพงษ์ หิรัญมาศสุวรรณ, 2551) ซึ่งปัจจุบันได้ประยุกต์ใช้งานด้านต่าง ๆ โดยมีหลักการ คือ ผ่านไฟฟ้ากระแสตรง (Direct electric current, DC) เข้าไปยังขั้วไฟฟ้าซึ่งทำหน้าที่เป็นขั้วแอโนด (Anode) และขั้วแคโทด (Cathode) โดยขั้วแอโนดต่อเข้ากับขั้วลบของแหล่งกระแสไฟฟ้าและขั้วแคโทดต่อเข้ากับขั้วบวกของแหล่งกำเนิดกระแสไฟฟ้า ซึ่งขั้วไฟฟ้าทั้งสองจุ่มอยู่ในสารละลายที่มีคุณสมบัตินำไฟฟ้าได้ โดยระบบที่ใช้ในการจับก้อนด้วยไฟฟ้าสามารถแสดงตัวอย่างในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การจัดอุปกรณ์เพื่อใช้ในการกระบวนการจับก้อนด้วยไฟฟ้า

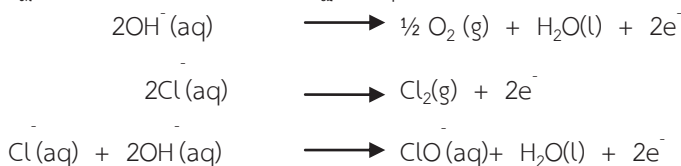
ที่ขั้วแอโนดจะเกิดปฏิกิริยาออกซิเดชัน (Oxidation reaction) และได้สารที่ก่อให้เกิดการจับก้อนขึ้น ในระหว่างการเกิดปฏิกิริยานั้นจะได้ไอออนที่มีประจุเกิดขึ้นเช่นเดียวกัน ซึ่งอาจจะเป็นไอออนของโลหะที่มาจากขั้วไฟฟ้า หรือไอออนอื่น ๆ จากนั้นสารที่ต้องการแยกจะเกิดปฏิกิริยากับไอออนที่มีประจุตรงข้ามกัน หรือกับสารประกอบไฮดรอกไซด์ของโลหะ ที่เกิดขึ้นในปฏิกิริยาแล้วจับก้อนกลายเป็นตะกอนที่สามารถแยกออกไปจากสารละลายได้ ในกรณีที่เกิดปฏิกิริยาเมื่อใช้อะลูมิเนียมเป็นขั้วไฟฟ้า จะเกิดปฏิกิริยาออกซิเดชันของโลหะอะลูมิเนียมที่ขั้วแอโนด ทำให้เกิด Al^{3+} ที่ขั้วแคโทด น้ำจะเกิดปฏิกิริยารีดักชันให้ก๊าซไฮโดรเจน ในสภาวะ pH ที่เหมาะสมจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปอยู่ในรูป $Al(OH)_3$ ดังสมการ (วีรชัย พุทธวงศ์และดวง พุทธศุภร์, 2550)

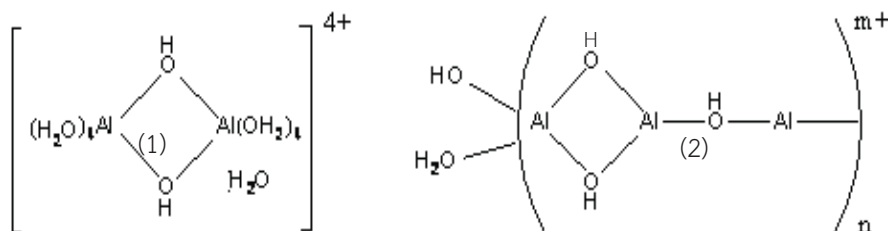
ปฏิกิริยารีดอกซ์ที่เกิดขึ้นคือ

และยังมีปฏิกิริยาอื่นๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ (ณัฐพร พุทธวงศ์และคณะ, 2549) เช่น

นอกจากนี้ยังมีไอออนอื่นๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้อีก เช่น $Al(OH)^{2+}$, $Al_2(OH)_2^{4+}$ และ $Al(OH)_4^-$ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับค่า pH ของสารละลายในขณะนั้นด้วย และยังพบว่า ในสภาวะที่เหมาะสม ประจุของไอออนอาจจะเปลี่ยนไปอยู่ในรูป Multimeric hydroxo Al^{3+} species ซึ่งเป็นสารเชิงซ้อนที่มีโครงสร้างเป็น Dimeric และ Polymeric Al^{3+} hydroxo complexes สูตรโครงสร้างสามารถแสดงได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โครงสร้าง Dimeric (1) และ Polymeric Al^{3+} hydroxo complexes (2) ของไอออนอะลูมิเนียม (สมพงษ์ หิรัญมาศสุวรรณ, 2551)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเทคนิคการสกัดสารจากพวยอา และการประยุกต์ใช้กระบวนการจับก้อนด้วยไฟฟ้าในการกำจัดสารที่ให้ออกจากสารสกัดพวยอาสำหรับนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงเภสัช

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

อุปกรณ์และสารเคมี

1. Inductively Couple plasma, DV 3300 Perkin Elmer, USA flow rate 1.2 ml/min 1200 W
2. Power supply; Model GPS 3030D, 0-30 V, 5 A, Good Will Instrument Co., Ltd.Taiwan.
3. UV-Visible spectrophotometer; UV-1601 Shimadzu; Japan.

4. Methanol (CH_3OH), BDH; Analytical Grade, 99.5% w/w; BDH; England.

วิธีการดำเนินการวิจัย

การเตรียมสารสกัดและประยุกต์ใช้กระบวนการจับกอนด้วยไฟฟ้าจากใบพญาขอและการวิเคราะห์หา

ปริมาณอะลูมิเนียม

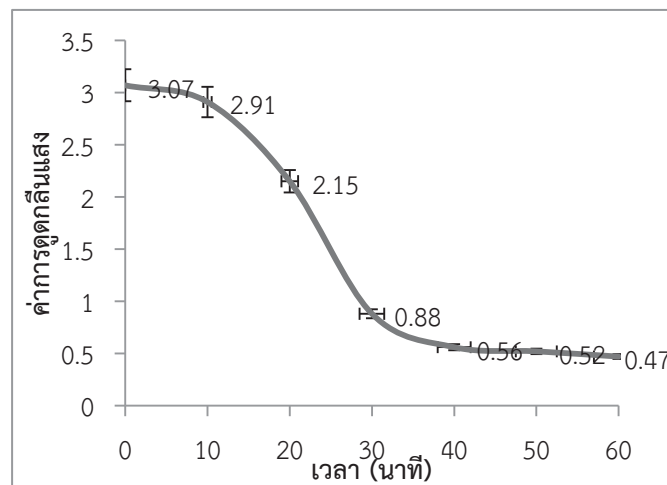
นำพญาขอที่บดเป็นผงแห้งหนัก 1.00 กิโลกรัม สกัดด้วยเมทานอล 3 ครั้ง ๆ ละ 5 ลิตร จะได้สารละลายของสารสกัดพญาขอ จากนั้นนำสารละลายไปเตรียมเป็นสารละลายผสมระหว่างสารละลายของสารสกัดกับน้ำ ในอัตราส่วน 60:40 นำสารละลายผสมปริมาตร 7 ลิตร ไปผ่านกระบวนการจับกอนด้วยไฟฟ้าที่ค่าความต่างศักย์ไฟฟ้า 22 โวลต์ ใช้แผ่นอะลูมิเนียมขนาด 30x15 เซนติเมตร จำนวน 4 แผ่น เป็นขั้วไฟฟ้า ติดตามการลดลงของค่าการดูดกลืนแสงของสารละลายในกระบวนการจับกอนด้วยไฟฟ้าที่ความยาวคลื่น 420 นาโนเมตร ทุก ๆ 10 นาที เวลา 60 นาที เมื่อสิ้นสุดกระบวนการ กรองแยกตะกอนแล้วนำสารละลายไประเหยแห้งจะได้สารสกัดพญาขอ คำนวณหาปริมาณร้อยละของผลผลิตของสารสกัดแล้ววิเคราะห์หาปริมาณอะลูมิเนียมด้วยเทคนิค ICP

ผลการวิจัย

จากการประยุกต์ใช้กระบวนการจับกอนด้วยไฟฟ้าในระดับห้องปฏิบัติการ ได้สภาวะที่เหมาะสม คือ ที่ความยาวคลื่น 420 นาโนเมตร ค่าความต่างศักย์ไฟฟ้า 22 โวลต์ เวลาที่ใช้จนสิ้นสุดกระบวนการคือ 60 นาที ใช้อะลูมิเนียมเป็นขั้วไฟฟ้าสามารถกำจัดสารที่ให้สีออกจากสารสกัดพญาขอ ได้ผลค่าความสัมพันธ์ของค่าการดูดกลืนแสงของสารละลาย กับเวลา แสดงดังตารางที่ 1 และภาพที่ 3, 4

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ของค่าการดูดกลืนแสงของสารละลายกับเวลา

เวลา (นาที)	ค่าการดูดกลืนแสง
0	3.07
10	2.91
20	2.15
30	0.88
40	0.56
50	0.52
60	0.47

ภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างค่าการดูดกลืนแสงกับเวลาของสารสกัดพญาขอ

ภาพที่ 4 สีสารละลายของสารสกัดขณะผ่านกระบวนการจับกอนด้วยไฟฟ้าเป็นเวลา 60 นาที

ผลการหาปริมาณอะลูมิเนียมในสารสกัดก่อนตกตะกอน สารสกัดพญายอตะกอนและต้นพญายอ

จากการวิเคราะห์หาปริมาณอะลูมิเนียมในสารสกัดก่อนตกตะกอน สารสกัด ตะกอน และต้นพญายอด้วยเทคนิค ICP ได้ผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์หาปริมาณอะลูมิเนียม

ส่วนของสารสกัดพญายอ	ปริมาณอะลูมิเนียม (mg/Kg)
ก่อนตกตะกอน	<0.05
สารสกัดพญายอ.	0.05
ตะกอน	0.11
ต้นพญายอ	<0.05

สรุปและอภิปรายผล

การประยุกต์ใช้กระบวนการจับกอนด้วยไฟฟ้าในการกำจัดสารที่ให้ออกจากสารสกัดพญายอ พบว่า ใช้เวลา 60 นาที สามารถกำจัดสารที่ให้ออกจากสารสกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ประหยัดเวลา ส่วนของระบบกระบวนการจับกอนไฟฟ้าไม่มีความยุ่งยากซับซ้อน ใช้อุปกรณ์และสารเคมีปริมาณน้อยและมีราคาถูกทำให้ประหยัดค่าใช้จ่าย จึงเหมาะที่จะนำกระบวนการดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในเตรียมสารสกัดพญายอ เพื่อใช้ประโยชน์ด้านต่าง ๆ ในระดับอุตสาหกรรมต่อไป จากผลการวิเคราะห์หาปริมาณอะลูมิเนียมในสารสกัดพญายอ ที่ตรวจไม่พบ แสดงว่า การประยุกต์ใช้กระบวนการดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนของโลหะที่มาจากขั้วไฟฟ้า จึงสามารถนำสารสกัดพญายอไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์รูปแบบต่างๆได้อย่างปลอดภัย

เอกสารอ้างอิง

กัลยา จำปาทอง วีรชัย พุทธวงศ์ และดวง พุทธศุภร์. 2549. การกำจัดคลอโรฟิลล์ด้วยกระบวนการจับกอนด้วยไฟฟ้า.

สาขาวิชาเคมี. คณะวิทยาศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เต็ม สมิตินันท์. 2544. ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย. ส่วนพฤกษศาสตร์ป่าไม้สำนักวิชาการป่าไม้. หน้า 140

พนัญญ์ สุริยวงศ์. 2537. ความก้าวหน้าทางยาและสมุนไพรด้านจุลชีพ. พีที. กรุงเทพฯ. หน้า 112.

- พร้อมจิต ศรีลัมพ์ และคณะ. 2543. สารานุกรมสมุนไพร เล่ม 1 สมุนไพรสวนสิริรุกชาติ. ภาควิชาเภสัชพฤกษศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. พิมพ์ครั้งที่ 3 หน้า 68
- สมบัติ เขาวนพูนผล. 2546. **สรรพภาพของกระบวนการจับก้อนด้วยไฟฟ้าและการคืนสภาพสารที่จับก้อนเพื่อการประยุกต์ ในการแยกรงควัตถุจากเปลือกไม้.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต,สาขาวิชาเคมี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมพงษ์ หิรัญมาศสุวรรณ. 2551. **กระบวนการโคแอกกูเลชันด้วยไฟฟ้า** สาขาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยรังสิต เอกสารตีพิมพ์ในวารสารเทคนิค ฉบับที่ 283 เดือนมกราคม 2551
- C. Yang and J. Mc Garrahan, 2004“**Electrochemical coagulation for textile effluent decolorization**”, *Mid-Atlantic Industrial & Hazardous Waste Conference, 36th, United States, 2004, 8-10,*
- Dampawan, P. 1976. **Studies of the chemical constituent of *Clinacanthus nutans* (Acanthaceae) and *Zingiber cassumunar* Roxb.(Zingiberaceae).** Master’s Thesis, Faculty of Sciece, MahidolUniversity.
- Dampawan, P. 1977. **Constituent of *Clinacanthus nutans* and the crystal structure of lup -20(29)-ene-3-one.**J.Sci.3(1):14.
- K. Jumpatong and D. Buddhasukh, 2003. “**Electrocoagulation of heavy metals**”, Chiang Mai J. Sci., 2003, 30(1), 33-40.
- K. Miwa, 1978. “**Extraction and purification of plant components**”, JP Patent 53105500 1978 09 13
- K. Miwa, 1979. “**Extraction of stevioside or phyllodulcin**”, JP Patent 54103900 1979 08 15
- S. Chowwanapoonpohn and D. Buddhasukh, 2002.“**Electrocoagulation of certain organic substances**”, ACGC Chem. Comm.,2002, 14, 70 Graduate School, Chiang Mai University,
- W.Phutdhawong and DuangBuddhasukh. 2550. **Application of Electrocoagulation.**Frist Edition. Chotana Print co.ltd .Chiangmai.
- W. Phutdhawong and D. Buddhasukh, 2000. “**Simple isolation and purification of D-pinitol from *Cassia siamea* by electrolytic decolorization**”, ACGC Chem. Comm., 2000, 10, 61-62.
- W. Phutdhawong, S. Chowwanapoonpohn and D. Buddhasukh, 2000. “**Electrocoagulation and subsequent recovery of phenolic compounds**”.Anal. Sci. 2000, 16, 1083-1084.258-266.

การเปรียบเทียบเชิงปริมาณและคุณภาพของโลหิตชนิดต่าง ๆ โดย Luminol Quantitative and Qualitative Comparison of Blood Species using Luminol

อัศวิน อัยวัฒน์¹ วีรชัย พุทธรังษี²

¹นักศึกษาศาสนาวิชานิติวิทยาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

²อาจารย์สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

บทคัดย่อ

การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมและระบุบุคคลผู้กระทำความผิด โดยหลักฐานสำคัญที่ทำให้สามารถระบุผู้กระทำความผิดได้ คือ คราบโลหิต เมื่อพบคราบโลหิตต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่าเป็นโลหิตมนุษย์หรือเป็นโลหิตสัตว์ โดยการเปรียบเทียบการตรวจคราบโลหิตด้วยลูมินอล (Luminol) ในอัตราส่วน เจือจาง 1:10 1:100 1:1,000 1:5,000 1:10,000 1:50,000 1:100,000 และ 1,000,000 โดยปริมาตร นำโลหิตที่เจือจางในอัตราส่วนข้างต้นมาหยดในพื้นที่ผิวที่มีรูพรุนทดสอบด้วยลูมินอล (Luminol) และวัดระยะเวลาของการส่องสว่างของแสง ผลการศึกษาพบว่า โลหิตของมนุษย์ พบคราบโลหิตที่มีความเข้มข้น 1:10,000 โดยปริมาตรมีระยะเวลาเฉลี่ย 2.30 นาที โลหิตของสุนัข พบคราบโลหิตที่มีความเข้มข้น 1:10,000 โดยปริมาตรมีระยะเวลาเฉลี่ย 3.40 นาที และโลหิตของแมว พบคราบโลหิตที่มีความเข้มข้น 1:100 โดยปริมาตรมีระยะเวลาเฉลี่ย 0.50 นาที

คำสำคัญ : ลูมินอล คราบโลหิต หลักฐาน

Abstract

The crime scene investigation is a process that is crucial in the investigation and identify the offender. The evidence makes it possible to identify the perpetrator is a stain of blood. When found a stain of blood, have to make sure that there are human or animal bloods by studying and comparing with Luminol in the determination of diluted blood stains in ratio 1:10 1:100 1:1,000 1:5,000 1: 10,000 1: 50,000 1:100,000 and 1 million by volume. The diluted blood in the above ratio were dropped in the porous surface with Luminol and detected the duration of the illumination of the light. The results of the study showed that the human blood stains at a concentration of 1: 10,000 by volume shown an average of 2.30 minutes and the blood of dogs at a concentration of 1: 10,000 by volume shown a period of 3.40 minutes and the blood of cats at a concentration of 1 : 100 by volume shown an average duration 0:50 minutes respectively.

Keywords : Luminol, blood stain, Evidence

บทนำ

การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสืบสวนสอบสวนหาบุคคลผู้กระทำความผิดซึ่งใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์เพื่อเป็นการยืนยันผลที่แม่นยำและถูกต้อง โดยหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นตัวช่วยสำคัญร่วมกับหลักฐานทางสรีรวิทยาสามารถพิสูจน์คดีอาชญากรรมได้ คือ คราบโลหิต เมื่อพบเจอคราบโลหิต หยดโลหิตหรือสิ่งใดก็ตามที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับโลหิตจะต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่าเป็นโลหิตจริงหรือไม่ ถ้าใช่หยดโลหิตและคราบโลหิตจริง รอยนั้นเป็นโลหิตสัตว์ หรือโลหิตคนซึ่งจะทำให้สามารถบอกการเกิดเหตุการณ์แนวทางของอาชญากรรม ความผิดในสถานที่เกิดเหตุ ลักษณะของหยดโลหิตสามารถบอกได้ว่าเจ้าของหยดโลหิตยังมีชีวิตอยู่หรือเสียชีวิตไปแล้ว ลักษณะของหยดหรือรูปร่างของโลหิตตกยังสามารถทำนายได้ว่า โลหิตตกลงมาในลักษณะไหน ถ้าหยดโลหิตรูปร่างเป็น

วงกลมแสดงว่า เลือดนั้นตกลงมาตรง ๆ แต่ถ้าโลหิตรูปร่างเป็นวงรีแสดงว่า โลหิตนั้นตกลงมาเฉียง และขนาดของหยดโลหิตยังสามารถบอกได้ว่า ถ้าหยดโลหิตมีขนาดเล็กแสดงว่า ตกมาจากที่มีความเร็วสูง เมื่อนำหลักฐานทางวิทยาศาสตร์วิเคราะห์ได้ร่วมกันก็จะสามารถจำลองบอกรายละเอียดของการเกิดเหตุการณ์ในสถานที่เกิดเหตุของอาชญากรรมได้และเชื่อมโยงไปถึงผู้กระทำความผิดได้ ในบางกรณีที่ทราบโลหิตหรือหยดโลหิตในสถานที่เกิดเหตุค้นหาได้ยาก เพราะเกิดจากการทิ้งไว้นานของสถานที่เกิดเหตุ ที่มีแสงไม่เพียงพอ และการเกิดเหตุเป็นเวลากลางคืน

ลูมินอล หรือ 5-Amino-2,3-dihydro-1,4-phthalazinedione เป็นสารชนิดผงที่มีคุณสมบัติเรืองแสง (Chemiluminescence) ได้ เมื่อผสมกับออกซิไดซ์ที่เหมาะสมโดยสารละลายจะทำปฏิกิริยากับโลหิต ทำให้เกิดการเรืองแสงขึ้น เป็นสารเคมีที่นิยมใช้ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ มีการศึกษามาอย่างยาวนาน มีการค้นพบครั้งแรกตั้งแต่ปี ค.ศ. 1908 หรือตลอดระยะเวลากว่า 40 ปี ซึ่งมีคุณสมบัติพิเศษคือ มีความไวต่อปฏิกิริยาสูง (High sensitivity) แม้จะเป็นคราบโลหิตที่เกิดขึ้นนานแล้ว และสถานที่ที่มีแสงไม่เพียงพอ หรือเวลากลางคืนซึ่งทำให้ลูมินอลถูกใช้อย่างกว้างขวางในการตรวจสถานที่เกิดเหตุทั้งในและต่างประเทศ โดยลูมินอลเป็นสารตั้งต้นที่ทำให้เกิดปฏิกิริยาเรืองแสง (Chemiluminescence) ซึ่งเป็นการเปล่งแสงโดยใช้ปฏิกิริยาเคมีระหว่างธาตุเหล็กใน Hemoglobin ซึ่งมีประโยชน์อย่างมากในการตรวจสถานที่เกิดเหตุหรือสถานที่ซึ่งถูกชะล้างคราบหรือรอยโลหิตออกไปแล้วก็ตาม ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเปรียบเทียบเชิงปริมาณและคุณภาพโลหิตชนิดต่าง ๆ ด้วยลูมินอล (Luminol)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบเชิงปริมาณและคุณภาพของเลือดแต่ละชนิดโดยลูมินอล (Luminol)

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินงานวิจัย

อุปกรณ์และสารเคมี ประกอบด้วย 1) เครื่องชั่ง 4 ตำแหน่ง 2) หลอดทดลอง 3) Spray หรือ Dropper 4) หลอดเก็บโลหิต EDTA 5) ลูกยาง และ 6) Pipette ขนาด 1 ml โดยมีสารเคมีในการทดลอง คือ 1) Luminol ($C_8H_7N_3O_2$), 2) Sodium Perborate ($NaBO_3 \cdot nH_2O$) และ 3) Sodium Carbonate ($NaCO_3$)

การดำเนินงานวิจัยสามารถแบ่งได้ 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมตัวอย่างเลือด

1.1 เลือดต้องใส่สารป้องกันการแข็งตัวของโลหิต (anticoagulant) ที่นิยมใช้คือ EDTA (500 ul of 0.5 M EDTA / 15 ml of blood sample) และมีข้อควรระวังเพื่อไม่ให้เม็ดเลือดแดงแตก มีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 การไม่ใช้เข็มที่มีขนาดเล็กเกินไป

1.1.2 การดูดโลหิตจากร่างกายสัตว์เข้าสู่กระบอกเก็บโลหิต (syring) และการไลโลหิตจากกระบอกเก็บโลหิตเข้าสู่หลอดเก็บโลหิตทำด้วยความเร็วและรุนแรงเกินไป ในการไลโลหิตออกจากกระบอกเก็บโลหิตเข้าสู่หลอดเก็บโลหิตนั้นควรทำการถอดปลายเข็มออกก่อน

1.1.3 ในขณะที่ทำการเก็บตัวอย่างโลหิตสัตว์ ถ้าสัตว์อยู่ในสภาวะเครียดมากเกินไป มีการต่อสู้ดิ้นรนอย่างรุนแรงก็ทำให้เม็ดโลหิตแดงแตกได้

ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมสารละลาย Luminol

ชั่ง 3.5 g Sodium Perborate เติม 0.5 L Deionized water ผสมให้ Sodium Perborate ละลายเข้ากับน้ำจนหมดแล้วเติม 0.5 g Luminol และ 25 g Sodium Carbonate ผสมจนสารทั้งหมดละลายเข้ากันก่อนนำไปพ่นให้รอบบริเวณคราบโลหิต

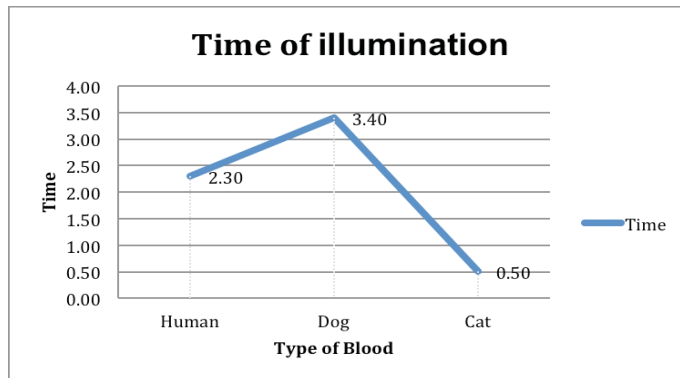
ผลการวิจัย

ลูมินอลซึ่งที่มีคุณสมบัติเรืองแสง (Chemiluminescence) เมื่อได้เมื่อผสมกับออกซิไดซ์ที่เหมาะสมโดยสารละลายจะทำปฏิกิริยากับโลหิต โดยเมื่อเปรียบเทียบการตรวจคราบโลหิตด้วยลูมินอล (Luminol) ในอัตราส่วนเจือจาง 1:10 1:100 1:1,000 1:5,000 1:10,000 1:50,000 1:100,000 และ 1,000,000 โดยปริมาตร และวัดระยะเวลาของการส่องสว่างของแสง พบว่า โลหิตของมนุษย์ พบคราบโลหิตที่มีความเข้มข้น 1:10,000 โดยปริมาตรมีระยะเวลาเฉลี่ย 2.30 นาที โลหิตของสุนัข พบคราบโลหิตที่มีความเข้มข้น 1:10,000 โดยปริมาตรมีระยะเวลาเฉลี่ย 3.40 นาที และโลหิตของ

แมว พบคราบโลหิตที่มีความเข้มข้น 1:100 โดยปริมาตรมีระยะเวลาเฉลี่ย 0.50 นาที ซึ่งสรุปไว้ในตารางที่ 1 และ 2 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ระยะเวลาของการทำปฏิกิริยาระหว่างลูมิโนลกับโลหิต

ตารางที่ 2 ระดับความเข้มข้นของโลหิตที่ปฏิกิริยาระหว่างลูมิโนลกับโลหิต

Type of Conc.	Human	Dog	Cat
1×10^{-1}	+	+	+
1×10^{-2}	+	+	+
1×10^{-3}	+	+	-
1×10^{-4}	+	+	-
1×10^{-5}	-	-	-
1×10^{-6}	-	-	-

สรุปและอภิปรายผล

ระยะเวลาของการส่องสว่างของแสง ผลการศึกษา พบว่า โลหิตของมนุษย์ พบคราบโลหิตที่มีความเข้มข้น 1:10,000 โดยปริมาตรมีระยะเวลาเฉลี่ย 2.30 นาที โลหิตของสุนัข พบคราบโลหิตที่มีความเข้มข้น 1:10,000 โดยปริมาตรมีระยะเวลาเฉลี่ย 3.40 นาที และโลหิตของแมว พบคราบโลหิตที่มีความเข้มข้น 1:100 โดยปริมาตรมีระยะเวลาเฉลี่ย 0.50 นาที

เอกสารอ้างอิง

- J. Finnis, J. Lewis, A. Davidson. Comparison of methods for visualizing blood on dark surfaces, **Journal of Science and Justice**. 3 September 2012, Pages 178–186
- N. Passi , R. Garg , M.Yadav , R. Singh ,A. Kharoshah. Effect of luminol and bleaching agent on the serological and DNA analysis from bloodstain, **Egyptian Journal of Forensic Sciences**, Issue 2. 23 June 2012, Pages 54–61
- L. Garofano, M. Pizzamiglio , A. Marino ,A. Brighenti , F. Romani. A comparative study of the sensitivity and specificity luminal and fluorescein on diluted and aged bloodstains and subsequent STRs typing. **International Congress 1288**. 2006, Pages 657 – 659
- Diggs L.W, D. Sturm and A. Bell. 1970. **The Morphology of Human Blood Cells**. North Chicago : Abbott Laboratories.

การสังเคราะห์อนุพันธ์ของสารประกอบอินโดลกับอะมิโนเบนโซเอต Synthesis of Indole fused Aminobenzoate derivatives

ธีรยุทธ มณีเรืองฤทธิ์¹ วีรชัย พุทธวงศ์³

¹นักศึกษาด้านเคมี คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

²อาจารย์ประจำสาขาเคมี คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

บทคัดย่อ

กรดอินโดล-3-อะซิติก (Indole-3-acetic acid : IAA) เป็นฮอร์โมนพืชในกลุ่มออกซิน (Auxin) ที่มีฤทธิ์ทางชีวภาพในกระตุ้นการเจริญเติบโตของพืช การแบ่งเซลล์ ตลอดจนกระตุ้นการยืดตัวของเซลล์ ดังนั้นจึงมีการศึกษาและสังเคราะห์สารในกลุ่มนี้เพื่อใช้ในการพัฒนาด้านการเกษตรกรรม ในงานวิจัยในครั้งนี้มุ่งเน้นในการนำเสนอแนวทางการสังเคราะห์อนุพันธ์ของสารประกอบอินโดลที่ทำการเชื่อมต่อกับพันธะเอไมด์กับอนุพันธ์ของอะมิโนเบนโซเอตเพื่อเป็นสารตั้งต้นในการทดสอบฤทธิ์ทางชีวภาพและความสามารถในการเร่งการงอกของรากและลำต้นของพืชในลำดับต่อไป

คำสำคัญ : อินโดล กรดอินโดล-3-อะซิติก (ไอเอเอ) อะมิโนเบนโซเอต สารควบคุมการเจริญเติบโตของพืช

Abstract

Indole-3-acetic acid. (IAA) is the plant hormone Auxin class with biological activity in stimulating the growth of plants, as well as stimulate cell division and elongation of cells. Therefore, the synthesis and the study of this group for the development of agriculture have been previously reported. The research is focused on delivering solutions to a synthetic derivatives of indole compounds connecting with amide derivative of the amino benzoate. The target compounds were used as a precursor to test the biological activities and the ability to accelerate the growth of roots and stems of plants in the following order.

Keywords : indole, indole-3-acetic acid (IAA), aminobenzoate, plant growth regulating chemicals ;
PGRC

บทนำ

อินโดล (Indole) เป็นสารประกอบอินทรีย์ประเภทอะโรมาติก เฮเทอโรไซคลิก (aromatic heterocyclic) ที่เป็นวงแหวน 2 วงเชื่อมต่อกัน (bicyclic structure) โดยที่โครงสร้างหลักของสารในกลุ่มอินโดลจะประกอบด้วย วงแหวน 6 เหลี่ยมของเบนซีน (benzene ring) เชื่อมต่อกับวงแหวน 5 เหลี่ยมที่มีอะตอมของไนโตรเจนอยู่ในวง 1 โมเลกุลของไพโรล (pyrrole ring) โดยสารประกอบอินโดลนั้นสามารถพบได้อย่างกว้างขวางในธรรมชาติ เนื่องจากได้จากการสังเคราะห์ทางชีวภาพ (biosynthesis) ปัจจุบันมีสารประกอบอินโดลที่ถูกค้นพบมากกว่า 4,100 ชนิด จึงจัดได้ว่าเป็นสารประกอบกลุ่มใหญ่ที่สุดกลุ่มหนึ่ง ทั้งนี้สามารถพบได้ในธรรมชาติทั้งในพืช, เชื้อรา รวมถึงสิ่งมีชีวิตทางทะเล โดยจะพบว่าตลอดช่วงหลายปีที่ผ่านมา นักวิทยาศาสตร์จำนวนมากสนใจที่จะศึกษาสมบัติทางชีวภาพของสารประกอบกลุ่มนี้ เนื่องจากคุณสมบัติของสารประกอบกลุ่มนี้นั้นมีมากมาย อาทิเช่น ต้านเซลล์มะเร็ง ต้านทานเชื้อชนิดต่างๆ ยับยั้งแบคทีเรีย ตลอดจนเป็นสารควบคุมการเจริญเติบโตของพืช

ออกซิน (Auxin) เป็นสารควบคุมการเจริญเติบโตของพืช (plant growth regulating chemicals : PGRC) ที่มีคุณสมบัติเป็นสารเร่งการเจริญเติบโต มีผลกระตุ้นการขยายขนาดของเซลล์ (cell enlargement) การยืดตัวของเซลล์ และยังมีผลกระตุ้นการเกิดราก รวมถึงมีคุณสมบัติในการส่งเสริมการเจริญเติบโตในส่วนต่าง ๆ ของพืช ซึ่ง Indole-3-

acetic acid (IAA) เป็นสารในกลุ่มออกซินชนิดแรกที่ถูกค้นพบและแยกออกจากธรรมชาติได้ โดยสามารถแยกได้จากโคลีออปไทล์ (coleoptile) จากส่วนยอดของข้าวโอ๊ตในปี 1926 โดยมีฤทธิ์ทางชีวภาพในกระตุ้นการเจริญเติบโตของพืช การแบ่งเซลล์ กระตุ้นการยึดตัวของเซลล์ ซึ่งต่อมาได้มีการสังเคราะห์สารที่คล้ายกับ IAA แต่มีราคาถูกกว่า เช่น Indole-3-butyrac acid (IBA) และ 1-Naphthaleneacetic acid: NAA ดังนั้นการศึกษาและพัฒนาการสังเคราะห์สารอนุพันธ์ในกลุ่มนี้จึงเป็นที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้แก่ประเทศไทยในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อออกแบบและพัฒนาการทำการสังเคราะห์อนุพันธ์ของสารประกอบอินโดลโดยเชื่อมกับอะมิโนเบนโซเอต

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

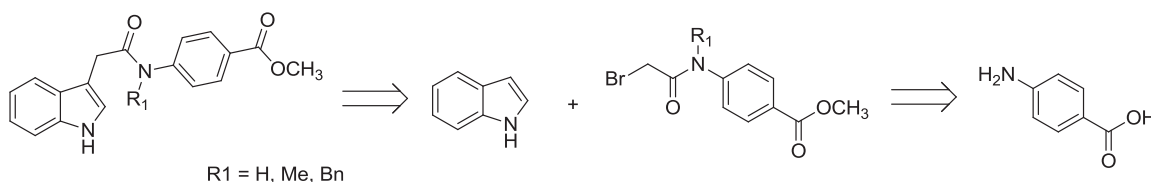
อุปกรณ์

ชุดกลั่นแบบรีฟลักซ์, เครื่อง Rotary Evaporato, ชุดกลั่นแบบธรรมดา, เครื่องกรองสุญญากาศ คอลัมน์โครมาโทกราฟี, แผ่น TLC, เทอร์โมมิเตอร์, โคมไฟ UV lampm อุปกรณ์ทั่วไปที่ใช้ในห้องปฏิบัติการ

เครื่องมือ

เครื่องนิวเคลียร์แมกเนติกเรโซแนนซ์ (NMR), เครื่องฟูเรียร์ทรานฟอร์มอินฟราเรดสเปกโทรสโกปี (FT-IR)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยสามารถแบ่งได้ 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์ methyl 4-aminobenzoate

โดยจะนำสาร 4-aminobenzoic acid มาทำการรีฟลักซ์กับเมทานอลเพื่อเปลี่ยนหมู่จากหมู่ไฮดรอกซี (-OH) ให้กลายเป็นหมู่เมธอกซี (-OMe)

ขั้นตอนที่ 2 การสังเคราะห์อนุพันธ์ของ methyl 4-aminobenzoate

นำ 4-aminobenzoate มาทำปฏิกิริยา Methylation และ Benzylation เพื่อทำการเติมหมู่แทนที่ที่อะตอมของไนโตรเจน

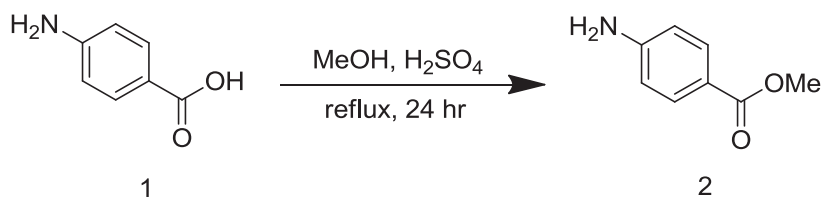
ขั้นตอนที่ 3 การสังเคราะห์อนุพันธ์ของ methyl 4-(2-bromoacetamido)benzoate

นำอนุพันธ์ของ methyl 4-aminobenzoate ที่ทำการสังเคราะห์จากขั้นตอนที่ 2 มาทำปฏิกิริยา coupling กับ อนุพันธ์ของ methyl 4-aminobenzoate เพื่อทำการสังเคราะห์อนุพันธ์ของ methyl 4-(2-bromoacetamido)benzoate

ขั้นตอนที่ 4 การสังเคราะห์อนุพันธ์ของสารประกอบอินโดลที่เชื่อมกับอะมิโนเบนโซเอต

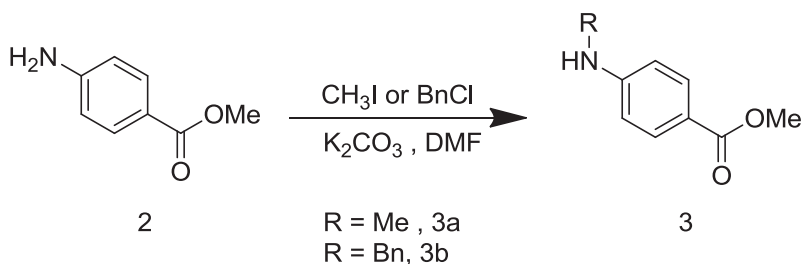
นำอนุพันธ์ของ methyl 4-(2-bromoacetamido)benzoate จากการสังเคราะห์ในขั้นตอนที่ 3 มาทำการ coupling กับ indole เพื่อทำการสังเคราะห์อนุพันธ์ของสารประกอบอินโดลที่เชื่อมกับอะมิโนเบนโซเอต

ผลการวิจัย

สารประกอบ methyl 4-amino benzoate (2)

นำ 4-aminobenzoic acid (1) (3 g, 0.022 mol) ละลายด้วย CH_3OH (120 mL) และค่อยๆเติม H_2SO_4 (2 mL) ทีละหยด ตั้งรีฟลักซ์ภายใต้บรรยากาศก๊าซอาร์กอนเป็นเวลา 24 ชั่วโมง จากนั้นทำให้เย็นลงที่อุณหภูมิห้องแล้วหยุดปฏิกิริยาด้วย sat. NaHCO_3 จนสารละลายไม่เกิดฟอง นำสารละลายที่ได้มาสกัดด้วย CH_2Cl_2 (3x30 mL) และนำชั้น CH_2Cl_2 มาทำให้แห้งด้วย anhyd. Na_2SO_4 แล้วนำไประเหยตัวทำละลายออกภายใต้ความดันต่ำ ได้สาร methyl 4-amino benzoate (2) เป็นของแข็งสีน้ำตาล (2.49 g, 75%)

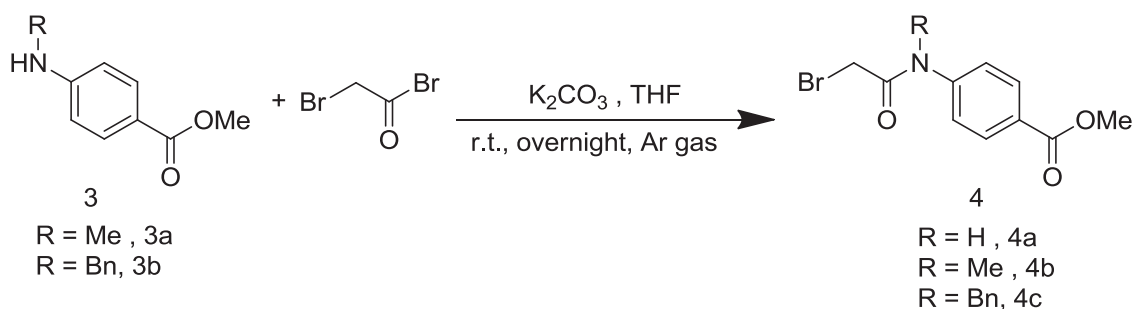

สารประกอบ methyl 4-(methylamino)benzoate (3a)

นำ methyl 4-amino benzoate (2) (2.5 g, 0.017 mol) ละลายด้วย DMF (5 mL) ภายใต้บรรยากาศก๊าซอาร์กอนเติม K_2CO_3 (4.42 g, 0.03 mol) กวนสารละลายที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 15 นาที จากนั้นเติม CH_3I (0.8 mL, 0.01 mol) และกวนสารละลายที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 18 นาที ติดตามผลการเกิดปฏิกิริยาด้วยเทคนิค Thin layer chromatography หลังจากนั้นหยุดปฏิกิริยาด้วยน้ำ จากนั้นนำมาสกัดด้วย CH_2Cl_2 (5x20 mL) นำชั้น CH_2Cl_2 มาทำให้แห้งด้วย anhyd. Na_2SO_4 แล้วนำไประเหยตัวทำละลายออกภายใต้ความดันต่ำและทำให้บริสุทธิ์ด้วย column chromatography (silica gel, Hexane : EtOAc, 5:1) ได้ methyl 4-(methylamino)benzoate (3a) เป็นของแข็งสีน้ำตาลอมเหลือง (1.04 g, 38%) สารประกอบ methyl 4-(benzylamino)benzoate (3b)

นำ methyl 4-amino benzoate (2) (1 g, 3.81mmol) ละลายด้วย DMF (3 mL) ภายใต้บรรยากาศก๊าซอาร์กอนเติม K_2CO_3 (0.86 g, 6.22 mmol) กวนสารละลายที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 15 นาที จากนั้นเติม Benzyl chloride (0.8 mL, 0.03 mol) และกวนสารละลายที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 18 นาที ติดตามผลการเกิดปฏิกิริยาด้วยเทคนิค Thin layer chromatography หลังจากนั้นหยุดปฏิกิริยาด้วยน้ำ จากนั้นนำมาสกัดด้วย CH_2Cl_2 (5x20 mL) นำชั้น CH_2Cl_2 มาทำให้แห้งด้วย anhyd. Na_2SO_4 แล้วนำไประเหยตัวทำละลายออกภายใต้ความดันต่ำและทำให้บริสุทธิ์ด้วย column chromatography (silica gel, Hexane :EtOAc, 10:1) ได้ methyl 4-(benzylamino) benzoate (3b) เป็นของแข็งสีน้ำตาลอมเหลือง (1.04 g, 38%)

สารประกอบ methyl 4-(2-bromoacetamido)benzoate (4a)

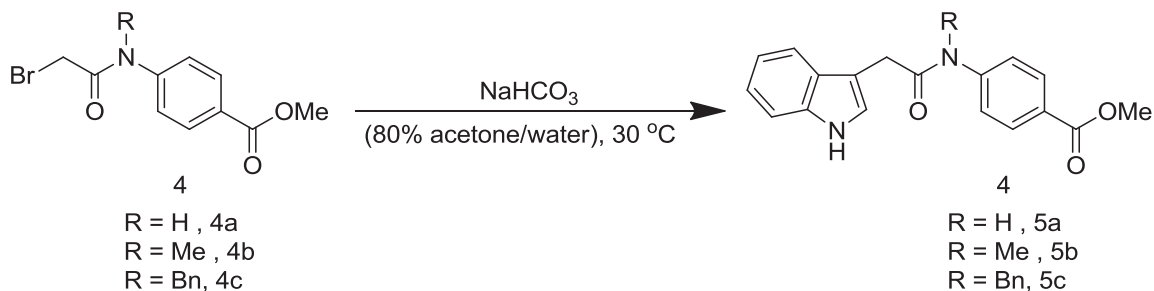
นำ methyl 4-amino benzoate (2) (0.54 g, 3.57 mmol) ละลายด้วย THF (15 mL) ภายใต้บรรยากาศก๊าซอาร์กอนเติม K_2CO_3 (0.51 g, 3.67 mmol) กวนสารละลายที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 30 นาที จากนั้นเติม Bromoacetyl bromide (0.6 mL, 4.28 mmol) และกวนสารละลายที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลาข้ามคืน ติดตามผลการเกิดปฏิกิริยาด้วยเทคนิค Thin layer chromatography หลังจากนั้นการระเหยแบบลดความดัน และนำมาสกัดด้วย CH_2Cl_2 (5x20 mL) นำชั้น CH_2Cl_2 มาทำให้แห้งด้วย anhyd. Na_2SO_4 แล้วนำไประเหยตัวทำละลายออกภายใต้ความดันต่ำ และทำให้บริสุทธิ์ด้วย column chromatography (silica gel, Hexane :EtOAc) ได้ methyl 4-(2-bromoacetamido)benzoate (4a) เป็นของหนืดสีน้ำตาล (0.62 g, 48%)

สารประกอบ methyl 4-(2-bromo-N-methylacetamido)benzoate (4b)

นำ methyl 4-(methylamino)benzoate (3a) (0.52 g, 3.13 mmol) ละลายด้วย THF (15 mL) ภายใต้บรรยากาศก๊าซอาร์กอนเติม K_2CO_3 (0.52 g, 6.22 mmol) กวนสารละลายที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 30 นาที จากนั้นเติม Bromoacetyl bromide (0.6 mL, 4.28 mmol) และกวนสารละลายที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลาข้ามคืน ติดตามผลการเกิดปฏิกิริยาด้วยเทคนิค Thin layer chromatography หลังจากนั้นการระเหยแบบลดความดัน และนำมาสกัดด้วย CH_2Cl_2 (5x20 mL) นำชั้น CH_2Cl_2 มาทำให้แห้งด้วย anhyd. Na_2SO_4 แล้วนำไประเหยตัวทำละลายออกภายใต้ความดันต่ำ และทำให้บริสุทธิ์ด้วย column chromatography (silica gel, Hexane :EtOAc) ได้ methyl 4-(2-bromo-N-methylacetamido)benzoate (4b) เป็นของหนืดสีน้ำตาล (0.58 g, 56%)

สารประกอบ methyl 4-(N-benzyl-2-bromoacetamido)benzoate (4c)

นำ methyl 4-(benzylamino)benzoate (3b) (0.55 g, 2.27 mmol) ละลายด้วย THF (15 mL) ภายใต้บรรยากาศก๊าซอาร์กอนเติม K_2CO_3 (0.53 g, 3.67 mmol) กวนสารละลายที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 30 นาที จากนั้นเติม Bromoacetyl bromide (0.6 mL, 4.28 mmol) และกวนสารละลายที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลาข้ามคืน ติดตามผลการเกิดปฏิกิริยาด้วยเทคนิค Thin layer chromatography หลังจากนั้นการระเหยแบบลดความดัน และนำมาสกัดด้วย CH_2Cl_2 (5x20 mL) นำชั้น CH_2Cl_2 มาทำให้แห้งด้วย anhyd. Na_2SO_4 แล้วนำไประเหยตัวทำละลายออกภายใต้ความดันต่ำ และทำให้บริสุทธิ์ด้วย column chromatography (silica gel, Hexane :EtOAc) ได้ methyl 4-(N-benzyl-2-bromoacetamido)benzoate (4c) เป็นของหนืดสีน้ำตาล (0.43 g, 53%)

สารประกอบ methyl 4-(2-(1H-indol-3-yl)acetamido)benzoate (5a)

ทำการผสม NaHCO_3 (0.02 g, 0.3 mmol) ลงใน Indole (0.08 g, 0.7 mmol) ที่ละลายอยู่ในสารละลายผสม 80% acetone ในน้ำ (5 mL) จากนั้นนำการเติม methyl 4-(2-bromoacetamido)benzoate (4a) (0.04 g, 0.14 mmol) ทำการกวนสารละลายที่อุณหภูมิที่กำหนดเป็นเวลา 6 ชั่วโมงเติมน้ำและทำการสกัดด้วย Et_2O (3x30 mL) นำชั้น

ตัวทำละลายอินทรีย์มาทำให้แห้งด้วย anhydrous Na_2SO_4 และทำให้บริสุทธิ์ด้วย flash column chromatography (silica gel, Hexane :EtOAc) ได้ methyl 4-(2-(1H-indol-3-yl)acetamido)benzoate (5a) เป็นของแข็งสีน้ำตาล (0.09 g, 44%)

สารประกอบ methyl 4-(2-(1H-indol-3-yl)-N-methylacetamido)benzoate (5b)

ทำการผสม NaHCO_3 (0.02 g, 0.2 mmol) ลงใน Indole (0.08 g, 0.6 mmol) ที่ละลายอยู่ในสารละลายผสม 80% acetone ในน้ำ (5 mL) จากนั้นนำการเติม methyl 4-(2-bromo-N-methylacetamido)benzoate (4b) (0.03 g, 0.11 mmol) ทำการกวนสารละลายที่อุณหภูมิที่กำหนดเป็นเวลา 6 ชั่วโมงเติมน้ำและทำการสกัดด้วย Et_2O (3x30 mL) นำชั้นตัวทำละลายอินทรีย์มาทำให้แห้งด้วย anhydrous Na_2SO_4 และทำให้บริสุทธิ์ด้วย flash column chromatography (silica gel, Hexane :EtOAc) ได้ methyl 4-(2-(1H-indol-3-yl)-N-methylacetamido)benzoate (5b) เป็นของแข็งสีน้ำตาล (0.02 g, 61%)

สารประกอบ methyl 4-(N-benzyl-2-(1H-indol-3-yl)acetamido)benzoate (5c)

ทำการผสม NaHCO_3 (0.02 g, 0.2 mmol) ลงใน Indole (0.07 g, 0.6 mmol) ที่ละลายอยู่ในสารละลายผสม 80% acetone ในน้ำ (5 mL) จากนั้นนำการเติม methyl 4-(2-bromo-N-methylacetamido)benzoate (4b) (0.05 g, 0.15 mmol) ทำการกวนสารละลายที่อุณหภูมิที่กำหนดเป็นเวลา 6 ชั่วโมงเติมน้ำและทำการสกัดด้วย Et_2O (3x30 mL) นำชั้นตัวทำละลายอินทรีย์มาทำให้แห้งด้วย anhydrous Na_2SO_4 และทำให้บริสุทธิ์ด้วย flash column chromatography (silica gel, Hexane : EtOAc) ได้ methyl 4-(N-benzyl-2-(1H-indol-3-yl)acetamido)benzoate (5c) เป็นของแข็งสีน้ำตาล (0.02 g, 38%)

สรุปและอภิปรายผล

จากการทดลอง สามารถสังเคราะห์อนุพันธ์ของสารประกอบอินโดลกับอะมิโนเบนโซเอตได้ผลิตภัณฑ์คือ methyl 4-(2-(1H-indol-3-yl)acetamido)benzoate , methyl 4-(2-(1H-indol-3-yl)-N-methylacetamido)benzoate , methyl 4-(N-benzyl-2-(1H-indol-3-yl)acetamido)benzoate โดยผ่านการ coupling กับ Bromo acetyl bromide และ Indole ได้เปอร์เซ็นต์ผลผลิตคือ 44%, 61% และ 38% ตามลำดับ

เอกสารอ้างอิง

- Elayaraja, R. and R.J. Karunakaran. 2012. Cesium carbonate mediated synthesis of 3-(α -hydroxyaryl)indoles. *Tetrahedron Letters*. 53: 6901-6904.
- Wu, W.B. and J.M. Huang. 2012. Highly regioselective C-N bond formation through C-H azolation of indoles promoted by iodine in aqueous media. *Organic Letters*. 23: 5832-5835.
- Aikawa, K., K. Honda, S. Mimura and K. Mikami. 2011. Highly enantioselective Friedel-Craft alkylation of indole and pyrrole with β,γ -unsaturated α -ketoester catalyzed by chiral dicationic palladium complex. *Tetrahedron Letters*. 52: 6682-6686.
- Gordon, C.P., B.V. Brown, M.J. Robertson., K.A. Young., N. Chu., A. Mariana., A. Whiting., M. Chircop, P.J. Robinson and A. McCuskey. 2013. Development of second-generation indole-based dynamin GTPase Inhibitors. *Journal of Medical Chemistry*. 56: 46-59.

การศึกษาลำดับก่อนหลังของจุดตัดกันระหว่างหมึกพิมพ์เลเซอร์กับอุปกรณ์การเขียน โดยใช้เครื่อง Docucenter Expert (PIA 6000)

A Study of the Intersections Sequencing of Laser Printed Strokes with Writing Instrument Strokes Using Docucenter Expert (PIA 6000)

มูทิตา นามสง่า¹ วีรชัย พุทธวงศ์²

¹ กลุ่มตรวจสอบพยานเอกสาร สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

² สาขานิติวิทยาศาสตร์ โครงการจัดตั้งภาควิชาเคมี

คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาทดลองซึ่งได้ใช้โปรแกรมตรวจสอบลำดับก่อนหลังของจุดตัดกันระหว่างเส้นหมึกที่เกิดขึ้นระหว่างหมึกพิมพ์เลเซอร์ (สีดำ) กับหมึกที่เกิดจากการเขียนด้วยปากกาหมึกกลิ้ง และปากกาหมึกเจลสีต่าง ๆ (สีดำ สีแดง สีน้ำเงิน) โดยการนำเทคนิคดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้ในการตรวจพิสูจน์เอกสาร ซึ่งเป็นเทคนิคการวิเคราะห์แบบไม่ทำลายตัวอย่างที่จะสนับสนุนให้ผู้ตรวจพิสูจน์เอกสารทางด้านนิติวิทยาศาสตร์สามารถวิเคราะห์และลงความเห็นได้แม่นยำมากยิ่งขึ้น โดยใช้เครื่อง Docucenter expert ผ่านโปรแกรม PIA 6000 ที่มีกำลังขยายความละเอียดสูงสามารถวิเคราะห์ความต่อเนื่องของเส้นหมึก ซึ่งมีความแม่นยำของหมึกปากกานั้นเป็นลักษณะเฉพาะที่สามารถสังเกตเห็นได้

คำสำคัญ : ปากกา การซ้อนทับของเส้นหมึก เครื่อง Docucenter expert (PIA 6000)

Abstract

This study was focused on a sequence of intersecting between laser strokes of color (black) with ballpoint ink and gel pen ink strokes of each different color (black, red and blue) by applying the digital techniques in document examination which was encouraged the Forensic Document Examiners to work in better accuracy and non-destructive ways. The intersections was observed under Docucenter Expert PIA-6000 software utilizing extended depth of focus to identify continuity of the stroke. The characteristic of the stroke has been observed at illumination.

Keywords : Pen, Intersecting lines, Docucenter expert (PIA 6000)

บทนำ

ปัจจุบันกระบวนการตรวจพิสูจน์วัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากเป็นกระบวนการของงานที่อยู่บนพื้นฐานหลักการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นหลักการแนวทางที่ยึดถือร่วมกันในระดับสากล สามารถนำไปสู่กระบวนการตรวจสอบความถูกต้องและโปร่งใส อันเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความเชื่อมั่นในผลการปฏิบัติงานให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในคดี ทั้งนี้การพัฒนาเทคนิควิธีการตรวจพิสูจน์ให้มีความเหมาะสม เท่าทันต่อสถานการณ์และสามารถรองรับสภาพปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อประสิทธิผลในการสนับสนุนการอำนวยความยุติธรรม การตรวจพิสูจน์พยานเอกสารเป็นการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ในอีกสาขาหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบันเนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับการพิสูจน์ข้อเท็จจริง

ในวัตถุประสงค์ทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา ทั้งนี้เนื่องด้วยสภาพของเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่มีความซับซ้อนในการดำเนินชีวิตที่เกี่ยวข้องยึดโยงกับเอกสาร นิติกรรมสัญญา พิษัยกรรม ธุรกรรมทางการเงิน รวมทั้งเอกสารในรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งเอกสารเหล่านี้จะกลายเป็นพยานเอกสารสำคัญในการคลี่คลายคดีในชั้นศาลในลักษณะ และกรณีต่าง ๆ

การตรวจพิสูจน์พยานเอกสารเป็นศาสตร์เฉพาะทางที่จะต้องอาศัยองค์ความรู้ เทคนิค วิธีการ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการตรวจพิสูจน์และลงความเห็นในรายงานผลการตรวจพิสูจน์ เพื่อรองรับในประเด็นที่ร้องขอให้ดำเนินการตรวจพิสูจน์ในกรณีต่าง ๆ กัน ทั้งนี้ในปัจจุบันพบว่า พยานเอกสารที่ส่งตรวจพิสูจน์ในประเด็นเรื่องของการปลอมแปลง ต่อเติมหรือจัดทำขึ้นใหม่มีมากขึ้น ซึ่งในกระบวนการตรวจพิสูจน์จะต้องพิสูจน์ทราบในลำดับของการเขียนหรือพิมพ์ขึ้นก่อนหลังของเส้นหมึกที่ซ้อนทับกันอยู่ ซึ่งปรากฏอยู่บนเอกสาร ในปัจจุบันเทคนิควิธีการตรวจพิสูจน์ที่นำมาใช้สำหรับกาวิเคราะห์ลำดับของการเขียนหรือพิมพ์ขึ้นก่อนหลังของเส้นหมึกนั้น ผู้ตรวจพิสูจน์จะใช้กล้องจุลทรรศน์เตอริโอไมโครสโคป (Stereomicroscope) ซึ่งสามารถวิเคราะห์ลำดับของการเขียนหรือพิมพ์ขึ้นก่อนหลังของเส้นหมึกได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากเทคนิคดังกล่าวจะให้ผลการตรวจพิสูจน์ที่ชัดเจนกับหมึกบางประเภทเท่านั้น ประกอบกับขั้นตอนในกระบวนการวิเคราะห์จะต้องอาศัยทักษะและประสบการณ์ของผู้ตรวจพิสูจน์ในการปรับมุมมองของแสง จึงจะสามารถวิเคราะห์การซ้อนทับกันของเส้นหมึกได้ ด้วยข้อจำกัดทางเทคนิคในกระบวนการตรวจพิสูจน์ตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นจึงเป็นเทคนิคที่มีความเสี่ยงส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการสนับสนุนการอำนวยความยุติธรรม ดังนั้นการพัฒนางานองค์ความรู้ เทคนิควิธีการตรวจพิสูจน์ลำดับของการเขียนหรือพิมพ์ขึ้นก่อนหลังของเส้นหมึกที่ซ้อนทับกันจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบันเพื่อการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพในการตรวจพิสูจน์และลงความเห็นในรายงานผลการตรวจพิสูจน์

เครื่องตรวจเอกสาร Docucenter expert (PIA 6000) เป็นชุดอุปกรณ์เครื่องมือที่ผลิตขึ้นมาเพื่อใช้งานในกระบวนการตรวจพิสูจน์เอกสาร โดยจะขึ้นอยู่กับองค์ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้ตรวจพิสูจน์ที่จะประยุกต์ใช้ ชุดอุปกรณ์เครื่องมือนี้ในกระบวนการตรวจพิสูจน์เอกสารตามประเด็นที่ถูกร้องขอให้ดำเนินการตรวจพิสูจน์ด้วย คุณลักษณะของอุปกรณ์เครื่องมือนี้เป็นเครื่องกำเนิดแสงหลายความถี่ โดยเครื่องจะมีหลอดกำเนิดแสงและฟิลเตอร์ ให้เป็นแสงในช่วงความถี่ออกมาได้หลายช่วงตั้งแต่ช่วงของแสงอุลตราไวโอเรต (ความถี่สูง-ตามองไม่เห็น) แสงธรรมดา (ความถี่ปานกลาง-ตามองเห็น) และแสงอินฟราเรด (ความถี่ต่ำ-ตามองไม่เห็น) ทั้งนี้เทคนิคดังกล่าวเป็นการวิเคราะห์ตัวอย่างโดยอาศัยฟังก์ชันและการประมวลผลของซอฟต์แวร์โดยชุดอุปกรณ์เครื่องมือ ประกอบกับเป็นเทคนิคของการตรวจพิสูจน์ในรูปแบบที่ไม่ทำลายตัวอย่าง การพัฒนาเทคนิคดังกล่าวเพื่อเสริมเพิ่มเติมกับเทคนิควิธีการตรวจพิสูจน์เดิมที่มีอยู่ในกระบวนการลำดับของการเขียนหรือพิมพ์ขึ้นก่อนหลังของเส้นหมึกที่ซ้อนทับกันจะส่งผลทำให้ผู้ตรวจพิสูจน์มีเทคนิควิธีการและข้อมูลจากการวิเคราะห์ตัวอย่าง เพื่อประกอบการลงความเห็นในรายงานผลการตรวจพิสูจน์ที่มากขึ้น อันจะเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในประสิทธิผลที่จะนำไปใช้สนับสนุนการอำนวยความยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาลำดับก่อนหลังของจุดตัดระหว่างหมึกพิมพ์เลเซอร์กับอุปกรณ์การเขียนโดยใช้เครื่อง Docucenter expert (PIA 6000)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการวิเคราะห์ลำดับก่อนหลังของจุดตัดที่ซ้อนทับกันระหว่างหมึกพิมพ์เลเซอร์กับหมึกปากกาแต่ละชนิด โดยใช้เครื่อง Docucenter expert (PIA 6000)

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ได้ดำเนินการสร้างตัวอย่างและทำการวิเคราะห์ตัวอย่างโดยใช้เครื่อง Docucenter expert (PIA 6000) ซึ่งในส่วนของการเตรียมตัวอย่างจะประกอบไปด้วย 2 ชุดตัวอย่าง โดยชุดตัวอย่างแรกได้ทำการขีดเส้นหมึกปากกา (สีดำ สีแดง สีน้ำเงิน) ลงบนกระดาษสีขาว (A4) ขนาด 80 แกรมในแนวตั้ง แล้วทิ้งไว้อย่างน้อย 24 ชั่วโมง ส่วนชุดตัวอย่างที่สอง ได้ทำการพิมพ์หมึกพิมพ์เลเซอร์ด้วยเครื่องพิมพ์เลเซอร์ ยี่ห้อ HP รุ่น hp LaserJet 1150 (สีดำ) ในแนวตั้งลงบนกระดาษ (A4) สีขาว ขนาด 80 แกรม แล้วทิ้งไว้อย่างน้อย 24 ชั่วโมง หลังจากนั้นได้ดำเนินการสร้างตัวอย่างการตัดกันระหว่างหมึกปากกากับหมึกพิมพ์เลเซอร์ (หมึกปากกาอยู่ล่าง-หมึกพิมพ์เลเซอร์อยู่บน) โดยนำชุดตัวอย่างที่หนึ่งมาทำการพิมพ์ทับในแนวขวาง ด้วยหมึกพิมพ์เลเซอร์ (สีดำ) ยี่ห้อ HP รุ่น hp LaserJet 1150 ส่วนชุดตัวอย่างที่สอง

ได้ถูกนำมาใช้ในการสร้างตัวอย่างการจุดตัดกันระหว่างหมึกปากกาที่หมึกพิมพ์เลเซอร์ (หมึกปากกาอยู่บน-หมึกพิมพ์เลเซอร์อยู่ล่าง) โดยทำการขีดทับในแนวขวาง ด้วยหมึกปากกาที่จะทำการทดลอง ชุดตัวอย่างของการตัดกันของเส้นหมึกทั้งสองรูปแบบได้ถูกนำมาวิเคราะห์ลำดับการเขียนก่อน-เขียนหลัง ด้วยเครื่องกำเนิดแสงหลายความถี่ Docucenter expert ควบคุมโดยโปรแกรม PIA 6000 มีแหล่งกำเนิดแสง 15 แหล่ง ความยาวคลื่น 350-1000 nm กล้องดิจิทัลมีความละเอียดสูง สามารถปรับกำลังขยายของเลนส์ได้ตั้งแต่ 2 ถึง 95 เท่า ในการทดลองใช้เมนู EXCITATION : DOCU (ช่วงความยาวคลื่น 380-570 นาโนเมตร) EMISSION : IR CUT (ช่วงความยาวคลื่น 380-720 นาโนเมตร) กำลังขยาย 95 เท่า

ผลการวิจัย

ผลจากการทดลอง จุดตัดกันระหว่างหมึกพิมพ์เลเซอร์สีดำกับหมึกปากกาหมึกลูกกลิ้งและปากกาหมึกเจลให้ผลการทดลอง ปรากฏตามตารางที่ 1 โดยใช้เครื่อง Docucenter expert (PIA 6000) พบว่า ในกรณีการตัดกันของเส้นหมึกโดยที่เส้นหมึกพิมพ์เลเซอร์สีดำถูกซ้อนทับด้วยหมึกปากกาหมึกลูกกลิ้งและปากกาหมึกเจล (สีดำ สีแดง และสีน้ำเงิน) จะปรากฏเห็นลักษณะความมันวาวตรงบริเวณจุดตัดกันของเส้นหมึก (ดังภาพที่ 1) ส่วนในกรณีการตัดกันของเส้นหมึกโดยที่เส้นหมึกปากกาหมึกลูกกลิ้งและปากกาหมึกเจล (สีดำ สีแดง และสีน้ำเงิน) ถูกซ้อนทับด้วยหมึกพิมพ์เลเซอร์สีดำนั้น จะไม่ปรากฏลักษณะความมันวาวตรงบริเวณจุดตัดกันของเส้นหมึก (ดังภาพที่ 2) ดังนั้นความมันวาวที่เกิดขึ้นบริเวณจุดตัดที่มีการตัดกันของเส้นหมึก จึงสามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์และลงความเห็นลำดับของการซ้อนทับกันระหว่างหมึกพิมพ์เลเซอร์สีดำกับหมึกปากกาหมึกลูกกลิ้งและปากกาหมึกเจลได้

ตารางที่ 1 แสดงผลการทดลองบริเวณจุดตัดกันระหว่างหมึกพิมพ์เลเซอร์สีดำกับหมึกปากกาหมึกลูกกลิ้ง และปากกาหมึกเจล (สีดำ สีแดง และสีน้ำเงิน) แสดงลักษณะความมันวาวตรงบริเวณจุดตัดกันของเส้นหมึก โดยใช้เครื่อง Docucenter expert (PIA 6000)

ปากกาหมึกลูกกลิ้ง และปากกาหมึกเจล (อยู่ล่าง)	หมึกพิมพ์เลเซอร์สีดำ (อยู่บน)		
	สีดำ	สีแดง	สีน้ำเงิน
สีดำ	ไม่ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ไม่ปรากฏ
สีแดง	ไม่ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ไม่ปรากฏ
สีน้ำเงิน	ไม่ปรากฏ	ไม่ปรากฏ	ไม่ปรากฏ

ปากกาหมึกลูกกลิ้ง และปากกาหมึกเจล (อยู่บน)	หมึกพิมพ์เลเซอร์สีดำ (อยู่ล่าง)		
	สีดำ	สีแดง	สีน้ำเงิน
สีดำ	ปรากฏ	ปรากฏ	ปรากฏ
สีแดง	ปรากฏ	ปรากฏ	ปรากฏ
สีน้ำเงิน	ปรากฏ	ปรากฏ	ปรากฏ

ภาพที่ 1 แสดงลักษณะความมันวาวตรงบริเวณจุดตัดกันของเส้นหมึก ในกรณีที่เส้นหมึกพิมพ์เลเซอร์สีดำถูกซ้อนทับด้วยหมึกจากปากกาหมึกลูกกลิ้งและปากกาหมึกเจล (สีดำ สีแดง และสีน้ำเงิน) โดยใช้กำลังขยาย 95 เท่า ด้วยเครื่อง Docucenter expert (PIA 6000)

ภาพที่ 2 แสดงผลการทดลองไม่ปรากฏลักษณะความมันวาวตรงบริเวณจุดตัดกันของเส้นหมึก ในกรณีที่เส้นหมึกปากกาหมึกลูกกลิ้งและปากกาหมึกเจล (สีดำ สีแดง และสีน้ำเงิน) ถูกซ้อนทับด้วยหมึกพิมพ์เลเซอร์สีดำ โดยใช้กำลังขยาย 95 เท่า ด้วยเครื่อง Docucenter expert (PIA 6000)

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการทดลองในกรณีปากกาหมึกลูกกลิ้งและปากกาหมึกเจล (สีดำ สีแดง และสีน้ำเงิน) ซีดทับบนหมึกพิมพ์เลเซอร์สีดำจะปรากฏลักษณะความมันวาวตรงบริเวณจุดตัดกันของเส้นหมึก ส่วนในกรณีที่หมึกพิมพ์เลเซอร์สีดำทับทับบนหมึกปากกาหมึกลูกกลิ้งและปากกาหมึกเจล (สีดำ สีแดง และสีน้ำเงิน) จะไม่ปรากฏลักษณะความมันวาวตรงบริเวณจุดตัดกันของเส้นหมึก จึงสรุปได้ว่า การนำเทคนิคการวิเคราะห์โดยใช้เครื่อง Docucenter expert (PIA 6000) สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในวิเคราะห์ลำดับการซ้อนทับกันของเส้นหมึกระหว่างปากกาหมึกลูกกลิ้งและปากกาหมึกเจล (สีดำ สีแดง และสีน้ำเงิน) กับหมึกพิมพ์เลเซอร์สีดำได้

เอกสารอ้างอิง

- A.K. Singla, O.P. Jausja, J. Kaur. 1994. Determining the sequence of intersecting ball pen lines and correctable carbon ribbon strokes, **Forensic Science International**.
- L. Godown. 1963. Sequences of writing, **Journal of Criminal Law, Criminology and Police Science**.
- O. Hilton. 1982. **Scientific Examination of Questioned Documents**, Florida : C.R.C. Press.
- Villanova. 1969. Establishing the sequence of superimposed line, **International Criminal Police**.

ผลกระทบของอุณหภูมิต่อสารชีวโมเลกุลลายนิ้วมือบนปลอกกระสุนปืนหลังการยิง

The Temperature Effects to Fingerprint Biomolecules on Bullet after Shooting

ตฤณ พิชิตกฤษกร¹ วีรชัย พุทรวงศ์²

¹กรมสอบสวนคดีพิเศษ กรุงเทพมหานคร

²สาขานิติวิทยาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

บทคัดย่อ

ลายนิ้วมือได้รับการยอมรับว่าเป็นหนึ่งในวิธีการที่น่าเชื่อถือมากที่สุดในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีอาชญากรรม น้ำก็จะมีการระเหยเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้นโดยปริมาณลายนิ้วมือก็จะค่อย ๆ จางหายไปและกรดอะมิโนก็จะมี การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างโมเลกุลทางชีวเคมี ในการทดลองนี้ ผู้วิจัยจะเน้นไปที่ลายนิ้วมือแฝงบนปลอกกระสุนปืนหลังการยิง ช่วงอุณหภูมิที่ได้ ซึ่งผู้วิจัยจะมีการตรวจจับระหว่างที่มีการยิงปืน พบว่า มีการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิ 3 องศาเซลเซียสต่อการยิงปืน 1 ครั้ง ลายนิ้วมือแฝงบนปลอกกระสุนปืนจะถูกตรวจโดยใช้การผสมกรดทางเคมี การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างโมเลกุลทางชีวเคมีของกรดอะมิโนบนกระสุนนัดอื่น ๆ จะมีการตรวจโดยใช้เทคนิค GC-MS GC สูงสุดของสารชีวโมเลกุลจะถูกเปลี่ยนเป็นสารไฮโดรคาร์บอน

คำสำคัญ : ลายนิ้วมือ สารชีวโมเลกุล ปลอกกระสุนปืน การตรวจทางเคมี

Abstract

Fingerprints are considered one of the most reliable ways to identify individuals associated with criminal cases. At high temperatures the water left by fingerprints evaporates and the amino acids denature. In this experiment, we were focusing on latent fingerprint on bullet after shooting. The temperature range that we have detected during shooting was found to be increasing 3 degree °C per 1 shooting. The latent fingerprint on bullet was detected using mixed acid chemicals. The denature of amino acids on each bullet was detected using GC-MS technique. GC peak of biomolecules have been changed to hydrocarbon.

Keywords : Fingerprint, Biomolecules, Bullet, Forensic Chemistry

บทนำ

ในปัจจุบันคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละวันเกือบทุกเหตุการณ์อาวุธที่ถูกนำมาใช้ในการกระทำความผิดมากที่สุดคือ อาวุธปืน โดยเฉพาะปืนพกสั้นขนาด 9 มม. วัตถุประสงค์หรือพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่จะพบในสถานที่เกิดเหตุส่วนใหญ่จึงเป็นอาวุธปืนที่ใช้ก่อเหตุ กระสุนปืนและปลอกกระสุนปืน ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่ผู้ต้องสงสัยจะสัมผัสและทิ้งพยานหลักฐานที่เป็นลายนิ้วมือแฝงไว้บนวัตถุพยานเหล่านั้น การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อยืนยันตัวบุคคล เพื่อพิสูจน์ความผิดและการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกระบวนการยุติธรรมจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงได้มีการนำเอาความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีมาพัฒนาาร่วมกันเพื่อใช้ในการพิสูจน์หาหลักฐานต่าง ๆ ซึ่งมีประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนเป็นอย่างมาก

การตรวจสอบเอกลักษณ์บุคคลจากพยานหลักฐานเหล่านั้น อาจทำได้หลายวิธีและมีอีกหลายคดีที่ผู้ต้องหาหรือผู้ต้องสงสัยมักจะทิ้งแค่ปลอกกระสุนปืนที่เจ้าหน้าที่เก็บได้ในสถานที่เกิดเหตุ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ นั้นจึงเป็น

จุดเริ่มต้นของกระบวนการสืบสวนสอบสวนเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐาน ในอดีตการที่จะนำคนผิดไปลงโทษตามกระบวนการของกฎหมายได้นั้น ส่วนใหญ่มักจะมาจากคำให้การของผู้เสียหายเป็นสำคัญ หรืออาจจะมาจากพยานผู้เห็นเหตุการณ์เท่านั้น แต่ในปัจจุบันการก่ออาชญากรรมมักจะมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น และเทคโนโลยีที่คนร้ายมาใช้ก็มีความก้าวหน้ามาก จึงจำเป็นต้องหาพยานหลักฐานที่เป็นพยานวัตถุเพื่อใช้เป็นหลักฐานในทางคดี

โดยปกติขั้นตอนในการบรรจุกระสุนปืนพกสั้นขนาด 9 มม. จะใช้มือในการหยิบจับลูกกระสุนปืนทีละนัดและจะต้องใช้มือกดที่กระสุนปืนเพื่อดันลูกกระสุนปืนลงในแมกกาซีน ในคดีที่ใช้ปืนเป็นอาวุธในการประกอบอาชญากรรมนั้น ส่วนใหญ่มักจะพบปลอกกระสุนปืนตกอยู่ในสถานที่เกิดเหตุหรือบริเวณใกล้เคียงกับสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่จึงสามารถนำปลอกกระสุนปืนที่ตกอยู่มาตรวจหารอยลายนิ้วมือแฝงได้ เพราะลายนิ้วมือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละบุคคลสามารถที่จะนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานที่สำคัญในการพิสูจน์เอกลักษณ์และยืนยันตัวบุคคลผู้กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมได้ โดยลายนิ้วมือแฝงจะเกิดจากเหงื่อและไขมันซึ่งเป็นองค์ประกอบของกรดอะมิโน สามารถนำปลอกกระสุนปืนที่พบในสถานที่เกิดเหตุมาตรวจสอบในห้องปฏิบัติการทางเคมี เพื่อหาลายนิ้วมือแฝงและสามารถที่จะหา DNA จากสารชีวโมเลกุลของผู้ต้องสงสัยที่ปลอกกระสุนปืนได้ รอยลายนิ้วมือแฝงที่เกิดขึ้นบนปลอกกระสุนปืน คือ “ตะกอนของเหงื่อที่ซึบมาจากต่อมเหงื่อซึ่งเป็นต่อมที่เกิดจากชั้นหนังกำพร้า โดยผิวของนิ้วมือจะเปื้อกด้วยสารที่ซึบจากต่อมเหงื่อกระจายบนเส้นขน หากมือไปจับหรือสัมผัสสิ่งใดขณะที่มือชุ่มไปด้วยเหงื่อก็ก่เกิดการถ่ายเทสารที่ซึบออกมาจากต่อมเหงื่อทำให้เกิดรอยลายนิ้วมือบนวัตถุ” (สวลี, 2540) สารที่ซึบจากต่อมเหงื่อนั้นใส ไม่มีสี ประกอบไปด้วย น้ำ 99 % และอีก 1 % คือ สารอินทรีย์ และสารอนินทรีย์ เช่น ยูเรีย โปรตีน เกลือ กรดอะมิโน วิตามิน เป็นต้น ลายนิ้วมือของมนุษย์จึงนับว่าเป็นพยานหลักฐานที่ได้รับการยอมรับ มีประโยชน์และดีที่สุดในการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลแขนงหนึ่ง เพราะลายเส้นที่ปรากฏบนลายนิ้วมือของแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันและจะไม่เปลี่ยนแปลงตามอายุ จึงทำให้การพิสูจน์ด้วยวิธีนี้มีความแม่นยำสูง ลายนิ้วมือจึงเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญและมีคุณค่าเป็นอย่างมากที่จะนำไปใช้ในการสืบสวนสอบสวนเพื่อยืนยันตัวผู้ต้องสงสัยผู้กระทำความผิดและผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดีมาลงโทษตามกระบวนการยุติธรรม

ในปัจจุบันจึงได้มีการคิดค้นและพัฒนาวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการตรวจหารอยลายนิ้วมือแฝงบนปลอกกระสุนปืนที่พบในสถานที่เกิดเหตุให้ปรากฏขึ้น ด้วยวิธีและเทคนิคที่หลากหลาย เช่น การใช้ผงฝุ่นทางเคมี การใช้ก๊าซ Super Glue การตรวจด้วยน้ำยาทางเคมี Ninhydrin Silvernitrate หรือวิธีการรมควัน เป็นต้น การใช้อาวุธปืนในขณะที่มีการยิงปืนจะทำให้เกิดความร้อนและแรงดันสูงขึ้นภายในกระบอกปืนซึ่งมีผลทำให้รอยลายนิ้วมือแฝงที่อยู่บนปลอกกระสุนปืนเกิดความเสียหายหรืออาจจะลบเลือนไปได้ง่าย และหากถูกทิ้งระยะเวลาให้ผ่านไปนานก็จะทำให้ยากต่อการตรวจสอบหารอยลายนิ้วมือแฝงนั้น จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การหารอยลายนิ้วมือแฝงบนปลอกกระสุนปืนขนาด 9 มม.ภายหลังการยิงปืน เพื่อที่จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการสืบสวน พิสูจน์หลักฐาน โดยจะเป็นการพิสูจน์เปรียบเทียบรอยลายนิ้วมือแฝงเพื่อค้นหาตัวผู้กระทำความผิดและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในคดีต่าง ๆ มาลงโทษในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะในคดีที่มีความซับซ้อน การนำเอาหลักการทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการสืบสวนสอบสวนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะจะทำให้เพิ่มประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ ทำให้คดีคลี่คลายได้ง่ายยิ่งขึ้นและเพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามการเกิดอาชญากรรมได้อีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อหาวิธีการตรวจสอบลายนิ้วมือแฝงที่ปรากฏบนปลอกกระสุนปืนพกสั้นขนาด 9 มม. ภายหลังการยิงปืน
2. เพื่อหาช่วงระยะเวลาและระดับของการยิงปืนแต่ละนัดจากปลอกกระสุนปืนของปืนพกสั้นขนาด 9 มม.

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินงานวิจัย

อุปกรณ์และสารเคมีประกอบด้วย เครื่องชั่ง 4 ตำแหน่ง, หลอดทดลอง, ปืน ขนาด 9 มม, ปลอกกระสุนปืนที่มีรอยลายนิ้วมือแฝง, กล้องถ่ายภาพ, เครื่อง Gas Chromatograph-Mass Spectrometer (GC-MS), เครื่องตรวจจับความร้อน, เครื่องให้ความร้อน (Hot Plate) โดยมีสารเคมีในการทดลองนี้คือ Dichloromethane (CH₂Cl₂)

วิธีการทดลองจะแบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ

วิธีที่ 1 สูตรนำยาตรวจหาลายนิ้วมือบนปลอกกระสุนปืนหลังการยิง

สูตรที่ 1 ประกอบด้วย

สารเคมี	ปริมาณ (กรัม)
- Potassium sulfide (K_2S)	10
- Ammonium chloride (NH_4Cl)	10
- Sodium Hydroxide ($NaOH$)	50

สูตรที่ 2 ประกอบด้วย

สารเคมี	ปริมาณ
- Nitric acid (HNO_3)	6 มิลลิลิตร
- Copper sulfate ($CuSO_4$)	10 กรัม
- Ammonium chloride (NH_4Cl)	10 กรัม

วิธีการเตรียมสารละลาย

สารเคมีตามสูตรข้างต้นมาทำละลายด้วยน้ำในปริมาณ 100 มิลลิเมตร จากนั้นคนจนกระทั่งสารทั้งหมดละลายกลายเป็นเนื้อเดียวกัน

วิธีการตรวจหาลายนิ้วมือบนปลอกกระสุนปืน

1. เตรียมสารละลายพร้อมใช้งานตามสูตรข้างต้น
2. นำปลอกกระสุนปืนที่มีรอยลายนิ้วมือ มาจุ่มลงในสารละลายประมาณ 5-10 วินาที
3. นำปลอกกระสุนปืนมาจุ่มลงในน้ำสะอาดเพื่อทำการล้างสารละลายออก
4. นำปลอกกระสุนปืนที่ผ่านการล้างด้วยน้ำสะอาดแล้ว มาเป่าให้แห้งหรือทำการซับน้ำส่วนเกินออกโดยใช้ทิชชู โดยระวังไม่ให้ทิชชูไปสัมผัสในบริเวณที่มีรอยลายนิ้วมือโดยตรง และเมื่อปลอกกระสุนปืนแห้งจะปรากฏให้เห็นรอยลายนิ้วมือ

5. ทำการบันทึกภาพรอยลายนิ้วมือบนปลอกกระสุนปืน

วิธีที่ 2 จะแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

กรณีที่ 1

1. พิมพ์ลายนิ้วมือที่กระสุนปืนและบรรจุกระสุนปืนลงในแมกกาซีนเพื่อทำการยิง
2. ทำการยิงกระสุนปืนจำนวน 10 นัด ระยะห่างการยิงแต่ละนัด 3 วินาที
3. นำกล้องตรวจจับความร้อน เพื่อถ่ายภาพการยิงปืนเพื่อดูการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิภายในรังเพลิงของกระบอกปืน

4. ทำการเก็บปลอกกระสุนปืนที่ตกอยู่ในบริเวณสถานที่ยิงปืนทั้ง 10 นัด

5. นำปลอกกระสุนปืนที่ได้หลังการยิงมาล้างด้วยตัวทำละลายที่เป็นสารอินทรีย์ (organic solvents) ที่มีชื่อว่า Dichloromethane

6. นำตัวอย่างของสารละลายที่ได้ไปทำการทดสอบด้วยเครื่อง Gas Chromatograph-Mass Spectrometer (GC-MS)

7. ทำการวิเคราะห์และแปลผลการทดลอง

กรณีที่ 2

1. ทำการพิมพ์ลายนิ้วมือบนปลอกกระสุนปืน แล้วนำไปให้ความร้อนด้วยเครื่องให้ความร้อน (Hot Plate) ที่อุณหภูมิ 100, 150, 200, 250 องศาเซลเซียส

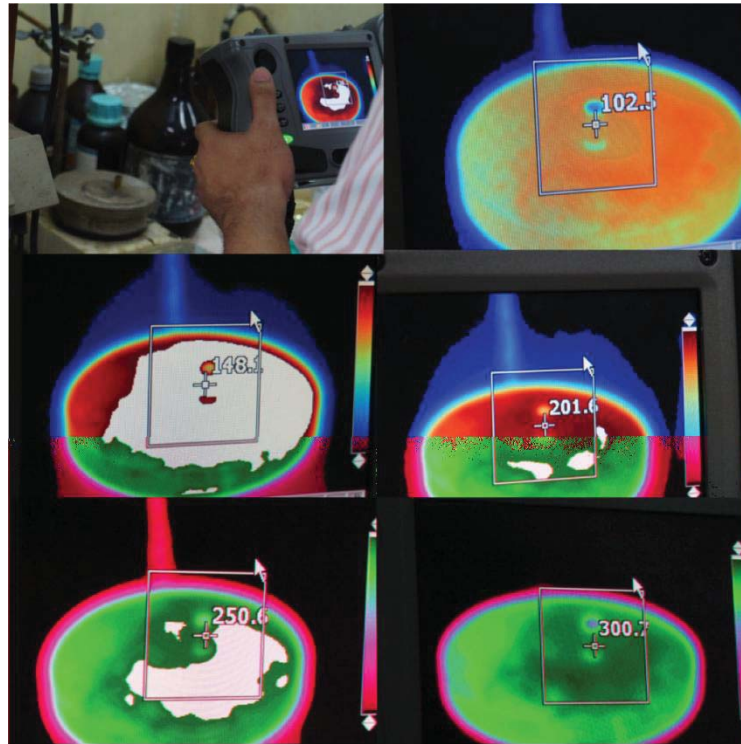
2. นำปลอกกระสุนปืนที่ได้ไปล้างด้วยตัวทำละลายที่เป็นสารอินทรีย์ (organic solvents) ที่มีชื่อว่า Dichloromethane

3. นำตัวอย่างของสารละลายที่ได้ไปทำการทดสอบด้วยเครื่อง Gas Chromatograph-Mass Spectrometer (GC-MS)

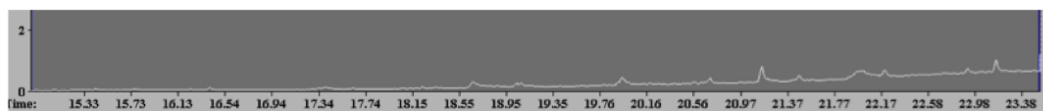
4. ทำการวิเคราะห์และแปลผลการทดลอง

ผลการวิจัย

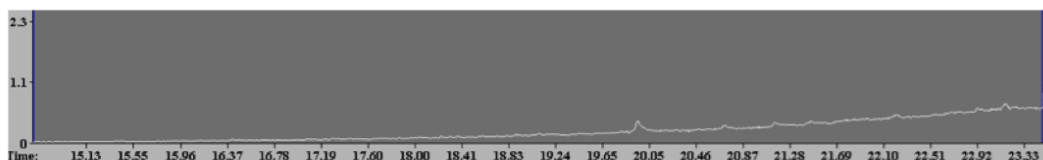
ในการทดลองนี้ ผู้วิจัยจะเน้นไปที่ลายนิ้วมือแฝงบนปลอกกระสุนปืนหลังการยิง ช่วงอุณหภูมิที่ได้ ซึ่งผู้วิจัยจะมีการตรวจจับระหว่างที่มีการยิงปืน พบว่า มีการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิ 3 องศาเซลเซียสต่อการยิงปืน 1 ครั้ง ลายนิ้วมือแฝงบนปลอกกระสุนปืนจะถูกตรวจโดยใช้การผสมกรดทางเคมี การปรับเปลี่ยนโครงสร้างโมเลกุลทางชีวเคมีของกรดอะมิโนบนกระสุนนัดอื่นจะมีการตรวจโดยใช้เทคนิค GC-MS GC สูงสุดของสารชีวโมเลกุลจะถูกเปลี่ยนเป็นสารไฮโดรคาร์บอน ผลการทดลองสรุปได้ในรูปที่ 1 และ 2

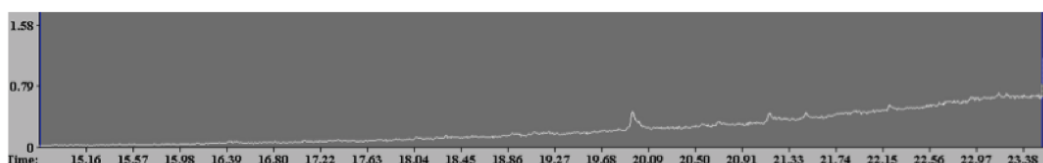
รูปที่ 1 การเพิ่มความร้อนปลอกกระสุนเพื่อตรวจสอบซ้ำของการคงอยู่ของลายนิ้วมือแฝง

Firing No.1

Firing No.6

Firing No.9

รูปที่ 2.ผลการวิเคราะห์ด้วย GC-MS ปลอกกระสุนที่ผ่านการยิงนัดที่ 1,6 และ 9

สรุปและอภิปรายผล

การตรวจสอบลายนิ้วมือในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีอาชญากรรมในครั้งนี้ ได้จำลองกระสุนปืนที่มีลายนิ้วมือแฝง และพิสูจน์การเสียดสีภาพเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้นโดยปริมาณลายนิ้วมือก็จะค่อย ๆ จางหายไปและกรดอะมิโนก็จะมี การปรับเปลี่ยนโครงสร้างโมเลกุลทางชีวเคมีโดยพิสูจน์ด้วยเทคนิค GC-MS ในการทดลองนี้ ผู้วิจัยจะเน้นไปที่ลายนิ้วมือ แฝงบนปลอกกระสุนปืนหลังการยิง ช่วงอุณหภูมิที่ได้ ซึ่งผู้วิจัยจะมีการตรวจจำระหว่างที่มีการยิงปืน พบว่า มีการเพิ่มขึ้น ของอุณหภูมิ 3 องศาเซลเซียสต่อการยิงปืน 1 ครั้ง ลายนิ้วมือแฝงบนปลอกกระสุนปืนจะถูกตรวจโดยใช้การผสมกรด ทางเคมี การปรับเปลี่ยนโครงสร้างโมเลกุลทางชีวเคมีของกรดอะมิโนบนกระสุนนัดอื่น ๆ จะมีการตรวจโดยใช้เทคนิค GC-MS GC ผลของ GC-MS ระบุชัดเจนว่า ปลอกกระสุนที่ผ่านการยิงในนัดที่ 1,6 และ 9 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมี นัยสำคัญคือที่ RT=21 และ 23 นาที สารชีวโมเลกุลได้สลายตัวเปลี่ยนไปเป็นไฮโดรคาร์บอนอื่นและปรากฏชัดเจน ที่ RT= 19.8 นาที

เอกสารอ้างอิง

- สวลี ลิ้มปรีชติวิชัย. 2550. การหาระยะเวลานานที่สุดที่สามารถตรวจเก็บลายนิ้วมือแฝงด้วยผงฝุ่น.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขานิติวิทยาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหิดล.
- Bond, J.W. 2008. The thermodynamics of latent fingerprint corrosion of metal elements and alloys.
J Forensic Sci. US National Library of Medicine National Institutes of Health.
- Bond, J.W. 2008. Visualization of latent fingerprint corrosion of metallic surfaces. *Journal of forensic Science.*
- Choi, Yong-Bok; Park, Sung-Woo. 2011. A study on characteristics of latent fingerprint detection on vinyl leather. *Analytical Science and Technology. The Korean Society of Analytical Science.*
- Misumi, Y and Akiyoshi T. 1984. Scanning electron microscopic structure of the finger print as related to the dermal surface. *The Anatomical Record.*
- Worley,C.G. 2006. Detection of visible and latent fingerprint on by micro-x-ray fluorescent. *Journal of forensic Science. Los Alamos.*

การศึกษาการต้านอนุมูลอิสระของรากหม่อน The Study of Antioxidant Activity of Mulberry Roots

รพีพร ชนะภักดิ์¹ อัญทิศา อุ่นไธสง² อชฌา สมนึก³ สุนทร จัทรพงษ์⁴ โสรายา ไทยวานิช⁵
^{1,2,3,4,5} สาขาวิชาการแพทย์แผนไทย วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การศึกษาผลของการต้านอนุมูลอิสระจากตัวอย่างหม่อน ที่สกัดด้วยเอทานอล โดยการหั่นเป็นชิ้นและบดหยาบ พบว่า รูปแบบของรากที่บดละเอียด มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระมากที่สุด และด้วยเทคนิคการทำแห้งแบบอบ ให้ฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระสูงสุด คือ ร้อยละ 39.48 ของการจับกับอนุมูลอิสระ DPPH

คำสำคัญ : การต้านอนุมูลอิสระ รากหม่อน

Abstract

This study aimed to investigate the antioxidant activity on extracted compounds of mulberry was performed by DHHP radical-scavenging activity. The herbal plant was collected in Ratchaburi Province. The result of this study showed that the fine mulberry roots yielded the highest antioxidant activity. The different drying methods used were microwave drying and oven drying to determine effective method for antioxidant activity of herbal material preparation. It was found that the antioxidant activity of microwave gave the highest value followed by oven drying.

Keywords : Antioxidant, Mulberry Roots

บทนำ

สารอนุมูลอิสระ (free radical) เป็นสารที่สามารถทำลายดีเอ็นเอ ไลปิดในเยื่อหุ้มเซลล์ และองค์ประกอบอื่น ๆ ในเซลล์ได้ เป็นผลให้เกิดความผิดปกติ เซลล์เสียหาย เกิดลักษณะความชรา รวมทั้งส่งเสริมการเป็นมะเร็งและโรคหัวใจ (Hou et al., 2003; Strain and Benzie, 1999) ดังนั้นการหาสารที่มี ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ (antioxidant) จากสมุนไพร ซึ่ง สามารถชะลอหรือป้องกันการเกิดโรคร้ายต่างๆ จึงได้รับ ความสนใจเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน (Adams, 1999) โดยสารที่มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ ได้แก่ สารประกอบฟีนอล แคโรทีน วิตามินและแร่ธาตุ ซึ่ง มีความสามารถในการหยุดปฏิกิริยาถูกโซ่ของอนุมูลอิสระ (Huang et al., 2005) ทำให้ป้องกันความผิดปกติของ เซลล์จึงมีผลในการป้องกันการเกิดโรคมะเร็ง โรคทางระบบประสาท ในปัจจุบันจึงมีความพยายามในการศึกษาค้นคว้าหาสารต้านอนุมูลอิสระ (antioxidant) ซึ่งมีสมบัติป้องกันการเกิดหรือการเข้าทำลายสารชีวโมเลกุลโดยอนุมูลอิสระ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสารต้านอนุมูลอิสระจากธรรมชาติที่มนุษย์สามารถรับประทานในรูปของอาหารหรือเครื่องดื่มได้ สารประกอบฟีนอลิกเป็นสารกลุ่มหนึ่งที่มีสมบัติเป็นสารต้านอนุมูลอิสระและสามารถพบได้ในพืชหลายชนิด (Habiba et al., 2010) และจากการศึกษาพืชที่มีประวัติถูกใช้เป็นยาพบว่า มีสมบัติการต้านอนุมูลอิสระ (Afolabi et al., 2007) ซึ่งสารที่ ให้สมบัติต้านอนุมูลอิสระที่สำคัญได้แก่ สารประกอบฟีนอลิก ปัจจุบันจึงมีการศึกษาเกี่ยวกับสารต้านอนุมูลอิสระในพืชหม่อนซึ่งเป็นพืชท้องถิ่นที่รู้จักกันดี โดยนำมาใช้ในการเลี้ยงไหม หม่อนมีคุณสมบัติในการปรับระดับความดันโลหิต และลดการอักเสบในสมองของผู้ได้รับอุบัติเหตุทางสมองนอกจากนี้ยังมี สารกลุ่ม antioxidative flavonoids ซึ่งมีฤทธิ์ทำลายอนุมูลอิสระ เช่น quercetin และอนุมูลของ quercetin (Kim et al., 1999)

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

ศึกษาการต้านอนุมูลอิสระของรากหม่อนในเขตท้องที่ จังหวัดราชบุรี

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ตัวอย่างหม่อนจากเขตท้องที่ ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากกรมหม่อนไหม มาล้างทำความสะอาด นำมาหั่นตามแนวยาวให้มี ความยาว 2-3 เซนติเมตร จากนั้นนำสมุนไพรไปอบที่อุณหภูมิ 60 องศาเซลเซียสด้วยตู้อบลมร้อน จนกระทั่งสมุนไพรมีความชื้นร้อยละ 5 เตรียมตัวอย่างเป็นแบบบดละเอียด และ บดแบบหยาบ นำมาสกัดด้วยสารละลายเอทานอล ทำการทดสอบตัวอย่างละ 3 ซ้ำ วิเคราะห์ความสามารถในการต้านอนุมูลอิสระดีพีเอช (DPPH scavenging activity) โดยตามวิธีของ Pellati และคณะ (2004) เตรียมตัวอย่างสารสกัดความเข้มข้น 500 µg/ml ตวงตัวอย่างสารสกัดนี้ปริมาตร 0.3 ml เติมลงใน DPPH ความเข้มข้น 0.1 mM ปริมาตร 0.5 ml ผสมให้เข้ากันด้วยเครื่อง Vortex mixer เป็นเวลา 10 นาที ตั้งพักไว้ที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 30 นาที แล้ววัดค่าการดูดกลืนแสงที่ความยาวคลื่น 517 nm โดยใช้เครื่อง UV-Vis spectrophotometer (Shimadzu UV-2401PC) คำนวณหาร้อยละของการต้านอนุมูลอิสระโดยใช้สูตรดังนี้

$$\% \text{ DPPH scavenging activity} = \frac{\text{control OD} - \text{sample OD}}{\text{control OD}} \times 100$$

เมื่อกำหนดให้ control OD คือ ค่าการดูดกลืนแสงของสารมาตรฐาน

sample OD คือ ค่าการดูดกลืนแสงของตัวอย่างสารสกัด

จากนั้นทำการศึกษาเทคนิคการทำแห้ง ด้วย 2 เทคนิค โดยการทำแห้งโดยการอบโดยใช้ตู้อบลมร้อนที่อุณหภูมิ 50 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 3 ชั่วโมง บดให้ละเอียด และ โดยการใช้ความร้อนจากไมโครเวฟ (Sharp, model R240, 240-250 watt, 50Hz) นำมาทดสอบฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระ

ผลการทดลอง

จากการทดลองฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ พบว่า ตัวอย่างพืชในรูปแบบบดละเอียด จะมีฤทธิ์ในการต้านอนุมูลอิสระมากกว่าแบบบดหยาบ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของตัวอย่างสมุนไพร

ส่วนของสมุนไพร	ร้อยละ ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ (DPPH)
รากบดละเอียด	45.30
รากบดหยาบ	33.54

และการทดสอบการให้ความร้อนโดยใช้ตู้อบลมร้อนที่อุณหภูมิ 50 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 3 ชั่วโมง เปรียบเทียบกับการให้ความร้อนโดยไมโครเวฟที่ 240-250 วัตต์เป็นเวลา 3 นาที ผลต่อฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระของรากหม่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) โดยการให้ความร้อนแบบใช้ตู้อบลมร้อน ให้ฤทธิ์ในการต้านอนุมูลอิสระสูงกว่าการให้ความร้อนโดยไมโครเวฟ ตารางที่ 2 ซึ่ง การให้ความร้อนแก่หม่อนโดยให้ความร้อนมีผลฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระทั้งนี้การให้ความร้อนจะช่วยลดปริมาณเชื้อจุลินทรีย์

ตารางที่ 2 คุณสมบัติการต้านฤทธิ์อนุมูลอิสระของหม่อน โดยใช้เทคนิคทำแห้งต่างกัน

เทคนิคการทำแห้ง	ร้อยละ ฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระ
Microwave drying	23.76
Oven drying	39.48

สรุปผลและอภิปราย

ผลการศึกษาฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระ จากตัวอย่างหม่อนในเขตท้องที่จังหวัดราชบุรี พบว่า การบดละเอียด จะให้ฤทธิ์ในการต้านอนุมูลอิสระ ได้เพิ่มมากขึ้น และโดยการใช้เทคนิคการทำแห้งที่ต่างกัน มีผลต่อปริมาณฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระ การทำให้แห้งโดยอบ จะยังคงให้ฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระมากกว่า

เอกสารอ้างอิง

- Hou, WC., Lin, R.D., Lin, K.T., et al. 2003. **Free radical-scavenging activity of Taiwanese native plants.** *Phytomed.*, 10 : 170-175.
- Strain, J.J. and Benzie, F.F. 1999. Ferric reducing / antioxidant power assay: Direct measure of total antioxidant activity Direct measure of total antioxidant activity of biological fluids and modified version for simultaneous measurement of total antioxidant power and ascorbic acid concentration. *Method in Enzymo.*, 299: 15-27.
- Adam, K. 1999. **Antioxidant Vitamins and the Prevention of Coronary Heart Disease.** *Ameri. Fam. Physi.* 60: 1-13.
- Huang D., Ou, B. and Prior., R.L . 2005. **The chemistry behind antioxidant capacity assays.** *J. Agric. Food. Res.* 53: 1841–1856.
- Habila, J.D., Bello, I.A., Dzikwi, A.A., Musa, H. and Abubakar, N. 2010. **Total phenolics and antioxidant activity of *Tridax procumbens* Linn.** *Afr. J. Pharm. Pharmacol.*, 4: 123-126.
- Kim , S.Y. Kim, J.J. Gao, W.C. Lee, K.S. Ryu, K.R. Lee, 1999. **Antioxidative flavonoids from the leaves of *Morus alba*.** *Arch. Pharmacol. Res.*, 22, pp. 81–85
- Pellati, F., Benvenuti, S., Magro, L., Melegari, M. and Soragni, O.F. 2004. **Analysis of phenolic compounds and radical scavenging activity of *Echinacea* spp.** *J. Pharm. Science*, 35 : 289-301.

การศึกษาฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรียของสารสกัดจากชวนชมและลีลาวดี พันธุ์ขาวพวง

The Study of Antibacterial Activity of Extracts from *Adenium obesum* and *Plumeria obtusa* L (Lan thom khao)

นันทิตา วงศ์หวน¹ เฉลียว เพชรทอง² สมพงษ์ มาเป้า³ และวีรชัย พุทธวงศ์⁴

^{1,3} สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

² คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

⁴ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาฤทธิ์และปริมาณที่เหมาะสมในการต้านเชื้อแบคทีเรียของสารสกัดจากพืชสมุนไพรในวงศ์ตีนทมบางชนิด ได้แก่ ชวนชม และลีลาวดี พันธุ์ขาวพวง โดยนำ ราก ลำต้น เปลือกลำต้น และใบ สกัดด้วยเฮกเซน ไดคลอโรมีเทน เอทิลอะซิเตต และเมทานอล ตามลำดับ จากนั้นนำสารสกัดที่ได้ไปทดสอบฤทธิ์การต้านเชื้อแบคทีเรียแกรมบวก 3 ชนิด คือ *Staphylococcus aureus*, *Bacillus subtilis*, *Enterococcus faecalis* และแบคทีเรียแกรมลบ 3 ชนิด คือ *Escherichia coli*, *Salmonella typhimurium*, *Serratia marcescens* ด้วยวิธี Agar disc diffusion และ Broth dilution ผลการทดลอง พบว่า สารสกัดหยาบจากลีลาวดีมีฤทธิ์ต้านการเจริญของเชื้อได้ทุกชนิด รองลงมา คือ สารสกัดหยาบจากชวนชม โดยสารสกัดหยาบจากรากลีลาวดีที่สกัดด้วยไดคลอโรมีเทนและที่สกัดด้วยเอทิลอะซิเตตแสดงฤทธิ์ในการต้านเชื้อแบคทีเรีย *Staphylococcus aureus* ได้สูงที่สุด มีค่า MBC เท่ากับ 6.25 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร สารสกัดหยาบจากรากลีลาวดีที่สกัดด้วยไดคลอโรมีเทนต้านเชื้อแบคทีเรีย *Enterococcus faecalis* ได้สูงที่สุดมีค่า MBC เท่ากับ 6.25 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร และแสดงฤทธิ์ในการต้านเชื้อแบคทีเรีย *Bacillus subtilis*, *Serratia marcescens* ได้สูงที่สุดมีค่า MBC เท่ากับ 12.50 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร สารสกัดหยาบจากรากลีลาวดีที่สกัดด้วยไดคลอโรมีเทนและที่สกัดด้วยเอทิลอะซิเตตแสดงฤทธิ์ในการต้านเชื้อแบคทีเรีย *Salmonella typhimurium* ได้สูงที่สุดมีค่า MBC เท่ากับ 12.50 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร และสารสกัดหยาบจากรากลีลาวดีที่สกัดด้วยเอทิลอะซิเตตต้านเชื้อแบคทีเรีย *Escherichia coli* ได้สูงที่สุดมีค่า MBC เท่ากับ 25.00 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร ส่วนสารสกัดหยาบจากรากและลำต้นที่สกัดด้วยเมทานอลที่สกัดจากชวนชม และลีลาวดีไม่สามารถต้านเชื้อแบคทีเรียที่นำมาทดสอบได้

คำสำคัญ : ชวนชม ลีลาวดี เชื้อแบคทีเรีย

Abstract

This research aimed to study the effects and the proper dosage of antibacterial activity of the extracts of some medicinal plants in the family of apocynaceae. The parts of the plant used in this study were roots, stems, stems bark and leaves of *Adenium obesum* and *Plumeria obtusa* L (Lan thom khao), which were extracted with the solvents namely hexane, dichloromethane, ethylacetate and methanol, respectively. Three types of affected gram-positive bacteria namely *Staphylococcus aureus*, *Bacillus subtilis* and *Enterococcus faecalis* were used for this study. Three types gram-negative bacteria, *Escherichia coli*, *Salmonella typhimurium* and *Serratia marcescens* were also used in this study. The test used Agar disc diffusion and broth dilution methods. Experiments showed that, the root extract of *Plumeria obtusa* L was the best results of effective against microbial in this study. Roots were extracted with dichloromethane and ethylacetate showed the highest activity against *Staphylococcus aureus* with MBC value of 6.25 mg per ml. Roots were extracted with dichloromethane showed the highest activity against *Enterococcus faecalis* with MBC value of 6.25

mg per ml and showed the highest activity against *Bacillus subtilis*, *Serratia marcescens* with MBC value of 12.50 mg per ml. Roots were extracted with dichloromethane, ethylacetate and leaves that were extracted with dichloromethane showed the highest activity against *Salmonella typhimurium* with MBC value of 12.50 mg per ml. Roots were extracted with ethylacetate showed the highest activity against *Escherichia coli* with MBC value of 25.00 mg per ml, but crude extracts from roots and stems from *Adenium obesum* and *Plumeria obtusa* L that were extracted with methanol could not against bacterial.

Keywords : *Adenium obesum*, *Plumeria obtusa* L, Bacterial.

บทนำ

การศึกษาสมุนไพรท้องถิ่นที่ยังไม่มีใครนำมาศึกษามากนักจึงเป็นแนวทางการนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคตต่อ การศึกษาฤทธิ์การต้านเชื้อจุลินทรีย์ และการหาสารจากธรรมชาติที่มีคุณสมบัติและประโยชน์ตรงกับความ ต้องการ นำมาใช้ แทนสารเคมีที่ได้จากการสังเคราะห์ การศึกษาด้านเคมีของสมุนไพรมีเป้าหมายเพื่อให้ได้สารที่แสดงฤทธิ์ทางชีวภาพ แต่การเลือกพืชที่มีคุณค่าและแสดงฤทธิ์นั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ การศึกษาวิจัยครั้งนี้คัดเลือกพืชโดยใช้ข้อมูลทางเคมี พฤกษอนุกรมวิธานของพืช (Plant chemotaxonomy) ดูความสัมพันธ์ของพืชในเชิงอนุกรมวิธาน โดยคัดเลือกพืชใน วงศ์เดียวกัน เพราะพืชในวงศ์เดียวกันมักพบสารที่มีโครงสร้างใกล้เคียงกันหรือสารในกลุ่มเดียวกันซึ่งสามารถใช้ เทียบเคียงกันได้ (ตรีเพชร กาญจนภูมิ, 2552) ดังนั้นในการศึกษาวิจัยจึงคัดเลือกพืชในวงศ์เดียวกัน คือ วงศ์ลันทม (Apocynaceae) ประกอบด้วย ขวนชมหรือลันทมแดง ลันทมยะวา เป็นไม้เนื้ออ่อน อวบน้ำ ต้นและกิ่งเป็นลำกลม ผิวค่อนข้างเรียบสีเขียวอมเทา และสีลาวดี หรือ ลันทม พันธุ์ขาวพวง เป็นไม้พุ่ม ลำต้นและกิ่งก้านอวบน้ำ มีผิวขรุขระเกิด จากรอยที่ใบร่วง สีน้ำตาลปนเทา แตกกิ่งก้านสาขาเป็นพุ่มกว้าง (จำลอง เพ็งคล้าย และคณะ, 2544) โดยจุลินทรีย์ที่ใช้ใน การศึกษาในครั้งนี้ คือ แบคทีเรีย ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตขนาดเล็ก (นงลักษณ์ สุวรรณพินิจ และปรีชา สุวรรณพินิจ, 2552) ประกอบด้วย เชื้อแบคทีเรียแกรมบวก 3 ชนิด คือ *S. aureus*, *B. subtilis*, *E. faecalis* และแบคทีเรียแกรมลบ 3 ชนิด คือ *E. coli*, *S. typhimurium*, *S. marcescens* ที่เป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อโรค และมักปนเปื้อนในที่ต่าง ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการสกัดสารจากขวนชม และสีลาวดี พันธุ์ขาวพวง
2. เพื่อศึกษาฤทธิ์และปริมาณที่เหมาะสมในการต้านเชื้อแบคทีเรียของสารสกัดจากขวนชม และสีลาวดี

พันธุ์ขาวพวง ได้อย่างประสิทธิภาพ

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

1. การเตรียมสารสกัด โดยนำตัวอย่างของขวนชม และสีลาวดี พันธุ์ขาวพวง ส่วนที่เป็นใบ ลำต้น เปลือกลำต้น และราก ตากลมให้แห้ง บดให้ละเอียดอย่างละ 100.00 กรัม สกัดด้วยตัวทำละลาย คือ เฮกเซน ไดคลอโรมีเทน เอทิลอะซิเตต และเมทานอล ตามลำดับ โดยทำการสกัด แล้วนำไประเหยตัวทำละลายออกจนแห้งด้วยเครื่องระเหย แบบหมุน จะได้สารสกัดหยาบเก็บไว้ในโถดูดความชื้น

2. การเตรียมเชื้อจุลินทรีย์ตั้งต้นเพื่อใช้ในการทดสอบ ประกอบด้วย เชื้อแบคทีเรียแกรมบวก 3 ชนิด คือ *S. aureus*, *B. subtilis*, *E. faecalis* และแบคทีเรียแกรมลบ 3 ชนิด คือ *E. coli*, *S. typhimurium*, *S. marcescens* นำเชื้อแต่ละชนิด มาเลี้ยงบนอาหารเลี้ยงเชื้อ Tryptic soy agar สำหรับเชื้อแบคทีเรีย บ่มที่อุณหภูมิ 37.0 องศาเซลเซียส 18-24 ชั่วโมง จากนั้นเชยเชื้อแบคทีเรียที่เป็นโคโลนีเดี่ยวเลี้ยงในอาหาร Tryptic soy broth บ่มที่ อุณหภูมิ 37.0 องศาเซลเซียส 18-24 ชั่วโมง นำเชื้อจุลินทรีย์ที่เจริญเติบโตตามระยะเวลาที่กำหนด ปรับความเข้มข้นของ เชื้อด้วย Normal saline เข้มข้นร้อยละ 0.85 โดยวัดค่าการดูดกลืนแสง UV ที่ 600 นาโนเมตร ให้ได้อยู่ในช่วง 0.08– 0.1

3. การเตรียมแผ่นทดสอบ นำสารสกัดหยาบที่ได้ ไปชั่งน้ำหนัก 0.1000 กรัม ใส่ใน Micro tube ละลายด้วย Dimethyl sulfoxide (DMSO) 1.00 มิลลิลิตร จากนั้นใช้คีมคีบ Paper disc ใส่ในจานอาหารเลี้ยงเชื้อ ใช้ Transferpipette ดูดสารสกัดที่ละลายใน Micro tube ปริมาณ 10 ไมโครลิตร หยดลงบน Paper disc เก็บไว้เพื่อวิเคราะห์ต่อไป

4. การทดสอบฤทธิ์ในการต้านเชื้อจุลินทรีย์ ด้วยวิธี Agar disc diffusion ใช้สำลีจุ่มลงไปในหลอดเชื้อ จุลินทรีย์ที่ปรับความเข้มข้น Swab เชื้อแบคทีเรีย ให้ทั่วผิวอาหารบนจานอาหารเลี้ยงเชื้อ ทิ้งไว้ประมาณ 3-5 นาที และใช้คีมคีบแผ่นที่ต้องการทดสอบสารสกัด วางลงบนผิวหน้าอาหารเลี้ยงเชื้อ สังเกตการแสดงฤทธิ์ และวัดขนาดความกว้างของโซนใส

5. การหาความเข้มข้นต่ำสุดของสารทดสอบที่สามารถยับยั้งการเจริญของเชื้อทดสอบ (MIC) ด้วยวิธี Broth dilution โดยหลักการ คือ การเลี้ยงเชื้อจุลินทรีย์ที่ต้องการทดสอบในอาหารเลี้ยงเชื้อซึ่งมีสารสกัดที่ต้องการทดสอบในปริมาณต่างๆ และหาความเข้มข้นต่ำสุดของสารทดสอบที่สามารถฆ่าเชื้อทดสอบได้ (MBC) ได้โดยนำหลอดที่ทำการทดสอบจากการหาค่า MIC ที่ไม่มีความขุ่นทุกหลอด ไป Swab บนอาหารเลี้ยงเชื้อ

ผลการวิจัย

เมื่อนำสารสกัดหยาบจากขวนชม และลีลาวดี มาทดสอบฤทธิ์ในการต้านเชื้อจุลินทรีย์ ด้วยวิธี Agar disc diffusion ทดสอบฤทธิ์การต้านเชื้อจุลินทรีย์ของสารสกัดหยาบ โดยใช้เชื้อแบคทีเรียแกรมบวก 3 ชนิด คือ *S. aureus*, *B. subtilis*, *E. faecalis* และแบคทีเรียแกรมลบ 3 ชนิด คือ *E. coli*, *S. typhimurium*, *S. marcescens* พบว่าประสิทธิภาพของสารสกัดจากขวนชม และลีลาวดี โดยใช้ส่วนต่างๆ ได้แก่ ราก ลำต้น เปลือกลำต้น และใบ โดยวิธีการสกัดด้วยตัวทำละลาย คือ เฮกเซน ไดคลอโรมีเทน เอทิลอะซิเตต และเมทานอล ตามลำดับ ส่วนที่สามารถต้านเชื้อได้ดีที่สุด คือ ลีลาวดี ส่วนที่เป็น ราก เปลือกลำต้น ใบ และลำต้น และขวนชม ส่วนที่เป็น เปลือกลำต้น ลำต้น ราก และใบ ผลการทดสอบสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ฤทธิ์การต้านเชื้อแบคทีเรียแกรมบวกและแบคทีเรียแกรมลบของสารสกัดหยาบ

สารสกัด		ความกว้างเฉลี่ยของ Inhibition zone $\pm$ SD (mm)					
ส่วน ของพืช	ตัวทำละลาย	<i>S. aureus</i>	<i>E. faecalis</i>	<i>B. subtilis</i>	<i>E. coli</i>	<i>S. typhimurium</i>	<i>S. marcescens</i>
ใบ ขวนชม	เฮกเซน	nz	nz	nz	nz	nz	nz
	ไดคลอโรมีเทน	nz	nz	nz	nz	nz	nz
	เอทิลอะซิเตต	9.33 $\pm$ 0.58	nz	nz	nz	nz	nz
	เมทานอล	nz	nz	nz	nz	nz	nz
ราก ขวนชม	เฮกเซน	nz	nz	nz	nz	nz	nz
	ไดคลอโรมีเทน	8.67 $\pm$ 1.15	nz	nz	nz	nz	nz
	เอทิลอะซิเตต	11.33 $\pm$ 2.31	nz	nz	nz	nz	nz
	เมทานอล	nz	nz	nz	nz	nz	nz
ลำต้น ขวนชม	เฮกเซน	7.67 $\pm$ 0.58	nz	nz	nz	nz	nz
	ไดคลอโรมีเทน	8.33 $\pm$ 0.58	nz	nz	nz	nz	nz
	เอทิลอะซิเตต	8.00 $\pm$ 0.00	nz	nz	nz	nz	nz
	เมทานอล	nz	nz	nz	nz	nz	nz
เปลือก ลำต้น ขวนชม	เฮกเซน	nz	nz	nz	nz	nz	nz
	ไดคลอโรมีเทน	13.00 $\pm$ 1.73	nz	nz	nz	nz	nz
	เอทิลอะซิเตต	16.00 $\pm$ 1.00	13.33 $\pm$ 2.52	nz	nz	nz	nz
	เมทานอล	nz	nz	nz	nz	nz	nz

ตารางที่ 1 (ต่อ)

สารสกัด		ความกว้างเฉื่อยของ Inhibition zone $\pm$ SD (mm)					
ส่วนของพืช	ตัวทำละลาย	<i>S. aureus</i>	<i>E. faecalis</i>	<i>B. subtilis</i>	<i>E. coli</i>	<i>S. typhimurium</i>	<i>S. marcescens</i>
ใบ สัลาวดี	เฮกเซน	nz	nz	nz	nz	nz	nz
	ไดคลอโรมีเทน	11.33 $\pm$ 1.15	9.33 $\pm$ 1.15	nz	nz	10.67 $\pm$ 2.31	nz
	เอทิลอะซิเตต	nz	8.00 $\pm$ 0.00	nz	nz	nz	nz
	เมทานอล	nz	nz	nz	nz	nz	nz
ราก สัลาวดี	เฮกเซน	10.67 $\pm$ 0.58	9.67 $\pm$ 0.58	nz	nz	nz	nz
	ไดคลอโรมีเทน	19.33 $\pm$ 3.06	17.67 $\pm$ 3.21	8.67 $\pm$ 0.58	nz	13.00 $\pm$ 6.24	10.33 $\pm$ 3.21
	เอทิลอะซิเตต	22.00 $\pm$ 2.65	16.00 $\pm$ 2.00	9.33 $\pm$ 1.53	8.33 $\pm$ 0.58	13.67 $\pm$ 4.73	9.67 $\pm$ 1.15
	เมทานอล	nz	nz	nz	nz	nz	nz
ลำต้น สัลาวดี	เฮกเซน	8.33 $\pm$ 0.58	nz	nz	nz	nz	nz
	ไดคลอโรมีเทน	nz	nz	nz	nz	nz	nz
	เอทิลอะซิเตต	nz	nz	nz	nz	nz	nz
	เมทานอล	nz	nz	nz	nz	nz	nz
เปลือก ลำต้น สัลาวดี	เฮกเซน	nz	nz	nz	nz	nz	nz
	ไดคลอโรมีเทน	12.00 $\pm$ 2.65	11.33 $\pm$ 2.52	nz	nz	nz	nz
	เอทิลอะซิเตต	9.33 $\pm$ 1.15	8.33 $\pm$ 0.58	nz	8.33 $\pm$ 0.58	nz	nz
	เมทานอล	nz	nz	nz	nz	nz	nz

เมื่อหาค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถยับยั้งการเจริญ (MIC) ด้วยวิธี Broth dilution และนำหลอดที่ไม่พบการเจริญของเชื้อ ไป Swab บนอาหารเลี้ยงเชื้อ ถ้าความเข้มข้นของสารสกัดที่สามารถฆ่าเชื้อได้ก็จะไม่พบการเจริญของเชื้อบนอาหารเลี้ยงเชื้อ โดยค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถฆ่าเชื้อได้ (MBC) ของสารสกัดหยาบจากชวนชม และ สัลาวดี ในส่วนของใบ ลำต้น ราก และเปลือกลำต้น ที่ใช้ทดสอบเชื้อแบคทีเรียแกรมบวก 3 ชนิด คือ *S. aureus*, *B. subtilis*, *E. faecalis* และแบคทีเรียแกรมลบ 3 ชนิด คือ *E. coli*, *S. typhimurium*, *S. marcescens* ผลการทดสอบสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถฆ่าเชื้อแบคทีเรียแกรมบวกและแบคทีเรียแกรมลบของสารสกัดหยาบ

สารสกัด		ความเข้มข้น (มิลลิกรัม/มิลลิลิตร)					
ส่วนของพืช	ตัวทำละลาย	<i>S. aureus</i>	<i>E. faecalis</i>	<i>B. subtilis</i>	<i>E. coli</i>	<i>S. typhimurium</i>	<i>S. marcescens</i>
ใบ ชวนชม	เฮกเซน	-	-	-	-	-	-
	ไดคลอโรมีเทน	-	-	-	-	-	-
	เอทิลอะซิเตต	100.00	-	-	-	-	-
	เมทานอล	-	-	-	-	-	-
ราก ชวนชม	เฮกเซน	-	-	-	-	-	-
	ไดคลอโรมีเทน	100.00	-	-	-	-	-
	เอทิลอะซิเตต	100.00	-	-	-	-	-
	เมทานอล	-	-	-	-	-	-

ตารางที่ 2 (ต่อ)

สารสกัด		ความเข้มข้น (มิลลิกรัม/มิลลิลิตร)					
ส่วน ของพืช	ตัวทำละลาย	<i>S. aureus</i>	<i>E. faecalis</i>	<i>B. subtilis</i>	<i>E. coli</i>	<i>S.typhimurium</i>	<i>S.marcescen</i>
ลำต้น ชวนชม	เฮกเซน	100.00	-	-	-	-	-
	ไดคลอโรมีเทน	50.00	-	-	-	-	-
	เอทิลอะซิเตต	25.00	-	-	-	-	-
	เมทานอล	-	-	-	-	-	-
เปลือก ลำต้น ชวนชม	เฮกเซน	-	-	-	-	-	-
	ไดคลอโรมีเทน	100.00	-	-	-	-	-
	เอทิลอะซิเตต	50.00	50.00	-	-	-	-
	เมทานอล	-	-	-	-	-	-
ใบ สืลาวดี	เฮกเซน	-	-	-	-	-	-
	ไดคลอโรมีเทน	25.00	25.00	-	-	12.50	-
	เอทิลอะซิเตต	-	100.00	-	-	-	-
	เมทานอล	-	-	-	-	-	-
ราก สืลาวดี	เฮกเซน	50.00	25.00	-	-	-	-
	ไดคลอโรมีเทน	6.25	6.25	12.50	-	12.50	25.00
	เอทิลอะซิเตต	6.25	25.00	50.00	25.00	12.50	50.00
	เมทานอล	-	-	-	-	-	-
ลำต้น สืลาวดี	เฮกเซน	100.00	-	-	-	-	-
	ไดคลอโรมีเทน	-	-	-	-	-	-
	เอทิลอะซิเตต	-	-	-	-	-	-
	เมทานอล	-	-	-	-	-	-
เปลือก ลำต้น สืลาวดี	เฮกเซน	-	-	-	-	-	-
	ไดคลอโรมีเทน	12.50	25.00	-	-	-	-
	เอทิลอะซิเตต	25.00	25.00	-	-	-	-
	เมทานอล	-	-	-	-	-	-

สรุปและอภิปรายผล

จากการนำชวนชม และสืลาวดี โดยเก็บส่วนต่าง ๆ ได้แก่ ราก ลำต้น เปลือกลำต้น และใบมาสกัดด้วยตัวทำละลาย คือ เฮกเซน ไดคลอโรมีเทน เอทิลอะซิเตต และเมทานอล แล้วทดสอบฤทธิ์การยับยั้งของสาร โดยใช้เชื้อแบคทีเรียแกรมบวก 3 ชนิด คือ *S. aureus*, *B. subtilis*, *E. faecalis* และแบคทีเรียแกรมลบ 3 ชนิด คือ *E. coli*, *S. typhimurium*, *S. marcescens* ผลการทดลอง พบว่า สารสกัดจากสืลาวดีมีฤทธิ์ต้านการเจริญของเชื้อได้ทุกชนิด รองลงมา คือ สารสกัดจากชวนชม โดยสารสกัดที่แสดงฤทธิ์สูงสุดมีดังนี้ รากของสืลาวดีที่สกัดด้วยไดคลอโรมีเทน และเอทิลอะซิเตต ต้านเชื้อ *S. aureus* ที่ค่า MBC 6.25 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร รากของสืลาวดีที่สกัดด้วยไดคลอโรมีเทน ต้านเชื้อ *B. subtilis* ที่ค่า MBC 12.50 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร รากของสืลาวดีที่สกัดด้วยไดคลอโรมีเทน ต้านเชื้อ *E. faecalis* ที่ค่า MBC 6.25 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร รากของสืลาวดีที่สกัดด้วยเอทิลอะซิเตต ต้านเชื้อ *E. coli* ที่ค่า MBC 25.00 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร ใบและรากของสืลาวดีที่สกัดด้วย ไดคลอโรมีเทน และรากของสืลาวดีที่สกัดด้วยเอทิลอะซิเตต ต้านเชื้อ *S. typhimurium* ที่ค่า MBC 12.50 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร รากของสืลาวดีที่สกัดด้วยไดคลอโรมีเทน ต้านเชื้อ *S. marcescens* ที่ค่า MBC 25.00 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร จะพบว่า เชื้อที่แสดงฤทธิ์ได้ขนาดความกว้างของเส้นผ่าน

ศูนย์กลางวงใสในการต้านเชื้อที่มีค่าสูง ประสิทธิภาพของสารสกัดที่เหมาะสมในการยับยั้งการเจริญ และฆ่าเชื้อ จะมีค่าความเข้มข้นของสารสกัดน้อย

โดยสรุปพืชสมุนไพรบางชนิดในวงศ์ลันทม คือ ขนุนขม และลีลาวดี โดยเก็บส่วนต่าง ๆ ได้แก่ ราก ลำต้น เปลือกลำต้น และใบ มีสารออกฤทธิ์ที่สามารถต้านการเจริญของเชื้อแบคทีเรียทั้ง 6 ชนิด ที่ใช้ในการทดลอง ทั้งแบคทีเรียแกรมบวกและแบคทีเรียแกรมลบ แต่ประสิทธิภาพการต้านเชื้อของสารสกัดจะแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. การเก็บรักษาตัวอย่างต้องไม่ให้สลายตัว โดยเก็บตัวอย่างไว้ในที่มืดเพื่อป้องกันการเสื่อมคุณภาพจากแสง และเก็บไว้ในที่อุณหภูมิต่ำ
2. เชื้อที่นำมาทดสอบต้องเป็นเชื้อที่แข็งแรง เป็นโคลนเดี่ยว ไม่เป็นเชื้อที่แก่หรืออ่อนเกินไป
3. สารสกัดหยาบที่แสดงฤทธิ์ในระดับสูง ควรนำไปศึกษาองค์ประกอบทางเคมี และวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมีของสารที่มีฤทธิ์ในการต้านเชื้อ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จำลอง เพ็งคล้าย และคณะ. 2544. **ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย : เต็ม สมิตินันท์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2544.** พิมพ์ครั้งที่ 2. ส่วนพฤกษศาสตร์ป่าไม้ สำนักวิชาการป่าไม้ กรมป่าไม้. กรุงเทพฯ : ประชาชน.
- ตรีเพชร กาญจนภูมิ. 2552. **เคมีของสมุนไพร : การหาโครงสร้างเคมีของสารแอรโธแมติกไกลโคไซด์ด้วยนิวเคลียร์แมกเนติกเรโซแนนซ์สเปกโทรสโกปี.** กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ สุวรรณพินิจ และปรีชา สุวรรณพินิจ. 2552. **จุลชีววิทยาทั่วไป.** กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีชาติ ผลานิสงค์. 2551. **ผลของสารสกัดสมุนไพรบางชนิดต่อการเจริญเติบโตของ *Escherichia coli*, *Pseudomonas aeruginosa*, *Staphylococcus aureus* และ *Staphylococcus epidermidis*** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Anyonyya Mallam, Surendar Angothu, Sruthi Gurajala and Amthul Khuddus. 2012. Antimicrobial activity of *Sarcostemma Acidum* VOIGT. (Apocynaceae) Stem. **International Journal of Biological & Pharmaceutical Research.** 3(6). 752-757.
- Penchala Srinivas, Talari Samatha, Guloth Valya, Azmeera Ragan and Nanna Rama Swamy. 2013. Phytochemical Screening and Antimicrobial Activity of Leaf Extract of *Wrightia tomentosa*. **International Research Journal of Biological Sciences.** 2 (3). 23-27
- Surendra Kr. Sharma and Naresh Kumar. 2012. Antimicrobial potential of *Plumeria rubra* Syn *Plumeria acutifolia* bark. **Der Pharma Chemica.** 4 (4). 1591-1593.

ฤทธิ์ต้านเชื้อราของน้ำมันหอมระเหยจากกระชายพรวนและกระชายแดง
ในเขตจังหวัดกาญจนบุรี

Antifungal Activity of Essential Oil from *Zingibersp.* and *Boesenbergiasp.*
in Kanchanaburi Province

พรทิพ กันภัย¹ เฉลียว เพชรทอง² สมพงษ์ มาเป้า³ และวีรชัย พุทธวงศ์⁴

^{1,3} สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

² สาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

⁴ ภาควิชาเคมี คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

บทคัดย่อ

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาฤทธิ์ในการต้านเชื้อราและศึกษาสารที่เป็นองค์ประกอบทางเคมีของน้ำมันหอมระเหยที่ได้จากกระชายพรวนและกระชายแดงในเขตจังหวัดกาญจนบุรี โดยนำเหง้าสดของกระชายพรวนและกระชายแดงไปสกัดแยกน้ำมันหอมระเหยด้วยเทคนิคการกลั่นด้วยไอน้ำจากนั้นนำน้ำมันหอมระเหยที่ได้ทดสอบฤทธิ์และประสิทธิภาพในการต้านเชื้อรา โดยใช้เชื้อราจำนวน 3 ชนิด คือ *Aspergillusniger*, *Candida albicans* และ *Saccharomyces cerevisiae* ด้วยวิธี Agar disc diffusion และ Broth dilution ศึกษาสารที่เป็นองค์ประกอบทางเคมีด้วยเทคนิค GC-MS ผลการทดลองพบว่า น้ำมันหอมระเหยจากกระชายพรวนแสดงฤทธิ์ในการต้านเชื้อ *Aspergillusniger*, *Candida albicans*, และ *Saccharomyces cerevisiae* ส่วนกระชายแดงต้านเชื้อ *Candida albicans* และ *Saccharomyces cerevisiae* โดยน้ำมันหอมระเหยจากกระชายพรวนมีประสิทธิภาพในการต้านเชื้อ *Saccharomyces cerevisiae* ได้ดีที่สุด มีค่า MBC เท่ากับ 0.78 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร จากการวิเคราะห์สารที่เป็นองค์ประกอบทางเคมีของน้ำมันหอมระเหย พบว่ากระชายพรวนมีสารที่เป็นองค์ประกอบหลัก คือ Geraniol, Limonene, Camphene และ beta-Gurjunene ในกระชายแดงมีสารเป็นองค์ประกอบหลัก คือ Eugenol, alpha-Pinene, Camphene และ Ocimene

คำสำคัญ : น้ำมันหอมระเหย กระชายพรวน กระชายแดง เชื้อรา

Abstract

The objective of this research was to study the effect of antifungal and chemical component of essential oils from *Zingibersp* and *Boesenbergiasp* in Kanchanaburi province. The essential oils from fresh rhizomes were extracted by steam distillation techniques. All the essential oils in this study were tested against three species of fungus namely *Aspergillusniger*, *Candida albicans*, and *Saccharomyces cerevisia* by using Agar disc diffusion and Broth dilution methods. The study of the chemical elements by GC-MS technique has also been studied. The result of the essential oil from *Zingiber sp.* showed antifungal activities against *Aspergillusniger*, *Candida albicans* and *Saccharomyces cerevisiae*. The essential oil from *Boesenbergiasp* showed antifungal activities against *Candida albicans* and *Saccharomyces cerevisiae*. The essential oil of *Zingibersp* showed activities against *Saccharomyces cerevisiae* with highest result with MBC 0.78 mg/ml. The GC-MS results of the analysis showed that the main component in the essential oil from *Zingibersp* were Geraniol, Limonene, Camphene and beta-Gurjunene. The essential oil from *Boesenbergiasp* were Eugenol, alpha-Pinene, Camphene and Ocimene respectively.

Keywords : essential oil, *Zingibersp*, *Boesenbergiasp*, fungus

บทนำ

ปัจจุบันพืชสมุนไพรมีบทบาทสำคัญทั้งด้านอุตสาหกรรมอาหาร ยาและเครื่องสำอาง มีการค้นคว้าวิจัยใหม่ ๆ เพื่อนำสมุนไพรมาใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ได้มีการศึกษาสารสกัดจากพืชสมุนไพรจำนวน 38 ชนิด ที่มีฤทธิ์ยับยั้งเชื้อแบคทีเรียก่อโรคในระบบทางเดินอาหาร (Supayang, V. et al., 2004) ศึกษาฤทธิ์ต้านเชื้อปรสิตสภาพของพืชวงศ์ขิงต่อการยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อแบคทีเรียที่เป็นสาเหตุการเน่าเสียของอาหาร และการเป็นสารต้านอนุมูลอิสระของน้ำมันหอมระเหยที่สกัดจากพืชวงศ์ขิง (กฤติกา นรจิต, 2549) ในเขตจังหวัดกาญจนบุรี มีรายงานว่า พบพืชวงศ์ขิง (Zingiberaceae) กระจายพันธุ์อยู่ในเขตอำเภอทองผาภูมิจำนวน 10 สกุล 36 ชนิด (กมลทิพย์ สุวรรณเดช และดวงใจ สุขเฉลิม, 2005) กระจายพรานและกระจายแดงเป็นพืชวงศ์ขิงที่พบมากและยังไม่มีใครนำมาศึกษาในด้านฤทธิ์การต้านเชื้อรา

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้มุ่งเน้นที่จะศึกษาน้ำมันหอมระเหยที่ได้จากกระจายพรานและกระจายแดงในเขตจังหวัดกาญจนบุรีที่มีฤทธิ์ในการต้านเชื้อราบางชนิด ซึ่งอาจจะสามารถพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่จะนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันหรือเพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้ เป็นการส่งเสริมให้เกิดการประยุกต์ใช้ประโยชน์จากกระจายพรานและกระจายแดงซึ่งมีอยู่มากในจังหวัดกาญจนบุรีได้อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาฤทธิ์และประสิทธิภาพในการต้านเชื้อราของน้ำมันหอมระเหยจากกระจายพรานและกระจายแดงที่อยู่ในเขตจังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาสารองค์ประกอบทางเคมีในน้ำมันหอมระเหยที่ได้จากกระจายพรานและกระจายแดง

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือและอุปกรณ์

1. Autoclave;SS-325, Tomy; Japan.
2. Gas chromatography – massspectrometer; 6890 Hewlett Packard; USA.
3. Hot Air Oven; Type ULE 500 Memmert; Germany.
4. Micropipette set; Transferpette; Brand GmbH Co. Germany.
5. Rotary Vacuum evaporator; Model R-124; BUCHI; Switzerland.
6. UV-Visible spectrophotometer; UV-1601: cat No.206-67001-93: Serial No.A1075378246SM; Shimadzu Corporation; Japan.
7. Vacuum pump; Type MZ 2C Ser. No.22977103 Vacuubrand; Germany.
8. Laminar flow; AV-100 TELSTAR Lab Focus Co. Ltd; Thailand.

การสกัดสาร

นำส่วนที่เป็นเหง้าสดของกระจายพรานและกระจายแดงที่หั่นเป็นชิ้นเล็ก ๆ หนัก 1.00 กิโลกรัม นำไปกลั่นแยกน้ำมันหอมระเหยด้วยการกลั่นด้วยไอน้ำ เวลา 3 ชั่วโมง สกัดแยกน้ำมันหอมระเหยออกจากชั้นน้ำด้วยไดคลอโรมีเทนแล้วขจัดน้ำออกจากชั้นไดคลอโรมีเทนด้วยโซเดียมซัลเฟตที่ปราศจากน้ำ นำสารละลายในชั้นไดคลอโรมีเทนที่ได้ไประเหยตัวทำละลายด้วยเครื่องระเหยสารภายใต้ความดันต่ำชนิดหมุนเหวี่ยงที่อุณหภูมิไม่เกิน 35.0 องศาเซลเซียส เก็บน้ำมันไว้ในขวดสีชาที่อุณหภูมิไม่เกิน 4.0 องศาเซลเซียสเพื่อนำไปทดสอบฤทธิ์ในการต้านเชื้อราด้วยวิธี Agar disc diffusion และ Broth dilution ศึกษาสารที่เป็นองค์ประกอบทางเคมีด้วยเทคนิค GC-MS

การทดสอบฤทธิ์ในการต้านเชื้อรา

นำเชื้อรา จำนวน 3 ชนิดคือ *Aspergillusniger*, *Candida albicans*, *Saccharomyces* เลี้ยงในอาหาร Sabouraud dextrose broth บ่มที่อุณหภูมิ 30.0 องศาเซลเซียส 24-36 ชั่วโมง ให้เชื้อราเจริญ ปรับความเข้มข้นของเชื้อให้มีค่าการดูดกลืนแสงอยู่ในช่วง 0.08– 0.10 ที่ความยาวคลื่น 600 นาโนเมตร ด้วยน้ำเกลือความเข้มข้นร้อยละ 0.85 นำเชื้อราที่ได้ Swab บนอาหารเลี้ยงเชื้อพหุภาค จากนั้นนำแผ่นทดสอบที่เตรียมโดยนำน้ำมันหอมระเหยที่ได้ไปซัง 0.10 กรัม ละลายด้วย Dimethyl sulfoxide (DMSO) 1.00 มิลลิลิตร ใช้Transferpipette ดูดน้ำมันหอมระเหยที่ละลายใน Micro tube

ปริมาณ 10.00 ไมโครลิตร หยดลงบน Paperdisc วางลงบนผิวหน้าอาหารเลี้ยงเชื้อ นำไปบ่มที่อุณหภูมิ 30.0 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 24-36 ชั่วโมง สังเกตผลการต้านเชื้อจากการมีวงใส (Inhibition zone) และวัดขนาดความกว้างของวงใส

การทดสอบประสิทธิภาพในการต้านเชื้อรา

การทดสอบประสิทธิภาพในการต้านเชื้อรา โดยหาค่าความเข้มข้นต่ำสุดของน้ำมันหอมระเหยที่สามารถต้านการเจริญของเชื้อที่นำมาทดสอบ (Minimum Inhibitory Concentration, MIC) และค่าความเข้มข้นต่ำสุดของน้ำมันหอมระเหยที่สามารถฆ่าเชื้อได้ (Minimum Bactericidal Concentration, MBC) ด้วยวิธี Broth dilution (อมรรัตน์ สีสุทอง, 2550) โดยนำน้ำมันหอมระเหยที่แสดงฤทธิ์ในการต้านเชื้อรา ด้วยวิธี Agar disc diffusion โดยการเลี้ยงเชื้อราที่ต้องการทดสอบในอาหารเลี้ยงเชื้อซึ่งมีน้ำมันหอมระเหยในปริมาณต่าง ๆ นำไปบ่มที่อุณหภูมิ 30.00 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 24-36 ชั่วโมง แล้วสังเกตหลอดสุดท้ายที่ไม่มีเชื้อราเจริญหรืออาหารเลี้ยงเชื้อในหลอดไม่ขุ่นอ่านปริมาณของน้ำมันหอมระเหยหลอดนี้เป็นค่า MIC จากนั้นนำหลอดที่ทำการทดสอบจากการหาค่า MIC ที่ไม่มีความขุ่นทุกหลอดไป Swab บนอาหารเลี้ยงเชื้อสังเกตการเจริญของเชื้อรา บันทึกความเข้มข้นต่ำสุดของน้ำมันหอมระเหยที่ไม่พบการเจริญของเชื้อราบนอาหารเลี้ยงเชื้อบันทึกเป็นค่า MBC

ผลการวิจัย

จากการศึกษาฤทธิ์ในการต้านเชื้อราด้วยวิธี Agar disc diffusion พบว่าน้ำมันหอมระเหยที่ได้จากกระชายพรวน และกระชายแดงแสดงฤทธิ์ในการต้านเชื้อราดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การต้านเชื้อราของน้ำมันหอมระเหยจากตัวอย่างพืชด้วยวิธี Agar disc diffusion

ตัวอย่างพืช	ความกว้างเฉลี่ยของ Inhibition zone (mm)		
	<i>Aspergillusniger</i>	<i>Candida albicans</i>	<i>Saccharomyces cerevisiae</i>
กระชายพรวน	25.33	17.33	31.66
กระชายแดง	nz	14.00	21.66

* nz= ไม่แสดงฤทธิ์ต้านเชื้อรา

จากการนำน้ำมันหอมระเหยที่มีฤทธิ์ต้านเชื้อราไปทดสอบหาประสิทธิภาพในการต้านเชื้อราโดยการหาค่า MIC และค่า MBC ได้ผลดังตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2 ค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถต้านเชื้อราของน้ำมันหอมระเหย

ตัวอย่างพืชวงศ์ขิง	ความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถยับยั้งการเจริญของเชื้อรา (mg/ml)		
	<i>Aspergillusniger</i>	<i>Candida albicans</i>	<i>Saccharomyces cerevisiae</i>
กระชายพรวน	1.56	1.56	0.39
กระชายแดง	nt	3.12	1.56

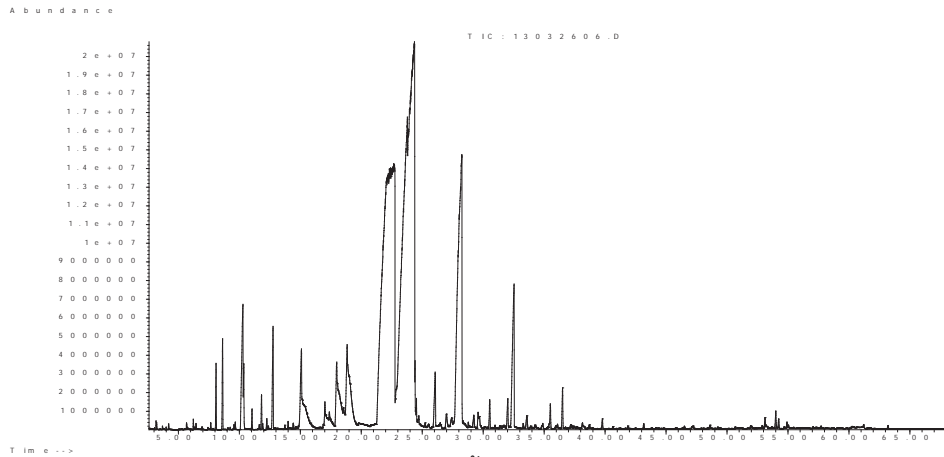
* nt= ไม่ได้ทดสอบเนื่องจากไม่แสดงฤทธิ์ในการทดสอบด้วยวิธี Agar disc diffusion

ตารางที่ 3 ค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถฆ่าเชื้อราของน้ำมันหอมระเหย

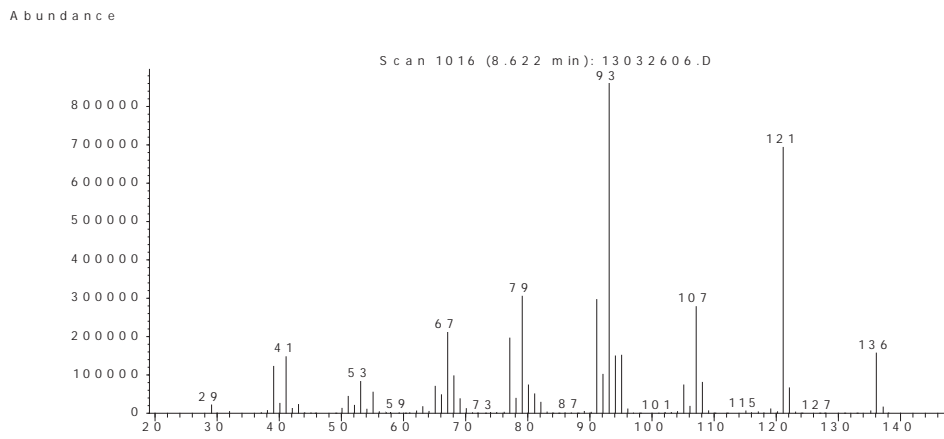
ตัวอย่างพืชวงศ์ขิง	ความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถยับยั้งการเจริญของเชื้อรา (mg/ml)		
	<i>Aspergillusniger</i>	<i>Candida albicans</i>	<i>Saccharomyces cerevisiae</i>
กระชายพรวน	3.12	3.12	0.78
กระชายแดง	nt	6.25	3.12

* nt= ไม่ได้ทดสอบเนื่องจากไม่แสดงฤทธิ์ในการทดสอบด้วยวิธี Agar disc diffusion

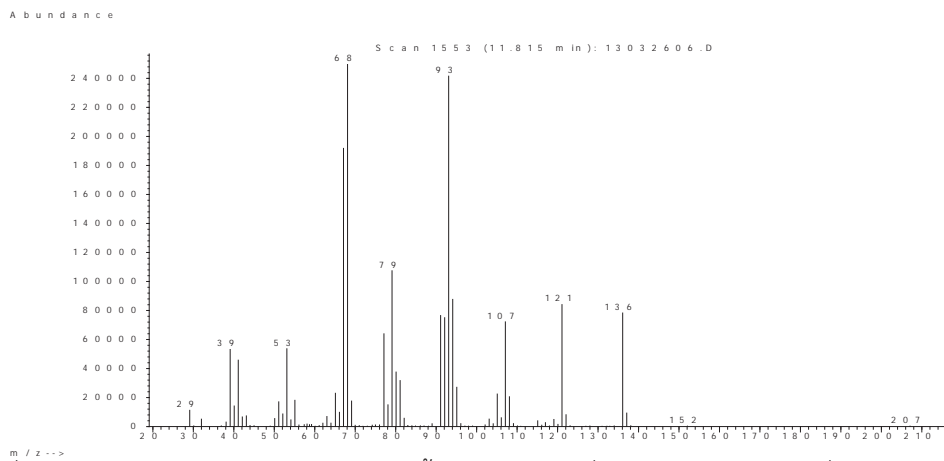
จากการศึกษาสารที่เป็นองค์ประกอบทางเคมีด้วยเทคนิค GC-MS ของน้ำมันหอมระเหยจากตัวอย่างพืชได้ข้อมูลโครมาโทแกรมและข้อมูลแมสสเปกตรัมของกระชายพรวนดังภาพที่ 1 - 5 และของกระชายแดงดังภาพที่ 6 - 10

ภาพที่ 1 โครมาโทแกรมของน้ำมันหอมระเหยที่สกัดได้จากกระชายพราน

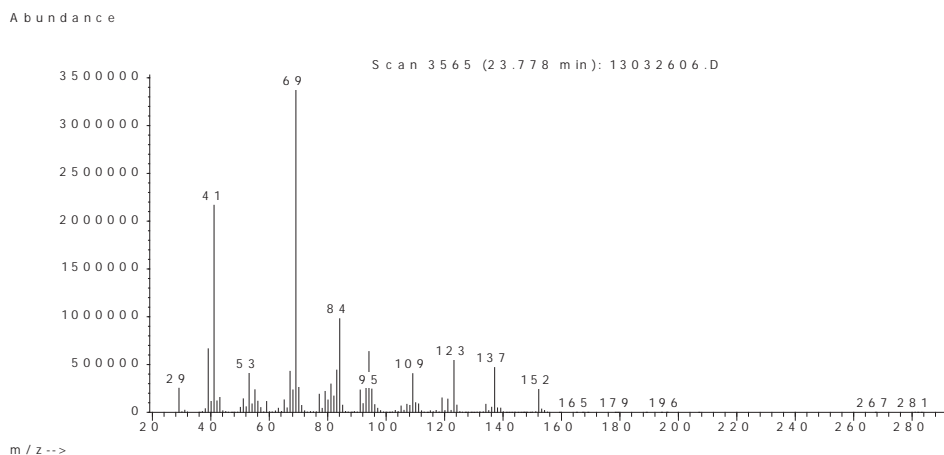

ภาพที่ 2 แมสสเปกตรัมของสารองค์ประกอบในน้ำมันหอมระเหยที่สกัดจากกระชายพรานที่เวลา = 8.62 นาที

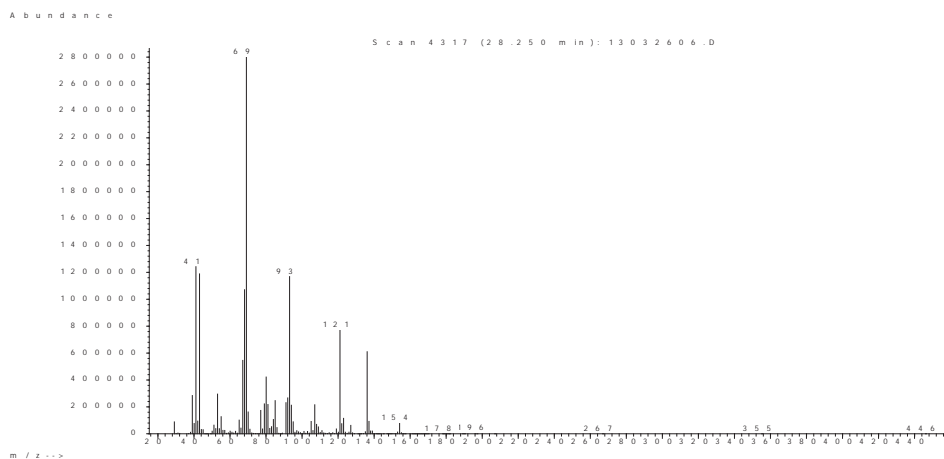

ภาพที่ 3 แมสสเปกตรัมของสารองค์ประกอบในน้ำมันหอมระเหยที่สกัดจากกระชายพรานที่เวลา = 11.82 นาที

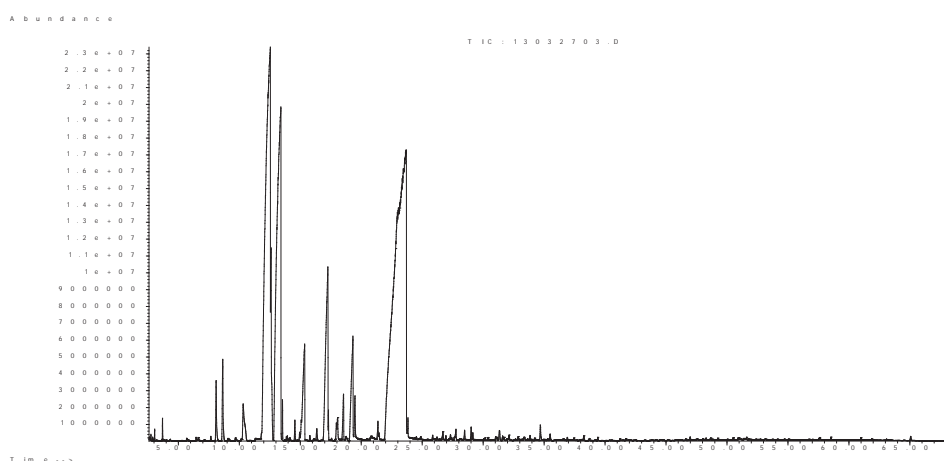

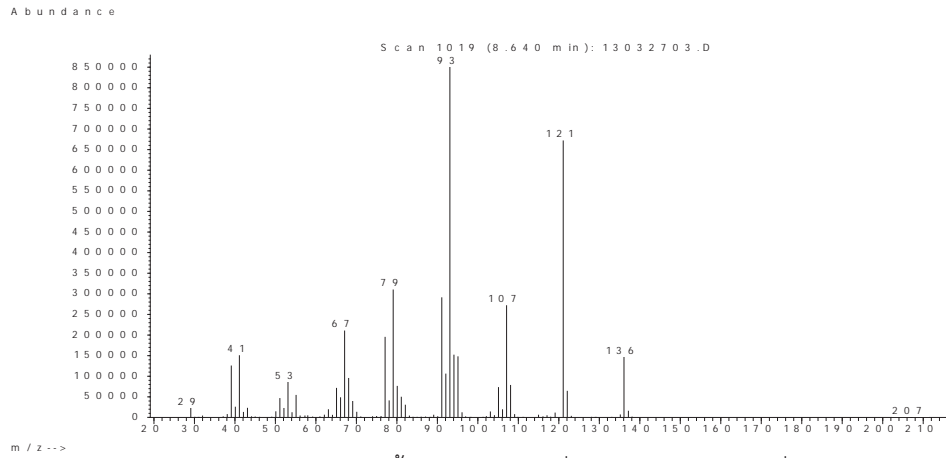
ภาพที่ 4 แมสสเปกตรัมของสารองค์ประกอบในน้ำมันหอมระเหยที่สกัดจากกระชายพราวนที่เวลา = 23.78 นาที

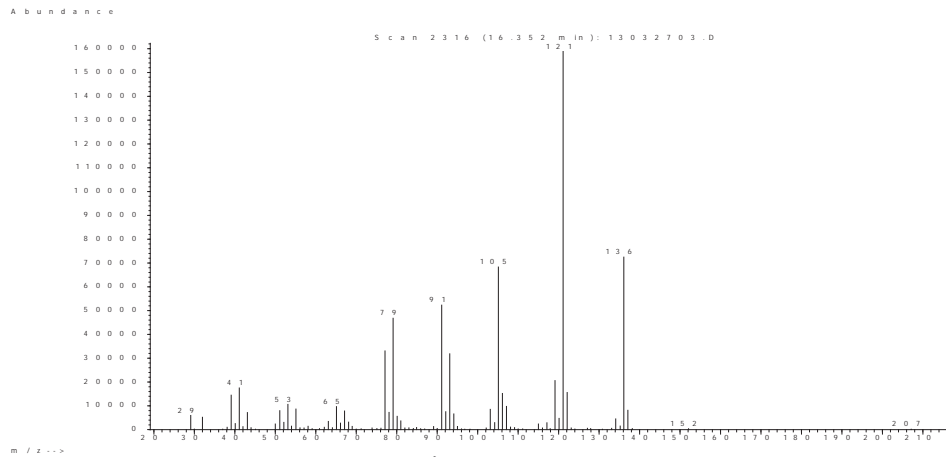
ภาพที่ 5 แมสสเปกตรัมของสารองค์ประกอบในน้ำมันหอมระเหยที่สกัดจากกระชายพราวนที่เวลา = 28.25 นาที

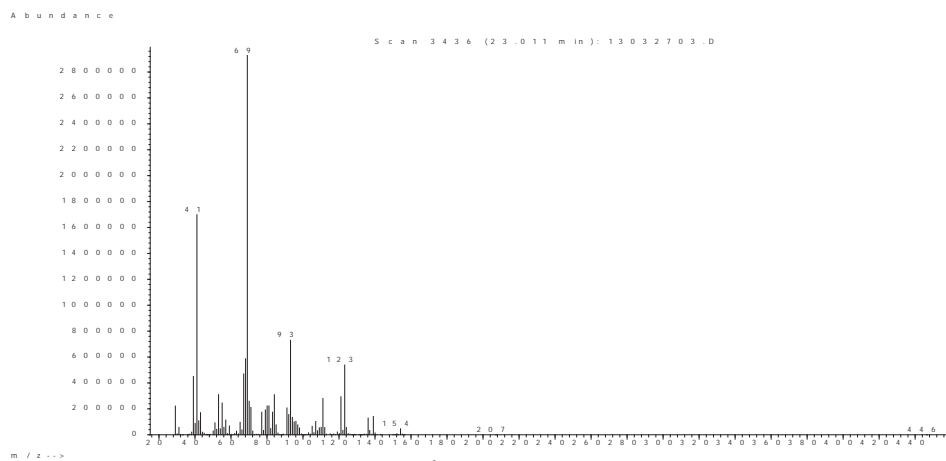
ภาพที่ 6 โครมาโทแกรมของน้ำมันหอมระเหยที่สกัดได้จากกระชายแดง

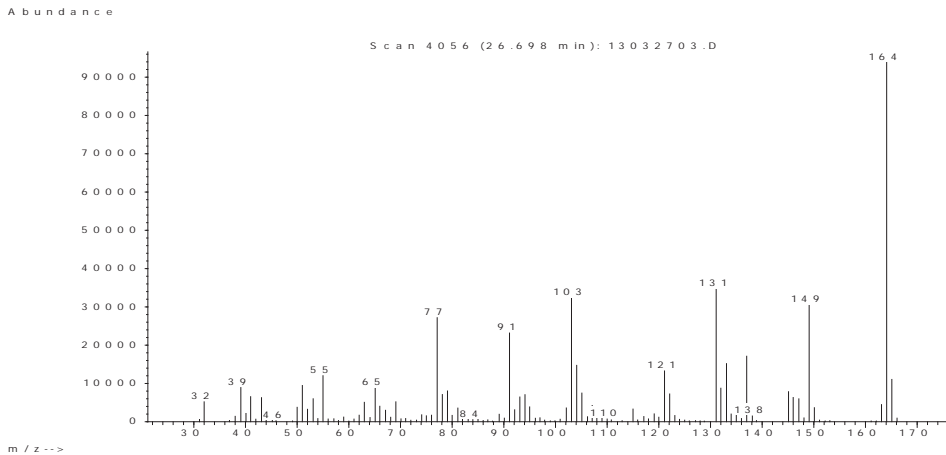
ภาพที่ 7 แมสสเปกตรัมของสารองค์ประกอบในน้ำมันหอมระเหยที่สกัดจากกระชายแดงที่เวลา = 8.64 นาที

ภาพที่ 8 แมสสเปกตรัมของสารองค์ประกอบในน้ำมันหอมระเหยที่สกัดจากกระชายแดงที่เวลา = 16.35 นาที

ภาพที่ 9 แมสสเปกตรัมของสารองค์ประกอบในน้ำมันหอมระเหยที่สกัดจากกระชายแดงที่เวลา = 23.01 นาที

ภาพที่ 10 แมสสเปกตรัมของสารองค์ประกอบในน้ำมันหอมระเหยที่สกัดจากกระชายแดงที่เวลา = 26.70 นาที

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการทดสอบฤทธิ์ในการต้านเชื้อรา พบว่า น้ำมันหอมระเหยจากกระชายพรานแสดงฤทธิ์ต้านเชื้อราได้ทั้ง 3 ชนิด คือ *Aspergillusniger*, *Candida albicans*, และ *Saccharomyces cerevisiae* ส่วนน้ำมันหอมระเหยจากกระชายแดง แสดงฤทธิ์ในการต้านเชื้อราได้ 2 ชนิด คือ *Candida albicans* และ *Saccharomyces cerevisiae* น้ำมันหอมระเหยจากกระชายพรานแสดงฤทธิ์ต้านเชื้อ *Saccharomyces cerevisiae* ได้ดีที่สุด มีค่า MBC เท่ากับ 0.78 mg/ml

จากผลการวิเคราะห์ พบว่า น้ำมันหอมระเหยจากกระชายพรานและกระชายแดงมีสารที่เป็นองค์ประกอบอย่างน้อย 7 ชนิด สารที่เป็นองค์ประกอบหลักในกระชายพราน คือ Camphene, Limonene, Geraniol และ Geranylformate สารเป็นองค์ประกอบหลักในกระชายแดง คือ Camphene, Ocimene, Nerol และ Eugenol

เอกสารอ้างอิง

- กมลทิพย์ สุวรรณเดช และดวงใจ สุขเฉลิม. 2005. การศึกษาอนุกรมวิธานของพืชวงศ์ขิง (Zingiberaceae) ในพื้นที่ป่าทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี. ภาควิชาชีววิทยาป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กฤติกา นรจิต. 2549. คุณสมบัติของสารสกัดจากพืชวงศ์ขิง: อิทธิพลต่อการยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อแบคทีเรียและการเป็นสารต้านอนุมูลอิสระ. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีชีวเคมี คณะทรัพยากรชีวภาพและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- อมรรัตน์ สีสุกอง. 2550. การสกัดสารออกฤทธิ์ทางชีวภาพจากพืชท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี. งานวิจัยโปรแกรมชีววิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- AnieK.O., MutyalaN.L.and Raja Rao K.G. 2012. In vitro antibacterial activity in the extracts of *Andrographispaniculata*Burm F. Journal of PharmtechResearc.
- Supayang V, A momrat L., Wanpen J., Trechada S., Souwalak P, &ThanomjitS. 2004. Effective medicinal plants against enterohaemorrhagic *Escherichia coli* O157: H7. Journal of Ethnopharmacology.93, 125-129.

ฤทธิ์ต้านเชื้อจุลินทรีย์ของน้ำมันหอมระเหยจากมะสัง

Antimicrobial Activity of Essential Oil from *Feroniella lucida*

ชลิตา อนุพันธ์¹ เฉลียว เพชรทอง² สมพงษ์ มาเป้า³ และวีรชัย พุทธวงศ์⁴

¹สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

^{2,3}สาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

⁴ภาควิชาเคมี คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

บทคัดย่อ

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาฤทธิ์ที่เหมาะสมในการต้านเชื้อจุลินทรีย์และศึกษาสารที่เป็นองค์ประกอบทางเคมีของน้ำมันหอมระเหยที่ได้จากมะสังโดยนำส่วนของใบ และเปลือกผลไปสกัดแยกน้ำมันหอมระเหยด้วยเทคนิคการกลั่นด้วยไอน้ำ จากนั้นนำน้ำมันหอมระเหยที่ได้ไปทดสอบฤทธิ์และประสิทธิภาพในการต้านเชื้อจุลินทรีย์ โดยใช้เชื้อรา จำนวน 3 ชนิด คือ *Aspergillus niger*, *Candida albicans* และ *Saccharomyces cerevisiae* เชื้อแบคทีเรียแกรมบวก 3 ชนิด คือ *Staphylococcus aureus*, *Bacillus subtilis*, *Enterococcus faecalis* เชื้อแบคทีเรียแกรมลบ 3 ชนิด คือ *Escherichia coli*, *Salmonella typhimurium*, *Serratia marcescens* ด้วยวิธี Agar disc diffusion และ Broth dilution ศึกษาสารที่เป็นองค์ประกอบทางเคมีด้วยเทคนิค GC-MS ผลการทดลอง พบว่า น้ำมันหอมระเหยจากใบแสดงฤทธิ์ในการต้านเชื้อ *Candida albicans*, *Saccharomyces cerevisiae* และ *Enterococcus faecalis* ส่วนเปลือกผลต้านเชื้อ *Aspergillus niger*, *Candida albicans*, *Saccharomyces cerevisiae* และ *Enterococcus faecalis* โดยน้ำมันหอมระเหยจากใบมีประสิทธิภาพในการต้านเชื้อ *Saccharomyces cerevisiae* ได้ดีที่สุด มีค่า MBC เท่ากับ 5.20 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร จากการวิเคราะห์สารที่เป็นองค์ประกอบทางเคมีของน้ำมันหอมระเหยพบว่า เปลือกผลมะสังมีสารที่เป็นองค์ประกอบหลักคือ 1S-alpha-Pinene, Limonene, Undecane, Bergamotene, Isoelenicin และ Benzyl Benzoate ในใบมีสาร Decanel, Bergamotene, Farnesene[-(2)-beta-] และ Benzyl Benzoate เป็นองค์ประกอบหลัก

คำสำคัญ : น้ำมันหอมระเหย มะสัง เชื้อจุลินทรีย์

Abstract

The research aimed to study the effect of antimicrobial and the chemical composition of the essential oils from *Feroniella lucida*. The part of the leaf and fruit were subjected to extract essential oils by steam distillation technique. The essential oils was tested to against each 3 types of 3 groups antimicrobial. Fungus name *Aspergillus niger*, *Candida albicans* and *Saccharomyces cerevisiae* were used. Gram-positive bacteria namely *Staphylococcus aureus*, *Bacillus subtilis* and *Enterococcus faecalis* were used. Gram-negative bacteria namely *Escherichia coli*, *Salmonella typhimurium* and *Serratia marcescens* were also used. The Agar disc diffusion and Broth dilution methods were used in this study. The chemical composition was studied using GC-MS. The results found that essential oils from leaves showed the effect of antifungal *Candida albicans*, *Saccharomyces cerevisiae* and *Enterococcus faecalis*. The essential oil from shell showed antibacterial of *Aspergillus niger*, *Candida albicans*, *Saccharomyces cerevisiae* and *Enterococcus faecalis*. The essential oil from the leaves was completely effected to antibacterial *Saccharomyces cerevisiae* with MBC 5.20 mg/ml. The chemical composition analysis of the essential oils found *Feroniella lucida* peel contained the main

components of 1S-alpha-Pinene, Limonene, Undecane, Bergamotene, Isoeugenol and Benzyl Benzoate. The leaves essential oil contained Decanal, Bergamotene, Farnesene[-(2)-beta-] and Benzyl Benzoate respectively.

Keywords : Essential oil, *Feroniella lucida*, Microbial

บทนำ

น้ำมันหอมระเหยเป็น น้ำมันที่ได้จากการกลั่นหรือสกัดจากสารหอมที่อยู่ในส่วนต่าง ๆ ของพืช เป็นส่วนประกอบในอุตสาหกรรมน้ำหอม เครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เพื่อเพิ่มความหอม สิ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ การนำไปใช้ในการบำบัดรักษาโรคการนำพืชสมุนไพรมาใช้ในการรักษาโรค มีประวัติการใช้คู่กับคนไทยมานานแล้ว เมื่อพิจารณาถึงจำนวนชนิดของพืชสมุนไพรที่ใช้อยู่ในตำรายาต่างๆ เห็นได้อย่างชัดเจนว่า สมุนไพรในประเทศไทยมีหลายชนิดที่ยังไม่ได้รับการศึกษาหาความสำคัญของการแสดงฤทธิ์ทางชีวภาพในพืชสมุนไพร

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาน้ำมันหอมระเหยที่ได้จากมะสังในเขตจังหวัดกาญจนบุรีที่มีฤทธิ์ในการต้านเชื้อจุลินทรีย์ ซึ่งอาจนำไปสู่การพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือเพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์และเป็นการส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์จากพืชได้อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาฤทธิ์และประสิทธิภาพในการต้านเชื้อจุลินทรีย์ของน้ำมันหอมระเหยจากมะสัง
2. เพื่อศึกษาสารองค์ประกอบทางเคมีในน้ำมันหอมระเหยที่ได้จากมะสัง

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือและอุปกรณ์

1. Autoclave;SS-325, Tomy; Japan.
2. Gas chromatography – mass spectrometer; 6890 Hewlett Packard; USA.
3. Hot Air Oven; Type ULE 500 Memmert; Germany.
4. Micropipette set; Transferpette; Brand GmbH Co. Germany.
5. Rotary Vacuum evaporator; Model R-124; BUCHI; Switzerland.
6. UV-Visible spectrophotometer; UV-1601: cat No.206-67001-93: Serial No.A1075378246SM; Shimadzu Corporation; Japan.
7. Vacuum pump; Type MZ 2C Ser. No.22977103 Vacuubrand; Germany.

การสกัดสาร

นำส่วนใบที่สมบูรณ์ไม่แก่หรืออ่อนจนเกินไป โดยเด็ดแต่ใบ เปลือกผลเลือกผลที่สมบูรณ์ไม่แก่หรืออ่อนจนเกินไป แยกเอาส่วนที่เป็นเนื้อในออก หั่นเป็นชิ้นเล็กๆ จำนวน 1.00 กิโลกรัม นำไปกลั่นแยกน้ำมันหอมระเหยด้วยวิธีการกลั่นด้วยไอน้ำ ใช้เวลา 3 ชั่วโมง สกัดแยกน้ำมันหอมระเหยออกจากชั้นน้ำด้วยไดคลอโรมีเทนแล้วจัดน้ำออกจากชั้นไดคลอโรมีเทนด้วยโซเดียมซัลเฟตที่ปราศจากน้ำ นำสารละลายในชั้นไดคลอโรมีเทนที่ได้ไประเหยตัวทำละลายด้วยเครื่องระเหยสารภายใต้ความดันต่ำชนิดหมุนเหวี่ยงที่อุณหภูมิไม่เกิน 35.0 องศาเซลเซียส เก็บน้ำมันหอมระเหยไว้ในขวดสีชา ที่อุณหภูมิไม่เกิน 4.0 องศาเซลเซียส จากนั้นนำไปทดสอบฤทธิ์ในการต้านเชื้อจุลินทรีย์ด้วยวิธี Agar disc diffusion และ Broth dilution ศึกษาสารที่เป็นองค์ประกอบทางเคมีด้วยเทคนิค GC-MS

การทดสอบฤทธิ์ในการต้านเชื้อจุลินทรีย์

การเตรียมเชื้อจุลินทรีย์ตั้งต้นเพื่อใช้ในการทดสอบ ประกอบด้วย เชื้อแบคทีเรียแกรมบวก 3 ชนิด คือ *S. aureus*, *B. subtilis*, *E. faecalis* แบคทีเรียแกรมลบ 3 ชนิด คือ *E. coli*, *S. typhimurium*, *S. marcescens* และเชื้อรา 3 ชนิด คือ *C. albicans*, *S. cerevisiae*, *A. niger* นำเชื้อแต่ละชนิดมาเลี้ยงบนอาหารเลี้ยงเชื้อ Tryptic soy agar สำหรับเชื้อแบคทีเรีย บ่มที่อุณหภูมิ 37.0 องศาเซลเซียส 18-24 ชั่วโมง และ Potato dextrose agar สำหรับเชื้อรา บ่มที่อุณหภูมิ

30.0 องศาเซลเซียส 24-36 ชั่วโมง จากนั้นเขี่ยเชื้อแบคทีเรียที่เป็นโคโลนีเดี่ยวเลี้ยงในอาหาร Tryptic soy broth บ่มที่อุณหภูมิ 37.0 องศาเซลเซียส 18-24 ชั่วโมง และเขี่ยเชื้อราเลี้ยงในอาหาร Sabouraud dextrose broth บ่มที่อุณหภูมิ 30.0 องศาเซลเซียส 24-36 ชั่วโมง นำเชื้อจุลินทรีย์ที่เจริญเติบโตตามระยะเวลาที่กำหนด ปรับความเข้มข้นของเชื้อด้วย Normal saline เข้มข้นร้อยละ 0.85 โดยวัดค่าการดูดกลืนแสง UV ที่ 600 นาโนเมตร ให้ได้อยู่ในช่วง 0.08-0.1

การเตรียมแผ่นทดสอบ นำน้ำมันหอมระเหยที่ได้ไปชั่ง 0.1 กรัม ใส่ใน Micro tube ละลายด้วย Dimethyl sulfoxide (DMSO) 1.0 มิลลิลิตร จากนั้นใช้คีมคีบ Paper disc ใส่ในจานอาหารเลี้ยงเชื้อใช้ Transferpipete ดูดน้ำมันหอมระเหยที่ละลายใน Micro tube ปริมาณ 10.0 ไมโครลิตร หยดลงบน Paper disc เก็บไว้เพื่อวิเคราะห์ต่อไป

การทดสอบประสิทธิภาพในการต้านเชื้อจุลินทรีย์

การทดสอบประสิทธิภาพในการต้านเชื้อจุลินทรีย์ ด้วยวิธี Agar disc diffusion ใช้สำลีจุ่มลงไปในหลอดเชื้อจุลินทรีย์ที่ปรับความเข้มข้น เกลี่ยเชื้อจุลินทรีย์บนหน้าอาหารเลี้ยงเชื้อ ให้ทั่วผิวอาหารบนจานอาหารเลี้ยงเชื้อทิ้งไว้ประมาณ 3-5 นาที ใช้คีมคีบแผ่นที่ต้องการทดสอบน้ำมันหอมระเหย วางลงบนผิวหน้าอาหารเลี้ยงเชื้อสังเกตการแสดงฤทธิ์ และวัดขนาดความกว้างของโซนใส

การหาความเข้มข้นต่ำสุดของสารทดสอบที่สามารถยับยั้งการเจริญของเชื้อทดสอบ (MIC) ด้วยวิธี Broth dilution โดยหลักการ คือ การเลี้ยงเชื้อจุลินทรีย์ที่ต้องการทดสอบในอาหารเลี้ยงเชื้อซึ่งมีสารสกัดที่ต้องการทดสอบในปริมาณต่างๆ และหาความเข้มข้นต่ำสุดของสารทดสอบที่สามารถฆ่าเชื้อทดสอบได้ (MBC) ได้โดยนำหลอดที่ทำการทดสอบจากการหาค่า MIC ที่ไม่มีความขุ่นทุกหลอดไปเกลี่ยบนหน้าอาหารเลี้ยงเชื้อ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาฤทธิ์ในการต้านเชื้อจุลินทรีย์ด้วยวิธี Agar disc diffusion พบว่าน้ำมันหอมระเหยที่ได้จากใบ และเปลือกผลมะสังแสดงฤทธิ์ในการต้านเชื้อจุลินทรีย์ ดังตารางที่ 1-2

ตารางที่ 1 การต้านเชื้อราของน้ำมันหอมระเหยจากตัวอย่างพืชด้วยวิธี Agar disc diffusion

ส่วนของพืช	ความกว้างเฉลี่ยของ Inhibition zone (mm)		
	<i>A. niger</i>	<i>C. albicans</i>	<i>S. cerevisiae</i>
ใบ	nz	11.66	12.33
เปลือกผล	13.66	12.33	15.66

* nz= ไม่แสดงฤทธิ์ต้านเชื้อรา

ตารางที่ 2 การต้านเชื้อแบคทีเรียของน้ำมันหอมระเหยจากตัวอย่างพืชด้วยวิธี Agar disc diffusion

ส่วนของพืช	ความกว้างเฉลี่ยของ Inhibition zone (mm)					
	<i>S. aureus</i>	<i>B. subtilis</i>	<i>E. faecalis</i>	<i>E. coli</i>	<i>S. typhimurium</i>	<i>S. marcescens</i>
ใบ	nz	nz	12.33	nz	nz	nz
เปลือกผล	nz	nz	13.66	nz	nz	nz

* nz= ไม่แสดงฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรีย

จากการนำน้ำมันหอมระเหยที่มีฤทธิ์ต้านเชื้อจุลินทรีย์ไปทดสอบหาประสิทธิภาพในการต้านเชื้อจุลินทรีย์โดยการหาค่า MIC และค่า MBC ได้ผลดังตารางที่ 3 - 4

ตารางที่ 3 ค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถยับยั้งการเจริญและค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถฆ่าเชื้อราของน้ำมันหอมระเหย

ส่วนของพืช	ความเข้มข้น (mg/ml)					
	<i>A. niger</i>		<i>C. albicans</i>		<i>S. cerevisiae</i>	
	MIC	MBC	MIC	MBC	MIC	MBC
ใบ	nt	nt	6.25	25.00	3.12	12.50
เปลือกผล	6.25	50.00	6.25	25.00	1.56	5.20

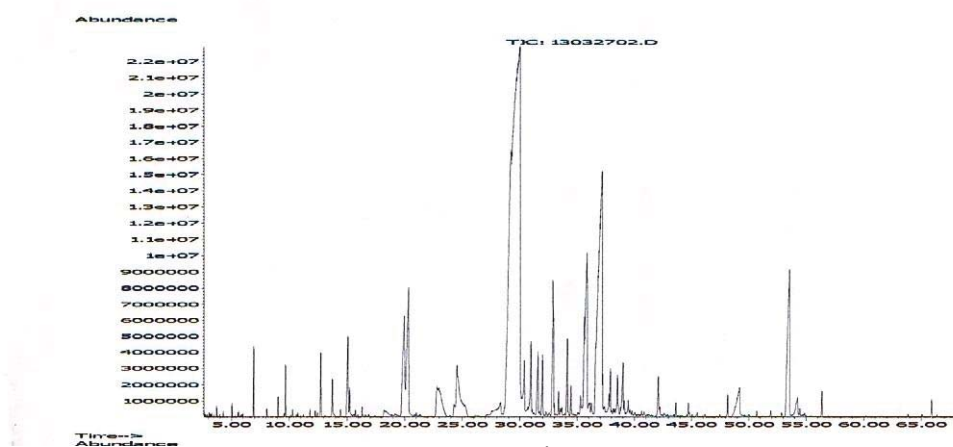
* nt = ไม่ได้ทดสอบฤทธิ์

ตารางที่ 4 ค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถยับยั้งการเจริญ และค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถฆ่าเชื้อแบคทีเรียของน้ำมันหอมระเหย

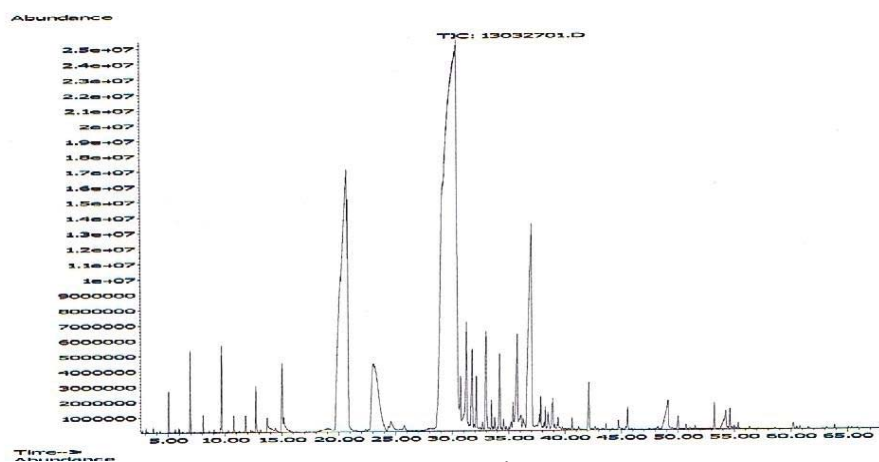
ส่วนของพืช	ความเข้มข้น (mg/ml)											
	<i>S. aureus</i>		<i>B. subtilis</i>		<i>E. faecalis</i>		<i>E. coli</i>		<i>S. typhimurium</i>		<i>S. marcescens</i>	
	MIC	MBC	MIC	MBC	MIC	MBC	MIC	MBC	MIC	MBC	MIC	MBC
ใบ	nt	nt	nt	nt	6.25	50.00	nt	nt	nt	nt	nt	nt
เปลือกผล	nt	nt	nt	nt	3.12	12.50	nt	nt	nt	nt	nt	nt

* nt = ไม่ได้ทดสอบฤทธิ์

จากการศึกษาสารที่เป็นองค์ประกอบทางเคมีด้วยเทคนิค GC-MS ของน้ำมันหอมระเหยจากตัวอย่างพืชได้ข้อมูลแมสสเปกตรัมดังภาพที่ 1 - 2

ภาพที่ 1 โครมาโทแกรมของน้ำมันหอมระเหยที่สกัดได้จากใบมะสัง

ภาพที่ 2 โครมาโทแกรมของน้ำมันหอมระเหยที่สกัดได้จากเปลือกผล

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการทดสอบฤทธิ์ในการต้านเชื้อจุลินทรีย์ พบว่า น้ำมันหอมระเหยจากเปลือกผลต้านเชื้อราได้ทั้ง 3 ชนิดคือ *A. niger*, *C. albicans* และ *S. cerevisiae* ต้านเชื้อแบคทีเรียชนิด *E. faecalis* ส่วนน้ำมันหอมระเหยจากใบแสดงฤทธิ์ในการต้านเชื้อราได้ 2 ชนิดคือ *C. albicans* และ *S. cerevisiae* ต้านเชื้อแบคทีเรียชนิด *E. faecalis* น้ำมันหอมระเหยจากเปลือกผลแสดงฤทธิ์ต้านเชื้อ *S. cerevisiae* ได้ดีที่สุดในค่า MBC เท่ากับ 5.20 mg/ml จากผลการวิเคราะห์ พบว่า น้ำมันหอมระเหยจากใบและเปลือกผลมีสารที่เป็นองค์ประกอบอย่างน้อย 9 ชนิด สารที่เป็นองค์ประกอบหลักในใบ คือ Decanel, Bergamotene, Farnesene [-(2)-beta-] และ Benzyl Benzoate สารที่เป็นองค์ประกอบหลักในเปลือกผล คือ 1S-alpha-Pinene, Limonene, Undecane, Bergamotene, Isoeugenin และ Benzyl Benzoate

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา อัจฉริยะ. 2549. จุลชีววิทยาและภูมิคุ้มกันวิทยาสำหรับพยาบาล. กรุงเทพมหานคร. บางกอกบล็อก.
ฉลวยลักษณ์ ภูพิชฌนนท์. 2550. ศึกษายับยั้งเอนไซม์แอสซิติลโคลีนเอสเทอเรสจากรากมะสัง *Feroniella lucida*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ณรงค์ศักดิ์ สารใจ. 2553. ศึกษาผลของการสกัดจากพืชสมุนไพรบางชนิดต่อการเติบโตของแบคทีเรียก่อโรค. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
ดวงพร คันธโชติ. 2545. นิเวศวิทยาของจุลินทรีย์. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
ตรีเพชร กาญจนภูมิ. 2551. เคมีของสมุนไพร : การหาโครงสร้างเคมีของสารแอร์เมติกไกลโคไซด์ด้วยนิวเคลียร์แมกเนติกเรโซแนนซ์สเปกโทรสโกปี. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
PreechaPhuwapraisarn, ChalouylukPhoopichayanun, ButsarakhamSupudompo. 2008. Fenielllic acids A-C, three new isomeric furanocoumarins with highly hydroxylatedgeranyl derived moieties from *Feroniellalucida*. ScienceDirect. *Tetrahedron Letters* 49(2008), 3133-3136

ฤทธิ์ต้านเชื้อจุลินทรีย์ของน้ำมันหอมระเหยจากสะค้านและสะค้านแดง

Antimicrobial Activity of Extracts from *Piper interruptum* and *Piper chantaranothainianum* C. Suwanp. & D.A. Simpson

ยุพิน ทศนวิจิตรพันธ์¹ เฉลียว เพชรทอง² สมพงษ์ มาเป้า³ และวีรชัย พุทธรังษี⁴

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

^{2,3} สาขาวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

⁴ ภาควิชาเคมี คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาฤทธิ์ในการต้านเชื้อจุลินทรีย์และสารที่เป็นองค์ประกอบทางเคมีของน้ำมันหอมระเหยที่ได้จากสะค้านและสะค้านแดง โดยนำตัวอย่างใบสดสะค้านและสะค้านแดงไปสกัดแยกน้ำมันหอมระเหย ด้วยเทคนิคการกลั่นด้วยไอน้ำจากนั้นนำน้ำมันหอมระเหยที่ได้ไปทดสอบฤทธิ์และประสิทธิภาพในการต้านเชื้อจุลินทรีย์ 3 กลุ่ม ๆ ละ 3 ชนิด ด้วยวิธี Agar disc diffusion และ Broth dilution โดยใช้เชื้อรา *Aspergillusniger*, *Candida albicans*, *Saccharomyces cerevisiae* และแบคทีเรียแกรมบวก *Staphylococcus aureus*, *Bacillus subtilis*, *Enterococcusfaecalis* และแบคทีเรียแกรมลบ *Escherichia coli*, *Salmonella typhimurium*, *Serratiamarcescens* ศึกษาสารที่เป็นองค์ประกอบหลักทางเคมีในน้ำมันหอมระเหยด้วยเทคนิค GC-MS ผลการทดลอง พบว่า น้ำมันหอมระเหยจากสะค้านไม่แสดงฤทธิ์ในการต้านเชื้อราส่วนจากสะค้านแดงสามารถแสดงฤทธิ์ในการต้านเชื้อราได้ทุกชนิดโดยมีประสิทธิภาพในการต้านเชื้อ *Saccharomyces cerevisiae* ได้ดีที่สุดมีค่า MBC เท่ากับ 6.25 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร น้ำมันหอมระเหยจากสะค้านและสะค้านแดงแสดงฤทธิ์ในการต้านเชื้อแบคทีเรียได้ดี โดยน้ำมันหอมระเหยจากสะค้านมีประสิทธิภาพในการต้านเชื้อ *Bacillus subtilis* ได้ดีที่สุด มีค่า MBC เท่ากับ 12.50 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร จากการวิเคราะห์หาสารที่เป็นองค์ประกอบทางเคมีในน้ำมันหอมระเหย พบว่า มีสารที่เป็นองค์ประกอบหลักทางเคมี คือ alpha-Pinene, alpha-Cubebene, Eugenol, Caryophyllene และ (-)-Globulol

คำสำคัญ : น้ำมันหอมระเหย สะค้าน สะค้านแดง การต้านเชื้อรา การต้านเชื้อแบคทีเรีย

Abstract

The research aimed to study the effect of antimicrobial and the chemical composition of the essential oils from *Piper interruptum* and *Piper chantaranothainianum* C. Suwanp. & D.A. Simpson. The fresh leaf samples were subjected to extract essential oils by steam distillation technique. The essential oils were tested to against each 3 types of 3 groups antimicrobial. Fungus as *Aspergillusniger*, *Candida albicans*, and *Saccharomycescerevisiae*, gram-positive bacteria as *Staphylococcus aureus*, *Bacillus subtilis*, and *Enterococcusfaecalis*, and gram-negative bacteria as *Escherichia coli*, *Salmonella typhimurium* and *Serratiamarcescen* were used. The Agar disc diffusion and Broth dilution methods to examine antimicrobial activities were used in this study. The main chemical components of the essential oils were analyzed by GC-MS. The results indicated that only essential oils from *Piper chantaranothainianum* C. Suwanp. & D.A. Simpson showed anti-fungus activities. The essential oil was effective against infection best with MBC is 6.25 mg/ml. The boast essential oils showed the well antibacterial activities. The essential oil from *Piper interruptum* was effective against infection *Bacillus*

subtilis best with MBC at 12.50 mg/mL. From analysis of the essential oils main chemical components as alpha-Pinene, alpha-Cubebene, Eugenol, Caryophyllene and (-)-Globulol were found.

Keywords : Essential oil, *Piper Interruptumopiz* C, *Piper chantaranothainianum* C. Suwanp. & D.A. Simpson Microbial, anti-fungus, antibacterial

บทนำ

สะค้าน (*Piper Interruptumopiz*) และสะค้านแดง (*Piper chantaranothainianum* C. Suwanp. & D.A. Simpson) เป็นพืชสกุลพริกไทยมีความน่าสนใจ เนื่องจากพบมากในอำเภอทองผาภูมิ และอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ใช้ประกอบอาหารช่วยเพิ่มรสเผ็ด ให้กลิ่นหอม และต้มน้ำดื่มเป็นยาบำรุงกำลัง แก้อาการปวดเมื่อย ลักษณะทั่วไปของสะค้านเป็นไม้เถา ขนาดกลาง มีข้อปล้อง เนื้อไม้เป็นเส้นยาว หน้าตัดตามขวางมีลายเป็นเส้นรัศมี เปลือกค่อนข้างอ่อน เนื้อไม้สีขาว ใบเดี่ยวรูปใบหอกกว้างคล้ายใบพริกไทยแต่แคบกว่า ปลายใบแหลม ใบสีเขียวเข้ม ส่วนใหญ่ออกดอกและติดผลเป็นช่อ ๆ หรือตลอดปีขึ้นกับความสมบูรณ์ของต้นและสภาพแวดล้อม (อรุณรัตน์ ฉวีราช และคณะ, 2552) มีการศึกษาวิจัยองค์ประกอบทางเคมีที่สำคัญของน้ำมันหอมระเหยจากพลู เป็นพืชที่อยู่ในสกุลพริกไทยที่สามารถพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมได้ พบสารซาฟรอล (Safrole) จาก *P. hispidinervium* ใช้เป็นสารให้กลิ่นหรือรส และสารไพเพอโรนอลบิวทอกไซด์ (Piperonalbutoxide) เป็นสารประกอบที่สำคัญของยาฆ่าแมลงกลุ่มไพเรทรอยด์ (Pyretroid) และเป็นสารแต่งกลิ่นของผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในบ้านหลายชนิด เช่น น้ำยาขัดพื้น สบู่ ผงซักฟอก ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาน้ำมันหอมระเหยที่ได้จากสะค้านในเขตจังหวัดกาญจนบุรีที่มีฤทธิ์ในการต้านเชื้อจุลินทรีย์ซึ่งอาจนำไปสู่การพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน หรือเพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ และเป็นการส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์จากพืชในท้องถิ่นได้อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาฤทธิ์และประสิทธิภาพในการต้านเชื้อจุลินทรีย์ของน้ำมันหอมระเหยจากสะค้าน
2. เพื่อศึกษาสารองค์ประกอบทางเคมีในน้ำมันหอมระเหยที่ได้จากสะค้าน

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือและอุปกรณ์

1) Autoclave; SS-325, Tomy; Japan. 2) Gas chromatography – mass spectrometer; 6890 Hewlett Packard; USA. 3) Hot Air Oven; Type ULE 500 Memmert; Germany. 4) Micropipette set; Transferpette; Brand GmbH Co. Germany. 5) Rotary Vacuum evaporator; Model R-124; BUCHI; Switzerland. 6) UV-Visible spectrophotometer; UV-1601: cat No.206-67001-93: Serial No.A1075378246SM; Shimadzu Corporation; Japan. 7) Vacuum pump; Type MZ 2C Ser. No.22977103 Vacuubrand; Germany.

การสกัดสาร

นำส่วนใบที่สมบูรณ์ไม่แก่หรืออ่อนจนเกินไป โดยเด็ดใบ จำนวน 1.00 กิโลกรัมนำไปกลั่นแยกน้ำมันหอมระเหยด้วยวิธีการกลั่นด้วยไอน้ำ ใช้เวลา 3 ชั่วโมง สกัดแยกน้ำมันหอมระเหยออกจากชั้นน้ำด้วยไดคลอโรมีเทนแล้วจัดน้ำออกจากชั้นไดคลอโรมีเทนด้วยโซเดียมซัลเฟตที่ปราศจากน้ำ นำสารละลายในชั้นไดคลอโรมีเทนที่ได้ไประเหยตัวทำละลายด้วยเครื่องระเหยสารภายใต้ความดันต่ำชนิดหมุนเหวี่ยงที่อุณหภูมิไม่เกิน 35.0 องศาเซลเซียส เก็บน้ำมันหอมระเหยไว้ในขวดสีชา ที่อุณหภูมิไม่เกิน 4.0 องศาเซลเซียส จากนั้นนำไปทดสอบฤทธิ์ในการต้านเชื้อจุลินทรีย์ด้วยวิธี Agar disc diffusion และ Broth dilution ศึกษาสารที่เป็นองค์ประกอบทางเคมีด้วยเทคนิค GC-MS

การทดสอบฤทธิ์ในการต้านเชื้อจุลินทรีย์

การเตรียมเชื้อจุลินทรีย์ตั้งต้นเพื่อใช้ในการทดสอบ ประกอบด้วย เชื้อแบคทีเรียแกรมบวก 3 ชนิด คือ *S. aureus*, *B. subtilis*, *E. faecalis* แบคทีเรียแกรมลบ 3 ชนิด คือ *E. coli*, *S. typhimurium*, *S. marcescens* และเชื้อรา 3 ชนิด คือ *C. albicans*, *S. cerevisiae*, *A. niger* นำเชื้อแต่ละชนิดมาเลี้ยงบนอาหารเลี้ยงเชื้อ Tryptic soy agar สำหรับเชื้อแบคทีเรียบ่มที่อุณหภูมิ 37.0 องศาเซลเซียส 18-24 ชั่วโมง และ Potato dextrose agar สำหรับเชื้อราบ่มที่อุณหภูมิ 30.0 องศาเซลเซียส

เป็นเวลา 24-36 ชั่วโมง จากนั้นเขี่ยเชื้อแบคทีเรียที่เป็นโคโลนีเดี่ยวเลี้ยงในอาหาร Tryptic soy broth บ่มที่อุณหภูมิ 37.0 องศาเซลเซียส 18-24 ชั่วโมง และเขี่ยเชื้อราเลี้ยงในอาหาร Sabouraud dextrose broth บ่มที่อุณหภูมิ 30.0 องศาเซลเซียส 24-36 ชั่วโมง นำเชื้อจุลินทรีย์ที่เจริญเติบโตตามระยะเวลาที่กำหนด ปรับความเข้มข้นของเชื้อด้วย Normal saline เข้มข้นร้อยละ 0.85 โดยวัดค่าการดูดกลืนแสง UV ที่ 600 นาโนเมตร ให้ได้อยู่ในช่วง 0.08– 0.1

การเตรียมแผ่นทดสอบ นำน้ำมันหอมระเหยที่ได้ไปชั่ง 0.1 กรัม ใส่ใน Micro tube ละลายด้วย Dimethyl sulfoxide (DMSO) 1.0 มิลลิลิตร จากนั้นใช้คีมคีบ Paper disc ใส่ในงานอาหารเลี้ยงเชื้อใช้ Transferpipette ดูดน้ำมันหอมระเหยที่ละลายใน Micro tube ปริมาณ 10.0 ไมโครลิตร หยดลงบน Paper disc เก็บไว้เพื่อวิเคราะห์ต่อไป

การทดสอบประสิทธิภาพในการต้านเชื้อจุลินทรีย์

การทดสอบประสิทธิภาพในการต้านเชื้อจุลินทรีย์ ด้วยวิธี Agar disc diffusion ใช้สำลีจุ่มลงไปในห้องเชื้อจุลินทรีย์ที่ปรับความเข้มข้น เกลี่ยเชื้อจุลินทรีย์บนหน้าอาหารเลี้ยงเชื้อให้ทั่วผิวอาหารบนจานอาหารเลี้ยงเชื้อทิ้งไว้ประมาณ 3-5 นาที ใช้คีมคีบแผ่นที่ต้องการทดสอบน้ำมันหอมระเหย วางลงบนผิวหน้าอาหารเลี้ยงเชื้อ สังเกตการแสดงฤทธิ์ และวัดขนาดความกว้างของโซนใส

การหาความเข้มข้นต่ำสุดของสารทดสอบที่สามารถยับยั้งการเจริญของเชื้อทดสอบ (MIC) ด้วยวิธี Broth dilution โดยหลักการ คือ การเลี้ยงเชื้อจุลินทรีย์ที่ต้องการทดสอบในอาหารเลี้ยงเชื้อซึ่งมีสารสกัดที่ต้องการทดสอบในปริมาณต่าง ๆ และหาความเข้มข้นต่ำสุดของสารทดสอบที่สามารถฆ่าเชื้อทดสอบได้ (MBC) ได้โดยนำหลอดที่ทำการทดสอบจากการหาค่า MIC ที่ไม่มีความขุ่นทุกหลอดไปเกลี่ยบนหน้าอาหารเลี้ยงเชื้อ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาฤทธิ์ในการต้านเชื้อจุลินทรีย์ด้วยวิธี Agar disc diffusion พบว่า น้ำมันหอมระเหยที่ได้จากใบสะค้าน แสดงฤทธิ์ในการต้านเชื้อจุลินทรีย์ ได้ผลดังตารางที่ 1, 2

ตารางที่ 1 การต้านเชื้อราของน้ำมันหอมระเหยจากสะค้านและสะค้านแดง

ตัวอย่างพืช	ความกว้างเฉลี่ยของ Inhibition zone (mm)		
	<i>A. niger</i>	<i>C. albicans</i>	<i>S. cerevisiae</i>
สะค้าน	nz	nz	nz
สะค้านแดง	12.00	11.00	28.75

* nz= ไม่แสดงฤทธิ์ต้านเชื้อ

ตารางที่ 2 การต้านเชื้อแบคทีเรียของน้ำมันหอมระเหยจากสะค้านและสะค้านแดง

ตัวอย่างพืช	ความกว้างเฉลี่ยของ Inhibition zone (mm)					
	<i>B. subtilis</i>	<i>E. faecalis</i>	<i>S. aureus</i>	<i>E. coli</i>	<i>S. typhimurium</i>	<i>S. marcescens</i>
สะค้าน	20.50	10.33	11.00	9.67	nz	9.00
สะค้านแดง	15.25	9.00	11.67	12.67	nz	nz

* nz= ไม่แสดงฤทธิ์ต้านเชื้อ

จากการนำน้ำมันหอมระเหยที่แสดงฤทธิ์การต้านเชื้อจุลินทรีย์ด้วยวิธี Agar disc diffusion ไปทดสอบหาประสิทธิภาพการต้านเชื้อจุลินทรีย์ด้วยการหาค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถยับยั้งการเจริญของเชื้อ (MIC) และค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถฆ่าเชื้อ (MBC) ได้ผลดังตารางที่ 3, 4

ตารางที่ 3 ประสิทธิภาพการต้านเชื้อแบคทีเรียของน้ำมันหอมระเหยจากสะค้านและสะค้านแดง

น้ำมันหอมระเหย	ความเข้มข้น (mg/ml)									
	<i>B. subtilis</i>		<i>S. aureus</i>		<i>E. faecalis</i>		<i>E. coli</i>		<i>S. marcescens</i>	
	MIC	MBC	MIC	MBC	MIC	MBC	MIC	MBC	MIC	MBC
สะค้าน	6.25	12.50	12.50	25.00	12.50	50.00	25.00	50.00	25.00	50.00
สะค้านแดง	12.50	25.00	25.00	50.00	25.00	50.00	25.00	50.00	nt	nt

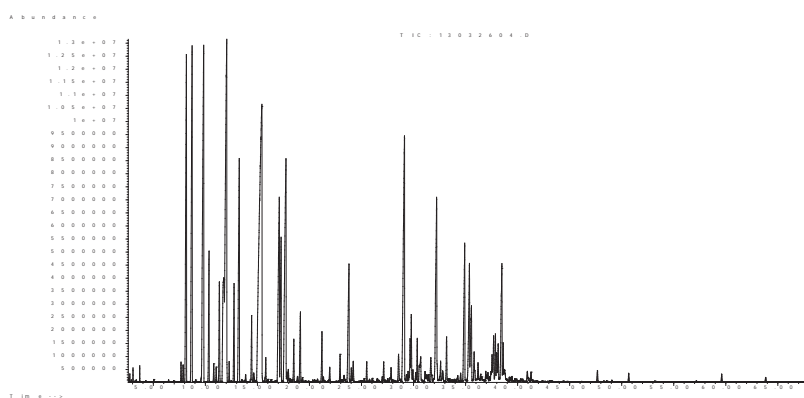
* nt = ไม่ได้ทดสอบฤทธิ์

ตารางที่ 4 ประสิทธิภาพการต้านเชื้อราของน้ำมันหอมระเหยจากสะค้านและสะค้านแดง

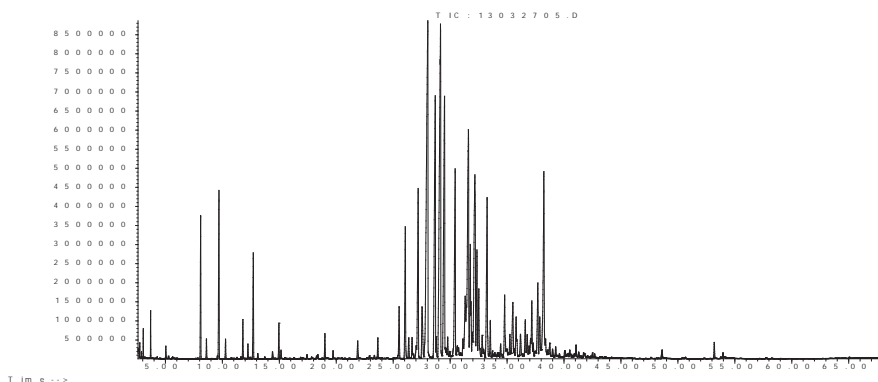
น้ำมันหอมระเหย	ความเข้มข้น (mg/ml)					
	<i>S. cerevisiae</i>		<i>A. niger</i>		<i>C. albicans</i>	
	MIC	MBC	MIC	MBC	MIC	MBC
สะค้าน	nt	nt	nt	nt	nt	nt
สะค้านแดง	3.12	6.25	25.00	50.00	25.00	50.00

* nt = ไม่ได้ทดสอบฤทธิ์

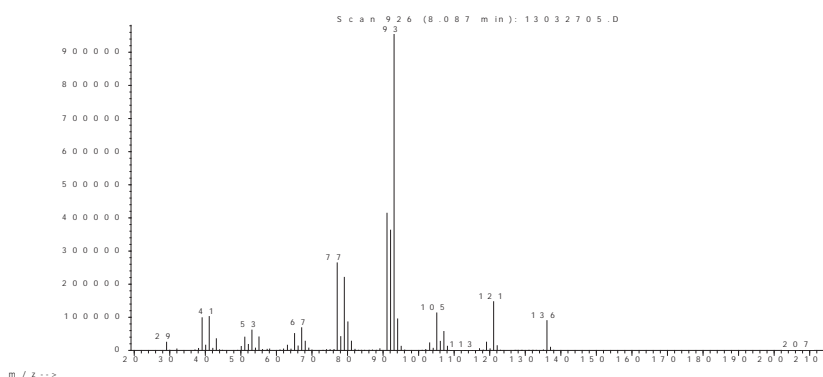
จากการนำน้ำมันหอมระเหยจากสะค้านและสะค้านแดงมาศึกษาสารที่เป็นองค์ประกอบทางเคมีในด้วยเทคนิค GC-MS ได้ข้อมูลทางโครมาโทแกรมดังภาพที่ 1,2 และข้อมูลแมสสเปกตรัมของสะค้านและสะค้านแดงดังภาพที่ 3- 7

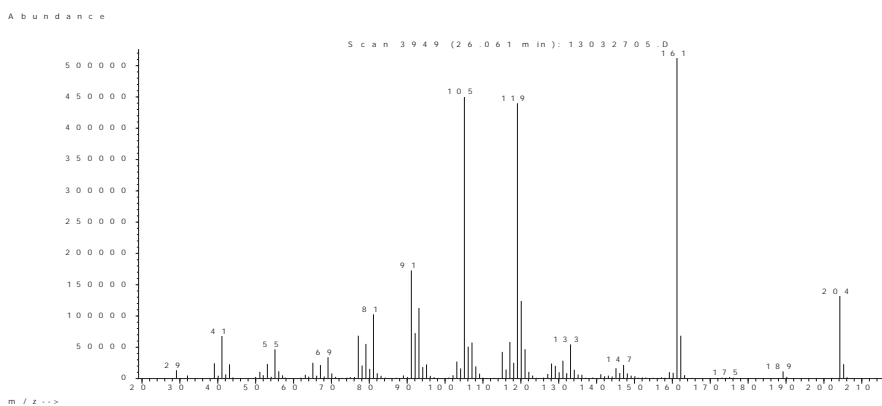
ภาพที่ 1 โครมาโทแกรมของน้ำมันหอมระเหยที่สกัดได้จากสะค้าน

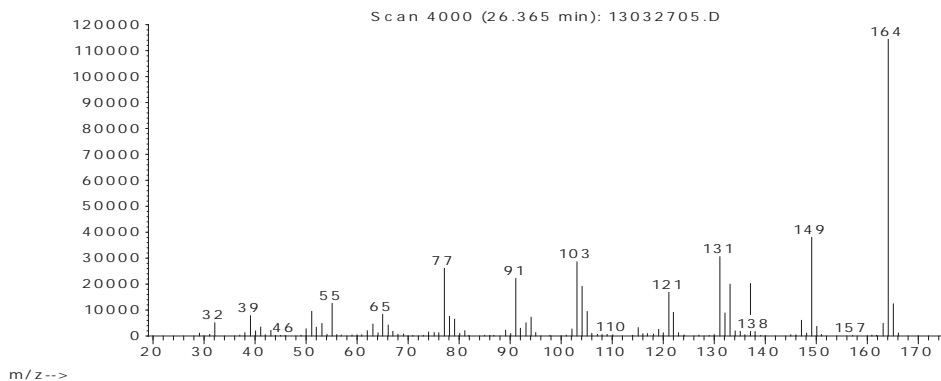
ภาพที่ 2 โครมาโทแกรมของน้ำมันหอมระเหยที่สกัดได้จากสะค้านแดง

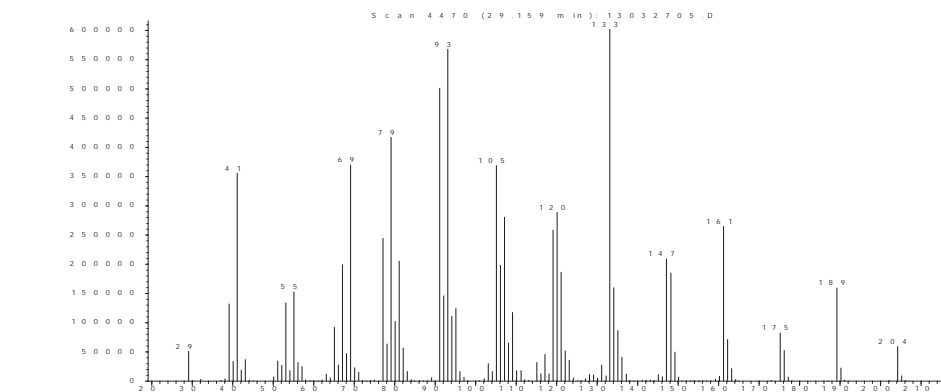
ภาพที่ 3 แมสสเปกตรัมของสารองค์ประกอบในน้ำมันหอมระเหยที่สกัดจากสะค้านแดงที่เวลา = 8.087 นาที

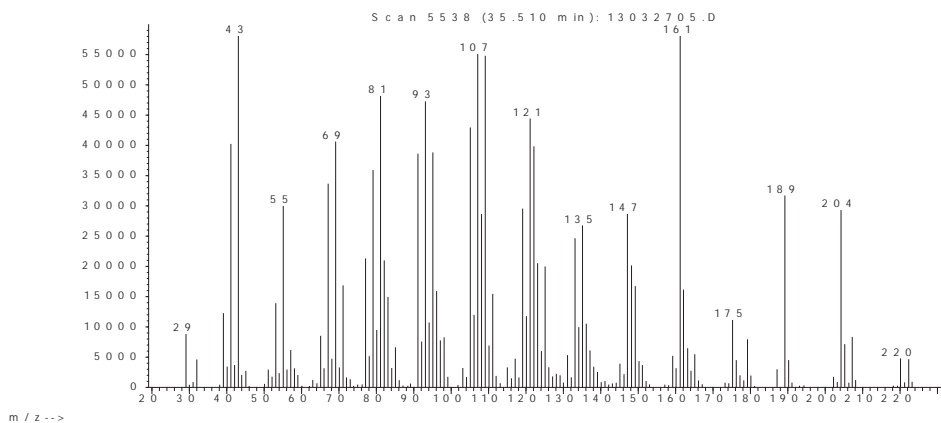
ภาพที่ 4 แมสสเปกตรัมของสารองค์ประกอบในน้ำมันหอมระเหยที่สกัดจากสะค้านแดงที่เวลา = 26.061 นาที

ภาพที่ 5 แมสสเปกตรัมของสารองค์ประกอบในน้ำมันหอมระเหยที่สกัดจากสะค้านแดงที่เวลา = 26.365 นาที

ภาพที่ 6 แมสสเปกตรัมของสารองค์ประกอบในน้ำมันหอมระเหยที่สกัดจากสะค้านแดงที่เวลา = 29.159 นาที

ภาพที่ 7 แมสสเปกตรัมของสารองค์ประกอบในน้ำมันหอมระเหยที่สกัดจากสะค้านแดงที่เวลา = 35.510 นาที

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการทดสอบฤทธิ์ในการต้านเชื้อจุลินทรีย์ พบว่าน้ำมันหอมระเหยจากสะค้านและสะค้านแดงต้านเชื้อแบคทีเรียได้ 5 ชนิด คือ *B. subtilis*, *S. aureus*, *E. faecalis*, *E. coli* และ *S. marcescens* โดยน้ำมันหอมระเหยจากสะค้านสามารถยับยั้งการเจริญของเชื้อและค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถฆ่าเชื้อ *B. Subtilis* ได้ดีที่สุด มีค่า MBC เท่ากับ 12.50 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร น้ำมันหอมระเหยจากสะค้านแดงสามารถยับยั้งการเจริญของเชื้อและค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่สามารถฆ่าเชื้อ *B. Subtilis* ได้ดีที่สุด มี MBC เท่ากับ 25.00 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร พบว่า น้ำมันหอมระเหยจากสะค้านไม่แสดงฤทธิ์ในการต้านเชื้อราส่วนจากสะค้านแดงสามารถแสดงฤทธิ์ในการต้านเชื้อราได้ทุกชนิด โดยมีประสิทธิภาพในการต้านเชื้อ *Saccharomyces cerevisiae* ได้ดีที่สุดมีค่า MBC เท่ากับ 6.25 มิลลิกรัมต่อมิลลิลิตร จากการวิเคราะห์น้ำมันหอมระเหยจากสะค้านและสะค้านแดงพบสารที่เป็นองค์ประกอบหลักทางเคมี คือ alpha-Pinene, alpha-Cubebene, Eugenol, Caryophyllene และ (-)-Globulol

เอกสารอ้างอิง

- ตรีเพชร กาญจนภูมิ. 2552. **เคมีของสมุนไพร: การหาโครงสร้างเคมีของสารเออร์แมติกไกลโคไซด์ด้วยนิวเคลียร์แมกเนติกเรโซแนนซ์สเปกโทรสโกปี**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เต็ม สมิตินันท์. 2544. **ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย**. ส่วนพฤกษศาสตร์ป่าไม้ สำนักวิชาการป่าไม้ กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ.
- ปรีชาดี ผลานิสงค์. 2551. **ผลของสารสกัดสมุนไพรบางชนิดต่อการเจริญเติบโตของ *Escherichia coli*, *Pseudomonasaeruginosa*, *Staphylococusaureus* และ *Staphylococusepidermidis***. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พสุดา เจียปิยะสกุล. 2550. **การประเมินศักยภาพในการยับยั้งของจุลินทรีย์ของสารสกัดจากพืชพื้นบ้านบางชนิด**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ภัสจันท์ หิรัญ. 2552. **ประสิทธิภาพของน้ำมันหอมระเหยจากพืชไทยในการยับยั้งเชื้อราในกระดาด**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย(วว.). 2548. **น้ำมันหอมระเหยไทย**. ปทุมธานี: เซเว่นพรินติ้ง กรุ๊ป สิริวรรณ พลจัตต์. 2551. **การประเมินความสามารถในการยับยั้งจุลินทรีย์ของสารสกัดจากพืชป่าในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- อรุณรัตน์ ฉวีราช, ธวัชชัย ธาณี, รุ่งลาวัลย์ สุตมุล และ ปิยะ โมคมูล. 2552. **พืชสกุลพริกไทยในประเทศไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.
- Libor.Cervenka, IvaPeskova, Eva Foltynova, Marcela Pejchalova, IvetaBrozkova and JarmilaVytrasova. 2006. **Inhibitory Effects of Some Spice and Herb Extracts Against *Arcobacterbutzleri*, *A. cryaerophilus*, and *A. skirrowii***. Current Microbiology An International Journal.53, 435-439.
- Wei-Yea Hsu, AmaratSimonne, Alexandra Weissman, and Jeong-Mok Kim. 2010 **Antimicrobial Activity of Greater Galangal [*Alpinia galangal* (Linn.) Swartz.] Flowers**. Food Science Biotechnol. 19(4), 873-880.

การส่งเสริมการท่องศัพท์เฉพาะทางวิทยาศาสตร์ชีวภาพสำหรับนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์ Enhancement on Learning by Reciting Biological Sciences Terminology of Students in Science Program

อภินพ จิตใจงาม

สาขาวิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการท่องศัพท์เฉพาะทางวิทยาศาสตร์ชีวภาพและศึกษาความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์ จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ดำเนินการวิจัยโดยใช้เครื่องมือแบบทดสอบก่อนและหลังใช้การส่งเสริมการท่องศัพท์เฉพาะทางวิทยาศาสตร์ชีวภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการทดสอบทีกรณีก่อนและหลังไม่เป็นอิสระจากกันค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลของการวิจัย พบว่าความก้าวหน้าทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยกิจกรรมการส่งเสริมการท่องศัพท์เฉพาะทางวิทยาศาสตร์ชีวภาพ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับที่ .05

คำสำคัญ : วิทยาศาสตร์ชีวภาพ การท่องศัพท์

Abstract

The purpose of this study was to promote learning by reciting Biological Sciences terminology and to investigate learning achievement after participating in the program. The samples of this study were 20 students in Science program, drawn by Simple Random Sampling. The research design was one group pre-test and posttest. Data was collected from the score of pre-test and post-test, and then analyzed by dependent t-test, Arithmetic Mean, and Standard Deviation. The result indicated that learning achievement of the students after participating in the program on “Enhancement of Learning by Reciting Biological Sciences Terminology” was higher than before at the significance level of .05.

Keywords : biological, science, reciting

บทนำ

การศึกษาในระดับปริญญาตรีในวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์นั้น จะต้องพบกับการใช้ศัพท์ภาษาอังกฤษ เนื่องจากรากฐานของวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์นั้นเป็นศาสตร์ที่เป็นสากลและมีกำเนิดมาจากซีกโลกตะวันตกเมื่อกว่าพันปีก่อน การสื่อสารระหว่างนักวิทยาศาสตร์ด้วยกันมักจะใช้ศัพท์เฉพาะทางวิทยาศาสตร์ (Science Technical Term) ซึ่งศัพท์เหล่านี้เป็นคำหรือวลีเพียงสั้น ๆ แต่มีความหมายในตัวเองอย่างลึกซึ้ง ปัจจุบันพบว่าในประเทศไทยนั้นมีบุคคลที่ต้องใช้ศัพท์เฉพาะทางวิทยาศาสตร์มากอยู่จำนวนหนึ่ง ซึ่งบุคคลเหล่านี้ล้วนเป็นกลุ่มคนที่อยู่ในกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับงานทางวิชาการ เช่น อาจารย์ นักวิจัย นักวิทยาศาสตร์ แพทย์ วิศวกร ฯลฯ เป็นต้น จากการสังเกตของผู้ศึกษา พบว่า มีศัพท์เฉพาะทางวิทยาศาสตร์บางคำได้มีการแปลเป็นภาษาไทยบ้างแล้วโดยราชบัณฑิตยสถาน เพื่อให้เกิดความหมายเฉพาะเจาะจงและเป็นที่ยอมรับของคนไทย แต่อย่างไรก็ตามการแปลศัพท์เฉพาะทางวิทยาศาสตร์เป็นภาษาไทย ยังไม่เป็นที่ยอมรับและยอมรับอย่างกว้างขวาง ในบางการใช้งานกลับทำให้เกิดความสับสนในการตีความ และการสื่อสารผิดพลาดไป เนื่องจากมีการแปลภาษาตรงตัวของคำ ทำให้ความหมายเดิมของศัพท์เฉพาะทางตัวนั้นเพี้ยนไป อาทิเช่นคำว่า Software

ได้ถูกแปลเป็นคำว่า ละมุนกันต์ เพราะได้แปลคำของภาษาอังกฤษ 2 คำคือ Soft และ Ware ซึ่งในความเป็นจริงนั้นคำว่า Software เหมาะสมกับคำว่า โปรแกรม หรือเรียกทับศัพท์ไปเลยคำว่า ซอฟต์แวร์ ซึ่งน่าจะมีความหมายให้เป็นที่เข้าใจมากกว่า

สำหรับการเรียนการสอนในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป เป็นสาขาวิชาหนึ่งที่ต้องใช้ศัพท์เฉพาะทางวิทยาศาสตร์ชีวภาพ ตลอดการเรียนในหลักสูตรปริญญาตรี นักศึกษาต้องจดจำและทำความเข้าใจกับศัพท์ชีววิทยาพื้นฐาน ตั้งแต่การศึกษาในชั้นปีที่ 1 ขึ้นไป โดยชั้นปีที่ 2 นักศึกษาจะต้องเริ่มเรียนรายวิชาเฉพาะด้านทางวิทยาศาสตร์ชีวภาพมากขึ้น เช่น พฤกษศาสตร์ จุลชีววิทยา สัตววิทยา นิเวศวิทยา พันธุศาสตร์ ฯลฯ วิชาเหล่านี้ล้วนแต่ต้องอ้างอิงหลักการและเนื้อหาจากตำราของต่างประเทศทั้งสิ้น การเรียนรายวิชาดังกล่าวนี้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จำเป็นจะต้องพูด อ่านและเขียนชื่อของสาระต่าง ๆ เป็นศัพท์เฉพาะทางด้วยภาษาอังกฤษเท่านั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จากการสังเกตของผู้วิจัยเองได้สังเกตเห็นว่า การเรียนการสอนของคณะวิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน ละเลยการใช้ศัพท์เฉพาะทางภาษาอังกฤษให้แก่นักศึกษา ด้วยเหตุผลบางประการเช่นอยากให้นักศึกษาเข้าใจง่ายขึ้นหรือนักศึกษาปฏิเสธที่จะรับการเรียนรู้ศัพท์เฉพาะทางภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตามหนึ่งหรือทั้งหมดทุกประการนี้ หากยังเป็นเช่นนี้ในอนาคต จนกระทั่งเมื่อนักศึกษาจบการศึกษาออกไป และมีโอกาสได้ไปทำงานตรงในสายที่ตนเองเรียนมาก็คือไปเป็นครูทางวิทยาศาสตร์ อาจทำให้ต้องรู้สึกท้อถอย และกลัวกับการทำงาน เนื่องจากต้องมาพบกับศัพท์เฉพาะทางภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันอยู่ตลอดเวลา การขาดทักษะการใช้งานศัพท์เฉพาะทางภาษาอังกฤษมาโดยตลอดในช่วงของการศึกษานั้น กลับกลายเป็นโทษแก่ตัวนักศึกษาเอง แม้ว่าจะสามารถปรับปรุงหรือเพิ่มพูนทักษะให้เพิ่มขึ้นได้ในเวลาของการทำงานระยะแรก ๆ แต่สภาพการณ์ที่ไม่คุ้นเคยกับการเรียกชื่อศัพท์ต่าง ๆ เป็นภาษาอังกฤษ ทำให้เกิดการสื่อสารกับนักเรียนไม่รู้เรื่อง ก็อาจทำให้เกิดความผิดพลาดขึ้นในสายงานตนเองได้ นั่นอาจหมายถึงการสูญเสียการจ้างงาน และที่สำคัญที่สุดคือ ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนการสอนในวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนได้

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงผลดังกล่าว จึงมีแนวความคิดที่จะศึกษาถึงความเป็นไปได้ที่จะทำการปรับวิธีการเรียนนักศึกษา ตลอด 1 ภาคการศึกษา ให้นักศึกษาได้ใช้ศัพท์เฉพาะทางวิทยาศาสตร์ชีวภาพ ในการเรียนการสอนวิชาชีววิทยา ในทักษะการอ่าน พูดและเขียนทั้งในการเรียนทฤษฎีและภาคปฏิบัติ การเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชินในชีวิตประจำวัน โดยจะทำการวัดค่าของทักษะเป็นคะแนนทั้งก่อนและภายหลังการวิจัยเสร็จสิ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งกับตัวนักศึกษา และทิศทางเป็นอย่างไรในตอนท้ายอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความก้าวหน้าของการเรียนรู้โดยการส่งเสริมการท่องศัพท์เฉพาะทางด้านวิทยาศาสตร์ชีวภาพสำหรับนักศึกษาวิชาสาขาวิทยาศาสตร์

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ชั้นปีที่ 1 จำนวน 20คน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง(ปีการศึกษา 2555) โดยใช้วิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ซึ่งประกอบด้วย ผู้เรียนที่มีผลการเรียนเก่ง ปานกลาง และเรียนอ่อน คละปนกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบทดสอบก่อนเรียน (pre-test) และหลังเรียน (post-test) เรื่องเซลล์และการแบ่งเซลล์
2. สมุดจดคำศัพท์
3. การทดสอบศัพท์ โดยใช้วิธีการเขียนคำศัพท์

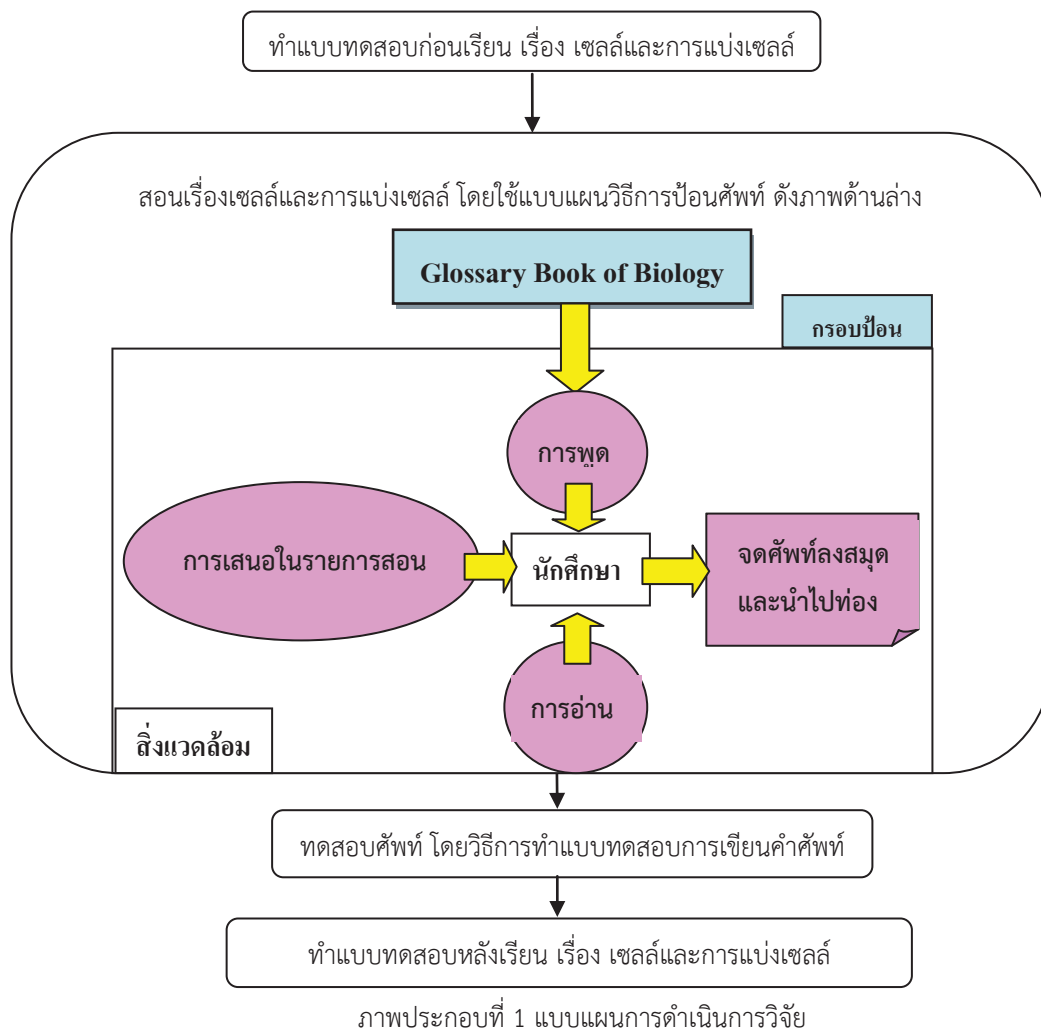
ในการทดสอบ ผู้วิจัยจะใช้ Glossary Book of Biology เป็นเอกสารอ้างอิง ทำการทดสอบความเข้าใจและการรู้จักคำในคำศัพท์ต่าง ๆ โดยผู้วิจัยได้เลือกศัพท์มา 20 คำ ดังนี้

Cell wall	Plasma membrane	Cytoplasm	Interphase
Chromosomes	Chloroplasts	Mitochondria	Prophase
Cytoskeleton	Endoplasmic reticulum	Lysosomes	Metaphase
Vacuole	Golgi apparatus	Prokaryotic cell	Anaphase
Eukaryotic cell	Mitosis	Meiosis	Telophase

วิธีการเก็บรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่องเซลล์และการแบ่งเซลล์ ของกลุ่มนักศึกษาครุศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ชั้นปีที่ 1 จำนวน 20 คน โดยใช้ t-test แบบ dependent

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการท่องศัพท์เฉพาะทางวิทยาศาสตร์ชีวภาพผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป โดยใช้กิจกรรมการเขียนศัพท์และการทำแบบทดสอบเกี่ยวกับคำศัพท์ โดยเสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์คะแนนแบบทดสอบการเขียนคำศัพท์

2. ผลการวิเคราะห์คะแนนจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน

ผลการวิเคราะห์คะแนนการเขียนคำศัพท์

หลังจากที่กลุ่มตัวอย่างได้ถูกส่งเสริมให้จำคำศัพท์เฉพาะทางวิทยาศาสตร์ชีวภาพแล้วนั้น ผู้วิจัยให้ทำแบบทดสอบเกี่ยวกับคำศัพท์ ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของการทำแบบทดสอบเกี่ยวกับคำศัพท์ คือ 16.2 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.0

ผลการวิเคราะห์คะแนนจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

หลังจากที่กลุ่มตัวอย่างได้ถูกส่งเสริมให้จำคำศัพท์เฉพาะทางวิทยาศาสตร์ชีวภาพแล้วนั้น ผู้วิจัยให้ทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของการทำแบบทดสอบก่อนเรียน คือ 5.2 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 26.0 และค่าคะแนนเฉลี่ยของการทำแบบทดสอบหลังเรียน คือ 16.45 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.2 ซึ่งจากผลคะแนนดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของการทำคะแนนทำแบบทดสอบหลังเรียนมีค่ามากกว่าค่าเฉลี่ยของการทำคะแนนทำแบบทดสอบก่อนเรียน

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัย พบว่าการส่งเสริมการท่องศัพท์เฉพาะทางวิทยาศาสตร์ชีวภาพ สามารถทำให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สาเหตุที่ทำให้คะแนนแบบทดสอบเกี่ยวกับคำศัพท์และคะแนนของแบบทดสอบหลังเรียนเป็นไปตามเกณฑ์อาจเนื่องมาจากสาเหตุจาก ผู้เรียนเริ่มมีการตื่นตัวในการเรียนมากขึ้น เนื่องจากการที่ผู้สอนได้กระตุ้นให้ผู้เรียนทุกคนมีสมุดจดคำศัพท์ของตนเอง และกระตุ้นให้จดศัพท์และให้กลับไปท่องศัพท์ อีกทั้งผู้สอนยังได้กระตุ้นผู้เรียน โดยบอกผู้เรียนว่าจะมีการเขียนคำศัพท์ โดยไม่บอกกล่าวล่วงหน้า จากการกระตุ้นของผู้สอนดังกล่าวอาจเป็นเหตุที่ทำให้คะแนนของแบบทดสอบเกี่ยวกับคำศัพท์มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 81.0 และจากการกระตุ้นดังกล่าวยังส่งผลให้เกิดการพัฒนาหลังการเรียนรู้อย่างชัดเจนได้จากค่าคะแนนของแบบทดสอบหลังเรียน ที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 82.2 และเมื่อนำค่าคะแนนของแบบทดสอบหลังเรียนไปเปรียบเทียบกับค่าคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน จะเห็นได้ว่า ค่าคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียนมีค่าเท่ากับร้อยละ 26.0 และเมื่อนำค่าคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้ t-test แบบ dependent พบว่าความก้าวหน้าของผู้เรียนโดยคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้นจากการส่งเสริมการท่องศัพท์เฉพาะทางวิทยาศาสตร์ชีวภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ พรรณีภา ชูรัักษ์และอัครพล คำชาติ (2555) ที่พบว่าวิธีการสอนแบบท่องจำสามารถสร้างความคงทนในการเรียนรู้ศัพท์ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการทำการวิจัยโดยใช้การส่งเสริมการท่องศัพท์เฉพาะทางวิทยาศาสตร์ ในเนื้อหาเรื่องอื่น ๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนด้านวิทยาศาสตร์ชีวภาพ
2. ควรทำการวิจัยแบบเดียวกันนี้ โดยไปทดลองกับนักศึกษาในสถาบันอื่น ๆ ที่มีการจัดการเรียนการสอนทางด้านวิทยาศาสตร์ชีวภาพ เพื่อหาประสิทธิภาพในภาพรวมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เจตนัจจรย์อาจไธสง. 2554. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักการตลาดโดยใช้เอกสารประกอบการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกวิทยาเขตจันทบุรี.
- ชัยพร วิชชาวุธ. 2520. ความจำมนุษย์. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- ปรารถนา กาลเนาวกุล. 2546. การปนภาษาอังกฤษในภาษาไทยของรายการโทรทัศน์:ลักษณะทัศนคติ การรับรู้ และแรงจูงใจ. ปรัชญาศึกษาไทย, 3914.
- พรรณีภา ชูรัักษ์ และอัครพล คำชาติ. 2555. การใช้วิธีการสอนแบบท่องจำเพื่อสร้างความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนแผนกพาณิชยการและการท่องเที่ยว ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยเทคโนโลยีโปลิเทคนิคลานนา. เชียงใหม่ : วิทยาลัยเทคโนโลยีโปลิเทคนิคลานนา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2542. ศัพท์เทคโนโลยีสารสนเทศฉบับราชบัณฑิตยสถาน.กรุงเทพมหานคร.

สุชา จันทร์เอม. 2536. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.

อรอนงค์จันทร์. 2552. รายงานการพัฒนาและศึกษาผลการใช้เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการศึกษา

ภาษาอังกฤษโดยอิสระ.อุดรธานี :วิทยาลัยสารพัดช่างอุดรธานี.

Campbell et al. 2009. **Biology**. 8th ed. Pearson Benjamin Cummings.

On Quasi-Left Primary Γ -ideals in Γ -AG-Groupoids

P. Yiarayong¹ and P. Panpho²

¹Department of Mathematics, ²Faculty of Science and Technology,
Pibulsongkram Rajabhat University, 156 Moo 5, Tambon Phlaichumphon,
Muang District, Phitsanuloke 65000, Thailand

*E-mail address: pairote0027@hotmail.com

²Faculty of Science and Technology, Pibulsongkram Rajabhat University, 156 Moo 5,
Tambon Phlaichumphon, Muang District, Phitsanuloke 65000, Thailand
E-mail address: kpanpho@hotmail.com

Abstract

The purpose of this paper is to introduce the notion of a quasi-left primary Γ -ideals in Γ -AG-groupoids, we study left primary and quasi-left primary Γ -ideals in Γ -AG-groupoids. Some characterizations of left primary and quasi-left primary Γ -ideals are obtained. Moreover, we investigate the relationships between left primary and quasi-left primary ideals in Γ -AG-groupoids.

Keywords: Γ -AG-groupoid, Γ -LA-semigroup, Γ -ideal, quasi-left primary, left primary.

AMS Subject Classification: 20M10, 20N99

INTRODUCTION

Abel-Grassmann's groupoid (AG-groupoid) is a generalization of semigroup theory with wide range of usages in theory of flocks (Naseeruddin, 1970). The fundamentals of this non-associative algebraic structure were first discovered by Kazim and Naseeruddin (1972). A groupoid $\mathcal{S}$ is called an AG-groupoid if it satisfies the left invertive law:

$$(ab)c = (cb)a$$

for all $a, b, c \in \mathcal{S}$. It is interesting to note that an AG-groupoid with right identity becomes a commutative monoid (Mushtaq and Yousuf, 1978). This structure is closely related to a commutative semigroup. Because of containing a right identity, an AG-groupoid becomes a commutative monoid (Mushtaq and Yousuf, 1978). A left identity in an AG-groupoid is unique (Mushtaq and Yousuf, 1978). It lies between a groupoid and a commutative semigroup with wide range of applications in theory of flocks (Naseeruddin, 1970). Ideals in AG-groupoids have been discussed in (Mushtaq and Yousuf, 1988). In 1981, the notion of Γ -semigroups was introduced by M. K. Sen. A groupoid $\mathcal{S}$ is called a Γ -AG-groupoid if it satisfies the left invertive law:

$$(a\gamma b)\delta c = (c\gamma b)\delta a$$

for all $a, b, c \in \mathcal{S}$ and $\gamma, \delta \in \Gamma$ (Khan, 2013). This structure is also known as a left almost semigroup (LA-semigroup). In this paper, we are going to investigate some interesting properties of recently discovered classes, namely Γ -AG-groupoid $\mathcal{S}$ always satisfies the Γ -medial law:

$$(a\gamma b)\beta(c\delta d) = (a\gamma c)\beta(b\delta d)$$

for all $a, b, c, d \in S$ and $\gamma, \beta, \delta \in \Gamma$ (Khan, 2013), while a Γ -AG-groupoid S with left identity e always satisfies Γ -paramedial law:

$$(a\gamma b)\beta(c\delta d) = (d\gamma c)\beta(b\delta a)$$

for all $a, b, c, d \in S$ and $\gamma, \beta, \delta \in \Gamma$ (Khan, 2013). Recently T. Shah and I. Rehman have discussed Γ -Ideals and Γ -Bi-Ideals in Γ -AG-Groupoids.

In this paper we characterize the Γ -AG-groupoid. We investigate the relationships between left primary and quasi- left primary Γ -ideals in Γ -AG-groupoids.

BASIC RESULTS

In this section, we refer to the article of Shah and Rehman in 2010, for some elementary aspects and quote few definitions, and essential examples to step up this study. For more details, we refer to the papers in the references.

Definition 2.1. (Shah and Rehman, 2010) A sub Γ -AG-groupoid A of S is called a left (right) Γ -ideal of S if $S\Gamma A \subseteq A$ ($A\Gamma S \subseteq A$) and is called an Γ -ideal if it is left as well as right Γ -ideal.

Lemma 7. (Shah and Rehman, 2010) If A is a left Γ -ideal of a Γ -AG-groupoid S with left identity, and if for any $a \in S$, there exists $\gamma \in \Gamma$, then $a\gamma A$ is a left Γ -ideal of S .

Lemma 9. If S is a Γ -AG-groupoid with left identity e , then $a\gamma b = a\beta b$ for all $a, b \in S$ and $\gamma, \beta \in \Gamma$.

Proof. Let S be a Γ -AG-groupoid with left identity e , and let $a, b \in S$ and $\gamma, \beta \in \Gamma$ therefore we have

$$\begin{aligned} a\gamma b &= a\gamma(e\beta b) \\ &= e\gamma(a\beta b) \\ &= a\beta b. \end{aligned}$$

Hence $a\gamma b = a\beta b$. □

MAIN RESULTS

We start with the following theorem that gives a relation between left primary and quasi- left primary Γ -ideal in Γ -AG-groupoid. Our starting points are the following definitions:

Definition 3.1. A left Γ -ideal P is called left primary if $A\Gamma B \subseteq P$ implies that $A \subseteq P$ or $((((B\Gamma B)\Gamma B)\Gamma \dots)\Gamma B = B^n \subseteq P$, for some positive integer n , where A and B are two left ideals of S .

Definition 3.2. A left Γ -ideal P is called quasi-left primary if $A\Gamma B \subseteq P$ implies that $((((A\Gamma A)\Gamma A)\Gamma \dots)\Gamma A = A^n \subseteq P$ or $((((B\Gamma B)\Gamma B)\Gamma \dots)\Gamma B = B^n \subseteq P$, for some positive integer n , where A and B are two left Γ -ideals of S .

Remark. It is easy to see that every left primary Γ -ideal is quasi-left primary.

Lemma 3.3. If S is a Γ -AG-groupoid with left identity, then a left Γ -ideal P of S is quasi-left primary if and only if $a\gamma(S\beta b) \subseteq P$ implies that

$$(((a\delta a)\delta a)\delta \dots)\delta a = a^n \in P \text{ or } (((b\delta b)\delta b)\delta \dots)\delta b = b^n \in P$$

for some positive integer n , where $\gamma, \beta, \delta \in \Gamma$ and $a, b \in S$.

Proof. Let P be a quasi left primary left Γ -ideal of a Γ -AG-groupoid S with left identity. Now suppose that $a\gamma(S\beta b) \subseteq P$. Then by Definition of left Γ -ideal, we get $S\Gamma(a\gamma(S\beta b)) \subseteq S\Gamma P \subseteq P$ that is,

$$\begin{aligned} S\Gamma(a\gamma(S\beta b)) &= (S\delta S)\Gamma(a\gamma(S\beta b)) \\ &= (S\delta a)\Gamma(S\gamma(S\beta b)) \\ &= (S\delta a)\Gamma((S\Gamma S)\gamma(S\beta b)) \\ &= (S\delta a)\Gamma((b\beta S)\gamma(S\Gamma S)) \\ &= (S\delta a)\Gamma((b\beta S)\gamma(S)) \\ &= (S\delta a)\Gamma((S\beta S)\gamma b) \\ &= (S\delta a)\Gamma(S\gamma b) \end{aligned}$$

for all $\delta \in \Gamma$. Since $S\Gamma(a\gamma(S\beta b)) \subseteq P$ and $S\Gamma(a\gamma(S\beta b)) = (S\delta a)\Gamma(S\gamma b)$, we have $(S\delta a)\Gamma(S\gamma b) \subseteq P$ so that $a^n = (e\delta a)^n \in (S\delta a)^n \subseteq P$ or $b^n = (eb)^n \in (S\gamma b)^n \subseteq P$, for some positive integer n . Conversely, assume that if $a\gamma(S\beta b) \subseteq P$ implies that $a^n \in P$ or $b^n \in P$ for some positive integer n , where $\gamma, \beta \in \Gamma$ and $a, b \in S$. Suppose that $A\Gamma B \subseteq P$, where A and B are left Γ -ideals of S such that $A^n \not\subseteq P$, for all positive integer n . Then there exists $x \in A^n$ such that $x \notin P$. Now

$$x\gamma(S\beta y) \subseteq A\Gamma(S\Gamma B) \subseteq A\Gamma B \subseteq P,$$

for all $y \in B$. So by hypothesis, $y^n \in P$, for all $y \in B$ implies that $B^n \subseteq P$. Hence P is quasi-left primary ideal in S . $\square$

Lemma 3.4. If S is a Γ -AG-groupoid with left identity, then a left Γ -ideal P of S is quasi left primary if and only if $(S\gamma a)\delta(S\beta b) \subseteq P$ implies that $a^n \in P$ or $b^n \in P$ for some positive integer n , where $\gamma, \beta, \delta \in \Gamma$ and $a, b \in S$.

Proof. Let P be a quasi-left primary Γ -ideal of a Γ -AG-groupoid S with left identity. Now suppose that $(S\gamma a)\delta(S\beta b) \subseteq P$. Then by Definition of left Γ -ideal, we get

$$\begin{aligned} (S\gamma a)\delta(S\beta b) &= (S\gamma S)\delta(a\beta b) \\ &= S\delta(a\beta b) \\ &= a\delta(S\beta b) \end{aligned}$$

that is $a\delta(S\beta b) = (S\gamma a)\delta(S\beta b) \subseteq P$. By Lemma 3.3, we have $a^n \in P$ or $b^n \in P$ for some positive integer n . Conversely, assume that if $(S\gamma a)\delta(S\beta b) \subseteq P$, then $a^n \in P$ or $b^n \in P$ for some positive integer n , where $\gamma, \beta, \delta \in \Gamma$ and $a, b \in S$. Let $a\delta(S\beta b) \subseteq P$. Now consider

$$a\delta(S\beta b) = (S\gamma a)\delta(S\beta b) \subseteq P.$$

By using given assumption, if $a\delta(S\beta b) \subseteq P$, then $a^n \in P$ or $b^n \in P$ for some positive integer n . Then by Lemma 3.3, we have P is a quasi-left primary Γ -ideal in S . $\square$

Theorem 3.5. If S is a Γ -AG-groupoid with left identity, then a left Γ -ideal P of S is quasi-left primary if and only if $a\gamma b \in P$ implies that $a^n \in P$ or $b^n \in P$ for some positive integer n , where $\gamma \in \Gamma$ and $a, b \in S$.

Proof. Let P be a left Γ -ideal of a Γ -AG-groupoid S with left identity. Now suppose that $a\gamma b \in P$. Then by Definition of left ideal, we get

$$\begin{aligned} (S\alpha a)\beta(S\gamma b) &= (S\alpha S)\beta(a\gamma b) \\ &= S\beta(a\gamma b) \\ &\subseteq S\Gamma P \\ &\subseteq P. \end{aligned}$$

By Lemma 3.4, we have $a^n \in P$ or $b^n \in P$ for some positive integer n . Conversely, the proof is easy. $\square$

Theorem 3.6. Let S be a Γ -AG-groupoid with left identity and let P be a semiprime left ideal of S . Then P is a quasi-left primary Γ -ideal in S if and only if S is a primary Γ -ideal in S .

Proof. The proof is straightforward. $\square$

CONCLUSIONS

Many new classes of Γ -AG-groupoids have been discovered recently. All these have attracted researchers of the field to investigate these newly discovered classes in detail. This article investigates the Γ -ideals, left primary and quasi-left primary Γ -ideals in Γ -AG-groupoids. Some characterizations of left primary ideal and quasi-left primary ideals are obtained. Moreover, we investigate the relationships between left primary and quasi left-primary ideals in Γ -AG-groupoids.

ACKNOWLEDGEMENT

The authors are very grateful to the anonymous referee for stimulating comments and improving presentation of the paper.

REFERENCES

- Kazim, M.A., and Naseeruddin, M. (1972). On almost semigroups, The Alig. Bull. Math., (2):1-7.
- Khan, M., and Naveed Ahmad. (2010). Characterizations of left almost semigroups by their ideals, Journal of Advanced Research in Pure Mathematics, 2(3): 61-73.
- Khan, M., Amjid, V., and Faisal, (2013). Characterizations of intra-regular Γ -AG**-groupoids by the properties of their Γ -ideals, <http://arxiv.org/abs/1011.2845> (accessed: 4 September 2013).
- Mushtaq, Q., and Yousuf, S.M., (1988). On LA-semigroup defined by a commutative inverse semigroup, Math. Bech., 40:59 - 62.
- Mushtaq, Q., and Yousuf, S.M., (1978). On LA-semigroups. The Alig. Bull. Math., 8: 65 - 70.

- Naseeruddin, M., (1970).Some studies in almost semigroups and flocks, Ph.D. thesis: Aligarh Muslim University: Aligarh: India.
- Protic, P.V., and Stevanovic, N. (1995). AG-test and some general properties of Abel-Grassmann's Groupoids, PU. M. A., 4(6): 371 - 383.
- Sen, M.K., and Saha, N.K. (1986). On Γ -semigroups I, Bull. Cal. Math. Soc.,78: 180- 186.
- Sen, M.K., (1981). On Γ -semigroups, Proceeding of International Symposium on Algebra and Its Applications, Decker Publication: New York, 301-308.
- Shah, T., and Rehman, I. (2010). On M-systems in Γ -AG-groupoids, Proc. Pakistan Acad.Sci., 47(1): 33-39.
- Shah,T., and Rehman, I. (2010). On Γ -Ideals and Γ -bi-Ideals in Γ -AG-Groupoids. International Journal of Algebra, 4(6): 267 - 276.
- Shah,T., and Rehman, I. (2013). Decomposition of locally associative Γ -AG-groupoids, Novi Sad J. Math., 43(1): 1-8.

ประสิทธิผลของโปรแกรมคลายเครียดด้วยการออกกำลังกายโดยการรำเช็งในกลุ่มวัยทอง The Effectiveness of Stress Management Program by North Eastern Thai Folk Dance (Zerng) Exercise among Menopause Group

รุ่งนภา ลิงห์สถิตย์

สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมคลายเครียดด้วยการออกกำลังกายโดยการรำเช็งในกลุ่มวัยทอง และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ การรับรู้ความสามารถตนเอง ความคาดหวังในผลลัพธ์ การปฏิบัติตัวในการคลายเครียดกับคะแนนความเครียดของกลุ่มทดลองหลังการได้รับโปรแกรม คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย กลุ่มวัยทองที่มีอายุระหว่าง 40-59 ปี มีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 88 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบกลุ่มละ 44 คน กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมคลายเครียดประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การบรรยายให้ความรู้ การอภิปรายกลุ่มเสนอตัวแบบจริง สาธิต และฝึกปฏิบัติการออกกำลังกายด้วยการรำเช็ง ใช้ระยะเวลาดำเนินการ 12 สัปดาห์เก็บรวบรวมข้อมูลก่อนและหลังทดลอง โดยใช้แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เปรียบเทียบความแตกต่างด้วยสถิติ Paired Sample t-test Independent t-test และหาความสัมพันธ์โดยใช้ Pearson's product moment correlation coefficient ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และค่าความเชื่อมั่น 95% CI

ผลการวิจัย พบว่า ภายหลังจากทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ การรับรู้ความสามารถตนเอง ความคาดหวังจากผลลัพธ์ การปฏิบัติตัว สูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ส่วนคะแนนเฉลี่ยของความเครียดหลังการทดลองลดลงต่ำกว่าก่อนการทดลองและลดลงต่ำกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) และพบว่า การปฏิบัติตัวในการคลายเครียด มีความสัมพันธ์กับคะแนนความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$)

คำสำคัญ : การคลายเครียด การรำเช็ง การออกกำลังกาย ทฤษฎีความสามารถของตนเอง

Abstract

This quasi-experimental research aimed at studying the effectiveness of stress management program by using Northeastern Thai Folk Dance (Zerng) exercise among menopause group and investigating the relationship between knowledge, self-efficacy, expectation of outcomes, and practices, by analyzing on the stress score results of the menopause group. The Simple Random Sampling was administered with 88 menopause participants, aged from 40 to 59 years. They were divided into two groups of one experimental group and the other comparison group of 44 participants in each. The experimental group was exposed to health education program provided with different activities such as lecture, group discussion, and demonstration and practices the exercise by applying Northeastern Thai Folk Dance (Zerng). The intervention was implemented for 12 weeks. Data was collected before and after the intervention from both groups by using questionnaire as a tool. Ordinary descriptive statistics were employed for assessing the outcome of the study. Inferential statistics such as the paired t-test and the independent t-test was applied for data analysis including Pearson's product moment correlation coefficient at a set of value of $p < 0.05$ and reliability level of 95%.

The results of this study revealed that the mean score of the experimental group after the experiment, in terms of knowledge, perception of self-efficacy, expectation of outcome as well as practices was higher than earlier and than that of comparison group at a 0.001 level of significance. The practice on stress relief had correlation with stress score at a significance level of 0.05.

Keywords : Stress Management, Northeastern Thai Folk Dance (Zerng), Exercise ,Self – efficacy Theory,

บทนำ

ปัจจุบันมีปัจจัยสภาวะแวดล้อมต่างๆมากมายที่ก่อให้เกิดความเครียด ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความเชื่อและกระแสนิยม หรือแม้กระทั่งปัญหาทางด้านครอบครัว โดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงทั้งในด้านความเป็นอยู่และการมีงานทำ มีผลทำให้ประชาชนเกิดความเครียด วิตกกังวลและมีความเครียดสะสม ก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพร่างกาย เนื่องจากความเครียดมีผลต่อการทำงานของระบบประสาทซิมพาเธติก (sympathetic nervous system) ซึ่งจะกระตุ้นการหลั่งของสารสื่อประสาทแคทีโคลามีน (catecholamine) ให้เพิ่มมากขึ้น และกระตุ้นการทำงานของฮอริโมนความเครียดโดยเฉพาะ hypothalamo-pituitary-adrenal axis ทำให้มีการหลั่งสารคอร์ติซอล (cortisol) เพิ่มขึ้น ที่นำไปสู่การเกิดโรคต่าง ๆ เช่น โรคซึมเศร้า โรคภูมิคุ้มกันบกพร่อง โรคหัวใจและหลอดเลือด เป็นต้น (Sheldon et al., 2007)

การรำเช็งถือว่าเป็นกิจกรรมการเข้าจังหวะประเภทหนึ่ง และสามารถนำมาประยุกต์เป็นการออกกำลังกายด้วยท่าทางต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและมีการนำดนตรีมาประกอบจังหวะ (รังสฤษฎ์ บุญชะลอ, 2539) การประยุกต์ใช้การรำเช็งให้อยู่ในรูปแบบการออกกำลังกายสร้างประโยชน์ให้กับร่างกายหลายประการ และจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีความสามารถตนเอง(Self-Efficacy) (Bandura, 1997 อ้างถึงใน จุฬารัตน์โสตะ, 2554) กล่าวว่าบุคคลจะสามารถกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ถ้าบุคคลนั้นมีความเชื่อว่าตนเองสามารถทำได้ โดยจะเกิดความพยายามอดทน ประกอบกับความคาดหวังในผลลัพธ์ของการปฏิบัติว่าเมื่อทำแล้วจะเกิดผลลัพธ์ตามที่คาดหวังเอาไว้ บุคคลนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามหรือมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ดีขึ้นได้ ซึ่งทฤษฎีความสามารถตนเองจะเป็นการเน้นใช้ศักยภาพในตนเอง ซึ่งอาจจะไม่เพียงพอ ควรทำร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคม (House , 1985อ้างถึงใน จุฬารัตน์ โสตะ, 2554) ซึ่งเป็นแรงเสริมจากภายนอกโดยให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร การให้กำลังใจ การรู้จักประเมิน และการสนับสนุนสิ่งของรางวัล จะส่งผลให้บุคคลนั้นๆ บรรลุพฤติกรรมที่ต้องการ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำแนวคิดทฤษฎีความสามารถตนเอง(Self-Efficacy) และแรงสนับสนุนทางสังคม (Social Support) ร่วมกับการออกกำลังกายด้วยการรำเช็งไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมพฤติกรรมการคลายเครียดของกลุ่มวัยทอง ในตำบลเสี้ยว อำเภอเมือง จังหวัดเลย ให้เกิดแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการคลายเครียด เพื่อเสริมสร้างให้มีภาวะสุขภาพที่ดี ทั้งร่างกายและจิตใจ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมคลายเครียดด้วยการออกกำลังกายโดยการรำเช็งในกลุ่มวัยทอง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ การรับรู้ความสามารถตนเอง ความคาดหวังในผลลัพธ์ การปฏิบัติตัวในการคลายเครียด กับคะแนนความเครียดของกลุ่มทดลองหลังการได้รับโปรแกรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มทดลอง (Experimental group) และกลุ่มเปรียบเทียบ (Comparison group) รูปแบบวัดก่อนและหลังการทดลอง (Two Group Pretest-Posttest Design) โดยกลุ่มทดลองจะได้รับโปรแกรมคลายเครียด ที่ผู้วิจัยกำหนดซึ่งเป็นโปรแกรมคลายเครียดด้วยการออกกำลังกายด้วยการรำเช็ง กลุ่มเปรียบเทียบจะได้รับการให้ความรู้และการให้สุขศึกษาตามปกติ ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยทั้งสิ้น 12 สัปดาห์

เครื่องมือที่ใช้และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. โปรแกรมคลายเครียดโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถตนเองและแรงสนับสนุนทางสังคมร่วมกับการออกกำลังกายด้วยการรำเช็งในกลุ่มวัยทอง ซึ่งประกอบด้วย การพัฒนาการรับรู้ความสามารถตนเองความคาดหวังในผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียดรวมถึงการกระตุ้นให้เกิดทัศนคติที่ดีเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถตนเองในการปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียดและเกิดแรงสนับสนุนเชิงบวกเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคลายเครียดให้ดีขึ้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามประกอบด้วย 6 ส่วนคือส่วนที่ 1 คุณลักษณะทางประชากรส่วนที่ 2 แบบประเมินความเครียด ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับความเครียดส่วนที่ 4 การรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียดส่วนที่ 5 ความคาดหวังในผลลัพธ์ในการปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียดส่วนที่ 6 การปฏิบัติตัวเพื่อคลายเครียด

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป วัยทองกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 40-49 ปี สถานภาพสมรสส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสคู่ และจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม ทำสวนยางพารา มีรายได้ส่วนใหญ่มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไปและมีรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย มีวิธีการจัดการความเครียดส่วนใหญ่ด้วยการนอนหลับพักผ่อนและไม่เคยใช้ยาคลายเครียด ทั้ง 2 กลุ่มส่วนใหญ่ปรึกษาญาติเมื่อเกิดความเครียด

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับความเครียด การรับรู้ความสามารถตนเองในการปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียด ความคาดหวังในผลลัพธ์ในการปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียด การปฏิบัติตัวเพื่อคลายเครียด และคะแนนความเครียด ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการทดลอง

ตัวแปร	ก่อนการทดลอง (n=44)		หลังการทดลอง (n=44)		df	t	p-value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
กลุ่มทดลอง							
ความรู้เกี่ยวกับความเครียด	6.91	2.03	10.3	0.98	3.39	10.62	<0.001
การรับรู้ความสามารถตนเองในปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียด	19.43	2.69	26.07	2.07	6.64	13.76	<0.001
ความคาดหวังในผลลัพธ์ในการปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียด	18.64	2.43	24.1	1.48	5.45	12.42	<0.001
การปฏิบัติตัวเพื่อคลายเครียด	25.95	2.69	33.35	2.47	7.59	15.25	<0.001
คะแนนความเครียด	53.82	8.47	36.68	7.52	-17.14	-9.52	<0.001
กลุ่มเปรียบเทียบ							
ความรู้เกี่ยวกับความเครียด	6.95	1.91	6.93	1.67	-0.05	-0.40	0.688
การรับรู้ความสามารถตนเองในปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียด	20.48	2.15	21.10	1.74	0.61	1.59	0.120
ความคาดหวังในผลลัพธ์ในการปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียด	17.84	2.11	18.07	1.92	0.23	0.48	0.635
การปฏิบัติตัวเพื่อคลายเครียด	25.34	1.90	25.48	2.14	0.14	0.29	0.774
คะแนนความเครียด	53.16	8.88	52.73	9.27	-0.43	-0.24	0.810

จากตารางที่ 1 พบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับความเครียด การรับรู้ความสามารถตนเองในปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียด ความคาดหวังในผลลัพธ์ในการปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียด การปฏิบัติตัวเพื่อคลายเครียด สูงกว่าก่อนการทดลอง และมีคะแนนความเครียดลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value}<0.001$) ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับความเครียด การรับรู้ความสามารถตนเองในปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียด ความคาดหวังในผลลัพธ์ในการปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียด การปฏิบัติตัวเพื่อคลายเครียด และคะแนนความเครียด ก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value}>0.05$)

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับความเครียด การรับรู้ความสามารถตนเองในการปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียด ความคาดหวังในผลลัพธ์ในการปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียด การปฏิบัติตัวเพื่อคลายเครียด และคะแนนความเครียด ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการทดลอง

ตัวแปร	กลุ่มทดลอง (n=30)		กลุ่ม เปรียบเทียบ (n=30)		df	t	p- value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
ก่อนการทดลอง							
ความรู้เกี่ยวกับความเครียด	6.91	2.03	6.95	1.91	-0.05	-0.41	0.688
การรับรู้ความสามารถตนเองในปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียด	19.43	2.69	20.48	2.15	-1.05	-1.85	0.071
ความคาดหวังในผลลัพธ์ในการปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียด	18.64	2.43	17.84	2.11	0.79	1.73	0.091
การปฏิบัติตัวเพื่อคลายเครียด	25.95	2.69	25.34	1.90	0.61	1.37	0.177
คะแนนความเครียด	53.82	8.47	53.16	8.88	0.66	0.39	0.700
หลังการทดลอง							
ความรู้เกี่ยวกับความเครียด	10.3	0.98	7.27	2.00	3.02	10.11	<0.001
การรับรู้ความสามารถตนเองในปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียด	26.07	2.07	21.10	1.74	4.98	11.62	<0.001
ความคาดหวังในผลลัพธ์ในการปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียด	24.10	1.48	18.07	1.92	6.02	15.79	<0.001
การปฏิบัติตัวเพื่อคลายเครียด	33.55	2.47	25.48	2.14	8.07	16.99	<0.001
คะแนนความเครียด	36.68	7.52	52.73	9.27	-16.05	-8.50	<0.001

จากตารางที่ 2 พบว่า ก่อนการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับความเครียด การรับรู้ความสามารถตนเองในปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียด ความคาดหวังในผลลัพธ์ในการปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียด การปฏิบัติตัวเพื่อคลายเครียดและคะแนนความเครียด ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ 0.05($p\text{-value}>0.05$)หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับความเครียด การรับรู้ความสามารถตนเองในปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียด ความคาดหวังในผลลัพธ์ในการปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียด การปฏิบัติตัวเพื่อคลายเครียด สูงกว่าก่อนการทดลอง และมีคะแนนความเครียดลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ0.05 ($p\text{-value}<0.001$)

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ของความรู้เกี่ยวกับความเครียดการรับรู้ความสามารถตนเองความคาดหวังในผลลัพธ์ และการปฏิบัติตัวกับคะแนนความเครียดของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง

ตัวแปร	n	Pretest		Posttest	
		r	p-value	r	p-value
ความรู้เกี่ยวกับความเครียด	44	0.09	0.070	0.17	0.061
การรับรู้ความสามารถตนเอง	44	0.087	0.071	0.12	0.052
ความคาดหวังในผลลัพธ์	44	0.10	0.087	0.18	0.057
การปฏิบัติตัว	44	0.15	0.062	0.41	0.005

จากตารางที่ 3 พบว่าหลังการทดลอง การปฏิบัติตัวในการคลายเครียด มีความสัมพันธ์กับคะแนนความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.41$ $p\text{-value}=0.05$) ส่วน ความรู้เกี่ยวกับความเครียด การรับรู้ความสามารถตนเอง และความคาดหวังในผลลัพธ์ ไม่มีความสัมพันธ์กับคะแนนความเครียดของกลุ่มวิจัยทอง

สรุปและอภิปรายผล

จากผลของโปรแกรมคลายเครียดด้วยการออกกำลังกายโดยการรำเชิงในกลุ่มวิจัยทอง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคลายเครียดในทางที่ดีขึ้น เป็นไปตามสมมติฐาน ดังนี้

1. หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนด้านความรู้เกี่ยวกับความเครียดสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องมาจากกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมสุขศึกษาโดยได้รับกิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับความเครียด พร้อมแจกคู่มือต่างๆ เพื่อให้กลุ่มวิจัยทองได้ตระหนักและศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและมีส่วนร่วมในกิจกรรม และแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่เกิดข้อสงสัยและนำเสนอ หลีกเลียงความเบื่อหน่ายเน้นการดึงดูดความสนใจให้เกิดความสนุกสนานในการเรียนรู้ ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2536) ส่งผลให้กลุ่มวิจัยทองมีความรู้เพิ่มมากขึ้น

2. หลังการทดลอง กลุ่มวิจัยทองในกลุ่มทดลองมีคะแนนการรับรู้ความสามารถตนเองในการปฏิบัติตัวเพื่อคลายเครียดสูงกว่าก่อนทดลอง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องมาจากได้รับโปรแกรมสุขศึกษาโดยได้รับกิจกรรมการบรรยายให้ความรู้ ประกอบกับการอภิปรายกลุ่มย่อย พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นของแต่ละคน จะทำให้สมาชิกในกลุ่มได้รับทราบถึงสภาพปัญหาที่แท้จริง ร่วมกันคิดเพื่อให้สมาชิกเข้าใจ กระบวนการทำงานมีการแก้ไขปัญหาร่วมกัน (ประนอม เดชชัย, 2553) และสอดคล้องกับทฤษฎีความสามารถตนเอง โดยมีการเสนอตัวแบบโดยเป็นวิจัยทองที่มีสุขภาพจิตดีอันเนื่องมาจากมีวิถีจัดการความเครียดที่ดี เพื่อให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น เกิดการสังเกตตัวแบบในด้านบวก ทำให้เกิดความพึงพอใจ เกิดการรับรู้ความสามารถตนเอง และมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามเพื่อความให้เกิดสำเร็จ (Bandura, 1974 อ้างถึงใน จุฬารัตน์โสตะ, 2554)

3. หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนความคาดหวังในผลลัพธ์ในการปฏิบัติตัวเพื่อคลายเครียดสูงกว่าก่อนทดลอง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องมาจากได้รับโปรแกรมสุขศึกษาโดยได้รับกิจกรรมการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกาย การสร้างความคาดหวังในผลลัพธ์ในการปฏิบัติตัวเพื่อคลายเครียด และแนะนำรูปแบบการออกกำลังกายแบบรำเชิง ที่มีดนตรีและจังหวะสนุกสนานเร้าใจ ช่วยดึงดูดความสนใจของกลุ่มวิจัยทอง ทำให้สามารถช่วยผ่อนคลายความเครียดและมีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นความเป็นไปได้ของการปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้กลุ่มวิจัยทองรับรู้ว่าตนเองสามารถปฏิบัติได้ เกิดความมั่นใจที่จะกระทำ การรับรู้ความสามารถตนเองทำให้เกิดความคาดหวังจะทำให้มีแนวโน้มในการกระทำใดๆ ได้มากขึ้น (Bandura, 1977 อ้างถึงใน จุฬารัตน์โสตะ, 2554) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรัญธ ฆานะดี (2556) ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษาโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถตนเอง ร่วมกับกระบวนการกลุ่มในการส่งเสริมพฤติกรรมคลายเครียดด้วยการรำเชิงในผู้สูงอายุผลการศึกษาพบว่า หลังการ

ทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านความคาดหวังในผลลัพธ์สูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ(p -value <0.05)

4. หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนการปฏิบัติตัวเพื่อคลายเครียดสูงกว่าก่อนทดลอง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องมาจากกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมสุขศึกษาโดยได้รับกิจกรรมการรับฟังบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกาย การได้เรียนรู้และสังเกตประสบการณ์จากตัวแบบ การสาธิตและฝึกปฏิบัติการออกกำลังกาย การทำกิจกรรมกลุ่มโดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกิจกรรมการออกกำลังกายด้วยการรำเช็งส์ปาด้าละ 3 วัน ครั้งละ 30 นาที โดยเน้นการมีส่วนร่วมโดยผลัดเปลี่ยนผู้นำออกกำลังกายในทุกๆสัปดาห์

5. หลังการทดลอง กลุ่มวัยทองในกลุ่มทดลองมีระดับคะแนนความเครียดน้อยกว่า ก่อนทดลอง และน้อยกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องมาจากได้รับการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับความเครียดและการออกกำลังกาย การได้เรียนรู้และสังเกตประสบการณ์จากตัวแบบ กระบวนการสาธิตและฝึกปฏิบัติการออกกำลังกาย การทำกิจกรรมกลุ่มโดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นต่างๆ และกิจกรรมการออกกำลังกายด้วยการรำเช็งส์ปาด้าละ 3 วัน ครั้งละ 30 นาที มีการให้กำลังใจจึงทำให้ความเครียดลดลง สอดคล้องกับการศึกษา นริศรา เปรมศรี (2555) ได้ศึกษาผลของการออกกำลังกายแบบแอโรบิคต่อความเครียด สุขภาพกายและสุขภาพจิตในประชากรไทยที่ออกกำลังกายไม่เพียงพอ ผลการวิจัย พบว่าการออกกำลังกายโดยการเดินเร็วแบบยกแขนสูงสามารถทำให้ระดับความเครียด น้ำหนักและดัชนีมวลกายของวัยทำงานลดลง และมีสุขภาพจิตที่ดีขึ้น

6. หลังการทดลอง การปฏิบัติตัวในการคลายเครียดของกลุ่มวัยทองในกลุ่มทดลอง มีความสัมพันธ์กับคะแนนความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากการได้รับการบรรยายให้ความรู้ การสาธิตและฝึกปฏิบัติการออกกำลังกาย ซึ่งการออกกำลังกายสามารถลดความเครียด ความวิตกกังวล ความซึมเศร้าได้เพราะการออกกำลังกายทำให้ร่างกายมีการหลั่งของสาร endorphin ซึ่งจะให้อารมณ์ของคนดีขึ้น (พรหมินทร์ เมธากาญจนศักดิ์ 2548)

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1. จากการศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมคลายเครียดด้วยการออกกำลังกายโดยการรำเช็งส์ ในกลุ่มวัยทองสามารถทำให้กลุ่มวัยทองมีความรู้ เกิดการรับรู้ความสามารถตนเองในการปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียด เกิดความคาดหวังในผลลัพธ์ในการปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียด เกิดการปฏิบัติตนเพื่อคลายเครียดที่ดีขึ้น รวมถึงการนำการออกกำลังกายด้วยการรำเช็งส์มาประยุกต์ใช้ ทำให้กลุ่มวัยทองมีความชื่นชอบและเกิดความสุขสนุกสนาน ส่งผลให้ระดับความเครียดของกลุ่มวัยทองลดลง

2. การใช้แรงสนับสนุนทางสังคมในการจัดโปรแกรมสุขศึกษา ทำให้กลุ่มวัยทองมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น ร่วมกันซักถามข้อสงสัย ปัญหาอุปสรรคต่างๆ มีการรวมกลุ่มในการออกกำลังกายด้วยการรำเช็งส์ ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ เกิดสิ่งเร้ากระตุ้นให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. 2554. คู่มือการดำเนินงานสุขภาพจิตในศูนย์สุขภาพชุมชน. สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- จุฬารักษ์โสตะ. 2554. แนวคิด ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ. ขอนแก่น: ภาควิชาสุขศึกษาและสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จิรณัฐ มานะดี. 2556. ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถตนเองร่วมกับกระบวนการกลุ่มในการส่งเสริมพฤติกรรมออกกำลังกายด้วยการรำเช็งส์ในผู้สูงอายุ.
- วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 6(4), 33-43.
- ชมรมศิลปวัฒนธรรมอีสาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2550. การฟ้อนรำพื้นบ้านอีสาน. ค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2556, จาก http://www.isan.clubs.chula.ac.th/folkdance/index.php?transaction = index_dance.php

Perkins, J.M. et al. 2008. Self-efficacy and participation in physical and social activity among older adults in Spain and the United States. Retrieved Jul 20,2012, <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/18381832>

การพัฒนาโปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษาเพื่อการท่องเที่ยว
ในเขตอำเภอสวนผึ้ง โดยผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่
Development of Bilingual Dictionary Program through Mobile Network, for
Tourism in Suanphueng District, Ratchaburi Province

เมตตา คงคาภู

สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาโปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา เพื่อการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง โดยผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ 2) ศึกษาคุณภาพของโปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา เพื่อการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง โดยผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ 3) ศึกษาความพึงพอใจผู้ใช้โปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา เพื่อการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง โดยผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคนิค จำนวน 6 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเนื้อหาจากศูนย์การท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 4 ท่าน และผู้ใช้โปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา เพื่อการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง โดยผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ จำนวน 150 ท่าน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ประเมินคุณภาพของโปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา เพื่อการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง โดยผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคนิค ในภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านรูปแบบการนำเสนอข้อมูล (format data) อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 4.43 ด้านเนื้อหาของคำศัพท์ (terminology) อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 4.13 ด้านการใช้งานโปรแกรมฯ (usability) อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 4.46

2. คุณภาพของโปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา เพื่อการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง โดยผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านเนื้อหาจากศูนย์การท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านรูปแบบการนำเสนอข้อมูล (format data) อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 4.10 ด้านเนื้อหาของคำศัพท์ (terminology) อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 4.35 ด้านการใช้งานโปรแกรมฯ (usability) อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 4.06

3. ความพึงพอใจของผู้ใช้โปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา เพื่อการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง โดยผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ ด้านการนำเสนอข้อมูล (format data) อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 4.26 ด้านเนื้อหาของคำศัพท์ (terminology) อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 4.11 ด้านการใช้งานโปรแกรมฯ (usability) อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 4.32

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม พจนานุกรม 2 ภาษา การท่องเที่ยว ระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่

Abstract

The purposes of the research were 1) to develop bilingual dictionary program through mobile network, for tourism in Suanphueng District, Ratchaburi Province, 2) to study the quality of the bilingual dictionary program operated through mobile network, for tourism in Suanphueng District, Ratchaburi Province, and 3) and to survey satisfaction of the user. The research participants consisted of three groups as follows: six technical experts, four experts in tourism from tourism center in Suanphueng District, Ratchaburi Province, and 150 tourists who used the dictionary program in visiting Suanphueng District, Ratchaburi Province. Statistics used for data analysis were mean and standard deviation.

The research findings were as follows:

1. The overall quality of the bilingual dictionary program for tourism in Suanphueng District, Ratchaburi Province assessed by the technical experts was at a good level. Considering the result of each aspect in detail, the format data was at a good level of 4.43 mean score, the terminology was at a good level of 4.13 mean score and the usability was at a good level of 4.46 mean score.
2. The overall quality of the bilingual dictionary program for tourism in Suanphueng District, Ratchaburi Province assessed by the experts in tourism from tourism center in Suanphueng District, Ratchaburi Province was at good levels. Considering the result of each aspect in detail, the format data was at a good level of 4.10 mean score, the terminology was at a good level of 4.35, and the usability was at a good level of 4.06 mean score.
3. The satisfaction of the users was at a good level in format data at 4.26 mean score, at 4.11 mean score for terminology and 4.32 mean score for usability.

Keywords : Program development, bilingual dictionary, Tourism, Mobile network

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศเป็นจำนวนมาก ทั้งด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว อาทิเช่น ประเทศจีน ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ด้านเศรษฐกิจมีการลงทุนของชาวต่างชาติเป็นจำนวนมากและมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สำหรับการท่องเที่ยว มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาเที่ยวประเทศไทยมากขึ้นทุกปี อย่างไรก็ตามปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะนี้คือชาวไทยไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาจีนและภาษาอังกฤษได้อย่างดีพอทำให้ขาดประสิทธิภาพในการทำงาน ส่วนในด้านการท่องเที่ยวนั้นปรากฏว่าบุคลากรชาวไทยที่มีความเกี่ยวข้องในด้านการท่องเที่ยวสามารถใช้ภาษาจีนและภาษาอังกฤษได้อย่างดีมีจำนวนน้อย ภาษาถือได้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะใช้ในการติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติหลายเชื้อชาติ ไม่ว่าจะเป็น ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ประเทศไทยมีชาวต่างชาติที่เป็นชาวจีน ชาวยุโรป ชาวอเมริกาเป็นจำนวนมาก ที่เข้ามาลงทุนและท่องเที่ยวในประเทศ ดังนั้นประเด็นที่ต้องคำนึงถึงและให้ความสำคัญคือ การเตรียมความพร้อมของคนไทยเพื่อรองรับการติดต่อระหว่างชาวต่างชาติ เป็นต้น ตลอดจนการขยายความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

โปรแกรมพจนานุกรม เป็นการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ประโยชน์ ทั้งนี้ โปรแกรมพจนานุกรมส่วนใหญ่ที่มีในปัจจุบัน จะเป็นพจนานุกรมคำศัพท์ภาษาไทย – อังกฤษ ทั่วไปเป็นส่วนใหญ่ และต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการซื้ออุปกรณ์ที่เรียกว่า talking dictionary หรือบางทีก็เป็นซอฟต์แวร์ที่ต้องเสียค่าลิขสิทธิ์ในราคาแพง ซึ่งยังคงอำนวยความสะดวกได้ไม่เพียงพอกับความต้องการทั้งในด้านเศรษฐกิจและด้านการท่องเที่ยว จึงมีความต้องการโปรแกรมพจนานุกรมที่สามารถแปลได้หลายๆ ภาษา ภายในโปรแกรมเดียวกัน และสามารถทำงานบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้อีก เพราะโทรศัพท์เคลื่อนที่ถือว่าเป็นอุปกรณ์ที่เราสามารถพกติดตัวได้ตลอดเวลา

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาโปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา เพื่อการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง โดยผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ เพื่อเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเขตอำเภอจอมบึงและสวนผึ้ง รวมไปถึงนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอจอมบึงและอำเภอสวนผึ้งด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา เพื่อการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง โดยผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่
2. เพื่อศึกษาคุณภาพของโปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา เพื่อการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง โดยผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้โปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา เพื่อการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง โดยผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

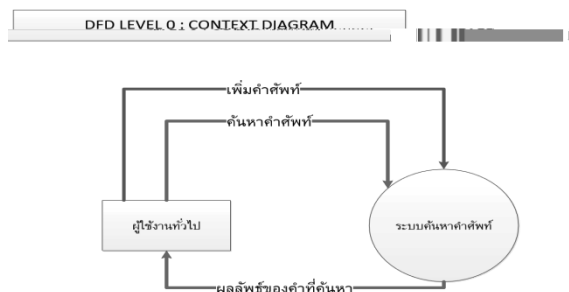
ประชากรแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคนิค และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านเนื้อหาจากศูนย์การท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี กลุ่มที่ 2 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่ประจำที่ว่าการอำเภอ เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ในสถานประกอบการ เจ้าหน้าที่ในศาสนสถานและโบราณสถาน ร้านขายของที่ระลึก ผู้ประกอบการรีสอร์ทและพนักงานดูแลต่างๆ บุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว กลุ่มที่ 3 กลุ่มนักท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคนิคจำนวน 6 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเนื้อหาจากศูนย์การท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 4 ท่าน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มที่ 2 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่ประจำที่ว่าการอำเภอ เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ในสถานประกอบการ เจ้าหน้าที่ในศาสนสถานและโบราณสถาน ร้านขายของที่ระลึก ผู้ประกอบการรีสอร์ทและพนักงานดูแลต่างๆ บุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 100 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) กลุ่มที่ 3 กลุ่มนักท่องเที่ยว จำนวน 50 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

การวิเคราะห์และออกแบบโปรแกรมมีรายละเอียดดังนี้

ผังแสดงรายละเอียดรวม (Context Diagram)

ผังแสดงรายละเอียดรวมจะแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของการทำงานภายในโปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา โดยสามารถอธิบายได้ว่า โปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา จะมีการทำงานกับระบบภายนอก คือ ผู้ใช้งานทั่วไป ดังภาพ

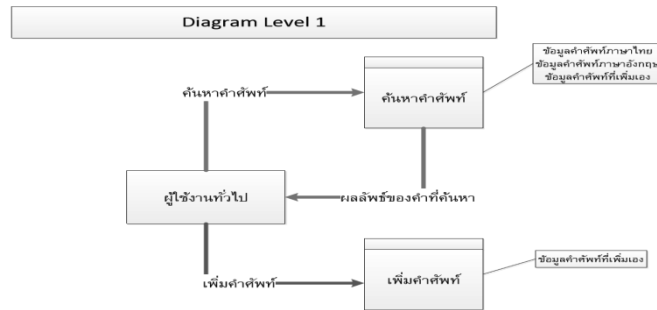

ภาพที่ 1 แผนภาพกระแสข้อมูลระดับสูงสุดของโปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า โปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา นี้เกี่ยวข้องกับสิ่งที่อยู่นอกกระบวน (External Entities) ได้แก่ ผู้ใช้งานทั่วไป โดยจะมีการส่งข้อมูลเข้าระบบด้วยกระบวนการ (Process) ชื่อว่า ระบบค้นหาคำศัพท์ ซึ่งดูได้จากเส้นกระแสข้อมูล (Data Flow)

ผังแสดงการไหลเวียนข้อมูลระดับที่ 0 (Data Flow Diagram)

ภาพที่ 2 แผนภาพกระแสข้อมูลระดับที่ 1 ของโปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษาฯ

จากภาพที่ 2 เป็นที่รวมของโปรเซสหลักและข้อมูลหลักๆ ที่เกี่ยวข้องอธิบายรายละเอียดได้แก่ โปรเซสเพิ่มคำศัพท์ และโปรเซสค้นหาคำศัพท์

เครื่องมือในการวิจัย

โปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา เพื่อการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง ผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ ที่สร้างอยู่บนระบบปฏิบัติการ Android ผลการพัฒนาโปรแกรมค้นหาคำศัพท์ภาษาอังกฤษ – ไทย มีตัวอย่างหน้าปกดังนี้

ภาพที่ 3 ตัวอย่างหน้าแรกและหน้าเมนูหลักของโปรแกรมค้นหาคำศัพท์ภาษาอังกฤษ – ไทย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) แบบประเมินคุณภาพของโปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษาฯ
- 2) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้โปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษาฯ

การพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย

4.1 การพัฒนาโปรแกรมค้นหาคำศัพท์ภาษาอังกฤษ – ไทย เพื่อใช้ในการค้นหาข้อมูลและเพิ่มรายการข้อมูล

1) การเตรียมการ จัดหาและสร้างทรัพยากรต่างๆ เพื่อใช้ในการพัฒนาโปรแกรมค้นหาคำศัพท์ภาษาอังกฤษ – ไทย ผ่านระบบปฏิบัติการมือถือ 2) ออกแบบองค์ประกอบต่าง ๆ ของโปรแกรมค้นหาคำศัพท์ภาษาอังกฤษ – ไทย ผ่านระบบปฏิบัติการมือถือ 3) เผยแพร่ให้กับนักท่องเที่ยวหรือประชาชนทั่วไปให้มาใช้โปรแกรมค้นหาคำศัพท์ภาษาอังกฤษ – ไทย ผ่านสโตร์ของ Android 4) นำโปรแกรมค้นหาคำศัพท์ภาษาอังกฤษ – ไทย ผ่านระบบปฏิบัติการมือถือ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินความเหมาะสม

4.2 การสร้างเครื่องมือประเมินคุณภาพและความพึงพอใจของโปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา เพื่อการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง ผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

- แบบประเมินคุณภาพของโปรแกรม ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านรูปแบบการนำเสนอข้อมูล ด้านเนื้อหาคำศัพท์ ด้านการใช้งานโปรแกรมฯ
- แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้โปรแกรม ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านรูปแบบการนำเสนอข้อมูล ด้านเนื้อหาคำศัพท์ ด้านการใช้งานโปรแกรมฯ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การประเมินคุณภาพของโปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา เพื่อการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง ผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคนิค และผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จำนวน 10 ท่าน

2. การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้โปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา เพื่อการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง ผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ จำนวน 150 ท่าน

แบบประเมินคุณภาพและความพึงพอใจที่มีต่อโปรแกรม ได้กำหนดเกณฑ์ตามวิธีของ John W. Best โดยประกอบด้วยมาตรอันดับเชิงคุณภาพ 5 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์หาค่าสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ประเมินคุณภาพให้กับผู้ทรงคุณวุฒิ และการสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้โปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา เพื่อการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง ผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

ผลการประเมินคุณภาพของโปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา เพื่อการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง ผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านเนื้อหา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 4.14 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการนำเสนอข้อมูล อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 4.10 ด้านเนื้อหาของคำศัพท์ อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 4.35 ด้านการใช้งานโปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 4.06 ตามลำดับ

ผลประเมินคุณภาพของโปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา เพื่อการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง ผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคนิค พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 4.38 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการนำเสนอข้อมูล อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 4.43 ด้านเนื้อหาของคำศัพท์ อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 4.13 ด้านการใช้งานโปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 4.46 ตามลำดับ

ผลประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อโปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา เพื่อการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง ผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 4.25 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการนำเสนอข้อมูล อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 4.26 ด้านเนื้อหาของคำศัพท์ อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 4.11 ด้านการใช้งานโปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 4.32

สรุปและอภิปรายผล

1. โปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา เพื่อการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง ผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ สามารถสืบค้นคำศัพท์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษได้ สามารถเพิ่มคำศัพท์เข้าไปเก็บไว้ในโปรแกรมได้ เช่น คำศัพท์ภาษาท้องถิ่นที่แปลความหมายเรียบร้อยแล้ว สามารถสืบค้นจากตัวอักษรตัวแรกของคำศัพท์ได้ ผลที่ได้จากการสืบค้นสามารถแสดงความหมายทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2. การพัฒนาโปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา เพื่อการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง ผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ พบว่า โปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา เพื่อการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง ผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคนิค และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านเนื้อหาจากศูนย์การท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี อยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องมาจาก การพัฒนาโปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา เพื่อการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง ผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ ได้พัฒนาโปรแกรมขึ้นตามขั้นตอนของการพัฒนาคุณภาพ อีกทั้งได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้ทรงคุณวุฒิ และได้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้โปรแกรมพจนานุกรมฯ มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ผู้ใช้โปรแกรมพจนานุกรม 2 ภาษา เพื่อการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง ผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องมาจากโปรแกรมพจนานุกรมเป็นการพัฒนาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์เคลื่อนที่ให้มีการใช้ประโยชน์ได้มากขึ้นอีกทางหนึ่ง โดยโปรแกรมพจนานุกรมส่วนใหญ่จะถูกสร้างให้สามารถ

ใช้งานได้นับเครื่องคอมพิวเตอร์ แต่ยังไม่ค่อยมีการนำมาสร้างเป็นโปรแกรมบนโทรศัพท์มือถือที่ถือว่าเป็นนวัตกรรมใหม่ จึงทำให้โปรแกรมพจนานุกรมคำศัพท์โดยทั่วไปยังไม่สามารถรองรับการค้นหาคำศัพท์เฉพาะด้านต่างๆ ได้ (เสาวลักษณ์, 2545) โปรแกรมพจนานุกรม เป็นเทคโนโลยีอย่างหนึ่งที่มีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ประโยชน์อย่างแพร่หลาย สามารถสืบค้นตั้งแต่ A-Z ได้อย่างง่าย สะดวก รวดเร็ว และสามารถเรียกใช้งานได้ตามต้องการ โดยใช้การจัดการฐานข้อมูลเข้ามา มีส่วนช่วยในการพัฒนาโปรแกรม ซึ่งสามารถจัดเก็บข้อมูลได้อย่างมีระเบียบ (ศิริลักษณ์, 2542)

เอกสารอ้างอิง

- กฤตกร กัลยารัตน์. 2545. การพัฒนาโปรแกรมพจนานุกรมคอมพิวเตอร์ ฮาร์ดแวร์. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- กาญจนา ตันวิสุทธิ. 2547. การเขียนเกมส์และโปรแกรมบนมือถือ J2ME. กรุงเทพฯ: บริษัทไอดีซี อินโฟ ดิสทริบิวเตอร์ เซ็นเตอร์ จำกัด.
- จินตวรา จันทเขตต์. 2550. การพัฒนาโปรแกรมพจนานุกรมมัลติมีเดียออนไลน์ภาษามาลายูท้องถิ่นปาดานี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- ชัยวัฒน์ สุกคั้วรกุล. 2547. การพัฒนาโปรแกรมพจนานุกรมศัพท์ทางदानโครงการ และระบบกลามเนื้อ. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาวิทยาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ดารารวรรณ ญานะนันท์, เมตตา คงคาภูล, วิไลพร ไชยสิทธิ์, และ นฤมล ชูเมือง. 2552. งานวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องการพัฒนาเว็บฐานข้อมูลท่องเที่ยวออนไลน์ในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. ราชบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- พีรเดช ล้มวงศ์. 2550. พจนานุกรม ไทย-อังกฤษ-พม่า. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- วรเศรษฐ สุวรรณิก. 2551. Java GUI using NetBeans (Edition 2.0). กรุงเทพฯ : บริษัทวรรณิก จำกัด.
- วิสุทธิ สุนทรกนกพงศ์. 2549. การพัฒนาพจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ศัพท์ สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้าสื่อสาร. กรุงเทพฯ: ภาควิชาครุศาสตร์วิศวกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สุภาวดี นาคสีทอง. 2546. การพัฒนาพจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์สถานวิศวกรรมโยธา. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาวิทยาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- เสาวลักษณ์ วัฒนานิก. 2549. การพัฒนาโปรแกรมพจนานุกรมศัพท์วิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- วันเพ็ญ ศิรินิรันดร์. 2540. เครื่องมือพัฒนาพจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์อังกฤษ-ไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Tremblett, Pau. 2002. Instant wireless java with j2me .New York: McGraw-Hill.
- Alan Dennis, Barbara Haley Wixom and Tegarden. 2001. System Analysis & Design : An Object-Oriented Approach with UML. USA: Wiley, John & Sons, Incorporated.
- Arnold K, J. Gosling and D. Holmes. 2000. The Java™ Programming Language : Third Edition. MA : Addison-Wesley.
- Harver M. Deitel and Paul J. Deitel. 2007. Java How to Program. USA : Prentice Hall.

การพัฒนาคู่มือนักท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีแบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์ The Development of the e-Book Via Online System of Ratchaburi Province Tourism Handbook

นาวัน คงรักษา

สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของคู่มือนักท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีแบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์ และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้คู่มือนักท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีแบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคนิค 4 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี 4 ท่าน และผู้ใช้คู่มือนักท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีแบบ eBook ผ่านระบบออนไลน์ 52 ท่าน สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า คู่มือนักท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีแบบ eBook ผ่านระบบออนไลน์ ที่ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคนิคเห็นว่าในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี เห็นว่าในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผู้ใช้คู่มือนักท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีแบบ eBook ผ่านระบบออนไลน์ เห็นว่าในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : คู่มือนักท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ระบบออนไลน์

Abstract

The purposes of the research were 1) to develop and assess the suitability of the e-Book via online system of Ratchaburi province tourism handbook and 2) to study satisfaction of users toward the e-Book via online system of Ratchaburi province tourism handbook. The samples consisted of three groups included four technical experts, four experts from Ratchaburi travel agency, and 52 users who used e-Book via online system. The statistics used for analyzing data were arithmetic mean and standard deviation.

The research results were as follows :

The suitability assessment of the e-Book via online system of Ratchaburi province tourism handbook in overall by technical experts was very high levels. The suitability assessment of the e-Book via online system of Ratchaburi province tourism handbook in overall by experts from Ratchaburi travel agency was high levels. The satisfaction of users toward the e-Book via online system of Ratchaburi province tourism handbook in overall was high level.

Keywords : Tourism Handbook in Ratchaburi, e-Book, Online System

บทนำ

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเกิดขึ้นโดยพระดำริของพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ครั้นทรงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการรถไฟ ได้มีการส่งเรื่องราวเกี่ยวกับเมืองไทยไปเผยแพร่ในสหรัฐอเมริกา ใน พ.ศ. 2467 ได้มีการจัดตั้งแผนกโฆษณาของการรถไฟขึ้น ทำหน้าที่รับรอง และ ให้ความสะดวก แก่นักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาประเทศไทย

รวมทั้งการโฆษณาเผยแพร่ประเทศไทย ให้เป็นที่รู้จักของชาวต่างประเทศ มีสำนักงานตั้งอยู่ที่กรมรถไฟ เชียงสะพานพวงค์ ต่อมาได้ย้ายมาตั้งที่สถานีรถไฟหัวลำโพง เมื่อพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ทรงย้ายไปดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงพาณิชย์ และคมนาคม งานด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้ย้ายไปอยู่ที่กระทรวงพาณิชย์ และคมนาคมด้วย แต่ยังคงทำงานร่วมกับกรมรถไฟ มีสำนักงานตั้งที่ถนนเจริญกรุง หน้าไปรษณีย์กลางการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้เริ่มขึ้นอย่างชัดเจนใน พ.ศ. 2479 เมื่อ กระทรวงเศรษฐกิจเสนอโครงการบำรุงอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทยต่อคณะรัฐมนตรี โดยเสนอแผนและวัตถุประสงค์ของการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 3 ประการ คือ 1) งานโฆษณาชักชวนนักท่องเที่ยว 2) งานรับรองนักท่องเที่ยว 3) งานบำรุงสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักในการเสนอโครงการนี้ กระทรวงเศรษฐกิจได้เสนอให้จัดเป็นรูปของสมาคมการท่องเที่ยว คณะรัฐมนตรีประชุมปรึกษา เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2479 มีมติรับหลักการของการบำรุงอุตสาหกรรมท่องเที่ยว แต่ไม่รับหลักการในการจัดตั้งให้เป็นรูปสมาคม ได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง ดำเนินงานโดยให้กระทรวงเศรษฐกิจ เป็นเจ้าของเรื่อง กระทรวงเศรษฐกิจได้มอบงานนี้ให้กรมพาณิชย์ เป็นผู้จัดทำเพราะกรมพาณิชย์มีแผนกส่งเสริมพาณิชย์ และท่องเที่ยวอยู่กระทรวงเศรษฐกิจได้ดำเนินการเรื่องนี้ต่อมาจนเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดขึ้น และสำนักงานถูกระเบิด จึงเลิกกิจการไปชั่วคราวเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2492 คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาเห็นควรปรับปรุงหน่วยงานท่องเที่ยวขึ้นใหม่ จึงได้มีมติให้กรมโฆษณา การยกร่างโครงการปรับปรุงหน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา ในการประชุม เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2492 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้กรมโฆษณาการพิจารณาส่งเสริมการท่องเที่ยว กรมโฆษณาการได้ทำความเข้าใจกับกระทรวงเศรษฐกิจ ซึ่งในสมัยนั้นมีชื่อว่า กระทรวงพาณิชย์และคมนาคม ขอโอนกิจการส่งเสริมการท่องเที่ยว จากกระทรวงพาณิชย์และคมนาคมมาอยู่กับกรมโฆษณาการ สำนักนายกรัฐมนตรี และให้เรียกส่วนงานนี้ว่า "สำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว" ซึ่งงบประมาณของกรมโฆษณาการเป็นงบประมาณค่าใช้จ่ายของสำนักงานนี้ ต่อมากรมโฆษณาการได้พิจารณาเห็นว่ากิจการส่งเสริมการท่องเที่ยวกำลังตื่นตัวในประเทศไทยมาก จึงได้จัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีฐานะเทียบเท่ากอง เรียกว่า "สำนักงานท่องเที่ยว" โดยพระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการกรมโฆษณาการในสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2493 (<http://thai.tourismthailand.org/>)

ประเทศไทยจัดได้ว่าเป็นประเทศแรก ๆ ในภูมิภาคที่ได้มีการริเริ่มโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการ และในฐานะสมาชิกของกลุ่มประเทศอาเซียน ประเทศไทยสามารถที่จะเสนอบริการที่รวมแหล่งท่องเที่ยวของสมาชิกกลุ่ม หรือมีการร่วมกันส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อผลประโยชน์ที่จะได้รับร่วมกัน ส่วนการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวชาวไทย ส่วนการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วของประเทศไทย ทำให้กลุ่มผู้มียรายได้ปานกลางเพิ่มขึ้น แต่หลังจากเกิดภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ พ.ศ.2536 วิกฤตทางการเมือง พ.ศ.2549 และจากการจัดรายการส่งเสริมไทยเที่ยวไทยของภาครัฐเป็นผลทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มมากขึ้น เมื่อเกิดกระแสการตื่นตัวด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ประกอบกับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันมีความชื่นชอบในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ และทำความเข้าใจในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นที่เป็นจุดหมายปลายทางเพิ่มมากขึ้น โดยมีความประสงค์ที่จะสร้างความคุ้นเคยกับประชาชนในท้องถิ่น หรือมีความนิยมในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการศึกษามากกว่าในอดีต แหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยจึงมีความเหมาะสมต่อการตอบสนองการเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวชมธรรมชาติ โบราณสถาน ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชาวบ้าน ซึ่งในแต่ละจังหวัดของประเทศไทยเองก็มีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว และมีศักยภาพเพียงพอที่จะรองรับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบใหม่นี้

จังหวัดราชบุรีมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เช่น ตลาดน้ำดำเนินสะดวก อ.ดำเนินสะดวก วัดขนอนหนังใหญ่ อ.โพธาราม วัดหนองหอย อ.เมือง ถ้าเขาบินถ้ำจอมพล อ.จอมบึง และรีสอร์ททางธรรมชาติที่กำลังได้รับความนิยมใน อ.สวนผึ้ง และอำเภอบ้านคา จากการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องเป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวด้านข้อมูล ข่าวสารในการเดินทางไปในสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆของจังหวัดราชบุรี ข้อมูลข่าวสารที่ปรากฏบนระบบออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตถึงแม้ว่าจะมีข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวหลากหลาย แต่คู่มือนักท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีแบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์นั้นยังไม่มีปรากฏ ซึ่งคู่มือนี้จะมีประโยชน์อย่างมากสำหรับนักท่องเที่ยวเพราะในปัจจุบันสังคมออนไลน์สามารถใช้ได้ในทุกๆ ที่ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และระบบเครือข่ายโทรศัพท์ จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ของคู่มือนักท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีแบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาข้อมูล วิเคราะห์และออกแบบ รวมทั้งใช้โปรแกรมในการพัฒนา คู่มือนักท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีแบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์ขึ้นมา เพื่อตอบสนองการประชาสัมพันธ์ให้กับ

นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในจังหวัดราชบุรีแบบยั่งยืนและนักท่องเที่ยวที่ได้มาเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรีจะได้มีการเตรียมความพร้อมจากข้อมูลดังกล่าว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาคู่มือนักท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีแบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมคู่มือนักท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีแบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้คู่มือนักท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีแบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคนิค จำนวน 4 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี จำนวน 4 ท่าน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

กลุ่มที่ 2 ผู้ใช้คู่มือนักท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีแบบ eBook ผ่านระบบออนไลน์ จำนวน 52 ท่าน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ คู่มือนักท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีแบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1.ความเหมาะสมของคู่มือนักท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีแบบ eBook ผ่านระบบออนไลน์
2.ความพึงพอใจของผู้ใช้คู่มือนักท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีแบบ eBook ผ่านระบบออนไลน์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาคู่มือนักท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีแบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์ ได้แก่ 1) โปรแกรม Adobe Photoshop 2) โปรแกรม Adobe Illustrator และ 3) โปรแกรม Desktop Author

2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินและการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือนักท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีแบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์

2) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้คู่มือนักท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีแบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การประเมินความเหมาะสมของคู่มือนักท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีแบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคนิคและเนื้อหา ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี จำนวน 8 ท่าน ดำเนินการดังนี้

1) แจกแบบประเมินความเหมาะสมให้กับผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคนิค จำนวน 4 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี จำนวน 4 ท่าน

2) เก็บรวบรวมแบบประเมินความเหมาะสมและนำแบบประเมินความเหมาะสมที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วบันทึกข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสถิติ

2. การสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้คู่มือนักท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีแบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์ โดยผู้ใช้ที่มีต่อคู่มือนักท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีแบบ eBook ผ่านระบบออนไลน์ จำนวน 52 ท่าน ดำเนินการดังนี้

1) แจกแบบสอบถามความพึงพอใจให้ผู้ที่มีต่อคู่มือนักท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีแบบ eBook ผ่านระบบออนไลน์ จำนวน 52 ท่าน

2) เก็บรวบรวมแบบสอบถามความเหมาะสมและนำแบบสอบถามความเหมาะสมที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วบันทึกข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มือนักท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีแบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์ พบว่า

1. ผลการพัฒนาคู่มือนักท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีแบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์ โดยขอแนะนำหน้าจอของ e-Book ผ่านระบบออนไลน์ ดังนี้

1) ปกคู่มือนักท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีแบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์

ภาพตัวอย่างหน้าปกคู่มือนักท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีแบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์

2. ผลประเมินความเหมาะสมของคู่มือนักท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีแบบ eBook ผ่านระบบออนไลน์

1) ผลประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคนิค พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.51 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านข้อมูล (Data) อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.56 ส่วนด้านอักษร (Text) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.50 ด้านภาพนิ่ง (Image) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.50 และด้านสื่อวีดิทัศน์ (Video) มีค่าเฉลี่ย 4.42

2) ผลประเมินความเหมาะสมของคู่มือนักท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีแบบ eBook ผ่านระบบออนไลน์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.41 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านด้านตัวอักษร (Text) มีค่าเฉลี่ย 4.50 ด้านวีดิทัศน์ (Video) มีค่าเฉลี่ย 4.50 ด้านข้อมูล (Data) มีค่าเฉลี่ย 4.44 และด้านภาพนิ่ง (Image) มีค่าเฉลี่ย 4.25 ตามลำดับ

3. ผลประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อคู่มือนักท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีแบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์ พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.49 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านตัวอักษร (Text) อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.51 และด้านข้อมูล (Data) อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.51 ด้านภาพนิ่ง (Image) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.47 และด้านวีดิทัศน์ (Video) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.42 ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มือนักท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีแบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์ สรุปได้ว่า คู่มือนักท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีแบบ eBook ผ่านระบบออนไลน์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคนิค พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านข้อมูล (Data) อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านอักษร ด้านภาพนิ่ง และด้านสื่อวีดิทัศน์ อยู่ในระดับมาก ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านด้านตัวอักษร ด้านวีดิทัศน์ ด้านข้อมูล และด้านภาพนิ่ง และผู้ใช้คู่มือนักท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีแบบ eBook ผ่านระบบออนไลน์ ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านตัวอักษร และด้านข้อมูล อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านภาพนิ่ง และด้านวีดิทัศน์ อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มือนักท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีแบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์ พบว่า คู่มือนักท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีแบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์ ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคนิคมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก การพัฒนาคู่มือนักท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีแบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์ ได้พัฒนาขึ้นตามโครงสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book Construction) ซึ่งลักษณะโครงสร้างของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จะมีความคล้ายคลึงกับหนังสือทั่วไปที่พิมพ์ด้วยกระดาษ หากจะมีความแตกต่างที่เห็นได้ชัดเจนก็คือกระบวนการผลิต รูปแบบ และวิธีการอ่านหนังสือ และสรุปโครงสร้างทั่วไปของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย 1) หน้าปก (Front Cover) หน้าปก ซึ่งปกด้านหน้าของหนังสือซึ่งจะอยู่ส่วนแรก เป็นตัวบ่งบอกว่าหนังสือเล่มนี้ชื่ออะไร ใครเป็นผู้แต่ง 2) คำนำ (Introduction) คือคำบอกกล่าวของผู้เขียนเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูล และเรื่องราวต่างๆ ของหนังสือเล่มนั้น 3) สารบัญ (Contents) คือ ตัวบ่งบอกหัวเรื่องสำคัญที่อยู่ภายในเล่มว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง อยู่ที่หน้าใดของหนังสือ สามารถเชื่อมโยงไปสู่หน้าต่างๆ ภายในเล่มได้ 3) สารของหนังสือแต่ละหน้า (Pages Contents) สารของหนังสือแต่ละหน้า หมายถึง ส่วนประกอบสำคัญในแต่ละหน้า ที่ปรากฏภายในเล่ม ประกอบด้วย หน้าหนังสือ (Page Number) ข้อความ (Texts) ภาพประกอบ (Graphics) .jpg, .gif, .bmp, .png, .tiff เสียง (Sounds) .mp3, .wav, .midi ภาพเคลื่อนไหว (Video Clips, flash) .mpeg, .wav, .avi จุดเชื่อมโยง (Links) 4) ปกหลัง (Back Cover) ปกด้านหลังของหนังสือซึ่งจะอยู่ส่วนท้ายเล่ม และได้พัฒนาผู้ใช้คู่มือนักท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีแบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์ ครั้งนี้ได้พัฒนาให้ที่มีโครงสร้างเหมือนๆ กับหนังสือเล่มทั่วไป โดยจะประกอบด้วยหน้าปกหน้า-หลัง, สารบัญ, เนื้อหาภายในเล่ม และดัชนี เนื้อหาภายในเล่มอาจจะแบ่งออกเป็นบทแต่ละบทมีจำนวนหน้ามากน้อยแตกต่างกันไป ในแต่ละหน้าจะประกอบด้วยตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง (อาจจะแสดงทันทีหรือปรากฏเป็นปุ่มไว้ให้กดเรียกก็ได้) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์จะแตกต่างจากหนังสือเล่ม ในกรพลิกหน้า โดยที่ไม่ได้มีการพลิกหน้าจริง หากแต่เป็นไปในลักษณะของการซ้อนทับกัน (Barker and Singh, 1985 quoted in Barker and Manji, 1991: 276) สิ่งที่แตกต่างกันระหว่างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์กับหนังสือเล่มอย่างเด่นชัดคือ การปฏิสัมพันธ์และความเป็นพลวัต (Barker, 1996: 14)

ผู้ใช้คู่มือนักท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีแบบ e-Book ผ่านระบบออนไลน์มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก e-Book ผ่านระบบออนไลน์ อีกทั้ง e-Book ยังมีลักษณะเป็นหนังสือที่ไม่ใช้กระดาษ (อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้) สามารถสร้างให้มีภาพเคลื่อนไหวได้ สามารถใส่เสียงประกอบได้ สามารถแก้ไขและปรับปรุงข้อมูล (update) ได้ง่าย สามารถสร้างจุดเชื่อมโยง (links) ออกไปยังข้อมูลภายนอกได้ มีต้นทุนในการผลิตหนังสือต่ำ ไม่มีขีดจำกัดในการจัดพิมพ์ สามารถทำสำเนาได้ง่ายไม่จำกัด สามารถอ่านผ่านคอมพิวเตอร์ และสั่งพิมพ์ผลได้ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 1 เล่มมาก (ออนไลน์ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต) สามารถพกพาสะดวกได้ครั้งละจำนวนมากในรูปแบบของไฟล์คอมพิวเตอร์ และสามารถเข้าถึงได้ไม่จำกัดเรื่องสถานที่และเวลา ซึ่งสอดคล้องกับ Roffey (1995) ที่กล่าวไว้ว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อที่รวมเอาจุดเด่นของสื่อแบบต่างๆ มารวมอยู่ในสื่อตัวเดียว คือ สามารถแสดงภาพ แสง เสียง ภาพเคลื่อนไหว และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้ และมีความสามารถในการออนไลน์ผ่านเครือข่ายและเชื่อมโยงไปสู่โฮมเพจและเว็บไซต์ต่างๆ สามารถชักจูงผู้เรียนในการอ่าน, การเขียน, การฟังและการ พูดได้ และสอดคล้องกับข้อมูลที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ออนไลน์นวัตกรรมแห่งสื่ออนาคต (2541: 60 อ้างถึงใน สันทนา สงครินทร์, 2552) ที่นำเสนอไว้ว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีความสามารถในการออนไลน์ผ่านเครือข่ายและเชื่อมโยงไปสู่โฮมเพจและเว็บไซต์ต่างๆ อีกทั้ง ยังสามารถอ้างอิงในเชิงวิชาการได้ และหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรืออินเทอร์เน็ตจะทำให้การกระจายสื่อทำได้อย่างรวดเร็ว และกว้างขวางกว่าสื่อที่อยู่ในรูปสิ่งพิมพ์ อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงไปสู่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้โดยใช้ความสามารถของไฮเปอร์เท็กซ์

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาคู่มือการท่องเที่ยวผ่านแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนและบนแท็บเล็ตเนื่องจากการใช้งานแบบทุกที่ทุกเวลา และต้องมีความยืดหยุ่นด้านข้อมูลปรับแต่งได้เพราะมีสถานที่ท่องเที่ยวเกิดขึ้นได้ตลอด

เอกสารอ้างอิง

- สันทนา สงครินทร์. 2552. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์กับการสอนด้วยวีซีดี ระดับหลักสูตรวิชาชีพพระยະะสัน. อดรธานี: วิทยาลัยสารพัดช่างอดรธานี สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- Barker, Phillip. 1996. "Electronic Books : A Review and Assessment of Current Trends", **Educational Technology Review**. 6 (Autumn 1996) : 14-18.
- Barker, Philip and Manji, Karim. 1991. "Designing Electronic Books", **Educational and Training Technology International**. 28 (November 1991), 273-280.
- Roffey, Carol. 1995. "Teacher-friendly Technology. Electronic Books . Fad or Future?" (CD-ROM). Non-Classroom Material. 23 (April-May 1995), 88-90 Abstract from : Dialog Corporation, ERIC EJ504254.

การประเมินผลการดำเนินงานโครงการธนาคารประชาชนเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์
การพัฒนาของธนาคารออมสิน สาขาบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี
The Performance Evaluation of the People's Bank Project
for Strategy Development Determination of the Government Saving Bank
at Banpong Branch, Ratchaburi Province

วิชา อินทร์จันทร์

นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินผลการดำเนินงานโครงการธนาคารประชาชนของธนาคารออมสิน สาขาบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ในด้านการบริการ ด้านการให้สินเชื่อ และด้านการพัฒนา 2) เพื่อประเมินคุณภาพชีวิตของประชาชน ด้านการพึ่งตนเอง ด้านการเงินและรายได้และด้านความเป็นอยู่ที่ดี 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการธนาคารประชาชน และ 4) เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา ประชากรในการศึกษา คือ สมาชิกโครงการธนาคารประชาชนที่กู้เงิน จำนวน 600 คน ผู้บริหารธนาคารออมสิน จำนวน 3 คน และผู้ร่วมสนทนากลุ่มย่อยจำนวน 7 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกโครงการธนาคารประชาชนที่กู้เงิน จำนวน 180 คน ผู้บริหารธนาคารออมสินจำนวน 3 คน และผู้ร่วมสนทนากลุ่มย่อย จำนวน 7 คน รวมทั้งสิ้น 190 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามสมาชิก 2) แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร 3) แบบตรวจสอบรายการเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการธนาคารประชาชน และ 4) แบบสอบถามปลายเปิดสำหรับกรสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการประเมินโครงการธนาคารประชาชนของธนาคารออมสิน สาขาบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ในด้านการบริการ ด้านการให้สินเชื่อ และด้านการพัฒนา สมาชิกเห็นว่าคุณภาพการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารธนาคารออมสินเห็นว่า คุณภาพการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้บริหารธนาคารออมสินและสมาชิกโดยรวม พบว่า มีความสอดคล้องทั้ง 3 ด้าน 2) การประเมินคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 3) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการธนาคารประชาชนของธนาคารออมสิน สาขาบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี สมาชิกเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารธนาคารออมสินเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้บริหารธนาคารออมสินและสมาชิกโดยรวม พบว่า มีความสอดคล้องทั้ง 3 ด้าน และ 4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงการธนาคารประชาชน ของธนาคารออมสินสาขาบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี พบว่า ด้านการบริการ ยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการปรับปรุง ได้แก่ การจัดช่วงเวลาให้บริการโดยแยกลูกค้าทั่วไป กับลูกค้ากองทุนหมู่บ้านออกจากกัน ออกให้บริการนอกสถานที่ หาที่จอดรถให้ลูกค้าบริเวณใกล้เคียง จัดทำประชาสัมพันธ์ จัดเจ้าหน้าที่ดูแลให้บริการ ปรับปรุงด้านหลังเป็นที่จอดรถโดยแบ่งทางเข้าจากด้านหน้าของอาคาร และปรับปรุงภายในอาคารให้สวยงามดูโปร่งใส ลดพื้นที่การทำงานของพนักงานแล้วเพิ่มพื้นที่ให้บริการ ยุทธศาสตร์การดำรงรักษา ได้แก่ ให้บริการทุกคนเหมือนญาติของตนเอง ช่วยเหลือให้รวดเร็วและยุติธรรม ปลูกจิตสำนึกพนักงานให้มีคุณธรรม จริยธรรม และสัจธรรมในอาชีพ หัวหน้าต้องมีคุณธรรม โปร่งใส ความซื่อสัตย์ควรกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาความดีความชอบ ธนาคารและผู้บริหารต้องให้รางวัล ให้เกียรติ ประกาศเกียรติคุณ และถือเป็นปัจจัยสำคัญในการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง ด้านการให้สินเชื่อ ยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการปรับปรุง ได้แก่ จัดตั้งสำนักงานค้าประกันคนจน จัดตั้งกองทุนประกันความเสี่ยง ให้รางวัลลูกค้าที่มีวินัยชำระหนี้ตรงเวลา และสม่ำเสมอ จัดเจ้าหน้าที่ให้คำชี้แนะในการจัดทำเอกสารตัวอย่างให้ชัดเจน ยุทธศาสตร์การดำรงรักษา ได้แก่ การออมทรัพย์จากผลกำไร คัดเลือก ส่งเสริมหนึ่งลูกค้าหนึ่งอาชีพและประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมบุตรหลานลูกค้าที่ประสบความสำเร็จ โดยให้ทุนการศึกษา วางแผนการทำธุรกิจมาประกอบการขอกู้ จัดตั้งกลุ่มอาชีพและขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์กับหน่วยงานภาครัฐ ด้านการพัฒนายุทธศาสตร์เกี่ยวกับการปรับปรุง ได้แก่ รัฐบาลต้องโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงระดับ

รากหญ้า อบรมส่งเสริมพัฒนาอาชีพโดยการต่อยอดขึ้นไป สมาชิกต้องตั้งใจ มีความจริงใจ และติดตามข่าวจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ยุทธศาสตร์การดำรงรักษา ได้แก่ จัดทำโครงการอบรมพัฒนาอาชีพเดิมให้แตกยอดออกไปโดยการเพิ่มตลาดคัดเลือกลูกค้าที่ประสบความสำเร็จมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทำการประชาสัมพันธ์ทางสื่อและอื่น ๆ ให้มีผู้ใช้บริการเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ : การประเมินผล โครงการธนาคารประชาชน การกำหนดยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการปรับปรุง ยุทธศาสตร์การดำรงรักษา ด้านการบริการ ด้านการให้สินเชื่อ ด้านการพัฒนา

Abstract

The purposes of this study were 1) to evaluate the project in terms of service, loan credit and project development 2) to evaluate the members quality of life viability in terms of self reliance, financial viability, and basic needs 3) to study the problems and barriers of the project in terms of banking services provided, loan credit and project development according to the opinions of the members and the government savings bank's administrators and 4) to determine the development strategy

The 190 subjects consisted of 180 members of the people's savings bank project, 3 government savings bank's administrators and 7 experts. The 190 subjects were selected by simple random sampling and purposive sampling. The instruments used in the study were 1) questionnaire for members 2) administrators interview form 3) project documentation check list 4) open-ended questions and answers for focus groups discussion. The statistics used to analyze data were percentage, the arithmetic means and standard deviation.

The findings of the study indicated that : 1) The project evaluation in terms of service, loan credit and project development in general was good based on feed-back from both members and banking administrators in all three categories. The member's quality of life viability was at moderate level. 3) The problems and barriers of the project were at a moderate level based on feed-back from both members and banking administrators in all three categories. 4) For strategy of project development it was found that : the first, strategy for improvement such as time of service for members banking administrators devided from regular customers, mobile banking service, customer's car parking should be provided, publicity should be provided also upgrading office facilities. The second, strategy for maintaining good-will, such as service with a family-atmosphere, awaranses of morality and good business practice, bank administrators should be moral and accountable, banking staff should be rewarded and promoted for good work. The third, strategy for loan credit needs to have a government guarantee office for the poor, risk insurance, good customer should be rewarded, provide banking staff to facilitate the members in dealing with banking documentation. The fourth, strategy of maintaining good-will strategy for saving from profit, selecting one of the best good-will, such as from one occupation as a model customer, offering by scholarships to successful member's children, business planning for loan, set up business development. Strategy for improvement such as government must advertising at the grass-root level, training and educate members to build up their occupational skills and follow up their projects. Strategy for maintainance of good-will such as : expanding more successful projects and marketing, selecting success cases customers to exchange their experience and promoting the project in order to incese the project member.

Keywords : evaluation, the people's bank project, strategy determination, strategy for improvement, strategy for maintaining good will, planning for service, planning for loan, business development

บทนำ

โครงการธนาคารประชาชน (ธนาคารออมสิน. 2544) เป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญและแรงจูงใจของรัฐบาล พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี คือ ส่งเสริมให้เกิดการกระจายรายได้และสร้างโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินให้กับประชาชนผู้มีรายได้น้อยเพื่อเป็นทางเลือกและลดการพึ่งเงินกู้ยืมในระบบ ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีโอกาสในการสร้างงานและรายได้ด้วยตนเองลงทุนประกอบอาชีพได้สะดวกมากยิ่งขึ้น รัฐบาลได้มอบหมายให้ธนาคารออมสิน ซึ่งเป็นสถาบันการเงินของรัฐเปิดให้บริการทางการเงินแก่ผู้ประกอบการรายย่อย เรียกว่า สินเชื่อโครงการธนาคารประชาชน เปิดให้บริการทั่วประเทศเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2544 ต่อมาประชาชนที่เป็นสมาชิกและกู้เงินไปแล้วจำนวนหนึ่งไม่สามารถชำระหนี้เงินกู้คืน ได้อย่างสม่ำเสมอเป็นหนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้และมีผลกระทบต่อธนาคารออมสิน

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะประเมินผลการดำเนินงานโครงการธนาคารประชาชนในด้านการบริการ ด้านการให้สินเชื่อ และด้านการพัฒนา ในมุมมองของสมาชิกและผู้บริหารว่ามีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ เช่น ขอกู้เงินไปลงทุนประกอบอาชีพแล้วเป็นอย่างไร มีเงินออมและรายได้เพิ่มขึ้นหรือไม่ พึ่งพาตนเองได้อย่างไร เพื่อนำผลการประเมินโครงการที่ได้รับมาปรับปรุงและหรือดำรงรักษาให้มีประสิทธิภาพ โดยการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อปรับปรุงแก้ไข และดำรงรักษาในการดำเนินงานในระยะต่อ ๆ ไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน โครงการธนาคารประชาชน ของธนาคารออมสินสาขาบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ในด้านการบริการ ด้านการให้สินเชื่อ และด้านการพัฒนา
2. เพื่อประเมินคุณภาพชีวิตของประชาชน ด้านการพึ่งตนเอง ด้านการเงินและรายได้ และด้านความเป็นอยู่ที่ดี
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการธนาคารประชาชนของธนาคารออมสิน สาขาบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ในด้านการบริการ ด้านการให้สินเชื่อ และด้านการพัฒนา ตามความคิดเห็นของสมาชิกและผู้บริหารธนาคารออมสิน
4. เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา โครงการธนาคารประชาชนของธนาคารออมสิน สาขาบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมินผล (Evaluation Research) เพื่อประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับสินเชื่อโครงการธนาคารประชาชนของธนาคารออมสินสาขาบ้านโป่ง ที่มีผลกระทบต่อธนาคารและคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มาสมัครเป็นสมาชิกและขอกู้เงินจากธนาคารออมสินสาขาบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ไปลงทุนประกอบอาชีพและนำผลประเมินที่ได้รับมาวิจัยเชิงคุณภาพ โดย Focus group เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อไป

ประชากรในการศึกษาคือ สมาชิกโครงการธนาคารประชาชนที่กู้เงิน จำนวน 600 คน ผู้บริหารธนาคารออมสิน จำนวน 3 คน และผู้ร่วมสนทนากลุ่มย่อย จำนวน 7 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการกำหนดเกณฑ์ใช้กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 30 ของประชากร 600 คน คือ 180 คน ส่วนผู้บริหารธนาคารออมสิน จำนวน 3 คน และกลุ่มสนทนากลุ่มย่อย จำนวน 7 คน เลือกโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) ด้วยวิธีการกำหนดเกณฑ์ใช้กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 ของประชากร รวมกลุ่มตัวอย่าง 190 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 4 ฉบับ ดังนี้คือ

1. ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามประชาชนที่สมัครสมาชิกโครงการธนาคารประชาชนและขอกู้
2. ฉบับที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร
3. ฉบับที่ 3 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการธนาคารประชาชนของธนาคารออมสินสาขาบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

4. ฉบับที่ 4 แบบคำถามปลายเปิดและไม่มีโครงสร้าง ผู้วิจัยนำข้อค้นพบจากผลการประเมินโครงการธนาคารประชาชนในแต่ละด้าน ว่าสิ่งใดควรปรับปรุงและสิ่งใดควรดำรงรักษา มาเป็นหัวข้อในการสนทนากลุ่ม (Focus group) การหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วกำหนดข้อคำถามให้ครอบคลุมข้อมูลวิจัยและตัวแปร ทุก ๆ ด้าน แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาแบบข้อคำถามเพื่อหาคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา IOC (Index of Item-Objective Congruence) ต้องไม่ต่ำกว่า 0.5 แล้วนำเฉพาะแบบสอบถามไปทดสอบเพื่อหาความเชื่อมั่นที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างจริง 30 คน โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาช ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) 0.905

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. ผลการดำเนินงานโครงการธนาคารประชาชน ในด้านการบริการ ด้านการให้สินเชื่อ และด้านการพัฒนา วิเคราะห์ความสอดคล้องของเนื้อหาจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ โดยใช้ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. คุณภาพชีวิตของสมาชิกจากแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน วิเคราะห์ความสอดคล้องของเนื้อหาจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ โดยใช้ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. จากการประเมินคุณภาพของการดำเนินงานโครงการธนาคารประชาชนในส่วนของสมาชิกที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 180 คน ให้ความเห็นในการประเมินผล ในด้านการบริการ ด้านการให้สินเชื่อและด้านการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการพัฒนา ($\bar{X}=3.64$, $S=0.80$) ด้านการบริการ ($\bar{X}=3.44$, $S=1.03$) และด้านการให้สินเชื่อ ($\bar{X}=3.38$, $S=0.90$) และจากการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโครงการธนาคารประชาชนที่ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จำนวน 3 ราย ให้ความเห็นต่อผลการดำเนินงานในด้านการบริการ ด้านการให้สินเชื่อและด้านการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการพัฒนา ($\bar{X}=3.80$, $S=0.40$) ด้านการบริการ ($\bar{X}=3.37$, $S=0.40$) และด้านการให้สินเชื่อ ($\bar{X}=3.03$, $S=0.68$)

2. จากการประเมินระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกโครงการธนาคารประชาชน ในด้านการพึ่งตนเอง ด้านการเงินและรายได้ และด้านความเป็นอยู่ที่ดี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านความเป็นอยู่ที่ดี ($\bar{X}=3.25$, $S=0.78$) ด้านการเงินและรายได้ ($\bar{X}=3.17$, $S=0.89$) ด้านการพึ่งตนเอง ($\bar{X}=3.03$, $S=0.97$)

3. จากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการธนาคารประชาชนในด้านการบริการ ด้านการให้สินเชื่อและด้านการพัฒนา ในส่วนของสมาชิกที่กู้เงินตอบแบบสอบถาม จำนวน 180 คน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการพัฒนา ($\bar{X}=3.39$, $S=0.94$) ด้านการบริการ ($\bar{X}=3.15$, $S=1.16$) และด้านการให้สินเชื่อ ($\bar{X}=3.10$, $S=0.77$)

ในส่วนความคิดเห็นของผู้บริหารธนาคารออมสินที่ตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวน 3 คน ให้ความเห็นในเรื่องของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ในด้านการบริการ ด้านการให้สินเชื่อและด้านการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการพัฒนา ($\bar{X}=3.47$, $S=0.23$) ด้านการบริการ ($\bar{X}=3.26$, $S=0.46$) และด้านการให้สินเชื่อ ($\bar{X}=2.60$, $S=0.23$)

4. ผลการกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานโครงการธนาคารประชาชนของธนาคารออมสินสาขาบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี มีดังนี้ 1) ด้านการบริการ ยุทธศาสตร์การปรับปรุง คือ สถานที่จอดรถคับแคบไม่เพียงพอ ยุทธศาสตร์ดำรงรักษา คือ การให้บริการที่ซื่อสัตย์ ไม่หวังสิ่งตอบแทน พนักงานยิ้มแย้ม แจ่มใส 2) ด้านการให้สินเชื่อ ยุทธศาสตร์การปรับปรุง คือ การหาหลักทรัพย์หรือบุคคลค้ำประกันยาก ยุทธศาสตร์ดำรงรักษา คือ การใช้เงินกู้ตรงตามวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์ ธุรกิจมีสภาพคล่อง 3) ด้านการพัฒนา ยุทธศาสตร์การปรับปรุง คือ สมาชิกได้รับการพัฒนาจากหน่วยงานภาครัฐน้อย ยุทธศาสตร์ดำรงรักษา คือ สมาชิกมีความรู้และความพร้อมในการพัฒนาธุรกิจของตนเอง โครงการธนาคารประชาชนมีประโยชน์ต่อสมาชิกมาก

การอภิปรายผลวิจัย

จากผลการวิจัยดังกล่าว สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการประเมินการดำเนินงานในส่วนของสมาชิกพบว่าด้านการบริการ ด้านการให้สินเชื่อ และด้านการพัฒนา โดยรวมสมาชิกเห็นว่ามีความประทับใจมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพนักงานสินเชื่อมีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความขยัน อดทน ซื่อสัตย์ ไม่หวังสิ่งตอบแทน กระตือรือร้น ให้บริการด้วยความรวดเร็ว ทันต่อความต้องการ เอาใจใส่ลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ ยุติธรรม พุดจาสุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส ส่งผลให้สมาชิกโครงการเกิดความพึงพอใจ มีความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของโครงการธนาคารประชาชน จึงสมัครเข้าเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับหนึ่งในสมรรถนะหลัก(Core Competency) ของธนาคารออมสิน คือ บริการด้วยใจ (Service Mind) (ธนาคารออมสิน. 2556 : 27) และสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการให้บริการ สุจิตา โพธิ์ไพฑูริย์ (อ้างถึงใน ธีระศักดิ์ เขมมนุเชษฐ์. 2546 : 20) ได้อธิบายความพึงพอใจในการบริการหรือความสามารถในการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับบริการ คือ 1) ความสามารถในการให้บริการอย่างเสมอภาค หมายถึง ความยุติธรรม ทุกคนเท่าเทียมกัน ได้รับบริการมาตรฐานเดียวกัน 2) ความสามารถในการให้บริการตรงต่อเวลา หมายถึง ตรงเวลา รวดเร็ว และทันต่อเวลา

ในส่วนของผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารให้ความเห็นต่อการประเมินผล ด้านการบริการ ด้านการให้สินเชื่อ และด้านการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่าผู้บริหารมีการมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบงานอย่างชัดเจน มีการติดตามประเมินผลการให้บริการอย่างใกล้ชิด ในการประชุมประจำเดือนจะนำเรื่องการให้บริการมาพูดคุย ๆ สอนให้พนักงานช่วยเหลือสมาชิกในการเขียนคำขอกู้ แนะนำด้วยความสุภาพยิ้มแย้มแจ่มใส จนลูกค้ามีความมั่นใจว่าสินเชื่อโครงการธนาคารประชาชนมีประโยชน์แก่สมาชิก ทำให้สมาชิกมีเงินหมุนเวียนไม่กู้เงินนอกระบบ ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับพันธกิจ (Mission) ของธนาคารออมสิน คือ เป็นสถาบันเพื่อการลงทุนและพัฒนา เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก และรับผิดชอบต่อสังคม (ธนาคารออมสิน. 2556 : 26)

2. การประเมินคุณภาพชีวิตของสมาชิก พบว่า ด้านการพึ่งตนเอง ด้านการเงินและรายได้ ด้านความเป็นอยู่ที่ดี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแต่เดิมสมาชิกโครงการธนาคารประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอบ้านโป่ง มีค่าครองชีพสูง การแข่งขันด้านการค้ามีมาก หาเงินได้น้อย มีภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัวมาก ต้องอาศัยเงินกู้นอกระบบ แต่ต้องส่งดอกเบี้ยเป็นรายวัน ทำให้ความเป็นอยู่ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนรายที่ไม่กู้เงินนอกระบบจะดำรงชีพอย่างพอมีพอกิน เลี้ยงดูบุคคลในครอบครัวได้อย่างมีความสุข มีกำไรจากการค้าขาย มีอาหารเครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค พึ่งตนเองได้ สอดคล้องกับ ทฤษฎีพึ่งตนเอง และพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในหลายโรกาสา (อ้างถึงใน สนธยา พลศรี 2545 : 225) เช่น เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาครบรอบ 70 ปี ตอนหนึ่งว่า “เป้าหมายในการพัฒนา คือ การมีเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ และพร้อมจะรับความเจริญจากโลกภายนอก โดยพึ่งตนเอง ช่วยตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ พอมี พอกิน โดยเฉพาะอาหารและที่อยู่อาศัย ผลิตเองไม่ได้ก็แลกเปลี่ยนกัน ซื้อจากภายนอกบ้าง แต่ควรซื้อและใช้ของที่ทำในท้องถิ่นหรือในประเทศไทย ก่อหนี้ให้น้อยที่สุดมีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย

3. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการธนาคารประชาชนในส่วนของสมาชิก พบว่า ด้านการบริการ ด้านการให้สินเชื่อ และด้านการพัฒนา โดยรวมสมาชิกเห็นว่าอยู่ระดับ ปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า พนักงานธนาคารออมสินสาขาบ้านโป่งมีน้อย แต่ประมาณงานโดยรวมมีมาก สถานที่ให้บริการคับแคบ ที่จอดรถไม่สะดวกและเพียงพอ สมาชิกได้รับเอกสารล่าช้า ถึงแม้พนักงานจะมีมารยาทดี กระตือรือร้นในการให้บริการมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัญจรี เจริญสุข, อาธิ คุรุศากยงค์ และ สุนีย์ ล่องประเสริฐ (2546 : 202) พบว่า หมู่บ้านบางแห่งที่อยู่ห่างไกลไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสินเชื่อโครงการธนาคารประชาชน

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการธนาคารประชาชนในส่วนของผู้บริหาร พบว่า ด้านการบริการ ด้านการให้สินเชื่อ และด้านการพัฒนา โดยรวมผู้บริหารเห็นว่าอยู่ระดับ ปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารไม่สามารถดำเนินการเกี่ยวกับเรื่อง สถานที่คับแคบ ที่จอดรถไม่เพียงพอได้ด้วยตนเองต้องรายงานให้สำนักงานใหญ่ทราบและดำเนินการตามที่เห็นสมควรต่อไป สาขาบ้านโป่งมีพนักงานจำกัดแต่ให้บริการอย่างสุดความสามารถ นี่ค้ำข้างระมี แนวโน้มสูงขึ้นพนักงานติดตามหนี้ไม่ต่อเนื่อง ขาดการประชาสัมพันธ์ต้องร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ภายในองค์กรเดียวกัน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมของสมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัญจรี เจริญสุข, อาธิ คุรุศากยงค์ และ สุนีย์ ล่องประเสริฐ (2546 : 203) พบว่า โครงการธนาคารประชาชน มีปัญหาและอุปสรรค คือ พนักงานให้บริการแก่สมาชิกยังมีไม่

เพียงพอ ต้องรับนักศึกษาฝึกงานช่วยแบ่งเบาภาระงานเดิมซึ่งมีปริมาณงานมาก สมาชิกที่ขอกู้เงินไม่ค่อยเข้าใจระเบียบวิธีการขอกู้และเตรียมเอกสาร เนื่องจากการประชาสัมพันธ์น้อยและไม่ทั่วถึง

4. การกำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาโครงการ จากผลการประเมิน พบว่า การดำเนินงานในหลาย ๆ ด้านยังไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ต้องปรับปรุงแก้ไข และอีกหลาย ๆ ด้านได้ผลดี สมควรดำรงรักษาไว้ แยกแต่ละด้านดังนี้

4.1 ด้านการบริการ ค้นพบ ยุทธศาสตร์ปรับปรุง ได้แก่ 1) จัดช่วงเวลาให้บริการโดยแยกลูกค้าทั่วไปกับลูกค้ากองทุนหมู่บ้านออกจากกัน 2) ออกรับฝากนอกสถานที่ 3) หาที่จอดรถให้ลูกค้าในบริเวณใกล้เคียง แล้วทำการประชาสัมพันธ์ และจัดเจ้าหน้าที่ดูแลให้บริการ 4) ปรับปรุงด้านหลังอาคารเป็นที่จอดรถ โดยแบ่งทางเข้าด้านหน้าจากการปรับปรุงอาคาร 5) ปรับปรุงภายในอาคารให้สวยงาม ดูโปร่งใส ลดพื้นที่การทำงานของพนักงานแล้วเพิ่มพื้นที่ให้บริการ ส่วนเอกสาร เพิ่ม อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็นควรเก็บไว้ในสถานที่ที่เหมาะสม สะดวกต่อการนำมาใช้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการให้บริการ ที่กล่าวว่า การให้บริการอย่างก้าวหน้า หมายถึง การให้บริการที่มีการปรับปรุงคุณภาพและปรับปรุงผลการปฏิบัติงานหรือการเพิ่มประสิทธิภาพ ความสามารถ ที่จะทำให้ดีขึ้นได้มากยิ่งขึ้น โดยใช้การพัฒนาการบริการ ทั้งในด้านบริการและด้านคุณภาพให้มีความเจริญก้าวหน้าตามลักษณะของการบริการ (ธีระศักดิ์ เขมะนุเชษฐ์. 2546 : 11) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ได้แก่ สถานที่ การเข้าถึงได้สะดวก เมื่อผู้ใช้บริการมีความต้องการย่อมก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อการบริการ เช่น ทำเลที่ตั้งและการกระจายสถานที่ให้บริการให้ทั่วถึง เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ (สมคิด รวยเงิน. 2546 : 27-28)

นอกจากนี้ยังค้นพบยุทธศาสตร์ดำรงรักษา ได้แก่ 1) ควรให้บริการลูกค้าทุกคนเหมือนญาติสนิทของตนเอง 2) ปลุกจิตสำนึกโดยอบรมให้มีคุณธรรม จริยธรรมในอาชีพ 3) หัวหน้าหน่วยงานต้องมีคุณธรรม โปร่งใส ซื่อสัตย์ 4) ธนาकारและผู้บริหารต้องให้รางวัล ประกาศเกียรติคุณแก่ผู้ปฏิบัติ และยังสอดคล้องกับหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า คือ สังคหัตถ์ 4 กล่าวคือ นักบริหารจะสามารถผูกใจเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาได้ต้องมีสังคหัตถ์ 4 ได้แก่ ทาน หมายถึง การให้ โอมอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เช่นการให้รางวัล หรือเลื่อนขั้นเลื่อนเงินเดือน ปิยวาจา หมายถึง การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน อตถจริยา หมายถึง การทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น สงเคราะห์ประชาชน สมนัตตา หมายถึง การวางตัวสม่ำเสมอ วางตัวพอดี ไม่ทอดทิ้งเพื่อนร่วมงาน นอกจากนี้ผู้บริหารต้องมีพรหมวิหาร 4 คือ 1) เมตตา ได้แก่ ความรัก ความหวังดี ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข 2) กรุณา นักบริหารต้องมีความสงสาร และหาทางช่วยเหลือให้พ้นทุกข์ 3) มุทิตา นักบริหารต้องส่งเสริมให้คนทำงานมีโอกาสพัฒนาความรู้ ความสามารถจนได้เงินเดือนสูงขึ้น ให้โอกาสทุกคน ชื่นชมในความก้าวหน้า 4) อุเบกขา คือ ความรู้จักวางเฉยเป็นกลาง ไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่ง ต้องมีความยุติธรรมในการให้รางวัลทุกคนอย่างถ้วนหน้า (พระเมธีธรรมภรณ์. ม.ป.ป. : 46)

4.2 ด้านการให้สินเชื่อ ค้นพบ ยุทธศาสตร์ปรับปรุง ได้แก่ 1) การจัดตั้งสำนักงานค้าประกันคนจน 2) การจัดตั้งกองทุนค้าประกันความเสี่ยง 3) ให้รางวัลลูกค้าที่มีวินัย ชำระหนี้ตรงเวลาสม่ำเสมอ 4) จัดเจ้าหน้าที่ที่ค้าชี้แจง และ 5) จัดเอกสารตัวอย่างให้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการพัฒนาอีกหนึ่งรูปแบบ (The Concept of Another Development) มีแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญคือเน้นคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา เพราะคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด จึงต้องนำศักยภาพและความคิดสร้างสรรค์ของคนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาให้มากที่สุด (สนธยา พลศรี. 2545 : 214) และยังสอดคล้องกับผลสำรวจปัญหาโครงการธนาकारประชาชนในเขตพื้นภาคกลาง (ปัญหาและอุปสรรคโครงการธนาकारประชาชน. 2549) พบว่า มีปัญหาไม่สามารถหาผู้ค้าประกันเงินกู้ตามเกณฑ์ที่กำหนด ข้อเสนอแนะ คือ ให้ค้าประกันตนเองได้หรืออย่างน้อยให้คนในครอบครัวเป็นผู้ค้าประกัน หรือใช้หลักทรัพย์อื่นค้าประกันแทนบุคคลค้าประกันภาคเหนือ พบว่า การค้าประกันโดยบุคคลล้าบามาก เนื่องจากปัจจุบันไม่มีใครอยากเป็นผู้ค้าประกันเพราะเป็นความเสี่ยง

นอกจากนี้ยังค้นพบยุทธศาสตร์ดำรงรักษา ได้แก่ 1) การออมทรัพย์และใช้อย่างพอเพียง 2) คัดเลือกส่งเสริมหนึ่งลูกค้าหนึ่งอาชีพ และประชาสัมพันธ์ 3) ส่งเสริมบุตรหลานลูกค้าที่ประสบความสำเร็จ เช่น ให้ทุนการศึกษา 4) วางแผนการทำธุรกิจมาประกอบการกู้ 5) จัดตั้งกลุ่มอาชีพและขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์กับหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีฉันทมติ ซึ่งมองสังคมว่าประกอบด้วยส่วนย่อย ๆ หลายส่วน เปรียบเสมือนส่วนประกอบของสิ่งที่มีชีวิต ส่วนย่อย ๆ เหล่านี้จะช่วยกันรักษาลักษณะสมดุลของส่วนรวม ประกอบด้วยสถาบันทางสังคม รูปแบบพฤติกรรมทางสังคมร่วมกัน อารังรักษาให้อยุรอด เป็นไปตามความเห็นของทฤษฎีฉันทมติซึ่งเห็นว่า ยุทธศาสตร์ที่ค้นพบในประเด็นที่มีการออมทรัพย์ จัดตั้งกลุ่มอาชีพ และขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์กับหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งการที่จะรวมกลุ่มกันต้องมีทัศนคติเหมือนกัน สนใจร่วมกัน พึ่งพาอาศัยกัน ไม่ขัดแย้งกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

4.3 ด้านการพัฒนา ค้นพบ ยุทธศาสตร์ปรับปรุง ได้แก่ 1) รัฐบาลต้องโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงระดับรากหญ้า 2) อบรมส่งเสริมอาชีพเดิมโดยการต่อยอดผลิตภัณฑ์ขึ้นไป 3) สมาชิกต้องตั้งใจมีความจริงจังพร้อมกับติดตามข่าวจากภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจ (เกื้อ วงศ์บุญสิน. 2545 : 31-33) :ซึ่งให้ความสำคัญกับประเด็นต่าง ๆ มากน้อยแตกต่างกันออกไป ในส่วนของการเจริญทางเศรษฐกิจมี 2 แนวทาง คือ 1) เพิ่มอุปสงค์และการเพิ่มอุปทานรวม คือ ทฤษฎีว่าด้วยขั้นตอนความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ในสังคมเดิม เศรษฐกิจยังอยู่ในสภาพยังไม่ปรับปรุง 2) ประเทศเจริญขึ้นเริ่มนำเริ่มนำความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการเกษตร 3) ขั้นตอนที่ยานขึ้น ความสำเร็จเกิดขึ้นได้ในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจพอเพียง 4) ขั้นผลึกต้น มีการใช้เทคโนโลยีทันสมัย และการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ 5) ขั้นบริโภคขนาดใหญ่ อุดมสมบูรณ์ มีสภาพการใช้งานอย่างเต็มที่

นอกจากนี้ยังค้นพบยุทธศาสตร์ดำรงรักษา ได้แก่ 1) ทำการอบรมพัฒนาอาชีพเดิมให้แตกยอดออกไปโดยการเพิ่มตลาดใหม่ 2) ประชาสัมพันธ์ทางสื่อและอื่น ๆ 3) คัดเลือกลูกค้าที่ประสบความสำเร็จมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และ 4) ทำการประชาสัมพันธ์ให้มีผู้ใช้บริการเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับทฤษฎีการกระจายรายได้และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ที่เสนอว่า การดำเนินงานการพัฒนาเศรษฐกิจควรดำเนินการด้วยการกระจายรายได้ควบคู่ไปกับการระดมทุน โดย ยกกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของคนในชนบทให้มีการผลิตสูงขึ้นและมีมาตรฐานในการดำรงชีพโดยบริการจากภาครัฐ และให้โอกาสแก่กลุ่มประชากรที่ยากจน เพื่อให้เข้าถึงบริการภาครัฐ (สนธยา พลศรี. 2545 : 175) ซึ่งจะเห็นว่ายุทธศาสตร์ที่ค้นพบในประเด็นการอบรมวิชาชีพ การประชาสัมพันธ์คัดเลือกลูกค้าที่ประสบความสำเร็จมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่ออยู่รอดของสมาชิกและสังคม

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานโครงการธนาคารประชาชนของธนาคารออมสิน สาขาบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี พบยุทธศาสตร์ในการปรับปรุงและดำรงรักษาทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการบริการ ด้านการให้สินเชื่อ และด้านการพัฒนา ครั้งต่อไปควรมายุทธศาสตร์ที่ค้นพบมาทำการวิจัยเชิงทดลอง และอีกประการหนึ่งสินเชื่อโครงการธนาคารประชาชนของธนาคารออมสิน สาขาบ้านโป่ง ยังมีหนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) เพิ่มมากขึ้น ควรทำการวิจัยในหัวข้อยุทธศาสตร์การแก้ไขหนี้ : กรณีศึกษาของธนาคารออมสินสาขาบ้านโป่ง โดยทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

เอกสารอ้างอิง

- เกื้อ วงศ์บุญสิน. 2545. ประชากรกับการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- ธีระศักดิ์ เขมะนุเชษฐ์. 2546 ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการโครงการธนาคารประชาชน : กรณีศึกษาธนาคารออมสิน สาขาบ้านโป่ง. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง. บธ.บ (สาขาบริหารธุรกิจ). นครปฐม. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- นัญจรี เจริญสุข, อาธิ ครูศากยงค์ และ สุนีย์ ล่องประเสริฐ. 2546. การประเมินผลการดำเนินงานโครงการธนาคารประชาชนในเขตภาคใต้ของประเทศไทย. ม.ป.พ.
- พระเมธีธรรมภรณ์ (ประยูรธมจิตโต). คุณธรรมสำหรับนักบริหาร. ม.ป.พ. ม.ป.ป.
- สนธยา พลศรี. 2545. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร : เดียนสโตร์.
- สมคิด รวยเงิน. 2546. การวิจัยและพัฒนา รูปแบบบริการศูนย์สุขภาพชุมชนแบบประชาชนมีส่วนร่วมของศูนย์สุขภาพจะโปรง. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม. (สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา). เพชรบุรี. สถาบันราชภัฏเพชรบุรี.
- ธนาคารออมสิน. 2556. ชีวิตเดินหน้าด้วยการออม รายงานความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ประจำปี 2556.
- ธนาคารออมสิน. 2555. คำสั่งที่ 49/2555 เรื่อง การให้สินเชื่อโครงการธนาคารประชาชน. วันที่ 19 เมษายน 2555. กรุงเทพมหานคร.

การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการ

ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

The Design of a Model to Enhance Academic Moral Virtues based on Sufficiency Economy Theory for Using in Educational Institute

วิวรรณ จันทรเทพย์¹ สุรางค์ มั่นยานนท์²

^{1,2} คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

ชุดโครงการวิจัยการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา 2) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

ชุดโครงการนี้ประกอบด้วยโครงการวิจัยย่อย 2 โครงการ ได้แก่ 1) การศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน 2) การศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ขันทดลองรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเรียนรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ จำนวน 40 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเรียนรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จำนวน 40 คน

ผลการวิจัย พบว่า

1. รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การวิเคราะห์ การออกแบบ กระบวนการเรียนรู้ และการประเมินผล ขั้นตอนและกิจกรรมของรูปแบบมี 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการกระตุ้นความสนใจ ขั้นการจัดกิจกรรมให้ความรู้ ขั้นบูรณาการคุณธรรมกับความคิด ขั้นประดิษฐ์งานด้วยมือ ขั้นสื่อผสมออนไลน์และขั้นหลากหลายการประเมิน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การกำหนดพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม การวิเคราะห์ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบผสมผสาน กระบวนการเรียนรู้แบบผสมผสาน การประเมินผลระหว่างเรียน การสรุปและนำเสนอผลงานการเรียนรู้แบบผสมผสาน และการประเมินผลรวบยอด ขั้นตอนและกิจกรรมของรูปแบบมี 8 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นสร้างเจตคติ ขั้นดำรงรู้ ขั้นปฏิบัติขั้นจัดสื่อผสมผสาน ขั้นทำการเชื่อมโยง ขั้นชั่วโมงยามติดตามผล ขั้นกลุ่มคนเสนองาน และขั้นรวมการประเมิน

2. ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนคุณธรรมจริยธรรมในด้านความรู้สึกและด้านพฤติกรรมโดยนักเรียนประเมินตนเอง ด้านพฤติกรรมโดยครูผู้สอนประเมินนักเรียนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนคุณธรรมจริยธรรมในด้านความรู้สึกและด้านพฤติกรรมโดยนักเรียนประเมินตนเอง ด้านพฤติกรรมโดยครูผู้สอนประเมินนักเรียนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะอยู่ในระดับมาก กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : คุณธรรมจริยธรรม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การเรียนรู้แบบผสมผสาน

Abstract

A set of the research project was “The Design of a Model to Enhance Academic Moral Virtues Based on Sufficiency Economy Theory, for Using in Educational Institutes”. The objectives were to 1) design a model to enhance academic moral virtues based on sufficiency economy theory, for using in educational institutes, 2) study the effectiveness of the use of the model, and 3) survey the students’ satisfaction towards the use of the model.

The set of the research project consisted of two divided projects : 1) the project studying on the model to enhance academic moral Virtues based on sufficiency economy theory, using in learning substance group of art with blended learning methodology, 2) the project studying on the model to enhance academic moral Virtues based on sufficiency economy theory, using in learning substance group of foreign languages with blended learning. 40 participants from Mathayom 1 students who enrolled in a course in learning substance group of art and 40 participants from Mathayom 5 students who enrolled in a course in learning substance group of foreign languages, were drawn as the sample in the research experiment by using purposive sampling

Research Findings:

1. The model to enhance academic moral virtues based on sufficiency economy theory, using with the participants from learning substance group of art consisted of 4 following aspects: analysis, design, learning process, evaluation process. Regarding to the design of stages and activities, the model had 6 stages which were as follows: attention activation stage, learning activities stage, integrated moral virtues knowledge stage, manual invention stage, online media integration stage, varied assessment stage. As for the model using with the participants from learning substance group of foreign languages consisted of 7 following key aspects: assigned definitions of moral virtues behaviors, analysis and design of blended learning units, process of blended learning, formative assessment, performance presentation, learning by blended learning technique, as well as summative assessment. The model had 8 stages which were as follows: positive attitude building stage, awareness stage, operational stage, blended media provision stage, data linkage stage, hours for output tracking stage, group performance presentation, as well as summative assessment stage.

2. From the result regarding the effectiveness of the model to enhance academic moral virtues based on sufficiency economy theory, using in learning substance group of art, it revealed that the sample group got the higher scores of the moral virtues on the aspects of the feeling and the behaviors from self-assessment, and on the aspect of behaviors from teachers’ assessment at a statistical significance level of .05. In the same way, from the score that of learning substance group of foreign languages, the result also revealed that the sample group got the more points of the moral virtues on the aspects of the feeling and behaviors from self-assessment and the aspect of behaviors from teachers’ assessment at a statistical significance level of .05.

3. The result of the students’ satisfaction towards the model to enhance academic moral virtues based on sufficiency economy theory, using in both learning substance group of art and foreign languages reached at a high level.

Keywords : Moral Virtues, Sufficiency Economy Theory , blended learning methodology

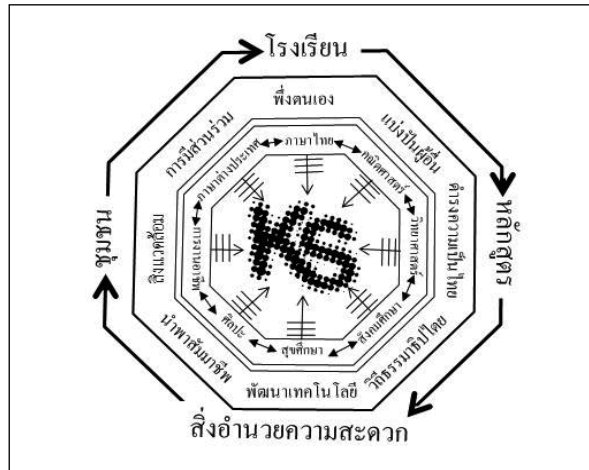

บทนำ

ปัจจุบันกระแสของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมได้แผ่อิทธิพลรุกรานไปทั่วทุกมุมโลกรวมทั้งประเทศไทยด้วย ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและแนวคิดด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และการศึกษา ทำให้เกิดค่านิยมที่มุ่งวัตถุนิยมและการบริโภคนิยมอย่างฟุ่มเฟือยอันเป็นเหตุให้ประชาชนส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการดำรงชีวิตอย่างกว้างขวาง ปัญหาความยากจน ไม่มีงานทำ ความเครียด ปัญหาสุขภาพ ขาดคุณธรรมจริยธรรม ความรุนแรง อาชญากรรม ครอบครัวแตกแยก ชีวิตต้องดิ้นรนเกินความจำเป็น สังคมซับซ้อนและเสื่อมสลาย รวมทั้งการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องรุนแรงจนเกิดภาวะวิกฤตถึงขั้นวิกฤต ซึ่งประเวศ วะสี (2533 : 79) ได้แสดงความเห็นว่า โลกและประเทศไทยไม่สามารถดำรงอยู่ในสภาพขาดดุลภาพอย่างนี้ต่อไป จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่สถานะที่มีดุลยภาพ ทั้งดุลยภาพของชีวิต สังคม เศรษฐกิจสิ่งแวดล้อมอย่างบูรณาการ ดุลยภาพคือความเป็นปกติ สุข และความยั่งยืน จากรายงานของสหประชาชาติ ปี พ.ศ. 2550 ได้เสนอไว้ว่าสิ่งที่สามารถแก้ปัญหาค่านิยมและศีลธรรม อาชญากรรม ยาเสพติด ฯลฯ จะต้องเปลี่ยนจิตวิญญาณ (mind set) ของคนไทยให้เป็นคนที่มีอุปนิสัยดีซึ่งจะเป็นพลเมืองที่มีความประพฤติดี การเสนอแนะวิธีแก้ปัญหาค่านิยมของคนไทยด้วยการปลูกฝังนิสัยให้เป็นผู้ดำรงอยู่อย่างรู้เท่าทันด้วยแนวคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียง (sufficiency economy) ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งพระองค์ได้ทรงมีพระราชดำรัสอย่างต่อเนื่องหลายครั้ง กระทั่งในปีพ.ศ. 2544 ทรงมีพระราชดำรัสว่า “มีความคิด-อันนี้ไม่ใช่เรื่องเศรษฐกิจ-มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมากคนเราก็อยู่เป็นสุข” พระองค์ได้ทรงเน้นย้ำแนวทางพัฒนาที่ตั้งอยู่บนฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัว ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การป้องกันให้รอดพ้นจากวิกฤต และให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550 : 1) และจากการสรุปผลการสัมมนาของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ชี้ให้เห็นว่า บทเรียนสำคัญของสังคมไทยในอดีต ถ้านำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการบริหารจัดการภาวะวิกฤตเศรษฐกิจและสังคมก็อาจจะไม่เกิดขึ้นดังเช่นที่ผ่านมา

อภิชาติ พันธเสน (2549 : 16) ได้สังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงจากแหล่งต่าง ๆ พบว่า การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการศึกษาชีวิต การเรียนรู้จะต้องใช้แนวทางของสหวิทยาการเศรษฐกิจพอเพียงมีความหมายมากกว่าคำว่า “เศรษฐกิจ” เป็นแนวคิดที่ครอบคลุมหลายมิติของชีวิต ซึ่งต้องใช้วิธีวิทยาเชิงบูรณาการหลายสาขา การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงต้องอยู่บนฐานที่เรียกว่าคิดอย่างเป็นระบบ การนำระบบการคิดแบบเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการสอดแทรกกับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษาจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนด้วยวิธีการที่สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของตนเองซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาสาระอื่น ๆ ที่นำมาผสมผสานกันได้ วิธีเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการในตัวเองโดยปริยาย ซึ่งมีหลายวิธี เช่น การผสมผสานด้วยสื่อหลายชนิด การผสมผสานระหว่างทฤษฎีต่าง ๆ การผสมผสานวิธีการที่แตกต่างกัน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียนปกติ (traditional classroom) กับการเรียนรู้ด้วยสื่อเว็บล็อก (weblog) บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เนื่องจากแนวโน้มของการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคดิจิทัลนั้นเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งเรียนรู้ที่กว้างใหญ่ไพศาล เป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ของผู้เรียนและบุคคลทั่วไปทั้งในปัจจุบันและอนาคต ผู้เรียนหรือผู้ใช้อินเทอร์เน็ตไม่ใช่เป็นเพียงแค่ผู้บริโภคสารสนเทศเท่านั้น แต่บางครั้งจะต้องเป็นผู้สร้างเนื้อหา (content creators) เพื่อวัตถุประสงค์แตกต่างกันด้วย ซึ่งผู้เรียนหรือผู้ใช้สามารถใช้เครื่องมือต่าง ๆ ทางอินเทอร์เน็ตให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ การโฆษณาสินค้าหรือการบริการ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การสื่อสาร การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ได้หลากหลายรูปแบบตามความต้องการ

ผลการศึกษาปัญหาและความต้องการเบื้องต้น ในขั้นตอนการศึกษาปัญหาและความต้องการจำเป็น สรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

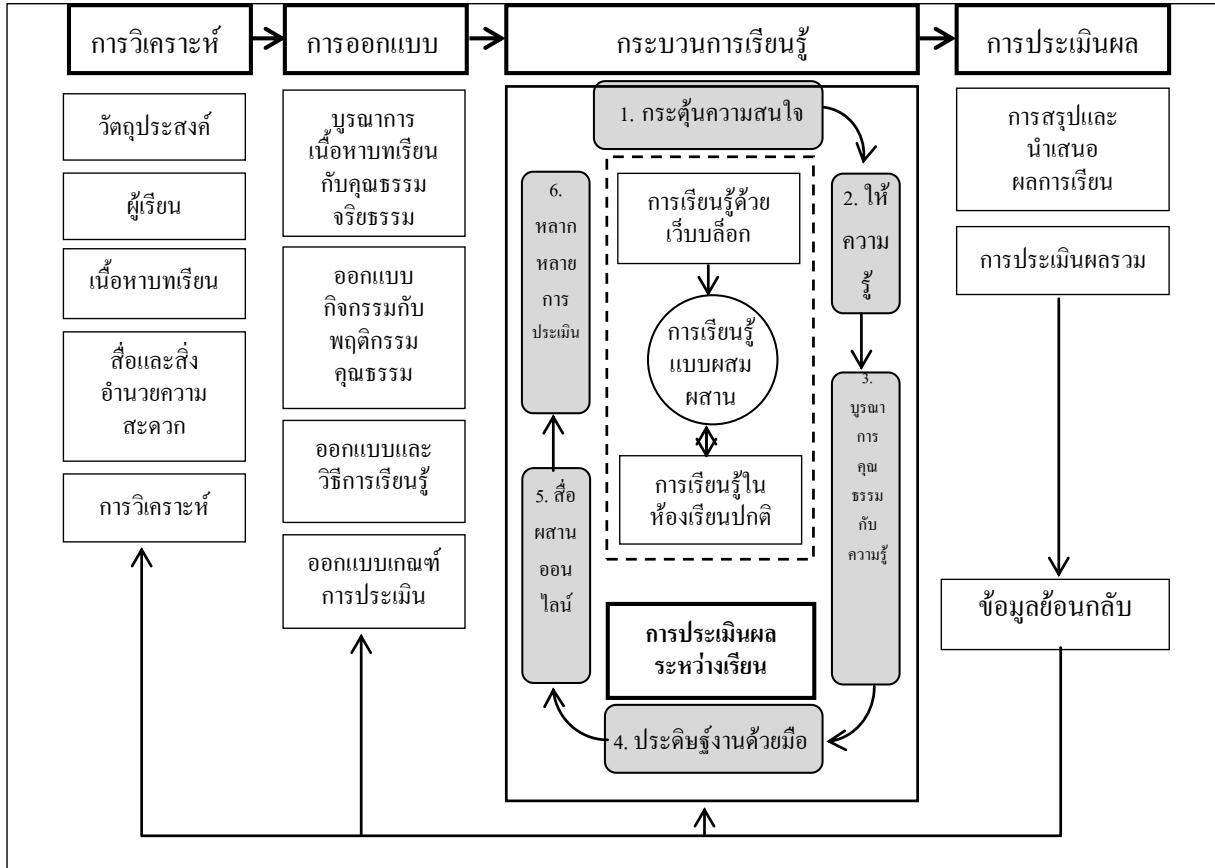
หมายถึง การบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงกับเนื้อหาบทเรียนหรือกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา

แผนภาพที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบด้านโครงสร้างและคุณลักษณะของนักเรียน
โรงเรียนคุรุราษฎร์รังสฤษดิ์ อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

จะเห็นว่าโรงเรียนคุรุราษฎร์รังสฤษดิ์ประกอบด้วยโครงสร้างหลัก 4 องค์ประกอบ ได้แก่ โรงเรียน ชุมชน หลักสูตร สิ่งอำนวยความสะดวก จากการประชุมครูทั้งโรงเรียนระดมสมอง 2 ครั้ง เพื่อกำหนดคุณลักษณะของนักเรียนให้สอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการด้านเศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ 8 ประการ ได้แก่ พึ่งตนเอง แบ่งปันผู้อื่น ดำรงความเป็นไทย วิถีธรรมาธิปไตย พัฒนาเทคโนโลยี นันทนาการ รักษาสัมมาชีพ รักสิ่งแวดล้อม มีส่วนร่วม ซึ่งครูผู้สอนสามารถบูรณาการไปพร้อมกับเนื้อหาและกิจกรรมของแต่ละรายวิชาจนผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็น “คุรุราษฎร์พอเพียง” (Kururat Efficiency : KS Model)

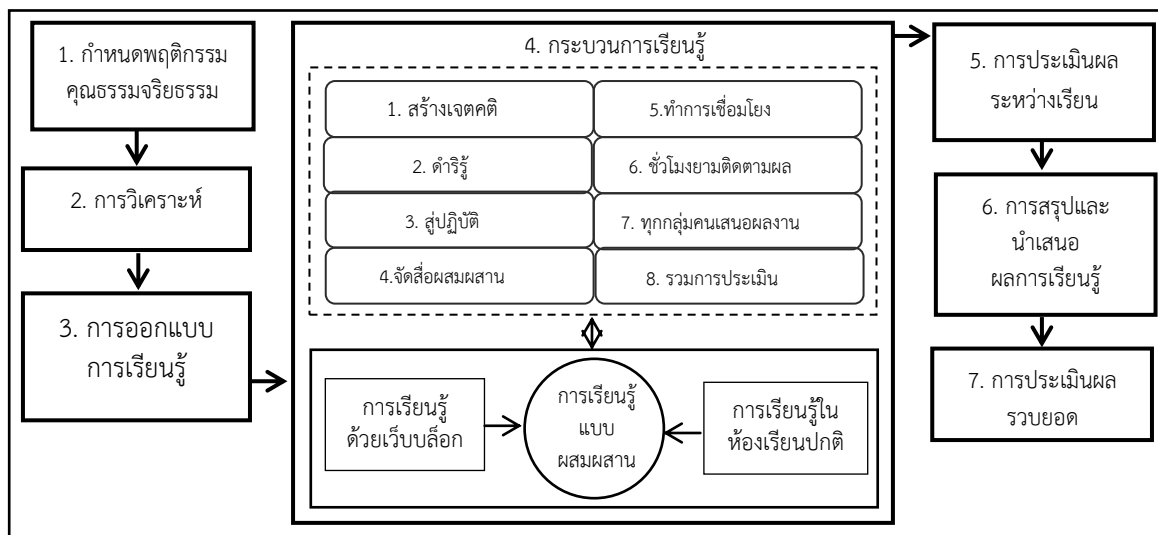
ผลการวิจัยของโครงการย่อยที่ 1 โครงการศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน สรุปได้ดังนี้

- หมายถึง องค์ประกอบของรูปแบบ
- หมายถึง ขั้นตอนของรูปแบบ
- หมายถึง การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ภาพประกอบที่ 2 รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

ผลการวิจัยของโครงการย่อยที่ 2 โครงการศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน ดังนี้
รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว2ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

□ หมายถึง องค์ประกอบของรูปแบบ   □ (dashed) หมายถึง ขั้นตอนขององค์ประกอบ

ภาพประกอบที่ 3 รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว2ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน

สรุป

ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงวิชาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการเรียนรู้แบบผสมผสานทั้งกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะและกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศนี้ มีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมได้ผลดีในระดับมาก นักเรียนกลุ่มตัวอย่างได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ การใช้เว็บบล็อกในการสื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การใช้แหล่งข้อมูลที่กว้างใหญ่ไพศาล การเก็บและเรียบเรียงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ฯลฯ ซึ่งเป็นทางเลือกที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันและอนาคต นอกจากนี้ครูผู้สอนและผู้บริหารยังสามารถประยุกต์ใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ให้เป็นประโยชน์ในทางการศึกษาได้หลากหลายวิธี ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะหลายประการ เช่น สถานศึกษาสามารถนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ทุกระดับ โดยให้เหมาะสมและสอดคล้องกับแต่ละสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งระบบ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูสามารถพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้วยวิธีต่าง ๆ ที่เหมาะสม สถานศึกษาควรประยุกต์รูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้กับกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การนิเทศภายในสถานศึกษา การติดตามระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- โกศล มีคุณ. 2548. การวัดจริยธรรม. ราชบุรี : สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย, บุผา เมขศรีทองคำ และธีรวัฒน์ ฆะราช. 2551. การวิจัยนำร่องการใช้ตัวบ่งชี้คุณธรรม จริยธรรม
ในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- ประเวศ วะสี. 2553. มีปัญหา รักษาทุก(ษ์)โรค. นนทบุรี : สำนักงานพิมพ์กรีน : ปัญญาญาณ.
- วิวรรณ จันทร์เทพย์. 2553. การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมเพื่อพัฒนา
ทักษะการคิดวิเคราะห์. ราชบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550. แผนพัฒนาประเทศจากแผนฯ 1 ถึง แผนฯ 10.
วารสารเศรษฐกิจและสังคม. 44 (2) 41 – 44 .
- วิมล ว่องวานิช. 2548. การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Graham, C., Katella, R. 2002. Introduction to hybrid course. Teaching with Technology Today.
Accessed March 1, 2010, Available from <http://www4.uwm.edu/ltc/hybrid/references/index.cfm>
- Jerungsuwan, Namon. 2007. Development of AAA Model for Blended Learning based on
the Philosophy of Sufficiency Economy. Bangkok : King Mongkut University of
technology North Bangkok.
- Kruse, K. 2010. Introduction to Instructional Design and the ADDIE Model. Accessed June, 2, 2010,
Available from http://www.Transformivedesigns.Com/id_systems.html

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการเงินธุรกิจของนักศึกษาชั้นปีที่ 1
โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป

The Development of Learning Achievement in Business Finance of
First Year Students by Programmed Instruction

ลำไย มีเสน่ห์

สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป วิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน วิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการเงินธุรกิจในภาคเรียนที่ 2/2555 จำนวน 33 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า 1) บทเรียนสำเร็จรูปวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน มีประสิทธิภาพ 86.82/82.83 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 2) นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการบัญชี ที่เรียนวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน ที่เขียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเงินธุรกิจ บทเรียนสำเร็จรูป

Abstract

The purposes of this research were 1) to construct and find efficiency of programmed instruction in the course of Business Finance on Break Even Analysis of first year students; 2) to study the learning achievement before and after learning Business Finance on Break Even Analysis by using programmed instruction. The samples used in this research were 33 first year students in Accounting Program, the Faculty of Management Science, Muban Chombueng Rajabhat University, registered in the course of Business Finance in the second semester of academic year 2012 by purposive sampling. The instrument in this research were 1) programmed instruction on Break Even Analysis; 2) achievement tests for pretest and posttest. The statistics for data analysis were mean and standard deviation. The research results were as follows : 1) The efficiency of the developed programmed instruction for Business Finance on Break Even Analysis were 86.82/82.83 higher than the criterion 80/80, 2) The achievement after learning was significantly higher than before learning.

Keywords : Learning Achievement, Business Finance, Programmed Instruction

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 ระบุว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนต้องมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้อง

ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : เว็บไซต์) ในด้านการเรียนรู้ทางวิชาการเงินธุรกิจนั้นต้องให้เกิดทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดี ฉะนั้นผู้วิจัยจึงได้ตระหนักถึงความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ต้องปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนในวิชาของตนให้มีคุณภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ วิชาการเงินธุรกิจก็เป็นอีกรายวิชาหนึ่งที่มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักศึกษาสามารถคิดและวิเคราะห์เกี่ยวกับการจัดการทางการเงินได้ ส่วนมากในกระบวนการเรียนการสอนวิชาการเงินธุรกิจนั้น จะเน้นวิธีการสอนให้ความรู้โดยการบรรยายและใช้ตำราหรือเอกสารประกอบการสอนประกอบการบรรยายเป็นหลัก และให้นักศึกษาทำแบบฝึกหัดหลังการสอน ทำให้วิธีการสอนข้างต้น รวมทั้งบทบาทในการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะอยู่ที่อาจารย์เป็นหลัก นักศึกษาจึงไม่มีโอกาสได้เรียนรู้และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ส่งผลทำให้กระบวนการเรียนการสอนยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร กล่าวคือนักศึกษาขาดทักษะในการคิดและยังไม่สามารถวิเคราะห์โจทย์ และแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ ทำให้ทุกครั้งที่มีการทำแบบฝึกหัดนักศึกษาจะคัดลอกของเพื่อนมาส่งทำให้การทดสอบย่อยหรือการสอบปลายภาคของการศึกษาได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำ และการจัดการเรียนการสอนนั้นอาจารย์ผู้สอนจะใช้วิธีการสอนนักศึกษาทุกคนด้วยวิธีการเดียวกันก็ไม่เป็นการเหมาะสม เพราะผู้เรียนในชั้นเรียนมีตั้งแต่เรียนดีจนถึงเรียนอ่อน และในทางปฏิบัติจะต้องพัฒนารูปแบบวิธีการสอนใหม่ ในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนจึงเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากที่สุด ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีเจตคติที่ดีต่ออาจารย์และต่อวิชาที่เรียนได้ดี จากประสบการณ์การสอนวิชาการเงินธุรกิจที่ผ่านมาพบปัญหาว่า มีนักศึกษาบางส่วนไม่เข้าใจและไม่สามารถตอบคำถามโจทย์ที่เกี่ยวข้องและยังไม่บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามที่ต้องการ และจากผลการเรียนวิชาการเงินธุรกิจ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 มีนักศึกษาลงทะเบียนเรียนวิชาการเงินธุรกิจจำนวน 21 คน โดยมีนักศึกษาได้เกรด B+ จำนวน 1 คน ได้เกรด B จำนวน 5 คน ได้เกรด C+ จำนวน 3 คน ได้เกรด C จำนวน 5 คน ได้เกรด D+ จำนวน 3 คน และได้เกรด D จำนวน 4 คน (ผลการเรียนของนักศึกษาวิชาการเงินธุรกิจ, 2553) ซึ่งอาจเนื่องมาจากหลายสาเหตุ เช่น ขาดเรียนบ่อยทำให้เรียนไม่ต่อเนื่องไม่ได้ตั้งใจเรียน นักศึกษาคุยกันระหว่างเรียน ขาดการฝึกฝนในการทำแบบฝึกหัดด้วยตนเอง และเรียนไม่เข้าใจ นักศึกษาจะไม่กล้าถามครู อาจกลัวครูว่าหรือกลัวเพื่อนล้อ หรือความสามารถในการรับรู้ทางสติปัญญาของนักเรียนแต่ละคนไม่เท่ากัน รวมทั้งสื่อการเรียนการสอนไม่ทันสมัย การจัดการเรียนการสอน ในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว จึงไม่เพียงพอในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อสร้างองค์ความรู้ รวมทั้งศักยภาพที่แตกต่างกันของนักศึกษาก็เป็นปัญหาหนึ่งที่ทำให้ผู้สอนมองเห็นความจำเป็นที่ต้องสร้างสื่อการเรียนขึ้นมา เพื่อช่วยให้นักศึกษามีโอกาสได้พัฒนาศักยภาพของตนเองได้เต็มตามศักยภาพ จึงได้หาวิธีการที่จะช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ซึ่งแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยใช้วิธีบทเรียนสำเร็จรูปเป็นสื่อการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่งที่เหมาะสมในการนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน เพราะบทเรียนสำเร็จรูปเปรียบเสมือนครูผู้สอนให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าทำกิจกรรมการเรียน และประเมินผลด้วยตนเองตามลำดับขั้นที่กำหนดไว้

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการเงินธุรกิจของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป โดยใช้วิธีการสอนจากการสร้าง ชุดการสอนบทเรียนสำเร็จรูปขึ้นมา แล้วนำไปดำเนินการกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการเงินธุรกิจ โดยคาดว่าบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน ถือเป็นบทเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีบทบาทหรือมีส่วนร่วม เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษามีความสนใจ พยายามศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและมีความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งส่งผลทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางการเรียนวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. บทเรียนสำเร็จรูป วิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การสร้างบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้
ขั้นที่ 1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับหลักการและวิธีการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปจากเอกสารตำรา เพื่อเป็นแนวทางในการจัดเนื้อหาและสร้างบทเรียนสำเร็จรูปอย่างถูกต้อง

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์เนื้อหา/สาระการเรียนรู้วิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน ที่จะนำมาสร้างบทเรียนสำเร็จรูปอย่างเป็นระบบ

ขั้นที่ 3 กำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ของบทเรียนสำเร็จรูป พร้อมกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เพื่อที่จะได้นำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการจัดทำกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลของเนื้อหาต่อไป

ขั้นที่ 4 กำหนดเนื้อหาเพื่อสร้างบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน

ขั้นที่ 5 ดำเนินการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน

ขั้นที่ 6 นำบทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างเสร็จไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบพิจารณาและให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไข

ขั้นที่ 7 นำบทเรียนสำเร็จรูปที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาความสอดคล้องของบทเรียนในด้านการใช้ภาษา ด้านสาระการเรียนรู้วิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน

ขั้นที่ 8 นำไปหาค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) การหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปได้ใช้วิธีการนำไปทดลองกับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 9 นำบทเรียนสำเร็จรูปที่ผ่านการทดลองขั้นทดลองแบบเดี่ยวและทดลองแบบกลุ่มที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขไปใช้ในการทดลองภาคสนาม

ขั้นที่ 10 ปรับปรุงแก้ไขบทเรียนสำเร็จรูป เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาหลักการและเทคนิคการสร้างแบบทดสอบแบบเลือกตอบ

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์เนื้อหาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ขั้นที่ 3 สร้างแบบทดสอบให้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา ลักษณะแบบทดสอบเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ แล้วตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม

ขั้นที่ 4 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องและ ความเหมาะสมของแบบทดสอบรายข้อกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

ขั้นที่ 5 คัดเลือกข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 6 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองกับผู้เรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่เคยเรียนวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน มาแล้ว

ขั้นที่ 7 ปรับปรุงแก้ไขและจัดทำแบบทดสอบฉบับสมบูรณ์ จำนวน 15 ข้อ เพื่อนำไปใช้กับนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างแล้วเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ผลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest - Posttest Design) และผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กับนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการบัญชีที่ลงทะเบียนเรียน

วิชาการเงินธุรกิจ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 33 คน ทำการตรวจ และบันทึกผลคะแนนของนักศึกษาเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

2. แนะนำการใช้บทเรียนสำเร็จรูปโดยบอกจุดประสงค์ของการเรียนรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปและบทบาทของนักศึกษาในการปฏิบัติกิจกรรมตามบทเรียนสำเร็จรูป

3. ดำเนินการตามกระบวนการที่ได้วางไว้ โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือในเวลาที่นักศึกษาเกิดปัญหาเกี่ยวกับการเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปเท่านั้น

4. หลังจากสิ้นสุดการเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน แล้ว ผู้วิจัยจะให้นักศึกษาทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Posttest) จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกันกับที่ทำการทดสอบก่อนเรียน แล้วตรวจให้คะแนนเตรียมนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน วิเคราะห์โดยใช้ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป โดยมีคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปมาเปรียบเทียบกัน วิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ผลสรุปผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ การทดลองแบบเดี่ยว การทดลองแบบกลุ่ม และการทดลองภาคสนาม ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จากการทดลองแบบเดี่ยว ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จากการทดลองแบบเดี่ยว จำนวน 3 คน

จำนวนผู้เรียน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ E_1	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ E_2	E_1/E_2	เกณฑ์ที่กำหนด
3	72.50	71.11	72.50/71.11	60/60

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุนในการทดลองแบบเดี่ยวได้ค่าประสิทธิภาพ 72.50/71.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 60/60 ที่กำหนดไว้

2. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จากการทดลองแบบกลุ่ม ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จากการทดลองแบบกลุ่ม จำนวน 9 คน

จำนวนผู้เรียน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ E_1	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ E_2	E_1/E_2	เกณฑ์ที่กำหนด
9	79.44	76.30	79.44/76.30	70/70

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน ในการทดลองแบบกลุ่มได้ค่าประสิทธิภาพ 79.44/76.30 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 70/70 ที่กำหนดไว้

3. ผลจากการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จากการทดลองภาคสนาม ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จากการทดลองภาคสนาม จำนวน 33 คน

จำนวนผู้เรียน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ E_1	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ E_2	E_1/E_2	เกณฑ์ที่กำหนด
33	86.82	82.83	86.82/82.83	80/80

จากตารางที่ 3 พบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน ในการทดลองภาคสนามได้ค่าประสิทธิภาพ 86.82/82.83 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (pretest) และหลังเรียน (posttest) วิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการบัญชี

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	จำนวนนักศึกษา (คน)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
ก่อนเรียน	33	5.48	1.30
หลังเรียน	33	12.42	2.17

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังเรียนวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปสูงกว่าก่อนเรียน

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการเงินธุรกิจ ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนสำเร็จรูป พบว่า บทเรียนสำเร็จรูปวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 86.82/82.83 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นขั้นตอนทีละน้อยและทราบผลการเรียนของตนเองทุกขั้นตอนสามารถศึกษาบทเรียนสำเร็จรูปเวลาใดก็ได้ตามความสนใจ และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมหรือทบทวนได้ด้วยตนเอง และบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องมาจากบทเรียนสำเร็จรูปวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน ที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามแนวความคิดของธีระชัย ปุณณโชติ (2539, หน้า 27-37) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป และตามแนวความคิดของบุญเกื้อ ควรหาเวช (2543, หน้า 42 - 43) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของบทเรียนสำเร็จรูปไว้ว่า จะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์เอาไว้ชัดเจน สามารถวัดได้จริงหรือที่เรียกว่า จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาวิชาจะถูกแบ่งออกเป็นหน่วยเล็กๆ หรือย่อยๆ แล้วนำมาจัดลำดับ แต่ละขั้นย่อยๆ นั้นเรียกว่า กรอบ แต่ละกรอบอาจจะมีความสั้นยาวแตกต่างกันไปตามเหมาะสม และจัดเรียงลำดับกรอบของบทเรียนเอาไว้ต่อเนื่องกัน จากง่ายไปหายากและเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน มีการย้ำทวนและให้ผู้เรียนได้ทดสอบตนเองอยู่ตลอดเวลา

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป พบว่า การเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปวิชาการเงินธุรกิจ เรื่อง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับแนวความคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2541, หน้า 76) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการค้นคว้า การอบรม การฝึกอบรม หรือประสบการณ์ต่างๆ รวมทั้ง

ความรู้สึกร่วมกัน ค่านิยมจริยธรรมต่าง ๆ ที่เป็นผลมาจากการฝึกสอน และบทเรียนสำเร็จรูปที่มีประสิทธิภาพสามารถทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเกิดการเรียนรู้จนส่งผลทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. 2554. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. ค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2554 จาก [www.moe.go.th/edtechfund/fund/images/.../prb_study\(final\).pdf](http://www.moe.go.th/edtechfund/fund/images/.../prb_study(final).pdf).
- ธีระชัย ปุณณโชติ. 2539. การสร้างบทเรียนสำเร็จรูป : เส้นทางสู่อาจารย์ 3. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. 2543. นวัตกรรมทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : เอส อาร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2541. การพัฒนาการสอน. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาสน์.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. 2555. คู่มือการศึกษา 2555 มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. ราชบุรี : ม.ป.พ.
- ราชกิจจานุเบกษา. 2542. พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. ค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2554 จาก <http://www.sea12thai.org>.

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PAIWAT เพื่อส่งเสริมความสามารถในการ
แก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

The Development of PAIWAT Learning Management Model to Promote
the Problem-Solving Ability of Grade 8 Students

อมรชญา ชินศรี

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้และเพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบ PAIWAT การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของความสามารถในการแก้ปัญหา ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ และระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบ PAIWAT โดยนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 80 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือการจัดการเรียนรู้และประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์ข้อมูล ระยะที่ 1 ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงบุกเบิก ระยะที่ 2 และระยะที่ 3 สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบความสามารถในการแก้ปัญหามีความเหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เรียกว่า PAIWAT มี 6 ขั้นตอน ได้แก่ กำหนดปัญหา วิเคราะห์กิจกรรม จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ประชุมเชิงปฏิบัติการ การวัดผล ประเมินผล และการชื่นชมความสำเร็จ พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PAIWAT มีความสามารถในการแก้ปัญหามากกว่านักเรียนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงบุกเบิก ความสามารถในการแก้ปัญหา รูปแบบการจัดการเรียนรู้

Abstract

The purposes of this research were to study factors of the problem-solving ability of Grade 8 students, to develop a learning management model and to study the result of using PAIWAT learning management model. The research procedure consisted of 3 phases as follows. Phase 1 is to study factors effecting problem-solving ability. Phase 2 is to develop a learning management model and phase 3 is to study the result of using PAIWAT learning management model by using a learning management model to experiment with students in Grade 8 students of 80 people and using multistage random sampling to divide into control group and an experiment group. The data were collected by using tools in learning management and evaluating tools of learning management model. Data Analysis in phase 1 of the exploratory factor analysis. The statistics used to analyze data of phase 2 and 3 were mean, standard deviation and repeated measures One-way ANOVA.

The findings of the study were as follows :

The factors of the problem-solving ability, be consistent with the empirical data and the result of using a learning management model was PAIWAT contained 6 sequential steps as follows: 1) formulation of the problems, 2) analysis the activities, 3) Integrated learning management, 4) workshop, 5) evaluation and 6) the notable success, found that students who learned by applying

PAIWAT learning management model had higher ability in the problem-solving than regular students at .05 level of statistical significance.

Keywords : Exploratory Factor Analysis, The Problem-Solving Ability, Learning Management Model

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งเน้นนักเรียนให้เกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความสามารถในการคิด 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งหลักสูตรสถานศึกษา ได้พัฒนานักเรียนให้เกิดสมรรถนะทั้ง 5 ด้าน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เป็นกลุ่มสาระที่มีความสำคัญมากต่อการพัฒนานักเรียน แต่ปัญหาที่พบในปัจจุบันที่ให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เนื่องจากนักเรียนขาดกระบวนการคิด ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารและวิจัย 1) การวัดผลของ PISA (Program for International Student Assessment) ในปี 2554 ด้านวิทยาศาสตร์ ประเทศไทย อยู่ในอันดับที่ 51 จาก 57 ประเทศทั่วโลก (สาเหตุจากการประเมินแบบ PISA เน้นการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา 2) การวิจัยของ TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study) วิจัยล่าสุด ปี พ.ศ. 2554 การศึกษาไทยถอยหลัง เทียบจากผลการประเมินของวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปี พ.ศ. 2550 และปี พ.ศ. 2554 ต่ำลง มีคะแนน 451 อยู่ในอันดับที่ 25 3) ผลการสอบ O-Net (Ordinary National Education Test) จัดโดย สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปี 2553-2554 ของนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 ในวิชาวิทยาศาสตร์ ได้คะแนนเฉลี่ยเมื่อเทียบกับระดับประเทศได้คะแนนเฉลี่ย 29.16 อยู่ในเกณฑ์ต่ำ

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้เห็นความสำคัญของการพัฒนารูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้อย่าง PAIWAT เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของความสามารถในการแก้ปัญหา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบ PAIWAT ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบ PAIWAT

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 ในการวิจัยครั้งนี้ประชากรได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตปริมณฑล จำนวน 174 โรงเรียน ประจำภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวนนักเรียน 9,577 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของยามานะ (บุญใจ ศรีสถิตยน์รากูร, 2553 : 560) แต่ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 633 คน เพื่อให้ผลการทดสอบคุณภาพของข้อคำถามมีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด

ระยะที่ 2 - 3 นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนประถมศึกษาธรรมศาสตร์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 2 ห้องเรียน โดยใช้การสุ่มที่ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ขั้นตอนที่ 1 สุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากกลุ่มโรงเรียน ได้กลุ่มที่ 3 ขั้นตอนที่ 2 สุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากจังหวัด ได้จังหวัดปทุมธานี ขั้นตอนที่ 3 สุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากโรงเรียน ได้โรงเรียนประถมศึกษาธรรมศาสตร์ ขั้นตอนที่ 4 สุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากห้องเรียน ได้ห้องมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 40 คน และได้ห้องมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 เป็นกลุ่มควบคุม จำนวน 40 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PAIWAT
2. ตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการแก้ปัญหา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) 5 ระดับ
2. เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบความยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
3. เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย แผนจัดการเรียนรู้ คู่มือจัดการเรียนรู้ และคู่มือนักเรียน
4. เครื่องมือประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา และแบบสังเกตพฤติกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนาที่ใช้กระบวนการวิจัยเป็นพื้นฐานสำคัญ แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. ระยะที่ 1 ผลการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบ เป็นการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบ ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. ระยะที่ 2 ผลการพัฒนาปรับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PAIWAT ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
3. ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PAIWAT ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

การเก็บและการวิเคราะห์ รวบรวมข้อมูล

ขั้นตอน การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือการจัดการเรียนรู้และประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 1 ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงบุกเบิก ระยะที่ 2 และระยะที่ 3 สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการศึกษาองค์ประกอบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้องค์ประกอบทั้งหมด 4 องค์ประกอบ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ องค์ประกอบที่ 2) ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ องค์ประกอบที่ 3) ความสามารถในการคิดตัดสินใจ องค์ประกอบที่ 4) ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา
2. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PAIWAT ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ประกอบด้วย องค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ 1) ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิด 2) วัตถุประสงค์ 3) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา ขั้นที่ 2 วิเคราะห์กิจกรรม ขั้นที่ 3 จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ขั้นที่ 4 ประชุมเชิงปฏิบัติการ ขั้นที่ 5 การวัดผลประเมินผล ขั้นที่ 6 การชื่นชมความสำเร็จ 4) การวัดและประเมินผล
3. ผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PAIWAT ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PAIWAT ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา มีพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปกติ หลังผ่านการทดลองไป 2 สัปดาห์ ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนยังคงทนและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาการศึกษาองค์ประกอบความสามารถในการแก้ปัญหา 4 องค์ประกอบ ดังนี้องค์ประกอบที่ 1 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ องค์ประกอบที่ 2 ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ องค์ประกอบที่ 3 ความสามารถในการคิดตัดสินใจ องค์ประกอบที่ 4 ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับการ์ดเนอร์ (Gardner, 1998 : 30) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือ ความคิดในการแก้ปัญหา และเกิดผลผลิตที่สร้างสรรค์ บุคคลที่สามารถแก้ปัญหาสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์หรือสร้างความคิดริเริ่ม และได้รับการยอมรับจากวัฒนธรรมหนึ่งหรือมากกว่า

2. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PAIWAT ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนสามารถอภิปรายผลได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PAIWAT 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา อริยสัจ 4 (ขั้นทุกข์) เป็นการฝึกให้นักเรียนมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้วิเคราะห์จากสถานการณ์ต่าง ๆ ขั้นที่ 2 วิเคราะห์กิจกรรม อริยสัจ 4 (ขั้นสมุทัย) เป็นการวิเคราะห์ปัญหาและหาเหตุผลมาอธิบายให้สร้างสมมติฐาน วางแผนดำเนินงานเพื่อหาคำตอบด้วยตนเอง ขั้นที่ 3 จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ อริยสัจ 4 (ขั้นนิโรธ) เป็นการวิเคราะห์เพื่อจัดเนื้อหา กิจกรรมให้สอดคล้องตามกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งสอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ดี (2546 : 34) การบูรณาการ คือ การผนวก การประสาน การเติมเต็มการเชื่อมโยง การรวมกัน ร่วมกัน โดยเอาหน่วยย่อยทั้งหลายที่ต่างแยกๆ กันอยู่มารวมเข้าด้วยกันเป็นองค์รวม ขั้นที่ 4 ประชุมเชิงปฏิบัติการ อริยสัจ 4 (ขั้นมรรค) เป็นการวิเคราะห์ที่มีปฏิบัติการ มีการนำเสนอผลงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนักเรียนทุกคนจะมีการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ความรู้ ความสามารถในการแก้ปัญหา ขั้นที่ 5 การวัดผลประเมินผล เป็นการวิเคราะห์การประเมินสภาพจริง กระบวนการ ผลของการกระทำและความพึงพอใจ ซึ่งเป็นการประเมินผลการปฏิบัติว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีปัญหาอะไรหรือวางแผนพัฒนาเรื่องใหม่ต่อไป ขั้นที่ 6 การชื่นชมความสำเร็จเป็นขั้นตอนที่มีการนำเสนอผลงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า นักเรียนมีภูมิใจในผลงานของตนเองซึ่งมีความสามารถในการคิด คิดเป็น สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ มีความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่นมากขึ้น จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา ทั้ง 6 ขั้นตอน ส่งผลต่อการแก้ปัญหาของนักเรียนทุกคน ทำให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

3. ผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ PAIWAT ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง มีพัฒนาการความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม และหลังผ่านการทดลองไป 2 สัปดาห์ความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนยังคงทนและมีความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนสูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ สามารถใช้เป็นทางเลือกสำหรับครูมัธยมศึกษาในการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ได้
2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น สามารถพัฒนาสมรรถนะสำคัญ และการส่งเสริมคุณลักษณะอื่น ๆ ที่พึงประสงค์ของผู้เรียน
3. ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กุลธิดา ค้อโนนแดง. 2547. การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. ศึกษาศาสตร์ (การบริหารการศึกษา) ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ดี. 2546. การคิดเชิงวิเคราะห์. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : ชัคเชสมิเดีย.
- ทิตินา แคมมณี. 2547. การคิดและการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์. 2544. การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิดวิธีและเทคนิคการสอน 1. กรุงเทพมหานคร: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนเนจเม้นท์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิด. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2548. มาตรฐานการศึกษาของชาติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

อารี พันธุ์ณี. 2540. **ความคิดสร้างสรรค์กับการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร : ต้นอ่อนแถมมี.

Atkinson, R.C, and Shiffrin, R.M. 1968. **Human memory; a proposed system and its control processes**. The Psychology of Learning and Motivation: Advanced in Research and Theory.

Edited by K.W.Spence and J.T. Spence. New York: Academic Press.

Dewey,J. 1963. **Eperience and Education**. New York: Macmillan Publishing Company.

Gardner , H. 1998. **Multiple Intelligence: Theory in Practice**. New York : Basic Books.

Matlin, Magaret W. 1992. **Psychology**. New York Holt, Rinehart and Winston, Inc.

Simon, H. A. 1960. **Administrative Behavior**. (3rd ed). New York: The free

ปัจจัยอิทธิพลของการรับรู้คุณค่าต่อการตัดสินใจใช้บริการอู่ซ่อมบำรุงรถสิบล้อ Influencing Factors of the Value Perception towards the Decision on Using the Service of a Ten Wheeled Truck Garage

ธนารักษ์ ไทยเจียมอารีย์

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์การพัฒนาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการตัดสินใจใช้บริการอู่ซ่อมบำรุงรถสิบล้อในบริษัท เจียมโชติวัฒน์ จำกัด โดยนำทฤษฎีคุณค่าการรับรู้ ซึ่งเกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างผลประโยชน์ที่ได้รับ ประกอบด้วย คุณค่าตราสินค้า คุณภาพการบริการ กับสิ่งที่ต้องเสียไป ประกอบด้วย การรับรู้ราคา การรับรู้ความเสี่ยง เป็นโครงสร้างต้นแบบในการศึกษา ประโยชน์จากการศึกษาค้นคว้านี้ ทำให้นักธุรกิจสามารถเข้าใจผู้บริโภค และนำไปประยุกต์ใช้เป็นกลยุทธ์ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

คำสำคัญ : การรับรู้คุณค่า ปัจจัยอิทธิพล อู่ซ่อมบำรุงรถสิบล้อ

Abstract

The study examined the influencing factors towards the decision on using the service of the ten wheeled truck garage of Chiam Chotiwat Company Limited, by applying the model of value perception, generated from the comparison between the profits gained, e.g., brand quality, service quality, with the losses, e.g., price perception, risk perception, as a prototype of the study. The benefits from the study were to help entrepreneurs to get better understanding on the consumers' requirements and to apply the guidelines to develop proper marketing strategies.

Keywords : The value perception, influencing factors, a ten wheeled truck garage

บทนำ

การศึกษากระบวนการตัดสินใจของผู้ใช้บริการนั้นมีคุณค่าสำหรับนักธุรกิจด้านการตลาด เนื่องจากเป็นหัวใจสำคัญ ในการวางกลยุทธ์ทั้งกลยุทธ์ด้านราคา ด้านส่งเสริมการขาย ด้านการออกแบบบริการ รวมถึงกลยุทธ์การสร้างคุณค่าเพื่อเพิ่มผลกำไร โดยเนื้อหาของทฤษฎี การตัดสินใจรับบริการ สามารถอธิบายว่าผู้รับบริการมีแนวทางพิจารณาทางเลือกอย่างไร เมื่อเกิดความต้องการสินค้าและบริการ (Schiffman & Kanuk, 2004) ผู้รับบริการมีขั้นตอนสำคัญ ในการพิจารณาซื้อสินค้าและบริการ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นตอนการพิจารณาก่อนการตัดสินใจ และขั้นตอนการตัดสินใจ เบื้องต้นผู้รับบริการจะพิจารณาอย่างถี่ถ้วนจากความต้องการส่วนบุคคลโดย ผลการพิจารณาจะแตกต่างกันจากการรับรู้คุณค่าที่แตกต่างกันของผู้รับบริการเอง ซึ่งบางครั้งได้มาจากประสบการณ์หรือองค์ประกอบร่วมอื่นๆ ในขั้นตอนสุดท้ายของการตัดสินใจซื้อ ผู้รับบริการจะมองหาความแตกต่างของสินค้าและบริการในแต่ละผู้ให้บริการ เพื่อเปรียบเทียบและนำมาใช้ในการตัดสินใจ ซึ่งเกณฑ์ที่พิจารณาประกอบด้วยส่วนที่เกี่ยวข้องสำคัญ เช่น ราคา คุณภาพการบริการ ความเสี่ยง เป็นต้น (Lin & Liu, 2006) นักวิชาการได้มีการศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อทำความเข้าใจในการตัดสินใจซื้อของผู้รับบริการ การตัดสินใจซื้อของผู้รับบริการมีอิทธิพลสำคัญ มาจากคุณค่าที่ได้รับ (Schiffman & Kanuk, 2007) ผู้รับบริการจะเกิดการรับรู้คุณค่าจากการเปรียบเทียบระหว่างคุณประโยชน์รวมทั้งที่ได้รับจากการเป็นเจ้าของสินค้าและบริการกับต้นทุนรวม (Kotler & Keller, 2009, p.27) การขยายรูปแบบการให้บริการเป็นวิธีการทางการตลาด เพื่อเพิ่มส่วนครองตลาด เพิ่มรายได้

แก่ธุรกิจ และสร้างประโยชน์สูงสุดให้กับผู้รับบริการ การบริการที่ดีมีผลให้ผู้รับบริการตัดสินใจเลือกรับบริการ ผู้ให้บริการจะต้องสร้างความแตกต่างในการแข่งขันซึ่งสิ่งนั้นต้องมีคุณค่า ในสายตาของผู้รับบริการทำให้ผู้รับบริการรู้สึกว่าคุณค่าที่ได้รับนั้น สูงกว่าต้นทุนรวมที่ต้องจ่ายไป

ในธุรกิจบริการซ่อมรถสปีดก็เป็นธุรกิจหนึ่งที่มีลูกค้าให้ความสำคัญกับคุณค่าของภาพรวมทั้งหมด ก่อนการตัดสินใจใช้บริการ เพราะมูลค่าของรถสปีด 1 คันสูงถึงหลัก 5 ล้านบาทขึ้นไป และประเทศไทยในปัจจุบันเริ่มเป็นศูนย์กลางการขนส่งสินค้าให้กับภูมิภาคมากขึ้น จึงมีปริมาณรถสปีดที่ต้องเข้ารับการซ่อมบำรุงในยอดที่สูงขึ้นทุกไตรมาส ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาว่า ในการตัดสินใจใช้บริการซ่อมบำรุง ของบริษัทที่ให้บริการขนส่งสินค้าด้วยรถ 10 ล้อ นั้น มีรูปแบบอย่างไร อะไรคือคุณค่าที่เป็นคุณค่าสำคัญในการตัดสินใจเลือกใช้ใช้บริการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณค่าและการตัดสินใจรับบริการซ่อมบำรุงรถสปีด
2. เพื่อศึกษาและพัฒนาตัวแบบจำลองของปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าการรับรู้ และการตัดสินใจ

เลือกรับบริการซ่อมบำรุงรถสปีด

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้มีลักษณะการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ควบคู่กัน ในการวิจัยเชิงปริมาณ จะใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย เพื่อสำรวจตัวแปรในการวิจัย ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept interview) ในกลุ่มผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง 5-10 คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ยืนยันข้อมูลจากการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ และเพื่อใช้อธิบายผลการวิจัยให้มีความชัดเจน และมีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้รับบริการซ่อมบำรุงรถสปีด ที่เข้ามาใช้บริการของบริษัท เจียมโชติวัฒน์ จำกัด สาเหตุที่เลือกศึกษาประชากรกลุ่มนี้ เพราะเป็นบริษัทที่เก่าแก่ กว่า 40 ปี มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักวงการการขนส่งมายาวนาน ที่สำคัญมีจำนวนผู้รับบริการเป็นจำนวน ทั่วทุกภูมิภาค ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นประโยชน์ 3 ข้อ ในการศึกษาจากประชากรในกลุ่มนี้ ประการแรก ประชากรที่เดินทางมาจากทั่วประเทศมีส่วนทำให้ข้อมูลมีการกระจายตัวที่ดี ประการที่ 2 ประชากรที่มีจำนวนมากทำให้มีโอกาสได้ข้อมูลจากผู้ให้บริการที่ร้อมมีอาการปัญหาแตกต่างกัน และเงื่อนไขส่วนตัวที่แตกต่างหลากหลาย ประการสุดท้าย บริษัทแห่งนี้มีบทบาทในสมาคมผู้ประกอบการเดินรถ 10 ล้อ ดังนั้นประโยชน์จากการศึกษาที่จะได้รับย่อมมีโอกาสนำไปใช้เพื่อพัฒนาในวงกว้างต่อไป

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างประชากรที่จะใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยคำนวณหากกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม จากสูตรกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5 สำหรับใช้ในการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1970: 886) ดังนั้น ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างประมาณ 400 ตัวอย่าง และอ้างถึงการวิเคราะห์โครงสร้างตัวแบบจำลอง (Structural equation modeling) ด้วยวิธีพหุตัวแปร ควรมีการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง 15 ถึง 20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ (Observed variables) เพราะกลุ่มตัวอย่าง ขนาดใหญ่ จะมีโอกาสที่ตัวแปรจะมีการแจกแจงเป็นปกติมากกว่าตัวอย่างที่น้อยกว่า Anderson , Tatham and Black (1998) อ้างถึงใน พิมพ์รามิล (2011) จากการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรสังเกตได้ 83 ตัวแปร จึงสามารถคำนวณกลุ่มตัวแปรได้จำนวน 1,245 (83 × 15) ถึง 1,660 (83 × 20) ราย ดังนั้นเพื่อความสอดคล้องกับเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,660 ราย

การเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการคัดเลือกตัวอย่างตามทฤษฎีความน่าจะเป็น (Probability sampling) แบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

ประเภทการรับบริการ	จำนวนผู้ใช้บริการ (ราย) / ปี	ค่าสัดส่วน (ร้อยละ)	จำนวนตัวอย่าง (ราย)
1. ตรวจสอบเช็คสภาพทั่วไปตามรอบเวลา	321,388	35	581
2. ตรวจสอบเช็คสภาพตามอาการ	267,280	29	481
3. ซ่อม	256,220	27	448
4. บำรุง	83,000	9	150
รวม	927,888	100	1,660

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจใช้บริการ ได้แก่ คุณค่าของตราบริษัท คุณภาพการบริการ การรับรู้ราคา การรับรู้ความเสี่ยง คุณค่าต่อตัวผู้รับบริการ คุณค่าต่อสังคม และการตัดสินใจใช้บริการ ใช้ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert Rating Scales) 5 ระดับ (ซูใจ คูหารัตนไชย, 2542: 7-10) การสร้างแบบสอบถามในงานวิจัยนี้ แบ่งออกเป็นขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นตอนแรก การตั้งข้อคำถามจากตัวแปรที่ได้ทำการศึกษา มา ขั้นตอนที่ 2 นำแบบสอบถามที่ได้ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย และปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ และตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น เมื่อผ่านตามเกณฑ์ที่ยอมรับแล้ว นำแบบสอบถามไปใช้ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล การตัดแยกข้อมูล ขั้นตอนแรกจะดูความครบถ้วนของคำตอบในแบบสอบถาม หากชุดใดมีการตอบครบถ้วนตามที่กำหนด จะนำไปบันทึกข้อมูลในคอมพิวเตอร์ต่อไป ต่อมาเมื่อลงข้อมูลในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ครบแล้ว จะตรวจสอบความครบถ้วนจากโปรแกรมอีกครั้ง หากมีชุดแบบสอบถามใดที่มีข้อมูลขาดหายไปบางส่วนจะทำการคัดออกก่อนนำไปใช้ในขั้นตอนวิเคราะห์ ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัว และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจใช้บริการตรวจ ได้แก่ คุณค่าของตรา คุณภาพการบริการ การรับรู้ราคา การรับรู้ความเสี่ยงในผู้รับบริการ คุณค่าต่อตัวผู้รับบริการ คุณค่าต่อสังคม และการตัดสินใจใช้บริการ ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการประมวลผลเชิงอนุมานจัดทำด้วย การวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis) และการวิเคราะห์อิทธิพลระหว่างตัวแปร (Path Analysis) ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง

ผลการวิจัย

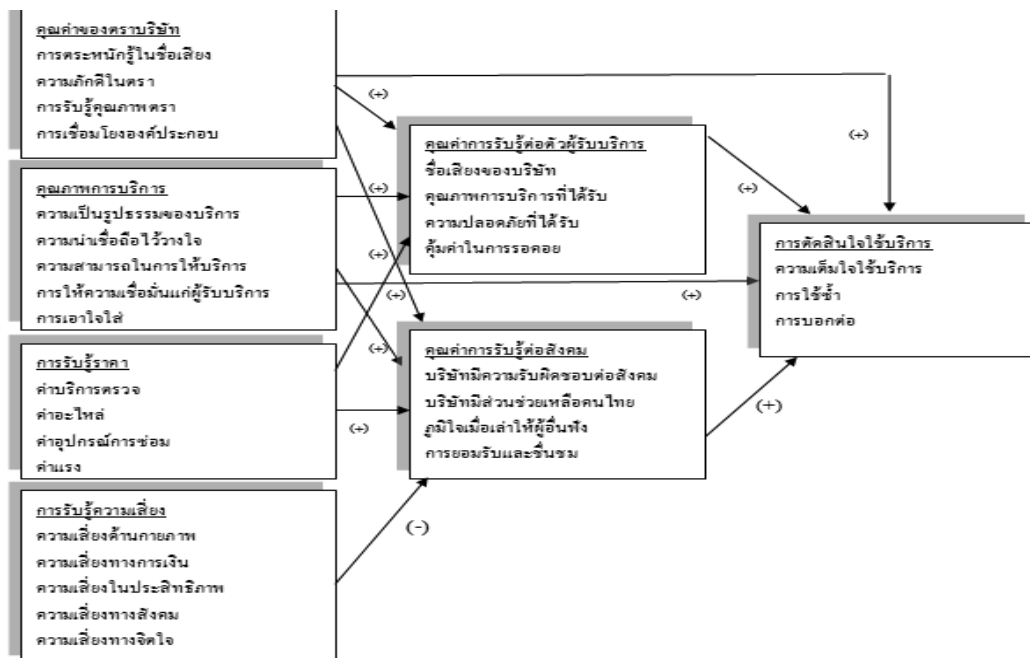
ข้อมูลส่วนตัว พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นบริษัทที่เปิดทำการมาแล้ว 35 ปีขึ้นไป - 45 ปี เคยใช้บริการมาแล้ว ความถี่ในการใช้บริการอยู่ที่ประมาณ 2-5 ครั้ง ต่อปี บริการของอยู่ ส่วนใหญ่ใช้บริการตรวจสอบสภาพทั่วไปตามรอบเวลา

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ

- H1 : คุณค่าของตรา มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อคุณค่าการรับรู้ต่อตัวผู้รับบริการ TE = 0.327* ยอมรับ
 H2 : คุณภาพการบริการมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อคุณค่าการรับรู้ต่อตัวผู้รับบริการ TE = 0.234* ยอมรับ
 H3 : การรับรู้ราคามีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อคุณค่าการรับรู้ต่อตัวผู้รับบริการ TE = 0.242* ยอมรับ
 H4 : การรับรู้ความเสี่ยงมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อคุณค่าการรับรู้ต่อตัวผู้รับบริการ - ปฏิเสธ
 H5 : คุณค่าของตรา มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อคุณค่าการรับรู้ต่อสังคมของผู้รับบริการ TE = 0.363* ยอมรับ
 H6 : คุณภาพการบริการมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อคุณค่าการรับรู้ต่อสังคมของผู้รับบริการ TE = 0.246* ยอมรับ
 H7 : การรับรู้ราคามีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อคุณค่าการรับรู้ต่อสังคม TE = 0.167* ยอมรับ
 H8 : การรับรู้ความเสี่ยงมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อคุณค่าการรับรู้ต่อสังคม TE = -0.066* ยอมรับ

- H9 : คุณค่าของตรา มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อการตัดสินใจใช้บริการ TE =0.448* ยอมรับ
 H10 : คุณภาพการบริการมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อการตัดสินใจใช้บริการ TE =0.296* ยอมรับ
 H11 : การรับรู้ราคามีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อการตัดสินใจใช้บริการ - ปฏิเสธ
 H12 : การรับรู้ความเสี่ยงมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อการตัดสินใจใช้บริการ- ปฏิเสธ
 H13 : คุณค่าการรับรู้ต่อตัวผู้รับบริการมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อการตัดสินใจใช้บริการ TE = 0.166* ยอมรับ
 H14 : คุณค่าการรับรู้ต่อสังคมมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อการตัดสินใจใช้บริการ TE = 0.271* ยอมรับ

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2 เพื่อศึกษาและพัฒนาตัวแบบจำลองของปัจจัยองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าการรับรู้และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ผลการพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model Analysis: SEM) หรือตัวแบบจำลองของปัจจัยองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าการรับรู้และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการเชิงประหยัด (Parsimonious Model) พบว่า ตัวแบบจำลองของปัจจัยองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าการรับรู้และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการตรวจรักษาในคลินิกพิเศษเฉพาะทางนอกเวลาที่มีความเหมาะสม อันเนื่องจากโมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจาก การทดสอบไคร์-สแควร์ (Chi-square) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p = 0.350; \geq 0.05$) ค่าดัชนีทุกตัวได้แก่ GFI = 0.951, AGFI = 0.934, NFI = 0.974, IFI = 0.980, CFI = 0.980 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป ส่วนดัชนีที่กำหนดไว้ที่ระดับน้อยกว่า 0.05 พบว่า ดัชนี RMR = 0.020 และ RMSEA = 0.042 ก็ผ่านเกณฑ์เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ดัชนี CMIN/df มีค่าเท่ากับ 0.999 ซึ่งเข้าใกล้ 1 อีกทั้งในแต่ละองค์ประกอบของโมเดลมีความเที่ยงตรง (Validity) เนื่องจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และมีนัยสำคัญทางสถิติ ตลอดจนตัวแบบจำลองของปัจจัยองค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าการรับรู้และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการที่พัฒนาขึ้นมีความสามารถในการพยากรณ์ ได้ระดับดีและเป็นที่ยอมรับด้วย ทั้งนี้เนื่องจากมีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง (R^2) เท่ากับ 0.674 หรือคิดเป็นร้อยละ 67.4 ซึ่งมีค่าตั้งแต่อ้อยละ 40 ขึ้นไป (Saris & Strenkhorst, 1984: 282) แสดงภาพได้ดังนี้

รูปภาพที่ 1 ผลการพัฒนาตัวแบบจำลองของปัจจัยองค์ประกอบสำคัญ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาใช้ในการอภิปรายผลดังนี้

1. คุณค่าของตราและคุณภาพการบริการมีอิทธิพลโดยตรงต่อเชิงบวกต่อคุณค่าการรับรู้ และการตัดสินใจใช้บริการ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ การใช้บริการสำหรับรถสลิบล้อซึ่งมีราคาแพง มีความสำคัญต่อความรู้สึกของผู้ใช้บริการเป็นอย่างมากคุณค่าของตรา และคุณภาพการบริการเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนให้เกิดแรงบวกในการตัดสินใจใช้บริการ สอดคล้องกับแนวคิดของ Keller(2001); Aaker(1991) ที่ว่า แบรินด์คือสิ่งที่มีความหมายในตัวที่สมบูรณ์ผู้ซื้อคือสิ่งที่จะช่วยรับประกันคุณภาพ ได้ตามที่คุณใช้บริการคาดหวัง ทั้งประโยชน์จากการใช้บริการ และประสบการณ์
2. การรับรู้ความเสี่ยง มีอิทธิพลโดยตรงเชิงลบ ต่อคุณค่าการรับรู้ต่อสังคม ที่เป็นเช่นนี้เพราะในการตัดสินใจใช้บริการ เป็นการใช้บริการที่มีความสำคัญต่อภาพลักษณ์ของบริษัทเจ้าของรถสลิบล้อด้วย ผู้รับบริการจะแสวงหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจ ให้ได้มากที่สุด เมื่อมั่นใจแล้วจึงเลือก ดังนั้นจึงทำให้ความเสี่ยงมีบทบาทโดยตรงต่อคุณค่าการรับรู้ต่อสังคมสอดคล้องกับ Sjoberg(1980);Stomer&Winter(1987)

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยในอนาคตอาจมุ่งเน้นธุรกิจบริการมากกว่า 1 ประเภท หรือเปรียบเทียบกระบวนการตัดสินใจใช้บริการของลูกค้ากลุ่มเดิมในสถานการณ์ตัดสินใจที่แตกต่างกันจะให้ความเข้าใจมากขึ้นและทำให้ผลการวิจัยนำไปใช้โดยกว้างขวางมากขึ้น
2. ควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติมโดยมุ่งเน้นรายละเอียดของคุณภาพการบริการด้านพนักงานและความไว้วางใจส่วนตัว ออกแบบเครื่องมือที่ประเมินคุณภาพการบริการและความไว้วางใจในพนักงานโดยละเอียดควรให้สมมติฐานว่าคุณภาพการบริการจากพนักงานทำให้เกิดความไว้วางใจ ซึ่งจะเพิ่มคุณค่าและการเลือกใช้บริการได้อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- พิมพ์ราชมิล สุพรรณพงษ์. 2554. อิทธิพลคุณค่าการรับรู้ต่อการตัดสินใจใช้บริการคลินิกพิเศษ โรงพยาบาลมหาวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยสยาม
- สุภมาศ อังคุโชติ สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนิกุล ภิญโญภานุวัฒน์. 2551. สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ : เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL. กรุงเทพฯ มิสชั่น มีเดีย
- Agarwal, S. & Teas, R.K.,2001 Perceived value : mediating role of perceived risk. *Journal of Marketing Theory and Practice*.9,1-14.
- Baker, J., Parasuraman, A., Grewal, D., and Voss, B. 2002. The Influence of Multiple Store Environment Cues on Perceived Merchandise Value and Patronage Intention. *Journal of Marketing*. 66 (2) 120-141.
- Blois, K. 2003. Using Value Equations to Analyze Exchanges. *Marketing Intelligence and Planning*. 21 (1), 16-22.
- Flint, J. D. and R. B. Woodruff ,2001. The initiators of changes in customer's desired value: Results from a theory building study. *Industrial Marketing Management* 30: 321-337.
- Hawkins, D., Best, R & Coney, K. 2003. *Consumer Behavior*. 9th ed. Boston : McGraw-Hill
- Kang, G.D.,& J.James. 2004. Servicing quality dimensions : an examination of Gronroos's service quality model. *Managing Service Quality* 14 (4) : 266-77.
- Keller, Keller 2009. Building Customer Based Brand Equity. *Marketing Management*. 10 (2), 16-26.
- Lovelock, C. H.,1991 . Understanding costs and developing pricing strategies, in Services marketing : Value. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 25 (2),
- Zeithaml, V. A. 1988. Consumer perceptions of price, quality , and value : A means-end model and synthesis of evidence. *Journal of Marketing*. 52 : 2-22.

การพัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่น
เกี่ยวกับความเชื่อในการอบรมเลี้ยงดูเด็กใน 8 ชาติพันธุ์ จังหวัดราชบุรี

Research Skills Improvement from Formulating Research Questions based on
the Local Wisdom about Belief in Child Rearing among 8 Ethnic Groups in
Ratchaburi Province

สมภัสสร บัวรอด

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง 2) เพื่อศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในชนเผ่าไท-ยวน และ ชนเผ่าไทยมอญ จังหวัดราชบุรี ประชากรเป้าหมายในการวิจัย ประกอบไปด้วย 1) นักศึกษาวิชาศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จำนวน 26 คน 2) ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของชนเผ่าไท-ยวน และชนเผ่าไทยมอญ จังหวัดราชบุรี จำนวน 19 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินทักษะการวิจัย และแบบสัมภาษณ์ความเชื่อในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของชนเผ่าไท-ยวนและชนเผ่าไทยมอญ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย พบว่า

- 1) นักศึกษาทุกคนที่ได้รับการพัฒนาทักษะการวิจัย มีคะแนนทักษะการวิจัยหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา
- 2) ความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในชนเผ่าไท-ยวนและชนเผ่าไทยมอญ จังหวัดราชบุรีแสดงออกด้วยพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น การเรียกขวัญ การช้อนผี แต่เมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไป สิ่งที่เป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมก็ถูกความทันสมัยเทคโนโลยีทำให้วิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมดั้งเดิมเริ่มมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไป แต่อย่างไรก็ตามยังมีความเชื่อที่ยังคงสืบทอดต่อไปโดยไม่หวั่นไหวต่อกระแสโลกาภิวัตน์ ได้แก่ การโกนจุก การไหว้ผี ของชนเผ่าไทยมอญ

คำสำคัญ : ความเชื่อ ทักษะการวิจัย ชนเผ่าไท-ยวน ชนเผ่าไทยมอญ

Abstract

The purposes of this research were: 1) to develop research skilled of student from Muban Chombueng Rajabhat University by formulating research questions based on the local wisdom 2) to study of belief in child rearing of Thaiyuan tribe and Thaimon tribe in Ratchaburi Province. The target population was 26 students in Muban Chombueng Rajabhat University and 19 participants from Thaiyuan tribe and Thaimon tribe in Rachaburi. The instrument used included the research skill test and the belief in child rearing structured interviewing.

The data analyzed was the content analysis for the qualitative data and percentage, mean, standard deviation for the quantitative data.

The research results were as follow :

- 1) All Students who received the research skilled improvement increased their scores higher than before improvement.

2) The belief in child rearing of Thaiyuan tribe and Thaimon tribe in Rachaburi Province conveyed via their customs as hearten ceremony, concealed wraith. By the time, their old traditional way of life was influenced and altered since modernization and technology world came to replace. However, there was old culture conservation carrying on by them, against the modern world trends such as shaved ceremony, spiritual worship ceremony in Thaimon tribe.

Keywords : Belief, Research Skill, Thaiyuan tribe, Thaimon tribe

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 กำหนดแนวทางการจัดการศึกษามาตรา 24 (5) ได้กล่าวว่า “ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้” และมาตรา 30 ได้ระบุว่า “ให้สถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา” การนำการวิจัยซึ่งเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ใหม่หรือกระบวนการแสวงหาความรู้เพื่อตอบปัญหาที่มีอยู่อย่างเป็นระบบ และมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอน โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา พัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาวิชาชีพครู ควรมีทักษะในการแสวงหาความรู้โดยใช้กระบวนการวิจัย ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของสร้างองค์ความรู้และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ผู้อื่นได้

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างของสังคม การดำเนินชีวิตของมนุษย์ รวมทั้งความเชื่อของบุคคล ซึ่งความเชื่อนั้นจะสะท้อนออกมาเป็นแนวทางการปฏิบัติตนของมนุษย์ และถูกถ่ายทอดไปยังลูกหลานรุ่นต่อ ๆ ไป ครอบครัวเป็นแหล่งสำคัญแห่งแรกในการให้กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมแก่เด็ก ในการศึกษาที่หล่อหลอมให้เด็กเติบโตขึ้นมาเป็นผู้มีวัฒนธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ฯลฯ การอบรมเลี้ยงดูบุคคลในวัยเด็กมีอิทธิพลอย่างมากในการปลูกฝังสิ่งต่าง ๆ ให้เกิดในตัวเด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม ภักทริยา จันทรเพ็ญ (2552: 5) ได้กล่าวว่าเด็กจะมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือไม่ขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูของแต่ละครอบครัว ฐานะทางสังคม รากฐานชีวิตของพ่อแม่ และความเคยชินที่ปฏิบัติกันมาจากครอบครัวของตน ในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ ซึ่งเป็นคุณลักษณะทางจิตวิทยา จะทำให้นักศึกษาวิชาชีพครูมีความเข้าใจพฤติกรรม การแสดงออกต่าง ๆ ของผู้อื่นได้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผลการวิจัยของมณีนภา ชุตติบุตร (2543: บทคัดย่อ) เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สะท้อนให้เห็นถึงประโยชน์ของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอน โดยพบว่า นักเรียนมีความสุข มีความพอใจในผลงาน เห็นคุณค่าในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ความสนใจในท้องถิ่นมากขึ้น และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปช่วยเหลือครอบครัวและชุมชนได้

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงจัดทำโครงการวิจัยเรื่อง การศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กใน 8 ชนเผ่า โดยเน้นศึกษาในกลุ่มของไท-ยวน และไทยมอญซึ่งอยู่ภายใต้โครงการวิจัยเรื่องโครงการพัฒนาครูของครูโดยผ่านกระบวนการวิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียนสาขาวิชาชีพครูให้สามารถใช้กระบวนการวิจัยในการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ และสามารถใช้ทักษะการวิจัยในการสร้างองค์ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
2. เพื่อศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในชนเผ่าไท-ยวน และชนเผ่าไทยมอญ จังหวัดราชบุรี

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรเป้าหมาย

- 1) นักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จำนวน 26 คน
- 2) ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของชนเผ่าไท-ยวน และชนเผ่าไทยมอญ จังหวัดราชบุรี จำนวน 19 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบประเมินทักษะการวิจัย แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของศึกษามีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 ข้อมูลทักษะการวิจัย มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 20 ข้อ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน (Rubrics Scoring) ทักษะในการวิจัย โดยมีคะแนนเต็ม 40 คะแนน จำแนกตามทักษะการวิจัยได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนในแต่ละทักษะการวิจัย

ทักษะการวิจัย	คะแนน
1. การกำหนดประเด็นปัญหา	7
2. กลยุทธ์ในการหาข้อมูลสารสนเทศ	9
3. ระบุแหล่งข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูล	5
4. การใช้ข้อมูลสารสนเทศ	5
5. การสังเคราะห์ข้อมูล	6
6. การประเมินผลผลิต	8

2) แบบสัมภาษณ์ความเชื่อในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของชนเผ่าไท-ยวนและชนเผ่าไทยมอญ มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) จำนวน 3 ฉบับ จำแนกได้ดังนี้ ฉบับที่ 1 ระยะตั้งครุรักษ์ ฉบับที่ 2 ระยะคลอดบุตร และฉบับที่ 3 ระยะหลังคลอดบุตร แต่ละฉบับแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ถูกสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ข้อมูลความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 1-5 การทำกิจกรรมตามใบงานที่ 1-6 การทำกิจกรรมกลุ่มครั้งที่ 1-2 และการลงพื้นที่ฝึกปฏิบัติการวิจัย 2 ครั้ง เพื่อพัฒนาทักษะการวิจัยตามแนวคิดของเบอร์โควิชและไอเซนเบิร์ก (Berkowitz and Eisenberg) 6 ประการ ได้แก่ 1. การกำหนดประเด็นปัญหา 2. กลยุทธ์ในการหาข้อมูลสารสนเทศ 3. ระบุแหล่งข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูล 4. การใช้ข้อมูลสารสนเทศ 5. การสังเคราะห์ข้อมูล 6. การประเมินผล และดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การค้นคว้าข้อมูล ขั้นตอนที่ 2 การสร้างโจทย์วิจัย ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาและเรียบเรียงวิธีวิจัย สร้างแผนการเก็บข้อมูล และปฏิบัติการเก็บข้อมูล ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์และสรุปผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกได้เป็น 1) ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ คะแนนทักษะการวิจัยของศึกษา โดยใช้วิธีการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูที่ได้จากการสัมภาษณ์ ข้อมูลทั้งหมดได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับความเชื่อในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลได้ดังนี้

1. ก่อนการพัฒนาทักษะการวิจัย โดยใช้วิธีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 1-5 การทำกิจกรรมตามใบงานที่ 1-6 การทำกิจกรรมกลุ่มครั้งที่ 1-2 และการลงพื้นที่ฝึกปฏิบัติการวิจัย 2 ครั้ง มีนักศึกษาที่ผ่านเกณฑ์ ซึ่งแปลความหมายได้ว่ามีทักษะในการวิจัยจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 หลังการพัฒนานักศึกษาทุกคนผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 100 และเมื่อพิจารณาผลการพัฒนาทักษะ โดยเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการพัฒนาพบว่า นักศึกษาทุกคน คิดเป็นร้อยละ 100 มีคะแนนรวมหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา โดยหลังการพัฒนา มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 36 คะแนน ($\bar{X} =$

36 , $S.D. = 1.68$) และอยู่ในเกณฑ์ผ่าน แปลความหมายได้ว่านักศึกษามีทักษะการวิจัย ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการพัฒนา เท่ากับ 15 คะแนน ($\bar{X} = 15$, $S.D. = 2.64$) อยู่ในเกณฑ์ไม่ผ่าน แปลความหมายได้ว่านักศึกษาไม่มีทักษะการวิจัย รายละเอียดคะแนนก่อนและหลังการพัฒนาในแต่ละทักษะสรุปได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คะแนนทักษะการวิจัยก่อนและหลังการพัฒนา

ทักษะการวิจัย	คะแนนเต็ม	คะแนนก่อนการพัฒนา		คะแนนหลังการพัฒนา	
		$\bar{X}$	$S.D.$	$\bar{X}$	$S.D.$
1. การกำหนดประเด็นปัญหา	7	2	1.14	6	0.78
2. กลยุทธ์ในการหาข้อมูล	9	4	1.12	8	0.69
3. ระบุแหล่งข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูล	5	2	0.91	5	0.49
4. การใช้ข้อมูลสารสนเทศ	5	1	0.82	5	0.49
5. การสังเคราะห์ข้อมูล	6	2	0.57	5	0.64
6. การประเมินผล	8	3	0.89	7	0.67

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่าการพัฒนาทักษะการวิจัย 6 ทักษะด้วยวิธีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 1-5 การทำกิจกรรมตามใบงานที่ 1-6 การทำกิจกรรมกลุ่มครั้งที่ 1-2 และการลงพื้นที่ฝึกปฏิบัติการวิจัย 2 ครั้ง ทำให้คะแนนทักษะการวิจัยหลังการพัฒนาด้วยสูงกว่าก่อนการพัฒนาในทุกทักษะ และสามารถทำงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ได้กลุ่มละ 1 เรื่อง

2. ความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในชนเผ่าไท-ยวนมีเป้าหมายหลัก 5 ประการ คือ 1) เพื่อทราบการมาเกิดของเด็ก 2) เพื่อให้แม่เด็กคลอดลูกง่าย 3) เพื่อรักษาชีวิตเด็กให้ปลอดภัยจากผีหรือภัยอันตรายต่าง ๆ 4) เพื่อให้เด็กเลี้ยงง่าย 5) เพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะที่ดีในอนาคต สามารถสรุปได้ดังนี้

- ความเชื่อเพื่อทราบการมาเกิดของเด็ก ได้แก่ การฝันเห็นของพ่อ แม่ หรือคนในครอบครัวที่เห็นข้าวปลาอาหารหรือสิ่งของมีค่า

- ความเชื่อเพื่อให้แม่เด็กคลอดลูกง่าย ได้แก่ การกินน้ำมะพร้าว 1 เดือนก่อนคลอด การคลอดกับหมอต้มตำแยที่มีคาถาอาคมต่าง ๆ

- ความเชื่อเพื่อรักษาชีวิตเด็กให้ปลอดภัยจากผีหรือภัยอันตรายต่าง ๆ ได้แก่ การฝังสายรกของเด็ก การทำพิธีเรียกขวัญ และการช้อนผี

- ความเชื่อเพื่อให้เด็กเลี้ยงง่าย ได้แก่ การให้เด็กกินนมแม่

- ความเชื่อเพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะที่ดีในอนาคต ได้แก่ การไม่ว่ากล่าวให้ร้าย ตีเตียนผู้อื่นขณะตั้งครรภ์ การคลอดกับหมอต้มตำแยที่มีคาถาอาคมต่าง ๆ การทำพิธีเรียกขวัญ และการให้เด็กกินน้ำผึ้ง

3. ความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในชนเผ่าไทยมอญมีเป้าหมายหลัก 4 ประการ คือ 1) เพื่อให้แม่เด็กคลอดลูกง่าย 2) เพื่อรักษาชีวิตเด็กให้ปลอดภัยจากผีหรือภัยอันตรายต่าง ๆ 3) เพื่อให้เด็กเลี้ยงง่าย 4) เพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะที่ดีในอนาคตสามารถสรุปได้ดังนี้

- ความเชื่อเพื่อให้แม่เด็กคลอดลูกง่าย ได้แก่ ห้ามนั่งตามบันไดหรือนั่งพิงเสาบ้านเสาเรือน

- ความเชื่อเพื่อรักษาชีวิตเด็กให้ปลอดภัยจากผีหรือภัยอันตรายต่าง ๆ ได้แก่ ห้ามออกจากบ้านเวลากลางคืน และต้องกลับบ้านก่อนพระอาทิตย์ตกดินการไหว้ผี หรือเรียกว่า ทิ้งกระบาล (การเซ่นผีสง เหวตดา นางไม้) การนํามะพร้าว 1 ลูกมาวางไว้หัวเตียงเวลนอนการคลอดบุตรที่บ้าน

- ความเชื่อเพื่อให้เด็กเลี้ยงง่ายได้แก่ ห้ามส่ง กิน สิ่งของ อาหารหรือร่วมทำกิจกรรมใด ๆ ที่เป็นงานศพ กราบเท้าสามีก่อนนอน คลอดบุตรที่บ้าน และการทำพิธีโกนจุก

- ความเชื่อเพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะที่ดีในอนาคต ได้แก่ หญิงมีครรภ์ต้องสวดมนต์ รักษาศีล ทำบุญโดยการใส่บาตรตอนเช้าเป็นประจำก่อนการคลอดบุตร ต้องไปขอขมาลาโทษผู้เฒ่า ผู้แก่ ในหมู่บ้านก่อนนอนต้องกราบเท้าสามี การฝังรกของทิศให้ถูกทิศ การทำพิธีเรียกขวัญ พิธีโกนจุก และพิธีเจาะหู

4. ความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในชนเผ่าไท-ยวนและชนเผ่าไทยมอญ จังหวัดราชบุรีแสดงออกด้วยพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น การเรียกขวัญ การช้อนผี แต่เมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไป สิ่งที่เป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมก็ถูกความทันสมัย

เทคโนโลยีทำให้วิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมดั้งเดิมเริ่มมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไป แต่อย่างไรก็ตามยังมีความเชื่อที่ยังคงสืบทอดต่อไปโดยไม่หวั่นไหวต่อกระแสโลกาภิวัตน์ ได้แก่ การโกนจุก การไหว้ผี ของชนเผ่าไทยมอญ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาทักษะการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ทักษะการค้นคว้าข้อมูล เปิดโอกาสให้นักศึกษาสืบค้นข้อมูลสารสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งนักศึกษาต้องวิเคราะห์งานที่ได้รับมอบหมายให้สอดคล้องตามใบงาน นักศึกษามีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้อย่างตื่นตัว และมีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการสืบค้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) นักศึกษาสามารถจัดกระทำ ศึกษา วิเคราะห์ ลองผิดลองถูก จนเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจ ควบคู่กับการเรียนรู้หลักการที่ถูกต้องเหมาะสมจากการอบรมเชิงปฏิบัติการ ในขั้นตอนที่ 2 ทักษะการสร้างโจทย์วิจัย พบว่านักศึกษามีความสามารถตั้งโจทย์การวิจัยได้ โดยใช้ความรู้จากเห็นเป็นตัวนำเพื่อคัดเลือกปัญหา ซึ่งแรงจูงใจที่สำคัญในการทำงานวิจัยให้ประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่มีคุณค่า ควรแก่การทำความเข้าใจในวิถีชีวิต ความเชื่อ ตลอดจนประเพณีความเป็นอยู่ต่าง ๆ สำหรับขั้นตอนที่ 3 ศึกษาระเบียบวิธีวิจัย สร้างแผนการเก็บข้อมูล และปฏิบัติการเก็บข้อมูล และขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์และสรุปผล เป็นขั้นตอนที่ให้นักศึกษาไปเผชิญกับสถานการณ์จริงในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมุ่งให้นักศึกษาได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าต่าง ๆ ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิวแมน ซีคาตา และเวสลาจ (Newman Secada and Wehlage อ้างถึงใน ราเซน มีศรี, 2545: 4-12) ที่ได้ศึกษาและสังเกตสภาพการจัดการเรียนรู้ภายในห้องเรียนเพื่อศึกษาสภาพห้องเรียนที่ส่งเสริมให้เกิดความคิด ผลการวิจัย พบว่านักเรียนจะประสบความสำเร็จมากที่สุดก็ต่อเมื่อได้นำความรู้ที่เรียนมาใช้และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้นนักศึกษาก็เกิดกระบวนการเรียนรู้และนำแนวทางที่เป็นทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติเกิดเป็นทักษะในการวิจัยต่อไป กิจกรรมในขั้นตอนที่ 3 และ 4 ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจากนำเสนอผลการวิจัย ก่อให้เกิดบรรยากาศที่สนุกสนาน มีอิสระในการอภิปราย ซักถามได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับ จุฑานุช บุชปวนิช (2547 : 5) ที่กล่าวว่ากิจกรรมกลุ่มมีส่วนช่วยในการพัฒนาด้านต่าง ๆ จึงเป็นการช่วยบุคคลให้พัฒนาตนเอง นับตั้งแต่การเรียนรู้ที่จะรู้จักตนเอง เข้าใจตนเองอย่างเหมาะสม แต่อย่างไรก็ตามคะแนนที่ได้การประเมินทักษะการวิจัยในขั้นตอนที่ 3 ศึกษาระเบียบวิธีวิจัย สร้างแผนการเก็บข้อมูล และปฏิบัติการเก็บข้อมูล และขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์และสรุปผลส่วนมากเป็นกิจกรรมกลุ่ม ดังนั้นในการประเมินนักศึกษาในกลุ่มเดียวกันจะได้คะแนนเท่ากัน แต่ความสามารถหรือทักษะในการวิจัยอาจไม่เท่ากัน ซึ่งทำให้คะแนนของนักศึกษาบางคนอาจไม่สอดคล้องกับสภาพจริง

2. ในปัจจุบันความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในชนเผ่าไท-ยวน และไทยมอญ ยังคงสะท้อนออกเป็นมาเป็นแนวปฏิบัติตามประเพณีวัฒนธรรมของตนเอง จากการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไป ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ ทำให้วิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีบางประการสูญหายไป เช่น การคลอดกับหมอตายที่บ้าน เพื่อให้ผีบ้านผีเรือนรับรู้ เป็นต้น เพราะวิทยาศาสตร์ได้พิสูจน์อย่างชัดเจนแล้วว่าความปลอดภัยของแม่และเด็ก สอดคล้องกับ สมรรัตน์ พันธุ์เจริญ (2542 : 223) ที่ได้กล่าวถึง สาเหตุที่มนุษย์สร้างความเชื่อขึ้นมาขึ้น เนื่องจากความกลัวหรือความไม่รู้ของมนุษย์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ดังนั้นเมื่อความกลัวหรือความไม่รู้ได้ถูกหักล้างด้วยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์จึงก่อให้เกิดการจางหายของความเชื่อ นอกจากนี้ยังมีบางความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณีเริ่มจางหายไป เช่น พิธีเรียกขวัญ เป็นต้น ซึ่งผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าควรมีการสืบทอดเพราะเป็นสิริมงคลกับครอบครัว สำหรับความเชื่อที่ยังคงมีอยู่อย่างเหนียวแน่นจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และยากแก่การพิสูจน์ เช่น การไหว้ผี

ข้อเสนอแนะ

1. คณะครุศาสตร์ ควรส่งเสริมให้นักศึกษาได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยในลักษณะอื่น ๆ เช่น การวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยประเมินโครงการ ฯลฯ อย่างต่อเนื่อง จากการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อเป็นการปลูกฝังทักษะการวิจัย ซึ่งเป็นทักษะสำคัญจำเป็นของนักศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษา ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนโดยใช้กระบวนการวิจัย
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ ที่ยังคงสืบทอดมาปัจจุบัน โดยใช้

ระยะเวลาในการศึกษาข้อมูลมากพอ มีการฝังตัวอยู่ในหมู่บ้านชนเผ่าไท-ยวน และไทยมอญ เพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์ของความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ กับพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างลึกซึ้ง เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ ในด้านสังคม เศรษฐกิจ และแนวทางการอนุรักษ์ความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ ในยุคโลกาภิวัตน์

เอกสารอ้างอิง

- จุฑานุช บุษปวนิช. 2547. ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเทวราชกุญชร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์วิทยาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภัทริยา จันทร์เพ็ญ. 2552. การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับการปลูกฝังการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่เด็กปฐมวัย กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลแปลงประสิทธิ์ศรีนครินทร์. วิทยานิพนธ์วิทยาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มณนิภา ชุตินุตร. 2543. รายงานการวิจัย : ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : กองการวิจัยทางการศึกษากรมวิชาการ.
- ราเชน มีศรี. 2545. การเรียนรู้ตามสภาพจริงเพื่อพัฒนาการคิด. การศึกษา กทม. ปีที่ 25 ฉบับที่ 12 (ก.ย. 2545), หน้า 4-12.
- สมรรัตน์ พันธุ์เจริญ. 2542. พื้นฐานวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร
วิทยาลัยมวยไทยศึกษา และการแพทย์แผนไทย

The Related Factors and Motivations in Working Performance of Personnel
in Thai Boxing Educational College and Thai Traditional Medicine of
Muban Chombueng University

นิตยา เรืองมาก

สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากร จำนวน 45 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามปัจจัยแวดล้อมในการปฏิบัติงาน และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอย

ผลการวิจัย พบว่า

1. ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างบุคลากรกับเพื่อนร่วมงาน สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน และสัมพันธภาพระหว่างบุคลากรกับผู้บังคับบัญชา

2. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ รายได้

3. ตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจ มีทั้งหมด 6 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ประสพการณ์ทำงาน ตำแหน่งงาน

4. ตัวแปรที่พยากรณ์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย โดยเรียงลำดับจากตัวพยากรณ์ที่ส่งผลมากที่สุดไปยังตัวพยากรณ์ที่ส่งผลน้อยที่สุด 3 ตัวแปร ได้แก่ 1) สัมพันธภาพระหว่างบุคลากรกับเพื่อนร่วมงาน 2) สัมพันธภาพระหว่างบุคลากรกับผู้บังคับบัญชา และ 3) รายได้ โดยตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปรมีความสามารถในการพยากรณ์รวมกันคิดเป็นร้อยละ 46.1 ($R^2 = .46$)

5. สมการพยากรณ์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยมวยไทยศึกษา และการแพทย์แผนไทยดังนี้

$$\hat{Y} = 1.816 + .110(X1) + .168(X2) + .325(X3)$$

คำสำคัญ : แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย

Abstract

The objective of this research was to study the factors effected the working performance of the personnel of Thai Boxing Education College and Thai Traditional Medicine of Muban Chombueng University. The samples were 45 personnels working for the college. The research instrument was the questionnaire on working environment and working motivation. Data were analyzed by multiple regression analysis.

The results were as follows :

1. There were the relationship between the colleagues, the superior and working environment.
2. Earnings as the personal factor affected to working motivation

3. Gender, age, level of education, personal status, working experience and working position had no effect on working motivation.

4. The predictors for working motivation were the relationship between the colleagues, relationship between the superior and earnings with $R^2 = .46$

5. The regression equation in prediction on the working motivation was as follow :

$$\hat{y} = 1.816 + .110(X1) + .168(X2) + .325(X3)$$

Keywords : Motivations in Working Performance Thai Boxing Educational College and Thai Traditional Medicine of Muban Chombueng University

บทนำ

การส่งเสริมให้คนไทยออกกำลังกายและเล่นกีฬาอย่างถูกต้อง จะส่งผลให้ประชากรในประเทศมีสุขภาพที่ดี มีคุณภาพ มีจริยธรรม มีน้ำใจนักกีฬา และเพื่อหล่อหลอมให้เป็นหนึ่งเดียวในการสร้างความสมานฉันท์ในประเทศ ความสำคัญของการออกกำลังกายและเล่นกีฬาที่จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากร ซึ่งเป็นพื้นฐานเบื้องต้นที่จะนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของชาติบ้านเมืองต่อไป ตามแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2555 – 2559) ซึ่งมีแผนยุทธศาสตร์ที่ระบุว่าทุกภาคส่วนต้องเล็งเห็นความสำคัญ ปัจจุบันจะเห็นได้ว่ากีฬามวยไทยได้มีการพัฒนาไปอย่างมากและได้รับความนิยมที่แพร่หลายยิ่งขึ้น และสามารถประกอบเป็นอาชีพ สามารถสร้างรายได้เพื่อเลี้ยงตนและครอบครัว วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทยจึงจำเป็นต้องมีการปรับกลยุทธ์เพื่อให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน โดยการมีแผนยุทธศาสตร์ และวิสัยทัศน์ของวิทยาลัยมวยไทยศึกษา ในการพัฒนากีฬามวยไทย เพื่อความเป็นเลิศและอาชีพ

การที่วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทยจะบรรลุตามวิสัยทัศน์ดังกล่าวได้นั้นต้องอาศัยองค์ประกอบหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหารจัดการ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านงบประมาณ และด้านทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งแต่ละด้านล้วนมีความสำคัญ แต่จากการศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ จึงถือได้ว่าองค์ประกอบด้านทรัพยากรมนุษย์เป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องให้ความสำคัญเพื่อที่วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย จะได้บรรลุถึงวิสัยทัศน์

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย เพื่อจะได้นำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางนโยบายในการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูงและเพื่อพัฒนาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทยให้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถมี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย
2. เพื่อศึกษาตัวแปรพยากรณ์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อกำหนดกรอบแนวทางการวิจัย ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน สัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงาน ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน
2. สร้างและหาคุณภาพเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งเป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมในการปฏิบัติงาน และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย บุคลากรในวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย จำนวน 45 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย

4. วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพของบุคลากรและปัจจัยแวดล้อมกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน

สรุปผลการวิจัย

1. ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างบุคลากรกับเพื่อนร่วมงาน สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน และสัมพันธภาพระหว่างบุคลากรกับผู้บังคับบัญชา
2. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ รายได้
3. ตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจ มีทั้งหมด 6 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ประสบการณ์ทำงาน ตำแหน่งงาน
4. ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย โดยเรียงลำดับจากตัวพยากรณ์ที่ส่งผลมากที่สุดไปยังตัวพยากรณ์ที่ส่งผลน้อยที่สุด 3 ตัวแปร ได้แก่ 1) สัมพันธภาพระหว่างบุคลากรกับเพื่อนร่วมงาน 2) สัมพันธภาพระหว่างบุคลากรกับผู้บังคับบัญชา และ 3) รายได้ โดยตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปรมีความสามารถในการพยากรณ์รวมกันคิดเป็นร้อยละ 46.1 ($R^2 = .461$)
5. สมการพยากรณ์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยมวยไทยศึกษา และการแพทย์แผนไทยดังนี้

$$\hat{Y} = 1.816 + .110(X1) + .168(X2) + .325(X3)$$

ตัวแปร	b	SE _b	β	R	R ²	t	p
a	1.816	.419				4.336	.000**
X1	.110	.038	.333			2.894	.006**
X2	.168	.082	.251			2.050	.047*
X3	.325	.086	.464	.679	.461	3.805	.000**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p \leq .01$), * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p \leq .05$)

การอภิปรายผล

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ประสบการณ์ทำงาน และตำแหน่งงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าวิทยาลัยมวยไทยศึกษาฯ เป็นหน่วยงานของรัฐ ที่ไม่เน้นการหารายได้เข้าองค์กร และองค์กรได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายจากรัฐบาลเป็นประจำทุกปี บุคลากรของวิทยาลัยมวยไทยศึกษาฯ จึงไม่ถูกกดดันในเรื่องของการทำงาน ด้านประสิทธิภาพ คุณภาพ และการหารายได้เข้าองค์กร อีกทั้งจะเห็นได้จากสัมพันธภาพระหว่างบุคลากรกับเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 4.21 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าวัฒนธรรมองค์กรของวิทยาลัยมวยไทยศึกษาฯ มีลักษณะการทำงานเป็นแบบครอบครัว ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทำให้การแข่งขันในด้านการปฏิบัติงานมีน้อย จึงส่งผลให้ปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุตินา ชวนะเวสสกุล (2546 : 85) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษาบริษัท เจ็บเซ็น แอนด์ เจ็บเซ็น บิสซิเนส เซอร์วิส เซส (ที) จำกัด ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ และตำแหน่งงาน ไม่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการ

ปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท เจ็บเช่น แอนด์ เจ็บเช่น บิสซิเนส เซอร์วิส เซส (ที) จำกัด และทีพสุดา ลีลาศิริคุณ (2545 : 66-69) ที่ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการและเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สังกัดกรมประชาสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และรายได้ไม่มีความสัมพันธ์และไม่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการและเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สังกัดกรมประชาสัมพันธ์

- ปัจจัยแวดล้อมในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีตัวแปร 3 ตัวแปร ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างบุคลากรกับเพื่อนร่วมงาน สัมพันธภาพระหว่างบุคลากรกับผู้บังคับบัญชา และสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1

ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างบุคลากรกับเพื่อนร่วมงาน และสัมพันธภาพระหว่างบุคลากรกับผู้บังคับบัญชา ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่รายได้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการใช้ผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างบุคลากรกับเพื่อนร่วมงาน สัมพันธภาพระหว่างบุคลากรกับผู้บังคับบัญชา และสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน

2. ปัจจัยที่สามารถนำมาพยากรณ์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างบุคลากรกับเพื่อนร่วมงาน สัมพันธภาพระหว่างบุคลากรกับผู้บังคับบัญชา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาแนวทาง หรือรูปแบบการสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย เพื่อนำรูปแบบดังกล่าวไปใช้สำหรับการสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรของวิทยาลัยมวยไทยที่จะส่งผลต่อความสำเร็จและความก้าวหน้าของวิทยาลัยมวยไทยศึกษาฯ เพื่อพัฒนาให้วิทยาลัยมวยไทยศึกษาฯ เป็นองค์กรสมรรถนะสูง

เอกสารอ้างอิง

- เกษสุดา ต้นขุน. 2545. **ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสมิติเวช สุขุมวิท กรุงเทพมหานคร.** สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ขวัญจิรา ทองน้ำ. 2547. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูวิทยาลัยนาฏศิลป กรมศิลปากร.** ปริญญาโท กศ.ม. (การอุดมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เจียมจิตร ศรีฟ้า. 2545. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานบริหารโรงเรียนของผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่เข้าสู่ตำแหน่งใหม่ สังกัดกรุงเทพมหานคร.** ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทวีศักดิ์ สุททวาทิน. 2551. **การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์.** กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทีพี เอ็น เพรส.
- ทีพสุดา ลีลาศิริคุณ. 2545. **ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการและเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สังกัดกรมประชาสัมพันธ์.** สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุศรา เตียรบรรจง. 2546. **แรงจูงใจที่มีผลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของพยาบาลโรงพยาบาลสิงห์บุรี.** สารนิพนธ์ บธ.ม. (การจัดการ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พะยอม วงศ์สารศรี. 2542. **องค์การและการจัดการ.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุภา จำกัด.

รอปบั้น, สตีเฟ่น พี และคลูเตอร์ แมรี่. 2547. การจัดการและพฤติกรรมองค์กร. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : บริษัท
เอช.เอ็น.กรุ๊ป จำกัด.

ศิริลักษณ์ ไทรหอมหวาน. 2550. การจูงใจ. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เอกสารคำสอนกระบวนวิชาสุขภาพจิต.

Dieleman, Marjolein ; et al. 2003. Identifying factors for job motivation of rural health workers in
North Viet Nam. Dissertation Abstracts International.

Mowen, John C ; and Minor, Michael. 1998. Consumers Behavior. 5th ed. Upper saddle River,
New Jersey : Prentice-hall, Inc.

การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนายอดนักมวยไทย สู่การเป็นครูมวยไทยมืออาชีพ

Need Assessment of High Performance Muaythai Boxers Development to be the Professional Khru Muaythai

รุ่งอรุณ สุทธิพงษ์

สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนายอดนักมวยไทยสู่การเป็นครูมวยไทยมืออาชีพ 2) ศึกษาเทคนิคการประเมินผลและกิจกรรมเสริมที่ใช้ในการพัฒนายอดมวยไทยสู่การเป็นครูมวยไทยมืออาชีพ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจที่ใช้แบบแผนการวิจัยประเภทการประเมินความต้องการจำเป็น กลุ่มตัวอย่าง คือ ยอดนักมวยไทยจำนวน 300 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความต้องการจำเป็น มีรูปแบบการตอบข้อมูลสองชุด มีความเที่ยงตรงอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 และ .96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง

ผลการวิจัย พบว่า

1) ยอดนักมวยไทยมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเป็นอันดับแรก คือ สมรรถนะด้านทักษะ คัดเลือกไว้ 10 รายการ รองลงมาคือ สมรรถนะด้านความรู้ คัดเลือกไว้ 19 รายการ และอันดับสุดท้ายคือ สมรรถนะด้านวิธีการถ่ายทอดความรู้ คัดเลือกไว้ 5 รายการ รวม 34 รายการ โดยมีค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงระหว่าง 0.163 ถึง 0.576 คัดเลือกจากค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงที่สูงกว่า 0.125 ซึ่งเป็นเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้ว่าเป็นความต้องการจำเป็นเร่งด่วน

2) ยอดนักมวยไทยมีความต้องการด้านเทคนิคที่ใช้ในการพัฒนามี 9 รายการ เทคนิคที่ต้องการสูงสุด คือ การฝึกปฏิบัติ ส่วนด้านวิธีการประเมินผลการพัฒนามี 4 รายการ ความต้องการสูงสุด คือ การประเมินด้วยเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม และด้านกิจกรรมเสริมที่ใช้ในการพัฒนามี 8 รายการ ความต้องการสูงสุด คือ การศึกษาดูงานค่ายมวยดีเด่น

คำสำคัญ : การประเมินความต้องการจำเป็น ยอดนักมวยไทย ครูมวยไทยมืออาชีพ

Abstract

This research aimed to 1) assess needs for development of high performance Muaythai boxers to be the professional Khru Muaythai. 2) study the techniques, evaluation and extra activities of development for high performance Muaythai boxers to be the professional Khru Muaythai. This survey study employed a need assessment research design. The research samples were 300 high performance Muaythai boxers from stratified random sampling. The research instrument was the questionnaire asking need assessment with the validity 0.67-1.00, reliability .97 and .96. The statistics used to analyzed data were percentage, means, standard deviation, and Modified Priority Needs Index (PNI_{modified})

The research findings were as follows:

1) High performance Muaythai boxers needed priority development. The first was Muaythai skill to select 10 categories, second was knowledge capability to select 19 categories and last was knowledge transfer capability to select 5 categories. Together with 34 competency issues from Modified Priority Needs

Index (PNI_{modified}) between 0.163 to 0.576. Selected from priority arrangement index for necessary needs that higher than 0.125 which was evaluation benchmark that set as urgent necessary needs.

2) High performance Muaythai boxers have skills needs to develop 9 categories. The highest needs technique was practicing; furthermore, development evaluation techniques had 4 categories. The highest needs was time evaluation for participation and additional activities that used to develop 8 lists. The highest needs were the study of best gym.

Keywords : Needs assessment, High performance Muaythai boxers, Professional Khru Muaythai

บทนำ

“... ก็หามวยนี้กับความมั่นคงและความก้าวหน้าของประเทศชาติก็สัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เพราะว่ามวยนี้ก็เป็นทางป้องกันตัว เป็นกีฬาที่มาจากการเล่นป้องกันตัวของนักรบไทยมาแต่โบราณ มาสมัยนี้เราจะต้องป้องกันตัวด้วยการใช้การต่อสู้ส่วนหนึ่งและด้วยวิธีที่จะพัฒนาประเทศอีกส่วนหนึ่ง นักมวยทราบดีว่าถ้าต่อสู้เฉพาะด้วยกำลังก็คงจะแพ้แน่ต้องมีวิชาการ ต้องมีวิธีการ ต้องมีสติที่มั่นคงที่รู้วิชาการที่จะบุกและวิชาการที่จะหลบ ฉะนั้นการที่มีการต่อสู้มวยเพื่อป้องกันตัวก็ต้องอาศัยทั้งสองอย่างเหมือนกัน...” พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ภูมิพลอดุลยเดช มหाराชา พระมหากษัตริย์ยอตนกกีฬาของประชาชนชาวไทย (สำนักราชเลขาธิการ พระบรมมหาราชวัง, 2556) จากกระแสพระราชดำรัสจะเห็นได้ว่ากีฬาหามวยมีความสำคัญยิ่งต่อประเทศชาติ บุคคลในวงการกีฬาหามวยควรนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนากีฬาหามวยไทยต่อไป เพราะปัจจุบันกีฬาหามวยไทยเป็นที่นิยมกันแพร่หลายมาก มีการแข่งขันในระดับต่าง ๆ มากมาย จนพัฒนามาเป็นกีฬาอาชีพ มีการจัดแข่งขันชิงแชมป์รายการต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังที่รังสฤษฎ์ บุญชะลอ (2550, หน้า 30) กล่าวว่า ปัจจุบันมวยไทยอาชีพมีการเผยแพร่เป็นที่รู้จักกันทั่วไปจนมีการจัดการแข่งขันมวยไทยในต่างประเทศกันอย่างแพร่หลาย ทำให้กีฬาหามวยไทยเป็นอาชีพประเภทหนึ่งที่สร้างรายได้ให้กับคนในวงการกีฬาหามวยอย่างมาก

มวยไทยเป็นธุรกิจที่ก่อให้เกิดรายได้มหาศาล เป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เกิดจากทุนทางปัญญา และทุนทางวัฒนธรรมเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทยโดยแท้ ดังนั้นก่อนที่จะผลิตครูมวยไทยออกสู่ตลาดโลกควรมีการสำรวจตลาดเสียก่อนว่า ลูกค้ำหรือผู้บริโภคต้องการสินค้าหรือผลผลิตที่มีลักษณะและคุณภาพแบบใด ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่สนใจในกีฬาหามวยไทยทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ประกอบด้วย นักมวย พี่เลี้ยงนักมวย เจ้าของค่ายมวยและผู้สนใจทั่วไป ซึ่งนับว่าเป็นกลุ่มลูกค้ำที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยทำการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะเบื้องต้นของครูมวยไทยที่เขาต้องการ จากการแข่งขันมหกรรมมวยไทยเทิดไท้องค์ราชัน 83 พรรษา “100 ชาติมวยไทยร้อยรวมใจศึกรอยยิ้มสู่สยาม” จัดโดยสมาคมมวยไทยสมัครเล่นแห่งประเทศไทยฯ และสมาคมมวยไทยโลก ช่วงแรกระหว่างวันที่ 27 พฤศจิกายน ถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2553 ณ เอ็ม ซี ซี ฮอลล์ เดอะมอลล์ บางกะปิ กรุงเทพมหานคร ช่วงที่ 2 วันที่ 5 ธันวาคม 2553 ณ สนามเสือป่า กรุงเทพมหานคร มีนักมวยไทยและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับวงการมวยไทยเข้าร่วมในรายการแข่งขันครั้งนี้ประมาณ 2,000 คน จาก 100 ประเทศ กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคคลในวงการมวยไทยและผู้สนใจกีฬาหามวยไทยทั่วไป จำนวน 108 คน จาก 51 ประเทศ จากการสุ่มแบบบังเอิญ พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อคุณลักษณะพื้นฐานของครูมวยไทยคือ มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป มีประสบการณ์ด้านมวยไทยอย่างน้อย 5 ปีขึ้นไป การศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา เป็นยอดนักมวยไทยที่มีตำแหน่งแชมป์มาก่อน และควรมีประกาศนียบัตรรับรองสมรรถนะครูมวยไทยจากสถาบันที่มีชื่อเสียงและเชื่อถือได้ ฉะนั้นการพัฒนาครูมวยไทยระดับมืออาชีพจึงต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงเป็นสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับในวงการกีฬาหามวยไทย มีหน้าที่ผลิตบัณฑิตสาขามวยไทยศึกษาที่มีความพร้อมและศักยภาพเพียงพอทั้งทางด้านบุคลากรและวัสดุอุปกรณ์ในการส่งเสริมทางด้านวิชาการและพัฒนาศูนย์กลางในวงการมวยไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงจึงควรมีบทบาทสำคัญในการพัฒนากีฬาหามวยไทยให้เป็นที่ยอมรับของสากล ความท้าทายที่สำคัญอีกก็คือการพัฒนายอดนักมวยไทยให้เป็นครูมวยไทยมืออาชีพ ให้มีความชำนาญและความเชี่ยวชาญทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านการถ่ายทอดศิลปะการต่อสู้มวยไทยเป็นที่ต้องการของค่ายมวยไทยทั่วโลก โดยต้องตอบสนองความต้องการจำเป็นและตรงตามความสนใจของยอดนักมวยไทยด้วย

การประเมินความต้องการจำเป็น (Needs assessment) เป็นกระบวนการที่เป็นระบบซึ่งใช้เพื่อกำหนดความแตกต่างระหว่างสภาพที่มุ่งหวังกับสภาพที่เป็นอยู่จริง เน้นที่ความแตกต่างของผลลัพธ์ (Outcome gaps) จากนั้นมีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความแตกต่างนั้น แล้วเลือกความต้องการจำเป็นที่สำคัญมาแก้ไข (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550, หน้า 76) การที่หน่วยงานใดจะดำเนินการพัฒนาบุคลากร จำเป็นจะต้องพิจารณาตัดสินใจ โดยอาศัยข้อมูลที่เชื่อถือได้ จากการประเมินความต้องการจำเป็นว่าปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงนั้นคืออะไร ถ้าเกิดการตัดสินใจที่ผิดพลาดนั้นย่อมหมายถึงการสูญเสียทั้งในด้านงบประมาณ เวลา อีกทั้งการวางแผนเพื่อพัฒนาโดยมิได้คำนึงถึงความต้องการจำเป็นระดับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ย่อมก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติและปัญหาอื่น ๆ ตามมา

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนายอดนักมวยไทยให้มีสมรรถนะक्रमมวยไทยครบถ้วนพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่क्रमมวยไทยแบบมืออาชีพ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านวิธีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับศิลปะมวยไทย เพื่อให้ได้ความต้องการจำเป็นอย่างแท้จริง นำไปสู่การพัฒนาที่ตรงเป้าหมาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนายอดนักมวยไทยสู่การเป็นक्रमมวยไทยมืออาชีพ
2. เพื่อศึกษาเทคนิค การประเมินผลและกิจกรรมเสริมที่ใช้ในการพัฒนายอดมวยไทยสู่การเป็นक्रमมวยไทยมืออาชีพ

อุปกรณ์และวิธีดำเนินงานวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ยอดนักมวยไทยที่เคยมีตำแหน่งแชมป์เปี้ยนหรือรองแชมป์เปี้ยนของเวทีลุมพินี เวทีราชดำเนิน ปี 2549 ถึง 2553 ยอดนักมวยไทยรางวัลถ้วยพระราชทาน ยอดนักมวยไทยที่ได้รับการยกย่องจากคณะกรรมการเวทีมวยราชดำเนิน ปี 2527 และยอดนักมวยไทยที่ได้รับการยกย่องจากสมาคมผู้สื่อข่าวกีฬาแห่งประเทศไทย ปี 2527 ถึง 2553 จำนวน 1,069 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ขนาดความคลาดเคลื่อน 5% ใช้ตารางสำเร็จรูปของ เกรซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, อ้างถึงใน สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2553 หน้า 49-50) ประชากร จำนวน 1,069 คน ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง อย่างน้อย 285 คน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2553, หน้า 56-58) ชั้นแรกแบ่งโดยจัดยอดนักมวยไทยที่มีลักษณะเหมือนกันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งแบ่งได้เป็น 5 กลุ่ม ชั้นต่อไปทำการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากตามสัดส่วนของกลุ่มยอดนักมวยไทยเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีการกระจายความแตกต่างกันมากที่สุด ตามสัดส่วนของกลุ่มประชากร

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสมรรถนะของยอดนักมวยไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่คาดหวัง แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (check-list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสมรรถนะของยอดนักมวยไทย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ทั้ง 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นการประเมินระดับทักษะ/ ความรู้ที่มีอยู่จริงในปัจจุบัน และส่วนที่ 2 เป็นการประเมินระดับทักษะ/ ความรู้ที่คาดหวัง

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม เกี่ยวกับเทคนิค การประเมินผล และกิจกรรมเสริมที่ใช้ในการพัฒนาสมรรถนะของยอดนักมวยไทย ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นและหาคุณภาพแล้ว โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67-1.00 หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (cronbach's alpha coefficient) มีความเชื่อมั่นด้านความรู้/ ทักษะที่มีอยู่ในปัจจุบันมีค่าเท่ากับ .97 และด้านความรู้/ ทักษะที่คาดหวังเท่ากับ .96

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสมรรถนะของยอดนักมวยไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่คาดหวังเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ทำการประเมิน 2 ส่วน คือ

การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นในการพัฒนายอดนักมวยไทยสู่การเป็นครูมวยไทยมืออาชีพ ในแต่ละส่วนใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) และจัดลำดับความสำคัญของค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (Priority needs index: $PNI_{modified}$) (สุวิมล ว่องวานิช, 2550, หน้า 275,279) เป็นวิธีการหาค่าผลต่างของ (I-D) แล้วหารด้วย D ซึ่ง I=Importance หมายถึงสภาพที่ควรจะเป็นหรือสภาพที่คาดหวัง ส่วน D=Degree of Success หมายถึงสภาพที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ส่วนการตั้งเกณฑ์การประเมินความต้องการจำเป็นเร่งด่วนเพื่อการพัฒนา ผู้วิจัยประยุกต์ใช้ค่าดัชนี ($PNI_{modified}$) ที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งต้องนำมาพิจารณาเพื่อการพัฒนาของนิชิรา ชาตีกุล (2553, บทคัดย่อ) ซึ่งผู้วิจัยนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับการพัฒนายอดนักมวยไทย โดยเลือกใช้ค่าดัชนี ($PNI_{modified}$) ที่มีค่า 0.125 ขึ้นไป และในกรณีที่มีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากัน จะพิจารณาจากค่า PNI ประกอบการพิจารณาโดยวิธีการหาค่าผลต่างของ (I-D) แล้วคูณด้วย I

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับข้อคิดเห็น/ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเป็นคำถามปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) แล้วจัดหมวดหมู่ แจกแจงความถี่ และจัดอันดับ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนายอดนักมวยไทยสู่การเป็นครูมวยไทยมืออาชีพ จำนวน 3 ด้าน คือ สมรรถนะด้านความรู้ สมรรถนะด้านทักษะ และสมรรถนะด้านวิธีการถ่ายทอดความรู้

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็นเมื่อวิเคราะห์จากความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสมรรถนะที่มีอยู่ในปัจจุบันกับค่าเฉลี่ยสมรรถนะที่คาดหวัง เพื่อจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น จากการหาค่า $PNI_{modified}$ และ หากพบว่า ค่า $PNI_{modified}$ เท่ากัน พิจารณาจากค่า PNI ประกอบ ผลการวิจัยคัดเลือกรายการที่มีค่าดัชนี ($PNI_{modified}$) ตั้งแต่ 0.125 ขึ้น รวม 34 รายการ โดยมีค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงตั้งแต่ 0.163 ถึง 0.587 มีผลการเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นดังนี้

อันดับที่ 1 สมรรถนะด้านทักษะ ($PNI_{modified} = 0.401$) คัดเลือกไว้ 10 รายการ ค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) อยู่ระหว่าง 0.218 ถึง 0.576 รายการที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ทักษะมวยไทยโบราณ

อันดับที่ 2 สมรรถนะด้านความรู้ ($PNI_{modified} = 0.365$) คัดเลือกไว้ 19 รายการ ค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) อยู่ระหว่าง 0.163 ถึง 0.530 รายการที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ กฎหมายเกี่ยวกับมวยไทย

อันดับที่ 3 สมรรถนะด้านวิธีการถ่ายทอดความรู้ ($PNI_{modified} = 0.348$) คัดเลือกไว้ 5 รายการ ค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) อยู่ระหว่าง 0.229 ถึง 0.431 รายการที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ หลักการ ทฤษฎี และเทคนิคการสอนมวยไทย

2. ผลการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการด้านเทคนิค ด้านวิธีการประเมินผล และด้านกิจกรรมเสริมที่ใช้ในการพัฒนา ผลจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ยอดนักมวยไทยมีความต้องการด้านเทคนิคที่ใช้ในการพัฒนามี 9 รายการ เทคนิคที่ต้องการสูงสุดคือการฝึกปฏิบัติ ส่วนด้านวิธีการประเมินผลการพัฒนามี 4 รายการ ความต้องการสูงสุด คือ การประเมินด้วยเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม และด้านกิจกรรมเสริมที่ใช้ในการพัฒนามี 8 รายการ ความต้องการสูงสุด คือ การศึกษาดูงานค่ายมวยดีเด่น

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนายอดนักมวยไทยสู่การเป็นครูมวยไทยมืออาชีพ สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษาได้ดังนี้

1. ยอดนักมวยไทยมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเป็นอันดับแรก คือ สมรรถนะด้านทักษะ มี 10 รายการ รองลงมาคือ สมรรถนะด้านความรู้ มี 19 รายการ และอันดับสุดท้ายคือ สมรรถนะด้านวิธีการถ่ายทอดความรู้ มี 5 รายการ

รวม 34 รายการ โดยมีค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงระหว่าง 0.163 ถึง 0.576 ที่มีค่าสูงกว่า 0.125 ซึ่งเป็นเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้ว่าเป็นความต้องการจำเป็นเร่งด่วน

2. ยอดนักมวยไทยมีความต้องการด้านเทคนิคที่ใช้ในการพัฒนามี 9 รายการ เทคนิคที่ต้องการสูงสุด คือ การฝึกปฏิบัติ ส่วนด้านวิธีการประเมินผลการพัฒนามี 4 รายการ ความต้องการสูงสุด คือ การประเมินด้วยเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม และด้านกิจกรรมเสริมที่ใช้ในการพัฒนามี 8 รายการ ความต้องการสูงสุด คือ การศึกษาคูณาค่ายมวยดีเด่น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนายอดนักมวยไทยสู่การเป็นครูมวยไทยมืออาชีพ มีประเด็นที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การประเมินความต้องการจำเป็น ซึ่งพิจารณาจากการจัดลำดับความสำคัญได้ดังนี้

1.1 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนา พบว่ายอดนักมวยไทยมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาด้านทักษะเป็นอันดับแรก เนื่องจากกีฬามวยไทยเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยทักษะความชำนาญจากการฝึกปฏิบัติบ่อย ๆ ทำซ้ำ ๆ เพื่อให้ความชำนาญและเชี่ยวชาญนั้นเกิดความคงทน ถึงแม้ว่ายอดนักมวยไทยจะมีทักษะ มีประสบการณ์ในการชกมวยไทยมามาก แต่ก็ยังต้องการการทบทวนทักษะและเทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการก้าวเข้าสู่การเป็นครูมวยไทยที่ดี ประกอบกับนักมวยไทยเองมักไม่ชอบทางด้านวิชาการ พื้นฐานการศึกษาน้อย ไม่ได้ฝึกเรื่องการอ่าน การเขียนหรือการศึกษาค้นคว้า ทำให้นักมวยไทยชอบการลงมือปฏิบัติมากกว่า จากการสัมภาษณ์ จรัสเดช อุลิต (2553, พฤศจิกายน 25) ที่กล่าวว่า ...นักมวยดัง ๆ ส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้เรียนหนังสือเพราะความจำเป็นที่ต้องหาเลี้ยงครอบครัว มักเข้าเรียนแบบการศึกษาอิสระและการศึกษาตามอัธยาศัย จบแค่ชั้นประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาเท่านั้น แต่นักมวยดังเหล่านี้มีความสามารถที่ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้านมวยไทยได้เป็นอย่างดี...

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า ความต้องพัฒนาทางด้านทักษะที่ยอดนักมวยต้องการมากที่สุดคือ ทักษะมวยไทยโบราณ ทั้งนี้เพราะยอดนักมวยไทยมีแต่ทักษะพื้นฐานมวยไทยอาชีพ ลักษณะของการใช้อาวุธที่รุนแรง ดุดัน คำนึงถึงแต่ผลการแพ้ ชนะ มีความรู้และทักษะทางด้านมวยไทยโบราณน้อยมาก ยอดนักมวยไทยตระหนักดีว่าในปัจจุบันกระแสสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศให้ความสนใจมวยไทยกันมาก แต่ไม่ได้สนใจแค่เพียงมวยไทยเพื่อการแข่งขันหรือมวยไทยเพื่ออาชีพเท่านั้น ยังสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับบรอกเกอริง คุณค่า วิธีการถ่ายทอดศิลปะมวยไทย ท่าแม่ไม้มวยไทย กลมมวย เเชิงมวย ลีลาที่งดงามของศิลปะการต่อสู้มวยไทยด้วย การจะประกอบอาชีพครูมวยไทยต่อไปจึงต้องให้ความสำคัญกับมวยไทยมิติอื่น ๆ ด้วย โดยเฉพาะศิลปะมวยไทยโบราณ ดังที่ ชาญชัย ยมดิษฐ์ และปรัชญนันท์ นิลสุข (2549, หน้าบทสรุปสำหรับผู้บริหาร) กล่าวว่า ผู้ที่จะเป็นครูมวยไทยมืออาชีพควรมีความรู้และความเข้าใจในศาสตร์ของมวยไทยอย่างถ่องแท้ ในปัจจุบันการอนุรักษ์ศิลปะมวยไทยมีหลายมิติแล้วแต่วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนได้แก่ 1) มวยไทยเพื่อการอนุรักษ์ เช่น การรำรำไหว้ครู การแสดงแม่ไม้มวยไทย ฯลฯ 2) มวยไทยเพื่อการออกกำลังกายและการป้องกันตัว 3) มวยไทยเพื่อการกีฬาหรือมวยไทยสมัครเล่น 4) มวยไทยอาชีพ

1.2 การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านความรู้ พบว่า ยอดนักมวยไทยมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้ เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับมวยไทย มาเป็นอันดับแรก ทั้งนี้เพราะการดำเนินการเกี่ยวกับกีฬามวยไทย มีกฎ ระเบียบ และข้อบังคับมากมาย ที่ทุกฝ่ายต้องปฏิบัติตาม ดังเช่น การกีฬาแห่งประเทศไทย (2557, หน้า 80-82) ได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยมาตรฐานการปฏิบัติหน้าที่และจรรยาบรรณของบุคคลในวงการมวย พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542 มาตรฐานการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ฝึกสอนกีฬามวยและจรรยาบรรณของบุคคลในวงการกีฬามวย ซึ่งมีอิทธิพลต่อการประกอบอาชีพทางด้านมวยไทย ดังนั้นนักมวยที่จะประกอบอาชีพครูมวยไทยจึงควรมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายมวยอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้เกิดความปลอดภัย ได้รับความยุติธรรม ไม่เสียเปรียบผู้อื่น และมีมาตรฐานที่ดี เป็นที่ยอมรับของประชาคมโลก

1.3 การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะด้านการถ่ายทอดความรู้ พบว่า ยอดนักมวยไทยมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา เรื่อง หลักการ ทฤษฎี และเทคนิคการสอนมวยไทยมาเป็นอันดับแรก ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติหน้าที่ครูมวยไทยที่ดี สิ่งสำคัญที่สุดคือการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ จึงต้องมีเทคนิคการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดทักษะ เห็นคุณค่า และสนุกกับการเรียนศิลปะมวยไทย

เนื่องจากมวยไทยเป็นศิลปะการต่อสู้ของคนชาติไทย มีวิวัฒนาการหลายชั่วอายุคน มีความพิเศษที่แตกต่างจากวิชาการอื่น ๆ มวยไทยเป็นมรดกของการสังฆวัฒนธรรมและประเพณีหลาย ๆ ด้าน เช่น ความเชื่อ วิญญาณ คาถา วรรณกรรม คุณธรรม จริยธรรม พิธีกรรมต่าง ๆ ที่มีตั้งแต่การมอบตัวเป็นศิษย์ การถ่ายทอดการเรียนรู้อย่าง

แฝงด้วยคตินิยมแห่งความรู้ความสามัคคี ความกตัญญูทวาที ความมีมานะพยายาม ความซื่อสัตย์สุจริต ตลอดจนลักษณะไทยที่แสดงถึงความเป็นไทย คุณค่าของผู้เรียน คุณค่าในสังคม ตลอดจนศึกษาในส่วนวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของคนไทย ดังนั้นในการเรียนการสอนศิลปะป้องกันตัวมวยไทยในสถานศึกษาหรือฝึกหัดเพื่ออาชีพ ตลอดจนผู้ที่สนใจศึกษาทั่วไปก็ตาม ผู้สอนนอกจากจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับทักษะศิลปะการต่อสู้มวยไทย มีทักษะโดยสามารถเป็นต้นแบบที่มีความชำนาญแล้วยังต้องมีความเข้าใจในเรื่องคุณลักษณะไทยในศิลปะการต่อสู้ คุณค่า และกระบวนการถ่ายทอดศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของกีฬามวยไทย ดังที่สุจิตรา สุคนธ์ทรัพย์ (2541, 342-344) ได้ทำการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์คุณลักษณะไทย คุณค่าและกระบวนการถ่ายทอดศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว สรุปได้ว่า คุณลักษณะไทยในศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทย แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านคุณสมบัติส่วนตัว ได้แก่ความกตัญญูทวาที การมีสัมมาคารวะ การเคารพอาวุโส ความมีวินัย ความอดทนและการเสียสละ แบบแผนการเรียนควรประกอบด้วย การยกครู การไหว้ครู แบบแผนการเรียนต่อสู้ควรประกอบด้วย การถวายบังคม การรำไหว้ครู และด้านการดำเนินชีวิตพบว่ามีคุณลักษณะ ความสามัคคี พบได้จากกระบวนการทั้งหมดในการเรียนต่อสู้ป้องกันตัวรวมทั้งการอบรมสั่งสอนที่ไม่ให้หน้าความรู้ไปเบียดเบียนผู้อื่นหรือนำความเดือดร้อนต่อสังคมและการให้รู้จักช่วยเหลือบุคคลที่ต้องการช่วยเหลือ ดังนั้นยอดนักมวยไทยที่จะประกอบอาชีพครูมวยไทย จึงควรมีความรู้เกี่ยวกับ หลักการ ทฤษฎี และเทคนิคการสอนศิลปะมวยไทย ซึ่งจะทำให้ครูผู้สอนมีความเชี่ยวชาญต่อการจัดการเรียนการสอน สามารถปฏิบัติการสอนให้เป็นระบบได้ มีขั้นตอน มีการวางแผนการสอน การเตรียมการสอน การใช้สื่อ การวัดและประเมินผล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความต้องการด้านเทคนิค การประเมินผล และด้านกิจกรรมเสริม

สำหรับความต้องการด้านเทคนิค ด้านการประเมินผลและด้านกิจกรรมเสริมที่ใช้ในการพัฒนา มีประเด็นที่น่าสนใจ สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

ยอดนักมวยไทยมีความต้องการด้านเทคนิคที่ใช้ในการพัฒนามี 9 รายการ เทคนิคที่ต้องการสูงสุดคือการฝึกปฏิบัติ ส่วนด้านวิธีการประเมินผลการพัฒนามี 4 รายการ ความต้องการสูงสุด คือ การประเมินด้วย เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม และด้านกิจกรรมเสริมที่ใช้ในการพัฒนามี 8 รายการ ความต้องการสูงสุด คือ การศึกษาดูงานค่ายมวยดีเด่น ยอดนักมวยไทยเลือกให้ความสำคัญกับการใช้เทคนิค การฝึกปฏิบัติ การประเมินผล คือ การให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรม และกิจกรรมเสริม ให้ความสำคัญกับการศึกษาดูงานค่ายมวยดีเด่น ทั้งนี้เพราะยอดนักมวยไทยใช้เวลาส่วนใหญ่กับการฝึกทักษะและการลงมือปฏิบัติในการสั่งสมประสบการณ์ มีความคุ้นเคยและความชำนาญด้านการปฏิบัติได้ดีกว่าด้านทฤษฎี ดังนั้นถ้ามีการจัดการพัฒนายอดนักมวยไทยจึงต้องการให้มีการวัดและประเมินผล ด้วยการให้คะแนนเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม มากกว่าการทดสอบภาคทฤษฎี ซึ่งก็สอดคล้องกับผลสรุปความต้องการพัฒนาด้านกิจกรรมเสริม คือการศึกษาดูงานค่ายมวยไทยดีเด่น เป้าหมาย คือ การสังเกตการฝึกซ้อมทางด้านทักษะของนักมวยในค่ายมวยดีเด่น สอดคล้องกับชาญชัย ยมดิษฐ์ (2556, หน้า 167) ที่ได้รวบรวมข้อเสนอแนะจากการวิพากษ์หลักสูตรสมรรถนะครูมวยไทยไว้ว่า ควรปรับชั่วโมงการฝึกอบรมให้มากขึ้นและควรมีการฝึกปฏิบัติให้มากกว่าการฟังบรรยาย ดังนั้นการพัฒนายอดนักมวยไทยเพื่อให้เป็นครูมวยไทยมืออาชีพควรให้ความสำคัญกับการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี เพื่อให้ตรงความต้องการของยอดนักมวยไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้

1. เสนอให้สำนักงานคณะกรรมการกีฬามวย การกีฬาแห่งประเทศไทยนำผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนายอดนักมวยไทยสู่การเป็นครูมวยไทยมืออาชีพ จัดทำหลักสูตรเร่งรัดพัฒนาครูมวยไทยให้กับยอดนักมวยไทยในสังกัดค่ายมวยต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี เพื่อเติมความรู้ ทักษะ และทัศนคติสำหรับยอดนักมวยไทยให้มีสมรรถนะของครูมวยไทยอย่างสมบูรณ์ พร้อมทั้งจะประกอบอาชีพครูมวยไทยได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. เสนอให้วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง นำผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนายอดนักมวยไทยสู่การเป็นครูมวยไทยมืออาชีพใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรพิเศษครูมวยไทยระดับสูงสำหรับยอดนักมวยไทยใช้เป็นหลักสูตรสำหรับจัดอบรมให้แก่ยอดนักมวยไทยต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรมวยไทยระดับสูงสำหรับยอดนักมวยไทย โดยศึกษาทั้งทางด้านคุณภาพและปริมาณควบคู่กันไป เพื่อเปิดโอกาสให้ยอดนักมวยไทยได้แสดงความคิดเห็นที่หลากหลายและได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น
2. ควรทำการศึกษาวิจัยการพัฒนาหลักสูตรมวยไทยระดับสูงตามความต้องการจำเป็นของยอดนักมวยไทย เพื่อให้ตรงตามความต้องการของยอดนักมวยไทย

เอกสารอ้างอิง

- การกีฬาแห่งประเทศไทย. 2557. พระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542 กฎกระทรวง ข้อบังคับ ระเบียบ ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม ครั้งที่ 7 พ.ศ.2557. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- จรัสเดช อุสิต. 2553. พฤติจิกายน 25. ผู้อำนวยการ.วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. สัมภาษณ์.
- ชาญชัย ยมดิษฐ์. 2556. การวิจัยเรื่องการสร้างหลักสูตรสมรรถนะมวยไทยเพื่อรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย ครั้งที่ 1 “สร้างสรรค์ภูมิปัญญา เพื่อพัฒนาสู่อาเซียน”. 1(1),162-168.
- ชาญชัย ยมดิษฐ์, และปรัชญนันท์ นิลสุข. 2549. รายงานการวิจัยการสร้างและพัฒนาสื่อต้นแบบแม่ไม้มวยไทยเพื่อใช้สร้างทุนทางวัฒนธรรม. ทุนอุดหนุนจากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.
- ณิชิรา ชาติกุล. 2553. การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อการพัฒนาสมรรถนะด้านการประเมินผลการเรียนรู้. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รังสฤษฎ์ บุญชะลอ. 2550. มวยไทย THAI BOXING. กรุงเทพฯ : พี เอ็น เค แอนด์สกายพริ้นตังส์จำกัด
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2553. ระเบียบวิธีวิจัย สำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 4 มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุจิตรา สุคนธ์ทรัพย์. 2541. การวิเคราะห์คุณลักษณะไทย คุณค่า และกระบวนการถ่ายทอดลีลาการต่อสู้ป้องกันตัวแบบไทย : กระบี่กระบอง. วารสารครุศาสตร์, 27 (1), 83-89.
- สุวิมล ว่องวานิช. 2550. การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักราชเลขาธิการ พระบรมมหาราชวัง. 2556. สื่อภาพ. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2556. สืบค้นได้จาก <http://www.ourking.in.th/index.php/index/gallery/id/2395>

การพัฒนาแบบการเตรียมความพร้อมนักมวยไทยอาชีพก่อนการแข่งขันไม่น้อยกว่า 21 วัน The Development of the 21-day Preparation Model for Professional Muaythai Boxers before Competition

สรวิชัย จูมเกษ¹ แสง วิทยพิทักษ์² และ วรยุทธ์ ทิพย์เที่ยงแท้³

¹สาขาวิชามวยไทยศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

^{2,3}คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมนักมวยไทยอาชีพ ก่อนการแข่งขันไม่น้อยกว่า 21 วัน และ 2) ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเตรียมความพร้อมนักมวยไทยอาชีพก่อนการแข่งขันไม่น้อยกว่า 21 วัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หัวหน้าค่ายมวยในภาคอีสานที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. รูปแบบการเตรียมความพร้อมนักมวยไทยอาชีพ ก่อนการแข่งขันไม่น้อยกว่า 21 วัน ประกอบด้วยองค์ประกอบจำเป็น 5 ประการ ได้แก่ 1) การตรวจประเมินสภาพร่างกาย 2) การรักษาและฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ 3) การเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายและสมรรถภาพทางจิต 4) การจัดการโภชนาการ 5) การตรวจประเมินสภาพร่างกาย การศึกษาขั้นเชิงของคู่ต่อสู้ และการเพิ่มเติมเทคนิคไม้ตาย

2. ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเตรียมความพร้อมนักมวยไทยอาชีพ ก่อนการแข่งขันไม่น้อยกว่า 21 วันในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า การตรวจประเมินสภาพร่างกายของนักมวยหลังการแข่งขัน มีความจำเป็นตาม พ.ร.บ.มวย พ.ศ. 2542 (องค์ประกอบที่ 1) ควรนำหลักวิทยาศาสตร์ การกีฬา มาจัดโปรแกรมการฟื้นฟูสภาพร่างกาย (องค์ประกอบที่ 2 – 4) และผู้ฝึกสอนต้องวัดทักษะ ทดสอบสมรรถภาพทางกาย และให้กำลังใจเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักมวย (องค์ประกอบที่ 5)

คำสำคัญ : การเตรียมความพร้อมก่อนแข่งขันนักมวยไทยอาชีพ นักมวยไทย

Abstract

The purposes of this research were: 1) to develop the 21-day preparation model for professional Muaythai boxers before competition, 2) to test the accuracy of the preparation model. The samples consisted of the famous chiefs of boxing camps derived by purposive sampling. The research instrument was the structure interview form. The statistics used to analyze data were mean, standard deviation and content analysis.

The research results were as follows:

1. The 21-day-or-more preparation model comprised of 5 elements: 1) physical evaluation, 2) physical and mental rehabilitation, 3) strengthen physical and mental capability, 4) nutrition management, and 5) physical checkup and additional stratagem techniques.

2. The guidelines for application the model professionally: checking up the boxer physical after competition was essential and enforced to conduct by The Boxing Law (element 1), the trainer or coach should use the sport science for the training program (element 2 – 4), the trainer should assess the boxer's strength and skill and give them moral support.

Keywords : preparation for professional boxing competition, Muaythai boxer

บทนำ

มวยไทยเป็นศิลปะการต่อสู้ประจำชาติซึ่งแสดงออกถึงภูมิปัญญาอันชาญฉลาดของบรรพบุรุษไทยและมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมายาวนานตั้งแต่โบราณกาลถึงปัจจุบัน ผู้เรียนมวยไทยหรือผ่านการฝึกวิชามวยไทยจะทำให้สมรรถภาพแข็งแรง ทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นผู้มีระเบียบวินัย มีความอดทน รวมทั้งการมีน้ำใจเป็นนักกีฬาและมวยไทยเป็นศิลปะการต่อสู้ด้วยมือเปล่าที่ต้องอาศัยไหวพริบ ศิลปะการต่อสู้แบบมวยไทยเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญของชาติ รักษาเอกราชและอธิปไตยจากคนรุ่นบรรพกาลมาสู่บุตรหลานยุคปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2540, หน้า 3)

ปัจจุบันศิลปะมวยไทยได้พัฒนาไปสู่การเป็นอาชีพ กีฬามวยไทยเป็นที่นิยมกันแพร่หลายมากขึ้น มีการแข่งขันในระดับต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศจนพัฒนามาเป็นกีฬาอาชีพ ทำให้ปัจจุบันมีผู้สนใจและชมมวยไทยมากขึ้น

ในปี พ.ศ. 2542 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกีฬามวย ซึ่งเป็นกฎหมายกีฬามวยฉบับแรกของประเทศไทย และได้มีการปรับปรุงเพิ่มเติมครั้งที่ 7 พ.ศ. 2557 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการส่งเสริมการคุ้มครอง การควบคุม และกำหนดโทษ แก่บุคคลในวงการกีฬามวย โดยได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติหน้าที่ของนักมวย ประกอบด้วย สาระที่สำคัญ คือ การรักษาและดูแลสุขภาพของตนเองด้วยการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือความเห็นของแพทย์อย่างเคร่งครัด กำหนดหน้าที่ของแพทย์สนามว่าต้องอยู่ประจำตลอดการแข่งขัน ณ ที่ที่จัดไว้จนกว่าการแข่งขันคู่สุดท้ายจะสิ้นสุดลง และมีหน้าที่ตรวจร่างกายและวินิจฉัยนักมวยหลังการแข่งขันเพื่อแจ้งระยะเวลาพักฟื้นก่อนการแข่งขันครั้งต่อไปตามข้อกำหนด ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักมวยไทยต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของแพทย์นำไปสู่การหมั่นดูแลสุขภาพเสริมสมรรถภาพทางกายของตนเองให้สมบูรณ์อยู่เสมอเพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจในชีวิตประจำวันได้อย่างราบรื่น มีความสมบูรณ์พร้อมที่จะแข่งขันในช่วงก่อนการแข่งขันชมมวยไทย จะต้องทำการทดสอบทางด้านสรีรวิทยา เช่น การวัดอัตราการเต้นของหัวใจ ความดันโลหิต การหายใจและอื่น ๆ เพื่อที่จะทราบสภาพทางกาย และทางจิตใจของนักมวยก่อนการแข่งขันว่ามีความพร้อม และหลังการแข่งขันคู่สุดท้าย ตามพระราชบัญญัติกีฬามวยไทย 2542 กำหนดว่านักมวยจะต้องมีเวลาพักร่างกายไม่น้อยกว่า 21 วัน

จากการศึกษางานวิจัยในรอบ 10 ปีที่ผ่านมายังไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเตรียมความพร้อมนักมวยไทยอาชีพก่อนการแข่งขันไม่น้อยกว่า 21 ซึ่งการเตรียมความพร้อมของนักมวยไทยอาชีพก่อนการแข่งขัน 21 วันนั้นถือเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่จะต้องมีการจัดการเตรียมความพร้อมให้แก่ นักมวยไทย ซึ่งจะสามารถนำไปใช้เป็นกรอบความคิดในการกำหนดกิจกรรม เทคนิควิธีการฝึกซ้อมและฟื้นฟูด้านร่างกายและจิตใจของนักมวยไทยได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการเตรียมความพร้อมนักมวยไทยอาชีพก่อนการแข่งขันไม่น้อยกว่า 21 วัน” เพื่อพัฒนารูปแบบซึ่งเป็นแนวคิดและแนวทางในการเตรียมความพร้อมนักมวยไทยอาชีพก่อนการแข่งขันไม่น้อยกว่า 21 วัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อนักมวย ผู้ฝึกสอน หัวหน้าค่ายมวย และผู้เกี่ยวข้องในวงการมวยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมนักมวยไทยอาชีพ ก่อนการแข่งขันไม่น้อยกว่า 21 วัน
2. เพื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเตรียมความพร้อมนักมวยไทยอาชีพก่อนการแข่งขันไม่น้อยกว่า 21 วัน

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักโดยการสัมภาษณ์ เป็นหัวหน้าค่ายมวยที่มีนักมวยที่เป็นแชมป์เปี้ยนภาคอีสาน และมีชื่อเสียงระดับประเทศ จำนวน 10 คน จาก 10 ค่ายมวยไทย ได้แก่ ค่ายมวยเพชรราชภัฏค่ายมวยเกียรติหมู่ 9 ค่ายมวย ต.ศิลาชัย ค่ายมวยโรงเรียนกีฬาโคราช ค่ายมวย ส.สมพงษ์ ค่ายมวย ว.ทวีชัย ค่ายมวย อ.นิตยาพร ค่ายมวย ศิษย์รงค์ศักดิ์ ค่ายมวยศิษย์ดาบใหม่ ค่ายมวยธนสุนทร การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (purposive key informants selection method)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมนักมวยไทยอาชีพก่อนการแข่งขันไม่น้อยกว่า 21 วัน ซึ่งมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

- 1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี หนังสือ ตำรา เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับรูปแบบการฝึกซ้อม นักกีฬา วิทยาศาสตร์การกีฬา โปรแกรมและรูปแบบการเตรียมความพร้อมของค่ายมวยและหลักการฝึกซ้อมมวยไทย
- 2) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างของ นายแพทย์ทวีศักดิ์ นพเกษตร เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดโครงสร้างในการสัมภาษณ์
- 3) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ข้อเสนอแนะแล้วมาปรับปรุงแก้ไข
- 4) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ตรวจสอบเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) ภาษาที่ใช้ ประเด็น และข้อความสอดคล้องกับจุดประสงค์ ปรับปรุงแก้ไข
- 5) นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้สัมภาษณ์หัวหน้าค่ายมวย

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนารูปแบบ

การพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมของนักมวยไทยอาชีพก่อนการแข่งขันไม่น้อยกว่า 21 วัน เป็นรูปแบบที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบจำเป็น 5 ประการ ได้แก่ 1) การประเมินร่างกายหลังการแข่งขัน 2) การรักษาและฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ 3) การเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายและทางจิต 4) การจัดโภชนาการ และ 5) การตรวจประเมินร่างกาย การศึกษาขั้นเชิงคู่ต่อสู้ และการเพิ่มเติมเทคนิคลีลาไม้ตายมวยไทยของยอดนักมวยไทย

1. การตรวจประเมินร่างกายนักมวยหลังการแข่งขันของค่ายมวยไทย ในกรณีที่มีผลชนะการแข่งขัน จะมีการตรวจร่างกายทั่วไปตามปกติ แต่กรณีที่มีผลการแข่งขันแพ้คะแนน ต้องมีการตรวจร่างกายโดยทั่วไป และเน้นไปที่ระบบประสาท การฟกช้ำที่ศีรษะ ระบบการหายใจ และตรวจดูว่ามีบาดแผลที่ส่วนใดของร่างกายหรือไม่ และในกรณีที่นักมวยแพ้ KO หรือ TKO ให้ตรวจเช่นเดียวกับนักมวยที่แพ้คะแนน โดยเฉพาะส่วนของร่างกายที่ถูกกระทำให้แพ้ KO หรือ TKO และตรวจม่านตา ส่วนการตรวจประเมินร่างกายด้านจิตใจ ให้ผู้เกี่ยวข้องใช้เทคนิคการพูดปลอบใจและให้ บอกข้อปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่อง

2. การรักษาและฟื้นฟูสภาพร่างกายของนักมวยหลังการแข่งขัน ผู้เกี่ยวข้องต้องทำการประคบนักมวยด้วยถูนํ้าแข็งเพื่อลดอาการบวมทันที หลังจากนั้นประมาณ 1-2 วัน ประคบอีกครั้ง ถ้ามีอาการปวดศีรษะให้ไปพบแพทย์ และให้พักผ่อนที่ค่ายหรือที่บ้าน ถ้ามีบาดแผลให้หยุดพักผ่อนเพื่อให้ร่างกายสู่สภาพปกติ บางค่ายมวยให้นักมวยรับประทานยาถ่ายน้ำระดมพล เพื่อขับถ่ายของเสียในร่างกาย ส่วนด้านจิตใจ นักมวยสามารถพักผ่อนที่ค่ายหรือที่บ้านตามอัธยาศัย ผลการแข่งขันจะแพ้หรือชนะ หัวหน้าค่ายจะต้องพูดทักทายเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ ดิชมเพื่อการปรับปรุงในโอกาสต่อไป เงินรางวัล ค่าตัว แบ่งให้ตามสัดส่วน 50 : 50 ส่วนเงินพิเศษ (ถ้ามี) จะแบ่งให้นักมวย ส่งเสริมให้นักมวยมีการศึกษาตามความต้องการ ให้ความช่วยเหลือทางครอบครัวของนักมวย และพาไปเยี่ยมบ้านบ้างในบางโอกาส และพาไปเที่ยวต่างจังหวัดตามความเหมาะสมเพื่อให้นักมวยผ่อนคลาย

3. การเสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย และทางจิต แบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

3.1 การเสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย และทางจิต ช่วงที่ 1 นักมวยเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายโดยการอบอุ่นร่างกายและวิ่งระยะไกล กลับมาที่ค่ายมวย เตะกระสอบ เตะเป้า ถีบกระสอบ เติ้งตีกระสอบ ปล้ำคู่ ปล้ำรุม เล่นชิง ชกลม กระโดดเชือก ดันพื้น ดึงข้อ โหนเชือก เล่นกล้ำมท้อง กล้ำมคอ เวทเทรนนิ่ง และคลายอุ่นตามโปรแกรมการฝึกซ้อมของค่ายมวย ส่วนด้านจิตใจ พบว่า นักมวยพักผ่อนตามอัธยาศัย ดูหนัง ฟังเพลง หรือเดินห้างสรรพสินค้า นั่งสมาธิเพื่อให้จิตใจสงบ ศึกษาทศการชกของคู่ต่อสู้ อบรมให้กำลังใจและเสริมความมั่นใจ

3.2 การเสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย และสมรรถภาพทางจิต ช่วงที่ 2 พบว่า นักมวยเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายโดยจะเพิ่มความหนักของงานมากกว่าช่วงที่ 1 ส่วนสมรรถภาพทางจิต พบว่า นักมวยทุกคนตั้งเป้าหมายของชีวิตและอนาคต มีการพูดคุยกับนักมวยอื่นจะส่งผลถึงชัยชนะ การเนิ่นย้าเรื่องความรับผิดชอบ ความอดทน ความมีระเบียบวินัย ความขยัน และความตั้งใจในการฝึกซ้อม

3.3 การเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายและทางจิต ก่อนการแข่งขัน 3 วัน พบว่า นักมวยจะนวดร่างกายด้วยน้ำมันร้อน เพื่อกระตุ้นกล้ามเนื้อ ینگ กระโดดเชือก ซกกลม หรือนวดตัว เพื่อเรียกเหงื่อ ทดสอบน้ำหนัก และอาบน้ำชำระร่างกาย และพักผ่อน ส่วนด้านจิตใจ นักมวยจะได้รับการดูแลด้านจิตใจ โดยหัวหน้าค่ายมวยจะพูดสร้างขวัญและกำลังใจให้กับนักมวย เพื่อให้เกิดความตระหนักในหน้าที่ของตน ดูแลเอาใจใส่นักมวยอย่างใกล้ชิด เพราะนักมวยทำน้ำหนัก อารมณ์หงุดหงิด แปรปรวนง่าย พูดคุยตกลงเรื่อง เงินรางวัล และรางวัลพิเศษให้ชัดเจน

4. การจัดโภชนาการ แบ่งออกเป็น 4 ช่วง ได้แก่ 1) การจัดโภชนาการสำหรับนักมวยของค่ายมวยไทย หลังการแข่งขัน 1 วัน 2) การรักษาและการฟื้นฟูร่างกายและจิตใจนักมวย การเตรียมรับประทานอาหารหลังการแข่งขันวันที่ 5 ถึง 9 3) หลังช่วงการรักษาและการฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ และ 4) ก่อนการแข่งขัน 3 วัน

5. การตรวจประเมินร่างกาย การศึกษาชั้นเชิงคู่ต่อสู้ และการเพิ่มเติมเทคนิคลีลาไม้ตายมวยไทยของยอดนักมวยไทย ตรวจประเมินในด้านสรีรวิทยาตรวจความสมบูรณ์ของร่างกาย ซึ่พจรและความดัน ระบบหายใจ ความสมบูรณ์ของกล้ามเนื้อ แขน และขา และระบบประสาทตา ด้านทักษะและสมรรถภาพ สังเกตความสมบูรณ์ความแข็งแรง ของนักมวยทดสอบทักษะการเตะและการปล้ำ การศึกษาชั้นเชิงคู่ต่อสู้ของค่ายมวยไทย

2. การหาคุณภาพความเที่ยงตรงของรูปแบบ

ผลการหาคุณภาพความเที่ยงตรงของรูปแบบการเตรียมความพร้อมนักมวยไทยอาชีพ ก่อนการแข่งขันไม่น้อยกว่า 21 วัน จากการประชุมสนทนากลุ่ม ทำให้ได้คำแนะนำและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการเตรียมความพร้อมนักมวยไทยอาชีพ ก่อนการแข่งขันไม่น้อยกว่า 21 วัน ที่สมบูรณ์มากขึ้นในองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน

ประการที่ 1 การตรวจประเมินสภาพร่างกายและจิตใจ ควรแจ้งและกำชับให้หัวหน้าค่ายมวยนำนักมวยเข้ารับการตรวจทางการแพทย์ภายหลังการแข่งขัน มิฉะนั้นจะถือว่ามีอาการกระทำผิดตาม พ.ร.บ.มวย พ.ศ. 2542 นักมวยในค่ายจะถูกห้ามไม่ให้แข่งขันต่อไป

ประการที่ 2 การรักษาและฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ ผู้ฝึกสอนควรมีการจัดโปรแกรมการฝึกซ้อมที่นำวิทยาศาสตร์การกีฬามาช่วยในเรื่องการฟื้นฟูร่างกาย ให้กำลังใจไม่ว่าผลจะแพ้หรือชนะและต้องใช้คำพูดในทางบวกเสมอ

ประการที่ 3 การเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายและสมรรถภาพทางจิต ควรนำเรื่อง วิทยาศาสตร์การกีฬากับการฝึกซ้อมมาช่วย นักมวยแต่ละคนมีสภาพร่างกายที่ต่างกัน ควรปรับกิจกรรมการฝึกซ้อม การเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายให้เหมาะสมกับสภาพร่างกายของนักมวยแต่ละคน ควรปลูกฝังเรื่อง ความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา และการฝึกซ้อม

ประการที่ 4 การจัดโภชนาการ สรุปได้ดังต่อไปนี้ ควรนำหลักวิทยาศาสตร์การกีฬาเกี่ยวกับโภชนาการการกีฬามาช่วยในเรื่องการฟื้นฟูร่างกายและการปรับสภาพของร่างกายให้คืนสู่สภาวะปกติ การฟื้นฟูร่างกายให้คืนสู่สภาวะปกติ ควรเลือกรับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ ตามหลักโภชนาการ

ประเด็นที่ 5 การตรวจประเมินร่างกาย การศึกษาชั้นเชิงคู่ต่อสู้และการเพิ่มเติมเทคนิคไม้ตาย ก่อนการแข่งขันผู้ฝึกซ้อมต้องมีวิธีการวัดทักษะและการทดสอบสมรรถภาพ ทางกายเพื่อประเมินนักมวย และสร้างความมั่นใจให้นักมวยมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

1. ควรนำรูปแบบการเตรียมความพร้อมของนักมวยไทยอาชีพ ก่อนการแข่งขันไม่น้อยกว่า 21 วัน ไปทดลองใช้กับค่ายมวยไทยอาชีพที่ไม่มีนักมวยในค่ายเป็นแชมป์เปี้ยน

2. ควรจัดให้มีการฝึกอบรมหัวหน้าค่ายมวยไทยเกี่ยวกับแนวทางการเตรียมความพร้อมนักมวยไทยอาชีพ ก่อนการแข่งขันไม่น้อยกว่า 21 วันที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในการฝึกซ้อมตลอดจนการนำหลักวิทยาศาสตร์การกีฬาไปประยุกต์ร่วมกับการฝึกซ้อมมวยไทยอาชีพที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน

3. การนำรูปแบบการเตรียมความพร้อมนักมวยไทยอาชีพ ก่อนการแข่งขันไม่น้อยกว่า 21 วัน ไปใช้ควรปรับให้เหมาะสมกับสภาพนักมวยแต่ละคน และความพร้อมของแต่ละค่ายมวยไทย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการเตรียมความพร้อมมวยไทยอาชีพก่อนการแข่งขัน ไม่น้อยกว่า 21 วัน ระหว่าง ค่ายมวยไทยในกรุงเทพมหานครกับค่ายมวยไทยในภูมิภาค ที่มีนักมวยไทยในสังกัดเป็นแชมป์เปี้ยน หรือมีชื่อเสียงระดับทำเงิน
2. ควรพัฒนามาตรฐานวิชาชีพการเป็นผู้ฝึกสอนมวยไทยอาชีพ และกำหนดแนวทางการรับรองและประเมินระดับมาตรฐานวิชาชีพผู้ฝึกสอนมวยไทยอาชีพ โดยให้ประเทศไทยเป็นองค์กรหลักในการบริหารจัดการดังกล่าวที่มีคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- การกีฬาแห่งประเทศไทย. 2548. คู่มือการฝึกมวยไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสแควร์ 86.
- การกีฬาแห่งประเทศไทย. 2554. แผนพัฒนากีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2555-2559) กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- ชาญชัย ยมดิษฐ์. 2552. รายงานการวิจัย เรื่อง การสร้างหลักสูตรมรดกมวยไทย. ทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. การกีฬาแห่งประเทศไทย. ราชบุรี : วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- รังสฤษฎ์ บุญชลอ. 2550. มวยไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สกายบุค.
- ราชกิจจานุเบกษา. 2542. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 7.
- สมศักดิ์ ศิริอนันต์. 2541. ศิลปะมวยไทยชั้นสูง. กรุงเทพฯ : การศาสนา กรมศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2540. ศิลปะมวยไทย. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา. 2557. โภชนาการการกีฬา-ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. สืบค้นเมื่อ 18 ธันวาคม 2555
- สืบค้นได้จาก Retrieved from <http://kkuswim.kku.ac.th/food.pdf>

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการออกเสียงพินอินโดยใช้ชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอิน A Study of Pronunciation Achievement by Using Pronunciation Skill Practice Package in Pinyin

ประไพร จันทะบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) หาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะของการออกเสียงพินอิน และ 2) เปรียบเทียบความสามารถในการออกเสียงพินอินก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอิน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 40 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ 1) ชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอิน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการออกเสียงพินอิน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ t-test แบบจับคู่เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการออกเสียงพินอินก่อนและหลังเรียน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอิน มีค่าเท่ากับ 81.25/80.37 ซึ่งถือว่ามีประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ดีมาก
2. ความสามารถในการออกเสียงพินอินหลังเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอินสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

คำสำคัญ : ชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอิน ผลสัมฤทธิ์

Abstract

The purposes of this research were 1) to find out the efficiency of pronunciation skill practice package in pinyin and 2) to compare the students' pronunciation ability before and after learning by the pronunciation skill practice package in pinyin. The samples consisted of 40 students at Muban Chombueng Rajabhat University during the second semester of the 2013 academic year, selected by purposive sampling. The instruments used for the research were pronunciation skill practice package in pinyin and the pre – post achievement tests. A paired – samples t- test was used to analyze the gathered data in order to assess the students' pronunciation ability before and after learning with pronunciation skill practice package in pinyin.

The results of the research were as follows :

1. The average formative test score of the skill package was 81.25 percent and the average summative test score was 80.37 percent (81.25/80.37) ,which is higher than the expected criterion (80/80)
2. The students pronunciation ability after learning the skill package was significantly higher at the 0.01 level.

Keywords : Pronunciation skill practice package, Achievement

บทนำ

ศูนย์จีนศึกษา (2552, 15) กล่าวว่า ภาษาจีนมีลักษณะเป็นอักษรภาพ มิใช่อักษรประเภทอักษรวิธี (alphabet) เหมือนภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ จึงไม่สามารถแสดงการสะกดเสียงในตัวเองได้ ดังนั้นจึงมีการคิดใช้ระบบสัทอักษรพินอินที่เป็นอักษรวิธีสำหรับภาษาจีนกลางขึ้นมา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถอ่านออกเสียงตัวอักษรนั้นได้และวัชรินและวิเชียร เอก พลากร (2547, 2-3) กล่าวว่า เนื่องจากแผ่นดินจีนกว้างใหญ่และมีประชากรมาก ภาษาพูดที่ใช้กันในท้องถิ่นต่างๆ จึงออกเสียงแตกต่างกันอย่างมากคนต่างท้องถิ่นอ่านตัวอักษรจีนตัวเดียวกันก็ออกเสียงต่างกัน เช่น คำว่า 明 คนปักกิ่งอ่านว่า หมิง คนจีนแต้จิ๋วอ่านว่า เม็ง คนกวางตุ้งอ่านว่า เหม่ง คนฮกเกี้ยนอ่านว่า บิง คนจีนแคะอ่านว่า หมิ่น ทำให้คนที่เป็นคนจีนเหมือนกันก็อาจคุยกันไม่รู้เรื่องได้ ดังนั้นเพื่อที่จะปฏิรูปการศึกษาให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและแก้ปัญหาดังกล่าว ทางรัฐบาลจีนจึงกำหนดให้ใช้สำเนียงปักกิ่งเป็นภาษาราชการ เป็นภาษาพูดที่ชาวจีนทุกคนใช้ร่วมกันเรียกว่า “กั๋วหฺวี่” หรือ “ฮั่นหฺวี่” บางคนเรียกว่า “ฮว่าหฺวี่” ปัจจุบันคนจีนส่วนใหญ่เรียกว่า “ผู้ทงฮว่า” ชาวต่างชาติเรียกว่าภาษาแมนดาริน (MANDARIN) คนไทยเรียกว่าภาษาจีนกลาง ต่อมาได้มีการกำหนดตัวอักษรแทนเสียงพยัญชนะ สระ จำนวน 40 ตัว และมีวรรณยุกต์ ให้สามารถสะกดเป็นเสียงต่างๆในภาษาจีนกลาง เป็นตัวแทนเสียงอ่านของตัวอักษรจีนแต่ละตัวขึ้น เรียกว่า “จู้อินจื่อหมู่” โดยประกาศใช้ใน ปีพ.ศ. 2461 และเปลี่ยนชื่อเป็น “จู้อินฝูเห่า” ในปี พ.ศ. 2473 ปัจจุบันนี้ “จู้อินฝูเห่า” ใช้เพียง 37 ตัว เป็นพยัญชนะ 21 ตัว และ 16 ตัว ใช้กันอย่างแพร่หลายในได้ห้วน ส่วนคนในประเทศจีนแผ่นดินใหญ่ใช้ “จู้อินฝูเห่า” กันมาประมาณ 40 ปี ก่อนที่จะเปลี่ยนมาใช้อักษรลาตินเป็นสัญลักษณ์แทนเสียงในระบบ “ฮั่นหฺวี่พินอิน” ที่มีการกำหนดกฎเกณฑ์พิเศษให้เหาะสอดคล้องกับเสียงในภาษาจีนกลาง ซึ่งทำให้คนต่างชาติเรียนได้ง่ายขึ้นด้วย

ขณะเดียวกัน พินอิน ยังเป็นตัวช่วยในการออกเสียงภาษาจีนให้ถูกต้อง (พินอิน แปลว่า การถอดเสียง) คือระบบในการถ่ายทอดเสียงภาษาจีนมาตรฐาน ด้วยตัวอักษรโรมัน ความหมายของพินอิน คือ การรวมเสียงเข้าด้วยกัน โดยนัยก็คือ การเขียนแบบสัทศาสตร์ การสะกด การถ่ายทอดเสียง หรือการทับศัพท์ โดยมีพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ รวมเข้าด้วยกัน เพื่อสะกดออกมาเป็นคำภาษาจีน (ญาณินทร์ วรพงศ์พัฒน์, 2552)

ในภาษาจีนกลางเองนั้น วิธีการสะกดออกเสียงภาษาจีน โดยใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษเป็นพื้นฐาน จะแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆได้สองกลุ่ม ประกอบด้วย ตัวสระ 38 ตัว ตัวพยัญชนะ 21 ตัว ซึ่งตัวสระยังสามารถแบ่งเป็นสระเดี่ยว 6 ตัว สระ 30 ตัว และเสียงกึ่งสระ 2 ตัว (แจ๊ค ยู, 2546: 6)

สรุปว่า ภาษาที่มาตรฐานของภาษาจีนในปัจจุบันนี้คือ ภาษาจีนกลาง(ผู้ทงฮว่า) ที่ได้ถือเอาสำเนียงและภาษาของทางปักกิ่งเป็นเสียงมาตรฐานเป็นแบบฉบับหลักเกณฑ์ทางไวยากรณ์และพยางค์ในภาษาจีนโดยทั่วไปจะประกอบด้วย พยัญชนะ สระ และเสียงวรรณยุกต์ โดยทั่วไปเรียกว่า พินอิน

จากข้อความข้างต้น เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าระบบสัทอักษรพินอินนี้เป็นปัจจัยและพื้นฐานสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนภาษาจีนกลาง ดังนั้น ถ้าผู้เรียนต้องการที่จะเรียนภาษาจีนกลางได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องมีความเข้าใจในการใช้สัทอักษรพินอินเพื่อเป็นบันไดต่อยอดไปสู่การเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น เพราะระบบสัทอักษรพินอิน คือการนำเอาอักษรโรมันแทนเสียงพยัญชนะ สระ พร้อมใส่เสียงวรรณยุกต์ในการอ่านอักษรจีน ทำให้ง่ายต่อการเรียนรู้

สาเหตุของการเรียนการสอนภาษาจีนจำเป็นต้องอาศัย **拼音(Pīn yīn)** นั้น ก็เนื่องมาจากระบบการเขียนภาษาจีนไม่ได้แสดงการออกเสียง การเรียนรู้การออกเสียงในภาษาจีนจึงจำเป็นต้องอาศัยเครื่องหมายกำกับการออกเสียงเข้ามาช่วย ดังนั้น **Pīn yīn** (พินอิน) จึงเป็นรากฐานสำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาและเรียนรู้ภาษาจีน โดยจากประสบการณ์การสอนโดยตรงและการสังเกตของผู้วิจัยเอง ที่ได้ทำการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาจีนเบื้องต้นให้กับนักศึกษา 1 รหัสวิชา GE54104 มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงที่ผ่านมา พบว่านักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงส่วนใหญ่ออกเสียงพยัญชนะไม่ค่อยชัดเจนและไม่ถูกต้องตามหลักมาตรฐานการออกเสียงของภาษาจีนกลาง จากการสังเกตพบว่า ภาษาจีนกลางเป็นภาษาที่ยากและระบบการออกเสียงในภาษาจีนกลางนั้นค่อนข้างออกเสียงยาก เนื่องจากการออกเสียงในภาษาจีนกับภาษาไทยนั้นแตกต่างกันมาก ตัวอย่างเช่น ภาษาจีนกลางจะมีเสียงห่อลิ้นเสียงที่ต้องม้วนลิ้นเวลาออกเสียง เสียงปุมเหว็อก เสียงเพดานอ่อนเป็นต้น จากสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่

ออกเสียงพยัญชนะและเสียงสระไม่ชัดเจน ส่งผลให้การติดต่อสื่อสารมีปัญหาและอาจสร้างความเข้าใจผิดในการสื่อสารได้ เพราะภาษาจีนกลางนั้นถ้าออกเสียงผิดความหมายก็ผิดไปด้วย

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะแก้ไขปัญหาการออกเสียงพยัญชนะและสระโดยใช้ชุดฝึกการออกเสียงพินอินเพื่อแก้ไขปัญหาการออกเสียงพินอินของนักศึกษาของนักศึกษาที่เรียนในรายวิชาภาษาจีนเบื้องต้น และเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการออกเสียงพินอินในภาษาจีนกลางที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. หาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะของการออกเสียงพินอิน
2. เปรียบเทียบความสามารถในการออกเสียงพินอินก่อนและหลังการเรียนด้วยชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอิน

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้วิจัยครั้งนี้ตรงตามจุดประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้ กลุ่มประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 40 คน โดยได้จากการเลือกแบบเจาะจง

ตัวแปรที่ศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ตัวแปรต้น คือ ชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอิน
2. ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการออกเสียงพินอิน

การวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. ชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอิน
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการออกเสียงพินอิน

การวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1.1 ความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนภาษาจีนโดยใช้พินอินในการสอน โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเนื้อหาจำนวน 3 คน แต่ละคนพิจารณาลงความเห็นและให้คะแนน

2. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอิน

สถิติที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอิน โดยใช้สถิติการหาประสิทธิภาพของลัวน สายยศ และอังคณา สายยศ (2540 : 247)

สูตรที่ 1

$$E_1 = \frac{\sum x}{n} \times 100$$

เมื่อ E_1 = ประสิทธิภาพของกระบวนการ คิดจากร้อยละเฉลี่ยร้อยละที่ได้

จากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียนของนักเรียน

$\sum x$ = คะแนนรวมของนักเรียนจากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียน

A = คะแนนเต็มของแบบทดสอบระหว่างเรียน

n = จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

สูตรที่ 2

$$E_2 = \frac{\sum F}{n} \times 100$$

เมื่อ E_2 = ประสิทธิภาพของผลลัพธ์คิดจากคะแนนเฉลี่ยของนักเรียน

ที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้แบบฝึก

$\sum F$ = คะแนนรวมของนักเรียนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้แบบฝึก

B = คะแนนเต็มของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้แบบฝึก

n = จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ความก้าวหน้าของนักเรียนก่อนและหลังใช้ของชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอิน ศึกษาผลความก้าวหน้าของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมก่อนและหลังการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียง คำศัพท์ในแบบเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชาวจีน โดยใช้ t - test แบบ Dependent Sample

$$t = \frac{\Sigma d}{\sqrt{\frac{n\Sigma d^2 - (\Sigma d)^2}{n-1}}}$$

เมื่อ d = ค่าความแตกต่างของคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

Σd = ผลรวมของ d แต่ละตัว ยกกำลังสอง

$(\Sigma d)^2$ = การรวมเอาผล d ทั้งหมดมายกกำลังสอง

B = คะแนนเต็มของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้แบบฝึก

n = จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะการอ่านออกเสียงพินอิน

ลำดับที่	คะแนนแบบทดสอบระหว่างเรียน				รวม 40 คะแนน	คะแนนทดสอบ หลังเรียน 40 คะแนน
	ชุดที่ 1	ชุดที่ 2	ชุดที่ 3	ชุดที่ 4		
	10คะแนน	10คะแนน	10คะแนน	10คะแนน		
1	8	7	8	7	30	31
2	7	6	7	7	27	34
3	9	9	9	10	37	33
4	8	7	8	7	30	32
5	8	8	7	7	30	34
6	8	8	8	8	32	28
7	9	9	9	9	36	35
8	8	8	7	7	30	30
9	8	8	8	7	31	35
10	8	8	8	8	32	28
11	8	8	8	9	33	32
12	9	8	9	10	36	30
13	8	8	8	8	32	35
14	9	9	9	10	37	32
15	8	8	8	8	32	25
16	8	8	9	9	34	36
17	7	7	7	7	28	33
18	8	8	8	8	32	28
19	9	9	9	10	37	35
20	8	8	8	8	32	31
21	8	8	8	8	32	34
22	9	8	9	9	35	30
23	8	8	8	8	32	33
24	8	9	8	9	34	35
25	8	8	8	8	32	31
26	8	8	8	8	32	29
27	9	9	9	10	37	34

28	8	8	8	7	31	36
29	7	6	7	7	27	31
30	8	8	9	8	33	29
31	8	8	8	8	32	32
32	8	8	9	9	34	26
33	8	8	8	7	31	31
34	8	8	8	8	32	36
35	8	9	9	8	34	34
36	8	8	8	8	32	35
37	8	8	8	8	32	32
38	8	8	8	8	32	34
39	8	8	8	9	33	36
40	9	8	9	9	35	31
คะแนนรวม					$\Sigma x=1,300$	$\Sigma F=1,286$
ประสิทธิภาพ					$E_1=81.25$	$E_2=80.37$

จากตารางที่ 1 แสดงว่า ประสิทธิภาพของชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอิน ได้ค่าประสิทธิภาพ E_1 / E_2 เท่ากับ 81.25/80.37 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด 80/80

ผลการหาประสิทธิภาพ E_1 / E_2 พบว่า ประสิทธิภาพของค่าคะแนนแบบทดสอบระหว่างเรียนเป็นไปตามเกณฑ์คือ 81.25 และ ประสิทธิภาพของค่าคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนเป็นไปตามเกณฑ์คือ 80.37 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การออกเสียงพินอินโดยใช้ชุดฝึกพินอิน

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S	t	df	Sig. (1-tailed)
ก่อนเรียน	40	40	21.85	3.53	**16.28	39	.000
หลังเรียน	40	40	32.15	2.83			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางเรียนของนักศึกษาที่ใช้ชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอินหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดังนั้น ชุดฝึกทักษะการอ่านออกเสียงพินอิน ในรายวิชาภาษาจีนเบื้องต้น 1 ทั้ง 4 ชุดนี้ สามารถทำให้นักศึกษามีทักษะการอ่านออกเสียงพยัญชนะต้น สระ และวรรณยุกต์ของภาษาจีนได้สูงขึ้น ดังที่ได้เปรียบเทียบผลคะแนนจากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการใช้ชุดฝึก ปรากฏว่านักศึกษามีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนการใช้ชุดฝึก แสดงให้เห็นว่า ชุดฝึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถช่วยให้นักศึกษามีทักษะในการอ่านออกเสียงพินอินได้ถูกต้องชัดเจนมากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการออกเสียงพินอินโดยใช้ชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอินของนักศึกษาที่เรียนในรายวิชาภาษาจีนเบื้องต้น1 มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ปีการศึกษา 2/2556 สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ค่าประสิทธิภาพชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอินได้ค่าประสิทธิภาพที่ 81.25/80.37 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 1 ที่กำหนดไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ในการออกเสียงพินอินของนักศึกษาโดยใช้ชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอินหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 2 ที่กำหนดไว้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการออกเสียงพินอินโดยใช้ชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอินของนักศึกษาที่เรียนในรายวิชาภาษาจีนเบื้องต้น 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ปีการศึกษา 2/2556 สามารถอภิปรายผลของการวิจัยได้ดังนี้

1. ชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอินจำนวน 4 ชุด ได้มาโดยการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในการสร้างชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอิน โดยศึกษาหลักการทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับระบบการสัทอักษรจีนพินอิน แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการฝึกและหลักการเกี่ยวกับแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างและรวบรวมข้อมูลโดยชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอินที่สร้างขึ้น ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาและวัฒนธรรมจีนจำนวน 3 ท่านตามขั้นตอนการดำเนินงานของการวิจัย ซึ่งชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอินที่พัฒนาขึ้น 4 ชุดนี้ประกอบด้วย

ชุดฝึกทักษะชุดที่ 1 การออกเสียงพยัญชนะต้น

ชุดฝึกทักษะชุดที่ 2 การออกเสียงสระเดี่ยวและสระผสม

ชุดฝึกทักษะชุดที่ 3 การออกเสียงวรรณยุกต์

ชุดฝึกทักษะชุดที่ 4 การออกเสียงสัทอักษรจีนพินอิน

ซึ่งชุดฝึกที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องคุณฉิน วรรณคดี (2552) ที่ว่า พินอินคือตัวช่วยในการออกเสียงภาษาจีนให้ถูกต้อง โดยพินอินเป็นระบบในการถ่ายทอดเสียงภาษาจีนมาตรฐาน โดยมีพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์รวมเข้าด้วยกันเพื่อสะกดออกมาเป็นคำภาษาจีน เฉพาะแล้วพินอินจึงถือเป็นรากฐานสำคัญในการออกเสียงทางภาษาจีน ดังที่ โจว เสี่ยวซิง (Zhu XiaoXing, 2006) ได้กล่าวไว้ว่า ในพยางค์หนึ่งของภาษาจีนโดยทั่วไป จะประกอบด้วยพยัญชนะ สระและวรรณยุกต์ เสียงแต่ละพยางค์เริ่มด้วยเสียงพยัญชนะ และต่อด้วยเสียงสระและวรรณยุกต์ ในการเรียนภาษาจีนจำเป็นต้องเริ่มที่การอ่านออกเสียงพยัญชนะ สระและวรรณยุกต์ก่อนอื่นใด

2. ค่าประสิทธิภาพชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอินของนักศึกษาจากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่อยู่ท้ายแบบฝึกทักษะการออกเสียงพินอินแต่ละชุดคิดเป็นร้อยละ 81.25 แสดงว่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานประสิทธิภาพที่กำหนดไว้ ($E_1=80$) โดยมีประสิทธิภาพตามลำดับคือ ชุดฝึกทักษะชุดที่ 4 การออกเสียงสัทอักษรจีนพินอิน มีประสิทธิภาพร้อยละ 82.00 ชุดฝึกทักษะชุดที่ 3 การออกเสียงวรรณยุกต์ มีประสิทธิภาพร้อยละ 81.75 ชุดฝึกทักษะชุดที่ 1 การออกเสียงพยัญชนะต้น มีประสิทธิภาพร้อยละ 81.25 และชุดฝึกทักษะชุดที่ 2 การออกเสียงสระเดี่ยวและสระผสม มีประสิทธิภาพร้อยละ 80.00 สาเหตุที่การออกเสียงสระเดี่ยวและสระผสมมีค่าประสิทธิภาพน้อยเป็นอันดับแรกทั้งนี้ก็เป็นเพราะว่า สระในภาษาจีนเป็นการออกเสียงควบกันหลายเสียงมีการผสมกันตั้งแต่หนึ่งเสียง สองเสียงและออกเสียงควบกันถึงสามเสียง ทำให้ความยากในการออกเสียงมีปัญหาคล้ายกับนักศึกษาสอดคล้องกับ ยุวดี ธีรธราดล (2550) ที่ได้ทำการศึกษาปัญหาการเรียนรู้อักษร Pinyin ของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พบปัญหาว่า นักศึกษาไม่สามารถแยกแยะเสียงสระ ที่มีเสียงใกล้เคียงกันได้และนักศึกษาไม่สามารถออกเสียงสระให้ชัดเจนหรือถูกต้องได้ ตัวอย่างเช่น สระ ü ต้องออกเสียงควบกันระหว่างเสียง “ยู” และเสียง “วี” โดยต้นเสียงเป็น “ยู” ปลายเสียงเป็น “วี” ดังนั้น นักศึกษาจะสะกดและออกเสียงได้คล้ายลำบาก ดังนั้นในการอ่านออกเสียง สระเดี่ยวและสระผสมจึงจำเป็นต้องใช้เวลาในการฝึกฝนที่ค่อนข้างนานกว่าการออกเสียงอื่นๆ

อย่างไรก็ตามระบบเสียงพินอินในภาษาจีนมีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ใกล้เคียงกันกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทย แต่สาเหตุที่นักศึกษามีคะแนนในการออกเสียงพินอินแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความตั้งใจและความขยันในหมั่นฝึกฝนของนักศึกษาเอง ซึ่งจะสอดคล้องกับกฎแห่งการฝึกของ ฮอร์นโดคที่ว่า เมื่อต้องการให้ผู้เรียนฝึกทักษะในการเรียนรู้ ต้องให้ผู้เรียนเข้าใจในบทเรียนและหมั่นฝึกฝนสิ่งที่รู้นั้น ๆ มาใช้บ่อย ๆ จะทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นนานและคงทนถาวร ดังนั้น การที่นักศึกษาจะออกเสียงพินอินได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพนั้นนักศึกษาต้องหมั่นฝึกฝนอยู่เสมอๆ เพื่อสร้างความเคยชินในการออกเสียงและเพิ่มความมั่นใจในทักษะการออกเสียงพินอิน จึงจะส่งผลให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการออกเสียงภาษาจีนพินอินที่สูงขึ้น

3. ค่าประสิทธิภาพชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอินของนักศึกษาจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้ชุดฝึก คิดเป็นร้อยละ 80.37 จากค่าประสิทธิภาพดังกล่าวแสดงว่า ชุดฝึกทั้ง 4 ชุด ผ่านเกณฑ์ประสิทธิภาพ

ตัวหลังตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ $E_2 = 80$ เนื่องจากมีค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์สูงกว่าร้อยละ 80 จากการหาค่าประสิทธิภาพชุดฝึกทักษะ พบว่า มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 โดยมีค่าประสิทธิภาพที่ 81.25/80.37

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนผลรวมจากการทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังการใช้ชุดฝึกทักษะ พบว่า ชุดฝึกทักษะหลังการเรียนมีค่าคะแนนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 แสดงว่าชุดฝึกทักษะการออกเสียงพินอินทั้ง 4 ชุด สามารถทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการออกเสียงพินอินในภาษาจีนสูงขึ้น สอดคล้องกับ นกุล ธรรมจง (2553) ซึ่งเป็นศึกษาวิจัยเรื่อง ผลการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงสัทอักษวจีนกลาง “ไทยพินอิน” ที่มีต่อความสามารถในการอ่านออกเสียงสัทอักษวจีนกลาง ของนักศึกษาโปรแกรมวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงสัทอักษวจีนกลาง “ไทยพินอิน” ทั้ง 9 ชุด ที่สร้างและพัฒนาขึ้น มีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ 80.69/89.05 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน (80/80) ที่ตั้งไว้และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการอ่านออกเสียงสัทอักษวจีนกลาง “ไทยพินอิน” ก่อนและหลังเรียน พบว่า การทดสอบหลังเรียนมีค่าคะแนนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เช่นเดียวกับ ประเทือง ศรีโชติ (2550, อ้างถึงในชาลินี สมานนะ, 2551) ที่ได้ทำการศึกษาการผันวรรณยุกต์ที่ไม่มีตัวสะกด กับนักเรียนจำนวน 43 คน พบว่า ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 89.11/84.65 และมีประสิทธิภาพชุดที่ 1 ถึงชุดที่ 6 เท่ากับ 89.89/85.71, 90.25/85.48, 89.36/84.88, 88.24/83.93, 88.68/84.05 และ 87.90/83.10 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการผันวรรณยุกต์ คำที่ไม่มีตัวสะกดของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้สอนควรสำรวจปัญหาการออกเสียงพินอินของนักศึกษาก่อนการใช้ชุดฝึกทักษะ เพื่อผู้วิจัยสามารถที่จะปรับปรุงและเลือกชุดฝึกทักษะที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาของนักศึกษา
2. ผู้สอนและผู้เรียนควรให้ความสำคัญกับการฝึกฝนในการอ่านออกเสียงพินอินอย่างจริงจัง และเมื่อมีปัญหาในการออกเสียงในส่วนใดก็ให้แก้ไขปัญหานั้นและพัฒนาในจุดนั้นๆ พร้อมทั้งฝึกฝนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
3. ผู้สอนอาจใช้เวลาในการฝึกแต่ละชุดฝึกไม่เท่ากัน ควรเน้นฝึกการออกเสียงที่นักศึกษามีปัญหามากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาและสร้างสื่อการเรียนรู้รูปแบบต่างๆที่จะช่วยสนับสนุนและแก้ไขผู้เรียนในด้านการอ่านออกเสียงพินอิน
2. ควรศึกษาปัญหาในด้านอื่น ๆ ทางการเรียนภาษาจีน เช่น การเขียนหรือการฟัง เพื่อพัฒนาทักษะให้ครบทุกด้านในเรียนรู้ทางภาษาจีน

เอกสารอ้างอิง

- แจ๊ค ยู. 2546 .การสะกดเสียงภาษาจีน. กรุงเทพฯ : ศิริวัฒนา อินเตอร์พรีนท์.
- ชาญชัย วไลรังสีมา และ เขติวิทย์ ฤทธิประศาสน์. 2523. การพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชาลินี สมานนะ. 2551. การสร้างแบบฝึกทักษะการอ่าน เรื่องสัทอักษวจีน Pīn yīn วิชาภาษาจีน. นนทบุรี: โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า.
- ชุติมา เอื้อโอบอ้อม. 2554. ภาษาจีน. กรุงเทพมหานคร: อัสสัมชัญพาณิชยการ.
- นกุล ธรรมจง. 2553. ผลการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านออกเสียงสัทอักษวจีนกลาง “ไทยพินอิน” ที่มีต่อความสามารถในการอ่านออกเสียงสัทอักษวจีนกลาง ของนักศึกษาโปรแกรมวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2535. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: ลีวีริยสาสน์
- ยุวดี ธีราราดล. 2550. การศึกษาปัญหาการเรียนรู้อักษรจีน Pīn yīn ของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.

อารมณ์ เพชรชื่น. 2527. **เทคนิคการวัดและประเมินผลการศึกษา**. ภาควิชาหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Jiang Li Ping. 2008. **Ti Yan Han Yu (Ji Chu Jiao Cheng1)**. Beijing : Higher Education Press.

Xu Xiao Ying, Zhou Xiao Bing. 2006. **Tai Guo Ren Xue Xi Han Yu (Kewen1)**. Beijing : Peking University Press.

Zhu Xiao Xing. 2006. **Ti Yan Han Yu (Sheng Huo Pian)**. Beijing : Higher Education Press.

การพัฒนาเลิร์นนิ่งอ็อบเจกต์ฝึกทักษะทางด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 1

The Development of Learning Object to Practice Mathematics Skill for
Grade 6 Students under the Office of Ratchaburi Primary Educational Service
Area I

อดิศักดิ์ โสนอก

สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาเลิร์นนิ่งอ็อบเจกต์ฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยใช้เลิร์นนิ่งอ็อบเจกต์ฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์ก่อนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านตลาดควาย (ประชานุกูล) จำนวน 17 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เลิร์นนิ่งอ็อบเจกต์ฝึกทักษะคณิตศาสตร์, แบบประเมินคุณภาพเลิร์นนิ่งอ็อบเจกต์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติที

ผลการศึกษา พบว่า

1. เลิร์นนิ่งอ็อบเจกต์ฝึกทักษะคณิตศาสตร์ มีประสิทธิภาพ 80.58/86.47
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : เลิร์นนิ่งอ็อบเจกต์ ทักษะทางคณิตศาสตร์ ประถมศึกษาปีที่ 6

Abstract

The purposes of this research were 1) to develop the learning object to practice mathematics skill for grade 6 students and to find out the efficiency to set of 80/80 criterion and 2) to compare the students' achievement before and after learning by using learning object. The samples used in the research were 17 students at Bantaladkuay (Prachanukul) School. They were selected by purposive sampling. The instruments used in this study were the learning object, a quality assessment for learning object and an achievement test. The statistics used to analyze data were percentage, mean, standard deviation and t –test.

The research results revealed that :

1. The average formative test score of the learning object was 80.58 percent and the average summative test score was 86.47 percent (80.58/86.47) which was higher than the expected criterion (80/80)
2. The students' achievement after learning was significantly higher at the 0.01 level.

Keywords : learning object, mathematics skill, Grade 6

บทนำ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์และสารสนเทศมีการเปลี่ยนแปลงและเจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็วและไม่หยุดยั้ง จนเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนในสังคมทำให้มีผู้สนใจต้องการที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับสาขาวิชาดังกล่าวมากขึ้น และคงจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งในแง่เป็นเครื่องมือช่วยในการเรียนรู้ให้ง่ายขึ้น เป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้และเป็นเครื่องมือสร้างองค์ความรู้ใหม่ ดังนั้นการจัดการศึกษายุคปัจจุบัน จึงต้องปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงนี้ การพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิตรวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

ระบบการศึกษาไทยในยุคกระแสโลกาภิวัตน์ปัจจุบันส่งผลให้เกิดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายเมื่อเปรียบเทียบกับการเรียนการสอนในอดีตที่ผ่านมา ด้วยยุคสมัยปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพในการเรียนรู้มากที่สุด ซึ่งเครื่องมือต่างๆ ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนทุกรูปแบบล้วนมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและมีความทันสมัยจึงมีนโยบาย “จัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์แท็บเล็ตให้แก่โรงเรียนโดยเริ่มทดลองดำเนินการในโรงเรียนนำร่องสำหรับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ปีการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๕ ควบคู่กับการเร่งพัฒนาเนื้อหาที่เหมาะสมตามหลักสูตรบรรจุลงใน คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตรวมทั้งจัดทำระบบอินเทอร์เน็ตไร้สายตามมาตรฐานการให้บริการในสถานศึกษาที่กำหนดโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย” ซึ่งเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล

กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาความคิดของผู้เรียนช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น และมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาและแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 1) ดังที่ยูนิฟิ พิพิชกุล (2530 : 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวิชาคณิตศาสตร์ไว้ว่าวิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับความคิดกระบวนการและเหตุผลคณิตศาสตร์ฝึกให้คนคิดอย่างเป็นระเบียบและเป็นรากฐานของวิทยาการหลายๆ สาขา ความเจริญทั้งทางด้านเทคโนโลยีด้านวิทยาศาสตร์ และด้านวิศวกรรมศาสตร์ ฯลฯ ล้วนแต่อาศัยพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ทั้งสิ้น การพัฒนาการคิดทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ถือเป็นการพัฒนาขั้นพื้นฐานของเด็กนักเรียน จากผลการทดสอบวัดความรู้ระดับชาติ(O-Net) ป.6-ม.3 ปี 53 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2553) ซึ่งชี้ชัดเด็กไทยยังด้อยคุณภาพการศึกษาน่าตกใจ ภาพรวมเฉลี่ยมีเพียงวิชาสุขศึกษาเท่านั้นที่ได้คะแนนเกิน 50 นอกจากนั้นที่เหลือได้ไม่ถึงกึ่งหนึ่ง ป.6 สุดหุดหู่ ภาษาอังกฤษได้ 0 คะแนน กว่า 1.4 แสนคน ภาษาไทยกว่า 2 พันคนไม่มีคะแนน ส่วน ม.3 ภาษาอังกฤษกับศิลปะได้ 0 คะแนนพอๆ กัน วิชาละ 6-7 หมื่นคน ในส่วนของวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้น ป.6 พบว่านักเรียนที่ได้ 0 คะแนน มี 1,858 คน 90.01-100.00 มี 1,308 คน คะแนนเฉลี่ยจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน เท่ากับ 34.85 ซึ่งเป็นคะแนนที่ต่ำเมื่อนำผลคะแนนการสอบ O-Net ของนักเรียนทุกระดับทั่วประเทศมาเปรียบเทียบพบว่ามีค่าเฉลี่ยในระดับต่ำ

เลิร์นนิ่งอ็อบเจกต์ (Learning Object) เป็นสื่อประสม (multimedia) ที่ออกแบบเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุการเรียนรู้ที่คาดหวังอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ โดยแต่ละเรื่องจะนำเสนอแนวคิดหลักย่อยๆ ที่ผู้สอนสามารถเลือกใช้ learning object ผสมผสานกับการจัดการเรียนการสอนแบบอื่นๆ ได้ อย่างหลากหลาย ความแตกต่างของ learning object กับสื่อดิจิทัลอื่นๆ ตรงที่เนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนที่จะได้รับ เนื่องจากสื่อชนิดนี้เน้นกระบวนการเรียนรู้ มีเนื้อหาเป็นอิสระภายในตัวเอง

จากเหตุผลและการศึกษาที่กล่าวมา ผู้วิจัยเห็นว่าการสร้างสื่อ Learning Object เป็นสื่อที่สามารถช่วยให้นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการคิดทางด้านคณิตศาสตร์ และยังสามารพัฒนาให้ทำงานบน Tablet ได้ในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล จึงได้พัฒนาสื่อ Learning Objects เพื่อเป็นแบบฝึกหัดทวนเนื้อหา เตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในการสอบ O-net และนักเรียนยังได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเองต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาเลิร์นนิ่งอ็อบเจกต์ฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่มีต่อเลิร์นนิ่งอ็อบเจกต์ฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์ก่อนและหลังเรียน

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. เลิร์นนิ่งอ็อบเจกต์ฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์
2. แบบประเมินคุณภาพของเลิร์นนิ่งอ็อบเจกต์
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ทำการทดลองตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. นำเลิร์นนิ่งอ็อบเจกต์ฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์ ที่ผ่านการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญและได้แก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง จำนวน 3 คน โดยนักเรียน 1 คนต่อ 1 เครื่อง เพื่อหาข้อบกพร่องระหว่างการทดลอง เช่น ด้านเนื้อหาของเลิร์นนิ่งอ็อบเจกต์ ด้านการใช้ภาษา ด้านกราฟิกที่ใช้ และด้านการออกแบบ โดยการสังเกต สัมภาษณ์ และ บันทึกพฤติกรรมผู้เรียนแล้วรวบรวมข้อบกพร่องต่าง ๆ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข
2. นำเลิร์นนิ่งอ็อบเจกต์ฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์ ที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงจากครั้งที่ 1 ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง มาทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 17 คน โดยทดลองแบบ 1 คนต่อ 1 เครื่อง เพื่อหาประสิทธิภาพของแอปพลิเคชัน โดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน หลังจากนั้นให้นักเรียนใช้แอปพลิเคชัน เมื่อนักเรียนเรียนรู้ผ่านเลิร์นนิ่งอ็อบเจกต์เรียบร้อยแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน โดยนำผลคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแอปพลิเคชัน ตามเกณฑ์ E1/E2 (80/80)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงของแบบประเมินคุณภาพของเลิร์นนิ่งอ็อบเจกต์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
2. วิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้วิธีของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson) สูตร KR-20
4. หาประสิทธิภาพของบทเรียน โดยการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนน ที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยคิดคะแนนเป็นร้อยละ จากนั้นนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบและหาประสิทธิภาพตาม เกณฑ์ 80/80
5. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนกับหลังเรียนด้วยค่าสถิติที (t-test)

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินคุณภาพของเลิร์นนิ่งอ็อบเจกต์ฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์ มีทั้งหมด 2 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา และด้านเทคโนโลยีการศึกษา ผลการประเมินโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพของเลิร์นนิ่งอ็อบเจกต์โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ระดับคะแนน		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
ด้านเนื้อหา	4.79	0.36	ดีมาก
ด้านเทคโนโลยีการศึกษา	4.76	0.17	ดีมาก

2. ผลการประเมินประสิทธิภาพของเลิร์นนิ่งอ็อบเจ็คฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์ พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียน (E1) และคะแนนเฉลี่ยเมื่อทำแบบทดสอบหลังเรียน (E2) ซึ่งมีประสิทธิภาพที่ 80.58/86.47 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

3. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พบว่า หลังเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและคะแนนหลังเรียนของผู้เรียน (paired Samples Test)

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S.D.	t-test	Sig.
แบบทดสอบก่อนเรียน	17	16.12	0.857	-3.771	.002*
แบบทดสอบหลังก่อนเรียน	17	17.29	1.047		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการประเมินประสิทธิภาพของเลิร์นนิ่งอ็อบเจ็คฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า เลิร์นนิ่งอ็อบเจ็คฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์ ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพของบทเรียน 80.58/86.47 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 โดยที่คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียน (E1) เท่ากับ 80.58 ส่วนประสิทธิภาพโดยวัดจากคะแนนการทำแบบทดสอบหลังเรียน (E2) เท่ากับ 86.47 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ในสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากเลิร์นนิ่งอ็อบเจ็คที่สร้างขึ้นได้พัฒนาและออกแบบให้น่าสนใจเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน เนื้อหาของแบบทดสอบเรียงจากง่ายไปหายาก อีกทั้งยังผ่านการตรวจสอบและได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ มีการดำเนินการทดลองตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กรรณิการ์ อุดดา (2552) ได้ศึกษา การพัฒนา เลิร์นนิ่งอ็อบเจ็ค (Learning Object) เรื่อง เทคโนโลยีการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า เลิร์นนิ่งอ็อบเจ็ค (Learning Object) เรื่อง เทคโนโลยีการสื่อสาร มีประสิทธิภาพ 81.13/83.17 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด คือ 80/80 และยังสอดคล้องกับ จิราพร เป็นน้อย และคณะ (2552) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาบทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยใช้เลิร์นนิ่งอ็อบเจ็ค (Learning Object) เรื่องระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า บทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยใช้เลิร์นนิ่งอ็อบเจ็ค (Learning Object) เรื่องระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ มีประสิทธิภาพ 81.81/82.00 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 และยังสอดคล้องกับ อานนท์ สายคำฟู(2552) ได้ทำการศึกษา การสร้างเลิร์นนิ่งอ็อบเจ็คเพื่อการพัฒนาการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์พื้นฐาน เรื่อง กระบวนการทำงานของอุปกรณ์พื้นฐานที่เป็นส่วนประกอบหลักของคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า Learning Object ที่สร้างมีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.88/85.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พบว่า หลังเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วัฒน พลอยศรี (2551) ได้ทำการศึกษาการสร้างบทเรียนออนไลน์แบบมีปฏิสัมพันธ์ เรื่องเทคโนโลยีก่อนพิมพ์ พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุบลวรรณ อยู่มัน ธรรมมา(2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้ชุดการสอนวิชาคณิตศาสตร์แบบเรียนเป็นคู่ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำรูปแบบการพัฒนาเลิร์นนิ่งอ็อบเจ็คดังกล่าวนี้ไปพัฒนา ในเรื่องอื่นๆ หรือในรายวิชาอื่นๆ
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากเลิร์นนิ่งอ็อบเจ็คกับสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบวิธีสอนอื่น ๆ
3. ควรมีการพัฒนาเลิร์นนิ่งอ็อบเจ็คที่มีกิจกรรม มีข้อคำถามที่หลากหลายรูปแบบ เช่น แบบทดสอบแบบจับคู่ แบบอัตนัย การเติมคำ และแบบอื่น ๆ

4. ควรมีการส่งเสริมให้อาจารย์ผู้สอนจัดทำสื่อการเรียนรู้ในลักษณะเลิร์นนิ่งอ็อบเจ็คในรายเพื่อใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง

เอกสารอ้างอิง

- กรณีการณ์ อุดถา. 2552. การพัฒนาเลิร์นนิ่งอ็อบเจ็ค(Learning Object) เรื่อง เทคโนโลยีการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- จิราพร แป้นน้อย และคณะ. 2552. การพัฒนาบทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยใช้เลิร์นนิ่งอ็อบเจ็ค (Learning Object) เรื่องระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ยุพิน พิพิธกุล. 2530. การสอนคณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัฒน์ พลอยศรี. 2551. การสร้างบทเรียนออนไลน์แบบมีปฏิสัมพันธ์ เรื่องเทคโนโลยีก่อนพิมพ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. 2553. รายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2553. ค้นเมื่อตุลาคม 5, 2555, จาก <http://www.niets.or.th/>
- อุบลวรรณ อยู่มั่นธรรมมา. 2547. การใช้ชุดการสอนวิชาคณิตศาสตร์แบบเรียนเป็นคู่เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์, ศษ.ม, สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อานนท์ สายคำฟู. 2552. การสร้างเลิร์นนิ่งอ็อบเจ็คเพื่อพัฒนาการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์พื้นฐาน เรื่องกระบวนการทำงานของอุปกรณ์พื้นฐานที่เป็นส่วนประกอบหลักของคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ประยุกต์แนวคิดการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้าง
มโนทัศน์และความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

The Development of an Instructional Process Applying Knowledge Management to
Enhance Mathematical Concept and Problem-Solving Ability of Grade 4 Students

ปลื้มจิตร เหมวัตร¹ สุกัญญรัตน์ คงงาม²

¹โรงเรียนวันทามาริอา อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ประยุกต์แนวคิดการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์และความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 80/80 และ 2) เปรียบเทียบมโนทัศน์และความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์หลังเรียนกับเกณฑ์ ร้อยละ 80 กลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวันทามาริอา อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 66 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คู่มือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ประยุกต์แนวคิดการจัดการความรู้ และแบบทดสอบวัดมโนทัศน์และความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์และความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ มีประสิทธิภาพ 87.46/80.22
2. ผลการทดสอบมโนทัศน์และความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์หลังเรียน ร้อยละ 80.22 สูงกว่าเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : กระบวนการจัดการความรู้ มโนทัศน์และความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์

Abstract

The purposes of this research were to : 1) develop of an instructional process applying knowledge management to enhance mathematical concept and problem-solving ability of grade 4 students based on the set 80/80 of criteria and 2) compare the students' enhance mathematical concept and problem-solving ability between posttest with the defined standard of 80%. The research target were 66 students from one group of grade 4 students, in Wantamaria School in the 2nd semester of academic year 2014, selected by using sample random sampling method. The research tools were guide of an instructional process applying knowledge management to enhance mathematical concept and problem-solving ability and a multiple choice test for enhance mathematical concept and problem-solving ability. The data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation and t-test.

The research results were as follows:

1. The efficiency of an instructional process applying knowledge management to enhance mathematical concept and problem-solving ability was at 84.76/80.22%

2. The students' enhance mathematical concept and problem-solving ability, by using the instructional process applying knowledge management has surpassed to the 80.22%, considered higher than that of the criteria set, with statistically significance level at 0.05

Keywords : Knowledge management process, Mathematical concept and problem-solving ability

บทนำ

คณิตศาสตร์เป็นศาสตร์ที่มีบทบาทสำคัญมากจะพบว่าวิทยาการแขนงต่าง ๆ ทั้งด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ต้องใช้หลักการทางคณิตศาสตร์ทั้งสิ้น และคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีความสำคัญยิ่งต่อการฝึกทักษะความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต รวมทั้งมุ่งให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันโดยเน้นกระบวนการที่ให้นักเรียนเกิดความคิดความเข้าใจและฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดพิจารณาอย่างมีเหตุผลตลอดจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 4 มาตรา 23 แนวทางการจัดการศึกษาในด้านการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการจัดการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสม ทั้งนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้สถานศึกษาจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหาจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็นทำเป็นและในด้านคุณภาพของผู้เรียนต้องมีทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่จำเป็นได้แก่ความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่หลากหลาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 : 75)

โรงเรียนวันทามาริอา อำเภอบางบาลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 2 จากรายงานสถิติคะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2556 มีคะแนนต่ำสุดร้อยละ 55.00 คะแนนสูงสุดร้อยละ 74.00 คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 64.23 และจากการสังเกตนักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยจึงศึกษาวิธีการแก้ปัญหาโดยศึกษาแนวคิดของปุนณานิ เจ๊ะหนุ่ม (2551 : 7) กล่าวถึงการสร้างมโนทัศน์ซึ่งต้องใช้ความพยายามในการคิดวิเคราะห์อย่างมีหลักการและเหตุผลเพื่อให้ข้อสรุปที่ได้ถูกต้องและเป็นที่ยอมรับ อีกทั้งกรีติ ยศยิ่งยง (2549 : 44) กล่าวถึงแนวคิดที่มีความสำคัญในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และเป็นที่ยอมรับกันมากในยุคนี้อคือการจัดการความรู้ โดยการจัดการความรู้เป็นกระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบที่เน้นการพัฒนากระบวนการควบคู่ไปกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการจำแนก วิเคราะห์และจัดระเบียบความรู้ เพื่อสรรหา คัดเลือก จัดการและเผยแพร่สารสนเทศ ที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของแสงเดือน เจริญนิม และสุเทพ อ่วมเจริญ (2553 : 64) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่สร้างเสริมมโนทัศน์และการแก้ปัญหาในวิชาฟิสิกส์ ผลการวิจัยพบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีประสิทธิภาพ .50 และมีประสิทธิภาพ 80.37/81.04 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้แนวทางการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์และความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวันทามาริอา โดยคาดหวังว่าจะได้รับการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจทักษะทางคณิตศาสตร์ด้วยกระบวนการจัดการความรู้ให้ผู้เรียนมีมโนทัศน์และความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ประยุกต์แนวทางการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์และความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบมโนทัศน์และความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์หลังเรียนกับเกณฑ์ ร้อยละ 80

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (R & D : Research and Development) มีรายละเอียดประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมาย แบบแผนการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มเป้าหมาย เพื่อทดลองใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ประยุกต์แนวคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์และความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวันทามารีอา ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 66 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับสลาก จากจำนวนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 2

แบบแผนการวิจัย ผู้วิจัยใช้รูปแบบการทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental Designs) แบบศึกษากลุ่มเดียววัดสองครั้ง (The One-Group Pretest-Posttest Design) (วรณีย์ แกมเกตุ, 2551 : 125-141)

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและพัฒนา (R & D) ครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ที่ประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการความรู้ และ 2) การทดลองใช้และศึกษาผลของกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แนวคิดการจัดการความรู้ ผู้วิจัยสรุปกระบวนการและผลผลิตของการประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมมโนทัศน์และความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบทดสอบวัดมโนทัศน์และความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ มีขั้นตอนในการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบวัดมโนทัศน์และความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ ดังนี้

1. ศึกษาแนวการปฏิบัติการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลวิชาคณิตศาสตร์ วิเคราะห์เนื้อหา ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาในกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อทบทวนจุดประสงค์ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
2. สร้างแบบทดสอบวัดแบบวัดมโนทัศน์และความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ จำนวน 80 ข้อ เสนอแบบทดสอบให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาด้านความครอบคลุมระหว่างจุดประสงค์กับข้อคำถามโดยคัดเลือกแบบทดสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 ไว้ 50 ข้อ
3. นำแบบทดสอบไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพ มีค่าความเที่ยงของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.75 ค่าความยากง่ายระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.30-0.72 มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด
4. นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย และเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการเมื่อเสร็จสิ้นการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลมาดำเนินการวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย และตรวจสอบสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. หาประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ประยุกต์แนวคิดการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างมโนทัศน์และความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบมโนทัศน์และความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์หลังเรียนกับเกณฑ์ ร้อยละ 80 โดยใช้สถิติ t-test

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. หาความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้สูตรการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
3. หาความเที่ยงของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้วิธี KR-20
4. หาความยาก และหาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบรายข้อ
5. หาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ E_1/E_2

ผลการวิจัย

คะแนนกระบวนการระหว่างเรียน

คะแนนหลังเรียน			ประสิทธิภาพ E_1/E_2	คะแนนเต็ม			
คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย (n=66)	E_1		คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย (n=66)	E_2	
50	43.73	87.46		50	40.11	80.22	87.46/80.22

ตารางที่ 1 แสดงประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ประยุกต์แนวคิดการจัดการความรู้

จากตารางที่ 1 คู่มือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ประยุกต์แนวคิดการจัดการความรู้ เมื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายมีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ 80/80 โดยคะแนนประสิทธิภาพกระบวนการระหว่างเรียนมีค่าเฉลี่ย 43.73 คิดเป็นร้อยละ 87.46 (E_1) และค่าเฉลี่ยของคะแนนประสิทธิภาพหลังเรียน มีค่าเฉลี่ย 40.11 คิดเป็นร้อยละ 80.22 (E_2) แสดงว่าคู่มือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.46/80.22 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบนวัตกรรมต้นแบบและความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ระหว่างก่อนและหลังเรียน มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย	ระดับ ความสมา รถ	เกณฑ์ร้อยละ	ก่อนเรียน (50)		หลังเรียน (50)		t	p	ร้อยละ	การเปลี่ยนแปลง	
			$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.				คะแนน	ร้อยละ
(n=66)	เก่ง		27.62	2.70	43.93	1.48	-55.772	.000*		16.31	32.62
	ปานกลาง	80.00	18.35	2.58	40.35	1.85			80.22	22.00	44.00
	อ่อน		11.87	0.80	35.75	.077			23.88	47.76	
	รวม		19.03	6.02	40.11	3.27			21.07	42.14	

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบกลุ่มเป้าหมายก่อนเรียน หลังเรียนและเกณฑ์ที่กำหนด

จากตารางที่ 2 พบว่า การตรวจสอบระดับความสามารถก่อนเรียนของกลุ่มเป้าหมายตัวอย่างได้คะแนนเฉลี่ย 19.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.02 และมีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนเท่ากับ 40.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.27 โดยคิดเป็นร้อยละ 80.22 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนของกลุ่มอ่อนพบว่ามีความเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับใกล้เคียงกับกลุ่มเก่งและกลุ่มปานกลาง

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาคู่มือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ประยุกต์แนวคิดการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างนวัตกรรมต้นแบบและความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.46/80.22 ประสิทธิภาพของคู่มือกระบวนการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 0.68 แสดงว่า นักเรียนมีนวัตกรรมต้นแบบและความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้น ร้อยละ 68 เป็นผลมาจากคู่มือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการความรู้เป็นแนวคิดที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความรู้เกิดจากการประมวลสังเคราะห์ และจำแนกแยกแยะสารสนเทศ เพื่อนำไปสู่การตีความและทำความเข้าใจกับสารสนเทศ เหล่านั้นจนกลายเป็นความรู้ซึ่งความรู้ที่ครอบคลุมทั้งส่วนของความรู้โดยนัยและที่ฝังตัวอยู่ในองค์กรกับความรู้แจ้งชัด ดังที่อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์ (2549 : ก) กล่าวว่า การจัดการความรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะทำให้คนรู้จักหาความรู้ และนำความรู้มาใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ การจัดการความรู้จำเป็นต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของแสงเดือน เจริญฉิม และสุเทพ อ่วมเจริญ (2553 : 64) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่สร้างเสริมนวัตกรรมต้นแบบและการแก้ปัญหาในวิชาฟิสิกส์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจในนวัตกรรมต้นแบบฟิสิกส์ มีความสามารถในการแก้ปัญหา หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ .50 และมีประสิทธิภาพ 80.37/81.04

2. ผลการทดสอบนวัตกรรมต้นแบบและความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 40.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.27 คิดเป็นร้อยละ 80.22 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นผลมาจากการวิเคราะห์ศึกษาสภาพปัญหาตามรายงานผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2556 ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกันกับกลุ่มเป้าหมาย จึงพัฒนาแบบทดสอบวัดนวัตกรรมต้นแบบและ

ความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีคุณภาพโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ นักเรียนได้ใช้ทักษะกระบวนการคิด เพื่อคิดหาวิธีการทางคณิตศาสตร์และมีโน้ตทัศน์และความสามารถในการแก้ปัญหา คณิตศาสตร์สูงขึ้น ดังที่อัญชลลา โชติวุฒิมิตธา (2553 : 47) กล่าวว่าโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์เป็นสถานการณ์ที่สร้างขึ้นใน ลักษณะต่าง ๆ ประกอบไปด้วยข้อความ หรือตัวเลข โดยให้นักเรียนได้ใช้ทักษะกระบวนการคิด เพื่อคิดหาวิธีการทาง คณิตศาสตร์ รวมทั้งเทคนิคอื่น ๆ ประกอบกัน เพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้องตามที่โจทย์ต้องการดังนั้นนักเรียนจะต้องนำ ความรู้ทั้งหมดทั้งที่นักเรียนเรียนมาไปใช้ ซึ่งอยู่ในขั้นตอนการวิเคราะห์ และการที่นักเรียนจะสามารถนำความรู้ที่ตนเองมีอยู่ ไปวิเคราะห์โจทย์ปัญหาต่าง ๆ ได้ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ เช่นภาษา ได้แก่ ทักษะการอ่าน การจับใจความ และรู้จักความหมายของคำความเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลนิดา วรสารนันท์ (2552 : 84-87) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้โมเดลการอุปนัยที่มีต่อมโนทัศน์และความสามารถในการให้ เหตุผลทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่าหลังเรียนนักเรียนมีมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ สูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำกำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการสูงกว่าร้อยละ 50

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะใน การวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. จากอภิปรายผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนมีมโนทัศน์และความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์สูงขึ้นจาก กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ประยุกต์แนวคิดการจัดการความรู้ใน สถานศึกษาควรพิจารณากำหนดนโยบายการวางแผน และแนวทางในการเสริมสร้างการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการความรู้ให้กับผู้เรียน ในรายวิชาอื่น ๆ เช่นวิชาวิทยาศาสตร์ วิชาสังคมศาสตร์ เป็นต้น

2. ควรมีการวิเคราะห์ความคงทนของกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการจัดการความรู้ เป็น ระยะเวลาหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นการตรวจสอบมโนทัศน์และความสามารถในการแก้ปัญหา คณิตศาสตร์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. 2552. แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กิริติ ยศยิ่งยง. 2549. ชีตความสามารถ. กรุงเทพฯ : มิสเตอร์ก๊อปปี.
- กุลนิดา วรสารนันท์. 2552. ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้โมเดลการอุปนัยที่มีต่อมโน ทัศน์และความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปทุมณานิ เจ๊ะหนู่ม. 2551. การพัฒนาเครื่องมือวัดการสร้างมโนทัศน์ตามโมเดลการสร้างมโนทัศน์ของลาสเลย์ และแมทซันสกี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ปริญญาโทการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขา การวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วรรณิ แกมเกตุ. 2551. วิถีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แสงเดือน เจริญฉิม และสุเทพ อ่วมเจริญ. 2553. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เสริมสร้างมโนทัศน์และการ แก้ปัญหาในวิชาฟิสิกส์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (มกราคม- มิถุนายน 2553).
- อัญชลลา โชติวุฒิมิตธา. 2553. ผลการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์โดยใช้ยุทธวิธีเมตาคognition ที่มีต่อ ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความสามารถในการเมตาคognition ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน) มหาวิทยาลัย สกลนคร.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์. 2549. Competency Dictionary. พิมพ์ครั้งที่ 3. เอส อาร์ เซนเตอร์.

การพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี

The Development of Learning Activity Manual for Early Childhood Teachers under Ratchaburi Provincial Administrative Organization

รักตวรรณ ศิริภาพร

สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี 2) พัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์80/80 3) ศึกษาความพึงพอใจต่อคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยของครูปฐมวัย และ 4) ประเมินผลและแก้ไขปรับปรุงคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ครูปฐมวัย สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรีที่สนใจสมัครเข้าร่วมโครงการจำนวน 26 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสอบถามความต้องการในการใช้คู่มือ คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย แบบประเมินคุณภาพคู่มือ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ และแบบสอบถามความพึงพอใจ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ครูปฐมวัย สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี มีความต้องการคู่มือสำหรับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ 2) คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยชุดกิจกรรมสร้างสรรค์ ประกอบด้วย คำแนะนำในการใช้คู่มือ วัตถุประสงค์ของคู่มือ เนื้อหา องค์ประกอบของกิจกรรม หลักการจัดกิจกรรม บทบาทครู บทบาทเด็ก และข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม ในส่วนของกิจกรรมแบ่งออกเป็น 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมหลัก ได้แก่ กิจกรรมการปั้น กิจกรรมการวาดภาพด้วยสีน้ำ กิจกรรมการวาดภาพด้วยสีเทียน กิจกรรมการฉีก- ตัดปะ และกิจกรรมพิเศษได้แก่ กิจกรรมการเล่นกับสีน้ำ กิจกรรมการประดิษฐ์ โดยคู่มือมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 80.09/84.17 3) ครูปฐมวัยมีความพึงพอใจด้านเนื้อหาและด้านรูปแบบในระดับมากที่สุด 4) ครูปฐมวัยมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ หลังจากการศึกษาคู่มือสูงกว่าก่อนการศึกษาคู่มือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีความพึงพอใจด้านเนื้อหาและด้านรูปแบบในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : คู่มือครูปฐมวัย กิจกรรมสร้างสรรค์

Abstract

The purposes of this research were to: 1) study the need of the early childhood teachers in learning activities; 2) develop the teacher manual for facilitating activities for students; 3) study the satisfaction of early childhood teacher towards the teacher manual for facilitating activities for students and 4) assess and standardize the manual. The samples consisted of 26 volunteered teachers under Ratchaburi Provincial Administrative Organization. The research instruments were need assessment questionnaire, teacher manual, quality assessment form, cognitive test and questionnaire on satisfaction of the user.

The results were as follows:

1. The teachers who works under Ratchaburi Provincial Administrative Organization required the teacher manual on creative activities.
2. The efficiency of the manual gained 80.09/84.17 of E_1/E_2
3. The satisfaction about contents and format of the manual were in very good level.
4. Post-test score indicated that by using the manual the teacher increased understanding on creative activities.

Keywords : teacher manual for early childhood education/ creative activities

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ทักษะ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพในการพัฒนาประเทศ การจัดการศึกษาของประเทศจำเป็นต้องเร่งพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การพัฒนาที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง คือการพัฒนาคนและคุณภาพของคนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาคุณภาพของคนให้มีคุณภาพต้องอาศัยระบบการศึกษาที่ดี มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาระดับปฐมวัย นับเป็นการศึกษาเบื้องต้นที่มีความสำคัญต่อชีวิตในอนาคตของเด็ก เพราะเป็นการปูพื้นฐานการศึกษาที่สำคัญและช่วยเสริมสร้างพัฒนาการความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ทั้งนี้ เพราะเด็กในช่วง 6 ปีแรกของชีวิตเป็นช่วงเวลาที่เริ่มพัฒนาความรู้สึกรู้จักคิดที่ดีต่อตนเอง ดังที่เยาเวา เดชะคุปต์ (2542 หน้า 16) ได้กล่าวว่า ความรู้สึกรู้จักคิดที่ดีต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพซึ่งจะเป็นเรื่องติดต่อกับเรื่องไปตลอดชีวิต ดังนั้นการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กจึงจำเป็นต้องเน้นการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสม สอดคล้องกับพัฒนาการและชีวิตของเด็ก หากเด็กในวัยนี้ได้รับการเลี้ยงดูได้ถูกต้องและเหมาะสมจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศต่อไป

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 ในมาตราที่ 6 ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และยังได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ใน หมวด 4 มาตรา 24 (5) กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรู้รอบ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปด้วยกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ (กรมวิชาการ, 2546 หน้า 12-14) ตามนัยของมาตราดังกล่าวจะเห็นได้ว่ารัฐบาลให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาโดยสนับสนุนให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เด็กได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง โดยครูต้องมีการเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน ก่อนที่จะดำเนินการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นครูจึงมีความสำคัญอย่างมาก ในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน โดยครูต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาด้านทักษะ ความรู้ความเข้าใจ เนื้อหา และตัวผู้เรียน การพัฒนาครูผู้สอนเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะต้องให้ความเอาใจใส่และสนใจเป็นพิเศษ

ปัจจุบันรัฐบาลได้กระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นเพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรหนึ่งที่ได้รับการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาพุทธศักราช 2542 หมวด 5 มาตรา 41 ในห้องปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการของท้องถิ่นจัดการศึกษา แต่จากการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบัน พบว่า ยังมีปัญหาการจัดการเรียนการสอนของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เนื่องจากบุคลากรส่วนใหญ่ยังไม่ได้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือไม่ได้จบการศึกษาในสาขาการศึกษาปฐมวัยจึงขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย จึงควรได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัญหาและพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับครูปฐมวัยเพื่อเป็นแนวทางให้ครูปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี ได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี
2. เพื่อพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยของครูปฐมวัย
4. เพื่อประเมินผลและแก้ไขปรับปรุงคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัย การพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 สืบค้นข้อมูลพื้นฐานและความต้องการ
- ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาคู่มือ
- ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้คู่มือและสำรวจความพึงพอใจต่อคู่มือ
- ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงคู่มือ

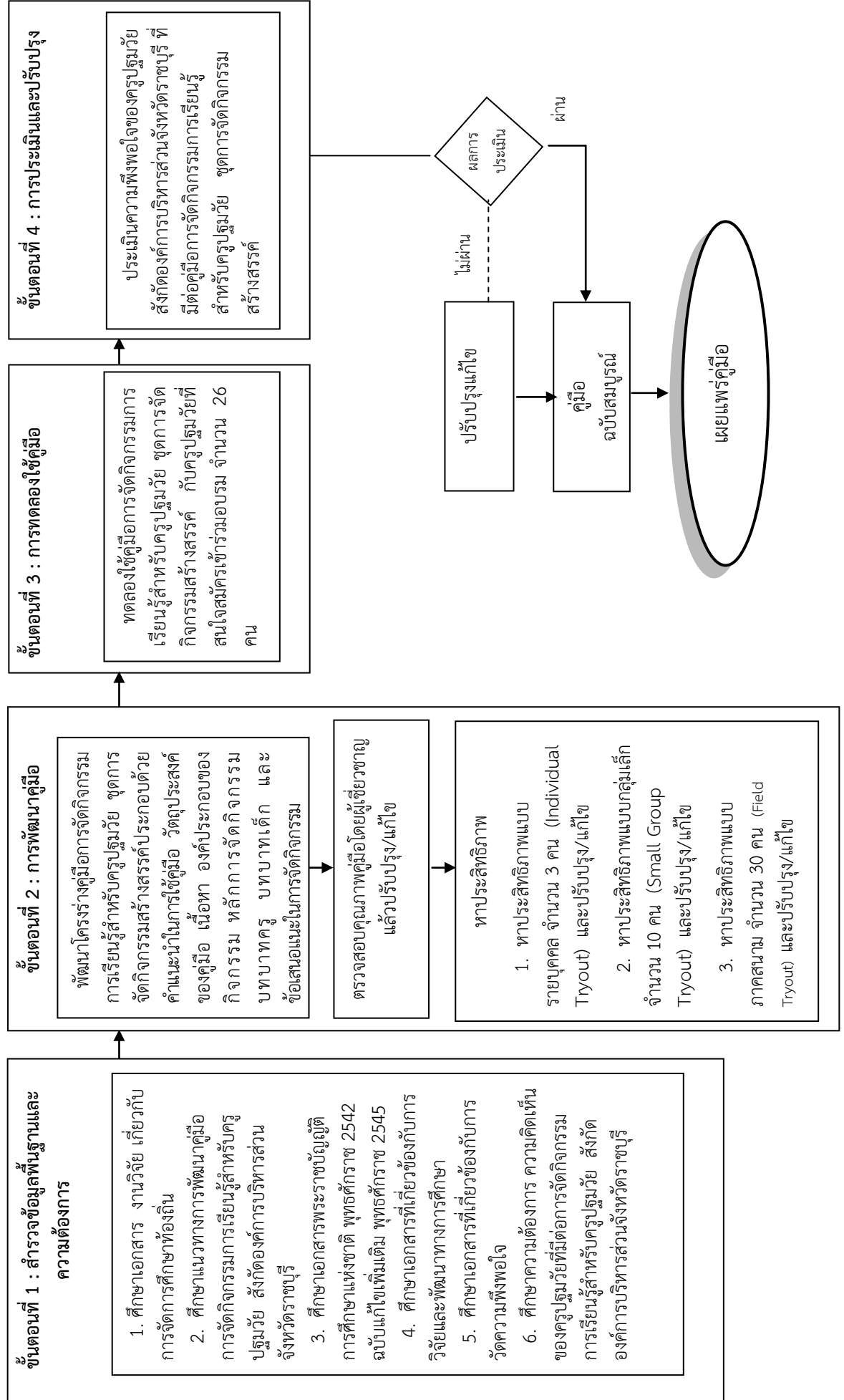
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบประเมินคุณภาพคู่มือ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อคู่มือ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลในวัตถุประสงค์ข้อ 1 ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจความต้องการในการใช้คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลจอมบึง องค์การบริหารส่วนตำบลสวนผึ้ง องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินสะดวก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง บริหารส่วนตำบลปากท่อ องค์การบริหารส่วนตำบลโพธาราม และองค์การบริหารส่วนตำบลวัดเพลง
2. ในการหาประสิทธิภาพคู่มือการจัดกิจกรรมในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผู้วิจัยนำคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัยชุดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ได้พัฒนาขึ้นและผ่านการพิจารณาด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ใน 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การหาประสิทธิภาพเป็นรายบุคคล (Individual Tryout) 2) การหาประสิทธิภาพแบบกลุ่มเล็ก (Small Group Tryout) และ 3) การหาประสิทธิภาพแบบภาคสนาม (Field Tryout) โดยมีการปรับปรุงพัฒนาในแต่ละขั้นตอน
3. ผู้วิจัยนำคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ข้อ 2 นำไปทดลองใช้กับครูปฐมวัย สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี ที่สนใจสมัครเข้าร่วมโครงการ จำนวน 26 ท่าน โดยผู้วิจัยจัดอบรมเกี่ยวกับใช้คู่มือ และใช้แบบทดสอบเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมสร้างสรรค์หลังการใช้คู่มือ และใช้แบบสอบถามเพื่อวัดความพึงพอใจที่มีต่อคู่มือ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานและความต้องการของครูปฐมวัยในด้านคู่มือการจัดกิจกรรม พบว่า ครูปฐมวัยมีความต้องการให้พัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์มากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยความต้องการเท่ากับ 4.25 ซึ่งเป็นความต้องการในระดับมาก โดยควรมีเนื้อหาในเกี่ยวกับการปั้น การประดิษฐ์เศษวัสดุ การเล่นกับสีน้ำ การเล่นกับสีเทียน และกิจกรรมสร้างสรรค์อื่น ๆ
2. ผลการพัฒนาคู่มือให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 แสดงในตารางที่ 1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาประสิทธิภาพของคู่มือ

ขั้นตอนการทดสอบ	E1	E2
1. การทดสอบประสิทธิภาพแบบรายบุคคล	60.19	66.66
2. การทดสอบประสิทธิภาพแบบกลุ่มเล็ก	68.88	72.50
3. การทดสอบประสิทธิภาพภาคสนาม	80.09	84.17

ข้อมูลในตารางที่ 1 แสดงว่า

1) ในขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพแบบรายบุคคล (1:1) ได้ค่าประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 60.19/66.66 ผู้วิจัยได้ปรับปรุงคู่มือในด้านการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับเด็กอายุ 3 ปี การอธิบายกิจกรรมให้ชัดเจนเป็นข้อ ๆ และเรียบเรียงกิจกรรมจากง่ายไปหายาก

2) ในขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพแบบกลุ่มเล็ก (1:10) ได้ค่าประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 68.88/72.50 ผู้วิจัยได้ปรับปรุงเนื้อหาสาระ ปรับกิจกรรมให้น่าสนใจขึ้น เพิ่มภาพประกอบ และปรับตัวอักษรให้อ่านชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3) ผลการทดสอบประสิทธิภาพภาคสนาม (1:100) พบว่า คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย ชุดการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 80.09/84.17 ซึ่งหมายความว่า ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยรวมระหว่างการใช้คู่มือและหลังการใช้คู่มือผ่านเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด

3. ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ด้วยการใช้คู่มือครูที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนา แสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการใช้คู่มือ

	จำนวน (คน)	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t-test	Sig. (2 tailed)
ทดสอบก่อน	26	20	10.57	2.17	15.72	.000
ทดสอบหลัง	26	20	16.03	2.14		

ข้อมูลในตารางที่ 2 แสดงว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการใช้คู่มือครูมีมากกว่าก่อนใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งแสดงว่าครูปฐมวัยมีความรู้ความเข้าใจต่อการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นหลังจากการใช้คู่มือครู ตามรายละเอียดของผลการทดสอบในตารางที่ 1

4. ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจและระดับความพึงพอใจของครูปฐมวัยที่มีต่อคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย ชุดการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ในด้านเนื้อหาเท่ากับ 4.62 และด้านรูปแบบของคู่มือครูเท่ากับ 4.64 ซึ่งเป็นความพึงพอใจในระดับมากที่สุด สำหรับความคิดเห็นอื่น ๆ ที่ครูปฐมวัยมีต่อคู่มือพบว่า ส่วนใหญ่เป็นความคิดเห็นในเชิงบวกในด้านของประโยชน์ที่มีต่อครูผู้สอน สามารถใช้จัดกิจกรรมได้จริง กิจกรรมเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย กิจกรรมแปลกใหม่ สามารถช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คู่มือมีสีสัน สวยงาม อ่านง่าย เข้าใจง่าย

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ครูปฐมวัยมีความต้องการให้พัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์มากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยความต้องการเท่ากับ 4.25 จากคะแนนเต็ม 5.00
2. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย ชุดการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 80.09/84.17 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80
3. ครูระดับปฐมวัยสามารถใช้คู่มือที่พัฒนาขึ้นโดยผ่านการฝึกอบรมการใช้คู่มือ และศึกษาด้วยตนเองตามขั้นตอนที่กำหนด โดยพบว่ามีความรู้ความเข้าใจต่อการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นหลังจากการใช้คู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
4. ครูปฐมวัยมีความพึงพอใจต่อคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครูปฐมวัย ชุดการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ในด้านเนื้อหาเท่ากับ 4.62 และด้านรูปแบบเท่ากับ 4.64 จากคะแนนเต็ม 5.00 ซึ่งเป็นความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. เกณฑ์ประสิทธิภาพของกระบวนการและผลลัพธ์ในขั้นตอนการหาประสิทธิภาพมีความใกล้เคียงกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคู่มือมีความสมดุลของประสิทธิภาพในด้านกระบวนการ (efficiency of process – E1) และประสิทธิภาพด้านผลลัพธ์ (efficiency of product – E2) และแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีการพัฒนาหรือมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากการเข้ารับประสบการณ์ด้านกิจกรรมสร้างสรรค์
2. ประสิทธิภาพ E1/E2 ในขั้นการทดสอบรายบุคคลเท่ากับ 60.19/66.66 และในขั้นการทดสอบแบบกลุ่มเล็กเท่ากับ 68.88/72.50 เป็นค่าประสิทธิภาพที่ปกติในการทดสอบขั้นต้น ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงเนื้อหาสาระ กิจกรรมระหว่างเรียน ซึ่งพบว่า คะแนนของผู้เรียนจะเพิ่มขึ้นจนได้ตามเกณฑ์ 80/80 ตามที่กำหนดในการทดสอบภาคสนาม
3. ผลการประเมินเกณฑ์คุณภาพ คือความพึงพอใจของครูปฐมวัยที่ใช้คู่มือ เป็นคุณลักษณะที่เกิดขึ้นจากการใช้คู่มือ ซึ่งการที่ได้ผลการประเมินในระดับมากที่สุดน่าจะเป็นเพราะคู่มือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองความต้องการของครูปฐมวัยในองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี ซึ่งยังต้องการเอกสารประกอบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับการศึกษาปฐมวัยในหลาย ๆ ด้าน นอกจากนั้นความพึงพอใจน่าจะมาจากการที่คู่มือสามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมได้จริง กิจกรรมในคู่มือมีความน่าสนใจ และคู่มือมีความชัดเจนในลำดับขั้นตอนของการทำกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการใช้ผลการวิจัย

1. การใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ตามที่เสนอแนะไว้ในคู่มือนี้ อาจจะต้องมีการปรับให้เข้ากับบริบทของการจัดการเรียนการสอนซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านวุฒิภาวะของเด็ก สื่อ อุปกรณ์ หรือเวลาการจัดการเรียนการสอน
2. ควรให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมสร้างสรรค์ด้วยตนเองให้มากที่สุด นอกจากนั้นควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกและตัดสินใจในการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ด้วยตนเอง โดยครูควรมีบทบาทในการเป็นผู้จัดเตรียมประสบการณ์ช่วยเหลือและให้คำแนะนำตามความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาแนวทางเพื่อจัดทำชุดคู่มือกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับครูปฐมวัยที่ไม่สำเร็จการศึกษาด้านการสอนปฐมวัยโดยตรง
2. ควรศึกษาการสร้างคู่มือครูปฐมวัยให้ครบทุกกิจกรรมในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นช่องทางการเรียนรู้ที่เข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลาตามความต้องการของครูปฐมวัยแต่ละคนที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. 2546. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ : ศรุสภ.
ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2520. ระบบสื่อการสอน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
เขาวภา เดชะคุปต์. 2542. การจัดการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : แม็ค.

**การศึกษาความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดราชบุรี**
**A Study of Innovative Organization of Basic Education Schools under
Ratchaburi Primary Education Service Area Office**

ชวน ภารังกุล

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การศึกษาความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดราชบุรี 2) เพื่อเปรียบเทียบความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดราชบุรี จำแนกตามสภาพและขนาดของสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดราชบุรี พัฒนาไปสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดราชบุรี ปีการศึกษา 2555 จำนวน 186 โรง กำหนดผู้ให้ข้อมูลในแต่ละสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ครู 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 372 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การทดสอบที แบบกลุ่มอิสระ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดราชบุรีทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดราชบุรีตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม ทีมงานที่มีประสิทธิภาพ บรรยากาศสร้างสรรค์ และองค์กรแห่งการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : ความเป็นองค์กรนวัตกรรม สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดราชบุรี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

The purposes of this study were to study and compare state of innovative organization of basic education schools under Ratchaburi Primary Education Service Area Office, study guidelines in promoting the basic education schools in Ratchaburi, developing to an innovative organization.

A sample consisted of 372 informants: one school administrator and one teacher from 186 basic education schools in Ratchaburi. A five-point rating scale questionnaire was employed to gather information. The statistics calculated for data analysis were percentage (%), mean ($\bar{x}$), and standard

deviation (SD). A t-test was used to find significant differences in the independent samples. A One Way Analysis of Variance (ANOVA) was also employed to analyze variables to determine whether the expected significance level occurred.

The results revealed that:

The level of innovative organization of basic education schools under Ratchaburi Primary Education Service Area Office was very high overall and in individual aspects. Individually, in descending order, they are 'appropriate organizational structure', 'shared value', 'efficient teamwork', 'external factors', 'participation in innovation', 'learning organization', 'creative atmosphere', 'valuable personnel', 'communication' and 'personnel training and development'. In general, the opinions of the school administrators and the teachers about the innovative organizations of basic education schools under Ratchaburi Primary Education Service Area Office was different at a significance level of 0.05. Considered individually, the opinions of the school administrators and the teachers about 'appropriate organizational structure', 'efficient teamwork', 'creative atmosphere', and 'learning organization' was different at a significance level of 0.05; whereas, the level of the opinions of the school administrators and the teachers about other aspects was not found to be significantly different.

Keywords : Innovative Organization Basic Education Schools under Ratchaburi Primary Education Service Area Office

บทนำ

ศตวรรษที่ 21 กลายเป็นโลกใหม่ที่ชนงันด้วยเทคโนโลยีใหม่ที่เรียกกันว่า ไบโอะเทค นาโนเทค และความรู้ใหม่ ทำให้ทุกประเทศมุ่งไปสู่เศรษฐกิจที่สร้างมูลค่าเพิ่ม (दनัย เทียนพุม, 2552) จากสภาพแวดล้อมทางสังคมเศรษฐกิจ และธุรกิจมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว องค์กรต่าง ๆ ต้องคิดค้น เพื่อสร้างสรรค์สินค้าและบริการในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า และรูปแบบการดำรงชีวิตของคนที่มีเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา (วรนุช เจียมรจนานนท์, 2549) นวัตกรรมเป็นกระบวนการสร้างสรรค์คิดค้นพัฒนา สามารถนำไปปฏิบัติจริงและมีการเผยแพร่ออก สู่ชุมชนในลักษณะของใหม่ที่ไม่มีมาก่อน หรือของเก่าที่มีอยู่เดิมแต่ได้รับการปรับปรุงเสริมแต่งพัฒนาขึ้นใหม่ ทำให้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ สามารถนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ได้ (กิริติ ยศียงยง, 2552: 7) องค์กรนวัตกรรม จึงมีความสำคัญในปัจจุบัน เพราะข้อจำกัดของทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีในโลกซึ่งลดน้อย ลงไปเรื่อย ๆ และกำลังจะหมดไปจึงส่งผลให้ธุรกิจต่าง ๆ โดยเฉพาะธุรกิจที่ต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ ต้องพยายามแสวงหานวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งเป็นวิธีที่ทำให้ธุรกิจของตนเองอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน (วรนุช เจียมรจนานนท์, 2549) เมื่อมาพิจารณาถึงองค์กรทางการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีหน้าที่ในการให้บริการทางการศึกษากับสังคมก็จำเป็นที่จะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและพร้อมที่จะแข่งขันเพื่อให้องค์กรของตนเองสามารถที่จะทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป การนำนวัตกรรมทางการบริหารใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์นั้นล้วนแต่เป็นความพยายามในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของนักเรียนผู้ปกครองสังคมชุมชนอย่างน้อยเป็นการแข่งขันกับตัวเองเพื่อความอยู่รอดถือได้ว่าเป็นการนำนวัตกรรมทางการศึกษาเข้ามาใช้ในองค์กรทั้งสิ้น การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรนวัตกรรมจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งดังจะเห็นได้จากการที่สถานศึกษามุ่งมั่นที่จะพัฒนาองค์กรของตนเองให้มีคุณภาพมีการนำระบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรซึ่งการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรเป็นการบริหารคุณภาพที่มีวิวัฒนาการด้านความคิดมาจากการผลิตด้านอุตสาหกรรม มุ่งให้ความสำคัญไปที่การผลิตสินค้าให้ได้คุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการและเป็นทีพอใจของผู้รับบริการ มุ่งให้ความสำคัญไปที่ความรับผิดชอบต่อการผลิตหรือการบริการที่มีคุณภาพร่วมกัน กระตุ้นให้คนงานแต่ละฝ่ายมุ่งพัฒนาคุณภาพของคนงานอย่างต่อเนื่อง

บูรณาการความพยายามในการปรับปรุงคุณภาพเพื่อบรรลุจุดหมายขององค์กร คือ ความพึงพอใจของผู้รับบริการและการประเมินผลการปฏิบัติงาน (วิโรจน์ สารรัตน์, 2542 : 33)

สำหรับจังหวัดราชบุรีมีสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนทั้งสิ้น 360 โรงเรียน สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 334 โรงเรียน สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 26 โรงเรียน จำนวนผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 5,288 คน

จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความเป็นองค์รวนวัตกรรมการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดราชบุรี โดยศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูเพื่อให้ทราบสภาพความเป็นจริงขององค์กรในปัจจุบัน และความสามารถทางนวัตกรรม นำผลที่ได้เป็นข้อมูลสนับสนุนให้เกิดองค์กรนวัตกรรมและความสามารถทางนวัตกรรมเพื่อประโยชน์ต่อการบริหารจัดการศึกษา การพัฒนาระดับคุณภาพของผู้เรียนและสถานศึกษาเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นองค์รวนวัตกรรมการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความเป็นองค์รวนวัตกรรมการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดราชบุรี จำแนกตามสถานภาพและขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดราชบุรี พัฒนาไปสู่ความเป็นองค์รวนวัตกรรมการ

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์รวนวัตกรรมการตามตัวแปรที่ศึกษา 10 ด้าน คือ 1.วิสัยทัศน์ร่วม 2.โครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม 3.บุคคลสำคัญ 4.ทีมงานที่มีประสิทธิภาพ 5.การฝึกอบรมและพัฒนา 6.การสื่อสาร 7.การมีส่วนร่วมในนวัตกรรม 8.ปัจจัยภายนอก 9.บรรยากาศสร้างสรรค์ 10.องค์กรแห่งการเรียนรู้ แล้วนำมาสร้างเป็นข้อคำถาม
2. นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์และมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) กับนิยามปฏิบัติการ และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไปไว้ใช้ในแบบสอบถาม
3. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงครามซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับสถานศึกษาในจังหวัดราชบุรี จำนวน 30 คนจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9758
4. ทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงถึงหน่วยงานต้นสังกัดของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดราชบุรีเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดที่เป็นตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูล และนำแบบสอบถามส่งสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และนัดหมายวันเวลาเพื่อรับแบบสอบถามกลับคืน
5. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามลงรหัส วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยหาค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) ในการทดสอบสมมติฐานใช้ F-test เมื่อพบความแตกต่างจะเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe') ด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป
6. ผู้วิจัยขอความร่วมมือไปยังผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนัดหมายการสัมภาษณ์ โดยแจ้งกำหนดการพร้อมทั้งประเด็นการ

สัมภาษณ์ไปถึงท่านผู้ทรงคุณวุฒิศึกษาล่วงหน้า 1 สัปดาห์และดำเนินการสัมภาษณ์ ตามวันและเวลาที่กำหนด นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

1. ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดราชบุรีทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ โครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม วิทยุทัศน์ร่วม ทีมงานที่มีประสิทธิภาพ ปัจจัยภายนอก การมีส่วนร่วมในนวัตกรรม องค์กรแห่งการเรียนรู้ บรรยายกาตสร้างสรรค์ บุคคลสำคัญ การสื่อสาร การฝึกอบรมและพัฒนา ตามลำดับ
2. ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดราชบุรีตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน/ครู ขนาดที่ต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน
3. การส่งเสริมสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดราชบุรี พัฒนาไปสู่ความเป็นองค์กรนวัตกรรม ดังนี้
  - ผู้บริหารเป็นผู้นำในการกำหนดวิสัยทัศน์ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทุกคนตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมจัดกิจกรรมที่จะนำองค์กรพัฒนาไปสู่เป้าหมายตามวิสัยทัศน์ มีแผนปฏิบัติการ แผนกลยุทธ์ พร้อมใช้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์
  - มีโครงสร้างที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน มีผู้รับผิดชอบตามบทบาท ภาระงาน ของบุคลากรชัดเจน และเหมาะสม ตามความสามารถ บริหารงานตามโครงสร้าง ควบคุมติดตามตรวจสอบการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ
  - ส่งเสริมให้ครูผู้สอนสร้างนวัตกรรมใหม่ๆที่สามารถพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนาองค์กรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ยกย่องส่งเสริมให้เกียรติ และนำสิ่งดีเด่นของครูมาร่วมพัฒนาองค์กรให้สำเร็จ บุคลากรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำงานร่วมกันเสมอ
  - ส่งเสริมให้มีการทำงานเป็นทีมการสร้างแรงจูงใจ และความเข้มแข็ง ส่งเสริมให้ทีมงานเข้ารับการพัฒนาและอบรมเพื่อนำความรู้ไปพัฒนางานที่รับผิดชอบจัดอบรมพัฒนาทีมงานสม่ำเสมอ
  - ส่งเสริมให้บุคลากรได้มีการฝึกอบรมและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องกำหนดและวางแผนการพัฒนาครูและบุคลากรด้านการเรียนการสอนด้วยการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน
  - จัดให้มีช่องทางการสื่อสาร 2 ทาง ระหว่างผู้บริหารกับครู ครูกับครู ครูกับผู้ปกครอง / ชุมชน ให้รวดเร็วและกะทัดรัดแบบกัลยาณมิตรโดยเทคโนโลยีที่ทันสมัย
  - ส่งเสริมสนับสนุนเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันจัดทำนวัตกรรมใหม่ๆภายในองค์กร อย่างสม่ำเสมอตามสถานการณ์
  - สนับสนุนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันทุกภาคส่วนทั้งนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรต่าง ๆ ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดมทรัพยากร บุคลากร สนับสนุนการบริหารงานของโรงเรียนในเชิงรุกเพื่อให้ครูได้ทำนวัตกรรมใหม่ ๆ
  - โรงเรียนสนับสนุนและส่งเสริมบรรยากาศ สถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ ให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรให้คิดทำสิ่งใหม่ๆอย่างมีความสุข ส่งเสริมการร่วมมือกันทำงาน จัดให้มีการแสดงผลงานนวัตกรรม
  - ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ มีการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ ปลูกฝังและสร้างค่านิยมขององค์กรในเชิงบวกร่วมกัน คำนึงถึงประโยชน์ขององค์กรเป็นสำคัญ สนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนได้พัฒนาตนเองให้มีศักยภาพ มีสมรรถนะที่จำเป็นทั้งสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานที่เอื้อต่อการเพิ่มผลผลิตอย่างมีคุณภาพ ใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาคน พัฒนางาน และพัฒนาองค์กร จัดแหล่งเรียนรู้ให้ตอบสนองความต้องการชุมชน

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาความเป็นองค์รวนวัตกรรมการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดราชบุรี สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับการเป็นองค์รวนวัตกรรมการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัย พบว่า ความเป็นองค์รวนวัตกรรมการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดราชบุรีทั้งโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ โครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม วิสัยทัศน์ร่วม ทีมงานที่มีประสิทธิภาพ ปัจจัยภายนอก การมีส่วนร่วมในนวัตกรรม องค์กรแห่งการเรียนรู้ บรรยากาศสร้างสรรค์ บุคคลสำคัญ การสื่อสาร การฝึกอบรมและพัฒนา ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของริชาร์ด (Richard M. Hodgetts, 1990 : 348) กล่าวว่า โครงสร้างองค์กรเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการจัดองค์รวนการควบคุมและการประสานงาน โครงสร้างองค์กรจะช่วยให้เกิดความแน่นอนในการประสานงานกันช่วยให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรทำให้การทำงานชัดเจนขึ้นช่วยในการติดต่อสื่อสารลดช่องว่างและลดความซ้ำซ้อนในการทำงานช่วยให้บุคลากรแต่ละคนได้เห็นทางก้าวหน้าในสายงานของตนชัดเจนและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาองค์กร

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการเป็นองค์รวนวัตกรรมการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดราชบุรีตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูพบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะในด้านโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม ทีมงานที่มีประสิทธิภาพ บรรยากาศสร้างสรรค์ และองค์กรแห่งการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ทั้งครูและผู้บริหารโรงเรียน ต่างก็มีแนวคิดที่ต่างกัน มีมุมมองในเรื่องดังกล่าวแตกต่างกัน ซึ่งผู้บริหารจะถูกมองว่าเป็นผู้บังคับบัญชาในองค์กร ดังที่อุทัย บุญประเสริฐ และจิราภรณ์ จันทร์สุพัฒน์ (2545 : 5-30) กล่าวว่า โครงสร้างองค์กรได้ออกแบบไว้โดยแสดงความสัมพันธ์ของทรัพยากรในการบริหารและความหมายของโครงสร้างที่เป็นทางการจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรขององค์กรในลักษณะที่เป็นแนวทางโดยการบริหารโครงสร้างที่ไม่เป็นทางการจะเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ซึ่งพัฒนาขึ้นมาเพื่อเป็นรูปแบบกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการสำหรับสมาชิกขององค์กร โครงสร้างองค์กรเป็นการกำหนดกรอบของการทำงานที่เป็นทางการ และความสัมพันธ์ในการบังคับบัญชา โครงสร้างองค์กรเปรียบได้กับโครงกระดูกในร่างกายในทางชีววิทยา ดังที่วูดค็อก (Woodcock, 1989 : 13) ได้กล่าวว่า ทีมงานที่ดีจะมีรูปแบบพิเศษที่เป็นพื้นฐานในการทำงานเป็นทีมให้ประสบความสำเร็จจะต้องมีการฝึกฝนและการทำงานเป็นทีมที่ได้ผลซึ่งรูปแบบดังกล่าวจะต้องประกอบด้วย การมีบทบาทภายในทีมที่เหมาะสม การมีวัตถุประสงค์และยอมรับเป้าหมายเดียวกัน การมีการพบปะภายในทีมอย่างสม่ำเสมอ การให้ความช่วยเหลือมีความเข้าใจไว้วางใจซึ่งกันและกัน การประสานงานภายในทีมงานเพื่อลดการขัดแย้ง การมีขั้นตอนปฏิบัติงานที่ชัดเจนพร้อมทั้งมีผู้นำทีมงานที่ดี

3. ผลการเปรียบเทียบการเป็นองค์รวนวัตกรรมการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดราชบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา 3 ขนาด คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่า โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนทั้งสามขนาด มีการดำเนินงานตามกรอบการเป็นองค์รวนวัตกรรมการโดยที่เน้นการสร้างบรรยากาศ การทำงานเป็นทีม การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ การที่ทุกคนเป็นบุคคลสำคัญในองค์กรเท่ากัน เป็นต้น ดังนั้นโอกาสในการเป็นองค์รวนวัตกรรมการทุก ๆ ด้านของโรงเรียนทุกขนาดจึงมีค่อนข้างสูง ความสัมพันธ์ของผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนจะเป็นลักษณะถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน มีความผูกพันต่อกันและรู้สึกเป็นเจ้าของหน่วยงานร่วมกัน เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชีฟ และโซเฮนไฮท์ (Sheive and Schoenheit, 1987:2) ศึกษาวิจัยบทบาทของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับความสำเร็จในองค์กร พบว่า ความสามารถของผู้บริหารในการสื่อสาร อย่างมีประสิทธิภาพ และการกระทำอย่างต่อเนื่องและต้องอาศัยบุคลากรมีส่วนร่วมในการสร้างพลังความร่วมมือ สร้างข้อตกลงร่วมกัน สามารถสร้างภาพแห่งอนาคตที่บริหารผลักดันให้องค์กรบรรลุผลสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1.1 ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำ ช่างสังเกต ไวต่อความรู้สึก พัฒนาตนเองตลอดเวลา เปิดใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและข้อผิดพลาดต่าง ๆ จากการทำงานร่วมกับครูและผู้อื่น เพื่อนำมาเป็นทางเลือกในการตัดสินใจ

1.2 ควรมีการจัดโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดความสะดวกและการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ครูผู้เกี่ยวข้อง มีทักษะ ความสามัคคี มีทัศนคติที่ดี ต่อการที่จะร่วมกันพัฒนาสถานศึกษา

1.3 ผู้บริหารควรมีการวิเคราะห์สภาพองค์กรโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.4 ควรให้ครูได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้ครูเกิดความรู้สึกผูกพันเป็นเจ้าของ และมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน มีความเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษาไปสู่การเป็นนวัตกรรมองค์กรที่มีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้

1.5 ควรมีการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ในเป้าหมายของการปฏิบัติงานร่วมกัน และควรให้ความไว้วางใจ และเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้มีอิสระในการตัดสินใจ โดยผู้บริหารคอยเป็นที่ปรึกษาและประสานงาน

1.6 ผู้บริหารควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีม โดยการระดมความคิดจากบุคคลหลายฝ่ายที่มีความรู้ความสามารถและความถนัดที่แตกต่างกัน เข้ามาทำงานด้วยกัน จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่น่าสนใจ และมีทางเลือกในการแก้ปัญหาที่หลากหลาย ตลอดจนเกิดพลังความรักความสามัคคี

1.7 ผู้บริหารควรมีการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการมีส่วนร่วมมีความเป็นกันเอง ให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีกิจกรรมนันทนาการร่วมกันเพื่อสร้างความผูกพันภายในสถานศึกษาและความรู้สึกเป็นเจ้าของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับการเป็นนวัตกรรมองค์กรเปรียบเทียบตามขนาด หรือสังกัด เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำผลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางพัฒนาการบริหารงานบุคลากรให้เกิดประสิทธิภาพเพราะการตัดสินใจถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นนวัตกรรมองค์กรของสถานศึกษา เพื่อจะได้ทราบปัจจัยที่ส่งผลทางบวกและทางลบ และแนวคิดด้านอื่น ๆ นำมาเป็นแนวทางพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา

2.3 ควรมีการศึกษาสภาพและปัญหาจากการเป็นนวัตกรรมองค์กรของสถานศึกษา จากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และ นักเรียน เพราะผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาประกอบด้วยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่าย จึงควรที่จะรับทราบความคิดเห็นจากบุคคลเหล่านั้น ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและมีความสมบูรณ์

2.4 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพด้านองค์กรนวัตกรรมเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

กิริติ ยศยิ่งยง. 2552. องค์กรแห่งนวัตกรรม: แนวคิดและกระบวนการ. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

दनัย เทียนพุด. 2552. รหัสลับบนนวัตกรรม.สืบค้นเมื่อ 8 มิถุนายน2552,<http://innovation/bloggang.com/dntvrnuข> เจียมจรจนาพันธ์. 2549. องค์กรนวัตกรรม.สืบค้นเมื่อ 23 มิถุนายน, 2552,จาก

<http://www.bangkokbizweek.com>

วีโรจน์ สารรัตน์. 2542. การบริหาร : หลักการ ทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา.กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์

- อุทัย บุญประเสริฐ และจิราภรณ์ จันทร์สุพรรณ. 2545. รายงานการวิจัยภารกิจโครงสร้างและอัตรากำลัง
ของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : วีซีทีคอมมิวนิเคชั่น.
- Richard M. Hodgetts.1990. **Management Theory Process and Practice.** (5th ed.). New York :
Harcourt Brace Jovanovich, Inc.
- Sheive, Linda Tinelii&Schoenheit, Marian Beauchamp. 1987. “vision and the Work Life of Education
Leaders,” **Yearbook of the Association for Supervision and Curriculum Development.**
New Jersey : Englewood Cliff.
- Woodcock. 1989. **Team Development** . Manual : Anchor Press Ltd.

การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษา
สู่ประชาคมอาเซียนในจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม
Conditions and Administrator Needs towards the ASEAN Community on Developing
and Managing Schools in Ratchaburi and Samut Songkram Provinces

พรศักดิ์ สุจริตรักษ์

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน ในจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม จำนวน 160 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ปลายเปิดเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) และการจัดกลุ่มข้อมูล (Cluster Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

1) ด้านการบริหารวิชาการ การบริหารวิชาการของสถานศึกษาที่รองรับการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนในภาพรวมเป็นแบบไร้ทิศทาง ขาดคู่มือ สื่อ และวัสดุอุปกรณ์ที่สนับสนุนการเรียนการสอนรายวิชาอาเซียนศึกษา ไม่มีหลักสูตรรายวิชาภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียน ไม่มีคู่มือและแนวปฏิบัติการเทียบโอนผลการเรียนสำหรับนักเรียนต่างชาติ ระบบการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกยังไม่ครอบคลุมการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน และขาดผู้เชี่ยวชาญที่นิเทศเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการ/เขตพื้นที่การศึกษาควรจัดทำคู่มือการบริหารวิชาการที่รองรับการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนอย่างชัดเจน ส่งเสริมสนับสนุนการผลิตคู่มือ สื่อ และวัสดุอุปกรณ์ที่สนับสนุนการเรียนการสอนรายวิชาอาเซียนศึกษา จัดทำหลักสูตรรายวิชาภาษาอาเซียน จัดทำคู่มือการเทียบโอนผลการเรียนสำหรับนักเรียนต่างชาติ และสนับสนุนการผลิตสื่อเทคโนโลยีที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

2) ด้านการบริหารงบประมาณ ขาดงบประมาณสนับสนุนการบริหารสถานศึกษาที่รองรับการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ระบุว่าด้วยการเงินและการบัญชีไม่เอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียนแบบก้าวกระโดด และขาดการสร้างเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อจัดสรรงบประมาณร่วมกัน ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการควรทุ่มงบประมาณสนับสนุนการบริหารสถานศึกษาที่รองรับการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน สร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อจัดการศึกษารองรับประชาคมอาเซียน

3) ด้านการบริหารงานบุคคล ครูส่วนใหญ่ไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ ครูที่สอนคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสอนได้ ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการ/เขตพื้นที่การศึกษาควรมีนโยบายจูงใจให้ครูพัฒนาตนเองในด้านภาษาอังกฤษ มีนโยบายพัฒนาครูที่สอนคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสอนได้และควรจัดทำสื่อความรู้เชิงลึกส่งมอบให้กับครูและบุคลากรในโรงเรียน

4) ด้านการบริหารทั่วไป แผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนด้านประชาคมอาเซียนไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สถานศึกษาไม่สามารถจัดกิจกรรมเกี่ยวกับอาเซียนได้อย่างเต็มรูปแบบเพราะขาดทั้งงบประมาณและปัจจัยสนับสนุน และสถานศึกษาไม่มีสื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการ/เขตพื้นที่การศึกษาควรประชุมผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อกำหนดแผนยุทธศาสตร์สถานศึกษาด้านอาเซียนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ควรจัดทำแหล่งข้อมูลสารสนเทศหลัก ควรเป็นหน่วยประสานความร่วมมือกับโรงเรียนทั้งในและต่างประเทศ ควรจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์อาเซียนในสถานศึกษา

คำสำคัญ : สภาพปัญหา ความต้องการ ผู้บริหาร ประชาคมอาเซียน

Abstract

The study aimed to explore problems and needs of school administrators on developing and managing schools toward the ASEAN Community in Ratchaburi and Samut Songkhram Provinces. The subject of the study was 160 school administrators under the Office of Primary Educational Area Services in Ratchaburi and Samut Songkhram provinces. The open-ended questionnaire was used to obtain the information of the study. Statistics for analyzing the data were frequency, percentage, standard deviation and content analysis.

The results were as follows:

1. Academic Administration

The development and management of school academic administration toward the ASEAN Community misled of directions; deficiency of teaching aids, media and educational tools to support the Asian study courses, no language courses of AEC Community members, as well as course credit-transfer manual guidelines for international students. Besides, the internal and external quality assurance in teaching and learning management toward the ASEAN Community was unclear and short of expert supervision in the area of the ASEAN Community. Therefore, the Office of Ministry of Education/ Primary Educational Area Services in Ratchaburi and Samut Songkhram provinces should provide the explicit handbook for School Academic Administration in leading the school towards the ASEAN Community, support teaching aids, medias and educational tools, build the curriculum for the ASEAN Community course, arrange the handbook for the course credit transfer for international students, and assist the schools producing media technology to support teaching and learning towards the ASEAN Community;

2. Budget Administration

School budget supporting teaching and learning management for the ASEAN Community was needed; however, providing such unplanned financial support to schools was limited and impossible. Co-operation of school net-working for co-financial support was necessary to do. It was suggested that the Office of Mistry of Education should support schools budget on teaching and learning management for the ASEAN Community and assist in building the school connection among the ASEAN Community school members.

3. Personnel Management and Administration

School teachers and staff were lack of deep understanding of the ASEAN Community and their English language ability in teaching. For example; Math, Science teachers cannot use English as a medium of instruction in their subjects. The Office of Ministry of Education should establish the policy encouraging teachers to improve their English language skills and also provide language learning tools for teachers and staff.

4. General Administration

It was found that the strategic planning of the schools was indeed lack of directions and understanding of the ASEAN Community; unplanned budget supporting, promoting on academic activities. The meeting among the Office of Ministry of Education / Educational Area Services was needed to direct the school strategy planning for the coming of the ASEAN Community and providing the major sources of the ASEAN Community to school, coordinating schools inside and outside countries and outward promoting the ASEAN Community.

Keywords : problem, needs, administrators, the ASEAN community

บทนำ

กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ได้ส่งผลให้ประชาคมโลกต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายและรวดเร็ว ภายใต้สังคมและระบบเศรษฐกิจที่มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกันมากขึ้น กิจกรรมด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง การศึกษา และสิ่งแวดล้อมถูกเชื่อมโยงด้วยข้อมูลข่าวสารที่สื่อถึงกันอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดกระแสสากลเชื่อมโยงกันทั่วโลกที่ถูกหลอมเป็นหนึ่งเดียวกันไร้ซึ่งพรมแดน ประชาคมโลกจึงต้องเร่งเตรียมความพร้อมในการสร้างระบบกลไก และพัฒนาคนให้มีศักยภาพสูงขึ้น เพื่อสามารถปรับตัวอย่างรู้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลง และก้าวสู่ระบบเศรษฐกิจยุคใหม่ที่ใช้ “ฐานความรู้และนวัตกรรม” เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนา ตลอดจนเรียนรู้ที่จะยกระดับการพัฒนาด้านจิตใจและคุณธรรม เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่มีความสมดุลแห่งความเจริญทางวัตถุในอนาคต สามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ขณะเดียวกัน การไหลบ่าของกระแสโลกาภิวัตน์ ได้ผลักดันให้ประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจภายใต้กฎกติกาอันเป็นสากล ที่มีเป้าหมายเดียวกัน โดยหันมาเปิดนโยบายทางเศรษฐกิจแบบเสรี เพื่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจภายใต้การแข่งขันในลักษณะเสรีนิยม (Liberalism) การเปิดการค้าระหว่างประเทศเป็นการค้าที่ไร้พรมแดน การเคลื่อนย้ายเงินทุน สินค้าและบริการระหว่างประเทศมีความคล่องตัวมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงระเบียบกฎเกณฑ์การค้าโลกเป็นไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ก่อให้เกิดแนวโน้มการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างความร่วมมือทางการค้าและการลงทุน ทั้งในระดับทวีปภาค ภูมิภาค และพหุภาคี สำหรับในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้มีการรวมประเทศต่างๆให้เป็นหนึ่งประชาคม หรือที่เรียกว่า “ประชาคมอาเซียน” โดยกำหนดให้มีความร่วมมือทั้งในเรื่องการเมืองความมั่นคง (ASEAN Political and Security Community) สังคมและวัฒนธรรม (ASEAN Socio-Cultural Community) และการรวมตัวทางเศรษฐกิจ หรือที่เรียกว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community)

การศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างประชาคมอาเซียน โดยการศึกษาเป็นกลไกในการปลูกฝังค่านิยม แนวความคิด ความเข้าใจกันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน และเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจของอาเซียนและเศรษฐกิจโลก โดยในแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASCC Blueprint) ได้กำหนดให้การพัฒนาศักยภาพมนุษย์เป็นเป้าหมายสำคัญอันดับแรกในการเสริมสร้างวิถีชีวิตที่ดีของประชากรในภูมิภาค ด้วยการให้ความสำคัญกับการศึกษาและการสร้างโอกาสทางการศึกษา การลงทุนในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์และการเรียนรู้ตลอดชีวิต การส่งเสริมการจ้างงานที่เหมาะสม การส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศ การอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเชิงประยุกต์

ที่ผ่านมาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินงานโครงการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ สู่ประชาคมอาเซียน ได้แก่ โครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน : Spirit of ASEAN โดยคัดเลือกโรงเรียน เข้าร่วมโครงการ เพื่อพัฒนาให้มีความพร้อมและศักยภาพ ในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เป็นศูนย์การเรียนรู้อาเซียนจำนวน 68 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียน 3 รูปแบบ คือ 1) โรงเรียน Sister School จำนวน 30 โรงเรียน 2) โรงเรียน Buffer School จำนวน 24 โรงเรียน 3) ASEAN Focus School จำนวน 14 โรงเรียน รวม 68 โรงเรียน จากจำนวนโรงเรียนนำร่องดังกล่าวเมื่อเทียบกับจำนวนโรงเรียนทั้งหมดทั่วประเทศที่มีมากกว่า 30,000 โรงเรียน คิดเป็น 0.23 เปอร์เซ็นต์ ส่วนในพื้นที่จังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม มีโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา จำนวนกว่า 426 โรงเรียน แต่มีโรงเรียนนำร่องในรูปแบบ Buffer School เพียงแค่ 2 โรงเรียน ได้แก่โรงเรียนบ้านตะโกกลาง และโรงเรียนสวนผึ้งวิทยา และเมื่อเทียบกับเวลาอีกเพียง 2 ปีจะถึง พ.ศ. 2558 ซึ่งครบกำหนดการจัดตั้งประชาคมอาเซียน

จากข้อมูลการรายงานการแข่งขันในเวทีโลก(The Global Competitiveness Report 2012-2013) ในการประชุมเศรษฐกิจโลก (World Economic forum) ที่ได้นำเสนอข้อมูลเปรียบเทียบคุณภาพการศึกษาของไทยในเวทีโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศอาเซียนด้วยกัน พบว่าคุณภาพระบบการศึกษาของไทยในเวทีโลก (Quality of the Educational System) อยู่ในลำดับที่ 78 จาก 144 ประเทศ และเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศอาเซียน ไทยอยู่ในลำดับที่ 8 โดยเรียงลำดับดังนี้ สิงคโปร์(3) มาเลเซีย(14) บรูไน ดารุสซาลาม (25) ฟิลิปปินส์(45) อินโดนีเซีย(47) กัมพูชา (58) เวียดนาม(72) และไทย(78) (Klaus Schwab, 2012, หน้า 442) และยังพบอีกว่า คุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษาของไทยในเวทีโลก (Quality of Primary Education) อยู่ในลำดับที่ 82 และเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศอาเซียน ไทยอยู่ในลำดับที่ 6 โดยเรียงลำดับดังนี้ สิงคโปร์(4) บรูไน ดารุสซาลาม (20) มาเลเซีย(24) อินโดนีเซีย (60) เวียดนาม(80) ไทย(82) ฟิลิปปินส์(86) และกัมพูชา(87) (Klaus Schwab,2013, หน้า 436)

ปัจจุบันจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงครามซึ่งเป็นพื้นที่ความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงขาดข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน และยังไม่มีความชัดเจนเรื่องดังกล่าว ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน ในจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน ในจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูล จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดไว้ให้ (force choice)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด แบบมีโครงสร้าง เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างช่วยอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลและติดตามรวบรวมแบบสอบถามคืนจากสถานศึกษาต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งได้รับกลับคืนมา 160 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 86.02

สถิติที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งถามรายละเอียดเกี่ยวกับเพศ อายุ และระดับการศึกษา ใช้ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) ส่วนการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน ใช้เทคนิคการจัดกลุ่มข้อมูล (Cluster Analysis)

ผลการวิจัย

สภาพปัญหาและความต้องการของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน ในจังหวัดราชบุรีและสมุทรสงคราม

การวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาประชาคมอาเซียน ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รวบรวมมาทั้งหมดโดยแยกให้เห็นถึงปัญหาและความต้องการในด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ดังนี้

ด้านการบริหารวิชาการ

ปัญหาของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนด้านการบริหารวิชาการ จากการจัดกลุ่มข้อมูล (Cluster Analysis) สามารถเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ การบริหารวิชาการของสถานศึกษาที่รองรับการเรียนรู้อาเซียนในภาพรวมเป็นแบบไร้ทิศทาง (f=56) ขาดคู่มือ สื่อ และวัสดุอุปกรณ์ที่สนับสนุนการเรียนการสอนรายวิชาอาเซียนศึกษา (f=40) ไม่มีหลักสูตรรายวิชาภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียน (f=36) ไม่มีคู่มือและแนวปฏิบัติการเทียบโอนผลการเรียนสำหรับนักเรียนต่างชาติ (f=30) ระบบประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกยังไม่ครอบคลุมการจัดการเรียนรู้อาเซียน (f=25) ขาดสื่อเทคโนโลยีที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้อาเซียน (f=21) และขาดผู้เชี่ยวชาญที่นิเทศเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้อาเซียน (f=15) และความต้องการของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนด้านการบริหารวิชาการ จากการจัดกลุ่มข้อมูล (Cluster Analysis) สามารถเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ กระทรวงศึกษาธิการ/เขตพื้นที่การศึกษาควรคู่มือการบริหารวิชาการที่รองรับการเรียนรู้อาเซียนอย่างชัดเจน (f=50) กระทรวงศึกษาธิการ/เขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนการผลิตคู่มือ สื่อ และวัสดุอุปกรณ์ที่สนับสนุนการเรียนการสอนรายวิชาอาเซียนศึกษา (f=38)

กระทรวงศึกษาธิการควรจัดทำหลักสูตรรายวิชาภาษาอาเซียน (f=30) กระทรวงศึกษาธิการ/เขตพื้นที่การศึกษาควรจัดทำคู่มือการเทียบเทียบโอนผลการเรียนสำหรับนักเรียนต่างชาติ (f=28) หน่วยงานที่รับผิดชอบการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน (f=23) กระทรวงศึกษาธิการ/เขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนการผลิตสื่อเทคโนโลยีที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน (f=20) และกระทรวงศึกษาธิการ/เขตพื้นที่การศึกษาควรอบรมวิทยากรแกนนำ/ศึกษานิเทศก์เพื่อให้ความรู้และข้อเสนอแนะการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน (f=13)

ด้านการบริหารงบประมาณ

ปัญหาของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนด้านการบริหารงบประมาณ จากการจัดกลุ่มข้อมูล (Cluster Analysis) สามารถเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อยดังนี้ ขาดงบประมาณสนับสนุนการบริหารสถานศึกษาที่รองรับการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน (f=82) ระบุว่าด้วยการเงินและการบัญชีไม่เอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียนแบบก้าวกระโดด (f=39) และขาดการสร้างเครือข่ายสถานศึกษาเพื่อจัดสรรงบประมาณร่วมกัน (f=32) และความต้องการของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนด้านการบริหารงบประมาณ จากการจัดกลุ่มข้อมูล (Cluster Analysis) สามารถเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ กระทรวงศึกษาธิการควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการบริหารสถานศึกษาที่รองรับการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน (f=80) กระทรวงศึกษาธิการ/เขตพื้นที่การศึกษาควรมีนโยบายเร่งด่วนสนับสนุนงบประมาณเพื่อสถานศึกษาที่รองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (f=36) และกระทรวงศึกษาธิการ/เขตพื้นที่การศึกษาประชุมร่วมสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อจัดการศึกษาที่รองรับประชาคมอาเซียน (f=30)

ด้านการบริหารงานบุคคล

ปัญหาของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนด้านการบริหารงานบุคคล จากการจัดกลุ่มข้อมูล (Cluster Analysis) สามารถเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ครูส่วนใหญ่ไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ (f=80) ครูที่สอนคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสอนได้ (f=75) และครูและบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน (f=56) และความต้องการของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนด้านการบริหารงานบุคคล จากการจัดกลุ่มข้อมูล (Cluster Analysis) สามารถเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อยดังนี้ กระทรวงศึกษาธิการ/เขตพื้นที่การศึกษาควรมีนโยบายมุ่งใจให้ครูพัฒนาตนเองในด้านภาษาอังกฤษ (f=80) กระทรวงศึกษาธิการ/เขตพื้นที่การศึกษาควรมีนโยบายพัฒนาครูที่สอนคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสอนได้ (f=71) กระทรวงศึกษาธิการควรจัดทำสื่อความรู้เชิงลึกส่งมอบให้กับครูและบุคลากรในโรงเรียน (f=53)

ด้านการบริหารทั่วไป

ปัญหาของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนด้านการบริหารทั่วไป จากการจัดกลุ่มข้อมูล (Cluster Analysis) สามารถเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ แผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนด้านประชาคมอาเซียนไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (f=75) สถานศึกษาไม่สามารถจัดกิจกรรมเกี่ยวกับอาเซียนได้อย่างเต็มรูปแบบเพราะขาดทั้งงบประมาณและปัจจัยสนับสนุน (f=73) สถานศึกษาไม่มีสื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน (f=70) ขาดการสร้างเครือข่ายกับโรงเรียนทั้งในและต่างประเทศ (f=65) และแหล่งข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับประชาคมอาเซียนมีหลากหลายและไม่ทราบว่าแหล่งใดเท็จ แหล่งใดจริง (f=60) และความต้องการของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนด้านการบริหารทั่วไป จากการจัดกลุ่มข้อมูล (Cluster Analysis) สามารถเรียงลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ กระทรวงศึกษาธิการ/เขตพื้นที่การศึกษาควรประชุมผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อกำหนดแผนยุทธศาสตร์ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (f=70) เขตพื้นที่การศึกษา/กลุ่มโรงเรียนควรร่วมมือกันจัดงานอาเซียน เพื่อให้มีความหลากหลายอีกทั้งเป็นการประหยัดงบประมาณ (f=64) เขตพื้นที่การศึกษา/และกลุ่มโรงเรียนควรร่วมมือกันจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อช่วยเหลือโรงเรียนที่ขาดปัจจัย (f=62) กระทรวงศึกษาธิการ/เขตพื้นที่การศึกษา ควรเป็นหน่วยประสานความร่วมมือกับโรงเรียนทั้งในและต่างประเทศ (f=60) กระทรวงศึกษาธิการ/เขตพื้นที่การศึกษาควรจัดทำแหล่งข้อมูลสารสนเทศหลักที่เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนสำหรับนักเรียน นักศึกษา (f=47)

สรุปและอภิปรายผล

ด้านการบริหารวิชาการ

ปัญหาของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนด้านการบริหารวิชาการการบริหารวิชาการของสถานศึกษาที่รองรับการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนในภาพรวมเป็นแบบไร้ทิศทาง ทั้งนี้เป็นเพราะทิศทางของหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านการศึกษาของชาติไม่ได้ให้ความสำคัญกับในด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างที่ควรจะเป็น เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถทัดเทียมกับนักเรียนในกลุ่มประเทศอาเซียน แต่กลับมุ่งเน้นด้านอาคารสถานที่ เช่น ให้ทุกโรงเรียนเรียนมีห้องอาเซียน มีธงชาติกลุ่มประเทศอาเซียน มีชุดประจำชาติอาเซียน หรือเน้นด้านการจัดกิจกรรม เช่น การประกวดการแต่งกายประจำชาติอาเซียน การทำอาหารประจำชาติอาเซียน สอดคล้องกับเอราวัณธรรม สมรักษา ศึกษาวิจัยเรื่องการสำรวจความพร้อมและแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ที่พบว่า ด้านสื่อการเรียนการสอนและด้านแนวทางการจัดการเรียนรู้อาเซียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ด้านการบริหารงบประมาณ

ปัญหาของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนด้านการบริหารงบประมาณที่มีค่าความถี่มากที่สุดคือการขาดงบประมาณสนับสนุนการบริหารสถานศึกษาที่รองรับการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ที่เป็นเช่นนี้เพราะสถานศึกษาส่วนใหญ่มีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ คืองบประมาณไม่เพียงพอต่อการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน เพราะการเตรียมการดังกล่าวจำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ยิ่งสถานศึกษาที่มีนักเรียนน้อยงบประมาณที่ได้ก็น้อยตามไปด้วย ทำให้ผู้บริหารไม่สามารถดำเนินกิจกรรมรองรับอาเซียนได้ตามที่วางแผนไว้ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สรศักดิ์ บัวแย้ม ศึกษาวิจัยเรื่อง การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขต ระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขต ระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ด้านงบประมาณมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ด้านการบริหารงานบุคคล

ปัญหาของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนด้านการบริหารงานบุคคล ครูส่วนใหญ่ไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ และครูและบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เพราะ ระบบการศึกษาไทยเน้นท่องจำจากที่ครูสอน ไวยากรณ์ และคำศัพท์ถูกเขียนบนกระดานดำ ให้เด็กอ่านและจำ ซึ่งไม่มีการวิเคราะห์เหตุผล หรือตั้งคำถามคำตอบเกี่ยวกับสิ่งเหล่านั้นตอนเรียน ไม่มีการสอนคิดแบบวิเคราะห์ ครูไทยที่สอนภาษาอังกฤษ ต้องคุณภาพ – ครูต่างชาติไม่ได้มาตรฐาน กระทรวงศึกษาธิการไทย มีการกำหนดนโยบายด้านการพัฒนาภาษาอังกฤษ แต่ที่ไม่สามารถลงสู่ภาคปฏิบัติได้ สอดคล้องกับข้อมูลจาก English Proficiency Index (EPI) ของ สถาบัน English First (EF) ที่ให้ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มประเทศที่คนมีความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษอยู่ในระดับที่ต่ำที่สุด

ด้านการบริหารทั่วไป

ปัญหาของผู้บริหารในการพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนด้านการบริหารทั่วไป แผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนด้านประชาคมอาเซียนไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสถานศึกษาไม่สามารถจัดกิจกรรมเกี่ยวกับอาเซียนได้อย่างเต็มรูปแบบเพราะขาดทั้งงบประมาณและปัจจัยสนับสนุน ทั้งนี้เป็นเพราะประเทศไทยไม่เคยมีการกำหนดภาพอนาคตหรือวิสัยทัศน์ด้านการศึกษาที่ชัดเจนเหมือนอย่างประเทศอื่นๆ เช่น ประเทศสิงคโปร์ ได้กำหนดกรอบวิสัยทัศน์ด้านการศึกษาเพื่อเตรียมประเทศให้พร้อมเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า Teach Less, Learn More สอนให้น้อยเรียนรู้ให้มากขึ้น ซึ่งประเทศไทยไม่มี สอดคล้องกับเฉลียว เกื้อนภา ที่ศึกษาวิจัยการดำเนินงานเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียน เครือข่ายศูนย์อาเซียนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผลการศึกษา พบว่า การดำเนินงานเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนเครือข่ายศูนย์อาเซียนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ด้านการบริหารจัดการ และด้านปัจจัยสนับสนุน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาพัฒนารูปแบบการบริหารงบประมาณสถานศึกษาที่รองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
2. ควรมีการศึกษาพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. เล่ม 124 ตอนที่ 24 ก ราชกิจจานุเบกษา 16 พฤษภาคม 2550 หน้า 29.
- เฉลียว เกื้อนภ. 2554. “การดำเนินงานเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียน เครือข่ายศูนย์อาเซียนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร เขต 1” วิทยานิพนธ์. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
- พรศ ทิวารัตน์ชัย. 2555 “การเตรียมความพร้อมการบริหารจัดการในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสหศึกษาเขตฐานทัพเรือ และเขตกองเรือยุทธการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนสู่ประชาคมอาเซียน” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐวรินทร์ โยธาภิรมย์. 2556. “ปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดตราด” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สรศักดิ์ บัวแย้ม. 2556. “การเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรทัย กักผล และอดิพร แก้วเป็ย. 2555. ประชาคมอาเซียนกับการปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : ส เจริญ การพิมพ์.
- อรรณสิทธิ์ สุทธิวาริ. 2556. “รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อรองรับการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน” วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อัจฉณพร หิรัญอมรกุล. 2556. “มาตรฐานสมรรถนะครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน” วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เอรารธรรม์ สมรักษา. 2555. “การสำรวจความพร้อมและแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร เขต 3” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการเรียนรู้และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- Schwab Klaus. 2012. The Global Competitiveness Report 2012-2013 (Geneva : SRO-Kundig Press)
- Renihan Patrick J., Haram Hellen, Phillips Susan. 2003. The Role of the School Principal: Present Status and Future Challenges in Managing Effective School (British Columbia : SAE)

การศึกษากลยุทธ์การจัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพสู่สากล : กรณีศึกษวันทรงชัย The Study on Strategies to Organize World Professional Muay Thai Competition : Suk One Song Chai Case Study

ศิริภพ รัตนสุบรรณ¹ ชาญชัย ยมดิษฐ์²

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชามวยไทยศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

²สาขาวิชามวยไทยศึกษา วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากลยุทธ์การจัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพสู่สากล : กรณีศึกษวันทรงชัย และ 2) ประสบการณ์ในการจัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพสู่สากล : กรณีศึกษวันทรงชัย

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการศึกษามี 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ จำนวน 16 คน ประกอบด้วย ผู้จัดการแข่งขัน ผู้ฝึกสอน สื่อมวลชน นายสนามมวย นักมวย หัวหน้าค่ายมวย ผู้ตัดสิน และ ผู้บริหาร และผู้ให้ข้อมูลหลักในการประชุมสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน ประกอบด้วย ผู้จัดการแข่งขัน หัวหน้าค่ายมวย นักมวย ผู้ตัดสิน สื่อมวลชน และผู้ฝึกสอน ได้มาจากวิธีเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เทปวีดิทัศน์ และแถบบันทึกเสียง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาการจัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพสู่สากล : กรณีศึกษวันทรงชัย คือ กลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การจัดมวยสูสี มวยชกกันสนุกมีเสน่ห์ เร้าใจ มวยเล่นได้เสีย พลิกไปพลิกมา และ จัดคู่มวยที่แฟนมวยต้องการชม กลยุทธ์ราคา ได้แก่ ค่าชมมวยราคาถูก การลดราคาผ่านประตู และการเพิ่มค่าตัวนักมวย กลยุทธ์ข่าวสาร ได้แก่ ทรงชัยประชาสัมพันธ์ด้วยตัวเอง และบริษัทศึกษวันทรงชัยประชาสัมพันธ์รายการมวยในกิจกรรมต่าง ๆ กลยุทธ์การสร้าง ความแตกต่างในตัวสินค้า ได้แก่ ทรงชัยมีความมุดิธรรม เป็นผู้นำมืออาชีพ มีอัตลักษณ์และคตินอกกรอบ และ ประสบการณ์การจัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพ ได้แก่ การประกบคู่มวย การจ่ายค่าตัวนักมวย การจัดมวย การกำหนดราคาค่าชมมวย การประชาสัมพันธ์ การบริหารงาน การพานักมวยไปชกต่างประเทศ และประสบการณ์ในการเผยแพร่มวยไทยในต่างประเทศ

คำสำคัญ: กลยุทธ์ การจัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพ ศึกษาวันทรงชัย

Abstract

The purposes of this research were to 1) study strategies to organize world professional Muay Thai competition: Suk One Song Chai Case Study, and 2) explore data gaining from the experience in organizing world professional Muay Thai competition: Suk One Song Chai Case Study.

The key informants were divided into 2 groups. The first group for conducting in-depth interview consisted of 16 informants included promoters, trainers, reporters, stadium owners, boxers, referees, heads of Muay Thai gyms, competition managers, and associated board committees. The other group for conducting focus group discussion consisted of 12 informants included promoters, competition managers, boxers, referees, reporters and trainers, drawn from Purposive Sampling.

The research instruments were Structured Interview, VDO records and Audio records. Statistics used were Percentage, Mean, S.D, and content analysis.

The findings indicated the following strategies :

1. Strategy on product design: equally matching up the fighters, designing spectacular fights to entertain spectators, running matches that were worth gambling, running challenging uncertain outcome matches, as well as matching up the fighters that the fans wanted to see.

2. Strategy on pricing: pricing reasonable ticket fare, reducing ticket price, increasing the hiring rate of the boxers

3. Strategy on public relation: Promoter Songchai made public relation by himself and the company made press releases through mainstream media.

4. Strategy on product differentiation: Promoter Songchai is a fair-minded person, and also a professional leader who has his own identity. Additionally, he thinks outside the box.

Keywords : Strategy, Competition management, Professional Muay thai, Suk One Song chai

บทนำ

การศึกษาที่เกิดขึ้นจากการแข่งขันมวยไทยอาชีพ มีความเกี่ยวข้องกับการทำงานของผู้จัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพ หรือโปรโมเตอร์ เราอาจศึกษาเรื่องนี้จากผลงานของผู้จัดการแข่งขัน ที่ประกอบอาชีพด้านนี้และได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้จัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจในผลงานของ “ทรงชัย รัตนสุบรรณ” ที่เป็นผู้มีบทบาทในการส่งเสริมมวยไทยอาชีพ ในนามของ “ศึกวันทรงชัย” และได้รับการยกย่องจากวงการมวยไทยอาชีพหลายแง่มุม ดังมีตัวอย่างจากความเห็นของบรรณาธิการสำนักพิมพ์เนชั่นบุ๊กส์ ที่กล่าวถึงผลงานของ “ทรงชัย รัตนสุบรรณ” ในตอนหนึ่งว่า “บนประวัติศาสตร์สังเวียนมวยไทย จะมีชีวิตใครที่ยิ่งใหญ่น่าสนใจไปกว่า “ทรงชัย รัตนสุบรรณ” ไม่มีอีกแล้วทรงชัย รัตนสุบรรณ นับเป็นกูรูมวยไทยตัวจริง

ความเห็นดังกล่าวข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นถึงผลงานของ “ทรงชัย รัตนสุบรรณ” ในฐานะของการเป็นผู้จัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพที่ประสบความสำเร็จ เป็นเรื่องที่ผู้วิจัยมีความสนใจในผลงานการจัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพของ “ศึกวันทรงชัย” เพื่ออธิบายถึงสภาพความเป็นจริงของมวยไทยอาชีพและแนวทางในการพัฒนามวยไทยอาชีพให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษากลยุทธ์และประสบการณ์การจัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพสู่สากล : กรณีศึกวันทรงชัย โดยมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาตีความการทำงานของศึกวันทรงชัย อันจะเกิดประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ศิลปะการต่อสู้ของชาติ เพื่อเป็นมรดกของคนไทยและสร้างความเป็นมีอาชีพของผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การจัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพสู่สากล : กรณีศึกวันทรงชัย
2. เพื่อศึกษาประสบการณ์ในการจัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพสู่สากล : กรณีศึกวันทรงชัย

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษากลยุทธ์และประสบการณ์การจัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพสู่สากล : กรณีศึกวันทรงชัย และวิเคราะห์ข้อมูลจากการถอดถาวรบันทึกเสียงและวีดิทัศน์ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสัมภาษณ์เกี่ยวกับกลยุทธ์และประสบการณ์การจัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพสู่สากล : กรณีศึกวันทรงชัย
2. ประชุมสนทนากลุ่มเกี่ยวกับกลยุทธ์และประสบการณ์การจัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพสู่สากล : กรณีศึกวัน

ทรงชัยในแต่ละขั้นตอน นำเสนอรายละเอียดในหัวข้อดังต่อไปนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ประเด็นคำถามและรายละเอียดเกี่ยวกับกลยุทธ์และประสบการณ์การจัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพสู่สากล : กรณีศึกวันทรงชัย

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในการศึกษามี 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ จำนวน 16 คน ประกอบด้วย ผู้จัดการแข่งขัน ผู้ฝึกสอน สื่อมวลชน นายสนามมวย นักมวย หัวหน้าค่ายมวย ผู้ตัดสิน และ ผู้บริหาร และผู้ให้ข้อมูลหลักในการประชุมสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน ประกอบด้วย ผู้จัดการแข่งขัน หัวหน้าค่ายมวย นักมวย ผู้ตัดสิน สื่อมวลชน และผู้ฝึกสอน ได้มาจากวิธีเลือกแบบเจาะจง

ผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การจัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพสู่สากล : กรณีศึกษันทรงชัยได้สรุปผลการวิจัยไว้ 2 ประเด็นดังนี้ คือ 1) กลยุทธ์การจัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพสู่สากล : กรณีศึกษันทรงชัย และ 2) ประสพการณ์ของการจัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพสู่สากล : กรณีศึกษันทรงชัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. กลยุทธ์การจัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพสู่สากล : กรณีศึกษันทรงชัย แบ่งออกเป็น 4 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ กลยุทธ์ราคา กลยุทธ์ข่าวสาร และกลยุทธ์การสร้างความแตกต่างในตัวสินค้า

1.1 กลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ พบว่า ด้านการจัดมวยสูสี พบประเด็น ได้แก่ การคัดสรร กลั่นกรองรายละเอียดการประกบคู่มวย มวยชกกันสนุก และมวยชกกันพลิกไปพลิกมา ด้านมวยชกกันสนุกมีเสน่ห์ ไร่ใจ พบประเด็น ได้แก่ ความน่าเชื่อถือของโปรแกรมเมอร์ในการการประกบคู่มวย นักมวยมีคุณภาพ พิตซ้อมดี และนักมวยที่มีชื่อเสียง ทำให้ผู้ชมอยากติดตามมาเชียร์ ด้านมวยเล่น ได้เสีย พบประเด็น ได้แก่ การคัดสรร กลั่นกรองในการประกบคู่มวย มวยชกสนุก พลิกไปพลิกมา ด้านการจัดมวยที่แฟนมวยต้องการชม พบประเด็น ได้แก่ จัดมวยตามเสียงเรียกร้อง

1.2 กลยุทธ์ราคา พบว่า ด้านค่าชมมวยราคาถูก พบประเด็น ได้แก่ ค่าตัวนักมวยราคาแพง แต่ค่าชมมวยราคาถูก ด้านการลดราคาค่าชมมวย พบประเด็น ได้แก่ ถ้ามีการเปลี่ยนตัวนักมวยในการชก ศักดิ์วันทรงชัยจะลดราคาค่าชมมวย ด้านเพิ่มค่าตัวนักมวย พบประเด็น ได้แก่ นักมวยชกชนะหรือชกได้สนุก ศักดิ์วันทรงชัยจะเพิ่มค่าตัวให้ร้อยละ 20

1.3 กลยุทธ์ข่าวสาร พบว่า ด้านประชาสัมพันธ์ด้วยตัวเอง พบประเด็น ได้แก่ การเขียนข่าว ส่งข่าว และโทรศัพท์ด้วยตนเอง ตลอดจนทักทายผู้ชมด้วยตนเอง ด้านการประชาสัมพันธ์ของบริษัท พบประเด็น ได้แก่ ศักดิ์วันทรงชัยสร้างสัมพันธ์ไมตรีที่ดีกับสื่อมวลชน โดยการเลี้ยงและมีเงินเดือนให้นักข่าว มีเฟสบุ๊ค วิทยุ และทีวีของศึกษันทรงชัย ตลอดจนการเขียนข่าวส่งสื่อมวลชน ด้านมีความยุติธรรม พบประเด็น ได้แก่ ศักดิ์วันทรงชัยไม่มีค่ายมวยของตนเอง และไม่เล่นการพนัน

1.4 กลยุทธ์การสร้างความแตกต่างในตัวสินค้า พบว่า ด้านเป็นผู้นำมืออาชีพ พบประเด็น ได้แก่ ทรงชัยมีวิสัยทัศน์ จัดตั้งบริษัทเป็นของตนเอง เป็นคนขยัน และชอบทำงาน ด้านอัตลักษณ์ พบประเด็น ได้แก่ เป็นคนอ่อนน้อม ถ่อมตน กล้าได้กล้าเสีย ไม่เอาเปรียบนักมวยและผู้ชม ด้านคตินอกกรอบ พบประเด็น ได้แก่ ให้ทีมงานใส่สูทผูกไทด์ ส่งทีมงานไปเชียร์มวยรอง ตีราคาค่าชมมวย และเพิ่มค่าตัวให้นักมวยที่ชกชนะหรือชกสนุก ด้านความอัตลักษณ์

2. ประสพการณ์ในการจัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพสู่สากล : กรณีศึกษันทรงชัย ประกอบด้วย ประสพการณ์ของทรงชัย รัตนสุบรรณ ได้แก่ ด้านการประกบคู่มวย ร้อยละ 21 ด้าน การจ่ายค่าตัวนักมวย ร้อยละ 17 ด้านการจัดมวย ร้อยละ 17 ด้านการกำหนดราคาค่าชมมวย ร้อยละ 15 ด้านการประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 12 ด้านการบริหารงาน ร้อยละ 11 ด้านการพานักมวยไปชกต่างประเทศ ร้อยละ 4 และ ด้านประสพการณ์ในการเผยแพร่มวยไทยในต่างประเทศ ร้อยละ 3

สรุปและอภิปรายผล

ในการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การจัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพสู่สากล : กรณีศึกษันทรงชัย ได้อภิปรายผลการวิจัยไว้ 2 ประเด็น คือ 1) กลยุทธ์การจัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพสู่สากล : กรณีศึกษันทรงชัย และ 2) ประสพการณ์การจัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพสู่สากล : กรณีศึกษันทรงชัย ดังนี้

กลยุทธ์การจัดการแข่งขันมวยไทยอาชีพสู่สากล : กรณีศึกษันทรงชัย พบว่า กลยุทธ์แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ กลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ กลยุทธ์ราคา กลยุทธ์ข่าวสาร และกลยุทธ์การสร้างความแตกต่างในตัวสินค้า กลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ด้านการจัดมวยสูสี พบประเด็น การคัดสรร กลั่นกรองรายละเอียด การประกบคู่มวย มวยชกกันสนุก และมวยชกกันพลิกไปพลิกมา ทั้งนี้เพราะในการจัดการแข่งขันศึกษันทรงชัย แฟนมวยชอบการชกที่สนุก สูสี คู่ตี เวลาชกกันบนเวที จะได้เดาไม่ถูกว่าใครจะชนะ ใครจะแพ้ ดังที่ทรงชัย รัตนสุบรรณ (2557) กล่าวว่า “ศึกษันทรงชัยมีวัฒนธรรมการชกที่สนุก สูสี” และ คำกล่าวของดาร์รงค์ ต่ายทอง (2557) กล่าวว่า “ศึกษันทรงชัยประกบมวยเก่ง มวยดีสูสีมวยเดินชนแข็งแกร่ง” ซึ่งได้ตรงกับทฤษฎีส่วนประสมการตลาด ของ Philip Kotler ได้เสนอแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจที่ให้บริการซึ่งจะได้ส่วนผสมการตลาด (Kotler, 2000 : 15-16) ในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดซึ่งตารางข้างบนนี้ตรงกับกลยุทธ์

ด้านผลิตภัณฑ์ (product) เป็นสิ่งซึ่งสนองความจำเป็นและความต้องการของมนุษย์ได้คือ สิ่งที่ผู้ขายต้องมอบให้แก่ลูกค้าและลูกค้าจะได้รับผลประโยชน์และคุณค่าของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ โดยทั่วไปแล้ว ด้านมวยชกกันสนุกมีเสน่ห์ ไร่ใจ พบประเด็น ได้แก่ ความน่าเชื่อถือของโปรแกรมเมอร์ในการการประกบคู่มวย นักมวยมีคุณภาพ พิตซ้อมดี และนักมวยที่มี

ชื่อเสียง ทำให้ผู้ชมอยากติดตามมาเชียร์ ทั้งนี้เพราะในการจัดการแข่งขันศึกวันทรงชัยในการประกบคู่มวย การชกมวยสนุกเร้าใจ ดังคำกล่าวของสามารณ มะลูสิม (2557, สิงหาคม 21) กล่าวว่า “ประกบต่อน้ำหนัก ได้เปรียบเสียเปรียบ เก่งแสนชัย ก็แบก 5-6 ปอนด์ ตอนหนุ่ม ๆ เพื่อให้ชกสนุก แฟนมวยที่คอยติดตามศึกวันทรงชัยประทับใจในการทำงานของศึกวันทรงชัยครับ ทำให้ศึกวันทรงชัยมีแฟนมวยที่หนาแน่น และประสบความสำเร็จครับ” คุณทรงชัยไม่เอาเปรียบคนดู ไม่เล่นการพนัน การจัดมวยมีเสน่ห์ มีสีสัน เป็นจุดพลิกโฉมของวงการมวยมาโดยตลอด แนวคิดของ Philip Kotler ได้เสนอแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจที่ให้บริการซึ่งจะได้ส่วนผสมการตลาด (Kotler, 2000 : 15-16) ในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดตรงกับด้านผลิตภัณฑ์ (product) เป็นสิ่งซึ่งสนองความจำเป็นและความต้องการของมนุษย์ได้คือ สิ่งที่ผู้ขายต้องมอบให้แก่ลูกค้าและลูกค้าจะได้รับผลประโยชน์และคุณค่าของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ โดยทั่วไปแล้ว ผลิตภัณฑ์แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) ผลิตภัณฑ์อาจจับต้องได้ และ 2) ผลิตภัณฑ์ที่จับต้องไม่ได้โดยเน้นที่บริการหลัก (The Care of Generic Product) คือ ลักษณะของบริการหลัก หรือการบริการพื้นฐานที่เตรียมไว้ให้บริการลูกค้า ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของลูกค้าได้

ด้านมวยเล่นได้เสีย พบประเด็น ได้แก่ การคัดสรร กลั่นกรองในการประกบคู่มวย มวยชกสนุก พลิกไปพลิกมา ทั้งนี้เพราะดำรงค ต่ายทอง (2557, สิงหาคม 13) กล่าวว่า 1) กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายทั้งในและนอกประเทศที่เข้มแข็งและเครือข่ายที่หลากหลาย ร้อยละ 80 ของแฟนมวยที่ซื้อตั๋วเข้าชมมวยในเวทีประจำคือ คนเล่นมวย เล่นได้เสีย 2) ทีมงานจัดประกบคู่มวยมีประสบการณ์สูง และ 3) การกำหนดเป็นนโยบายมวยสนุกเอาใจแฟนมวยมาก่อนผลประโยชน์สำคัญมากของ Philip Kotler ได้เสนอแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจที่ให้บริการซึ่งจะได้ส่วนผสมการตลาด (Kotler, 2000 :15-16) ในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดซึ่งเน้นที่ผลิตภัณฑ์ (Product) เป็นสิ่งซึ่งสนองความจำเป็นและความต้องการของมนุษย์ได้คือ สิ่งที่ผู้ขายต้องมอบให้แก่ลูกค้า และลูกค้าจะได้รับผลประโยชน์และคุณค่าของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ โดยทั่วไปแล้ว ผลิตภัณฑ์แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ผลิตภัณฑ์อาจจับต้องได้และผลิตภัณฑ์ที่จับต้องไม่ได้ โดยองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ของธุรกิจ ประกอบด้วย บริการหลัก (The Care of Generic Product) คือ ลักษณะของบริการหลักหรือการบริการพื้นฐานที่เตรียมไว้ให้บริการลูกค้า ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของลูกค้าได้

กลยุทธ์ราคา พบว่า ด้านค่าชมมวยราคาถูก พบประเด็น ได้แก่ ค่าตัวนักมวยราคาแพง แต่ค่าชมมวยราคาถูก ทั้งนี้เพราะพัศกร อาศัยธรรม (2557, สิงหาคม 15) กล่าวอีกว่า “คุณทรงชัยไม่เอาเปรียบคนดู” ส่วนผสมการตลาด (Kotler, 2000 : 15-16) ด้านราคา (price) หมายถึง คุณภาพผลิตภัณฑ์ในรูปตั้งเงิน ลูกค้าจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่า (value) ของบริการกับราคา (price) ของบริการนั้น ถ้าคุณค่าสูงกว่าราคาลูกค้าจะตัดสินใจซื้อ ดังนั้นการกำหนดราคา การให้บริการควรมีความเหมาะสมกับระดับการให้บริการชัดเจนและง่ายต่อการจำแนกระดับบริการที่ต่างกัน ซึ่งการกำหนดกลยุทธ์ด้านราคาต้องคำนึงถึงหลัก 4 ประการ การยอมรับลูกค้าในคุณค่าของผลิตภัณฑ์ว่าสูงกว่าราคาผลิตภัณฑ์นั้น ต้นทุนสินค้าและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง ภาวะการณ์แข่งขัน ปัจจัยอื่น ๆ เช่น ภาวะเศรษฐกิจ ส่วนผสมการตลาด (Kotler, 2000 : 15-16)

ด้านการลดราคาชมมวย พบประเด็น ได้แก่ ถ้ามีการเปลี่ยนตัวนักมวยในการชกศึกวันทรงชัยจะลดราคาค่าชมมวย ทั้งนี้เพราะเชน ตรีอาไฟ (2557, สิงหาคม 11) กล่าวว่า “ไม่แพงเลย 400 ไม่แพงเลย เปรียบเทียบมวยแต่ละคู่เป็นแสน 300 ถูก ถ้ามวยถอนก็ลดค่าผ่านประตูอีก” ในการจัดศึกวันทรงชัย ถ้ามีการแจ้งคู่มวยล่วงหน้าทางสื่อต่าง ๆ แล้วมีการเปลี่ยนคู่มวย เวลาแฟนมวยมาชมรายการที่เวทีมวยศึกวันทรงชัยก็จะลดราคาค่าผ่านประตูให้สอดคล้องกับส่วนผสมการตลาด (Kotler, 2000 : 15-16) ด้านราคา (price) หมายถึง คุณภาพผลิตภัณฑ์ในรูปตั้งเงิน ลูกค้าจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่า (value) ของบริการกับราคา (price) ของบริการนั้น ถ้าคุณค่าสูงกว่าราคาลูกค้าจะตัดสินใจซื้อ ดังนั้นการกำหนดราคา การให้บริการควรมีความเหมาะสมกับระดับการให้บริการชัดเจนและง่ายต่อการจำแนกระดับบริการที่ต่างกัน ซึ่งการกำหนดกลยุทธ์ด้านราคาต้องคำนึงถึงหลัก 4 ประการ คือ การยอมรับของลูกค้ในคุณค่าของผลิตภัณฑ์ว่าสูงกว่าราคาผลิตภัณฑ์นั้น ต้นทุนสินค้าและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องภาวะการณ์แข่งขัน ปัจจัยอื่น ๆ เช่น ภาวะเศรษฐกิจ ด้านเพิ่มค่าตัวนักมวย

กลยุทธ์ข่าวสาร พบว่า ด้านประชาสัมพันธ์ด้วยตัวเอง พบประเด็น ได้แก่ การเขียนข่าว ส่งข่าว และโทรศัพท์ด้วยตนเอง ตลอดจนทักทายผู้ชมด้วยตนเอง ดังคำกล่าวของอนันต์ จันทร์ดี (2557, สิงหาคม 2) ยังกล่าวอีกว่า “ศึกวันทรงชัย คือ สิ่งที่สร้างในอดีตที่ ทำให้คนเชื่อถือดังนั้น ต้องรักษาความเป็นตัวตนของศึกวันทรงชัยไว้ ไม่ว่าจะไปที่ไหนก็การันตีตัวเอง” สอดคล้องกับทฤษฎีส่วนผสมการตลาด (Kotler, 2000 : 15-16) ด้านการเสริมการตลาด (promotion) เป็น

เครื่องมือหนึ่งที่มีความสำคัญในการติดต่อสื่อสารให้ผู้บริการโดยมีวัตถุประสงค์ที่แจ้งข่าวสารหรือชักจูงให้เกิดทัศนคติหรือพฤติกรรมในการให้บริการ และเป็นกุญแจสำคัญของการตลาดสายสัมพันธ์ ซึ่งมีเครื่องมือคือการโฆษณา (advertising)

กลยุทธ์การสร้างความแตกต่างในตัวสินค้า พบว่า ด้านเป็นผู้นำมีอาชีพ พบประเด็น ได้แก่ ทรงชัย รัตนสุบรรณ มีวิสัยทัศน์ จัดตั้งบริษัทเป็นของตนเอง เป็นคนขยัน และชอบทำงาน ด้านอัตลักษณ์ พบประเด็น ได้แก่ เป็นคนอ่อนน้อม ถ่อมตน กล้าได้กล้าเสีย ไม่เอาเปรียบนักมวยและผู้ชม ด้านคตินอกกรอบ พบประเด็น ได้แก่ ให้ทีมงานใส่สูทผูกไทด์ ส่งทีมงานไปเชียร์มวยรอง ตรึงราคาค่าชมมวย และเพิ่มค่าตัวให้นักมวยที่ชกชนะหรือชกสนุก ทั้งนี้เพราะน้อง เสี่ยงหล่อ (2557, กันยายน 1) กล่าวว่า “แมน มีจุดยืนตัวเอง ไม่เอาเปรียบ หัวหน้าคณะ รักมวยไทยจริง ๆ อย่าให้เป็นขี้ปากคน อย่าให้ไปตามหน้าเสือตัวเงิน ตัดสินตามมวยจบ ” ทรงชัยสร้างระบบการบริหารจัดการทีมงานในรูปแบบสากล ในการจัดการแข่งขันศึกวันทรงชัย ให้ทีมงานแต่งตัวดีใส่สูท ให้เกียรติผู้ชม ใส่รองเท้าหนัง สุภาพอ่อนน้อม ดังคำกล่าวกล่าวว่า “ศึกวันทรงชัยมีรูปแบบการจัดและการทำงานที่ดี” และ “ศึกวันทรงชัยมีชื่อเสียง การทุ่มเทให้กับกีฬา มีวิสัยทัศน์ดี เช่น ให้ทีมงานใส่สูทตลอด” ซึ่งได้สอดคล้องกับทฤษฎีแนวคิดส่วนประสมการตลาด (The Marketing Mix : 7Ps) ของ Philip Kotler เป็นแนวทางที่ผู้บริหารการตลาดจะต้องมีความเข้าใจถึงความต้องการของผู้บริโภค และมุ่งตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคด้วยเครื่องมือส่วนประสมการตลาด แต่ปัจจุบันในยุคของการตลาดที่มุ่งเน้นลูกค้านั้นจะเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ คือ องค์ประกอบทุกอย่างนั้นให้เริ่มต้นจากลูกค้าเป็นหลัก โดยเริ่มตั้งแต่การออกแบบตลอดจนตอบสนองในมุมมองของลูกค้า อันได้แก่ 4Cs : Customer Solution, Customer Cost, Convenience และ Communication กล่าวคือ Customer Solution ผู้ผลิตสินค้าต้องเรียนรู้ถึงความต้องการของผู้บริโภค Customer Cost นักการตลาดควรเข้าใจว่า แม้ผู้บริโภคจะได้รับสินค้าที่ตรงกับความต้องการแล้ว แต่ยังไม่ใช่ว่าจะเกิดความพึงพอใจ ทั้งนี้เพราะผู้บริโภคต้องการซื้อสินค้าในระดับราคาที่เหมาะสม Convenience ผู้ผลิตต้องพยายามส่งมอบสินค้าหรือนำเสนอการบริการ ณ สถานที่และเวลาที่เหมาะสม ในปัจจุบันธุรกิจมีการดำเนินการโดยเชื่อมต่อกับระบบคอมพิวเตอร์ระหว่างสมาชิก เพื่อเอื้อประโยชน์ในการติดต่อและการสั่งซื้อ Communication การมีกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมการตลาด ได้แก่ การใช้พนักงานขาย การบริการสนับสนุน การโฆษณา และการประชาสัมพันธ์

กลยุทธ์การสร้างความแตกต่างในตัวสินค้า พบว่า ด้านเป็นผู้นำมีอาชีพ พบประเด็น ได้แก่ ทรงชัย รัตนสุบรรณ มีวิสัยทัศน์ จัดตั้งบริษัทเป็นของตนเอง เป็นคนขยัน และชอบทำงาน ทั้งนี้เพราะอนันต์ จันทร์ดี (2557, สิงหาคม 2) กล่าวว่า “เปิดวิสัยทัศน์ไปต่างประเทศ” ประสบการณ์ในการบริหารงาน ทรงชัยเป็นนักบริหารจัดการ มีการตั้งบริษัท แบ่งทีมงานทำงานกันคนละหน้าที่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และดูแลกันเหมือนครอบครัวเดียวกัน ซึ่งตรงตามทฤษฎีส่วนประสมการตลาด (Kotler, 2000 : 15-16) ด้านบุคคล (people) หรือพนักงาน (employee) ซึ่งต้องอาศัยการคัดเลือก การอบรม การจูงใจ เพื่อให้สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้แตกต่างเหนือคู่แข่ง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการต่าง ๆ ขององค์กร เจ้าหน้าที่ต้องมีความสามารถ มีทัศนคติที่สามารถตอบสนองต่อผู้ให้บริการ มีความคิดริเริ่ม มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา สามารถสร้างค่านิยมให้กับองค์กร ผลงานวิจัยของ Kirkpatrick และ Locke ได้สรุปความแตกต่างกับคุณลักษณะของผู้นำของผู้ที่มีได้เป็นผู้นำไว้ 7 ประการดังนี้ (Robbins and Coulter, 2007, p. 519)

1. Drive มีพลังความพยายามและความปรารถนาอันแรงกล้าที่ฝ่าอุปสรรค ทำให้งานที่รับผิดชอบประสบผลสำเร็จ
2. Desire to Lead มีความมุ่งมั่นที่จะมีอิทธิพลหรือนำผู้อื่นโดยแรงจูงใจให้ผู้อื่นร่วมทำงาน ที่รับผิดชอบประสบผลสำเร็จ
3. Honesty and Integrity มีความซื่อสัตย์ มีความมั่นคงในความคิด และการกระทำเพื่อให้ได้รับความเชื่อถือและศรัทธาจากผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ที่เกี่ยวข้อง
4. Self-Confident มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ และพร้อมจะปฏิบัติตามการตัดสินใจของผู้นำ
5. Intelligence มีความเฉลียวฉลาด สามารถรวบรวมวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล เพื่อสร้างวิสัยทัศน์ และตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง
6. Job-Relevant Knowledge มีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีเกี่ยวกับบริษัทตน ความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมที่บริษัทดำเนินการอยู่ และเทคนิคการปฏิบัติงานเพื่อประกอบการตัดสินใจในฐานะผู้นำได้อย่างถูกต้อง
7. Extraversion มีพลังมีความกระตือรือร้น ชอบสังคม สามารถพูดคุย มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ไม่เก็บตัว

8. Democratic Style ผู้นำแบบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ผู้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการมอบอำนาจหน้าที่ สอนงาน และจูงใจพนักงาน

9. Laissez-Faire Style ผู้นำแบบเสรีนิยม มอบให้ผู้ใต้บังคับบัญชาตัดสินใจและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เอง โดยผู้นำไม่สนใจรับผิดชอบ ประสิทธิภาพการจัดมวย ทรงชัยเป็นนักมวยมาก่อน แล้วก็มาเป็นโปรโมเตอร์ตั้งแต่อายุ 19 ปี จนถึง 68 ปี ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่รอบรู้เรื่องมวยไทยอย่างแท้จริง ร่วมเกือบ 50 ปี ที่ไม่เคยหยุดจัดมวยเลย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับคำกล่าวของเนตรนภา แก้วแสงธรรม (2548) “เมื่อเข้ามาจัดมวยแล้ว เขาเปลี่ยนแปลงทุกอย่างหมด ให้ความสำคัญกับระบบ เพราะระบบย่อมครอบคลุมถึงทุกเรื่อง เขาคิดแยกส่วนออกมาอย่างชัดเจนว่า เงินที่เก็บได้จากคนดูจะต้องนำมาใช้จ่ายอะไรบ้าง เช่น ค่าสนามมวย รางวัลนักมวยต้องจ่ายให้คุ้มค่า และให้เขาสามารถอยู่ได้จากการชกมวย เมื่อทุกคนได้ค่าเหนื่อย ไม่มีการเบียด การทำงานย่อมดีขึ้น นักมวยก็มีกำลังใจชก เมื่อมวยชกสนุก คนดูพอใจ โปรโมเตอร์ก็ประสบความสำเร็จไปด้วย”

เอกสารอ้างอิง

- ดำรงค์ ต่ายทอง. 13 สิงหาคม 2557. ผู้วิจัย. สัมภาษณ์โดย. ศิริภาพ รัตนสุบรรณ เวทีมวยอ้อมน้อย
 เดชน์ ศรีอำไพ. 11 สิงหาคม 2557. ผู้วิจัย. สัมภาษณ์โดย. ศิริภาพ รัตนสุบรรณ เวทีมวยลุมพินี
 ทรงชัย รัตนสุบรรณ. 5 มิถุนายน 2548. ผู้เรียบเรียง. สัมภาษณ์โดย. เนตรนภา แก้วแสงธรรม บริษัท วันทรงชัย จำกัด
 ทรงชัย รัตนสุบรรณ. 8 สิงหาคม 2557. ผู้วิจัย. สัมภาษณ์โดย. ศิริภาพ รัตนสุบรรณ เวทีมวยราชดำเนิน
 นอง เสียงหล่อ. 1 กันยายน 2557. ผู้วิจัย. สัมภาษณ์โดย. ศิริภาพ รัตนสุบรรณ สหพันธ์มวยไทยอาชีพโลก
 พัศกร อาศัยธรรม. 15 สิงหาคม 2557. ผู้วิจัย. สัมภาษณ์โดย. ศิริภาพ รัตนสุบรรณ เวทีมวยอ้อมน้อย
 สามารถ มะลูลีม. 21 สิงหาคม 2557. ผู้วิจัย. สัมภาษณ์โดย. ศิริภาพ รัตนสุบรรณ รัฐสภา
 อนันต์ จันทร์ดี. 2 สิงหาคม 2557. ผู้วิจัย. สัมภาษณ์โดย. ศิริภาพ รัตนสุบรรณ เวทีมวยอ้อมน้อย
 Philip Kotler. 2000. **Marketing Management The Millennium Edition**. New Jersey :
 Prentice Hall International, Inc.
 Robbins, Stephen P. and Coulter, Mary. 2007. **Management**. 9th ed. Upper Saddle River, N.J.:
 Pearson Education, Inc;

การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูมวยไทยอาชีพ

Development of Professional Standards of Professional Khru Muay Thai

วีรพล วิเศษศิลป์¹ ชาญชัย ยมดิษฐ์²

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาวิชามวยไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

²อาจารย์ประจำวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่มุ่งศึกษามาตรฐานวิชาชีพครูมวยไทยอาชีพ เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาสร้างเป็นแบบจำลองสมการโครงสร้างการได้มาซึ่งตัวบ่งชี้ที่ได้จากการวิจัยเอกสารและการใช้เทคนิคเดลฟาย การวิเคราะห์ข้อมูลนั้นผู้วิจัยใช้โปรแกรม LISREL Version 8.80 เพื่อให้ได้ความถูกต้องและผลที่ดีที่สุด

ผลการศึกษาวินิจฉัย พบว่า ความสอดคล้องของตัวบ่งชี้ของมาตรฐานวิชาชีพครูมวยไทยอาชีพกับข้อมูลเชิงประจักษ์หลังปรับตัวแบบการวิจัย มีค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 5.30 มีค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 2 มีค่านัยสำคัญทางสถิติ (P-value) เท่ากับ 0.065 มีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.058 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 1.00 มีค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.97

องค์ประกอบหลัก ด้านสมรรถนะวิชาชีพครูมวยไทย มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์หรือค่าความเชื่อถือได้ (R^2) เท่ากับ 0.77 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (b) เท่ากับ 0.38, ด้านความรู้ มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์หรือค่าความเชื่อถือได้ (R^2) เท่ากับ 0.68 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (b) เท่ากับ 0.35, ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณ มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์หรือค่าความเชื่อถือได้ (R^2) เท่ากับ 0.18 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (b) เท่ากับ 4.56, ด้านการปฏิบัติงาน มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์หรือค่าความเชื่อถือได้ (R^2) เท่ากับ 0.18 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (b) เท่ากับ 1.13, และด้านการปฏิบัติตน มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์หรือค่าความเชื่อถือได้ (R^2) เท่ากับ 0.12 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.31 จากข้อค้นพบจะเห็นได้ว่า ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณจะมีค่าน้ำหนักมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการปฏิบัติตน ด้านการปฏิบัติงาน ด้านสมรรถนะวิชาชีพครูมวยไทยและด้านความรู้ ตามลำดับ

คำสำคัญ : การพัฒนา มาตรฐานวิชาชีพ องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้

Abstract

The objective of the research was to develop professional standards of professional Khru Muay Thai (Muay Thai Trainers). The mixed methods of qualitative and quantitative research were employed. Data was collected by conducting documentary research and using Delphi technique, in order to form a structural equation model to elicit the key indicators. After getting the primary indicators, the quality assessment of the evaluation form and questionnaire tools were performed before the implementation. The samples were experts, scholars, trainers, who registered with the Office of Boxing Committee in 1999. Data was analyzed by using LISREL software, Version 8.80.

The results indicated that the congruence between the indicators of professional standards of professional Khru Muay Thai, and the empirical data, after adjusting the model, was at the Chi Square Statistic ($\chi^2 = 5.30$), Degree of Freedom ($df = 2$), Predetermined Alpha Level of Significance (P-Value = 0.05), Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA=0.058), Goodness of Fit Index (GFI=1), and Adjusted Goodness-of-Fit Index (AGFI = 0.97).

The results of the key components revealed Coefficient of Determination values (R^2) and Factor Loading values (b) of each following aspects: that of capacity was ($R^2 = 0.77$) and ($b = 0.38$), that of knowledge was ($R^2 = 0.68$) and ($b = 0.35$), that of ethics and code of conducts was ($R^2 = 0.18$) and ($b = 4.56$), that of operation was ($R^2 = 0.18$) and ($b = 1.13$), including that of performance ($R^2 = 0.12$) and ($b = 1.31$). The values of ethics and code of conducts was rated at a highest level, followed by performance, operation, capacity and knowledge respectively.

Keywords : Development, Professional Standards, Factor, indicator.

บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ถือว่ามีสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะต่อการพัฒนาประเทศ เพราะมนุษย์ถูกจัดเป็นทรัพยากรที่สำคัญของแต่ละประเทศชาติ (Singh, 1997, หน้า 209-306) และมนุษย์จัดเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญและมีคุณค่ามากที่สุดขององค์กร (Drucker, 1954 อ้างถึงใน นิศารักษ์ เวชยานนท์, 2545, หน้า 7) การสร้างและการพัฒนาทรัพยากรที่สำคัญ อันได้แก่ “คน” ให้มีคุณภาพดี เมื่อคนมีคุณภาพดีก็จะทำให้สังคมดีไปด้วย และเมื่อสังคมดีก็สามารถพัฒนาประเทศไปได้อย่างมั่นคง (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2552, หน้า 1) การพัฒนาการกีฬาเป็นมาตรการที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพของประชากรของประเทศทั้งในด้านสุขภาพ พลานามัย และด้านจิตใจเป็นปัจจัยสำคัญและเอื้ออำนวยให้ประชากรในชาติ สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2553, หน้า 71)

การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพเป็นกระบวนการในการพัฒนาระบบการทำงานให้เกิดเป็นมาตรฐานและสามารถสร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างดี (วิจิตร ปัญญาชัย, 2543, หน้า 12) เพราะการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพมีกระบวนการวัดค่าและประเมินผลในการให้บริการของผู้ที่อยู่ในวิชาชีพอย่างเป็นระบบ อันเนื่องมาจากการกำหนดมีเกณฑ์มาตรฐานด้านต่าง ๆ เพื่อใช้ยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินการของแต่ละวิชาชีพ โดยการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพเกิดขึ้นจากความร่วมมือของกลุ่มสมาชิกภายในสาขาวิชาชีพ (Hayslip & Vanzandt, 2000, p. 27, 81) เริ่มตั้งแต่การสร้างมาตรฐานแห่งองค์ความรู้ในวิชาชีพ การสร้างมาตรฐานแห่งความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ การสร้างมาตรฐานการเข้าสู่วิชาชีพ การสร้างมาตรฐานการได้รับการรับรองวิชาชีพ และประการสำคัญคือ การสร้างมาตรฐานขององค์กรวิชาชีพ (Kraus, 1984, p. 84, Russell, 1948, p. 70) ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมและกำกับการดำเนินงานของระบบวิชาชีพในสาขานั้น ๆ ให้เป็นไปตามบทบัญญัติ โดยตลอดระยะเวลาที่ทำการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมไทย ได้มีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่องและกว้างขวาง ทั้งนี้เพื่อเป็นการรองรับและเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของเศรษฐกิจและสังคม ให้ทันสมัยและเพียงพอต่อความต้องการอยู่เสมอ (วิจิตร ปัญญาชัย, 2543, หน้า 18) ในขณะที่การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพอื่น ๆ ในประเทศไทย อาทิ วิชาชีพเวชกรรมหรือใบอนุญาตประกอบโรคศิลปะ วิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา วิชาชีพพยาบาลและการผดุงครรภ์ วิชาชีพบัญชีที่มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติ และมีรายงานการศึกษาวิจัยในวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ต่างก็มีความพยายามสร้างและพัฒนาระบบวิชาชีพของตนเองให้เป็นกระบวนการการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้ประเทศสามารถก้าวทันโลกได้อย่างเป็นปัจจุบัน ครุมวยไทยซึ่งเป็นวิชาชีพที่สำคัญและจำเป็นต่อการอนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปมวยไทยให้เป็นมรดกไทย มรดกโลก กลับไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ซึ่งแตกต่างจากวิชาชีพสาขาอื่น ๆ ทั้ง 13 กลุ่มสาขาวิชาชีพที่อยู่ในความดูแลขององค์กรวิชาชีพ 13 องค์กร หรือที่เรียกว่า สภาวิชาชีพที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบและมีการรับรองมาตรฐานจนเป็นที่ยอมรับจากสังคมมากกว่ายี่สิบปี

แผนยุทธศาสตร์ของคณะกรรมการสภาผู้แทนราษฎรในการพัฒนามวยไทยสู่ระดับสากล ได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคของผู้ฝึกสอนไว้ว่า ผู้ฝึกสอนมวยไทยในปัจจุบันส่วนมากเป็นนักมวยรุ่นเก่าที่มีประสบการณ์การชกมวยมาก่อน แต่หยุดการชกมวยไทยแล้วการสอนก็จะสอนตามที่ตนเองเคยฝึกฝน ไม่มีแผนการสอนและขาดความเป็นมาตรฐาน (คณะกรรมการการกีฬาสภาผู้แทนราษฎร, ม.ป.ป., หน้า 2-3) และจากการสัมภาษณ์ผู้ฝึกสอนมวยไทยและเป็นผู้ผ่านการชกมวยไทยมาก่อน ประกอบด้วย วีระพาล นครหลวง โปรโมชั่น พุทธิสเล็ก ศิษย์ขุนทอง พิมพ้อรัมย์เล็ก ศิษย์อรัมย์ ผุดผาดน้อย วรวิทย์ และโรจน์รงค์ ดาวแปดริ้ว ผู้วิจัยจึงสรุปปัญหาและอุปสรรคของผู้ฝึกสอนมวยไทย จากการสัมภาษณ์ผู้

ฝึกสอนมวยไทยทั้ง 5 คน ได้ประเด็นปัญหาและอุปสรรคดังนี้ ผู้ฝึกสอนมวยไทยที่สอนมวยไทยตามค่ายต่าง ๆ ส่วนมากเป็นนักมวยและเป็นผู้ที่ชื่นชอบมวยไทย การสอนก็จะสอนตามที่ตนเองเคยฝึกฝน เคยปฏิบัติมาและจากประสบการณ์ในการชกมวยตามเวทีต่าง ๆ และถ่ายทอดทางสถานีโทรทัศน์ ไม่เคยศึกษาหรือแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ไม่มีแผนการฝึกสอนถ่ายทอดตามที่ตนเองมีประสบการณ์และไม่เคยผ่านการฝึกอบรมผู้ฝึกสอนมวยไทยมาก่อน

จากสภาพปัญหาและอุปสรรคของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามวยไทยสู่ระดับสากล และจากการสัมภาษณ์ผู้ฝึกสอนมวยไทย และผู้ที่เคยผ่านการชกมวยไทยมาก่อน จากเหตุผลปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูมวยไทยอาชีพ เพื่อเป็นกรอบแนวทางและทิศทางในการดำเนินงานให้มีคุณภาพและนำไปสู่เป้าหมายสูงสุด เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งในประเทศและต่างประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูมวยไทยอาชีพ

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่มุ่งศึกษามาตรฐานวิชาชีพครูมวยไทยอาชีพ
2. ขอบเขตการพัฒนามาตรฐาน ตัวบ่งชี้ จะมุ่งพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูมวยไทยอาชีพ เพื่อให้ครูมวยไทยมีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศและทั่วโลก

3. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิและ/หรือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 คน

3.2 การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ฝึกสอนมวยไทย จำนวน 993 คน (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ร.บ. การกีฬาแห่งประเทศไทย, 2546, หน้า 9)

4. ขอบเขตวิธีวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary research) เป็นการวิเคราะห์สภาพปัญหาและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูมวยไทยอาชีพ

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เป็นการกำหนดมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยโดยการศึกษาด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัยเชิงปริมาณมาตรฐานวิชาชีพครูมวยไทยอาชีพ ใช้วิธีวิจัยโดยการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor analysis) เพื่อทราบแบบแผน (Pattern) และโครงสร้าง (Structure) ความสัมพันธ์ของข้อมูล โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis, EFA) และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis, CFA) อันดับที่หนึ่งและอันดับที่สอง เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรแฝงว่าตัวแปรสังเกตได้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาคัดเลือกองค์ประกอบและมาตรฐานวิชาชีพครูมวยไทยอาชีพ จากตัวแปรสังเกตได้ที่มีสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ซึ่งสามารถอธิบายองค์ประกอบสูงตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป (ยูทอ โภยวรรณ, 2556, หน้า 329)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. กลุ่มข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง
2. นักมวยไทยอาชีพที่ผ่านการชกมวยไทยอาชีพ
3. ผู้ทรงคุณวุฒิและ/หรือผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับมวยไทย จำนวน 20 คน

4. ผู้ฝึกสอนมวยไทยที่จดทะเบียนกับนายทะเบียนของสำนักงานคณะกรรมการกีฬามวย พ.ศ. 2542 จำนวน 20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ มีตัวแปรสังเกตได้ 34 ตัวแปร จึงใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 640 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และตรวจสอบความเหมาะสมของตัวแปรสังเกตได้ โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง โดยใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ (χ^2), ค่าองศาอิสระ (df) ค่านัยสำคัญทางสถิติ (P-value) ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness-of-fit-index : GFI) และค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (Adjust Goodness-of-fit-index : AGFI) มีความตรงหรือมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (สุภมาส อังสุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนีกุล ภิญโญภาณุวัฒน์, 2551, หน้า 125-126) ตามคำแนะนำของการวิเคราะห์แบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นว่ามีความเหมาะสมและเป็นไปตามทฤษฎี

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของตัวบ่งชี้มาตรฐานวิชาชีพครูมวยไทยอาชีพ ด้วยการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง เพื่อตรวจสอบความตรงหรือความสอดคล้องของตัวบ่งชี้ตามแนวคิดทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีลักษณะเป็นความสัมพันธ์ โครงสร้างเชิงเส้นและเป็นความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ที่มีอิทธิพลของตัวแปรแบบทางเดียวกัน (Recursive Models) ผลการวิเคราะห์ ตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ด้วยโปรแกรม LISREL 8.80 องค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน

ตัวแปรสังเกตได้/ ตัวบ่งชี้	เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ			R ²
	สัมประสิทธิ์ (b)	SE	t	
COMPETEN	0.38	0.019	19.66**	0.77
KNOWL	0.35	0.018	19.22**	0.68
ETHIC	4.56	0.56	8.21**	0.18
WORK PRACT	1.13	0.12	9.11**	0.18
PERSON PRACT	1.31	0.21	6.15**	0.12

$\chi^2 = 5.30$, df = 2, P-Value = 0.065, RMSEA = 0.058, GFI = 1.00, AGFI = 0.97
** (P < .01)

หมายเหตุ ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติ

ค่า χ^2 /df ควรมีค่าน้อยกว่า 5.00 (Bollen, 1989, Diamantopoulos & Siguaw, 2000)

ตารางที่ 2 ค่าสถิติความสอดคล้องของตัวแบบการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์หลังปรับตัวแบบการวิจัยแล้ว

ค่าดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
P-value of χ^2	> 0.05	0.065	ผ่านเกณฑ์
χ^2 /df	< 3.00	5.30/2 = 2.65	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	< 0.08	0.058	ผ่านเกณฑ์
GFI	> 0.90	1.00	ผ่านเกณฑ์
AGFI	> 0.90	0.97	ผ่านเกณฑ์

ผลการตรวจสอบความสอดคล้องตัวแบบสมการโครงสร้างขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของมาตรฐานวิชาชีพครูมวยไทยอาชีพกับข้อมูลเชิงประจักษ์หลังปรับตัวแบบการวิจัย มีค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 5.30 มีองศาอิสระ (df) เท่ากับ 2 นัยสำคัญทางสถิติ (P-value) เท่ากับ 0.065 นั้น หมายถึง ค่าไค-สแควร์ มีนัยสำคัญทางสถิติเป็นไปตามเงื่อนไขยอมรับ

ได้ ส่วนค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.058 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 1.00 มีค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.97

สรุปผลและอภิปรายผล

มาตรฐานวิชาชีพครูมวยไทยอาชีพ แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านสมรรถนะวิชาชีพครูมวยไทยอาชีพ, 2) ด้านความรู้, 3) ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณ, 4) ด้านการปฏิบัติงาน และ 5) ด้านการปฏิบัติตน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นแบบจำลองความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (Linear structural relationship model) แบบมีตัวแปรแฝง (Latent variable) ในลักษณะของแบบจำลองการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (Second order confirmatory factor analysis) ซึ่งตัวบ่งชี้มาตรฐานวิชาชีพครูมวยไทยอาชีพจะเป็นดัชนีที่บ่งบอกความสามารถของครูมวยไทยอาชีพ โดยได้มาจากการรวมสเกลองค์ประกอบในแต่ละด้านที่จะใช้ได้เชิงปฏิบัติ เพื่อประเมินความสามารถของครูมวยไทยอาชีพ ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้รับบริการ

สำหรับดัชนีชี้วัด ทั้ง 5 ด้านนี้ แนวคิดดังกล่าวข้างต้นมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Spencer and spencer, 1993; Boyatzis; 2002; Boam & Sparrow, 2008; Camuffo & Gerli, 2005 ได้อธิบายไว้ว่า สมรรถนะของบุคคลเป็นคุณลักษณะที่อยู่ภายในตัวบุคคล เป็นสาเหตุที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพหรือผลการปฏิบัติงานที่สูงกว่าบุคคลอื่นในงานที่รับผิดชอบ และสามารถพยากรณ์หรือคาดคะเนได้ถึงพฤติกรรมในแต่ละงาน นอกจากนั้นแล้ว การวัดประสิทธิภาพของผลการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล จะวัดจากตัวผลงาน (Specific results) เพราะคุณลักษณะของบุคคลทำให้เกิดหรือส่งผลต่อผลการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ Camuffo & Gerli, 2005 ที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการวัดประสิทธิภาพของผลการปฏิบัติงานจากตัวผลงานของผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิทยาศาสตร์ ในหน่วยงานภาครัฐแห่งหนึ่ง ในประเทศสหรัฐอเมริกา สำหรับแบบจำลองของมาตรฐานวิชาชีพครูมวยไทยอาชีพนี้ สอดคล้องกันกับตัวแบบของ Shermon, 2004; Pearm, 1992; Rothwell & Wellins, 2004; Harrison, McPeak, & Greenberg, 2004 ที่ศึกษาเกี่ยวกับแบบจำลองสมรรถนะ และได้ทำการจัดกลุ่มสมรรถนะของบุคคลในการปฏิบัติงานที่องค์การต้องการและใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความคาดหวังว่าสิ่งที่ค้นพบจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้ในการพัฒนาองค์กรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2553. แผนยุทธศาสตร์สร้างกีฬาไทยสู่ความเป็นเลิศ. (พ.ศ. 2553-2554). กรุงเทพฯ : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- คณะกรรมการการกีฬา สภาผู้แทนราษฎร. ม.ป.ป. แผนยุทธศาสตร์พัฒนามวยไทยสู่ระดับสากล. กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542. โมเดลลิสเรล สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2546, กุมภาพันธ์). การพัฒนาตัวบ่งชี้ สำหรับการประเมินคุณภาพการบริหารและการจัดการเขตพื้นที่การศึกษา. วารสารครุศาสตร์, 2, 64-87.
- นิสคารัก เวชยานนท์. 2545. การบริหารทรัพยากรมนุษย์แบบไทย ๆ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น
- วรรณภา คนกล้า. 2552. ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของข้าราชการครูสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิจิตรา ปัญญาชัย. 2543. การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาอาชีพ สำหรับอาจารย์วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารการศึกษา. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. 2545. ทฤษฎีการประเมิน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. ม.ป.ป. พระราชบัญญัติกฤษฎีกา พ.ศ. 2542 กฎกระทรวง ข้อบังคับ ระเบียบ ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : นิเวศน์มิตรภาพ การพิมพ์ (1996).
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. 2552. ยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าราชการพลเรือน. กรุงเทพฯ : สกายบุ๊กส์.
- สุภมาศ อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชชัญญ์ ภิญโญภาณุวัฒน์. 2552. สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ เทคนิคการใช้โปรแกรม Lisrel พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : เจริญดีมั่นคง การพิมพ์.
- อุทุมพร จามรมาน. 2532. การวิเคราะห์องค์ประกอบ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Boam, Rosemary & Sparrow, Paul. 2008. **Designing and achieving competency : A competency based approach to developing people and organization.** Berkshire, England : McGraw-Hill.
- Boyatzis, R.E. 2002. **The competent manager : A model for effective performance.** New York : Jhon-Wiley & Sons.
- Camuffo, Amaldo & Gerti, Fabrizio. 2005. **The competent production supervisor : A model for effective performance.** Retrieved April 22, 2010, from <http://web.mit.edu/publication/pdf/05-002.pdf>.
- Harrison, McPeck, & Greenberg. 2004. **Validation competencies underlying a professional accounting credential.** Retrieved December 27, 2011, from http://www.cga-canada.org/en-ca/Research Reports/ca_rep_2004_07_09_competencies_Harrison_McPeak.pdf.
- Hayslip J.B. & Vanzadt, 2. 2000. Using national Standards and Models of Excellence as frameworks for accountability. **Journal of career Development**, 27, 81.
- Hsu,C.-C., & Sand ford, B.A. 2007. The Delphi Technique : Marking Sense of Consensus. **Practical Assessment. Research & Evaluation**, 12(10).
- Hurd,A.R. 2005. Competency development for entry level public parks and recreation Professionals. **Journal of Park and Recreation Administration**, 23 (3), 56 – 62.
- Kraus, R.G. 1984. **Recreation and leisure in modern society.** Glenview. Illinois : Seott, Foresman and Company.
- Morris, P.W.G., Crawford, L., Hodgson, D.,Shepherd, M.M. & Thomas, J. 2006. Exploring the role of formal bodies of knowledge in defining a profession the case of Project management. **International Journal of Project Management**, 24, 710-721.
- Pearm, M. 1992. **A competency approach to role and career management. Restructuring.** London : McGraw-Hill.

การพัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่น 8 ชาติพันธุ์ ในจังหวัดราชบุรี

Development of Research Skills from Research Questions on the Local Wisdom of 8 ethnics in Ratchaburi

ถาวร เสงี่ยม และคณะ

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยโครงการวิจัยย่อย 8 โครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักศึกษา 2) ศึกษาวิจัยในโครงการย่อยเกี่ยวกับ 8 ชาติพันธุ์คือ 1. การศึกษาการเล่นของเด็กปฐมวัยใน 8 ชาติพันธุ์ 2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติใน 8 ชาติพันธุ์ 3. การศึกษาการรับรู้สิทธิการคุ้มครองทางกฎหมายของประชาชน ใน 8 ชาติพันธุ์ 4. การศึกษาดนตรีของ 8 ชาติพันธุ์ 5. การพัฒนานักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษโดยใช้ฐานภูมิปัญญา 8 ชาติพันธุ์สู่ประชาคมอาเซียน 6. การศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ใน 8 ชาติพันธุ์ 7. การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวใน 8 ชาติพันธุ์ และ 8. การใช้จักรยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ใน 8 ชาติพันธุ์ 3) เพื่อบูรณาการองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญา 8 ชาติพันธุ์ กับการพัฒนาทักษะการวิจัยของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2555 ได้มาโดยความสมัครใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน 223 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษามีความหลากหลายตามประเภทของการวิจัย โดยแบ่งการวิจัยเป็น 2 ประเภทคือ วิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือได้แก่ แบบทดสอบวัดความรู้ แบบประเมินผลการปฏิบัติงาน แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินผลงานวิจัยเป็นต้น และการวิจัยเชิงคุณภาพ สถิติที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณได้แก่ค่าสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นต้น ส่วนวิจัยเชิงคุณภาพได้แก่การวิเคราะห์เนื้อหา การตีความ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การอธิบายปรากฏการณ์ตามวิธี Holistic Approach

ผลการวิจัย พบว่า

1. ภายหลังจากนักศึกษาได้เข้าร่วมโครงการวิจัย พบว่าการพัฒนาทักษะด้านการวิจัยโดยใช้ฐานภูมิปัญญา 8 ชาติพันธุ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงของทุกโครงการวิจัยย่อยโดยภาพรวม อยู่ในระดับดี
2. ทุกโครงการย่อย สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยย่อย ส่งผลทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหลักทุกวัตถุประสงค์
3. ทุกโครงการวิจัยย่อยมีการบูรณาการองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญา 8 ชาติพันธุ์กับการพัฒนาทักษะการวิจัยของนักศึกษา โดยมุ่งเน้น 4 ชาติพันธุ์ตามเป้าหมายของโครงการวิจัยหลักคือ ไทยพื้นถิ่น ไทยจีน ไท ยวน และไทยมอญ โดยมีเพิ่มขึ้นอีก 2 ชาติพันธุ์คือ ไทยกะเหรี่ยง และไทยทรงดำ

คำสำคัญ : ทักษะด้านการวิจัย โจทย์ปัญหา ภูมิปัญญาท้องถิ่น 8 ชาติพันธุ์

Abstract

The research project was a set of 8 corresponding studies, which had aims to 1) develop students' research skills from research questions on local wisdom of 8 ethnics in Ratchaburi; 2) examine the 8 corresponding studies in the set as following given topics, (a) study of traditional children's games of those 8 ethnics, (b) local wisdom and natural resources conservation of 8 ethnics, (c) study of 8 ethnics in terms of the awareness of the human right from civil law protection, (d) study

the music of 8 ethnics, (e) development of students from English program to expand their local knowledge of 8 ethnics, as the basis of the provision for ASEAN entrance, (f) the ways and the belief on how to traditionally take care and raise a child of 8 ethnics, (g) development of information technology for tourism of 8 ethnics, and (h) cycling for cultural tourism of 8 ethnics; 3) integrate knowledge of 8 ethnics with development of students' research skills.

The 223 voluntary research samples were the 1st to 4th year students which enrolled in academic year 2012, from different faculties as Faculty of Education, Faculty of Humanities and Social Sciences, and Faculty of Science in Muban Chombueng Rajabhat University. The instruments were varied according the types of data collection. They included achievement tests, performance evaluation form of the students, observation sheet, interview, and project evaluation form, etc. Statistics for quantitative data analysis consisted of descriptive statistics: Mean, Standard Deviation, whereas content analysis, critical interpretation, participatory observation, and Holistic Approach description were used for qualitative data analysis.

The findings of the research were as following detail:

1. After participating in the research project, students demonstrated their improvement of research skills, overall at high level, based on the knowledge gained from the whole set of the studies of 8 ethnics, which conducted all with samples of students from Muban Chombueng Rajabhat University.

2. All research in the project achieved their objectives, considering in each research criteria set at the beginnings. As a result, the objectives of the core project were led to meet with all criteria as well.

3. All research in the project integrated knowledge of 8 ethnics with development of students' research skills. According to the objectives of the core project, 4 ethnics were focused in particular. Those were Local Thai, Thai-Chinese, Thai-Yuan and Thai-Mon. There were 2 additional ethnics included namely, Thai-Karen and Thai Song Dam.

Keywords : research skills, research questions, local wisdom, 8 ethnics

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แผนการจัดการศึกษามาตรา 22 ได้กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักเสมอว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ และมาตรา 24 ได้กล่าวถึงการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน ทำให้เกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้ สดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชาส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือ กับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตร

ตามวัตถุประสงค์ ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวชุมชนสังคม และประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 13-17) โดยปัญหาสำคัญประการหนึ่งของระบบการศึกษาไทย คือ ขาดกระบวนการเรียนรู้ที่ดี สภาพการเรียนการสอนโดยทั่วไปตั้งแต่ประถมศึกษาไปจนถึงมหาวิทยาลัย คือ การศึกษาเอาวิชาเป็นตัวตั้งครูถ่ายทอดเนื้อหาให้นักเรียนท่องจำการเรียนที่เน้นการถ่ายทอดและการท่องจำเนื้อหาวิชาดังกล่าวก่อให้เกิดผลเสียหลายประการดังเช่น ผู้เรียนคิดไม่เป็น ทำไม่เป็น และสัมพันธ์กับคนอื่นและสิ่งแวดล้อมไม่เป็น ทำให้การเรียนรู้ไม่เป็น ไม่เป็นบุคคลเรียนรู้ที่สามารถเรียนรู้อย่างต่อเนื่องได้ตลอดชีวิตซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) (2552 : 18) ที่กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ที่เป็นผู้อู้อ่านวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า มีระบบกระบวนการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐาน เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งสอดคล้องกับมาตรการในการพัฒนาคณาจารย์ ผู้บริหารและบุคลากรทางด้านอาชีวศึกษา และอุดมศึกษาให้สามารถจัดการเรียนการสอน วิจัย และพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีได้

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการพัฒนาวิชาชีพครูเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นเนื่องจากครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ผู้เรียน ดังนั้นคงปฏิเสธไม่ได้ว่าผู้เรียนจะมีคุณภาพมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพการสอนของครูผู้สอนด้วย (ถาวร เสงี่ยมและคณะ, 2555: 10) ในขณะที่เดียวกันจากผลการวิจัยของ มณีนภา ชูติบุตร (2542; อ้างจาก ถาวร เสงี่ยม, 2555 : 10) เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนพบว่า การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอนทำให้นักเรียนมีความสุข มีความพอใจในผลงาน เห็นคุณค่าในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ความสนใจในท้องถิ่นมากขึ้น และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปช่วยเหลือครอบครัวและชุมชนได้ หากครูผู้สอนสามารถบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการเรียนการสอนจะทำให้ผู้เรียนเชื่อมโยงการเรียนรู้กับชุมชนเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายก่อให้เกิดคุณภาพแก่ผู้เรียนในภาพรวมในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ใช้กรณีการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น 8 ชาติพันธุ์ เนื่องจาก 8 ชาติพันธุ์เป็นชาติพันธุ์พื้นเมืองที่ตั้งรกรากในจังหวัดราชบุรีมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน มีประวัติศาสตร์ มีภูมิปัญญาที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดี

ดังนั้นเพื่อพัฒนาความสามารถของนักศึกษาที่กำลังจะสำเร็จการศึกษาออกไปปฏิบัติงานในฐานะบัณฑิตทั้งที่เป็นบัณฑิตสายครู และไม่สายครู ที่จำเป็นจะต้องให้นักศึกษามีความสามารถในการวิจัยตามศาสตร์ของตน ดังจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันทุกหลักสูตรในระดับปริญญาตรีกำหนดให้มีรายวิชาเกี่ยวกับการวิจัยเป็นวิชาบังคับ และบางหลักสูตรยังเพิ่มรายวิชาเกี่ยวกับการวิจัยเป็นรายวิชาเลือกอีกด้วย การพัฒนาให้นักศึกษามีทักษะการวิจัยจึงเป็นเป้าหมายที่สำคัญอย่างยิ่ง คณะผู้วิจัยจึงได้จัดทำโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่น 8 ชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ซึ่งเป็นการขยายโครงการต่อเนื่องจากปี พ.ศ. 2554 คือโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่น 8 ชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยการขยายจากเดิมที่ศึกษาเฉพาะคณะครุศาสตร์ ไปเป็นคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นอกจากนี้ได้ขยายกรอบการวิจัยใน 4 ชาติพันธุ์ ได้แก่ ไทยพื้นถิ่น ไทยจีน ไท ยวน และไทยมอญ โดย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักศึกษา
2. เพื่อศึกษาวิจัยในโครงการย่อยเกี่ยวกับ 8 ชาติพันธุ์ดังนี้
  1. การศึกษาการเล่นของเด็กปฐมวัยใน 8 ชาติพันธุ์
  2. การใช้จักรยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ใน 8 ชาติพันธุ์
  3. การศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ใน 8 ชาติพันธุ์
  4. ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติใน 8 ชาติพันธุ์
  5. การศึกษาดนตรีของ 8 ชาติพันธุ์
  6. การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวใน 8 ชาติพันธุ์
  7. การพัฒนานักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษโดยใช้ฐานภูมิปัญญา 8 ชาติพันธุ์สู่ประชาคมอาเซียน
  8. การศึกษาการรับรู้สิทธิการคุ้มครองทางกฎหมายของประชาชน ใน 8 ชาติพันธุ์
3. เพื่อบูรณาการองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญา 8 ชาติพันธุ์กับการพัฒนาทักษะการวิจัยของนักศึกษา

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

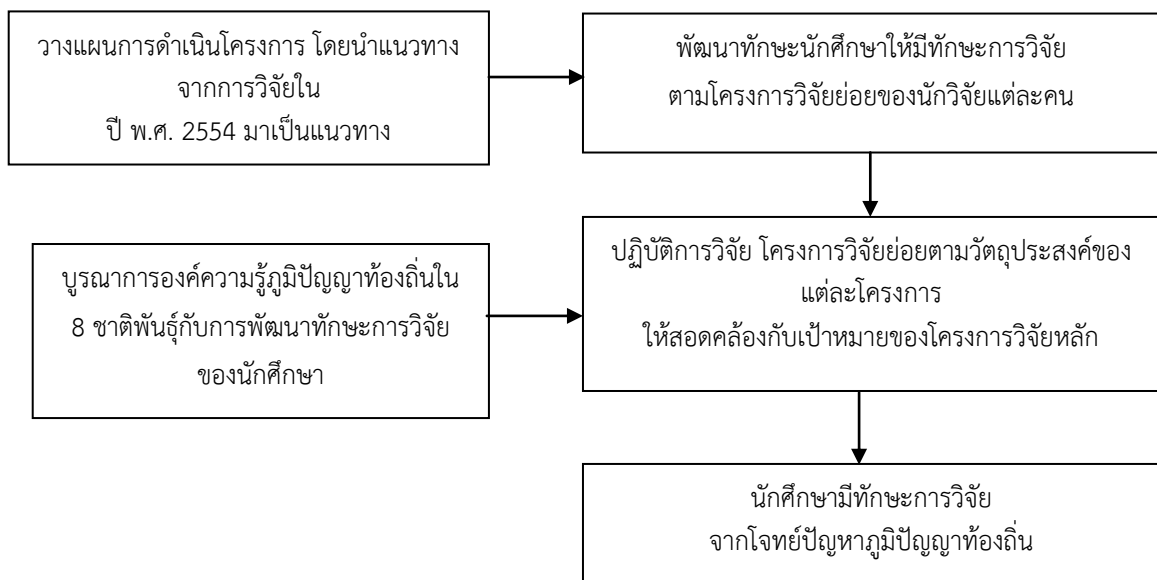
1. โครงการวิจัยย่อย จำนวน 8 โครงการ ซึ่งเก็บข้อมูลจากนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ได้มาโดยการสมัครใจเข้าร่วมโครงการตามโครงการวิจัยย่อยทั้ง 8 โครงการ

2. ภูมิภาคที่ท้องถิ่นใน 8 ชาติพันธุ์ โดยการวิจัยนี้มุ่งเน้นเฉพาะ 4 ชาติพันธุ์ ได้แก่ ไทยพื้นถิ่น ไทยจีน ไท ยวน และไทยมอญ

ตัวแปรที่ศึกษา ในการวิจัยนี้สนใจศึกษาตัวแปร การพัฒนาทักษะด้านการวิจัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยบูรณาการกับภูมิภาคท้องถิ่น 8 ชาติพันธุ์ โดยเน้น ไทยพื้นถิ่น ไทยจีน ไท ยวน และไทยมอญ ที่เกิดจากการสังเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยจากโครงการวิจัยย่อย 8 โครงการ

ระยะเวลาที่ศึกษา ปีงบประมาณ 2555 – 2556

แนวทางในการดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ภายหลังจากนักศึกษาได้เข้าร่วมโครงการวิจัย พบว่าการพัฒนาทักษะด้านการวิจัยโดยใช้ฐานภูมิภาคท้องถิ่น 8 ชาติพันธุ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงของทุกโครงการวิจัยย่อยโดยภาพรวม อยู่ในระดับดี

2. ทุกโครงการย่อย สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยย่อยกล่าวคือการพัฒนาทักษะการวิจัยของนักศึกษาโดยเน้นการวิจัยแบบบูรณาการกับภูมิภาคท้องถิ่น 8 ชาติพันธุ์ ส่งผลทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหลักทุกวัตถุประสงค์ คือการพัฒนาทักษะการวิจัยของนักศึกษาโดยใช้โจทย์ปัญหาภูมิภาคท้องถิ่น 8 ชาติพันธุ์ เช่นกัน รายละเอียดของผลการวิจัยสามารถศึกษาได้จากโครงการวิจัยย่อยทั้ง 8 โครงการ

3. ทุกโครงการวิจัยย่อยมีการบูรณาการองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิภาคท้องถิ่น 8 ชาติพันธุ์กับการพัฒนาทักษะการวิจัยของนักศึกษา ซึ่งปรากฏอยู่ในงานวิจัยของนักศึกษาที่มีอาจารย์เป็นที่ปรึกษา หรืองานวิจัยของอาจารย์ที่มีนักศึกษาร่วมวิจัยด้วยในทุกกระบวนการของการวิจัย โดยมุ่งเน้น 4 ชาติพันธุ์ตามเป้าหมายของโครงการวิจัยหลักคือ ไทยพื้นถิ่น ไทยจีน ไท ยวน และไทยมอญ โดยมีเพิ่มขึ้นอีก 2 ชาติพันธุ์คือ ไทยกะเหรี่ยง และไทยทรงดำ

สรุปและอภิปรายผล

1. นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการวิจัยมีทักษะการวิจัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี นักวิจัยส่วนใหญ่พัฒนาทักษะด้านการวิจัยให้กับนักศึกษาคณะครุศาสตร์รองลงมา คือ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเป้าหมายของการวิจัยจำนวนรวมทั้งสิ้น 433 คน แต่สามารถอยู่เข้าร่วมจนเสร็จสิ้นโครงการเพียง 223 คน เนื่องจากพบปัญหาในหลายประการได้แก่ รักตรวณ ศิริภาพ (2557 : 85)

1) ด้านเวลา ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาที่เข้ารับการอบรมมีภาระงานในการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ค่อนข้างมาก แต่ละรายวิชานักศึกษามีงานที่อาจารย์ประจำรายวิชามอบหมายให้ศึกษาค้นคว้า ทำการบ้านประกอบกับมีภาระงานส่วนตัวมาก จึงไม่มีเวลาเข้ารับการอบรมและพัฒนาทักษะการวิจัย ทำให้ต้องลาออกจากโครงการจำนวนมาก

2) ด้านแรงจูงใจ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่เข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการวิจัยมีแรงจูงใจในการเข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากต้องการได้รับความรู้ ความเข้าใจ และมีความตั้งใจที่จะเรียนรู้ในการทำงานวิจัย ทั้งนี้เนื่องมาจากนักศึกษาเห็นว่า วิชาวิจัยเป็นวิชาที่อยู่ในหลักสูตรที่นักศึกษาจะต้องเรียน สำหรับนักศึกษาสายครู เห็นว่ามีความจำเป็นต่อการประกอบวิชาชีพครูในอนาคต ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 กำหนดให้ครูใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และครูต้องทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน อีกทั้งคุรุสภากำหนดให้ผู้ที่จะปฏิบัติงานในวิชาชีพครู ต้องมีมาตรฐานความรู้ด้านการวิจัยทางการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 13 – 14; อ้างจาก รักตรวณ ศิริภาพ; 2557 : 85)

2. การวิจัยแต่ละโครงการย่อยในครั้งนี้นักศึกษาประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของชุดโครงการที่เป็นเช่นนี้เพราะก่อนเริ่มโครงการได้มีการจัดประชุม และติดตามผลการวิจัยของโครงการย่อยกันหลายครั้ง เพื่อทำความเข้าใจโครงการร่วมกัน และเน้นการทำงานที่ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การช่วยเหลือกันในทีมนักวิจัย เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หลักของของโครงการ และเมื่อมีโอกาสสัมภาษณ์นักวิจัยในแต่ละโครงการพบว่านักวิจัยรู้สึกสบายใจในการร่วมทำงานในลักษณะชุดโครงการ และได้มีโอกาสเรียนรู้วิธีการและประสบการณ์จากนักวิจัยที่มาจากต่างศาสตร์ ต่างสาขา และต่างคณะวิชา ทำให้มีมุมมองด้านการวิจัยที่หลากหลาย นำไปสู่การออกแบบการวิจัยที่เหมาะสมกับงานโครงการย่อยของตน และในการประชุมเริ่มต้นโครงการวิจัยมีการร่วมกันในการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัย และร่วมกันสร้างเครื่องมือที่เป็นแนวทางของโครงการวิจัย

3. แต่ละโครงการวิจัยย่อยมีวิธีการวิจัยแบบให้นักศึกษามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นของโครงการวิจัย ส่วนใหญ่ใช้วิธีการอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ วิธีการวิจัยที่ใช้เป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบมีส่วนร่วมเป็นส่วนใหญ่ โดยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมโครงการเห็นความสำคัญของการวิจัย และเมื่อมีโอกาสร่วมงานวิจัยกับอาจารย์ในลักษณะของการลงเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ จะมีความกระตือรือร้นในการทำวิจัยและต้องการความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น จึงพบว่านักศึกษาที่เข้าร่วมจนสิ้นสุดโครงการสามารถดำเนินการวิจัยและมีทักษะการวิจัยในระดับดี แต่อย่างไรก็ตามมีปัญหาอุปสรรคในการร่วมโครงการคือนักศึกษามีภาระงานเรียนค่อนข้างมาก จึงทำให้นักศึกษาครึ่งหนึ่งไม่สามารถร่วมโครงการจนเสร็จสิ้น

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยนี้ควรได้นำไปใช้ในการกำหนดนโยบาย ในมหาวิทยาลัย เพื่อเน้นให้คณาจารย์พัฒนาทักษะการวิจัยของนักศึกษา โดยให้นักศึกษาได้มีโอกาสปฏิบัติจริง มีอาจารย์เป็นที่ปรึกษาและหรืออาจารย์กับนักศึกษาร่วมกันทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ และใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นโจทย์ปัญหา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545 สำนักนายกรัฐมนตรี. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

ชฎาพร โพคัยสุวรรณ. 2557. การพัฒนานักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้ฐานภูมิปัญญา 8 ชาติพันธุ์เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. ราชบุรี. อัดสำเนา.

ชัชวาล แอร่มหล้า. 2557. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของไท-ยวน

กรณีศึกษา การจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. ราชบุรี. อัดสำเนา.

แชลล์ม บุลลุ่ม. 2557. การพัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่น การใช้จักรยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 8 ชาติพันธุ์ไทยทรงดำ และไทยมอญจังหวัดราชบุรี. ราชบุรี. อัดสำเนา.

ถาวร เส็งเอียด. 2555. การพัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่น 8 ชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. ราชบุรี. อัดสำเนา.

- นวรรตน์ วิทยาคม และปิยวดี พงษ์สวัสดิ์. 2557.การพัฒนาาระบบสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวใน 8 ชาติพันธุ์
ในจังหวัดราชบุรี.ราชบุรี. อัดสำเนา.
- พีรชัย ลิ้มสมบูรณ์ผล. 2557. รายงานโครงการวิจัยบูรณาการพัฒนาคู่มือของครูด้วยโจทย์วิจัยท้องถิ่นดนตรีของ
ชาวไทยวนในจังหวัดราชบุรี. ราชบุรี. อัดสำเนา.
- มณีนภา ชุตติบุตร. 2542. รายงานการวิจัย : ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน.
กรุงเทพฯ:กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ.
- รักตวรรณ ศิริถาพร. 2557.การพัฒนาทักษะการวิจัยของนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จากโจทย์ปัญหาการเล่น 4 ชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรี.ราชบุรี. อัดสำเนา.
- วินัย ชุ่มชื่น. 2557. การพัฒนาทักษะการวิจัยของนักศึกษาด้านการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่น 4 ชาติพันธุ์ ในจังหวัด
ราชบุรี.ราชบุรี. อัดสำเนา.
- สมภัสสร บัวรอด. 2557. การพัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่น :
การศึกษาความเชื่อในการอบรมเลี้ยงดูเด็กใน 8 ชาติพันธุ์.ราชบุรี. อัดสำเนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. 2545. พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ
ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545.บริษัท พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด : กรุงเทพฯ. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2552. ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 2 (พ.ศ.2552-2561). พิมพ์
และปรับปรุงครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ. กระทรวงศึกษาธิการ.

การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน การบริการด้านอุปกรณ์การศึกษา
และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
The Study of Students' Satisfaction on Teaching and Learning Management,
Educational Equipment Service and Learning Environment of the Faculty of
Management Science, Muban Chom Bueng Rajabhat University

กุลยา อนุโลก

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน การบริการด้านอุปกรณ์การศึกษาและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และ 2) เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลส่วนบุคคลด้านเพศ และสาขาวิชาที่เรียนกับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน การบริการด้านอุปกรณ์การศึกษา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ประชากร ได้แก่ นักศึกษาภาคปกติของคณะวิทยาการจัดการ จำนวน 660 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 250 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน การบริการด้านอุปกรณ์การศึกษา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับ คือ การจัดรายวิชาสอดคล้องกับหลักสูตร รองลงมาคือ การจัดห้องเรียนที่เพียงพอต่อการเรียนการสอน และมีระบบไฟฟ้าและแสงสว่างที่มีความปลอดภัยทั้งคณะ สำหรับการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน จำแนกตามเพศ และสาขาวิชาที่เรียน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการบริการด้านอุปกรณ์การศึกษา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ จำแนกตามเพศ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกตามสาขาวิชาที่เรียน พบว่า มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ : ความพึงพอใจ การจัดการเรียนการสอน การบริการด้านอุปกรณ์การศึกษา สภาพแวดล้อมการเรียนรู้

Abstract

The purposes of this research were 1) to study students' satisfaction on teaching and learning management, educational equipment service and learning environment 2) to compare students' satisfaction on teaching and learning management, educational equipment service and learning environment classified by gender and field of study in the faculty of Management Science, Muban Chom Bueng Rajabhat University. The research populations were 660 students in the faculty of management science and the samples were 250 students. The instrument used to collect data was questionnaire. The statistics used to analyze data were percentage, mean, standard deviation, t-test and One -Way ANOVA analysis.

The research was found that the level of students' satisfaction was high, with the highest degree against courses design for the syllabus, followed by the availability of classroom responded to their satisfaction, while electricity and security came later. The comparison students' satisfaction on course syllabi classified by gender and field of study showed that there was no difference. The comparison students' satisfaction on equipment and environment of education services classified by

gender showed that there was no difference , but there was significant difference when classified by field of study.

Keywords : satisfaction, teaching and learning management, educational equipment service, learning environment

บทนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรีเป็นสถาบันการศึกษาที่ดำเนินการจัดการบริการด้าน การศึกษาระดับอุดมศึกษา ในพื้นที่จังหวัดราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม เดิมมีชื่อว่า “วิทยาลัยหมู่บ้านจอมบึง” (Chombueng Village College) ก่อตั้งเมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2497 แรกเริ่มมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นสถานศึกษาใน ท้องถิ่นทุรกันดาร ตามแนวคิด “วิทยาลัยหมู่บ้าน” ของประเทศตุรกี มีจุดมุ่งหมายสำคัญคือ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครูใน ชนบทที่ต้องการพัฒนา ต่อมาในวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2513 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศยกฐานะวิทยาลัยหมู่บ้านจอมบึง เป็น วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง และรับนักศึกษาทั่วไปที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 เข้าเรียนหลักสูตร 2 ปี เมื่อสำเร็จ แล้วจะได้รับวุฒิปริญญาตรีบัณฑิตวิชาการศึกษาศาสตร์ และในวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2538 ได้มีพระราชบัญญัติสถาบันราชภัฏ ยกฐานะวิทยาลัยครูเป็น “สถาบันราชภัฏ” โดยให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนา และในปี พ.ศ.2547 ตามพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีผลให้สถาบันราชภัฏทุกแห่งเปลี่ยนสภาพเป็น “มหาวิทยาลัยราชภัฏ” ดังนั้นสถาบันราชภัฏหมู่บ้าน จอมบึงจึงมีฐานะเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ตั้งแต่วันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ.2547 เป็นต้นมา

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงเปิดสอนนักศึกษาระดับปริญญาตรีใน 4 คณะ 1 วิทยาลัย ได้แก่ คณะครุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ และ วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู ระดับปริญญาโท 7 สาขา และระดับปริญญาเอก 1 สาขา และในฐานะที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาจึงต้องมีภารกิจหลักที่ต้องปฏิบัติ 4 ประการ คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม การดำเนินการ ตามภารกิจทั้ง 4 ประการดังกล่าว มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศทั้งระยะสั้นและระยะยาว และมีปัจจัย หลายประการที่ทำให้ต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน รวมถึงให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษาทำหน้าที่ประเมินคุณภาพภายนอก โดยการ ประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา หรือการประกาศใช้มาตรฐานการอุดมศึกษาของคณะกรรมการการ อุดมศึกษา เพื่อเป็นกลไกกำกับมาตรฐานระดับกระทรวง ระดับคณะกรรมการการอุดมศึกษา และระดับหน่วยงาน โดย ทุกหน่วยงานระดับอุดมศึกษา จะได้ใช้เป็นกรอบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา เป็นต้น คณะวิทยาการจัดการ เป็นหน่วยงานภายในหน่วยหนึ่งของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงที่จะต้องดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ดังกล่าวด้วย ซึ่งภารกิจที่สำคัญที่สุดคือ การผลิตบัณฑิต หรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ใน วิชาการและวิชาชีพ มีคุณลักษณะตามหลักสูตรที่กำหนด ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการวางระบบและกลไกการควบคุม คุณภาพขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่ใช้ในการผลิตบัณฑิต ได้แก่ (ก) หลักสูตรการศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ (ข) คณาจารย์ และระบบการพัฒนาอาจารย์ (ค) สื่อการศึกษาและเทคนิคการสอน (ง) ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น (จ) อุปกรณ์ การศึกษา(ฉ) สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้และบริการการศึกษา (ช) การวัดผลการศึกษาและสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของ นักศึกษา(ซ)องค์ประกอบอื่นตามที่แต่ละสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาเห็นสมควรตามที่กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553 (สำนักงานมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, 2556 : 71)

โดยกระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ เหมาะสม และยืดหยุ่น โดยการมีส่วนร่วมจากบุคคลสถาบัน หรือชุมชนภายนอก มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่คำนึงถึง ความแตกต่างเฉพาะตัวของนักศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมากต่อความสนใจใฝ่รู้และต่อศักยภาพในการแสวงหาความรู้ ของนักศึกษา เช่น การเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ค้นคว้าวิจัยโดยอิสระในรูปแบบโครงการวิจัยส่วนบุคคล การจัดให้มีชั่วโมง เรียนในภาคปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ รวมทั้งมีการฝึกประสบการณ์ภาคสนามอย่างพอเพียง มีการจัดสัมมนา จัดประชุม เชิงปฏิบัติการ จัดทำโครงการ มีการเรียนการสอนทางเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Internet) มีห้องสมุดและระบบสืบค้น

ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เพียงพอสำหรับการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง และนอกเหนือจากการเรียนการสอน ควรจัดบริการด้านกายภาพอย่างครบถ้วน โดยเฉพาะในเรื่องการบริการ สิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียน เช่น สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ การบริการด้านงานทะเบียน การบริการนักศึกษา นานาชาติ เป็นต้น นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องมีสภาพแวดล้อมและการบริการด้านกายภาพที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของ นักศึกษา เช่น สิ่งแวดล้อมในสถาบัน หอพักนักศึกษา ห้องเรียน สถานที่ออกกำลังกาย บริการอนามัย การจัดจำหน่าย อาหาร เป็นต้น (สำนักงานมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง , 2556 : 78-79) ซึ่งตามเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยหรือคณะจะต้องมีการประเมินความพึงพอใจของ ผู้เรียนต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอน และการจัดบริการด้านกายภาพดังกล่าว ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาความ พึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน การบริการด้านอุปกรณ์การศึกษาและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง เพื่อจะได้เป็นข้อมูลในการประเมินคุณภาพ และใช้ในการ พัฒนา หรือปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและการบริการด้านอุปกรณ์การศึกษาและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน การบริการด้านอุปกรณ์การศึกษา และ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
2. เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ และสาขาวิชาที่เรียนกับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน การบริการด้านอุปกรณ์การศึกษาและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

สมมติฐานของการวิจัย

1. ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน การบริการด้านอุปกรณ์การศึกษา และสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง อยู่ในระดับมาก
2. ข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาด้านเพศ และสาขาวิชาที่เรียนต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน การบริการด้านอุปกรณ์การศึกษาและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง แตกต่างกัน

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ประชากร ได้แก่ นักศึกษาภาคปกติ จำนวน 6 สาขาวิชาของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จำนวน 660 คน (สำนักงานคณบดีคณะวิทยาการจัดการ, 2557)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาภาคปกติของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ใช้สูตร ของ Taro Yamane คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ทราบจำนวนประชากร (ฮานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555 : 45) โดยมีค่า ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่เกิน 5% ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 250 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีการจับสลาก (Lottery Method) ตามสัดส่วนของนักศึกษาแต่ละสาขาวิชา

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และนำแบบสอบถามไปตรวจสอบคุณภาพโดยขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องจนกระทั่งสมบูรณ์เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามที่ได้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สาขาวิชาที่เรียน และชั้นปีที่เรียน โดยแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยแบบสอบถามเป็นแบบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการบริการด้านอุปกรณ์การศึกษาและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ได้แก่ ด้านกายภาพที่เหมาะสมต่อการเรียนการสอน ด้านระบบสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่น ๆ และด้านการให้บริการของสำนักงานคณะ โดยแบบสอบถามเป็นแบบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะ และสิ่งที่ควรพัฒนาสำหรับการจัดการเรียนการสอนและการบริการด้านอุปกรณ์การศึกษาและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open end)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ขออนุญาตจาก คณบดีคณะวิทยาการจัดการ เพื่อทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน การบริการด้านอุปกรณ์การศึกษา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง และแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยแจกแบบสอบถาม จำนวน 250 ชุด ให้กับนักศึกษาคณะปกติของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง และรับแบบสอบถามกลับคืนมาจากผู้วิจัย โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล 3 สัปดาห์

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องในแต่ละชุด ได้แบบสอบถามจำนวน 250 ชุด ครบถ้วน และนำแบบสอบถามที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สาขาวิชาที่เรียน และชั้นปีที่เรียน และข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะ และสิ่งที่ควรพัฒนา

2. ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน การบริการด้านอุปกรณ์การศึกษา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

3. ทดสอบที (t - test) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษา ได้แก่ เพศ กับความพึงพอใจต่อการบริการด้านอุปกรณ์การศึกษา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

4. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA Analysis) หรือ (F - test) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษา ได้แก่ สาขาวิชาที่เรียน กับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน การบริการด้านอุปกรณ์การศึกษา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

5. การแปลผลและนำเสนอผลการวิจัยเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 69.2 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 58.4 มีอายุอยู่ระหว่าง 17 - 20 ปี รองลงมา ร้อยละ 39.6 มีอายุ 21- 24 ปี และร้อยละ 2.0 มีอายุ 25 - 28 ปี ส่วนใหญ่ ร้อยละ 25.2 เป็นนักศึกษาในสาขาวิชาการจัดการทั่วไป รองลงมา ร้อยละ 22 เรียนอยู่ในสาขาวิชาการบัญชี และน้อยที่สุด ร้อยละ 9.2 เรียนอยู่ในสาขาวิชาการท่องเที่ยว และส่วนใหญ่จะกำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 42.8 รองลงมา ตามลำดับคือ ชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 24.4 ชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 24.0 และ ชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 8.8

2. ผลการวิจัยความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน การบริการด้านอุปกรณ์การศึกษาและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน มีค่าความพึงพอใจอยู่ในระดับ

มาก ($\bar{X} = 3.88$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ รายวิชาสอดคล้องกับหลักสูตร ($\bar{X} = 3.96$) รองลงมาตามลำดับ คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.95$) การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเหมาะสมมีความยืดหยุ่น และมีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.93$) กระบวนการเรียนการสอน กระตุ้นให้นักศึกษาใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ($\bar{X} = 3.86$) กระบวนการจัดการเรียนการสอน สามารถสร้างบัณฑิตให้มีคุณลักษณะ ใฝ่ดี ใฝ่รู้ สู้งาน ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ($\bar{X} = 3.85$) หลักสูตรสามารถสร้างบัณฑิตให้มีคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของคณะวิทยาการจัดการ คือ ให้มีความรู้ทางวิชาการ มีความชำนาญในวิชาชีพ มีความเป็นผู้นำ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 3.83$) กระบวนการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดทักษะการเรียนรู้จากการปฏิบัติทั้งในและนอกห้องเรียนหรือจากการทำวิจัย ($\bar{X} = 3.76$) และน้อยที่สุดคือ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความสอดคล้องกับสาขาที่เรียน เช่น การจัดการศึกษาดูงาน หรือการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกมาบรรยาย เป็นต้น ($\bar{X} = 3.75$)

ในด้านความพึงพอใจต่อการบริการด้านอุปกรณ์การศึกษาและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) เมื่อพิจารณาทั้ง 3 ด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านระบบสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่น ๆ ($\bar{X} = 3.56$) รองลงมาคือ ด้านการให้บริการของสำนักงานคณะ ($\bar{X} = 3.54$) และด้านกายภาพที่เหมาะสมต่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.50$)

เมื่อพิจารณาในด้านระบบสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่น ๆ การบริการที่มีนักศึกษาที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ มีไฟฟ้าและแสงสว่างที่มีความปลอดภัยทั้งคณะ ($\bar{X} = 3.82$) รองลงมาตามลำดับคือ การมีสถานที่สำหรับนั่งพักผ่อน อ่านหนังสือ หรือรวมกลุ่มทำกิจกรรม สงบ ร่มรื่น ($\bar{X} = 3.68$) มีระบบกำจัดของเสีย และการกำจัดขยะที่สะอาดถูกลักษณะ ($\bar{X} = 3.57$) มีห้องน้ำที่สะอาด ($\bar{X} = 3.55$) มีระบบและอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยที่เพียงพอและพร้อมใช้งาน ($\bar{X} = 3.50$) และข้อที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ มีจุดบริการน้ำดื่มที่เพียงพอ ($\bar{X} = 3.23$)

ในด้านการให้บริการของสำนักงานคณะ พบว่า ข้อที่นักศึกษาที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ มีสถานที่ให้บริการที่สะอาด เป็นระเบียบ มีที่นั่งพักสำหรับผู้มาติดต่อ ($\bar{X} = 3.64$) รองลงมาคือ การขอใช้บริการวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และสถานที่ส่วนกลางของคณะ เช่น ห้องประชุม ($\bar{X} = 3.61$) ลำดับที่สามมีความพึงพอใจเท่ากัน 2 ข้อ คือ เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพ เป็นมิตร และเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำช่วยเหลือได้ถูกต้องชัดเจน ($\bar{X} = 3.56$) รองลงมาตามลำดับ คือ ขั้นตอนและระยะเวลาในการบริการของเจ้าหน้าที่มีความเหมาะสม ($\bar{X} = 3.52$) คณะมีอุปกรณ์และเครื่องมือที่ทันสมัยในการให้บริการ ($\bar{X} = 3.46$) เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสะดวก รวดเร็ว เอาใจใส่ กระตือรือร้น และเต็มใจให้บริการ ($\bar{X} = 3.39$) และลำดับสุดท้าย คือ มีเจ้าหน้าที่อยู่ช่วงพักกลางวันเพื่อให้บริการ ($\bar{X} = 3.34$)

และในด้านกายภาพที่เหมาะสมต่อการเรียนการสอน พบว่า บริการที่นักศึกษาพึงพอใจมากที่สุด คือ มีห้องเรียนที่พอเพียงต่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.88$) รองลงมาตามลำดับ คือ มีห้องเรียนที่สะอาด มีแสงสว่างที่เพียงพอ และมีบรรยากาศที่เหมาะสมแก่การเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.78$) สาขาวิชามีการจัดสื่อการเรียนการสอน และอุปกรณ์การศึกษาที่ทันสมัย พร้อมใช้งานและพอเพียงต่อนักศึกษา ($\bar{X} = 3.60$) มีห้องปฏิบัติการที่ทันสมัย และพอเพียงต่อนักศึกษา ($\bar{X} = 3.59$) มีสื่อเทคโนโลยีและอุปกรณ์พร้อมใช้งานในห้องเรียน ($\bar{X} = 3.55$) และข้อที่พึงพอใจน้อยที่สุด คือ มีจุดเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตระบบ Wifi ครอบคลุมทั้งคณะ ($\bar{X} = 2.38$)

3. ผลเปรียบเทียบข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า นักศึกษาเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน การบริการด้านอุปกรณ์การศึกษาและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงไม่แตกต่างกัน ส่วนนักศึกษาในสาขาวิชาเรียนต่างกัน มีความความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของคณะวิทยาการจัดการ ไม่แตกต่างกัน แต่มีความพึงพอใจต่อการบริการด้านอุปกรณ์การศึกษาและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่า นักศึกษาสาขาวิชาการตลาดมีความพึงพอใจต่อการบริการด้านอุปกรณ์การศึกษาและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ มากกว่านักศึกษาสาขาวิชาการท่องเที่ยว (Mean Difference = .54)

4. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การบริการด้านอุปกรณ์การศึกษาและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของคณะวิทยาการจัดการ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ลำดับที่ 1 ควรปรับปรุง Internet ให้เร็วขึ้น ให้สามารถใช้ได้ในทุกห้องเรียน และเพิ่มจุดเชื่อมต่อ Wifi ให้ทั่วถึงและครอบคลุมทั้งคณะ คิดเป็นร้อยละ 60 ของผู้ให้ข้อเสนอแนะทั้งหมด ได้แก่ ควรเพิ่มถังน้ำดื่มทุกชั้น และควรมีแก้ว หรือแก้วกระดาษสำหรับตักน้ำ คิดเป็นร้อยละ 11.7 ควรมีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยมากขึ้น ร้อยละ 8.3 ควรเพิ่มถังขยะให้มากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 6.6 เจ้าหน้าที่ควรบริการด้วยรอยยิ้ม และมีความเต็มใจให้มากกว่านี้ คิดเป็นร้อยละ 5 ควรเพิ่มบริเวณที่ร่มรื่น และที่นั่งพักผ่อนให้มากขึ้น

คิดเป็นร้อยละ 3.3 และลำดับสุดท้ายเท่ากัน 3 ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรมีห้องน้ำสำหรับผู้พิการ ควรเพิ่มสถานที่สำหรับถ่ายเอกสาร และควรทาสีตึกให้สวยงาม คิดเป็นร้อยละ 1.7

อภิปรายผล

การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน การบริการด้านอุปกรณ์การศึกษา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มีประเด็นในการ ดังนี้

1. ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนและการบริการด้านอุปกรณ์การศึกษา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน มีค่าความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ (2555) ที่ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนและบริการสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ประจำปีการศึกษา 2555 ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

การจัดการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษาพึงพอใจมากที่สุด คือ รายวิชาสอดคล้องกับหลักสูตร รองลงมาตามลำดับ คือ (2) การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน (3) การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเหมาะสม มีความยืดหยุ่น และมีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน (4) กระบวนการเรียนการสอน กระตุ้นให้นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้เพิ่มเติม (5) กระบวนการจัดการเรียนการสอน สามารถสร้างบัณฑิตให้มีคุณลักษณะ ใฝ่ดี ใฝ่รู้ สู้งาน ตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย (6) หลักสูตรสามารถสร้างบัณฑิตให้มีคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของคณะวิทยาการจัดการ คือ ให้มีความรู้ทางวิชาการ มีความชำนาญในวิชาชีพ มีความเป็นผู้นำ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี (7) กระบวนการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดทักษะการเรียนรู้จากการปฏิบัติทั้งในและนอกห้องเรียนหรือจากการทำวิจัย และพึงพอใจลำดับสุดท้าย คือ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีความสอดคล้องกับสาขาที่เรียน เช่น การจัดการศึกษาดูงาน หรือการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกมาบรรยาย เป็นต้น ซึ่งมีความแตกต่างกับผลการวิจัยของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุด คือ หลักสูตรมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน รองลงมาตามลำดับ คือ (2) รายวิชาสอดคล้องกับหลักสูตร และการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน (3) การจัดการเรียนการสอน สามารถสร้างบัณฑิตให้มีคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย โดยสามารถปฏิบัติงานได้ทันที อย่างมืออาชีพ โดยใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นฐานด้วยความรู้จริงมีทักษะความชำนาญ และมีจริยธรรมในวิชาชีพอยู่ในระดับมาก (4) กระบวนการเรียนการสอนกระตุ้นให้เกิดการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม (5) หลักสูตรสามารถสร้างบัณฑิตให้มีคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย โดยสามารถปฏิบัติงานได้ทันทีอย่างมืออาชีพ โดยใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นฐาน ด้วยความรู้จริง มีทักษะความชำนาญ และมีจริยธรรมในวิชาชีพ และลำดับสุดท้าย คือ การจัดกิจกรรมเสริมสร้างหลักสูตรที่สอดคล้องกับสาขาที่เรียน เช่น ทัศนศึกษา หรือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาบรรยาย เป็นต้น ซึ่งในลำดับสุดท้ายคือการจัดกิจกรรมเสริมสร้างหลักสูตรที่สอดคล้องกับสาขาที่เรียน จะมีผลการศึกษาที่สอดคล้องกัน

2. ผลการศึกษาพึงพอใจต่อการบริการด้านอุปกรณ์การศึกษาและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (2555) ซึ่งศึกษาเรื่องความพึงพอใจการให้บริการด้านอุปกรณ์การศึกษาและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยประจำปีการศึกษา 2555 ซึ่งผลการศึกษา พบว่า ความพึงพอใจของผู้รับบริการด้านอุปกรณ์การศึกษาและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ความพึงพอใจในภาพรวม อยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาโดยแยกเป็นรายด้าน สำหรับด้านความพึงพอใจทางด้านกายภาพที่เหมาะสมต่อการเรียนการสอน ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง พบว่า บริการที่นักศึกษาพึงพอใจมากที่สุด คือ มีห้องเรียนที่พอเพียงต่อการเรียนการสอน รองลงมาคือ มีห้องเรียนที่สะอาด มีแสงสว่างที่เพียงพอ และมีบรรยากาศที่เหมาะสมแก่การเรียนการสอน และข้อที่มีระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ มีจุดเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตระบบ Wifi ครอบคลุมทั้งคณะ ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่พบว่า ในด้านกายภาพที่เหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอน ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจต่อบริการจุดเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตระบบ Wifi ครอบคลุมทั้งมหาวิทยาลัยสูง

และแต่เมื่อพิจารณาโดยแยกเป็นรายด้าน สำหรับความพึงพอใจด้านระบบสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่น ๆ ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง พบว่า การบริการที่มีนักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุด คือ มีไฟฟ้าและแสงสว่างที่มีความปลอดภัยทั้งคณะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมหาวิทยาลัย

ราชภัฏเชียงใหม่ ที่พบว่า ด้านการบริการระบบสาธารณูปโภคและรักษาความปลอดภัย ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจในด้านการให้บริการไฟฟ้าและแสงสว่างที่มีความปลอดภัยและเพียงพอทุกอาคารสูงสุด

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนและการบริการด้านอุปกรณ์การศึกษา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ก็มีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และการบริการด้านอุปกรณ์การศึกษาและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ โดยเรียงลำดับ คือ (1) ควรปรับปรุง Internet ให้เร็วขึ้น ให้สามารถใช้ได้ในทุกห้องเรียน และเพิ่มจุดเชื่อมต่อ Wifi ให้ทั่วถึงและครอบคลุมทั้งคณะ (2) ควรเพิ่มถังน้ำดื่มทุกชั้น และควรมีแก้ว หรือแก้วกระดาษสำหรับดื่ม (3) ควรมีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยมากขึ้น (4) ควรเพิ่มถังขยะให้มากขึ้น (5) เจ้าหน้าที่ควรบริการด้วยรอยยิ้ม และมีความเต็มใจให้มากกว่านี้ (6) ควรเพิ่มบริเวณที่ร่มรื่นและที่นั่งพักผ่อน และ (7) ควรมีห้องน้ำสำหรับผู้พิการ ควรเพิ่มสถานที่สำหรับถ่ายเอกสาร และควรทาสีตึกให้สวยงาม ซึ่งข้อเสนอแนะเหล่านี้เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่นักศึกษาพบ และมีความต้องการที่จะให้คณะฯ ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนา จึงควรนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและการบริการด้านอุปกรณ์การศึกษา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้ตรงตามความต้องการของนักศึกษาให้สมบูรณ์มากที่สุด อันจะเป็นปัจจัยที่สำคัญในการนำไปสู่การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ และการประกันคุณภาพที่ดีต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรเพิ่มประเด็นของแบบสอบถามให้มากขึ้น เพื่อจะได้รับรู้ถึงความต้องการ หรือความคิดเห็นของนักศึกษาในหลากหลายประเด็นที่มีต่อคณะวิทยาการจัดการ
2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาภาคพิเศษ คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ที่ต่อจัดการเรียนการสอนและการบริการด้านอุปกรณ์การศึกษา และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

เอกสารอ้างอิง

- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. 2555. การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนสามัญบิซซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- สำนักงานคณบดีคณะวิทยาการ. 2557. สรุปจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน ปี 57. เดือนตุลาคม 2557. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- สำนักงานมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา. 2556. คู่มือประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ประจำปีการศึกษา 2556. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- สำนักงานอธิการบดี. 2555. รายงานผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจการให้บริการด้านอุปกรณ์การศึกษาและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ประจำปีการศึกษา 2555. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ. 2555. รายงานผลความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนและการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ประจำปีการศึกษา 2555. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

ผลการพัฒนาทัศนคติต่อมวยไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา Attitude of Elementary Students toward Muay Thai

ชาญชัย ยมดิษฐ์

สาขาวิชามวยไทยศึกษา วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทัศนคติต่อมวยไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา 2) เปรียบเทียบทัศนคติต่อมวยไทยของนักเรียนก่อนและหลังการฝึกอบรม และ 3) เปรียบเทียบทัศนคติต่อมวยไทยของนักเรียนเพศชายและเพศหญิง ประชากรที่ศึกษาได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนบ้านหนองกระทุ่ม อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี จำนวน 51 คน เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วยกิจกรรมการฝึกอบรมและแบบวัดทัศนคติต่อมวยไทย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ก่อนการอบรมนักเรียนมีทัศนคติต่อมวยไทยในระดับปานกลางและหลังอบรมนักเรียนมีทัศนคติระดับมากที่สุด
2. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อมวยไทยของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า หลังอบรมนักเรียนมีทัศนคติต่อมวยไทยสูงกว่าหลังอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ผลการทดสอบการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติระหว่างเพศพบว่านักเรียนเพศต่างกันมีทัศนคติต่อมวยไทยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ทัศนคติต่อมวยไทย, แผนการสอนมวยไทยระดับประถมศึกษา

Abstract

The purposes of this study were to: 1) study the attitude of the elementary students towards Muay Thai, 2) compare the attitude of the students before and after attending the Muay Thai course, 3) compare the attitude of the students between gender. The sample was 51 students from Ban Nongkrathom School in Chombueng district, Ratchaburi province derived by purposive sampling. The research instruments were lesson plan on Muay Thai study and attitude inventory on Muay Thai. Data were analyzed by mean, standard deviation and t-test.

The results were as follows:

1. The levels of attitude of the students before and after attending the Muay Thai course were at moderate and high respectively
2. The attitude of the students before and after taking the course was significantly different at .01
3. The attitude of the students between genders was significantly different at .05

Keywords : attitude toward Muay Thai/ Muay Thai course for elementary student

บทนำ

มวยไทยเป็นศิลปะประจำชาติไทยที่กำลังได้รับความสนใจและเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายไปทั่วโลก เพราะคุณค่าของมวยไทยเป็นวัฒนธรรมที่เป็นทุนทางสังคม เป็นกีฬา เป็นการบันเทิง เป็นอาชีพที่มีธุรกิจแวดล้อมอยู่ทั่วโลก

จำนวนไม่ต่ำกว่า 3-4 หมื่นล้านบาท โดยคุณค่าของมวยไทยปรากฏดังที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540, หน้า 4-5) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. มวยไทยสำคัญต่อบุคคลช่วยพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
2. มวยไทยสำคัญต่อสังคมและชุมชน นอกมวยใช้พัฒนาบุคคลแล้วยังนำไปใช้ในการสันตนาการในโอกาสรื่นเริงตามงานประเพณี
3. มวยไทยสำคัญต่อประเทศชาติ ในสมัยก่อนใช้ปกป้องประเทศชาติและราชบัลลังก์ ปัจจุบันใช้เป็นธุรกิจนำรายได้เข้าประเทศชาติจากการสอนชาวต่างชาติและขายอุปกรณ์มวยให้ชาวต่างชาติ
4. มวยไทยสำคัญต่อนานาชาติ โดยเป็นที่ชื่นชอบของชาวต่างชาติใช้ฝึกฝนออกกำลังกาย บางส่วนใช้ประกอบอาชีพโดยตรง
5. มวยไทยคู่ราชบัลลังก์ ในยุคก่อนในการอารักขาพระมหากษัตริย์ใช้ทนายเลือกหรือมหาดเล็กหลวงซึ่งเป็นที่นับถือนักมวยแต่ในยุคปัจจุบันเป็นมหาดเล็กรักษาพระองค์
6. มวยไทยทำให้ชาติมั่นคง มวยไทยเป็นทุนสังคมด้านวัฒนธรรมที่แฝงด้วยคุณค่าความเสียสละ ซื่อสัตย์ กล้าหาญ กตัญญู แฝงไว้ด้วยคุณธรรมจริยธรรมผูกโยงสังคมทำให้สัมพันธ์ภาพระหว่างคนไทยแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

การกีฬาแห่งประเทศไทยระบุว่าปัจจุบันมีค่ายมวยไทยเกิดขึ้นทั่วประเทศจำนวน 3971 ค่าย และค่ายมวยที่มีมีความมั่นคงส่วนใหญ่สอนชาวต่างชาติ (สำนักงานคณะกรรมการกีฬามวย, 2557 เอกสารเผยแพร่) นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังทำการจดทะเบียนโรงเรียนมวยไทยที่รับสอนชาวต่างชาติรวมทั้งสิ้นจำนวน 13 โรงเรียน (ข้อมูลสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2557)

ในขณะที่มวยไทยกำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายแต่เยาวชนไทยส่วนใหญ่กลับไม่สนใจเรียนมวยไทยกลับไปสนใจศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของชาติอื่นโดย ชาลชัช รัตนวงศะวัต (2550, หน้า 49-50) ได้วิจัยทัศนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดมหาสารคามพบว่านักเรียนมีทัศนคติต่อมวยไทยปานกลางโดยระบุว่า มวยไทยไม่เหมาะสมกับผู้ที่ร่างกายอ่อนแอ ทำให้เกิดอุบัติเหตุถึงแก่ชีวิตหรือร่างกายพิการ วิธีการเล่นยุ่งยาก มีความโหดร้ายทารุณ การเรียนมวยไทยทำให้มีพฤติกรรมก้าวร้าว สร้างค่านิยมให้ตกเป็นทาสการพนัน บางส่วนมีทัศนคติที่ไม่ดีระบุว่ามวยไทยเป็นวิชาที่ไม่เหมาะสมกับปัจจุบัน ล้าสมัย เป็นกีฬาที่ใช้แต่ร่างกายไม่ใช่สมอง เป็นเรื่องของคนไม่มีความรู้ เป็นกิจกรรมของนักเลง/อันธพาล/ผู้มีอิทธิพล นักเรียนมีปัญหาอุปสรรคถึงความไม่พร้อมในหลายๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นการขาดอุปกรณ์ที่ทันสมัย ตัวผู้เรียนไม่พร้อมเวลาไม่เอื้ออำนวย สถานที่เรียนไม่เอื้ออำนวย และรวมถึงการขาดอุปกรณ์การฝึกซ้อม

การที่นักเรียนมีทัศนคติต่อมวยไทยข้างต้นนับว่าเป็นข้อตระหนกอย่างยิ่งในการปลูกฝังวัฒนธรรมของชาติด้านมวยไทย เพราะอาจเห็นมวยไทยเพียงด้านเดียว มองเพียงมุมด้านลบเพียงด้านเดียวทำให้ไปหลงในกีฬาและวัฒนธรรมของชาติอื่นแทน ลักษณะนี้นับว่าเป็นผลกระทบต่อการพัฒนาวัฒนธรรมของชาติด้านนี้เป็นอย่างยิ่งเพราะทำให้มวยไทยไม่เข้าถึงจิตใจเยาวชนอย่างแท้จริงและประโยชน์ของมวยไทยก็จะไม่เกิดขึ้นแก่คนไทยและสังคมไทย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาผลการพัฒนาทัศนคติต่อมวยไทยของนักเรียนเพื่อนำผลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนามวยไทยให้กลับมาสู่จิตใจของเยาวชนให้มีทุนทางสังคมไว้จรรโลงชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้

1. เพื่อศึกษาทัศนคติต่อมวยไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านหนองกระทุ่ม อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาทัศนคติต่อมวยไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านหนองกระทุ่ม ระหว่างก่อนและหลังการอบรม
3. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติต่อมวยไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านหนองกระทุ่มที่มีเพศต่างกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) ประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3- 6 ที่เรียนชั่วโมงกิจกรรมจำนวน 51 คน ได้มาโดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง (purposive simple random sampling)

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สร้างแบบวัดทัศนคติที่มีต่อมวยไทยประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ
2. ตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (index of item-objective congruence: IOC) โดยพิจารณาใช้ข้อความที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป
3. ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นตามวิธีการของครอนบาช (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

การดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยทำการวัดทัศนคติต่อมวยไทยของนักเรียนต่อมวยไทยก่อนการฝึกอบรมตามแผนการสอน
2. ผู้วิจัยทำการสอนตามแผนการสอนในชั่วโมงกิจกรรม จำนวน 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง
3. วัดทัศนคติต่อมวยไทยของนักเรียนต่อมวยไทยเมื่อสิ้นสุดการสอนสัปดาห์ที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยด้านทัศนคติก่อนและหลังการทดลอง
2. ทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทัศนคติของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการทดลอง โดยการทดสอบค่าที่ (t-test for dependent samples)
3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อมวยไทยของนักเรียนระหว่างระหว่าง เพศชายและหญิงโดยการทดสอบค่าที่ (t-test for independent samples)

ผลการวิจัย

1. ทัศนคติต่อมวยไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านหนองกระทุ่ม อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรีที่มีต่อมวยไทย มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทัศนคติของนักเรียนก่อนและหลังการฝึกอบรม

ก่อนการฝึกอบรม		หลังการฝึกอบรม	
$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
3.17	0.65	4.52	0.41

ข้อมูลจากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ก่อนการอบรมนักเรียนมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อมวยไทยในระดับปานกลาง(3.17) หลังการอบรมมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อมวยไทยอยู่ในระดับมากที่สุด (4.52)

2. การเปรียบเทียบทัศนคติต่อมวยไทยของนักเรียนก่อนและหลังการฝึกอบรม

การเปรียบเทียบทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อมวยไทยในช่วงระยะเวลาก่อนและหลังการฝึกอบรมแสดง การเปรียบเทียบในภาพรวม และการเปรียบเทียบทัศนคติจำแนกตามเพศ

2.1 การเปรียบเทียบทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อมวยไทยในภาพรวม

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทัศนคติของนักเรียนก่อนและหลังการฝึกอบรม

ทัศนคติ		$\bar{X}$	S	t
1. มวยไทยโหดร้ายรุนแรง น่ากลัว	ก่อนอบรม	1.88	1.17	9.57*
	หลังอบรม	4.31	1.33	
2. มวยไทยทำให้ร่างกายแข็งแรง	ก่อนอบรม	3.39	1.26	8.37*
	หลังอบรม	4.88	0.38	
3. มวยไทยทำให้เกิดความรักชาติ	ก่อนอบรม	3.33	1.08	9.78*
	หลังอบรม	4.84	0.36	
4. มวยไทยทำให้เกิดความเชื่อมั่น	ก่อนอบรม	3.25	0.99	9.44*
	หลังอบรม	4.68	0.54	
5. มวยไทยทำให้รักวัฒนธรรมไทย	ก่อนอบรม	3.17	0.95	9.73*
	หลังอบรม	4.72	0.69	
6. มวยไทยทำให้เกิดวินัย	ก่อนอบรม	3.17	0.99	5.57*
	หลังอบรม	4.31	1.02	
7. มวยไทยเป็นบ่อเกิดการพนัน	ก่อนอบรม	3.17	1.12	2.02*
	หลังอบรม	3.78	1.61	
8. มวยไทยเป็นคนกตัญญู	ก่อนอบรม	3.31	1.33	5.57*
	หลังอบรม	4.49	1.00	
9. มวยไทยเกิดความสนุกสนาน	ก่อนอบรม	3.33	1.16	4.43*
	หลังอบรม	4.35	0.89	
10. มวยไทยสร้างความภูมิใจในความเป็นไทย	ก่อนอบรม	3.72	1.26	6.50*
	หลังอบรม	4.84	0.41	
รวม	ก่อนอบรม	3.17	.65	14.27*
	หลังอบรม	4.52	.41	

ข้อมูลจากตาราง 2 พบว่า หลังอบรมนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อมวยไทยรายข้อและภาพรวมมากกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทัศนคติของนักเรียนชายก่อนและหลังการฝึกอบรม

การอบรม	$\bar{X}$	S	t
ก่อน	3.19	0.61	10.82*
หลัง	4.55	0.38	

ข้อมูลจากตาราง 3 พบว่า หลังอบรมนักเรียนชายมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อมวยไทยมากกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทัศนคติของนักเรียนหญิงก่อนและหลังการฝึกอบรม

การอบรม	$\bar{X}$	S	t
ก่อน	3.15	0.70	9.18*
หลัง	4.49	0.44	

ข้อมูลจากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนหญิงมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อมวยไทยหลังการอบรมมากกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. การเปรียบเทียบทัศนคติต่อมวยไทยจำแนกตามเพศ

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทัศนคติของนักเรียนก่อนการอบรมจำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S	t
ชาย	ชาย	27	3.19	0.18 ^{NS}
หญิง	หญิง	24	3.15	

ข้อมูลจากตารางที่ 5 พบว่า ก่อนการอบรม นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อมวยไทยรายข้อและภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทัศนคติของนักเรียนหลังการอบรมจำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S	t
ชาย	ชาย	27	4.55	0.51 ^{NS}
หญิง	หญิง	24	4.49	

จากตารางที่ 6 พบว่า หลังการอบรม นักเรียนชายมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับมวยไทยทำให้ร่างกายแข็งแรงมากกว่านักเรียนหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนข้ออื่นๆและภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบที่ว่าทัศนคติก่อนอบรมอยู่ในระดับปานกลางนั้นอาจเป็นเพราะว่านักเรียนยังไม่เคยทราบคุณประโยชน์ของมวยไทยมาก่อนดังที่ฮอลแลนเดอร์ (Hollander; อ้างถึงใน สืบสาย บุญวิรูปตฺร, 2541, หน้า31) ที่กล่าวว่าทัศนคติจะเป็นโครงสร้างของบุคลิกภาพที่อยู่ภายในเป็นแกนกลางที่รับผลกระทบจากภายนอกน้อยที่สุดแม้ภายนอกจะเปลี่ยนแปลงอย่างไรก็ตามอยู่ภายในลึกซึ้งของแต่ละบุคคล ซึ่งนักเรียนยังไม่เคยมีประสบการณ์ด้านมวยไทยมาก่อนจึงมีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลางส่วนหลังอบรมมีทัศนคติต่อมวยไทยระดับมากที่สุดนั้นอาจเป็นเพราะว่า กระบวนการอบรมสามารถปลูกฝังและเปลี่ยนแปลงทัศนคติของนักเรียนได้ดังที่ ชาญชัย ยมดิษฐ์ ได้วิจัยการพัฒนาสื่อต้นแบบแม่ไม้มวยไทย โดยทำการทดลองใช้สื่อต้นแบบแม่ไม้มวยไทยตามแผนการสอนโดยพบว่าคะแนนหลังสอนสูงกว่าก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01และผลวิจัยดังกล่าวก็สอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่าค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อมวยไทยหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากระบวนการอบรมมีส่วนสำคัญทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ดังที่ นพมาศ อึ้งพระ (ธีรเวคิน) (2553, หน้า 311) ที่ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมที่ระบุว่าเจตคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยการเรียนรู้ทางสังคมผ่านการเรียนรู้ด้วยวิธีการสังเกตการณ์และวางเงื่อนไขโดยผ่านประสบการณ์ของผู้อื่นดังนั้นจึงอาจทำให้ผลการวิจัยออกมาสอดคล้องกับงานวิจัยและทฤษฎีดังกล่าวซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งชาญชัย ยมดิษฐ์ (2550, บทคัดย่อ) ได้วิจัยพัฒนารูปแบบการสร้างกิจกรรมมวยไทยในโครงการมทรรวมภูมิปัญญาไทยที่พบว่านักเรียนเพศชายมีทัศนคติต่อมวยไทยสูงกว่านักเรียนเพศหญิง

ส่วนผลการวิจัยที่พบว่านักเรียนเพศชายกับเพศหญิงมีทัศนคติต่อมวยไทยไม่แตกต่างกันที่ระดับ .05 นั้นอาจเป็นเพราะว่านักเรียนเพศชายและหญิงอยู่ในวัยและประสบการณ์การเรียนรู้ทางสังคมอย่างเดียวกัน ผ่านกระบวนการฝึกอบรมแบบเดียวกันจึงอาจทำให้ผลการวิจัยออกมาไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับผลวิจัยของชาญชัย รัตน์วศะวัตติ (2550, หน้า50) ที่พบว่า นักเรียนเพศชายและหญิงมีทัศนคติต่อมวยไทยไม่แตกต่างกันซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- ชาญชัย ยมดิษฐ์. 2551. การพัฒนาสื่อต้นแบบแม่ไม้มวยไทย. ทุนวิจัยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
ชาชัย ยมดิษฐ์. 2549. การวิจัยรูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมกีฬามวยไทยตามโครงการมทรรวมภูมิปัญญาไทย. ทุนวิจัยสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา.

- ชาญชัย รัตนวงษะวัตติ. 2550. **ทัศนคติต่อมวยไทยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในจังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ,สำนักงาน. 2541. **ศิลปะมวยไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ทรงพล ภูมิพัฒน์. 2538. **จิตวิทยาสังคม**. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา.
- สืบสาย บุญวีรบุตร. 2541. **จิตวิทยาการศึกษา**. ชลบุรี : ชลบุรีการพิมพ์.

การพัฒนาสมรรถนะด้านไอซีทีสำหรับคณาจารย์ของสถาบันการพลศึกษาในประเทศไทย
Development ICT Competency for The Faculty Member
of the Institute of Physical Education in Thailand

กนก อ้นถาวร

สาขาสื่อสารการกีฬา คณะศิลปศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชัยภูมิ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสมรรถนะด้านไอซีทีของคณาจารย์ในสถาบันการพลศึกษา โดยใช้เทคนิคเดลฟายโดยกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 18 คน ได้มาโดยการเลือกอย่างเจาะจง การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการใน 3 ขั้นตอน คือ การใช้แบบสอบถามปลายเปิดเพื่อรวบรวมความคิดเห็น การใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าเพื่อจัดระดับความสำคัญของคำถามแต่ละข้อ และการใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าเพื่อยืนยันคำตอบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่ามัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์

ผลการวิจัย พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากเทคนิคเดลฟายโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า ทุกข้อควรจัดให้มีอยู่ในระดับมากและมากที่สุดทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติด้านไอซีที โดยมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ต่ำซึ่งแสดงว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสอดคล้องกัน

คำสำคัญ : สมรรถนะด้านไอซีที สถาบันการพลศึกษา

Abstract

The objective of this study was to develop the ICT competency for the faculty member of the institute of Physical Education. Delphi technique was manipulated to find out the competency. The samples comprised of 18 experts derived by purposive sampling. The research process operated in 3 steps: data collection by using opened-end question, weighting the statements by using rating-scale question, and using the same questions to reaffirm the answers. Data were analyzed by median and interquartile range: IR)

The result was as follows:

Every items in cognitive, psychomotor and affective domains were in high and highest level with the low value of IR that indicated the accordance of the experts.

Keywords: ICT Competency Institute of Physical Education

บทนำ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทมากมาในการใช้ชีวิต ทำให้โลกที่กว้างใหญ่แคบลง ประชาชนสามารถรับข่าวสารจากทั่วโลก ในปี 2558 ประเทศไทยจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งความเชื่อมโยงด้านโครงสร้างพื้นฐานความเชื่อมโยงด้านโครงสร้างพื้นฐานจะต้องอาศัยโครงสร้างพื้นฐานทางคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการเคลื่อนย้ายสินค้า และการบริการภายในภูมิภาค และการส่งออกไปยังภูมิภาคอื่น ๆ เมื่อพิจารณาถึงการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบัน จึงมีความจำเป็นที่ครูในสถาบันการพลศึกษา สังกัดกระทรวงการ ท่องเที่ยวและกีฬา (พ.ร.บ.สถาบันการพลศึกษา, 2555) ซึ่งเปิดทำการสอนนักศึกษาในระดับปริญญาตรีจนถึงปริญญาเอก ใน 5 คณะวิชา ประกอบด้วย บัณฑิตวิทยาลัย คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์การ

กีฬาและสุขภาพ คณะวิทยาการทางการกีฬาและสุขภาพ ต้องมีความทันสมัยในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจ 4 ด้าน คือ สอนนักศึกษา ทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม สร้างงานวิจัย และให้บริการวิชาการ โดยมีสำนักงานส่วนกลางอยู่ที่ จังหวัดชลบุรี และวิทยาเขตจำนวน 17 วิทยาเขตประกอบด้วย ชลบุรี กรุงเทพฯ อ่างทอง สุพรรณบุรี เชียงใหม่ เพชรบูรณ์ สุโขทัย ลำปาง สมุทรสาคร ชุมพร กระบี่ ตรัง ยะลา ชัยภูมิ มหาสารคาม ศรีสะเกษ และ วิทยาเขต อุดรธานี

ด้วยเหตุผลที่สถาบันมีนโยบายหลักสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาระบบไอซีทีเพื่อการเรียนการสอน และการบริหารจัดการไอซีที จึงเป็นข้อเรียกร้องให้พัฒนาครูผู้สอนด้านสมรรถนะไอซีที ซึ่งการพัฒนาสมรรถนะด้านไอซีทีดังกล่าวจำเป็นต้องมีสมรรถนะด้านไอซีทีเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่จะการวิจัยเรื่องการพัฒนาสมรรถนะด้านไอซีทีสำหรับคณาจารย์ของสถาบันการพลศึกษาในประเทศไทยโดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย และการดำเนินการวิจัยตามระบบและขั้นตอน โดยคาดหวังว่าผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผน และดำเนินการพัฒนาสมรรถนะด้านไอซีทีให้กับคณาจารย์ของสถาบันการพลศึกษาในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างสมรรถนะด้านไอซีทีของคณาจารย์ในสถาบันการพลศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 18 ท่าน ได้แก่ รองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ การกีฬาและสุขภาพ และคณะศิลปศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญจากวิทยาเขต คณาจารย์ที่มีผลงานทางวิชาการระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ หรือมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ อาจารย์ที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าศูนย์คอมพิวเตอร์หรือศูนย์ไอซีทีที่สำนักงานที่ดำรงตำแหน่งนักวิชาการคอมพิวเตอร์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้มาแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามจำนวน 3 ชุด ดังต่อไปนี้

1. เครื่องมือชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับกรวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย รอบที่ 1 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (opened end) ซึ่งเป็นการถามแบบกว้าง ๆ ตามประเด็นที่ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และนำมาตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

2. เครื่องมือชุดที่ 2 ได้แก่ แบบสอบถามสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟายในรอบที่ 2 โดยเป็นแบบสอบถาม แบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ซึ่งข้อความที่นำมาใช้จะได้มาจากคำตอบของผู้เชี่ยวชาญจากการตอบแบบสอบถามในรอบที่ 1

3. เครื่องมือชุดที่ 3 แบบสอบถามสำหรับการวิจัย แบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จะมีข้อความเหมือนกับแบบสอบถามในรอบที่ 2 ทุกประการ สำหรับใช้ในการยืนยันคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในคำถามเดิม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านไอซีทีในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

รอบที่ 1 : เก็บรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด (เครื่องมือชุดที่ 1) เพื่อเก็บรวบรวมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน โดยผู้วิจัยจะรวบรวมความคิดเห็นและวิเคราะห์คำตอบ จากนั้นสร้างข้อสรุปในประเด็นต่าง ๆ เพื่อกำหนดเป็นกรอบของแบบสอบถามในรอบต่อไป

รอบที่ 2 : ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (เครื่องมือชุดที่ 2) จากการรวบรวมความคิดเห็นที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดเข้าด้วยกัน และให้ผู้เชี่ยวชาญออกความคิดเห็นในลักษณะการจัดลำดับความสำคัญในคำถามแต่ละข้อ พร้อมระบุเหตุผลและคำแนะนำเพิ่มเติมทำข้อคำถาม โดยผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน และพิสัยระหว่างคอโทล์ (interquartile range: IR)

รอบที่ 3 : ผู้วิจัยสร้างข้อคำถามเดียวกับแบบสอบถามรอบที่ 2 (เครื่องมือชุดที่ 3) โดยเพิ่มเติมในส่วนของการแสดงค่าสถิติ ได้แก่ ค่ามัธยฐาน (Median) ที่เป็นกลุ่มคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ และค่าพิสัย ระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) เพื่อแสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของคำตอบ ที่คำนวณได้จากคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 2 พร้อมทั้งแสดงตำแหน่งคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้เห็นว่ คำตอบของกลุ่มมีความสอดคล้องกันอย่างไรหากไม่ตรงกับความคิดเห็นของตน ก็สามารถเปลี่ยนแปลงคำตอบหรือยืนยันคำตอบเดิมของตนได้การยืนยันความคิดเห็นเดิมที่ไม่ตรงกับความคิดเห็นของกลุ่มนั้น ผู้วิจัยจะเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งบอกเหตุผลประกอบท้ายตาราง ซึ่งถ้าผู้เชี่ยวชาญคนใด มีความคิดเห็นไม่ตรงกับกลุ่มและไม่มีเหตุผลอธิบายประกอบความคิดเห็นของตน ถือว่าเป็นการยอมรับและเห็นด้วยกับความคิดเห็นของกลุ่มส่วนใหญ่

ผลการวิจัย

องค์ประกอบที่ 1 ด้านความรู้ในการปฏิบัติงานไอซีที

ตารางที่ 1 ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ด้านความรู้ของร่างมาตรฐานด้านสมรรถนะตัวแบบตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านไอซีทีสำหรับผู้สอนในสถาบันการพลศึกษาตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

อันดับที่	ข้อที่	ข้อความ	มัธยฐาน	พิสัยระหว่างควอไทล์	ระดับความคิดเห็น
1	2	ความรู้ความเข้าใจในพื้นฐานทางด้านคอมพิวเตอร์	4.90	0.60	มากที่สุด
1	4	ความรู้ความเข้าใจในการสื่อสารทางอีเมล (e-mail)	4.90	0.30	มากที่สุด
1	5	ความรู้ความเข้าใจในการสื่อสารทางสังคมออนไลน์	4.90	0.60	มากที่สุด
2	3	ความรู้ความเข้าใจในพื้นฐานทางระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์	4.70	0.60	มากที่สุด
3	7	ความรู้ความเข้าใจการสร้างบทเรียนออนไลน์	4.50	1.20	มากที่สุด
4	1	ความรู้ความเข้าใจระบบปฏิบัติการคอมพิวเตอร์	4.30	1.00	มาก
4	10	ความรู้ความเข้าใจการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปอย่างเหมาะสมกับสังเขปรายวิชา	4.30	1.00	มาก
5	8	ความรู้ความเข้าใจการออกแบบการเรียนการสอนบนเว็บ	4.20	0.80	มาก
6	6	ความรู้ทั่วไปทางไอซีที	4.10	1.30	มาก
7	9	ความรู้หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับไอซีที	4.00	0.10	มาก

จากตารางที่ 1 ข้อที่ 2 4 5 3 7 มีค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.90 4.90 4.90 4.70 และ 4.50 เรียงจากมากไปหาน้อย ซึ่งหมายความว่า ข้อความดังกล่าวมีความเหมาะสมมากที่สุด ข้อที่ 1 10 8 6 และ 9 มีค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.30 4.30 4.20 4.10 และ 4.00 ตามลำดับจากมากไปน้อย ซึ่งหมายความว่า ข้อความดังกล่าวเหมาะสมมาก และเมื่อพิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ พบว่ามีค่า (IR) เท่ากับ 0.10 ถึง 1.30 ซึ่งแสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันในประเด็นต่อไปนี้ คือ ผู้สอนของสถาบันการพลศึกษาต้องมืองค์ประกอบด้านความรู้ด้านไอซีทีซึ่งประกอบด้วยมีความรู้ความเข้าใจในพื้นฐานทางด้านคอมพิวเตอร์ ความรู้ความเข้าใจในการสื่อสารทางอีเมล (e-mail) ความรู้ความเข้าใจในการสื่อสารทางสังคมออนไลน์ ความรู้ความเข้าใจในพื้นฐานทางระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ความรู้ความเข้าใจการสร้างบทเรียนออนไลน์ ความรู้ความเข้าใจระบบปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ความรู้ความเข้าใจการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปอย่างเหมาะสมกับสังเขปรายวิชา ความรู้ความเข้าใจการออกแบบการเรียนการสอนบนเว็บ ความรู้ทั่วไปทางไอซีที และความรู้หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับไอซีที

2. องค์ประกอบที่ 2 ด้านทักษะการปฏิบัติงานไอซีที

ตารางที่ 2 ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ด้านทักษะ

อันดับที่	ข้อที่	ข้อความ	มัธยฐาน	พิสัยระหว่างควอไทล์	ระดับความคิดเห็น
1	6	ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการนำเสนอผลงานและประกอบการสอน	4.90	0.60	มากที่สุด
1	2	ใช้ไอซีทีเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และการสื่อสาร	4.90	0.06	มากที่สุด
1	4	จัดเก็บและสืบค้นความรู้ด้วยไอซีที	4.90	0.06	มากที่สุด
1	11	มีการพัฒนาตนเองด้านไอซีทีอย่างสม่ำเสมอ	4.90	0.09	มากที่สุด
2	3	เป็นผู้นำในการสนับสนุนการใช้สื่อวัตกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในสังคมของสถาบัน	4.70	0.70	มากที่สุด
3	5	ใช้ซอฟต์แวร์สำเร็จรูปสำหรับการพิมพ์ และจัดเก็บเอกสาร	4.70	1.00	มากที่สุด
4	9	ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการผลิตสื่อการเรียนการสอน	4.60	1.10	มากที่สุด
5	7	ถ่ายทอดความรู้ทางด้านไอซีทีให้แก่ เพื่อนคณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา นักศึกษา และชุมชน	4.40	1.20	มาก
6	12	ใช้ระบบไอซีทีบริหารจัดการสื่อการสอน (e-Education)	4.30	0.90	มาก
6	13	เป็นผู้นำในการสนับสนุนการใช้สื่อวัตกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในสังคมของสถาบัน	4.30	0.90	มาก
7	8	บูรณาการสื่อด้านไอซีทีกับ มาตรฐานคุณวุฒิ อุดมศึกษา	4.20	1.30	มาก
7	1	บูรณาการเรียนการสอนโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์	4.20	1.00	มาก
8	10	แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าด้านไอซีที	4.10	0.70	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ข้อความที่มีค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.60-4.70 มีจำนวน 2 ข้อ หมายความว่า แต่ละข้อมีระดับความเหมาะสมมากที่สุด และมี 6 ข้อที่มีค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.10-4.40 ซึ่งหมายความว่าแต่ละข้อมีระดับความเหมาะสมมาก โดยพิสัยระหว่างควอไทล์มีค่าตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.20 หมายความว่า ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและ/หรือผู้เชี่ยวชาญ สอดคล้องกันในประเด็นต่อไปนี้ คือ ผู้สอนในสถาบันการพลศึกษา ต้องสามารถใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการนำเสนอผลงานและประกอบการสอน สามารถใช้ ไอซีทีเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และการสื่อสาร สามารถจัดเก็บและสืบค้นความรู้ด้วยไอซีที มีการพัฒนาตนเองด้านไอซีทีอย่างสม่ำเสมอ เป็นผู้นำในการสนับสนุนการใช้สื่อวัตกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในสังคมของสถาบัน ใช้ซอฟต์แวร์สำเร็จรูปสำหรับการพิมพ์ และจัดเก็บเอกสาร ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการผลิตสื่อการเรียนการสอน สามารถถ่ายทอดความรู้ทางด้านไอซีทีให้แก่ เพื่อนคณาจารย์บุคลากรทางการศึกษา นักศึกษา และชุมชน สามารถใช้ระบบไอซีทีบริหารจัดการสื่อการสอน (E-Education) สามารถใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการวัดและประเมินผลการศึกษา สามารถบูรณาการสื่อด้านไอซีทีกับ มาตรฐานคุณวุฒิ อุดมศึกษาตามรายวิชาที่สอน สามารถบูรณาการเรียนการสอนโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าด้านไอซีที

3. องค์ประกอบที่ 3 ด้านเจตคติต่อไอซีที

ตารางที่ 3 ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ด้านเจตคติ

อันดับที่	ข้อที่	ข้อความ	มัธยฐาน	พิสัยระหว่างควอไทล์	ระดับความคิดเห็น
1	1	มีความกระตือรือร้นในการหาความรู้ด้านไอซีทีใหม่ๆ	4.90	0.60	มากที่สุด
2	9	ตระหนักถึงความสำคัญของไอซีทีที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอน	4.90	0.60	มากที่สุด
2	7	มีจรรยาบรรณการใช้ไอซีที	4.90	0.40	มากที่สุด
3	4	เห็นคุณค่าการใช้ไอซีทีในการบูรณาการกับการศึกษา	4.80	0.80	มากที่สุด
3	8	เปิดโลกทัศน์ในการรับความรู้ด้านไอซีทีที่ทันสมัยตลอดเวลา	4.80	0.40	มากที่สุด
3	5	มีวินัยในตัวเองและเคารพ กฎเกณฑ์ในการใช้ไอซีที	4.80	0.90	มากที่สุด
4	3	มีความมุ่งมั่นใช้ไอซีทีในการประกอบการเรียนการสอน	4.70	1.00	มากที่สุด
5	2	ตระหนักในนโยบายการศึกษาของชาติด้านไอซีที	4.60	1.00	มากที่สุด
5	6	มีความพยายามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นขณะที่ใช้ไอซีที	4.60	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ข้อที่มีค่ามัธยฐาน 4.60-4.90 หมายความว่า แต่ละข้อมีระดับความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และมีข้อความจำนวน 6 ข้อที่มีค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.1-4.4 ซึ่งหมายความว่า ข้อความแต่ละข้อมีความเหมาะสมในระดับมาก ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ 0.40 ถึง 1.00 หมายความว่า ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและ/หรือผู้เชี่ยวชาญ สอดคล้องกันในประเด็นต่อไปนี้เป็น ผู้สอนในสถาบันการพลศึกษา ต้องสามารถมีความกระตือรือร้นในการหาความรู้ด้านไอซีทีใหม่ๆ ตระหนักถึงความสำคัญของไอซีทีที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอน มีจรรยาบรรณการใช้ไอซีที เห็นคุณค่าการใช้ไอซีทีในการบูรณาการกับการศึกษา เปิดโลกทัศน์ในการรับความรู้ด้านไอซีทีที่ทันสมัยตลอดเวลา มีวินัยในตัวเองและเคารพ กฎเกณฑ์ในการใช้ไอซีทีมีความมุ่งมั่นใช้ไอซีทีในการประกอบการเรียนการสอน มีความมุ่งมั่นใช้ไอซีทีในการประกอบการเรียนการสอน ตระหนักในนโยบายการศึกษาของชาติด้านไอซีที มีความพยายามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นขณะที่ใช้ไอซีที

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการศึกษา

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อจากเทคนิคเดลฟายโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า ทุกข้อควรจัดให้มียอยู่ในระดับมากและมากที่สุด ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติด้านไอซีที โดยที่ข้อที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าควรจัดให้มากที่สุด ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจในพื้นฐานทางด้านคอมพิวเตอร์ (Mdn. = 4.90) มีความรู้ความเข้าใจในการสื่อสารทางอีเมล (e-mail) (Mdn. = 4.90) และมีความรู้ความเข้าใจในการสื่อสารทางสังคมออนไลน์ (Mdn. = 4.90)

การอภิปรายผลการศึกษา

ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่า ความรู้การสื่อสารทางด้านคอมพิวเตอร์ การใช้อีเมลหรือการสื่อสารทางสังคมออนไลน์ถือว่ามี ความสำคัญในปัจจุบันที่ครูผู้สอนในสถาบันการพลศึกษาในประเทศไทยควรจะต้องรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ จันทิมา แสงเลิศ อุทัย (2550 : 79) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่พบว่า โลกของการสื่อสารทางสังคมออนไลน์มีการเปลี่ยนแปลงไปเร็วมาก และดวงรัตน์ อาบใจ (2547: 89) ได้กล่าวว่า ครูผู้สอนในสถาบันการศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสามารถใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อนำเสนอบทเรียนหรือประกอบการ สอน ซึ่งตรงกับความเห็นด้านทักษะ รายข้อที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ามีความสำคัญมากที่สุดคือ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการ นำเสนอผลงานและประกอบการสอน ใช้ไอซีทีเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และการสื่อสารจัดเก็บและสืบค้นความรู้ ด้วยไอซีทีที่มีการพัฒนาตนเองด้านไอซีทีอย่างสม่ำเสมอส่วนในด้านเจตคตรายข้อที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ามีความสำคัญ มากที่สุด ได้แก่ การกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ด้านไอซีที ตระหนักถึงความสำคัญของไอซีทีที่จะนำมาใช้ในการ เรียนการสอน มีจรรยาบรรณในการใช้ไอซีที เห็นคุณค่าการใช้ไอซีทีในการบูรณาการกับการศึกษาเปิดโลกทัศน์ในการรับความรู้ ด้านไอซีทีที่ทันสมัยตลอดเวลา มีวินัยในตนเองและเคารพกฎเกณฑ์ในการใช้ไอซีที มีความมุ่งมั่นใช้ไอซีทีในการประกอบการ

เรียนการสอน ตระหนักในนโยบายการศึกษาของชาติด้านไอซีที และมีความพยายามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นขณะที่ใช้ไอซีที ทั้งนี้ อาจเป็นไปได้ว่าผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิอาจมีความคิดเห็นว่าการที่ครูผู้สอนในสถาบันการพลศึกษาในประเทศไทยจะมีความรู้ความสามารถทางด้านไอซีทีที่สูงขึ้นหรือดีขึ้นนั้นจะต้องมาจากเจตคติที่มีต่อไอซีทีก่อนการที่ผู้สอนมีเจตคติที่ดีจะนำไปศึกษาค้นคว้าและหาความรู้เพิ่มเติมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

สมรรถนะด้านไอซีทีสำหรับผู้สอนในสถาบันการพลศึกษาในประเทศไทยและเกณฑ์การประเมินนำไปใช้ จากผลการวิจัยทำให้ได้มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ ดัชนีความสำคัญ เพื่อนำไปใช้เป็นกรอบหรือเป็นแนวทางในการพัฒนา คณาจารย์ของสถาบันการพลศึกษา ดังต่อไปนี้

1. เป็นแนวทางในการสร้างมาตรฐานสมรรถนะด้านไอซีทีสำหรับครูและผู้สอนในมหาวิทยาลัย
2. เป็นแนวทางในการนาเกณฑ์การประเมินมาตรฐานด้านสมรรถนะด้านไอซีทีสำหรับผู้สอนทั่วไปทั้งในระดับประถมศึกษามัธยมศึกษาและอุดมศึกษา
3. ตัวแบบด้านความรู้มาสร้างเป็นแบบทดสอบด้านความรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับผู้สอนในสถาบันการพลศึกษาเพื่อทดสอบผู้ที่เข้ามาทำหน้าที่ผู้สอนในสถาบันการพลศึกษา
4. นำตัวแบบด้านทักษะมาสร้างแบบทดสอบทางทักษะด้านคอมพิวเตอร์สำหรับผู้สอนในสถาบันการพลศึกษาเพื่อทดสอบผู้ที่เข้ามาทำหน้าที่ผู้สอนในสถาบันการพลศึกษา
5. นำตัวแบบด้านเจตคติมาสร้างเป็นเครื่องมือในการวัดเจตคติสำหรับผู้สอนในสถาบันการพลศึกษาเพื่อทดสอบผู้ที่เข้ามาทำหน้าที่ผู้สอนในสถาบันการพลศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ พิมพ์สร. 2546. สภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ เครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อโรงเรียนไทย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษาที่ 10. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. 2550. กรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารระยะ พ.ศ. 2554 - 2563 ของประเทศไทย ICT 2020. กรุงเทพฯ : ธนาเพรส แอนด์ กราฟฟิก.
- กฤษณวรรณ กิตติผดุง. 2541. ความต้องการพัฒนาสมรรถภาพการใช้คอมพิวเตอร์ของครูสังคม ศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิดานันท์ มลิทอง. 2548. ไอซีทีเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.
- โกศล ดีศีลธรรม. 2546. การจัดการความรู้แห่งโลกธุรกิจใหม่. กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.
- จันทิมา แสงเลิศอุทัย. 2550. การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะภาพทางด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. ปริญญาานิพนธ์ สาขาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชนัญญา พรหมผาย. 2546. ตัวแปรที่สัมพันธ์กับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการสอนของครูช่วงชั้นที่ 3-4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงรัตน์ อาบใจ. 2547. สมรรถภาพที่พึงประสงค์สำหรับครูมัธยมศึกษาตอนต้นที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับโรงเรียนพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีโรจน์ สารรัตนะ. 2553. โรงเรียน : การบริหารสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์.

การศึกษาแนวการปฏิบัติที่ดีในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี

The Study of Good Practice for the Internal Quality Assurance
Implementation in Child Development Center under Local Government
in Ratchaburi Province

วิจิตรา เงินบาท

สาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการประกันคุณภาพภายใน และ 2) หาแนวการปฏิบัติที่ดีในการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 152 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม แบบการสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการประชุมกลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้บริหาร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีระดับการปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐาน ส่วนความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็กในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา

2. แนวการปฏิบัติที่ดีในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี พบว่า มีการเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรด้านการประกันคุณภาพภายใน โดยการส่งบุคลากรเข้ารับการอบรม การมีส่วนร่วมในการวางแผนและปฏิบัติตามแผนงานในลักษณะการทำงานเป็นทีม ทำความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ และปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับมาตรฐาน การทำงานทุกอย่างจะมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเริ่มจากการเตรียมบุคลากรจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้านการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สามารถดูแลและจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาศักยภาพให้กับเด็กได้ดี รวมถึงดูแลด้านสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกอาคารให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้และเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน

คำสำคัญ: แนวปฏิบัติที่ดี การประกันคุณภาพภายใน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

Abstract

The purposes of this study were 1) to study the state of the internal quality assurance and 2) to find out the good practice in the internal quality assurance in child development center under local government in Ratchaburi. The samples were 152 administrators and teachers who look after children in child development center under local government in Ratchaburi. The Instruments used in the research consisted of questionnaires, an interview form and focus group interview form. The statistics used to analyze data were mean and standard deviation for quantity data and content analysis for quality data.

The findings of the research were as follows :

1. State of the internal quality assurance in child development center about the opinions of the administrators were found that overall of the opinions were at high level. Providing standard of the schools had the highest mean in implement and evaluating education quality on the standard had the least mean. The overall of the opinion of teachers who looked after children were at moderate level. Doing developmental plans of the schools that focusing on educational quality were at the highest mean. Checking and reviewing about quality of education were at the least mean.

2. Good practice in the internal quality assurance in child development center under local government in Ratchaburi were found that they were preparing about the internal quality assurance for the staff in school by letting the teachers in school to have training about internal assurance allowing the teachers in schools to participate in planning and implementation in teamwork, promoting understanding of the teachers about standard of national child developmental center and doing the work with provided standard, every work had the main idea focusing on child centered ready to use and depended on the standardize center line also with looking after about environment inside and outside the schools to be in good condition.

Keywords : good practice, internal quality assurance, child development center

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ได้บัญญัติสาระตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาไม่ว่าจะเป็นปรัชญาการศึกษา และความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาต้องเปลี่ยนไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, 2553:3)

ในปัจจุบันการจัดการศึกษาของประเทศ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลายหน่วยงาน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับการถ่ายโอนภารกิจศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อันเป็นผลมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ฉะนั้นเมื่อช่วงปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญมาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรให้ความสนใจ และสนับสนุนการเตรียมความพร้อม และพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ถูกวิธีและทั่วถึง (สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น, 2542 : 2) การเปลี่ยนแปลงในด้านการบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งถือเป็นสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงได้ มีผลให้ผู้บริหารจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลง พัฒนาแนวคิด วิธีการปฏิบัติ ตลอดจนพฤติกรรมการทำงานต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

การประเมินผลภายในเป็นกิจกรรมที่สำคัญของการบริหารงานที่เป็นระบบ ซึ่งมีประโยชน์ต่อการวางแผนและการบริหารงาน ทำให้ได้ข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานของตนเอง ทั้งให้ข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดแผนงาน (สมคิด พรหมจ้อยและสุพัตร์ พิบูลย์, 2544) ความสำคัญของการประเมินผลตามมาตรฐานการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่าง ๆ ล้วนเห็นว่าการประเมินผลงานเป็นสิ่งสำคัญ เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการประเมินผลงานควรทำเป็นประจำและต่อเนื่อง (วิริยะ เตชะรุ่งโรจน์ อ่างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2556 : 12) จากการติดตามความเคลื่อนไหวในการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาพบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2545 เป็นช่วงเริ่มต้นของการประเมินคุณภาพภายใน พบว่า การดำเนินการประเมินคุณภาพภายในยังถือว่าอยู่ในวงจำกัด (สุวิมล ว่องวาณิช, 2545) ปัญหาที่พบคือ สถานศึกษาล้มเหลวในการทบทวนวิเคราะห์โครงสร้างการศึกษากับการประเมินตนเอง ไม่ได้มีการติดตามประเมินผลและไม่ได้นำผลจากการประเมินมาปรับปรุง (จตติ แชนด์ตัน, 2544 อ่างถึงใน เหมวรรณ แดงอ่อน, 2530: 4)

ดังนั้นบุคลากรทุกระดับในองค์กรต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบต้องมีการควบคุม กำกับ ดูแล สนับสนุน อำนวยความสะดวกในการดำเนินการ ติดตามประเมินผล (วิพรรณ

วัฒนศัพท์. 2540 : 32-33) นอกจากนั้นเพื่อให้การดำเนินการประกันคุณภาพประสบความสำเร็จจะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่าย ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำในการดำเนินการ รวมทั้งจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 20-21) ดังนั้นหากได้มีการศึกษาแนวการปฏิบัติที่ดีทางด้าน การประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะทำให้ทราบแนวทางในการเตรียมความพร้อมของศูนย์และดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพ เพื่อรองรับการประเมินภายนอกอันจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพของศูนย์เด็กเล็กให้สอดคล้องมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติต่อไป

จากความสำคัญและความจำเป็นในการประกันคุณภาพการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาแนวการปฏิบัติที่ดีในการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี โดยมุ่งศึกษาสภาพการดำเนินการและศึกษาแนวการปฏิบัติที่ดีในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ตลอดจนแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายใน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี
2. เพื่อหาแนวการปฏิบัติที่ดีในการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้ดูแลเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี ที่ได้รับการคัดเลือกจากท้องถิ่นอำเภอ และมีประวัติการได้รับรางวัลดีเด่นประเภทต่าง ๆ เช่น ศูนย์เด็กเล็กนำอยู่ ศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค ครูเด็กเล็กดีเด่น ตลอดจนมีความพร้อมทางด้านสถานที่ และสภาพแวดล้อม จำนวน 250 คน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 34 ศูนย์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 152 คน คิดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 คน ใน 25 ศูนย์

ตัวแปรที่ศึกษา

1. สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. แนวการปฏิบัติที่ดีในการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยวิธีการแจกแจงความถี่ (frequency) แล้วคำนวณหาค่าร้อยละ (%) นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง แบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใน 9 ด้าน โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) เป็นรายชื่อ รายด้าน และโดยภาพรวมในรูปตารางประกอบความเรียง โดยใช้เกณฑ์ประเมินค่าเฉลี่ยของเบสท์ (Best. 1981: 184) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะหาค่าความถี่และค่าร้อยละ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย แบบสอบถามตอนที่ 3 ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับแนวการปฏิบัติที่ดีในการประกันโดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ แบบสอบถามตอนที่ 4 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสรุปโดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ ส่วนแบบสัมภาษณ์นำข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) สรุปเพื่อหาแนวการปฏิบัติที่ดีในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในลักษณะบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive Approach)

ผลการวิจัย

1. การศึกษาแนวการปฏิบัติที่ดีในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี สภาพการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กตามความคิดเห็นของผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็กโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แนวการปฏิบัติที่ดีในการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กตามความคิดเห็นของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก ตามความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็กอยู่ในระดับปานกลาง สภาพปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในทั้งผู้บริหารและครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน บุคลากรมีจำนวนค่อนข้างน้อย ขาดความรู้ความเข้าใจ มีการประชุมแต่ยังไม่สมบูรณ์มีการส่งครูเข้ารับการอบรม ดำเนินการตามแผนค่อนข้างน้อย ดำเนินการให้มีการประเมินตนเองแต่ยังไม่สมบูรณ์มีการปรับปรุงคุณภาพและพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น และมีการรายงานผลสรุปการปฏิบัติงานให้หน่วยงานต้นสังกัดทราบ

2. แนวการปฏิบัติที่ดีในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพบว่าบุคลากรมีการตื่นตัวในการปฏิบัติหน้าที่ ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจจากการอบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากเพื่อนครูต่างศูนย์มีการมอบหมายให้รับผิดชอบในฝ่ายต่างๆตามงานหลักทั่วไป ช่วยกันวางแผนการทำงาน ส่งบุคลากรเข้ารับการอบรม จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นรูปธรรม จัดทำแฟ้มงานตามตัวบ่งชี้ต่างๆ การปฏิบัติงานสอดคล้องกับมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ มีการประชุมเพื่อทำความเข้าใจ แนวปฏิบัติที่ดีในการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกอบด้วยตัวครูหรือบุคลากรต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการประกันคุณภาพ มีความสามารถในการจัดประสบการณ์ สิ่งที่จะต้องปรับปรุงในการประกันคุณภาพภายในศูนย์ฯคือการสร้างความตระหนักด้านการประกันให้กับบุคลากรรวมถึงผู้บริหาร ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในศูนย์ฯ พบว่า บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจด้านประกันคุณภาพ มีจำนวนน้อย ขาดนโยบายที่ชัดเจนจากผู้บริหารต้นสังกัด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวการปฏิบัติที่ดีในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. สภาพการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่เป็นดังนี้เนื่องจากความตื่นตัวในการพัฒนาองค์กร ทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องปรับตัวให้เป็นองค์กรคุณภาพ สิ่งเหล่านี้จะเป็นเหตุที่ทำให้ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็กโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากครูผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาส่งผลต่อการไม่เข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในซึ่งสอดคล้องกับสุวิมล ว่องวานิช (2545) ที่กล่าวว่าดำเนินการประกันคุณภาพภายในยังถือว่าอยู่ในวงจำกัด การนำผลไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษามีน้อย

แนวการปฏิบัติที่ดีในการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีระดับที่เห็นด้วยว่าเป็นแนวปฏิบัติที่ดีมากที่สุดคือการเปิดโอกาสให้ครู บุคลากรมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในซึ่งสอดคล้องกับทรงเกียรติ อิงคามระธร (25 : 91) ที่ว่าแนวปฏิบัติที่ดีในการเตรียมบุคลากรคือควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในการประกัน ความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็กระดับที่เห็นด้วยว่าเป็นแนวการปฏิบัติที่ดีในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรยังไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 7) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาว่าเป็นการบริหารจัดการและการดำเนินงานตามภารกิจตามหน้าที่ปกติของสถานศึกษา ทั้งผู้บริหารและครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคว่า บุคลากรมีจำนวนน้อย ขาดความรู้ความเข้าใจการประกันคุณภาพภายใน มีภาระงานมาก ด้านการประเมินตนเองพบว่าสิ่งที่ดำเนินการและยังไม่ได้ดำเนินการ ไม่เห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพภายใน แนวการปฏิบัติที่ดีในการประกันคุณภาพภายในเพื่อให้บรรลุผลนั้น สิ่งสำคัญต้องเกิดจากแนวการปฏิบัติที่ดีของบุคลากรภายในศูนย์ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่าบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยนับว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นอย่างมากเพราะเป็นผู้ที่มีบทบาทในการจัดประสบการณ์และการอบรมเลี้ยงดูเด็ก (วารุเพ็งสวัสดิ์, 2555)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรสร้างความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจด้านการประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดขึ้นกับบุคลากรทุกฝ่ายทุกระดับ อย่างต่อเนื่องโดยใช้วิธีการที่เหมาะสม
2. ควรมีการจัดระบบบริหารและสารสนเทศของสถานศึกษา และจัดทำแผนคุณภาพของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา
3. ควรมีการนิเทศติดตามการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพจากหน่วยงานต้นสังกัด
4. ควรมีการประชุมชี้แจงเพื่อกำหนดแนวทางในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนเพื่อสะดวกต่อผู้ปฏิบัติงานและจะได้ดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , สำนักงาน. 2543. แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535. กรุงเทพฯ : สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ทรงเกียรติ อิงคามระธรและคณะ. 2553. การศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่ดีในงานประกันคุณภาพ การศึกษาของ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. ราชบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- บริหารการศึกษาท้องถิ่น, สำนัก. 2544. แนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2545-2549). กรุงเทพฯ : สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่นกรมการปกครอง.
- เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร , สำนักงาน. 2550. สรุปผลการเดินทางไปศึกษาดูงานและจัดการเสวนา ของคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ และผู้พิการ. ม.ป.ท.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. 2542. การวิจัยการศึกษาปฐมวัย. สกลนคร : โปรแกรมวิชาการวัดผลการทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสกลนคร.
- วิพรรณ วัฒนชัย. 2540. รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาวิทยาลัยในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข. นนทบุรี : สถาบันพระบรมราชชนก. กระทรวงสาธารณสุข.
- สมคิด พรหมจ้อย และสุพัตร์ พิบูลย์. 2544. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. 2553. การวัดและประเมินแนวใหม่ : เด็กปฐมวัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า.
- สุวิมล ว่องวานิช 2545. แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา “ เพื่อพร้อมรับการประเมิน ภายนอก กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- เหมวารธรรม แดงอ่อน. 2550. พฤติกรรมการปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในของครูโรงเรียนอนุบาล สังกัด สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. กรุงเทพฯ : ปริญญาพันธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

การประเมินโครงการบริหารวิชาชีพครู ปีการศึกษา 2556
ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
Evaluation of Pedagogical Administration Project
Academic Year 2013, Muban Chom Bueng Rajabhat University

อรุณี เอี่ยมพงษ์ไพฑูรย์

สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มุ่งประเมินเฉพาะประเด็นการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาและประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิดแบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหา กลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 33 คน อาจารย์ผู้คิดจำนวน 37 คน อาจารย์พี่เลี้ยงจำนวน 135 คน และนักศึกษาจำนวน 158 คน รวมทั้งหมด 363 คน

ผลการศึกษา พบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ผู้คิดและอาจารย์พี่เลี้ยงเห็นตรงกันว่านักศึกษามีคุณลักษณะความเป็นครูอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด เรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านการมีบุคลิกภาพที่ดี ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการผลิตสื่อ และด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้
2. นักศึกษามีความพึงพอใจในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามลำดับคือ ด้านความพึงพอใจที่มีต่ออาจารย์พี่เลี้ยง ด้านความพึงพอใจที่มีต่ออาจารย์นิเทศก์ ด้านความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ด้านความพึงพอใจที่มีต่ออาจารย์ผู้คิดและด้านความพึงพอใจที่มีต่อผู้บริหารโรงเรียน
3. ผลการพิจารณาความสอดคล้องถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาจากผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ผู้คิดและอาจารย์พี่เลี้ยง พบว่า นักศึกษามีส่วนช่วยให้โรงเรียนและนักเรียนประสบความสำเร็จในการเข้าร่วมการประกวด แข่งขัน หรือรับการประเมินจากหน่วยงานภายนอก ทุกโรงเรียนยังคงต้องการรับนักศึกษาไปปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาต่อไป

คำสำคัญ : การประเมินโครงการบริหารวิชาชีพครู คุณลักษณะความเป็นครู ความพึงพอใจ ผลกระทบ

Abstract

This research aimed at evaluating the teaching performance of the school teachers with the specific objectives to (1) evaluate the teacher characteristics of students; (2) study the satisfaction of the students; (3) study the impact taken place from the performance of the student teacher. The data was collected in both quantitative and qualitative ways by using the structural questionnaire. The data was analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and contextual analysis. The total 363 target data informants were consisted of 33 school administrators, 37 mentors, 135 cooperative teachers and 159 students.

The research findings were as follows :

1. The school administrators, mentors and cooperative teachers had consensus opinions that student teachers showed teacher competency descending order from the good personality, measurement and evaluation, student development, learning organization, production of learning media, and plans for learning organization, respectively.

2. The students were overall satisfied with teaching practicum in school in the highest level with descending order from cooperative teachers, supervisors, teaching practicum process in schools, mentors and school administrators, respectively.

3. The school administrators, mentors and cooperative teachers perceived the impact occurred during the students teaching practicum in schools that the students helped the schools and the pupils made a success of contests, competitions and external assessment. They expected to have the student teacher working in the schools per continuum.

Keywords : Evaluation of Pedagogical Administration Project ,Teacher Competency , Satisfaction, Impact

บทนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงได้ทำหน้าที่ผลิตครูมาตั้งแต่ พ.ศ. 2497 จนถึงปัจจุบัน ระยะเวลาเกือบ 60 ปี ที่หล่อหลอมบ่มเพาะนักศึกษาครูเพื่อให้อาจสามารถพัฒนาผู้เรียนและท้องถิ่นทำให้ได้รับการยอมรับในด้านการผลิตครูมาโดยตลอด ต่อมาในปี พ.ศ. 2549 คุรุสภา ได้ออกประกาศเรื่องการรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อการประกอบวิชาชีพ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2549) กำหนดให้หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตต้องเรียน 5 ปี โดยมีระยะเวลาในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาต่อเนื่องเป็นเวลาหนึ่งปีการศึกษา

กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่งต่อการผลิตครูนอกเหนือจากความรู้และทักษะที่นักศึกษาได้รับจากสาขาวิชาโดยเฉพาะการเลือกโรงเรียนเพื่อเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งบุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการผลิตครูคือ อาจารย์ที่เลี้ยง เพราะเป็นผู้ใกล้ชิดกับนักศึกษาในช่วงของการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษามากที่สุด เป็นต้นแบบหรือแม่พิมพ์ความเป็นครูของนักศึกษา เป็นผู้บริหารโรงเรียน มอบหมายให้ทำหน้าที่ให้คำแนะนำ ดูแล ช่วยเหลือนักศึกษา ตลอดจนมีอำนาจในการปกครองอบรมและประเมินผล นักศึกษา อาจารย์ที่เลี้ยงจะต้องมีความอดทนและเสียสละในการหล่อหลอมบ่มเพาะให้นักศึกษาเป็นครูมืออาชีพได้ รวมทั้งมีอาจารย์คู่คิดที่เป็นบุคลากรในโรงเรียนที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลเรื่องความเป็นอยู่ การประชุมและการทำโครงการของนักศึกษา โดยทั้ง 2 ฝ่ายจะต้องทำงานประสานกับอาจารย์นิเทศก์ของมหาวิทยาลัยซึ่งมีหน้าที่ในการนิเทศการสอน ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อเสนอแนะและให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ แก่นักศึกษา (มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, 2553)

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการออกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ด้วยการจัดปฐมนิเทศให้ความรู้และทักษะในการปฏิบัติตนเมื่อต้องไปเป็นครูฝึกสอนที่ดีในโรงเรียน การเสริมความรู้ที่ทันสมัยและจำเป็น เช่น เทคนิคการทำวิจัยในชั้นเรียน การวัดประเมินผล เทคนิคการจัดการชั้นเรียน เป็นต้น มีการสัมมนาระหว่างการปฏิบัติการสอนเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อติดตามการปฏิบัติงานและเสริมความรู้เพิ่มเติม ในการปัจฉิมนิเทศกำหนดให้มีการจัดนิทรรศการของนักศึกษาแสดงผลงานที่ได้ทำทั้งหมด เช่น โครงการพัฒนาผู้เรียน งานวิจัยในชั้นเรียน สื่อการเรียนรู้ กิจกรรมในโรงเรียน เป็นต้น โดยอยู่ในการกำกับดูแลของคณะกรรมการคุรุศึกษา จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะดำเนินการประเมินผลการดำเนินโครงการบริหารวิชาชีพครู ปีการศึกษา 2556 เฉพาะประเด็นการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาเพื่อเป็นสารสนเทศของผู้บริหารในการพัฒนาการดำเนินโครงการ รวมถึงการพัฒนา นักศึกษาและกระบวนการการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา
3. เพื่อประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาผลการดำเนินโครงการบริหารวิชาชีพรู ปีการศึกษา 2556 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง เฉพาะประเด็นการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ในด้านความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ การวิจัยครั้งนี้จึงใช้รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) เปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

กลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประกอบด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ได้แก่ นักศึกษาที่ออกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2556 จำนวน 158 คน ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 33 คน อาจารย์ผู้คิดจำนวน 37 คน และอาจารย์ที่เลี้ยงจำนวน 135 คน รวมกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด 363 คน

แบบสอบถามคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษา ลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษา ในด้าน 1. ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ 2. ด้านการจัดการเรียนรู้ 3. ด้านการผลิตสื่อ 4. ด้านการวัดและการประเมินผล 5. ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 6. ด้านการมีบุคลิกภาพที่ดี และแบบสอบถามปลายเปิด สอบถามเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษา

1.2 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจของนักศึกษาในการไปปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ในด้าน 1.ความพึงพอใจที่มีต่ออาจารย์ที่เลี้ยง 2. ความพึงพอใจที่มีต่ออาจารย์นิเทศก์ 3. ความพึงพอใจที่มีต่อผู้บริหารโรงเรียน 4.ความพึงพอใจที่มีต่ออาจารย์ผู้คิด 5.ความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา และแบบสอบถามปลายเปิด สอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเรื่องปัญหา อุปสรรค คุณค่า ประโยชน์ และความสำเร็จที่นักศึกษาได้รับในการไปปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของเครื่องมือทุกฉบับ โดยผู้เชี่ยวชาญ คือ อดีตประธานคณะกรรมการครุศึกษา อาจารย์สาขาวิชาวิจัยและประเมินผล และอาจารย์ผู้รับผิดชอบงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามแบบวัดแต่ละข้อกับประเด็นการประเมิน โดยใช้การหาความสอดคล้องตามวิธีการของโรวิต แอนด์ เนลลี (Rovelt and Nelli) นำมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (IOC) เลือกข้อคำถามที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปไว้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกฉบับมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.0 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาและผลกระทบที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา โดยการสอบถามอาจารย์ที่เลี้ยง อาจารย์ผู้คิดและผู้บริหารโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยการแจกแจงนับความถี่หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลการประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา

2. ประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ผู้คิด อาจารย์ที่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์และกระบวนการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา

ผลการศึกษา

1. ผลการประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา พบว่า อาจารย์ที่เลี้ยงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับนักศึกษาโดยภาพรวมในด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เห็นตรงกันว่านักศึกษามี

ความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับหลักสูตรมากที่สุด รองลงมาคือ การทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประเด็นที่ได้รับการประเมินน้อยกว่าประเด็นอื่น ๆ คือ การบันทึกผลหลังสอน ด้านการจัดการเรียนรู้ อาจารย์ที่เลี้ยงเห็นตรงกันมากที่สุดว่านักศึกษาเข้าสอนทุกครั้งและเอาใจใส่งานสอนอย่างตั้งใจ รองลงมาคือ ดูแลการทำกิจกรรมหรือตรวจการบ้านของนักเรียนได้อย่างดี ประเด็นที่ได้รับการประเมินน้อยกว่าประเด็นอื่น ๆ คือ การใช้คำถามที่ส่งเสริมให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ ด้านการผลิตสื่อ ประเด็นที่อาจารย์ที่เลี้ยงเห็นตรงกันมากที่สุดคือนักศึกษาสามารถผลิตสื่อได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่จะสอน รองลงมาคือ การออกแบบสื่อการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ประเด็นที่ได้รับการประเมินน้อยกว่าประเด็นอื่น ๆ คือ ความสามารถใช้สื่อบูรณาการกับหลายเนื้อหาหรือบทเรียน ด้านการวัดและประเมินผล อาจารย์ที่เลี้ยงเห็นว่านักศึกษาให้ความสำคัญกับการวัดและประเมินผลนักเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ ประเมินผลนักเรียนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ประเด็นที่ได้รับการประเมินน้อยกว่าประเด็นอื่น ๆ คือ การเก็บข้อมูลการพัฒนาของนักเรียนได้อย่างเป็นระบบ ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อาจารย์ที่เลี้ยงเห็นว่า นักศึกษามีความมุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนานักเรียนอย่างเห็นได้ชัด รองลงมาคือ การรู้จักนักเรียนที่สอนดีเพียงพอสำหรับการพัฒนา ประเด็นที่ได้รับการประเมินน้อยกว่าประเด็นอื่น ๆ คือ การจัดกิจกรรมเสริมหรือกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนานักเรียนด้วยตนเอง และด้านการมีบุคลิกภาพที่ดีเป็นด้านที่ได้รับการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทุกสาขาวิชา โดยในด้านนี้จะมีผู้ประเมิน 3 ฝ่าย คือ ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ผู้คิดและอาจารย์ที่เลี้ยง ซึ่งเห็นว่านักศึกษามีความสุภาพอ่อนน้อมมากที่สุด รองลงมาคือ การแต่งกายถูกระเบียบของมหาวิทยาลัยและโรงเรียน ประเด็นที่ได้รับการประเมินน้อยกว่าประเด็นอื่น ๆ ตรงกันก็คือ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนางาน

2. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นในภาพรวมของด้านความพึงพอใจที่มีต่อผู้บริหารโรงเรียน ประเด็นที่พึงพอใจมากคือ การติดตามดูแลเอาใจใส่ การปฏิบัติงานและการปฏิบัติตนของนักศึกษา รองลงมาคือ การให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางในการปฏิบัติงานของนักศึกษาและการประเมินผลการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษา ประเด็นที่ได้รับการประเมินน้อยกว่าประเด็นอื่น ๆ คือ การปฐมนิเทศแก่นักศึกษาโดยแนะนำให้รู้จักบุคลากร สถานที่ ฯลฯ ด้านความพึงพอใจที่มีต่ออาจารย์ผู้คิด ประเด็นที่นักศึกษาพึงพอใจมากที่สุดคือ การให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางในการปฏิบัติตนของนักศึกษาและการช่วยเหลือเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นกับนักศึกษา รองลงมาคือ การประเมินผลการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษา ประเด็นที่ได้รับการประเมินน้อยกว่าประเด็นอื่น ๆ คือ การเข้าร่วมประชุมกับนักศึกษา ด้านความพึงพอใจที่มีต่ออาจารย์ที่เลี้ยง ประเด็นที่นักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุดคือ การประเมินผลการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษา รองลงมาคือ การมอบหมายงานสอนตรงตามสาขาวิชา ประเด็นที่ได้รับการประเมินน้อยกว่าประเด็นอื่น ๆ คือ การสนับสนุนวัสดุในการทำสื่อ ด้านความพึงพอใจที่มีต่ออาจารย์นิเทศก์ ประเด็นที่นักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุดคือ การประเมินผลการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษา รองลงมาคือ การสังเกตการสอน ให้คำแนะนำและบันทึกข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในสมุดประเมินผล ประเด็นที่ได้รับการประเมินน้อยกว่าประเด็นอื่น ๆ คือ การตรวจและให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ประเด็นที่นักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฐมนิเทศและสัมมนา รองลงมาคือ การประเมินผลการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษา ประเด็นที่ได้รับการประเมินน้อยกว่าประเด็นอื่น ๆ คือ การให้คำปรึกษาและแนะนำแนวทางแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน

3. ผลการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา พบว่า ในส่วนของผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ผู้คิดและอาจารย์ที่เลี้ยงมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

3.1 นักศึกษามีส่วนช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการแข่งขันทักษะวิชาการ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ผู้คิดและอาจารย์ที่เลี้ยง เห็นว่านักศึกษามีส่วนช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการแข่งขันทักษะวิชาการด้วยการเป็นผู้ช่วยในการฝึกซ้อมนักเรียน ดูแล แนะนำเทคนิคต่าง ๆ สนใจและใส่ใจในการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย ทำให้ได้รับรางวัลระดับเครือข่าย ระดับเขตพื้นที่ ระดับจังหวัด ระดับภาคและระดับชาติด้วย

3.2 นักศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนให้ได้รับรางวัลหรือผ่านการประเมินของหน่วยงานภายนอก โดยผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ผู้คิดและอาจารย์ที่เลี้ยงเห็นว่านักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนให้ได้รับรางวัลและผ่านการประเมินของหน่วยงานภายนอก เช่น การประเมินโรงเรียนสีขาว โรงเรียนพระราชทาน การประเมินของสมศ. ด้วยการช่วยจัดเตรียมทำแฟ้มข้อมูล จัดห้องเรียน จัดนิทรรศการ ปรับภูมิทัศน์ เป็นต้น

3.3 การสร้างปัญหาหรือความเสียหายให้เกิดขึ้นกับทางโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ผู้คิดและอาจารย์พี่เลี้ยงเกือบทุกท่าน เห็นว่านักศึกษาไม่เคยสร้างปัญหาหรือความเสียหายให้กับทางโรงเรียน มีเพียงผู้บริหาร 1 ท่านที่เห็นว่ามินักศึกษามีกิจกรรมยามว่างและการใช้คำพูดไม่เหมาะสมกับนักเรียน และอาจารย์พี่เลี้ยง 1 ท่านที่เห็นว่ามินักศึกษาไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ขาดความกระตือรือร้น ไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำของอาจารย์พี่เลี้ยง

3.4 ความต้องการในการรับนักศึกษาไปปฏิบัติการสอนที่โรงเรียนต่อไป ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ผู้คิดและอาจารย์พี่เลี้ยงเกือบทุกท่านยังต้องการรับนักศึกษาไปปฏิบัติการสอนที่โรงเรียนต่อไป เพราะเชื่อมั่นในกระบวนการผลิตครูรุ่นใหม่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง นักศึกษามีคุณภาพ มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ ชยัน อดทน มีจิตอาสา เสียสละ ตั้งใจจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นำความรู้นใหม่ๆ มาใช้กับนักเรียน ทำให้นักเรียนกระตือรือร้นในการเรียน อีกทั้งโรงเรียนยังพร้อมที่จะเป็นแหล่งฝึกวิชาชีพครูให้กับนักศึกษา บางโรงเรียนขาดบุคลากร แต่มีอาจารย์พี่เลี้ยง 1 ท่านไม่ต้องการนักศึกษาเพราะเห็นว่านักศึกษาบางคนยังไม่พร้อมที่จะฝึกสอน ขาดความกระตือรือร้น ขาดเทคนิคในการสอน อีก 2 ท่านเห็นว่าตนเองมีชั่วโมงสอนน้อย หากต้องแบ่งชั่วโมงสอนให้นักศึกษาจะทำให้ชั่วโมงสอนน้อยลงไปอีก

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการประเมินโครงการบริหารวิชาชีพรู ปีการศึกษา 2556 มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงเฉพาะประเด็นการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา มีประเด็นที่ควรอภิปรายดังนี้

1. จากการประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาโดยอาจารย์พี่เลี้ยง พบว่า นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ พลศึกษาและสังคมศึกษามีคุณลักษณะความเป็นครูโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษาและวิทยาศาสตร์ทั่วไปมีคุณลักษณะความเป็นครูโดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีคุณลักษณะความเป็นครูในระดับมากที่สุดทุกด้าน คือ ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการผลิตสื่อ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและด้านการมีบุคลิกภาพที่ดี โดยเฉพาะด้านการมีบุคลิกภาพที่ดีได้รับการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทุกสาขาวิชาทั้งของอาจารย์พี่เลี้ยง อาจารย์ผู้คิดและผู้บริหารโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาจารย์ทุกสาขาวิชาได้เตรียมนักศึกษาพร้อมสำหรับการไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึงทั้งการฝึกสอนและฝึกปฏิบัติหน้าที่งานของครูโดยผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของสาขาวิชา ซึ่งคุรุสภา (2549, หน้า 29) กำหนดให้นักศึกษาได้ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี โดยให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูผู้สอนในสถานศึกษาต่อเนื่องกันเป็นเวลาหนึ่งปีการศึกษา ทำให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้มากขึ้น มีวุฒิภาวะสูงขึ้น รวมทั้งนโยบายของคณะกรรมการคุรุศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงที่เน้นย้ำให้การจัดปฐมนิเทศและการสัมมนาทุกครั้งต้องมีการให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์กับนักศึกษาสำหรับนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ที่สำคัญคืออาจารย์พี่เลี้ยงที่เป็นต้นแบบให้กับนักศึกษาทั้งในด้านการสอนและการปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ อาจารย์พี่เลี้ยงจะนิเทศนักศึกษาได้ตลอดเวลาให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ กำลังใจ และแนะแนวทางแก้ปัญหาให้กับนักศึกษา นักศึกษาได้เรียนรู้เทคนิคการสอน การจัดการชั้นเรียน การใช้จิตวิทยากับเด็กวัยต่าง ๆ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การฝึกซ้อมนักเรียนสำหรับการแข่งขันทักษะวิชาการ การวัดและประเมินผลนักเรียน เป็นต้น ล้วนเป็นการหล่อหลอมบ่มเพาะนักศึกษาให้มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ จิตวิญญาณความเป็นครูและตระหนักถึงความสำคัญของวิชาชีพครู

2. จากผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในภาพรวม พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับ 3 ด้าน ดังนี้

ด้านความพึงพอใจที่มีต่ออาจารย์พี่เลี้ยง เป็นด้านที่นักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุดกว่าด้านอื่น ๆ ประเด็นที่ได้รับการประเมินมากกว่าด้านอื่น คือ การประเมินผลการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา อาจเป็นเพราะอาจารย์พี่เลี้ยงส่วนใหญ่ประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาโดยให้คะแนนค่อนข้างสูง เนื่องจากได้เห็นพัฒนาการของนักศึกษาอย่างใกล้ชิด ได้รับรู้ความรับผิดชอบ วินัย จิตอาสา ความประพฤติ ความทุ่มเทเสียสละของนักศึกษามากกว่าผู้ใด

ด้านความพึงพอใจที่มีต่ออาจารย์นิเทศก์ เป็นด้านที่นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด รองจากความพึงพอใจที่มีต่ออาจารย์พี่เลี้ยง ประเด็นที่ได้รับการประเมินมากกว่าประเด็นอื่นคือ การประเมินผลการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา อาจเป็นเพราะอาจารย์นิเทศก์เป็นผู้ประมวลผลคะแนนทั้งหมด ทำให้นักศึกษาได้รับทราบผลประเมินนำพอใจ อีกทั้งอาจารย์นิเทศก์ยังเป็นอาจารย์ที่สอนและดูแลนักศึกษามาตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษา จึงทำให้มีความใกล้ชิดกัน

ความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาเป็นด้านที่นักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุด รองมาจากความพึงพอใจที่มีต่ออาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ ประเด็นที่ได้รับการประเมินมากกว่าประเด็นอื่นคือ ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฐมนิเทศและสัมมนา เป็นเพราะคณะกรรมการครูศึกษาได้มีการพิจารณาเลือก เรื่องที่จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาและนักศึกษาสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ได้จริง เช่น วิจัยในชั้นเรียน การประดิษฐ์งานกระดาษ สื่อการจัดการเรียนรู้ Flipped Classroom เป็นต้น

3. จากผลการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่พบว่า ทั้งผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ผู้คิดและอาจารย์พี่เลี้ยงมีความเห็นสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันว่า นักศึกษามีส่วนช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการแข่งขันทักษะวิชาการ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนให้ได้รับรางวัลและผ่านการประเมินของ หน่วยงานภายนอก อาจเป็นเพราะนักศึกษาเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งการหล่อหลอม บ่มเพาะจากสาขาวิชาที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาได้ลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยตลอด ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้ว่าการทำ กิจกรรมนั้นจะทำให้นักศึกษาได้รับประโยชน์โดยตรง อีกทั้งนักศึกษาส่วนใหญ่มีความประพฤติดีตั้งใจสอนไม่สร้างปัญหา หรือความเสียหายให้กับทางโรงเรียน ทุกโรงเรียนจึงยังคงต้องการรับนักศึกษาไปปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาต่อไปอีก เพราะยังเชื่อมั่นในกระบวนการผลิตครูของมหาวิทยาลัยว่าจะสามารถบ่มเพาะครูรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาที่มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ผลการศึกษาที่พบว่า นักศึกษามีคุณลักษณะความเป็นครูด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการผลิตสื่อ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและด้านกรมีบุคลิกภาพที่ ด้อย่างเห็นได้ชัด คณะกรรมการครูศึกษาและสาขาวิชาควรได้มีการเน้นย้ำและให้คำแนะนำในเรื่องที่ได้รับการประเมิน น้อยกว่าประเด็นอื่น คือ การบันทึกผลหลังสอน การใช้คำถามที่ส่งเสริมให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ ความสามารถใช้สื่อ บูรณาการกับหลายเนื้อหาหรือบทเรียน การเก็บข้อมูลการพัฒนาการเรียนอย่างเป็นระบบและการมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ในการพัฒนางานเพื่อให้นักศึกษาที่ออกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษามีคุณลักษณะความเป็นครูอย่างครบถ้วน ทุกด้าน

2. ผลการศึกษาที่พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษามากสาขาวิชาควร เพิ่มเติมเสริมความรู้ให้นักศึกษาเรื่องการทำสื่อจากวัสดุเหลือใช้หรือจากธรรมชาติเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย คณะกรรมการ ครูศึกษาควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ผู้คิด อาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ก่อนเปิดภาคเรียนเพื่อ ทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายในการดูแลนักศึกษาในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา

3. ผลการศึกษาที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ผู้คิด และอาจารย์พี่เลี้ยงเห็นตรงกันว่า การปฏิบัติการสอนใน สถานศึกษาของนักศึกษาก่อให้เกิดความสำเร็จต่อการปฏิบัติงานของโรงเรียน สาขาวิชาควรนิเทศติดตามและซักถามการ ปฏิบัติงานของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอกับอาจารย์พี่เลี้ยง เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถ เต็มใจ เต็มเวลาและเต็มศักยภาพ

เอกสารอ้างอิง

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง .2553. คู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. ราชบุรี : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

_____ . 2556. คู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. ราชบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา . 2549. คู่มือการดำเนินงานรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อการ ประกอบวิชาชีพ .กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

**การใช้มวยไทยแอโรบิกเพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางกายของเยาวชน
ในเขตชุมชนเทศบาลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี**
**Using Muaythai Aerobic Dance to Promote Physical Fitness of the Youth
in Chombueng Municipality, Chombueng District, Ratchaburi Province**

สำราญ สุขแสง

วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบระดับสมรรถภาพทางกายของเยาวชนในเขตชุมชนเทศบาลจอมบึง ก่อนและหลังการฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกมวยไทยแอโรบิกกลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนเทศบาลจอมบึงในช่วงอายุ 16-18 ปี จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นโปรแกรมการฝึกเต้นมวยไทยแอโรบิกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและแบบทดสอบสมรรถภาพทางกายมาตรฐานระหว่างประเทศ ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ ฝึกสัปดาห์ละ 3 วัน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติ (t - test Independent) ซึ่งกำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย พบว่า

การเต้นมวยไทยแอโรบิก มีผลต่อความอ่อนตัว ความคล่องตัว ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขนและขา ดังนี้

1. หลังการฝึกค่าเฉลี่ยของความอ่อนตัว ความคล่องตัว ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขนและขาเพิ่มขึ้น
2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความอ่อนตัว ความคล่องตัว ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขนและขา ก่อนและหลังการฝึกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : มวยไทยแอโรบิก สมรรถภาพทางกาย การพัฒนาสมรรถภาพ

Abstract

The objectives of this study were (1) to promote physical fitness of the youth in ChomBueng Municipality, Chombueng District, Ratchaburi Province, (2) to compare the physical fitness of the youth in ChomBueng Municipality, Chombueng District, Ratchaburi Province.

The sample consisted of 100 youths (between the ages of 16 – 18) in Chom Bueng Municipality, Chombueng District, Ratchaburi Province. The research instruments were (1) Muaythai Aerobic Dance program, (2) the international standardized test of physical fitness. The implementation was carried out over a period of 6 weeks, performing 3 times a week. The statistics used consisted of Mean, Average, Standard Deviation and independent t- test (set at .05 level of significance).

Research findings were as follows: (1) the sample group had better physical fitness after participating in the program, (2) According to the result of the difference before and after participating in the program, the flexibility, agility and muscular strength of both arms and legs of the participants were different at statistical significance level of .05.

Keywords : Muaythai, Aerobic dance, Physical fitness, Physical fitness development

บทนำ

สมรรถภาพทางกายเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาร่างกายของมนุษย์ในปัจจุบันความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้ถูกนำมาใช้ในการทำงานมากเป็นเหตุให้มนุษย์มีการเคลื่อนไหวและการออกกำลังกายน้อยลงทำให้กล้ามเนื้อของร่างกายไม่แข็งแรงและเจริญเติบโตเท่าที่ควรการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอและถูกวิธีจะส่งผลให้ร่างกายมีสุขภาพดีคือการที่มีสมรรถภาพทางร่างกายที่ดีมีรูปร่างสมส่วนคือน้ำหนักและส่วนสูงอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน (ไม่อ้วนหรือผอมเกินไปเมื่อเทียบระหว่างน้ำหนักกับส่วนสูง) และเป็นเครื่องมือที่จะพัฒนาให้ทรัพยากรมนุษย์มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกายสติปัญญาจิตใจสังคมและจริยธรรมเพื่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศให้ก้าวไปสู่ความเจริญในทุก ๆ ด้านอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนการแสดงกายบริหารท่าแม่ไม้มวยไทยเป็นการแสดงอย่างหนึ่งของการส่งเสริมศิลปะมวยไทยผู้ร่วมกิจกรรมจะได้ออกกำลังกายเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินและแสดงออกถึงความมีระเบียบวินัยที่นำมาใช้ในการบริหารกายคือท่าแม่ไม้มวยไทยต่างๆ เพื่อให้เห็นความสวยงามหรือสุนทรีย์ภาพในศิลปะมวยไทยที่สามารถป้องกันการกดขี่ข่มเหงและล่วงละเมิดสิทธิสตรีเด็กและเยาวชนตลอดจนผู้ที่อ่อนแอกว่าได้และยังเป็นการปลูกจิตสำนึกให้ทุกคนรักในมรดกทางวัฒนธรรมตลอดจนความสำคัญของศิลปะมวยไทยซึ่งเป็นกีฬาประจำชาติของเรามาแสนแสนนานที่นับวันก็จะเลือนหายไป

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาประวัติมวยไทย ทักษะมวยไทย และความเป็นมาของแอโรบิก โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อใช้ประกอบในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย โดยการนำเอาท่าบริหารร่างกายไปพร้อมกับจังหวะดนตรี ซึ่งเรียกว่า มวยไทยแอโรบิก ในรูปวีดิทัศน์ เพื่อใช้ในการเรียนการสอนและเผยแพร่การออกกำลังกายแบบมวยไทยแอโรบิก และที่สำคัญที่สุดคือ เพื่อเป็นการอนุรักษ์เผยแพร่ศิลปะการป้องกันตัวของไทยสืบต่อไปให้กับเยาวชนรุ่นหลังได้เรียนรู้ฝึกปฏิบัติและจรรโลงไว้เป็นมรดกอันล้ำค่าของชาติไทยสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบระดับสมรรถภาพทางกายของเยาวชนในเขตชุมชนเทศบาลจอมบึงก่อนและหลังการฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกมวยไทยแอโรบิก

สมมติฐานการวิจัย

สมรรถภาพทางกายของเยาวชนในเขตชุมชนเทศบาลจอมบึงหลังการใช้มวยไทยแอโรบิกในการออกกำลังกายมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ก่อนการใช้มวยไทยแอโรบิกในการออกกำลังกาย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. พื้นที่ทำการวิจัยเป็นเขตพื้นที่เทศบาลจอมบึง ตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ โปรแกรมการฝึกใช้มวยไทยแอโรบิก

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพของเยาวชนในเขตชุมชนเทศบาลจอมบึง

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนในเขตเทศบาลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรีจำนวน 100 คน ในช่วงอายุระหว่าง 16-18 ปี ทั้งเพศชายและหญิง โดยผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงและมีความสมัครใจในการเข้าร่วมโปรแกรม ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยทั้งสิ้น 12 สัปดาห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. โปรแกรมฝึกกายบริหารท่าแม่ไม้มวยไทยพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 24 ท่า สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ใช้ฝึกกลุ่มแบบ 8 จังหวะแต่ละกลุ่มเข้ารับการฝึกตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ในการทดสอบเป็นเวลา 8 สัปดาห์ๆละ 3 วันคือวันจันทร์วันพุธและวันศุกร์ฝึกกายบริหารวันละ 30 นาที และทดสอบสมรรถภาพทางกายในสัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 8

2. แบบทดสอบสมรรถภาพทางกายของคณะกรรมการนานาชาติเพื่อจัดหามาตรฐานการทดสอบความสมบูรณ์ทางกายใช้ชื่อว่า “ICSPFT” ประกอบด้วยรายการทดสอบ 8 รายการ

1. ยืนกระโดดไกล (Standing Broad Jump)
2. แรงบีบมือที่ถนัด (Grip Strength)
3. วิ่งเก็บของ (Shuttle Run)
4. นั่งงอตัวด้านหน้า (Trunk Forward Flexion)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทดสอบสมรรถภาพทางกายแต่ละรายการ
2. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยสมรรถภาพทางกายโดยใช้สถิติที่ (t – test Independent) ซึ่งกำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงค่าความแตกต่างค่าเฉลี่ยสมรรถภาพทางกายก่อนฝึกและหลังฝึกมวยไทยแอโรบิค ของเพศหญิง

รายการทดสอบ	ก่อนการฝึก		หลังการฝึก N=40					
	N= 40		สัปดาห์ที่ 4		t	สัปดาห์ที่ 8		t
	$\bar{x}$	S.D	$\bar{x}$	S.D		$\bar{x}$	S.D	
ความอ่อนตัว (เซนติเมตร)	5.43	2.95	9.24	3.68	12.11*	13.10	3.56	13.31*
ความคล่องตัว (วินาที)	14.22	0.96	13.25	0.98	7.65*	12.31	0.56	12.90*
ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน (กิโลกรัม)	22.10	2.30	27.90	2.33	7.89*	29.20	2.42	11.45*
ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา (เซนติเมตร)	138.16	8.50	154.10	5.87	8.00*	159.10	6.51	15.91*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 แสดง ค่าความแตกต่างค่าเฉลี่ยสมรรถภาพทางกายก่อนฝึกและหลังฝึกมวยไทยแอโรบิคของเพศหญิง ดังนี้

ก่อนการฝึก มีค่าเฉลี่ยของความอ่อนตัว ความคล่องตัว ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา 5.43 14.22 22.10 และ 138.16 ตามลำดับ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.95 0.96 2.30 และ 8.50 ตามลำดับ

ภายหลังการฝึกในสัปดาห์ที่ 4 มีค่าเฉลี่ยของความอ่อนตัว ความคล่องตัว ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา เพิ่มขึ้น เท่ากับ 9.24 13.25 27.90 และ 154.10 ตามลำดับ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.68 0.98 2.33 และ 5.87 ตามลำดับและเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 สมรรถภาพทางกายมีความแตกต่างกันทุกรายการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภายหลังการฝึกในสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ยของความอ่อนตัว ความคล่องตัว ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา เพิ่มขึ้น เท่ากับ 13.10 12.31 29.20 และ 159.10 ตามลำดับ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.56 0.56 2.42 และ 6.51 ตามลำดับและเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 สมรรถภาพทางกายมีความแตกต่างกันทุกรายการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 แสดงค่าความแตกต่างค่าเฉลี่ยสมรรถภาพทางกายก่อนฝึกและหลังฝึกมวยไทยแอโรบิค ของเพศชาย

รายการทดสอบ	ก่อนการฝึก N= 60		หลังการฝึก N=60					
			สัปดาห์ที่ 4		t	สัปดาห์ที่ 8		t
	$\bar{x}$	S.D	$\bar{x}$	S.D		$\bar{x}$	S.D	
ความอ่อนตัว (เซนติเมตร)	5.51	2.95	9.24	3.52	11.12*	14.10	3.42	12.31*
ความคล่องตัว (วินาที)	12.17	0.85	11.25	0.89	6.75*	10.31	0.46	11.90*
ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน (กิโลกรัม)	33.70	2.87	37.90	2.54	8.79*	29.20	2.82	10.45*
ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา (เซนติเมตร)	191.16	7.44	198.10	8.87	7.83*	204.10	8.51	14.91*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 แสดงค่าความแตกต่างค่าสมรรถภาพทางกายก่อนฝึกและหลังฝึกมวยไทยแอโรบิค ของเพศชาย ดังนี้

ก่อนการฝึก มีค่าเฉลี่ยของความอ่อนตัว ความคล่องตัว ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา 5.51 12.17 33.70 และ 191.16 ตามลำดับ และส่วนเลียงเบนมาตรฐาน 2.95 0.85 2.87 และ 7.44 ตามลำดับ

ภายหลังการฝึกในสัปดาห์ที่ 4 มีค่าเฉลี่ยของความอ่อนตัว ความคล่องตัว ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา เพิ่มขึ้น เท่ากับ 9.24 11.25 37.90 และ 198.10 ตามลำดับ และส่วนเลียงเบนมาตรฐาน 3.52 0.89 2.54 และ 8.87 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 สมรรถภาพทางกายมีความแตกต่างกันทุกรายการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภายหลังการฝึกในสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ยของความอ่อนตัว ความคล่องตัว ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา เพิ่มขึ้น เท่ากับ 14.10 10.31 29.20 และ 204.10 ตามลำดับ และส่วนเลียงเบนมาตรฐาน 3.42 0.46 2.82 และ 8.51 ตามลำดับและเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 สมรรถภาพทางกายมีความแตกต่างกันทุกรายการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

เยาวชนมีสมรรถภาพทางกายที่เพิ่มขึ้น ภายหลังการฝึกมวยไทยแอโรบิคทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสมรรถภาพทางกาย ความอ่อนตัว ความคล่องตัว ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขนและขา มีการพัฒนาขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมาลี นาเมือง (2548) ได้ทำการศึกษาผลของการเต้นแอโรบิคแบบศิลปะมวยไทยที่มีต่อองค์ประกอบของสมรรถภาพทางกายของนักเรียนหญิง อายุ 12 ปี โดยกำหนดความหนักของอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุดอยู่ในระดับ 60-80 เปอร์เซ็นต์ ความเร็วของจังหวะดนตรี อยู่ในช่วง 140-160 จังหวะต่อนาที ซึ่งการฝึกตามโปรแกรมทำให้สมรรถภาพทางกายพัฒนาขึ้น ซึ่งการฝึกซ้อม (Training effects) คือ การปรับตัวทางสรีรวิทยามีแนวโน้มทำให้ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเพิ่มขึ้นและเป็นไปตามหลักการฝึกของวิทยาลัยเวชศาสตร์การกีฬาแห่งอเมริกา

ความอ่อนตัวและความคล่องตัว ภายหลังการฝึกมวยไทยแอโรบิคเพิ่มขึ้นแสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการฝึกสามารถพัฒนาสมรรถภาพของเยาวชนในด้านความอ่อนตัวและความคล่องตัวได้ เป็นเพราะการกำหนดท่าทางในการเคลื่อนไหวและจังหวะเพลงในการเต้นแอโรบิค ซึ่งดัดแปลงมาจากทักษะของท่าศิลปะมวยไทย เมื่อได้รับการฝึกเป็นประจำสม่ำเสมอทำให้ความอ่อนตัวและความคล่องตัวเพิ่มขึ้น ดังที่ ชูศักดิ์ เวชแพศย์ (2536) กล่าวว่า การออกกำลังกายเป็นประจำจะช่วยให้ความอ่อนตัวคงที่ และทำให้เกิดความอ่อนตัวและความคล่องตัวที่มากกว่าปกติสามารถทำให้เกิดขึ้นได้ โดยการออกกำลังกาย

ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขนหลังการฝึกเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าการเต้นมวยไทยแอโรบิคสามารถเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขนได้ เพราะจะต้องใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายได้เคลื่อนไหวทุกส่วน ซึ่งสอดคล้องกับผลลัพธ์ประการนี้

(2555) ได้ทำการศึกษาผลของการเต้นแอโรบิคแบบมวยไทยที่มีต่อสมรรถภาพทางกายและความพึงพอใจ พบว่าสมรรถภาพทางกายของผู้เข้าร่วมกิจกรรมในด้านสัดส่วนของร่างกายด้านความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อด้านความอ่อนตัวและด้านความอดทนของระบบโลหิตและระบบหายใจหลังการฝึกดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาหลังการฝึกเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าการเต้นมวยไทยแอโรบิคสามารถเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาได้ เพราะมีการเคลื่อนไหวในส่วนล่างของร่างกายโดยเฉพาะกล้ามเนื้อขาต้องทำงานอยู่ตลอดเวลา เช่น การเตะ การเข้า การถีบ เป็นต้นจึงทำให้กล้ามเนื้อขาได้มีการพัฒนาการเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับวิชญ์ สมัญญา (2556) ได้ทำการศึกษา ผลการฝึกแอโรบิคด้วยศิลปะมวยไทยที่มีต่อสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า มีสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพเพิ่มขึ้นและมีความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาและแขนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1. ควรนำท่าแม่ไม้มวยไทยมาฝึกออกกำลังกายเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เกิดความเพลิดเพลินและสนุกสนานไม่เกิดความเบื่อหน่าย
2. ควรมีการฝึกกายบริหารในรูปแบบอื่นๆที่นำศิลปวัฒนธรรมของไทยมาประยุกต์ใช้เป็นท่าการออกกำลังกายเช่น การรำรำการรำกระบี่กระบอง เป็นต้นเพื่อให้เกิดความแปลกใหม่เป็นที่น่าสนใจและยังช่วยในการเป็นกิจกรรมสำหรับออกกำลังกายได้

เอกสารอ้างอิง

- สุมาลี นามเมือง. 2548. ผลของการเต้นแอโรบิคแบบศิลปะมวยไทยที่มีต่อองค์ประกอบของสมรรถภาพทางกายของนักเรียนหญิง อายุ 12 ปี.วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการจัดการเรียนรู้พลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นายณัฐพลประภารัตน์. 2555. ผลของการเต้นแอโรบิคแบบมวยไทยที่มีต่อสมรรถภาพทางกายและความพึงพอใจ. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิทยาศาสตร์การกีฬามหาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิชญ์ สมัญญา. 2556. ผลการฝึกแอโรบิคด้วยศิลปะมวยไทยที่มีต่อสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการจัดการเรียนรู้พลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมศิลปะมวยไทยโคราชเพื่อสร้างเสริมเอกลักษณ์ของชาติ The Development of the Muay Thai Korat Arts Curriculum for Strengthening the National Identity

เข้า วาทโยธา¹ ชาญชัย ยมดิษฐ์² และวรยุทธ์ ทิพเที่ยงแท้³

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชามวยไทยศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

²อาจารย์ประจำวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

³อาจารย์ประจำโรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ จังหวัดราชบุรี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมศิลปะมวยไทยโคราชเพื่อสร้างเสริมเอกลักษณ์ของชาติ และ 2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมศิลปะมวยไทยโคราชเพื่อสร้างเสริมเอกลักษณ์ของชาติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะมวยไทยโคราช จำนวน 5 คน ได้มาโดย การเลือกแบบเจาะจง 2) นักเรียนโรงเรียนบ้านไผ่ จำนวน 1 ห้องเรียน 44 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 2) แบบประเมินเอกลักษณ์ของชาติ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอบรมศิลปะมวยไทยโคราชเพื่อสร้างเสริมเอกลักษณ์ของชาติ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า “ที”

ผลการวิจัย พบว่า

1. หลักสูตรฝึกอบรมศิลปะมวยไทยโคราชเพื่อสร้างเสริมเอกลักษณ์ของชาติประกอบด้วยปรัชญา หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ คำอธิบายรายวิชา วัตถุประสงค์รายวิชา โครงสร้างหลักสูตรมีจำนวน 4 หน่วย กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อและแหล่งการเรียนรู้ การวัดประเมินเอกลักษณ์ของชาติแบบมีส่วนร่วม และกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับดี

2. นักเรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยด้านการสร้างเสริมสถาบันชาติ สถาบันศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ และสถาบันการปกครองในระดับพอประชาธิปไตยหลังการฝึกอบรม สูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรฝึกอบรมศิลปะ มวยไทยโคราชเพื่อสร้างเสริมเอกลักษณ์ของชาติอยู่ในระดับดี แสดงว่าหลักสูตรฝึกอบรมศิลปะมวยไทยโคราชเพื่อสร้างเสริมเอกลักษณ์ของชาติ มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : มวยไทยโคราช อัตลักษณ์ของชาติ

Abstract

The purposes of this dissertation were 1) to develop the Muay Thai Korat Arts curriculum for strengthening the national identity, 2) to evaluate the efficiency of the Muay Thai Korat Arts curriculum, for strengthening the national Identity. The research samples consisted of 5 experts by purposive sampling and 44 students, from an intact class form Ban Phai schools, by purposive sampling. The instruments used in this study were the Structured-Interview and the National Identity evaluation form, and 3) questionnaire to survey the participants' opinions towards the curriculum. Statistics used were Percentage, Means, Standard Deviation, and t-test.

The research findings were as follows:

1) Muay Thai Korat Arts Curriculum for strengthening the National Identity comprised the philosophy, backgrounds, the objectives, the course description, the objectives of individual courses. The structure of curriculum

covered 4 units including activities, materials, learning resources, measurement and evaluation, as well as extended activities. The result of the curriculum was at a high level considering from the average mean score.

2) The students had higher average means scores after attending the training than before, in terms of national institution strengthening, the religious institution strengthening, the monarchy institution strengthening, as well as democratic governance system strengthening, at a significance level of .01.

3) The result of the opinions towards the curriculum was at a high level which enable to imply the efficiency of curriculum.

Keywords : Muay Thai Korat, The National Identity

บทนำ

มวยไทยเกิดขึ้นมาพร้อมกับความเป็นชนเชื้อชาติไทย มีการสืบทอดและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน พระบริหารเทพธานี (2541 : 456-457) กล่าวถึงความสำคัญของมวยไทยที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ไว้ดังนี้ “ตำราวงหลวง คือทหารรักษาพระองค์ที่ไว้วางพระราชหฤทัยกองหนึ่ง มีมาก่อนสร้างกรุงศรีอยุธยา ชำราชากรในกรมตำรวจหลวง เป็นครูมวยหัดพระราชโอรส สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 8 (พระเจ้าเสือ) แม้ขึ้นเสวยราชย์เป็นกษัตริย์แล้วยังเสด็จไป ชมมวยกับราษฎรที่งานวัดตามชนบท ”

ความสำคัญของนักมวยจากเมืองโคราชที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีนักมวยฝีมือดีเข้ามาชกมวยหน้าพระที่นั่งรัตนสิงหาสน์ พระองค์ทรงเสด็จทอดพระเนตรการชกมวย ในงานพระราชทานเพลิงศพพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์เจ้าอรุพงษ์รัชสมโภช วันที่ 19-22 มีนาคม 2452 ต่อเนื่องงานพระราชทานเพลิงศพเจ้าคุณจอมมารดาเปี่ยม วันที่ 1-5 เมษายน 2453 และพระราชทานบรรดาศักดิ์ “ขุนหมื่นครูมวย” แก่นายแดง ไทยประเสริฐ นักมวยฝีมือดีจากเมืองโคราช ผู้มีการตะและหมัดเหวี่ยงชื่อว่า “หมัดเหวี่ยงควาย” ในตำแหน่ง “หมื่นซังัดเชิงขก” ขนพัต มงคลศิลป์ (2550 : 15-17) และ เขตร ศรียาภัย (2550 : 24) กล่าวว่า มวยโคราชเป็นมวยเตะวงกว้างมีหมัดเหวี่ยงที่อันตรายเรียกว่า “เหวี่ยงควาย” มวยไทยในสมัยโบราณ มีความสำคัญต่อความเป็นชาติไทย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540 : 4-5) กล่าวถึงความสำคัญของมวยไทยต่อประเทศชาติ ไว้ว่าการดำรงเอกราชของชาติตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเพราะมวยไทยมีส่วนช่วยการรบของทหารในระยะประชิดตัว นักมวยจะได้รับการฝึกอบรมให้เป็นผู้เสียสละ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สอดคล้องกับ ชาญชัย ยมดิษฐ์และคณะ (2548 : บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า มวยไทยมีประโยชน์ต่อเยาวชนไทยด้านคุณค่าทางร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และใช้แก้ไขปัญหามานุษยวิทยาในชีวิตประจำวัน เกิดความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ บิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณ เกิดความสามัคคี มีเมตตากรุณาต่อผู้อื่น ช่วยให้เกิดการพัฒนาบุคคลและสังคม อีกทั้งเป็นทุนชีวิตของคนไทยที่ช่วยสร้างชาติรักษาเอกราชของไทยมาจนทุกวันนี้

ในปัจจุบัน วัฒนธรรมตะวันตกแผ่ขยายเข้าสู่สังคมไทย ก่อให้เกิดปัญหาตามมาโดยเฉพาะวัยรุ่น ส่วนใหญ่ขาดจิตสำนึก ไม่ห่วงแหนในเอกลักษณ์ของชาติไทย การพัฒนาทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด ทำให้เยาวชนเปรียบเสมือนขาดความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ดังที่ สุวีณา ซีขุนทด (2551 : 1-10) กล่าวว่า ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาไปพร้อมกับประเทศอื่นทั่วโลก สังคมไทยในปัจจุบัน ความเสื่อมถอยทางด้านคุณธรรมจริยธรรมเข้าสู่ภาวะวิกฤติ จากปัญหาความรุนแรงที่เพิ่มขึ้นในสังคม เช่น ความอดอยาก อาชญากรรม การขาดความซื่อสัตย์สุจริตและคุณธรรมจริยธรรม ทุจริตคอร์รัปชัน ความเกียจคร้าน ขาดความยับยั้งชั่งใจ ปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมนี้จะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคนและสังคมไทยในอนาคต

การต่อสู้ของชาวเมืองโคราชได้ถูกจารึกไว้ในประวัติศาสตร์ชาติไทยในสมัยรัชกาลที่ 3 คุณหญิงโมและนางสาวบุญเหลือร่วมกับชาวเมืองโคราชใช้มวยไทยโคราชประกอบกับอาวุธเท่าที่หาได้เข้าต่อสู้ตะลุมบอน รบประชิดตัวกับทหารของเจ้าอนุวงศ์เมืองเวียงจันทน์ ด้วยความรักชาติกล้าหาญ และเสียสละ ในวันอังคารที่ 6 มีนาคม 2369 จนกองทัพของเจ้าอนุวงศ์แตกพ่ายไป ณ ท่งสัมฤทธิ์ คุณหญิงโมได้รับการสถาปนาเป็น “ท้าวสุรนารี” หลังจากวีรกรรมท่งสัมฤทธิ์ที่ชาวเมืองโคราชได้แสดงออกถึงความรักชาติ ความจงรักภักดีและความซื่อสัตย์ต่อพระเจ้าแผ่นดิน อดทนต่อการถูกทรมานข่มเหงรังแกในขณะที่ถูกข้าศึกกวาดต้อนเป็นเชลย มีภาวะผู้นำผู้ตามประกอบกับปฏิภาณไหวพริบ จึงทำให้

ชาวเมืองโคราชรอดพ้นจากการถูกกวาดต้อนเป็นเชลยไปถึงเมืองเวียงจันทน์ หลังจากนั้นมาเมืองโคราชซึ่งเป็นเมืองหน้าด่านชั้นเอก ประชาชนเห็นความสำคัญและเห็นคุณค่าของการต่อสู้ป้องกันตัว ต่างก็ฝึกหัดกันมาอย่างต่อเนื่อง โดยฝึกที่จวนเจ้าเมือง ในกองทัพ และบ้านครุมวย นักมวยที่มีฝีมือจะได้รับการบรรจุให้เป็นทหาร ครุมวยได้กำหนดระเบียบแบบแผนประเพณีปฏิบัติสำหรับคนที่ฝึกหัดยึดถือสืบต่อกันมาอย่างเคร่งครัด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมศิลปะมวยไทยโคราชเพื่อสร้างเสริมเอกลักษณ์ของชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ของการฝึกเพื่อสร้างเสริมความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งนับเป็นเครื่องมือสำคัญอีกทางหนึ่งที่จะช่วยสร้างเสริมทุนทางวัฒนธรรมให้เข้มแข็งยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมศิลปะมวยไทยโคราชเพื่อสร้างเสริมเอกลักษณ์ของชาติ
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมศิลปะมวยไทยโคราชเพื่อสร้างเสริมเอกลักษณ์ ของชาติ

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมศิลปะมวยไทยโคราชเพื่อสร้างเสริมเอกลักษณ์ของชาติ เป็นลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

1. ขอบเขตเนื้อหา

1. เป็นการวิจัยและพัฒนา 2. ขั้นตอนการวิจัย 6 ขั้นตอน 3. เอกลักษณ์ของชาติ ได้แก่ 1) สถาบันชาติ 2) สถาบันศาสนา 3) สถาบันพระมหากษัตริย์ 4) สถาบันการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ 1) ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ครูมวยไทยโคราชอายุตั้งแต่ 50 ปี ขึ้นไป ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับมวยไทยโคราชมาไม่น้อยกว่า 15 ปี จำนวน 5 คน 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 12 ห้องเรียน จำนวน 540 คน

2.2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญและหรือครูมวยไทยโคราชอายุตั้งแต่ 50 ปี ขึ้นไปที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับมวยไทยโคราชมาไม่น้อยกว่า 15 ปี จำนวน 4 คน ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 44 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2.3 ตัวแปรในการวิจัย

2.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การใช้หลักสูตรฝึกอบรมศิลปะมวยไทยโคราชเพื่อสร้างเสริมเอกลักษณ์ของชาติสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านไผ่

2.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) เอกลักษณ์ของชาติ ได้แก่ สถาบันชาติ สถาบันศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ และสถาบันการปกครองในระบอบประชาธิปไตย 2) ความคิดเห็นต่อหลักสูตรฝึกอบรมศิลปะมวยไทยโคราชเพื่อสร้างเสริมเอกลักษณ์ของชาติ

ขั้นตอนการวิจัย 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของชาติ ประวัติ เนื้อหา สภาพปัญหาการฝึกหัดของมวยไทยโคราช ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม โดยศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ครูมวยไทยโคราช ได้สภาพและปัญหาการสอนมวยไทยโคราชในอดีตและปัจจุบัน หลักสูตรฝึกอบรม การจัดกิจกรรม ตลอดจนการวัดและประเมินผล 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านสถาบันชาติ 2) ด้านสถาบันศาสนา 3) ด้านสถาบันพระมหากษัตริย์ 4) ด้านสถาบันการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และได้เนื้อหาของหลักสูตรการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างและหาคุณภาพหลักสูตร เครื่องมือวัดเอกลักษณ์ของชาติ ประเมินผลหลักสูตรโดยมีการดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ 1) ยกร่างหลักสูตร โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาพิจารณาข่าง 2) ประเมินโครงร่างหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงร่าง จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีความสอดคล้อง 3) สร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ แบบวัดเอกลักษณ์ของชาติโดยครูผู้สอน นักเรียน เพื่อน ผู้ปกครอง และแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 3 นำหลักสูตรไปทดลองใช้ (try out) และหาคุณภาพของหลักสูตร กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลของเครื่องมือแต่ละฉบับมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha-coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) จากนั้นตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรโดยการจัดสัมมนาผู้เข้ารับการฝึกอบรม 30 คน

ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้สมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะจากการสัมมนา และนำเสนอให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณา ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 5 นำหลักสูตรไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 44 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง วัดเอกลักษณ์ของชาติก่อนฝึกอบรมโดยครูผู้สอน นักเรียน เพื่อน และผู้ปกครอง ดำเนินการฝึกอบรมตามโครงสร้างหลักสูตรจำนวน 3 วัน ๆ ละ 6 ชั่วโมง รวม 18 ชั่วโมง วัดเอกลักษณ์ของชาติหลังการฝึกอบรม โดยครูผู้สอน นักเรียน เพื่อน และผู้ปกครอง สอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 6 การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร โดยจัดประชุมสนทนากลุ่ม (focus group discussion) กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้เชี่ยวชาญและวิทยากร 6 คน ผู้เข้ารับการฝึกอบรม 6 คน นำผลการสนทนากลุ่ม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข นำหลักสูตรให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณา จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมศิลปะมวยไทยโคราชเพื่อสร้างเสริมเอกลักษณ์ของชาติ ประกอบด้วย ปรัชญา หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา วัตถุประสงค์รายวิชา คุณสมบัติของผู้เข้าอบรม การวัดและประเมินผลเอกลักษณ์ของชาติแบบมีส่วนร่วม โครงสร้างหลักสูตรมี 4 หน่วย ใช้เวลา 3 วัน 18 ชั่วโมง เนื้อหา กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม สื่อแหล่งการเรียนรู้ กิจกรรมเสริมสร้างหลักสูตร เมื่อนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตรมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .98 ถึง 1.00 สูงกว่าเกณฑ์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี

2. ผลการนำหลักสูตรไปใช้ฝึกอบรมกับนักเรียนโรงเรียนบ้านไผ่ จำนวน 44 คน วัด เอกลักษณ์ของชาติก่อนและหลังการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วมของนักเรียน ครู เพื่อน และผู้ปกครอง แล้วนำผลการวัดเอกลักษณ์ของชาติมาเปรียบเทียบ (t-test) พบว่า ทั้ง 4 กลุ่มมีความคิดเห็นก่อนฝึกอบรมและหลังฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าเฉลี่ยหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม ผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรการฝึกอบรม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปและอภิปรายผล

ผู้วิจัยนำเอาผลของการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์มากำหนดเป็นโครงร่างหลักสูตรดังนี้

1. นำผลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมากำหนดเป็นองค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย 1) ปรัชญา หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 3) วัตถุประสงค์รายวิชา 4) คุณสมบัติผู้เข้ารับการอบรม 5) วิธีการวัดเอกลักษณ์ของชาติ 6) โครงสร้างหลักสูตร 7) กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม 8) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 9) กิจกรรมเสริมสร้างหลักสูตร การประเมินโครงสร้างหลักสูตร ตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พบว่าองค์ประกอบของหลักสูตรมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .78 ถึง 1.00 สูงกว่าเกณฑ์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการสร้างหลักสูตรอย่างเป็นระบบ พัฒนาหลักสูตรจากนักพัฒนาหลักสูตรหลายท่าน สอดคล้องกับแนวคิดของ อดุล นาคะโร (2551, บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า การออกแบบหลักสูตรเป็นการเขียนโครงร่างหลักสูตรให้สอดคล้องกับผลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานโดยมีองค์ประกอบของหลักสูตรคือ ปัญหาความจำเป็น หลักการ จุดหมาย สาระ กิจกรรม สื่อ การวัดผลประเมินผล และ สันต์ ศูนย์กลาง (2551: บทคัดย่อ) ยังมีแนวคิดว่าการเขียนโครงร่างหลักสูตรควรจะไปด้วยปัญหาและความสำคัญ หลักการของหลักสูตร เป้าหมาย จุดหมาย เนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อ และการประเมินผล

2. นำหลักสูตรที่สร้างขึ้นไปใช้ฝึกอบรมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 44 คน วัดเอกลักษณ์ของชาติก่อนและหลังการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วม สอดคล้องกับกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545,19) ที่กล่าวว่า การ

ประเมินผลการเรียนด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ควรใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายเน้นให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบตนเองเป็นสำคัญร่วมกับเพื่อน ครู พ่อ แม่ และผู้ปกครอง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า เวกลักษณะของชาติก่อนและหลังการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยหลังการเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการเรียนทุกกลุ่ม จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นแสดงความสามารถของแต่ละคน ใช้กิจกรรมเพื่อนสอนเพื่อน กระบวนการกลุ่ม แสดงบทบาทสมมุติ มีวิทยากรที่มีความรู้ผลัดเปลี่ยนฝึกอบรม ใช้สื่อที่ทันสมัย ศึกษาออกสถานที่ ชมสถานที่ประวัติศาสตร์ ซึ่งวาสนา คุณาอภิสิทธิ์ (2539 : 232) กล่าวว่า การเรียนการสอนพลศึกษาจะสัมฤทธิ์ผลต้องอาศัยปัจจัยประกอบหลายด้าน เช่น ประสิทธิภาพของครู การใช้วิธีสอน วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดกิจกรรมฝึกอบรมโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้ซึ่งถึงศิลปะมวยไทยโคราชอย่างแท้จริงโดยการฝึกปฏิบัติทักษะ ไม่มีการต่อสู้กันจนทำให้เกิดการบาดเจ็บ ใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ ทำให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดี ก่อนเริ่มเรียน เริ่มจากการกราบเบญจางค์ประดิษฐ์ นิ่งสมาธิ ร้องเพลงชาติไทย ร้องเพลงสรรเสริญพระบารมีด้วยความภาคภูมิใจ สวดมนต์ และการไหว้ครูรำมวยไทย เป็นการปลูกจิตสำนึก สร้างเสริมความรักความมั่นคงต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการให้ความเคารพและยึดมั่นต่อเอกลักษณ์ของชาติ ซึ่งวาสนา คุณาอภิสิทธิ์ (2547,218) กล่าวว่า มีงานวิจัยทั่วโลกยืนยันได้ว่าความรู้มีผลโดยตรงต่อเจตคติ เจตคตินี้มีผลโดยตรงต่อการปฏิบัติ ความรู้จะนำไปสู่การปฏิบัติได้ถูกต้อง ต้องอาศัยเจตคติช่วยเสริมและการปฏิบัติทำให้เกิดความรู้เพิ่ม การฝึกปฏิบัติทักษะต่างๆ เน้นความปลอดภัยและความสนุกสนาน มีการทำความเคารพซึ่งกันและกันของผู้เรียนก่อนและหลังการฝึกซ้อมทุกครั้งที่มีการสัมผัสตัว มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยสลับกันเป็นคู่ฝึกซ้อมเปลี่ยนกันเป็นผู้นำผู้ตาม แสดงละครประวัติศาสตร์บทบาทสมมุติเกี่ยวกับวีรกรรมทุ่งสัมฤทธิ์ ทำให้การเรียนสามารถปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมไทยที่งดงามได้ตลอดเวลา ส่งผลทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนศิลปะมวยไทยโคราชตามไปด้วย ดังที่ จิรวรรณ นิยมใหม่ (2539 : 22) กล่าวว่า เจตคติมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอน เด็กจะเรียนได้ผลดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับทัศนคติ ถ้าเด็กมีทัศนคติที่ดีต่อครูก็อยากเข้าไปเรียนกับครูคนนั้น ถ้าเด็กมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาใดก็จะสนใจเรียนขยันเรียนในวิชานั้น ซึ่งจะช่วยให้การเรียนประสบความสำเร็จ และการที่เด็กจะมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาโดยอมขึ้นอยู่กับความเห็นคุณค่าและประโยชน์ของวิชานั้น จากการจัดกิจกรรมฝึกอบรมรูปแบบนี้จึงเป็นการปลูกฝังวัฒนธรรมไทยให้กับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์สูงขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชาญชัย รัตนวงศ์วัต (2550 : 36 – 55) ที่พบว่า นักเรียนมีความคิดว่าการเรียนมวยไทยเป็นการอนุรักษ์มรดกทางด้านกีฬาของไทย สามารถป้องกันตนเองและคุ้มครองผู้อื่นได้ ทำให้เกิดความมีน้ำใจนักกีฬา รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย ช่วยเสริมสร้างจิตใจให้เข้มแข็ง ช่วยเสริมสร้างสมรรถภาพร่างกาย ทำให้เกิดความกล้าหาญ ส่งเสริมความรักชาติและภูมิใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ทำให้เกิดความมั่นใจในตนเอง เสริมสร้างการมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ส่งเสริมวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียนตามระเบียบประเพณีไทย ส่งเสริมการยอมรับความสามารถของผู้อื่น สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ สร้างความกตัญญูรู้คุณ ช่วยให้มีการตัดสินใจที่ดี มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนมีสติปัญญาดีและสร้างความเป็นธรรมในสังคม

ขั้นประเมินหลักสูตร สอบถามความคิดเห็นผู้เข้ารับการอบรม พบว่าอยู่ระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะใช้วิทยากรที่มีความสามารถ สถานที่มีความพร้อม มีสื่อ อุปกรณ์และแหล่งการเรียนนอกสถานที่ นักเรียนได้แสดงความสามารถและความคิดเห็นอย่างเต็มความสามารถ สอดคล้องกับ พจนีย์ มั่งคั่ง (2549 : 99) ที่ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม พบว่าหลักสูตรฝึกอบรมสามารถพัฒนาผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้จริง เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหาสาระตรงกับความต้องการของผู้รับการอบรม การพิจารณาความพร้อมของผู้เข้ารับการอบรม คัดเลือกวิทยากรที่มีความรู้ ความชำนาญ รูปแบบและกิจกรรมการฝึกอบรมที่เหมาะสม สามารถทำให้การฝึกอบรมประสบความสำเร็จได้ และจรรุวรรณ ชูสงค์ และคณะ (2554 : 155) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ส่งผลให้บทเรียนน่าสนใจผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น ประการสำคัญคือการคัดเลือกผู้เข้ารับการอบรม การอบรมครั้งนี้ผู้เข้ารับการอบรมเป็นนักเรียนที่มีความสนใจและเห็นความสำคัญในการพัฒนาตนเองด้านการสร้างเสริมเอกลักษณ์ของชาติด้วยศิลปะมวยไทยโคราช เข้ารับการอบรมด้วยความสมัครใจ ส่วนใหญ่ตั้งใจฝึกปฏิบัติทักษะ ทำกิจกรรมกลุ่มและร่วมแสดงความคิดเห็นตลอดจนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างหลากหลายตามตารางฝึกอบรม

ดังนั้นการจัดหลักสูตรฝึกอบรมศิลปะมวยไทยโคราชเพื่อสร้างเสริมเอกลักษณ์ของชาติ จึงสามารถทำให้นักเรียนเกิดเอกลักษณ์ของชาติเพิ่มขึ้นได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- เขตร ศรียาภัย. 2550. **ปริทรรศน์มวยไทย**. : กรุงเทพฯ : มติชน.
- จารุวรรณ ชูสงค์, เสาวลักษณ์ รุ่งตะวันเรืองศรี และเยาวนิจ กิตติธรรกุล. 2554. การสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องระบบนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเขาค้อหงส์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน ม.อ. วิทยานุสรณ์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้. 4 (1), 9-22.
- จิรวรรณ นิยมใหม่. 2539. **ทัศนคติต่อวิชาพลศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย** ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาศาสตร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาญชัย รัตนวงศาวัต. 2550. **ทัศนคติของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในจังหวัดมหาสารคามต่อมวยไทย**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขามวยไทยศึกษา วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ชาญชัย ยมดิษฐ์, สุพันธ์ ชะใบรัมย์, เบญจมาศ มงคลนำ, วิลาวัลย์ ไชยอ่อน, อภิรัฐ ไพบูลย์. 2548. **รูปแบบกิจกรรมการพัฒนาและสร้างเสริมกีฬามวยไทยแบบบูรณาการในโครงการมหกรรมกีฬาภูมิภาคไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- ชนทัต มงคลศิลป์. 2550. **มวยลพบุรี**. ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- พระบริหารเทพธานี. 2541. **ประวัติชาติไทย เล่ม 2**. กรุงเทพฯ : โสภณการพิมพ์.
- พจนีย์ มั่งคั่ง. 2549. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมยุทธศาสตร์การสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. วารสารศึกษาศาสตร์. (17), 89-104.
- วาสนา คุณาอภิสิทธิ์. 2539. การสอนพลศึกษา. กรุงเทพฯ : วิทยพัฒน์.
- และคณะ. 2547. **คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-3)**. กรุงเทพมหานคร : ครูสภาลาดพร้าว.
- สันต์ ศูนย์กลาง. 2551. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างทักษะการปฏิบัติวิชาชีพเพื่อพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม สำหรับครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด. สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2540. **ศิลปะมวยไทย**. กรุงเทพฯ : ครูสภา
- สุวิมา ชื่นนท. 2551. การสร้างและพัฒนาคู่มือถอดธรรมจากนิทานชาดกสำหรับประชาชน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อดุล นาคะโร. 2551. การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองโดยใช้กิจกรรมแนะแนวสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด.สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การศึกษาความพร้อมด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จังหวัดราชบุรี
A Study of the Readiness for Managing Teaching and Learning Process towards the ASEAN
Economic Community : Secondary School Teachers of Science under Ratchaburi Secondary
Educational Service Area Office 8

ชุตินา เทพสวัสดิ์¹ และอนงค์ สระบัว²

¹สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

²อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความพร้อมด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของครู 2) เปรียบเทียบความพร้อมด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของครูจำแนกตามเพศ วุฒิ การศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จังหวัดราชบุรี จำนวน 132 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความพร้อมด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของครูมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีความตรงเท่ากับ .67 - 1.00 และ มีความเที่ยงเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว กรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใช้วิธีการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความพร้อมด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์ ตามลำดับ

2. ครูที่มีเพศและวุฒิการศึกษาที่ต่างกันมีความพร้อมด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกันมีความพร้อมด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 5 ปี มีความพร้อมมากกว่าครูที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป และครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในขนาดสถานศึกษาที่ต่างกันมีความพร้อมด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนในภาพรวมไม่แตกต่างกันแต่ในด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์กับด้านการวัดผลประเมินผลมีความพร้อมด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดเล็กมีความพร้อมมากกว่าครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดกลาง

คำสำคัญ : การเตรียมความพร้อม กระบวนการจัดการเรียนรู้ ประชาคมอาเซียน

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the readiness for learning process towards the AESAN Economic Community (AEC) of teachers; 2) to compare the readiness for learning process

towards the AEC of teachers classified by genders, degree, years of working and school sizes. The samples consisted of 132 secondary school teachers of science by simple random. The research instrument was a five rating scale questionnaire approved on score .67 – 1.00 of content validity and score .97 of reliability by the experts. The Statistics for analyzing the data were mean, standard deviation and One-way analysis of variance by Scheffe Method.

The research results were as follows :

1. The overall of the readiness for learning process towards the AEC of teachers was in high level. When considering each aspect, assessment and evaluation, content, curriculum teaching and learning, management teaching aids and materials, were in high level, respectively.
2. The data found no statistical relation between teachers' genders and teacher educational background on the readiness for managing teaching and learning process towards the AEC. However, there was significantly different at the level of .05 in years of working below five years possibly had readiness for managing teaching and learning process the teachers with ten years in addition, the teachers who work in the different sizes of the school had no significant difference in all aspects. The readiness for managing teaching and learning process towards the AEC relating to teaching aids and materials, and assessment and evaluation was significant different at the level of .05. However, secondary school teachers of science who work for small-sized schools had more readiness teaching and teachers in medium -sized schools.

Keywords : Readiness, Education Learning Process, ASEAN Community

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน: Spirit of ASEAN ในปีงบประมาณ 2553 โดยกำหนดเป้าหมาย/ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการไว้ 3 ประการ คือ 1) โรงเรียนที่เป็นศูนย์อาเซียนศึกษาทุกศูนย์มีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนได้อย่างมีคุณภาพ 2) ครูและนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักและเจตคติที่ดีเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน และ 3) ครูและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถใช้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศในการสื่อสารกับประเทศในประชาคมอาเซียน และได้กำหนดโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมในโครงการ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1, 2553, หน้า 8; อ้างถึงใน เฉลียว เกื้อนภา, 2554, หน้า 3) การจัดการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในยุคปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ทำให้มีการแข่งขันทางความรู้ เศรษฐกิจ และสังคมสูงขึ้นโดยเฉพาะในปี 2558 ที่ประเทศในกลุ่มอาเซียนจะรวมตัวกันเป็นหนึ่งเดียวภายใต้การใช้กฎบัตรอาเซียน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กและเยาวชนไทยรับมือความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นอย่างมีสติ และรู้เท่าทันสถานการณ์ กระบวนการจัดการศึกษาที่สมบูรณ์ควรประสาน ความร่วมมือกับทุกภาคส่วนจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นภารกิจการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะและเจตคติ (กรมอาเซียนศึกษา, 2552 ข, หน้า คำนำ) สืบเนื่องผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test หรือ O-NET) ของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีทั้งสิ้น 26 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2552 มีค่าคะแนนเฉลี่ย 31.82 ปีการศึกษา 2553 มีค่าคะแนนเฉลี่ย 38.20 และ ปีการศึกษา 2554 มีค่าคะแนนเฉลี่ย 28.59 จากค่าคะแนนเฉลี่ย 3 ปีย้อนหลังนั้น จะเห็นได้ว่าผลการสอบโอเน็ตของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มีแนวโน้มลดลง (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2555 : ออนไลน์) การศึกษามีความสำคัญในการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนให้เป็นรูปธรรมชัดเจน โดยกล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนามนุษย์ โดยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงโอกาสในการพัฒนาด้านต่างๆ อาทิ การศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต การฝึกอบรม นวัตกรรม การส่งเสริม การป้องกันคุณภาพการทำงานและการประกอบการ รวมถึงการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ การวิจัย การพัฒนา

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกลุ่มประชาสัมพันธ์ สำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงศึกษาธิการ, 2554) จากปัญหาดังกล่าวมาแล้วข้างต้น การเตรียมความพร้อมของครูและนักเรียน ที่จะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนสืบเนื่องมาจากผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (โอเน็ต) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ มีแนวโน้มลดลงทุกปี ดังนั้นส่วนภาคการศึกษาต้องพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสู่ประชาคมฯ เพราะการศึกษาคือกระบวนการหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มั่นคงและยั่งยืนอย่างเท่าเทียมกัน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การดำเนินงานเตรียมความพร้อมด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จังหวัดราชบุรี ซึ่งผลการศึกษา วิจัยจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาการดำเนินงาน และการบริหารงานการจัดการหลักสูตรอาเซียนศึกษา อีกทั้งยังเป็นสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่องาน ด้านวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพร้อมด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความพร้อมด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของครูกลุ่ม สาระ การเรียนรู้วิทยาศาสตร์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จังหวัดราชบุรีเมื่อจำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม เพื่อรวบรวมข้อมูลจากครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จังหวัดราชบุรี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน มีรายละเอียดของแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) ประกอบด้วย เพศ วุฒิการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพร้อมด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของครูกลุ่ม สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จังหวัดราชบุรี เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วย 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์ และด้านการวัดผลประเมินผล ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ผลการวิจัย

1. ความพร้อมด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จังหวัดราชบุรี ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านเนื้อหาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์ ตามลำดับ

2. ครูที่มีเพศและวุฒิการศึกษาที่ต่างกัน มีความพร้อมด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกันมีความพร้อมด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 5 ปีมีความพร้อมมากกว่าครูที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป และครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในขนาดสถานศึกษาที่ต่างกันมีความพร้อมด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนในภาพรวมไม่แตกต่างกันแต่ในด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์กับด้านการวัดผลประเมินผลมีความพร้อมด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดเล็กมีความพร้อมมากกว่าครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดกลาง

สรุปและอภิปรายผล

1. ครูวิทยาศาสตร์ที่มีเพศต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านมีความพร้อมด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ความพร้อม คือสภาพที่เตรียมพร้อมในการปฏิบัติหรือดำเนินกิจกรรมให้สามารถสำเร็จลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นผลมาจากการเตรียมตัวไว้แล้วสำหรับกิจกรรมนั้น เพื่อที่จะสามารถกระทำภารกิจอย่างใดอย่างหนึ่งในอนาคตได้อย่างราบรื่น และประสบความสำเร็จมากที่สุดหรือประสบปัญหาน้อยที่สุด (ปกรณกุลช อินทร์มงคล, 2550, หน้า 12) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรศ ทิวารัตชัย (2555, หน้า 52) ที่ได้ศึกษาเรื่องการเตรียมความพร้อมการบริหารจัดการในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสัตหีบเขตฐานทัพเรือ และเขตกองเรือยุทธการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนสู่ประชาคมอาเซียน พบว่า ครูเพศชาย และครูเพศหญิงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความพร้อมโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ครูวิทยาศาสตร์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านมีความพร้อมด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการกระบวนการเรียนการสอนเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเป็นเรื่องใหม่ที่ครูผู้สอนควรตระหนักถึงความสำคัญในการแสวงหาความรู้ ให้ความสนใจ และมีความกระตือรือร้นในเรื่องการศึกษา ค้นคว้า เพื่อหาแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และประกอบกับสถานศึกษามีการจัดอบรมสัมมนาให้ความรู้เรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนบ้างแล้วจึงส่งผลให้ครูมีความรู้ และความพร้อมด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่อาเซียนที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ขวัญชัย ใจเพชร (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพนักงานครูเทศบาลเมืองกำแพงเพชร ตามระดับการศึกษา พบว่า มีระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

3. ครูวิทยาศาสตร์ที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกันมีความพร้อมด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยครูที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 5 ปี มีความพร้อมมากกว่าครูที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปในทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี จะมีความต้องการในการพัฒนาตนเองมากกว่าครูที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี (พรศ ทิวารัตชัย (2555, หน้า 53) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นฤมล ปันรอด (2541, หน้า 156) ได้ศึกษา ความต้องการและการตอบสนองความต้องการในการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า กลุ่มประสบการณ์น้อยมีความต้องการและตอบสนองความต้องการการพัฒนาบุคลากรโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนครูผู้สอนกลุ่มประสบการณ์มากผลการเปรียบเทียบโดยรวมและ รายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของเฉลียว เกื้อนภา (2554, หน้า 102) ที่ศึกษาการดำเนินงานเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนเครือข่ายศูนย์อาเซียนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 พบว่า ในการรับรู้หรือทัศนคติบุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นเป็นการตีความของสารสนเทศของบุคคลที่จะตีความหรือ แปลความแตกต่างกันออกไปแม้เป็นเรื่องราวเดียวกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมของบุคคล ซึ่งประสบการณ์จากการทำงานก็เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลทำให้ประสบการณ์ของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน

4. ครูวิทยาศาสตร์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในขนาดสถานศึกษาต่างกันมีความพร้อมด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการบริหารจัดการพัฒนาการเรียนรู้อาเซียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย มีการวางแผนงานดำเนินการโดยประชุม คณะกรรมการ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในการดำเนินงาน ส่งเสริม สนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินงาน เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุ ครุภัณฑ์ เอกสาร ตลอดจนวางแผนพัฒนาครู บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554ก, หน้า 13-17) นอกจากนี้ผลการวิจัยของเมืองปาย รัฐสรวงกิจ (2555, หน้า 69) ที่ศึกษาความพร้อมและแนวทางการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 พบว่า ผู้บริหารและครูให้ความสำคัญต่อความพร้อมและแนวทางการจัดการเรียนรู้ทุกขั้นตอน ตั้งแต่การประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้อาเซียนศึกษา ชี้แจงทิศทางการและนโยบายของสถานศึกษาสู่การจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมประชุม อบรม และ

สัมมนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษา ซึ่งทำให้เกิดความพร้อม และเป็นแนวทางให้บุคลากรปฏิบัติงานและจัดความพร้อมการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์ กับด้านการวัดผลประเมินผลแต่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นฤมล มุลา (2542, หน้า 27) ที่ศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว พบว่าการบริหารโรงเรียนขนาดใหญ่มีความยุ่งยากซับซ้อน เพราะมีจำนวนนักเรียนและบุคลากรมากและโรงเรียนขนาดใหญ่มีทรัพยากร การบริหารงานมาก มีบุคลากรงบประมาณมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ถึงแม้ว่าการจัดโครงสร้างหรือขอบข่ายการบริหารของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะกำหนดไว้อย่างชัดเจน แต่ด้วยความพร้อมที่แตกต่างกันทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรอื่น ๆ ทำให้สถานศึกษาต่างขนาดกันมีความพร้อม ในด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาถึงองค์ประกอบหรือตัวแปรด้านอื่นที่ส่งผลต่อความพร้อมด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน
2. ควรศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อมุ่งสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการในโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กรมอาเซียน. 2552. **แนะนำให้รู้จักอาเซียน**. กรุงเทพฯ : กรมอาเซียน.
- ขวัญชัย จันทรเพชร. 2555. **การศึกษาสมรรถนะการปฏิบัติงานของพนักงานครูเทศบาลเมืองกำแพงเพชร**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เฉลียว เกื่อนภ. 2554. **การดำเนินงานเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนเครือข่ายศูนย์อาเซียนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- นฤมล ปันรอด. 2541. **ความต้องการและการตอบสนองความต้องการในการพัฒนาบุคลากรของ โรงเรียน “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา**. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นฤมล มุลา. 2542. **ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปรกรณ์ฤกษ์ อินทร์มงคล. 2550. **ความพร้อมของข้าราชการครูที่มีต่อการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- พรศ ทิวารัตน์ชัย. 2555. **การเตรียมความพร้อมการบริหารจัดการในชั้นเรียนของครูโรงเรียนสัทธิบทเขตฐานทัพเรือ และเขตกองเรือยุทธการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนสู่ประชาคมอาเซียน**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เมืองปาย รัฐพรพกิจ. 2555. **ความพร้อมและแนวทางการจัดการเรียนรู้ สู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนราชวินิต บางแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการกลุ่มประชาสัมพันธ์ สำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงศึกษาธิการ. 2554. **การจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน**. กรุงเทพฯ : เพจแมคเกอร์.

การพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการค่ายมวยไทยอาชีพ

Development of a Management Model of Professional Muaythai Camp

วัฒนา โคตรสมบัติ¹ ชาญชัย ยมดิษฐ์²

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอก วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

²อาจารย์สาขาวิชามวยไทยศึกษา วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการค่ายมวยไทยอาชีพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยหัวหน้าค่ายมวยผู้ฝึกสอน และนักมวย จำนวน 10 คนเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก หัวหน้าค่ายมวยที่จดทะเบียนกับนายทะเบียนของสำนักงานคณะกรรมการกีฬามวย จำนวน 364 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA), และผู้ที่อยู่ในสาขาอาชีพมวยไทยหรือมีบทบาทเกี่ยวข้องกับมวยไทย จำนวน 13 คน เพื่อใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง 2) แบบสอบถามมาตรฐานค่าเพื่อหาร่างรูปแบบการบริหารจัดการค่ายมวยไทยอาชีพ 3) เครื่องมือวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า และ 4) ชุดเครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ได้แก่แนวคำถามในการสนทนากลุ่มเพื่อตรวจสอบองค์ประกอบรูปแบบการบริหารจัดการค่ายมวยไทยอาชีพสถิติที่ใช้ในการวิจัย ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis:EFA)

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการค่ายมวยไทยอาชีพ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 23 ตัวบ่งชี้ คือ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการวางแผน (Planning) 8 ตัวบ่งชี้, องค์ประกอบที่ 2 ด้านการดำเนินการ (Doing) 3 ตัวบ่งชี้, องค์ประกอบที่ 3 ด้านการจัดองค์การ (Organizing) 7 ตัวบ่งชี้, องค์ประกอบที่ 4 ด้านการโน้มนำ (Leading) 2 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ 5 ด้านการควบคุม (Controlling) 3 ตัวบ่งชี้

คำสำคัญ : รูปแบบ การบริหารจัดการ ค่ายมวยไทยอาชีพ

Abstract

The purpose of the research was to develop a management model of Muaythai camp. The mix-methods of quantitative and qualitative was employed in the research.

The first sample group of 10 was chosen from heads of the camps, trainers of the camps, and professional boxers, from several Muaythai camps, for conducting the in-depth interview. Another sample group of 364, as heads of the camps which registered with the registrar under the supervision of Office of Boxing Commission, for conducting Exploratory Factor Analysis (EFA), and the other sample group of 13, as experts whose works related to Muaythai, for conducting Focus Group.

The instruments used in the study were 1) Structured Interview, 2) Five Point Likert Scales Questionnaires for collecting data regarding the construction of the model, 3) Questionnaire for surveying the factors necessary for forming the model, and 4) Focus Group led by a set of questions related to the factors necessary for forming the model. Statistics used were Percentage, Mean and Standard Deviation as well as Exploratory Factor analysis (EFA).

The research finding indicated that, to form the management model, it was composed of five key factors with 23 indicators, i.e., 1) Planning factor containing eight indicators, 2) Doing factor

containing three indicators, 3) Organizing factor containing seven indicators, 4) Leading factor containing two indicators, and 5) Controlling factor containing three indicators.

Keywords : Model, Administration and Management, MuayThai camp.

บทนำ

การพัฒนากีฬามวยไทยให้มีความเข้มแข็งในการเป็นกีฬาอาชีพและเป็นกีฬาเอกลักษณ์ของชาติที่เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย เป็นสิ่งที่การกีฬาแห่งประเทศไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยได้กำหนดไว้เป็นส่วนหนึ่งในแผนยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนากีฬาอาชีพถึง 3 แผน คือได้กำหนดเป็นกลยุทธ์ในแผนพัฒนากีฬาอาชีพของการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2555 - 2559 กำหนดไว้เป็นกลยุทธ์หลักที่สำคัญในแผนยุทธศาสตร์กีฬาอาชีพแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559 และยังกำหนดเป็นแผนเฉพาะภายใต้แผนยุทธศาสตร์มวยไทยแห่งชาติ พ.ศ.2555 - 2558 ซึ่งทั้ง 3 แผนดังกล่าวต่างให้ความสำคัญที่เหมือนกันคือ การพัฒนาค่ายมวยสู่มาตรฐานเป็นองค์กรกีฬาอาชีพ ตามเกณฑ์ของการกีฬาแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกีฬามวยซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการควบคุม กำกับส่งเสริม สนับสนุนมวยไทยอาชีพจึงได้แปลงยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องข้างต้นสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุในเป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์ตามที่กำหนดไว้(สำนักงานคณะกรรมการกีฬา ฝ่ายกีฬาอาชีพและกีฬามวย, ม.ป.ป., หน้า 1)

จากการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการกีฬามวย ด้านปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อหลัก และสำคัญต่อการพัฒนากีฬามวยไทย พบว่าค่ายมวยเป็นองค์ประกอบพื้นฐานหลักที่สำคัญอย่างยิ่งซึ่งนอกจากการมีบทบาทในการสร้าง และผลิตนักมวยแล้ว ค่ายมวยยังเป็นแหล่งรวมกำลังคนทางกีฬามวย สร้างงาน สร้างรายได้เป็นแหล่งเผยแพร่ อนุรักษ์มวยไทย และเป็นต้นน้ำที่สำคัญของการสร้างกีฬามวยให้ยั่งยืน อีกทั้งเป็นแหล่งพัฒนาเยาวชนห่างไกลจากยาเสพติด มีการนำกีฬามวยไทยมาใช้เป็นกิจกรรมในการสร้างเสริมสุขภาพ ถ้ามีมาตรฐานในการจัดการที่ดี ย่อมทำให้คุณค่าที่จะเกิดจากการมีค่ายมวยในชุมชน นำไปสู่ส่วนหนึ่งในการสร้างสังคมยุคใหม่ด้วยกิจกรรมมวยไทย แต่สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันคือการขาดมาตรฐานในการบริหารจัดการค่ายมวยที่เป็นระบบ ที่ผ่านมการทำค่ายมวยมักจะเกิดจากใจรักของหัวหน้าค่ายมวยเป็นสำคัญแต่เมื่อพลวัตรแห่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์ของวงการมวยที่มีความเป็นธุรกิจมากขึ้น ทำให้ค่ายมวยขนาดเล็กในชุมชน ค่ายมวยที่มีทุนรอนไม่เพียงพอต่างล้มหายไปพอสมควร ที่เหลือก็มีภาวะหนี้สิน ทำให้การพัฒนาสมรรถนะแก่นักมวย หรือการเผยแพร่อนุรักษ์ทำได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควรจะเป็น (สำนักงานคณะกรรมการกีฬา ฝ่ายกีฬาอาชีพและกีฬามวย, ม.ป.ป., หน้า 1)

การบริหารจัดการค่ายมวยที่ผ่านมาและเป็นอยู่ในปัจจุบันมีปัญหาที่สำคัญที่มีความท้าทายในการพัฒนากีฬามวยไทยให้ดำรงคงอยู่อย่างยั่งยืนในอนาคตหลากหลายประเด็นที่สำคัญคือ การไม่มีระบบการบริหารจัดการที่ดีของค่ายมวย ถือปฏิบัติอย่างไรมาก่อนหน้านั้น ก็ยังคงปฏิบัติกันสืบต่อไป การจัดการไม่สามารถปรับตัวให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์ในปัจจุบัน ไม่สามารถพัฒนาได้ตามยุคสมัย และความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างเหมาะสม การพัฒนาการดำเนินการของค่ายมวยยังไม่มี ความเข้มแข็งทางการเงิน หลายค่ายมวยที่ต้องล้มเลิกไปเพราะไม่มีทุน ขาดผู้ให้การสนับสนุน ไม่มีระบบการจัดการธุรกิจและสิทธิประโยชน์ที่ดีพอ ขาดระบบการควบคุมการดำเนินงานของค่ายมวย การไม่มีระเบียบปฏิบัติ ขาดมาตรฐานในการบริหารของค่ายมวยไทย ทำให้การพัฒนาค่ายมวยไทยไม่มีทิศทาง แต่การเติบโตของค่ายมวยไทยในต่างประเทศมีแนวโน้มที่จะได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้น ทำให้การจัดการการอนุรักษ์ไว้ซึ่งสิ่งที่ดีงามของมวยไทย ระบบการบริหารจัดการที่พอจะเป็นแนวทางในการพัฒนาค่ายมวยไทยให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งโลกเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยจึงถือเป็นเหตุผลสำคัญที่จะทำการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการค่ายมวยไทยอาชีพ อันจะเป็นแนวทางในการนำรูปแบบไปพัฒนาการบริหารจัดการในค่ายมวยไทยอาชีพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการค่ายมวยไทยอาชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่มุ่งศึกษารูปแบบการบริหารจัดการค่ายมวยไทยอาชีพ

2. ขอบเขตการพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการค่ายมวยไทยอาชีพ

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ รูปแบบการบริหารจัดการค่ายมวยไทยอาชีพ

- 1.1 ตัวแปรด้านการวางแผน (Planning)
- 1.2 ตัวแปรด้านการดำเนินการ การปฏิบัติ (Doing)
- 1.3 ตัวแปรด้านการจัดองค์การ (Organizing)
- 1.4 ตัวแปรด้านการโน้มนำ (Leading)
- 1.5 ตัวแปรด้านการควบคุม (Controlling)
- 1.6 ตัวแปรด้านการตรวจสอบ (Checking)
- 1.7 ตัวแปรด้านการปรับปรุง (Action)
- 1.8 ตัวแปรด้านงบประมาณ (Budgeting)
- 1.9 ตัวแปรด้านการจัดทำรายงาน (Reporting)

ประชากร

การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และ/หรือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชากรเป็นหัวหน้าค่ายมวยไทยอาชีพ จำนวน 3,890 คน ที่จดทะเบียนกับนายทะเบียน

เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 364 คน

การวิจัยเชิงคุณภาพ ในขั้นตอนที่ 4 กลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิและ/หรือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 คน โดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection Sampling Method)

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยเอกสาร (documentary research) เป็นการวิเคราะห์สภาพปัญหาและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการค่ายมวยไทยอาชีพ

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ เป็นการร่างรูปแบบการบริหารจัดการค่ายมวยไทยอาชีพ

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการจัดรูปแบบการบริหารจัดการค่ายมวยไทยอาชีพ ใช้วิธีวิจัยโดยการวิเคราะห์ปัจจัย (factor analysis) เพื่อทราบรูปแบบการบริหารจัดการค่ายมวยไทยอาชีพ

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบองค์ประกอบรูปแบบการบริหารจัดการค่ายมวยไทยอาชีพ โดยผู้ทรงคุณวุฒิและ/หรือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 คน โดยกระบวนการประชุมกลุ่ม (focus group) เพื่อสรุปผลการตรวจสอบองค์ประกอบรูปแบบการบริหารจัดการค่ายมวยไทยอาชีพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำราการบริหารจัดการ แนวคิด ทฤษฎีในประเทศ และต่างประเทศ และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ เพื่อนำเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ การบริหาร การจัดการ ใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการดำเนินการวิจัย

1.2 ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการค่ายมวยไทยอาชีพโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้ หัวหน้าค่ายมวย ผู้ฝึกสอนมวย นักมวยประกอบด้วย นายอาพันธ์ จันทร์ดี, นายธรรมากร ผ่องสุภา, ร.ท.วิชัย ราชานนท์, นายประชา วุฒิโสภากร, นายสมบุรณ์ นิรุติเมธี, นายบุญมี แผ้วพลสง, นายธนากร สอนดี, นายอุเทนอุทพันธ์, นายดีไชน์ ราชานนท์, นายเพชรกรังวาน ราชานนท์ โดยใช้เครื่องมือการสัมภาษณ์เชิงลึกที่จัดทำขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลผลการสัมภาษณ์ โดยการสังเคราะห์เนื้อหา แบบสัมภาษณ์และนำไปสร้างเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า(ratingscale) 5 ระดับ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยขั้นตอนที่ 2

2. การร่างรูปแบบการบริหารจัดการค่ายมวยไทยอาชีพ

2.1 สร้างแบบสอบถามที่ได้จากการสังเคราะห์เนื้อหาและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกในขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า(ratingscale) โดยระบุค่าคะแนนความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ ดังนี้

2.2 การสร้างแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอนตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา รายได้ ประสบการณ์การเป็นนักมวยอาชีพตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยหรือตัวแปรสังเกตได้ของรูปแบบการบริหารจัดการค่ายมวยไทยอาชีพและตัวบ่งชี้ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า (ratingscale) 5 ระดับ

การจัดรูปแบบการบริหารจัดการค่ายมวยไทยอาชีพ

3.1 เครื่องมือวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นแบบสอบถามที่ได้ในขั้นตอนที่ 2

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis: EFA) โดยใช้โปรแกรม SPSS ตามเทคนิคการวิเคราะห์เชิงสำรวจของ (กัลยาพานิชย์บัญชา, 2554, หน้า 202-214) มีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้1) ตรวจสอบเบื้องต้นว่าข้อมูลสามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้หรือไม่ โดยการพิจารณาเมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปร จากการใช้โปรแกรม SPSS ได้ค่าไกเซอร์-ไมเยอร์โอลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy: KMO-MSA) มากกว่า .70 ถึง 1 และค่า Bartlett's Test of Sphericity) มีนัยสำคัญ แสดงว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน เหมาะสมที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบ2) สกัดองค์ประกอบขั้นต้น (factor extraction) ใช้วิธี Principal Component Analysis โดยมีเกณฑ์กำหนดจำนวนองค์ประกอบ คือ ค่าไอเกน (eigenvalues) มากกว่า 1 และ Scree Plot เส้นกราฟเริ่มเป็นเส้นตรงขนานกับแกนนอน3) หมุนแกนองค์ประกอบ (factor rotation) เพื่อให้ได้องค์ประกอบร่วมที่ชัดเจน4) สร้างคะแนนองค์ประกอบ (factor score) เพื่อสร้างตัวแปรแฝงจากตัวแปรสังเกตได้5) ตั้งชื่อองค์ประกอบให้สื่อความหมายถึงตัวแปรทั้งหมดในองค์ประกอบ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการค่ายมวยไทยอาชีพ

การตรวจสอบองค์ประกอบรูปแบบการบริหารจัดการค่ายมวยไทยอาชีพ

ชุดเครื่องมือในการประชุมกลุ่ม (Focus group)เพื่อสรุปเป็นรูปแบบการบริหารจัดการค่ายมวยไทยอาชีพ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการบริหารจัดการค่ายมวยไทยอาชีพ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 23 ตัวบ่งชี้คือ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการวางแผน (Planning) ตัวบ่งชี้ จำนวน 8 ตัวองค์ประกอบที่ 2 ด้านการดำเนินการ (Doing) ตัวบ่งชี้ จำนวน 3 ตัวองค์ประกอบที่ 3 ด้านการจัดองค์การ (Organizing) ตัวบ่งชี้ จำนวน 7 ตัวองค์ประกอบที่ 4 ด้านการโน้มนำ (Leading) ตัวบ่งชี้ จำนวน 2 ตัวองค์ประกอบที่ 5 ด้านการควบคุม (Controlling) ตัวบ่งชี้ จำนวน 3 ตัว

อภิปรายผล

รูปแบบการบริหารจัดการค่ายมวยไทยอาชีพ ที่ได้จากการศึกษาวิจัย 4 ขั้นตอน ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาวินิจฉัยมา อภิปรายผล ดังนี้

รูปแบบการบริหารจัดการค่ายมวยไทยอาชีพประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการวางแผน (Planning), องค์ประกอบที่ 2 ด้านการดำเนินการ (Doing), องค์ประกอบที่ 3 ด้านการจัดองค์การ (Organizing), องค์ประกอบที่ 4 ด้านการโน้มนำ (Leading) และองค์ประกอบที่ 5 ด้านการควบคุม (Controlling)

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการวางแผน (Planning) มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญจันทร์ สังข์แก้วและคณะ (2551, บทคัดย่อ) การวิจัยพัฒนารูปแบบการจัดการธุรกิจชุมชน เพื่อการพึ่งตนเองตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ประเภทธุรกิจเกษตรของเกษตรกรปลูกมะขามหวานเพื่อการค้า จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรได้กำหนดทิศทางการพัฒนารูปแบบการจัดการองค์กร โดยกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ เป้าหมาย กลยุทธ์ นโยบาย และภารกิจ แล้วได้พัฒนาโครงสร้างองค์กร คณะกรรมการและกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ และมีความสอดคล้องกับ จงกล บดินทร์ แสงอาสาภิวิริยะ (2551, บทคัดย่อ) วิจัยเรื่องการดำเนินงานทางธุรกิจของกลุ่ม OTOP ในเขตอำเภอสันกำแพง กรณีศึกษาประเภทเครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่ง ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานทางธุรกิจผู้ประกอบการโอท็อปส่วนใหญ่มีการวางแผนการดำเนินงานประจำปีเพียงร้อยละ 50 ของผู้ประกอบการ โดยแบ่งเป็นการวางแผนการตลาด

ร้อยละ 57.1 การวางแผนการผลิตสินค้า ร้อยละ 35 ปัญหาที่พบในการดำเนินงานธุรกิจ มี 5 ประเด็น คือ ระบบเทคโนโลยีการ ออกแบบ (40%) ระบบบัญชีและการเงิน (39.3%) ระบบการตลาด (35.7%) และระบบการผลิตสินค้า (10.7%)

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการดำเนินการ (Doing) มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพล อินทร์ตัน (2554, บทคัดย่อ) ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการ เสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ด้านวินัยและการรักษาวินัย ด้านการสรรหา และการบรรจุแต่งตั้งและด้าน การออกจากราชการมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

องค์ประกอบที่ 3 ด้านการจัดองค์กร (Organizing) มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ นรีกานต์ อรรถอุดม (2553, บทคัดย่อ) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการองค์การ มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การและมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความผูกพันต่อองค์การ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ ปัญญาภาส (2555, บทคัดย่อ) ผลการวิจัยพบว่า ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีระดับปัญหาและอุปสรรคมากที่สุด คือ เรื่องช่องทางในการติดต่อสื่อสารและ การหาข้อมูลในด้านต่างๆให้กับนักศึกษา รองลงมาคือ เรื่องการพัฒนาปรับปรุงเว็บไซต์ของคณะในปัจจุบัน และมีปัญหา และอุปสรรคน้อยที่สุด คือ เรื่องสถานที่ตั้งของสถาบันอยู่ไกล และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัควี พิทาคำ, สมศักดิ์ บุญสาธ และอรวรรณ วังสมบัติ (2554, บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง สภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนจัดตั้งใหม่ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงราย ผลวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และ เมื่อแยกเป็นรายด้านใน 4 ด้าน ได้แก่ การสรรหาบุคลากร การพัฒนาบุคลากร การบำรุงรักษาบุคลากร และการให้ บุคลากรพ้นจากงาน มีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการโน้มนำ (Leading) มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทยา บุญรุ่ง (2554, บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเขต ภูมิภาคภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจด้านงานบุคลากรประกอบไปด้วย ลักษณะของ งาน ความสำเร็จของงาน และการยอมรับนับถือ ความก้าวหน้าในงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การศึกษาวิจัย เกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจของบุคลากร ประกอบไปด้วย ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น สภาพการทำงาน ค่าตอบแทน ความมั่นคงในงาน และความเป็นอยู่ส่วนตัว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และการศึกษาวิจัยระดับความพึง พอใจ เกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตภูมิภาคภาคใต้ ได้แก่ ด้านการจัดสรร อัตรากำลัง ด้านการสรรหาบุคลากร ด้านการคัดเลือก ด้านการบรรจุแต่งตั้งด้านการสร้างขวัญกำลังใจ และด้านการ ฝึกอบรมและพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

องค์ประกอบที่ 5 ด้านการควบคุม (Controlling) มีความสอดคล้องกับ จูริมาศ แก้วมณีชัย (2554, บทคัดย่อ) ที่ ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการทางการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอนาแก จังหวัด นครพนม ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการทางการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าครู เมื่อพิจารณาเป็นระยะด้าน พบว่า แตกต่างกัน จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านการตรวจสอบภายใน ด้านการบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ ด้านการคำนวณ ต้นทุนผลผลิต ด้านการวางแผนงบประมาณและด้านการบริหารสินทรัพย์ และด้านที่ไม่แตกต่างกัน จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการพัสดุโดยค่าเฉลี่ยของครูสูงกว่าผู้บริหาร ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน และ ด้านการบริหารสินทรัพย์ โดยค่าเฉลี่ยของผู้บริหารมีค่าสูงกว่าครูส่วนผลการเปรียบเทียบระดับการดำเนินการมาตรฐาน การจัดการทางการเงินในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามประเภทโรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนขยาย โอกาส และโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ค่ายมวยไทยอาชีพควรมีการหาวิธีการที่จะกระตุ้นหรือส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการในด้าน การ รายงานให้เป็นปัจจุบัน โดยอาจจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบด้านการรายงานโดยตรงในค่ายมวย ทั้งนี้ เพื่อให้การบริหารจัดการค่ายมวยไทยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันรูปแบบการบริหารจัดการค้าขายมวยไทยอาชีพพบว่า โมเดล สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงว่า โมเดลการวัดมีความตรงเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์ผลการตรวจสอบความ ตรง ดังนั้น ค่ายมวยไทยอาชีพสามารถนำรูปแบบการบริหารจัดการค้าขายมวยไทยอาชีพไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับ บริบทได้

1.3 การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการค้าขายมวยไทยอาชีพระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ การบริหารจัดการค้าขายมวยไทยอาชีพ ภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยด้านการดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด ในขณะที่ด้านการตรวจสอบ มีค่าเฉลี่ยความเป็นไปได้สูงที่สุด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่เอื้อและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการค้าขายมวยไทยอาชีพ

2.2 ควรมีการพัฒนาารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการค้าขายมวยไทย อาชีพ

2.3 ควรมีการวิจัยและพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการค้าขายมวยไทยอาชีพ

2.4 ควรมีการศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการค้าขายมวยไทยอาชีพ

2.5 ควรมีการศึกษาวิถัยอนาคตภาพของการบริหารจัดการค้าขายมวยไทยอาชีพในทศวรรษหน้า

เอกสารอ้างอิง

กรณีศึกษาเชิงนิรนัย. 2539. การพัฒนารูปแบบการประเมินประสิทธิผลองค์การของวิทยาลัยพยาบาล

สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยาลัยพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2553. แผนยุทธศาสตร์สร้างกีฬาไทยสู่ความเป็นเลิศพ.ศ. (2553 – 2559).

กรุงเทพฯ : เอกสารอัดสำเนา.

การกีฬาแห่งประเทศไทย. 2553. แผนยุทธศาสตร์กองทุนกีฬามวย และแผนปฏิบัติการ พ.ศ.(2554 – 2557).

เอกสารอัดสำเนา.

ภาทลง เย็นจิตน์. 2548. การพัฒนารูปแบบการดำเนินการศูนย์กีฬาตำบลของการกีฬาแห่งประเทศไทย. วิทยาลัยพนธ์

ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

กิตติมา ปรีดีดีล. 2529. ทฤษฎีบริหารองค์การ. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

คณะกรรมการการกีฬา วุฒิสภา. 2553. การบริหารจัดการและฟื้นฟูกีฬามวยไทยให้เป็นระบบ. เอกสารอัดสำเนา.

คณะกรรมการการกีฬา วุฒิสภา. 2553. ทิศทางการก้าวเดินกีฬามวยไทย อดีต ปัจจุบันและอนาคตเป็นระบบ.

เอกสารอัดสำเนา.

คณะกรรมการการกีฬา สภาผู้แทนราษฎร. 2546. แผนยุทธศาสตร์พัฒนามวยไทยสู่ระดับสากล. เอกสารอัดสำเนา.

จินตนา ศักดิ์ภู่อราม. 2545. การนำเสนอรูปแบบการบริหารโรงเรียนในกำกับของรัฐสำหรับประเทศไทย.

วิทยาลัยพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จุฑา ดิงศภัทย์. 2540. การศึกษาตัวบ่งชี้การพัฒนากีฬาของไทย การพัฒนาการกีฬาเพื่อการอาชีพ. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Argyris, Chris. 1987. *Personnel and Organization*. New York: Harper & Row Publishers.

Arnold, H.J. and D.C. Feldman. 1986. *Organizational Behavior*. Singapore: McGraw-Hill, Inc.

Bardo, J. W., and Hartman, J. J. 1982. *Urban Sociology: A Systematic Introduction*. U.S.A.: F. E. Peacock Publishers, Inc.

Bart, C.K. 1997. Industrial firms and the power of mission. *Industrial Marketing Management*.

Batten, T. R. 2003. *Community and Their Development*. London: Oxford University Press.

Bolles, R.C. 1967. *Theory of Motivation*. New York: Haper & Row, Publisher.

การพัฒนาารูปแบบกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทยเพื่อเพิ่มทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม The Development of Muaythai Conservation Activities Model to Enhance Social Capital of Culture

มานพ ตั้งเพชรศิริพงศ์¹ ชาญชัย ยมดิษฐ์²

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขามวยไทยศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

²อาจารย์สาขาวิชามวยไทยศึกษา วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทยเพื่อเพิ่มทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม และ 2) เพื่อหาคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทยเพื่อเพิ่มทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม เป็นการวิจัยและพัฒนา ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี ใช้วิธีการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบประเมิน แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทยเพื่อเพิ่มทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม ประกอบด้วย 4 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่ 1 พิธีการไหว้ครูมวยไทย กิจกรรมที่ 2 การไหว้ครูและการรำมวยไทย กิจกรรมที่ 3 การใช้ทักษะและแม่ไม้มวยไทย และกิจกรรมที่ 4 การออกกำลังกายด้วยศิลปะมวยไทย ทุนทางสังคม ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) จิตวิญญาณ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และ 3) ความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทย

คำสำคัญ : รูปแบบกิจกรรม อนุรักษ์มวยไทย ทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม

Abstract

The purposes of this research were 1) to develop Muaythai conservation activities model to enhance social capital of culture and 2) to find out the efficiency of Muaythai conservation activities model to enhance social capital of culture. This research was research and development. Mixed method was used in this research. The instruments used in this research were achievement test, evaluation form and questionnaire. The statistics used to analyze data were percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The results of this research were as follows :

1. Muaythai conservation activities model to enhance social capital of culture consisted of 4 activities : activity 1; Waikhru Muaythai , activity 2; Waikhru and Rai Rum Muaythai , activity 3; using skills and Mae Mai Muaythai and activity 4; exercising with kheetra Muaythai.

2. Social capital consisted of 3 components : 1) spirit 2) human relationship and 3) the satisfaction toward Muaythai conservation activities model.

Keywords : activities model, Muaythai conservation, social capital of culture

บทนำ

การพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้าหนึ่งสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงมากที่สุด คือ “การพัฒนาคน” คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ การที่จะพัฒนาหรือสร้างสรรค์ให้ประเทศไทยมีความเจริญ ก้าวไปสู่เป้าหมายสูงสุด จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณภาพของคนไทยเป็นอันดับแรก การพัฒนาคุณภาพของคนไทยจำเป็นต้องมีการพัฒนาภาครัฐและภาคเอกชนจะต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนา

เยาวชนไทยซึ่งเป็นอนาคตของชาติอันเป็นเป้าหมายหลักสำหรับการพัฒนาจึงต้องพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2554 : 3-4)

ภูมิปัญญาไทยเป็นองค์ความรู้ ความคิด ทักษะ และเจตคติของคนไทยที่สืบทอดจากบรรพบุรุษไทย สู่ลูกหลานไทยในปัจจุบันสู่อุณหาคต “มวยไทย” เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ เป็นสมบัติอันล้ำค่าที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ สักสมและสืบทอด มาจนถึงลูกหลานรุ่นต่อรุ่น สิ่งที่เป็นมรดกภูมิปัญญา หมายถึง สิ่งที่เป็นความรู้ ความคิด ทักษะ ความชำนาญ และเชี่ยวชาญที่แสดงออกเช่นเดียวกับศิลปะแม่ไม้มวยไทย มวยไทยมีวิวัฒนาการมาหลายยุคหลายสมัย โดยได้หลอมรวมเป็นตำรามวยไทย เป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวประจำชาติ และประเพณีการครอบครู การไหว้ครูเพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวกำลังใจ และให้ลูกศิษย์ได้แสดงออกถึงการเคารพในครูบาอาจารย์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชามวยไทยให้แก่ตน มวยไทยยังเป็นเครื่องมือในการฝึกฝนให้มีความรู้ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสติปัญญา ปฏิภาณ ไหวพริบซึ่งสามารถสื่อให้ชาวต่างชาติได้เข้าใจวัฒนธรรมไทยมากขึ้น (ปริชา กันธิยะ, 2557 : ค) ขณะเดียวกัน “มวยไทย” ได้เป็นเป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของชนชาติไทยมาตั้งแต่โบราณ เป็นการใช้อวัยวะเป็นอาวุธหรือที่เรียกว่า นวอาวุธ โดยมีทั้งหมด 9 อย่าง ได้แก่ มือ (2) เท้า (2) เข่า (2) ศอก (2) และศีรษะ (1) นับเป็นศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวที่เก่าแก่ มีเอกลักษณ์โดดเด่นประเภทหนึ่งของโลก บรรพบุรุษครูมวยและครูมวยแต่ละสำนักได้คิดค้นท่ามวยไทยที่มีชั้นเชิงและ ลีลามวย ซึ่งมีจุดเด่นแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ ทำให้เห็นถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทยที่ความรอบรู้ทั้งด้านศาสตร์และศิลป์ (สนธยา คุณปลื้ม, 2557 : ข)

วิชามวยไทยถูกถ่ายทอดเป็นมรดกจากรุ่นสู่รุ่นสืบทอดกันมาจกอดีตถึงปัจจุบันถือว่าเป็นทุนทางสังคม ที่มีอยู่ในตัวบุคคล ได้แก่ ความมีน้ำใจ ความเอื้ออาทร ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ความเป็นชุมชน และการได้รับการถ่ายทอดจากบรรพชน เช่น ภูมิปัญญา ประเพณี ความเชื่อ และวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน รวมทั้งสิ่งที่เป็นศักยภาพในการพัฒนาของชุมชน เป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดทุนทางสังคม อาทิ 1) ทุนทางวัฒนธรรมชุมชน เป็นสิ่งซึ่งผูกพันแนบแน่นกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน 2) กฎเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติ จารีต ประเพณี อันเป็นลักษณะเฉพาะอย่างของท้องถิ่นที่หล่อหลอมมาจากประสบการณ์ของคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง เป็นสำนึกร่วมของคนในชุมชนที่มุ่งสร้างระบบขึ้นมา 3) ภูมิปัญญาท้องถิ่น และกระบวนการเรียนรู้ที่ชุมชนสั่งสมมา 4) ระบบบรรณสิทธิ์และการจัดการทรัพยากรของชุมชน อันได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษ 5) ระบบความสัมพันธ์ ของคนในชุมชนที่มีลักษณะของครอบครัวเครือญาติ มีความเอื้ออาทร เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ 6) ทรัพยากรบุคคล ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ ผู้นำชาวบ้าน พระ ผู้อาวุโส ผู้นำเกษตรกร ประชาชนชาวบ้าน เหล่านี้มีความสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้าน การเสริมสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่น และการพึ่งตนเองอันเป็นเงื่อนไขของความเข้มแข็งของชุมชน และกลุ่มองค์กรชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมสาธารณะ เป็นกลุ่มที่รวมกันเป็น กลุ่มนักรัก กลุ่มอาชีพ กลุ่มศาสนา เพื่อทำกิจกรรมอันเกิดประโยชน์แก่ชุมชน (สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม ธนาคารออมสิน, 2541 : 47)

ดังนั้น ทุนทางสังคมมีความหมายครอบคลุมไปในหลาย ๆ บริบท เช่น ในเรื่องของวัฒนธรรม ได้แก่ เรื่องของภูมิปัญญา ประเพณี ความเชื่อ กฎเกณฑ์ จารีต หรือเรื่องของความเป็นชุมชน ได้แก่ ระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ความมีน้ำใจ ความเอื้ออาทร การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งเรื่องขององค์กรประชาชน เครือข่าย ผู้นำ เป็นต้น

ขณะเดียวกันความรู้ทางด้านศาสตร์และศิลป์ของมวยไทยเป็นทุนอันยิ่งใหญ่ของสังคมไทย ซึ่งชาญชัย ยมดิษฐ์ และคณะ (2548 : 17) ได้สรุปผลการวิจัยไว้ว่า มวยไทยเป็นทุนทางสังคม ดังนี้

1. วัฒนธรรมทางด้านศิลปะศาสตร์ มวยไทยเป็นศิลปะการต่อสู้ที่แฝงไว้ด้วยนวอาวุธที่สั่งสมถ่ายทอดกันมาช้านาน ตั้งแต่สร้างชาติ รักษาชาติไว้ด้วยอาวุธมวยไทยและมวยไทยต่อมือ
2. วัฒนธรรมด้านกีฬาและนันทนาการ มวยไทยถือเป็นการนันทนาการ และเป็นกีฬาที่ใช้แข่งขันกันในงานเทศกาลรื่นเริงตามประเพณี มีการพนันขันต่อกันเพื่อความสนุกสนานครื้นเครง และเป็นการแสดงออกในด้านความเป็นลูกผู้ชาย
3. วัฒนธรรมด้านมนุษยศาสตร์ ได้แก่ ความกตัญญูรู้คุณ และความโอบอ้อมอารี มีน้ำใจมวยไทยต้องเรียนจากครู ต้องไหว้ครู กตัญญูต่อครูอาจารย์ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ คนเป็นมวยจะต้องเป็นคนที่มีคุณลักษณะที่สอนได้ มีจิตใจงดงาม ไม่ทรยศต่อชาติ การทรยศต่อครูอาจารย์ และต่อชาติถือเป็นสิ่งอัปยศ (ชาญชัย ยมดิษฐ์, 2548 : 30-33)

การจัดกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทยเพื่อเพิ่มทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้จากการศึกษาเอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ และจากการสำรวจความต้องการของบุคลากรในโรงเรียนสระพระฆาตไพร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการสำรวจความต้องการ

รูปแบบกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทยเพื่อเพิ่มทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม และจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของผู้เชี่ยวชาญและ/หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย นายจรูญเดช อุลิต ปรมจารย์ ครูมวยไทย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โพธิ์สวัสดิ์ แสงสว่าง ปรมจารย์ครูมวยไทย อาจารย์ ดร.แสวง วิทย์พิทักษ์ กรรมการหลักสูตรมวยไทยศึกษา นายวีระ กัจฉศิริรินทร์ ผู้อำนวยการศูนย์อนุรักษ์ศิลปมวยไทยแห่งชาติ พ.อ.ดร.ประสารศิษฐ์ ศรีศักดิ์ ปรมจารย์ครูมวยไทย นายเดช ใจกล้า ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการกีฬามวย นายรอย ตั้งมูทาทาทิทรกุล ผู้อำนวยการวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและแพทย์แผนไทย นายสรวิชัย จุมเกษ ผู้ตัดสินมวยไทย การกีฬาแห่งประเทศไทย นายสวงศ์ วงศ์สุวรรณ ผู้บริหารโรงเรียนวัดลำพันบอง อ.หนองหญ้าไซ จ.สุพรรณบุรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมล วิเศษศิลป์ อาจารย์ผู้สอนมวยไทย สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชัยภูมิ นายเข้า วาทีโยธา อาจารย์ผู้สอนมวยไทย นายสุพันธ์ ชะใบรัมย์ อาจารย์สอนมวยไทยและวิทยากรมวยไทยในประเทศและต่างประเทศ และนางมณฑลทิพย์ รุ่งงามฤกษ์ ผู้อำนวยการส่วนไทยนิทัศน์ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม สรุปผลการจัดกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทยเพื่อเพิ่มทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรมประกอบด้วย 4 กิจกรรม คือ 1) พิธีการไหว้ครูมวยไทย 2) การไหว้ครูและการรำมวยไทย 3) การใช้ทักษะและแม่ไม้มวยไทยและ 4) การออกกำลังกายด้วยศิลปะมวยไทย

จากความสำคัญของการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์มวยไทยเพื่อเพิ่มทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรมและจากรายละเอียดของการวิจัยดังกล่าวที่บ่งชี้ว่ายังขาดการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ การจัดกิจกรรมการอนุรักษ์มวยไทยเพื่อเพิ่มทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรมที่ครอบคลุมสาระสำคัญตามแนวทางการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์มวยไทยเพื่อเพิ่มทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะ “พัฒนารูปแบบกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทยเพื่อเพิ่มทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม” เพื่อให้เป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนารูปแบบกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทย เพื่อเพิ่มทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรมแก่เยาวชนไทย ให้มีทุนทางจิตวิญญาณ ทุนทางภูมิปัญญา ทุนทางทรัพยากรมนุษย์ ทุนทางธรรมชาติและทุนในชุมชนตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทย เพื่อเพิ่มทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม
2. เพื่อหาคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทย เพื่อเพิ่มทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) แบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีระยะดำเนินการวิจัย 6 ระยะดังนี้

ตอนที่ 1 การวิจัย (Research : R₁) เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากแหล่งข้อมูลเอกสาร และบุคลากรโรงเรียนสระพระฆาตไพร บุคลากรในชุมชน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการอนุรักษ์มวยไทยเพื่อเพิ่มทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม

ตอนที่ 2 การพัฒนา (Development : D₁) เป็นการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทยเพื่อเพิ่มทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากตอนที่ 1 มาพัฒนารูปแบบกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทยเพื่อเพิ่มทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องของรูปแบบกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทย ผลการประเมินได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.96-1.00 ซึ่งเป็นค่าอยู่ในระดับสูง และผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 3 การวิจัย (Research : R₂) เป็นการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทย โดยใช้กรณีศึกษา (Case Study) กับนักเรียนโรงเรียนนาตาวันซ์ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา เป็นผู้ทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทยเพื่อเพิ่มทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม จำนวน 70 คน เป็นผู้ทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์มวยไทย ทดสอบก่อนทดลองและทดสอบหลังการทดลอง (The one Group Pretest – Posttest Design) แบบทดสอบความรู้ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.90-1.00 ค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.22-0.78 ค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.22 ขึ้นไป และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

ตอนที่ 4 การพัฒนา (Development : D₂) เป็นการนำรูปแบบกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทยเพื่อเพิ่มทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรมไปใช้กับสถานการณ์จริง โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนสระพระฆาตไพร 1 คน ครูผู้สอนโรงเรียนสระพระฆาตไพร 14 คน นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 72 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 9 คน ผู้ปกครองนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 72 ปราชญ์ชาวบ้านด้านมวยไทยและด้านวัฒนธรรม จำนวน 5 คน ผู้บริหารเทศบาล จำนวน 4 คน และเจ้าหน้าที่เทศบาล จำนวน 9 คน รวมจำนวน 186 คน แบบทดสอบความใช้กับนักเรียน

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 72 คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.90-1.00 ค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.24-0.86 ค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.24 ขึ้นไป และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98

ตอนที่ 5 การวิจัย (Research : R₃) การประเมินและปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมการอนุรักษ์มวยไทยเพื่อเพิ่มทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม ผู้วิจัยได้นำผลจากการใช้รูปแบบกิจกรรมการอนุรักษ์มวยไทยเพื่อเพิ่มทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรมที่ใช้ในสถานการณ์จริงในตอนต้นที่ 4 ได้แก่ รูปแบบกิจกรรม 4 กิจกรรม คือ พิธีไหว้ครูมวยไทย การไหว้ครูและการรำมวยไทย การใช้ทักษะและแม่ไม้มวยไทย และการออกกำลังกายด้วยศิลปะมวยไทย การประเมินทุนทางสังคม 3 ด้าน ประกอบด้วย ทุนทางสังคมด้านจิตวิญญาณ ทุนทางสังคมด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์มวยไทยเพื่อเพิ่มทุนทางสังคม โดยการทำประชาพิจารณ์จากครูพลศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม ในวันที่ 11 พฤศจิกายน 2557 ที่โรงเรียนสระพระฆาตไพร จำนวน 20 คน ซึ่งผลการทำประชาพิจารณ์ ผู้วิจัยนำไปปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการวิจัย (Research) และพัฒนา (Development) ตั้งแต่ตอนที่ 1-5

ตอนที่ 6 การพัฒนา (Development : D₃) การปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมการอนุรักษ์มวยไทยเพื่อเพิ่มทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรมที่ผ่านการพิจารณา โดยการทำประชาพิจารณ์นำผลสรุปของครูพลศึกษาที่ได้จากการทำประชาพิจารณ์ ผู้วิจัยนำไปสรุปเพื่อให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อให้รูปแบบกิจกรรมการอนุรักษ์มวยไทยเพื่อเพิ่มทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถนำรูปแบบกิจกรรมอนุรักษ์ไปใช้ได้จริง

ผลการวิจัย

ลำดับที่	ประเด็นการพิจารณา	ข้อเสนอแนะ
1	รูปแบบกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทย ประกอบด้วย 4 กิจกรรม กิจกรรมที่ 1 พิธีไหว้ครูมวยไทย กิจกรรมที่ 2 การไหว้ครูและรำมวยไทย กิจกรรมที่ 3 การใช้ทักษะและแม่ไม้มวยไทย กิจกรรมที่ 4 การออกกำลังกายด้วยศิลปะมวยไทย	เหมาะสม เหมาะสม เหมาะสม เหมาะสม เหมาะสม
2	รูปแบบกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทยเพื่อเพิ่มทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม ประกอบ 3 ด้าน 1. ทุนทางสังคมด้านจิตวิญญาณ 2. ทุนทางสังคมด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 3. ความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทยเพื่อเพิ่มทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม	เหมาะสม เหมาะสม เหมาะสม เหมาะสม

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ด้านการวัดทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม พบว่าจะต้องวัดทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม 3 ด้าน คือ วัดทุนทางสังคมด้านจิตวิญญาณ วัดทุนทางสังคมด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และวัดความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทย ผลการศึกษามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริเพ็ญ ยวระโนภาส (2552) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ทุนทางสังคมเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษาบ้านเปิด หมู่ 7 ตำบลโพนแพง อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนที่แสดงให้เห็นถึงความมั่นคงในทุนทางสังคมที่เข้มแข็งเหนียวแน่น โดยชุมชนบ้านเปิดมีทุนทางสังคมที่แสดงถึงความเข้มแข็ง ดังนี้

1. ทุนทางธรรมชาติในชุมชน ซึ่งประกอบด้วย แหล่งน้ำ คือลำห้วยแฉะแม่ ลำห้วยเลิงบ่อสังข์ หนองกันถั่ว หนองอู๋ มีที่สาธารณะคือ ดอนเจ้าปู่ ซึ่งในทุกๆปีจะมีพิธีกรรมทางศาสนาและพิธีกรรมทางความเชื่อของคนในชุมชนซึ่งบริเวณดอนเจ้าปู่และเลิงบ่อสังข์จะเป็นพื้นที่ทำเกลือเลิง ซึ่งทุกคนปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันตามที่ได้รับมอบหมายก่อให้เกิดความสามัคคี

2. ทุนทางบุคคลในชุมชน ประกอบด้วย หมอพรหมณ์ หมอสุด หมอสมุนไพโร เป็นบุคคลที่สร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้ด้วยภูมิปัญญา ความรู้ ความสามารถในศาสตร์เฉพาะด้านของแต่ละบุคคล

3. ทุนองค์กรในชุมชน ซึ่งในชุมชนบ้านเปิด มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งเป็นกลุ่มที่เป็นทางการมีการบริหารจัดการที่ดี มีการแบ่งเงินปันผลทุกปี จำนวนผู้ถือหุ้นก็เพิ่มขึ้น นั้นแสดงให้เห็นว่ากลุ่มทุนองค์กรนั้นมีความซื่อสัตย์ สามัคคี

ทำให้ชุมชนเข้มแข็งได้และยังมีกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ เช่น กลุ่มหมอแคน กลุ่มจักสาน ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติรักษาไว้กับเงินทุนที่มีส่วนเสริมสร้างให้ชุมชนเกิดความสามัคคี และเกิดความเข้มแข็งของทุกคน

4. ทูทางวัฒนธรรมในชุมชน คนในชุมชนมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สามัคคี จึงส่งผลถึงความมั่นคงของทุนวัฒนธรรมในชุมชนอันเป็นพื้นฐานการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน ด้วยกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญา ตลอดจนค่านิยมที่ดี ความเชื่อ ข้อห้าม จารีตประเพณีที่ยังมีการสืบทอดจากรุ่นหนึ่งสู่อีกหนึ่ง ความสามารถในการปรับตัวของคนในชุมชนได้อย่างกลมกลืนและลงตัวต่อสภาพการณ์ต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงจากภายนอกชุมชน จึงทำให้คนในชุมชนบ้านเป็ดมีการดำรงชีวิตด้วยความมั่นคง มีความเชื่อมั่นและภาคภูมิใจต่อลักษณะความเป็นตัวตนของชุมชนตัวเอง ที่เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความเข้มแข็งของทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางสังคมต่อไป

ผลจากการนำรูปแบบกิจกรรมอนุรักษ์มรดกไทยเพื่อเพิ่มทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรมไปใช้ในสถานการณ์จริงกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสระพระขมาตไพร อำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัย พบว่าการวัดทุนทางสังคมด้านองค์ความรู้ มีการวัดก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 ผลการวัดทุนทางสังคมด้านวัฒนธรรม 3 ด้านประกอบด้วย การวัดทุนทางสังคมด้านจิตวิญญาณ การวัดทุนทางสังคมด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการวัดความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมอนุรักษ์มรดกไทย ผลการวิจัยในแต่ละด้านพบว่า การวัดทุนทางสังคมด้านจิตวิญญาณพบว่าทุกข้อมีความเหมาะสมมาก ข้อ 6 มวยไทยช่วยอนุรักษ์ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ข้อ 4 พิธีไหว้ครูทำให้ยึดมั่นศาสนาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ข้อ 5 พิธีไหว้ครูมวยไทยทำให้เกิดความรัก เคารพ บิดา มารดา ครูอาจารย์ ข้อ 1 กิจกรรมมวยไทยช่วยให้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ทักษะ เชาว์ปัญญา สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ข้อ 2 กิจกรรมมวยไทยช่วยสร้างคนให้เป็นคนดี มีจิตวิญญาณที่แน่นอน และข้อ 3 กิจกรรมมวยไทยช่วยให้จิตใจสงบมีสมาธิ เข้มแข็ง อดทน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรพรรณ ดวงมังกร (2545) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ทรรศนะด้านจิตวิญญาณในสังคมอีสาน (SPIRITUAL PERSPECTIVES IN ISAN SOCIETY) ผลการวิจัยพบว่า “จิตวิญญาณ” ประกอบด้วย 2 มิติได้แก่ พลังชีวิต และภาวะเหนือตนเอง กล่าวคือ พลังชีวิตจะได้ออกมาที่บุคคลได้รับกำลังใจ มีความหวัง มีความเชื่อ มีความศรัทธา มีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ และความรู้สึกมีคุณค่า ทำให้บุคคลมีความมุ่งมั่นที่จะหาคำตอบให้กับชีวิต โดยการหาความหมายและเป้าหมายของชีวิต เห็นความสัมพันธ์ในการดำรงชีวิตกับธรรมชาตินำไปสู่การพัฒนาจิตวิญญาณในระดับสูงสุด คือภาวะเหนือตนเอง เพื่อให้เกิดความผาสุก ความสมบูรณ์ในชีวิต และมีความกลมกลืนในการดำรงชีวิตกับธรรมชาติ และผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า คุณลักษณะของจิตวิญญาณ ประกอบด้วย 2 มิติ ได้แก่ ธรรมชาติของมนุษย์ และสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ลักษณะที่เป็นธรรมชาติของมนุษย์ได้แก่ ความหวัง การมีเกียรติ มีฐานะ ได้รับการยอมรับ มีความอบอุ่น ทำให้มีกำลังใจ เป็นการได้สัมผัสจิตวิญญาณในระดับของคนที่ไป ส่วนจิตวิญญาณในลักษณะที่เป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ ผู้ที่จะเข้าถึงได้ต้องมีความเพียรในการปฏิบัติ โดยใช้ศาสนาเป็นสิ่งที่เชื่อมโยง และต้องมีผล 5 คือ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา สำหรับการใช้คำเรียกที่บ่งบอกถึงคุณลักษณะของจิตวิญญาณในสังคมอีสานได้แก่ คำว่า “จิต” และคำว่า “ขวัญ”

ด้านความต้องการมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ด้านการประสานสัมพันธ์ พบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมมาก ข้อ 5 ข้าพเจ้าพยายามที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์มรดกไทย ข้อ 4 ข้าพเจ้าพยายามจะเข้าร่วมกิจกรรมกับบุคคลอื่นเมื่อมีโอกาส ข้อ 2 ข้าพเจ้าพยายามที่จะมีความสัมพันธ์สนิทสนมกับคนทั่วไป ข้อ 3 ข้าพเจ้าพยายามพูดคุยทักทายเพื่อสนทนากับบุคคลอื่น และข้อ 1 ข้าพเจ้าพยายามที่จะอยู่ใกล้ๆผู้อื่น ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับ สลิลทิพย์ จันทะยานี (2550, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลการฝึกทักษะการสื่อสารแบบเปิดใจที่มีต่อประสิทธิภาพในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมการฝึกทักษะการสื่อสารแบบเปิดใจที่ออกแบบโปรแกรมโดยยึดหลักการและแนวคิดของ นาซิโซ และเบอเคต์ที่เชื่อว่าทักษะการสื่อสารแบบเปิดใจเป็นพฤติกรรมที่นำไปสู่การมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีประสิทธิภาพ เป็นทักษะที่เน้นให้เกิดการทราบและเข้าใจความต้องการทั้งของตนเองผู้อื่น โดยให้ความสำคัญกับความต้องการของทั้งสองฝ่ายอย่างเท่าเทียมกัน และจัดการให้เกิดการบรรลุความต้องการของทั้งตนเองและผู้อื่นสามารถทำให้นักศึกษามีพฤติกรรมมีความสื่อสารแบบเปิดใจเพิ่มขึ้นและทำให้นักศึกษามีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากขึ้น

การวัดทุนทางสังคมด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการควบคุมทุกข้อมีความเหมาะสมมาก ข้อ 6 ข้าพเจ้าพร้อมที่จะเป็นมิตรกับบุคคลอื่นเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทย ข้อ 7 ความสัมพันธ์ส่วนตัวของข้าพเจ้ากับคนอื่นเป็นไปในทางสร้างสรรค์ ข้อ 10 ข้าพเจ้าต้องการให้บุคคลอื่นปฏิบัติต่อข้าพเจ้าอย่างเป็นมิตร ข้อ 9 ข้าพเจ้าต้องการที่จะมีบทบาทในกิจกรรมมวยไทยเมื่อข้าพเจ้าอยู่ร่วมกับคนอื่น และข้อ 8 ข้าพเจ้าชอบให้ผู้อื่นเชิญชวนให้มีส่วนร่วมใน

กิจกรรม ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับ ญัตตินรินทร์ ปอศิริ (2556) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบตามมาตรฐานคุณวุฒิ (TQF) ระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ ได้ตัวบ่งชี้จำนวน 32 ตัวบ่งชี้ จำแนกตามองค์ประกอบดังนี้ 1.1 องค์ประกอบที่ 1 มีความไวในการรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น มีมุมเชิงบวก มีวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคม จำนวน 10 ตัวบ่งชี้ 1.2 องค์ประกอบที่ 2 มีความเอาใจใส่ช่วยเหลือและเอื้อต่อการแก้ปัญหาในกลุ่มและระหว่างกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์ จำนวน 10 ตัวบ่งชี้ และ 1.3 องค์ประกอบที่ 3 มีภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จำนวน 12 ตัวบ่งชี้

การวัดทุนทางสังคมด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านความรักใคร่ผูกพัน พบว่า มีระดับความเหมาะสมข้อ 14 ข้าพเจ้าต้องการให้ผู้อื่นรักใคร่เมื่อเข้าร่วมกิจกรรม ข้อ 13 ข้าพเจ้าเป็นบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทในกิจกรรมมวยไทย และข้อ 12 ข้าพเจ้าต้องการให้บุคคลอื่นปฏิบัติต่อข้าพเจ้าอย่างใกล้ชิดสนิทสนม ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับ วิมล หนองพงษ์ (2538) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง การแสดงออกของบุคคลอื่นจะนำมาซึ่งการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น ได้แก่ การเข้าใจตนเอง และผู้อื่น ความเป็นส่วนตัวของตนเอง การยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่น ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่น และการให้และการรับ และซัลลิแวน (George & Cristiani, 1995 : 51) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นกระบวนการคิด การรับรู้หรือแม้แต่ความฝันล้วนเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยเขาให้ความสำคัญกับความสัมพัทธ์ระหว่างบุคคลว่ามีอิทธิพลที่สำคัญที่กำหนดบุคลิกภาพของมนุษย์

การวัดความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทย ด้านสถานที่ในการจัดกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทย พบว่า มีระดับความเหมาะสมมาก ข้อ 1 สถานที่ในการจัดกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทยมีความเหมาะสม ข้อ 2 สถานที่ในการจัดกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทยมีการบริการอำนวยความสะดวกในการเข้าร่วม ข้อ 3 สถานที่ในการจัดกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทยมีห้องสุขาที่เพียงพอ ข้อ 5 สถานที่ในการจัดกิจกรรมมีความร่มรื่นบรรยากาศดี และข้อ 4 สถานที่ในการจัดกิจกรรมมีวัสดุอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับด้านความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมอนุรักษ์มวยไทย เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเฉพาะโรงเรียนสระพระขมาดไพโร อำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา จึงเป็นข้อจำกัดด้านบริบท ผู้วิจัยจึงสรุปผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้ ความพึงพอใจด้านวิทยากร มีค่าเฉลี่ยสูงและมีความเหมาะสมมากทุกข้อ สรุปเรียงลำดับดังนี้ วิทยากรมีเอกลักษณ์บ่งบอกชัดเจนถึงความ เป็นครูมวยไทย วิทยากรเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถน่าเชื่อถือ วิทยากรจัดกระบวนการเรียนรู้และจัดกิจกรรมได้อย่าง สนุกสนาน วิทยากรจัดกระบวนการเรียนรู้และจัดกิจกรรมตามขั้นตอนเหมาะสมกับผู้เรียนและวิทยากรจัดกระบวนการ เรียนรู้และจัดกิจกรรมได้อย่างปลอดภัย

เอกสารอ้างอิง

- ชาญชัย ยมดิษฐ์ และคณะ. 2548. รูปแบบกิจกรรมการพัฒนาและสร้างเสริมกีฬามวยไทยแบบบูรณาการในโครงการมหกรรม กีฬามุมิปัญญาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- ประเวศ วะสี. 2542. ชุมชนเข้มแข็ง ทูทางสังคมของไทย. หนังสือชุดชุมชนเข้มแข็ง ลำดับที่ 1 สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม. ธนาคารออมสิน.
- ปัญญา ไกรทัศน์. 2524. มวยไทยยอดศิลปะการต่อสู้ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิพิธการพิมพ์.

การพัฒนาทักษะฝีมือการวาดภาพของนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยใช้กระบวนการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์
The Development of Drawing Skill by Using Artistic Process on Scientific
Illustrations for Students from Art Education Branch,
Muban Chom Bueng Rajabhat University

ณรงค์ศักดิ์ สุขแก้วมณี

สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาทักษะฝีมือทางศิลปะโดยใช้กระบวนการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องทักษะการวาดภาพโดยใช้กระบวนการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษา ก่อนเรียนระหว่างเรียน และหลังเรียน 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงที่มีต่อการเรียนโดยใช้กระบวนการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1/2555 เรียนวิชาวาดเส้น และองค์ประกอบศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 แผน ใช้เวลาสอนทั้งหมด 24 ชั่วโมง แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ และแบบสอบถามความคิดเห็น สถิติที่ใช้ คือ สูตร t-test แบบ Dependent 1) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ 2) เปรียบเทียบความสามารถในการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ของนักศึกษา ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ และ 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ โดยหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.)

ผลการวิจัย พบว่า

1) นักศึกษามีการพัฒนาทักษะฝีมือทางด้านศิลปะด้วยกระบวนการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$ โดยพบว่า ความสามารถและทักษะฝีมือในการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์หลังจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรม

2) ผลการเรียนรู้เรื่องการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังจัดกิจกรรมการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$ โดยพบว่า ผลการเรียนรู้หลังจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรม ด้วยปัจจัยจากที่นักศึกษาได้มีการฝึกฝนการวาดภาพ การสังเกตจากของจริงอย่างละเอียด การนำขั้นตอนและวิธีการศึกษาสิ่งที่วาดด้วยกระบวนการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์อย่างถูกต้อง

3) นักศึกษาพอใจกับการจัดกิจกรรมการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนาทักษะฝีมือการวาดภาพ ภาพวาดทางวิทยาศาสตร์

Abstract

The research purposes were 1) to study and develop drawing skills by using artistic process on scientific illustrations for students from Art Education Department, Muban Chombung Rajabhat University; 2) to compare achievement of the drawing skills by using the process on scientific Illustration for students from Art Education before, during, and after the course. 3) to survey students' opinion and satisfaction towards the learning process on scientific illustrations. The sample group

was 30 volunteer freshmen, from Art Education Department, Faculties of Humanities and Social Sciences, Muban Chombueng Rajabhat University, enrolled in Drawing and Composition Course, in the first semester, 2012. The instruments employed to collect data consisted of six lesson plans taught in a total period of 24 hours, the learning achievement evaluation form, and the opinion assessment form. The statistics used was dependent t-test which included arithmetic means, standard deviations, in aiming at 1) comparing the learning outcomes before and after Scientific Illustration Program, 2) comparing the students' skills by using artistic process before and after the Scientific Illustrations Program and, (3) surveying the students' opinion after finishing Scientific illustration program.

The findings were as follows:

1. The learning skills were improved statistically at the significance level of $p < 0.05$. In addition, the learning outcomes after the completion of the program were higher than before participation of the program, especially on drawing skills.

2. The scientific illustrating knowledge was also improved at the significance level of $p < 0.05$. The learning achievement after the completion of the program; moreover, was higher than before participation of the program. The major factors of achievements were from training on drawing, intensive observation of actual objects to be drawn and, stepwise introduction of correct scientific illustration processes.

3. The students had positive attitude and were satisfied with the learning program at 'high' level.

keywords : Development of Drawing Skills on Scientific Illustrations

บทนำ

จากคำกล่าวของสุภาชิตจันว่า “ภาพหนึ่งภาพ มีความหมายมากกว่าคำหนึ่งพันคำ” ภาพจัดได้ว่าเป็นสื่อสากลที่มนุษย์มองเห็นแล้ว สามารถเข้าใจได้โดยไม่ต้องใช้คำอธิบายให้มากมาย ภาพวาดนำมาใช้งานในด้านต่าง ๆ รวมถึงการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้นั้นมีวิธีการอันหลากหลายวิธีอันเกิดมาจากกระบวนการถ่ายทอดของมนุษย์ ภาพวาดจึงได้กลายเป็นเครื่องมือบันทึกเรื่องราวความเป็นมาเพื่อประกอบคำอธิบาย ไขข้อข้องใจต่าง ๆ ทำให้เรื่องราวที่ยากกลับกลายเป็นง่ายเมื่อใช้ภาพเข้ามาช่วยภาพวาดจึงเข้าไปมีส่วนร่วมอยู่ในทุกสาขาวิชาการไม่เว้นแวดวงวิทยาศาสตร์และ เมื่อนำภาพวาดมาใช้ประกอบเรื่องราวทางวิทยาศาสตร์ เราจึงเรียกภาพเหล่านั้นว่า “ภาพวาดทางวิทยาศาสตร์” เป็นการถ่ายทอดรายละเอียดของตัวอย่างที่มีอยู่จริงให้เหมือนจริงถูกต้องทั้งลักษณะ ขนาด สัดส่วนตามทฤษฎีวิทยาศาสตร์ และไม่ตกแต่งให้สวยงามจนผิดไปจากความเป็นจริง ในขณะที่ภาพวาดโดยทั่วไปอาจเน้นที่การถ่ายทอดทोनสี ถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกของศิลปินอาจไม่เหมือนจริง ซึ่งบางครั้งผู้ดูภาพก็ต้องอาศัยการตีความ ทำความเข้าใจภาพและอธิบาย ความหมายความรู้สึกได้หลากหลาย แต่อย่างไรก็ตามเทคนิคที่ใช้ในการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ไม่แตกต่างจากการวาดภาพในเชิงศิลปะแต่อย่างใด เพราะถึงแม้ภาพวาดทางวิทยาศาสตร์จะเน้นที่ความถูกต้องประกอบกับต้องมีข้อมูลที่แม่นยำเป็นหลัก แต่ก็ต้องไม่ละทิ้งแง่มุมความสวยงามเชิงศิลปะมีกระบวนการดังนี้ เตรียมการวาดภาพ ศึกษาข้อมูลอย่างละเอียด ร่างภาพ ให้แสงเงา ลอกภาพร่างบนกระดาษจริง การลงน้ำหนัก และตรวจสอบขั้นตอนสุดท้าย (ศศิวิมล แสงผล, 2547)

สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ได้มีวิชาการสอนทางด้านศิลปะต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐาน ที่ผู้เรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจเพื่อที่จะนำไปถ่ายทอดในวิชาชีพได้ สิ่งที่สำคัญเป็นอย่างมากคือ ทักษะทางการวาดภาพและการระบายสีเป็นพื้นฐานในการที่จะนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์มีความเหมาะสมเป็นอย่างมาก จากการสังเกตผลงานนักศึกษาที่มาเรียนสาขาศิลปศึกษา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีพื้นฐานที่แตกต่างกัน ต้องได้รับการฝึกและพัฒนาที่เพิ่มมากขึ้นด้วยกระบวนการที่หลากหลาย ซึ่งการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์เป็นการวาดภาพที่แตกต่างจากการวาดภาพโดยทั่วไป ในส่วนที่ผู้เรียนจะได้รับรู้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและเป็นจริงสามารถตรวจสอบพิสูจน์ได้ การวัดด้วยมาตราส่วน (scale) ที่ถูกต้อง ตลอดจนจนถึงการค้นคว้าข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นความ

แปลกใหม่ เช่น พฤษศาสตร์ กีฏวิทยา ชีววิทยา เป็นต้น ดังนั้นแล้วต้องได้รับการอบรมการจัดกิจกรรมที่จะเพื่อความสามารถของผู้เรียนให้มีพื้นฐานศิลปะทางด้านการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจในการพัฒนาความสามารถทางการวาดภาพให้กับผู้เรียนด้วยการจัดกระบวนการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการศึกษาที่เป็นการนำองค์ความรู้ศาสตร์ทางด้านศิลปะกับศาสตร์ทางด้านวิทยาศาสตร์มาบูรณาการร่วมกัน ช่วยส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะที่เพิ่มมากขึ้น เข้าใจและส่งผลให้นักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อการนำองค์ความรู้การวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ และเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีพัฒนาการทางการเรียนศิลปศึกษาตามศักยภาพของตนที่จะเป็นพื้นฐานที่ดีในการนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนด้านอื่น ๆ ที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะฝีมือทางศิลปะ โดยใช้กระบวนการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องทักษะการวาดภาพโดยใช้กระบวนการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงที่มีต่อการเรียนโดยใช้กระบวนการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษา สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จำนวน 30 คน จากการคัดเลือกแบบเจาะจงในรายวิชา วาดเส้น องค์ประกอบศิลป์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 6 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ประวัติศาสตร์ภาพวาดทางวิทยาศาสตร์ หลักการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ การร่างภาพแมลงด้วยดินสอ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 การลงแสงเงาด้วยเทคนิคดินสอ (Pencil) “แมลงในมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง” การลอกลายภาพร่าง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การลงแสงเงาด้วยเทคนิคลายเส้นปากกา (Pen and Ink)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การบันทึกข้อมูลนอกสถานที่โดยใช้สมุดบันทึก (Field Sketch)

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 สีน้ำในงานภาพวาดทางวิทยาศาสตร์ วงจรสี การระบายสีน้ำเทคนิคต่าง ๆ เทคนิคการผสมสี การฝึกการใช้พู่กันเบอร์ต่าง ๆ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 การลงสีน้ำ “สิ่งมีชีวิตในบริเวณมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง”

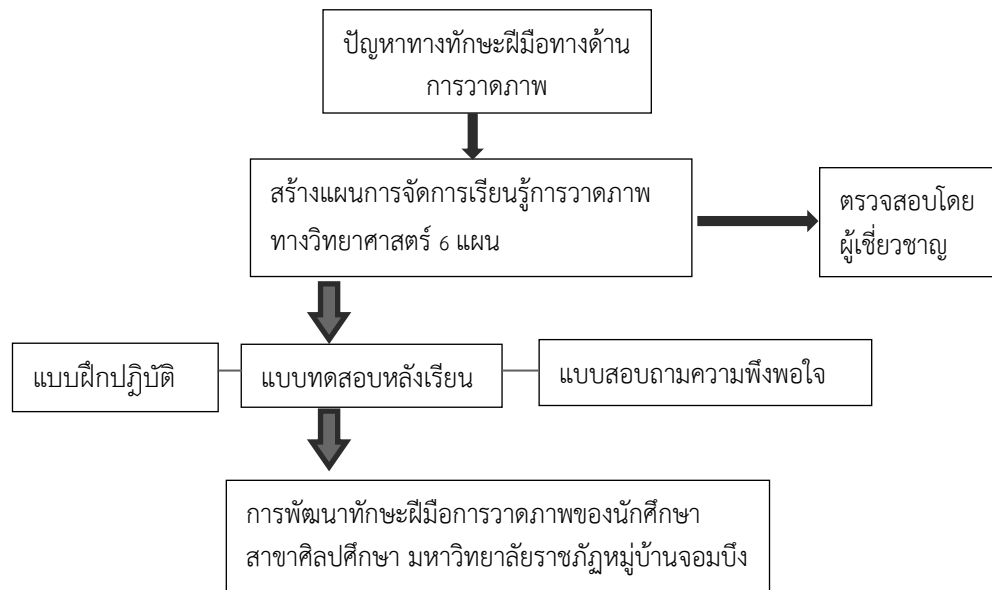
2. แบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) สำหรับประเมินความสามารถการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ เป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกัน คะแนนเต็ม 50 คะแนน แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน สำหรับวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ กำหนดให้คะแนน คือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน

ตอนที่ 2 เป็นการทดสอบวัดความสามารถในการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ จำนวน 6 ภาพ คะแนนเต็ม 115 คะแนน

3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษา ที่มีต่อกระบวนการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์

วิธีการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่องการพัฒนาความสามารถในการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ สำหรับนักศึกษาศิลปศึกษา ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์

คะแนน	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	ค่าร้อยละ	t-test	Sig
การทดสอบก่อนเรียน	30	20	10.97	54.83	8.873	.00
การทดสอบหลังเรียน	30	20	15.33	76.67		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง พบว่า ผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นเมื่อเรียนด้วยกระบวนการวาดภาพประกอบทางวิทยาศาสตร์

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการพัฒนาทักษะฝีมือทางศิลปะโดยใช้กระบวนการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ก่อนและหลังเรียนโดยใช้กระบวนการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์

รายการ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	ค่าร้อยละ	t-test	Sig
ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม	30	115	75.33	65.51	35.51	.000
หลังเข้าร่วมกิจกรรม	30	115	97.90	85.13		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง พบว่า ความสามารถก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า ความสามารถการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์หลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

ตอนที่ 3 การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาศิลปศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์

ข้อที่	ความคิดเห็น	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1	นักศึกษาสามารถวาดภาพตามขั้นตอนได้ง่าย	4.33	0.61	มาก
2	ส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นคนช่างสังเกต	4.40	0.56	มาก
3	ทำให้รู้จักวิธีการวาดภาพอย่างระบบและแบบแผน	4.27	0.69	มาก
4	การเรียนมีขั้นตอนที่น่าสนใจ	4.10	0.84	มาก
5	ช่วยฝึกให้เป็นผู้มีความรอบคอบในการทำงาน	4.20	0.71	มาก
6	กิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมกับเนื้อหา	4.13	0.81	มาก
7	การวาดภาพวาดเส้นและระบายสีมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ	4.10	0.84	มาก
8	งานวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ทำให้นักศึกษาสนใจงานศิลปะมากยิ่งขึ้น	4.30	0.60	มาก
9	การเรียนรู้เน้นการวัดมาตราส่วน และความถูกต้อง	4.37	0.61	มาก
10	ความรู้ที่ได้สามารถนำไปพัฒนาสาขาที่เกี่ยวข้องได้	4.40	0.62	มาก
รวม		4.26	0.67	มาก

จากตาราง พบว่า ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.26$, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อนักศึกษาเห็นด้วยในระดับมากทุก

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผล

1. ความสามารถในการปฏิบัติ เรื่องการพัฒนาความสามารถในการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ โดยภาพรวมพบว่า นักศึกษามีความสามารถในการวาดภาพ ทุกแผนการจัดการเรียนรู้โดยมีคะแนนเฉลี่ยระดับความสามารถในการปฏิบัติก่อนและหลังจัดกิจกรรมการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า ความสามารถด้านการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ หลังจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรม

2. ผลการเรียนรู้เรื่องการพัฒนาความสามารถในการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังจัดกิจกรรมการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ ตั้งไว้ โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนผลการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนาความสามารถในการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาตามหน่วยการเรียนรู้

3. ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ โดยในภาพรวมนักศึกษาเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อนักศึกษาเห็นด้วยในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ลำดับที่หนึ่งเท่ากันสองข้อคือ นักศึกษาเห็นด้วยกับส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นคนช่างสังเกตและความรู้ที่ได้สามารถนำไปพัฒนาสาขาที่เกี่ยวข้องได้ ลำดับที่สอง นักศึกษาเห็นด้วยกับการเรียนรู้เน้นการวัดมาตราส่วน และความถูกต้อง ลำดับที่สาม ได้แก่ นักศึกษาสามารถวาดภาพตามขั้นตอนได้ง่าย ลำดับสี่งานวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ทำให้นักศึกษาสนใจงานศิลปะมากยิ่งขึ้น ลำดับที่ห้า ทำให้รู้จักวิธีการวาดภาพอย่างระบบและแบบแผนลำดับที่หก นักศึกษาเห็นด้วยกับช่วยฝึกให้เป็นผู้มีความรอบคอบในการทำงานลำดับที่เจ็ด นักศึกษาเห็นด้วยกับกิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมกับเนื้อหาลำดับสุดท้ายมีเท่ากันสองข้อคือ นักศึกษาเห็นด้วยกับการวาดภาพวาดเส้นและระบายสีมีความถูกต้องตามหลักวิชาการและการเรียนมีขั้นตอนที่น่าสนใจ

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัย พบว่า ความสามารถในการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังจัดกิจกรรมการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์แตกต่างกัน โดยพบว่าผลการเรียนรู้หลังจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากิจกรรมการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยสร้างผลงานเชิงประจักษ์ให้เกิดแก่นักศึกษา รวมไปถึงการที่นักศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการวาดภาพวิทยาศาสตร์จากผู้สอนเพิ่มมากขึ้น ทำให้นักศึกษาเกิดความรู้เพิ่มมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของประนอม รัตนชัย (2544 : บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดการสอน เรื่องการวาดภาพพฤกษศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า จากการทำชุดการสอนเรื่อง การวาดภาพพฤกษศาสตร์ไปทดลองใช้กับนักเรียน 2 กลุ่ม หลังเข้าร่วมกิจกรรมเรื่องการวาดภาพพฤกษศาสตร์นักเรียนมีความรู้เพิ่มมากขึ้นในระดับมากที่สุด

2. ความสามารถด้านการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังจัดกิจกรรมการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์แตกต่างกัน โดยพบว่า ความสามารถด้านการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ หลังจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนจัดกิจกรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักศึกษาได้มีการฝึกฝนการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ได้ทราบขั้นตอนและวิธีการที่ถูกต้องของการวาดภาพวิทยาศาสตร์ จึงทำให้นักศึกษามีความสามารถในการวาดภาพสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของประนอม รัตนชัย (2544 : บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดการสอน เรื่อง การวาดภาพพฤกษศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า จากการทำชุดการสอนเรื่อง การวาดภาพพฤกษศาสตร์ไปทดลองใช้กับนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความรู้เพิ่มมากขึ้นในระดับ “มาก” จึงเป็นข้อสรุปว่าการเข้าร่วมกิจกรรมการวาดภาพพฤกษศาสตร์ ในภาพรวมทำให้นักเรียนมีพัฒนาการดีขึ้นและยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของพีระณัฐน์ โภกรณีย์ (2554 : บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาผลของการสอนการวาดภาพประกอบทางวิทยาศาสตร์แก่นักศึกษาศิลปกรรม ผลวิจัยพบว่า นักเรียนสูงขึ้นหลังจากที่จัดกิจกรรมและนักศึกษาเข้าใจเนื้อหาชัดเจนและง่ายขึ้น ตลอดจนนักศึกษาเห็นประโยชน์ที่ได้จากการเรียนที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน มีความเพลิดเพลินในการเรียน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและมีความเชื่อมั่นในตนเอง

3. นักศึกษาเห็นด้วยกับกิจกรรมการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแล้วนักศึกษารู้สึกว่าได้ทราบขั้นตอนและวิธีการในการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์เพิ่มมากขึ้น ทำให้นักศึกษามีผลการเรียนรู้สูงขึ้น และมีผลการประเมินความสามารถด้านวาดภาพทางวิทยาศาสตร์ จึงทำให้นักศึกษาเกิดทัศนคติที่ดีต่อการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- ผดุง พรหมมูล. 2547. ศิลปะการสร้างสรรคภาพประกอบ. กรุงเทพฯ : พิสิกเซ็นเตอร์
- ประนอม รัตนชัย. 2544. ผลการใช้ชุดการสอน เรื่อง การวาดภาพพฤกษศาสตร์. วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรูู้ (เชิงสำรวจ). นครสวรรค์ : สถาบันราชภัฏนครสวรรค์
- พีระณัฐ โภกรณีย์. 2552. การพัฒนาความสามารถในการวาดภาพทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ศศิวิมล แสงผล. 2549. เรียนวาดเพื่อเรียนรู้. ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โรงพิมพ์ 21 เซ็นจูรี่
- Elaine, R.S. 2003. *Scientific illustration*. United State of America : John Wiley & Sons, Inc., Hoboken New Jersey
- Marshall, Julia. 2004. Artcuate Images Bringing the Pictures of Science and Natural History into the Art Curriculum. *Studies in Art Education*. volume 45 issue2 (winter 2004)

การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ The Development of the Professional Standards of Professional Muay Thai Boxing Referee

เสนห์ นวลจันทิก¹ ชายชัย ยมดิษฐ์²

¹นักศึกษาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชามวยไทยศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

²อาจารย์สาขาวิชามวยไทยศึกษา ประจำวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนามาตรฐานวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยกลุ่มข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับผู้ทรงคุณวุฒิและ/หรือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 22 คน กลุ่มผู้ตัดสินกีฬามวยไทยที่จดทะเบียนกับนายทะเบียนของสำนักงานคณะกรรมการกีฬามวย ตามพระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542 จำนวน 527 คน และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและ/หรือผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ในสาขาอาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพหรือมีบทบาทเกี่ยวข้องกับมวยไทย จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง 2) แบบวิเคราะห์เนื้อหา 3) แบบสอบถามปลายเปิด แบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่ารอบที่ 2 และรอบที่ 3 4) แบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่าเพื่อหาคุณภาพของร่างมาตรฐานวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ 5) แบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่าเพื่อการพัฒนาองค์ประกอบการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทย 6) แนวคำถามในการสนทนากลุ่มเพื่อรวบรวมข้อมูลจากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิและ/หรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและประเมินคุณภาพของมาตรฐานวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ค่ามัธยฐาน (median) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (interquartile range) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard Deviation: S.D.)

ผลการวิจัย พบว่า

การหาร่างมาตรฐานวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย รอบที่ 1 2 และ 3 ได้มาตรฐานหลัก 4 มาตรฐาน 29 องค์ประกอบ ประกอบด้วย มาตรฐานหลักที่ 1) มาตรฐานด้านความรู้ 3 องค์ประกอบ 2) มาตรฐานหลักที่ 2 มาตรฐานด้านประสบการณ์วิชาชีพ 7 องค์ประกอบ มาตรฐานหลักที่ 3) มาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน 11 องค์ประกอบ 4) มาตรฐานหลักที่ 4 มาตรฐานด้านการปฏิบัติตน 8 องค์ประกอบ ผลการพัฒนาร่างมาตรฐานวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ พบว่า องค์ประกอบที่สกัดได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจมี 29 องค์ประกอบ โดย องค์ประกอบวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ สามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบได้มากที่สุด ร้อยละ 29.049 พบว่า มาตรฐานวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ ประกอบด้วย มาตรฐานหลัก 4 มาตรฐาน 29 องค์ประกอบ คือ มาตรฐานที่ 1 ด้านความรู้ 3 องค์ประกอบ มาตรฐานที่ 2 ด้านประสบการณ์ 7 องค์ประกอบ มาตรฐานที่ 3 ด้านการปฏิบัติงาน 11 องค์ประกอบ มาตรฐานที่ 4 ด้านปฏิบัติตน 8 องค์ประกอบ ลักษณะเกณฑ์การประเมินแบบกำหนดค่าน้ำหนักการประเมินตามความสำคัญขององค์ประกอบ และให้นำมาใช้ประเมินเพื่อการรับรองมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ

คำสำคัญ : ผู้ตัดสิน มาตรฐานผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ มาตรฐาน องค์ประกอบ

Abstract

The purpose of the research was to develop the professional standards of Muay Thai Boxing referees by using quantitative and qualitative methods. The research samples consisted of the documents and reviewed literature related to 22 experts and scholars in the filed, 527 Muay Thai Boxing referees who

registered under the Office of Boxing Committee in 1999, 10 experienced experts and scholars whose works were relevant to the enforcement of the Muay Thai Boxing rules. The instruments used consisted of (1) structured interview, 2) content analysis, 3) questionnaire with opened end questions in the first round data collection, and with rating scales in the second and the and third rounds of data collection, 4) rating scales questionnaire for measuring the quality of the draft on the Professional Standards of Professional Muay Thai Boxing Referee, 5) rating scales questionnaire on the developmental components of the Professional Standards of Professional Muay Thai Boxing Referee, 6) guided questions for focus group discussion among the experts and scholars in the field, in order to review and evaluate the professional standards of professional Muay Thai Boxing Referee. Statistics used were Percentage, Median, Inter-quartile Range, Mean and Standard Deviation: S.D.

The findings were as follows:

In developing the Professional Standards of Professional Muay Thai Boxing Referee by using Delphi technique, from the first round to the third round, the study of the standards was categorized into 4 cores and 29 components, namely, the standard 1 on Knowledge containing with 3 components; the standard 2 on Professional Experience containing with 7 components; the standard 3 on Operation containing with 11 components; and, the standard 4 on individual performance containing with 8 components. The result was also discovered that there were 29 components extracted from the survey analysis. In summary, the standards designed in the research enabled to indicate variance of the component at the maximum ratio of 29.049%, and they consisted of 4 core standards and 29 components including (1) Knowledge standard with 3 components, (2) Professional Experience standard with 7 components, (3) Operational standard with 11 components, and (4) Individual Performance standard with 8 components. The evaluation criteria of the standards were determined by rating scales, according to the levels of the significance. The implication suggested that the standards should be certified by performing evaluation.

Keywords : Referee, Standards Of Muay Thai Boxing Referee, Standards, Components

บทนำ

การพัฒนาการกีฬาเป็นมาตรการที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพของประชากรของประเทศทั้งในด้านสุขภาพ พลานามัย และด้านจิตใจเป็นปัจจัยสำคัญและเอื้ออำนวยให้ประชากรในชาติ สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2553, หน้า 71) จากการศึกษามวยไทยเป็นกีฬาอาชีพ ชาวต่างประเทศนิยมดูและฝึกซ้อมมวยไทยอย่างกว้างขวาง สังเกตได้จากการมีค่ายมวยไทยในหลาย ๆ ประเทศที่มีมากมาย จนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถควบคุมและจัดการให้เป็นระเบียบได้อย่างทั่วถึง ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา จึงทำให้รัฐบาลได้จัดทำพระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม คุ้มครอง ควบคุมกำหนดโทษ การปฏิบัติหน้าที่ ของบุคคลในวงการกีฬามวยได้แก่นักมวย ผู้ฝึกสอน ผู้ตัดสิน ผู้จัดการนักมวย หัวหน้าค่ายมวย นายสนามมวย และผู้จัดรายการแข่งขันมวย (ระเบียบและกติกามาตรฐานสำหรับการแข่งขันกีฬามวย, 2545 : คำนำ) ผู้ที่จะอำนวยความสะดวก ยุติธรรมแก่ผู้แข่งขันให้เป็นไปตามกฎระเบียบและกติกาแข่งขันก็คือ ผู้ตัดสิน

จากพระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของ “ผู้ตัดสิน” ว่าเป็นบุคคลผู้ปฏิบัติหน้าที่ห้ามมวยบนเวที และให้คะแนนนักมวยที่ทำการแข่งขัน โดยบุคคลดังกล่าวจะเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนากีฬามวย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ผู้ตัดสินกีฬามวยไทย” ที่จำเป็นต้องมีสมรรถนะ (Competence) ซึ่งเป็นคุณลักษณะและความสามารถของบุคคลในด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และพฤติกรรม (Behavior) ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-พ.ศ.2554) ที่ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาคุณภาพคน

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ เพื่อเป็นกรอบแนวทางและทิศทางการดำเนินงานของผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ ให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดในมาตรฐานเดียวกันทั้งในประเทศและต่างประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนามาตรฐานวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่มุ่งศึกษามาตรฐานวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ
2. ขอบเขตการพัฒนามาตรฐาน องค์ประกอบ เพื่อมุ่งพัฒนามาตรฐานวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพให้มีมาตรฐานเดียวกันทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3. ขอบเขตวิธีการวิจัย ได้ดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยเกี่ยวกับเอกสาร (Documentary Research) นำมาวิเคราะห์สภาพปัญหาและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ ใช้เครื่องมือแบบการวิเคราะห์เนื้อหา และกำหนดมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการกำหนดร่างมาตรฐานองค์ประกอบ ใช้ระเบียบวิจัยโดยการศึกษาด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ใช้เครื่องมือแบบสอบถามที่ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technigue) แบ่งเป็น 3 รอบ

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบและคัดเลือกองค์ประกอบ ใช้การวิเคราะห์ (Factor Analysis) เพื่อให้ทราบแบบแผน (Pattern) และโครงสร้าง (Structure) ความสัมพันธ์ของข้อมูล ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis, EFA) ใช้เครื่องมือแบบสอบถามเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานและองค์ประกอบ

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนามาตรฐานและองค์ประกอบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิและ/หรือผู้เชี่ยวชาญจำนวน 22 คน แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาคำนวณโดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้เครื่องมือ ได้แก่ แนวคำถามในการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ

ขั้นตอนที่ 5 การตรวจสอบความเหมาะสมของมาตรฐานวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ โดยผู้ทรงคุณวุฒิและ/หรือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน โดยกระบวนการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้เครื่องมือแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหา และกำหนดมาตรฐานได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิและ/หรือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาด้วยเทคนิคเดลฟาย ได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิและ/หรือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 22 คน
3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิเคราะห์องค์ประกอบ ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 580 คน
4. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในขั้นตอนที่ 3 ขั้นการพัฒนาหาร่างมาตรฐานผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ ผู้วิจัยเลือกใช้กลุ่มตัวอย่างเดียวกันกับการศึกษาวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและ/หรือผู้เชี่ยวชาญ ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกัน จำนวน 22 คน
5. กลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสนทนา จำนวน 10 คน

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ข้อกำหนดในการพัฒนาวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพจำนวน 4 มาตรฐาน 29 องค์ประกอบ ดังนี้

1. มาตรฐานด้านความรู้ (Knowledge) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 1.1) มีความรู้ ความเข้าใจกติกาและหลักการตัดสินกีฬามวยที่เป็นปัจจุบัน 1.2) มีความรู้ ความสามารถในการตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ 1.3) ผู้ตัดสินในการแข่งขันกีฬามวยต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับและระเบียบตามพระราชบัญญัติกีฬามวยโดยเคร่งครัด

2. มาตรฐานด้านประสบการณ์ (Personal Experience) ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบดังนี้ 2.1) ผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพชาวต่างชาติที่สนใจ ให้สำนักงานคณะกรรมการกีฬามวยจัดอบรม เพื่อให้ได้รับประกาศนียบัตร วุฒิบัตร หรือใบรับรองการเป็นผู้ตัดสินไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง 2.2) ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการปฐมพยาบาลเบื้องต้น จนมีความรู้ ความสามารถและนำไปปฏิบัติในการทำหน้าที่ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพได้ 2.3) วุฒิกการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าในสาขาวิชาพลศึกษาหรือสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง 2.4) การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ รายการที่สำคัญเป็นอำนาจของประธานผู้ตัดสินจะพิจารณากำหนด โดยคำนึงถึงประสบการณ์ วุฒิภาวะ ความสามารถ และความเหมาะสม 2.5) มีประสบการณ์ในการตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ โดยมีหนังสือรับรองคุณวุฒิหรือประกาศนียบัตรที่ออกโดยคณะกรรมการกีฬามวย 2.6) ผ่านการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ และมีผลงานเป็นที่ประจักษ์อย่างต่อเนื่อง 2.7) สำเร็จหลักสูตรการอบรมผู้ตัดสินกีฬามวยที่จัดหรือรับรองโดยคณะกรรมการกีฬามวย ได้รับการจดทะเบียนและมีบัตรประจำตัวผู้ตัดสิน

3. มาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน (Work Practice) ประกอบด้วย 11 องค์ประกอบ ดังนี้ 3.1) การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ ต้องได้รับการประเมิน จัดเก็บข้อมูล วิเคราะห์ ตรวจสอบ ติดตามผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติหน้าที่ 3.2) ให้มีการสัมมนาผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพไม่น้อยกว่าปีละ 1 ครั้ง 3.3) ผู้ประกอบวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ ต้องพัฒนาตนเองด้านวินยวิชาชีพ บุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ต่อการพัฒนาทางวิชาการ เศรษฐกิจและการเมืองอยู่เสมอ 3.4) มีผลการปฏิบัติงานด้านผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพที่มีประสบการณ์ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ 25 ปี หรือมีอายุ 60 ปีขึ้นไปเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติ โดยผ่านการประเมินจากคณะกรรมการการประเมิน 3.5) ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพอยู่เสมอ 3.6) แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา 3.7) ผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพต้องเรียนรู้และวางแผนล่วงหน้าในการปฏิบัติหน้าที่ทุกสถานการณ์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ 3.8) ผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพต้องเข้าร่วมการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและเป็นที่ยอมรับ โดยคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้อง 3.9) พัฒนากษณะและเทคนิคการเป็นผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพอย่างเป็นระบบ ให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง 3.10) ผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ มีอำนาจ หน้าที่และความยุติธรรม ต้องป้องปรามการกระทำอันมิชอบหากมีการละเมิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติกีฬามวย กับการแข่งขันที่ตนปฏิบัติหน้าที่ และให้รายงานต่อคณะกรรมการตามลำดับชั้นทันที 3.11) ผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรวิชาชีพ

4. มาตรฐานด้านการปฏิบัติตน (Personal Practice) ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ดังนี้ 4.1) ผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ ต้องประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางกาย วาจาและจิตใจ 4.2) ผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ ต้องรัก ต้องเมตตา เอาใจใส่ช่วยส่งเสริมให้กำลังใจแก่บุคคลในวงการกีฬามวย และผู้เกี่ยวข้องตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอภาค 4.3) ผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ ต้องให้แนวทางการปฏิบัติแก่บุคคลในวงการกีฬามวยด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับผลประโยชน์จากการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ 4.4) ผู้ประกอบวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย จิตใจ อารมณ์ สันคม และสติปัญญาของบุคคลในวงการกีฬามวย 4.5) ผู้ประกอบวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ ต้องส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาความรู้ ทักษะและนิสัยถูกต้องดีงามแก่บุคคลในวงการกีฬามวย ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ 4.6) มีคุณวุฒิ มีหนังสือ หรือประกาศนียบัตรเป็นผู้ตัดสินกีฬามวยที่ออกโดยองค์กรกีฬามวยหรือองค์กรมวยระหว่างประเทศที่คณะกรรมการกีฬามวยกำหนด 4.7) มีความมุ่งมั่นที่พัฒนาวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพให้เต็มศักยภาพ 4.8) ปฏิบัติงานเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลอื่น

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของมาตรฐานที่ 1 ด้านความรู้

ลำดับ ที่	มาตรฐาน	องค์ประกอบสังเกตได้	น้ำหนัก องค์ประกอบ	ค่า การรวม
1	ความรู้ 3	มีความรู้ความเข้าใจกติกาและหลักการตัดสินกีฬามวยไทย อาชีพ	.778	.663829
2	ความรู้ 2	มีความรู้ความสามารถในการตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ ผู้ตัดสินในการแข่งขันกีฬามวย ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย	.743	.59429
3	การปฏิบัติงาน 1	ข้อบังคับและระเบียบตามพระราชบัญญัติกีฬามวยโดย เคร่งครัด	.434	.395354
ค่าไอเคนเท่ากับ			1.788	
ร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ			6.166	

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. ด้านการนำมาตรฐานวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยทำให้ได้มาตรฐานวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ เป็นแนวทางการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ ครั้งแรก จึงอาจมีปัญหาในด้านการนำไปใช้ เนื่องจากเป็นเรื่องใหม่และยังไม่มีกฎหมายรองรับ ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้สำนักงานคณะกรรมการกีฬามวยนำเสนอต่อคณะกรรมการการกีฬา สภาผู้แทนราษฎรเพื่อนำเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร พิจารณาเสนอเป็นพระราชบัญญัติ และจัดตั้งสภาวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ ให้ผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพมีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศและทั่วโลก โดยมีใบรับรองมาตรฐานวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ (Certified Referee Muay Thai Sport : CRMTS) จากสภาวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ

1.2. เสนอให้สำนักงานคณะกรรมการกีฬามวย ได้นำไปใช้จัดทำจรรยาบรรณผู้ตัดสินกีฬามวยต่อไปในอนาคต

2. ด้านการทำวิจัยต่อไป

2.1 การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพให้มีประสิทธิภาพ โดยการนำมาตรฐานวิชาชีพผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพไปใช้ในการฝึกอบรมผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพ และประเมินผล

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพว่า ควรดำเนินการอย่างไร เพื่อให้ผู้ตัดสินกีฬามวยไทยอาชีพมีความรู้ มีทักษะและความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งคนไทยและคนต่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

การกีฬาแห่งประเทศไทย. ม.ป.ป.. พระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. 2542 กฎกระทรวงข้อบังคับ ระเบียบ ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : นิวไทยมิตรภาพ.

น้อม สังข์ทอง. 2541. มวยสากล1. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

นิสดารัก เวชยานนท์. 2545. การบริหารทรัพยากรมนุษย์แบบไทย ๆ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2546. จิตวิทยาอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริม กรุงเทพฯ.

ยนต์ ชุ่มจิต. 2533. การศึกษาและความเป็นครูไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.

Edginton, C.R., Hanson, C.J., & Edginton, S.R. 1992. **Leisure programming : Concepts,**

Trends and professional practice. Dubuque, IA : Wm.C.Brown Communications, Inc.

John Edward. Romeo. 1987 : 259A **Dissertation Abstracts International.** Copyright

/Source: ProQuest LLC Access: Restricted to UNH usersType: Theses & Dissertations.

Vol.49 No.9. January.

การศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบางกระ
โดยใช้วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกม
A Study of English Listening-Speaking Abilities and Attitude towards
English Learning of Prathomsuksa 3 Students at Wadbanggra School Using
Communicative Approach based on Songs and Games

สุรชาติ บุรณศิริ

สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบางกระ โดยใช้วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกมก่อนการทดลองและหลังการทดลอง 2) ศึกษาเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบางกระ โดยใช้วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกมก่อนการทดลองและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบางกระ ที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ รหัส (ต13101) จำนวน 20 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกม แบบทดสอบวัดความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ และแบบวัดเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบางกระ โดยใช้วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกม หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. เจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบางกระ โดยใช้วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกม หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ เจตคติ การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกม

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study English listening-speaking abilities of Prathomsuksa 3 students at Wadbanggra school using communicative approach based on songs and games before the experiment and after the experiment and 2) to study attitude towards English learning of Prathomsuksa 3 students at Wadbanggra school using communicative approach based on songs and games before the experiment and after the experiment. The samples used in the research were 20 Prathomsuksa 3 students who studied English subject (Eng13101) in the first semester of the 2014 academic year at Wadbanggra school. They were selected by Purposive Sampling. The instruments used in the research were lesson plans, English listening-speaking abilities test and questionnaires on attitude towards English learning. Statistics used for data analysis were mean, standard deviation and t-test for dependent samples.

The results of the research indicated that :

1. English listening-speaking abilities of Prathomsuksa 3 students at Wadbanggra school using communicative approach based on songs and games after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level.
2. Attitude towards English learning of Prathomsuksa 3 students at Wadbanggra school using communicative approach based on songs and games after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level.

Keywords : english listening-speaking abilities, attitude, communicative approach based on songs and games

บทนำ

ภาษาเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสื่อสาร โดยเฉพาะภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาต่างประเทศที่มีบทบาทและความสำคัญมาก ในหลาย ๆ ประเทศได้ประกาศให้ใช้ภาษาอังกฤษ เป็นภาษาราชการ อาจเรียกได้ว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลภาษาหนึ่งที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างนานาชาติ เพราะการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในสถานการณ์ปัจจุบันเป็นไปอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ยิ่งเทคโนโลยีสารสนเทศก้าวหน้าไปมากเพียงใด ความจำเป็นในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารก็ยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้นเป็นลำดับ ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่มีความสำคัญในการติดต่อการค้าและการแลกเปลี่ยนความรู้ความก้าวหน้าทางวิชาการทางการค้าขายและทางการเมือง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 1) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะนี้ประเทศไทยต้องเตรียมพร้อม ก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งในกฎบัตรอาเซียนข้อที่ 34 ได้กล่าวไว้ว่า “ภาษาที่ใช้ ในการทำงานของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คือภาษาอังกฤษ”(The working language of ASEAN shall be English.)

สภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum) ได้เปิดเผยผลการสำรวจทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยอ้างอิงจากการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพการศึกษาของกลุ่มประเทศอาเซียนในการประชุม World Economic Forum (WEF) 2012-2013 ผลการสำรวจพบว่า ความสามารถด้านภาษาอังกฤษของคนไทยต่ำกว่าหลายประเทศในกลุ่มอาเซียนซึ่งประเทศไทยอยู่อันดับที่ 8 จาก 10 ประเทศในกลุ่มอาเซียน ส่วนคะแนน TOEFL อยู่ในอันดับที่ 6 (เพ็ญประภา เจริญสุข (2555) Executive Journal.) จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบางกระ ที่ต้องมีเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ ร้อยละ 70 ขึ้นไป แต่ปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบางกระ ปีการศึกษา 2556 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนร้อยละ 57.27 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งมีผลมาจากวิธีการสอนของครูที่จัดการเรียนรู้โดยยึดครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher centered) ที่มีการวัดและประเมินผลโดยวัดความรู้ความจำและกฎเกณฑ์ ไวยากรณ์ จึงไม่เอื้อให้นักเรียนได้มีโอกาสใช้ทักษะภาษาเพื่อการสื่อสารเท่าที่ควรส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ของการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ ทำให้นักเรียนเบื่อหน่าย ไม่สนใจการเรียนภาษาอังกฤษ และมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่เป็นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง (กันยารัตน์ เฟิงสา, 2553, หน้า 2) ดังนั้นจึงต้องเร่งพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษของเด็กไทยให้สามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารทางการศึกษาทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิธีการคิด เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวิถีทัศน์ของชุมชนโลกและสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาต่างประเทศและมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 1)

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร พบว่า การสอนฟัง-พูดภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนโดยใช้กิจกรรมเพลงและเกมเป็นวิธีการสอนอีกวิธีหนึ่ง วิธีการสอนนี้เป็นการสอนโดยนำเอาเพลงและเกมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการสื่อความหมายทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนน่าสนใจและบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ โดยมีขั้นตอนในการสอน 4 ขั้น ดังนี้ คือ 1.ขั้นเตรียมความพร้อม

(Warm-up) 2. ชี้นำเสนอ (Presentation) 3. ฝึกปฏิบัติ (Practice) 4. ชี้นำไปใช้ (Production) กัญยรัตน์ เฝิงสา (2553) วิธีสอนโดยใช้กิจกรรมเพลงและเกมมีประโยชน์ทางด้านอารมณ์ บุคลิกภาพ สังคมและการเรียนการสอน นักเรียนได้รับความรู้จากเพลงและเรียนภาษาอังกฤษจากเพลงด้วยความสนุกสนาน และการเล่นเกมเป็นการทำกิจกรรมเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดทำให้สุขภาพกายและสุขภาพจิตดี ทำให้มีพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ ความคิด ความรู้สึก สังคมและจิตใจดีขึ้นจากประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ช่วยให้เกิดเจตคติที่ดีในการเรียนภาษาอังกฤษ สไปเด็ก (Spodek, 1972, pp. 206-207) กล่าวว่าสามารถเริ่มใช้เกมได้กับเด็กที่มีอายุ 5 ปี ขึ้นไป เพราะเป็นวัยที่สามารถเล่นเกมที่มีกฎกติกาได้

จากความสำคัญของภาษาอังกฤษปัญหาการสอนภาษาอังกฤษที่มีผลต่อความสามารถในการฟัง-พูด ภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน และจากการศึกษาผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำ วิธีสอนโดยใช้กิจกรรมเพลงและเกมมาใช้ในพัฒนาความสามารถ ในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบางกระสังักัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบางกระสังักัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 โดยใช้วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกม ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
2. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบางกระสังักัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 โดยใช้วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกม ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลอง โดยมีรูปแบบการวิจัยที่มีกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว ทำการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (One Group Pretest – Posttest Design) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543, หน้า 60-61) ซึ่งมีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบางกระสังักัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ (ต13101) 1 ห้องเรียน จำนวน 20 คน

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบางกระสังักัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรีที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ (ต13101) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 20 คน ที่ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 1 ห้องเรียน เนื่องจากโรงเรียนวัดบางกระสังักัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี มีเพียงห้องเดียว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ คือ แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 16 แผน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งผ่านการพัฒนาและหาคุณภาพแล้ว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 แบบทดสอบวัดความสามารถในด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกม เป็นแบบทดสอบวัดความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษซึ่งเป็นแบบทดสอบวัดตรงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีจำนวนทั้งหมด 20 ข้อ 20 คะแนน โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทางการสอนและการวัดและประเมินผลภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คน ซึ่งผ่านการพัฒนาโดยการหาคุณภาพและมีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งหมดเท่ากับ .89

2.2 แบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งมีลักษณะ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามเกณฑ์ ของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น จำนวน 20 ข้อ และผ่านการตรวจสอบ

จากผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยาการศึกษา การสอนภาษาอังกฤษ และการวัดและประเมินผล จำนวน 3 คน ซึ่งผ่านการพัฒนาโดยการหาคุณภาพและมีค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ .82

ผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ และแปรผลข้อมูล โดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 โรงเรียนวัดบางกระ โดยใช่วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกมก่อนและหลังการทดลอง โดยการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระ ต่อกัน t-test for Dependent Sample ผลปรากฏดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการศึกษาความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบางกระ โดยใช่วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกม ก่อนการทดลองและหลัง การทดลอง

ความสามารถในการฟัง-พูด ภาษาอังกฤษ	N	$\bar{X}$	S.D.	$\sum D$	$\sum D^2$	t	sig
ก่อนการทดลอง	20	13.30	1.97	81	339	23.85**	0.000
หลังการทดลอง	20	17.35	2.05				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 แสดงว่า ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบางกระ โดยใช่วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

2. เจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบางกระ โดยใช่วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกม ก่อนและหลังการทดลอง ผลปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการศึกษาเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบางกระ โดยใช่วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกม ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

เจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ	N	$\bar{X}$	S.D.	$\sum D$	$\sum D^2$	t	sig
ก่อนการทดลอง	20	73.60	6.35	184	1932	11.59**	.000
หลังการทดลอง	20	82.80	6.42				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 แสดงว่า เจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษโดยใช่วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาความสามารถด้านการฟัง-พูดและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบางกระ โดยใช่วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกม จากผลการทดลองพบว่า ความสามารถด้านการฟัง-พูดและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดบางกระ โดยใช่วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกม หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพราะวิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกมมีประโยชน์ทางด้านอารมณ์ บุคลิกภาพ สังคมและการเรียนการสอน นักเรียนได้รับความรู้จากเพลงและเรียนภาษาอังกฤษจากเพลงด้วยความสนุกสนาน และการเล่นเกมเป็นการทำกิจกรรมเพื่อนคลายความตึงเครียดทำให้สุขภาพกายและสุขภาพจิตดี ทำให้มีพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ ความคิด ความรู้สึก สังคมและจิตใจ ดีขึ้นจากประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ ช่วยให้เกิดเจตคติที่ดีในการเรียนภาษาอังกฤษ การสอนภาษาอังกฤษโดยใช้เพลงและเกมสอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการ

เรียนรู้ภาษาต่างประเทศตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และยังเชื่อมโยงกับทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (child centered) เป็นไปตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (communicative approach) อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกมที่นำมาใช้ครูผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่นได้ โดยเลือกเนื้อหาให้สอดคล้องกับหลักสูตรของระดับชั้นนั้นๆ และควรเป็นเพลงที่นักเรียนมีประสบการณ์ในภาษาแม่ (schema) และเป็นเพลงที่นักเรียนพบได้หรือเคยได้ยินได้ฟังในชีวิตประจำวัน (authentic materials) และจากการเล่นเกมจะทำให้เกิดการบูรณาการทักษะด้านอื่น ๆ และนักเรียนจะได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนอีกด้วย
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องความสามารถด้านการฟัง-พูด โดยใช้วิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกมสำหรับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ เช่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. 2551. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กันยารัตน์ เพ็ญสา. 2553. **การศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านเบิกไพร ด้วยวิธีการสอนโดยใช้กิจกรรมเพลงและเกม**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษา และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- เพ็ญประภา เจริญสุข. 2555. **Executive Journal**. ภาษาอังกฤษกับความเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2015. มปท.
- Spodek, B. 1972. **Teaching in the Early Year**. New Jersey : Prentice Hall.

การศึกษาความสามารถในการอ่าน – เขียนภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียน
ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีयाภัย
โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach)
ด้วยอรรถลักษณะของวิธีการ
A Study of English Reading-Writing Abilities and Attitude towards English
Learning of Mathayomsuksa 4 Students at Sriyapai School Using
Genre-Based Approach (Procedure Genre Features)

วิภา จันทร์อินทร์

สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีयाภัย โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง และ 2) ศึกษาเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีयाภัย โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีयाภัยที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ (อ31101) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ และแบบวัดเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบหาค่าที่แบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีयाภัย โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. เจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีयाภัย โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ เจตคติ การสอนภาษาแบบอรรถฐานด้วยอรรถลักษณะของวิธีการ

Abstract

The purposes of this research were : 1) to study English reading-writing abilities of Mathayomsuksa 4 students at Sriyapai school using Genre-Based Approach (Procedure Genre Features) before the experiment and after the experiment and 2) to study attitude towards English learning of Mathayomsuksa 4 students at Sriyapai school using Genre-Based Approach (Procedure Genre Features) before the experiment and after the experiment. The samples used in the research

were 40 Mathayom Suksa IV students who studied English 1 (Eng 31101) in the first semester of the 2014 academic year at Sriyapai school. They were selected by Cluster Random Sampling. The instruments used in the research were lesson plans using Genre-Based Approach (Procedure Genre Features), English reading-writing abilities test and questionnaires on attitude towards English learning. Statistics used to analysis were mean, standard deviation and t-test for dependent samples.

The results of the research indicated that :

1. English reading-writing abilities of Mathayomsuksa 4 students at Sriyapai school using Genre-Based Approach (Procedure Genre Features) after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level.

2. Attitude towards English learning of Mathayomsuksa 4 students at Sriyapai school using Genre-Based Approach (Procedure Genre Features) after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level.

Keywords : English reading-writing abilities, Attitude, Genre-Based Approach (Procedure Genre Features)

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลภาษาหนึ่งที่มีความสำคัญในการติดต่อสื่อสาร เป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษา ต่อ การประกอบอาชีพ การแสวงหาความรู้ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนของโลก การตระหนักถึง ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลกนำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือระหว่างประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 2) ดังนั้น ในการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนให้สามารถเติบโตและเป็นพลเมืองที่พร้อมในการดำรงชีวิตและการทำงานในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมุ่งเน้นในด้านการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียน การสอน และการอบรม โดยส่วนหนึ่งก็คือทำให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนเกิดความเข้าใจถึงความสำคัญของการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและการเรียนรู้ให้ตอบสนองกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและรูปแบบการเรียนรู้อยู่ในศตวรรษที่ 21 (ถนอมพร เลหาจรัสแสง, 2556, หน้า 9) ประกอบกับประเทศไทยเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน (Association Of South East Asian Nations : ASEAN) สภามิตรสัมพันธ์ศึกษาอาเซียน ได้กำหนดยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษที่กำหนดให้เป็นภาษากลางของประชาคมอาเซียน ซึ่งตามกฎหมายอาเซียนข้อ 34 บัญญัติว่า “The working language of ASEAN shall be English.” หรือ “ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน คือ ภาษาอังกฤษ” (สมเกียรติ อ่อนวิมล, 2554)

จากการศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยในปัจจุบันผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2556 มีคะแนนเฉลี่ยของวิชาภาษาอังกฤษ ร้อยละ 22.13 ระดับเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ร้อยละ 29.26 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11, หน้า 11) ผลการประเมินระดับโรงเรียนศรีราษฎร์ วิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2556 มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 36.63 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11, หน้า 89) และเช่นเดียวกันกับสภาพปัญหาการเรียนการสอนอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีราษฎร์พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ (อ31101) ของนักเรียนในปีการศึกษา 2556 คิดเป็นร้อยละ 44.40 จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่คณะกรรมการสถานศึกษากำหนดไว้ คือร้อยละ 70

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ พบว่า วิธีสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Centered) และตรงตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) ในปัจจุบันอีกวิธีหนึ่งคือ วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบูรณาการ ซึ่งเป็นวิธีที่ช่วยพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เน้นให้นักเรียนได้เข้าใจถึงธรรมชาติของภาษาในลักษณะของระบบความหมาย (Meaning System) และลักษณะของตัวภาษา (Manners) อย่างมีระบบแบบแผนโดยอาศัยหลักการทางภาษาศาสตร์เชิงระบบ ในการใช้ภาษาเพื่อสื่อเนื้อความจากบริบทภาษา จากเรื่องราวหรือเนื้อความที่อ่านและเขียนนั้น เน้นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นตามสภาพความเป็นจริงในสังคม

หรือชุมชน อาจเป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน จึงทำให้การรับเนื้อความโดยการอ่านหรือการสื่อความโดยการเขียนชัดเจนขึ้น การจับใจความสำคัญของเรื่อง การทราวละเอียดของเรื่องจะทำให้ง่ายขึ้น นอกจากนี้การลำดับความคิดตามเนื้อความจะเป็นไปได้ง่ายขึ้นด้วย การใช้ภาษาแต่ละอรรถลักษณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำเนียบภาษาจะเปลี่ยนแปลงไปตามอรรถลักษณะใน แต่ละเนื้อความของบริบทหนึ่งๆ ด้วย (เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย, 2534, หน้า 27) สอดคล้องกับผลงานวิจัยในต่างประเทศของเชคเตอร์และสเชคเตอร์ (Shecter & Schecter, 1987, pp. 23-25) ที่ได้ศึกษาความสามารถทางการอ่านและเขียนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานของนักเรียนในเมือง ซึ่งต่างวัฒนธรรมในห้องเรียนเดียวกัน จำนวน 30 คน ในระดับเกรด 5 ผลการวิจัย พบว่า บริบทที่นำมาใช้นั้นช่วยทำให้นักเรียนมีความเข้าใจภาษาและการใช้ภาษาได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยในประเทศไทยของสงวนศรี โทโรค (2547, หน้า 99-101) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและเจตคติของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนอ่านด้วยวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานโดยใช้อรรถลักษณะของนิทาน การรายงานข่าวจากหนังสือพิมพ์และการอธิบาย กับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานมีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและเจตคติสูงกว่า การสอนอ่านตามคู่มือครู และยังได้เสนอแนะต่อการวิจัยในครั้งต่อไปว่า ผู้วิจัยควรเลือกอรรถลักษณะแต่ละชนิดให้เหมาะสมกับหลักสูตรในแต่ละระดับชั้น และยังได้เสนอแนะว่าควรนำวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานไปทำการวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอื่น ๆ ต่อไปทั้งในด้านการฟัง-การพูดและการเขียน

จากความสำคัญของภาษาอังกฤษ ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ข้อค้นพบของผลการวิจัยและข้อเสนอแนะดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเพื่อศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
2. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยา โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยมีรูปแบบการวิจัยที่มีกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว ทำการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (One Group Pretest - Posttest Design) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543, หน้า 60-61) ซึ่งมีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยาที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ (อ31101) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 14 ห้องเรียน ห้องละ 40 คน รวม 540 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีอยุธยาที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ (อ31101) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เนื่องจากโรงเรียนนี้จัดนักเรียนเข้าชั้นเรียนโดยคละความสามารถทางการเรียน ซึ่งมีนักเรียนเก่งปานกลาง และอ่อน ห้องละ 40 คนเท่า ๆ กัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้คือ แผนการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองซึ่งเป็นแผนการจัดการเรียนรู้อ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre – Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) จำนวน 16 แผน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งผ่านการพัฒนาและหาคุณภาพแล้ว

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre – Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งผ่านการพัฒนาและหาคุณภาพแล้ว โดยมีค่าความเชื่อมั่น (reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ .86
2. แบบวัดเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามเกณฑ์ของ ลิเคิร์ต (Likert) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งผ่านการพัฒนาและหาคุณภาพแล้ว โดยมีค่าความเชื่อมั่น (reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ .87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ปฐมนิเทศนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้และการประเมินผล โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre – Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features)
2. ทำการทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษและแบบวัดเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ จำนวน 2 ชั่วโมง
3. ดำเนินการทดลองตามแผนการจัดการเรียนการสอนอ่าน - เขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre – Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) จำนวน 16 ชั่วโมง
4. ทำการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษและแบบวัดเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ฉบับเดียวกันกับที่ใช้ในการทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test) จำนวน 2 ชั่วโมง
5. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐาน โดยการทดสอบหาค่าที่ แบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples)

ผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ และแปรผลข้อมูล โดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบการศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีวิทยา โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre– Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง ผลปรากฏดังตาราง 1

ความสามารถในการอ่าน-เขียน ภาษาอังกฤษ	n	$\bar{X}$	s	$\sum D$	$\sum D^2$	t	Sig.
ก่อนการทดลอง	40	18.50	2.82	229	1391	25.29**	0.00
หลังการทดลอง	40	24.23	3.03				

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 พบว่า ความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีวิทยา โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของ

วิธีการ (Procedure Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีริายัก โดยใช่วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ผลปรากฏดังตาราง 2

เจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ	n	$\bar{X}$	s	$\sum D$	$\sum D^2$	t	Sig.
ก่อนการทดลอง	40	77.23	9.11	328	2850	25.57 **	0.00
หลังการทดลอง	40	85.43	9.51				

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 พบว่า เจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีริายัก โดยใช่วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 2

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีริายัก โดยใช่วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายผลตามลำดับสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

ผลการทดลอง พบว่า ความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรีริายัก โดยใช่วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจากแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐานโดยใช้อรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการทดลองเป็นการสอนตามขั้นตอนวิธีสอน 5 ขั้นตอนอย่างเป็นระบบการสอนอ่าน-เขียน ภาษาอังกฤษด้วยวิธีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐานด้วยอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เข้าใจถึงธรรมชาติของภาษา ในลักษณะของระบบความหมาย (Meaning System) และลักษณะของตัวภาษา (Manners) อย่างมีระบบแบบแผน โดยอาศัยหลักการทางภาษาศาสตร์เชิงระบบ ในการใช้ภาษาเพื่อสื่อเนื้อความจากบริบทภาษา เรื่องราวหรือเนื้อความที่อ่านหรือเขียนนั้น เน้นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นตามสภาพความเป็นจริงในสังคมหรือชุมชน หรืออาจเป็นประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน จึงทำให้การรับเนื้อความโดยการอ่านหรือการสื่อความโดยการเขียนชัดเจนขึ้น การจับใจความสำคัญของเรื่อง การหารายละเอียดของเรื่องจะทำได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้การลำดับความคิดตามเนื้อความจะเป็นไปได้ง่ายขึ้นด้วย การใช้ภาษาแต่ละอรรถลักษณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำเนียบภาษาจะเปลี่ยนแปลงไปตามอรรถลักษณะในแต่ละเนื้อความของบริบทหนึ่ง ๆ ด้วย (เสาวรัตน์ รัตวิรัช, 2534, หน้า 27) การสอนอ่าน-เขียนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) จึงมีความเหมาะสมและเอื้อประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสอนอ่าน-เขียน จากการศึกษาที่ผู้เรียนเข้าใจอรรถลักษณะ (Form) ของเนื้อความวิธีการต่าง ๆ และรู้วัตถุประสงค์ (Purpose) ของผู้เขียนแล้วทำให้ผู้อ่านสามารถอ่านจับใจความได้ชัดเจนขึ้นโดยสามารถหาคำตอบได้โดยง่าย สามารถจับใจความสำคัญของเรื่อง การหารายละเอียดของเรื่อง รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับเนื้อความที่อ่านจะทำได้ง่ายขึ้น ส่งผลให้นักเรียนตั้งใจเรียน มีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการเรียนการสอนจึงส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1.1 วิธีสอนอ่าน-เขียนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) ควรใช้สื่อเอกสารจริงที่ได้มาจากการสืบค้นทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยและตรงกับแนวการสอน (Trend) การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร และเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจตรงตามวัตถุประสงค์และการใช้ประโยชน์ของนักเรียนจะช่วยให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นอยากอ่าน-เขียนมากขึ้น

1.2 วิธีสอนอ่าน-เขียนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) ครูควรหาตัวอย่างหลายๆตัวอย่างสำหรับให้ผู้เรียนได้ฝึกฝน การอ่าน-เขียนหรือให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการสืบค้นและเลือกเนื้อหามาใช้ในการเรียนการสอนจะช่วยส่งเสริมทักษะการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้มีความเข้าใจและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพราะผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ด้วยตนเอง (Self – Access) ทำให้สามารถเลือกสื่อมาเรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์และมองเห็นคุณค่าของการอ่าน-เขียน จึงทำให้ผู้เรียนมีเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาตัวแปรตามที่ส่งผลต่อความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) โดยใช้อรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) เช่น ความสนใจ แรงจูงใจ ความคงทน และความคิดสร้างสรรค์ ในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ เป็นต้น

2.2 ควรทำการศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษด้วยวิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) โดยใช้อรรถลักษณะอื่น ๆ เช่น การอธิบาย (explanation) การเล่าเรื่องจากประสบการณ์ (recount) การแสดงความคิดเห็น (exposition) การอภิปราย (discussion) การพูดรายงาน (report) การเล่าเรื่องบรรยายเชิงจินตนาการ (narrative) และการสังเกต (observation)

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. 2551. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ถนอมพร เลหาจรัสแสง. 2556. **ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21**. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- โรงเรียนศรีอยุธยา. 2556. **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ**. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มัธยมศึกษา.
- สงวนศรี ไทรอค. 2547. **การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและเจตคติในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐานกับการสอนแบบเดิม**. ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ปร.ด. (สาขาวิชาสังคมศาสตร์และการศึกษา). ออสเตรเลีย : มหาวิทยาลัยอิดิธ โควน.
- เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย. 2534. **การพัฒนาการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เล่ม 2**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11. **รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน O-NET สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ปีการศึกษา 2556**. กลุ่มงานวัดและประเมินผลการศึกษา.
- Shecter , Myriann & Sandra R. Schecter . 1987. **Children’s Acquisition of library Genre**. Science Fiction Versus Fantasy. Toronto : Ontario Institute for Studies in Education : Toronto. Board of Education.

การศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป
ตามรูปแบบอรรถลักษณะของวิธีการ

A Study of English Reading Comprehension and Motivation towards English
Learning of Mathayomsuksa 4 Students at Suanphuengwitthaya School
Using the Instructional Package Program Teaching Method based on
Procedure Genre Features

ศิโรจน์ ปั่นทองคำ

สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง และ 2) ศึกษาแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษอ่าน-เขียน (อ30202) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ตามรูปแบบอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและแบบวัดแรงจูงใจต่อ การเรียนภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ตามรูปแบบอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. แรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ตามรูปแบบอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ แรงจูงใจ วิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบอรรถลักษณะของวิธีการ

Abstract

The purposes of this research were : 1) to study reading comprehension of Mathayomsuksa 4 students at Suanphuengwitthaya school using the Instructional Package Program Teaching Method based on Procedure Genre Features before the experiment and after the experiment and 2) to study

motivation towards English Learning of Mathayomsuksa 4 students at Suanphuengwiththaya school using the Instructional Package Program Teaching Method based on Procedure Genre Features before the experiment and after the experiment. The samples used in the research were 30 of Mathayomsuksa 4 students who studied Reading and Writing English (Eng 30202) in the first semester of the 2014 academic year at Suanphuengwiththaya school. They were selected by Cluster Random Sampling. The instruments used in the research were lesson plans using the Instructional Package Program Teaching Method based on Procedure Genre Features, English reading comprehension test, and questionnaires on motivation towards English learning. Statistics used for data analysis were mean, standard deviation and t-test for dependent samples.

The results of the research indicated that:

1. English reading comprehension of Mathayomsuksa 4 students at Suanphuengwiththaya school using the Instructional Package Program Teaching Method based on Procedure Genre Features after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level.
2. Motivation towards English learning of Mathayomsuksa 4 students at Suanphuengwiththaya school using the Instructional Package Program Teaching Method based on Procedure Genre Features after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level.

Keywords : English reading comprehension, Motivation, Instructional package program teaching method based on Procedure Genre Features

บทนำ

สังคมโลกปัจจุบันการเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลก และความตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น ได้เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความคิด สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีวิจารณ์ญาณ รวมทั้งเข้าใจองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้น และมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 220) ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้กันทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (Association of South East Asian Nations : ASEAN) การติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศต้องใช้ภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ประชาคมอาเซียนได้ส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (สมเกียรติ อ่อนวิมล, 2555) อีกทั้งโรงเรียนได้รับคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน (Spirit Of ASEAN) โรงเรียน Buffer School ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการเรียนรู้โดยใช้ภาษาอังกฤษ (สุรเศรษฐ์ บุญเกตุ และคณะ, 2553, หน้า 3)

จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ ปีการศึกษา 2555 ในวิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลการประเมินระดับประเทศมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 22.13 ระดับเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 21.71 และโรงเรียนสวนผึ้งวิทยามีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 18.75 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ต้องปรับปรุง (สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2555, หน้า 3) และจากการศึกษาสภาพการเรียนการสอนอ่านวิชาภาษาอังกฤษอ่าน-เขียน 30202 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 31.10 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด คือ ร้อยละ 60 จึงต้องมีการปรับปรุงอย่างเร่งด่วน (โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา, 2556, หน้า 12) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาอังกฤษต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน จึงส่งผลให้นักเรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ แรงจูงใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้และการใช้ภาษา ซึ่ง บราวน์ (Brown, 1992, pp. 138-152) ได้ให้ความสำคัญแก่แรงจูงใจที่เกิดขึ้นจากความรักในภาษาและการเรียนภาษา จากความรู้สึกสนใจที่แท้จริงที่นักเรียนภาษามีต่อวัฒนธรรม และต่อผู้ที่เป็นเจ้าของภาษา (Intrinsic Motivation) อีกทั้งแรงจูงใจ

ประเภทนี้มีผลในระยะยาว และช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกใช้ภาษาอย่างไม่เบื่อหน่าย รวมทั้งการสอนที่ครูมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนซึ่งไม่เอื้อให้นักเรียนสามารถสื่อสารได้

จากความสำคัญของภาษาอังกฤษ ปัญหาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ และจากผลการวิจัยเกี่ยวกับบทเรียนสำเร็จรูปดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเพื่อศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ตามรูปแบบบรรณลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) เพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ตามรูปแบบบรรณลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ตามรูปแบบบรรณลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยกลุ่มทดลองแบบกลุ่มเดียว (One Group Pretest - Posttest Design) โดยทำการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543, หน้า 60-61)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษอ่าน-เขียน รหัสวิชา อ30202 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 4 ห้องเรียน จำนวน 120 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา ที่กำลังเรียนวิชาภาษาอังกฤษอ่าน-เขียน รหัสวิชา อ 30202 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เนื่องจากโรงเรียนได้จัดห้องเรียนแบบคละความสามารถที่นักเรียนทั้งเก่ง ปานกลาง และอ่อน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน เท่า ๆ กัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้คือ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ตามรูปแบบบรรณลักษณะของวิธีการ วิชาภาษาอังกฤษอ่านเขียน อ30202 จำนวน 16 แผน รวมเวลาในการทดลองจำนวน 16 ชั่วโมง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ รวมทั้งหมด 30 คะแนน ซึ่งผ่านการพัฒนาหาคุณภาพแล้ว โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89

2.2 แบบวัดแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 20 ข้อ ซึ่งผ่านการพัฒนาหาคุณภาพแล้ว โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .88

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ปฐมนิเทศเพื่อทำความเข้าใจถึงวิธีการเรียน จุดประสงค์ของการเรียนและวิธีการประเมินผลการเรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ตามรูปแบบบรรณลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features)

2. ทำการทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและแบบวัดแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ จำนวน 2 ชั่วโมง

3. ดำเนินการทดลองโดยผู้วิจัยดำเนินการสอน จำนวน 16 ชั่วโมง ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบบรรณลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features)

4. ทำการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) โดยใช้แบบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและแบบวัดแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษชุดเดิมที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง จำนวน 2 ชั่วโมง
5. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (T-test for dependent samples)

ผลการวิจัย

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ตามรูปแบบบรรดลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ความเข้าใจในการอ่าน ภาษาอังกฤษ	n	$\bar{X}$	s	$\sum D$	$\sum D^2$	t	Sig
ก่อนการทดลอง	30	7.07	3.930				
หลังการทดลอง	30	17.67	8.356	318	4258	10.497**	.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 แสดงว่า ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ตามรูปแบบบรรดลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) หลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ในข้อ 1

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบแรงจูงต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ตามรูปแบบบรรดลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

แรงจูงใจต่อการเรียน ภาษาอังกฤษ	n	$\bar{X}$	s	$\sum D$	$\sum D^2$	t	Sig
ก่อนการทดลอง	30	54.23	10.01				
หลังการทดลอง	30	83.47	5.063	877	28623	15.781**	.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 แสดงว่า แรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ตามรูปแบบบรรดลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) หลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ในข้อ 2

อภิปรายผลการวิจัย

วิธีสอนบทเรียนสำเร็จรูป ตามรูปแบบบรรดลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) เป็นวิธีการสอนวิธีหนึ่งที่ตรงตามแนววิธีการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบันที่ใช้แนวทางการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-Centered) โดยนักเรียนได้ศึกษาบทเรียนสำเร็จรูป ตามรูปแบบบรรดลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) ซึ่งมีเนื้อหาตามบรรดลักษณะของวิธีการ เพื่อเป็นการให้รูปแบบและวัตถุประสงค์ (Form & Purpose) ที่ชัดเจนอย่างถูกต้อง ส่งผลให้เกิดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษมากขึ้น นักเรียนวางแผนการเรียนรู้บทเรียนสำเร็จรูปด้วยตนเองได้ วัดและประเมินผลตนเองได้ เป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ระหว่างการเรียนรู้มีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกันได้ด้วยการเรียนรู้บทเรียนสำเร็จรูป ซึ่งมีภาพประกอบและสีสันสวยงามสร้างความสนใจ ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจและเสริมแรงที่จะเรียนรู้ทักษะการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของฟูกักลาว ทิวากร (2552, หน้า 94) ศึกษาการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนด้วยวิธีการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปมีผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนสำเร็จรูปของแม็คคินลีย์ (McKinley, 1974) ซึ่งได้เปรียบเทียบทักษะการอ่านโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปกับเครื่องช่วยสอนอ่านในเด็กอายุ 14-18 ปี ที่เรียนต่ำกว่าระดับ 5 และสามารถสรุปได้ว่า ทั้งบทเรียนสำเร็จรูปและเครื่องช่วยสอนในการอ่านใช้ได้ผลดีในการเรียนด้วยตนเอง อีกทั้งการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ด้วยอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) ทำให้นักเรียนมีความตื่นตัวและมีแรงจูงใจในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณโสโรบล รุจิรญาณันท์ (2553) สุขุมล ปาสาณีย์ (2554) และสุชาติ เพชรเทียนชัย (2556, หน้า 92) ที่ได้ศึกษาแรงจูงใจต่อการอ่านภาษาอังกฤษและแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน พบว่า แรงจูงใจต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเดนบรอก และ บริเคิลแมนส์ (Denbrok & Brekelmans, 2005, pp. 20-33) ซึ่งได้ทำการวิจัยทางด้านการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้โดยการเชื่อมโยงพฤติกรรมระหว่างบุคคลของผู้สอนกับแรงจูงใจในวิชาภาษาอังกฤษ ผลการวิจัย พบว่า บทบาทพฤติกรรมระหว่างบุคคลในตัวครูกับพฤติกรรมในตัวนักเรียนส่งผลทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษสูงขึ้น

จากการอภิปรายผล สามารถสรุปได้ว่า วิธีสอนบทเรียนสำเร็จรูป โดยใช้อรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) เป็นวิธีสอนที่นักเรียนได้อ่านภาษาอังกฤษ เรียนรู้กับเอกสารจริง (Authentic Materials) เป็นรูปเล่ม มีรูปภาพประกอบสีสันสวยงาม มีการวางแผนการเรียน การฝึกปฏิบัติจริง (Real Action) การประเมินผล ความก้าวหน้าของการเรียนได้ตลอดเวลา และการอยู่ในสถานการณ์จริง (Real Situation) จนทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจต่อการเรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น วิธีการสอนนี้ ถือเป็นวิธีการสอนวิธีหนึ่งที่เป็นการใช้สื่อเอกสารจริง สามารถทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ และนักเรียนสามารถนำไปใช้สื่อสารได้จริงในสังคมแห่งการเรียนรู้ และเป็นการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ซึ่งเป็นแรงจูงใจภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การเรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ตามรูปแบบอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) ผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ก่อนนำบทเรียนสำเร็จรูปไปใช้ในการเรียน ต้องทำความเข้าใจกับนักเรียนให้ชัดเจน และปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัดก่อนที่จะเริ่มเรียนในแต่ละบทเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาพัฒนาวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ตามรูปแบบอรรถลักษณะของวิธีการ (Procedure Genre Features) ไปสู่การเรียนแบบโปรแกรม E-Learning เพื่อให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. 2551. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- พุกกล้าว ทิวากร. 2552. การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและเจตคติที่มีต่อการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวิสุทธรังษี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปกับการสอนแบบปกติ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขา การสอน ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา. 2555. **สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ**. ราชบุรี : บริหารวิชาการโรงเรียนสวนผึ้งวิทยา.
- วรรณโสโรบล รุจิรญาณันท์. 2553. การศึกษาความเข้าใจและแรงจูงใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพศิรินทร์คลองสิบสาม ปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปทุมธานี เขต 2 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีสอน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา

- บัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
- สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). 2555. รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2555. กรุงเทพฯ : สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)
- สมเกียรติ อ่อนวิมล. (2554, 13 กรกฎาคม). บันทึกอาเซียน ASEAN DIARY : การใช้ภาษาอังกฤษและภาษาอื่นในภูมิภาคกับอนาคตไทยในอาเซียน (1). คอลัมน์1001 "เปิดเสรีไอทีอาเซียน" หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. ค้นเมื่อตุลาคม 23, 2555,แหล่งที่มา<http://www.nstda.or.th/news/5140-20110422-it-passport>
- สุขุมาล ปาสาเนย์. 2554. การเปรียบเทียบความเข้าใจและจุดใจต่อการอ่านภาษาอังกฤษของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดช่องนนทรีสำนักงานเขตยานนาวากรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) โดยใช้รรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features)กับการสอนตามคู่มือครู(Teacher’s Manual). วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- สุรเศรษฐ์ บุญเกตุ และคณะ. 2553. หลักสูตรรายวิชาอาเซียนศึกษาปีการศึกษา 2553 โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา. ราชบุรี : กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมโรงเรียนโรงเรียนสวนผึ้งวิทยา.
- Brown, H. D. 1992. ‘Toward a new understanding of the role of motivation in your English language classroom’ in T.J. Kral, et al. (eds.): 138-152).
- Denbrok, P. ,& Brekelmans M. 2005. “The effect of teacher interpersonal behavior on student’s subject-specific motivation.” Journal of Class Room Interaction. 40 (2): 20-33.
- McKinley. 1974. Theories of Personality. New York: Psychological Corporation.

การศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและความสนใจต่อการเรียน
ภาษาอังกฤษของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนวัดบ้านเก่า ด้วยวิธีสอนตามแนว
ทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเพลง

A Study of English Listening-Speaking Abilities and towards English
Learning of Kindergarten II Students at Watbankao School through the
Communicative Approach Using Songs

ทิติยา อินกล่อม

สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนวัดบ้านเก่าด้วยวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเพลงหลังการทดลอง 2) เพื่อศึกษาความสนใจต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนวัดบ้านเก่า ด้วยวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเพลงหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนวัดบ้านเก่า จำนวน 25 คน ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษในระดับเตรียมความพร้อม (Preparatory English) ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเพลง แบบสังเกตความสามารถในการฟัง - พูดภาษาอังกฤษ และแบบสังเกตความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ สถิติในการใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนวัดบ้านเก่าด้วยวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเพลง หลังการทดลองอยู่ในระดับดีมากร้อยละ 87.2
2. ความสนใจต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนวัดบ้านเก่าด้วยวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเพลง หลังจากการทดลองอยู่ในระดับดีมากร้อยละ 88.4

คำสำคัญ : ความสามารถในการฟัง - พูดภาษาอังกฤษ ความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

Abstract

The purpose of this research were: 1) to study English listening-speaking ability and interest towards English learning of Kindergarten II student at Watbankao school through Communicative Approach using songs. The samples used in the research were 25 kindergarten II students who studied English (preparatory level) in the first semester of the 2014 academic year at Watbankao school. They were selected because by Purposive Sampling. The instruments used in the research were lesson plans through the Communicative Approach using English songs to analyze data, observation form and questionnaires on interesting towards English learning. Statistic sused for data analysis were percentage and mean.

The results of the research indicated that :

1. English listening-speaking ability of Kindergarten II student at Watbankao school through Communicative Approach using songs after the experiment's test were 87.2
2. Interest towards English learning of Kindergarten II student at Watbankao school through Communicative Approach using songs after the experiment's test were 88.4

Keywords : English listening-speaking ability, interest, Communicative Approach

บทนำ

ภาษามีความจำเป็นอย่างยิ่งในการติดต่อสื่อสารโดยเฉพาะภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาต่างประเทศที่มีบทบาทและมีความสำคัญในหลาย ๆ ประเทศ อาจเรียกได้ว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลภาษาหนึ่งที่ใช้ในชีวิตประจำวันสามารถนำไปใช้ในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพในอนาคต กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตั้งแต่ชั้นปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา เพื่อเป็นการสร้างพื้นฐานที่ดี ในการใช้ภาษาอังกฤษให้แก่เด็กไทยเพื่อที่จะนำไปใช้ศึกษาต่อและการใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพกระทรวงศึกษาธิการในฐานะองค์กรหลักในการเรียนการสอนและส่งเสริมการศึกษาของประเทศจึงได้กำหนดนโยบายเพื่อกระตุ้นให้สถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษให้กับเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทัดเทียมกับนานาชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยต้องเตรียมพร้อม เพื่อก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกฎบัตรอาเซียนข้อที่ 34 ได้กล่าวไว้ว่า “ภาษาที่ใช้ในการทำงานของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนคือภาษาอังกฤษ” (The working language of ASEAN shall be English) ดังนั้นจึงต้องเร่งพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษของเด็กไทยให้สามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารทางการศึกษาทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี วิธีการคิด เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวิสัยทัศน์ของชุมชนโลกและสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาต่างประเทศและมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 1)

สภาเศรษฐกิจโลก World Economic Forum ได้เปิดเผยผลการสำรวจทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยอ้างอิงจากการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพการศึกษา ของกลุ่มประเทศอาเซียนในการประชุม World Economic Forum (WEF) 2012-2013 ผลการสำรวจพบว่าความสามารถด้านภาษาอังกฤษของคนไทยต่ำกว่าหลายประเทศในกลุ่มอาเซียน โดยขณะนี้ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 8 จาก 10 ประเทศ ในกลุ่มอาเซียน ตีกว่าประเทศลาวและกัมพูชาเท่านั้น ส่วนคะแนน TOEFL อยู่ในอันดับที่ 6 จึงเป็นสิ่งที่ต้องตระหนักแล้วว่าการใช้ภาษาอังกฤษของคนไทยกำลังมีปัญหามากกว่าประเทศอื่นๆ (ประชาชาติธุรกิจ, 29 เมษายน 2556 ค้นหาข้อมูลวันที่ 15 มิถุนายน 2556) ซึ่งทำให้มีปัญหาในการติดต่อสื่อสารเกือบทุกช่องทางในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจากผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน หรือ O-NET ปีการศึกษา 2556 ซึ่งดำเนินการทดสอบโดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) พบว่าผลการประเมินระดับประเทศกลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ(ภาษาอังกฤษ)ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 33.82 ระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 28.70 และโรงเรียนวัดบ้านเก่ามีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 24.92 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุงและแก้ไขเร่งด่วน

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยในปัจจุบัน เป็นการจัดการเรียนการสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) ซึ่งมีเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการทักษะทั้ง 4 ทักษะ (Integrated 4 skills) คือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน โดยจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-Centered) ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้อย่างเต็มความสามารถตามความถนัดและคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่าง ๆ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอน (Interaction) โดยใช้สื่อเอกสารจริงในการจัดการเรียนการสอน (Authentic Material) ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและประเมินตนเองได้ (Self Access) มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงและในสถานการณ์จริง (Authentic Assessment) และสามารถนำไปใช้ในได้จริงในการเรียนการสอนในปัจจุบัน จึงไม่เน้นเฉพาะรูปแบบหรือโครงสร้างทางภาษาเท่านั้น แต่จะเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของภาษา (Focus on Meaning) สามารถสื่อสารและนำไปใช้ได้จริง ซึ่งได้จากการจัดการเรียนการสอนที่เรียนรู้จาก

สถานการณ์จริง (Real Situation) โดยผู้สอนจะมีหน้าที่เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกเท่านั้น (Teacher is as facilitator) ซึ่งผู้เรียนจะสามารถนำทักษะเหล่านี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยควรเน้นทักษะการฟัง-พูด เพราะเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ได้เรียนรู้ฝึกฝนทบทวนประโยคง่าย ๆ สั้น ๆ ไม่เน้นการท่องจำ แบบการสอนเก่าที่เน้นให้ผู้เรียนท่องจำกฎเกณฑ์ต่างๆ ก็จะเป็นผลให้ประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนไม่ดี สอดคล้องกับแนวคิดของ ลิตเติลวูด (Littlewood.1984:17-18) ที่กล่าวว่า การเรียนการสอนตลอดจนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ครูจะต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญ คือต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเลือกกระบวนการสอนให้เหมาะสมกับวัย ระดับความสามารถ และความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความจำเป็นในการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ และกิจกรรมเพื่อการสื่อสารช่วยให้การเรียนภาษาเป็นไปอย่างธรรมชาติ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ เบร์น (Byrne. 1979 : 9) ที่กล่าวว่า ทักษะฟัง-พูด มีบทบาทสำคัญในการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพราะการฝึกความเข้าใจในการฟังจะมีความสำคัญเท่ากับการฝึกความสามารถในการพูด ดังนั้นเพื่อให้ผู้เรียนในระดับประถมศึกษาสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ครูควรสอนทักษะฟังก่อนแล้วจึงสอนทักษะพูด ซึ่งเป็นไปตามหลักธรรมชาติของการเรียนรู้ภาษา เพราะการฟังจะมีความสัมพันธ์กับการพูด เนื่องจากการพูดเป็นการตรวจสอบการรับรู้และความเข้าใจของผู้เรียนว่าสามารถรับรู้และเข้าใจเรื่องที่ฟังได้มากน้อยเพียงใด หลังจากนั้นจึงสอนทักษะอ่านและเขียนตามลำดับ

จากความสำคัญของภาษาอังกฤษปัญหาทางด้านความสามารถในการเรียนภาษาอังกฤษและความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนวัดบ้านเก่าและจากผลงานวิจัยทางด้านความสามารถในการเรียนภาษาอังกฤษและความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษด้วยวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเพลง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำเอาวิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเพลงมาทำการทดลองวิจัยกับนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนวัดบ้านเก่า เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการฟัง – พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนวัดบ้านเก่าด้วยวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเพลงหลังการทดลอง
2. เพื่อศึกษาความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนวัดบ้านเก่าด้วยวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเพลงหลังการทดลอง

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบ One-group post-tese-Only design (ลัวน สายยศและอังคณา สายยศ, 2538 , หน้า 248-249) ซึ่งมีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนวัดบ้านเก่า ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ ในระดับเตรียมความพร้อม (Preparatory English) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 25 คน

กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนวัดบ้านเก่า ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ ในระดับเตรียมความพร้อม (Preparatory English) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 25 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากนักเรียนที่เป็นกลุ่มประชากรเพียงห้องเดียว (Purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้คือ แผนการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองซึ่งเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ ฟัง – พูดภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) จำนวน 16 แผน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งผ่านการพัฒนาและหาคุณภาพแล้ว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1. แบบสังเกตวัดความสามารถในการฟัง – พูดภาษาอังกฤษ เป็นแบบวัดตรงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 10 ข้อ 20 คะแนน ซึ่งผ่านการพัฒนาหาคุณภาพแล้ว โดยมีค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ .92

2.2. แบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษเป็นแบบสังเกตสังเกตพฤติกรรมความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษที่มีลักษณะชนิดเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) ซึ่งมีเกณฑ์ในการให้คะแนน 2 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 10 ข้อ ซึ่งผ่านการพัฒนาหาคุณภาพแล้ว โดยมีค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ .87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 จัดปฐมนิเทศเพื่อทำความเข้าใจกับนักเรียนถึงวิธีการเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้และวิธีการประเมินผล การเรียนโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงของนักเรียนระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2

2.2 ดำเนินการทดลองโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงของ นักเรียนระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2 โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนเอง ใช้เวลาในการทดลอง 16 ชั่วโมง

2.3 ทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบสังเกตวัดความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ และแบบ สังเกตวัดความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษใช้เวลา ในการทดสอบ 4 ชั่วโมง

2.4 ทำการประเมินแบบวัดความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ และแบบสังเกตวัดความสนใจต่อการเรียน ภาษาอังกฤษแล้วนำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ด้วย วิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานโดยหาค่าอัตราเฉลี่ยร้อยละ

2.5 สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ และแปรผลข้อมูล โดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

ตาราง 1 ผลการศึกษาพฤติกรรมความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนวัดบ้านเก่าโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง

สังเกตวัดพฤติกรรมความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของกลุ่มทดลอง	n	T	p
หลังการทดลอง	25	17.44	87.2
Excellent (ยอดเยี่ยม)	90 -100	Very Good (ดีมาก)	80 -89
Fair (พอใช้)	70 – 79	Improve (ปรับปรุง)	60 -69

จากตาราง 1 แสดงว่า ความสามารถในการฟัง – พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนวัดบ้านเก่า ด้วยวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเพลงหลังการทดลองอยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 87.2

ตาราง 2 ผลศึกษาความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 สื่อสารโรงเรียนวัดบ้านเก่าโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง

สังเกตวัดพฤติกรรมความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของกลุ่มทดลอง	n	T	p
หลังการทดลอง	25	17.68	88.4

Excellent (ยอดเยี่ยม)	90 -100	Very Good (ดีมาก)	80 -89
Fair (พอใช้)	70 – 79	Improve (ปรับปรุง)	60 -69

จากตาราง 2 แสดงว่า ความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนวัดบ้านเก่าด้วยวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเพลงหลังการทดลองอยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 88.4

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความสามารถในการเรียนภาษาอังกฤษและความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนวัดบ้านเก่าโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง ผลปรากฏว่า ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับดีมาก เพราะวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง สามารถกระตุ้นให้นักเรียนกล้าพูด กล้าแสดงออกตามสถานการณ์ที่ครูกำหนดให้ โดยผู้วิจัยและครูผู้ร่วมประเมินการสังเกต พบว่านักเรียนมีความกระตือรือร้นที่ร่วมกิจกรรม เนื่องจากครูนำเพลงประกอบท่าทางที่มีเนื้อหาสั้น ๆ ทำนองเพลงสนุกสนานมาใช้ในการนำเข้าสู่บทเรียน (Teacher is a facilitator) นักเรียนได้ฝึกร้องเพลงกับเพื่อน (Child Centered) ช่วยเหลือเพื่อนในชั้นเรียนนักเรียน (Interaction) ที่ร้องเพลงยังไม่คล่อง ช่วยเหลือเพื่อนที่อ่อนกว่า ส่งผลให้เพื่อนที่อ่อนกล้าพูด มีความมั่นใจ ร่วมแสดงกิจกรรมมากขึ้นและกล้าพูดสนทนาเป็นภาษาอังกฤษมากขึ้น (Focus on Meaning) เนื่องจากกิจกรรมเพลงเป็นสื่อเอกสารจริง (Authentic Materials) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ซึ่งมีคำศัพท์ที่เป็นสิ่งที่อยู่รอบตัวนักเรียน (Real situation) ทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความหมาย (Meaning) นักเรียนสามารถเข้าถึงเนื้อเพลงโดยการปฏิบัติจริงได้ด้วยตนเองทำให้จดจำได้ดี (Self Access) และ นักเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยเหลือ ให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน (Interaction)

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่อาจจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการศึกษาค้นคว้าในครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเพลงที่นำมาใช้สอน ควรเป็นเพลงที่มีเนื้อร้องสั้นๆ เข้าใจง่าย ทำนองเร้าใจ สนุกสนาน มีประโยชน์ มีความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาเหมาะสมกับวัย และความสนใจของนักเรียนที่เป็นสิ่งแวดล้อมในสถานการณ์จริง (Real Situation) ภาษาที่ใช้ในเนื้อเพลงควรเป็นเพลงที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนภาษาอังกฤษ ควรนำสื่อที่หลากหลายและเป็นสื่อเอกสารจริง (Authentic materials) สอดคล้องกับธรรมชาติของนักเรียนในระดับประถมศึกษา เพราะธรรมชาติของนักเรียนในวัยนี้มีความสนใจในการร้องเพลง ชอบความสนุกสนาน เป็นการส่งเสริมพัฒนาการในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา พัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ และสร้างความสนใจในการเรียนรู้ให้มากขึ้น โครงสร้างทางภาษาเหมาะสมกับวัย ระดับความสามารถ และอยู่ในความสนใจของนักเรียน และเป็นเพลงที่นักเรียนสามารถปรับมือเข้าจังหวะ แสดงท่าทางประกอบเพื่อได้เคลื่อนไหวกล้ามเนื้อเนื้อทุกส่วนของร่างกายสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนได้ทุกระดับชั้น เนื้อเพลงที่ใช้ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัยของนักเรียนในแต่ละระดับ สิ่งที่ครูต้องคำนึงถึงคือ รูปแบบเนื้อเพลงที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนต้องมีการวางแผนจัดการชั้นเรียนที่ชัดเจนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และเพื่อให้นักเรียนได้เกิดการบูรณาการ 4 ทักษะ (Integrated 4 skills) โดยการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) งานกับเพื่อนทั้งชั้น งานกลุ่ม งานคู่ และงานเดี่ยว

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเพลง โดยนำไปบูรณาการกับวิชาศิลปะศึกษา หรือนำเกมมาใช้ประกอบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เพื่อให้เกิดนวัตกรรมทางการเรียนรู้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ และความคิดสร้างสรรค์

2. ควรมีการศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษด้วยวิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเพลงกับนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. 2551. **หลักสูตรแกนกลางสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
- กระทรวงศึกษาธิการ .2551. **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- เกวรินทร์ สุขเกตู. 2550. **การใช้กิจกรรมเพลงเพื่อส่งเสริมความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษและความรู้ด้านคำศัพท์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1**. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นันทิรัตน์ คมขำ. 2539. **การศึกษาใช้เพลงในการเรียนการสอนเด็กอนุบาล**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538. **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- สุมิตรา อังวัฒนกุล. 2539. **แนวคิดและเทคนิควิธีการสอนภาษาอังกฤษ**. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Littlewood, W. 1984. **Foreign and second language learning: Language acquisition research and its implications for the classroom**. Cambridge : Cambridge University Press.
- Byrne, D. 1986. **Teaching oral English**. London : Longman.
- _____ . 1987. **Teaching oral English**. London : Longman.

การศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลจอมบึงโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการ
สอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน
A Study of English Reading Comprehension and Motivation towards
English Learning of Prathomsuksa 4 Students at Chombueng
Kindergarten School Using Genre-Based Approach
(Narrative Genre Features)

มุกธิตา สุตสาคร

สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลจอมบึง โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง และ 2) ศึกษาแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลจอมบึง โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) โดยใช้อรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนอนุบาลจอมบึง ที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ (อ 14101) จำนวน 38 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ และแบบวัดแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบหาค่าที่แบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลจอมบึง โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. แรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลจอมบึง โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ แรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study reading comprehension and motivation towards English learning of Prathomsuksa 4 students at Chombueng Kindergarten school using Genre-Based Approach (Narrative Genre Features) before the experiment and after the experiment and 2) to study

motivation toward English learning of Prathomsuksa IV students at Chombung Kindergarten school using Genre-Based Approach (Narrative Genre Features) before the experiment and after the experiment. The samples used in the research were 38 Prathomsuksa 4 students who studied English (Eng 14101) in the first semester of the 2014 academic year at Chombung Kindergarten school. They were selected by Cluster Random Sampling. The instruments used in the research were lesson plans using Genre-Based Approach (Narrative Genre Features), English reading comprehension tests, and questionnaires on motivation towards English learning. Statistics used for data analysis were mean, standard deviation and t-test for dependent samples.

The results of the research indicated that :

1. English reading comprehension of Prathomsuksa 4 students at Chombung Kindergarten school using Genre-Based Approach (Narrative Genre Features) after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level.

2. Motivation towards English learning of Prathomsuksa 4 students at Chombung Kindergarten school using Genre-Based Approach (Narrative Genre Features) after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level.

Keywords : english reading comprehension, motivation, genre-based approach (narrative genre features)

บทนำ

ในยุคที่ก้าวล้ำทางเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก ภาษาต่างประเทศ นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการติดต่อสื่อสารในสังคมปัจจุบัน ทั้งทางการบริหาร ทางสังคมและวัฒนธรรม ความต้องการสื่อสารระหว่างชุมชน ระหว่างประเทศ ความต้องการในการเรียนรู้ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และความต้องการในระดับนานาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอังกฤษเป็นภาษาแห่งเทคโนโลยีที่มีความสำคัญต่อการศึกษากิจการงาน (สิทธิรัตน์ รุจิเกียรติกำจร และคณะ, 2541, หน้า 6) และการประกอบอาชีพเพราะสามารถเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิด ทักษะ และวัฒนธรรมของชนชาติอื่น ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ๆ ได้ (สุมิตรา อังควัฒนกุล, 2540) และภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ใช้ในการประสานงาน ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC- ASEAN Economics Community) ในปี พ.ศ.2558 กลุ่มอาเซียนที่ประกอบด้วย 10 ประเทศ 10 ภาษาต้องเผชิญกับปัญหาความแตกต่างด้านภาษาที่จะเป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่าง ประเทศเช่นเดียวกัน ในแง่มุมมองของปัจเจกบุคคล ผู้ที่มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากลภาษาหนึ่ง ย่อมมีความได้เปรียบทั้งการแข่งขันในตลาดแรงงานภายในประเทศที่ทวีความรุนแรงขึ้น รวมถึงในการออกไปทำงานทำในประเทศอื่นที่มีค่าจ้างแรงงานสูงกว่า เช่นเดียวกับการพิจารณาในระดับประเทศ ประเทศที่ประชากรมีทักษะด้านภาษาคิดว่าย่อมดึงดูดการการลงทุนจากต่างประเทศได้มากกว่าแต่เมื่อพิจารณาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของคนไทยโดยเฉลี่ยจากคะแนน TOEIC กับประเทศอื่นในอาเซียน (ยกเว้นบรูไน) พบว่าคะแนน TOEIC เฉลี่ยของไทยในปี 2556 อยู่ที่ 493 คะแนน จากคะแนนเต็ม 990 คะแนน สูงกว่าประเทศเพื่อนบ้านอย่างเวียดนามและอินโดนีเซียเท่านั้น แต่ยังต่ำกว่าประเทศคู่แข่งสำคัญในอาเซียนอย่าง ฟิลิปปินส์ และมาเลเซีย (Educational Testing Service, 2558) สะท้อนให้เห็นว่าบุคลากรไทยยังมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาระดับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษให้สูงขึ้น เพราะการที่แรงงานไทยมีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษสูงขึ้น ไม่เพียงแต่จะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับแรงงานจากชาติอาเซียนอื่นท่ามกลางการเปิดเสรีการเคลื่อนย้ายแรงงาน ภายใต้ AEC เท่านั้น แต่ยังหมายถึงการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศให้เข้ามาลงทุนในไทยเพิ่มขึ้นอีกด้วย (ศูนย์ข้อมูลความรู้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน, 2557) ดังนั้น ภาษาอังกฤษจึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ติดต่อสื่อสารกันทั่วโลกการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในฐานะภาษาต่างประเทศจึงไม่ได้เรียนภาษาเพื่อความรู้เกี่ยวกับภาษาเท่านั้นแต่เรียนเพื่อให้สามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และติดต่อสื่อสาร สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชน

โลกนำมาซึ่งมิตรไมตรีและก่อให้เกิดความร่วมมือกับประเทศต่างๆ จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้นและให้สามารถเรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีสังคมเศรษฐกิจการเมืองการปกครองมีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 1

การสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยปัจจุบันนั้นเป็นการสอนภาษาตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) หมายถึงการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นการสื่อความหมาย (Focus on Meaning) ทางภาษาในบริบทต่าง ๆ ของสังคม ไม่เน้นไวยากรณ์ ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลและตรวจคำตอบได้ด้วยตนเอง (Self-Assessment) เป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child – Centered) โดยบูรณาการทักษะทั้ง 4 ทักษะ (Integrated 4 skills) คือ การฟัง (Listening) การพูด (Speaking) การอ่าน (Reading) และการเขียน (Writing) การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับครูผู้สอน (Interaction) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อของจริง (Authentic Materials) ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (Self-Access) และสามารถนำไปใช้ในได้จริงในการเรียนการสอนในปัจจุบัน จึงไม่เน้นเฉพาะรูปแบบหรือโครงสร้างทางภาษาเท่านั้น นักเรียนสามารถสื่อสารและนำไปใช้ได้จริง ซึ่งเกิดจากการจัดการเรียนการสอนที่เรียนรู้จากสถานการณ์จริง (Real Situation) และมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในระหว่างการเรียนการสอน (Teacher is as a facilitator) นอกจากนี้ทักษะการอ่านนับว่าเป็นทักษะที่มีความจำเป็น และมีความสำคัญมากกว่าทักษะอื่นเพราะมีการใช้ในชีวิตประจำวัน และจำเป็นมากที่สุด ในสังคมปัจจุบันเนื่องจากความรู้ ข้อมูลข่าวสารวิทยาการใหม่ๆ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอทำให้ผู้เรียนต้องแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลาจากแหล่งความรู้ต่างๆ อันได้แก่ หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร บทความ ตำราเรียน ประกาศ ฉลาก คำแนะนำการใช้ผลิตภัณฑ์ต่างๆ และการสื่อสารผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตซึ่งล้วนแต่อาศัยทักษะการอ่านเพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้นดังที่ ริชาร์ด และโรเจอร์ (Richards & Rogers, 1985, PP. 219-223) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการรับรู้ข้อมูล ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ทักษะการอ่านเพื่อเพิ่มเติมความรู้ของตนเอง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการอ่านหรือเงื่อนไขที่ต้องการนั้น แรงจูงใจที่ผู้เรียนมีต่อการอ่านภาษาอังกฤษเป็นเรื่องที่ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญ ดังเช่น งานวิจัยของ กนกกร เกษมสุขจรัสแสง (2547, หน้า 35) ที่พบว่า แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนซึ่งเกิดจากสภาวะที่ถูกผลักดันหรือกระตุ้นโดยวิธีสอนของครู ส่งผลให้นักเรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นต่อการเรียนช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ผลการประเมินระดับประเทศมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 33.82 ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชาบุรี เขต 1 มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 31.42 และโรงเรียนอนุบาลจอมบึงมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 30.14 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปรับปรุง (สถาบันการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2556) และจากการศึกษาสภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ อ 14101 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลจอมบึงพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 27.75 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดคือ ร้อยละ 70 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาอังกฤษต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน สาเหตุของปัญหาดังกล่าว เกิดจากการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนและวิธีสอนของครูที่ใช้ไวยากรณ์ และการแปล ซึ่งไม่เอื้อต่อการพัฒนาทางด้านทักษะด้านการสื่อสาร

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนภาษาอังกฤษจึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาอังกฤษ และพบว่า วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน โดยใช้อรรถลักษณะของนิทาน เป็นวิธีสอนที่ช่วยพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพอีกวิธีหนึ่งซึ่ง การสอนภาษาอังกฤษด้วยวิธีจัดกิจกรรมโดยการอ่านนิทานตามรูปแบบอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Feature) มีวัตถุประสงค์ที่จะเล่าเรื่องที่ผ่านมาแล้วในอดีตและให้คติสอนใจ เป็นการสอนอ่านอย่างมีรูปแบบ (Form) และจุดมุ่งหมาย (Purpose) เพื่ออ่านนิทานแล้วให้คติสอนใจโดยมีอรรถลักษณะ 4 ส่วน คือ 1) ชื่อเรื่อง (Title) 2) ฉาก (Orientation) ประกอบด้วยสถานที่ เวลาและตัวประกอบ 3) ลำดับเหตุการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้น มีปมปัญหาและการแก้ปัญหา (Events, complication and resolution) 4) คติสอนใจ (Moral) โดยประยุกต์ใช้ตามขั้นตอนการสอนของ สวงนศรี ไทรอค (2547, หน้า 9-10) มีขั้นตอนการสอน 5 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 แฉงจุดประสงค์ ขั้นที่ 2 ให้รูปแบบตามอรรถลักษณะของนิทาน ขั้นที่ 3 ทำงานกลุ่ม ขั้นที่ 4 ทำงานคู่ ขั้นที่ 5 ทำงานเดี่ยว งานวิจัยของ สวงนศรี ไทรอค (2547) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและเจตคติของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนอ่านด้วยการสอนแบบอรรถฐานด้วยอรรถลักษณะการเล่านิทาน การเสนอข่าวจากหนังสือพิมพ์และการอธิบาย และการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับ

การสอนแบบอรรถฐานมีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและเจตคติสูงกว่า การสอนอ่านตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาณี พงศ์พุทธชาติ (2551, หน้า 104) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจและความสนใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนอ่านตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) กับการสอนตามคู่มือครูผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) มีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ และความสนใจสูงกว่า การสอนอ่านตามคู่มือครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 จากงานวิจัย พบว่า วิธีการสอนภาษาที่น่าสนใจ และสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้คือ การสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานโดยใช้วรรณกรรมของนิทาน

จากความสำคัญของวิชาภาษาอังกฤษ ปัญหาในการเรียนภาษาอังกฤษและจากผลงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลจอมบึง ด้วยวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน โดยใช้วรรณกรรมของนิทานมาทำการทดลองวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลจอมบึง โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานด้วยวรรณกรรมของนิทานก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลจอมบึง โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานด้วยวรรณกรรมของนิทานก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการทดลองแบบกลุ่มเดียว โดยทำการทดสอบก่อนการทดลองและทำการทดสอบหลังการทดลอง (One-Group Pretest – Posttest Design) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543, หน้า 60-61)

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลจอมบึง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ (อ14101) จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 76 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลจอมบึงในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ (อ 14101) จำนวน 38 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เนื่องจากโรงเรียนได้จัดห้องเรียนแบบละความสามารรถทางการเรียนที่นักเรียนมีทั้งเก่ง ปานกลาง และอ่อน จำนวน 38 คน ห้องละเท่า ๆ กัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้คือ แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานด้วยวรรณกรรมของนิทานชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 16 แผน ซึ่งผ่านการพัฒนาโดยการหาคุณภาพแล้ว

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย จำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน ซึ่งผ่านการพัฒนาหาคุณภาพแล้ว โดยมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .97
2. แบบวัดแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 20 ข้อ ซึ่งผ่านการพัฒนาหาคุณภาพแล้ว โดยมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .96

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ปฐมนิเทศนักเรียนเกี่ยวกับวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features)
2. ทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและแบบวัดแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ จำนวน 2 ชั่วโมง
3. ดำเนินการทดลอง โดยการสอนอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนวัดตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน จำนวน 16 แผน 16 ชั่วโมง
4. ทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ และแบบวัดแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นฉบับเดียวกันที่ใช้ทำการทดสอบก่อนการทดลอง จำนวน 2 ชั่วโมง
5. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐานโดยการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for Dependent Samples)

ผลการวิจัย

ตาราง 1 ผลการศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง

ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ	n	$\bar{x}$	S.D.	ΣD	ΣD^2	t	sig.
ก่อนการทดลอง	38	8.61	2.308	242	1,586	35.66 **	0.000
หลังการทดลอง	38	14.97	2.187				

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลจอมบึง โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

แรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ	n	$\bar{x}$	S.D.	ΣD	ΣD^2	t	sig.
ก่อนการทดลอง	38	72.39	5.578	346	3918	12.323**	0.000
หลังการทดลอง	38	81.50	4.596				

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยความเข้าใจในการอ่านและแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลจอมบึง โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนแบบภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของการนิทาน (Narrative Genre Features) พบว่า วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนแบบภาษาแบบอรรถฐาน ด้วยอรรถลักษณะของการนิทาน สามารถพัฒนาความเข้าใจในการอ่านและแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและนักเรียนสามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องตามโครงสร้าง ทำให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ เป็นคนดีมีคุณธรรมซึ่งตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การสอนอ่านด้วยวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงสื่อเอกสารจริงที่นักเรียนให้ความสนใจ มีรูปภาพสีสันสดใส นักเรียนจะให้ความสนใจมากกว่าข้อความคำ เพื่อกระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น และทำให้การสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 การสอนอ่านด้วยวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) ครูผู้สอนควรให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเลือกเนื้อหาที่นักเรียนสนใจและอยากเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน เห็นประโยชน์ของการเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้น

1.3 การสอนอ่านด้วยวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) ครูผู้สอนควรเตรียมตัวล่วงหน้าโดยศึกษาขั้นตอนและรูปแบบของวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) ศึกษาให้เข้าใจก่อนทำการสอนเพื่อทำการสอนให้เป็นระบบ เกิดความพร้อมและเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยและศึกษาผลการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) บูรณาการโดยทำการศึกษาร่วมกับวิธีการสอนอื่นๆ เช่น การสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปและการสอนโดยใช้โครงสร้างระดับยอด

2.2 ควรทำการศึกษาวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) ไปทำการศึกษากับตัวแปรตามตัวอื่น เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ และความคงทนในการเรียนรู้

2.3 ควรนำวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) ไปพัฒนาทักษะอื่นๆ เช่น การฟัง พูด และการเขียน

2.4 ควรทำการวิจัยและศึกษาผลการเรียนการสอนโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) กับภาษาอื่นๆ เช่น ภาษาไทย ภาษาลาว ภาษาเวียดนามและภาษาพม่า เป็นต้น

2.5 ควรพัฒนาวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) ไปสู่การสอน e-learning, บทเรียนสำเร็จรูป เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

เอกสารอ้างอิง

กนกกร เกษมสุขจรรัสแสง. 2547. การเปรียบเทียบความเข้าใจและแรงจูงใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนอ่านด้วยวิธีสอนอ่านแบบบูรณาการของเมอร์ตอกท์ (MIA) กับวิธีการสอนอ่านตามคู่มือครู .วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สาขาหลักสูตรและการสอน) ราชบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. ถ่ายเอกสาร.

กรมวิชาการ. 2545. เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 : คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

กัลยา รสสูงเนิน. 2548. ผลของการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์ที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพุทธจักรวิทยา. สารนิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- ขจรศักดิ์ สุนลี. 2545. การพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีเรียนแบบ CIRC ประกอบกับการใช้สื่อในชีวิตประจำวัน. ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. (สาขาการวิจัยทางการประถมศึกษา). กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สงวนศรี ไทรอค. 2547. การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและเจตคติในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานกับการสอนแบบเดิม. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (สาขาสังคมศาสตร์และการศึกษา-การสอนภาษาอังกฤษ). ออสเตรเลีย : Edith Cowan University. ถ่ายเอกสาร.
- สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). 2556. รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2556. กรุงเทพฯ : สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)
- สิทธิรัตน์ รุจิเกียรติกำจร และคณะ. 2541. การศึกษาการจัดรูปแบบศูนย์การเรียนรู้แบบ Self – Access สำหรับวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน. ทุนวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุภาณี พงศ์พุทธชาติ. 2551. การเปรียบเทียบความเข้าใจและความสนใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนอ่านตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (GENRE-BASED APPROACH) กับการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(สาขาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ). ราชบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. ถ่ายเอกสาร.
- สุมิตรา อังวัฒนกุล. 2540. แนวคิดและเทคนิควิธีการสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย. 2531. เอกสารคำสอน หลักสูตรและการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : ประยูรวงศ์พรินติ้ง.
- อัจฉรา วงศ์โสธร. 2538. แนวทางการสร้างข้อสอบภาษา. กรุงเทพฯ : สถาบันภาษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัจฉรา วิมลเกียรติ. 2547. การพัฒนาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนโดยวิธีเรียนแบบร่วมมือประเภทการค้นคว้าภายในกลุ่ม. สารนิพนธ์ ศศ.ม. (สาขาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- Halliday, M.A.K. & R. Hasan. 1958. *Language, Context, and Text Aspects of Language in a Social-Semiotic Perspective*. Victoria : Deakin University.
- Richards, & T. S. Rogers, 1985. *Approached and Methods in Language Teaching*. Cambridge. Cambridge University Press.

การศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหัวหินวิทยาลัยโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎี
การสอนภาษาแบบวรรณฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้าน
A Study of English Reading Comprehension and Motivation towards
English Learning of Prathomsuksa 4 Students at Hua Hin Vittayalai School
Using Genre-Based Approach (Folktale Genre Features)

เบญจมาศ ทองจันทร์

สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหัวหินวิทยาลัย โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบวรรณฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้าน (Folktale Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง และ 2) ศึกษาแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหัวหินวิทยาลัย โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบวรรณฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้าน (Folktale Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหัวหินวิทยาลัย ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ (อ14101) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 50 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบวรรณฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้าน (Folktale Genre Features) แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและแบบวัดแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหัวหินวิทยาลัยโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบวรรณฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้าน (Folktale Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. แรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหัวหินวิทยาลัยโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบวรรณฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้าน (Folktale Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ แรงจูงใจ การสอนภาษาแบบวรรณฐานด้วยอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้าน

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study English reading comprehension of Prathomsuksa 4 students at Hua Hin Vittayalai school using Genre-Based Approach (Folktale Genre Features) before the experiment and after the experiment and 2) to study motivation towards English learning of Prathomsuksa 4 students at Hua Hin Vittayalai school using Genre-Based Approach (Folktale Genre Features) before the experiment and after the experiment. The samples used in the research were 50 Prathomsuksa 4 students who studied English (Eng14101) in the first semester of the

2014 academic year at Hua Hin Vittayalai school. They were selected by Cluster Random Sampling. The instruments used in the research were lesson plans using Genre-Based Approach (Folktale Genre Features), English reading comprehension test and questionnaires on motivation towards English learning. Statistics used for data analysis were mean, standard deviation and t-test for dependent samples.

The results of the research indicated that :

1. English reading comprehension of Prathomsuksa 4 students at Hua Hin Vittayalai school using Genre-Based Approach (Folktale Genre Features) after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level.
2. Motivation towards learning English of Prathomsuksa 4 students at Hua Hin Vittayalai school using Genre-Based Approach (Folktale Genre Features) after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level

Keywords : English reading comprehension, Motivation, Genre-Based Approach (Folktale Genre Features)

บทนำ

ปัจจุบันโลกอยู่ในภาวะการติดต่อสื่อสารที่ไร้พรมแดน จากอิทธิพลของความกว้างไกลทางเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้ประชากรโลกมีความสะดวกในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ส่งผลให้ภาษาต่างประเทศทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากลภาษาหนึ่งที่ใช้กันอย่างแพร่หลายส่งผลให้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลก ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลกนำมาซึ่งมิติตรีและความร่วมมือระหว่างประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 220) นอกจากนี้ในปีพุทธศักราช 2558 ประเทศไทยต้องก้าวเข้าสู่การเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน (Association Of South East Asian Nations : ASEAN) ซึ่งกฎบัตรอาเซียนข้อ 34 กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า “ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน คือ ภาษาอังกฤษ (The working language of ASEAN shall be English.)” เพื่อให้ประเทศไทยก้าวทันอารยประเทศ รัฐบาลไทยจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของประชากรในประเทศเป็นสำคัญโดยประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2551 เพื่อเป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคม ตลอดจนส่งเสริมให้ประชากรนำความรู้ความสามารถทางวิชาการที่มีไปใช้เป็นเครื่องมือต่อรองในเวทีโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้เข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545, หน้า 45)

แม้ภาษาอังกฤษจะมีความสำคัญและได้ถูกกำหนดให้เป็นวิชาพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอน แต่สภาพปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยปัจจุบัน พบว่า นักเรียนไม่สามารถนำความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษมาใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน จากรายงานผลทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหัวหินวิทยาลัย ปีการศึกษา 2555 ระดับประเทศได้คะแนนเฉลี่ยภาษาอังกฤษร้อยละ 36.99 ระดับสังกัดสำนักงานบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ร้อยละ 47.36 ระดับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ร้อยละ 37.20 และระดับโรงเรียน ร้อยละ 57.57 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่คณะกรรมการสถานศึกษากำหนดไว้ คือร้อยละ 70 สอดคล้องกับสภาพปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหัวหินวิทยาลัย ที่พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุงและแก้ไข เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดทักษะความเข้าใจในการอ่าน (Reading Comprehension) เพราะเนื้อหาที่อ่านเป็นเรื่องที่ไกลตัวนักเรียนไม่มีพื้นฐานความรู้เดิมและยังไม่เข้าใจวัฒนธรรมของภาษาจึงทำให้ไม่เข้าใจเรื่องที่อ่านสรุปความ แปลความ และจับใจความสำคัญไม่ได้ อีกทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง

ซึ่งมีการวัดและการประเมินผลจากการท่องจำกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ส่งผลให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการอ่านภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ปัญหาสมรรถนะทางการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยต่ำกว่าเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นสาเหตุอีกประการหนึ่งที่เป็นอุปสรรคในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ คือ นักเรียนขาดแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนภาษาอังกฤษได้ตระหนักถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษและปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษจึงได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนภาษาอังกฤษเพื่อนำมาแก้ปัญหาและพัฒนาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหัวหินวิทยาลัย พบว่า วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) เป็นวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งวิธีการสอนนี้ได้ครอบคลุมรูปแบบภาษาทั้งหมด เช่น เสียง คำศัพท์ ไวยากรณ์ และความหมายสำหรับวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้าน (Folktale Genre Features) คือ การนำนิทานพื้นบ้านมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีวัตถุประสงค์ โดยบอกเรื่องราวดั้งเดิมที่เล่าต่อกันมาเป็นภาษาร้อยแก้วมักกล่าวถึงทัศนคติและค่านิยมเป็นปัจจัยป้อนที่สำคัญเพื่อให้ผู้เขียนและผู้อ่านบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตรงกัน ซึ่งมีรูปแบบและเนื้อหาเป็นไปตามอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้าน (Folktale Genre Features) ของสงวนศรี โทรก (2547, หน้า 43) ซึ่งมีอรรถลักษณะ 3 องค์ประกอบ คือ 1) ฉาก (Orientation) ประกอบด้วย ตัวละคร สถานที่และเวลามักจะกล่าวขึ้นต้นด้วยกาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว 2) ปมปัญหา (Complication) ปมปัญหาที่เป็นความชั่วร้าย มักจะได้รับการแก้ไขในทางที่ตีด้วยความตึงเครียด ซึ่งนิทานพื้นบ้านมักจะมีหลายปมปัญหา และได้รับการแก้ไขด้วยความดีทั้งนั้น และ 3) การแก้ไขปัญหา (Resolution) ปัญหาได้รับการแก้ไข ซึ่งความชั่วร้าย มักจะถูกแก้ไขด้วยความดีและท้ายเรื่องมักจะลงท้ายด้วยคำว่า “หลังจากนั้นเขาทั้งหลายก็อาศัยอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข” ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการสอน 5 ขั้นตอน คือ 1) บอกวัตถุประสงค์ 2) ให้รูปแบบตามอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้านพร้อมทั้งบอกถึงองค์ประกอบ 3 ส่วน ในนิทานพื้นบ้าน 3) การแสดงบทบาทสมมติ 4) ทำแบบฝึกหัดงานกลุ่ม และ 5) ทำแบบฝึกหัดงานเดี่ยว

จากความสำคัญของภาษาอังกฤษและปัญหาปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเพื่อศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหัวหินวิทยาลัย โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้าน (Folktale Genre Features) เพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้านทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหัวหินวิทยาลัย โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้าน (Folktale Genre Features) ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหัวหินวิทยาลัย โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้าน (Folktale Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยมีรูปแบบการวิจัยที่มีกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว ทำการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (One Group Pretest - Posttest Design) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543, หน้า 60-61)

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหัวหินวิทยาลัยที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ รหัสวิชา อ 14101 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 300 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหัวหินวิทยาลัยที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ รหัสวิชา อ14101 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 50 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เนื่องจากโรงเรียนได้จัดห้องเรียนเป็นแบบคณะกรรมการความสามารถทางการเรียนซึ่งมีนักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน ห้องละ 50 คน เท่า ๆ กัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้คือ แผนการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองซึ่งเป็นแผนการจัดการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre – Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้าน (Folktale Genre Features) จำนวน 16 แผน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งผ่านการพัฒนาและหาคุณภาพแล้ว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎี การสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre – based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้าน (Folktale Genre Features) ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งผ่านการพัฒนาและหาคุณภาพแล้ว โดยมีค่าความเชื่อมั่น (reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ .80

2.2 แบบวัดแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของลิเคิร์ต (Likert) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งผ่านการพัฒนาและหาคุณภาพแล้ว โดยมีค่าความเชื่อมั่น (reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ .88

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. จัดปฐมนิเทศเพื่อทำความเข้าใจกับนักเรียนถึงวิธีการเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้ และวิธีการประเมินผล การเรียนของนักเรียนโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐานด้วยอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้าน
2. ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ และแบบวัดแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ใช้เวลาในการทดสอบ 2 ชั่วโมง
3. ดำเนินการทดลองโดยผู้วิจัยดำเนินการสอน จำนวน 16 ชั่วโมง โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐานด้วยอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้าน
4. ทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ และแบบวัดแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลองใช้เวลาในการทดสอบ 2 ชั่วโมง
5. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที แบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ และแปรผล ข้อมูล โดยนำเสนอไว้ดังตาราง ดังนี้

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหัวหินวิทยาลัย โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้าน (Folktale Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

การศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนการทดลอง	50	11.18	2.79	40.51**	.00
หลังการทดลอง	50	15.40	2.82		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 แสดงว่า ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหัวหิน วิทยาลัย โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้าน (Folktale Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในข้อ 1

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบวัดแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหัวหิน วิทยาลัย โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้าน (Folktale Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

การวัดแรงจูงใจต่อ การเรียนภาษาอังกฤษ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนการทดลอง	50	69.58	8.23	17.30**	.00
หลังการทดลอง	50	83.90	8.33		

* * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

จากตาราง 2 แสดงว่า นักเรียนมีแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหัวหินวิทยาลัย โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้าน (Folktale Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อน การทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในข้อ 2

อภิปรายผลการวิจัย

ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหัวหินวิทยาลัย โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้าน (Folktale Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 บอกวัตถุประสงค์เป็นการแจ้งวัตถุประสงค์ของการอ่านนิทานพื้นบ้านให้นักเรียนทราบ่านนิทานพื้นบ้าน หมายถึงเรื่องราวดั้งเดิมที่เล่าต่อกันมาด้วยภาษาร้อยแก้ว โดยกล่าวถึงทัศนคติและค่านิยมแล้วถามนักเรียนถึงนิทานพื้นบ้านหรือนิทานอื่นๆ ที่นักเรียนเคยได้อ่านหรือได้ยินเพื่อดึงดูดความสนใจ ทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการอ่านนิทานพื้นบ้าน

ขั้นที่ 2 ให้รูปแบบตามอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้านและอธิบายความหมายคำศัพท์ โดยครูอ่านออกเสียงคำศัพท์และให้นักเรียนอ่านตามทำให้นักเรียนกล้าอ่านออกเสียงมากขึ้นทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ซึ่งการอ่านนำของครูนั้นเป็นปัจจัยล่อให้นักเรียนกล้าแสดงออกมากขึ้น สอดคล้องกับ อับบราฮัม (Abraham, 1974, pp. 25-33) ที่ว่า แรงขับเป็นตัวกระตุ้นก่อให้เกิดพฤติกรรม โดยมีเครื่องล่อเป็นตัวเสริมแรงเพื่อไปสู่เป้าหมาย นอกจากนี้การให้รูปแบบตามอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้านไม่เน้นเฉพาะรูปแบบหรือโครงสร้างทางภาษาเท่านั้นแต่เน้นให้นักเรียนเข้าใจความหมายของภาษาสามารถสื่อสารและนำไปใช้ได้จริงซึ่งได้จากการจัดการเรียนการสอนที่เรียนรู้จากสถานการณ์จริง โดยผู้สอนมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกเท่านั้น

ขั้นที่ 3 การแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างเสรี นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการอ่านเนื้อเรื่องนิทานพื้นบ้านเพื่อวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมของตัวละครที่นักเรียนชื่นชอบหรือต้องการที่จะแสดงเป็นตัวละครตัวนั้นๆ ทำให้นักเรียนได้มีได้ฝึกใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่าง ๆ การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอนโดยใช้สื่อเอกสารจริง ในการจัดการเรียนการสอน

ขั้นที่ 4 ทำแบบฝึกหัดงานกลุ่ม เป็นขั้นที่นักเรียนได้เรียนรู้ถึงขบวนการทำงานกลุ่ม โดยอาศัยประสบการณ์เดิมจากรูปแบบอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้านที่เรียนมาแล้ว มาช่วยในการทำแบบฝึกหัด ทำให้บรรยากาศการเรียนสนุกสนาน

และในขั้นที่ 5 ทำแบบฝึกหัดงานเดี่ยวเป็นขั้นตอนที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองโดยมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่อาจจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการศึกษาค้นคว้าในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

การสอนอ่านตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre- Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้าน (Folktale Genre Features) ควรใช้สื่อเอกสารจริง เช่น นิทานพื้นบ้านที่มีภาพประกอบ เรื่องราวที่มีสีสันสวยงาม เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจของนักเรียนในแต่ละช่วงชั้น ครูควรปรับปรุงรูปแบบของแบบฝึกหัดให้มีความหลากหลาย หรือการเพิ่มกิจกรรมที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ในการสื่อสารได้จริง และไม่ควรมีเนื้อเรื่องที่สั้นหรือยาวเกินไปมาเป็นการเรียนรู้ นอกจากนี้ครูควรมอบหมายงานให้นักเรียนไปทำ Language Use เพื่อให้นักเรียนได้ทบทวนหลักไวยากรณ์

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre- Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้าน (Folktale Genre Features) กับตัวแปรตามอื่น และนำไปใช้กับการเรียนการสอนอ่านกับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ เช่น ปฐมวัย มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา เป็นต้น โดยคัดเลือกบทอ่านและอรรถลักษณะให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียนแต่ละระดับที่ทำการศึกษา ตลอดจนพัฒนาวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre - Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทานพื้นบ้าน (Folktale Genre Features) ไปสู่บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เพื่อรองรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. 2551. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สงวนศรี โทรกค. 2547. การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและเจตคติในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานกับการสอนแบบเดิม. ปรินญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ปร.ด. (สาขาวิชาสังคมศาสตร์และการศึกษา). ออสเตรเลีย : มหาวิทยาลัยอีดิธ โควน, ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545. **แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559) : ฉบับสรุป**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- Abraham, Korman K. 1974. **The Psychology of Motivation**. New York. Prentice-Hall.

การศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษและความสนใจต่อการเรียน
ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองไก่อ้น โดยใช้วิธีสอน
ตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach)
ด้วยอรรถลักษณะของการพรรณนา

A Study of English Reading-Writing Abilities and Interest towards English
Learning of Prathomsuksa 6 Students at Bannongkaikhan School Using
Genre-Based Approach (Description Genre Features)

หนุบล จินตัม

สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองไก่อ้น ด้วยวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based
Approach) โดยใช้อรรถลักษณะของการพรรณนา (Description Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการ
ทดลอง 2) ศึกษาความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองไก่อ้น ด้วย
วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) โดยใช้อรรถลักษณะของการพรรณนา
(Description Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลองกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนบ้านหนองไก่อ้น ที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ (อ 16101)
จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการ
จัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะ
ของการพรรณนา (Description Genre Features) แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ และ
แบบวัดความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ
ทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความสามารถในการอ่าน-เขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองไก่อ้น โดยใช้วิธี
สอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของการพรรณนา
(Description Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองไก่อ้น ด้วยวิธี
สอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) โดยใช้อรรถลักษณะของการ
พรรณนา (Description Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ ความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ วิธีสอนตามแนวทฤษฎี
การสอนภาษาแบบอรรถฐาน

Abstract

The purposes of this research were 1) to study reading-writing abilities and interest towards English
learning of Prathomsuksa 6 students at Bannongkaikhan school using Genre-Based Approach
(Description Genre Features) before the experiment and after the experiment. 2) to study interest

toward English learning of PrathomSuksa 6 students at Bannongkaikhan school using Genre-Based Approach (Description Genre Features) before the experiment and after the experiment. The samples used in the research were 20 Prathomsuksa 6 students who studied English (Eng 16101) in the first semester of the 2014 academic year at Bannongkaikhan school. They were selected by Purposive Sampling. The instruments used in the research were lesson plans using Genre-Based Approach (Description Genre Features), English reading abilities tests, and questionnaires on interest towards English learning. Statistics used for data analysis were mean, standard deviation and t-test for dependent samples.

The results of the research indicated that:

1. English reading-writing abilities of Prathomsuksa 6 students at Bannongkaikhan school using Genre-Based Approach (Description Genre Features) after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level.
2. Interest towards Learning English of Prathomsuksa 6 students at Bannongkaikhan school using Genre-Based Approach (Description Genre Features) after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level.

Keywords : english reading-writing abilities, interest, genre-based approach (description genre features)

บทนำ

สังคมโลกปัจจุบันเป็นสังคมข้อมูลข่าวสาร ความก้าวหน้า ความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงทางด้าน เศรษฐกิจและวัฒนธรรม มีผลกระทบทั่วถึงกันอย่างรวดเร็ว ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลภาษาหนึ่งที่มีความสำคัญ สำหรับนานาชาติในการติดต่อสื่อสาร การถ่ายทอดและการแลกเปลี่ยนความรู้ความก้าวหน้าทางวิชาการ ทางการค้าขาย และทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโลกที่อยู่ในภาวะไร้พรมแดน ดังนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 จึงมุ่งเน้นการพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้เข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ให้มีความสำคัญกับการนำหลักคิด หลักปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเสริมสร้างศักยภาพของคนในทุกมิติทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีสติปัญญาที่รอบรู้ และมีจิตใจที่สำนึก ในศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และความเพียร มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมในสังคม และส่งเสริมสถาบันทางสังคมให้แข็งแกร่งและเอื้อต่อการพัฒนาคน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 45) ด้วยเหตุนี้การศึกษาหาความรู้ในด้านภาษาอังกฤษจึงมีความสำคัญ ประกอบกับในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่การเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน (Association Of South East Asian Nations : ASEAN) สภารัฐมนตรีศึกษาอาเซียนได้กำหนดยุทธศาสตร์สำคัญ เช่น การสร้างความตระหนักของประชากรในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนซึ่งตามกฎบัตรอาเซียนข้อ 34 บัญญัติว่า “The working language of ASEAN shall be English.” หรือ “ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน คือ ภาษาอังกฤษ” (สมเกียรติ อ่อนวิมล, 2554)

จากผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน หรือ O-NET ปีการศึกษา 2556 ซึ่งดำเนินการทดสอบ โดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) พบว่าผลการประเมินระดับประเทศกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ(ภาษาอังกฤษ)ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 33.82 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 31.42 และโรงเรียนบ้านหนองไถ่ขันมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 39.05 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุงและแก้ไขเร่งด่วน นอกจากปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนแล้ว ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลจากวิธีการสอนของผู้สอนที่ขาดทักษะและวิธีการสอนที่ไม่เอื้อต่อวิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ไม่มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการใช้ภาษาในสถานการณ์จริง ที่นำไปใช้ในชีวิตจริง จึงมุ่งเน้นสอนตามตำรา ทำให้ผู้เรียนมักมีปัญหาในการอ่านเรื่องที่ยาก(สุมิตรา อังวัฒนกุล, 2540, หน้า 46) มีการวัดและประเมินผลโดยวัดการจำ จึงส่งผลให้ความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานและเกิดความเบื่อหน่าย ไม่มีความสนใจในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ สอดคล้องกันกับงานวิจัยของ เชคเตอร์ และเชคเตอร์(Shecter & Schecter, 1987, pp. 23-25)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนอ่าน-เขียน พบว่าวิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) เป็นวิธีการสอนที่สามารถช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สิริมาน ยูโสลีร์, 2545), (สงวนศรี โทรค 2547, หน้า 99-101), (ฉัตรชัย อภิวัฒน์สนอง, 2548, หน้า 88-89) ที่ยึดหลักทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงระบบ (Systematic Linguistics Theory) ของเอ็ม เอ เค ฮอลลิเดย์ (M.A.K. Halliday) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาศาสตร์ อ้างถึงในเสาวลักษณ์ รัตนวิชัย (2531, หน้า 24-25) การสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน ที่เน้นการใช้ภาษาเพื่อสื่อเนื้อความ (Text) ตามอรรถลักษณะ (Genre) รวมทั้งบริบททางวัฒนธรรม สำหรับการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของการพรรณนา (Description Genre Features) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเขียนเพื่ออธิบายรายละเอียดบางอย่างของสิ่งของตามชนิดอรรถลักษณะของการพรรณนา ซึ่งผู้เขียนมีวัตถุประสงค์จะนำเสนอวิธีการหรือขั้นตอนการปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมีอรรถลักษณะ 3 องค์ประกอบคือ 1) บทนำ (Introduction) 2) รายละเอียด (Body) 3) สรุป (Conclusion) ที่ผู้วิจัยประยุกต์ใช้ขั้นตอนในการสอนจากสงวนศรี โทรค (2547, หน้า 99-101) โดยมีขั้นตอนในการสอน 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) แฉ่งจุดประสงค์เป็นการอธิบายอรรถลักษณะและวัตถุประสงค์ 2) ให้รูปแบบอรรถลักษณะและตัวอย่างเนื้อความกระบวนการและสอนคำศัพท์ใหม่ 3) ขั้นการวิเคราะห์รูปแบบเนื้อความตามรูปแบบอรรถลักษณะของการพรรณนา 4) ขั้นฝึกปฏิบัติงานกลุ่มตามรูปแบบอรรถลักษณะของการพรรณนา และ 5) ขั้นฝึกปฏิบัติงานเดี่ยวตามรูปแบบอรรถลักษณะของการพรรณนาสอดคล้องกับผลงานวิจัยทางด้านความสามารถทางการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษในประเทศไทยด้วยวิธีการสอนภาษาตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach)

จากความสำคัญของภาษาอังกฤษ ปัญหาในการเรียนภาษาอังกฤษและจากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเพื่อศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนและความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองไถ่ขัน จังหวัดราชบุรี โดยใช้วิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของการพรรณนา (Description Genre Features) เพื่อเป็นการแก้ปัญหาความสามารถในการอ่าน-เขียนและความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และเป็นแนวทางสำหรับผู้สอนในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองไถ่ขัน โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของการพรรณนา (Description Genre Features) ก่อนและหลังการทดลอง
2. เพื่อศึกษาความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองไถ่ขัน โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของการพรรณนา (Description Genre Features)

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยมีรูปแบบการวิจัยที่มีกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว ทำการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (One Group Pretest - Posttest Design) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543, หน้า 60-61) ซึ่งมีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองไถ่ขัน จังหวัดราชบุรี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 1 ห้องเรียน จำนวน 20 คน

กลุ่มตัวอย่าง

เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองไถ่ขัน จังหวัดราชบุรี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 20 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากนักเรียนที่เป็นกลุ่มประชากรเพียงห้องเดียว (Purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้คือ แผนการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองซึ่งเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ อ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre – Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของการพรรณนา (Description Genre Features) จำนวน 16 แผน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งผ่านการพัฒนาและหาคุณภาพแล้ว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของการพรรณนา (Description Genre Features) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งผ่านการพัฒนาและหาคุณภาพแล้ว โดยมีค่าความเชื่อมั่น (reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ .92

2.2 แบบวัดความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามเกณฑ์ของ ลิเคิร์ท (Likert) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งผ่านการพัฒนาและหาคุณภาพแล้ว โดยมีค่าความเชื่อมั่น (reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ .86

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ปฐมนิเทศนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้และการประเมินผล โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre – Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของการพรรณนา (Description Genre Features)

2. ทำการทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ และแบบวัดความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ จำนวน 2 ชั่วโมง

3. ดำเนินการทดลองตามแผนการจัดการเรียนการสอนอ่าน - เขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre – Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของการพรรณนา (Description Genre Features) จำนวน 16 ชั่วโมง

4. ทำการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษและแบบวัดความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ฉบับเดียวกันกับที่ใช้ในการทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test) จำนวน 2 ชั่วโมง

5. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐาน โดยการทดสอบหาค่าที่แบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples)

ผลการวิจัย

1. การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษและความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองไก่อ้น โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre – Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของการพรรณนา (Description Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยการทดสอบหาค่าที่แบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples) ปรากฏผลดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของการพรรณนา (Description Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ความสามารถในด้านการฟัง	n	$\bar{X}$	S	$\sum D$	$\sum D^2$	t	Sig
ก่อนการทดลอง	20	17.85	2.498	4.6	21.16	5.827**	0.000
หลังการทดลอง	20	22.45	3.154				

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 แสดงว่า ความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองไก่อ้น โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของการพรรณนา (Description Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 1

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองไก่อ้น โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของการพรรณนา (Description Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ	n	$\bar{X}$	S	$\sum D$	$\sum D^2$	t	Sig
ก่อนการทดลอง	20	77.45	11.93				
หลังการทดลอง	20	86.20	9.96	175	2125	7.000**	0.000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 แสดงว่า ความสนใจต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองไก่อ้น โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของการพรรณนา (Description Genre Features) ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง หลังการทดลองสูงกว่าก่อน การทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 2

อภิปรายผลการวิจัย

ขั้นที่ 1 การให้รูปแบบและแจ้งจุดประสงค์ของการพรรณนา โดยการอธิบายองค์ประกอบของอรรถลักษณะการพรรณนา พร้อมทั้งจุดประสงค์ของการพรรณนา เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนพูดได้ตอบ เป็นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง (authentic assessment) มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนกับผู้เรียน (classroom interaction) ดังคำกล่าวของ สุภานี พงศ์พุทธชาติ (2551, หน้า 23) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางด้านสติปัญญาและความคิดที่ซับซ้อนและต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนมีความกระตือรือร้นและตั้งใจในการเรียนรู้รูปแบบของอรรถลักษณะการพรรณนา เพราะนักเรียนเห็นความสำคัญของการรู้รูปแบบอรรถลักษณะของการพรรณนาสามารถช่วยให้เข้าใจและสามารถพูดและเขียนตอบคำถามเกี่ยวกับเนื้อความการพรรณนาได้ดี รวดเร็ว และถูกต้องยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 2 ให้รูปแบบอรรถลักษณะและตัวอย่างเนื้อความการพรรณนาและสอนคำศัพท์ใหม่ เนื่องจากการสอนอ่านจำเป็นต้องมีการสอนคำศัพท์ก่อนการอ่านหรือการฟังตามทฤษฎีความรู้เดิม (schema) ดังแนวคิดของคานท์ (Kant, 1987) ที่มีความเชื่อว่ามนุษย์มีการสะสมความรู้และรวบรวมเก็บไว้อย่างมีระบบและมนุษย์สามารถเข้าใจประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ผ่านเข้ามาที่ต่อเมื่อประสบการณ์เหล่านั้นสอดคล้องกับความรู้เดิม ซึ่งเขามิชอบรับอยู่ในสมองก่อนแล้ว เพราะการรู้ความหมายคำศัพท์สามารถช่วยให้นักเรียนอ่าน-เขียนเนื้อความการพรรณนาได้เข้าใจยิ่งขึ้น เพราะนักเรียนพยายามทำความเข้าใจเนื้อความโดยการนำความรู้เดิม (schema) เกี่ยวกับรูปแบบ (form) และคำศัพท์เกี่ยวกับการพรรณนาที่ได้เรียนรู้มาก่อนแล้วมาช่วยให้เกิดความสามารถในการอ่าน-เขียนเนื้อความได้ดียิ่งขึ้น นักเรียนจึงสามารถจับใจความสำคัญของเนื้อความ ตามแต่ละองค์ประกอบของอรรถลักษณะของการพรรณนาได้อย่างรวดเร็วและเขียนถูกต้องตามโครงสร้างไวยากรณ์ (Language use)

ขั้นที่ 3 ขั้นการวิเคราะห์รูปแบบเนื้อความตามรูปแบบอรรถลักษณะของการพรรณนาโดยการอธิบายองค์ประกอบของอรรถลักษณะของการพรรณนา พร้อมทั้งจุดประสงค์ของการ เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้รูปแบบของอรรถลักษณะของการพรรณนาเพราะนักเรียนเห็นความสำคัญของการรู้รูปแบบอรรถลักษณะของการพรรณนาสามารถช่วยให้เข้าใจและสามารถตอบคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องได้ดี รวดเร็ว และรูปแบบของอรรถลักษณะการพรรณนาได้ช่วยให้นักเรียนหาคำตอบได้ง่ายขึ้น และยังช่วยให้นักเรียนมีการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ

ขั้นที่ 4 ขั้นฝึกปฏิบัติงานกลุ่มตามรูปแบบอรรถลักษณะของการพรรณนามีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักศึกษาสามารถ แยกองค์ประกอบอรรถลักษณะของการพรรณนาได้ นักเรียนได้ฝึกการอ่านเนื้อความให้เพื่อนในกลุ่มฟังและมีการอ่านและ มีโอกาสได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกันในการแยกองค์ประกอบของอรรถลักษณะของการพรรณนาและเขียนลง แผนภูมิแผนภูมิของอรรถลักษณะของการพรรณนา ในขั้นนี้นักเรียนจะได้คิดวิเคราะห์ร่วมกัน เกิดปฏิสัมพันธ์กัน (interaction) และสื่อสารกันทั้ง 4 ทักษะ แล้วพูดรายงานหน้าชั้นเรียนจากกิจกรรมต่างๆ ที่นักเรียนปฏิบัติ ช่วยให้ นักศึกษาเกิดการพัฒนาศักยภาพในการอ่าน การฟัง การพูด และการเขียนภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 5 ขั้นฝึกปฏิบัติงานเดี่ยวตามรูปแบบอรรถลักษณะของการบรรยาย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักเรียน สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพรรณนาได้และสามารถนำเอาคำศัพท์ไปใช้ได้และสามารถเปลี่ยนเป็นคำพูดเป็น ของตนเองแบบง่าย ๆ ทำให้นักเรียนเกิดความต้องการที่จะค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง (Self Access) โดยการค้นหา คำศัพท์จากพจนานุกรมหรือสืบค้นจากสื่อสารสนเทศ สื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อหาถ้อยคำมาแสดงความคิดเห็นของตนเองได้ จึงเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้พึ่งพาตนเอง ทำให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง (self – confidence) และเป็นการเอื้อต่อเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรนำวิธีสอนวิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของการพรรณนา (Description Genre Features) ศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรตามอื่นๆ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ และความเชื่อมั่นในตนเอง
2. ควรเปรียบเทียบความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอน ภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของการพรรณนา (Description Genre Features) กับวิธีการสอนอื่น ๆ เช่น การสอนตามคู่มือครู การสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา และการสอนภาษาแบบบูรณา การของเมอร์ต็อกซ์
3. ควรทำการศึกษาโดยการนำวิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของการพรรณนา (Description Genre Features) ไปทำการวิจัยกับภาษาอื่น ๆ ใน ประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน เช่น ภาษาลาว ภาษากัมพูชา และภาษาเวียดนาม

เอกสารอ้างอิง

- กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. 2554. บันทึกการเดินทางอาเซียน. มปท.
- กรวิก ศรีแก้ว. 2553. การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนอ่านตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre – Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของการอ่านนิทานกับการสอนอ่านตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สาขาวิชา การสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ). ราชบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. ราชบุรี.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2551. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพฯ:
- โรงเรียนบ้านหนองไผ่ขัน. 2556. รายงานผลการพัฒนาคุณภาพนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองไผ่ขัน. ราชบุรี : โรงเรียน บ้านหนองไผ่ขัน.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สุริยาสาส์.
- สงวนศรี โทรอค. 2547. การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและเจตคติในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน กับการสอนแบบเดิม. ปรินญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ปร.ด. (สาขาวิชาสังคมศาสตร์และการศึกษา). ออสเตรเลีย : มหาวิทยาลัย อดิธ โควเนน.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). 2556. วิกฤตการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ.

- สมเกียรติ อ่อนวิมล. 2554,13 กรกฎาคม. บันทึกอาเซียน ASEAN DIARY : การใช้ภาษาอังกฤษและภาษาอื่นในภูมิภาคกับอนาคตไทยในอาเซียน(1). คอลัมน์1001 "เปิดเสรีไอที อาเซียน" หนังสือพิมพ์
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ.2555-2559. ค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2555,จาก
<http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/plan11.pdf>
- อมร เอี่ยมตาล. (2555). การศึกษาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ
ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชานิเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ด้วยวิธีสอนตามแนวทฤษฎี
การสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) โดยใช้รรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์
(News Report Genre Features). วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะ
ภาษาต่างประเทศ). ราชบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี.
- Alvermann, D.E., & Phelps, S.F. 1998. **Content reading and literacy: Succeeding in today's diverse classrooms** (2nd ed.). Boston: Allyn & Bacon
- Harris, Larry., & Carl B. Smith.1980 **Reading Instruction**. Holt : Rinehart and Winston.
- Shecter , Myriann & Sandra R. Schecter .1987. **Children's Acquisition of library Genre**. Science Fiction Versus Fantasy. Toronto : Ontario Institute for Studies in Education : Toronto. Board of Education.

การศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านพุกายด้วยวิธีสอนโดยใช้กิจกรรมเพลงและเกม
A Study of English Listening-Speaking Abilities and Interest towards English
Learning of Prathomsuksa 2 Students at Banphukhai School
Using Songs and Games

เดือนนภา ทองมาก

สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านพุกาย ด้วยวิธีสอนโดยใช้กิจกรรมเพลงและเกมก่อนการทดลองและหลังการทดลอง และ 2) ศึกษาความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านพุกายโดยใช้วิธีสอนด้วยกิจกรรมเพลงและเกมก่อนการทดลองและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านพุกายที่เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ รหัส อ 12101 จำนวน 20 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษด้วยวิธีสอนโดยใช้กิจกรรมเพลงและเกม แบบทดสอบวัดความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและแบบวัดความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านพุกายด้วยวิธีสอนโดยใช้กิจกรรมเพลงและเกมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านพุกายด้วยวิธีสอนโดยใช้กิจกรรมเพลงและเกมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ ความสนใจ วิธีสอนด้วยกิจกรรมเพลงและเกม

Abstract

The purpose of this research were: 1) to study English listening-speaking abilities of Prathomsuksa 2 students at Banphukhai school using songs and games before the experiment and after the experiment and 2) to study interest towards English learning of Prathomsuksa 2 students at Banphukhai school using songs and games before the experiment and after the experiment. The samples used in the research were 20 Prathomsuksa 2 students who studied English subject (Eng12101) in the first semester of the 2014 academic year at Banphukhai school. They were selected by Purposive Sampling. The instruments used in the research were lesson plans, English listening-speaking abilities test and questionnaires on interest towards English learning. Statistics used for data analysis were mean, standard deviation and t-test for dependent samples.

The results of the research indicated that :

1. English listening-speaking abilities of Prathomsuksa 2 students at Banphukhai school using songs and games after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level.

2. Interest towards English learning of Prathomsuksa 2 students at Banphukhai school using songs and games after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level.

Keywords : English listening-speaking abilities, Interest, Song and Games

บทนำ

ปัจจุบันถือได้ว่าเป็นยุคแห่งการติดต่อสื่อสารของคนทั่วโลก สิ่งสำคัญนั่นคือ ภาษา ภาษามีความสำคัญ เป็นเครื่องมือในการสื่อความหมาย โดยเฉพาะภาษาอังกฤษนับว่าเป็นภาษาต่างประเทศที่สำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2554, หน้า 45) ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลภาษาหนึ่งที่มีความสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การถ่ายทอดและการแลกเปลี่ยนความรู้ความก้าวหน้าทางวิชาการ ทางการค้าขายและทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโลกที่อยู่ใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตก แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 11 มุ่งเน้นการพัฒนาคนทุกช่วงวัย ให้เข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการนำหลักคิดหลักปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเสริมสร้างศักยภาพของคนในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีสติปัญญาที่รอบรู้ และมีจิตใจที่สำนึกในศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และความเพียร มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง รวมทั้ง การเสริมสร้างสภาพแวดล้อมในสังคม และส่งเสริมสถาบันทางสังคมให้แข็งแรงและเอื้อต่อการพัฒนาคน (สุมิตรา อังวัฒนกุล, 2540, หน้า 1) จึงนับได้ว่าภาษาอังกฤษนั้นเป็นภาษาที่สำคัญยิ่ง ที่จะส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ด้วยเหตุนี้ภาษาอังกฤษจึงมีความสำคัญยิ่งสำหรับคนไทยที่มุ่งหวัง ความเจริญก้าวหน้า รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ขึ้น จัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ประกอบกับในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน (Association Of South East Asian Nations : ASEAN) สภารัฐมนตรีศึกษาอาเซียน ได้กำหนดยุทธศาสตร์สำคัญ เช่น การสร้างความตระหนักรู้ของประชากรในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ความร่วมมือในการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษที่กำหนดให้เป็นภาษากลางของประชาคมอาเซียน ซึ่งตามกฎบัตรอาเซียนข้อ 34 บัญญัติว่า “The working language of ASEAN shall be English.” หรือ “ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน คือ ภาษาอังกฤษ” (สมเกียรติ อ่อนนิมล, 2554)

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยในปัจจุบันเป็นการจัดการเรียนการสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) ซึ่งมีเป้าหมายในการจัดการเรียน การสอนที่เน้นการบูรณาการทักษะทั้ง 4 ทักษะ (Integrated 4 skills) คือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน โดยจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-Centered) ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้อย่างเต็มความสามารถตามความถนัด ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์ต่าง ๆ การจัดการเรียนการสอนที่เรียนรู้จากสถานการณ์จริง (Real Situation) การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอน (Interaction) โดยใช้สื่อเอกสารจริงในการจัดการเรียนการสอน (Authentic Material) ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและประเมินตนเองได้ (Self-Access) มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงและในสถานการณ์จริง (Authentic Assessment) และสามารถนำไปใช้ในได้จริงใน โดยผู้สอนจะมีหน้าที่เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกเท่านั้น (Teacher is as a facilitator) การเรียนการสอนในปัจจุบัน จะเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของภาษา (Focus on Meaning) สามารถสื่อสารและนำไปใช้ได้จริง ซึ่งผู้เรียนจะสามารถนำทักษะเหล่านี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ ปีการศึกษา 2555 ในวิชาภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลการประเมินระดับประเทศมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 36.99 (สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาราชบุรีเขต 1 พ.ศ.2555, หน้า 10) ระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1 มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 34.45 (สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาราชบุรีเขต 1 พ.ศ.2555, หน้า 10) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านพุค้าย (โรงเรียนบ้านพุค้าย, พ.ศ. 2555, หน้า 21) มีคะแนนเฉลี่ยเป็นร้อยละ 30.25 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปรับปรุง จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาอังกฤษต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ในการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์นั้นผู้เรียนมีความสามารถในการฟัง-พูดและสนใจเนื้อเรื่องและข้อความจึงจะสามารถตอบแบบทดสอบได้จากซึ่งวัดได้จากแบบวัดความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ หลังการทำแบบวัดความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ พบว่าปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถฟัง-พูดตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้ และในการสอนผู้สอนยังคงสอนให้นักเรียนท่องจำกฎเกณฑ์ไวยากรณ์ ภาษาและการแปลความหมายมากกว่าการสอนให้สื่อสารได้นอกจากปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนแล้ว ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลจากวิธีการสอนของผู้สอนที่ขาดทักษะและวิธีการสอนที่ไม่เอื้อต่อวิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ไม่มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการใช้ภาษาในสถานการณ์จริง ที่นำไปใช้ในชีวิตจริง จึงมุ่งเน้นสอนตามตำรา ทำให้ผู้เรียนมักมีปัญหาในการอ่าน เรื่องที่ยาก (สมิตรา อัจฉนกุล, 2540, หน้า 46)

จากความสำคัญของภาษาอังกฤษและปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ โดยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนภาษาอังกฤษและพบว่าวิธีสอนโดยใช้กิจกรรมเพลงและเกมเป็นวิธีสอนที่มีประสิทธิภาพอีกวิธีหนึ่งเพื่อใช้พัฒนาความสามารถในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านพุค้ายให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ดังเช่นนักวิจัยต่างประเทศของฟินลินสัน (Finlinson, 1997, p.70) ได้ศึกษาเรื่องเกมทำให้เกิดความร่วมมือเป็นการพัฒนาลักษณะนิสัยของเด็กในการเข้าสังคมได้ทดลองกับเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง จำนวน 20 คน อายุประมาณ 4 ขวบสรุปว่าหลังจากการใช้เกมความร่วมมือแล้วลักษณะการเข้าสังคมในด้านบวกสูงขึ้น และนักวิจัยในประเทศไทยของ (เกวรินทร์ สุขเกต, 2550, หน้า 36-43) ได้ทำการศึกษาใช้กิจกรรมเพลงเพื่อส่งเสริมความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษและความรู้ด้านคำศัพท์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 พบว่าความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน หลังการใช้กิจกรรมเพลง ร้อยละ 59.38 อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 34.38 อยู่ในระดับดี และผ่านเกณฑ์ที่กำหนด คือร้อยละ 50 และความรู้ด้านคำศัพท์หลังการใช้กิจกรรมเพลง ร้อยละ 97 อยู่ในระดับดี ร้อยละ 3 อยู่ในระดับดีมากและผ่านเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 50 งานวิจัยของ (สิริรัตน์ เรือนนุช, 2551, หน้า 83) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาความสามารถและแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย โรงเรียนรางอี่เมย์โดยวิธีสอนด้วยการจัดกิจกรรม การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้เพลง ผลงานวิจัยพบว่า ความสามารถในการเรียนภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย โรงเรียนรางอี่เมย์ โดยวิธีสอนด้วยการจัดกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้เพลง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง งานวิจัยของ (อัมพรณี สาสีวรรณ, 2547, หน้า 78) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการเรียนภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยโรงเรียนกุญบุรีโดยใช้กิจกรรมเพลงและเกม พบว่า นักเรียนมีการพัฒนาความสามารถในการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในเกณฑ์ระดับดี ของนักเรียนทั้งหมดและนักเรียนชอบร้องเพลงเล่นเกมเป็นกลุ่มมากกว่าเล่นเกมเป็นรายบุคคล และยังพบว่านักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีการพัฒนาความสามารถในการเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้เพลงได้ดีกว่าเกม การสอนโดยใช้วิธีสอนด้วยกิจกรรมเพลงและเกมมีขั้นตอนการสอน 4 ขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม (Warm - up) 2) ขั้นนำเสนอ (Presentation) 3) ขั้นฝึก (Practice) 4) ขั้นนำไปใช้ (Production) (อัมพรณี สาสีวรรณ, 2547, หน้า 53)

จากความสำคัญของภาษาอังกฤษ ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษและจากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเพื่อศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านพุค้าย อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยใช้วิธีสอนด้วยกิจกรรมเพลงและเกม เพื่อพัฒนาความสามารถในการฟัง-พูดและความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านพุค้าย ด้วยวิธีสอนโดยใช้กิจกรรมเพลงและเกม ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
2. เพื่อศึกษาความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านพุค้าย ด้วยวิธีสอนโดยใช้กิจกรรมเพลงและเกม ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเบื้องต้น (Quasi – Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบกลุ่มเดียว (One Group Pretest – Posttest Design) โดยทำการทดสอบก่อนและหลังทดลอง (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2538, หน้า 248-249) ซึ่งมีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านพุกาย 1 ห้องเรียน จำนวน 20 คน ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ (อ 12101) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือประชากรทั้งหมดที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านพุกาย ที่กำลังเรียนวิชาภาษาอังกฤษ (อ 12101) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1 ห้องเรียน 20 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีเพียง 1 ห้องเท่านั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยวิธีการสอนโดยการใช้กิจกรรมเพลงและเกมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 16 แผน รวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 แบบทดสอบวัดความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษแบบวัดอ้อมที่ใช้ภาพประกอบการทดสอบชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือกแบบทดสอบ และได้รับการพัฒนาหาคุณภาพแล้วโดยมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ .96

2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษแบบวัดกึ่งตรงด้วยวิธีการตอบคำถามเกี่ยวกับภาพแทนการพูดสนทนา และได้รับการพัฒนาหาคุณภาพแล้วโดยมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.89

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ปฐมนิเทศเพื่อทำความเข้าใจกับนักเรียนถึงวิธีการเรียน จุดประสงค์ของการเรียนและวิธีการประเมินผลการเรียน โดยใช้วิธีสอนด้วยกิจกรรมเพลงและเกม

2. ทำการทดสอบก่อนการทดลอง (pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการฟัง-พูด และแบบวัดความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ จำนวน 2 ชั่วโมง

3. ดำเนินการทดลองโดยผู้วิจัยดำเนินการสอน จำนวน 16 ชั่วโมง โดยใช้วิธีสอนด้วยกิจกรรมเพลงและเกม

4. ทำการทดสอบหลังการทดลอง (posttest) โดยใช้แบบวัดความสามารถในการฟัง-พูด และแบบวัดความสนใจต่อการเรียน

ภาษาอังกฤษชุดเดิมที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง จำนวน 2 ชั่วโมง

5. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐานโดยการทดสอบค่าที แบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples)

ผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ และแปรผลข้อมูล โดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. การเปรียบเทียบความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านพุกาย โดยใช้วิธีสอนด้วยกิจกรรมเพลงและเกมก่อนและหลังการทดลองโดยทดสอบค่าทีแบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent Sample)

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบการศึกษาความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านพุกายก่อนและหลังการทดลองโดยใช้วิธีสอนด้วยกิจกรรมเพลงและเกม

ความสามารถด้านการฟัง ภาษาอังกฤษของกลุ่มทดลอง	N	$\bar{X}$	S.D.	$\sum D$	$\sum D^2$	t	sig
ก่อนการทดลอง	20	9.15	2.30	132	916	19.22**	0.000
หลังการทดลอง	20	15.75	1.94				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 แสดงว่า ความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านพุกายโดยใช้วิธีสอนด้วยกิจกรรมเพลงและเกมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้

2. การเปรียบเทียบความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านพุกายด้วยวิธีสอนโดยใช้กิจกรรมเพลงและเกม) โดยการทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples)

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านพุกายหลังการสอนด้วยวิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเพลงและเกม

ความสนใจต่อการเรียน ภาษาอังกฤษ	N	$\bar{X}$	S.D.	$\sum D$	$\sum D^2$	t	sig
ก่อนการทดลอง	20	65.20	4.46	146	1108	21.91**	.000
หลังการทดลอง	20	72.50	4.57				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 แสดงว่า ความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษด้วยวิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเพลงและเกมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอยู่ในระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

อภิปรายผลการวิจัย

ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนโดยใช้วิธีสอนด้วยกิจกรรมเพลงและเกมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถอธิบายได้ดังนี้ ผู้วิจัยเลือกเพลงและเกมเพื่อกระตุ้นความสนใจ ซึ่งเพลงมีเนื้อหาสั้น ๆ เกี่ยวกับสัตว์ ธรรมชาติ ตัวเลข ร่างกาย สี และสิ่งของ ในการนำเข้าสู่บทเรียน (Warm up) ที่มีความเหมาะสม สอดคล้องกับธรรมชาติ และความต้องการของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนเป็นไปอย่างสนุกสนาน ขั้นตอนนี้นักเรียนมีความผ่อนคลาย ไม่รู้สึกเบื่อหน่าย สามารถดึงดูดความสนใจในการเรียนรู้ของนักเรียน ขั้นการเสนอเนื้อหา (Presentation) และขั้นการฝึก (Practice) 2 ขั้นตอนนี้นักเรียนฟังเพลง ร้อง และแสดงท่าทางประกอบเพลง นักเรียนได้กระตุ้นกระบวนการคิดเพราะเพลงที่นำมาใช้สอนแต่ละประเภทมีทำนอง เมื่อนักเรียนฟังเพลงแล้วเข้าใจความหมายของเพลง สามารถสื่อสารได้จากการฟังเพลง และสามารถแสดงท่าทางประกอบเพลงได้ ส่วนขั้นการใช้ภาษา (Production) นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียนจนคล่องแคล่ว ผู้วิจัยพบว่านักเรียนสามารถโต้ตอบกับคู่สนทนาได้อย่างคล่องแคล่วมากขึ้นกว่าเดิม และยังเป็นการฝึกการออกเสียงได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ สุมนา พานิช (2531, หน้า 97) และ นิติยา สุวรรณศรี (2542, หน้า 70) ที่กล่าวว่า การสอนโดยใช้เพลงภาษาอังกฤษทำให้นักเรียนรู้ว่าบทเรียนมีความหมาย น่าสนใจและสนุก นอกจากนี้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเพลงยังส่งเสริมพัฒนาการด้านสุขภาพพลานามัยของนักเรียนเพราะมีโอกาสดำทำประกอบและเคลื่อนไหวไปตามเนื้อเพลง พัฒนาอารมณ์ ขณะที่นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับเพลง มีจิตใจร่าเริงแจ่มใส มีความสนุกสนาน คลายความตึงเครียด และนักเรียนที่ขี้อายมีโอกาสได้แสดงออก พัฒนาสติปัญญา เพลงช่วยให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ จดจำเรื่องราวต่าง ๆ และช่วยพัฒนาทักษะความสามารถด้านต่าง ๆ คือ พัฒนาด้านภาษา เมื่อนักเรียน ทำท่าทางประกอบเนื้อเพลง ทำให้ทราบว่านักเรียนเข้าใจความหมายในเนื้อเพลงหรือไม่จากท่าทางที่นักเรียนแสดง และ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมพรธนี สาสิวรรณ (2543, หน้า 78) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้เพลง พบว่านักเรียนมีพัฒนาการและความสามารถในการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับดี ร้อยละ 80.37 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา สุขกมล (2548, หน้า 82) ได้ทำการศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้เพลงที่มีต่อความสามารถด้านการฟัง และการพูดของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้เพลงหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านพุกายด้วยวิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเพลงและเกม ผลปรากฏว่าความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและความสนใจต่อการเรียนสูงขึ้น เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ลดความวิตกกังวล ความตึงเครียด เกิดจินตนาการ ด้านสังคม เพราะนักเรียนได้ร่วมทำกิจกรรมระหว่างครู และเพื่อน เพราะเพลงสร้างความสนุกสนานให้กับนักเรียน เพราะนักเรียนได้ฝึกการออกเสียงด้วยการร้องเพลง มีจินตนาการคิดสร้างสรรค์ ทำเด่นได้ด้วยตัวเอง เป็นการฝึกสมาธิและสติปัญญาของนักเรียนทำให้นักเรียนเก่ง ดี มีความสุข ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา สามารถคิดเป็น ทำเป็น ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้

1.1 เพลงที่นำมาใช้สอน ควรเป็นเพลงที่มีเนื้อร้องสั้นๆ เข้าใจง่าย ทำนองเร้าใจ สนุกสนาน มีประโยชน์ มีความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา เหมาะสมกับวัย และความสนใจของนักเรียนที่เป็นสิ่งแวดล้อมในสถานการณ์จริง (Real Situation)

1.2 ครูต้องคำนึงถึง คือ รูปแบบแต่ละกิจกรรมที่ให้นักเรียนทำ ซึ่งเป็นภาระงาน (Task work) และการจัดการชั้นเรียน (Classroom management) ต้องมีการวางแผนจัดการชั้นเรียนที่ชัดเจนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และเพื่อให้นักเรียนได้เกิดการบูรณาการทักษะทางภาษา (Integrated 4 skills) โดยการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับเพื่อนทั้งงานชิ้น งานกลุ่ม งานคู่ และงานเดี่ยว

1.3 กิจกรรมเพลงต้องสอดคล้องกับธรรมชาติของนักเรียนในระดับประถมศึกษา เพราะธรรมชาติของนักเรียนในวัยนี้มีความสนใจในการร้องเพลง ชอบความสนุกสนาน เป็นการส่งเสริมพัฒนาการในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา พัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ และกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ให้มากขึ้น

1.4 ต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนเล่นเกมภาษาอังกฤษ ฟังแล้วร้องเพลง (listen and sing a song) ฟังแล้วเดาความหมายจากเสียง (listen and guess)

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบวิธีสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเพลงกับวิธีการสอนอื่น ๆ เช่นการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานโดยใช้อรรถลักษณะของนิทาน การสอนตามคู่มือครู และการใช้บทบาทสมมติ

2.2 ควรทำการศึกษาการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเพลง โดยนำไปบูรณาการกับวิชา ศิลปะศึกษา หรือนำเกมมาใช้ประกอบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เพื่อให้เกิดนวัตกรรมทางการเรียนรู้ เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ และความคิดสร้างสรรค์

2.3 ควรทำการศึกษาพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเพลงและเกมไปในรูปแบบ Digital โดยใช้ ICT เพื่อรองรับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. 2551. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ.

เกวรินทร์ สุขเขต. 2550. การใช้กิจกรรมเพลงเพื่อส่งเสริมความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษความรู้ด้านคำศัพท์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- รัชนี้ ปลื้มมีชัย. 2551. การเปรียบเทียบความสนใจในการอ่านและความสนใจในการเรียนของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารของ ของ ศิธ จอห์นสัน
กับการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สาขาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ). ราชบุรี :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. ถ่ายเอกสาร.
- โรงเรียนบ้านพุกาย. 2555. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
โรงเรียนบ้านพุกาย. ประจำปีการศึกษา 2555.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิริรัตน์ เรือนนุช. 2551. การศึกษาความสามารถและแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัย โรงเรียน
บ้านรางอีเม้ย โดยวิธีการสอนด้วยการจัดกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้เพลง. วิทยานิพนธ์
กศ.ม. (สาขาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ). ราชบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
หมู่บ้านจอมบึง. ถ่ายเอกสาร.
- สุนนา พานิช. 2531. การเตรียมความพร้อมเด็กเล็ก. ราชบุรี : โรงเรียนชุมชนเมืองราชบุรี.
- สุจจริต เพ็ชรชอบ. 2531. การพัฒนาการสอนภาษาไทย. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. 2554. แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ.2555-2559. ค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2555 สืบค้นจาก
<http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/plan11.pdf>
- อัมพรธณี สาสิวรรณ. 2547. การศึกษาพัฒนาความสามารถในการเรียนภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยโดยใช้เพลง
และเกม. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สาขาหลักสูตรและการสอน). ราชบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
หมู่บ้านจอมบึง. ถ่ายเอกสาร.
- Finlinson, Abbie Reynolds. 1997. “Cooperative Games : Promoting Prosocial Behaviors in
Children,”. MAL. 35/06 : 1582.

การศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ
ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach)
ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์

A Study Of English Listening-Speaking Abilities and Attitude towards
English Learning of the First Year Undergraduate Students in English
Program at Muban Chombueng Rajabhat University Using Genre-Based
Approach (News Report Genre Features)

ภรากรณ์ สีทรงฮาด

นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง และ 2) ศึกษาเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ที่เรียนวิชาการฟัง-พูด 1 รหัส ENG54603 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) แบบทดสอบวัดความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ และแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ, เจตคติ, การสอนภาษาแบบบรรทัดฐานด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study English Listening-Speaking abilities of the first year students in English Education branch at Muban Chombueng Rajabhat University using Genre-Based Approach (News Report Genre Features) before the experiment and after the experiment and 2) to study attitude towards English learning of the first year students in English Education branch program at Muban Chombueng Rajabhat University using Genre-Based Approach (News Report Genre Features) before the experiment and after the experiment. The samples used in the research were 30 of the first year students who studied Listening-Speaking 1 (ENG54603) in the first semester of the 2014 academic year in English Education branch program at Muban Chombueng Rajabhat University. They were selected by Purposive Sampling. The instruments used in the research were lesson plans using Genre-Based Approach (News Report Genre Features), English Listening-Speaking abilities tests and questionnaires on attitude towards English learning. Statistics used for data analysis in the research were mean, standard deviation and t-test for dependent samples.

The results of the research indicated that:

1. English Listening-Speaking abilities of the first year undergraduate students in English Education branch program at Muban Chombueng Rajabhat University using Genre-Based Approach (News Report Genre Features) after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level.
2. Attitude towards English learning of the first year undergraduate students in English Education branch program at Muban Chombueng Rajabhat University using Genre-Based Approach (News Report Genre Features) after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level.

Keywords : English listening-speaking abilities, Attitude, Genre-Based Approach (News Report Genre Features)

บทนำ

ในยุคแห่งวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสื่อสารสากลของโลกภาษาหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เนื่องจากเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลก และการตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของโลก ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและคนอื่นดีขึ้น ได้เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี การคิด เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้น และมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 220) ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่การเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียน (Association of South East Asian Nations : ASEAN) ทำให้ต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาในการสื่อสาร ตามกฎบัตรอาเซียนข้อ 34 บัญญัติว่า “The working language of ASEAN shall be English.” หรือ “ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน คือ ภาษาอังกฤษ” (สมเกียรติ อ่อนวิมล, 2554)

แม้ว่าการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบันจะเป็นแนวการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษทั้ง 4 ด้าน แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน นักศึกษา โดยเฉพาะทักษะการฟังและการพูดอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ผลการทดสอบความรู้รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียน ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ประจำปีภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 พบว่า นักศึกษาสอบได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 46.28 ซึ่งต่ำกว่า

ทิฆัมพร สุวรรณประทีป (2537, หน้า 2-3) พบว่า นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาเมื่อไปประกอบอาชีพ ไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวิธีการสอนของครูผู้สอน ซึ่งเป็นวิธีที่ยังยึดครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher Centered) สอนตามคู่มือครู มีการวัดและการประเมินผลโดยวัดความจำเรื่องกฎเกณฑ์ไวยากรณ์และการแปล (วัชรีย์ คำสงฆ์, 2553, หน้า 2)

จากปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการฟัง-การพูดของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาความสามารถด้านทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักศึกษา ซึ่งมีหลายวิธีและพบว่าหนึ่งในวิธีการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered) และสอดคล้องกับแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) คือ วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ที่เน้นการจัดกิจกรรมเป็นปัจจัยป้อนที่สำคัญ และครูผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกเท่านั้น (Facilitator) โดยยึดหลักภาษาเชิงระบบ (Systemic Linguistics Theory) ของเอ็ม เอ เค ฮอลลิเดย์ (M.A.K. Halliday) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาศาสตร์ (เสวลักษณ์ รัตนวิชัย, 2531, หน้า 24-25) กล่าวว่า การสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานที่เน้นการใช้ภาษาเพื่อสื่อเนื้อความ (Text) ตามอรรถลักษณะ (Genre) รวมทั้งบริบททาง ผู้สอนใช้เนื้อความแต่ละอรรถลักษณะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทางภาษาซึ่งเป็นตัวป้อนที่สามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจน เพราะวิธีการสอนนี้ได้ครอบคลุมรูปแบบภาษาทั้งหมด ได้แก่ เสียง คำศัพท์ ไวยากรณ์ และความหมายที่ทำให้รับรู้เรื่องราว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สงวนศรี โทรค (2547, หน้า 134-136) ที่พบว่า ทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษสูงกว่าการสอนแบบปกติ นอกจากนี้คอยโว (Koivo, 1983, p.2624-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์และเจตคติทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีเจตคติที่ดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

จากความสำคัญของภาษาอังกฤษ ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และข้อค้นพบจากงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) มาทำการศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง เพื่อพัฒนาความสามารถในการฟัง- การพูดภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
2. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยใช้รูปแบบการทดลองกลุ่มเดียว (One - Group Pretest-Posttest Design) โดยทำการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543 หน้า 60-61) โดยมีแบบแผนการทดลองดังนี้

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 2 หมู่เรียน มีนักศึกษาทั้งหมด 76 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ที่เรียนวิชาการฟังและการพูด 1 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1 หมู่เรียน มีนักศึกษาทั้งหมด 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากเป็นจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการฟังและการพูด 1 รหัสวิชา ENG54603 เท่านั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) จำนวน 5 แผน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งผ่านการพัฒนาและหาคุณภาพแล้ว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 แบบทดสอบวัดความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎี การสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งผ่านการพัฒนาหาคุณภาพแล้ว โดยมีค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ .85

2.2 แบบวัดเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามเกณฑ์ของลิเคิร์ท (Likert) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งผ่านการพัฒนาและหาคุณภาพแล้ว โดยมีค่าความเชื่อมั่น (reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ .87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ปฐมนิเทศเพื่อทำความเข้าใจกับนักศึกษาถึงวิธีการเรียน จุดประสงค์ของการเรียนและวิธีการประเมินผลการเรียนโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features)

2. ทำการทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ และแบบวัดเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ จำนวน 2 ชั่วโมง

3. ดำเนินการทดลองโดยผู้วิจัยดำเนินการสอน จำนวน 15 ชั่วโมง โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features)

4. ทำการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ และแบบวัดเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษชุดเดิมที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง จำนวน 2 ชั่วโมง

5. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐานโดยการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples)

ผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ และแปรผลข้อมูล โดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

ตาราง 1 ผลการศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ	N	$\bar{X}$	S	$\sum D$	$\sum D^2$	t	Sig
ก่อนการทดลอง	30	26.80	11.542	1,178.54	48,829.65	23.000**	0.00
หลังการทดลอง	30	66.08	15.184				

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 แสดงว่า ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ในข้อ 1

ตาราง 2 ผลการศึกษาเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

เจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ	N	$\bar{X}$	s	$\sum D$	$\sum D^2$	t	Sig
ก่อนการทดลอง	30	51.00	10.706				
หลังการทดลอง	30	70.57	9.339	583	6,385	14.477 **	0.00

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 แสดงว่า เจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ด้วยวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) โดยใช้อรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) ก่อนการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ในข้อ 2

อภิปรายผลการวิจัย

ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถสรุปได้ คือ วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) เป็นวิธีการสอนที่ตรงตามแนวการสอนภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ที่เป็นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) เป็นการจัดการเรียนรู้จากสื่อเอกสารจริง (authentic materials) จากข่าวหนังสือพิมพ์ที่เป็นการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง (real situation) เพราะรายงานข่าวจากหนังสือพิมพ์ (news report) เป็นการนำเสนอเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันและเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวผู้เรียน ภาษาที่ใช้จึงมีความหมายต่อผู้เรียน (focus on meaning) ในชั้นการฝึกทำงานกลุ่มส่งผลให้นักศึกษาฝึกพูดออกเสียงคำศัพท์ให้เพื่อนในกลุ่มฟังโดยนักศึกษาได้ช่วยเหลือกันแก้ไขการออกเสียง ทำให้ผู้เรียนเกิดการปฏิสัมพันธ์กัน (Interaction) ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับครูผู้สอนด้วยการพูดโต้ตอบกันเกี่ยวกับเนื้อหาข่าวที่เรียน ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child – Centered/Learner – Centered) และเน้นการจัดกิจกรรมเป็นปัจจัยป้อนที่สำคัญ ซึ่งครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกเท่านั้น (Teacher is as a facilitator) อีกทั้งยังเกิดการบูรณาการกันทั้ง 4 ทักษะ (Integrated 4 skills) คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน นักศึกษาได้เกิดการวัดผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ตามความรู้ความสามารถที่มีอยู่ เมื่อต้องการใช้ภาษาหรือคำศัพท์ที่แตกต่าง ทำให้นักศึกษาเกิดความต้องการที่จะค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง (Self-Access) นอกจากนี้ กิจกรรมแสดงบทบาทสมมติ (Role play) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักศึกษามีความกล้าแสดงออกเกิดความคิดสร้างสรรค์ต่อการแสดงออกทางความคิดเห็น มีความมั่นใจในตัวเอง (self – confidence) สอดคล้องกับงานวิจัยของसानิตย์ วิโรจจะ (2551, หน้า 99–105) ที่ได้ศึกษาความสามารถในด้านการฟัง-พูดของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 โรงเรียนเทคโนโลยีธนบุรีบริหารธุรกิจ ที่ได้รับการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานโดยใช้อรรถลักษณะของหนังสือพิมพ์ ผลการวิจัยพบว่านักศึกษามีความสามารถในด้านการฟัง-พูดหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ควรนำวิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะ ฟัง-พูด
2. ในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบ อรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) ผู้สอนควรปรับเนื้อหาและระดับ ภาษาที่จะใช้ให้เหมาะสมกับระดับชั้นของนักศึกษา
3. ในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบ อรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) ผู้สอนควรเน้นการให้รูปแบบ (form) และวัตถุประสงค์ (purpose) ของชนิดรายงานข่าวหนังสือพิมพ์ให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ความรู้เดิม (schema) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาของข่าวได้รวดเร็วยิ่งขึ้น เพื่อรองรับสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาตัวแปรตามอื่น ๆ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นในตนเอง และความกล้าแสดงออก กับวิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features)
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) กับวิธีการสอนอื่น ๆ เช่น การสอนตามคู่มือครู และการสอนแบบร่วมมือ การสอนโครงสร้างระดับยอด ฯลฯ
3. ควรทำการศึกษาพัฒนาไปสู่การเรียนรู้สู่ดิจิทัล โดยใช้สื่อ ICT เพื่อรองรับสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. 2551. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- จิ๋มมพร สุวรรณประทีป. 2537. **ลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง แผนกวิชาบริหารธุรกิจ ตามความต้องการขององค์กรธุรกิจ**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สาขาการมัธยมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. 2556. **ผลการทดสอบความรู้รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อทักษะการเรียนรู้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556**. ราชบุรี : สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543. **วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักงานทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วัชร คำสงฆ์. 2553. **การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและเจตคติที่มีต่อการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเบิกไพร ที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปกับการสอนแบบปกติ**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ. ราชบุรี : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- สงวนศรี โทโรค. 2547. **การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและเจตคติในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานโดยการเล่านิทาน การอ่านหนังสือพิมพ์ และการอธิบายกับการสอนตามคู่มือครู**. ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ปรด. (สาขาการสอนภาษาอังกฤษ) ออสเตรเลีย : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอิดิธโคเวน.

- สมเกียรติ อ่อนวิมล. บันทึกอาเซียน ASEAN DIARY : การใช้ภาษาอังกฤษและภาษาอื่นในภูมิภาคกับอนาคตไทยในอาเซียน(1). คอลัมน์1001 "เปิดเสรีไอที อาเซียน" หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. คั้นเมื่อ 23 ตุลาคม 2555, จาก <http://www.nstda.or.th /news/5140-20110422-it-passport>
- สานิตย์ วิโรจจะ. (2551). การศึกษาความสามารถในด้านการฟัง-พูดและเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 โรงเรียนเทคโนโลยีธนบุรีบริหารธุรกิจ ที่ได้รับการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานโดยใช้อรรถลักษณะของหนังสือพิมพ์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ) ราชบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย. เอกสารคำสอนหลักสูตรและการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : ประยูรวงศ์, 2531.
- Jones, Rodney. 1998. "Using Authentic Materials in China", in *Teaching in Action : Case Studies From Second Language Classroom*. pp. 404-407. U.S.A.
- Koivo, A.P. 1983. "The Relationship of Student Perceptions of Study Habits and Attitude Based on Differences in Sex, Grade, And Academic Achievement." *Dissertation Abstracts International*. 43 (4) : 2624-A ; February.

การศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียน
ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสายธรรมจันทร์
โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach)
ด้วยอรรถลักษณะของรายงาน
A Study of English Reading-Writing Abilities and Attitude towards English
Learning of Mathayomsuksa 1 Students at Saithammachan School Using
Genre-Based Approach (Report Genre Features)

ศศิวิมล คุ่มมัน

สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสายธรรมจันทร์โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของรายงาน (Report Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง 2) ศึกษาเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสายธรรมจันทร์โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของรายงาน (Report Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสายธรรมจันทร์ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ (๑21101) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของรายงาน (Report Genre Features) แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ และแบบวัดเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสายธรรมจันทร์ด้วยวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) โดยใช้อรรถลักษณะของรายงาน (Report Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. เจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสายธรรมจันทร์ด้วยวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) โดยใช้อรรถลักษณะของรายงาน (Report Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ เจตคติ การสอนภาษาแบบอรรถฐานด้วยอรรถลักษณะของรายงาน

Abstract

The purposes of this research were : 1) to study English reading-writing abilities toward English learning of Mathayomsuksa 1 students at Saithammachan school using Genre-Based Approach (Report Genre Features) before the experiment and after the experiment and 2) to study attitude toward

English learning of Mathayomsuksa 1 students at Saithammachan school using Genre-Based Approach (Report Genre Features) before the experiment and after the experiment .The samples used in the research were 40 Mathayomsuksa 1 students who studied English (Eng21101) in the first semester of the 2014 academic year at Saithammachan school. They were selected by Cluster Random Sampling. The instruments used in the research were lesson plans using Genre-Based Approach (Report Genre Features), English reading-writing abilities test and questionnaires on attitudes towards English learning. Statistics used for data analysis were mean, standard deviation and t-test for dependent samples.

The results of the research indicated that:

1. English reading-writing abilities of Mathayomsuksa 1 students at Saithammachan school using Genre-Based Approach (Report Genre Features) after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level.
2. Attitude towards English learning of Mathayomsuksa 1 students at Saithammachan school using Genre-Based Approach (Report Genre Features) after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level.

Keywords: English Reading-Writing Abilities, Attitude, Genre-Based Approach (Report Genre Features)

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้ภาษาต่างประเทศเป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐานหนึ่งในแปดกลุ่มสาระ และได้กำหนดสาระการเรียนรู้ไว้ 4 สาระ สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communication) การใช้ภาษาต่างประเทศในการฟัง - พูด - อ่าน - เขียน แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างเหมาะสม สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม (Culture) การใช้ภาษาต่างประเทศตามวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ความสัมพันธ์ ความเหมือน และความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมกับภาษาและวัฒนธรรมไทยและนำไปใช้อย่างเหมาะสม สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น (Connection) การใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และสาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก (Community) การใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อ ประกอบอาชีพ การแสวงหาความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 2) ประกอบกับในปี พ.ศ. 2558 นี้ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่การเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน (Association of South East Asian Nations : ASEAN) สภารัฐมนตรีศึกษาอาเซียนจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์สำคัญ เช่น การสร้างความตระหนักรู้ของประชากรในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ความร่วมมือในการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษที่กำหนดให้เป็นภาษากลางของประชาคมอาเซียน ซึ่งตามกฎบัตรอาเซียนข้อ 34 บัญญัติว่า “The working language of ASEAN shall be English.” หรือ “ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน คือ ภาษาอังกฤษ” หมายความว่า ประชาชนในประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ จะต้องใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพกันมากขึ้น นอกเหนือจากภาษาประจำชาติของตน (สมเกียรติ อ่อนวิมล, 2554)

จากการประเมินผลการเรียนรู้ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในวิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2556 พบว่า ผลการประเมินระดับประเทศมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 31.34 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2556, หน้า 7) ระดับเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ราชบุรี-กาญจนบุรี มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 28.16 และโรงเรียนสายธรรมจันทร์ มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 23.54 (โรงเรียนสายธรรมจันทร์, 2556, หน้า 13) และจากการศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ (อ21101) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสายธรรมจันทร์ ในปีการศึกษา 2554, 2555 และ 2556 มีคะแนนเฉลี่ยของวิชาภาษาอังกฤษ ระดับโรงเรียน 49.17, 50.54 และ 51.33 (โรงเรียนสายธรรมจันทร์, 2556, หน้า 2) ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดคือ ร้อยละ 70 จึงต้องปรับปรุงและแก้ไขอย่างเร่งด่วน ประกอบกับผู้เรียนไม่มีความสนใจต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษและมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพราะไม่เห็นความสำคัญของภาษาอังกฤษและเห็นว่า

การเรียนการสอนภาษาอังกฤษไม่น่าสนใจ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ผู้สอนจะต้องทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ โดยวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในชั้นเรียนระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียน เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน (Classroom Interaction) เพราะการมีเจตคติที่ดีเป็นองค์ประกอบเบื้องต้นที่สำคัญอย่างยิ่ง ที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนภาษาอังกฤษ

จากความสำคัญของภาษาอังกฤษ ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ข้อค้นพบของผลการวิจัยและข้อเสนอแนะดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเพื่อศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสายธรรมจันทร์ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของรายงาน (Report Genre Features) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสายธรรมจันทร์โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของรายงาน (Report Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
2. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสายธรรมจันทร์โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของรายงาน (Report Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยมีรูปแบบการวิจัยที่มีกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว ทำการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (One Group Pretest - Posttest Design) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543, หน้า 60-61) ซึ่งมีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสายธรรมจันทร์ ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ (อ21101) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 10 ห้องเรียน รวม 347 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสายธรรมจันทร์ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ (อ21101) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เนื่องจากโรงเรียนนี้จัดนักเรียนเข้าชั้นเรียนโดยคณะกรรมการเรียน ซึ่งมีนักเรียนเก่ง ปานกลางและอ่อน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองซึ่งเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ อ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre – Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของรายงาน (Report Genre Features) จำนวน 16 แผน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งผ่านการพัฒนาและหาคุณภาพแล้ว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre – Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของรายงาน (Report Genre Features) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งผ่านการพัฒนาและหาคุณภาพแล้ว โดยมีค่าความเชื่อมั่น (reliability) เท่ากับ .95

2.2 แบบวัดเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามเกณฑ์ของ ลิเคิร์ต (Likert) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งผ่านการพัฒนาและหาคุณภาพแล้ว โดยมีค่าความเชื่อมั่น (reliability) เท่ากับ .88

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ปฐมนิเทศนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้และการประเมินผล โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของรายงาน (Report Genre Features)
2. ทำการทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษและแบบวัดเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ จำนวน 2 ชั่วโมง
3. ดำเนินการทดลองตามแผนการจัดการเรียนการสอนอ่าน - เขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre - Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของรายงาน (Report Genre Features) จำนวน 16 ชั่วโมง
4. ทำการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษและแบบวัดเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ฉบับเดียวกันกับที่ใช้ในการทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test) จำนวน 2 ชั่วโมง
5. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยการทดสอบหาค่าที่แบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples)

ผลการวิจัย

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบการศึกษาศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสายธรรมจันทร์ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของรายงาน (Report Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ผลปรากฏดังตาราง 1

ความสามารถในการอ่าน-เขียน ภาษาอังกฤษ	n	$\bar{X}$	s	$\sum D$	$\sum D^2$	t	Sig.
ก่อนการทดลอง	40	14.20	1.884	399	4199	26.624**	.00
หลังการทดลอง	40	24.18	1.960				

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 พบว่า ความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสายธรรมจันทร์โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของรายงาน (Report Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสายธรรมจันทร์ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของรายงาน (Report Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ผลปรากฏดังตาราง 2

เจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ	n	$\bar{X}$	s	$\sum D$	$\sum D^2$	t	Sig.
ก่อนการทดลอง	40	71.20	6.722	2848	3381	15.421**	.00
หลังการทดลอง	40	84.53	4.894				

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 พบว่า เจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสายธรรมจันทร์ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบวรรณฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของรายงาน (Report Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 2

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้ สรุปได้ว่าความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสายธรรมจันทร์ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบวรรณฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของรายงาน (Report Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งจากขั้นตอนการสอนทั้ง 5 ขั้น จะเห็นได้ว่าวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบวรรณฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของรายงาน (Report Genre Features) สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ นักเรียนเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอนทุกขั้นตอน เกิดการบูรณาการทักษะทางภาษาทั้ง 4 ทักษะ ผู้เรียนมีโอกาสทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกการทำงานแบบประชาธิปไตยและยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์สามารถนำมาเชื่อมโยงปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และยังพบว่านักเรียนรู้สึกสนใจและกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมคู่และกิจกรรมกลุ่ม ตั้งใจเรียน มีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการเรียนการสอน เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออกเมื่อทำกิจกรรมเดี่ยวและเกิดความคิดสร้างสรรค์ เกิดความภาคภูมิใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอัลเวอร์แมนและเฟลป์ (Alvermann & Phelps, 1998, p. 34) ที่กล่าวว่า เมื่อผู้เรียนรู้สึกว่าการเรียนประสบความสำเร็จ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง จึงส่งผลให้เกิดแรงจูงใจและเจตคติที่ดีต่อการเรียนมากยิ่งขึ้น จึงสามารถสรุปได้ว่าวิธีสอนดังกล่าวสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่าน-เขียนและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1.1 จากผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบวรรณฐาน ด้วยอรรถลักษณะของรายงาน สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่าน-เขียนและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน ครูผู้สอนภาษาอังกฤษควรนำวิธีสอนรวมทั้งกิจกรรมการเรียนการสอนไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เช่น มัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6

1.2 ครูควรเลือกบทอ่านที่มีลักษณะเป็นเนื้อความรายงาน โดยวิเคราะห์หลักสูตรและปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับอรรถลักษณะของรายงาน มีความยากง่ายเหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาตัวแปรตามอื่น ๆ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบวรรณฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของรายงาน (Report Genre Features) เช่น ความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเอง

2.2 ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบวรรณฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของรายงาน (Report Genre Features) กับวิธีสอนอื่น ๆ เช่น วิธีสอนตามคู่มือครู และวิธีสอนแบบร่วมมือ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. 2551. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
โรงเรียนสายธรรมจันทร์. 2556. **รายงานผลการพัฒนาคุณภาพนักเรียนโรงเรียนสายธรรมจันทร์** : โรงเรียนสายธรรมจันทร์

- สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). 2556. รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2555. กรุงเทพฯ : สถาบันทดสอบ การศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)
- สมเกียรติ อ่อนวิมล. (13 กรกฎาคม 2554). บันทึกอาเซียน ASEAN DIARY : การใช้ภาษาอังกฤษและภาษาอื่นในภูมิภาค กับอนาคตไทยในอาเซียน(1). คอลัมน์1001"เปิดเสรีไอทีอาเซียน" หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. ค้นเมื่อ 23 ตุลาคม 2555, จาก <http://www.nstda.or.th/news/5140-20110422-it-passport>.
- Alvermann & Phelps. 1998. Effective literacy instruction for adolescents. *Journal of Literacy Research*, 34, 189-208.

การศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและความสนใจต่อการเรียน
ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคุระบุรี โดยใช้วิธีการสอน
ตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach)
ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน

A Study of English Listening - Speaking Abilities and Interest
towards English Learning of Prathomsuksa 2 Students at Kuraburi School
Using Genre – Based Approach (Narrative Genre Features)

สุจิตรา บ้านนบ

สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสามารถในการฟัง – พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของการนิทาน (Narrative Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง และ 2) ศึกษาความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของการนิทาน (Narrative Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคุระบุรี ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ (อ12101) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 32 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของการนิทาน (Narrative Genre Features) แบบทดสอบวัดความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ และแบบวัดความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคุระบุรี โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของการนิทาน (Narrative Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคุระบุรี โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของการนิทาน (Narrative Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ความสามารถในการฟัง – พูดภาษาอังกฤษ ความสนใจ การสอนภาษาแบบบรรทัดฐานโดยใช้อรรถลักษณะของนิทาน

Abstract

The purpose of this research were : 1) to study English listening - speaking abilities of Prathomsuksa 2 students at Kuraburi School using Genre-Based Approach (Narrative Genre Features) before the experiment and after the experiment and 2) to study interest towards English learning

of Prathomsuksa 2 students at Kuraburi School using Genre-Based Approach (Narrative Genre Features) the experiment and after the experiment. The samples used in the research were 32 Prathomsuksa 2 students who studied English (ENG12101) in the first semester of 2014 academic year at Kuraburi School. They were selected by Cluster Random Sampling. The instruments used in the research were lesson plans using Genre - Based Approach (Narrative Genre Features), English listening-speaking abilities test and questionnaires on interest towards English learning. Statistics used for data analysis were mean, standard deviation and t-test for dependent samples.

The results of the research indicated that :

1. English listening-speaking abilities of Prathomsuksa 2 students at Kuraburi School using Genre-Based Approach (Narrative Genre Features) after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level.
2. Interest towards English learning of Prathomsuksa 2 students at Kuraburi School using Genre-Based Approach (Narrative Genre Features) after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level.

Keywords : English listening - speaking abilities, Interest English learning, Genre-Based Approach (Narrative Genre Features)

บทนำ

ความท้าทายด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการเตรียมนักเรียนให้พร้อมทั้งชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องสำคัญของการระดมการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ครูจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปจากศตวรรษที่ 20 และ 19 โดยทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กในศตวรรษที่ 21 นี้ มีความรู้ความสามารถ และทักษะจำเป็น ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) วิจารย์ พานิช (2555: 16-21) ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ดังนี้ สาระวิชาที่มีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา (content หรือ subject matter) ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของศิษย์ โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้

ทักษะการพูดเป็นทักษะที่สำคัญทักษะหนึ่ง และจำเป็นมากต้องอาศัยการฝึกฝนเป็นเวลานาน จึงจะทำให้การพูดนั้นมีประสิทธิภาพ ดังที่เออร์ (Ur,1988,p.120) กล่าวว่า ในบรรดาทักษะทั้ง 4 ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ทักษะการพูดเป็นทักษะที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นทักษะที่แสดงให้เห็นว่า ผู้พูดมีความรู้ในภาษานั้นอย่างชัดเจน สอดคล้องกับ สุมิตรา อังวัฒนากุล (2540, หน้า 20) กล่าวว่า การพูดเป็นการถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจและเข้าใจจุดมุ่งหมายของผู้พูด ดังนั้น ทักษะการพูดเป็นทักษะที่สำคัญ และจำเป็นที่สุดต่อบุคคลในการสื่อสารในชีวิตประจำวันซึ่งอุปสรรคสำคัญของการเรียนการสอนทักษะ การพูดมาจากที่นักเรียนไทยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพูดภาษาอังกฤษที่ใช้ภาษาอังกฤษเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการพูดและทักษะการฟังมีบทบาทสำคัญในการเรียนการสอน การฝึกความเข้าใจในการฟังมีความสำคัญพอๆ กับการฝึกความสามารถในการพูด ผู้เรียนจะต้องได้รับการฝึกทักษะการฟังควบคู่กับทักษะการพูด ดังที่ ลันสตัน (Lunsteen, 1990,p.123) กล่าวว่า บุคคลไม่สามารถพัฒนาทักษะการพูด การอ่าน และการเขียนได้ ถ้าหากไม่ได้รับการพัฒนาทักษะการฟังให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ เยนซ์ (Yanus,1985,p.46) กล่าวว่า ทักษะการฟัง เป็นทักษะที่สำคัญ เพราะมีความสัมพันธ์กับทักษะการพูด นักเรียนจะต้องฟังคำสั่ง คำแนะนำคำบรรยายของครู และเมื่ออยู่นอกชั้นเรียน นักเรียนจะต้องฟัง นั้นนอกเหนือจากการสอนของครู เช่น การฟังข่าว ฟังเพลง ฟังนิทาน (เรื่องเล่า) ฟังบรรยาย คำปราศรัย และภาพยนตร์

ประเทศไทยจัดให้มีการสอนภาษาอังกฤษมาเป็นเวลานานแต่ปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษต่ำกว่าเกณฑ์ กล่าวคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ปีการศึกษา 2555 ของโรงเรียนคุระบุรี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 46..30 ปีการศึกษา 2556 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 50..30 และจากการจัดลำดับโดยการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน(Ordinary National Educational TestหรือO-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีพุทธศักราช 2556 ในระดับชาติมีคะแนนเฉลี่ย 33.82 ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาพังงามีคะแนนเฉลี่ย 32.45 และผลคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคุระบุรี 29.93 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนตั้งไว้คือร้อยละ70 จากการคะแนนเฉลี่ยผู้เรียนได้คะแนนไม่ผ่านเกณฑ์ ตามที่โรงเรียนกำหนด

จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์ของนักเรียนโรงเรียนคุระบุรี ที่ผู้วิจัยทำการสอนอยู่ จากสภาพปัญหาผู้วิจัยจึงได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ และพบว่าวิธีการสอนภาษาที่น่าสนใจและสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อีกวิธีหนึ่ง คือการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐานโดยใช้อรรถลักษณะของ การเล่านิทาน (Narrative Genre Features) นิทานคือ เรื่องเล่าในอดีตที่สมมติขึ้นผู้แต่งมีวัตถุประสงค์ที่จะเล่าเรื่องในอดีตเพื่อให้คิดสอนใจ นิทานมีองค์ประกอบอยู่ 4 ส่วน คือ 1) ชื่อเรื่อง 2) ฉาก และตัวประกอบ 3) ลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ปมปัญหาและการแก้ไขปัญหา และ 4) คุณธรรมสอนใจ โดยมีขั้นตอนการสอน 5 ขั้นตอน ดังนี้ คือ ขั้นที่ 1) การแจ้งจุดประสงค์ ขั้นที่ 2) การให้รูปแบบ ขั้นที่ 3)การแสดงผลบทบาทสมมติ ขั้นที่ 4) การทำงานกลุ่ม ขั้นที่ 5) การให้ทำงานเดี่ยว (สงวนศรี โทรรอด, 2547, หน้า 159-164)

จากความสำคัญของภาษาอังกฤษและปัญหาทางด้านความสามารถในการฟัง-พูด ต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคุระบุรี ดังกล่าว และจากข้อค้นพบของผลการวิจัยทางการสอนทักษะการฟัง-พูด โดยการสอนภาษาตามแนวทฤษฎี การสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำเอาวิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐานโดยอรรถลักษณะของนิทาน มาทำการทดลองวิจัยกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคุระบุรีเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการฟัง-การพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่2 โรงเรียนคุระบุรี โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
2. เพื่อศึกษาความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคุระบุรี โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบมีการทดลองกลุ่มเดียว (One-group Pretest-Posttest Design) โดยทำการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 248-249)

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ (อ12101) โรงเรียนคุระบุรีจำนวน 4 ห้องเรียน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 120คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาจากประชากร ได้แก่ นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคุระบุรี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ(อ12101) จำนวน 1ห้องเรียน จำนวน 32 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบ (Cluster Random Sampling) เนื่องจากโรงเรียนได้จัดห้องเรียนแบบละความสามารถ มีทั้งเก่ง ปานกลาง อ่อน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้คือ แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของกลุ่มทดลองซึ่งเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ฟัง-พูด ภาษาอังกฤษโดยวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 16 แผน รวม 16 ชั่วโมง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบทดสอบวัดความสามารถในการฟัง-พูด ภาษาอังกฤษ เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ จำนวน 20 ข้อ รวมทั้งหมด 20 คะแนน ซึ่งผ่านการพัฒนาคุณภาพแล้ว โดยมีค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ .86

2.2 แบบวัดความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 20 ข้อ ซึ่งผ่านการพัฒนาคุณภาพแล้ว โดยมีค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ .81

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ปฐมนิเทศเพื่อทำความเข้าใจกับนักเรียนถึงวิธีการเรียน จุดประสงค์ของการเรียนและวิธีการประเมินผลการเรียนโดยใช้วิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของการเล่านิทาน (Narrative Genre Features)

2. ทำการทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการฟัง-พูด ภาษาอังกฤษและแบบวัดความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ จำนวน 2 ชั่วโมง

3. ดำเนินการทดลองโดยผู้วิจัยดำเนินการสอน จำนวน 16 ชั่วโมง โดยใช้วิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของการเล่านิทาน (Narrative Genre Features)

4. ทำการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการฟัง-พูด ภาษาอังกฤษและแบบวัดความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษชุดเดิมที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง จำนวน 2 ชั่วโมง

5. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐานโดยการทดสอบหาค่าที่แบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (T-test for dependent samples)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำคะแนนก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่าง มาทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และแปลผลข้อมูลโดยการนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. เปรียบเทียบความสามารถในด้านการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคุระบุรี โดยการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

2. เปรียบเทียบความสนใจต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคุระบุรี โดยการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

สรุปผลการวิจัย

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในด้านการฟัง-พูดก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ความสามารถในด้านการฟัง-พูด	n	$\bar{X}$	S	$\sum D$	$\sum D^2$	t	Sig
ก่อนการทดลอง	32	8.25	1.41	234	2280	44.27**	.00
หลังการทดลอง	32	16.62	1.18				

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 แสดงว่าความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคุระบุรี โดยการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 1

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ความสนใจต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ความสนใจต่อการเรียน ภาษาอังกฤษ	n	$\bar{X}$	s	$\sum D$	$\sum D^2$	t	Sig
ก่อนการทดลอง	32	66.22	8.05				
หลังการทดลอง	32	81.78	4.80	508	11292	9.44**	.00

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า ความสนใจต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคุระบุรี โดยการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 2

อภิปรายผลการวิจัย

ความสามารถในการฟัง - พูดภาษาอังกฤษและความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนคุระบุรี โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

วิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) เป็นวิธีการสอนที่ตรงตามแนววิธีการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบันที่เป็นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเน้นการจัดกิจกรรมเป็นปัจจัยป้อนที่สำคัญ ซึ่งผู้สอนทำหน้าที่เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกเท่านั้น (Facilitator) วิธีการสอนนี้เป็นการให้รูปแบบที่มีเนื้อเรื่องของนิทานซึ่งจัดลำดับการเรียงเนื้อหาตามอรรถลักษณะของนิทาน เมื่อผู้เรียนฟังนิทานแล้วสามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อเรื่องได้รวดเร็วและดียิ่งขึ้น สามารถวัดและประเมินผลจากการได้แสดงบทบาทสมมติของนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งตรงกับแนวทางการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 การเรียนการสอนควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของศิษย์ โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในการสอนตามแนวการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) ครูควรส่งเสริมสนับสนุนหรือมอบหมายให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้า เนื้อหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การสืบค้นจาก internet เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ ICT ด้วยตนเองเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาความสามารถในด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษด้วยวิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) โดยใช้อรรถลักษณะอื่นๆ เช่น การฟัง-พูดข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) การอธิบาย (Explanation) การเล่าเรื่องเล่าจากประสบการณ์ (Recount) การแสดงความคิดเห็น

(Exposition) การอภิปราย (Discussion) การรายงาน (Report) การพูดเกี่ยวกับวิธีการ (Procedure) การเล่าเรื่อง
บรรยายเชิงจินตนาการ (Narrative) และการสังเกต (Observation)

เอกสารอ้างอิง

- เตือนใจ เฉลิมกิจ. 2545. Why use songs in the classroom. (เอกสารประกอบคำสอน). กรุงเทพฯ :
ม.ป.พ, ถ่ายเอกสาร.
- โรงเรียนคุระบุรี 2551. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษา พุทธศักราช 2551 (ช่วงชั้นที่ 1) กลุ่มสาระ
การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ). พังงา : กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โรงเรียนคุระบุรี
_____. 2550. แบบสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ปีการศึกษา 2554. พังงา : โรงเรียนคุระบุรี.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
_____. 2538. เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิจารณ์ พานิช 2555. การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. มูลนิธิสยามกัมมาจล
- สงวนศรี โทโรค. 2547. การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและเจตคติในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานโดยการ
เล่านิทาน การอ่านหนังสือพิมพ์ และการอธิบายกับการสอนตามคู่มือครู. ปรินญาปรัชญาดุซฐ์บัณฑิต สาขาการ
สอนภาษาอังกฤษออสเตรเลีย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอิดิธโคแวน.
- สุมิตรา อังวัฒนกุล. 2540. แนวคิดและเทคนิค วิธีการสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- Lunsteen, M. The Role of Linguistic Environment in Second Language Acquisition. Sand Diego, CA
: Academic Press, 1990.
- Ur, P.1998. A Course in Language Teaching. Cambridge University Press.
- Yanus, F. 1985. Listening Problem and Solution. English Teaching Forum. 5 (32) : 27 – 29; January

การศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดน้ำพุด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ตามรูปแบบบรรณลักษณะของนิทาน

A Study of English Reading Comprehension and Motivation towards English Learning
of Mathayomsuksa 1 Students at Wat Nampu School Using the Instructional
Package Program Teaching Method based on Narrative Genre Features

จุฑามาศ เสนะเกษตร

สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดน้ำพุด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบบรรณลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง และ 2) ศึกษาแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดน้ำพุด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบบรรณลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดน้ำพุ ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ รหัสวิชา อ 21101 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 44 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบบรรณลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ และแบบวัดแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดน้ำพุด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบบรรณลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01
2. แรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดน้ำพุด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบบรรณลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ, แรงจูงใจ, วิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบบรรณลักษณะของนิทาน

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study reading comprehension of Mathayomsuksa 1 students at Wat Nampu school using the Instructional Package Program Teaching Method based on Narrative Genre Features before the experiment and after the experiment and 2) to study motivation towards English Learning of Mathayomsuksa 1 students at Wat Nampu school using the Instructional Package Program Teaching Method based on Narrative Genre Features before the experiment and

after the experiment. The samples used in the research were 44 of Mathayomsuksa 1 students who studied English subject (Eng21101) in the first semester of the 2014 academic year at Wat Nampu school. They were selected by Purposive Sampling. The instruments used in the research were lesson plans using the Instructional Package Program Teaching Method based on Narrative Genre Features, English reading comprehension test, and questionnaires on motivation towards English learning. Statistics used for data analysis were mean, standard deviation and t-test for dependent samples.

The results of the research indicated that:

1. English reading comprehension of Mathayomsuksa 1 students at Wat Nampu school using the Instructional Package Program Teaching Method based on Narrative Genre Features after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level.

2. Motivation towards English learning of Mathayomsuksa 1 students at Wat Nampu school using the Instructional Package Program Teaching Method based on Narrative Genre Features after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level.

Keywords: English reading comprehension, Motivation, Instructional Package Program Teaching Method

บทนำ

สังคมโลกในปัจจุบัน ให้ความสำคัญต่อการสื่อสาร ภาษาอังกฤษมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในชีวิตประจำวัน ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ด้านการศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม วิสัยทัศน์ และความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมืออันดีกับประเทศต่าง ๆ การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น ทำให้สามารถเรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ความคิด สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการปกครอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 220)

ทุกประเทศให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาและภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ จึงได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เพื่อให้เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานระดับท้องถิ่น และสถานศึกษา ทุกสังกัดที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตร และจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า คำนำ) ประกอบกับการที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน ซึ่งเป็นองค์กรทางภูมิรัฐศาสตร์ และองค์การความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งปัจจุบันมี 10 ประเทศ ได้ลงนามปฏิญญาความร่วมมือในอาเซียน เพื่อประกาศจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ทั้งนี้การขับเคลื่อน ความร่วมมือโดยเฉพาะด้านการศึกษาในกรอบอาเซียนได้ระบุในแผนการจัดตั้งประชาสังคม วัฒนธรรมอาเซียน ประกอบด้วย การจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ทั้งนี้ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในภาคการศึกษา สภารัฐมนตรีศึกษาอาเซียน ได้กำหนดยุทธศาสตร์สำคัญ เช่น ความร่วมมือในการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษที่กำหนดให้เป็นภาษากลางของประชาคมอาเซียน ซึ่งตามกฎบัตรอาเซียนข้อ 34 บัญญัติว่า “The working language of ASEAN shall be English” หรือ “ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน คือ ภาษาอังกฤษ” ซึ่งการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศต้องใช้ภาษาอังกฤษไม่ว่าจะเป็น การติดต่อทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษาและวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านการศึกษา ประชาคมอาเซียน ได้ประกาศหนักแน่นว่า “การศึกษา” เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งและยกให้การศึกษามาก่อนเรื่องอื่นใด เพราะการศึกษาเป็นการสร้างคนให้มีความรู้ มีความก้าวหน้า สร้างเศรษฐกิจ สร้างสังคม และสร้างตัวเอง ทั้งนี้ประชาคมอาเซียนได้ส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการผูกมิตร สร้างงานและประกอบธุรกิจข้ามแดน หรือการทำงานผสมผสานชาติได้อย่างดี (สมเกียรติ อ่อนวิมล, 2554)

จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ ปีการศึกษา 2556 ในวิชาภาษาอังกฤษระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลการประเมินระดับประเทศมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 38.85 ระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1 มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 34.60 และโรงเรียนวัดน้ำพุ (สำนักงานสลากกินแบ่งสงเคราะห์ 54) มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 31.34 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปรับปรุง (สถาบันทดสอบทางศึกษาแห่งชาติ องค์การมหาชน, 2556) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ในการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์นั้นผู้เรียนต้องมีความเข้าใจในเรื่องและข้อคำถามจึงจะสามารถตอบแบบทดสอบได้ จากการสัมภาษณ์นักเรียนหลังการสอบ พบว่าปัจจัยหนึ่งที่นักเรียนไม่สามารถทำแบบทดสอบได้ เนื่องจากนักเรียนไม่เข้าใจในเรื่องเรื่องที่ใช้ในการทดสอบและในการสอนครูยังเป็นผู้มีบทบาทหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรืออาจเรียกได้ว่าการสอนยังยึดครูเป็นศูนย์กลาง ครูยังคงสอนให้นักเรียนท่องจำกฎเกณฑ์ไวยากรณ์ทางภาษาและการแปลความหมายมากกว่าการสอนให้สื่อสารได้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาอังกฤษและพบว่าวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ซึ่งหมายถึง การสอนโดยการจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหาในรูปแบบย่อยๆ เพื่อง่ายต่อการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนสามารถศึกษาและตรวจคำตอบด้วยตนเองได้ทันทีว่าถูกหรือผิด โดยใช้เวลาในการเรียนรู้มากน้อยตามความสามารถของแต่ละบุคคล โดยมีแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนไว้ให้พร้อม ทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน มีความกระตือรือร้น สนใจในการศึกษาบทเรียนเนื้อหาต่อไป ผู้เรียนอาจเรียนด้วยตนเอง อาจจะเป็นรายบุคคล รายกลุ่ม ซ่อมเสริมผู้เรียนช้าและผู้เรียนขาดความรู้ความเข้าใจ แต่การเรียนนั้นผู้เรียนต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของบทเรียนนั้นอย่างเคร่งครัด โดยผู้วิจัยได้นำนิทานภาษาอังกฤษในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มาจัดทำเป็นบทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) ตามลำดับขั้นตอนโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นส่วย่อย ๆ เรียกว่า กรอบ แต่ละกรอบประกอบด้วยเนื้อหา เพื่อเป็นการให้รูปแบบที่ถูกต้องตามอรรถลักษณะของนิทาน ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ส่วนคือ 1) Title ชื่อเรื่อง 2) Orientation ฉาก เวลา สถานที่ และตัวประกอบ 3) Events, Complication and Resolution ลำดับเหตุการณ์ ปมปัญหาและการแก้ไขปัญหา 4) Moral คุณธรรมสอนใจ (สงวนศรี ไทรอค, 2547, หน้า 165) ซึ่งผู้เรียนจะศึกษาไปตามลำดับของกรอบที่จัดไว้

จากความสำคัญของภาษาอังกฤษ ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ และข้อค้นพบจากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปและแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดน้ำพุ ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) เพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่านและแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดน้ำพุด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดน้ำพุด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดน้ำพุ ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ รหัสวิชา อ21101 จำนวน 44 คน ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดน้ำพุที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ รหัสวิชา อ21101 จำนวน 44 คน ที่เรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากโรงเรียนนี้มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพียง 1 ห้องเรียนเท่านั้น

เครื่องมือเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ คือ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบบรรณลักษณะของนิทาน วิชาภาษาอังกฤษ อ21101 จำนวน 16 แผน รวมเวลาในการทดลองจำนวน 16 ชั่วโมง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ รวมทั้งหมด 30 คะแนน ซึ่งผ่านการพัฒนาหาคุณภาพแล้ว โดยมีค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ .88

2.2 แบบวัดแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 20 ข้อ ซึ่งผ่านการพัฒนาหาคุณภาพแล้ว โดยมีค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ .89

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ปฐมนิเทศเพื่อทำความเข้าใจกับนักเรียนถึงวิธีการเรียน จุดประสงค์ของการเรียนและวิธีการประเมินผลการเรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบบรรณลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features)

2. ทำการทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและแบบวัดแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ จำนวน 2 ชั่วโมง

3. ดำเนินการทดลองโดยผู้วิจัยดำเนินการสอน จำนวน 16 ชั่วโมง ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบบรรณลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features)

4. ทำการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) โดยใช้แบบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและแบบวัดแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษชุดเดิมที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง จำนวน 2 ชั่วโมง

5. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐานโดยการทดสอบหาค่าที่แบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (T-test for dependent samples)

ผลการวิจัย

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบการศึกษาคำความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดน้ำพุ ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบบรรณลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ความเข้าใจในการอ่าน ภาษาอังกฤษ	n	$\bar{X}$	s	$\sum D$	$\sum D^2$	t	Sig
ก่อนการทดลอง	44	18.61	2.764				
หลังการทดลอง	44	24.23	2.979	318	4258	25.966**	.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 แสดงว่า ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสวนวัดน้ำพุ ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบบรรณลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 1

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบการศึกษาแรงจูงต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสวน
วัดน้ำพุ ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre
Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

แรงจูงใจต่อการเรียน ภาษาอังกฤษ	n	$\bar{X}$	s	$\sum D$	$\sum D^2$	t	Sig
ก่อนการทดลอง	44	73.33	9.589	877	28623	12.484**	.00
หลังการทดลอง	44	87.30	8.133				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 แสดงว่า แรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดน้ำพุ
ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) หลังการ
ทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ในข้อ 2

อภิปรายผลการวิจัย

วิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) เป็นการ
สอนที่สามารถพัฒนาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพ
วิธีหนึ่ง เพราะนักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง (real situation) การฝึกปฏิบัติจริงจริงด้วยตนเอง (self-access)
ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจ เห็นคุณค่า และประโยชน์ต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ตลอดจนมีความสนใจ ความ
ตั้งใจ ความเอาใจใส่ ความอดทนอดหยิ่ง ความเพียรพยายาม และความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จในการอ่านเนื้อ
เรื่องจากบทเรียนสำเร็จรูปจริง ซึ่งถือเป็นวิธีสอน วิธีหนึ่งที่เป็นการใช้สื่อเอกสารจริง (authentic materials) และตรง
ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างแท้จริง ตลอดจนถึงการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN
Community)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1 การสอนด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre
Features) ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน วิชาภาษาอังกฤษ ควรศึกษาคำแนะนำสำหรับนักเรียน
ก่อนนำบทเรียนสำเร็จรูปไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ต้องทำความเข้าใจกับนักเรียนให้ชัดเจน โดยเฉพาะนักเรียนต้องอ่าน
คำแนะนำให้เข้าใจ และปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด ก่อนที่จะเริ่มเรียนในแต่ละชั่วโมง

2 ผู้สอนควรเน้นย้ำให้นักเรียนมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง อดทนและมีวินัยในการศึกษาบทเรียนด้วยตนเอง
เพราะเป็นบทเรียนที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (self - directed learning) และนักเรียนเข้าถึงบทเรียนได้ด้วย
ตนเอง (self - access)

3 ผู้สอนควรเตรียมสื่อการเรียนรู้ที่จำเป็นให้แก่แก่นักเรียน และเตรียมบทเรียนสำเร็จรูปให้มีเพียงพอกับจำนวน
นักเรียนในชั้น เพราะนักเรียนแต่ละคนต้องอ่าน - เขียน เรียนรู้ด้วยตนเอง (self - access) เป็นรายบุคคล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1 ควรทำการสอนด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre
Features) กับสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น ภาษาไทย ภาษาจีน ภาษาลาวและภาษาเมียนมาร์ เป็นต้น

2 ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบการสอนภาษาอังกฤษด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบอรรถ
ลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) กับวิธีการสอนอื่น ๆ เช่น วิธีการสอนตามคู่มือครูหรือการสอนแบบ
ร่วมแรงร่วมใจ

3 ควรทำการวิจัยด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre
Features) กับนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ เช่น ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย และระดับอุดมศึกษา

4 ควรนำวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบบรรณลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) เปรียบเทียบกับบรรณลักษณะอื่นๆ เช่น บรรณลักษณะของวิธีการ, บรรณลักษณะของรายงาน

5 ควรทำการวิจัยพัฒนาวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบบรรณลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) พัฒนาไปสู่การสอน e-learning และ digital เพื่อรองรับในการเรียนรู้ในทศวรรษที่ 21

6 ควรทำการวิจัยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปตามรูปแบบบรรณลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) กับตัวแปรตามตัวอื่น เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ และความคงทนในการเรียนรู้ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. 2551. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ.
- กรมวิชาการ. 2553. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553**. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พุกกล้า ทิวากร. 2552. **การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและเจตคติที่มีต่อการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวิสุทธรังษี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปกับการสอนแบบปกติ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- มีเดีย จุฬา. 2549. **รักการอ่านนำชีวิตสู่ความสำเร็จ**. วารสารวิชาการ. 4, : 14.
- โรงเรียนวัดน้ำพุ. 2555. **สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ**. ราชบุรี : งานวิชาการ โรงเรียนโรงเรียนวัดน้ำพุ.
- วรรณสโรบล รุจิรญาณันท์. 2553. **การศึกษาความเข้าใจและแรงจูงใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเทพศิรินทร์คลองสิบสาม ปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีสอน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- วัชรีย์ คำสงฆ์. 2553. **การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและแรงจูงใจต่อการอ่าน ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเบิกไพร ที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปกับการสอนปกติ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- สงวนศรี ไทรอค. 2547. **การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและเจตคติในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรณฐานกับการสอนแบบเดิม**. ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ปร.ด. (สาขาวิชาสังคมศาสตร์และการศึกษา). ออสเตรเลีย : มหาวิทยาลัยอีดิธ โควน, ถ่ายเอกสาร.
- _____. 2553. **GUIDED WRITING : ENG 6233**. ราชบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. ราชบุรี.
- สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). 2555. **รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2555**. กรุงเทพฯ : สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- สมเกียรติ อ่อนวิมล. 13 กรกฎาคม 2554. **บันทึกอาเซียน ASEAN DIARY : การใช้ภาษาอังกฤษและภาษาอื่นในภูมิภาคกับอนาคตไทยในอาเซียน (1)**. คอลัมน์ 1001 "เปิดเสรีไอทีอาเซียน" **หนังสือพิมพ์เดลินิวส์**. ค้นเมื่อ 23 ตุลาคม 2555, แหล่งที่มา <http://www.nstda.or.th/news/5140-20110422-it-passport>

สุขุมาล ปาสาณย์. 2554. การเปรียบเทียบความเข้าใจและจูงใจต่อการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดช่องนนทรีสำนักงานเขตยานนาวากรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบ วรรณฐาน (Genre- Based Approach) โดยใช้วรรณลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) กับการสอนตามคู่มือครู (Teacher’s Manual). วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาอังกฤษใน ฐานะภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

Brown, H. D. 1992. ‘Toward a new understanding of the role of motivation in your English language classroom’ in T.J. Kral, et al. (eds.) : 138-152.

Gardner, R.C., & Wallace F. Lambert. 1972. *Motivation Variables in Second Language Acquisition in Attitude and Motivation in Second Learning*. R.C. Garner and W.E. Lambert. eds. Massachusetts : New Berry House.

การศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนวัดรางบัว (แหลมราชบุรีบำรุง)
โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบวรรณฐาน
(Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน
A Study of English Listening-Speaking Abilities and Attitudes towards
Learning English of Prathomsuksa 5 Students at Chumchonwatrangbua
(Laemratbamrung) School Using Genre-Based Approach
(Narrative Genre Features)

วศินี หนูนภักดี

สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนวัดรางบัว (แหลมราชบุรีบำรุง) โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบวรรณฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) ก่อนการทดลองและหลัง การทดลอง และ 2) ศึกษาเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนวัดรางบัว (แหลมราชบุรีบำรุง) โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบวรรณฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนวัดรางบัว (แหลมราชบุรีบำรุง) ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ (อ15101) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบวรรณฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) แบบทดสอบวัดความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ และแบบวัด เจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบสมมติฐานด้วย การทดสอบค่าทีแบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนวัดรางบัว (แหลมราชบุรีบำรุง) โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบวรรณฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. เจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนวัดรางบัว (แหลมราชบุรีบำรุง) โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบวรรณฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ เจตคติ การสอนภาษาแบบวรรณฐานด้วยอรรถลักษณะของนิทาน

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study English listening-speaking abilities of Prathomsuksa 5 students at Chumchonwatrangbua (Laemratbamrung) school using Genre-Based Approach (Narrative Genre Features) before the experiment and after the experiment and 2) to study

attitude towards English learning of Prathomsuksa 5 students at Chumchonwatrangbua (Laemratbamrung) school using Genre-Based Approach (Narrative Genre Features) before the experiment and after the experiment. The samples used in the research were 20 Prathomsuksa 5 students who studied English 1 (Eng15101) in the first semester of the 2014 academic year at Chumchonwatrangbua (Laemratbamrung) school. They were selected by Purposive Sampling into experimental group. The instruments used in the research were lesson plans using Genre-Based Approach (Narrative Genre Features), English listening-speaking abilities test and questionnaires on attitude towards English learning. Statistics used for data analysis were mean, standard deviation and t-test for dependent samples.

The results of the research indicated that :

1. English listening-speaking abilities of Prathomsuksa 5 students at Chumchonwatrangbua (Laemratbamrung) school using Genre-Based Approach (Narrative Genre Features) after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level.
2. Attitude towards English learning of Prathomsuksa 5 students at Chumchonwatrangbua (Laemratbamrung) school using Genre-Based Approach (Narrative Genre Features) after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level

Keywords: English Listening-Speaking Abilities, Attitudes, Genre-Based Approach (Narrative Genre Features)

บทนำ

ในสังคมโลกปัจจุบัน ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลภาษาหนึ่งที่ใช้อย่างแพร่หลายและเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนในสังคม จากอิทธิพลของความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารส่งผลให้ภาษาอังกฤษยิ่งทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น เพราะภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร การศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย หลักสูตรการศึกษาระดับชั้นการศึกษาพื้นฐานให้ความสำคัญและความจำเป็นของภาษาอังกฤษ จึงกำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐานซึ่งนักเรียนทุกคนต้องได้เรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน ให้เข้าใจความแตกต่างของภาษา การคิด สังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี สามารถสื่อสารกับชาวต่างชาติได้ รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนได้ง่ายและกว้างขึ้นแต่สถานศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษมากขึ้นในฐานะสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

จากสภาพปัญหาการเรียนรู้อังกฤษในปัจจุบัน พบว่าการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารผู้เรียนยังมีการเรียนรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ เมื่อพิจารณาถึงความสำเร็จในการเรียนรู้และการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนระดับประถมศึกษาในประเทศไทย พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ยังมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ โดยเฉพาะทักษะการฟัง-พูด (สุภัทรา อักษรานุเคราะห์, อ้างถึงในสมปอง หลอมประโคน, 2544, หน้า 1) จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2554-2556 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยของวิชาภาษาอังกฤษ ร้อยละ 36.39 ระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ร้อยละ 35.75 ผลการประเมินระดับโรงเรียนชุมชนวัดรางบัว (แหลมราษฎร์บำรุง) วิชาภาษาอังกฤษมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 37.93 และเช่นเดียวกับผลการประเมินความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนวัดรางบัว (แหลมราษฎร์บำรุง) ปีการศึกษา 2554-2556 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา มีผลการประเมินความสามารถทางการฟัง-พูดต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ที่ร้อยละ 70 ขึ้นไป แต่ปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในปีการศึกษา 2554 มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 49.15 ปีการศึกษา 2555 มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 51.10 ปีการศึกษา 2556 มีคะแนนเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 53.32

จากความสำคัญของภาษาอังกฤษและสภาพปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนดังกล่าว ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อผู้เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ จึงได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการจัดการเรียนรู้ทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาและพัฒนาความสามารถทางด้าน การฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนซึ่งมีอยู่หลายวิธี และพบว่าแนวการสอนภาษาที่สามารถนำมาแก้ปัญหาดังกล่าวได้คือ การสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ซึ่งเป็นการสอนที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ลักษณะเนื้อความ (Genre) หรือรูปแบบ (Form) ของภาษาชนิดต่างๆ โดยการจัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนวิเคราะห์เรื่องที่เรียนเพื่อให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ (Purpose) ของผู้เขียนเรื่องในแต่ละลักษณะ ให้นักเรียนได้ใช้ภาษาสื่อความจากบริบททางภาษาในกาลเทศะต่าง ๆ มีการกระตุ้นให้นักเรียนคิดอย่างเป็นระบบ อยากรู้ความเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน และมีความเชื่อมั่นในการพูดภาษาอังกฤษ (สนธยาพรรณ ยาท่วม, 2538, หน้า 105) การสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) เป็นการนำนิทานซึ่งเป็นเรื่องสมมติที่ผู้แต่งมีวัตถุประสงค์ที่จะเล่าเรื่องในอดีตเพื่อให้คิดสอนใจ โดยมีอรรถลักษณะที่เป็นองค์ประกอบ 4 ส่วน คือ 1) ชื่อเรื่อง/หัวเรื่อง (Title/Name of a story) 2) ฉาก (Orientation) ที่ระบุสถานที่ เวลา และตัวประกอบ 3) ลำดับเหตุการณ์ ปมปัญหา และการแก้ปัญหา (Events, Complication and Resolution) 4) คุณธรรมสอนใจ (Moral) โดยมีขั้นตอนการสอน 5 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 แจ้งจุดประสงค์ ขั้นที่ 2 การให้รูปแบบ ขั้นที่ 3 การแสดงบทบาทสมมติ ขั้นที่ 4 การทำงานกลุ่ม ขั้นที่ 5 การทำงานรายบุคคล (สงวนศรี โทโรค, 2547, หน้า 159-164)

จากความสำคัญของภาษาอังกฤษ ปัญหาในการเรียนภาษาอังกฤษและจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานด้วยอรรถลักษณะของนิทาน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเพื่อศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนวัดรางบัว (แหลมราชบุรีบำรุง) โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) เพื่อพัฒนาความสามารถทางด้าน การฟัง - พูดของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนวัดรางบัว (แหลมราชบุรีบำรุง) โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre – Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
2. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนวัดรางบัว (แหลมราชบุรีบำรุง) โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยมีรูปแบบการวิจัยที่มีกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว ทำการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (One Group Pretest - Posttest Design) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538, หน้า 248-249) ซึ่งมีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนวัดรางบัว (แหลมราชบุรีบำรุง) ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ (อ15101) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 20 คน

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนวัดรางบัว (แหลมราชบุรีบำรุง) ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ (อ15101) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ คือ แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) จำนวน 16 แผน 16 ชั่วโมง ซึ่งผ่านการพัฒนาโดยการหาคุณภาพแล้ว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) จำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน ซึ่งผ่านการพัฒนาหาคุณภาพแล้ว โดยมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .92

2.2 แบบวัดเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามเกณฑ์ของลิเคิร์ท (Likert) จำนวน 20 ข้อ ซึ่งผ่านการพัฒนาหาคุณภาพแล้ว โดยมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จัดปฐมนิเทศเพื่อทำความเข้าใจกับนักเรียนถึงวิธีการเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้และวิธีการประเมินผลการเรียนของนักเรียนโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานด้วยอรรถลักษณะของนิทาน
2. ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ และแบบวัดเจตคติต่อการเรียน ใช้เวลาในการทดสอบ 2 ชั่วโมง
3. ดำเนินการทดลองโดยผู้วิจัยดำเนินการสอน จำนวน 16 ชั่วโมง โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานด้วยอรรถลักษณะของนิทาน
4. ทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ และวัดเจตคติในการเรียนฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง ใช้เวลาในการทดสอบ 2 ชั่วโมง
5. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบหาค่าที่แบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples)

ผลการวิจัย

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนวัดรางบัว (แหลมราษฎร์บำรุง) โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

การศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ	N	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนการทดลอง	20	8.80	3.11	16.52**	.00
หลังการทดลอง	20	12.45	3.46		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 แสดงว่าความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนวัดรางบัว (แหลมราษฎร์บำรุง) โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานด้วยอรรถลักษณะของนิทาน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 1

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนวัดรางบัว (แหลมราษฎร์บำรุง) โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของนิทาน (Narrative Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ	N	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนการทดลอง	20	53.35	3.60	27.78**	.00
หลังการทดลอง	20	73.75	2.57		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 แสดงว่า เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนวัดรางบัว (แหลมราชบุรีบำรุง) โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถลักษณะของนิทาน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 2

อภิปรายผลการวิจัย

ขั้นตอนการสอนที่ 1 แจงจุดประสงค์ เป็นการบอกจุดประสงค์ของการฟัง-พูดนิทานเพื่อให้นักเรียนมีจุดมุ่งหมายในการฟัง-พูดนิทานว่าเป็นการฟัง-พูดเรื่องเล่าจินตนาการในอดีตที่ผู้แต่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้คติสอนใจ นักเรียนก็จะสามารถเข้าใจเนื้อความภาษาได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากความเข้าใจอรรถลักษณะของเนื้อความต่าง ๆ จะทำให้การฟัง-พูดชัดเจนขึ้น เพราะคนฟังหรือคนพูดมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนและชัดเจน

ขั้นตอนการสอนที่ 2 การให้รูปแบบ เป็นการอธิบายองค์ประกอบอรรถลักษณะของนิทานโดยการนำเสนอแผนภูมิเนื้อเรื่องและแผนภูมิอรรถลักษณะของนิทานและเล่านิทานตามรูปแบบอรรถลักษณะของนิทานเป็นส่วน ๆ ให้นักเรียนฟัง จากนั้นให้นักเรียนร่วมกันเรียงลำดับเหตุการณ์ตามอรรถลักษณะของนิทาน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ เข้าใจ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับอรรถลักษณะของนิทาน ทำให้นักเรียนจะรู้สึกว่าการฟังนิทานเป็นเรื่องที่ง่ายสามารถจับใจความสำคัญได้ ทำให้นักเรียนเห็นประโยชน์ต่อการฟังภาษาอังกฤษส่งผลให้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

ขั้นตอนการสอนที่ 3 การแสดงบทบาทสมมติ ในขั้นตอนนี้ นักเรียนจะได้มีโอกาสสื่อความหมายของคำศัพท์ง่าย ๆ จากการแสดงท่าทางประกอบ ได้แสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังเป็นภาษาของตนเอง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง (Real Situation) และยังเป็นการพัฒนาทักษะการฟัง-พูดของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย นอกจากนี้ นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนได้แสดงออก ทำให้เกิดนักเรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนรู้

ขั้นตอนการสอนที่ 4 การทำงานกลุ่ม มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้ใช้ความรู้เดิม (Schema) และทบทวนความเข้าใจเกี่ยวกับอรรถลักษณะของนิทานที่ฟัง โดยให้นักเรียนฟังและพูดถาม-ตอบ (Wh-questions) ตามลำดับเหตุการณ์ของเรื่องที่ฟังตามอรรถลักษณะของนิทาน กิจกรรมในขั้นตอนนี้เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้นักเรียนรู้สึกกระตือรือร้นต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน (Interaction) ส่งผลให้เจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนสูงขึ้น

ขั้นตอนการสอนที่ 5 การทำงานเดี่ยว ในขั้นตอนนี้เป็นการให้นักเรียนพูดแสดง ความคิดเห็นและบอกคติสอนใจจากนิทานที่ได้ฟัง นักเรียนได้ใช้คำศัพท์ที่เรียนมาแสดงความคิดเห็นเป็นประโยคง่าย ๆ นักเรียนสามารถค้นคว้าคำศัพท์เพิ่มเติมจากพจนานุกรมมาใช้แสดงความคิดเห็นได้ เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (Self-Access) เมื่อนักเรียนได้พูดแสดงความคิดเห็นก็จะเกิดความภูมิใจที่สามารถสื่อสารให้ผู้อื่นฟังเข้าใจได้ ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการเรียนภาษาอังกฤษส่งผลให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ

ข้อเสนอแนะ

1. ในขั้นตอนการแสดงบทบาทสมมติ เพื่อให้การแสดงบทบาทสมมติเป็นไปด้วยความผ่อนคลายครูไม่ควรควบคุมท่าทางการใช้ภาษาทางการด้านการฟัง-พูดในบทบาทสมมติที่นักเรียนแสดง เนื่องจากเป็นการปิดกั้นความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถคิดคำใหม่ที่นอกเหนือจากนิทานที่ฟังมาพูดได้ (Improvisation)

2. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางการฟัง-พูด-อ่านเขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถลักษณะของนิทาน เพื่อให้นักเรียนได้มีบูรณาการครบทั้ง 4 ทักษะ

สนธยาพรรณรช ยาท้วม. 2538. การเปรียบเทียบความสามารถในการฟัง-พูด และความเชื่อมั่นในตนเองด้านการพูด ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบ T.P.R. ที่พัฒนาตามแนว ทฤษฎีอรรถฐานกับการสอนตามคู่มือครู. ปริญญาโทศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

สมปอง หลอมประโคน. 2544. การใช้กิจกรรมการเล่นิทานเพื่อส่งเสริมทักษะฟัง-พูด ภาษาอังกฤษและความ คงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและความสนใจต่อการเรียน
ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนตรุณาราชบุรีวิทาศศึกษา
โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกม
A Study of English Listening-Speaking Abilities and Interest towards English
Learning of Kindergarten 2 Students at Darunatchaburi Witaed Suksa
School through the Communicative Approach Using Songs And Games

นันทมน โค้ทส์

สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนตรุณาราชบุรีวิทาศศึกษา โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกมหลัง การทดลอง และ 2) ศึกษาความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนตรุณาราชบุรีวิทาศศึกษาโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนตรุณาราชบุรีวิทาศศึกษา ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษในระดับเตรียมความพร้อม (Preparatory English) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 25 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกม แบบสังเกตพฤติกรรมความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ และแบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนตรุณาราชบุรีวิทาศศึกษาโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกมหลังการทดลองอยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 87.6
2. ความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนตรุณาราชบุรีวิทาศศึกษาโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกม หลังการทดลองอยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 85.6

คำสำคัญ: ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ ความสนใจ การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกม

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study English listening-speaking abilities of Kindergarten 2 students at Darunatchaburi Witaed Suksa school through Communicative Approach using songs and games after the experiment. 2) to evaluate the Interest towards learning English of Kindergarten 2 students at Darunatchaburi Witaed Suksa school through Communicative Approach using songs and games after the experiment. The samples used in the research were 25 kindergarten 2 students who studied English (Preparatory level) in the first semester of the 2014-15 academic year at Darunatchaburi Witaed Suksa school. They were all selected because they were the total

population of one class. The instruments used in the research were lesson plans, an English observation form and questionnaires. Statistics used for data analysis were percentage and mean.

The results of the research indicated that :

1. The English listening-speaking abilities of Kindergarten II students at Darunaratchaburi Witaed Suksa school through the Communicative Approach using songs and games after the experiment's test, were 87.6%.

2. Interest towards English learning of Kindergarten II students at Darunaratchaburi Witaed Suksa School, through the Communicative Approach using songs and games, after the experiment's observations, was 85.6%.

Keywords : English Listening-Speaking Abilities, Interest, Communicative Approach Using Songs and Games

บทนำ

ปัจจุบันเป็นยุคแห่งความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีที่ใช้ติดต่อสื่อสารแบบไร้พรมแดนกับทั่วโลก ฉะนั้นนานาประเทศจึงยกย่องให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลภาษาหนึ่ง ที่มีความจำเป็นต่อการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ (สมิเทศน์ อังวัฒนากุล, 2537, หน้า 10) สังคมไทยจึงต้องการพัฒนาทางด้านภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยต้องก้าวเข้าสู่การเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน (Association Of South East Asian Nations : ASEAN) ซึ่งกฎบัตรอาเซียนข้อ 34 กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า “ภาษาที่ใช้ ในการทำงานของอาเซียน คือ ภาษาอังกฤษ” (The working language of ASEAN shall be English) ซึ่งหมายความว่าประชากรใน 10 ประเทศอาเซียนจะต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในการสื่อสารนอกเหนือจากภาษาประจำชาติหรือภาษาท้องถิ่นของตน (สมเกียรติ อ่อนวิมล, 2554) ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติขึ้นเพื่อเป็นกรอบและแนวคิด ในการพัฒนานักเรียนและเยาวชนไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 1) โดยบรรจุภาษาอังกฤษ ลงในสาระการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานซึ่งนักเรียนทุกคนต้องเรียนรู้และนำความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษไปใช้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อการพัฒนาคนเตรียมก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

จากการจัดอันดับความสามารถทางการใช้ภาษาอังกฤษของคนไทย ในปี 2555 ประเทศไทย อยู่อันดับที่ 53 ของประเทศในแถบทวีปเอเชีย จากเดิมเมื่อปี 2554 ที่ประเทศไทยอยู่ในอันดับ 42 ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีความเชี่ยวชาญภาษาอังกฤษน้อยมาก (Very Low Proficiency) ผลสำรวจจากสภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum) พบว่าคนไทยอยู่ในอันดับที่ 8 จาก 10 ประเทศในอาเซียน นำหน้าลาวและพม่าเท่านั้น ส่วนผลสำรวจทักษะด้านภาษาอังกฤษของคนทำงาน 5 ประเทศในกลุ่มอาเซียน คือ มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย ที่ทำแบบทดสอบวัดทักษะด้านภาษาอังกฤษผ่านโปรแกรม JobStreet ELA (JobStreet English Language Assessment) พบว่า ประเทศที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ สิงคโปร์ ส่วนประเทศไทยอยู่ในอันดับสุดท้าย ดังของ ฟาฏีนา วงศ์เลขา (หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ 2, 2556) จากคะแนนดังกล่าวกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนต้องเร่งปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของนักเรียนไทย โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งมีคะแนนต่ำสุดทุกระดับชั้น (องค์การมหาชน, 2553, หน้า 68)

จากความสำคัญของภาษาอังกฤษและปัญหาดังกล่าว เนื่องจากโรงเรียนตรุนาราชบุรีวิเทศศึกษาเป็นโรงเรียนสองภาษา โดยเน้นภาษาอังกฤษประมาณ 50% ในการเรียนการสอน ฉะนั้นโรงเรียนตรุนาราชบุรีจึงมีการปรับปรุงทางด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จากวิธีการสอนภาษาอังกฤษแบบเดิมของครูไทยที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยการแปลความหมายให้นักเรียนฟัง และการออกเสียงไม่ถูกต้อง เพราะนักเรียนมาจากครอบครัวที่มีความแตกต่างกัน บางครอบครัวมีพื้นฐานภาษาอังกฤษค่อนข้างน้อย บางครอบครัวมีพื้นฐานภาษาอังกฤษค่อนข้างดี เพื่อให้เด็กนักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ และการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน ไม่เบื่อบ่อยเกิดความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนมีความสนใจศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธี การสอนภาษาอังกฤษมาประยุกต์ใช้โดยนำกิจกรรมเพลงและเกม เป็นสื่อในการจัดเรียนการสอนเพื่อให้เด็กนักเรียนพัฒนา

ความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของเด็กนักเรียนระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2 เพื่อการแก้ปัญหาของนักเรียนระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนตรมราชบุรีวิเทศศึกษา โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง และเกมหลังการทดลองอยู่ในระดับดีมากร้อยละ 87.6
2. เพื่อศึกษาความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนตรมราชบุรีวิเทศศึกษา โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง และเกมหลังการทดลองอยู่ในระดับดีมากร้อยละ 85.6

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบ One-group Post-test Only design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538 หน้า 248-249) ซึ่งมีแบบแผนการทดลองดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนตรมราชบุรีวิเทศศึกษา จำนวน 75 คน ห้องละ 25 ทั้งหมด 3 ห้อง

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนตรมราชบุรีวิเทศศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียนทั้งหมด 25 คนที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษในระดับเตรียมความพร้อม (Preparatory English) ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เนื่องจากโรงเรียนจัดนักเรียนเข้าชั้นเรียนโดยลดความสามารถทางการเรียนที่มีนักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน ห้องละ 25 คน เท่า ๆ กัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

แผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง และเกม นักเรียนระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2 จำนวน 6 หน่วยการเรียนรู้ 16 แผนรวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 แบบทดสอบวัดความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง และเกม นักเรียนระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งผ่านการพัฒนาและหาคุณภาพแล้ว โดยมีค่าความเชื่อมั่น (reliability) เท่ากับ .90

2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นแบบสังเกตที่มีลักษณะชนิดเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน 2 ระดับที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งผ่านการพัฒนาและหาคุณภาพแล้ว โดยมีค่าความเชื่อมั่น (reliability) เท่ากับ .88

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. จัดปฐมนิเทศเพื่อทำความเข้าใจกับนักเรียนถึงวิธีการเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้และวิธีการประเมินผลการเรียนโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง และเกมของนักเรียนระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2
2. ดำเนินการทดลองโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง และเกมของนักเรียนระดับอนุบาลชั้นปีที่ 2 โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนเอง ใช้เวลาในการทดลอง 16 ชั่วโมง

3. ทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบสังเกตวัดความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ และแบบสังเกตวัดความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษใช้เวลา ในการทดสอบ 2 ชั่วโมง
4. ทำการประเมินแบบวัดความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ และแบบสังเกตวัดความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษแล้วนำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ด้วย วิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานโดยหาค่าอัตราเฉลี่ยร้อยละ
5. สรุปผลและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล โดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

ตาราง 1 ผลการศึกษาพฤติกรรมการความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนภาษา อนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนนครนาราชบุรีวิเทศศึกษาโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกม

สังเกตวัดพฤติกรรมการ ฟัง-พูดภาษาอังกฤษของกลุ่มทดลอง	n	T	P
หลังการทดลอง	25	17.28	86.4

Excellent (ยอดเยี่ยม)	90 -100	Fair (พอใช้)	70 – 79
Very Good (ดีมาก)	80 -89	Improve (ปรับปรุง)	60 -69

จากตาราง 1 พบว่า ความสามารถในการฟัง – พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนนครนาราชบุรีวิเทศศึกษาโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมเพลงและเกมหลังการทดลอง อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 86.4

ตาราง 2 ผลศึกษาความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 สื่อสารโรงเรียนนครนาราชบุรีวิเทศศึกษาโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกม

สังเกตวัดพฤติกรรมการ เรียนภาษาอังกฤษของกลุ่มทดลอง	n	T	P
หลังการทดลอง	25	8.56	85.6

Excellent (ยอดเยี่ยม)	90 -100	Fair (พอใช้)	70 – 79
Very Good (ดีมาก)	80 -89	Improve (ปรับปรุง)	60 -69

จากตาราง 2 ความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนนครนาราชบุรีวิเทศศึกษา โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลงและเกมหลังการทดลองอยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 88.4

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความสามารถในการเรียนภาษาอังกฤษและความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนนครนาราชบุรีวิเทศ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง และเกม ผลปรากฏว่าความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษและความสนใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับดีมาก เพราะว่าวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง และเกมสามารถพัฒนาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียน และพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนทางด้านอารมณ์ เพราะนักเรียนเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน ลดความวิตกกังวล ความตึงเครียด เกิดจินตนาการ ด้านสังคม เพราะนักเรียนได้ร่วมทำกิจกรรมระหว่างครู และเพื่อน เพราะเพลงบางเพลงต้องร้องกันคนละท่อน หรือทำท่าทางประกอบร่วมกัน และทางด้านสติปัญญา เพราะนักเรียนได้ฝึกการออกเสียงของเจ้าของภาษา รู้วิธีบังคับเสียงตามทำนองที่ถูกต้อง เป็นการฝึกสมาธิของนักเรียนทางอ้อมจึงทำให้นักเรียนเก่ง ดี มีความสุข ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม

และสติปัญญา สามารถคิดเป็น ทำเป็น ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และเกมทำให้นักเรียนเกิดขบวนการทางด้านความคิด และสามารถสร้างขบวนการทางด้านความคิดสร้างสรรค์ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง และเกม ต้องสอดคล้องกับธรรมชาติของนักเรียนในระดับประถมศึกษา เพราะธรรมชาติของนักเรียนในวัยนี้มีความสนใจในการร้องเพลง ชอบความสนุกสนาน เป็นการส่งเสริมพัฒนาการในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา พัฒนาทักษะการฟัง-พูด ภาษาอังกฤษ และสร้างความสนใจต่อการเรียนรู้ให้มากขึ้น โครงสร้างทางภาษาเหมาะสมกับวัย ระดับความสามารถ และอยู่ในความสนใจของนักเรียน เพลงที่ใช้ควรมีเนื้อหาใกล้ตัวกับนักเรียน บทเพลงเกี่ยวกับ โรงเรียนคุณธรรมราชบุรีวิเทศศึกษาและเป็นเพลงที่นักเรียนสามารถปรบมือเข้าจังหวะ แสดงท่าทางประกอบ และฝึกทักษะการคิดด้วยการเล่นเกมเพื่อได้เคลื่อนไหวกล้ามเนื้อทุกส่วนของร่างกาย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง และเกมกับวิธีการสอนอื่น ๆ เช่นการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบูรณาการโดยใช้ธรรมชาติของนิทาน การสอนตามคู่มือครู และการใช้บทบาทสมมติ

2.2 ควรมีการศึกษาความสามารถในการฟัง-พูดภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารด้วยกิจกรรมเพลง และเกมกับนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ เช่น ระดับประถมศึกษาตอนต้น ระดับประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น

เอกสารอ้างอิง

- สุมิตรา อังวัฒนกุล. 2539. แนวคิดและเทคนิควิธีการสอนภาษาอังกฤษ. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมเกียรติ อ่อนวิมล. (13 กรกฎาคม 2554). บันทึกอาเซียน ASEAN DIARY : การใช้ภาษาอังกฤษและภาษาอื่นในภูมิภาคกับอนาคตไทยในอาเซียน (1). คอลัมน์1001 "เปิดเสรีไอทีอาเซียน" หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. ค้นเมื่อ 23 ตุลาคม 2555. แหล่งที่มา <http://www.nstda.or.th/news/5140-20110422-it-passport>
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2551. หลักสูตรแกนกลางสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). 2553. รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2555. กรุงเทพฯ : สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)
- ฟาฏินา วงศ์เลขา. 2556. พัฒนาภาษาอังกฤษ เตรียมเด็กไทยสู่อาเซียนและเวทีโลก. สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2556 สืบค้นจาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=21571&Key=hotnews>.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2551. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- อัมพรพรณี สาสิวรรณ. 2547. การพัฒนาความสามารถในการเรียนภาษาอังกฤษของเด็กปฐมวัยใช้เพลง และเกม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

การศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษและแรงจูงใจต่อการเรียน
ภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษา
ดรุณราชบุรี โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน
(Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของหนังสือพิมพ์
A Study of English Reading-Writing Abilities and Motivation
towards English Learning of the First Year Students of High Vocational
Certificate at Daruna Ratchaburi Vocational College Using Genre-Based
Approach (News Report Genre Features)

สโรชา เรืองฤกษ์

สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาดรุณราชบุรี โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง และ 2) ศึกษาแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาดรุณราชบุรีโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาดรุณราชบุรี ที่เรียนวิชาทักษะพัฒนาเพื่อการสื่อสารภาษาอังกฤษ 1 (3000-1201) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ และแบบวัดแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาดรุณราชบุรีโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. แรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาดรุณราชบุรีโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ เจตคติ การสอนภาษาแบบอรรถฐานด้วยอรรถลักษณะของหนังสือพิมพ์

Abstract

The purposes of this research were : 1) to study English reading-writing abilities of the first year students of high vocational certificate at Daruna Ratchaburi Vocational College using Genre-Based Approach (News Report Genre Features) before the experiment and after the experiment and 2) to study motivation towards English learning of the first year students of high vocational certificate at Daruna Ratchaburi Vocational College using Genre-Based Approach (News Report Genre Features) before the experiment and after the experiment. The samples used in the research were 30 of the first year students of high vocational certificate at Daruna Ratchaburi Vocational College. They were selected by Purposive Sampling. The instruments used in the research were lesson plans using Genre-Based Approach (News Report Genre Features), English reading-writing abilities test and questionnaires on motivation towards English learning. Statistics used for data analysis were mean, standard deviation and t-test for dependent samples.

The results of the research indicated that :

1. English reading-writing abilities of the first year students of high vocational certificate at Daruna Ratchaburi Vocational College using Genre-Based Approach (News Report Genre Features) after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level.

2. Motivation towards English learning of the first year students of high vocational certificate at Daruna Ratchaburi Vocational College using Genre-Based Approach (News Report Genre Features) after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level.

Keywords : English reading-writing abilities, motivation, Genre-Based Approach (News Report Genre Features)

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลภาษาหนึ่งที่มีความสำคัญในการติดต่อสื่อสาร เป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อการประกอบอาชีพ การแสวงหาความรู้ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนของโลก การตระหนักถึง ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลกนำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือระหว่างประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 2) ให้ตอบสนองกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและรูปแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (ถนอมพร เลหาจรัสแสง, 2556, หน้า 9) ประกอบ ประเทศไทยเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน (Association Of South East Asian Nations : ASEAN) สภารัฐมนตรีศึกษาอาเซียน ได้กำหนดยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษที่กำหนดให้เป็นภาษากลางของประชาคมอาเซียน ซึ่งตามกฎบัตรอาเซียนข้อ 34 บัญญัติว่า “The working language of ASEAN shall be English.” หรือ “ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน คือ ภาษาอังกฤษ” (สมเกียรติ อ่อนวิมล, 2554)

จากการศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยในปัจจุบันพบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 441 คะแนน และยังมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าประเทศที่เข้าร่วมโครงการบางประเทศ คือ จีน-ฮ่องกง จีน-ไทเป และชิลี (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2556, หน้า 14) และปัญหาและความสำคัญของภาษาอังกฤษดังกล่าวสอดคล้องกับคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านอาชีวศึกษา V-NET (Vocational National Education Test) ประจำปีการศึกษา 2554-2556 ตามลำดับคือร้อยละ 56.23, ร้อยละ 32.70, ร้อยละ 38.10 ซึ่งเปรียบเทียบกับเกณฑ์ขั้นต่ำที่ทางวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุรนารีตั้งไว้ที่ร้อยละ 70 และพบว่าทักษะทางภาษาที่นักศึกษาอ่อนที่สุดคือการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ พบว่า วิธีสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Centered) และตรงตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) กับผลงานวิจัยใน

ประเทศไทยของสงวนศรี โทโรค (2547, หน้า 99-101) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและเจตคติของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนอ่านด้วยวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐานโดยใช้บรรทัดลักษณะของนิทาน การรายงานข่าวจากหนังสือพิมพ์และการอธิบาย กับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีสอนตามแนวทฤษฎี การสอนภาษาแบบบรรทัดฐานมีความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและเจตคติสูงกว่า

จากความสำคัญของภาษาอังกฤษ ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ข้อค้นพบของผลการวิจัยและข้อเสนอแนะดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเพื่อศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษและแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยบรรทัดลักษณะของหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียน การสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาดุสิตราชบุรี โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยบรรทัดลักษณะของหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาดุสิตราชบุรี โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยบรรทัดลักษณะของหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยมีรูปแบบการวิจัยที่มีกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว ทำการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (One Group Pretest - Posttest Design) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543, หน้า 60-61) ซึ่งมีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

ประชากร

การวิจัยครั้งนี้มีประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาดุสิตราชบุรี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 9 ห้องเรียน รวม 225 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาดุสิตราชบุรี ที่เรียนวิชาทักษะพัฒนาเพื่อการสื่อสารภาษาอังกฤษ(3000-1201) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากเป็นนักศึกษาแผนกบัญชีเพียงห้องเดียวเท่านั้นที่ลงทะเบียนเรียนวิชานี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้คือ แผนการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองซึ่งเป็นแผนการจัดการเรียนรู้รู้ อ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre – Based Approach) ด้วยบรรทัดลักษณะของหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) จำนวน 6 แผน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งผ่านการพัฒนาและหาคุณภาพแล้ว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.1 แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre – Based Approach) ด้วยบรรทัดลักษณะของหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งผ่านการพัฒนาและหาคุณภาพแล้ว โดยมีค่าความเชื่อมั่น (reliability) เท่ากับ .91

2.2 แบบวัดแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามเกณฑ์ของ ลิเคิร์ต (Likert) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งผ่านการพัฒนาและหาคุณภาพแล้ว โดยมีค่าความเชื่อมั่น (reliability) เท่ากับ .88

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ปฐมนิเทศนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้และการประเมินผล โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre – Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features)
2. ทำการทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษและแบบวัดแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ จำนวน 2 ชั่วโมง
3. ดำเนินการทดลองตามแผนการจัดการเรียนการสอนอ่าน - เขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre – Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) จำนวน 6 ชั่วโมง
4. ทำการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษและแบบวัดแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ฉบับเดียวกันกับที่ใช้ในการทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test) จำนวน 2 ชั่วโมง
5. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐาน โดยการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples)

ผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ และแปรผลข้อมูลโดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบการศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาดุสิตราชบุรี โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features)

ความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ	n	$\bar{X}$	s	$\sum D$	$\sum D^2$	t	Sig.
ก่อนการทดลอง	30	8.07	4.03	215	2099	8.95**	0.000
หลังการทดลอง	30	15.23	7.47				

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 พบว่า ความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาดุสิตราชบุรี โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบการศึกษาแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
ชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาดุสิตราชบุรี โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน
(Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features)

แรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ	n	$\bar{X}$	s	$\sum D$	$\sum D^2$	t	Sig.
ก่อนการทดลอง	30	62.13	5.98	269	3255	9.11 **	0.000
หลังการทดลอง	30	71.10	8.86				

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 พบว่า แรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาดุสิตราชบุรี โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) โดยการทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 2

อภิปรายผลการวิจัย

ความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษและแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาดุสิตราชบุรี โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 แจกจุดประสงค์และให้รูปแบบ

โดยครูแจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักศึกษามีจุดมุ่งหมายในการอ่าน-เขียน ว่าเป็นการอ่านรายงานข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอข่าวสารหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

ขั้นที่ 2 นำเสนอคำศัพท์ใหม่แล้ว นักศึกษาได้ฝึกการออกเสียงคำศัพท์ ผู้สอนได้อธิบายหลักการออกเสียงที่ถูกต้อง นักศึกษามีแรงจูงใจที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้นอีก

ขั้นที่ 3 การแสดงบทบาทสมมติ เพื่อบูรณาการทักษะการฟัง-พูด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดังคำกล่าวของอมร เอี่ยมตาล (2555, หน้า 80) ที่กล่าวว่า เมื่อนักศึกษาได้ร่วมระดมความคิดเพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมของนักศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบอรรถลักษณะของข่าวก่อนการอ่านข่าว เป็นการฝึกการพูดโดยการอ่านข่าวให้เพื่อนนักศึกษาในกลุ่มเดียวกันฟัง จึงเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดีและรู้สึกสนุกสนาน ซึ่งจะส่งผลให้นักศึกษาชอบการเรียนภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 4 ทำแบบฝึกหัดงานกลุ่ม และเขียนส่วนประกอบของอรรถลักษณะของหนังสือพิมพ์ (News) ได้พัฒนาทั้งทักษะฟัง-พูด อ่านและเขียน- และมีความคิดสร้างสรรค์ร่วมกันจากการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ส่งผลให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ

และในขั้นที่ 5 ทำแบบฝึกหัดงานเดี่ยว ให้นักศึกษาตั้งชื่อหัวข้อข่าวใหม่ (ใจความหลัก) หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข่าวที่อ่าน ใน Worksheet 3 (B.O.3) ซึ่งเอื้อต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากนักศึกษาเกิดความอยากรู้อยากเห็นเข้าสู่สืบค้นคำตอบจาก ICT

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ในการเรียนการสอน ควรนำวิธีการสอนตามแนวทฤษฎีนี้ควรใช้เอกสารจริงที่ได้มาจากการสืบค้นทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยและตรงกับแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร และเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจในการใช้ประโยชน์ของนักศึกษา ช่วยให้นักศึกษาระตือรือร้นอยากอ่าน-เขียนมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน โดยใช้รรถลักษณะอื่นๆเช่น การแสดงความคิดเห็น การอภิปราย การสังเกต

เอกสารอ้างอิง

- ถนอมพร เลาทจรัสแสง. 2556. **ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21**. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วิทยาลัยอาชีวศึกษาดุสิตราชบุรี. 2556. **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ**. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วิทยาลัย.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538. **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สุริยาสาน.
- สงวนศรี โทโรค. 2547. **การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและเจตคติในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานกับการสอนแบบเดิม**. ปรินญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ปร.ด. (สาขาวิชาสังคมศาสตร์และการศึกษา). ออสเตรเลีย : มหาวิทยาลัยอีดิธ โควน.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). 2556. **วิกฤตการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ.
- สมเกียรติ อ่อนวิมล. 2554, 13กรกฎาคม. **บันทึกอาเซียน ASEAN DIARY : การใช้ภาษาอังกฤษและภาษาอื่นในภูมิภาคกับอนาคตไทยในอาเซียน(1)**. คอลัมน์1001 "เปิดเสรีไอที อาเซียน" หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. ค้นเมื่อ 23 ตุลาคม 2555, จาก <http://www.nstda.or.th/news/5140-20110422-it-passport>.
- เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย. 2534. **การพัฒนาการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เล่ม 2**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11. **รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน V-NET สำนักงานการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ด้านอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2554-2556 กลุ่มงานวัดและประเมินผลการศึกษา**.
- Harris, Larry., & Carl B. Smith.1980. **Reading Instruction**. Holt : Rinehart and Winston.
- Shecter , Myriann & Sandra R. Schecter .1987. **Children's Acquisition of library Genre**. Science Fiction Versus Fantasy. Toronto : Ontrario Institute for Studies in Education : Toronto. Board of Education

การศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ และเจตคติต่อการเรียน
ภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 2
วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีเทคนิค โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษา
แบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์
(News Report Genre Features)

A Study of English Reading-Writing Abilities and Attitude towards English
Learning of the Second Years Students of High Vocational Certificate at
Daruna Polytechnic Technological College Using Genre-Based Approach
(News Report Genre Features)

เสาวภา บุตรน้ำดี

สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่2 วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีเทคนิค โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลองและ 2) ศึกษาเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่2 วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีเทคนิคโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่2 วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีเทคนิค ที่เรียนวิชาทักษะพัฒนาเพื่อการสื่อสารภาษาอังกฤษ 2 รหัส 3000-1202 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ และแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่2 วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีเทคนิค โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่2 วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีเทคนิค โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ความสามารถในการอ่าน-เขียน เจตคติ วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์

Abstract

The purposes of high vocational certificate this research were: 1) to study English Reading-Writing abilities of the second years diploma students at Daruna Polytechnic Technological College using Genre- Based Approach (NewsReport Genre Features) before the experiment and after the experiment and 2) to study attitude towards English learning of the second years students of high vocational certificate at Daruna Polytechnic Technological College using Genre-Based Approach (News ReportGenre Features) before the experiment and after the experiment. The samples used in the research were 30 of the second years diploma students who studied English Communication skill II (3000-1202) in the first semester of the 2014 academic year in English program at Daruna Polytechnic Technological College. They were selected by Purposive Sampling. The instruments used in the research were lesson plans using Genre-Based Approach (News Report Genre Features), English Reading-Writing abilities tests and questionnaires on attitude towards English learning. Statistics used for data analyses in the research were mean, standard deviation and t-test for dependent samples.

The results of the research indicated that :

1. English Reading-Writing abilities of the second years students of high vocational certificate at Daruna Polytechnic Technological College using Genre-Based Approach (News Report Genre Features) after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level.
2. Attitude towards English learning of the second years students of high vocational certificate at Daruna Polytechnic Technological College using Genre-Based Approach (News Report Genre Features) after the experiment was significantly increased higher than before the experiment at the .01 level.

Keywords : Reading-Writing abilities, Attitude towards English, Genre-Based Approach
(News Report Genre Features)

บทนำ

ในปัจจุบันนี้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายที่สุด ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมให้นักศึกษาได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษ ในระดับที่สามารถสื่อสารได้เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และการประกอบอาชีพตลอดจนสามารถติดต่อสื่อสารในด้านเศรษฐกิจและสังคมในระดับนานาชาติ กฎบัตรอาเซียนข้อที่ 34 ได้กล่าวไว้ว่า “ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียนคือภาษาอังกฤษ” (The working language of ASEAN shall be English) ซึ่งหมายความว่าประชาชนใน 10 ประเทศอาเซียนจะต้องใช้ภาษาอังกฤษในการประสานงานระหว่างชาติอาเซียนนอกเหนือจากการใช้ภาษาประจำชาติหรือภาษาท้องถิ่นของตนเอง (สมเกียรติ อ่อนวิมล, 2554) เพื่อช่วยสร้างสัมพันธภาพที่ดีเพื่อ ความเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของแต่ละเชื้อชาติ ทำให้สามารถปฏิบัติต่อกันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีความเข้าใจ ภาคภูมิใจในภาษาและวัฒนธรรม สามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมไปสู่สังคมโลกได้

จากรายงานผลการสอบประเมินคุณภาพระดับชาติของนักศึกษาปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานจากการค่าเฉลี่ยคะแนนวิชาภาษาอังกฤษของนักศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ถึงมากกว่าร้อยละ 80 สอดคล้องกับความสามารถในการอ่าน – เขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 พบว่ามีนักศึกษาที่สามารถทำคะแนนได้เกินร้อยละ 70 เพียง 20% จากเกณฑ์ขั้นต่ำที่วิทยาลัยเทคโนโลยีศรีนครินทร์กำหนดไว้ที่ 70% ระดับความสามารถในการอ่านขั้นดีและความสรุปความ คือ การเรียงลำดับเหตุการณ์ การคาดการณ์ล่วงหน้า การรู้จักเหตุผล การสรุปความ

และการจับใจความสำคัญซึ่งเป็นทักษะที่อ่อนสุดใน 4 ทักษะทางภาษา คือ ทักษะการอ่านและการเขียน สาเหตุของปัญหาดังกล่าว ส่วนหนึ่งอาจเกิดจากการเรียนการสอนที่เป็นการสอนตามคู่มือครู ที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher Centered) ที่ไม่เอื้อต่อการสื่อสารของนักศึกษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่นำไปใช้ในชีวิตจริงปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาต่อเนื่อง ถ้าครูมุ่งเน้นการสอนตามตำราเพื่อทำการวัดความรู้ ความจำและการแปลจะทำให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย และไม่เห็นประโยชน์ของการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ

ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ และพบว่าวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพวิธีหนึ่ง คือ การสอนด้วยวิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) โดยใช้อรรถลักษณะของหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) ซึ่งเป็นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการจัดกิจกรรมเป็นปัจจัยป้อนที่สำคัญเพื่อเป็นการให้รูปแบบที่ถูกต้อง และจัดเนื้อหาตามชนิดอรรถลักษณะของหนังสือพิมพ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อการนำเสนอเหตุการณ์ข่าวที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน โดยมีอรรถลักษณะ 4 องค์ประกอบคือหัวข้อข่าว(Headline) ความนำ (Lead) รายละเอียดของข่าว(Additional Information) และสรุปข่าว (Conclusion) และมีขั้นตอนการสอน 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 แจกจุดประสงค์ และให้รูปแบบอรรถลักษณะของหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) ขั้นที่ 2 การให้รูปแบบคำศัพท์ จับคู่ทำแบบฝึกหัด เสนอแผนภูมิของหนังสือพิมพ์(Pair Work)ขั้นที่ 3 แสดงบทบาทสมมติ รายงานข่าวหน้าชั้นเรียน(Class Work) ขั้นที่ 4 ทำแบบฝึกหัดงานกลุ่ม (Group Work) และขั้นที่ 5 ทำแบบฝึกหัด ทั้งชั้นเป็นรายบุคคล (Individual Work) เช่น คิดหัวข้อข่าวของเรื่องใหม่หรือให้วิเคราะห์ข่าว

จากความสำคัญของภาษาอังกฤษ ปัญหาในการเรียนภาษาอังกฤษและจากผลการวิจัยทางด้านภาษาอังกฤษดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเพื่อศึกษาความสามารถในการอ่าน - เขียนภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคโนโลยีธุรกิจเทคโนโลยีเทคนิคโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre-Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) เพื่อเป็นการแก้ปัญหาความสามารถในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และเป็นแนวทางสำหรับผู้สอนในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการอ่าน - เขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคโนโลยีธุรกิจเทคโนโลยีเทคนิคโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน (Genre - Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
2. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคโนโลยีธุรกิจเทคโนโลยีเทคนิคโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบรรทัดฐาน ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัย One - Group Pretest-Posttest Design (ลัวันและอังคณา สายยศ. 2538: 248-249)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 วิทยาลัยเทคโนโลยีธุรกิจเทคโนโลยีเทคนิค จำนวน 1ห้องเรียนมีนักศึกษาทั้งหมด 31 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคโนโลยี ดร.ณัฏฐาโปลีเทคนิค จำนวน 1ห้องเรียน มีนักศึกษา 30 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เฉพาะที่ลงทะเบียนเรียนวิชาทักษะพัฒนาเพื่อการสื่อสารภาษาอังกฤษ 2 (3000 – 1202)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยวิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre Based Approach) โดยใช้รรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features)จำนวน 6 แผน จำนวน 18 ชั่วโมง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน- เขียนภาษาอังกฤษก่อนและหลังการทดลองแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 40 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านการสอนและวัดประเมินผลภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คน

2.2 แบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า5ระดับ (rating scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 20 ข้อ ซึ่งผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยา 3 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จัดปฐมนิเทศเพื่อทำความเข้าใจกับนักศึกษาถึงวิธีการเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้ และวิธีการประเมินผลการเรียนของนักศึกษา

2. นำแบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามก่อนทำการทดลอง

3. ดำเนินการทดลองโดยการสอนอ่านด้วยวิธีการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐานโดยใช้รรรถลักษณะของหนังสือพิมพ์ จำนวน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมเป็น 18 ชั่วโมง

4. ทำการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) ด้วยแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและแบบสอบถามวัดเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับที่ทำการทดสอบก่อนการทดลอง

5. ตรวจสอบให้คะแนนการทำแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่าน- เขียนภาษาอังกฤษและแบบสอบถามวัดเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษ แล้วนำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานด้วยการหาค่าที่แบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent samples) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์และแปรผลข้อมูล โดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบการศึกษาศักยภาพในการอ่าน – เขียนภาษาอังกฤษ ของนักศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคโนโลยี ดร.ณัฏฐาโปลีเทคนิคโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบอรรถฐาน (Genre- Based Approach) ด้วยรรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) ก่อนและหลังการทดลอง

การศึกษาศักยภาพในการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนการทดลอง	30	6.77	3.329	11.286**	.00
หลังการทดลอง	30	17.57	8.913		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 1 แสดงว่า ความสามารถในการอ่าน – เขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคโนโลยีธุรกิจเทคโนโลยีเทคนิค โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบูรณาการด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 1

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบเจตคติในการอ่าน – เขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคโนโลยีธุรกิจเทคโนโลยีเทคนิค โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบูรณาการ (Genre Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) ก่อนและหลังการทดลองผลปรากฏดังตาราง 2

การวัดเจตคติในการอ่านภาษาอังกฤษ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนการทดลอง	30	53.77	3.58		
หลังการทดลอง	30	74.97	3.30	28.63**	.00

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 แสดงว่านักศึกษามีเจตคติในการอ่าน – เขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคโนโลยีธุรกิจเทคโนโลยีเทคนิค โดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบูรณาการ (Genre Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 2

อภิปรายผลการวิจัย

วิธีสอนโดยใช้วิธีสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบูรณาการ (Genre- Based Approach) ด้วยอรรถลักษณะของข่าวหนังสือพิมพ์ (News Report Genre Features) ซึ่งเป็นวิธีสอนที่นักศึกษาได้ใช้สื่อเอกสารจริง (Authentic Materials) นักศึกษาได้อ่าน – เขียนภาษาอังกฤษและได้มีการลงมือปฏิบัติจริง การประเมินผลการเรียนของนักศึกษามีความก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา ซึ่งการเรียนโดยใช้สื่อเอกสารจริง (Authentic Material) ที่อยู่ในชีวิตประจำวัน จึงทำให้นักศึกษาเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษซึ่งการเป็นองค์ความรู้ที่ให้นักศึกษาได้พัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และนักศึกษสามารถนำภาษาอังกฤษไปใช้ในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาอาเซียน (ASEAN Community)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

การสอนอ่านตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบูรณาการ (Genre- Based Approach) ควรใช้สื่อเอกสารจริง เช่น วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ ในการสอนครูต้องหาสื่อที่เป็นเอกสารจริงมาประกอบในการเรียนและการฝึกฝนทักษะในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนให้มีความเข้าใจและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และระเบียบวิธีวิจัยอื่นๆ เช่น ควรเปรียบเทียบการสอนตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบูรณาการ กับวิธีการสอนอื่นๆ ที่ส่งผลต่อความสามารถของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านตามแนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบบูรณาการ (Genre- Based Approach) เช่น เจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษ ความสนใจในการอ่านภาษาอังกฤษ แรงจูงใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ความคงทนในการอ่านภาษาอังกฤษ ความรับผิดชอบ การกล้าแสดงออก และความคิดสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สุริยาสาส์น.

สมเกียรติ อ่อนวิมล. (2554,13กรกฎาคม). บันทึกอาเซียน ASEAN DIARY : การใช้ภาษาอังกฤษและภาษาอื่น
ในภูมิภาคกับอนาคตไทยในอาเซียน(1). คอลัมน์1001 "เปิดเสรีไอที อาเซียน" หนังสือพิมพ์ เดลินิวส์.
ค้นเมื่อตุลาคม23,2555, จาก <http://www.nstda.or.th/news/5140-20110422-it-passport>.

การวิเคราะห์อิทธิพลของความพึงพอใจในงานต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ของพนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ

The Influence Analysis of Job Satisfaction to Organizational Citizenship Behavior of University Employees of Rajabhat University

ฉันทะ จันทะเสนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้คือ 1) พัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความพึงพอใจในงาน ความผูกพันต่อองค์การ การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ 2) ตรวจสอบความสอดคล้อง ของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏที่นักวิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการศึกษา พบว่า ความพึงพอใจในงานมีอิทธิพลด้านบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ และการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏกับข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่าค่าไคสแควร์เท่ากับ 186.70 องศาอิสระเท่ากับ 166 ความน่าจะเป็น (p-value) เท่ากับ 12.96% จากค่าไคสแควร์และองศาอิสระแสดงว่าข้อมูลมีความสอดคล้องกับแบบจำลองดีมาก และเมื่อพิจารณาค่าสถิติความคลาดเคลื่อนของส่วนเหลือ (RMSEA) เท่ากับ 0.01 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1 และ SRMR เท่ากับ 0.008

คำสำคัญ : ความพึงพอใจในงาน ความผูกพันต่อองค์การ การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ

Abstract

The objectives of the study were to 1) develop the model of causal relationship between job satisfaction, job commitment, and perceived organizational supports, in which affected good organizational membership behaviors of the employees across Rajabhat universities; 2) measure the congruence of the theoretical model and the empirical data. The 1,281 samples were collected from 10 Rajabhat universities.

The result showed that job satisfaction had positive effect on organizational membership behaviors. In regard to the congruence of the theoretical model of organizational membership behaviors of university employees across Rajabhat universities and the empirical data, the results of the chi-square score, degree of freedom, and p-value were at 186.70, 166 and 12.96% respectively, whereas Root mean square error of approximation (RMSEA), comparative fit index (CFI), standardized root mean square residual (SRMR) were at 0.01, 1 and 0.008, respectively.

Keywords : job satisfaction, organizational commitment, organizational membership behavior, perceived organizational support

บทนำ

พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การเป็นกุญแจความร่วมมือร่วมใจในองค์การ พฤติกรรมดังกล่าวไม่ได้เกิดจากการให้รางวัลจูงใจจากระบบงานในหน้าที่ปกติ แต่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพให้องค์การได้ดี (Organ, 1988) นักวิจัย พบว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ไม่เพียงเพิ่มประสิทธิภาพให้ผลลัพธ์เท่านั้น แต่ยังสามารถเพิ่มทุนทางสังคมให้กับ องค์การได้อีกด้วย (Bolino, et.al.,2002) เช่นการเพิ่มคุณภาพความสัมพันธ์ระหว่างพนักงาน การเพิ่มความเชื่อมโยงและความไว้วางใจ รวมถึงเพิ่มสมรรถนะภายในและระหว่างองค์การ (Autry, et. al., 2008) พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของ องค์การเริ่มใช้โดย Bateman & Organ (1983) และ Organ (1988) นิยามพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การว่าเป็น พฤติกรรมของบุคคลที่ไม่ได้เกิดขึ้นโดยตรงหรือโดยอ้อมจากระบบงานในหน้าที่ปกติ ปัจจุบันนิยามกำหนดเป็นองค์ประกอบหนึ่ง ของการจัดการ ที่มีอิทธิพลต่อหน้าที่ขององค์การ (Organ, et. al., 2006) แม้พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การเกิด จากความสมัครใจไม่ใช่จากการให้รางวัลปกติ แต่พฤติกรรมนี้เป็นประโยชน์ต่อองค์การ ซึ่ง Walz & Niehoff (2000) พบว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การมีผลดีต่อสมรรถนะขององค์การและกลุ่มพนักงาน แนวคิดพฤติกรรมการเป็นสมาชิก ที่ดีขององค์การ พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การจึงทำให้องค์การมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยการพัฒนา ทรัพยากร นวัตกรรม และมีการปรับตัวที่ดี การมีพฤติกรรมเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การเกิดได้จากแรงบันดาลใจหลายอย่าง เช่น พนักงานบางรายมีนิสัยชอบช่วยเหลือผู้อื่น และบางรายมีบุคลิกลักษณะรูปร่าง หรือบางรายนิยมมองด้านบวก พนักงาน เหล่านี้จะมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การมากกว่าพนักงานทั่วไป ตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม พนักงานที่ ได้รับการปฏิบัติที่ดีจากองค์การจะตอบแทนองค์การโดยการมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การด้วย เช่น Rhoades & Eisenberger, (2002) พบว่า การที่การมีความยุติธรรม สัมพันธ์กับการที่พนักงานมีพฤติกรรมเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ

พนักงานที่มีพฤติกรรมเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ เป็นที่ต้องการของทุกองค์การมีเว้นแม้แต่ในสถาบันการศึกษา รวมถึงในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งรายงานนี้ศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของ พนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้แก่ ความพึงพอใจในงาน ความผูกพันต่อองค์การ และการรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. พัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความพึงพอใจในงาน ความผูกพันต่อองค์การ การรับรู้การสนับสนุนจาก องค์การที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของพนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. ตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของ พนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏที่นักวิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการศึกษา

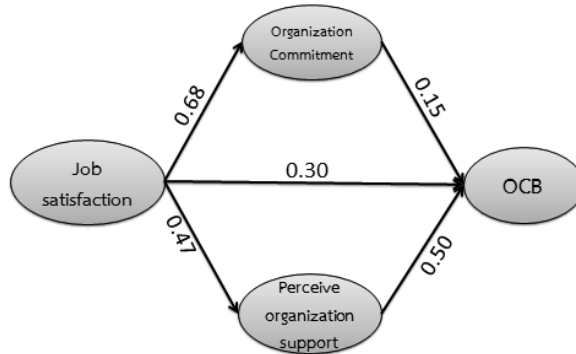
ข้อมูลเก็บจากพนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ 10 แห่งโดยแบบสอบถามด้วยวิธีสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) แห่งละ 200 แบบสอบถาม ได้รับแบบสอบถามกลับคืน 1,281 ชุด ในการวัดตัวแปรแฝงทั้งสี่คือความพึงพอใจ ในงาน ความผูกพันต่อองค์การ การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ และ พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การใช้การวัด 7 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาและสถิติอนุมาน ในสถิติอนุมานวิเคราะห์ด้วยวิธีสมการโครงสร้าง โดยการ วิเคราะห์อิทธิพล (Path analysis) เพื่อตอบคำถามวิจัย ในแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ โดยใช้โปรแกรม MPLUS มีตัว แปรบุพบัจจัย (Antecedent) คือความพึงพอใจในงาน ตัวแปรคั่นกลาง (Mediator) คือความผูกพันต่อองค์การและการรับรู้ การสนับสนุนจากองค์การ และผลลัพธ์ (Consequence) คือพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ

ผลการศึกษา

ตัวอย่าง 1,281 คน เป็นหญิง 790 คน ชาย 491 คน พนักงานมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย ราชภัฏ ประมาณ 1-6 ปี มีรายได้ประมาณ 10,000 - 20,000 บาทเป็นส่วนใหญ่ โดยส่วนใหญ่รับเงินจากงบประมาณแผ่นดิน

แบ่งเป็นสายวิชาการร้อยละ 60 และเป็นสายสนับสนุนร้อยละ 40 มีวุฒิปริญญาตรี 802 คน หรือร้อยละ 62.6 ระดับปริญญาโท 359 คนหรือร้อยละ 28

Chi-Square = 186.704, Degrees of Freedom = 166, P-Value = 0.1296
RMSEA = 0.010, CFI = 1, SRMR = 0.08

รูปภาพที่ 1 ค่าสถิติที่สำคัญ

การวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้างครั้งที่สอง พบว่า ความพึงพอใจในงานมีอิทธิพลด้านบวกต่อความผูกพันต่อองค์กรเท่ากับ 0.68 เป็นค่าอิทธิพลทางตรงสูงสุดของรายงานนี้ ในขณะที่ความพึงพอใจในงานนั้นมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรเพียง 0.30 จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรคือ การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร โดยความพึงพอใจในงานจะส่งผ่านอิทธิพลไปยังการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรผ่านตัวแปรการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรได้ดีกว่า การใช้ความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรคั่นกลาง และดีกว่าใช้อิทธิพลโดยตรงของความพึงพอใจในงานไปยังการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร และความผูกพันต่อองค์กรนั้นมีอิทธิพลโดยตรงต่อการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรน้อยกว่าตัวแปรอื่น ๆ ที่ระดับ 0.15 ค่าสถิติของการวิเคราะห์แสดงว่าแบบจำลองที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก อิทธิพลทางตรงทุกตัวมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อปรับแบบจำลองแล้วค่าไคสแควร์เท่ากับ 186.70 ค่าองศาอิสระเท่ากับ 166 ค่า P-value เท่ากับ 12.96% ค่า RMSEA เท่ากับ 0.01 และ SRMR เท่ากับ 0.08

ตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาจากค่าอิทธิพล อิทธิพลทางตรงของความพึงพอใจในงานมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรมากที่สุดเท่ากับ 0.68 แต่ไม่มีอิทธิพลทางอ้อม และความพึงพอใจต่องานมีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้สนับสนุนจากองค์กรเท่ากับ 0.47 และไม่มีอิทธิพลทางอ้อมเช่นเดียวกัน สำหรับอิทธิพลของความพึงพอใจต่องานที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรนั้นมีอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.63 เป็นอิทธิพลอ้อมประมาณ 0.33 คิดเป็นอิทธิพลที่ส่งผ่านทางความผูกพันต่อองค์กรประมาณ 0.10 (0.68×0.15) และผ่านทางกรรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรเท่ากับ 0.23 (0.50×0.47) และความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลโดยตรงต่อการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรเท่ากับ 0.15 ในขณะที่การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรมีอิทธิพลโดยตรงเท่ากับ 0.50

ตารางที่ 1 ค่าอิทธิพล

Dependent Variable	R ²	Effec t	Independent Variables		
			Job satisfaction	Organization Commitment	Perceive Organization Support
Organization Commitment	0.466	DE	0.68	NA	NA
		IE	-	NA	NA
		TE	0.68**	NA	NA
Perceive Organization Support	0.211	DE	0.47	NA	NA
		IE	-	NA	NA
		TE	0.47**	NA	NA
Organization Citizenship Behavior	0.66	DE	0.30	0.15	0.50
		IE	0.33	-	-
		TE	0.63**	0.15**	0.50**

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติ < 0.01

ตารางที่ 2 สมมติฐานที่ 1 ความพึงพอใจในงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร (H1) ผลการศึกษาได้ค่าอิทธิพลบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เป็นจริงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงสนับสนุนสมมติฐาน อิทธิพลของความพึงพอใจในงานต่อความผูกพันกับองค์กรนับเป็นค่าอิทธิพลสูงสุดของรายงานนี้มีค่าเท่ากับ 0.68 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Lau & Chong, (2002) สมมติฐานที่ 2 ความพึงพอใจในงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร(H2) ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจในงานมีอิทธิพลด้านบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร เท่ากับ 0.30 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee & Allen, (2002) สมมติฐานที่สามความพึงพอใจในงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร (H3) ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจในงานมีอิทธิพลด้านบวกต่อการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรเท่ากับ 0.47 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้จึงสนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Eisenberger, et.al.(1997) สมมติฐานที่สี่ ความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร(H4) ผลการศึกษา ความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร เท่ากับ 0.15 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงสนับสนุนสมมติฐาน ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ Lee & Allen(2002) สมมติฐานที่ห้าการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร(H5) ผลการศึกษาพบว่าการรับรู้สนับสนุนจากองค์กรมีอิทธิพลด้านบวกเท่ากับ 0.50 ต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 สอดคล้องสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงสนับสนุนสมมติฐาน

ตารางที่ 2 สมมติฐาน

สมมติฐาน	b	t-stat	สรุป
1 ความพึงพอใจในงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร(H1)	0.68**	24.23	สนับสนุน
2 ความพึงพอใจในงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร(H2)	0.30**	10.36	สนับสนุน
3 ความพึงพอใจในงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร(H3)	0.47**	11.59	สนับสนุน
4 ความผูกพันต่อองค์กรมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร(H4)	0.15**	4.16	สนับสนุน
5 การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร(H5)	0.50**	17.38	สนับสนุน

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติ < 0.01

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษา พบว่า ความพึงพอใจในงานมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร และความพึงพอใจในงานยังมีอิทธิพลสูงกับความผูกพันต่อองค์กรและการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ดังนั้นการบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏควรคำนึงถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานมหาวิทยาลัยด้วย โดยเฉพาะการกำหนดให้เงินเดือนเหมาะสมกับคุณวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ออกระเบียบให้พนักงานได้รับเงินเดือนถูกต้องตามกฎหมายกำหนด รวมถึงการจัดสรรบ้านพักและสวัสดิการต่าง ๆ อย่างมีความยุติธรรม และที่สำคัญอธิการบดีและผู้บริหาร ควรบริหารงานอย่างมีธรรมาภิบาล ไม่แสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเองและพวกพ้อง ปัจจุบันพนักงานมหาวิทยาลัยเป็นกลุ่มบุคคลที่มีจำนวนมากที่สุดในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ถ้าพนักงานเหล่านี้ยังไม่ได้รับการดูแลผลประโยชน์และสวัสดิการเป็นระบบมาตรฐาน ก็ยากที่มหาวิทยาลัยราชภัฏจะพัฒนาคุณภาพให้ดีขึ้นได้ ในระยะยาวปัญหาดังกล่าวอาจไม่สามารถแก้ไขให้ยั่งยืนได้ เพราะในแต่ละมหาวิทยาลัยราชภัฏมีปัญหาสะสมมาก รัฐบาลต้องเข้ามาดำเนินการให้บุคลากรเหล่านี้ได้รับเงินเดือนและสวัสดิการเป็นมาตรฐานเดียวกัน จากผลการศึกษาแสดงว่า ความพึงพอใจที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ ควรสร้างอิทธิพลทางอ้อมด้วย จากผลการศึกษาพบอิทธิพลของความพึงพอใจในงานผ่านความผูกพันต่อองค์กรนั้นมีค่าน้อยกว่าผ่าน การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร หมายความว่านอกจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ จะดูแลเงินเดือน ผลประโยชน์สวัสดิการและบ้านพักของพนักงานมหาวิทยาลัยให้ได้รับความเป็นธรรมจนพนักงานได้รับความพอใจแล้ว ผู้บริหารและมหาวิทยาลัยควรแสดงออกด้วยความจริงใจว่าห่วงใยใส่ใจในสารทุกข์ความอยู่ดีมีสุขของพนักงานมหาวิทยาลัยและพร้อมจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้พวกเขาได้รับความเป็นธรรมจากเรื่องต่าง ๆ พนักงานผู้มีพฤติกรรมเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรขอให้ความช่วยเหลือ มีสำนึกในหน้าที่อดทนอดกลั้น ซึ่งเป็นพฤติกรรมนอกเหนือหน้าที่งาน เกิดจากความสมัครใจแต่เพิ่มประสิทธิภาพและผลผลิตขององค์กรได้ดีคือ ช่วยลดค่าใช้จ่ายทั้งทางตรงและอ้อม (Greenberg & Baron, 2003) และยิ่งช่วยสร้างความภักดีและความพึงพอใจให้นักศึกษาได้มาก พฤติกรรมนี้จึงสำคัญและจำเป็นต่อมหาวิทยาลัย ดังนั้นผู้บริหารต้องแสดงให้พนักงานมหาวิทยาลัยทราบว่า มหาวิทยาลัยมีความยุติธรรม มีผู้นำที่ดี มีวิสัยทัศน์ เข้าถึงและเข้าใจพนักงานมหาวิทยาลัย (ปรับปรุงจาก Asgari, et.al., 2008) หากมหาวิทยาลัยใด สามารถรักษาพนักงานมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพ คุณธรรม จะช่วยให้องค์การนั้นดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย การแสดงให้พนักงานทราบว่ามีการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยจึงสำคัญมากในการช่วยรักษาบุคลากรที่ดีให้อยู่กับมหาวิทยาลัยต่อไป แต่ผลการศึกษา พบว่า พนักงานมหาวิทยาลัยมีทัศนคติว่า มหาวิทยาลัยสนับสนุนและเห็นคุณค่าในผลงานปานกลางถึงต่ำ รวมถึงมหาวิทยาลัยสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือในการทำงานที่ทันสมัยระดับปานกลางถึงต่ำ อาจกล่าวได้ว่าพนักงานมหาวิทยาลัยรับรู้ว่ามีมหาวิทยาลัยสนับสนุนในระดับปานกลางถึงต่ำ จึงอาจยังไม่สามารถกระตุ้นให้พนักงานมหาวิทยาลัยรับรู้ว่ามีมหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นองค์กรที่ดี มีธรรมาภิบาล มีความยุติธรรม ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรทำให้พนักงานมหาวิทยาลัยรับรู้ถึงการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย หรือเพิ่มการพัฒนาในด้านดังกล่าวอย่างจริงจังและซื่อสัตย์ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้พนักงานมหาวิทยาลัยมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีและอยู่กับองค์กรต่อไป

สรุปและเสนอแนะ

รายงานวิจัยจำนวนมากให้การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรเป็นตัวแปรที่มาก่อน (Antecedent) ความพึงพอใจในงาน คือ กำหนดนโยบายข้อปฏิบัติให้พนักงานรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรก่อนแล้วพนักงานจึงจะได้รับความพึงพอใจ แต่รายงานนี้เห็นว่า องค์ประกอบของความพึงพอใจนั้นเกี่ยวกับเงินเดือนสวัสดิการและเกี่ยวกับงานโดยตรง จึงควรสร้างความพึงพอใจให้กับพนักงานก่อนที่จะไปรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร คือ ให้การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรเป็นตัวแปรคั่นกลาง ผลการศึกษาเสนอแนะว่านอกจากมหาวิทยาลัยจะดูแลค่าเงินเดือนและสวัสดิการของพนักงานมหาวิทยาลัยให้ได้รับความเป็นธรรมอย่างจริงจังแล้ว ควรใส่ใจดูแลสารทุกข์สุขดิบของพนักงานมหาวิทยาลัยอย่างจริงจังด้วย

น่าสังเกตว่าปัญหาเรื่องเงินเดือนและสวัสดิการของพนักงานมหาวิทยาลัย รวมถึงการใส่ใจดูแลสารทุกข์สุขดิบหรือปัจจัยกำหนดการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรนั้นเกี่ยวกับความเป็นธรรม ธรรมาภิบาล และความยุติธรรมในมหาวิทยาลัย ดังการศึกษาของ Greenberg (2004) เสนอว่าความยุติธรรมในองค์กร เกี่ยวกับความตรงไปตรงมา (fairness) ขององค์กรที่

จะกระตุ้นปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานขององค์กร เช่นการลาออกจากงาน การลาออก ความพึงพอใจ ความผูกพัน สมรรถนะงาน ภาวะผู้นำ ความไว้วางใจและความพึงพอใจ เป็นต้น ดังนั้นการศึกษาในอนาคตควรศึกษาประเด็นเกี่ยวกับความยุติธรรมในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่มีอิทธิพลหรือรับอิทธิพลมาจากประเด็นอื่น ๆ เช่นความพึงพอใจ ความผูกพัน การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรและการลาออก และประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏ

เอกสารอ้างอิง

- Asgari, A., Silong, A. D., Ahmad, A., & Samah, B. A. 2008. The relationship between leader-member exchange, organizational inflexibility, perceived organizational support, interactional justice and organizational citizenship behavior. *African Journal of Business Management*, 2, 138-145.
- Autry, C.W., Skinner, L.R., & Lamb, C.W., 2008. Interorganizational citizenship behaviors: an empirical study. *Journal of Business Logistics*. 29, 53-74.
- Bateman, T. S., & Organ, D. W. 1983. Job satisfaction and the good soldier: The relationship between affect and employee citizenship. *Academy of Management Journal*, 26, 587-595.
- Bolino, M. C. 1999. Citizenship and impression management: Good soldiers or good actors? *Academy of Management Review*. 24(1): 82-98.
- Bolino, M. C., Turnley, W. H., & Bloodgood, J. 2002. Citizenship behavior and the creation of social capital in organizations. *Academy of Management Review*, 27(4), 505-522.
- Eisenberger, R., Cummings, J., Armelo, S., & Lynch, P. 1997. Perceived organizational support, discretionary treatment, and job satisfaction. *Journal of Applied Psychology*, 82: 812-820.
- Greenberg, J. and Baron, R. A. 2003. **Behavior in Organization: understand and Managing the Human Side of Work**. 8th ed. Upper Saddle River, NJ: Practice Hall.
- Lau, C.M. & Chong, J. 2002. The effects of budget emphasis, participation and organizational commitment on job satisfaction: evidence from the financial services sector, *Advances in Accounting Behavioral Research*, Vol. 5, 183-211.
- Lee, K., & Allen, N.J. 2002. Organizational citizenship behaviour and workplace deviance: The role of affect and cognitions. *Journal of Applied Psychology*, 87, 131-142.
- Organ, D. W. 1988. **Organizational citizenship behavior: The good soldier syndrome**. Lexington, MA: Lexington Books
- Organ, D.W., Podsakoff, P.M., & MacKenzie, S.B. 2006. **Organizational Citizenship Behavior: Its Nature, Antecedents, and Consequences**. Sage, Beverly Hills, CA.
- Rhoades, L. & Eisenberger, R. 2002. Perceived organizational support: a review of the literature. *Journal of Applied Psychology*. 87, 4, 698-714.
- Walz, S. M., & Niehoff, B. P. 2000. Organizational citizenship behaviors: Their relationship to rganizational effectiveness. *Journal of Hospitality and Tourism Research*, 24(3): 108-26.

การศึกษาความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ
ขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร
The Study of Expectation and Reality State toward the Elderly Welfare
Management of Phothong Subdistrict Administrative Organization
at Pangsilathong District, Kamphaengphet Province

สมนึก การะภักดี¹ ทิปพิพัฒน์ สันตะวัน²

¹รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐแนวใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

²อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชาการจัดการภาครัฐแนวใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพความเป็นจริงในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ 2) ศึกษาความคาดหวังของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ และ 3) เปรียบเทียบความเป็นจริงกับความคาดหวังในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 310 คน ได้มาโดยวิธีการเปิดตารางสำเร็จของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วนและการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .84 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพความเป็นจริงในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. ภาพความคาดหวังในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
3. เมื่อเปรียบเทียบความเป็นจริงกับความคาดหวังในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ความคิดเห็นของผู้สูงอายุ โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ความคาดหวัง สภาพความเป็นจริง การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง

Abstract

The purposes of the research were 1) to study the reality state to manage the elderly welfare according to the elderly's opinions 2) to study the elderly's expectation toward the elderly welfare management and 3) to compare the reality state and the expectation toward the elderly welfare management according to the elderly's opinions. The samples were calculated by Krejcie and Morgan formula and used proportional stratified random sampling and simple random sampling by raffling to select the samples. The instrument used to collect data was questionnaire getting the validity .84. The statistics used to analyze data were percentage mean and standard variation.

The result of this research were as follows :

1. The reality state to manage the elderly welfare according to the elderly's opinions of Phothong subdistrict administrative organization at Pangsilathong district, Kamphaengphet province, overall was at a moderate level.

2. The elderly's expectation toward the elderly welfare management of Phothong subdistrict administrative organization at Pangsilathong district, Kamphaengphet province overall was at the most level.

3. The comparison between the reality state and the expectation toward the elderly welfare management according to the elderly's opinions of phothong subdistrict administrative organization at Pangsilathong district, Kamphaengphet province was a significant difference at the 0.05 level for both overall results and for each aspect considered individually.

Keywords : expectation, reality state, elderly welfare management, Phothong Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตตำบลโพธิ์ทอง มีนโยบายด้านสวัสดิการผู้สูงอายุที่สำคัญ คือ 1) ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ พ.ศ.2552 เดือนละ 600 700 และ 1,000 บาท 2) ให้ผู้สูงอายุได้รับบริการพื้นฐานด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวางและทั่วถึงโดยสนับสนุนให้ผู้สูงอายุทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น 3) จัดสวัสดิการสังคมและให้การสงเคราะห์ผู้สูงอายุตามความต้องการและความจำเป็น 4) จัดสวัสดิการทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการสวัสดิการสุขภาพอนามัย ได้แก่ ตรวจสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุทุก ๆ เดือน และด้านการสวัสดิการสาธารณสุขภาคในการดำรงชีวิตประจำวัน ได้แก่ จัดรถยนต์บริการสาธารณะประโยชน์เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุ

จะเห็นว่าตามสภาพความเป็นจริงในการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุของตำบลโพธิ์ทองนั้น มีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและเพื่อให้ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีสุขภาพแข็งแรง แต่แตกต่างกันบ้าง ซึ่งทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตตำบลโพธิ์ทอง ได้เล็งเห็นถึงความต้องการของผู้สูงอายุอีกหลายประการ เช่น เรื่องของสุขภาพผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุสามารถดูแลตนเองได้ ดังนั้นจึงได้มีการกำหนดนโยบายเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุให้ครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมให้การจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง คือ การมีจำนวนบุคลากรที่เพียงพอและสามารถตอบสนองความต้องการหรือให้บริการกับผู้สูงอายุได้ในทุกด้าน รวมทั้งมีประสบการณ์การทำงานหรือร่วมกิจกรรมกับผู้สูงอายุ และสามารถดูแลผู้สูงอายุได้อย่างเพียงพอ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความต้องการที่จะศึกษาความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร ตามเกณฑ์มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุโดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยศึกษาจากความคิดเห็นของผู้สูงอายุ ตามสภาพที่ผู้สูงอายุได้รับจากการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุจริงในปัจจุบัน และความคาดหวังของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุที่เป็นอยู่จริง กับความคาดหวัง ความต้องการ ตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ ต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร

จากความสำคัญของปัญหาที่ได้กล่าวมาทั้งหมด สะท้อนให้เห็นความจำเป็นสำหรับการวิจัยเรื่อง การศึกษาความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อจะได้รู้สภาพความเป็นจริงในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุและเพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้สูงอายุ ต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าวจะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลไปเป็นแนวทางสำหรับจัดสวัสดิการ และดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่จะเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ อีกทั้งนำไปพัฒนาบุคลากรที่ ทำหน้าที่ในการให้บริการผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความเป็นจริงในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร
3. เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ทั้งเพศชายและเพศหญิง อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร เป็นผู้ที่มียารายชื่ออยู่ใน ทะเบียนบ้าน เป็นหน่วยของการวิเคราะห์ จำนวน 1,523 คน (ข้อมูลสำนักงานทะเบียนอำเภอปางศิลาทอง, 20 เมษายน 2556)

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ทั้งเพศชายและเพศหญิง อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร เป็นผู้ที่มียารายชื่ออยู่ใน ทะเบียนบ้าน ทะเบียนบ้าน รวมทั้งสิ้น 310 คน โดยมีการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของกลุ่ม โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเปิดตารางสำเร็จของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportionate Stratified Random Sampling) และทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลาก

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ เป็นการศึกษาความคาดหวังและสภาพความเป็นจริงในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร เกี่ยวกับเรื่องดังต่อไปนี้ 1) สวัสดิการด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล 2) สวัสดิการด้านรายได้ 3) สวัสดิการด้านที่พักอาศัย 4) สวัสดิการด้านนันทนาการ 5) สวัสดิการด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแลและผู้คุ้มครอง และ 6) สวัสดิการด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลคุณลักษณะประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ และอายุ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายปิด

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงและความคาดหวังในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุตำบลโพธิ์ทอง อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ 1) สวัสดิการด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล 2) สวัสดิการด้านรายได้ 3) สวัสดิการด้านที่พักอาศัย 4) สวัสดิการด้านนันทนาการ 5) สวัสดิการด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแลและผู้คุ้มครอง และ 6) สวัสดิการด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. คุณลักษณะประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยความถี่และค่าร้อยละ
2. ความคาดหวังและสถานภาพความเป็นจริงในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ตำบลโพธิ์ทอง อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร วิเคราะห์โดยค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับสภาพความเป็นจริงในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.1 สวัสดิการด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการจัดสวัสดิการสูงสุด ได้แก่ การได้รับความสะดวกโดยมีสถานบริการสาธารณสุขใกล้บ้าน การได้รับการรักษาพยาบาลโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

1.2 สวัสดิการด้านรายได้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการจัดสวัสดิการสูงสุด ได้แก่ การจัดตั้งกองทุนในชุมชนเพื่อให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุ การจัดเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

1.3 สวัสดิการด้านที่พักอาศัย โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการจัดสวัสดิการสูงสุด ได้แก่ การจัดบริการที่พักสำหรับผู้สูงอายุในรูปสถานสงเคราะห์ การจัดบริการครอบครัวอุปการะสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวไร้ที่พึ่ง

1.4 สวัสดิการด้านนันทนาการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการจัดสวัสดิการสูงสุด ได้แก่ การจัดตั้งและดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุและเครือข่าย การจัดสถานที่สวนสาธารณะ สนามกีฬาสำหรับออกกำลังกาย และพักผ่อนที่เหมาะสมปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ

1.5 สวัสดิการด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแลและผู้คุ้มครอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการจัดสวัสดิการสูงสุด ได้แก่ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัว มี การจัดอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในชุมชน

1.6 สวัสดิการด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการจัดสวัสดิการสูงสุด ได้แก่ การให้การต้อนรับ การให้เกียรติ และการให้ความสำคัญแก่ผู้สูงอายุ ที่มารับบริการ การให้คำปรึกษาและแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต

2. ผลการวิเคราะห์ระดับสภาพความคาดหวังในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร ในแต่ละด้าน พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2.1 สวัสดิการด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคาดหวังในการจัดสวัสดิการสูงสุด ได้แก่ การให้มีการจัดบริการการแพทย์ทางเลือกในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ เช่น การแพทย์แผนไทย การได้รับความสะดวกโดยมีสถานบริการสาธารณสุขใกล้บ้าน

2.2 สวัสดิการด้านรายได้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคาดหวังในการจัดสวัสดิการสูงสุด ได้แก่ การจัดให้มีสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผู้สูงอายุ การจัดตั้งกองทุนในชุมชน เพื่อให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุ

2.3 สวัสดิการด้านที่พักอาศัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคาดหวังในการจัดสวัสดิการสูงสุด ได้แก่ การจัดกิจกรรมพัฒนาที่อยู่อาศัยแก่ผู้สูงอายุโดยชุมชนมีส่วนร่วม การจัดโครงการแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

2.4 สวัสดิการด้านนันทนาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคาดหวังในการจัดสวัสดิการสูงสุด ได้แก่ การสนับสนุนกิจกรรมร้องเพลง และเต้นแอโรบิค การรำไม้พลอง ฯลฯ การสนับสนุนกิจกรรมวันอาทิตย์

2.5 สวัสดิการด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแลและผู้คุ้มครอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคาดหวังในการจัดสวัสดิการสูงสุด ได้แก่ การจัดบริการด้านกฎหมาย เพื่อป้องกันรักษาความปลอดภัย สิทธิ สวัสดิการ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ เช่น ทางเดินห้องสุขา

2.6 สวัสดิการด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคาดหวังในการจัดสวัสดิการสูงสุด ได้แก่ การจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ มีการให้ความช่วยเหลือ เช่น จัดหาที่นั่งพักในขณะรอรับบริการ

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความเป็นจริงกับความคาดหวังในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ความคิดเห็นของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอปางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร โดยภาพรวมและด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านรายได้ ด้านที่พักอาศัย ด้านนันทนาการ ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และผู้คุ้มครอง และด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปและอภิปรายผล

สภาพความเป็นจริงในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง อำเภอบางศิลาทอง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 6 ตำบล ได้แก่ สวัสดิการด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล สวัสดิการด้านรายได้ สวัสดิการด้านที่พักอาศัย สวัสดิการด้านนันทนาการ สวัสดิการด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และผู้คุ้มครอง และสวัสดิการด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อสภาพความเป็นจริงในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุยังมีการดำเนินการที่อยู่ในระดับที่จะต้องมีการปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุให้มากขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจุบันผู้สูงอายุไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควรจากบุตร หลาน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของมรกต สิงห์คะเชนทร์ (2546) ได้กล่าวถึงบริการสำคัญส่วนใหญ่จะเป็นภารกิจหลักของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หน่วยงานที่ดูแล คือ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ บริการและสวัสดิการผู้สูงอายุที่ดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ บริการสถานสงเคราะห์ เป็นบริการด้านที่อยู่อาศัยที่จัดให้กับผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อน เช่น ถูกทอดทิ้ง ไม่มีที่อยู่อาศัย ไม่มีผู้อุปการะดูแล และสอดคล้องกับผลการศึกษาของมณฑิรา เขียวยิ่ง (2546) พบว่า ความเป็นจริงที่ได้รับการดูแลจากครอบครัว และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของนุชนาฏ ยูฮันเงาะ และโสภา อ่อนโอภาส (2546) พบว่า ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ไม่ได้รับบริการจากภาครัฐและเอกชนภาครัฐยังไม่สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึงและครอบคลุม นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับวิฑิต ตฤณติยะกุล (2550) พบว่า ประชากรผู้สูงอายุยังไม่รู้ถึงศักยภาพของตัวเองว่ามีบทบาทและสิทธิ ที่ควรจะได้รับจากการจัดบริการของหน่วยงานภาครัฐ เพราะรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ได้รับไม่ครอบคลุมและทั่วถึง รวมทั้งปัญหาในด้านสุขภาพอนามัยที่มีปัญหาในระดับมากไม่มีหน่วยงานใดได้เข้าไปให้บริการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 สภาพความเป็นจริง

1.1.1 สวัสดิการด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลโดยการได้รับความสะดวกโดยมีสถานบริการสาธารณสุขใกล้บ้าน เพราะจะทำให้ผู้สูงอายุประหยัดค่าใช้จ่ายมากยิ่งขึ้น

1.1.2 สวัสดิการด้านรายได้ ควรส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกองทุนในชุมชนเพื่อให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุเมื่อเวลาเกิดปัญหาต่าง ๆ จะได้ให้ความช่วยเหลือได้ทันเวลา

1.1.3 สวัสดิการด้านที่พักอาศัย ควรส่งเสริมให้มีการจัดโครงการแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนให้กับผู้สูงอายุได้ในระดับหนึ่ง

1.2 สภาพความคาดหวัง

1.2.1 สวัสดิการด้านนันทนาการ ควรดำเนินการจัดตั้งและดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุและเครือข่าย เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ช่วยเหลือพึ่งพากันอย่างเสมอภาค

1.2.2 สวัสดิการด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแลและผู้คุ้มครอง โดยการจัดอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีคนคอยดูแลอย่างจริงจังและเป็นหู เป็นตาแทนบุคคลในครอบครัว

1.2.3 สวัสดิการด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน ควรให้คำปรึกษาและแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินชีวิต เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดตั้งและดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุและเครือข่ายเพื่อต่อยอดงานวิจัยในครั้งต่อไป

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาและแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุให้มากยิ่งขึ้น

2.3 ควรทำการศึกษาในด้านสวัสดิการด้านรายได้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ด้านอาชีพและภูมิปัญญาผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. 2547. การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน. กรุงเทพฯ: วิทยุชน.
- กิตติพงษ์ เร่งถนอมทรัพย์. 2550. ประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ: ศึกษากรณีเทศบาล ตำบลยางน่อง อำเภอสารภีจังหวัดเชียงใหม่. รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชาญวิทย์ บ่วงราบ. 2551. ความต้องการการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุในตำบลเสาชิงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ โครงการและการประเมินโครงการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ณัฏฐรุติ ทรัพย์อุบลมภ์. 2550. การดำเนินงานด้านสุขภาพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ สส.ม. (สาขาพัฒนาชุมชน) กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มรกต สิงห์คะเชนทร์. 2546. สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของงานสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุไทย. เอกสารนำเสนอในการประชุมเวทีผู้สูงอายุภาคกลาง โครงการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบท โรงแรมมิราเคิลแกรนด์ กรุงเทพฯ. วันที่ 25 พฤศจิกายน 2546.
- วิจิต ตฤณตียะกุล. 2550. การศึกษาปัญหาและความต้องการบริหารสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฉาง อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง. รายงานการศึกษาอิสระ รป.ม. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศิริดา ศรีของไทย. 2553. การบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลตะโละกาโปร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี. รายงานการศึกษาอิสระ รป.ม. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

การบังคับคดีทางปกครองคดีภาษีโรงเรือนและที่ดิน และคดีภาษีป้าย Compulsory Execution of Administrative Cases Related to House and Land Tax, and Signboard Tax

ธีรพงษ์ หนูไชยแก้ว

หลักสูตรสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาในการบังคับคดีภาษีป้ายและภาษีโรงเรือน และที่ดิน เพื่อศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการบังคับคดีภาษีป้ายและภาษีโรงเรือนและที่ดิน และเพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีภาษีป้ายและภาษีโรงเรือนและที่ดิน โดยแยกเป็นกลุ่มผู้มีอำนาจใช้กฎหมาย 20 คน และกลุ่มผู้ปฏิบัติตามกฎหมาย 20 คน และกลุ่มประชาชนที่ต้องเสียภาษี 20 คน โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่าการบังคับชำระภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีป้ายมีปัญหาการตีความกฎหมายเกี่ยวกับ “โรงเรือน” ไม่ครอบคลุมถึงตึก อาคาร บ้าน เรือน โรง ร้าน แพ สำนักงานและสิ่งก่อสร้างอย่างอื่นที่บุคคลอาจเข้าใช้สอยประโยชน์ได้ “สิ่งปลูกสร้าง” ก็ให้ความหมายครอบคลุมถึงทรัพย์สินใด ๆ ที่ปลูกสร้างขึ้นเพื่อให้ติดตรึงตราแน่นหนาถาวรอยู่กับที่ดินหรือโรงเรือน หรือประกอบเป็นอันเดียวกันกับที่ดิน แต่ไม่รวมถึงเครื่องจักรกล และ “ที่ดินซึ่งใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น” ใหม่ โดยกำหนดความหมายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยให้หมายความรวมถึง ที่ดินที่มีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ หรือมีลักษณะก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ในส่วนของคดีภาษีป้ายคำว่า “ป้าย” ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยคำนิยามศัพท์ให้มีความหมายครอบคลุมป้ายลักษณะจอโทรทัศน์ แนวทางการแก้ไขข้อบกพร่องประกอบด้วยการปรับปรุงกฎหมายให้เกิดผลสัมฤทธิ์ลดปัญหาการบังคับชำระภาษี

คำสำคัญ : การบังคับคดีทางปกครอง คดีภาษี โรงเรือนและที่ดิน ป้าย

Abstract

This research was to study the difficulty in enforcing payment on house and land tax, and signboard tax, to analyze the conditions of execution proceedings, as well as to provide guidelines necessary for amendment on the regulations of compulsory execution of house and land tax, and signboard tax.

The subjects of this research consisted of 3 groups. The first 20 subjects were those relevant authorities, another 20 subjects were those individuals under the jurisdiction of the law, and the other 20 subjects were those individuals responsible for payment of the tax. Data was collected by Focus-Group Discussion and Interview. The results showed that the difficulty in the law enforcement caused from the legislative interpretation of some terms, i.e., "House" does not apply to buildings, houses, shops, offices rafts, and other buildings that may be used by the other individuals; "Building" was defined covering to any properties built and transfixed permanently on the land or the house, or any of them considers as a partial unit of the land, except machinery; and "Land" referred to any use of the land apart from those of the house or buildings. The scope of the meaning "Land" should be extended to cover any profitable gains from land or any other benefits occurring together with those of houses or other buildings. In terms of, the definition of "Signboard", it should be included that of television screens as well. For suggestions from the

study, there should be amendment of the law for enhancing the effectiveness of the law enforcement and reducing the compulsory execution proceedings of the payments.

Keywords: compulsory execution of administrative cases, house and land tax, signboard

บทนำ

ในการจัดการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้าได้มากน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่กับความสามารถของท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษี เหตุที่ทำให้การจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรส่วนหนึ่งน่าจะมาจากการบังคับจัดเก็บภาษีป้ายและภาษีโรงเรือนและที่ดิน เนื่องจากพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับคดีกับผู้ค้างชำระภาษี ที่ไม่สอดคล้องต่อสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมในการจัดเก็บภาษีทั้งของหน่วยงานผู้จัดเก็บและผู้ประกอบการธุรกิจรวมถึงประชาชนผู้ต้องเสียภาษีโดยทั่วไปดังตัวอย่างที่ศาลปกครองได้เคยวินิจฉัยว่า หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่จะต้องใช้มาตรการทางปกครอง ตามนัยมาตรา 55 และมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ซึ่งบัญญัติให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่เนื่องจากขาดความชัดเจนในการบังคับคดีภาษีป้ายและภาษีโรงเรือนและที่ดิน และเป็นธรรมเพียงพอ จึงอาศัยช่องว่างของกฎหมายที่มีปัญหาในการตีความเพื่อหลีกเลี่ยงภาษี หรือชำระภาษีให้น้อยที่สุด ดังตัวอย่างเช่น “เป็นที่ดินที่ใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ หรือไม่” หรือ “เป็นส่วนควบกับที่ดินหรือโรงเรือนหรือไม่” อีกทั้งในคดีภาษีป้ายการตีความคำว่า “ป้าย” ไม่ชัดเจนจึงทำให้มีการหลีกเลี่ยงการชำระภาษี

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีป้าย ยังไม่สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงสมควรหยาบยกปัญหาดังกล่าวมาพิจารณา พร้อมทั้งเสนอวิธีการหรือขั้นตอนในการแก้ไขปัญหานั้นจะเป็นแนวทางในการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีป้ายต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงปัญหาในการบังคับคดีภาษีป้ายและภาษีโรงเรือนของเทศบาลและแนวความคิดในการจัดเก็บภาษีป้ายและภาษีโรงเรือนของเทศบาล
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการบังคับคดีภาษีป้ายและภาษีโรงเรือนของเทศบาล
3. เพื่อศึกษาและค้นหามาตรการที่เหมาะสมมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีภาษีป้ายและภาษีโรงเรือนของเทศบาล

วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาข้อมูลปัญหาในการบังคับคดีภาษีป้ายและภาษีโรงเรือนและที่ดินของเทศบาล โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง คำพิพากษาศาลปกครอง ใช้แบบวิเคราะห์เอกสาร จากการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และค้นหามาตรการทางกฎหมายในการบังคับคดีภาษีป้ายและโรงเรือนของเทศบาล ซึ่งกลุ่มประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มผู้มีอำนาจใช้กฎหมาย 20 คน ประกอบด้วย นักวิชาการด้านกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกลุ่มผู้ปฏิบัติตามกฎหมาย 20 คน ประกอบด้วย บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกลุ่มประชาชนที่ต้องเสียภาษี 20 คน โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์แบบเจาะจง ซึ่ง ข้อมูลที่เก็บได้นั้นเป็นข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้ข้อมูลทั้งในกระบวนการปฏิบัติงานและข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย เมื่อทราบถึงปัญหาการบังคับชำระภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีป้ายแล้วเป็นการสมควรจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่ยังบกพร่องเพื่อขจัดปัญหาดังกล่าว

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม แนวทางการสนทนาเป็นแบบมีโครงสร้าง โดยมีการกำหนดประเด็น และลักษณะเป็นคำถามแบบเปิด (Open-End Question) สามารถให้ผู้เข้าร่วมสนทนาได้แสดง

ความคิดเห็นอย่างอิสระ โดยมีการบันทึกข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยบันทึกรายละเอียดที่ได้ยินในการสนทนากลุ่มและสังเกตแบบมีส่วนร่วม สรุปผลการสนทนากลุ่มเป็นระยะ ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดกลุ่มข้อมูล เรียบเรียงข้อมูล จัดลำดับตามเนื้อหาที่ต้องการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล โดยประยุกต์ใช้ข้อมูลที่รวบรวมมาได้ผนวกรวมกับทฤษฎีแนวคิดในการค้นหามาตรการบังคับคดีปกครองคดีภาษีโรงเรือนและที่ดิน คดีภาษีป้าย

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยโครงสร้างของภาษีโรงเรือนและที่ดินแล้วพบว่า การกำหนดกฎ ระเบียบ ที่จะต้องใช้บังคับแก่ประชาชนในแต่ละชุมชนที่มีความแตกต่างกัน ดังนั้นในการออกกฎหมายบังคับภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การตราเทศบัญญัติขึ้นเพื่อใช้บังคับเป็นการเฉพาะเรื่อง การกำหนดประเภทภาษีโดยระบุนิยามให้ชัดเจน เพื่อสะดวกในการจัดเก็บซึ่งจำเป็นต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บภาษีชนิดนั้นๆ ด้วย จนทำให้อาจจะก่อให้เกิดปัญหาในการหลีกเลี่ยงภาษีมากขึ้นสำหรับภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีป้าย ในการแก้ไขกฎหมายให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อลดอำนาจการใช้ดุลยพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งจะทำให้เกิดความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีสอดคล้องกับผลงานวิจัย วันธยา สุวรรณอักษร (2554) ที่ได้ศึกษาปัญหาทางกฎหมายในระบบการบริหารการจัดเก็บภาษีค้ำชำระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่ารัฐบาลมีการปรับปรุงโครงสร้างของภาษีท้องถิ่น เพื่อให้มีอำนาจในการจัดเก็บภาษีต่าง ๆ มากขึ้น การแก้ไขปัญหาระบบการจัดเก็บภาษีค้ำชำระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า ปัญหาการบังคับชำระภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีป้าย กระบวนการในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีป้าย ในส่วนของการพิจารณาเงินค่าปรับ และเงินเพิ่มหากมีการชำระภาษีล่าช้าระยะเวลา การแจ้งประเมินจนทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการบังคับคดีทางปกครอง ซึ่งต้องใช้มาตรการในการติดตามผู้ค้างชำระภาษีโดยการยึดอายัด และขาดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างชำระ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา การุณรักษ์ (2533) ที่ได้ศึกษาการใช้มาตรการติดตามผู้ค้างชำระภาษีบำรุงท้องที่ อบต.สากอ ซึ่งพบว่า ในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีป้าย ควรให้มีปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่ยังบกพร่องเพื่อขจัดปัญหาโดยเสนอมาตรการทั้งในระยะสั้นและระยะยาว กล่าวโดยเฉพาะในระยะสั้นนั้นจะเป็นการแก้ไขข้อบกพร่องบางประการที่เกิดขึ้นจากการตีความ ในระยะยาวการแก้ไขปัญหาก็จะต้องส่งเสริมพัฒนาความรู้ความสามารถของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บให้มีความรู้ความเข้าใจในเจตนารมณ์ของกฎหมาย เพื่อให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและวัตถุประสงค์ของหลักการจัดเก็บภาษีอากรที่ดี รวมถึงสามารถเพิ่มรายได้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปพัฒนาท้องถิ่นของตนเองอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธรรมกิตต์ ขวัญเกื้อ (2555) ที่ได้ศึกษาปัญหาการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง : ศึกษากรณี การตีความทรัพย์สินที่ไม่ต้องเสียภาษี ซึ่งพบว่าควรมีการบัญญัติกฎหมายให้มีความชัดเจน เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเกิดความสัมฤทธิ์ผลตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและเกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชนผู้เสียภาษีมากที่สุด

เนื่องจากพระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ.2475 และพระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 เป็นกฎหมายที่บัญญัติใช้บังคับมานานแล้วซึ่งอาจจะไม่เหมาะสมกับสภาวะการณ์ในสมัยนี้ และการพัฒนาทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจพัฒนาไปมาก อีกทั้งยังประสบปัญหาการบังคับใช้กฎหมายจึงไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ทั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันธยา สุวรรณอักษร (2554) ที่ได้ศึกษาปัญหาระเบียบกฎหมายที่ใช้เป็นเครื่องมือปฏิบัติงานจัดเก็บภาษีค้ำชำระในการยึด อายัดและขาดตลาดทรัพย์สินยังไม่มี ความชัดเจนในการปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยที่นำเสนอข้างต้น ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางแก้ไขการ การบังคับคดีทางปกครองคดีภาษีโรงเรือนและที่ดิน และคดีภาษีป้าย

1. กลุ่มผู้ใช้อำนาจทางกฎหมาย ไม่กล้าใช้อำนาจตามกฎหมายเพราะโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชน ดังนั้นควรมีกระบวนการหรือหน่วยงานที่สนับสนุนการใช้อำนาจเด็ดขาดในการจัดเก็บภาษี และการยึด อายัด และขาดตลาดทรัพย์สิน

2. กลุ่มผู้ปฏิบัติตามกฎหมายปัญหาจากปัจจัยภายในด้านอัตรากำลังและความชำนาญของบุคลากร เนื่องจาก การดำเนินคดีปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง ยังเป็นเรื่องใหม่ที่มีลักษณะเฉพาะ และยังไม่เคยมีแนวทางการ ปฏิบัติงาน หรือมาตรฐานการทำงานที่กำหนดไว้ชัดเจน จึงจำเป็นต้องใช้บุคลากรจำนวนมาก ดังนั้นควรจัดให้เจ้าหน้าที่ใน องค์กรเพิ่มพูนความชำนาญในการดำเนินเกี่ยวกับการการยึด आयัด ททรัพย์สิน ตามแนวทางพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติ ราชการทางปกครอง พ.ศ.2539

หากเกิดกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติ หรือไม่สามารถปฏิบัติได้ หรือมีปัญหาอื่นใดให้รายงานผู้มีอำนาจสั่ง เพื่อพิจารณาสั่งการเป็นกรณี ๆ ไปเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นของเทศบาลก็จะพัฒนาไปดีกว่าใน ปัจจุบัน เพื่อให้เหมาะสมกับการกระจายอำนาจทางปกครองไปสู่ท้องถิ่นก็จะประสบผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของ กฎหมาย

3. เพื่อเป็นการลดปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ ควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในส่วนของนิยามศัพท์ ตามพระราชบัญญัติ ดังนี้

(1) พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ.2475 ควรบัญญัติคำนิยามศัพท์ของคำว่า “โรงเรือน และสิ่งปลูกสร้าง” ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยคำนิยามศัพท์ของคำว่า “โรงเรือน” ให้มีความหมายครอบคลุมถึง ตึก อาคาร บ้าน เรือน โรง ร้าน แพร สำนักงานและสิ่งก่อสร้างอย่างอื่นที่บุคคลอาจเข้าใช้สอยประโยชน์ได้

ส่วนคำว่า “สิ่งปลูกสร้าง” ก็ให้ความหมายครอบคลุมถึง ททรัพย์สินใด ๆ ที่ปลูกสร้างขึ้นเพื่อให้ติดตรึง ตราแน่นหนาถาวรอยู่กับที่ดินหรือโรงเรือน หรือประกอบเป็นอันเดียวกันกับที่ดิน แต่ไม่รวมถึงเครื่องจักรกล

(2) ควรบัญญัติคำนิยามของคำว่า “ที่ดินซึ่งใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น” ใหม่ โดยกำหนดความหมายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยให้หมายความรวมถึง ที่ดินที่มีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ หรือมีลักษณะ ก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น

(3) พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510 ควรบัญญัติคำนิยามศัพท์ของคำว่า “ป้าย” ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยคำนิยามศัพท์ให้มีความหมายครอบคลุมป้ายลักษณะจอโทรทัศน์

(4) ควรปรับปรุงอัตราภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีป้าย ตามกฎหมาย ให้มีความยืดหยุ่นและ สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในแต่ละท้องถิ่น ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงพื้นที่เขตที่มีความเจริญมาก ,ปานกลาง หรือเจริญ น้อย โดยให้รัฐบาลพิจารณาเกณฑ์อัตราภาษีตามสภาวะเศรษฐกิจของประชาชนในแต่ละพื้นที่ แต่ต้องไม่ต่ำหรือสูงเกิน กว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

ผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการบังคับคดีทางปกครองคดีภาษีโรงเรือนและที่ดิน และคดีภาษีป้าย เป็น ข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นถึงข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติของการใช้กฎหมายในการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีป้าย ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันเท่านั้น ดังนั้นเพื่อให้ข้อมูลครบถ้วนทุกด้านสำหรับการนำไปพัฒนาปรับปรุงกฎหมายภาษี โรงเรือนและที่ดิน และภาษีป้าย เพื่อลดปัญหาการตีความตามกฎหมายจนนำไปสู่การดำเนินคดีทางปกครองคดีภาษี โรงเรือนและที่ดิน และภาษีป้าย อันทำให้การจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดินและภาษีป้ายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรมี การศึกษาทั้งในรูปการวิจัยเชิงคุณภาพ หรือการวิจัยเชิงปริมาณในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีป้าย
2. แนวทางในการใช้มาตรการในการยึด आयัด และขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้างชำระภาษีโรงเรือนและ ที่ดิน และภาษีป้าย

เอกสารอ้างอิง

ไกรยุทธ ธีรตยาคินันท์ . (2534 กันยายน 9) . จุดบกพร่องของภาษีท้องถิ่นที่จัดเก็บจากทรัพย์สินในปัจจุบัน.

สรรพากรศาสตร์ ,หน้า 39

ไกรยุทธ ธีรตยาคินันท์. (2535 กันยายน 9) .โฉมหน้าใหม่ของภาษีทรัพย์สินในประเทศไทย. สรรพากรศาสตร์ ,หน้า 38

ชลัญ มัณฑนาพงศ์. 2542 .ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีโรงเรือนและที่ดิน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย รามคำแหง

ไตรรงค์ สุวรรณคีรี (2537 กันยายน 9) .การกระจายอำนาจการคลังสู่ท้องถิ่น. สรรพากรศาสตร์ ,หน้า 38

- ธรรมกิตต์ ขวัญแก้ว. 2552 .รายงานการวิจัยปัญหาการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง : ศึกษากรณี การตีความทรัพย์สินที่ไม่ต้องเสียภาษี. นนทบุรี : วิทยาลัยราชพฤกษ์
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ ลิขิต ธีระเวคิน และคณะ. 2546 . ทิศทางการปกครองท้องถิ่นของไทยและต่างประเทศเปรียบเทียบ . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ .(2538 มีนาคม 1).ความเป็นมาของระบบศาลเดี่ยวในอังกฤษและระบบศาลคู่ในฝรั่งเศส. บทบัณฑิตย เล่มที่ 51 ตอน 1
- ปรัชญา เวสารัชช . 2542. การปกครองท้องถิ่นของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
- ปรัชญา เวสารัชช. 2543. การปกครองท้องถิ่นของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โครงการส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดี โดยกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น . กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
- ประเสริฐ จิตติวัฒนพงศ์. 2533 .การเมืองและนโยบายต่างประเทศญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
- พรประสิทธิ์ ฤทธิ์รักษา. 2542 .การประเมินภาษีโรงเรือนและที่ดินย้อนหลัง. ตุลาคม เล่มที่ 2 ปีที่ 42
- พัชรียา โตเจริญ, เสรี พิจิตรศิริ. 2556. รายงานการวิจัยเรื่องมาตรการในการติดตามผู้ค้างชำระภาษีโรงเรือนและที่ดินของเทศบาลเมืองศิลา อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น : เทศบาลเมืองศิลา
- ยุทธศิลป์ กระแสกุล. 2537. ปัญหาการจัดตั้งศาลปกครองในประเทศไทย .วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- รังสรรค์ ณะพรพันธุ์. 2528 . ภาษีอากรในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย คลังข้อมูลและบทสำรวจสถานะทางวิชาการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วิทย์ ต้นตยกุล. 2528. กฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร . กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายเนติบัณฑิตยสภา
- ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล. 2540. กรอบความคิดทางสังคมวิทยาและรูปแบบภาษีในรวมบทความเนื่องในโอกาสครบรอบ 84 ปี ศ.ดร.ประยูร กาญจนกุล . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน .หน้า 175
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. 2541. การปฏิรูปการปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันในรวมสารรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน
- อรพิน ผลสุวรรณ สบายรูป. (2537 มีนาคม 1). ภาษีคืออะไร. วารสารนิติศาสตร์. คณะนิติศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

การพัฒนาชุมชนบ้านหนองน้ำใสอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง Sustainable Community Development in Nong Namsai with the Philosophy of Sufficiency Economy

วรลักษณ์ ทองประยูร

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยศึกษาหลักการที่ใช้ในการพัฒนาชุมชนรวมทั้งหาแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก การสังเกต และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนบ้านหนองน้ำใสมีพื้นที่ประมาณ 2,500 ไร่ มีปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคและน้ำทำการเกษตร สมาชิกของชุมชนบ้านหนองน้ำใสได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกับหลักการมีส่วนร่วมมาใช้ดำเนินงานและวางแผนแก้ไข ปัญหาของชุมชน แนวทางการพัฒนาชุมชนบ้านหนองน้ำใสให้ยั่งยืนยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเป้าหมายในการขับเคลื่อนการพัฒนา โดยมีชาวบ้านให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมทำกิจกรรมต่างๆ มีผู้นำชุมชนและคณะทำงานเข้มแข็ง และมีการประสานความร่วมมือของหน่วยงานทั้งภาครัฐและองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร

คำสำคัญ : การพัฒนาที่ยั่งยืน ชุมชนบ้านหนองน้ำใส จังหวัดราชบุรี เศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

This study aimed to explore threats and opportunities to implement a sustainable development Sufficiency Economy. The qualitative method was used for collecting data by an in-depth interview, an observation and a documentary review. It was found that the prominent problem in Nong Namsai community, where captures approximately 2,500 Rais, was the shortage of water supply for their living and agriculture. The philosophy of Sufficiency Economy and a public participation were applied for the situation management those leading to the impact mitigation and sustaining the developments in Nong Namsai. Factors to the achievement included community participation, community leader's vision and collaborative contribution from private sectors, NGOs and government.

Keywords : Sustainable Developments , Nong Namsai Community Ratchaburi , Sufficiency Economy

บทนำ

กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดนโยบายขับเคลื่อนเศรษฐกิจแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจนเชิงบูรณาการ ให้นโยบายผู้ว่าราชการจังหวัดทั่วประเทศศมนำแนวพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้แก้ไขปัญหาคความยากจนและสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน โดยคัดเลือกหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบประจำจังหวัด และพัฒนาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงระดับจังหวัด เพื่อประโยชน์ในการศึกษาดูงานและขยายผลไปสู่ชุมชนอื่น ๆ ทุกจังหวัดจึงสำรวจหมู่บ้านที่เข้าหลักเกณฑ์ที่จะเป็นหมู่บ้านต้นแบบตัวอย่าง จังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่รับนโยบายดังกล่าวมาดำเนินการ และหมู่บ้านที่ได้รับคัดเลือกมีจำนวน 3 หมู่บ้าน หนึ่งในจำนวนนั้นคือบ้านหนองน้ำใส หมู่ที่ 14 ชุมชนนี้อยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร แต่สามารถพัฒนาจนได้รับคัดเลือกเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบภายในเวลาไม่นาน จึงน่าสนใจ

ศึกษาว่า ชุมชนนี้ใช้วิธีการอย่างไรในการพัฒนาจนได้รับการคัดเลือกเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีลักษณะเป็นโลกไร้พรมแดน แต่ละชุมชนต้องการใช้เทคโนโลยีต่างๆ พัฒนาให้ชุมชนของตนก้าวไปสู่ความทันสมัย ความเจริญรุ่งเรืองทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สาธารณูปโภค ฯลฯ แต่การพัฒนาในแต่ละชุมชนมีไม่เท่าเทียมกัน ขึ้นอยู่กับสภาพของชุมชน ความพร้อม และปัจจัยอื่น ๆ บางชุมชนอาจปรับตัวอย่างสุดโต่ง ทำให้ไม่สามารถระครองตนเองให้อยู่ได้ในกระแสการเปลี่ยนแปลง เกิดปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาหนี้สิน ปัญหาเยาวชนทะเลาะวิวาทกัน ปัญหาความแตกแยกทางความคิด ปัญหาการทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ปัญหาการพัฒนาที่ไม่สมดุล (กนกนาค โพธิ์สัย และคณะ, 2551, อริยา เสวตามร์, 2549 และสบพันธ์ ชิตานนท์, 2549) แต่ชุมชนนี้สามารถปรับตัวอยู่ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่าเหตุใดชุมชนจึงยังคงรักษาความเป็นชุมชนตัวอย่าง และจะมีแนวทางอย่างไรทำให้ชุมชนนี้พัฒนาอย่างยั่งยืน ไม่ได้รับผลกระทบที่รุนแรงจากเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลก

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักการที่ชุมชนบ้านหนองน้ำใส ตำบลรางบัว อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี ใช้ในการพัฒนาพื้นที่ในชุมชน
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านหนองน้ำใส ตำบลรางบัว อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาสมาชิกของชุมชนบ้านหนองน้ำใส ตำบลรางบัว อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วยผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มอาชีพต่าง ๆ เช่น กลุ่มอาชีพเลี้ยงหมูหลุม กลุ่มอาชีพเป่าแก้ว กลุ่มอาชีพเพาะเห็ดฟาง กลุ่มอาชีพออมทรัพย์เพื่อการผลิต และผู้แทนจากกลุ่มอาชีพโรงสีข้าว เจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น พัฒนาการอำเภोजอมบึง เกษตรอำเภोजอมบึง เป็นต้น และชาวบ้านบ้านหนองน้ำใส เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้วยการกำหนดตัวบุคคลเป็นการเฉพาะเจาะจงเพราะบุคคลนั้นมีข้อมูลลึกซึ้งเป็นพิเศษเหมาะสมกับเรื่องที่ศึกษาวิจัย (ชาย โพธิ์สิตา, 2550, หน้า 280) ใช้การคัดเลือกแบบหลายกลุ่ม (dimensional sampling) (เบญจา ยอดดำเนิน-แอ็ดติง, 2533, หน้า 114-122) เพื่อให้ได้ข้อมูลรอบด้านจากกลุ่มบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการกิจกรรมของหมู่บ้านหนองน้ำใส ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการศึกษาเอกสารต่างๆ เช่น รายงานประจำปี รายงานผลการดำเนินงานตามโครงการของอำเภोजอมบึง เอกสารเผยแพร่ เช่น แผ่นพับประวัติของชุมชน แผ่นพับการก่อตั้งกลุ่มอาชีพ การก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นต้น

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีสาระสำคัญ สรุปได้ดังนี้

1. ชุมชนบ้านหนองน้ำใส หมู่ที่ 14 ตำบลรางบัว อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของตำบลรางบัว มีพื้นที่ประมาณ 2,500 ไร่ อยู่ในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลรางบัว ปัจจุบันมีนายชูชาติ อินทร์คง เป็นผู้ใหญ่บ้าน พื้นที่ของหมู่บ้านเป็นที่ราบลุ่ม แต่มีปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำทั้งที่ใช้ในการอุปโภคบริโภค และน้ำสำหรับทำการเกษตร ทำให้ชาวบ้านดำรงชีวิตด้วยความยากลำบาก
2. สมาชิกในชุมชนสามารถพัฒนาชุมชนของตนให้เจริญขึ้นได้ด้วยการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนา ร่วมกับหลักการมีส่วนร่วม คนในชุมชนร่วมแรงร่วมใจกันพลิกฟื้นพื้นที่ทำมาหากิน สร้างกลุ่มอาชีพ สร้างสำนักกรีษบ้านเกิด ช่วยเหลือเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน โดยมีผู้นำที่เข้มแข็งคือนายชูชาติ อินทร์คง ผู้ใหญ่บ้าน นำหลักการต่าง ๆ มาปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างแก่ลูกบ้าน รวมทั้งผู้ใหญ่บ้านได้ประสานขอความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของราชการ และองค์กรที่ไม่แสวงกำไร (มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย) เพื่อให้ความช่วยเหลือทั้งด้านการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ ให้คำแนะนำ และหาแหล่งเงินทุนสนับสนุน โดยที่สมาชิกในชุมชนต้องช่วยเหลือตนเองด้วยสมาชิกแต่ละคนให้ความสนใจ ร่วมคิดร่วมทำร่วมแก้ไขปัญหา ช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยมิตรไมตรี ไม่แก่งแย่งชิงดีและไม่สร้างความขัดแย้งในหมู่คณะ ส่งผลให้ชุมชนได้รับการคัดเลือกเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ในปีพ.ศ. 2552
3. ปัจจัยที่ทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จในการพัฒนาตนเอง ได้แก่

3.1 มีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ชี้อิสต์ย มีความเสียสละ รับผิดชอบ มีความริเริ่ม มีความจริงใจต่อการทำงาน ทำงานเป็นทีม และยึดหลักประชาธิปไตยในการตัดสินใจ

3.2 มีหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนทั้งงบประมาณและวิชาการ เช่น มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย สนับสนุนงบประมาณในการสร้างอาคารเอนกประสงค์และโรงสีข้าวชุมชน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอจอมบึงสนับสนุนโครงการเลี้ยงหมูหลุม สนับสนุนการจัดทำแผนชุมชน สนับสนุนโครงการเศรษฐกิจพอเพียงปลูกผักและเลี้ยงปลากินเอง สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ สนับสนุนโครงการฝึกอบรมการเลี้ยงสัตว์และจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ปศุสัตว์ สำนักงานเกษตรอำเภอจอมบึง สนับสนุนการจัดทำปุ๋ยชีวภาพ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนสนับสนุนโครงการเลี้ยงหมูหลุมและโคขุน องค์การบริหารส่วนตำบลบางบัวสนับสนุนเงินกระตุ้นเศรษฐกิจในการสร้างโรงสีข้าวชุมชน สหกรณ์การเกษตรอำเภอจอมบึงและจังหวัดราชบุรีสนับสนุนการจัดตั้งโรงสีข้าวชุมชน สำนักงานป่าไม้จังหวัดสนับสนุนการอนุรักษ์ป่าเขาเขายาม เป็นต้น

3.3 ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ประชาชนในหมู่บ้านมีความรัก สามัคคี พร้อมเพรียงกัน และยอมรับการบริหารงานของผู้นำประชาชน ไม่มีปัญหาความแตกแยกที่เกิดจากการเลือกตั้ง

3.4 ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการวางแผนแก้ไขปัญหาของชุมชน เช่น การจัดเวทีประชาคม การจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะในการจัดตั้งโรงสีชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ เต็มใจที่จะพัฒนาตนเอง เช่น เข้ารับการอบรม ร่วมเดินทางไปทัศนศึกษา แล้วนำความรู้ที่ได้มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ตามอัตภาพของแต่ละคน รวมทั้งมีแผนชุมชนของตนเองและสามารถดำเนินการตามแผนได้เป็นอย่างดี

3.5 ได้รับงบประมาณจากโครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน (SML) ปี พ.ศ. 2548 เพื่อใช้ในการก่อสร้างโรงสีข้าวชุมชน

3.6 มีองค์ความรู้ ให้ความช่วยเหลือแนะนำกันในกลุ่มบ้าน และยังคงรักษาวัฒนธรรมการลงแขกทำเห็ดฟางของกลุ่มผู้ทำเห็ดฟาง

4. การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตของชุมชน สรุปได้ต่อไปนี้

4.1 ด้านการเพิ่มรายได้ มีการจัดทำโครงการต่าง ๆ ทั้งโครงการที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพหลัก ด้านเกษตรกรรมของสมาชิกในชุมชนและโครงการที่เป็นอาชีพเสริม เช่น หมูขุน โคขุน การเพาะเห็ดฟาง การเลี้ยงหมูหลุม เป็นต้น

4.2 ด้านการลดรายจ่าย มีกิจกรรมช่วยลดรายจ่ายของครัวเรือนด้วยการปลูกพืชผักไว้กินเอง ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองด้วยการนำวัสดุคอกในท้องถิ่นและวัสดุเหลือใช้ เช่น เศษอาหาร เชื้อเห็ดที่ใช้แล้ว มูลสัตว์ เป็นต้น มาทำปุ๋ยคอกแทนการซื้อปุ๋ยเคมีมาใช้ในการเกษตร รวมทั้งมีการทำบัญชีรายจ่ายครัวเรือนด้วย

4.3 ด้านการออม มีการออมเงินกับกลุ่มออมทรัพย์ และเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพต่างๆ แต่การออมใช้ทุนไม่มาก เก็บเงินจำนวนเพียง 100 บาททำให้มีกองทุนขนาดเล็ก การช่วยเหลือกันในกลุ่มจึงทำได้ไม่เต็มที่ และมีชาวบ้านบางครัวเรือนที่ไม่สามารถสมัครเข้ากลุ่มได้เพราะไม่มีรายได้มากพอ

4.4 ด้านการเอื้ออาทร ชาวบ้านหนองน้ำใสยังคงช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความผูกพันกันในลักษณะเอาแรง ออกแรงช่วยกัน และมีการจัดกิจกรรมให้สมาชิกในชุมชนมีความรักสามัคคี มีการจัดลานกีฬา การส่งเสริมสุขภาพ เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ให้สมาชิกได้พบปะสังสรรค์ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนวัยเดียวกัน

4.5 ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ชาวบ้านหนองน้ำใสยังคงรักษาประเพณีวัฒนธรรมของหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ เช่น การรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์ การลงแขกเกี่ยวข้าวในฤดูเกี่ยวข้าว การลงแขกของกลุ่มเพาะเห็ด การลงแขกเพื่อช่วยเหลือกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน เช่น การสร้างโรงสีข้าวชุมชน รวมทั้งชุมชนยังร่วมกันต่อต้านยาเสพติดและสิ่งผิดกฎหมายด้วย

5. แนวทางการพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืน ได้ว่าการกำหนดทิศทางในการพัฒนาหมู่บ้าน ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเป้าหมายในการขับเคลื่อนการพัฒนา โดยมีชาวบ้านให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งคือผู้ใหญ่บ้านและทีมงาน ซึ่งมีวิสัยทัศน์ในการคิดค้นหาวิธีการพัฒนาชุมชนและรู้จักใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ และการประสานความร่วมมือของหน่วยงานทั้งภาครัฐและองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร เพื่อให้ชุมชนเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ มีการจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ให้ความรู้ทั้งการประกอบอาชีพ เช่น การเพาะเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้า โรงสีข้าวชุมชน การเลี้ยงหมูหลุม หมูขุน โคขุน เป็นต้น องค์ความรู้ภูมิปัญญาในท้องถิ่น เช่น ยาแผนโบราณ และการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตของชุมชน เป็นการนำปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และการปฏิบัติตนของประชาชนมาไว้ในระดับครอบครัว และระดับชุมชน ดังที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550, หน้า 18-21) อธิบายถึงการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติว่า เริ่มต้นจากการเสริมสร้างคนให้มีการเรียนรู้วิชาการและทักษะต่างๆ ที่จำเป็น เสริมสร้างคุณธรรมจนมีความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และอยู่ร่วมกับระบบนิเวศอย่างสมดุล รู้จักเกื้อกูลแบ่งปัน รู้รายจ่ายรายจ่าย ซึ่งชุมชนนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เช่น หาปัจจัยสี่เลี้ยงตนเองและครอบครัวจากการประกอบสัมมาชีพ ทำบัญชีครัวเรือน มีแผนชุมชน เป็นต้น ส่วนในระดับชุมชนมีการมารวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ โดยพยายามใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชนบนหลักของความรู้รักสามัคคี ผ่านการร่วมแรงร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลหลายสถานภาพในสิ่งที่จะสร้างประโยชน์สุขของคนส่วนรวม และความก้าวหน้าของชุมชนอย่างมีเหตุผลโดยอาศัยสติ ปัญญา ความสามารถของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่าง ๆ การสร้างโรงสีข้าวชุมชน การช่วยดูแลรักษาความปลอดภัยของชุมชน การสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนด้วยการให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด การเฝ้าระวังเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นต้น จนนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสิ่งแวดลอมในชุมชนมาสร้างประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม เป็นการสร้างเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็ง

2. การพัฒนาชุมชน จากพื้นที่ทุรกันดารจนเข้าร่วมโครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการดำเนินชีวิตร่วมกับหลักการมีส่วนร่วม จนได้รับเลือกเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ระดับ “มั่งมีศรีสุข” ประจำปี พ.ศ. 2552 เป็นไปตามเกณฑ์ของกระทรวงมหาดไทย (ประกาศกระทรวงมหาดไทย, 2549) ซึ่งชุมชนสามารถผ่านตัวชี้วัดทั้ง 23 ตัว และมีกิจกรรมตามตัวชี้วัดแต่ละตัว ได้แก่ ด้านการลดรายจ่าย มีการปลูกพืชผักสวนครัว หมู่บ้านปลอดยาเสพติดและไม่เล่นการพนัน มีร้านค้าชุมชน ใช้ปุ๋ยชีวภาพในครัวเรือน จัดทำกระบะปลูกผักจากยางรถยนต์ ด้านการเพิ่มรายได้ ได้แก่ สมาชิกในครัวเรือนมีอาชีพเสริม เช่น การเลี้ยงหมูหลุม การเพาะเห็ด ด้านการประหยัด ได้แก่ ครัวเรือนมีการออมเงิน จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ จัดทำบัญชีครัวเรือน ด้านการเรียนรู้ ได้แก่ มีแผนชุมชน ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การลงแขกเกี่ยวข้าว เป็นต้น มีกิจกรรมต่อต้านยาเสพติด มีกิจกรรมเสริมสร้างสุขภาพด้วยการออกกำลังกาย มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน มีการจัดตั้งร้านค้าชุมชน มีการจัดเวทีประชาคมให้ความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการคัดเลือกครัวเรือนเศรษฐกิจพอเพียงตัวอย่างเพื่อเป็นต้นแบบในการดำเนินงาน ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ได้แก่ ครัวเรือนใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยชีวภาพ มีการอนุรักษ์ป่าไม้ในชุมชนด้านการเอื้ออารีต่อกัน ได้แก่ การจัดสวัสดิการในชุมชนสำหรับผู้ด้อยโอกาส เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตช่วยเหลือผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ชาวบ้านมีความรักสามัคคี เข้าร่วมการจัดเวทีประชาคม และการแก้ไขปัญหาหมู่บ้าน เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาความยากจน

3. การพัฒนาชุมชนบ้านหนองน้ำใสอย่างยั่งยืน มีลักษณะบูรณาการตามแนวคิดของพระธรรมปิฎก (2541, หน้า 237) ที่กล่าวว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องเป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความสมดุลหรือมีปฏิสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกัน ในระหว่างมิติอันเป็นองค์ประกอบที่จะทำให้ชีวิตมนุษย์อยู่ดีมีสุขคือ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม จิตใจ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งต่อคนในรุ่นปัจจุบันและคนรุ่นอนาคต ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของชัยศ อิมสุวรรณ (2543) ที่ศึกษาการพัฒนาแบบการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดการเป้าหมายของโครงการ เหมาะสำหรับชุมชนที่มีผู้นำเข้มแข็งและมีศักยภาพพื้นฐาน เน้นความคิดการพึ่งตนเอง การมีส่วนร่วม การใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาภายในชุมชน และผลการศึกษาของเฉลิมพล จตุพร (2550) ที่ศึกษาแนวทาง การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยใช้แนวพระราชดำริ “ทฤษฎีใหม่” และวิสาหกิจชุมชนของเกษตรกรที่ดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริ ชุมชนบ้านมงคลชัยพัฒนา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริ “ทฤษฎีใหม่” คือ ความเข้มแข็งของกลุ่ม การได้รับข้อมูลข่าวสาร การได้รับการถ่ายทอดและการฝึกอบรม การได้รับการสนับสนุนปัจจัยทางการผลิตและการตลาด และความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับแนวพระราชดำริ “ทฤษฎีใหม่”

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ได้แก่

1. ผลการศึกษา ที่พบว่าโครงการสร้างอาชีพเสริม เช่น การเพาะเห็ด การเลี้ยงหมูขุน เป็นต้น ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกชุมชนบ้านหนองน้ำใสได้ ช่วยให้มีรายได้เพิ่มขึ้น จึงควรส่งเสริมโครงการต่าง ๆ ที่ช่วยเสริมรายได้ให้คนในชุมชนโดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. ผลการศึกษา เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บ้านหนองน้ำใสมีปราชญ์ชาวบ้าน เกี่ยวกับยาแผนโบราณ ควรระดมความเห็นของสมาชิกในชุมชนจัดทำโครงการที่เกี่ยวกับยาแผนโบราณมาใช้ในการสร้างรายได้ของครัวเรือน และยังเป็น การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ลูกหลานของชุมชนด้วย รวมทั้งยังเผยแพร่สู่คนภายนอกที่สนใจได้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กนกนาค โพธิ์สัย และคณะ, 2551. รายงานการวิจัยโครงการรูปแบบและกระบวนการจัดการชุมชนพึ่งตนเองบ้านม่วงไข่ ตำบลคุ้มเก่า อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. กรมการพัฒนาชุมชน. 2553. การพัฒนาชุมชน. ค้นเมื่อมิถุนายน 7, 2553. จาก <http://www.cdd.go.th>.
- ..... 2548. แนวทางการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: บางกอกบล็อก.
- โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบเฉลิมพระเกียรติ84พรรษา.ค้นเมื่อมีนาคม17,2554,จาก
0http://www.mitineua.com/index.php?option=com_content&task=view&id=111&Itemid=1
- เฉลิมพล จตุพร. 2550. แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนของเกษตรกรและชุมชน: กรณีศึกษาแนวพระราชดำริ "ทฤษฎีใหม่" และวิสาหกิจชุมชน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์.วท.ม. (สาขาวิจัยและพัฒนาการเกษตร) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชาย โพธิ์สิตา. 2550. ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ชัยยศ อิมสุวรรณ์. 2543. การพัฒนารูปแบบการศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ ค.ด. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เบญจจา ยอดดำเนิน-แอ็ดติงค์ บุปผา ศิริรัศมี และวาทีณี บุญชะลิกษ์.(2533).เทคนิคการวิจัยภาคสนาม นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม.
- ประกาศกระทรวงมหาดไทย.2549.ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องหมู่บ้านต้นแบบตัวอย่างเพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยกระทรวงมหาดไทยพ.ศ.2549. ลงวันที่3 กรกฎาคม 2549. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). 2541. การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกลบอลคิมทอง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550. การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง.

การปรับตัวของชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดสงขลาในเดือนไฮสังคมปัจจุบัน Adjustment of the Local Fisherman in Songkhla to the Current Social Conditions

ณัฐธัญญา พรพรรณรัตน์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการปรับตัวของชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดสงขลาในเดือนไฮสังคมปัจจุบัน มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดสงขลาและการปรับตัวของชาวประมงพื้นบ้านในเดือนไฮสังคมปัจจุบันโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดสงขลาในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพประมง ปัญหาหลักคือ ในเรื่องของสถานะเศรษฐกิจและค่าครองชีพในสังคมปัจจุบันที่สูงขึ้นทำให้ต้นทุนที่ใช้ในการทำประมงก็เพิ่มสูงขึ้น เช่น ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการจับปลาที่มีราคาสูงขึ้น ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตประจำวันที่เป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อชาวประมงพื้นบ้านอย่างมากปัญหาอื่น ๆ คือ ปัญหาเรืออวนลากขนาดใหญ่ของภาคเอกชนที่เข้ามาทำการประมงในพื้นที่และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติถูกทำลาย ปัญหาการเปลี่ยนแปลงของชุมชนเนื่องมาจากความทันสมัยและอื่น ๆ การปรับตัวของชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดสงขลาการปรับตัวของชาวประมงพื้นบ้านในสภาวะสังคมปัจจุบันส่วนใหญ่ปรับตัวในด้านการใช้ชีวิต ปรับชีวิตให้ดำรงอยู่อย่างเรียบง่ายพอเพียงไม่พยายามสร้างหนี้สินดำรงตนในศาสนา ปฏิบัติตนตามแนวทางศาสนา เช่น ไปมัสยิดสำหรับชาวมุสลิม หาความสุขทางใจ ส่วนชาวไทยพุทธพยายามบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลืองานชุมชน เข้าวัด ปฏิบัติธรรม ดำรงตนให้เป็นคนดี และช่วยดูแลลูกหลานบางคนหางานเสริมทำในกรณีที่อยู่มากไม่สามารถหาออกทะเลได้แล้ว เช่น ช่วยเหลือครอบครัวถนอมอาหาร นำสัตว์น้ำที่หามาได้มาตากแห้งไว้ทานในครัวเรือน หรือแจกจ่ายคนในชุมชน หรือถักแหและสอนการถักแหจับปลาที่เป็นภูมิปัญญาของชุมชนในอดีตใช้สำหรับจับสัตว์น้ำแก่ผู้ที่สนใจอยากมาเรียนรู้ ในบางกลุ่มชาวประมงมีการรวมกลุ่มกันในการสัมปทานจับสัตว์น้ำในชุมชนตกลงซื้อควในการจับสัตว์มีการประมูลควในการจับปลาไม่จับสัตว์น้ำพร้อมกันเนื่องจากทรัพยากรสัตว์น้ำมีจำนวนลดลง

คำสำคัญ : ปัญหา การปรับตัว ชาวประมงพื้นบ้าน สังคมปัจจุบัน

Abstract

The study on “Adjustment of the Local Fishermen in Songkhla to the Current Social Conditions” aimed at exploring existing problems of the local fishermen in Songkhla, and investigating adjustment of local fishermen to the current social conditions. Qualitative method was employed in the study.

From the result concerning the problems in living conditions and fishery of the local fishermen in Songkhla province, it was discovered that the most vital problems were the economic situations in crisis and sharp rise of the cost of living, which had significant consequence on the increase of operating cost, e.g., fuel cost, machinery cost, including the living cost. Other problems were observed as the following list: operation of private overcapacity vessels in the area, destruction of natural resources, social transformation to urbanization, etc. In terms of adjustment, the local fishermen in Songkhla shifted their daily conducts to sustainable living, i.e., living with no debt and being adherent to their religion, following religious principles. For instance, Islamic practitioners

regularly attended the mosque searching for mind peace, whereas Buddhists devoted themselves to community affairs, attended the temple, holding moral practices, and helped their children. For those who were vulnerable in old age and unable to work on fishing, they helped family earning additional income and saving money by making food preservation and dried seafood for household consumption and distribution to the community. Some did weaving fishing nets and the others conducted training on weaving fishing net to those who are interested to learn the primitive wisdom.

Keywords : problems, adjustment, local fishermen, current society.

บทนำ

สังคมมนุษย์จากยุคโบราณจนถึงยุคปัจจุบันมีการสร้างวัฒนธรรมขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการต่อการดำรงชีวิตให้สามารถอยู่รอดปลอดภัยจากภัยธรรมชาติและภัยอันตรายอื่น ๆ พร้อมทั้งดำรงเผ่าพันธุ์จนถึงชั่วลูกชั่วหลาน วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์เรียนรู้ที่ละเล็กทีละน้อยได้รับการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรม (Enculturation) รวมทั้งการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ครูอาจารย์ ฯลฯ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับการสั่งสมมาเรื่อย ๆ จากการเป็นสมาชิกของสังคมนั้น ๆ จากกระบวนการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมนี้ มนุษย์สามารถเข้าใจได้ว่าตนควรมีพฤติกรรมเช่นไรในสถานการณ์ต่าง ๆ พฤติกรรมเช่นไรที่คนในสังคมยอมรับว่าดีงามและถูกต้อง มนุษย์จะรับเอาทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อที่สังคมยอมรับมาเป็นตน ซึ่งวัฒนธรรมเป็นผลรวมของระบบความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ จริยธรรม กฎหมายประเพณี ตลอดจนความสามารถและอุปนิสัยต่าง ๆ วัฒนธรรมคือ ความรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นความรู้ที่ใช้ในวิถีชีวิตและทำความเข้าใจสังคมต่อกลุ่มสังคมที่มีความเข้าใจร่วมกันเพื่อการดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีความเจริญก้าวหน้าจากการสร้างสรรค์วัฒนธรรมเกิดเป็นอารยธรรมมนุษย์ที่สำคัญที่แสดงถึงความหลากหลายตามสภาพบริบทที่มนุษย์ในแต่ละส่วนของโลกอาศัยตามพื้นที่ต่างๆของโลก (สุวัฒน์ จันทระจำนง, 2540) วิถีชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดสงขลามีมาอย่างยาวนาน ชาวประมงพื้นบ้านตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันรู้ว่าอยู่ทะเลอย่างไรถึงจะไม่อันตราย ไม่อดตายแล้ว พวกเขาเรียนรู้ว่าอยู่กับทะเลอย่างไรถึงจะไม่หมดความอุดมสมบูรณ์ โดยพวกเขาเชื่อว่า วิธีจับปลาของพวกเขาคือ วิธีที่จะยังสามารถรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทะเลให้คงอยู่ต่อไปได้ คือ จับเฉพาะปลาตัวโต จับตามฤดูกาล และสถานการณ์ตามที่ทะเลกำหนด การจับในจำนวนที่ไม่มากนักและการรักษาและสร้างแหล่งเพาะพันธุ์แหล่งที่อยู่อาศัยให้กับสัตว์ทะเล (เลิศชาย ศิริชัย, 2549) เกิดเป็นวิถีแห่งภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีพและประกอบอาชีพ มีการแฝงทั้งค่านิยม ความเชื่อ แบบแผนการปฏิบัติร่วมกันในชุมชน การดำรงอยู่ร่วมกันในชุมชนในลักษณะสังคมพหุวัฒนธรรมที่เป็นลักษณะเฉพาะของชาวใต้ สืบเนื่องมาจากปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ที่มีพื้นที่ชายฝั่งทะเลและมีทะเลสาบสงขลาอยู่ในพื้นที่เดียวกัน จึงทำให้สัมพันธ์กับอาชีพประมงพื้นบ้านโดยตรง และปัจจัยด้านวัฒนธรรมที่เป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่คนในชุมชนซึ่งอยู่ร่วมกันได้สร้างสรรค์สั่งสมสืบทอดความรู้ความคิด และประสบการณ์ที่หลากหลาย ประกอบกับปัจจัยด้านปัจเจกบุคคลของคนในชุมชนทั้งผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และคนในชุมชนชาวประมงพื้นบ้านเองที่ปฏิบัติต่อกันเกิดเป็นความรู้ในชุมชนที่สามารถทำให้ชุมชนสามารถดำเนินมาได้จนถึงปัจจุบัน (ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล, 2556)

เนื่องด้วยสังคมในยุคปัจจุบันเป็นสังคมในลักษณะโลกาภิวัตน์ที่มีความทันสมัยและเน้นในด้านความเป็นสากล (เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, 2555) ซึ่งมีทั้งผลดีและผลเสียเพราะเป็นการพัฒนาที่นำความเป็นตะวันตกเข้ามาประยุกต์ใช้ในประเทศต่างๆในโลกซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับแนวคิดการดำรงอยู่ของบางประเทศ เช่น ประเทศในโลกตะวันออกหรือหลายประเทศในทุกมุมโลกโดยมีการพัฒนาที่เน้นหนักในด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมและเทคโนโลยีที่อาจมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตภูมิปัญญาความรู้ดั้งเดิมความเชื่อค่านิยมต่างๆในชุมชน

ในการศึกษานี้ได้ศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดสงขลาที่ต้องประสบพบเจอ และการปรับตัวของชาวประมงพื้นบ้านต่อสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยนไปจากการดำรงชีพในอดีต เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้ในสังคมปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดสงขลาและการปรับตัวของชาวประมงพื้นบ้านในเงื่อนไขสังคมปัจจุบัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตามแนวทางของหลักการทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) โดยกำหนดบริบทพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่ครอบคลุมพื้นที่กำหนดพื้นที่ไว้คือ พื้นที่อำเภอเมือง อำเภอเกาะยอ จังหวัดสงขลา ซึ่งครอบคลุมทั้งชายฝั่งทะเลด้านทะเลอ่าวไทยและด้านทะเลสาบสงขลา พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลจากปรากฏการณ์จริงที่เกิดขึ้น จากมุมมองความเชื่อในอดีตที่สอดคล้องกับกระบวนการคิดของกลุ่มคนในสังคมในปัจจุบัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดประชากรศึกษาไว้คือชุมชนชาวประมงพื้นบ้านอำเภอเมือง และตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเฉพาะเจาะจง โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักไว้ดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่หนึ่งกำหนดไว้คือ ชาวประมงที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านในอำเภอเมืองและอำเภอเกาะยอจังหวัดสงขลา จำนวน 12 คน ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่สองกำหนดไว้คือ ผู้นำชุมชนหรือประจักษ์ชาวบ้านในชุมชนชาวประมงพื้นบ้านในพื้นที่จำนวน 3 คน

เครื่องมือการวิจัยในการศึกษารวบรวมข้อมูลคือ แบบสำรวจ การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept-Interview) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยจะบันทึกทันทีหลังจากที่เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในแต่ละครั้งโดยที่จะจัดเก็บข้อมูลโดยการลงรหัสในแฟ้มข้อมูลประจำวันในขณะที่อยู่ในสนาม การสร้างแนวคำถามมาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการก่อนการเก็บข้อมูลจริง โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลวิธีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยมีผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบข้อมูลและเครื่องมือการวิจัยคือแนวคำถามก่อนการลงพื้นที่สนาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หนังสือ วิชาการ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเริ่มต้นสิ่งสำคัญผู้วิจัยต้องมีความไวเชิงทฤษฎี (theoretical sensitivity) ต่อการที่จะคิดและศึกษาข้อมูลในลักษณะที่จะนำไปสู่การสร้างมโนทัศน์และทฤษฎี ซึ่งความไวต่อทฤษฎีจะต้องมีอยู่ทุกขั้นตอนของการวิจัยตั้งแต่การจัดทำคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก เมื่อสัมภาษณ์ระดับลึกประชากรตัวอย่างแต่ละกลุ่มแล้วผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละกลุ่มตัวอย่างเพื่อสร้างมโนทัศน์ (Concept) และจัดหมวดหมู่ (Categorize) เป็นผู้ให้ข้อมูลที่แตกต่างไปจากมิติ (Dimention) และคุณสมบัติ (Properties) ของแต่ละกลุ่มมโนทัศน์คำนึงถึงความแตกต่างของเหตุผลประสบการณ์สิ่งแวดล้อม และสภาพภูมิศาสตร์ที่อยู่ของผู้ให้ข้อมูลหลักโดยจะเลือกผู้ให้ข้อมูลในลักษณะดังกล่าว โดยที่ผู้วิจัยดำเนินงานต่อไปจนกระทั่งผู้วิจัยมั่นใจว่าได้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย และสามารถหาคำตอบการวิจัยได้ตามที่ผู้วิจัยวางไว้ตั้งแต่ก่อนทำการวิจัย

จากนั้นอาศัยการตีความข้อมูล (Interpretation) โดยพยายามตีความหมายออกมาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างโดยทำความเข้าใจในความหมายของปรากฏการณ์ โดยศึกษาว่าแต่ละกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้ให้นิยามความหมายอย่างไรและวิเคราะห์หาปัจจัยอื่นเพิ่มเติมโดยใช้หลักการของทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) แล้วนำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มที่มีลักษณะของการระดมความคิดเห็นจากผู้รู้มาเติมเต็มจากข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการแล้วนำเสนอข้อมูลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ในผลการวิจัยแล้วทำการการอภิปรายสรุปผลโดยเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของข้อมูลระหว่างกัน หลักการทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

จากการศึกษาผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิจัยไว้สองประเด็น คือ 1) ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดสงขลาและประเด็นที่สองคือการปรับตัวของชาวประมงพื้นบ้านในเงื่อนไขสังคมปัจจุบัน 2) ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดสงขลาในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพประมงปัญหาหลักคือในเรื่องของสถานะเศรษฐกิจและค่าครองชีพในสังคมปัจจุบันที่สูงขึ้นทำให้ต้นทุนที่ใช้ในการทำการประมงก็เพิ่มสูงขึ้น อาทิเช่น ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการจับปลาที่มีราคาสูงขึ้น ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตประจำวันที่เป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อชาวประมงพื้นบ้านอย่างมากสะท้อนจากการให้คำสัมภาษณ์จากชาวประมงพื้นบ้านในพื้นที่ ชาวไทยมุสลิม วัย 32 ปี ดังนี้

“เรื่องหากินหากินได้น้อยลง เพราะ เวลาออกเรือมีค่าใช้จ่ายทั้งน้ำมันและน้ำแข็งไว้ต้องปลาแล้วอีกอย่างชุมชนเปลี่ยนแปลงคนหาปลามากขึ้น”

ปัญหารองลงมาคือปัญหาเรืออวนลากขนาดใหญ่ของภาคเอกชนที่เข้ามาทำการประมงในพื้นที่ซึ่งเรืออวนลากมีขนาดที่ใหญ่และเวลาจับปลาก็ใช้เวลานานขนาดใหญ่เวลาจับปลาก็จับไปหมดและเวลาเรืออวนลากจับปลาก็ส่งผลต่อการทำลายหน้าดินใต้น้ำซึ่งเป็นที่วางไข่ของปลาบางชนิดและแนวปะการังส่งผลทำให้ปลาไม่สามารถวางไข่และเจริญเติบโตได้มีผลทำให้ปลาบางชนิดสูญพันธุ์หรือมีจำนวนลดลงไปจากทะเลและทะเลสาบซึ่งจะแตกต่างจากเรือประมงพื้นบ้านที่ใช้อวนขนาดเล็กหรือบางคนใช้โพงพวงในการจับปลา ซึ่งเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านในการประกอบอาชีพที่ไม่ทำลายทรัพยากรและมีโอกาสให้ปลาสามารถขยายพันธุ์ต่อไปได้ และการทำเรืออวนลากส่งผลให้จำนวนสัตว์น้ำลดลงทำให้ชาวประมงพื้นบ้านต้องออกเรือไปหาปลาที่ไกลยิ่งขึ้นต้นทุนน้ำมันเชื้อเพลิงต้องใช้ในปริมาณที่เพิ่มขึ้นแต่จับปลาหรือสัตว์น้ำอื่นๆได้น้อยลงบางคนก็เปลี่ยนไปทำอาชีพอื่นแทนเนื่องจากไม่พอกินจากการทำอาชีพชาวประมงพื้นบ้าน เช่น รับจ้างค้าขาย อื่น ๆ สะท้อนจากการให้คำสัมภาษณ์จากชาวประมงพื้นบ้านในพื้นที่ดังนี้

“มาเหม็ดถึงอวนลากทำลายลูกปลาอ่อน อวนลากนี้ร้ายสุดทั้งใหญ่ทั้งเล็กครับ ทำลายตัวกระจิดริดเพ อวนลากใหญ่ลากตามเลนออกตามดอน อวนลากเล็กลากทำร้ายชายฝั่งน้ำเทียมอก ทำลายธรรมชาติหมดเลยสิ่งแวดล้อมปะการังใต้น้ำ ไม่มีเอาเลย เพราะอะไรเพราะอวนลากครับ พออวนลากออกมาทำลายปูพอมดปะการังแท้มันก็สูญ ตัวเล็กตัวน้อยพอไม่มีปะการังทำโอกาสรอดมันก็น้อยลง”

ชาวประมงพื้นบ้านชาวไทยมุสลิมวัย 74 ปีบริเวณชายฝั่งทะเลอ่าวไทยจังหวัดสงขลา

“สมัยก่อนหนึ่งอาทิตย์ธรรมชาติการจับปลาแต่ก่อนอย่างตีมีแต่ใช้แห โพงพวงเกิดทีหลัง ถ้าไม่ใช่แหก็ดักยอหรือใช้ไทรนั่งดักปลา สมัยก่อนตัวเล็กๆเค้าไม่เอาเพราะเครื่องมือหากินไม่เหมือนทุกวันนี้ สมัยก่อนแหตาห่างๆดักปลาเล็กไม่ติดได้แต่ปลาใหญ่ๆปลา มันเลยไม่เหม็ด ทุกวันนี้เหม็ดเร็วหนึ่งอวนรุน อวนลาก มันรุนไปหน้าดินมีตาข่ายมันกวาดไปหมดถึงปลาส่วนมากมันจะไขว้หน้าดินเค้าเรียกว่าปลาหน้าดิน ทุกวันนี้มีโรงงานอุตสาหกรรมทำปลาปน ใครได้มาเท่าไรโรงงานเอาปลาเล็กปลาน้อย ทำปลาปน น้ำปลาจึงทำให้เหม็ดเร็ว”

ชาวประมงพื้นบ้านชาวไทยพุทธวัย 64 ปีบริเวณทะเลสาบจังหวัดสงขลา

ปัญหาในด้านอื่น ๆ จากการศึกษาค้นคว้าการเปลี่ยนแปลงไปของชุมชน เช่น การโยกย้ายเข้ามาของคนนอกพื้นที่เข้ามาอาศัยในชุมชนเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของความเป็นชุมชนเดิมซึ่งในอดีตการตั้งแตกรเริ่มก่อตั้งชุมชนอยู่มีการอาศัยกันในลักษณะแบบเครือญาติมีบ้านเรือนในชุมชนไม่ก็หลังทุกคนอาศัยกันแบบเกื้อกูลกัน แต่ในปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนลดลงมีความเป็นอยู่แบบต่างคนต่างอยู่มากยิ่งขึ้นเนื่องจากมีการอพยพย้ายถิ่นเข้ามาของคนนอกพื้นที่เข้ามาอาศัยในชุมชนในรูปแบบการสร้างบ้านจัดสรรมีรั้วรอบขอบชิดเลยทำให้คนในชุมชนไม่รู้จักกัน ความสัมพันธ์ในชุมชนเลยเกิดความห่างเหินกันมากยิ่งขึ้นส่วนหนึ่งมาจากในปัจจุบันมีการก่อสร้างถนนหนทางเลยทำให้การคมนาคมมีความสะดวกยิ่งขึ้นกว่าในอดีตและมีความทันสมัยต่าง ๆ เข้ามาในชุมชนทำให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนสามารถคมนาคมสะดวกสบายมากยิ่งขึ้นทำให้คนเข้ามาอยู่อาศัยในจังหวัดสงขลาเพิ่มมากขึ้นเกิดเป็นชุมชนเมืองขยายและค่าครองชีพก็สูงตามไปด้วยกับความเป็นเมืองที่ขยายมาสู่ชุมชนอาชีพประมงพื้นบ้านก็มีรายได้ไม่เพียงพอที่จะดำรงอยู่ อย่างเช่น ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงของชุมชนอำเภอเกาะยอจังหวัดสงขลาในอดีตกับปัจจุบันสะท้อนจากการให้คำสัมภาษณ์จากชาวประมงพื้นบ้านชาวไทยพุทธ อายุ 64 ปี ในบริเวณทะเลสาบจังหวัดสงขลา

“พูดถึงทุกวันนี้คนอื่นเข้ามาอยู่ในเกาะยอมากขึ้นมาทำประมงมากขึ้นแต่ปลาน้อยลงคนก็เยอะแยะมากคมนาคมเปลี่ยนเมื่อก่อนใช้เรือยนต์ เดินๆหัวค้ำๆใช้เกียงบ่อก่อนธรรมชาติ สังคมเมืองเข้ามาตัวใครตัวมันถึงทุกวันนี้คนนอกเข้ามาอยู่ตัวใครตัวมันเป็นบ้านจัดสรร แทนที่หัวค้ำๆมานั่งคุยกันแต่ปัจจุบันบ้านใครบ้านมันค้ำปิดตุนอนไม่รู้จักกัน”

ปัญหาอื่น ๆ เนื่องจากอาชีพประมงพื้นบ้านเจอปัญหาต่าง ๆ อาทิเช่น ทรัพยากรสัตว์น้ำมีแนวโน้มที่จะลดลงแต่ผู้จับสัตว์น้ำมีมากขึ้นทำให้ชาวประมงพื้นบ้านซึ่งไม่มีต้นทุนมากพอที่จะไปช่วงชิงทรัพยากรได้เท่ากับนายทุน อาทิเช่น นายทุนเรืออวนลากขนาดต่าง ๆ ที่มีเงินซื้อเรือและอุปกรณ์ที่มีราคาสูงและสามารถจับสัตว์น้ำได้คราวละมาก ๆ จึงทำให้มีลูกหลานชาวประมงพื้นบ้านสืบสานอาชีพประมงพื้นบ้านได้น้อยลงลูกหลานบางคนมีโอกาสได้เรียนหนังสือเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น หรือบางคนก็เปลี่ยนไปทำอาชีพอื่นที่แตกต่างไปจากพ่อแม่ เช่น รับจ้าง ค้าขาย ทำงานโรงงาน ชาวประมงพื้นบ้านรุ่นใหม่บางคนได้ลงทุนเปิดโฮมสเตย์แถบริมชายฝั่งทะเลสาบสงขลาให้นักท่องเที่ยวมาเข้าพัก ทำอาชีพประมงพื้นบ้านเป็นอาชีพเสริม หารายได้เสริมอีกทางหนึ่งด้วยบางคนมีพื้นที่ได้เลือกทำสวนผลไม้ เช่น พื้นที่ตำบล

เกาะยอ จังหวัดสงขลามีชื่อเสียงในเรื่องสวนผลไม้มีการทำสวนผลไม้เป็นอาชีพเสริมแต่ยังคงดำรงไว้ซึ่งอาชีพประมงพื้นบ้านไว้ออกทะเลไว้กินในครอบครัวเหลือก็ขายเป็นวิธีที่ทำให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมปัจจุบัน

จากการศึกษา พบว่า การปรับตัวของชาวประมงพื้นบ้านในสภาวะสังคมปัจจุบันส่วนใหญ่ปรับตัวในด้านการใช้ชีวิตปรับชีวิตให้ดำรงอยู่อย่างเรียบง่าย พอเพียง ไม่พยายามสร้างหนี้สิน ดำรงตนในศาสนาปฏิบัติตนตามแนวทางศาสนาไปมีสยิดสำหรับชาวมุสลิมหาความสุขทางใจ ส่วนชาวไทยพุทธพยายามบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลืองานชุมชน เข้าวัดปฏิบัติธรรมดำรงตนให้เป็นคนดี และช่วยดูแลลูกหลานบางคนก็หางานเสริมทำในกรณีที่อายุมากไม่สามารถหาออกทะเลได้แล้ว เช่นการช่วยครอบครัวถนอมอาหารนำสัตว์น้ำที่หาได้มาดองเค็ม ตากแห้งไว้ทานในครัวเรือนหรือแจกจ่ายคนในชุมชน หรืออีกแถมและสอนการถักแหจับปลาที่เป็นภูมิปัญญาของชุมชนในอดีตใช้สำหรับจับสัตว์น้ำแก่ผู้ที่สนใจอยากมาเรียนรู้ในบางกลุ่มชาวประมงมีการรวมกลุ่มกันในการสัมปทานจับสัตว์น้ำในชุมชนตกลงซื้อควิวในการจับสัตว์มีการประมูลควิวในการจับปลาไม่จับสัตว์น้ำพร้อมกันเนื่องจากทรัพยากรสัตว์น้ำมีจำนวนลดลง สะท้อนจากการให้คำสัมภาษณ์จากชาวประมงพื้นบ้านชาวไทยมุสลิม อายุ 38 ปี บริเวณอำเภอเมืองจังหวัดสงขลา ดังนี้

“ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงท่ามาหากินแบบว่าสังคมมันไปไม่รอด เมื่อก่อนเราหากินได้นิดเราก็ออยู่ได้แล้วถึงตอนนี้ต้องเอาให้ได้มาก ๆ ปัจจุบันต้องปรับตัวอยู่แบบไม่ต้องคิดไรมากไม่สร้างหนี้”

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาปัญหาด้านสภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมีผลกระทบต่อชาวประมงพื้นบ้าน ทั้งค่าครองชีพที่สูงขึ้น ราคาน้ำมันอุปกรณ์การจับสัตว์น้ำ และเครื่องบริโภคอุปโภคที่สูงขึ้นส่งผลให้เกิดการดำรงชีวิตประจำวันที่ยากลำบากกว่าในสมัยอดีต ประกอบกับจำนวนสัตว์น้ำลดลงทั้งจากสาเหตุการทำประมงที่มากขึ้นทั้งประมงขนาดใหญ่และประมงขนาดเล็ก จากการศึกษาค้นคว้า การทำการประมงบางชนิดเป็นสาเหตุที่ทำให้ลายทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้จำนวนสัตว์น้ำลดลง เช่น การใช้เรืออวนลากในการจับสัตว์น้ำ เป็นต้น จึงทำให้อาชีพประมงพื้นบ้านเกิดการเปลี่ยนแปลงไปลูกหลานบางคนก็เปลี่ยนอาชีพไปมีส่วนหนึ่งที่ยังดำรงอาชีพชาวประมงพื้นบ้านไว้ จากผลการศึกษาดังกล่าวภาครัฐควรเข้ามาช่วยเหลือชาวประมงพื้นบ้านให้สามารถดำรงอยู่ได้มีรายได้เพียงพอสำหรับการดูแลครอบครัว และสืบสานความรู้ภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวประมงพื้นบ้านไว้ไม่ให้สูญหาย เพราะขาดคนสืบสาน หรือสังคมในยุคปัจจุบันให้ความสนใจน้อยต่อเรื่องดังกล่าว อีกทั้งควรมีมาตรการที่เคร่งครัดต่อการควบคุมและวิธีการจับปลาของภาคเอกชนให้คนในชุมชนมีการรวมตัวกันในการที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่นของตน โดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเต็มที่

เอกสารอ้างอิง

- เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ. 2555. *โลกาภิวัตน์กับท้องถิ่น*. อุบลราชธานี:บพิธการพิมพ์ จำกัด
- เลิศชาย ศิริชัย. 2549. *ชาวประมงพื้นบ้าน คือใคร และ อย่างไร*. นครศรีธรรมราช:สำนักศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
- ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล. 2556. *ประมวลสาระชุดวิชา ไทยศึกษา*. นนทบุรี:โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- สุวัฒน์ จันทระจาง. 2540. *ความเชื่อของมนุษย์เกี่ยวกับ ปรัชญา และ ศาสนา*. กรุงเทพฯ:สุภาพใจ

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาจากอดีต-ปัจจุบัน : กรณีศึกษาปราสาทเขาพระวิหาร
The Relations between Thai and Cambodian from the Past to Present :
A Case Study of the Preah Vihear Temple

ณัฐพล บุญยพิพัฒน์

อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชากรณีศึกษาปราสาทเขาพระวิหาร พิจารณากับผลกระทบและการส่งเสริมความเจริญของประเทศ โดยการมองในลักษณะของภาพรวมใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสำรวจเอกสาร วิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของความขัดแย้ง เป็นปฏิสัมพันธ์ลักษณะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างหน่วยงานและบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ผลกระทบของความขัดแย้งระหว่างหน่วยงาน และบุคคลเหล่านี้มีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวในการดำเนินนโยบายต่อกัมพูชา

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาจากอดีตถึงปัจจุบัน พัฒนาการของความสัมพันธ์ในระยะนี้มีได้ดำเนินไปแบบเดียวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองในอดีต ในประวัติศาสตร์ก่อนที่ฝรั่งเศสจะสถาปนาอำนาจการปกครองในกัมพูชา ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาเป็นไปอย่างมีแบบฉบับ ไทยมีอิทธิพลเหนือกัมพูชา และกัมพูชาก็ยอมรับสภาพเช่นนั้น แต่กัมพูชาก็ได้พยายามเปลี่ยนแปลงสถานะของตนอยู่เสมอเมื่อมีโอกาส คราวใดที่ไทยต้องยุ่งยาก กัมพูชาจะเข้าโจมตีไทยและขอรับความช่วยเหลือจากประเทศอื่นให้ขจัดอิทธิพลของไทยออกไป

สภาพความสัมพันธ์ต่างไปจากเดิมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองมิได้เป็นเรื่องของประเทศเพื่อนบ้านสองประเทศอีกต่อไป การเมืองระหว่างประเทศโดยเฉพาะการเมืองระหว่างประเทศในเอเชียอาคเนย์เข้ามามีบทบาทอย่างมากในเรื่องนี้ ทั้งไทยและกัมพูชาต่างก็ต้องตกอยู่ในสภาพของการเมืองระหว่างประเทศแบบ “สงครามเย็นใหม่” เช่นเดียวกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ประเทศทั้งสองใช้นโยบายต่างประเทศที่แตกต่างกัน และไม่อาจเข้ากันได้

ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศกรณีปราสาทเขาพระวิหารนั้น พิจารณาแล้วจะพบทั้งในแง่บวกและแง่ลบในแต่ละเรื่อง แต่ถ้ามองในระดับมหัพภาคแล้ว พบว่า มีบทบาทในแง่บวกต่อการเมืองไทยมากกว่า

ข้อเสนอแนะ คือ ไทยและกัมพูชาจะต้องร่วมมือกันในทางเศรษฐกิจและสังคม

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์ไทยกัมพูชา ปราสาทเขาพระวิหาร

Abstract

The purpose of this study was to study the role of the relations between Thai and Cambodian on a case study of the Preah Vihear temple. In taking the overview that conveyed national effects and contributions for the national development into account, the qualitative research method was employed in the study. The data was conducted based on documentary research, descriptive analysis.

The findings revealed that the main causes of the conflict developed from different types of interaction that happened across diverse organizations and relevant parties, its effects as the consequence of the conflict, and those designated people was the key of success or failure in proceeding the policy with Cambodia.

Considering the relations between those two countries, from past to present, it turned to be different. In the history, before France succeeded in establishing control over Cambodia and making it a protectorate, the relations between Thailand and Cambodia developed in a typical way as Cambodia remained under Thailand sovereignty. However, Cambodia also sought for independency as it tried taking chances to rebel whenever Thailand was in vulnerable situation, and requested supports from other countries for resuming its power.

Now, forming relations between countries was triggered, as the intervention of international politics, especially those among Southeast Asian had come into play. The politics restriction was taken to both Thailand and Cambodia. Therefore, the relations of both turn out to be “New Cold War, which happened in common in other countries as well. Since the two countries employed their own policies, their whole systems were definitely inconsistent.

Relations of both countries, as in the case of the Preah Vihear temple, revealed both positive and negatives impacts depending on each case. However, considering the overall impacts at the macro level, they were more likely positive to the politics in Thailand.

The results suggested that Thailand and Cambodia would get benefit to establish social and economic cooperation.

Keywords : Thai - Cambodian Relations, the Preah Vihear Temple

บทนำ

วิกฤตความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา เกิดจากการมองปัญหาอย่างตัดตอนเฉพาะเหตุการณ์และช่วงที่เกิดปัญหา ขาดการทำความเข้าใจให้เห็นว่า ปัญหาที่ต้องเผชิญในแต่ละครั้งมีที่มาที่ไป สืบเนื่องจากภูมิหลังที่มีความสัมพันธ์มายาวนาน การทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชา ตลอดถึงการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์เชิงความสัมพันธ์ต่อสถานการณ์ในแต่ละช่วง และรวมถึงความขัดแย้งที่มีอยู่ในปัจจุบัน จำเป็นต้องย้อนกลับไปดูความสัมพันธ์ระหว่างไทย-กัมพูชาที่มีมาแต่เดิม และความสืบเนื่องของปัญหาที่สั่งสมและตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน

ไทย-กัมพูชาได้เริ่มมีความขัดแย้งกัน ภายหลังจากที่กัมพูชาเสนอขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก ครั้งที่ 32 ที่เมืองควิเบก ประเทศแคนาดา ฝ่ายไทยได้เปลี่ยนท่าทีจากการสนับสนุนมาเป็นการคัดค้านการขึ้นทะเบียนฯ เพราะแผนบริหารจัดการปราสาทพระวิหารกระทบปัญหากรรมสิทธิ์เหนือพื้นที่ทับซ้อน 4.6 ตารางกิโลเมตร เป็นชนวนให้เกิดการปะทะกันระหว่างทหารไทยกับทหารกัมพูชาตามแนวชายแดนหลายครั้ง ซึ่งฝ่ายกัมพูชากล่าวหาว่าไทยรุกรานกัมพูชาถึง 3 ครั้ง ในปี 2551 สองครั้ง และในปี 2552 หนึ่งครั้ง

ไทย-กัมพูชาด้วยสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์มีพรมแดนติดต่อกันความยาวถึง 798 กิโลเมตร จึงกล่าวได้ว่าทั้งสองประเทศต้องเป็นเพื่อนบ้านไปตราบนานแสนนาน เมื่อมาพิจารณาคำว่า “เพื่อนบ้าน” มีความหมายตามพจนานุกรมว่า “ผู้มีบ้านเรือนอยู่ใกล้เคียงกัน” ด้วยเหตุนี้ ไทยและกัมพูชาควรมาแสวงหาวิธีการเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกัน แก้ไขปัญหาข้อพิพาทด้วยสันติวิธี ไม่ควรขยายความขัดแย้งให้บานปลายกลายเป็นสงคราม เพราะสงครามไม่ได้สร้างประโยชน์อันใดแก่ทั้งสองฝ่าย ผลลัพธ์มีแต่ความสูญเสีย ดังนั้น เพื่อการอยู่ร่วมกันต่อไปในอนาคตของลูกหลานไทยและกัมพูชา การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาควรใช้กลไกในระดับทวิภาคีที่มีอยู่ทำงานให้บรรลุผลและเป็นมาตรการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างกัน

ในการศึกษาชิ้นนี้ผู้เขียนจึงเน้นการสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทย-กัมพูชาตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน ในเรื่องนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยจะมุ่งเน้นในช่วงเวลาช่วงปี พ.ศ. 2551 ที่ไทยและกัมพูชาได้เริ่มมีความขัดแย้งระหว่างกัน ภายหลังจากที่กัมพูชาเสนอขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก จนถึงปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไทย - กัมพูชา โดยเฉพาะนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาปัญหาข้อพิพาทกรณีปราสาทเขาพระวิหารในประเด็นของสาเหตุและปัญหาที่เกิดขึ้น
3. เพื่อหาแนวทางการแก้ไขและหาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อปัญหาดังกล่าว

วิธีดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาเป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพ ด้วยการสำรวจเอกสาร (documentary research) และการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งในด้านความสัมพันธ์กับไทย โดยเน้นกรณีปราสาทเขาพระวิหาร ทั้งสภาพพื้นฐาน ปัญหาที่เกิดขึ้น และศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี โดยใช้การประมวลผลวิเคราะห์ ตลอดจนการตีความ เพื่อหาข้อสรุปที่เป็นประโยชน์

การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) เป็นกระบวนการในการค้นหาความจริงจากสภาพปัจจุบัน เพื่อให้ได้ข้อสรุปและข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษา

วิเคราะห์ความสัมพันธ์บนทฤษฎี 2 ด้าน ระหว่างไทย - กัมพูชา

จากผลการศึกษาส่วนใหญ่สามารถสรุปได้ว่า ส่วนหนึ่งมาจากการที่ประเทศกัมพูชามีสภาพพื้นฐานของประเทศกัมพูชาที่มีความขัดแย้งกันเองเป็นอย่างสูง ในที่นี้เป็นการขัดแย้งอันมีพื้นฐานมาจากการที่ประเทศกัมพูชาได้ตกอยู่ในภาวะสงครามมาเป็นระยะเวลายาวนาน ทั้งการสงครามแย่งชิงอำนาจกันเองของผู้นำประเทศ การสร้างสถานการณ์ทางการเมืองให้เกิดความชอบธรรมต่อการขึ้นสู่อำนาจ จนเป็นที่มาของการเกิดสงครามกลางเมือง มีการล้มล้างรัฐบาลหลายครั้ง ผู้ที่ได้รับผลจากการกระทำมักจะเป็นประชาชน ทำให้ความสามารถของประชากรชาวกัมพูชาอยู่ในระดับต่ำ ทั้งในด้านของการศึกษา สาธารณสุข การประกอบอาชีพ ครอบครัว และอื่นๆ นอกจากการขัดแย้งภายในประเทศแล้ว ความขัดแย้งระหว่างประเทศก็เกิดขึ้นทั้งกับประเทศไทยและเวียดนาม จนกระทั่งกัมพูชาถูกเวียดนามเข้ายึดกุมอำนาจการปกครองและสร้างกระแสความรู้สึกให้แก่ประชาชนชาวกัมพูชาว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่ชอบเอาเปรียบ และดูถูกชาวกัมพูชาตลอดเวลา

การปฏิบัติต่อปัญหา ในการปฏิบัติต่อปัญหาของไทย จากผลการศึกษาจะเห็นว่า เนื่องจากสภาพดังกล่าวทำให้การดำเนินนโยบายของประเทศไทย จึงอยู่ในภาวะที่ต้องระมัดระวังเป็นอย่างยิ่งต่อความรู้สึก เนื่องจากมีความเปราะบางและสุมเสี่ยงต่อการเกิดกระแสการต่อต้านได้โดยง่าย ซึ่งสถานการณ์การเผาสถานทูตไทยประจำกรุงพนมเปญ เป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้เป็นอย่างดี และนักการเมืองกัมพูชามักจะใช้สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องมือในการสร้างกระแสความนิยมให้แก่ตนมาโดยตลอด

สำหรับปัญหาที่มีผลต่อความสัมพันธ์มากที่สุด และอาจจะส่งผลถึงความขัดแย้งระหว่างประเทศได้ คือ ปัญหาในกลุ่มปัญหาการเมืองและกลุ่มปัญหาสังคม จิตวิทยา โดยเฉพาะในเรื่องของปัญหาชายแดนที่มีอยู่ตามแนวชายแดน และมีการลักลอบส่งเข้ามายังประเทศไทยตลอดเวลา อีกทั้งการร่วมมือกันเจรจาปักปันเขตแดนจะเป็นไปอย่างล่าช้า เนื่องจากทั้งสองประเทศต่างต้องพยายามที่จะรักษาผลประโยชน์ของตนเอง รวมทั้งประเทศไทยกับกัมพูชาเคยมีกรณีพิพาทในเรื่องดินแดนกันมาก่อน ทำให้ไทยต้องเสียดินแดนเขาพระวิหารไปให้กัมพูชา แต่ถ้าเรานำมาเปรียบเทียบกับทฤษฎีการพึ่งพาอาศัยกันแล้ว ปัญหาดังกล่าวน่าจะไม่ส่งผลกระทบมากนัก แต่ทั้งนี้ทั้งสองฝ่ายจะต้องพยายามร่วมมือกันให้มากที่สุด และมีความจริงใจต่อกันให้มากที่สุดด้วย

สรุปผลการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองมิได้เป็นเรื่องของประเทศเพื่อนบ้านสองประเทศอีกต่อไป การเมืองระหว่างประเทศโดยเฉพาะการเมืองระหว่างประเทศในเอเชียอาคเนย์เข้ามามีบทบาทอย่างมากในเรื่องนี้ ทั้งไทยและกัมพูชาต่างก็ต้องตกอยู่ในสภาพของการเมืองระหว่างประเทศแบบ “สงครามเย็นใหม่” เช่นเดียวกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ประเทศทั้งสองใช้นโยบายต่างประเทศที่แตกต่างกัน และไม่อาจเข้ากันได้

แนวทางในการแก้ไขปัญหา การดำเนินนโยบายของประเทศไทยได้ดำเนินการโดยใช้นโยบายต่างประเทศรวมทั้งนโยบายในการดำเนินการแก้ไขปัญหาแบบก้าวไปข้างหน้าร่วมกัน ทำให้ทั้งสองประเทศได้มีความพยายามร่วมมือ

กันในการจัดตั้งคณะกรรมการในระดับต่าง ๆ ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันจัดตั้งคณะกรรมการร่วมไทย/กัมพูชา (Joint Commission – JC) ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของทั้งสองฝ่ายเป็นประธานร่วม เพื่อประชุมปรึกษาหารือกันหาทางแก้ไขปัญหา ปรับปรุงความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา ให้ดีขึ้นบนพื้นฐานของความเสมอภาค เคารพอธิปไตยของกันและกัน และส่งเสริมผลประโยชน์ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การสร้างผลประโยชน์ร่วมกัน ไทยและกัมพูชาควรที่จะต้องมีการร่วมมือกันทางด้านเศรษฐกิจให้มากยิ่งขึ้น ทั้งในภาครัฐและเอกชน ด้วยการลงทุนของไทยในกัมพูชา เพื่อให้เกิดผลทางด้านความสัมพันธ์ด้านธุรกิจอันจะนำมาซึ่งความสัมพันธ์ด้านอื่น ๆ ตามมา จากปัจจุบันการลงทุนความร่วมมือของประเทศไทยกับกัมพูชาในปฏิญญาพุกาม ในอันที่จะสร้างความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจร่วมกัน ถือว่าเป็นการดำเนินนโยบายที่สร้างสรรค์ประการหนึ่ง นอกจากนี้การร่วมสร้างผลประโยชน์ของชาติร่วมกัน ถือว่าเป็นแนวทางในการสร้างความร่วมมือระหว่างภูมิภาคที่ดีที่สุดที่ไทยควรเร่งดำเนินการโดยเร็วที่สุด

2. ความอดทนในการดำเนินการของไทย จะต้องหลีกเลี่ยงการปฏิบัติใด ๆ ที่จะส่งผลในทางลบต่อความรู้สึกของกัมพูชา นอกจากนี้การดำเนินการต่อความขัดแย้งระหว่างประเทศไทยกับกัมพูชา จะต้องใช้ความอดทนให้มากที่สุด ซึ่งในที่นี้หมายถึงการอดทนในทุกระดับของการทำงานประสานงาน

3. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ผู้นำของประเทศไทย ผู้นำทางด้านกาการทหารในระดับสูงของไทย รวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐในระดับผู้บริหาร นักการเมืองระดับรัฐมนตรีกระทรวงต่าง ๆ และรวมถึงนักธุรกิจ จะต้องสร้างความสัมพันธ์กับกัมพูชาให้มีความเชื่อมโยงกันให้ได้ ปัจจุบันเราจะเห็นว่าในระบบของโลกทุนนิยม กำแพงต่าง ๆ ที่เคยขวางกั้นได้ถูกทำลายลงด้วยการนำเอาเศรษฐกิจและธุรกิจมาเป็นตัวนำ หลังจากนั้นก็สร้างความสัมพันธ์ในระดับการเมือง การทหารต่อไป ซึ่งการมีความสัมพันธ์ระดับต่าง ๆ ที่ได้เสนอไปแล้วนั้น จะทำให้มิตรภาพระหว่างประเทศมีอย่างยั่งยืนยาวนาน และปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อกันก็จะลดลงไป

เอกสารอ้างอิง

- ปิยะพันธ์ สีดอกบวบ, พ.อ. 2538. นโยบายความมั่นคงแห่งชาติด้านการเมืองการทหารในการแก้ปัญหาขบวนการโจรก่อการร้ายตามชายแดนไทย-มาเลเซีย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร-มหาบัณฑิต, ส่วนบัณฑิตศึกษา โรงเรียนเสนาธิการทหารบก
- วิโรจน์ อภัยวงศ์, พ.อ. 2542. การใช้กลไกความร่วมมือแก้ไขปัญหาความมั่นคงชายแดน ศึกษาเฉพาะกรณีความมั่นคงชายแดนด้านกัมพูชา. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยกองทัพบก สถาบันวิชาทหารชั้นสูง
- สมบัติ อารังอัญวงศ์. 2546. นโยบายสาธารณะ : แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ. กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม.
- สมพงษ์ ชูมาก. 2542. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (ทศวรรษ 1990 และแนวโน้ม). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุณัย ผาสุก. 2539. นโยบายต่างประเทศของไทย : ศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ต่อปัญหา กัมพูชา (4 สิงหาคม 1998 ถึง 23 กุมภาพันธ์ 1991). วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การเปิดรับข่าวสารและการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษานิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
Media Exposure and Media Literacy of Communication
Arts Students in Phetchaburi Rajabhat University

โสภาพร กล้าสกุล

สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร การรู้เท่าทันสื่อ 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารอย่างรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษานิเทศศาสตร์ และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับการรู้เท่าทันสื่อ กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษานิเทศศาสตร์ทั้ง 4 ชั้นปี จำนวน 144 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test F-test และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า

1. นักศึกษาส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารทางสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด โดยใช้เวลาในการเปิดรับสื่อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื้อหาที่นิยมเปิดรับคือ เนื้อหาประเภทบันเทิง
2. นักศึกษารู้เท่าทันสื่อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง
3. นักศึกษาที่มีลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันมีการรู้เท่าทันสื่อไม่แตกต่างกัน
4. ความสัมพันธ์ระหว่างเวลาในการเปิดรับสื่อแต่ละประเภทกับการรู้เท่าทันสื่อไม่พบความสัมพันธ์กัน แต่การเปิดรับเนื้อหาข่าวสาร และประโยชน์การเปิดรับข่าวสารพบความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันสื่อในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : การเปิดรับข่าวสาร การรู้เท่าทันสื่อ นิเทศศาสตร์

Abstract

The purposes of this study were 1) to study the behaviors of students in media exposure and media literacy, 2) to compare media exposure of students across demographic group. and 3) to study the relationship between media exposure and media literacy. The questionnaire was used to collect data The samples were 144 senior students majoring in communication arts. The statistics used to analyze data were percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and Pearson product-moment correlation coefficient.

The results showed that

1. The majority of the students mostly used to the internet as a means to expose to the media. They spent time on internet at moderate level. The content that they were mostly exposed to was the entertainment content.
2. The media literacy of the students was at the moderate level.
3. Students with demographic differences were not different on media literacy.

4. There was no relationship between media exposure time and media literacy. However, there was a positive relationship between content of media exposure and the benefits of the media exposure at a 0.01 level of statistical significance.

Keywords : media exposure, media literacy, communication arts

บทนำ

จากข่าวสารในสังคม พบว่า มีภัยที่เกิดขึ้นจากสื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่มากขึ้น วัยรุ่นหลายคนเป็นเหยื่อ ไม่ว่าจะเรื่องเกมออนไลน์ การแต่งกายตามแฟชั่นที่ล่อแหลม การติดต่อสื่อสารกับเพศตรงข้ามผ่านอินเทอร์เน็ต สาว ๆ หลายคนกลายเป็นสินค้าหน้าจอกโดยไม่รู้ตัว ธุรกิจอื่น ๆ อาจจะซบเซาไปถึงขั้นล้มหมอนนอนเสื่อ แต่นับว่ากลับยิ่งเฟื่องฟูและมีกำลังซื้อมากเป็นอันดับต้น ๆ วัยรุ่นปัจจุบันเลี้ยงไม่ได้ที่จะต้องเผชิญกับสิ่งยั่วยั่วทั้งหลายผ่านสื่อต่าง ๆ ทุกรูปแบบ และปัจจุบันปัญหาพฤติกรรมทางเพศในวัยรุ่นเป็นที่รุนแรงขึ้นซึ่งสื่อได้นำเสนอตัวอย่างออกมามากมาย ทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม ยิ่งกระแสสังคมปัจจุบันที่ถือว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องเสรี หญิงชายไปไหนมาไหนตามลำพัง หรือถูกเนื้อต้องตัวกันเป็นเรื่องธรรมดา แต่วัยรุ่นเองลืมไปว่าถ้าได้รับการกระตุ้นที่ยั่วยั่วก็จะมีสนองตอบต่ออารมณ์ทางเพศได้ง่าย ถ้าสองฝ่ายต่างมีวุฒิภาวะที่ไม่พร้อมย่อมก่อให้เกิดปัญหาตามมา ได้แก่ การมีเพศสัมพันธ์ การตั้งครรรภ์ก่อนแต่งงาน การติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ ตามมาด้วยปัญหาการทำแท้ง และอาจมีอันตรายถึงชีวิต ดังนั้นพ่อแม่แม่ไม่สามารถควบคุมสื่อได้ แต่สามารถที่จะสอนลูก ๆ ได้

นักศึกษานิเทศศาสตร์จัดอยู่ในกลุ่มวัยรุ่นซึ่งเป็นทั้งผู้ที่เปิดรับสื่อและศึกษาในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสาร และการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษานิเทศศาสตร์ เพื่อให้ทราบว่าการเปิดรับข่าวสารจากสื่อใดมากที่สุด และสามารถวิเคราะห์ ประเมิน แยกแยะสื่อได้อย่างรู้เท่าทัน โดยเฉพาะการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ที่เป็นแนวทางที่ถูกต้อง เช่น การศึกษา การใช้ชีวิตในสังคม จริยธรรม วัฒนธรรม ค่านิยม รวมทั้งการรับรู้สื่อต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อการแสดงออกของวัยรุ่น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้เท่าทันสื่อ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา และการจัดการสื่อสำหรับวัยรุ่นให้เกิดประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารและการรู้เท่าทันสื่อ
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารอย่างรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษานิเทศศาสตร์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับการรู้เท่าทันสื่อ

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการเปิดรับข่าวสารและการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การวัดแบบครั้งเดียว (one-shot descriptive study) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ปีการศึกษา 2557 จำนวน 230 คน กลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากรที่มีขนาดเล็กลงของเครจซี่และมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Eayrle W. Morgan. 1970) โดยกำหนดความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 144 คน เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจะเก็บข้อมูลแบบโควตา (quota sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง ข้อคำถามในแบบสอบถามมีทั้งชนิดเป็นคำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด จัดเก็บข้อมูลในระหว่างวันที่ 18 สิงหาคม – 1 กันยายน พ.ศ. 2557 รวมระยะเวลาในการเก็บข้อมูล 2 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐานทั่วไปและวิเคราะห์เชิงพรรณนา วิเคราะห์สถิติ t-test F-test เพื่อทดสอบความแตกต่างของประชากร จำแนกตามลักษณะทาง

ประชากรกับพฤติกรรมกาการเปิดรับข่าวสารอย่างรู้เท่าทันสื่อ และวิเคราะห์สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกาการเปิดรับข่าวสารกับการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ผลการวิจัย

การศึกษากาการเปิดรับข่าวสารและการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มีข้อค้นพบและสรุปผล ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 มีรายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่อยู่ในช่วง ต่ำกว่า 2,000 บาท โดยมีพฤติกรรมกาการเปิดรับข่าวสารทางสื่ออินเทอร์เน็ต เป็นอันดับที่ 1 ร้อยละ 56.3 รองลงมาคือ สื่อประเภทโทรทัศน์ ร้อยละ 38.2 และสื่อประเภทภาพยนตร์ เปิดรับร้อยละ 2.8 ตามลำดับ นักศึกษาใช้เวลาในการเปิดรับสื่อแต่ละประเภท โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.73 (S.D. = 0.94) เมื่อพิจารณาเป็นรายสื่อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้เวลาในการเปิดรับสื่อประเภทอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 (S.D. = 1.32) รองลงมาคือ สื่อโทรทัศน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.49 (S.D. = 1.15) สื่อภาพยนตร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.28 (S.D. = 1.13) ส่วนเนื้อหาข่าวสารที่เปิดรับ พบว่า การเปิดรับเนื้อหาข่าวสารแต่ละประเภท มีภาพรวมความสนใจอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 (S.D. = 1.01) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการเปิดรับเนื้อหาข่าวสารประเภทภาพยนตร์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 (S.D. = 0.85) รองลงมาคือ เนื้อหาประเภทดนตรี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 (S.D. = 0.91) เนื้อหาประเภทตลกเบาสมอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 (S.D. = 0.95) เนื้อหาประเภทเกมโชว์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 (S.D. = 0.97) เนื้อหาประเภทละคร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 (S.D. = 1.13) เนื้อหาประเภทข่าวเหตุการณ์ประจำวัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 (S.D. = 0.80) เนื้อหาประเภทท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 (S.D. = 0.86) เนื้อหาประเภทแฟชั่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 (S.D. = 1.06) และเนื้อหาประเภทศิลปะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 (S.D. = 0.97) ตามลำดับ

ประโยชน์ต่าง ๆ ที่นักศึกษาเปิดรับข่าวสาร โดยภาพรวมการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 (S.D. = 0.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 (S.D. = 0.94) รองลงมาคือ เพื่อคลายเครียด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 (S.D. = 0.87) เพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 เพื่อติดตามสถานการณ์ข่าวสารประจำวัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 เพื่อเป็นประตูเปิดโลกของข้อมูลข่าวสารใหม่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 (S.D. = 0.82) เพื่อติดตามกระแสและมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 (S.D. = 0.84) เพื่อค้นคว้าหาข้อมูลสำหรับประกอบการใช้ชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 (S.D. = 0.76) เพื่อติดตามข้อมูลข่าวสารของกลุ่มกิจกรรมกลุ่มความคิด กลุ่มอุดมการณ์ที่น่าสนใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 (S.D. = 0.88) และเพื่อใช้เป็นช่องทางสื่อสารในการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 (S.D. = 0.84) ตามลำดับ

นักศึกษารู้เท่าทันสื่อโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 (S.D. = 0.85) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่รู้ว่าการเขียนข้อความทางอินเทอร์เน็ตให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง การดาวนโหลด เผยแพร่ภาพโป๊คลิขิตีโอของผู้อื่นผ่านโทรศัพท์มือถือ Facebook เป็นความผิด อยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 (S.D. = 0.92) รองลงมาคือ รู้ว่าการแบ่งประเภทช่องรายการ เช่น ช่องข่าว ช่องบันเทิง ช่องกีฬา เป็นการสะดวกต่อการขายโฆษณา สินค้าให้เหมาะสมกับผู้รับสารแต่ละประเภท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 (S.D. = 0.75) รู้ว่าการเล่นอินเทอร์เน็ตบ่อย ๆ อาจทำให้เกิดการ "ติดเน็ต" จนเสียการเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 (S.D. = 0.87) รู้ว่าการติดเพื่อนในสังคมออนไลน์ที่ไม่รู้จักอาจถูกล่อลวงจากมิจฉาชีพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 (S.D. = 0.87) รู้ว่าประเด็นที่ตกเป็นข่าวเป็นเรื่องที่มีการรายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ ทุกแง่มุมตามความเป็นจริง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 (S.D. = 0.83) รู้ว่าการนำเสนอมือถือเด็กโดนล่วงเกินทางเพศ ต้องบอกข้อมูลและเสนอภาพโดยรายละเอียดเพื่อเป็นการเตือนภัยแก่สังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 (S.D. = 0.86) รู้ว่ารายการประเภทเรียลลิตี้ (reality) มีเป้าหมายสำคัญเพื่อนำเสนอชีวิตจริงของผู้อื่นอย่างใกล้ชิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 (S.D. = 0.86) รู้ว่าข่าวเป็นสิ่งที่น่าเชื่อถือสามารถนำไปอ้างอิงในเรื่องต่าง ๆ ได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

3.67 (S.D. = 0.76) และรู้ว่าภาพยนตร์มีการใช้ภาพและเสียงเหมือนจริงเพื่อทำให้น่าเชื่อถือและชักจูงใจได้ดีที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 (S.D. = 0.86) ตามลำดับ

ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษารู้เท่าทันสื่อโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 (S.D. = 0.85) เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารอย่างรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษานิเทศศาสตร์ จำแนกตามเพศ ชั้นปีการศึกษา และรายได้ต่อเดือน พบว่า นักศึกษาที่มีเพศต่างกัน ชั้นปีที่ศึกษาต่างกัน และรายได้ต่อเดือนต่างกันมีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารอย่างรู้เท่าทันสื่อไม่แตกต่างกัน ในส่วนผลการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารอย่างรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษานิเทศศาสตร์ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเวลาในการเปิดรับสื่อแต่ละประเภทกับการรู้เท่าทันสื่อไม่พบความสัมพันธ์กัน แต่ด้านประโยชน์การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับด้าน การรู้เท่าทันสื่อในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.637 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างด้านประโยชน์การเปิดรับข่าวสารกับด้านการรู้เท่าทันสื่อ

พฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสาร	ด้านประโยชน์การเปิดรับข่าวสาร		
	Pearson Correlation	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
ด้านการรู้เท่าทันสื่อ	.637**	.000	ระดับปานกลาง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบประเด็นสำคัญดังนี้ นักศึกษาเปิดรับข่าวสารจากสื่อประเภทอินเทอร์เน็ตมากกว่าสื่อประเภทอื่น ซึ่งตรงกับลักษณะของนักศึกษาที่อยู่ในช่วงของวัยรุ่นที่ชอบเปิดรับสื่อที่มีความทันสมัยสามารถเปิดรับข้อมูลได้ตลอด 24 ชั่วโมง มีความเป็นส่วนตัวสูง มีค่าใช้จ่ายต่ำ หากเฉลี่ยต่อหัวของผู้รับสารน่าสนใจ ซึ่งเป็นคุณสมบัติของสื่ออินเทอร์เน็ต (โสภภาพร กล่ำสกุล, 2550) นอกจากนี้อินเทอร์เน็ตยังเป็นสื่อที่เปลี่ยนแปลงโฉมหน้าการศึกษาของระดับมหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 21 จะเห็นได้จากการที่นักศึกษาต้องเปิดค้นหาข้อมูลต่าง ๆ จากสื่ออินเทอร์เน็ตในการนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการและเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของตนเองด้วย ดังนั้นจึงควรพิจารณาใช้อินเทอร์เน็ตให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาด้านต่าง ๆ ให้มากขึ้นสร้างกระบวนการทัศน์การเรียนรู้ (learning paradigm) พัฒนาเนื้อหา รูปแบบการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ รวมทั้งการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตแก่นักศึกษาผ่านสื่อดังกล่าว ซึ่งผลการค้นพบเป็นไปในทิศทางเดียวกับ ลักขมี คงลาภ (2555) ที่ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับและความต้องการของเด็กและเยาวชนที่มีต่อรายการสำหรับเด็กและเยาวชนทางสถานีโทรทัศน์เพื่อบริการสาธารณะไทยพีบีเอส พบว่า กลุ่มเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เห็นว่า สื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสื่อที่มีความสำคัญที่สุด ด้วยเหตุผลคือ ความสะดวก รวดเร็ว ตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลาย

จากการศึกษาด้านการรู้เท่าทันสื่อผลการศึกษาพบว่า นักศึกษารู้เท่าทันสื่อโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์ (2540) ได้ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์ระดับ Media Literacy ของนักศึกษาในประเทศไทย” พบว่า จากการแบ่งระดับการรู้เท่าทันสื่อเป็น 1) ระดับความตระหนัก (awareness) 2) ระดับความเข้าใจ (comprehension) 3) ระดับการวิเคราะห์ (analyze) การตีความ (interpret) และ 4) ระดับการประเมิน (evaluate) การตัดสินใจ (judgment) นักศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้เท่าทันสื่อในระดับสอง คือ ระดับความเข้าใจเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับ วาลี ชันธูวาร (2551) ที่ศึกษการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า การรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนไทยยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ดังนั้นควรมีการจัดกิจกรรมและสอดแทรกความรู้ให้นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ วิพากษ์ ประเมินสิ่งที่นำเสนอได้อย่างรู้เท่าทัน สามารถเลือกรับและใช้ประโยชน์จากเนื้อหาสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลการศึกษาความสัมพันธ์แตกต่างของลักษณะทางประชากร พบว่า นักศึกษาที่เพศต่างกัน ชั้นปีที่ศึกษาต่างกัน และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารอย่างรู้เท่าทันสื่อไม่พบความแตกต่างกัน ทั้งนี้สามารถวิเคราะห์ได้ว่า นักศึกษาที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีโอกาสในการรับรู้และเข้าถึงข่าวสารได้ใกล้เคียงกัน

เนื่องจากทางมหาวิทยาลัย และสถานที่ต่าง ๆ ที่นักศึกษาใช้ชีวิตประจำวันมีสื่อให้เปิดรับแบบไม่คิดค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะมีคอมพิวเตอร์ Wi-Fi ซึ่งผลการค้นพบสอดคล้องกับของคณาภรณ์ รัตมีเวียงชัย (2556) ที่ศึกษาเรื่อง การรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ตในระดับมากที่สุด การจับคู่ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการเปิดรับสื่อพบว่า รายได้ของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันจะมีการเปิดรับสื่อไม่แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่มีการเปิดรับสื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์ และสื่ออินเทอร์เน็ตไม่แตกต่างกัน และความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับระดับการรู้เท่าทันสื่อพบว่า เพศกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกัน จะมีระดับการรู้เท่าทันสื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ตไม่แตกต่างกัน

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารอย่างรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษานิเทศศาสตร์ พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างเวลาในการเปิดรับสื่อแต่ละประเภทกับการรู้เท่าทันสื่อ ไม่พบความสัมพันธ์กัน แต่การเปิดรับเนื้อหาข่าวสาร และประโยชน์การเปิดรับข่าวสารพบความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันสื่อในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เพราะการใช้เวลาในการเปิดรับข่าวสารมากแต่ไม่ได้ตระหนักถึงเนื้อหาและประโยชน์ ใช้เวลากับสื่อนั้นนาน ๆ ก็ไม่ส่งผลถึงการรู้เท่าทันสื่อได้ แต่อาจทำให้เสียเวลา เช่น การเล่นเกมอินเทอร์เน็ตบ่อยๆอาจทำให้เกิดการ “ติดเน็ต” จนเสียการเรียนและอาจถูกรบกวนจากการเปิดรับสื่อเป็นเวลานาน ๆ หากพิจารณาถึงการเปิดรับสื่อโดยมุ่งเปิดรับที่ตัวเนื้อหา สารและประโยชน์ที่ได้รับจากการเปิดรับสื่อ พบว่า มีความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันสื่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีของอัทคิน (Atkin, 1973 : 208) ที่ว่า บุคคลที่เปิดรับเนื้อหาข่าวสารมาก ยังมีเหตุทักว้างไกล มีความรู้ความเข้าใจในสภาพแวดล้อมและเป็นคนที่ทันสมัยทันเหตุการณ์กว่าบุคคลที่เปิดรับเนื้อหาข่าวสารน้อย อย่างไรก็ตามบุคคลจะไม่รับข่าวสารทุกอย่างที่ผ่านมาสู่ตนทั้งหมด แต่จะเลือกรับรู้เพียงบางส่วนที่คิดว่ามีประโยชน์ต่อตน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิลเบอร์ ชรามม์ (Wilbur Schramm, 1973) ที่ว่าองค์ประกอบหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเลือกรับข่าวสารของบุคคล ก็คือการประเมินสารประโยชน์ของข่าวสารที่ผู้รับสารแสวงหาเพื่อตอบสนองจุดประสงค์ของตนอย่างหนึ่งอย่างใดทำให้บุคคลรู้เท่าทันในสิ่งที่ตนเองเปิดรับ ซึ่งตรงตามแนวคิดของ Baran (2004) ที่ว่าการรู้เท่าทันสื่อเป็นความสามารถในการทำความเข้าใจและใช้ประโยชน์จากสื่อและเนื้อหาจากสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สามารถใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการจัดการสื่อให้เข้าถึงกลุ่มวัยรุ่นระดับอุดมศึกษาได้อย่างเหมาะสม
2. งานวิจัยนี้ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารและการรู้เท่าทันสื่อ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. อาจารย์และผู้สนใจสามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้และนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน
4. ผลการวิจัยใช้เป็นแหล่งค้นคว้าทางวิชาการและข้อมูลอ้างอิงเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารและการรู้เท่าทันสื่อต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อดูถึงความแตกต่างของสถานภาพของกลุ่มที่ไม่ใช่นักศึกษานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีว่ามีผลต่อการรู้เท่าทันสื่อเป็นอย่างไร
2. ควรมีการศึกษารูปแบบและวิธีการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการรู้เท่าทันสื่อเฉพาะเจาะจงสื่อแต่ละประเภท เช่น ศึกษาการรู้เท่าทันสื่ออินเทอร์เน็ต
3. ควรเปรียบเทียบในตัวแปรปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความชัดเจนในเรื่องการเปิดรับสื่อและการรู้เท่าทันสื่อให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เช่น ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ครอบครัว ระดับความรู้ที่แตกต่างจากปริญญาตรี และกลุ่มทุติยภูมิอื่น อันมีผลต่อการลักษณะความคิดวิจารณ์ในการรู้เท่าทันสื่อ

4. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เพื่อทราบผลวิจัยได้อย่างชัดเจน ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารและการรู้เท่าทันสื่อ

5. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของคนแต่ละวัย เพื่อนำมาเป็นแนวทางการวางแผนการเรียนการสอนและการใช้ประโยชน์จากสื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ลักขมี คงลาภ. 2555. พฤติกรรมการเปิดรับและความต้องการของเด็กและเยาวชนที่มีต่อรายการสำหรับเด็ก และเยาวชนทางสถานีโทรทัศน์เพื่อบริการสาธารณะไทยพีบีเอส. วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม.
- วาสิ ชันธวาร. 2551. การรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น. รายงานการวิจัย. คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- โสภาพร กล้าสกุล. 2550. หลักการโฆษณา. ม.ป.ท.
- อนงค์นาฏ รัศมีเวียงชัย. 2556. การรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ. กรุงเทพฯ. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์. 2540. การวิเคราะห์ระดับมีเดียลิตเตอเรซีของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Atkin, Charles K. 1973. *New Model for Mass Communication Research*. New York : The Free Press.
- Baran, S.J. 2004. *Introduction to Mass Communication* .(3rd ed.). Boston, MA : Mc Graw Hill.
- Krejcie, Robert V. and Eayle W. Morgan. 1970. *Educational and Psychological Measurement and Evaluation*. 5th ed. Englewood Cliffs, NJ : Prentice-Hall.
- Schramm, Willbure. 1973. *How Communication Work's*. In *Basic Reading in Communication Theory*. E.d., David C. Mortensen. New York : Arper and Row.

ความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์การกับสุขภาพองค์การ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

The Relationship between Organizational Commitment and
Organizational Health of the Local Administration

สร้อยณี อุเสินยาง¹ คณน ไตรจันทร์² อิศริฎฐ์ รินโรสง³

¹สาขาวิชาวิทยาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

²สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

³สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์การกับสุขภาพองค์การขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิธีการศึกษาโดยการทบทวนวรรณกรรมและการวิเคราะห์เอกสาร นำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ผลการศึกษา พบว่า ความผูกพันต่อองค์การมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกต่อสุขภาพองค์การขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยตัวแปรหลักที่ควรนำมาศึกษาคือ ปัจจัยสุขภาพองค์การใน 3 ด้านได้แก่ ด้านภารกิจ ด้านการธำรงรักษา และด้านความเจริญเติบโตและการพัฒนา ในส่วนของปัจจัยความผูกพันต่อองค์การ ประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ 1) มิติตrust ในเป้าหมายขององค์การ 2) มิติตrust ในเจตนาเพื่อองค์การ และ 3) มิติตrust ในซึ่งความเป็นสมาชิกขององค์การ ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นการเพิ่มพูนองค์ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพองค์การ อันจะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์การขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

คำสำคัญ : ความผูกพันต่อองค์การ สุขภาพองค์การ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This study aimed to study the relationship between organizational commitment and organizational health of the local administration. The literature review and document analysis were used for this study. The analytical descriptive report was used for presentation. The findings indicated that the organizational commitment had positive relationship to the local administration. The major variables should be studied were three factors of organizational health comprising mission, preservation, and growth and development. The factors of organizational commitment consisted of three dimensions: 1) confidence in organization's target; 2) intention for organization; and 3) retention of organization member. Thus, this study will enhance knowledge about organizational health and will eventually lead to guidance of organizational health development for the local administration.

Keywords : Organizational Commitment, Organizational Health, Local Administration

บทนำ

การขับเคลื่อนประเทศท่ามกลางปัจจัยสภาพแวดล้อมและสถานการณ์บ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างมากทำให้รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์ประเทศ (Country Strategy) เพื่อเป็นกรอบทิศทางสำคัญที่มีเป้าหมายร่วมกันกับทุกภาคส่วนเพื่อที่จะผลักดันนโยบายให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในการเร่งสร้างสมดุลและปรับระบบบริหารจัดการภายในภาครัฐให้สามารถฉีกกำลังเป็นระบบครบวงจรและพร้อมเข้าสู่

ประชาคมอาเซียน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2556) โดยที่ประเทศไทยนั้นกำลังก้าวเข้าสู่ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความสัมพันธ์แบบภูมิภาคนิยมใหม่ที่เรียกว่า “ประชาคมอาเซียน” (ASEAN Community) การเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้นี้จะมีผลต่อการกำหนดนโยบายของหน่วยงานส่วนท้องถิ่น เอกชน และภาครัฐ การเตรียมตัวรับสิ่งที่จะเกิดขึ้นสำหรับทุกฝ่ายจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการเตรียมรับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น (ไชยวัฒน์ คำชู, 2555) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างมากมาได้สร้างเงื่อนไขใหม่ ๆ ของการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน การปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยที่เคยปรับตัวมาตั้งแต่ พ.ศ. 2540 นั้น จะต้องมีความท้าทายที่นำไปสู่การปรับตัวครั้งใหม่ ซึ่งจะเกิดผลกระทบต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งปัจจุบันอยู่ในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้มีการประเมินไว้ว่าประเทศไทยต้องเผชิญกับความเสี่ยงในเรื่องของการบริหารภาครัฐที่อ่อนแอ ไม่สามารถขับเคลื่อนการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) โดยที่การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการทำให้ภารกิจและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจมากขึ้นในการจัดทำบริการสาธารณะ (โกวิทย์ พวงงาม, 2550) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่น และภาครัฐคาดหวังว่าจะช่วยพัฒนาคุณภาพสังคมให้กับท้องถิ่นได้อย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) อย่างไรก็ตามการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ผ่านมายังมีปัญหาต่างๆ มากมายไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการท้องถิ่นแบบรวมอำนาจหรือการกระจายอำนาจอย่างที่ประเทศไทยประสบประภคกับปัญหาข้อจำกัดของภาครัฐทั้งในด้านขีดความสามารถในการจัดบริการ ปัญหางบประมาณที่จำกัด ปัญหาการขาดสำนึกรับผิดชอบของภาครัฐในการให้บริการในทุกกระดับ (ธนศวรร์ เจริญเมือง, 2550; นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ, 2552)

โดยที่ท้องถิ่นนั้นเป็นกลุ่มของบุคคลซึ่งมีปฏิสัมพันธ์และมีบทบาทหน้าที่ประสานสัมพันธ์กันเพื่อทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (Robbins, 2001) จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างระบบการทำงานขึ้นมาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนด ซึ่งการพิจารณาเกี่ยวกับความสามารถในการปฏิบัติงานขององค์กรที่ดีที่จะส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กรนั้นส่วนหนึ่งสามารถพิจารณาได้จากสุขภาพองค์กร (Organizational Health) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Cemaloglu (2011) ที่พบว่าหากทุกระบบย่อยในองค์กรมีประสิทธิภาพในการทำงาน จะส่งผลดีต่อสุขภาพองค์กร และสามารถนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ ซึ่งแนวคิดสุขภาพองค์กรเป็นแนวคิดเชิงบวกที่เน้นสังคม บุคคล ทรัพยากร รวมทั้งความสามารถทางกายภาพขององค์กร (Ramnik & Debasis, 2007) เป็นแนวคิดที่ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อให้เห็นถึงความมีประสิทธิภาพขององค์กรในสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปและวิธีการที่องค์กรตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงนั้น (Janice, 2000) ซึ่งสุขภาพองค์กร คือความสามารถขององค์กรในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม (Naomi, 2013) เนื่องจากประสิทธิผลขององค์กรพิจารณาได้จากความสามารถในการปรับตัวขององค์กร (Hoy & Miskel, 2005) โดยที่สุขภาพองค์กรถูกกำหนดให้เป็นความสามารถขององค์กรในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม การสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในมวลหมู่สมาชิกขององค์กร ตลอดจนเพื่อให้บรรลุซึ่งเป้าหมายขององค์กรที่ได้กำหนดไว้ (Korkmaz, 2004) และระดับสุขภาพองค์กรยังมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการที่จะบรรลุเป้าหมายขององค์กร (Altun, 2001) สุขภาพองค์กรเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการที่องค์กรจะสามารถบริหารจัดการโดยใช้ประสิทธิภาพขององค์กรได้อย่างเหมาะสม เพื่อจัดการกับการเปลี่ยนแปลงทั้งจากภายในและภายนอกองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่สุขภาพองค์กรสามารถอธิบายได้จากประสิทธิภาพขององค์กร องค์กรที่มีสุขภาพดีคือองค์กรที่ประสบความสำเร็จได้อย่างยาวนาน (Nashba, 2007)

การบริหารเป็นเรื่องเกี่ยวกับคนและงานเป็นการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการทำงานเพื่อให้สามารถครองใจคนตลอดทั้งได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นเรื่องสำหรับผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้น เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยประการหนึ่งซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร การสร้างความผูกพันของบุคลากรต่อองค์กร (Employee Engagement) จึงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญยิ่งต่อองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน (Robbins & Judge, 2010; นงลักษณ์ ไชยเสโน, 2553) ซึ่งการที่จะทำให้สมาชิกภายในองค์กรทุ่มเทอย่างเต็มที่ได้นั้น ความผูกพันต่อองค์กรจึงถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กรในหลายด้านด้วยกัน ประการแรก ความผูกพันต่อองค์กรสามารถสะท้อนถึงผลทั่วไปที่บุคลากรตอบสนองต่อองค์กรโดยรวม และเป็นแรงขับให้บุคลากรในองค์กรทำงานได้ดีขึ้น (Steer, 1977) ประการ

ที่สอง ความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวเชื่อมระหว่างจินตนาการของบุคคลกับจุดมุ่งหมายขององค์กร ทำให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่เดียวกันบุคลากรจะรู้สึกว่าคุณค่าตนเองมีส่วนร่วมกับองค์กร และมีส่วนในการเสริมสร้างประสิทธิภาพขององค์กร อีกทั้งยังช่วยลดการควบคุมจากภายนอก (Buchanan, 1974) ประการที่สาม บุคลากรที่ไม่มี ความผูกพันต่อองค์กรจะมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อองค์กร เช่น ปัญหาการลาออก การขาดงาน และประสิทธิภาพการทำงานที่ลดลง เป็นต้น ในขณะที่บุคลากรที่มีความผูกพันต่อองค์กรสูงจะมีแรงจูงใจในการทำงาน และจะพยายามปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงาน (Steer, 1977) ซึ่งความผูกพันต่อองค์กร คือ ลักษณะการแสดงออกของบุคลากรที่มีความสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องกับองค์กร นั่นก็คือความรู้สึกและทัศนคติที่บุคลากรแสดงออกในเชิงบวก เต็มใจ อุทิศตนในการทำงานให้กับองค์กร มีความกลมกลืนกับสมาชิกคนอื่นๆ มีความมุ่งมั่นในการที่จะนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้นั่นเอง

ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์กรกับสุขภาพองค์กรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ควรนำมาพิจารณาศึกษาค้นคว้าเพื่อองค์กรจะได้ นำข้อมูลไปใช้ในการบริหารจัดการให้มีประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์กรกับสุขภาพองค์กรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) การวิเคราะห์เอกสาร (Systematic Review) และนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ได้แก่ Business Source, Emerald, Science Direct, Scopus, DOAJ, ABI, Google Scholar เป็นต้น โดยคำสำคัญที่ใช้ในการสืบค้นข้อมูล คือ Organizational Health และ Organizational Commitment ในชื่อเรื่อง (Title) ของงานวิจัย และมีการจัดหมวดหมู่ของสาระที่นำมาสังเคราะห์โดยการจำแนกเป็นแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรหลักของการวิจัย ตลอดจนงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วมาวิเคราะห์และจับประเด็นที่สำคัญ

ผลการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถเชื่อมโยงไปสู่ความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์กรกับสุขภาพองค์กรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สุขภาพองค์กร

สุขภาพองค์กรเป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาองค์กร ซึ่ง Miles (1973) นักวิเคราะห์องค์กรเชิงพฤติกรรมศาสตร์ได้เริ่มศึกษาเกี่ยวกับ “สุขภาพองค์กร” และได้กล่าวไว้ว่า สุขภาพองค์กร เป็นเรื่องความต้องการที่จะพิจารณาขอบเขตของกิจกรรมต่างๆ ที่กระทำร่วมกันในองค์กร โดยอาศัยการศึกษาค้นคว้าวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการปรับปรุงองค์กรให้สามารถดำรงอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม มีการบริหารจัดการได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ Miles ได้กำหนดมิติเพื่อวัดสุขภาพองค์กรที่มีความเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะหรือความต้องการของระบบใน 3 ด้าน 10 มิติ ดังนี้คือ ด้านภารกิจ (Task) ประกอบด้วย มิติการมีเป้าหมายที่ชัดเจน มิติการสื่อสารอย่างเหมาะสม และมิติการใช้อำนาจในทางที่ดี ด้านการบำรุงรักษา (Maintenance) ประกอบด้วย มิติการใช้ทรัพยากรบุคคล มิติความสามัคคีในกลุ่ม มิติขวัญกำลังใจ และด้านความเจริญเติบโตและการพัฒนา (Growth and Development) ประกอบด้วย มิติด้านนวัตกรรมในการทำงาน มิติความสามารถในการปรับตัว และมิติความสามารถในการแก้ปัญหา ดังนั้นการศึกษาสุขภาพองค์กรจึงเป็นการศึกษาความสามารถของระบบภายในขององค์กร ซึ่งไม่เพียงทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้น หากยังสามารถพัฒนาเพื่อให้องค์กรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นได้ ซึ่งการศึกษาสุขภาพองค์กรของ Mohsen, Mohammad, Naghi & Sayed (2014) ได้ยืนยันว่าสุขภาพองค์กรมีอิทธิพลมากที่สุดต่อคุณภาพและผลผลิตขององค์กร สอดคล้องกับการศึกษาของ

Freyedon & Zainab (2011) ที่ให้ความเห็นว่า สุขภาพองค์การเป็นสิ่งที่สำคัญมากจึงพยายามมีการวิจัยที่จะหาวิธีการแก้ปัญหาสำหรับสุขภาพองค์การในการปรับปรุงพัฒนาองค์การ

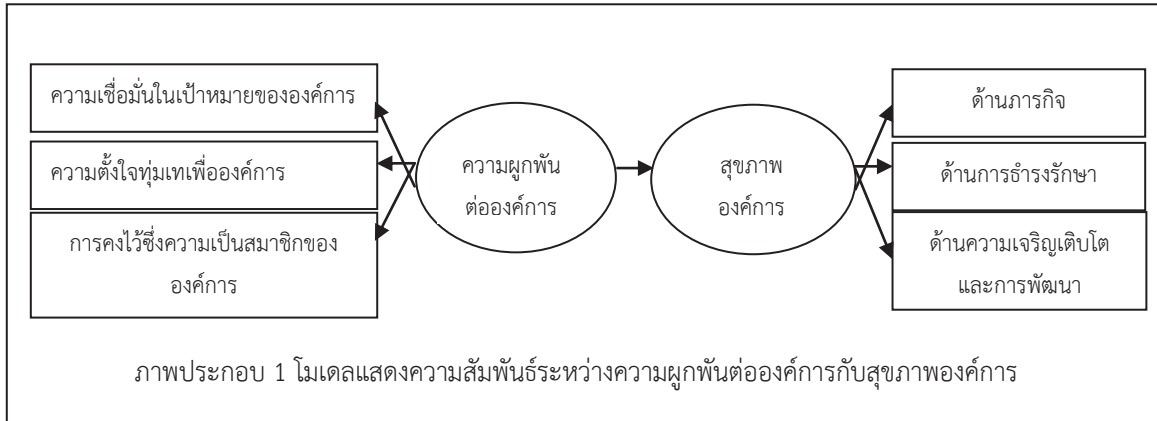
2. ความผูกพันต่อองค์การ

ปัจจัยด้านความผูกพันเป็นปัจจัยที่นักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ความผูกพันต่อองค์การเป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพองค์การ (Wilson, Dejoy, Vandenberg, Richardson, & Mc Grath, 2004 ; Lemerle, 2005; บำรุง, 2555) ซึ่งนักวิชาการเหล่านี้ได้กล่าวถึงมิติของความผูกพันที่พนักงานแสดงออกถึงความสัมพันธ์อันเหนียวแน่นระหว่างพนักงานกับองค์การ และยังเป็นส่วนผลักดันให้พนักงานทุ่มเทเพื่อเป้าหมายในความสำเร็จขององค์การ

ความผูกพันต่อองค์การเป็นรูปแบบหนึ่งของพฤติกรรมที่มีพื้นฐานมาจากเจตคติของพนักงานที่มีต่อองค์การ ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญในการเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพองค์การ โดยที่ Steers (1972) ได้มีทัศนะว่า ความผูกพันต่อองค์การเป็นความรู้สึกของสมาชิกที่รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ มีความเต็มใจที่จะทำงานด้วยกำลังกาย กำลังสติปัญญา หรือดำเนินการกิจขององค์การ ในขณะที่ Baron และ Greenberg (1990) ให้ความเห็นอย่างสอดคล้องว่า ความผูกพันต่อองค์การเป็นความปรารถนาของบุคคลที่จะเป็นส่วนหนึ่งขององค์การตลอดไป ซึ่งเป็นความรู้สึกของพนักงานที่แสดงตนในการเป็นหนึ่งเดียวกับองค์การ ที่ค่านิยมที่กลมกลืนกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในองค์การ และเต็มใจในการทุ่มเทการทำงานเพื่อองค์การทั้งกำลังกาย กำลังใจและกำลังสติปัญญาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การ ซึ่งตัวแปรด้านความผูกพันต่อองค์การ สามารถกำหนดได้เป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความเชื่อมั่นในเป้าหมายขององค์การ 2) ด้านความตั้งใจทุ่มเทเพื่อประโยชน์ขององค์การ และ 3) ด้านความคงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกขององค์การ

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีการศึกษาจำนวนมากที่สนับสนุนว่าความผูกพันต่อองค์การมีความสำคัญต่อประสิทธิผลต่อองค์การซึ่งประสิทธิผลต่อองค์การนั้นหมายถึงความรวมถึงสุขภาพขององค์การนั่นเอง และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ความผูกพันต่อองค์การนั้นส่งผลต่อสุขภาพองค์การ ดังที่นักวิชาการต่างๆ ได้ทำการศึกษาไว้ดังนี้ Buchanan (1974) ได้สรุปความสำคัญของความผูกพันต่อองค์การไว้ว่า สามารถใช้ทำนายอัตราการเข้าออกของพนักงานได้ดีกว่าความพึงพอใจในงาน เนื่องจากความผูกพันต่อองค์การเป็นทัศนคติของพนักงานที่มีต่อองค์การ และความพึงพอใจในงานเป็นความรู้สึกที่มีต่อแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งของงาน เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภาระหน้าที่ที่ปฏิบัติ ความผูกพันต่อองค์การจะเป็นแรงผลักดันให้ผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากเกิดความรู้สึกว่ามีส่วนร่วมเป็นเจ้าขององค์การ และเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างความต้องการของบุคลากรและเป้าหมายขององค์การ เมื่อบุคคลมีความผูกพันต่อองค์การก็จะมี ความผูกพันต่องานด้วย เนื่องจากเห็นว่า งานคือหนทางที่ตนสามารถทำประโยชน์ให้กับองค์การได้ บุคคลที่มีความผูกพันต่อองค์การสูงจะเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างมากในงาน นอกจากนี้ Boyne (2002) Nquyen และ Napier (2000) ได้ทดสอบความผูกพันต่อองค์การของบุคลากร 3 ประเภทได้แก่ องค์การในภาครัฐ องค์การหวังผลกำไร และองค์การที่ไม่หวังผลกำไร ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรในองค์การที่หวังผลกำไรมีความผูกพันต่อองค์การมากที่สุด รองลงมาคือ องค์การที่ไม่หวังผลกำไร บุคลากรที่ทำงานในภาครัฐจะมีความผูกพันต่อองค์การในระดับต่ำสุด โดยได้ทดสอบความแตกต่างในฝ่ายจัดการระหว่างภาครัฐและเอกชน ผลปรากฏว่า องค์การภาครัฐมีลักษณะเป็นระบบราชการมาก เน้นวัตถุนิยมต่ำ และมีความผูกพันต่อองค์การน้อยกว่าเอกชน Yuceler และคณะ (2013) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพองค์การและความผูกพันต่อองค์การ จากบทสรุปพบว่า ในสภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขันอย่างรุนแรงมากขึ้นในปัจจุบันได้กลายมาเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับองค์การในการบริหารจัดการเพื่อสร้างทัศนคติ ที่ดีและพฤติกรรมที่เหมาะสมของพนักงาน ในการสร้างสุขภาพองค์การที่ดีจะต้องมีการบริหารจัดการให้พนักงานเกิดความผูกพันต่อองค์การ และมีความมีประสิทธิภาพในการทำงานที่เพิ่มขึ้นของพนักงานภายใต้สภาพแวดล้อมในการทำงานที่พึงประสงค์ของพนักงาน สุขภาพองค์การจะต้องได้รับการพัฒนาโดยการดำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์การ ผู้บริหารควรทุ่มเทความพยายามในการเสริมสร้างสุขภาพองค์การเพื่อเพิ่มความผูกพันของพนักงานและลดอัตราการลาออกจากงานของพนักงาน ซึ่งสิ่งเหล่านั้นจะก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในเป้าหมายขององค์การ เกิดความตั้งใจทุ่มเทเพื่อองค์การ ตลอดทั้งการคงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การซึ่งจะส่งผลต่อสุขภาพองค์การใน ทิศทางบวก และยังสามารถลดค่าใช้จ่ายขององค์การได้อีกด้วย อีกทั้งส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพขององค์การ นั่นก็คือความผูกพันต่อองค์การเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพองค์การนั่นเอง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสามารถสรุปความสัมพันธ์ของความผูกพันต่อองค์การกับสุขภาพองค์การจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากข้อมูลข้างต้นที่กล่าวมาได้ดังภาพประกอบต่อไปนี้

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์การกับสุขภาพองค์การขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ความผูกพันต่อองค์การมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกต่อสุขภาพองค์การขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยตัวแปรหลักที่ควรนำมาศึกษาคือ ปัจจัยสุขภาพองค์การใน 3 ด้านได้แก่ ด้านภารกิจ ด้านการธำรงรักษา และด้านความเจริญเติบโตและการพัฒนา ในส่วนของปัจจัยความผูกพันต่อองค์การประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ 1) มิติความเชื่อมั่นในเป้าหมายขององค์การ 2) มิติความตั้งใจทุ่มเทเพื่อองค์การ และ 3) มิติการคงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกขององค์การ

อภิปรายผล

จากโมเดลแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์การกับสุขภาพองค์การ จะเห็นได้ว่า ความผูกพันต่อองค์การนั้นเป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพองค์การ ตลอดทั้งเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาค้นคว้าในเรื่องของสุขภาพองค์การ ดังที่ Yuceler และคณะ (2013) ได้ศึกษาพบว่า ในสภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขันอย่างรุนแรงเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับองค์กรในการบริหารจัดการเพื่อสร้างทัศนคติที่ดีและพฤติกรรมที่เหมาะสมของพนักงาน ในการสร้างสุขภาพองค์การที่ดีจะต้องมีการบริหารจัดการให้พนักงานเกิดความผูกพันต่อองค์การและความมีประสิทธิภาพในการทำงานที่เพิ่มขึ้นของพนักงานภายใต้สภาพแวดล้อมในการทำงานที่พึงประสงค์ของพนักงาน สุขภาพองค์การจะต้องได้รับการพัฒนา ผู้บริหารควรทุ่มเทความพยายามในการเสริมสร้างสุขภาพองค์การเพื่อเพิ่มความผูกพันของพนักงานและลดอัตราการลาออกจากงานของพนักงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในเป้าหมายขององค์การ เกิดความตั้งใจทุ่มเทเพื่อองค์การ ตลอดทั้งการคงไว้ซึ่งความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ซึ่งจะส่งผลต่อสุขภาพองค์การในทิศทางบวกและยังสามารถลดค่าใช้จ่ายขององค์การได้อีกด้วย อีกทั้งส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพขององค์การ นั่นก็คือความผูกพันต่อองค์การเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพองค์การนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท พวงงาม. 2550. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ:บริษัท สำนักพิมพ์ วิญญูชน จำกัด.
ไชยวัฒน์ คำชู. 2555. ประชาคมอาเซียนกับการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ:ส.เจริญ การพิมพ์.
ธนศวรร์ เจริญเมือง. 2550. การปกครองท้องถิ่นกับการบริหารจัดการท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: คบไฟ.
นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. 2552. รายงานการวิจัยเรื่องราวผลงานการศึกษา ความก้าวหน้าของการกระจายอำนาจในประเทศไทยและข้อเสนอ. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
บำรุง สาริบุตร. 2555. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรสุขภาพของพนักงานในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- รุ่งโรจน์ อรรถานิธิ. 2554. **Employee Engagement : การสร้างความผูกพันของพนักงานในองค์กร.** กรุงเทพฯ : เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. 2556. **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ.2556 – พ.ศ. 2561).** กรุงเทพฯ:บริษัท วิชั่น พรินท์ แอนด์ มีเดีย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบ พ.ศ. 2550 – 2555.** กรุงเทพฯ:สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 – 2559.** กรุงเทพฯ:สำนักนายกรัฐมนตรี.
- Altun, S.A. 2001. **Organizational health.** Ankara : Nobel Publishing.
- Baron, R.A., & Greenberg, J. 1990. **Behavior in organization.** 3rded. New York : Allyn & Bacon.
- Byrne, B.M., Shavelson, R.J., & Muthen, B. 1998. Testing for the equivalence of factor covariance and mean structure : The issue of partial measurement in variance. **Psychological Bulletin.** (105),456-466.
- Buchanan, B. 1974. Building organizational commitment : The socialization of manager in work organization. **Administrative Science Quarterly,** 19, 533 – 546.
- Cemaloglu, Necati. 2011. Primary principle’ Leadership styles, School organizational health and workplace bullying. **Journal of Education Administration,** (49), 495 – 512.
- Freyedon, A. & Zainab, H. 2011. Survey relationship between organizational justice and the organizational health in public organizations in Iran. **Journal of Contemporary Research in Business,** 3 (2). 484 – 497. 2011.
- Hoy, W. K. , & C.G. Miskel. 2005. **Educational Administration : Theory Research and Practice.** 6th ed. New York : Random House.
- Janice T.S. 2000. Managing organizational health and performance in junior colleges. **International Journal of Education Management,** (14), 62 – 73.
- Korkmaz, M. 2004. The relationship between organizational health and robust School in Elementary School. **Journal of Educational Planning and Administration.** (4), 473-488.
- Lemerle, A.K. 2005. **Evaluating the impact of the school environment on teachers’health and job commitment : Is the health promoting school a healthier workplace.** Doctoral dissertation, Queensland University, Queensland Australia.
- Miles, M.B. 1973. **Planned Change and Organizational Health : Figure and ground in education administration the behavioral Science : A system perspective.** Boston : Allyn and Bacon.
- Mohsen, F.F., Mohammad, H.M.,Naghi, R.A. & Sayed saied, M. 2014. The Study of the relationship of organizational health of the schools and that of the student’s achievement. **Journal of Social and Behavioral Sciences,** 109, 628-633.
- Naomi, S. 2013. **Organizational Health An integrated approach to building optimum performance.** KoganPage London.
- Nashba, C.K. 2007. **Corporate Sustainability.** London : Thomas Pub.Co.
- Nquyen, T.V., & Napier, N.K. 2000. Work attitudes in Vietnam. **Academy of Management Executive,** 14 (4). 142 – 143.
- Ramnik Ahuja & Debasis Bhattacharya. 2007. **Healthy Workplace in Corporate Sector-India.** An Operational research conducted by Confederation of Indian Industries (CII), Supported by WHO India Country Office.
- Robbins, S.P. 2001. **Organization Behavior.** New Jersey:Pearson Education, Inc.
- Robbins, S.P. & Judge, T.A. 2010. **Organizational Behavior.** 14thed. NS : Pearson Education.

- Steers, R.M. 1972. Antecedents and outcome of organizational commitment. **Administrative Science Quarterly**, 22(1), 45-46.
- _____. 1977. **Organization Effectiveness : A Behavioral Views**. California : Goodyear Publishing Company.
- Wilson, G.M., DeJoy, M.D. Vandenberg, J.R., Richardson, A.H., & McGrath, L.A. 2004. Work characteristics and employee health and well-being : Test of a model of health work organization. **Journal of Occupational and Organizational Psychology**, 77, 565-588.
- Yuceler, A., Doganalp, B. & Kaya, D. 2013. The Relation Between Organizational Health and Organizational Commitment. **Mediterranean Journal of Social Sciences**, 4(10) 781-788.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร
ของพนักงานโรงแรมในเขตพื้นที่ภาคใต้ ประเทศไทย : ทบทวนวรรณกรรม
Factors Influencing Organizational Citizenship Behavior of Hotels' Employees in
Southern Thailand : A Review Literature

พิชญดมภ์ เพ็ญมาศ¹ จุฑามณี ตระกูลมธุธา² และปรารถนา หลีกภัย³

¹สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

²สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

³สาขาวิชาสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานโรงแรมในเขตพื้นที่ภาคใต้ ประเทศไทย ซึ่งเป็นการวิจัยเอกสาร โดยใช้การศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งเป็นการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

ผลการวิจัย พบว่า วิลเลียมและแอนเดอร์สัน (Williams & Anderson, 1991) ได้ทำการแบ่งพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรเป็น 2 มิติ คือ 1) พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรที่มุ่งต่อตัวบุคคล (Organizational Citizenship Behavior Directed Toward Individuals : OCBI) 2) พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรที่มุ่งต่อองค์กร (Organizational Citizenship Behavior Directed Toward Organization : OCBO)

คำสำคัญ : อิทธิพล การเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร พนักงานโรงแรม

Abstract

The purpose of the research was to study factors influencing organizational citizenship behavior of hotels' employees in Southern Thailand. The study was a documentary research which obtained related data and research reports covering the study purposed from secondary data.

The results of this research were as follows :

According to the concept of William and Anderson (1991). He explained the influencing organizational citizenship behavior consisted 2 dimensions : 1) organizational citizenship behavior directed toward Individual : OCBI 2) organizational citizenship behavior directed toward organization : OCBO).

Keywords : Influencing , Organizational citizenship behavior, Hotels' employees

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีอัตราการเติบโตเร็วที่สุดและเป็นอุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่ของโลก มีการจ้างงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งในปีพ.ศ. 2552 ประเทศไทยมีรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศประมาณ 527,326 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 8.5 ของมูลค่าส่งออกรวม (ร้อยละ 51.1 ของมูลค่าส่งออกภาคบริการ) คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 5.8 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GDP) ขณะเดียวกันธุรกิจการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงานกว่า 2 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 6-7 ของแรงงานทั้งระบบ รวมทั้งยังช่วยกระจายรายได้และการจ้างงานไปสู่ชนบทตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ จึงเห็นได้ว่าตลาดแรงงานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังมีความต้องการแรงงาน

อีกเป็นจำนวนมาก นอกเหนือจากความต้องการด้านปริมาณแล้ว สภาพการแข่งขันที่สูงขึ้นในปัจจุบันทำให้องค์การธุรกิจ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความจำเป็นต้องพัฒนาแรงงานให้มีคุณภาพมากขึ้นด้วย องค์กรธุรกิจในอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวจึงเห็นความสำคัญของการนำแนวคิดการจัดการทรัพยากรมนุษย์มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ราณี อธิชัยกุล, 2550)

ธุรกิจโรงแรมเป็นธุรกิจที่มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย ซึ่ง สามารถแสวงหาเงินตราต่างประเทศ ลดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดและดุลการชำระเงิน รวมถึงสร้างงานและกระจาย รายได้สู่บุคลากรระดับปฏิบัติการ (Deloitte-Travel Tourism & Leisure, 2004; Dessler, 2006) และยังส่งผลให้เกิด การขยายตัวในธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น การก่อสร้าง การขนส่ง ภัตตาคาร สินค้าหัตถกรรม และบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Getz & Petersen, 2005) ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ในปี พ.ศ. 2555 ทั่วประเทศมีโรงแรมและที่พัก จำนวนประมาณ 9,865 แห่ง มีห้องพัก 457,976 ห้อง มีผู้เข้าพักจำนวน 93,853,419 คน มีบุคลากร 265,906 คนและมี รายได้เฉลี่ย 147,350 บาทต่อคนต่อปี การเติบโตของธุรกิจโรงแรมทำให้ความต้องการบุคลากรที่มีพื้นฐานความรู้ ความ ขำนาญเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่แรงงานที่มีประสบการณ์ก็มีทางเลือกที่จะทำงานในโรงแรมที่ให้ผลตอบแทนทั้งที่ เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินที่ดีกว่า ส่งผลให้เกิดการหมุนเวียนแรงงานในธุรกิจโรงแรมอย่างมาก (ชัยสมพล ชาวประเสริฐ , 2546; Vidal, 2007)

พฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรในปัจจุบัน พบว่า มุ่งสนใจศึกษาเหตุผลที่บุคคลแสดงออกถึงพฤติกรรม การเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร และเกิดผลลัพธ์ด้านใด โดยมีตัวแปรเชิงสาเหตุใดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดี ขององค์กร ได้มีนักวิชาการจำนวนหนึ่งได้อธิบายเหมือนกันว่าพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรเป็นผลลัพธ์จาก การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและตัวแปรในบริบทต่าง ๆ และชี้ให้เห็นว่าเมื่อพนักงานได้รับรู้ว่าองค์กรมีความยุติธรรม (Organizational Justice) และมีความสัมพันธ์ของการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้นำกับพนักงานหรือสมาชิกในองค์กรสูง พนักงานเหล่านี้ก็จะแสดงพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรเป็นการตอบสนองบนพื้นฐานการแลกเปลี่ยน ผลประโยชน์ระหว่างกัน ในเชิงบวก (Levelle, Rupp & Brockner, 2007), (Podsakoff, MacKenzie, Paine & Bechrach, 2000) ได้สรุปองค์ประกอบพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรไว้ 7 ด้าน คือ 1) การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หรือการเห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่นเป็นที่ตั้ง (Altruism) 2) การเป็นผู้มีน้ำใจเป็นนักกีฬา (Sportsmanship) 3) ความจงรักภักดีต่อ องค์กร (Organizational Loyalty) 4) ความเป็นผู้มีจิตสำนึกในหน้าที่ (Consciousness) 5) การมีความคิดสร้างสรรค์ (Individual Initiative) 6) การเป็นพลเมืองดีขององค์กร (Civic Virtue) และ 7) การพัฒนาตนเอง (Self-Development)

เมื่อพิจารณาผู้ว่างงานจากประสบการณ์การทำงาน พบว่า เป็นผู้ที่ไม่เคยทำงานมาก่อน 111,000 คน และเคย ทำงานมาก่อน 178,000 คน ในจำนวนผู้ที่เคยทำงานมาก่อน เคยทำงานอยู่ในภาคการบริการและการค้ามากที่สุด จำนวน 930,000 คน รองลงมาอยู่ในภาคการผลิต จำนวน 690,000 คน และภาคเกษตรกรรมน้อยที่สุด จำนวน 160,000 คน เมื่อพิจารณาสถิติการว่างงานรายเดือนเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2554-2557 จะเห็นได้ว่ามีอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.2 (จากร้อยละ 0.6 เป็นร้อยละ 0.8) และเมื่อพิจารณาความต้องการแรงงานจำแนกตามประเภทอาชีพ พบว่าอาชีพงาน พื้นฐาน (แรงงานด้านการประกอบ แรงงานบรรจุภัณฑ์) มีความต้องการแรงงานเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาได้แก่ พนักงาน บริการ พนักงานขายในร้านค้าและตลาดและอันดับที่สามคือตำแหน่งเสมียน เจ้าหน้าที่ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ จะศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลด้านพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรต่อพนักงานโรงแรมในเขตพื้นที่ภาคใต้ ประเทศไทย เพื่อที่จะนำไปจัดจายดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจโรงแรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานโรงแรมในเขตพื้นที่ภาคใต้ ประเทศไทย

การค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ความหมาย และลักษณะธุรกิจโรงแรม

ตามพระราชบัญญัติโรงแรมของประเทศไทย พ.ศ. 2547 มาตรา 4 ให้ความหมายของโรงแรมว่า “สถานที่พักที่ จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในทางธุรกิจเพื่อให้บริการที่พักชั่วคราวสำหรับคนเดินทางหรือบุคคลอื่นใดโดยมีค่าตอบแทน ทั้งนี้ไม่รวมถึงสถานที่พักซึ่งดำเนินการโดยส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชนหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ และไม่

รวมถึงสถานที่พักที่จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการที่พักอาศัยโดยคิดค่าบริการเป็นรายเดือนขึ้นไปเท่านั้น” (พรบ.โรงแรม, 2547 อ้างถึงใน อรรถธิดา พงษ์, 2553, 28) ลักษณะการทำงานของธุรกิจโรงแรม คือ การให้บริการโดยคน แม้ว่าปัจจุบันจะใช้เครื่องจักรมาทดแทนในงานบางส่วนแต่ธุรกิจโรงแรมก็จะเปลี่ยนลักษณะการให้บริการจากคนมาเป็นเครื่องจักรไม่ได้ เนื่องจากงานของโรงแรมมีลักษณะการทำงานต่อเนื่องกัน 24 ชั่วโมง ไม่มีวันหยุดเหมือนอย่างเช่นธุรกิจอื่น ๆ โดยทั่วไป จึงต้องมีผู้รับผิดชอบดูแลให้พนักงานปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ส่วนการแบ่งประเภทของโรงแรมที่มีอยู่ในปัจจุบันมีหลายรูปแบบ ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็นลักษณะต่าง ๆ คือ (1) จำแนกโรงแรมตามมาตรฐานของโรงแรม (2) จำแนกโรงแรมตามทำเลที่ตั้ง (3) จำแนกตามจำนวนห้องพัก (4) จำแนกโรงแรมตามอัตราที่พัก (5) จำแนกโรงแรมตามลักษณะการใช้งานเป็นเกณฑ์ (6) จำแนกโรงแรมโดยใช้ลูกค้าเป้าหมายเป็นเกณฑ์ (7) จำแนกโรงแรมโดยใช้ระบบการบริหารโรงแรม (8) จำแนกโรงแรมแบบอื่น ๆ

แนวคิดและความหมายของพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ

จากการทบทวนวรรณกรรมของผู้วิจัยพบว่า แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การนั้น ได้มีการศึกษามานานกว่า 70 ปี โดยมีจุดเริ่มมาจกผลของการศึกษาที่ฮอว์ธอร์น (Hawthorne studies) ในบริษัท เวสเทิร์น อิเล็กทริก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมองค์การที่เน้นความร่วมมือในการทำงานแบบไม่เป็นทางการของพนักงาน หลังจากนั้นก็ทำให้มีการศึกษาพฤติกรรมองค์การในลักษณะต่าง ๆ ที่มีความใกล้เคียงกันกับพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ เช่น 1) ความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน (Willingness to Cooperate) 2) พฤติกรรมเหนือบทบาท (Extra-role Behavior) 3) พฤติกรรมทางสังคมในทางบวก (Prosocial Organizational Behavior) 4) การปฏิบัติงานตามสถานการณ์ (Contextual Performance)

ออร์แกนได้ให้คำจำกัดความของพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การว่าเป็นพฤติกรรมของตัวบุคคลอันมาจาก 1) การตัดสินใจของตัวบุคคลเอง 2) ไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับระบบการให้รางวัลขององค์การ และ 3) ช่วยสนับสนุนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานขององค์การ (Organ, 1988 quoted in Organ et al., 2006) คำนิยามของออร์แกนได้รับการยอมรับจากนักวิชาการอย่างกว้างขวางและถูกใช้เป็นพื้นฐานในการให้ความหมายพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การในงานวิจัยต่อมา ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะมีลักษณะที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

แต่อย่างไรก็ตามก็ได้มีงานวิจัยบางส่วนที่อาจจะให้ความหมายไม่สอดคล้องกับคำนิยามของออร์แกนในบางประเด็น เช่น งานวิจัยของ วิโกดา กาดอท (Vigoda-Gadot, 2006) ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การตามการถูกบังคับ (Compulsory OCB) ซึ่งแสดงว่ามีลักษณะของพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การบางประเภทที่เกิดจากการถูกบังคับให้ปฏิบัติ และนั่นหมายความว่าไม่ได้เกิดจากการตัดสินใจด้วยตนเองหรือการเต็มใจทำ เช่น การไปช่วยงานของเพื่อนร่วมงานเนื่องจากหัวหน้ามีคำสั่งให้ทำ เป็นต้น

ดังนั้น การแสดงพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การมีทั้งในลักษณะที่บุคคลเต็มใจจะทำโดยเกิดจากการตัดสินใจขึ้นเองและลักษณะที่บุคคลถูกบังคับให้ทำหรืออาจเป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ จึงได้ให้ความหมายพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การในการศึกษาครั้งนี้ว่า เป็นลักษณะของพฤติกรรมส่วนบุคคลที่ไม่ได้กำหนดไว้ในบทบาทหน้าที่อย่างเป็นทางการ ซึ่งไม่ได้มีผลโดยตรงกับระบบการให้ผลตอบแทนขององค์การอย่างเป็นทางการ แต่จะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานทั้งระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์การ โดยที่พฤติกรรมนั้นอาจเกิดจากความเต็มใจที่จะปฏิบัติหรือไม่ก็ได้

การแบ่งองค์ประกอบของพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ

ในการแบ่งองค์ประกอบของพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การนั้น นักวิจัยที่ได้ทำการศึกษาก่อนการแบ่งองค์ประกอบที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอต่อไปนี้

นักวิชาการ	มิติของพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การที่ปฏิบัติเพื่อตัวบุคคล				
	พฤติกรรมสำนึกในหน้าที่	พฤติกรรมความร่วมมือ	พฤติกรรมช่วยเหลือ	พฤติกรรมอดทนอดกลั้น	พฤติกรรมคำนึงถึงผู้อื่น
Smith et al., 1983		✓	✓		
Organ and Konovsky, 1989		✓	✓		
Johns, 1996	✓	✓	✓	✓	✓
Organ, 1988	✓	✓	✓	✓	✓

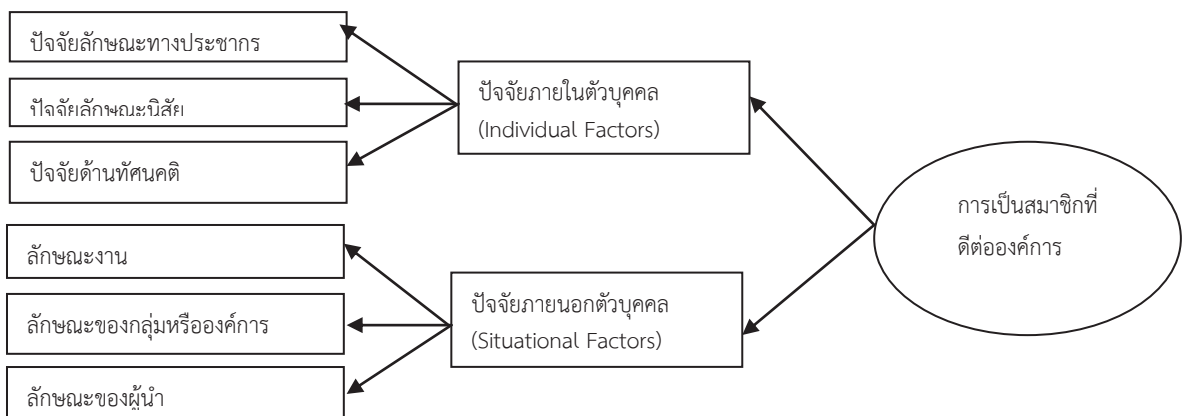
Williams & Anderson, 1991			✓		✓
Moorman & Blakely, 1995	✓		✓		✓
Van Scotter & Motowidlo, 1996	✓				✓
Skarlicki and Latham, 1995			✓		✓

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นสมาชิกที่ดีของธุรกิจโรงแรมในเขตพื้นที่ภาคใต้ ประเทศไทยใช้วิธีการทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) และการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) โดยการนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analysis Description) โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าประกอบด้วยเอกสารต่าง ๆ เช่น หนังสือวารสาร งานวิจัย เอกสารและฐานข้อมูลออนไลน์ต่าง ๆ

ผลการวิจัย

จากแนวคิดทฤษฎีสำหรับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ผู้วิจัยได้รวบรวมงานที่วิจัยศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร และทำการแบ่งกลุ่มของปัจจัยออกเป็น 2 กลุ่มคือ ปัจจัยภายในตัวบุคคล (Individual Factors) กับปัจจัยภายนอกตัวบุคคลหรือปัจจัยสถานการณ์ (Situational Factors) จึงสามารถสรุปปัจจัยออกมาเป็นแผนภาพได้ดังภาพ 1

ภาพ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานโรงแรม ในเขตพื้นที่ภาคใต้ ประเทศไทย

สรุปและอภิปรายผล

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร

สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ผู้วิจัยได้รวบรวมงานที่วิจัยศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร และทำการแบ่งกลุ่มของปัจจัยออกเป็น 2 กลุ่มคือ ปัจจัยภายในตัวบุคคล (Individual Factors) กับปัจจัยภายนอกตัวบุคคลหรือปัจจัยสถานการณ์ (Situational Factors)

1. ปัจจัยภายในตัวบุคคล (Individual Factors)

ปัจจัยภายในตัวบุคคล	สอดคล้องกับผลงานวิจัย
(1) ปัจจัยลักษณะทางประชากร	- คิดเดอร์ (Kidder, 2002) - อัญพร พูลทรัพย์ (2546)
(2) ปัจจัยลักษณะนิสัย	- แลงฟอร์ด (Langford, 2003) - จรีวรรณ คักดีเชิดสุข (2549)
(3) ปัจจัยด้านทัศนคติ	- สมิตและคณะ (Smith et al., 1983) - เมธี ศรีวิริยะเลิศกุล (2542)

	<ul style="list-style-type: none"> - เซนและฟรานเชสโก (Chen & Francesco, 2003) - เมเยอร์ สแตนลีย์ เฮอร์สโควิช และ โทโปนิทสกี (Meyer, Stanley, Herscovich, & Topolnytsky, 2002) - โมอิดินกุตติเบลา คูมาร์ และนาลากัทธ (Moideenkutty, Blau, Kumar, & Nalakath, 2006) - พนิดา ทองเงา (2548) - โคเล ซาปิโรและคอนเวย์ (Coyle-Shapiro & Conway, 2005) - เทอร์นลีย์ โบลีโน เลสเตอร์และบลัดกูด (Turnley, Bolino, Lester, & Bloodgood, 2003) - มอร์ริสัน (Morrison, 1994) - ฮุย แลม และลอร์วี่ (Hui Lam, & Law, 2000)
--	---

2. ปัจจัยภายนอกตัวบุคคลหรือปัจจัยสถานการณ์ (Situational Factors)

ปัจจัยภายนอกตัวบุคคล	สอดคล้องกับผลงานวิจัย
(1) ลักษณะงาน	<ul style="list-style-type: none"> - คาร์ดิน่า ลอร์เรนซ์ และเบนท์เลอร์ (Cardona, Lawrence, & Bentler, 2004 quoted in Organ et al., 2006) - ทอสวัลด์และหยู่ (Tjosvold & Yu, 2004)
(2) ลักษณะของกลุ่มหรือองค์การ	<ul style="list-style-type: none"> - เดอกรูทและ บราวน์ลี (DeGroot & Brownlee, 2006) - เออร์ฮาร์ทและนุมันน์ (Ehrhart & Naumann, 2004)
(3) ลักษณะของผู้ผู้นำ	<ul style="list-style-type: none"> - เออร์ฮาร์ท (Ehrhart, 2004) - ฮอฟมันน์ มอร์จสัน และเจอร์เรส (Hofmann, Morgeson, & Gerras, 2003)

เอกสารอ้างอิง

- จรีวรรณ ศักดิ์เชิดสุข. 2549. ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ความสามารถในการเผชิญปัญหาและ
 ฝันฝ่าอุปสรรคกับพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ : กรณีศึกษา สำนักงานประกันสังคม
 (สำนักงานใหญ่). วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชัยสมพล ขาวประเสริฐ. 2546. การตลาดบริการ. กรุงเทพฯ : บริษัทซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน)
- ราณี อธิชัยกุล. 2550. การจัดการทรัพยากรมนุษย์เพื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
 สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2554. การสำรวจการประกอบกิจการโรงแรมและเกสต์เฮาส์ พ.ศ. 2555 สำนักงาน
 สถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- อัญพร พูลทรัพย์. 2546. บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบกับพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ : กรณีศึกษาของ
 รายได้การประปานครหลวง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ
 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Bamard, C.I. 1968. *The functions of the executive*. 2nd ed. Cambridge. Massachusetts : Harvard
 University Press.
- Katz, D., & Kahn, R.L. 1978. *The social psychology of organizations*. 2nd ed. New York : Wiley.
- Organ, D.W., Podsakoff, P.M., & Mackenzie, S.B. 2006. *Organizational citizenship behavior :
 Its nature, antecedents, and consequences*. California : Sage.
- Chen, Z.X., & Francesco, A.M. 2003. The relationship between the three components of
 commitment and employee performance in China. *Journal of Vocational Behavior*.

- Coyle-Shapiro, J., & Conway, N. 2005. Exchange relationships : Examining psychological contracts and perceived organizational support. **Journal of Applied Psychology**.
- Deloitte-Travel Tourism & Leisure. 2004. **Focus on Thailand/Hotel industry continues to attract interest/Deloitte Report**. Retrieved December 17, 2006 from <http://www.Hospitality Net-Industry New-Focus Thailand Hotel Industry Continues to Attract Interest Deloitte Report.htm>
- Ehrhart, M.G., & Naumann, S.E. 2004. Organizational citizenship behavior in work groups : A group norms approach. **Journal of Applied Psychology**.
- George, J.M., & Brief A.P. 1992. Feeling good doing good : A conceptual analysis of the mood at work-organizational spontaneity relationship. **Psychological Bulletin**.
- Hofmann, D.A. Morgeson, F.P., & Gerras, S.J. 2003. Climate as a moderator of the Relationship between leader-member exchange and content specific citizenship : Safety climate as an exemplar. **Journal of Applied Psychology**.
- Hui, C., Lam, S.S.K., & Law, K.K.S. 2000. Instrumental values of organizational citizenship behavior for promotion : A field quasi-experiment. **Journal of Applied Psychology**.
- Kidder, D.L. 2002. The influence of gender on the performance of organizational Citizenship behaviors. **Journal of Management**.
- Langford, P.H. 2003. **A one-minute measure of the big five? Evaluating and abridging Shafer's (1999a) big five markers**. Personality and Individual Differences.
- Meyer, J.P. Stanley, 2002. D.J. Herscovitch, L., & Topolnytsky, L. Affective, continuance and normative commitment to the organization : A meta-analysis of antecedents, correlates and consequences. **Journal of Vocational Behavior**.
- Moideenkutty, U., Blau, G., Kumar, R., & Nalakath, A. 2006 **Comparing correlates of organizational citizenship citizenship versus in-role behavior of sales representatives in India**. http://www.accessmylibrary.com/coms2/browse_jj_1173-200603
- Moorman, R.H., & Blakely, G.L. 1995. Individualism-collectivism as an individual difference predictor of organizational citizenship behavior. **Journal of Organizational Behavior**.
- Morrison, E.W. 1994. Role definitions and organizational citizenship behavior : The importance of the employee's perspective. **Academy of Management Journal**.
- Smith, C.A.Organ, D.W., & Near, J.P. 1983. Organizational citizenship behavior : Its nature and antecedents. **Journal of Applied Psychology**.
- Tjosvold, D., & Yu, Z.Yz 2004. **Goal interdependence and applying abilities for team in-role and extra-role performance in China**. **Group Dynamics**.
- Turnley, W.H., Bolino, M.C.Lester, S.W.,& Bloodgood, J.M. 2003. The impact of psychological contract fulfillment on the performance of in-role and organizational citizenship behaviors. **Journal of Management**

ประเพณีของชาวกะเหรี่ยงบ้านยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
Cultural Traditions of Karen People from Baan Yang Hak Village
Pakthor District, Ratchaburi Province

อัจฉรียา โชติกลาง¹ ณัฐวดี สว่างงาม² ศุภฤกษ์ สายแก้ว³

^{1,2}สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

³นักศึกษาศาสนาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การศึกษาประเพณีของชาวกะเหรี่ยงบ้านยางหักครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการสื่อสารสร้างความเข้าใจอันดีของข้อมูลประเพณีชาวกะเหรี่ยงผ่านทางปฏิทินชุมชน ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 14 คน สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มผู้นำองค์กรชุมชนหมู่บ้านยางหัก ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 2) กลุ่มผู้นำชุมชนหมู่บ้านยางหัก ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 8 คน ได้แก่ ผู้สูงอายุในชุมชน จำนวน 5 คน ประชาชนชุมชน จำนวน 3 คน 3) กลุ่มผู้นำการรักษายาบาลในชุมชนหมู่บ้านยางหัก ที่เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 3 คน ได้แก่ หัวหน้าอนามัย จำนวน 2 คน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า ประเพณีของชาวกะเหรี่ยงบ้านยางหัก จะมีเกือบตลอดทั้งปียกเว้นเดือนมกราคมกับเดือนพฤศจิกายน โดยสามารถแบ่งตามแหล่งที่มาของรากวัฒนธรรมได้เป็น 4 กลุ่ม คือ ประเพณีที่เกี่ยวกับความเชื่อและวิถีชุมชน ประเพณีที่เกี่ยวกับสถาบันครอบครัว ประเพณีที่เกี่ยวกับงานรื่นเริงสนุกสนาน ประเพณีที่เกี่ยวกับการดำรงชีพและแบ่งตามสภาพการคงอยู่ ได้เป็น 4 ประเภท คือ 1) ยังคงมีการปฏิบัติทุกครอบครัว ส่วนใหญ่เป็นประเพณีเกี่ยวกับความเชื่อและวิถีชุมชน 2) ยังคงมีการปฏิบัติบางครอบครัวจะเป็นประเพณีเกี่ยวกับความเชื่อและวิถีชุมชนและสถาบันครอบครัว 3) นิยมปฏิบัติกันเฉพาะเทศกาลจะเป็นประเพณีที่เกี่ยวกับงานรื่นเริงสนุกสนานและการดำรงชีพ 4) กำลังจะสูญหายจากชุมชนจะเป็นประเพณีที่เกี่ยวกับความเชื่อและวิถีชุมชน และสถาบันครอบครัว

คำสำคัญ : ประเพณี ชาวกะเหรี่ยง บ้านยางหัก

Abstract

The objectives of the research were to establish effective communication for better understanding on the information of cultural traditions of Karen people through the community calendar. The qualitative research method was designed for the study. Data were collected from 14 participants by using in-depth interview. The samples from Baan Yang Hak Village were divided into 3 following groups: the first group of the organizational administrators consisted of 3 participants who were the village headmen, the assistant to village headman, and a member of Sub District Administrative Organization, drawn by purposive sampling. The second group of the community leaders consisted of 8 participants, drawn by Multi-Stage Sampling, which included five senior citizens and three intellectuals in the community. The third group of leaders of community health care service consisted of 3 participants including two heads of the public health care centers and one public health volunteer in the community.

The results showed that the traditions of Karen people in Baan Yang Hak will be organized through almost all year round except in January and November. The traditions can be divided into

four groups by the sources of cultural roots: the traditions regarding the belief and the way of life of community, the traditions regarding family units, the traditions regarding cultural feasts, and the traditions regarding way of living. Additionally, those traditions were categorized by the existence into four following groups: 1) the traditions that were practiced by every household, commonly related to the belief and way of life of community, 2) the traditions that were practiced in some households, related to the belief and way of life in community, as well as the family units, 3) the traditions that were held and practiced occasionally on special events, related to cultural feasts, and 4) the traditions that were likely extinct, related to the belief and way of life in community, and the family units.

Keywords : Tradition, Karen people, Baan Yang Hak

บทนำ

ประเพณีเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติของกลุ่มคนในสังคมให้เกิดระเบียบแบบแผนและกฎเกณฑ์ที่จะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ประเพณีไทยชี้ให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย ถ้าไม่มีประเพณีสังคมไทยก็คงไม่มีหลักในการยึดถือและปฏิบัติ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก, 2551) จังหวัดราชบุรีเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน 8 ชาติพันธุ์ อพยพมาอาศัย มีประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะที่ควรมีการสื่อสารและอนุรักษ์ บ้านยางหักเป็นตำบลหนึ่งในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี มีชาวกะเหรี่ยงจำนวนมาก เนื่องจากมีที่ราบน้อย ทำให้พื้นที่แห่งนี้มีศิลปะและประเพณีของชุมชนที่น่าสนใจ โดยเฉพาะงานประเพณีที่ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่นับวันจะหาได้ยาก ด้วยภาวะเสื่อมถอยของวัฒนธรรมทางภาษาที่เคยมีหลากหลายในอำเภอ ปัจจุบันนี้มีการร้องเพลงและรำกันน้อยมาก คนอายุ 40 ปีขึ้นไปจึงจะฟังเพลงเหล่านี้ได้เข้าใจและสนุกสนาน เนื่องจากในวัยเด็กมีประสบการณ์เกี่ยวกับการร้องการเล่นในเทศกาลต่าง ๆ ทุกปี ประกอบกับในพื้นที่ต่าง ๆ มีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้ลักษณะทางกายภาพของเมืองและชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงทำให้ความจำเป็นอย่างยิ่งที่คนทำงานทางสังคมต้องมีเครื่องมือในการทำงาน ที่จะนำไปสู่การเสริมสร้างพลังชุมชน ให้ชุมชนดำรงอยู่อย่างมีเสถียรภาพในสภาพที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลา (อุทัยวรรณ กาญจนกามล. ม.ป.ป.) เครื่องมือหนึ่งที่น่าสนใจคือ ปฏิทินชุมชน ที่ทำให้ทราบถึงช่วงเวลาของการจัดงานประเพณีต่าง ๆ และสภาพการคงอยู่ในปัจจุบันเหตุผลดังกล่าวนี้ คณะผู้วิจัยจึงได้ร่วมมือกับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี ทำการศึกษาประเพณีของชาวกะเหรี่ยงบ้านยางหัก เพื่อการสื่อสารสร้างความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับประเพณีชาวกะเหรี่ยงผ่านทางปฏิทินชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อการสื่อสารสร้างความเข้าใจอันดีเกี่ยวกับประเพณีชาวกะเหรี่ยงผ่านทางปฏิทินชุมชน

วิธีการดำเนินการวิจัย

สำรวจประเพณีและจัดทำปฏิทินชุมชนบ้านยางหักด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการวิจัย ได้ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาและสังเคราะห์จากข้อมูลของเอกสารเพื่อให้ทราบถึงบริบททั่วไปของชุมชน
2. ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและแบบมีส่วนร่วม
3. ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการใช้แบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง และสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล

จำนวน 14 คน โดยการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มผู้นำองค์กรชุมชนหมู่บ้านยางหัก ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 2) กลุ่มผู้นำชุมชนหมู่บ้านยางหัก ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 8 คน ได้แก่ ผู้สูงอายุในชุมชน จำนวน 5 คน ปราชญ์ชุมชน จำนวน 3 คน 3) กลุ่มผู้นำการรักษายาบาลในชุมชนหมู่บ้านยางหัก ที่เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 3 คน ได้แก่ หัวหน้าอนามัยจำนวน 2 คน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

4. การบันทึกข้อมูลภาคสนาม (Field Note) ด้วยการจดบันทึกแบบย่อแล้วจึงนำมาเรียบเรียงพร้อมกับอธิบายขยายความมากยิ่งขึ้น เพื่อสะดวกในการจัดหมวดหมู่
5. ทำการตรวจสอบข้อมูล แบบสามเส้า (Triangulation) จากผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุและอดีตผู้นำชุมชน

ผลการวิจัย

ปัจจุบันชาวชุมชนบ้านยางหัก มีประเพณีที่สำคัญอยู่ 12 ประเพณีด้วยกัน โดยพิจารณาแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. พิจารณาจากแหล่งที่มาของวัฒนธรรม สามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1.1 ประเพณีที่เกี่ยวกับความเชื่อ และวิถีชุมชน ได้แก่ ประเพณีเวียนเจดีย์แห่ฉัตร ประเพณีก่อพระทรายเวียนเจดีย์ ประเพณีกินข้าวห่อ ประเพณีไหว้ศาลประจำหมู่บ้าน ประเพณีการปลูกข้าวไร่ เช่น ปลูกข้าว 9 กอ) และประเพณีตีผึ้ง

1.2 ประเพณีที่เกี่ยวกับสถาบันครอบครัว เช่น ประเพณีทอผ้า ประเพณีย่องสาว ซึ่งเป็นประเพณีที่เปิดโอกาสให้หนุ่มสาวได้มีโอกาสทำความรู้จักกันและเลือกคู่ครองที่เหมาะสมกับตนเองโดยมีผู้ใหญ่ของทั้ง 2 ฝ่ายรับรู้

1.3 ประเพณีที่เกี่ยวกับงานรื่นเริงสนุกสนาน เช่น ประเพณีเล่นสะบ้า ประเพณีการละเล่น เช่น ร้อง รำ ทำเพลง) ของชาวกะเหรี่ยง ซึ่งจะเน้นที่ความสนุกสนาน และสามารถนำไปเล่นได้ทุกเทศกาล

1.4 ประเพณีที่เกี่ยวกับการดำรงชีพ ได้แก่ ประเพณีเผาข้าวหลาม ประเพณีตำข้าวเหนียวงาดำจะเน้นสร้างความสามัคคีในชุมชนเป็นการถนอมอาหารให้สามารถเก็บไว้ได้เป็นเวลานาน เมื่อต้องออกไปทำไร่นา

2. พิจารณาตามสภาพการคงอยู่ จะสามารถแยกออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

2.1 ยังคงมีการปฏิบัติทุกครอบครัว ส่วนใหญ่เป็นประเพณีเกี่ยวกับความเชื่อและวิถีชุมชน

2.2 ยังคงมีการปฏิบัติบางครอบครัว จะเป็นประเพณีเกี่ยวกับความเชื่อและวิถีชุมชน (ตีผึ้ง) และประเพณีเกี่ยวกับสถาบันครอบครัว เช่น ทอผ้า

2.3 นิยมปฏิบัติกันเฉพาะเทศกาล จะเป็นประเพณีที่เกี่ยวกับการดำรงชีพและงานรื่นเริงสนุกสนาน

2.4 กำลังจะสูญหายจากชุมชน จะเป็นประเพณีที่เกี่ยวกับความเชื่อและวิถีชุมชน (การปลูกข้าวไร่) และสถาบันครอบครัว เช่น ย่องสาว เป็นต้น

ปฏิทินชุมชนด้านประเพณีชุมชนยางหัก หมู่ 3 ตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

กิจกรรม/เหตุการณ์	เดือน												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1.ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับ ความเชื่อ และวิถีชุมชน	หมายเหตุ												
ประเพณีการปลุกข้าวไร่ (ปลุกข้าว 9 กอ) (กำลังสูญหายจากชุมชน)													
ประเพณีตีผึ้ง (ยังคงปฏิบัติอยู่บ้าง ครอบครัว)													
2.ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับ สถาบันครอบครัว													
ประเพณีเยื้องเสา (กำลังสูญหายจากชุมชน)													
ประเพณีทอผ้า (ยังคงปฏิบัติอยู่บ้าง ครอบครัว)													

การปลุกข้าวไร่ถือว่าเป็นอาชีพที่สำคัญอีกอาชีพหนึ่งของชุมชนยางหัก มีประเพณีที่สำคัญคือการทำขวัญข้าว (จัดเดือน พฤษภาคม) แต่ชาวกระเหรี่ยงจะเรียกว่า การปลุกข้าว 9 กอ จะเป็นการเสี่ยงทายว่าปีนี้มีผลผลิตจะดีไหม มีการเตรียมพื้นที่ เป็น 4 เหลี่ยมพื้นที่ จากนั้นหยอดข้าวตามแนวนอน 3 หลุม และแนวตั้ง 3 หลุม รวมเป็น 9 หลุม แล้วดูแลข้าวทั้ง 9 กอ นี้ เหมือนข้าวที่ปลูกทั่วไป ปัจจุบันการทำไร่ข้าวได้หมดความสำคัญลงไป เพราะชาวชุมชนส่วนใหญ่นิยมซื้อข้าวสารจากร้านค้า มากกว่าและไม่มีที่ดิน - ระยะเวลา เดือนพฤษภาคม - สถานที่ เขตป่าที่ทำการอุทยานไทยประจัน

ชาวกระเหรี่ยงจะนิยมนำผึ้งมาเก็บรับประทานหรือนำผึ้งไปแลกเปลี่ยนสิ่งของ จะมีภูมิปัญญาในการตีผึ้งที่ไม่ทำให้ผึ้งตาย และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จะนิยมนำผึ้งเดือนห้า (พฤษภาคม) ราคาสูง และมีคุณค่าทางอาหาร แต่ปัจจุบันการตีผึ้ง น้อยลง เพราะป่าไม้มีน้อยลง อาหารและเกษตรอกไม่ตามธรรมชาติกลายเป็นแปลงสวนพืชเกษตรที่เจือปนด้วยสารเคมี ทำให้ผึ้งไม่สามารถเข้าไปหาอาหารได้ ดังนั้นการเสาะหาน้ำผึ้งด้วยวิธีเดิม จึงไม่สามารถมีรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีพ - ระยะเวลา เดือนกุมภาพันธ์ พฤษภาคม และกันยายน - สถานที่ เขตป่าที่ทำการอุทยานไทยประจัน

เป็นประเพณีที่สืบทอดต่อกันมาของชาวกระเหรี่ยง เป็นประเพณีที่เปิดโอกาสให้ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงที่ตกความรักกัน ไม่มี การแบ่งชนชั้นในเรื่องฐานะ เหมาะกับสังคมที่ดำรงชีวิตอยู่ในป่าเขาลึก เริ่มไม่ปฏิบัติตามประเพณีท้องถิ่น เนื่องจาก วัฒนธรรมตะวันตกได้เข้ามาในชุมชน - ระยะเวลาพฤษภาคม กันยายน ตุลาคม - สถานที่ บ้านหนองสาวพร้อมประเพณี จะเป็นการที่แม่ทอผ้าเป็นเสื้อแล้วมอบให้ลูกในงานเทศกาลหรือแยกครอบครัว สำหรับเสื้อผ้าของผู้ที่ต่ำกว่า 15 ปีจะต้อง สวมชุดยาสีขาว แต่เมื่ออายุเกิน 15 ปีหรือแต่งงานแล้วจะเปลี่ยนมาเป็นสวมใส่เสื้อสีน้ำเงิน สีดำ หรือที่เรียกว่า "เซ โม่ ซู" และผ้าถุงคนละทอน ส่วนผู้ชาย เสื้อสีแดง กางเกงสีดำ น้ำเงิน กรมเทา จะมีกลดลายนกน้อย ต่างกัน ปัจจุบันจะแต่งชุด ประจําผ้าในโอกาสพิเศษ - ระยะเวลามีนาคม เมษายน กรกฎาคม สิงหาคม - สถานที่ บ้านของแต่ละครอบครัว

ปฏิทินชุมชนด้านประเพณีชุมชนยางหัก หมู่ 3 ตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

กิจกรรม/เหตุการณ์	เดือน												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
3. ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับงาน รื่นเริงสนุกสนาน													
ประเพณีเล่นสะบ้า (นิยมปฏิบัติกันเฉพาะ เทศกาล)													
ประเพณีการเล่นของ ซากกะเหรี่ยง (ร้อง รำ) (นิยมเฉพาะเทศกาล)													
4. ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับ ดำรงชีพ													
ประเพณีแห่ข้าวหลาม (นิยมปฏิบัติกันเฉพาะ เทศกาล)													
ประเพณีตำข้าวเหนียว งาคั่ว (นิยมปฏิบัติกัน เฉพาะเทศกาล)													

หมายเหตุ

ประเพณีที่ขอเสนอจะบ่งชี้ถึง นิยามเล่นในเทศกาลประเพณีสงกรานต์ ประเพณีกินข้าวห่อ จะเล่นทยอยสะบ้ากันในกลุ่มหมู่
สาว เพื่อเกี่ยวพารากาสักกัน สำหรับผู้ชายที่แต่งงานแล้วจะเล่นเพื่อความบันเทิง - ระยะเวลามีนาคม เมษายน กันยายน -
สถานที่ วัดยางหัก หน้าบ้านผู้ใหญ่ หมู่ 3

ซากกะเหรี่ยงจะขอรับรองเพลง และท่อนรำ เครื่องดนตรีที่เรียกว่า กอยทำด้วยเขาควาย ใช้ไปเป็นอาถรรพ์สัญญาณ ส่วน
ซ้อง กลอง จะใช้ตีนำ ขบวนแห่ในงานแต่งงาน ผู้ชายจะรำรำ แต่ปัจจุบันนิยมเล่นในเทศกาล - ระยะเวลามีนาคม
เมษายน กันยายน - สถานที่ วัดยางหัก

สมัยก่อนจะทำอาชีพในการเก็บของป่า ถั่วลิสง และปลูกพืชไร่ ต้องมีการเดินทางเข้าไปป่าระยะไกล จะมีความยุ่งยากใน
การหาอุปกรณ์เพื่อการหุงต้ม จึงได้มีการนำเสบียงอาหารติดตัวไปเพียงสองอย่างคือ ข้าวเหนียวกับเกลือ เพื่อโปรยใน
กระบอกไม้ไผ่แล้วเผา เหมาะสำหรับการเดินทางไกล ส่วนกับข้าวทำในป่าที่อุดมสมบูรณ์ - ระยะเวลาธันวาคม - สถานที่
บ้านของแต่ละครอบครัว

ในช่วงของฤดูหนาวโดยเฉพาะปลูกข้าวบ้านส่วนใหญ่ก็จะร่วมมือร่วมใจกันทำงาน เมื่อมีคนมากก็ขึ้น มีความจำเป็นที่ต้องมีการ
ทำอาหาร ขนมสำหรับเลี้ยงแขก ชาวบ้านจึงได้มีการนำข้าวเหนียวซึ่งเป็นผลผลิต และงามาตำผสมกัน เพื่อทำเป็นขนม
สำหรับเลี้ยงแขก จนเกิดเป็นประเพณีตำข้าวเหนียวงาคั่ว
- ระยะเวลา เมษายน กันยายน
- สถานที่ ณ วัดยางหัก ศาลารมใจไทยภูเขา

สรุปผลการอภิปรายผล

จากการศึกษา พบว่า ประเพณีของชาวกะเหรี่ยงบ้านยางหัก จะมีเกือบตลอดทั้งปี ยกเว้นเดือนมกราคมกับเดือนพฤศจิกายน สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ประเพณีที่ยังคงปฏิบัติกันอยู่ทุกครอบครัว ส่วนใหญ่จะเป็นประเพณีที่เกี่ยวกับความเชื่อ และวิถีชุมชน ได้แก่ ประเพณีเวียนเจดีย์แห่ฉัตร ประเพณีก่อพระทรายเวียนเจดีย์ ประเพณีกินข้าวห่อ ประเพณีไหว้ศาลประจำหมู่บ้าน สอดคล้องกับ คณะนิสิตชั้นปีที่ 5 โพรแกรมวิชาสังคมศึกษา (2552) ที่ได้ทำการศึกษา เรื่องการศึกษาสำรวจชุมชนกะเหรี่ยง บ้านห้วยน้ำหนัก อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สถาบันสังคมของชุมชนนี้ประกอบด้วย ประเพณี คติความเชื่อ ค่านิยม และแบบแผนพฤติกรรม อันเป็นวิถีชีวิตที่ถ่ายทอดจากบรรพชนมาสู่สมาชิกของชุมชนในปัจจุบัน ปรากฏชัดในสถาบันศาสนา และสถาบันเศรษฐกิจ แต่ในสถาบันการเมืองการปกครองและสถาบันการศึกษา ประเพณีดั้งเดิมปรากฏอยู่น้อย แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้ชุมชนกะเหรี่ยงบ้านห้วยน้ำหนักมีวิถีชีวิตปรับเปลี่ยนไป แต่ความเข้มแข็งของสถาบันสังคมและวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยน้ำหนักยังคงปรากฏเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน

2. ประเพณีที่ยังคงปฏิบัติอยู่บางครอบครัว เป็นประเพณีที่เกี่ยวกับความเชื่อและวิถีชีวิต ได้แก่ ประเพณีตีผึ้ง และประเพณีเกี่ยวกับสถาบันครอบครัว เช่น ประเพณีทอผ้า ซึ่งสอดคล้องกับคณะนิสิตชั้นปีที่ 5 โพรแกรมวิชาสังคมศึกษา (2552) ที่ได้ทำการศึกษา เรื่องการศึกษาสำรวจชุมชนกะเหรี่ยง บ้านห้วยน้ำหนัก อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรีซึ่งผลการวิจัยพบว่า สถาบันสังคมของชุมชนนี้ประกอบด้วยประเพณี คติความเชื่อ ค่านิยม และแบบแผนพฤติกรรม อันเป็นวิถีชีวิตที่ถ่ายทอดจากบรรพชนมาสู่สมาชิกของชุมชนในปัจจุบัน ซึ่งปรากฏชัดในสถาบันครอบครัว

3. ประเพณีนิยมปฏิบัติกันเฉพาะเทศกาล เป็นประเพณีที่เกี่ยวกับงานรื่นเริงสนุกสนาน เช่น ประเพณีเล่นสะบ้า ประเพณีการละเล่น (ร้อง รำ ทำเพลง) ของชาวกะเหรี่ยง ซึ่งจะเน้นที่ความสนุกสนาน และประเพณีที่เกี่ยวกับการดำรงชีพ ได้แก่ ประเพณีเผาข้าวหลาม ประเพณีตำข้าวเหนียวงาดำ โดยจะเน้นสร้างความสามัคคีในชุมชนเป็นการถนอมอาหารให้สามารถเก็บไว้ได้เป็นเวลานาน เมื่อต้องออกไปทำไร่ทำนา ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก (2551) ได้ทำการศึกษารื่อง การศึกษาวิถีชีวิตไทดำ ตำบลวังอิทก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยด้านการศึกษาวถีชีวิต พบว่า วิถีชีวิตแบบผสมผสานระหว่างชาวไทดำกับชาวไทย ได้แก่ การสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย การแต่งกายจะแต่งชุดไทดำเฉพาะในงานวันสำคัญ ๆ การประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ รับจ้าง และค้าขาย ชาวไทดำส่วนใหญ่โดยเฉพาะกลุ่มวัยกลางคนถึงผู้สูงอายุ มีการสืบทอดประเพณีด้านพิธีกรรมที่สำคัญ ๆ ได้แก่ พิธีเส่นเรือน การแต่งงาน งานศพ และการขึ้นบ้านใหม่ ชาวไทดำเป็นคนรักสวยรักงาม แต่ชอบสนุก โดยเฉพาะการแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ได้แก่ รำแคน

4. ประเพณีที่กำลังสูญหายจากชุมชน จะเป็นประเพณีที่เกี่ยวกับความเชื่อและวิถีชีวิตที่เป็นประเพณีการปลูกข้าวไร่ (ปลูกข้าว 9 กอ) และประเพณีที่เกี่ยวกับสถาบันครอบครัวที่เป็นประเพณีย่องสาว เป็นประเพณีที่เปิดโอกาสให้หนุ่มสาวได้มีโอกาสทำความรู้จักกันและเลือกคู่ครองที่เหมาะสมกับตนเองโดยมีผู้ใหญ่ของทั้ง 2 ฝ่ายรับรู้ ซึ่งสอดคล้องกับเอนก รักเงิน (2553) ได้ทำการศึกษารื่องการสืบทอดและร่วมสร้างสำนึกทางวัฒนธรรมการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ของ อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยสรุปว่า เมื่อโครงสร้างความสัมพันธ์ของท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไป ทำให้คนของบ้าน คลองพลู ต้องมีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม โดยนำอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ วิถีชีวิต ภาษา และพิธีกรรม นำมาดัดแปลง และปรับเปลี่ยน เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทโครงสร้างความสัมพันธ์ของท้องถิ่นที่เปลี่ยนแปลงไป

เอกสารอ้างอิง

คณะนิสิตชั้นปีที่ 5 โพรแกรมวิชาสังคมศึกษา. 2552. การศึกษาสำรวจชุมชนกะเหรี่ยงบ้านห้วยน้ำหนัก

ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. ครูศาสตร. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก. 2551. การศึกษาวถีชีวิตไทดำ ตำบลวังอิทก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรมประจำปีงบประมาณ 2551.

อุทัยวรรณ กาญจนกมล. ม.ป.ป.. แผนที่เดินดิน. ค้นจาก www.slideshare.net. เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ.2557.

เอนก รักเงิน. 2553. การสืบทอดและร่วมสร้างสานักทางวัฒนธรรมการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ของ
อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรมประจำปี
งบประมาณ 2553.

ประเพณีเวียนเจดีย์แห่ฉัตร
ที่มา ศุภฤกษ์ สายแก้ว, 2557

ประเพณีก่อพระทรายเวียนเจดีย์
ที่มา ศุภฤกษ์ สายแก้ว, 2557

ประเพณีข้าวกินห่อ
ที่มา ศุภฤกษ์ สายแก้ว, 2557

ประเพณีไหว้ศาลประจำหมู่บ้าน
ที่มา ศุภฤกษ์ สายแก้ว, 2557

ประเพณีการปลูกข้าวไร่ (9 กอ)
ที่มา ศุภฤกษ์ สายแก้ว, 2557

ประเพณีตีผึ้ง
ที่มา ศุภฤกษ์ สายแก้ว, 2557

บ้านกะเหรี่ยงที่มีประเพณีย่องสาว
ที่มา ศุภฤกษ์ สายแก้ว, 2557

ประเพณีการทอผ้ากะเหรี่ยง
ที่มา ศุภฤกษ์ สายแก้ว, 2557

ประเพณีตำข้าวเหนียวงาดำ
ที่มา ศุภฤกษ์ สายแก้ว, 2557

อนาคตภาพที่เป็นไปได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงพุทธศักราช 2566 Anticipated Scenario of Muban Chom Bueng Rajabhat University for B.E. 2566

ศุภฤกษ์ สายแก้ว

สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบอนาคตภาพที่เป็นไปได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2566) และ 2) เพื่อประเมินการยอมรับองค์ประกอบอนาคตภาพที่เป็นไปได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2566) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบอนาคตภาพที่เป็นไปได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงในทศวรรษหน้า คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน และการประเมินการยอมรับองค์ประกอบอนาคตภาพที่เป็นไปได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงในทศวรรษหน้า ได้แก่ กลุ่มตัวแทนข้าราชการ พนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ พนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จำนวน 177 คน ในขั้นตอนการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบอนาคตภาพที่เป็นไปได้ ใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย จำนวน 3 รอบ ส่วนในขั้นตอนการประเมินการยอมรับองค์ประกอบอนาคตภาพที่เป็นไปได้ ใช้แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบอนาคตภาพที่เป็นไปได้ ได้แก่ การวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน พิสัยระหว่างควอไทล์ และความแตกต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐาน ขั้นตอนการประเมินการยอมรับองค์ประกอบอนาคตภาพที่เป็นไปได้ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบอนาคตภาพที่เป็นไปได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงในทศวรรษหน้า มีทั้งหมด 7 ด้าน 77 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน 26 องค์ประกอบ 2) ด้านการวิจัย 10 องค์ประกอบ 3) ด้านบริการวิชาการ 12 องค์ประกอบ 4) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม 8 องค์ประกอบ 5) ด้านโครงสร้างองค์กร 7 องค์ประกอบ 6) ด้านเทคโนโลยี 9 องค์ประกอบ และ 7) ด้านบุคลากร 5 องค์ประกอบ

2. การประเมินการยอมรับองค์ประกอบอนาคตภาพที่เป็นไปได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงในทศวรรษหน้า พบว่า กลุ่มตัวแทนข้าราชการพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการและพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มีการยอมรับองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : อนาคตภาพที่เป็นไปได้ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

Abstract

This research aimed at: 1) studying the anticipated scenario of Muban Chom Bueng Rajabhat University for the next decade (B.E. 2566), and 2) assessing the acceptance of the trends of the anticipated scenario of Muban Chom Bueng Rajabhat University for the next decade (B.E. 2566). The samples used for shaping the scenarios comprised 17 experts and additional 177 samples for assessing on the acceptance of each component of the scenario, which included representatives from civil servants, university employees (both academic staff and administrative staff). 3 rounds of Delphi Technique were employed as the tool in shaping the scenario. For data collection in forming each component, it was conducted by using a questionnaire with 5 point rating scale. The statistics used in the research were Median, Inter-quartile Range, and the difference of results between the Median and Mode. In terms of acceptance assessment, Mean and Standard Deviation were applied.

The results showed that:

1. There were 7 components and 77 elements of the scenario, namely, 1) the 26 elements of instruction, 2) 10 elements of research, 3) 12 elements of academic service, 4) 8 elements of culture, 5) 7 elements of organizational structure, 6) 9 elements of technology, and 7) 5 elements of personnel.
2. From the result of assessment on the shape of the scenario, it revealed that the group of civil servants, university employees accepted the scenario at the highest level.

Keywords : scenarios, Muban Chom Bueng Rajabhat University

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม ตลอดจนเทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ ทำให้องค์กรต้องมีการเปลี่ยนวิสัยทัศน์ หรือการวางแผนอนาคตจึงมีความสำคัญมากขึ้น เพราะวิสัยทัศน์คือภาพในอนาคตขององค์กรที่ผู้นำและสมาชิกทุกคนร่วมกันวางแผนหรือการจินตนาการขึ้นมา โดยมีพื้นฐานอยู่บนความเป็นจริงในสภาพปัจจุบัน การจะกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กรนั้น ทำให้มองเห็นทิศทางอนาคตขององค์กรที่ชัดเจน และนำข้อมูลเหล่านั้นมาวางแผนการจัดกระบวนการเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ได้ ซึ่งกระบวนการกำหนดวิสัยทัศน์สามารถทำได้หลายรูปแบบ ดังที่ วิโรจน์ สารรัตน์ (อ้างถึงใน ภัทรธิดา ผลงาม, 2552, หน้า 1) ได้กล่าวถึงการศึกษาเพื่อวิสัยทัศน์อนาคตว่า การศึกษาอนาคตจะช่วยกำหนดปัญหาที่เกิดขึ้นในอนาคตเพื่อการป้องกัน เนื่องจากการสำรวจความเป็นไปได้ของอนาคตอย่างเป็นระบบจะเป็นแนวทางในการเตือนภัยที่ดี เพื่อจะได้ให้เราเตรียมการในการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง ก่อนที่ปัญหาเหล่านั้นจะลุกลามไปเป็นปัญหาที่ใหญ่โต นอกจากนั้นยังจะช่วยกำหนดโอกาสที่จะเป็นไปได้ของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตได้อย่างแน่นอน (ภัทรธิดา ผลงาม, 2552, หน้า 2)

ดังนั้นการสร้างวิสัยทัศน์และทบทวนเป้าหมายของการจัดการศึกษาเป็นสิ่งยืนยันให้แน่ใจว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิผลในการพัฒนาประเทศให้เจริญเจริญก้าวหน้าเท่าทันกับนานาประเทศด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้เองจึงทำให้การวางแผนอนาคตและการกำหนดวิสัยทัศน์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง จากสถานการณ์และกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะกระแสการปฏิรูปอุดมศึกษาที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ จนส่งผลให้เกิดสังคมฐานความรู้ที่ความรู้ความสามารถของกำลังคนและภูมิปัญญาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของประเทศ ซึ่งจากกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลต่อนโยบายการพัฒนาประเทศ โดยที่รัฐบาลจะเป็นผู้กำหนดทิศทางการพัฒนาในด้านต่าง ๆ รวมทั้งระบบการศึกษาด้วย ปัจจุบันระบบมหาวิทยาลัยกำลังอยู่ระหว่างการปฏิรูปและปรับเปลี่ยนทิศทางไปสู่การออกนอกระบบและแข่งขันทางการตลาดมากขึ้น ซึ่งมีแนวโน้มและจุดเน้นในการส่งเสริมให้เป็นเลิศทางด้านวิชาการ การพัฒนาสังคมใช้การวิจัยสร้างฐานความรู้เพื่อดำเนินการสอนหรือการเผยแพร่วิชาการ การจัดการศึกษาต้องมีความสัมพันธ์กับโลกของงาน มีการวางแผนระยะยาวที่มีความสอดคล้องกับชุมชนมากขึ้น สร้างเครือข่ายและความร่วมมือ มุ่งเน้นความสามารถในตัวผู้เรียน การสร้างสรรค์และการคิดวิเคราะห์เพิ่มมากขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบของระบบการจัดการศึกษาของแต่ละองค์การ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2547, หน้า 12)

มหาวิทยาลัยเป็นหน่วยงานหนึ่งในสังคมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเพราะเป็นแหล่งที่รวมและผลิตกำลังคนที่มีความรู้ความสามารถในระดับสูงทุกสาขา ซึ่งกำลังคนเหล่านี้เองที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศหน้าที่โดยรวมของมหาวิทยาลัยก็คือ การสร้างความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการเพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ทางปัญญาและคุณภาพแก่บุคคลและสังคมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยมีมหาวิทยาลัยมุ่งเน้น 4 ภารกิจหลักคือ การจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และในกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบันโดยเฉพาะการเข้าสู่สังคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ส่งผลให้เกิดการแข่งขันทั้งทางด้านเศรษฐกิจการค้าอย่างรุนแรงต่อองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทำให้องค์กรเหล่านั้นต้องมีการปรับตัวและพัฒนาองค์การของตนให้มีสมรรถนะในการแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ(พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547, หน้า 1)

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า มหาวิทยาลัยต้องมีการเรียนรู้เพื่อปรับตัวและกลยุทธ์ในการพัฒนาสถาบันของตนเองให้ยังคงมีสถานะในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลง ทั้งสภาพการณ์

แข่งขันในด้านต่าง ๆ ถ้าหากมหาวิทยาลัยไม่สามารถปรับตัวหรือมีการกำหนดเป้าหมายและนโยบายที่ชัดเจนในอนาคต การพัฒนาสถาบันของตนเองก็จะไปในลักษณะที่ไร้ทิศทาง ไม่มีความต่อเนื่อง อีกทั้งยังอาจส่งผลกระทบต่อความคาดหวังในบทบาทของมหาวิทยาลัยของคนในสังคมไทยนั่นเอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงกับการประสบปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งเป็นตัวจุดประกายการพัฒนามหาวิทยาลัยไม่ให้เจริญเติบโตไปอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน เพราะการบริหารแบบเดิม ๆ อาจจะไม่เพียงพอต่อการได้เปรียบเชิงการแข่งขัน ดังนั้นทางมหาวิทยาลัยจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารให้เหมาะสมกับกระแสการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้เองผู้วิจัยจึงมีสนใจที่จะศึกษาอนาคตภาพที่เป็นไปได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงที่สามารถดำเนินการตามภารกิจของมหาวิทยาลัยที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างเหมาะสมและทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบอนาคตภาพที่เป็นไปได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2566)
2. ประเมินการยอมรับองค์ประกอบอนาคตภาพที่เป็นไปได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2566)

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีจุดประสงค์เพื่อเสนออนาคตภาพที่เป็นไปได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง (พ.ศ. 2566) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สำรวจและดำเนินการสรรหาผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

ผู้วิจัยกำหนดผู้ที่มีคุณสมบัติที่จะเสนอผู้เชี่ยวชาญในลำดับที่ 1 จำนวน 5 คน ไว้ดังนี้ เป็นผู้บริหารหรืออดีตผู้บริหารที่มีหรือเคยมีส่วนเกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยฯ มีประสบการณ์บริหารงานในตำแหน่งรองคณบดีขึ้นไปหรือหน่วยงานอื่นๆที่เทียบเท่าคณะ อย่างน้อย 1 วาระ หรือ 4 ปีเป็นผู้มีตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ระดับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไปหรือมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานภายในมหาวิทยาลัยไม่น้อยกว่า 15 ปี ขึ้นไปใช้แบบเสนอรายชื่อผู้เชี่ยวชาญเป็นเครื่องมือ ทำการแจกแจงความถี่ จากผู้ที่ถูกเสนอชื่อจากมากไปหาน้อย จำนวน 17 ท่าน ตามแนวคิดของแมคมิลแลน (อ้างถึงในภัทรจิรา ผลงาม, 2552, หน้า 98) ผู้วิจัยติดต่อประสานงานไปยังผู้ที่ถูกเสนอชื่อเพื่อขออนุญาตแต่งตั้งเป็นผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาอนาคตภาพที่เป็นไปได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง (พ.ศ. 2566) จากผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

กลุ่มเป้าหมายคือผู้เชี่ยวชาญในขั้นตอนที่ 1 จำนวน 17 ท่าน ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi forecasting) และเทคนิค Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR) เป็นเครื่องมือในการวิจัย ทำการวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน 3.5 ขึ้นไป พิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.5 ความแตกต่างระหว่างฐานนิยมกับมัธยฐานไม่เกิน 1.0 และนำข้อมูลที่ได้ไปเขียนอนาคตของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง พ.ศ. 2566

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบการยอมรับอนาคตภาพที่เป็นไปได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง (พ.ศ. 2566)

กลุ่มตัวอย่างคือข้าราชการ พนักงานมหาวิทยาลัยฝ่ายวิชาการ พนักงานมหาวิทยาลัยฝ่ายสนับสนุนของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ประจำปี 2557 จำนวน 177 คน ใช้แบบสอบถามแบบมาตราวัด 5 ระดับ เป็นเครื่องมือ ทำการวิเคราะห์ค่าความถี่ และค่าร้อยละสำหรับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ค่าพารามิเตอร์เพื่อหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับอนาคตภาพที่เป็นไปได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง (พ.ศ. 2566)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบอนาคตภาพที่เป็นไปได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2566) มีดังนี้

1. องค์ประกอบอนาคตภาพที่เป็นไปได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงในทศวรรษหน้า มีทั้งหมด 7 ด้าน 77 องค์ประกอบ ดังนี้

1) ด้านการจัดการเรียนการสอน 26 องค์ประกอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1.มหาวิทยาลัยต้องทำงานเชิงวิชาการร่วมกับองค์กรท้องถิ่นและผู้ใช้บัณฑิตถึงความต้องการของท้องถิ่นและนำไปใช้พัฒนาหลักสูตร 2.มหาวิทยาลัยควรมีการประเมินผลการผลิตบัณฑิตระหว่างการศึกษาและนำผลไปใช้ในการปรับปรุงการผลิตบัณฑิตอย่างจริงจัง 3. มหาวิทยาลัยต้องจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงโดยเพิ่มชั่วโมงหน่วยการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในหมวดวิชาทั่วไป 4. มหาวิทยาลัยต้องจัดการเรียนการสอนโดยร่วมมือกับผู้ใช้บัณฑิตเพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ใช้อยู่ โดยเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี 5.มหาวิทยาลัยต้องจัดการเรียนการสอนโดยเน้นเนื้อหาที่ทันสมัยพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกและกำหนดให้ต้องกลับมาพัฒนาทักษะทุก ๆ 3-5 ปี 6.มหาวิทยาลัยต้องวิจัยคุณลักษณะของบัณฑิตที่สังคมและผู้ใช้บัณฑิตต้องการและนำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตร 7.คุณลักษณะของบัณฑิตในอีก 10 ปีข้างหน้าควรมีความเป็นสากลในด้านภาษา การปรับตัว เทคโนโลยี และมีทักษะระหว่างบุคคล 8.ผู้บริหารและคณาจารย์ควรปรับแนวคิดให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและเปิดใจให้กว้างต่อการทำงานร่วมกับองค์กรภายนอก (ตลาดแรงงานที่ตนเองเกี่ยวข้อง) โดยเน้นการสร้างเครือข่าย 9.มหาวิทยาลัยจะต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์โดยตรงต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลาและควรจัดเวลาที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ 10.มหาวิทยาลัยต้องสร้างบัณฑิตให้สามารถพึ่งพาตนเองและผู้อื่นได้ 11. มหาวิทยาลัยควรศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศผลิตสาขาที่ขาดแคลนตามความต้องการของตลาดแรงงานโดยพยายามปิดสาขาที่ไม่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานหรือลดการผลิตลง 12.มหาวิทยาลัยควรพัฒนาปัจจัยนำเข้าและกระบวนการผลิตบัณฑิต เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดี โดยเฉพาะมาตรฐานการผลิตเพื่อให้เกิดการยอมรับทั้งภายนอกและภายในมหาวิทยาลัย 13.มหาวิทยาลัยต้องจัดการเรียนการสอนให้มุ่งสู่สากลและตอบสนองต่อการเปิดสู่ประชาคมอาเซียนโดยเฉพาะหลักสูตรที่เกี่ยวกับโลจิสติก 14.มหาวิทยาลัยต้องมีความกล้าที่จะเปิดสาขาใหม่ ๆ ที่เน้นการสร้างธุรกิจมากกว่าลูกจ้าง 15.มหาวิทยาลัยควรผลิตบัณฑิตให้เป็นนักปฏิบัติมีทักษะในการประกอบอาชีพ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข รู้จักคิดวิเคราะห์ 16. มหาวิทยาลัยควรกำหนดกลยุทธ์ในการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการผลิตบัณฑิตในระยะยาวให้เหมาะสมสะท้อนเอกลักษณ์ของชุมชนสอดคล้องกับปัจจัยทรัพยากร ลักษณะของสาขาหรือศาสตร์ของท้องถิ่น 17.มหาวิทยาลัยต้องควบคุมคุณภาพบัณฑิตทุกปีเพื่อปรับปรุงคุณภาพบัณฑิตให้สอดคล้องกับหลักสูตร การประเมินจะต้องรัดกุมและเข้มข้น โดยดูจากมาตรฐานของหลักสูตรนั้น ๆ 18.มหาวิทยาลัยควรเน้นการศึกษาที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมเน้นการศึกษาเทคโนโลยีเฉพาะด้าน และมีระเบียบวินัยตลอดจนมีจิตอาสา บัณฑิตมีความรู้ทันสมัยในสาขาที่เรียน 19.มหาวิทยาลัยควรจัดการศึกษาที่ส่งเสริมความทันสมัยส่งเสริมบุคลิกภาพ ให้เป็นคนกล้าคิดกล้าแสดงออกมีความรู้มุ่งสู่ตลาดแรงงานสากล 20.อาจารย์ควรประเมินที่ผลงานของนักศึกษามากกว่าผลการสอบ 21.มหาวิทยาลัยต้องพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและระยะเวลาตลอดจนวิธีการศึกษาเพื่อความหลากหลายในการผลิตครูที่ตรงตามความต้องการของหน่วยงาน 22. มหาวิทยาลัยควรเน้นหลักสูตรการสอนที่สัมพันธ์กับเศรษฐกิจท้องถิ่นมีการบูรณาการ เทคโนโลยีสมัยใหม่เช่นเทคโนโลยีเกษตรและอุตสาหกรรมการเกษตร และเป็นการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ตลาดอาเซียน 23.มหาวิทยาลัยควรพัฒนาหลักสูตรสาขาวิชาต่าง ๆ ให้มีมาตรฐานสูงขึ้น เน้นการสร้างเครือข่ายการศึกษากับประเทศในประชาคมอาเซียนและภูมิภาคอื่น 24.มหาวิทยาลัยควรปรับปรุงหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่นและของตลาดที่สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ 25.มหาวิทยาลัยควรศึกษาหลักสูตรของมหาวิทยาลัยอื่นแล้วนำมาปรับปรุงในหลักสูตรที่เปิดสอน เช่น วิชาโลจิสติก เศรษฐศาสตร์การเงิน – การธนาคาร 26.มหาวิทยาลัยควรเน้นหลักสูตรที่เกี่ยวกับครูเพราะเป็นความเชี่ยวชาญเดิมของมหาวิทยาลัย ส่วนสาขาอื่นให้ดูทิศทางการตลาด

2) ด้านการวิจัย 10 องค์ประกอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1.การวิจัยจะต้องเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นรอบ ๆ มหาวิทยาลัยโดยเน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย 2.มหาวิทยาลัยควรเน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยลงมือปฏิบัติจริงในชุมชนและเน้นพัฒนาและยั่งยืน โดยอาศัยชุมชนเป็นฐานข้อมูล 3.มหาวิทยาลัยควรเน้นการเผยแพร่งานวิจัยในช่องทางที่หลากหลายและทันสมัย 4.มหาวิทยาลัยจะต้องสะสมองค์ความรู้ของท้องถิ่นให้มากที่สุด

ด้วยการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างท้องถิ่นที่น่าอยู่ และมีความสุข 5. มหาวิทยาลัยควรเดินสู่เป้าหมายการพึ่งพาตนเองให้ได้มากที่สุดเช่นเดียวกับประชาชน โดยเน้นรายได้จากการบริการวิชาการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ 6. การวิจัยจะต้องเป็นการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ โดยเฉพาะองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาของท้องถิ่น 7. มหาวิทยาลัยควรจัดสรรแผนงบประมาณด้านการวิจัยให้มากขึ้นและต่อเนื่องโดยอาศัยงบประมาณจากภายนอกและภายในมหาวิทยาลัย 8. เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่มหาวิทยาลัยควรมีระบบกลไกที่ชัดเจนที่จะส่งเสริมการวิจัยได้อย่างแท้จริง เน้นความโปร่งใส ใ้ศาสตร์และความรู้ที่หลากหลาย 9. มหาวิทยาลัยต้องสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้จากงานวิจัยและงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน 10. การวิจัยจะต้องเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน นักการเมืองท้องถิ่นให้มีจิตสำนึก

3) ด้านบริการวิชาการ 12 องค์ประกอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1. มหาวิทยาลัยควรจัดการบริการวิชาการควบคู่กับการวิจัย 2. มหาวิทยาลัยควรมีการส่งเสริมให้อาจารย์และนักศึกษาลงไปปฏิบัติ การบริการวิชาการอย่างจริงจัง โดยการร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ 3. มหาวิทยาลัยควรบริการวิชาการผ่านทางสื่อต่าง ๆ เช่นวิทยุ โทรทัศน์ ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนที่แท้จริง 4. กลุ่มเป้าหมายของการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัย คือ ประชาชนในท้องถิ่น 5. มหาวิทยาลัยต้องจัดบริการวิชาการระดับชาติปีละ 2 ครั้ง และต่อเนื่องเพื่อให้ผู้ที่สนใจทั่วไปเข้ารับบริการ 6. มหาวิทยาลัยควรพัฒนารูปแบบและวิธีการบริการวิชาการให้มีความเข้มแข็ง จริงจังมีกระบวนการและขั้นตอนที่เป็นระบบ โดยความถูกต้องของข้อมูล 7. มหาวิทยาลัยกับองค์กรภาครัฐและกลุ่มผู้ใช้บัณฑิตจะต้องทำงานเป็นเครือข่าย โดยเน้นการพัฒนาแบบยั่งยืนทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม 8. มหาวิทยาลัยควรสะสมแหล่งเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ และเชื่อมโยงให้ประชาชนมาศึกษาดูงาน เช่นมหรรมบริการวิชาการในแต่ละปี โดยตั้งแหล่งเรียนรู้ต่างๆภายในมหาวิทยาลัย 9. มหาวิทยาลัยควรมีหน่วยงานกลางที่เข้มแข็งมาจัดระบบกลไกการบริการวิชาการเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าประสงค์และความเป็นรูปธรรม 10. ก่อนดำเนินการบริการวิชาการมหาวิทยาลัยควรมีการสำรวจปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย 11. มหาวิทยาลัยควรปรับเปลี่ยนวัตถุประสงค์การบริการวิชาการให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก และควรรหาเทคนิคใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการบริการวิชาการ 12. มหาวิทยาลัยต้องสามารถให้การอบรมถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีแก่สังคมได้ตามความต้องการ และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก มีบุคลากรที่พร้อมจะถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น

4) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม 8 องค์ประกอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1. มหาวิทยาลัย บุคลากรทุกฝ่าย นักศึกษาควรทำหน้าที่เป็นผู้นำด้านการศึกษา เผยแพร่ พัฒนา พื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นโดยการริเริ่ม และสร้างสรรค์กิจกรรมต่าง ๆ 2. มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมของอาเซียนหรือชนเผ่าต่าง ๆ ที่อยู่ติดกับอำเภอจอมบึง โดยเน้นการบูรณาการกับวัฒนธรรมท้องถิ่นแบบดั้งเดิม ควบคู่ไปกับวัฒนธรรมสมัยใหม่ 3. มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละปี 4. มหาวิทยาลัยควรมีแผนการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมระยะยาวและทางประมาณมาสนับสนุนตลอดจนส่งเสริมการเผยแพร่ในระดับประเทศและต่างประเทศ 5. มหาวิทยาลัยควรสร้างเครือข่ายระหว่างวัฒนธรรมสมัยใหม่กับสมัยเก่าและเชื่อมโยงให้คนส่วนใหญ่ในองค์กรสามารถเข้าถึงและยอมรับจนเกิดการปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมและสนับสนุนเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน 6. มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมการเรียนรู้และการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมสมัยใหม่ ไม่ให้นักศึกษา ประชาชน ตกเป็นทาสวัฒนธรรมขัดต่อวัฒนธรรมอันดีของสังคม 7. มหาวิทยาลัยควรทำการวิจัยแบบต่อยอดจาก งานวิจัยเดิม (ศิลปวัฒนธรรม) เพื่อเป็นการรักษารากฐานของชุมชน และเพื่อเกิดความภาคภูมิใจ โดยเน้นการลงชุมชนมากกว่าการจัดแสดงผลงานวิชาการ 8. มหาวิทยาลัยควรสร้างภาพลักษณ์ในด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมในเขตภูมิภาคตะวันตกจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนเองมาแต่ดั้งเดิม

5) ด้านโครงสร้างองค์กร 7 องค์ประกอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1. องค์กรมีลักษณะเหมือนเดิมแต่ควรใช้ส่วนต่าง ๆ ขององค์กรให้เต็มที่ เช่น คณะกรรมการประจำคณะ/สำนัก 2. เกณฑ์การเลือกตำแหน่งควรมีความสัมพันธ์กันตามหน้าที่ มีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน และให้อิสระกับหน่วยงานย่อยในการทำงาน 3. หน่วยงานระดับบังคับบัญชาควรส่งเสริมให้หน่วยงานย่อยได้พัฒนาตนเอง โดยเฉพาะในระดับสาขา ควรได้รับการพัฒนาทักษะด้านผู้บริหาร 4. มหาวิทยาลัยควรปรับหน่วยงานไม่ให้แบ่งแยกกันอย่างแท้จริงแต่ควรจะสามารถใช้บุคลากรด้านการสอนให้เลื่อนไหล 5. มหาวิทยาลัยไม่ควรมีบุคลากรมากเกินไปใช้คนแต่น้อย โดยใช้เทคโนโลยีเข้าช่วย และคัดสรรคนที่มีประสิทธิภาพมาทำงาน บุคลากรสามารถทำงานแทนกันได้ 6. ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานต่างๆควรเป็นระบบแนวราบเพื่อความรวดเร็ว ในการติดต่อควรกำหนดภาระหน้าที่ให้ชัดเจนไม่ซ้ำซ้อนกัน 7. องค์กรควรมีขนาดเล็ก กะทัดรัด ยุบหน่วยงานที่ไม่จำเป็น ใช้บุคลากรน้อยแต่มีคุณภาพ

6) ด้านเทคโนโลยี 9 องค์ประกอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1. มหาวิทยาลัยควรวิจัยเทคโนโลยีท้องถิ่นที่สำคัญ และพัฒนามีให้สูญหาย ควรส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่ใช้ได้จริงมากกว่าทดลอง 2. มหาวิทยาลัยควรพัฒนาบุคลากรให้ตามทันเทคโนโลยีสมัยใหม่และเกิดความเชี่ยวชาญ 3. มหาวิทยาลัยควรประยุกต์และบูรณาการเทคโนโลยีพื้นบ้านและเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการใช้งานมากที่สุด 4. มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนในด้านบุคลากรและงบประมาณในการจัดทำบทเรียนหรือรูปแบบของเทคโนโลยีพื้นบ้าน เพื่อเผยแพร่สำหรับการนำไปใช้ประโยชน์ต่อที่อื่น ๆ 5. มหาวิทยาลัยต้องส่งเสริมให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติใช้เครื่องมือ เครื่องใช้และสถานการณ์จริง จากที่ทำงานของผู้ใช้บัณฑิต 6. สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนควรเป็นสื่อของจริงที่อยู่ในท้องถิ่นโดยให้ ลงมือปฏิบัติจริง เพราะ ปกตินักศึกษาจะได้รับการพัฒนาแบบองค์รวม ทั้งด้านความรู้ ประสบการณ์การแก้ไขปัญหาการจัดการ 7. มหาวิทยาลัย ต้องจัดเทคโนโลยีด้านขั้นพื้นฐาน เช่น คอมพิวเตอร์ ระบบอินเทอร์เน็ตให้เพียงพอต่อจำนวนของนักศึกษา 8. มหาวิทยาลัย ควรพัฒนาสื่อที่จูงใจให้นักศึกษาสนใจเรียนแล้วเป็นสื่อที่เรียนรู้แบบสนุกสนานเพลิดเพลิน 9. มหาวิทยาลัยควรผลิตสื่อที่ทันสมัย มีความหลากหลายเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดองค์ความรู้ใหม่ในแต่ละสาขาวิชา

7) ด้านบุคลากร 5 องค์ประกอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1. มหาวิทยาลัยควรสร้างแรงจูงใจในการทำงานโดย การให้ความสำคัญแก่บุคคลและการเลื่อนตำแหน่งงาน 2. มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมบุคลากรให้ศึกษาต่อในสาขาที่จำเป็น โดยการลาศึกษาต่อ ส่งเข้ารับการอบรมอย่างเข้มข้น หรือให้ไปศึกษาดูงานภายใต้วัตถุประสงค์ที่ชัดเจน 3. มหาวิทยาลัย จะต้องพัฒนาความดีความชอบของอาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้องโดยพิจารณาจากคุณภาพมากกว่า ตำแหน่งหน้าที่หากทำดีก็ ควรมีการให้รางวัลเหมือนในระบบของเอกชน 4. มหาวิทยาลัยควรกำหนดทิศทางด้านบุคลากรให้ชัดเจนโดยเฉพาะ หน่วยงานที่มีผลการประเมินตนเองต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน สกอ. ควรมีมาตรการแก้ไข 5. มหาวิทยาลัยควรตีโจทย์ให้แตก ว่าปัญหาที่แท้จริงของมหาวิทยาลัยขึ้นอยู่กับ คน เงิน หรือระบบงาน

2. การประเมินการยอมรับองค์ประกอบอนาคตภาพที่เป็นไปได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงใน ทศวรรษหน้า พบว่า กลุ่มตัวแทนข้าราชการพนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการและพนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน มี การยอมรับองค์ประกอบ โดยภาพรวมมีการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ใน ระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้ ด้านบริการวิชาการด้านการบำรุงศิลปวัฒนธรรม ด้านบุคลากร ด้าน โครงสร้างองค์กร ด้านการวิจัยด้านเทคโนโลยี และด้านการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

1. แนวโน้มอนาคตภาพมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงในด้านการจัดการเรียนการสอนในทศวรรษหน้า มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องมีหลักสูตรที่เป็นนานาชาติ เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และมี หลักสูตรที่มุ่งเน้นด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่วนการจัดการเรียนการสอนเป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อรองรับ กับสังคมฐานความรู้และความเป็นสากล มีการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับองค์กรท้องถิ่น สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีการบูรณา การ เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ากับหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงภา มกรานุรักษ์ (2554, บทคัดย่อ) การ จัดการเรียนการสอน หลักสูตรต้องสามารถตอบสนองความต้องการตลาดแรงงานมีความหลากหลายทั้งในและนอกระบบ การสอนต้องยืดหยุ่นตามเทคโนโลยี ผู้เรียน สถานประกอบการ รวมไปถึงบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับงานวิจัย ของ ปาริชา มาริ เคน (2554, บทคัดย่อ) ว่าการจัดการเรียนการสอน ต้องผสมผสานสื่อการสอนสมัยใหม่ที่เหมาะสมอัน ประกอบด้วยสื่อที่เป็นไปตามมาตรฐานปกติและสื่อที่ถูกพัฒนาจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบทะเบียนออนไลน์ทั้ง ระบบ มีการพัฒนาและเพิ่มหลักสูตรและโปรแกรมการศึกษาวิชาการใหม่ ให้หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของ ท้องถิ่น ภูมิภาคและปรับเปลี่ยนบทบาทใหม่ของผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันทนา อมตาริกุล (2552, บทคัดย่อ) ว่าอนาคตภาพของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานในทศวรรษหน้าจะพัฒนาไปสู่ เป้าหมายตามมาตรฐานสากลและสู่ความเป็นเลิศในด้านการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาบุคลากรในองค์การ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุบรรณ เอี่ยมวิจารณ์ (2550, บทคัดย่อ) ที่ว่าด้านการจัดการเรียนการสอน จะมีจำนวน หลักสูตรที่เป็นนานาชาติและบัณฑิตศึกษาเพิ่มขึ้นมีหลักสูตรที่มุ่งเน้นด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่วนการจัดการ เรียนการสอนเป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อรองรับกับสังคมฐานความรู้

2. แนวโน้มอนาคตภาพมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง พ.ศ. 2566 ในด้านการวิจัยต้องยึดหลัก Area base เกี่ยวกับท้องถิ่นทุกด้าน ด้านสังคม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์เพื่อท้องถิ่น เป็นวิจัยเพื่อแก้ปัญหาท้องถิ่น สร้างความ

เข้มแข็งให้ท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองให้ได้มากที่สุด ตลอดจนมหาวิทยาลัยต้องสร้างระบบกลไกที่ชัดเจนที่จะส่งเสริมการวิจัยได้อย่างแท้จริง เน้นความโปร่งใส ใช้ศาสตร์และความรู้ที่หลากหลาย โดยเฉพาะโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปารีชา มารี เคน (2554, บทคัดย่อ) ที่ว่าด้านการวิจัย จะต้องมีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร การวิจัยเพื่อการพัฒนาสถาบัน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ระบบการบริหารและการให้บริการของมหาวิทยาลัย การวิจัยเพื่อการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน มุ่งการสร้างองค์ความรู้ใหม่ และแสวงหาแนวทางพัฒนาเทคโนโลยีในท้องถิ่นให้สอดคล้องกับปัญหาที่กำลังเกิดขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุบรรณ เอี่ยมวิจารณ์ (2550, บทคัดย่อ) ว่าด้านการวิจัยจะมีรูปแบบการวิจัยสถาบันในเชิงรุก เป็นรากฐานที่จะเกื้อหนุนภารกิจ ด้านอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัยมหาสารคามให้เจริญรุดหน้า ส่วนการวิจัยในระดับคณาจารย์ นิสิต คณะสำนักศูนย์และหน่วยงานจะดำเนินการภายใต้ระบบบริหารการวิจัยที่มีประสิทธิภาพ

3. แนวโน้มอนาคตภาพมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง พ.ศ. 2566 ในด้านบริการวิชาการต้องสร้างการบริการวิชาการให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนต้องทำในเชิงรุกให้มากขึ้น และต้องพัฒนาระบบและกลไกในการทำงานเชิงรุกควรมีการสำรวจความต้องการของท้องถิ่นแล้วจึงทำตามความต้องการของท้องถิ่น ผ่านสื่อต่างๆ ที่คนในชุมชนเข้าถึง เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และสื่อดิจิทัล กับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก และควรรหาเทคนิคใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการบริการวิชาการซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปารีชา มารี เคน (2554, บทคัดย่อ) ว่าด้านการบริการวิชาการ จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อรองรับนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของชาติ การพัฒนาศูนย์การศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา การพัฒนาหอสมุดและศูนย์วิทยบริการให้เป็นศูนย์บริการวิชาการ ทั้งทางตรงและผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ และเป็นศูนย์กลางการจัดการความรู้ของท้องถิ่น พร้อมทั้งการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยอื่นทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุบรรณ เอี่ยมวิจารณ์ (2550, บทคัดย่อ) ด้านการบริการวิชาการ จะมีการกำหนดทิศทางและการวางแผนการให้บริการวิชาการแก่สังคมอย่างเป็นระบบและมีการบูรณาการกันทั้งในระดับคณะวิชาและมหาวิทยาลัยและได้ชื่อว่าเป็นสถาบันทรัพย์สินทางปัญญา

4. ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมแนวโน้มอนาคตภาพมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง พ.ศ. 2566 ในด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม พบว่า มหาวิทยาลัยควรทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นสู่สากล ใช้วิธีการใหม่ ๆ ควรมีการบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นกับวัฒนธรรมสมัยใหม่ ต้องสร้างคุณค่าและมูลค่าในวัฒนธรรมให้เห็นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน และมีความต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนกร เชื้อจรรย์ (2554, บทคัดย่อ) ด้านการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นจะมีการจัดงบประมาณอุดหนุนเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนและโรงเรียนจัดศูนย์การเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตและประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปารีชา มารี เคน (2554, บทคัดย่อ) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จะต้องร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาครัฐอื่นทั้งในชุมชนและระดับชาติ เพื่อพัฒนาปรับปรุงวัฒนธรรม เพื่อให้เป็นที่รู้จักในเวทีระดับชาติและเวทีโลกมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุบรรณ เอี่ยมวิจารณ์ (2550, บทคัดย่อ) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จะมีนโยบายและแผนงานเชิงรุก มีการประยุกต์ภูมิปัญญาไทยให้มีการบูรณาการตามความเหมาะสม มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตผลงานวิจัยเพื่อการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมให้เป็นทรัพย์สินทางปัญญาเกิดมูลค่าเชิงพาณิชย์ได้

5. แนวโน้มอนาคตภาพมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง พ.ศ. 2566 ในด้านโครงสร้างองค์กร พบว่า องค์กรปรับเปลี่ยนโครงสร้างให้กะทัดรัด เล็ก และยืดหยุ่น แต่กำหนดบทบาทให้ชัดเจน ใช้ทรัพยากรเชิงบูรณาการ และเป็นโครงสร้างที่สามารถเข้าถึงได้ทุกคน ควรเป็นแนวราบ ควรเป็นโครงสร้างที่ไม่มีความแตกต่างระหว่างชั้น ควรจัดองค์กรให้มีการเรียนรู้ ร่วมคิดร่วมทำร่วมตัดสินใจจากการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปารีชา มารี เคน (2554, บทคัดย่อ) ด้านการบริหารจัดการองค์การการควรวรรวมมหาวิทยาลัยราชภัฏภาพสินธุ์กับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตกาฬสินธุ์ เป็นมหาวิทยาลัยภาพสินธุ์จะส่งผลให้การบริหารจัดการมหาวิทยาลัยภาพสินธุ์ในอนาคตจะทำงานในลักษณะเครือข่าย ซึ่งนำไปสู่การควรวรรวมด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรจิรา ผลงาม (2552, บทคัดย่อ) อนาคตภาพด้านโครงสร้างองค์กร ปรับเปลี่ยนโครงสร้างให้กะทัดรัด เล็ก และยืดหยุ่น แต่กำหนดบทบาทให้ชัดเจน ใช้ทรัพยากรเชิงบูรณาการ และเป็นโครงสร้างที่สามารถเข้าถึงได้ทุกคน ควรเป็นแนวราบ แบบวงกลม ใช้ความร่วมมือ ควรเป็นโครงสร้างที่ไม่มีความแตกต่างระหว่างชั้น ควรจัดองค์กรให้มีการเรียนรู้ ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมตัดสินใจจากการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุบรรณ เอี่ยมวิจารณ์ (2550, บทคัดย่อ) ด้าน

โครงสร้างองค์การ จะมีโครงสร้างองค์การภายใต้รูปแบบการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มีระบบการบริหารภายในที่มีความเป็นเลิศเอื้อต่อการให้มหาวิทยาลัยมหาสารคามเป็นมหาวิทยาลัยนวัตกรรมและการเรียนรู้

6. แนวโน้มอนาคตภาพมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง พ.ศ. 2566 ในด้านเทคโนโลยี พบว่า เทคโนโลยีพื้นบ้านและเทคโนโลยีสมัยใหม่ควรนำมาบูรณาการ โดยใช้หลักวิชาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปประยุกต์เข้าด้วยกันกับเทคโนโลยี ยกกระดับเทคโนโลยีพื้นบ้านให้เท่าสากล นำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าสู่การเรียนการสอน ส่งเสริมเทคโนโลยีพื้นบ้านเพื่อการพึ่งตนเองซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนกร เชื้อจำรูญ (2554, บทคัดย่อ) ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจะมีศูนย์เทคโนโลยีเพื่อการผลิต วิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในระดับสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุบรรณ เอี่ยมวิจารณ์ (2550, บทคัดย่อ) ด้านเทคโนโลยี จะมีความสอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีกับวิสัยทัศน์เป้าหมายและยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในลักษณะบูรณาการกันมีการสร้างและพัฒนาฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ที่เหมาะสมกับมหาวิทยาลัยขึ้นมาใช้งานเอง

7. ด้านบุคลากร แนวโน้มอนาคตภาพมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง พ.ศ. 2566 ในด้านบุคลากร ในทศวรรษหน้ามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงจะมีบุคลากรเป็นพนักงานสายสอนเพิ่มมากขึ้น แทนที่ข้าราชการที่เกษียณอายุราชการออกไป และจะมีพนักงานสายสนับสนุนเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็จขององค์กร โดยการสร้างบรรยากาศการทำงานที่มีความสุข ให้การทำงานในหน้าที่ มีความก้าวหน้า มีสวัสดิการที่ดี ให้ศึกษาต่อ ศึกษาดูงาน การฝึกอบรมทั้งในและต่างประเทศกระตุ้นให้เขียนผลงานต้องมีระบบการประเมินผลอย่างยุติธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันทนา อมตารียกุล (2552, บทคัดย่อ) อนาคตภาพของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานในทศวรรษหน้า จะพัฒนาไปสู่เป้าหมายตามมาตรฐานสากลและสู่ความเป็นเลิศในด้านการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาบุคลากรในองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุบรรณ เอี่ยมวิจารณ์ (2550, บทคัดย่อ) ด้านบุคลากร ผู้บริหารมหาวิทยาลัย คณาจารย์ นิสิตและบัณฑิต พนักงานสายสนับสนุน โดยผู้บริหารมหาวิทยาลัยจะมีภาพเป็นผู้บริหารแบบบูรณาการ คณาจารย์จะมีลักษณะเป็นผู้นำในการผลักดันงานวิชาการ สำหรับ นิสิตและบัณฑิตจะมีความสามารถที่จะบรรลุถึงศักยภาพของตัวเองอย่างมีคุณภาพ ส่วนพนักงานสายสนับสนุนจะเป็นบุคคลเรียนรู้เพื่อรองรับการเป็นมหาวิทยาลัยนวัตกรรมและการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- ดวงนภา มกรานุกัษ. 2554. อนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2554 – 2564). วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธนกร เชื้อจำรูญ. 2554. อนาคตภาพการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2554-2563). ปริญญาโทการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปาริชา มารี เคน. (2554). อนาคตภาพที่เป็นไปได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ในการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในทศวรรษหน้า. ปริญญาโทการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 121. ตอนพิเศษ 23 ก. ประกาศ ณ วันที่ 14 มิถุนายน 2547.
- ภัทรธิดา ผลงาม. 2552. อนาคตภาพของมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยในทศวรรษหน้า. เลย : สาขายุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- วันทนา อมตารียกุล. 2552. อนาคตภาพของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานในทศวรรษหน้า. ปริญญาโทการศึกษาศาสตรบัณฑิต ปริญญาโทการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2547. เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ 2546. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- สุบรรณ เอี่ยมวิจารณ์. 2550. อนาคตภาพที่เป็นไปได้ของมหาวิทยาลัยมหาสารคามในทศวรรษหน้า. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรี A Model of Karen Elderly Caring in Ratchaburi Province

ภคพิชา แก่นเพชร

สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันการดูแลและการดำรงชีวิตผู้สูงอายุ ปัจจัยที่มีผลต่อการดูแลผู้สูงอายุ และเสนอการพัฒนาแบบการดูแลผู้สูงอายุของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรี พื้นที่ในการศึกษามีสามชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนยางหัก ชุมชนบ้านบึง และชุมชนตะนาวศรี กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้รู้ เจ้าหน้าที่รัฐ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้ดูแลผู้สูงอายุ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 75 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสังเกตและแบบบันทึกการประชุมกลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

- 1) สภาพการณ์ปัจจุบันการดูแลผู้สูงอายุ มีลักษณะการดูแลแตกต่างกัน คือ ผู้สูงอายุที่ไม่ถูกทอดทิ้งได้รับการดูแลจากครอบครัวและญาติพี่น้อง ผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้งได้รับดูแลแบบพึ่งตนเองและพึ่งรัฐสวัสดิการ ส่วนการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุแตกต่างกันหลายด้าน เช่น สุขภาพกาย สุขภาพจิต เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม
- 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการดูแลผู้สูงอายุ ได้แก่ ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ครอบครัวของผู้สูงอายุ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน สถานบริการสุขภาพในท้องถิ่น และการปกครองของรัฐ
- 3) การพัฒนาแบบการดูแลผู้สูงอายุที่เหมาะสม คือ รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุโดยมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องที่เกิดจากทุนทางสังคมแบบพหุภาคี ซึ่งเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมที่เกิดจากปัจจัยภายในกับทุนทางสังคมที่เกิดจากปัจจัยภายนอก

คำสำคัญ : รูปแบบ การดูแลผู้สูงอายุ กะเหรี่ยง ราชบุรี

Abstract

The purposes of this research were to study the present condition of how the elderly lived and were taken care of, to study the factors affecting the elderly care, and to purpose the develop a model of Karen elderly caring in Ratchaburi province. The study were conducted in three communities, which are Yanghuk, Bannbueng and Tanawsi. The sample used in the research were 75 informants comprising knowledgeable people, government officers, the elderly and the elderly caretakers. They were selected by Purposive Sampling. The research instruments used were a questionnaire, an interview form, an observation form, and focus group interview form. A content analysis was performed to analyze the data.

The findings were as follows :

1. In the current state, the elderly were taken care of differently. Some were taken care of by their family and relatives. Those who were self-helped got the government welfare. Regarding the living condition, the elderly were also different in many aspects such as physical health, mental health, economic, society and environment.
2. Factor affecting elderly care were elderly personal characteristics, elderly people's families, culture and environment of the communities, local health service center, and government policy.

3. The development of suitable elderly caring model was constant participation arising from multilateral social capital, which is the interaction between social affected by the internal factors and social capital affected by external factors.

Keywords : Model, Elderly Caring, Karen, Ratchaburi

บทนำ

ในปัจจุบันนี้สัดส่วนประชากรสูงอายุ ได้มีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการสำรวจประชากรโลกขององค์การสหประชาชาติ (WHO) รายงานผู้สูงอายุในปัจจุบันมีอยู่ประมาณ 542 ล้านคนและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2558 ผู้สูงอายุทั้งโลกจะเพิ่มเป็น 582.58 ล้านคนในปี พ.ศ. 2568 จะเพิ่มเป็น 7851.4 ล้านคน (World Population Aging, 2007 : 1-3) ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้ตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ เพราะนอกจากจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นแล้วยังมีอายุยืนยาวมากกว่าเดิม สำหรับประเทศไทย จากการคาดการณ์โดยประมาณประชากรขององค์การสหประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้บ่งชี้ให้เห็นว่าจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ทำให้สังคมไทยเข้าสู่ภาวะประชากรผู้สูงอายุ จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางอายุของประเทศไทย ซึ่งเนื่องมาจากผลการลดภาวะเจริญพันธุ์ ประกอบกับการพัฒนาด้านการแพทย์และสาธารณสุข ทำให้ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น (สำนักส่งเสริมสวัสดิการและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ, 2550)

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและสังคม รวมถึงมุมมองต่อผู้สูงอายุว่าเป็นวัยที่พึงพิงจึงได้มีการศึกษาเกี่ยวกับสภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ การดูแลและสวัสดิการผู้สูงอายุ รวมถึงภาระที่ต้องให้การดูแลผู้สูงอายุในระดับครอบครัวและระดับชาติ ซึ่งพบว่า ปัญหาที่แท้จริงของผู้สูงอายุคือภาวะทุพพลภาพและการพึ่งพิง ทั้งนี้แนวโน้มภาวะทุพพลภาพของผู้สูงอายุมีจำนวนมากขึ้นตามการขยายตัวของประชากรผู้สูงอายุ ภาระดังกล่าวไม่เพียงแต่จะส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายของครอบครัวในการดูแลรักษาเท่านั้น แต่ยังมีผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติโดยรวม

จังหวัดราชบุรีก็มีแนวโน้มของประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกับจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทย ซึ่งจังหวัดราชบุรีตั้งอยู่ในภาคกลางด้านตะวันตกของประเทศ มีพื้นที่ส่วนหนึ่งติดกับชายแดนพม่า ส่วนใหญ่เป็นที่ตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงราชบุรี ซึ่งเป็นชาวไทยที่มีเชื้อสายกะเหรี่ยงอันมีประวัติอพยพย้ายถิ่นมาจากพม่าเข้ามาในจังหวัดราชบุรี ตั้งถิ่นฐานอยู่ใน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสวนผึ้ง อำเภอบางแพ อำเภอบ้านคา กะเหรี่ยงราชบุรี เป็นคนไทยที่ยังดำเนินชีวิตแบบวัฒนธรรมกะเหรี่ยง ซึ่งมีภูมิปัญญา ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตของตนเอง ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในถิ่นทุรกันดารห่างไกล ทำให้ผู้สูงอายุของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงเป็นผู้ที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงและใช้บริการจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน

ทั้งนี้จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุและรูปแบบการดูแลผู้สูงอายุ พบว่า รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุที่รัฐจัดให้แก่ผู้สูงอายุเป็นรูปแบบการตั้งรับมากกว่าเชิงรุก ไม่สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการดูแลผู้สูงอายุ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการหาแนวทางพัฒนารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุ โดยเฉพาะครอบครัว ผู้นำชุมชน เพื่อนบ้าน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อให้ได้องค์ความรู้และแนวทางในการพัฒนาการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทำให้ชุมชนเป็นชุมชนที่มีความมั่นคงสามารถใช้ศักยภาพที่มีอยู่มาพัฒนาชุมชนได้อย่างเต็มที่ และในที่สุดก็เป็นสังคมที่พัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันการดูแลและการดำรงชีวิตผู้สูงอายุของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลหรือมีอิทธิพลต่อการดูแลผู้สูงอายุของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรี
3. เพื่อนำเสนอการพัฒนารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรี

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย การสำรวจชุมชนโดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) การสังเกต (Observation) การสนทนากลุ่ม (Focus Group

Discussion) มีพื้นที่ศึกษาเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) 3 ชุมชน คือ ชุมชนยางหักในอำเภอปากท่อ ชุมชนบ้านบึงในอำเภอบ้านคา และชุมชนตะนาวศรีในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยมีวิธีการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันการดูแลและการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรี

1) ศึกษาข้อมูล ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมการดูแลผู้สูงอายุ วิธีการดูแลผู้สูงอายุ ข้อมูลประชากรผู้สูงอายุ ปัญหาผู้สูงอายุ นโยบายการดูแลผู้สูงอายุ และการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ

2) ผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนามทั้งสามชุมชน เก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของชุมชน ประวัติความเป็นมาของชุมชน รวมทั้งวัฒนธรรมการดูแลผู้สูงอายุ ปัญหาของผู้สูงอายุ และสภาพการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น การดำเนินชีวิตประจำวัน สุขภาพกาย สุขภาพจิต เศรษฐกิจ สังคมและสภาพแวดล้อม โดยใช้แบบสอบถามในการสำรวจชุมชน การสัมภาษณ์ และการสังเกตจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป

3) สรุปและวิเคราะห์ข้อมูล โดยพิจารณาจากเอกสาร การสำรวจ การสัมภาษณ์และการสังเกต แล้วจำแนกเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์การวิจัยและประเด็นคำถามที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาปัจจัยที่มีผลหรือมีอิทธิพลต่อการดูแลผู้สูงอายุของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรี โดยผู้วิจัยศึกษาข้อมูล ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลหรืออิทธิพลต่อการดูแลผู้สูงอายุ จากนั้นลงพื้นที่ภาคสนามทั้งสามชุมชนใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต การจัดเวทีชาวบ้าน จากกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป บันทึกข้อมูล สรุปและวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์และประเด็นคำถามที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรี โดยผู้วิจัยศึกษาข้อมูล ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และการดำเนินงานเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุด้านต่างๆ ในชุมชน จากนั้นลงพื้นที่ภาคสนามทั้งสามชุมชนใช้วิธีการประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ในการสนทนากลุ่ม จากกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป เพื่อระดมสมองหาแนวทางการพัฒนารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุ บันทึกข้อมูล สรุปและวิเคราะห์ข้อมูล จำแนกเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์และประเด็นคำถามที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและจัดหมวดหมู่ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจากการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม รวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์จัดหมวดหมู่ และนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนา

ผลการวิจัย

1. สภาพการณ์ปัจจุบันการดูแลและการดำรงชีวิตผู้สูงอายุของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรี พบว่าสภาพการดูแลผู้สูงอายุในปัจจุบันทั้งสามชุมชน แบ่งเป็นผู้สูงอายุที่ไม่ถูกทอดทิ้งได้รับการดูแลจากครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่มีฐานะร่ำรวยและปานกลาง ส่วนผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้งจะดูแลแบบพึ่งตนเองและรัฐสวัสดิการ ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน ส่วนด้านการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุทั้งสามฐานะส่วนใหญ่มีการดำเนินชีวิตประจำวันคล้ายกัน คือ ดูแลกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง ส่วนใหญ่ทำหน้าที่ดูแลช่วยเหลือครอบครัวได้ดี ด้านสุขภาพกาย ผู้สูงอายุทั้งสามฐานะส่วนใหญ่มีสุขภาพร่างกายคล้ายกัน กล่าวคือมีสุขภาพแข็งแรงสามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ ยกเว้นผู้สูงอายุที่ฐานะยากจนร่างกายพิการและภาวะการเจ็บป่วยเรื้อรัง ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคประจำตัวด้านสุขภาพจิต ผู้สูงอายุฐานะร่ำรวย และฐานะปานกลางมีความพึงพอใจในชีวิต ส่วนผู้สูงอายุฐานะยากจนไม่มีความภาคภูมิใจในชีวิต ด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุฐานะร่ำรวยมีรายได้ประจำมั่นคง มีการเตรียมเงินออมก่อนเข้าสู่วัยผู้สูงอายุทำให้มีฐานะความเป็นอยู่ดีมีเงินเก็บออมในปัจจุบันมาก ผู้สูงอายุฐานะปานกลางมีรายได้เพียงพอ ทำงานเลี้ยงตนเองได้มีรายได้จากบุตรหลาน มีการเตรียมเงินออมก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุไม่มาก ส่วนผู้สูงอายุฐานะยากจนรายได้ไม่เพียงพอ ดิ้นรนทำงาน (รับจ้าง) รายได้ไม่แน่นอน ด้านสังคม พบว่าผู้สูงอายุฐานะยากจนในชุมชนทั้งสาม สมาชิกในครอบครัวไม่ค่อยได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ความสัมพันธ์กับครอบครัวไม่ค่อยดี ไม่ได้รับการยอมรับทางสังคม ส่วนด้านสภาพแวดล้อม พบว่าสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุฐานะร่ำรวยลักษณะบ้านมั่นคงแข็งแรง รั้วรอบ ฐานะปานกลางลักษณะบ้านมั่นคงแข็งแรง ฐานะยากจนลักษณะบ้านทรุดโทรมไม่เหมาะสมและไม่ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ

2. ปัจจัยที่มีผลหรือมีอิทธิพลต่อการดูแลผู้สูงอายุของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรี พบว่า 1) ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ เช่น เพศ ในชุมชนทั้งสามชุมชน ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุหญิง มีสถานภาพหม้าย อยู่คนเดียวไม่มีผู้ดูแลมากกว่าผู้สูงอายุชาย ส่วนการเชื่อมตามอายุ บุคคลเมื่อมีอายุมากขึ้นหรือสูงวัยมากขึ้นจะมีความเสื่อมถอยของอวัยวะต่าง ๆ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะการเจ็บป่วยและทุพพลภาพ เช่น ข้อเข่าเสื่อม ไม่สามารถใช้งานได้ตามปกติ ทำงานได้ช้าลง ส่วนภาวะการเจ็บป่วย พบว่า โรคประจำตัวที่ผู้สูงอายุเป็นอยู่ ได้แก่ โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง อัมพาต ข้อเข่าเสื่อม ต้อกระจก ต้อหิน เป็นต้น ส่วนด้านค่านิยมของสังคม สำหรับผู้สูงอายุที่เป็นที่ยอมรับจากผู้คนในชุมชน ส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุที่เป็นผู้อาวุโสของหมู่บ้าน เช่น เป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมในประเพณีของชุมชน เป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้นำในการปฏิบัติกิจทางศาสนา การประกอบอาชีพ รวมทั้งเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าผู้อื่น เป็นต้น 2) ปัจจัยด้านครอบครัวผู้สูงอายุ เช่น โครงสร้างครอบครัว พบว่าขนาดของครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว ผู้สูงอายุบางส่วนต้องอยู่กันเองตามลำพังกับหลานและผู้สูงอายุบางคนต้องอยู่คนเดียวตามลำพัง ส่วนด้านสัมพันธภาพภายในครอบครัว จากลักษณะโครงสร้างของครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านค่านิยมและการดำเนินชีวิตของคนรุ่นหนุ่มสาวที่มีลักษณะของวัตถุนิยมและบริโภคนิยมมากขึ้น ส่งผลทำให้ความผูกพันภายในครอบครัวเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง 3) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน เช่น ปัจจัยด้านทุนทางสังคมในชุมชน ประกอบด้วย ความสัมพันธ์แบบเครือญาติของคนในชุมชน ประชาชนในชุมชนยึดมั่นในหลักศาสนา ขนบธรรมเนียมและประเพณีต่าง ๆ และความเป็นคนที่เชื่อสายกะเหรี่ยง จะทำให้คนในชุมชนมีความผูกพันกัน ดูแลช่วยเหลือกัน ซึ่งลักษณะความสัมพันธ์แบบนี้จะส่งผลต่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีอยู่ในชุมชน ส่วนปัจจัยด้านผู้นำและกลุ่มองค์กรในชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิก อบต. และกลุ่ม อสม. จัดได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญที่จะทำการดูแลผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาขึ้น 4) ปัจจัยด้านสถานบริการสุขภาพในท้องถิ่น แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 สถานบริการสุขภาพของรัฐ ศูนย์สุขภาพชุมชน การจัดบริการของศูนย์สุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับ จำนวนและคุณภาพของเจ้าหน้าที่ รวมทั้งแนวคิด หลักการ และวิธีการทำงานของเจ้าหน้าที่ และการพัฒนาคุณภาพบริการสุขภาพ ส่วนที่ 2 ระบบการแพทย์พื้นบ้าน วิธีการรักษาของแพทย์พื้นบ้านจะช่วยส่งเสริมและรักษาภาวะการเจ็บป่วยทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี 5) ปัจจัยด้านการปกครอง การดูแลผู้สูงอายุในชุมชนเป็นไปด้วยดีมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับ วิสัยทัศน์ นโยบายด้านผู้สูงอายุและคุณสมบัติของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ มีนโยบายและมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีต่องานด้านการดูแลผู้สูงอายุเป็นอย่างดี นอกจากนี้ ผู้รับผิดชอบงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความเข้าใจและมีแนวคิดในการทำงานเชิงรุกในชุมชน

3. การพัฒนารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรี พบว่า แนวทางการพัฒนารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุที่เหมาะสมทั้งสามชุมชน คือ รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว เป็นการเชื่อมโยงกันระหว่างการดูแลในครอบครัว สถาบัน และชุมชน เพื่อทดแทนความต้องการขั้นพื้นฐานที่จะช่วยให้บุคคลที่สูญเสียหรือเสื่อมความสามารถกระทำหน้าที่ทางสังคม มีคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ การดูแลต้องสามารถประสานกิจกรรมและบริการจากหลายฝ่ายเข้าด้วยกัน มีการบริหารการจัดบริการแก่ผู้ที่เจ็บป่วยเรื้อรังโดยเฉพาะผู้ที่เป็โรคความจำเสื่อม ซึ่งต้องการบริการหลากหลายประเภทโดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ได้รับการด้านสุขภาพอย่างเหมาะสม ขณะเดียวกันการออกแบบที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมและการจัดการรายได้สำหรับซื้ออุปกรณ์และเครื่องช่วยเหลือต่างๆ ซึ่งเป็นบริการด้านสังคมก็มีความสำคัญต่อผู้รับบริการและเป็นเครื่องมือที่จะช่วยลดภาระของการดูแลระยะยาวลง นอกจากนี้ การดูแลผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างต่อเนื่องหรือระยะยาวต้องเป็นการดูแลที่เกิดจากทุนทางสังคมแบบพหุภาคี ซึ่งเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมที่เกิดจากปัจจัยภายในกับทุนทางสังคมที่เกิดจากปัจจัยภายนอก

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการณ์ปัจจุบันการดูแลและการดำรงชีวิตผู้สูงอายุของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรี พบว่าสภาพการดูแลผู้สูงอายุในปัจจุบันทั้งสามชุมชน แบ่งเป็นผู้สูงอายุที่ไม่ถูกทอดทิ้งได้รับการดูแลจากครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่มีฐานะร่ำรวยและปานกลาง จะอาศัยอยู่กับลูกหลาน ญาติพี่น้อง มีบ้านพักอาศัยเป็นของตนเอง ส่วนผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้งจะดูแลแบบพึ่งตนเองและรัฐสวัสดิการ ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน อาศัยอยู่ตามลำพัง

เนื่องจากลูกหลานต้องไปทำงานทำนอกชุมชน ส่วนสภาพการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า 1) ด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน ผู้สูงอายุทั้งสามฐานะส่วนใหญ่มีการดำเนินชีวิตประจำวันคล้ายกัน คือ ดูแลกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ทำหน้าที่ดูแลช่วยเหลือครอบครัวได้ดี 2) สุขภาพกาย ผู้สูงอายุทั้งสามฐานะส่วนใหญ่มีสุขภาพร่างกายคล้ายกันกล่าวคือมีสุขภาพแข็งแรงสามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติยกเว้นผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนร่างกายพิการและภาวะการเจ็บป่วยเรื้อรัง ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง อัมพาต ข้อเข่าเสื่อม ต้อกระจก ต้อหิน เป็นต้น สอดคล้องกับผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2550 : 17) พบว่าโรคที่พบบ่อยในผู้สูงอายุมี 6 โรค ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูงร้อยละ 31.7 เบาหวานร้อยละ 13.3 หัวใจร้อยละ 7.0 อัมพาตอัมพฤกษ์ร้อยละ 2.5 หลอดเลือดในสมองตีบร้อยละ 1.6 และมะเร็งร้อยละ 0.5 ตามลำดับ นอกจากนี้พบว่ายังมีแนวโน้มผู้สูงอายุมีหลายโรครุมเร้าเพิ่มมากขึ้น เพราะไม่มีการตรวจสุขภาพประจำปี รอรับบริการจากภาครัฐ และไม่คอยออกกำลังกาย สอดคล้องกับรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทยปี 2548 พบว่าผู้สูงอายุเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังสูงถึงร้อยละ 50 ของผู้สูงอายุทั้งหมด เนื่องมาจากพฤติกรรมและวิถีการดำเนินชีวิตไม่เหมาะสมปล่อยปละละเลยในการดูแลสุขภาพ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2550 : 19) เช่นเดียวกับผลสำรวจภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ (2549 : 17) พบว่าสัดส่วนของผู้สูงอายุมีปัญหาโรคเรื้อรังเพิ่มขึ้น นอกจากนี้พบว่าผู้สูงอายุร้อยละ 58 ไม่ค่อยออกกำลังกาย และร้อยละ 52 ไม่เคยตรวจสุขภาพ 3) สุขภาพจิต สูงอายุฐานะร่ำรวย มีความพึงพอใจในชีวิต ภาคภูมิใจในการสร้างฐานะ ผู้สูงอายุฐานะปานกลางมีความพึงพอใจในชีวิตระดับปานกลางที่ รู้สึกว่าตนเองยังมีค่าต่อครอบครัวและชุมชน ส่วนผู้สูงอายุฐานะยากจนไม่มีความภาคภูมิใจในชีวิต รู้สึกเบื่อหน่ายชีวิตกับการประกอบอาชีพ มองตัวเองว่าไม่มีค่า สอดคล้องกับจากการศึกษาของ โสภณแสงอ่อน และคณะ (2550 : 63) พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักมองตนเองในด้านลบ รู้สึกว่าตนเองไร้คุณค่า มีชีวิตเหมือนอยู่ไปวันๆ ไม่มีประโยชน์ ส่งผลให้เกิดความท้อแท้ สิ้นหวัง ว้าเหว่ ส่งผลให้เกิดภาวะซึมเศร้า ดังนั้นผู้ดูแลควรหากิจกรรมที่เหมาะสมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมช่วยคลายเหงาได้ 4) เศรษฐกิจ ผู้สูงอายุทั้งสามฐานะมีลักษณะที่คล้ายกันกล่าวคือยังคงทำงานหาเลี้ยงตนเอง มีความแตกต่างกันเกี่ยวกับรายได้ ผู้สูงอายุฐานะร่ำรวยมีรายได้ประจำมั่นคง มีการเตรียมเงินออมก่อนเข้าสู่ผู้สูงอายุทำให้มีฐานะความเป็นอยู่ดีมีเงินเก็บออมในปัจจุบันมาก ผู้สูงอายุฐานะปานกลางมีรายได้เพียงพอทำงานเลี้ยงตนเองได้มีรายได้จากบุตรหลาน มีการเตรียมเงินออมก่อนเข้าสู่ผู้สูงอายุไม่มาก ส่วนผู้สูงอายุฐานะยากจนรายได้ไม่เพียงพอ ดิ้นรนทำงาน (รับจ้าง) รายได้ไม่แน่นอน บางคนไม่ได้ทำอะไรเพราะไม่มีที่ทำงานอยู่อย่างอนาถา มีรายได้จากเบี้ยยังชีพ บุตรหลานและเพื่อนบ้านให้ความช่วยเหลือเท่าที่ช่วยได้ ไม่พอกิน อดอยากและทำงานหนัก บุตรหลานไม่สนใจดูแลเพราะอยู่ในสภาพที่คล้ายคลึงกัน ทำให้ประสบกับภาวะหนี้สินในระบบนอกระบบ สอดคล้องกับผลการศึกษาคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (2549 : 60) พบว่าคนไทยมีนิสัยการเก็บออมอยู่ในระดับต่ำและมีแนวโน้มการออมลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในช่วงที่ผ่านมาไม่จูงใจให้เกิดการออมเท่าที่ควร ผู้วิจัยเห็นว่าถ้าไม่ส่งเสริมให้มีการออมเพิ่มขึ้นตั้งแต่อยู่ในวัยทำงานอาจส่งผลกระทบต่อสร้างความเสี่ยงต้องเผชิญกับความแร้นแค้นทางเศรษฐกิจในบั้นปลายชีวิตได้ 5) สังคม พบว่าผู้สูงอายุฐานะยากจนในชุมชนทั้งสามสมาชิกในครอบครัวไม่ค่อยได้ทำกิจกรรมร่วมกันเพราะต้องทำมาหากินส่งผลให้ไม่เข้าใจกันเกิดความห่างเหินในครอบครัว ความสัมพันธ์กับครอบครัวไม่ค่อยดี มีเรื่องบาดหมางทะเลาะกันบ้าง 6) สภาพแวดล้อม พบว่าสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุฐานะร่ำรวยลักษณะบ้านมั่นคงแข็งแรง รั้วรอบ ฐานะปานกลางลักษณะบ้านมั่นคงแข็งแรง ฐานะยากจนลักษณะบ้านทรุดโทรมไม่เหมาะสมไม่ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (2550 : 4) ชี้ชัดว่าสภาพที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุแทบไม่คอยได้รับความสนใจจากลูกหลานญาติพี่น้อง บุตรหลานน้อยคนที่ปรับเปลี่ยนสภาพบ้านเรือนให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุทั้งที่ผู้สูงอายุหลายคนมีปัญหาทางกายภาพกับที่อยู่อาศัย ปัญหาที่พบบ่อย คือ หกล้ม ไม่ว่าจะหกล้มในห้องน้ำหรือทางเดินตามจุดต่างๆ

2. ปัจจัยที่มีผลหรือมีอิทธิพลต่อการดูแลผู้สูงอายุของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรี พบว่า 1) ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ เช่น เพศ ในชุมชนทั้งสามชุมชน ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุหญิง มีสถานภาพหม้าย อยู่คนเดียวไม่มีผู้ดูแลมากกว่าผู้สูงอายุชาย ส่วนการเสื่อมตามอายุ บุคคลเมื่อมีอายุมากขึ้นหรือสูงวัยมากขึ้นจะมีความเสื่อมถอยของอวัยวะต่าง ๆ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะการเจ็บป่วยและทุพพลภาพ เช่น ข้อเข่าเสื่อม ไม่สามารถใช้งานได้ตามปกติ ทำงานได้ช้าลง ส่วนภาวะการเจ็บป่วย มีผู้สูงอายุที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ช่วยเหลือตัวเองได้บางเรื่อง และช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ต้องพึ่งพาผู้อื่น พบว่า ทุกคนมีโรคประจำตัว โรคประจำตัวที่ผู้สูงอายุเป็นอยู่ ได้แก่ โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง อัมพาต ข้อเข่าเสื่อม ต้อกระจก ต้อหิน เป็นต้น สอดคล้องกับผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2550 : 17) พบว่าโรคที่พบบ่อยในผู้สูงอายุมี 6 โรค ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูงร้อยละ 31.7

เบาหวานร้อยละ 13.3 หัวใจร้อยละ 7.0 อัมพาตอัมพฤกษ์ร้อยละ 2.5 หลอดเลือดในสมองตีบร้อยละ 1.6 และมะเร็งร้อยละ 0.5 ตามลำดับ ส่วนด้านค่านิยมของสังคม สำหรับผู้สูงอายุที่เป็นที่ยอมรับจากผู้คนในชุมชน ส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุที่เป็นผู้อาวุโสของหมู่บ้าน เช่น เป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมในประเพณีของชุมชน เป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักคุณธรรมจริยธรรม เป็นผู้นำในการปฏิบัติกิจทางศาสนา การประกอบอาชีพ รวมทั้งเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าผู้อื่น เป็นต้น 2) ปัจจัยด้านครอบครัวผู้สูงอายุ เช่น โครงสร้างครอบครัว พบว่าขนาดของครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว ผู้สูงอายุบางส่วนต้องอยู่กันเองตามลำพังกับหลาน และผู้สูงอายุบางคนต้องอยู่คนเดียวตามลำพัง ส่วนด้านสัมพันธภาพภายในครอบครัว จากลักษณะโครงสร้างของครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านค่านิยมและการดำเนินชีวิตของคนรุ่นหนุ่มสาวที่มีลักษณะของวัตถุนิยมและบริโภคนิยมมากขึ้น ส่งผลทำให้ความผูกพันภายในครอบครัวเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง 3) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน เช่น ปัจจัยด้านทุนทางสังคมในชุมชน ประกอบด้วย ความสัมพันธ์แบบเครือญาติของคนในชุมชน อีกทั้งประชาชนในชุมชนยึดมั่นในหลักศาสนา และความเป็นคนที่มีเชื้อสายกะเหรี่ยง ซึ่งมีอัตลักษณ์เหมือนกันของคนในชุมชน มีความภาคภูมิใจในความเป็นคนกะเหรี่ยง ทำให้ผู้สูงอายุได้รับความช่วยเหลือ ส่งผลดีกับการดูแลผู้สูงอายุ ส่วนปัจจัยด้านผู้นำและกลุ่มองค์กรในชุมชน เช่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิก อบต. และกลุ่ม อสม. จัดได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญที่จะทำการดูแลผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาขึ้น เป็นผู้นำที่มีบทบาทที่จะทำให้ชุมชนเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ในเรื่องของการให้การดูแลผู้สูงอายุและมีความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วรวิมล โรมรัตน์พันธ์ (2548 : 23, 28) พบว่าทุนเดิมในชุมชน เช่น ความมั่นใจ เห็นอกเห็นใจ ความเอื้ออาทร การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทุนที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ เช่น ภูมิปัญญา ประเพณี ความเชื่อ และทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน รวมถึงสิ่งที่เป็นศักยภาพในการพัฒนาชุมชน เช่น ผู้นำ กลุ่มองค์กร เครือข่าย ล้วนส่งผลให้ทุนทางสังคมออกเญยกก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างกันเพื่อสร้างความสงบสุข และสมานฉันท์ อีกทั้งเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อประโยชน์ต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ 4) ปัจจัยด้านสถานบริการสุขภาพในท้องถิ่น แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 สถานบริการสุขภาพของรัฐ ศูนย์สุขภาพชุมชนและ ส่วนที่ 2 ระบบการแพทย์พื้นบ้าน ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีความสำคัญต่อการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เบลญมาศ นาควิจิตร (2551 : 85) พบว่า การสนับสนุนด้านการดูแลสุขภาพตนเองจากครอบครัวและการสนับสนุนด้านการดูแลสุขภาพตนเองจากบุคลากรทางการแพทย์ มีแนวโน้มที่จะมีปฏิบัติพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจาก การสนับสนุนทางสังคมสามารถดำรงไว้ซึ่งสุขภาพที่ดี โดยช่วยลดภาวะความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิต ส่งเสริมภาวะสุขภาพ โดยช่วยให้มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดูแลสุขภาพตนเอง และป้องกันความเจ็บป่วย โดยช่วยให้มีวิจรรย์ญาณหรือเลือกใช้กลยุทธ์ในการดูแลสุขภาพตนเองได้ 5) ปัจจัยด้านการปกครอง การกระจายอำนาจการบริหารให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลกระทบต่อผู้สูงอายุในชุมชน เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีบทบาท ภาระหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญในเรื่องของการจ่ายเงินสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนและการพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้เอื้อต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ และการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนเป็นไปด้วยดีมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับปัจจัยดังนี้ วิสัยทัศน์ นโยบายด้านผู้สูงอายุและคุณสมบัติของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ มีนโยบายและมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีต่องานด้านการดูแลผู้สูงอายุเป็นอย่างดี นอกจากนี้ ผู้รับผิดชอบงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความเข้าใจและมีแนวคิดในการทำงานเชิงรุกในชุมชน

3. การพัฒนารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรี พบว่า การพัฒนารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุที่เหมาะสมทั้งสามชุมชน คือ รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว เป็นการเชื่อมโยงกันระหว่างการดูแลในครอบครัว สถาบัน (วัด บ้าน โรงเรียน) และชุมชน เพื่อทดแทนความต้องการขั้นพื้นฐานที่จะช่วยให้บุคคลที่สูญเสียหรือเสื่อมความสามารถกระทำหน้าที่ทางสังคม มีคุณภาพชีวิตที่ดีที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ การดูแลต้องสามารถประสานกิจกรรมและบริการจากหลายฝ่ายเข้าด้วยกัน นอกจากนี้ การดูแลผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างต่อเนื่องหรือระยะยาว ต้องเป็นการดูแลที่เกิดจากทุนทางสังคมแบบพหุภาคี ซึ่งเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมที่เกิดจากปัจจัยภายในกับทุนทางสังคมที่เกิดจากปัจจัยภายนอก โดยมีแนวทางดังนี้ 1) สร้างระบบการเชื่อมประสานบริการที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านทรัพยากร การประสานการปฏิบัติงาน และการสนับสนุนการดูแลจากครอบครัวและชุมชน ระหว่างองค์กรหรือสถาบันหลัก และหน่วยงานในชุมชน รวมไปถึงอาสาสมัคร 2) การจัดระบบบริการดูแลระยะกลาง (Intermediate Care) และทำงานร่วมกัน 3) การแลกเปลี่ยนข้อมูล

ระหว่างกัน 4) การสร้างแบบแผนการดูแลเฉพาะราย รวมถึงการสร้างความมั่นใจแก่ญาติและผู้ดูแลว่าผู้สูงอายุจะได้รับบริการอย่างทันท่วงที 5) การสร้างเครือข่ายการดำเนินงาน 6) การประเมินสภาวะแวดล้อมในชุมชน 7) การจัดบริการการบำบัดฟื้นฟูที่บ้าน เป็นการจัดการเชิงรุกเพื่ออำนวยความสะดวกเข้าถึงบริการสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย มีดังนี้ 1) กำหนดมาตรการเกี่ยวกับการส่งเสริมศักยภาพของครอบครัวเพื่อให้สามารถดูแลผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การสร้างงานสร้างอาชีพที่ครอบครัวหรือสมาชิกครอบครัวสามารถทำในครอบครัวและมีเวลาในการดูแลผู้สูงอายุได้ 2) รมรณรงค์ส่งเสริมให้องค์กรท้องถิ่นและองค์กรชุมชนตระหนักในปัญหาเกี่ยวกับผู้สูงอายุทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้เกิดการตื่นตัวหรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการช่วยเหลือในปัจจุบัน และการป้องกัน การเกิดปัญหาในอนาคต 3) รมรณรงค์ส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดั่งาม ในด้านความกตัญญูทวดเวทิต่อบุพพการีและผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้สื่อต่าง ๆ ยกย่องเผยแพร่ความดีของผู้ดูแลผู้สูงอายุ 4) การหามาตรการช่วยเหลือครอบครัวที่ดูแลผู้สูงอายุที่ไม่อยู่ในเงื่อนไขผู้มีรายได้ประจำ หรือเป็นข้าราชการที่ได้รับการลดหย่อนการเสียภาษี 5) ผลักดันให้กองทุนชุมชนและองค์กรในระดับท้องถิ่น จัดสรรงบประมาณเพื่อการช่วยเหลือผู้สูงอายุในชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

1.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ มีดังนี้ 1) การจัดให้มีบุคลากรสาธารณสุขที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้สูงอายุไปเยี่ยมเยียนให้คำแนะนำ แก่ครอบครัว เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และมีการดูแลที่ถูกต้อง เหมาะสมและภาวะความยากลำบากทั้งในกลุ่มผู้ดูแลและผู้สูงอายุ 2) การอบรมให้ความรู้แก่อาสาสมัครในชุมชนเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ ด้านสุขภาพและเป็นพี่เลี้ยงช่วยเหลือแบ่งเบาภาระของผู้ดูแลในครอบครัวได้บ้าง 3) พัฒนาระบบอาสาสมัครในชุมชนให้อาสาสมัครที่มีอยู่แล้วในชุมชนมีความรู้ด้านภาวะการเป็นผู้สูงอายุ ภาวะสุขภาพ และการช่วยเหลือดูแลที่เหมาะสม โดยให้อาสาสมัครได้รับการตอบแทนในรูปแบบที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและสภาพของท้องถิ่น 4) พัฒนาระบบเครือข่ายช่วยเหลือด้านสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนให้มีการดำเนินงานได้ นับตั้งแต่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุอาสาสมัครพัฒนาสังคม สถานีอนามัย โรงพยาบาล ที่จะสามารถสนับสนุนซึ่งกันและกันได้อย่างเป็นเอกภาพ 5) การให้การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ สำหรับผู้สูงอายุ ที่ถ่ายโอนงานไปสู่ อบต.แล้วควรติดตามให้ อบต. สามารถดำเนินการได้สอดคล้องกับแนวคิดและหลักการของการจัดสวัสดิการสังคมและมีการอบรมให้ความรู้จัดทำคู่มือให้ อบต. มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักในความสำคัญของการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ และมีแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาของผู้สูงอายุ 6) ส่งเสริมการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุในรูปแบบที่หลากหลาย และประสานเป็นเครือข่ายกันชุมชนและท้องถิ่น โดยประการแรกต้องส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มและจัดกลุ่มให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตปกติของผู้สูงอายุ เช่น กลุ่มเพื่อน กลุ่มในหมู่บ้าน หรือเพาะชุมชนแต่ให้มีการประสานระหว่างกลุ่มโดยผู้นำหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจความเป็นเอกภาพภายในชุมชนและเกิดการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการพัฒนาแบบการดูแลผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน เพื่อหาแนวทางให้เกิดการรวมกลุ่มผู้สูงอายุช่วยเหลือกันเองในชุมชน

2.2 ควรมีการศึกษาการพัฒนาแบบการดูแลผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์อื่นในจังหวัดราชบุรี เช่น ไทยทรงดำ ไทยยวน และมอญ เพื่อหาแนวทางบูรณาการสำหรับขยายผลในชุมชนอื่นต่อไป

2.3 ควรมีการศึกษาการพัฒนาแบบการดูแลผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์อื่นในจังหวัดอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบและหาแนวทางการพัฒนาแบบการดูแลผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพและเป็นแบบอย่างในการนำไปปฏิบัติตามบริบทพื้นที่ของชุมชนในจังหวัดอื่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ. “บ้านสำหรับผู้สูงอายุ,” วารสารกบข. 10 (8) : 2-8 ; สิงหาคม, 2550.

- เบญจมาศ นาควิจิตร. 2551. ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองและความสุขของผู้สูงอายุของโรงพยาบาลสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรวิฑูมิ โรมรัตน์พันธ์. 2548. ทูทางสังคม. กรุงเทพฯ : เตือนตุลา.
- สำนักงานคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ. 2553. แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 – 2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552. กรุงเทพฯ : เทพเพ็ญวานิชย์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2550. สสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติที่มีต่อผู้สูงอายุ พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ : สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ. (2550). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย 2550. กรุงเทพฯ : ทีคิวพี
- โสภิตน แสงอ่อน และคณะ. “ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะสุขภาพ สัมพันธภาพในครอบครัว ความว่าเหว่และภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุ,” ใน Rama Nurs J. 13(1) : 56-59 ; January-April, 2550.
- World Population Aging. 2007. Popular Participation Programmers ; An Inquiry into Power, Conflict and Social Chang. Geneva : Research Note, 2007.

ภาวะผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุขเพื่อการพัฒนาสุขภาพของประชาชน ในเขตจังหวัดราชบุรี

The Leadership of Public Health Volunteers for Health Development of the People in Ratchaburi Province

เบญจมา ลิขิตยั้งวรา¹ ตรุณี ร่ำรวย² อำนวย ปิ่นพิลา³

^{1,2}อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

³อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาลักษณะภาวะผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุขที่เป็นอยู่เพื่อการพัฒนาสุขภาพของประชาชนในเขตจังหวัดราชบุรี 2) เพื่อศึกษาลักษณะภาวะผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุขที่พึงประสงค์เพื่อการพัฒนาสุขภาพของประชาชนในเขตจังหวัดราชบุรี

ในการวิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่มกับกลุ่มประชากร ซึ่งเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขทั้ง 10 อำเภอ ในจังหวัดราชบุรี ซึ่งประกอบด้วย ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขอำเภอทั้ง 10 อำเภอ จำนวน 10 คน อาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่น จำนวน 19 คน และการจัดประชุมเวทีสาธารณะจากอาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 200 คน ซึ่งผลของการวิจัย พบว่า 1) ลักษณะภาวะผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุขคือเป็นผู้พัฒนาตนเอง เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสมาชิกด้วยการโดยยึดหลักการบริหารสุขภาพ 3 ข้อ คือ อาหาร ออกกำลังกายและอารมณ์ เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ จิตอาสา มีการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพล่วงหน้าโดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน มีการบริหารงบประมาณอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ สามารถสร้างแรงจูงใจและความศรัทธาจากสมาชิก สามารถบริหารงบประมาณเพื่อการพัฒนาสุขภาพให้ได้ประโยชน์และคุ้มค่าอย่างสูงสุด และสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้อย่างสันติวิธี 2) ลักษณะภาวะผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุขที่พึงประสงค์ คือ มีความกล้าแสดงออกในการดูแลสุขภาพของประชาชน มีความซื่อสัตย์ในการบริหารงาน สร้างการยอมรับจากสมาชิก สร้างหลักการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ สามารถกำหนดปัญหาและการแก้ไขปัญหา มีการกระจายความรับผิดชอบ สร้างความน่าเชื่อถือ ตลอดทั้งการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ในพื้นที่ในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ อาสาสมัครสาธารณสุข การพัฒนาสุขภาพ

Abstract

The purposes of this research were 1) to find out the leadership's characteristics of public health volunteers for health development of the people in Ratchaburi, and 2) to find out the leadership's characteristics of public health volunteers that are required for health development of the people in Ratchaburi.

The data of this qualitative research was collected using in-depth interviews, focus groups and a public meeting. Persons who participated in in-depth interviews and focus groups were 10 public health volunteers and 19 rewarded volunteers selected from 10 districts in Ratchaburi. Two hundreds public health volunteers from 10 districts in Ratchaburi were asked to participate in a public meeting.

The findings revealed that 1) leadership's characteristics of the public health volunteers were: being self-developable; being reliable prototype by practicing 3 principles of health

administration which are food, exercise and emotion. Moreover they were moral and had public mind. They always prepared health developing plans in advanced with the participation of every section. They operated a proper, honest and inspectable budget management. They were respectable persons and were able to motivate people to believe in the profit and value of health development. 2) the leadership's characteristics of the public health volunteers that are required for health development of the people were: practicing and improving themselves to have self-confidence, expressing themselves in right situations, being able to resolve the conflict in a peaceful way, administrating with moral, being accepted by others, practicing participatory work, being loyal in duty, distributing responsibilities to others, being able to figure out problems and solve them, being reliable and able to access to resources in the work areas.

Keywords : Leadership, Public health volunteers, Public health development

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐานได้มีนโยบายมุ่งเน้นที่จะพัฒนาให้ประชาชนมีสุขภาพดีและมีผลการพัฒนาที่ยั่งยืน แนวทางการพัฒนาสาธารณสุขที่สำคัญคือ การพัฒนาสุขภาพคนด้านสุขภาพและพลานามัย การปฏิรูประบบบริหารและจัดการด้านสาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพ โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างศักยภาพของประชาชนและองค์กรชุมชนในการพัฒนาสาธารณสุขและส่งเสริมการกระจายอำนาจและการบริหารจัดการงานสาธารณสุขมูลฐานให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กระทรวงสาธารณสุข ได้เล็งเห็นว่า บุคคลที่เป็นเครือข่ายในการพัฒนางานสาธารณสุข และเป็นทรัพยากรที่สำคัญด้านสุขภาพในระดับชุมชน คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่มีอยู่ 987,019 คน ทั่วประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน, 2548) ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่อาสาสมัครสาธารณสุขจะต้องปฏิบัติงานในเชิงรุกและมีภาวะผู้นำในด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การมีวิสัยทัศน์ การตัดสินใจ การมอบหมายงานและการทำงานเป็นทีม ตลอดจนสามารถประสานงานและความร่วมมือจากหน่วยงานและเครือข่ายต่าง ๆ ที่เป็นภาคีร่วมกัน ซึ่งหากอาสาสมัครสาธารณสุขไม่มีภาวะผู้นำ ก็อาจส่งผลการต่อการพัฒนาคุณภาพการบริการรักษาพยาบาลที่มีมาตรฐาน ดังนั้น บทบาทและการดำเนินงานด้านสาธารณสุขของอาสาสมัครสาธารณสุข จึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาวะการณ์ในปัจจุบัน

จังหวัดราชบุรีมีการดำเนินงานพัฒนาด้านสาธารณสุขโดยมุ่งเน้นกระบวนการพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทุกระดับตลอดมาทั้ง 10 อำเภอ ได้มีการพัฒนาระบบพื้นฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อจำนวนหลังคาเรือน จัดอบรมให้ความรู้ พื้นฐานด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น และพัฒนาศักยภาพให้เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการจัดตั้งชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทุกระดับ ตลอดจนการพัฒนา ระบบข้อมูล นอกจากนี้ได้มีการดำเนินการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจและประกาศเกียรติคุณแก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน, 2538, หน้า 17) จะเห็นได้ว่าองค์กรอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของจังหวัดราชบุรี ได้รับการพัฒนาด้านศักยภาพมาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงการพัฒนาด้านภาวะผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุข ซึ่งการมีภาวะผู้นำนั้น นับได้ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในด้านการความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การมีวิสัยทัศน์ รวมถึงการตัดสินใจ

ด้วยสภาพปัญหาดังกล่าวคณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุขที่ใช้ในการพัฒนาสุขภาพประชาชนในเขตจังหวัดราชบุรี และแนวทางที่ทำให้เกิดการมีภาวะผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุขในการพัฒนาสุขภาพของประชาชนในเขตจังหวัดราชบุรี เพื่อนำผลการวิจัยดังกล่าวมาเป็นข้อมูลส่งเสริมด้านภาวะผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุขในการพัฒนาสุขภาพของประชาชนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาลักษณะภาวะผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุขที่เป็นอยู่เพื่อการพัฒนาสุขภาพของประชาชนในเขตจังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาลักษณะภาวะผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุขที่พึงประสงค์เพื่อการพัฒนาสุขภาพของประชาชนในเขตจังหวัดราชบุรี

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ กำหนดพื้นที่จังหวัดราชบุรี จำนวน 10 อำเภอ เป็นพื้นที่เป้าหมายของการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

คณะผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาในการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุข ไว้ 3 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านการให้บริการสุขภาพ (2) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพ และ (3) ด้านการบริหารงบประมาณเพื่อการสาธารณสุข

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับอาสาสมัครสาธารณสุขของจังหวัดราชบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 31 คน โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง ประกอบด้วย 3.1 ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี จำนวน 1 คน 3.2 ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขอำเภอๆ ละ 1 คน รวมเป็น 10 คน 3.3 อาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นของจังหวัดราชบุรี จำนวน 19 คน 3.4 อาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับชาติของจังหวัดราชบุรี จำนวน 1 คน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุข สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาสุขภาพของประชาชนและส่งเสริมให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีการปรับปรุงพัฒนาด้านภาวะผู้นำในการพัฒนาสุขภาพของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาสุขภาพของประชาชนให้มีสุขภาพดีถ้วนหน้าได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุขในการพัฒนาสุขภาพของประชาชนในเขตจังหวัดราชบุรี เป็นการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องจากหลากหลายแหล่ง ทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิตลอดทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ โดยมีวิธีดำเนินการดังต่อไปนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ใช้สำหรับการสัมภาษณ์เจาะลึก ประกอบด้วย 1) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี จำนวน 1 คน 2) ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขอำเภอๆ ละ 1 คน รวมเป็น 10 คน 3) อาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นของจังหวัดราชบุรี จำนวน 19 คน 4) อาสาสมัครสาธารณสุขดีเด่นระดับชาติของจังหวัดราชบุรี จำนวน 1 คน รวม 31 คน

2. กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสนทนากลุ่ม จำนวน 30 คน

3. กลุ่มตัวอย่างอาสาสมัครสาธารณสุข สำหรับการจัดเวทีสาธารณะ ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย อำเภอละ 10 คน จำนวน 10 อำเภอ รวม 100 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสัมภาษณ์ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นเชิงลึกเกี่ยวกับภาวะผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุข จังหวัดราชบุรี

2. การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยนำวิธีการนี้มาใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระของ กลุ่มตัวอย่าง เพื่อสนับสนุนให้เกิดความสมบูรณ์และครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยจัดให้มีการสนทนากลุ่มครั้งละ 8-15 คน จำนวน 2 ครั้ง

3. จัดเวทีสาธารณะ โดยการระดมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในเวทีสาธารณะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive) การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

โครงการวิจัย ภาวะผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุขเพื่อการพัฒนาสุขภาพของประชาชนในเขตจังหวัดราชบุรี ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยไว้ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาลักษณะภาวะผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุขที่เป็นอยู่เพื่อการพัฒนาสุขภาพของประชาชนในเขตจังหวัดราชบุรี 2) เพื่อศึกษาลักษณะภาวะผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุขที่พึงประสงค์เพื่อการพัฒนาสุขภาพของประชาชนในเขตจังหวัดราชบุรี ผลการสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่ม และการจัดประชุมเวทีสาธารณะเป็นดังนี้

1. ลักษณะภาวะผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุขที่เป็นอยู่เพื่อการพัฒนาสุขภาพของประชาชน

ทางด้านภาวะผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุขในการพัฒนาสุขภาพของประชาชนในเขตจังหวัดราชบุรี คณะผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาของการวิจัยไว้ 3 ประเด็นหลัก คือ ด้านการให้บริการสุขภาพ ด้านการจัดทำแผนพัฒนา และด้านการบริหารงบประมาณเพื่อการสาธารณสุข มีผลการวิจัยดังนี้

1.1 การให้บริการสุขภาพ อาสาสมัครสาธารณสุขมีภาวะผู้นำในการให้บริการสุขภาพมีดังนี้

1) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขมีการเริ่มต้นดูแลสุขภาพของตนเอง และคนในครอบครัวทั้งทางร่างกาย จิตใจและสังคม หลังจากนั้นจึงแนะนำผู้รอบข้างโดยเฉพาะชุมชน ที่อยู่ในพื้นที่ความรับผิดชอบให้รู้จักรักษาสุขภาพให้แข็งแรง โดยการออกกำลังกายเป็นประจำ รับประทานอาหารให้ครบทั้ง 5 หมู่ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันไม่ให้เกิดโรคภัย จากโรคต่าง ๆ ขึ้นในร่างกาย โดยยึดถือหลักการ 6 อ. เพื่อให้บริการสุขภาพได้แก่ ออกกำลังกาย อาหาร อารมณ์ อโรคา อนามัยสิ่งแวดล้อมและอบายมุข มีการควบคุมอารมณ์เพื่อให้สุขภาพจิตแจ่มใส ซึ่งจะทำให้ดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข

2) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขติดตามข่าวสารต่างๆ ด้านสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ

3) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขมีการวางแผนจัดกิจกรรม ค้นหา ป้องกัน โดยการตรวจ การดูแลรักษาสุขภาพ ประจำปีอย่างสม่ำเสมอ

4) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขมีความเมตตา กรุณา มีคุณธรรมประจำใจ มีจิตอาสา

1.2 การจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพ อาสาสมัครสาธารณสุขมีภาวะผู้นำในการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพมีดังนี้

1) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขมีการประชุมจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพล่วงหน้า โดยความร่วมมือ และการระดมความคิดจากหลายๆ ฝ่าย และจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

2) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพที่มีประสิทธิภาพตรงตามวัตถุประสงค์ สามารถนำลงสู่ภาคปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

3) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขมีการพัฒนาตัวเองในด้านองค์ความรู้เพิ่มเติม แล้วนำมาบูรณาการกับประสบการณ์ที่มีอยู่ เพื่อสร้างศักยภาพในการจัดทำแผนให้ถูกต้องและเป็นที่ยอมรับ

4) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขเป็นนักอุดมคติ ซึ่งจะเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นผู้นำทางความคิด สามารถหาแนวทางใหม่ในการพัฒนาชุมชนให้มีสุขภาพดีแบบยั่งยืน

5) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุข สร้างแรงจูงใจ เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนพัฒนาสุขภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย

1.3 การบริหารงบประมาณเพื่อการสาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุขมีภาวะผู้นำในการบริหารงบประมาณเพื่อการสาธารณสุขควรมีดังนี้

1) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดสรรและตรวจสอบดูแลงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนให้จัดทำกิจกรรมต่างๆ

2) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขจัดทำโครงการต่างๆโดยใช้งบประมาณที่ได้รับมาให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าอย่างสูงสุด รวมทั้งให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

3) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขมีการประเมินผลโครงการว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่

4) ผู้นำมีความซื่อสัตย์ โปร่งใส ตรวจสอบได้

5) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขให้โอกาสสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ รวมทั้งยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น

6) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขมีการร่วมมือกันทางงบประมาณอื่นๆ จากหน่วยงานภายนอกมาสนับสนุนการจัดทำกิจกรรม

2. ลักษณะภาวะผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุขที่พึงประสงค์เพื่อการพัฒนาสุขภาพของประชาชน

สำหรับลักษณะภาวะผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุข ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาไว้ 5 ประเด็นหลัก คือ การมีวิสัยทัศน์ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การตัดสินใจ การมอบหมายงานและการทำงานเป็นทีม จากข้อค้นพบทั้งหมดสรุปเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ ลักษณะภาวะผู้นำด้านการมีวิสัยทัศน์นั้นประกอบด้วย

1) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขต้องมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง กล้าแสดงออก กล้าพูด กล้าทำ กล้าคิด มีจิตอาสา จิตสาธารณะพร้อมที่จะรับใช้ประชาชน

2) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขควรมีการศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่องในด้านการดูแลสุขภาพจากการอบรมและเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ

3) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขควรเป็นผู้มองการณ์ไกล มีการวางแผนการทำงานล่วงหน้า อันจะส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้ได้ผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.2 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ลักษณะภาวะผู้นำด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ประกอบด้วย

1) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขควรมีการพัฒนาตัวเอง มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดเวลาเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน

2) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขควรมีความคิดที่กว้างไกล มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีสุขภาพจิตดี มีจิตอาสา

3) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขควรมีกระบวนการทำงาน และกระบวนการคิดที่เป็นระบบ รวมทั้งสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุวัตถุประสงค์

4) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขต้อง ศรัทธาในการปฏิบัติงาน ไม่มีอคติ ตั้งมั่นอยู่ในความยุติธรรม รวมทั้งสร้างความเป็นธรรมให้กับสมาชิกและคนทั่วไปในชุมชน และสามารถลดปัญหาความขัดแย้งโดยวิธีสันติ

2.3 การตัดสินใจ ลักษณะภาวะผู้นำด้านการตัดสินใจประกอบด้วย

1) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขจะต้องเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะของการเป็นผู้นำสูง

2) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขต้องมีความเชื่อมั่นในตนเองในทางที่ถูกต้อง กล้าตัดสินใจ มีเหตุมีผล และมีความเข้มแข็ง

3) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรมในการทำงาน โดยอาจจัดให้มีโรงเรียนอาสาสมัครสาธารณสุข เพื่อที่จะให้ผู้นำทั้งหลายมีความรู้ เกิดแนวคิดใหม่ ๆ

2.4 การมอบหมายงาน ลักษณะภาวะผู้นำด้านการมอบหมายงาน ประกอบด้วย

1) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีความเมตตากรุณา ในการบริหารจัดการ

2) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขควรไว้วางใจในผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานที่ได้มอบหมาย

3) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขต้องมีความรู้ความชำนาญและสามารถให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้อื่น

2.5 การทำงานเป็นทีม ลักษณะภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นทีม ประกอบด้วย

1) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขควรมีการกำหนดนโยบาย จุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ในการทำงานที่ชัดเจน

2) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขควรมีการแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ โดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วม มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน สมาชิกทุกคนของทีมงานควรได้รับทราบและเข้าใจตรงกัน

3) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขควรมีคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน หรือบริหารงาน เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีความซื่อสัตย์จริงใจในการทำงาน พึงพาอาศัย ช่วยเหลือเกื้อกูล และมีผลประโยชน์ร่วมกัน

4) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขควรมีการสร้างเครือข่ายในการทำงานเพื่อการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้

5) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขควรมีความเป็นประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจอาศัยหลักการและเหตุผลให้เป็นที่ยอมรับและพึงพอใจของคนทุกฝ่ายไม่ใช้ระบบเผด็จการในการทำงาน

6) ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขควรลดปัญหาความขัดแย้งภายในทีมงาน และสร้างขวัญกำลังใจและความเข้มแข็งในทีมงาน

สรุปและอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้ทำการสรุปผลโครงการตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะภาวะผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุขที่เป็นอยู่เพื่อการพัฒนาสุขภาพของประชาชนในเขตจังหวัดราชบุรี

ในศึกษาภาวะผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุขเพื่อการพัฒนาสุขภาพของประชาชนในเขตจังหวัดราชบุรี คณะผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาของการวิจัยไว้ 3 ประเด็นหลัก คือ ด้านการให้บริการสุขภาพ ด้านการจัดทำแผนพัฒนา และด้านการบริหารงบประมาณเพื่อการสาธารณสุข

1.1 ด้านการให้บริการสุขภาพ

จากการวิจัย พบว่า ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขเป็นผู้มีการดูแลสุขภาพของตนเอง และคนในครอบครัวทั้งทางร่างกาย จิตใจและสังคม และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสมาชิกด้วยกัน โดยยึดถือหลักการ 6 อ. เพื่อให้บริการสุขภาพ ได้แก่ ออกกำลังกาย อาหาร อารมณ์ อโรคยา อนามัยสิ่งแวดล้อมและอบายมุข และอาศัยหลัก 3 อ. คือ อาหาร ออกกำลังกาย และอารมณ์ นอกจากนี้เป็นผู้มีความเมตตา กรุณา มีคุณธรรมประจำใจ มีจิตอาสา ติดตามข่าวสารด้านสุขภาพ มีการวางแผนจัดกิจกรรมเพื่อดูแลสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งทำให้ดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข

1.2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพ

ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพที่มีประสิทธิภาพมีการประชุมจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพล่วงหน้า ที่ตรงตามวัตถุประสงค์ สามารถนำลงสู่ภาคปฏิบัติได้โดยความร่วมมือ และการระดมความคิดจากหลายๆ ฝ่าย และจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีการสร้างแรงจูงใจ เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนพัฒนาสุขภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายนอกจากผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขเป็นนักอุดมคติ ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นผู้นำทางความคิด สามารถหาแนวทางใหม่ในการพัฒนาชุมชนให้มีสุขภาพดีแบบยั่งยืน

1.3 ด้านการบริหารงบประมาณเพื่อการสาธารณสุข

ผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดสรรและตรวจสอบดูแลงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนให้จัดทำกิจกรรมต่างๆ มีการใช้งบประมาณที่ได้รับมาให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าอย่างสูงสุด รวมทั้งให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ มีความซื่อสัตย์ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ให้โอกาสสมาชิกทุกคน มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ รวมทั้ง ยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น

2. วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะภาวะผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุขที่พึงประสงค์เพื่อการพัฒนาสุขภาพของประชาชนในเขตจังหวัดราชบุรี

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาของการวิจัยไว้ 5 ประเด็นหลัก คือ การมีวิสัยทัศน์ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การตัดสินใจ การมอบหมายงานและการทำงานเป็นทีม จากข้อค้นพบทั้งหมดสรุปเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้

2.1 การมีวิสัยทัศน์

จากการวิจัย พบว่า ลักษณะภาวะผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุขที่พึงประสงค์นั้นประกอบด้วย การมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง กล้าแสดงออก กล้าพูด กล้าทำ กล้าคิด ในการดูแลสุขภาพที่ดีและมีคุณธรรมในการบริหารงาน มีจิตอาสา มีความเป็นประชาธิปไตย มีการศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่องในด้านการดูแลสุขภาพจากการอบรมและเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เข้าถึงข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลา เป็นผู้มองการณ์ไกล มีแนวคิดในอนาคต

2.2 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ลักษณะภาวะผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขที่พึงประสงค์จะต้องเป็นผู้ที่มีการพัฒนาตัวเอง มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดเวลาเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน มีความคิดที่กว้างไกล มีกระบวนการทำงาน และกระบวนการคิดที่เป็นระบบ รวมทั้งสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุวัตถุประสงค์ เป็นผู้ศรัทธาในการปฏิบัติงาน ไม่มีอคติ ตั้งมั่นอยู่ในความยุติธรรม รวมทั้งสร้างความเป็นธรรมให้กับสมาชิกและคนทั่วไปในชุมชน รวมทั้งสามารถลดปัญหาความขัดแย้งโดยวิธีสันติ

2.3 การตัดสินใจ

ลักษณะภาวะผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขที่พึงประสงค์จะต้องเป็นผู้ที่มีวุฒิภาวะของการเป็นผู้นำสูง จะต้องมีความเชื่อมั่นตัวเองสูง กล้าตัดสินใจ มีเหตุมีผล และมีความเข้มแข็ง มีคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น เพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจ

2.4 การมอบหมายงาน

ลักษณะภาวะผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขที่พึงประสงค์จะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม มีความเมตตากรุณา ในการบริหารจัดการ มีความไว้วางใจในผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานที่ได้มอบหมาย มีความรู้ความชำนาญและสามารถ ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้อื่น รวมถึงมีการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ

2.5 การทำงานเป็นทีม

ลักษณะภาวะผู้นำอาสาสมัครสาธารณสุขที่พึงประสงค์ จะต้องมีการกำหนดนโยบาย จุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ในการทำงานที่ชัดเจน มีการแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ โดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วม มีความไว้วางใจซึ่งกัน และกัน มีคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน หรือบริหารงาน เอื้ออาทรต่อกัน จะต้องเปิดใจกว้าง กระจายความ รับผิดชอบ มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ จัดความขัดแย้ง มีความเป็นประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นลดปัญหา ความขัดแย้งภายในทีมงาน สร้างความพึงพอใจ สร้างขวัญกำลังใจและความเข้มแข็งในทีมงาน ร่วมกันแก้ปัญหา พึ่งพา อาศัย ช่วยเหลือเกื้อกูล และมีผลประโยชน์ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

คณะผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุขเพื่อการพัฒนา สุขภาพของประชาชนในเขตจังหวัดราชบุรี ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้นำของอาสาสมัครสาธารณสุข

- 1.1 ควรจัดระบบการดูแลสุขภาพของประชาชน ด้านสภาพกายและใจ
- 1.2 ควรมีการดูแลสิ่งแวดล้อมให้ถูกต้องตามหลักการ ตามความเหมาะสม และตามความแตกต่างทั้งด้าน อาชีพ วัย เพศและการดำรงชีวิต เพื่อที่จะได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
- 1.3 ผู้นำต้องมีจิตสำนึกในการใช้หลัก 3 อ คือ อาหาร ออกกำลังกาย และอารมณ์
- 1.4 เป็นผู้ที่ไม่ลำคืด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ รวมทั้งยอมเสียสละทั้งกาย ใจและเวลา มีคุณธรรมอยู่ในใจ มีจิต สาธารณะ ตลอดทั้งทำตนให้เป็นตัวอย่างที่ดี มีความคิดริเริ่มในการแก้ปัญหาสุขภาพและสร้างความเศร้าให้ประชาชนมี ความเชื่อมั่น ยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก
- 1.5 ควรมีการจัดการด้านสุขภาพโดยการวางแผน การตรวจหา ป้องกัน และ การรักษา โดยเฉพาะ การตรวจสุขภาพก่อนที่จะเกิดโรคอย่างสม่ำเสมอ
- 1.6 ให้การดูแลสุขภาพของประชาชนในเขตพื้นที่ดูแลรับผิดชอบและพื้นที่ใกล้เคียง
- 1.7 เป็นผู้ที่ไม่รู้ ศึกษ พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้ง คิดหาแนวทางใหม่เพื่อนำไปสู่การพัฒนา สุขภาพของประชาชนอย่างยั่งยืน
- 1.8 มีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยในการดำรงชีวิต มีอัธยาศัยที่ดีรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความเป็น ประชาธิปไตยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน มีความเอื้ออาทรต่อเพื่อนร่วมงาน
- 1.9 สร้างศรัทธาในการปฏิบัติงาน ไม่มีอคติ โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ เป็นที่ยอมรับของประชาชน ทั่วไป และสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งได้โดยวิธีสันติวิธี

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 2.1 ควรมีสถานที่ที่ใช้เป็นที่ทำการอย่างชัดเจน ความสะดวกในการติดต่อ จัดประชุม แจ้งข่าวสารต่าง ๆ ถึง สมาชิก รวมทั้งมีงบประมาณสำหรับพนักงานประจำ เพื่อที่จะได้พัฒนาสุขภาพของประชาชนอย่างต่อเนื่อง
- 2.2 ควรจัดสรรงบประมาณให้พอเพียงต่อการบริหารงานของอาสาสมัครสาธารณสุขในการปฏิบัติหน้าที่
- 2.3 ควรปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบให้เอื้อต่อการ ปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข
- 2.4 สนับสนุนด้านวิชาการ เช่น การฝึกอบรม สัมมนา การศึกษาดูงาน โดยเฉพาะการอบรมขั้นพื้นฐานในการ ดูแลสุขภาพของประชาชน

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัย

3.1 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยในภาพรวมทั้งจังหวัด ควรขยายผลการวิจัยในเชิงลึกในแต่ละพื้นที่ เพื่อจะได้ทราบปัญหาของ ทุกอำเภอของจังหวัดราชบุรี

3.2 วิธีการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่มและการจัดประชุมเวทีสาธารณะจากผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง (เฉพาะสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุข) เท่านั้น ควรที่จะดำเนินการวิจัยทางเชิงปริมาณด้วย เพื่อจะได้มีข้อมูลทางสถิติมาสนับสนุน

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน. 2548. การพัฒนาสาธารณสุขมูลฐาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- . 2538. แนวทางการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานในเขตเมือง. กรุงเทพมหานคร: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

การฟื้นฟูและเผยแพร่ภูมิปัญญาห้าไหไทยทรงดำในภูมิภาคตะวันตก The Restoration and Dissemination of Thai Song Dam's Five Jars Local Wisdom in the Western Region of Thailand

บุญจรรย์ สรสีสม¹ เบลูจา ลิขิตยงวร² ทรงศักดิ์ เกษมรุจิภาคย์³ และชัชวาล อินทรपालิต⁴

¹ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
^{2,3,4} สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมภูมิปัญญาห้าไหไทยทรงดำในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย ให้เกิดการฟื้นฟูและเผยแพร่ภูมิปัญญาห้าไหของไทยทรงดำในภูมิภาคตะวันตก อันประกอบไปด้วยจังหวัดในพื้นที่ของภูมิภาคตะวันตก 4 จังหวัด ดังนี้ จังหวัดนครปฐม จังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดกาญจนบุรี การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะวิจัยใช้กระบวนการ 1) ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร 2) การสัมภาษณ์ปราชญ์ท้องถิ่น และบุคคลในพื้นที่ 3) ประชุมกลุ่มย่อย ข้อมูลที่ได้จะถูกนำมาสังเคราะห์พร้อมกับการสะท้อนภาพสังคมและวัฒนธรรมสำหรับการฟื้นฟูและเผยแพร่ภูมิปัญญาห้าไหของไทยทรงดำในภูมิภาคตะวันตก เพื่อไม่ให้ภูมิปัญญานี้ปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย รูปแบบของการดำเนินชีวิต และค่านิยมร่วมสมัยของสังคมยุคปัจจุบัน คณะวิจัยจะจัดให้มี 1) การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาแนวทางอนุรักษ์และฟื้นฟูและ 2) นิทรรศการวิถีชีวิต และวัฒนธรรมการใช้ห้าไหของชาวไทยทรงดำ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ชุมชนไทยทรงดำใน 4 จังหวัดได้แก่ราชบุรี เพชรบุรี นครปฐม และกาญจนบุรี มีการถนอมอาหารโดยเก็บบรรจุไว้ในไหที่เหมือนกัน 4 ไห คือไหปลาหระ ไหหน่อข่ม ไหส้มมะขาม และไหเกลือ 2) ชุมชนไทยทรงดำใน 3 จังหวัดคือราชบุรี เพชรบุรี และนครปฐมใช้ไหที่ 5 เพื่อเก็บรักษาข้าวสาร 3) ชุมชนไทยทรงดำใน 3 จังหวัดคือเพชรบุรี นครปฐม และกาญจนบุรี (ยกเว้นราชบุรี) ใช้ไหในการเก็บกะปิ 4) ชุมชนไทยทรงดำใน 2 จังหวัดคือราชบุรี และนครปฐม ใช้ไหในการเก็บปลาแห้ง 5) ชุมชนไทยทรงดำใน จังหวัดราชบุรี และกาญจนบุรีใช้ไหในการเก็บน้ำปลา 6) ชุมชนไทยทรงดำในจังหวัดเพชรบุรี และนครปฐมใช้ไหในการเก็บเหล้าและ 7) นอกจากนี้ชุมชนไทยทรงดำจังหวัดราชบุรี ยังมีไหกระตุก จังหวัดเพชรบุรี มีไหเงิน ไหทอง และจังหวัดกาญจนบุรี มีไหพริก และไหกระเทียม

คำสำคัญ : ภูมิปัญญาห้าไหไทยทรงดำ การฟื้นฟูและเผยแพร่ ภูมิภาคตะวันตก

Abstract

Thai Song Dam is the ethnic people who have their own characteristics which are different from others. Food preservation is one of their dominant characteristics. Seasonal fruits and vegetables are preserved to use again when they are rare. By means of wisdom, five jars (pottery containers) have been used in the process of preservation to store necessary food. This wisdom has passed down from old generation to the present. Therefore, the study of Thai Song Dam's five jars are to study 1) how to store the food in the jars, 2) the process of food finding, 3) cooking of the stored food, 4) the unique ingredients, the process and method of cooking, and 5) the inheritance, modification and persistence of the use of five jars wisdom. This research aims to gather, restore and disseminate Thai Song Dum's wisdom of five jars in the western region of Thailand. The provinces in the western region where the data were collected were NakhonPathom, Phetchaburi and Kanthanaburi. Data collection process were 1) collecting information from documents, 2) interviews local leaders, guru and other individuals in the area, and 3) focus group meeting. The information

will be synthesized along with the social and cultural reflection. In order to keep the wisdom and do not allow it to be changed according to the age and the practice of life and values of contemporary society today, the researcher team organizes 2 displays. The researcher team will provide 1) in the process of restoration there will be a meeting to exchange the knowledge of preservation and restoration; and 2) in the process of dissemination of knowledge, there will be an exhibition about Thai Song Dam's five jars.

The results showed that: 1) Thai Song Dam ethnic people in all four provinces named Ratchaburi, Petchaburi, NakhonPathom and Kanchanaburi preserved same kinds of food in the jars which were preserved fish, bamboo shoots, sour tamarind and salt; 2) Thai Song Dam ethnic people in Ratchaburi, Petchaburi and NakhonPathom stored rice in the fifth jar; 3) apart from this, in Kanchanaburi, NakhonPathom and Petchaburi (except in Ratchaburi) they used a jar to keep shrimp paste; 4) Thai Song Dum people in Ratchaburi and NakhonPathom used a jar to store dried fish; 5) Thai Song Dum people in Ratchaburi and Kanchanaburi stored fish sauce in a jar; 6) in Petchaburi and NakhonPathom, Thai Song Dum people stored local alcohol in a jar; and 7) Moreover, Thai Song Dum people in Ratchaburi had a jar of ancestors' bone, in Phetchaburi, Thai Song Dum people kept gold and silver in a jar and in Kanchanaburi, this ethnic people kept dried chili and garlic in it.

Keywords : Thai Song Dam's wisdom of five jars, Restore and disseminate, The western region of Thailand

บทนำ

ภูมิปัญญาเป็นความรู้ความสามารถของกลุ่มคนที่ได้รับการสั่งและสืบทอดมาอย่างต่อเนื่อง ภูมิปัญญาจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์และสังคม โดยเฉพาะที่แสดงตัวตนที่เด่นชัดต่างจากกลุ่มคนกลุ่มอื่น ๆ ไทยทรงดำเป็นกลุ่มชนที่มีลักษณะเฉพาะที่แสดงตัวตนต่างจากกลุ่มชนกลุ่มอื่นๆในหลายลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นการใช้ภาษา การแต่งกาย ทรงผม การประกอบพิธีกรรม และการประกอบอาหาร เป็นต้น โดยเฉพาะการประกอบอาหารของกลุ่มคนไทยทรงดำ มีสิ่งที่ควรพิจารณา คือ ชาวไทยทรงดำมีการสร้างคุณค่าของอาหารให้เก็บรักษาได้นาน จนกล่าวได้ว่าเป็นภูมิปัญญาในการถนอมอาหารเพื่อเก็บรักษาให้ได้นานของชาวไทยทรงดำ

ด้วยเหตุนี้จึงสมควรที่จะรวบรวมภูมิปัญญาห้าไหไทยทรงดำในภูมิภาคตะวันตก ในพื้นที่ 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดราชบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดนครปฐม เพื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงในวิถีภูมิปัญญาห้าไห ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเบื้องต้น พบว่า ภูมิปัญญาห้าไหของชาวไทยทรงดำในจังหวัดราชบุรีทั้ง 2 พื้นที่มีรายละเอียดที่มีทั้งคล้ายคลึงและแตกต่างจากภูมิปัญญาห้าไหไทยทรงดำในจังหวัดเพชรบุรี ดังนี้ ภูมิปัญญาห้าไหชุมชนไทยทรงดำ พื้นที่บ้านตลาดควาย ตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง มีทั้งการถนอมอาหารและการเก็บรักษาวัสดุที่ใช้ในการประกอบอาหารลงในไห ได้แก่ ไหปลาแห้ง ไหถ่านใช้แล้ว ไหเกลือ ไหข้าวสาร ไหกะปิ และไหหน่อไม้ส้ม (คุณแดง วิราทอง, สัมภาษณ์) ทว่าไทยทรงดำในพื้นที่บ้านหัวเขาจีน ตำบลห้วยยางโทน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี สร้างสรรค์ภูมิปัญญาห้าไหเฉพาะที่เป็นการถนอมอาหาร ได้แก่ ไหปลาแห้ง ไหหน่อส้ม ไหส้มมะขาม ไหเกลือ และไหข้าวสาร (คุณวิณา สุขอยู่, สัมภาษณ์) ในขณะที่ภูมิปัญญาห้าไหชุมชนไทยทรงดำ พื้นที่ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จะต่างจากไทยทรงดำในพื้นที่จังหวัดราชบุรี ทว่ายังมีภูมิปัญญาไหเกลือ, ไหหน่อส้ม (หน่อไม้แดง), ไหปลาร้า และไหส้มมะขามที่คล้ายคลึงกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมภูมิปัญญาห้าไหไทยทรงดำในภูมิภาคตะวันตก
2. เพื่อฟื้นฟูและเผยแพร่ภูมิปัญญาห้าไหไทยทรงดำในภูมิภาคตะวันตก
3. เพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาห้าไหไทยทรงดำในภูมิภาคตะวันตก กับภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรม

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยการฟื้นฟูและเผยแพร่ภูมิปัญญาห้าไทยทรงดำในภูมิภาคตะวันตก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการดังต่อไปนี้

การสังเกต

ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในสภาพธรรมชาติของชุมชนชาวไทยทรงดำ โดยแยกแยะเนื้อเรื่อง รายละเอียดในประเด็นที่สนใจศึกษาออกจากเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้อง ประเด็นในการสังเกต คือ ด้านกายภาพและเนื้อหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ การแต่งกาย อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องใช้ ภาษาท่าทาง การแสดงออก ความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วม และความหมาย รวมถึงสัญลักษณ์อื่นๆ

เครื่องมือประกอบการสังเกต ได้แก่ การจดบันทึกภาคสนาม กล้องถ่ายรูปและวิดีโอ โดยบันทึกรายละเอียดของเหตุการณ์ต่างๆเกี่ยวกับบุคคล กิจกรรม ฉากและเรื่องราว รวมทั้งบันทึกความคิดเห็นส่วนตัวของนักวิจัยเพื่อช่วยในการตีความหมายของข้อมูลในการเขียนรายงานผลการศึกษา

การสัมภาษณ์

ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบพูดคุยอย่างกันเอง โดยกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ไว้ก่อนหน้า ในบางกรณีอาจใช้การสัมภาษณ์กลุ่ม (focus group interview) ประมาณ 6-8 คนเพื่อพูดคุยสนทนาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นเวลานานๆ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลุ่มลึก และเพื่อเรียนรู้แง่มุมของคนในวัฒนธรรมเดียวกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้แนวทางการวิเคราะห์แบบอุปนัย (induction) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลควบคู่ไปกับการเก็บข้อมูลภาคสนาม และใช้ผลการวิเคราะห์สำหรับการปรับแนวคิด ปรับกระบวนการวิจัยและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลตลอดระยะเวลาของการทำวิจัย

ผลการวิจัย

การรวบรวมภูมิปัญญาห้าไทยทรงดำในภูมิภาคตะวันตก ได้แก่ พื้นที่ จ.นครปฐม จ.ราชบุรี จ.เพชรบุรี และ จ.กาญจนบุรี พบทั้งความคล้ายคลึงและความแตกต่างกัน กล่าวคือ ชาวไทยทรงดำพื้นที่บ้านหัวเขาจีน อ.ปากท่อ และพื้นที่บ้านตลาดควาย อ.จอมบึง ใช้ไหมเก็บรักษาวัตถุดิบ หากกล่าวได้ว่า “ไหม” เป็นทั้งภาษาที่ใช้ใช้ในการถนอมอาหาร ควบคู่กับการเป็นบรรจุภัณฑ์ที่ใส่วัตถุดิบที่จะนำไปประกอบอาหารโดย “ไหปลาหฺระหรือไหปลาร้า” และ “ไหหน่อซ่มหรือไหหน่อไม้ดอง” เป็นไหมที่ชาวไทยทรงดำใช้ในการถนอมอาหาร ซึ่งพบว่าทั้งไหปลาหฺระและไหหน่อซ่ม พบในทุกพื้นที่ที่อยู่ในขอบเขตการวิจัย คุณค่าของ “ปลาหฺระและหน่อซ่ม” ทำให้เกิดภูมิปัญญาการถนอมอาหารของชาวไทยทรงดำที่ใช้ทั้งปลาหฺระและหน่อซ่มเป็นวัตถุดิบสำคัญในการประกอบอาหารที่ทำให้เกิดรส “เค็ม” จากการหมักปลากับเกลือในไหปลาหฺระและทำให้เกิดรส “เปรี้ยว” จากการดองหน่อไม้กับเกลือในไหหน่อซ่ม

ความหลากหลายทางวัฒนธรรมอาหารของชาวไทยทรงดำที่ใช้ปลาหฺระมาประกอบอาหารแสดงให้เห็นว่า “ปลาหฺระ” เป็นวัตถุดิบที่ขาดหรือหายไปจากครัวเรือนของคนผู้ลี้ภัยหรือที่รู้จักในชื่อ “ไทยทรงดำ” มิได้ ด้วยเหตุนี้ความหลากหลายของอาหารที่ใช้ “ปลาหฺระ” เป็นวัตถุดิบจึงพบทุกๆในวิถีของทุกๆครัวเรือน ได้แก่ แจ่วปลาหฺระ (น้ำพริกปลาร้า) ขนมจีนน้ำยาปลาหฺระ จับผัก (ยำผัก) ยำเตา (ยำตะไคร่น้ำ) มะเขือเยะ (ยำมะเขือ) แจ่วเอ็ดด้าน แกงหน่อเผา แกงหน่อซ่ม แกงหน่อปิ้ง ปลาผอ แกงผ่า ปลาหฺระพัก และแกงไก่กาย ในส่วนของอาหารที่ชาวไทยทรงดำนำมาประกอบจากการ “ดอง” ในไหหน่อซ่ม ทำให้เกิดอาหารที่ใช้รับประทานในชีวิตประจำวันและใช้ในพิธีกรรมเช่นไหว้บรรพบุรุษที่รู้จักในชื่อ “พิธีเสน” คือแกงหน่อซ่ม หรือแกงหน่อไม้ดองของชาวไทยทรงดำ ซึ่งทั้งหน่อไม้และปลาก็เป็นวัตถุดิบที่เสาะแสวงหาได้จากธรรมชาติ เป็นการดำรงชีพที่ยึดถือหลัก “พึ่งพาธรรมชาติและพึ่งพาตนเอง” ที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงในกระแสนิยมและบริโภคนิยมในปัจจุบัน

สำหรับวัตถุดิบที่ใส่ใน “ไห” นอกจากปลาหฺระและหน่อไม้แล้วนั้นยังมีการนำเกลือ กะปิ และมะขามเปียกมาใส่ในไห อย่างไรก็ตามวัตถุดิบใน 3 อย่างที่กล่าวมาข้างต้นจะมีความแตกต่างกันในบางพื้นที่ เช่น พื้นที่บ้านหมอสอ ตำบลพระแท่น อ.ท่ามะกา และพื้นที่บ้านดอนเตาอิฐ ตำบลรางหวาย อ.พนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี จะไม่นำมะขามเปียกมาใส่ไว้ในไห เนื่องจากคนผู้ลี้ภัยนำมะขามเปียกมาเก็บไว้ในตู้เย็น เพราะถ้านำมะขามเปียกมาใส่ไหแล้วสีจะดำ ถ้านำ

มะขามเปียกมาเก็บไว้ในตู้เย็นจะทำให้สีของมะขามเปียกไม่เปลี่ยนและเก็บไว้ได้นานกว่าเก็บไว้ในไห

ในส่วนของสิ่งของที่นำมาใส่ในไห ในพื้นที่บ้านไผ่หูช้าง อ.บางเลน และพื้นที่บ้านสะแกราย อ.เมือง จ.นครปฐม นั้น จะนำปลาแห้งและเหล้ามาใส่ในไห นอกจากนี้สิ่งของที่ใส่ในไห พื้นที่หนองหญ้าปล้อง อ.เขาย้อย จ.เพชรบุรี และพื้นที่บ้านไผ่หูช้าง อ.บางเลน และบ้านสะแกราย อ.เมืองนครปฐม ยังมีการนำกระดูกมาใส่ในไห และวางไว้มุมห้อง ไทกระดูกมีความสำคัญในการแสดงความเคารพต่อผู้เสียชีวิตที่เป็นเจ้าเฮือนและหมอเสน(หมอเช่นไหว้)จะนำไทกระดูกมาประกอบพิธีเสนปาดตงและพิธีเสนเฮือน สำหรับสิ่งของที่ใส่ไว้ในไหที่แตกต่างจากที่อื่นคือ บ้านหนองปรุง อ.เขาย้อย และบ้านหนองหญ้าปล้อง จ.เพชรบุรี จะนำเงินมาใส่ในไห ไทเงินจะถูกนำมาใช้ในการประกอบพิธีศพให้กับผู้เสียชีวิตอีกด้วย

ปัจจุบันวิถีวัฒนธรรมของการใช้ไหได้มีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย กล่าวคือ ไทมีการนำมาใช้ประโยชน์สำหรับเป็นบรรจุภัณฑ์ในครัวเรือน สำหรับการถนอมอาหารได้ถูกแทนที่ด้วยบรรจุภัณฑ์ประเภทพลาสติกและการเก็บถนอมอาหารไว้ในตู้เย็น ประกอบกับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป คือ ผู้ผลิตกับผู้บริโภคต่างแยกส่วนกัน ซึ่งแตกต่างกับวิถีชีวิตที่เป็นสังคมเกษตรกรรมแบบดั้งเดิมที่ผู้ผลิตกับผู้บริโภคเป็นคนเดียวกัน ทำให้เกิดระบบการตลาดที่มีการซื้อขาย

ความเชื่อเกี่ยวกับไหในวิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำ อาทิ ในพิธีขึ้นบ้านใหม่ (ขึ้นเฮือนผู้ลาว) พบว่าไทถูกนำมาใช้ในการประกอบพิธีขึ้นบ้านใหม่ ถือเป็นหนึ่งในอุปกรณ์สำคัญที่ใช้ในการประกอบพิธีที่ต้องมี ได้แก่ ขมุก 1 คู่ กระจับ 1 ใบ ไทหนึ่งข้าว 1 อัน หม้อหนึ่ง 1 ใบ ก้อนหิน 4 ก้อน พิม อุกรณ์ทอผ้า พุก 1 คู่ มุ้ง หมอน ผ้าห่ม ที่นอน เหล้าขาว และไก่ต้ม 3 ตัว (ไก่ช้อง) ไท ในพิธีขึ้นเฮือนผู้ลาว จะใส่ข้าวหนึ่ง ซึ่งเด็กสาวที่ถูกเรียกว่า “สาวน้อยจีไฟไหข้าว” จะเป็นคนหาขมุกที่มีไหหนึ่งข้าว 1 อัน หม้อหนึ่ง 1 ใบ ก้อนหิน 4 ก้อน พิม เหล้าขาว และไก่ต้ม 3 ตัว (ไก่ช้อง) โดยในพิธีจะมีสาวน้อยจีไฟไหข้าว ก่อไฟหนึ่งข้าวกลางบ้านใกล้กับครัวของบ้าน มีความหมายในเชิงสัญลักษณ์ คือ ไทหนึ่งข้าวและการก่อก่อไฟถือเป็นการเริ่มต้นของการอยู่อาศัยในพิธีขึ้นเฮือนผู้ลาว และเมื่อประกอบพิธี ขึ้นเฮือนผู้ลาวเสร็จแล้วจะนำไหหนึ่งข้าววางไว้บริเวณที่ก่อก่อไฟหญิง หากบ้านนั้นไม่มีที่ก่อก่อไฟก็จะวางไหหนึ่งข้าวบริเวณที่ประกอบอาหาร คือ ในครัวนั่นเอง (พัน สุขอยู่, สัมภาษณ์)

ในส่วนของไหเงินไหทองจะวางในห้องนอนของเจ้าของบ้าน เนื่องด้วยความเชื่อในการเก็บรักษาทรัพย์สินเงินทองของเจ้าของบ้าน ในขณะที่ไทกระดูกจะถูกวางไว้ในกะล่อห้อง (ห้องผี) และจะนำไทกระดูกมาประกอบพิธีเสนปาดตง รวมถึงเมื่อมีผู้เสียชีวิต ไทกระดูกจะนำไปใส่กระดูกผู้ตายในการประกอบพิธีศพของผู้ตายชาวไทยทรงดำ

กล่าวได้ว่าความสำคัญของไหในการใช้จริงในชีวิตและความหมายที่ดำรงอยู่ในวิถีชีวิตยังคงมี หากในชุมชนไทยทรงดำแห่งนั้นยังมีหมอเสน หมอพิธี ซึ่งหากลูกหลานไทยทรงดำที่ยังรักษาขนบวัฒนธรรมโดยเฉพาะพิธีกรรมของตนเอาไว้ ก็มีความหมายว่า “ไห” จะยังคงมีความสำคัญ แม้ว่า ไทในการประกอบอาหารจะถูกลดบทบาทความสำคัญลงเนื่องมาจาก “ลูกหลานคนไทยทรงดำ” นิยมซื้อ ปลาแห้ง และหน่อซ่มรับประทานมากกว่าจะหมักดองไว้ในไหเหมือนเมื่อก่อน

การเรียกชื่อของไหตามลักษณะของรูปร่างลายละเอียดและประโยชน์การใช้งานพบว่าการเรียกตามลักษณะเฉพาะพิเศษที่แตกต่างกัน เช่น ภาชนะประเภทไหไม่เคลือบ คือ ไทปากชั้นเดียว ไทมีปากซ้อนสองชั้น (ไหกับหรือไหปลาร้า) ไทปากชั้นเดียว เป็นไหคอสูงปากบานออกคล้ายปากแตร บางครั้งเรียกไหปากแตร มีลักษณะคอสั้นยาวกว้าง-แคบแตกต่างกันตามประโยชน์และจุดประสงค์ของการใช้งาน

1) ไทปากสองชั้น เรียกกันโดยทั่วไปว่าไหกับ หรือไหปลาร้า บางพื้นที่เรียกไหรูปแบบนี้ว่าไหน้ำผึ้ง(Honey Jar) บ้างเรียกว่าไหปลาร้า (Blara Jar) ชาวอีสานเรียกไหแบบนี้ว่าไหกับ (Water Trap Jar) มีรูปร่างค่อนข้างอ้วนส่วนสูงไม่มากนัก คอสั้น ปากซ้อนกันสองชั้น ก้นแบนเรียบ ที่พบส่วนใหญ่เป็นไหเนื้อดินแกร่งมากไม่เคลือบผิว จัดอยู่ในกลุ่มเครื่องปั้นดินเผาประเภทสโตนแวร์ มีการตกแต่งด้วยลายคลื่นน้ำหรือชุดลายภูมิฉีกवाल

2) ไทใส่ศพ การใช้ไหในการบรรจุศพพบมีการใช้ไหในพิธีกรรมฝังศพในหลายพื้นที่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออุษาคเนย์มีมากกว่า 2,000 ปี ในประเทศไทยพบโดดเด่นมากในวัฒนธรรมทุ่งกุลาร้องไห้ทางภาคอีสาน อีกทั้งยังพบในเวียดนาม กัมพูชา ลาว ไปจนถึงคาบสมุทรมลายู อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ การฝังศพไว้ในภาชนะไห โดยทั่วไปพบมีสองแบบ คือ ใส้ทั้งร่างแล้วฝังเรียกว่าการฝังศพครั้งที่ 1 (Primary Jar Burial) มีทั้งศพเด็กและศพผู้ใหญ่ และอีกรูปแบบหนึ่งคือ การฝังศพครั้งที่ 2 (Secondary Jar Burial) เป็นการเก็บเถ้ากระดูก

3) ไทชอง หมายถึง ไทที่มีช่องหุ้มไห โดยมาก หมายถึง ไทน้ำปลาเป็นไหเคลือบสีเขียวอ่อน หรือสีเขียวหม่นสีซีด มีความสูงประมาณ 60 เซนติเมตร ส่วนกว้างของก้นประมาณ 15 เซนติเมตร ส่วนกลางป่องออกแล้วเรียวยอดเข้าเป็นคอ และผายออกเป็นปากคอกว้างประมาณ 15 เซนติเมตร ปากกว้างประมาณ 12 เซนติเมตร

4) ไทดอก หรือ หม้อไทดอก มีลักษณะการใช้งานอย่างแจกั้นทำเป็นแจกั้นบรรจุดอกไม้ถวายพระพุทธรูปบนหิ้งในบ้าน

5) ไทสี่หู คือ ภาชนะรูปทรงไหปั้นหูเป็นรูสำหรับร้อยเชือกแปะไว้บริเวณปากของไหใกล้ขอบปากไห ส่วนใหญ่มักปั้นเป็นสี่หู ในช่วงรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์ ระหว่างพุทธศักราช 2199-2231

6) ไทปากจู้ หรือ ไทจู้ เป็นไหที่มีรูปทรงปล่องตรงกลาง ก้นแคบตัดเรียบ ส่วนบนของปากใหญ่เรียวยาวไปหาบริเวณปากไห มีลักษณะรูปปากไหเล็ก ปั้นบริเวณปากไหบานออกเล็กน้อย ไทมีหลายขนาดตั้งแต่ขนาดเล็กประมาณส่วนสูง 15-20 เซนติเมตร ไปจนถึงขนาดใหญ่ ที่มีส่วนสูงประมาณ 40-45 เซนติเมตร

7) ไทปากแตร เป็นเครื่องปั้นดินเผาทรงไหโดยมีการปั้นส่วนคอไหให้ยาวเพิ่มขึ้นไปอีก แล้วปั้นขอบปากหุบบานออกคล้ายแตร ลักษณะของรูปทรงของตัวไหมีการปั้นทรงสูงและทรงเตี้ยป้อม

8) ไทปากกว้าง เป็นเครื่องปั้นดินเผา รูปทรงไหอ้วนป้อม ตรงกลางปล่อง ส่วนคอไหคอดเล็กน้อย แล้วปั้นเป็นขอบปากบานออกมาเล็กน้อย เคลือบสีน้ำตาล

9) ไทสองหู ภาชนะดินเผาทรงกลมพบว่ามีารปั้นลักษณะของรูปทรงไว้หลายรูปแบบด้วยกัน เช่น ปั้นเป็นทรงไหจากปากมาหาคอด คอดเล็กน้อย มีคอยาว แล้วปั้นส่วนปากบานออกเล็กน้อย

10) ไทเข้า เป็นไหที่ทำขึ้นจากไม้และเรียกชื่อภาชนะตามรูปทรงที่มีลักษณะคล้ายไห ชาวอีสานเรียกหวด มีทั้งทำขึ้นจากการสานไม้ไผ่ และการใช้ไม้จริงมาแกะให้ได้รูปทรงไห เช่น ใช้ไม้สัก ไม้ซ้อ ไม้ฉำฉา มีการใช้ประโยชน์ต่างกันออกไป เช่น ใช้เป็นหวดหนึ่งซ้า

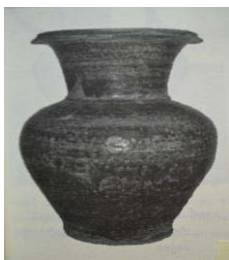
1

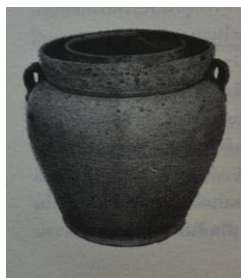
2

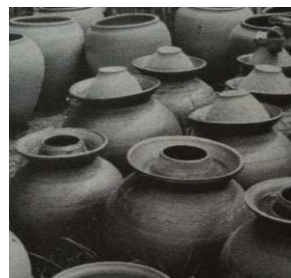
3

4

5

6

ภาพประกอบที่ 1 : การผลิตไหของและไหปากกว้างลายมังกรภายในโรงโอบบางโรงในจังหวัดราชบุรี

ภาพประกอบที่ 2 : ไทกระดุก ใช้ในพิธีศพของชาวไทยทรงดำ บ้านไผ่หูช้าง จังหวัดนครปฐม

ภาพประกอบที่ 3 : ไทไม้เป็นภาชนะรูปทรงไหแกะสลักจากไม้เนื้ออ่อนมีฝาปิดเจาะรูร้อยเชือกที่ฝา

ภาพประกอบที่ 4 : ไทปากแตร ตัวไหมีรูปทรงปล่องตรงส่วนบน ด้านล่างแคบ บริเวณตำแหน่งปากไห

ภาพประกอบที่ 5 : ไทกับปากสองชั้นแบบมีหูเนื้อแกร่งไม่เคลือบ เครื่องถ้วยจีน สมัยราชวงศ์ฮั่น

ภาพประกอบที่ 6 : ไทกับ หรือ ไทปลาร้าปากสองชั้น ปัจจุบันยังมีการผลิตอยู่ที่จังหวัดหนองคาย

7

8

9

10

11

12

13

14

15

ภาพประกอบที่ 7 : ไหกระเทียมดอง จากพิพิธภัณฑ์บ้านไพนไบ (ตั้งเชียงใหม่)

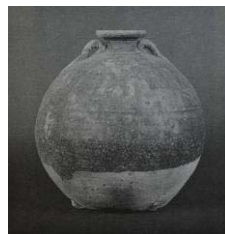
ภาพประกอบที่ 8 : ไหของมีหลายขนาดแต่ที่พบโดยส่วนใหญ่จะพบ 3 ขนาด คือขนาดใหญ่สูงประมาณ 70 ซม. ขนาดกลางสูงประมาณ 45 ซม. และขนาดเล็กสูงประมาณ 25 ซม.

ภาพประกอบที่ 9-14 : ไหที่มีรูปทรงลักษณะทรงสี่เหลี่ยมกันสอบเล็กน้อย บ่าไหตั้งตัดเฉียงลงเล็กน้อย

ภาพประกอบที่ 15 : ไหกระเทียมหรือไหที่ใช้ใส่เหล้า ไหรูปทรงนี้มีทั้งแบบมีสี่หูเรียกว่าไหสี่หู และแบบไม่มีหู (จากพิพิธภัณฑ์บ้านไพนไบ) งามได้จากแม่น้ำแม่กลอง

16

17

18

19

20

21

ภาพประกอบที่ 16 : ไหปากสองชั้น บางแห่งเรียก ไหกับ สำหรับใส่ปลาร้าหรือใส่น้ำผึ้ง

ภาพประกอบที่ 17 : ไหสองหู รูปทรงคล้ายลูกส้มโอ ปั้นหูไว้สองข้างติดขอบบ่าและปากของไห

ภาพประกอบที่ 18 : ไหที่ใช้ในพิธีกรรมแสนปลุกกล้วยเมืองฟ้าของชาวไทยทรงดำ มีการทำสัญลักษณ์ด้วยการใช้ปูนแดงทา รอบบ่าไห

ภาพประกอบที่ 19 : การเก็บไหปลาร้าไว้กลางแดดในที่โล่งแจ้ง แสดงให้เห็นถึงการใช้ภูมิปัญญาในการเก็บอาหารโดยอาศัยระบบนิเวศตามธรรมชาติ

ภาพประกอบที่ 20 : ไหเก็บบรรจุปลาร้าไว้กลางแจ้งที่บ้านดอนคา อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

ภาพประกอบที่ 21 : การแบ่งปลาร้าที่หมักดองไว้ในไห ในกระปุกพลาสติก

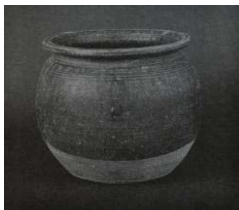
22

23

24

25

26

27

ภาพประกอบที่ 22-24 : ไหบรรจุกระตุกรูปแบบต่างๆ

ภาพประกอบที่ 25-27 : การผลิตไหทรงปากกว้างในยุคสมัยต่างๆ สีบทอดรูปแบบไห

28

29

30

31

32

33

ภาพประกอบที่ 28-33 : ไหสี่หูแบบต่างๆ พบหลายยุคสมัยมีการออกแบบรูปร่างแตกต่างกันตามจุดประสงค์ของการใช้สอย

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ไหได้ถูกนำมาใช้ตามสภาพของบริบททางสังคมที่แตกต่างกันไปในแต่ละยุคสมัย ในแต่ละพื้นที่ต่างก็มีการประยุกต์ใช้ประโยชน์จากไหต่างกันออกไปในบางประการ และในปัจจุบันมีการใช้ประโยชน์จากไหน้อยลงเนื่องมาจากความสะดวกสบายในวิถีชีวิตสมัยใหม่ ได้เข้ามามีส่วนทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนแต่สิ่งที่ยังคงอยู่คือชนบประเพณีและสูตรวิธีการทำอาหารที่แสดงอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ

ตารางที่ 1 : จากวัตถุดิบในไหปลาแหระ ไทหน่อซ่ม ไทกะปิ ไทเกลือ ไทส้มมะขาม สู่อาหารไทยทรงดำ

ไหปลาแหระ (ปลาร้า)	ไทหน่อซ่ม	ไทกะปิ	ไทเกลือ	ไทส้มมะขาม
๑) แจ่วปลาแหระ ๒) ยำเตา ๓) จี๊บก๊าก ๔) มะเขือเยะ ๕) แกงหน่อเฒา ๖) แกงหน่อซ่ม ๗) แกงหน่อปั้ง ๘) ปลาฝอ ๙) แกงไก่กาย ๑๐) ปลาแหระฟัก ๑๑) แกงฝำ ๑๒) แกงนางหวาน ๑๓) น้ำยาป่า	๑) แกงหน่อซ่ม	๑) แกงหน่อปั้ง ๒) แกงหน่อเฒา ๓) มะเขือเยะ ๔) แกงโฮเฮ ๕) ปลาฝอ ๖) แกงฝำ ๗) เลือดต้า ๘) ผัดเผ็ดไส้หมู ๙) ปลาปั้งบ ๑๐) แกงนางหวาน	๑) มะเขือเยะ ๒) แจ่วเอือดต้า ๓) แกงหน่อซ่ม ๔) ปลาฝอ ๕) แกงหน่อเฒา ๖) เลือดต้า ๗) น้ำยาป่า	๑) ปลาแหระฟัก ๒) แกงนางหวาน ๓) แจ่วเอือดต้า

ผู้วิจัยขอเสนอวิธีการสืบทอดภูมิปัญญาจากการค้นพบถึงความสำคัญของไห ไว้ดังนี้

1 ในแง่ของภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้าน หากชาวไทยทรงดำสืบทอด “ไห” ไว้ในวิถีการบริโภคในครัวเรือนจะทำให้ครัวเรือนนั้นใช้ชีวิตที่ดำรงอยู่ในรูปแบบ “เศรษฐกิจพอเพียง” ที่พึ่งพาธรรมชาติ

2 ในแง่คติชนวิทยา ความอุดมสมบูรณ์ของชาวไทยทรงดำแสดงผ่านถึงการมีข้าว ปลาอาหาร พร้อม ไทถูกนำมาใช้ในเชิงสัญลักษณ์ของการมีกินมีใช้ ดังนั้น หากลูกหลานชาวไทยทรงดำสืบทอดภูมิปัญญาจากไหในครัวเรือน จะแสดงถึงการวิริยะ อุตสาหะ ที่จะหาอาหารมาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องสมาชิกในครอบครัว

3 ในแง่ของภูมิปัญญาการประกอบพิธีกรรม หากลูกหลานชาวไทยทรงดำสืบทอดภูมิปัญญาจากไหในพิธีกรรม จะมีผลในแง่ของจิตใจและจารีตนิยม เนื่องจาก “ผี” ซึ่งเป็นบรรพบุรุษจะให้การคุ้มครอง ให้ปลอดภัย ทำนาข้าว ได้ผล หาปลา ไม่มีอดยาก มีอายุยืนยาว

วิธีการสืบทอดภูมิปัญญาให้ได้ผลต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย โดยเริ่มจากครัวเรือน วัด ชุมชน หน่วยงานราชการของรัฐ (เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล และ อำเภอ) และสถานศึกษา เพื่อให้ “ภูมิปัญญาเรื่องไห” คงอยู่ในวิถีจารีตของชาวไทยทรงดำสืบต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

“ไห” ของชาวไทยทรงดำมีบทบาทและความสำคัญในฐานะที่เป็นภาชนะใช้ในการถนอมอาหารควบคู่กับการเป็นบรรจุภัณฑ์ที่ใส่วัตถุที่จะนำไปประกอบอาหาร ภูมิปัญญาห้าไหของไทยทรงดำสะท้อนสภาพสังคมที่ดำรงชีพโดยการพึ่งพาตนเอง ควบคู่กับการพึ่งพาธรรมชาติ อีกทั้งอาหารของชาวไทยทรงดำที่นำวัตถุดิบจากไหมาประกอบอาหารก็ยังคงสะท้อนวัฒนธรรมทางวัตถุ(Material) ที่คนไทยทรงดำสร้างขึ้นมา ซึ่งคล้ายคลึงกับวัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านของคนไทลาวในกลุ่มแม่น้ำโขง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำงานวิจัยภูมิปัญญาห้าไหไทยทรงดำไปบรรจุไว้ในหลักสูตรท้องถิ่นศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
2. ควรจัดแสดงเรื่องราว “ห้าไห” ในศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำ (เขื่อนผู้ลาว) ในทุกพื้นที่ที่มีการตั้งถิ่นฐานของชาวไทยทรงดำ
3. ควรมีการสร้างสื่อการเรียนการสอน E-book แบบ Animation ที่เป็นเรื่องราวของ “ห้าไหไทยทรงดำ”

เอกสารอ้างอิง

- บุญยงค์ เกศเทศ. 2554. “โตดำ” เมืองแดง “ทรงดำ” ถิ่นสยาม จากหนองแฮด ถึง หนองปรุงกรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ อินทนิล.
- ประพันธ์ สีดำ. 2549. สู่วิถี ข้าวดำ น้ำตัก แห่งต้นน้ำแม่ลา. กรุงเทพฯ : ส่วนประชาสัมพันธ์ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน).
- ปราณี วงษ์เทศ. 2543. พิธีกรรมเกี่ยวกับการตายในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร มหาวิทยาลัย ศิลปากร.
- สภาวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี. 2547. 8ชาติพันธุ์ในราชบุรี. ราชบุรี : ธรรมรักษ์การพิมพ์.

สัมภาษณ์:

- คำ ทองคงหาญ. (2557, กันยายน 12). หมอเสน หมู่ 5 ตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์. คนไทย พรหมจรรย์. (2557, กันยายน 25). ผู้ทรงภูมิปัญญาก่อนหมอสอ หมู่ 8 ตำบลพระแท่น อำเภอดำรงวิทยาราม จ. กาญจนบุรี. สัมภาษณ์.
- ชูศรี แป้นโก. (2557, กันยายน 12). ช่างฝีมือประดิษฐ์ลายหน้าหมอน หมู่ 5 ตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัด นครปฐม. สัมภาษณ์.
- แดง วิลาทอง. (2556, พฤศจิกายน 5). ปราชญ์ชุมชน. บ้านตลาดควาย อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี. สัมภาษณ์.
- แจ คำครุฑ. (2557, กันยายน 25). แม่ครัวหมู่ 17 ตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี. สัมภาษณ์.
- ซ้อ น อิกทองจอม. (2557, กันยายน 25). แม่ครัวหมู่ 6 ตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี. สัมภาษณ์.
- ถนอม คงยิ้มละมัย. (2556, พฤศจิกายน 8). ปราชญ์ชุมชน และครูโรงเรียนเขาย้อยวิทยา. อำเภอเขาย้อย จังหวัด เพชรบุรี. สัมภาษณ์.
- ทิน อินราย. (2557, กันยายน 25). ปราชญ์ชาวบ้านสามเรือน ตำบลท่าตะคร้อ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี. สัมภาษณ์.
- นลพรรณ วุฒิไกรกัลยา. (2557, กันยายน 25). ผู้นำชุมชนบ้านหมอสอ หมู่ 8 ตำบลพระแท่น อำเภอดำรงวิทยาราม จ. กาญจนบุรี. สัมภาษณ์.
- เบญจมาศ ยอดพิกุล. (2556, พฤศจิกายน 5). ปราชญ์ชุมชน. บ้านตลาดควาย อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี. สัมภาษณ์.
- ปิยวรรณ สุขเกษม. (2557, กันยายน 12). ครูโรงเรียนบ้านไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. สัมภาษณ์.
- พัน สุขอยู่. (2557, สิงหาคม 25). ปราชญ์ชุมชนผู้ทรงภูมิปัญญาในเรื่องพิธีกรรม ภาษา และเครื่องจักสาน. สัมภาษณ์.
- พูน จอมบุญ. (2557, กันยายน 12). ปราชญ์ชุมชนทางด้านอาหาร. หมู่ 3 บ้านดอนยายหอม อำเภอสะแกกราย จังหวัด นครปฐม. สัมภาษณ์.
- ผู้ใหญ่สมัย ใจทน. (2557, กันยายน 25). ผู้นำชุมชนบ้านตะคร้อ ตำบลหนองหญ้าปล้อง อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัด เพชรบุรี. สัมภาษณ์.
- วีณา สุขอยู่. (2557, สิงหาคม 25). คณะกรรมการศูนย์วัฒนธรรมไทยเข้มแข็งบ้านหัวเขาจีน ตำบลห้วยยางโทน อำเภอ ปากท่อ จังหวัดราชบุรี. สัมภาษณ์.
- วรรณ แคน้อย. (2557, กันยายน 12). ปราชญ์ชุมชนทางด้านอาหาร. หมู่ 9 บ้านดอนยายหอม อำเภอสะแกกราย จังหวัด นครปฐม. สัมภาษณ์.
- สุภารัตน์ เอื้อยะหวัด. (2556, พฤศจิกายน 8). ครูศิลปะโรงเรียนเขาย้อยวิทยา. อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. สัมภาษณ์.
- สุมาพร คล้ายคลึง. (2556, พฤศจิกายน 8). ครูภาษาไทยโรงเรียนเขาย้อยวิทยา. อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. สัมภาษณ์.
- ศรีไพร นันทกิจ. (2557, สิงหาคม 25). คณะกรรมการศูนย์วัฒนธรรมไทยเข้มแข็งบ้านหัวเขาจีน ตำบลห้วยยางโทน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี. สัมภาษณ์.

ความคาดหวังของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในเรือนจำต่อพระเทศน์ในเรือนจำกลางจังหวัดราชบุรี
The Expectations of Administrators and Prison Officers toward Speeches
by Buddhist Monks at Ratchaburi Central Prison

พระครูภาวนาโชติคุณ (ก๊วยไฮ้ แซ่ลิ้ม)¹ ชวน ภารังกุล²

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

²อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคาดหวังของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในเรือนจำต่อพระเทศน์ในเรือนจำกลางจังหวัดราชบุรี และ 2) ปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในเรือนจำที่มีต่อพระเทศน์ในเรือนจำกลางจังหวัดราชบุรี ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในเรือนจำ จำนวน 159 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสอบถามแบบปลายเปิด ตรวจสอบความถูกต้องโดยผู้เชี่ยวชาญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่มีความคาดหวังต่อพระเทศน์ในเรือนจำกลางจังหวัดราชบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านเนื้อหาสาระอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านประเมินผลกิจกรรม ด้านสื่อการสอนและด้านจัดกิจกรรมพัฒนาอยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ต่อพระเทศน์ในเรือนจำกลางจังหวัดราชบุรี พบว่า ประเด็นสำคัญที่สุดเกี่ยวกับเรื่องของการขาดความสอดคล้องกันนี้ เพราะเรือนจำดังกล่าวเป็นเรือนจำที่มีนักโทษซึ่งมีอัตราโทษสูง อุดมการณ์ มีอันตรายสูงในขณะเดียวกันการอำนวยความสะดวกต่อพระเทศน์ที่อาจจะไม่ดีพอเพราะกำลังเจ้าหน้าที่มีน้อยจำเป็นต้องคอยดูแลนักโทษตลอดเวลาอย่างเข้มงวด ส่วนข้อเสนอแนะพระเทศน์ในเรือนจำกลางจังหวัดราชบุรีอาจช่วยคิดหาวิธีการรูปแบบนวัตกรรมที่จะทำให้นักโทษที่ติดคุก เปลี่ยนจากคนร้ายเป็นคนดี แล้วออกไปเป็นคนดีของสังคม แทนที่พ้นโทษออกก็กลายเป็นผู้ร้ายอีกถูกจับติดคุกอีก

คำสำคัญ : ความคาดหวัง พระเทศน์ เรือนจำ เรือนจำกลางจังหวัดราชบุรี

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the expectations of administrators and prison officers toward speeches by Buddhist monks at Ratchaburi Central Prison, and 2) to study the problems and suggestions of administrators and prison officers toward speeches by Buddhist monks at Ratchaburi Central Prison. The informants consisted of 159 administrators and prison officers of Ratchaburi Central Prison. The research instruments were a 5 point rating scale questionnaire and an open-ended questionnaire approved by the experts. Statistics for analyzing the data were percentage, mean, and standard deviation. The qualitative data was analyzed by using content analysis.

The results revealed that:

1. The expectations of administrators and prison officers toward speeches by Buddhist monks at Ratchaburi Central Prison were at a high level. For individual aspects, the expectation of the content of the speeches was ranked the highest. The expectation of activities assessment, teaching aids and active moral development for the prisoners were all also at a high level.

2. Investigation of the problems of administrators and prison officers revealed that the most important issue was safety because there was the shortage of prison staff to facilitate the Buddhist monk during speeches to the prisoners. This shortage was due to priority being given to constant supervisor of dangerous and capital prisoners. The suggestions from administrators and prison officers suggest that finding innovative ways to change the prisoners to become good citizens instead of returning to prison.

Keywords : The expectation, Buddhist monks, prison, Ratchaburi Central Prison

บทนำ

ปัญหาสำคัญในทุกยุคทุกสมัย ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายและความวุ่นวายในสังคม ในบางกรณีก็เกินกว่าจะประมาณค่าความเสียหายได้ คือปัญหาจากอาชญากรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว นับตั้งแต่อดีต ได้มีคนศึกษาและพยายามรวบรวมความรู้เกี่ยวกับการกระทำผิด ตั้งแต่ลักษณะการกระทำผิด จนถึงการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ว่าสังคมทำอย่างไรกับคนที่กระทำผิดเหล่านั้น ซึ่งเดิมสังคมได้กำหนดวิธีการลงโทษในลักษณะแก่แค้น ทดแทน การข่มขู่ ยับยั้ง และการตัดโอกาสการกระทำผิด แต่วิธีการดังกล่าวก็มีจุดอ่อนอยู่หลายประการ คือ ไม่ได้มองถึงประโยชน์ในอนาคต คือไม่ได้พิจารณาว่าจะมีผลการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดเกิดขึ้นอีกหรือไม่ และมีได้ทำให้เกิดผลดีอะไรกลับคืนมาสู่สังคม แต่คำนึงถึงความเหมาะสมของโทษกับความผิดที่ได้กระทำ ฉะนั้นเมื่อได้ลงโทษผู้กระทำผิดตามอัตราโทษแล้วก็ต้องปล่อยตัวออกมาทั้งที่ยังเป็นอันตรายต่อสังคมอยู่ สังคมไม่ได้อะไรจากการลงโทษและอาจต้องเป็นภาระเลี้ยงดูต่อไป (นิธิ จิตสว่าง 2556, หน้า ออนไลน์)

กรมราชทัณฑ์ เป็นองค์การในกระบวนการยุติธรรมที่มีภาระหน้าที่ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดตามคำสั่งของศาลหรือผู้มีอำนาจตามกฎหมาย งานราชทัณฑ์เป็นการป้องกันสังคมจากอาชญากรรม โดยการควบคุมผู้ต้องขังไว้ตามคำสั่งศาล เพื่อให้การอบรมแก้ไขให้ผู้ต้องขังสามารถปรับตัวเข้ากับกฎเกณฑ์และเงื่อนไขของสังคมได้ โดยนัยนี้งานของกรมราชทัณฑ์ จึงเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม และงานบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชนอื่น ๆ เช่น งานสาธารณสุขประโยชน์ ฯลฯ มีการแบ่งส่วนราชการออกเป็นราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยมีเรือนจำ/ทัณฑสถานหรือสถานกักกันเป็นหน่วยงานหลักและมีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของผู้มีอำนาจตามกฎหมาย(กรมราชทัณฑ์ 2547, หน้า 1) ดังนั้น จึงมีแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด คือ เห็นว่าการกระทำของมนุษย์ถูกกำหนดจากปัจจัยต่าง ๆ มนุษย์ไม่สามารถเลือกกระทำได้อย่างอิสระ หรือใช้เหตุผลในการเลือก แต่มนุษย์ถูกกดดันหล่อหลอมจากสิ่งแวดล้อม และปัจจัยต่าง ๆ จนมีบุคลิกภาพที่บกพร่อง และหันไปสู่การกระทำผิด ซึ่งการกระทำของมนุษย์เป็นผลมาจากปัจจัยหลายอย่างรวมกัน ได้แก่ ปัจจัยทางจิตวิทยา ปัจจัยทางชีวภาพ และปัจจัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมซึ่งจากการที่ไม่สามารถควบคุมปัจจัยเหล่านั้นได้ อีกทั้งสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่ต้อกว่าเป็นสาเหตุหลักของปัญหาอาชญากรรม การอาศัยสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เหมือนกันในสังคมจะทำให้มีพฤติกรรมที่แสดงออกมาในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน มีรูปแบบของการไม่เป็นระเบียบของสังคม และความกดดันทั่วไป และวัฒนธรรมของผู้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนและการกระทำผิด ซึ่งถือว่าพฤติกรรมอย่างนั้น มาจากองค์ประกอบของตัวบุคคลกับสิ่งแวดล้อมอันประกอบด้วย สรีระ สติปัญญา แรงจูงใจ อารมณ์ บุคลิกภาพ การรับรู้ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมทางสังคม (พงเพชร สุรัตน์วิกุล, 2542, หน้า 15)

จากที่กล่าวมาในเบื้องต้น จะเห็นได้ว่า สาเหตุการกระทำผิดส่วนใหญ่มาจากสภาพทางสังคม วัฒนธรรมเป็นตัวหล่อหลอม มีการดำเนินชีวิตเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ โดยมีวัตถุนิยมเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จ ในสังคมปัจจุบันเอง การที่ยอมรับว่าบุคคลใดได้รับการพัฒนา และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ก็มักใช้ความสำเร็จทางวัตถุนิยมเป็นตัวชี้วัด ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ล้วนส่งผลให้เกิดการกระทำผิด เพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยอันเป็นเครื่องแสดงให้เห็นความสำเร็จที่สังคมกำหนด จากการศึกษาวิจัยของศูนย์วิจัยและพัฒนาด้านอาชญาวิทยา (กรมราชทัณฑ์, 2550, หน้า 3) เรื่อง เบื้องหลังอาชญากรมืออาชีพ พบว่าปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันสู่การเป็นอาชญากรมืออาชีพ เกิดจากความต้องการให้เพื่อนยอมรับตัวเอง ความต้องการด้านทรัพย์สิน และความรู้อีกอย่างลงทำตามผู้อื่น สูงถึง ร้อยละ 45.28 โดยมีค่านิยมในการดำเนินชีวิตที่เห็นว่าปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการดำเนินชีวิต คือ ทรัพย์สินเงินทอง เพราะทำให้รู้สึกว่าคุณค่า ได้รับการยอมรับจากสังคม และมีลักษณะทางบุคลิกภาพ ที่ชอบฟังฟังผู้อื่น ถูกชักจูงได้ง่ายไม่มีความสุขในชีวิต การปรับตัวไม่ดี ไม่ค่อยมีความคิด

สร้างสรรค์ รู้สึกดียกย่องผู้อื่นมักยึดติดกับกลุ่ม ควบคุมตัวเองไม่ได้ ไม่มีวินัยในตนเองชอบฝ่าฝืนกฎระเบียบ และขาดความมั่นคงทางอารมณ์

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ที่ได้เข้าไปเทศน์ในเรือนจำ และได้นำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาไปเทศน์ ให้ผู้ต้องขังฟังและพยายามให้ผู้ต้องขังเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรือนจำกลางราชบุรี ที่เป็นเรือนจำขนาดใหญ่และมีผู้ต้องขังจำนวนมากและถูกจัดเป็นเรือนจำประเภทความมั่นคงแข็งแรงมีผู้ต้องขังกำหนดโทษสูงและเป็นเรือนจำพิเศษมีผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีผู้ต้องขังคดีระหว่างสอบสวนจำนวนมากการควบคุมปกครองผู้ต้องขังภายในเรือนจำต้องเป็นไปอย่างเข้มงวดที่อาจส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตในเรือนจำและยังไม่มีการศึกษาในประเด็นนี้มากนักผลการศึกษาคือจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องผู้มีหน้าที่รับผิดชอบและผู้บริหารได้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำ และหลังจากพ้นโทษไปแล้ว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในเรือนจำต่อพระเทศน์ในเรือนจำกลางจังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในเรือนจำที่มีต่อพระเทศน์ในเรือนจำกลางจังหวัดราชบุรี

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษา ระดับความคาดหวังของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในเรือนจำต่อพระเทศน์ในเรือนจำกลางจังหวัดราชบุรี โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการศึกษาดังต่อไปนี้

ประชากรที่ศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารเรือนจำ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ จำนวน 159 คน ในเรือนจำกลางจังหวัดราชบุรี

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาคือ ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ ประสบการณ์

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคาดหวังของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในเรือนจำต่อพระเทศน์ในเรือนจำกลางจังหวัดราชบุรี ใน 4 ด้าน คือ 1) เนื้อหาสาระ 2) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้ต้องขัง 3) ด้านสื่อการสอน 4) ด้านการวัดประเมินผลกิจกรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามความคาดหวังของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในเรือนจำต่อพระเทศน์ในเรือนจำกลางจังหวัดราชบุรี มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคาดหวังของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในเรือนจำต่อพระเทศน์ในเรือนจำกลางจังหวัดราชบุรี ในด้านเนื้อหาสาระในการเทศน์ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้ต้องขัง ด้านสื่อการสอนเทศน์ และด้านประเมินผลกิจกรรม

ตอนที่ 3 แบบสอบถาม ปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในเรือนจำที่มีต่อพระเทศน์ในเรือนจำกลางจังหวัดราชบุรี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนในการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงเพื่อขอความร่วมมือไปยังเรือนจำกลางจังหวัดราชบุรี

2. ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้บังคับบัญชาการเรือนจำกลางจังหวัดราชบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ พร้อมทั้งกำหนดนัดหมายวันเวลาและสถานที่ในการเก็บข้อมูล

3. ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูลตามวันเวลาและสถานที่ที่กำหนดไว้ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้วได้พิจารณาคัดเลือกแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มาดำเนินการประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมดตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามและให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
2. ลงรหัสในแบบสอบถามทุกฉบับ
3. นำแบบสอบถามตอนที่ 1 มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ จำแนกตามเพศและประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป

แบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษาประกอบด้วยด้านเนื้อหาสาระในการเทศนา ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้ต้องขัง ด้านสื่อการสอนเทศนาและด้านประเมินผลกิจกรรมเป็นรายข้อ รายด้าน และรวมทุกด้าน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1981, p. 544) ดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง	มีความคาดหวังต่อพระเทศน์มากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	มีความคาดหวังต่อพระเทศน์มาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	มีความคาดหวังต่อพระเทศน์ปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	มีความคาดหวังต่อพระเทศน์น้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	มีความคาดหวังต่อพระเทศน์น้อยที่สุด

แบบสอบถามตอนที่ 3 นำข้อมูลปัญหาและข้อเสนอแนะมาสังเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) และนำเสนอในรูปแบบของการพรรณนาความ

สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาความคาดหวังของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในเรือนจำต่อพระเทศน์ในเรือนจำกลางจังหวัดราชบุรี สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่มีความคาดหวังต่อพระเทศน์ในเรือนจำกลางจังหวัดราชบุรีโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความคาดหวังต่อพระเทศน์ในเรือนจำกลางจังหวัดราชบุรีด้านเนื้อหาสาระอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านประเมินผลกิจกรรม ด้านสื่อการสอน และด้านจัดกิจกรรมพัฒนามีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก
2. ปัญหาของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ต่อพระเทศน์ในเรือนจำกลางจังหวัดราชบุรี ประเด็นสำคัญที่สุดเกี่ยวกับเรื่องของการขาดอดภัยทั้งนี้เพราะเรือนจำดังกล่าวเป็นเรือนจำที่มีนักโทษซึ่งมีอัตราโทษสูง อุดหนุนสูง มีอันตรายสูงในขณะเดียวกันการอำนวยความสะดวกต่อพระเทศน์ที่อาจจะไม่ดีพอเพราะกำลังเจ้าหน้าที่มีน้อยจำเป็นต้องคอยดูแลนักโทษตลอดเวลาอย่างเข้มงวดข้อเสนอแนะ พระเทศน์ในเรือนจำกลางจังหวัดราชบุรีอาจช่วยคิดหาวิธีการรูปแบบนวัตกรรมที่จะทำให้นักโทษที่ติดคุก เปลี่ยนจากคนร้ายเป็นคนดี แล้วออกไปเป็นคนดีของสังคม แทนที่พ้นโทษออกก็กลายเป็นผู้ร้ายอีกถูกจับติดคุกอีก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาความคาดหวังของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในเรือนจำต่อพระเทศน์ในเรือนจำกลางจังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. พระเทศน์ในเรือนจำควรเพิ่มเติมเนื้อหาสาระในการเทศน์มีการสร้างเสริมให้ผู้ต้องขังยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นให้มากยิ่งขึ้น
2. พระเทศน์ในเรือนจำควรหาพระสงฆ์วิทยากรเข้าร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้ต้องขังให้มากยิ่งขึ้น
3. พระเทศน์ในเรือนจำควรใช้สื่อในการทำกิจกรรมเสริมกับบทเทศน์ให้กับผู้ต้องขังให้มากยิ่งขึ้น
4. พระเทศน์ในเรือนจำควรใช้สื่อการสอนในการประเมิน เช่น เปิดสารคดีแล้วกำหนดคำถามขึ้นมาให้ผู้ต้องขังมีส่วนร่วมในการตอบให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความคาดหวังของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในเรือนจำต่อพระเทศน์ในเรือนจำหรือทัณฑสถานอื่น ๆ
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในเรือนจำต่อพระเทศน์ในเรือนจำหรือทัณฑสถานอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. 2547. การปรับตัวภายหลังการปลดปล่อยของผู้ต้องกักขังแทนค่าปรับและนักโทษเด็ดขาดในโครงการ 12 สิงหาคมพระบารมีแผ่ไพศาลปี 2546. นนทบุรี : ผู้แต่ง.
- , 2550. การวิจัยประเมินผลองค์กรแห่งความพอเพียง : ศึกษาเฉพาะกรณีทัณฑสถานหญิงนครราชสีมา และเรือนจำอำเภอสีคิ้ว. นนทบุรี : ผู้แต่ง.
- นัทธี จิตสว่าง. 2556. กระบวนการยุติธรรมแนวใหม่เหยื่อและชุมชนมีส่วนร่วม. สืบค้นเมื่อ 14 ธันวาคม 2556
สืบค้นจาก <http://www.correct.go.th/journal/j2/sarabun.htm>.
- พวงเพชร สุรัตน์วิกุล. 2542. มนุษย์กับสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Best. J. W. 1981. *Research in education*. 4th ed. New Jersey : PrenticeHall.

**การรับรู้เกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
ของบุคลากรคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
The Perception of the Faculty of Humanities and Social Science's
Personnels at Muban Chom Bueng Rajabhat University
to Join to ASEAN Community**

คันสนีย์ เขียวมาประเสริฐ

สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของบุคลากรคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีปรากฏการณ์วิทยา โดยศึกษาปรากฏการณ์และประสบการณ์ในการรับรู้ของบุคลากร เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่สังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จำนวน 18 คน

ผลการศึกษาโดยวิธีเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 18 คน พบว่า บุคลากรมีการรับรู้ความเป็นมาและวัตถุประสงค์เรื่องประชาคมอาเซียนว่า เกิดจากการรวมตัวกันของประเทศในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ จำนวน 10 ประเทศ เพื่อร่วมมือกันในด้านต่าง ๆ และสร้างอำนาจการต่อรองได้ บุคลากรมีการรับรู้ถึงจำนวนประเทศสมาชิกและบอกชื่อประเทศสมาชิกในประชาคมอาเซียนได้ แต่ไม่สามารถบอกลำดับการเข้าร่วมและผู้ก่อตั้งประชาคมอาเซียนได้ และไม่สามารถอธิบายถึงรายละเอียดของตราสัญลักษณ์อาเซียนได้ นอกจากนี้บุคลากรมีการรับรู้ถึงผลกระทบต่อการจัดตั้งประชาคมอาเซียนว่ามีทั้งข้อดี และข้อเสียต่อองค์กรและประเทศไทย ซึ่งทุกภาคส่วนจะต้องร่วมมือกันตั้งแต่การพัฒนาตนเอง หน่วยงานต้องเน้นย้ำถึงความสำคัญ ตลอดจนภาครัฐจะต้องมีมาตรการรองรับที่ดี และจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ

คำสำคัญ : ประชาคมอาเซียน การรับรู้ การเตรียมความพร้อม การศึกษา

Abstract

The purpose of this research was to study the perception towards ASEAN Community of the faculty of humanities and social science's personnels at Muban Chombueng Rajabhat University. The method used in this research is qualitative research through the phenomenology study. The research was conducted by studying the phenomenon and one's experience in terms of ASEAN Community. The data were collected by two methods which were in-depth interview and structured observation. The purposive sampling was used to select the samples. The 18 key informants were executives, teachers, and staff of the faculty of humanities and social science's personnels at Muban Chombueng Rajabhat University.

The results of this study found that those key informants knew the aims and the purposes of establishing ASEAN Community. Such aims and purposes obtained from them were that ASEAN Community was founded among 10 Southeast Asia nations together in terms of social progress, economic growth, and cultural development and bargaining power with other countries. The key informants knew the number of ASEAN Community members also was able to name those countries;

however, they impossibly sorted out the order of joining countries, the founder of the community, nor the details of the ASEAN symbol. The key informants, moreover, had perceived the pros and cons of this community to Thailand. They emphasized on the importance of ASEAN community that each segment should work together to move forward including well-prepared measure and adequate budget from government.

Keywords : ASEAN Community, Perception, Reparing readiness, Education

บทนำ

ปัจจุบันสถานศึกษาในประเทศไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายในการก้าวเข้าสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.2558 สถานศึกษาจึงต้องรับรู้และเตรียมความพร้อมเพื่อผลิตบัณฑิตให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ และมีการเตรียมการ ตั้งแต่การวางนโยบายสู่การปฏิบัติ เพื่อสามารถจัดการกับความท้าทายในเวทีโลก และ สิ่งที่น่าเป็นอีกสิ่งหนึ่งคือ ภาษาในการสื่อสารอันจะนำไปสู่การมีงานทำ สถาบันการศึกษาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องรับรู้ และเตรียมความพร้อมอย่างจริงจังเพื่อให้คนไทยมีความรู้ความสามารถในการแข่งขันกับประเทศสมาชิกอาเซียนได้ สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีการจัดการเรื่องคุณภาพการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ ส่งเสริมให้บุคลากรได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น มีการสนับสนุนทุนเพื่อการวิจัยและทุนการศึกษาต่อ ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับอาจารย์ผู้สอนในการสร้างผลงานทางวิชาการหรืองานวิจัยให้มากยิ่งขึ้น เพื่อจะดึงดูดคนเก่งเข้ามาเป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้กับเด็กไทยซึ่งจำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องใช้ในการสื่อสารแลกเปลี่ยนความรู้และข้อมูลระหว่างกัน นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามามี ส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อสร้างการศึกษาของประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางด้านการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน อย่างแท้จริง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2556)

หน่วยงานและองค์กรทุกภาคส่วนของรัฐและเอกชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.2558 มีการตั้งรับและเตรียมความพร้อม ปรับตัว มีความรู้ ความเข้าใจ สู่การปฏิบัติ ในภาคการศึกษา ระดับอุดมศึกษาก็เช่นกัน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกันให้ไปสู่เป้าหมาย และสถาบันอุดมศึกษาต่างก็รับนโยบายเพื่อเตรียมพร้อม บริหารจัดการ ไปสู่การปฏิบัติเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาถึงการรับรู้เกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของ บุคลากรของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง เนื่องจากสถานศึกษามีส่วนสำคัญ มากในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศไทย สถานศึกษาเปรียบเสมือนการวางรากฐานความรู้ ความเข้าใจที่จะ นำไปสู่การเป็นอาเซียนอย่างแท้จริง รวมทั้งการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของบุคลากรคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษา คือ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
2. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ดังนี้
  - 2.1 การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากวารสาร บทความ หนังสือ วิทยานิพนธ์ และเว็บไซต์ต่าง ๆ เพื่อการศึกษาหาแนวทางในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้
  - 2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมทั้งแนวคำถามและอุปกรณ์ที่จะใช้ในการสัมภาษณ์และจดบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยมีการใช้คำถาม (Interview guide) เป็นลักษณะของการเปิดกว้าง

ไม่จำกัดคำถาม (Open-ended question interview) แต่ครอบคลุมประเด็นที่จะต้องศึกษา และสังเกตโดยใช้หลักการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

2.3 การเลือกสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหาร อาจารย์ และเจ้าหน้าที่สังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 18 คน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-Depth Interview)

2.4 หลังจากได้ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลต่าง ๆ มาศึกษา วิเคราะห์ คัดเลือกข้อมูลที่มีหมวดหมู่เดียวกันเพื่อนำมาวิเคราะห์และจัดทำการวิจัยในครั้งนี้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

3.1 ตัวผู้วิจัยเอง ซึ่งต้องเตรียมความพร้อมก่อนลงพื้นที่ เช่น สุขภาพร่างกาย แนวคำถาม เพื่อให้ได้คำตอบที่ตรงตามความเป็นจริง

3.2 อุปกรณ์เครื่องมือบันทึกเสียง ถือเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้วิจัย เนื่องจากบางครั้งการจดบันทึกไม่สามารถเก็บรายละเอียดได้ทั้งหมด สมุดบันทึก และปากกา

4. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ใช้วิธีการที่เรียกว่า ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) (สุภางค์ จันทวานิช, 2554) โดยผู้วิจัยจะใช้การเปรียบเทียบจากมุมมอง 2 ด้าน คือ

4.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) โดยตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งต่าง ๆ ว่าเหมือนกันหรือไม่ ถ้าทุกแหล่งข้อมูลพบว่า ได้ข้อมูลเหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มามีความถูกต้อง

4.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (theory triangulation) โดยตรวจสอบว่า ถ้ามีการใช้ทฤษฎีที่หลากหลายแล้ว ข้อมูลที่ได้มาจะเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ ถ้าผู้วิจัยพบว่าไม่ว่าจะนำทฤษฎีใดมาใช้แล้วได้ข้อค้นพบที่เหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มามีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ มาเรียบเรียง เพื่อพรรณนาวิเคราะห์ ดังนี้

5.1 ถอดบทสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ (Verbatim) และสรุปประเด็นสำคัญ

5.2 เรียบเรียงข้อมูลและหาข้อมูลเพิ่มเติม และเขียนรายงานในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะในการเขียนพรรณนาให้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

5.3 นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแก้ไขและลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพิ่มเติม

ผลการวิจัย

1. ด้านการรับรู้ข้อมูลพื้นฐานของประชาคมอาเซียน

ด้านการรับรู้ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของอาเซียน

ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ มีการรับรู้ด้านความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของประชาคมอาเซียน โดยให้ความเห็นว่าเกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวม 10 ประเทศ โดยจะทำความร่วมมือกันในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ภาษา สินค้า การท่องเที่ยว การเมือง เทคโนโลยีและแรงงาน เป็นต้น เพื่อเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการสร้างอำนาจการต่อรองกับประเทศมหาอำนาจและประเทศในภูมิภาคอื่น ๆ จะเห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ไม่ได้รับรู้ในเรื่องการส่งเสริมการศึกษาเลย และผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ไม่ทราบประเทศผู้ก่อตั้ง และเริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ. ไต

ด้านการรับรู้ประเทศสมาชิกอาเซียน และลำดับการเข้าร่วม

ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ มีการรับรู้จำนวนของประเทศสมาชิกอาเซียน ส่วนใหญ่สามารถบอกรายชื่อประเทศสมาชิกได้ครบถ้วนทั้ง 10 ประเทศ ส่วนผู้ให้ข้อมูลหลักคนอื่นไม่สามารถบอกรายชื่อประเทศสมาชิกได้ครบทุกประเทศ จึงเห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่มีการรับรู้ประเทศสมาชิกอาเซียน และสามารถบอกรายชื่อประเทศสมาชิกได้นอกจากนั้น ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ไม่ทราบลำดับการเข้าร่วมของประเทศสมาชิก รวมทั้งผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ไม่มีการรับรู้เรื่องประเทศผู้ก่อตั้งและลำดับประเทศสมาชิกนั้น มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่สามารถบอกรายชื่อประเทศผู้เริ่มก่อตั้งเริ่มแรกมี 5 ประเทศ และประเทศไทยเป็นหนึ่งในผู้ร่วมก่อตั้ง เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลหลักให้เหตุผลชี้แจงว่า ตนเองไม่ได้ให้

ความสนใจที่จะรับรู้ข้อมูลดังกล่าว เนื่องจากเป็นเรื่องใกล้ตัว และคิดว่าการไม่รับรู้ข้อมูลไม่ได้ก่อให้เกิดผลดีหรือผลเสียกับตนเอง

ด้านการรับรู้เกี่ยวกับตราสัญลักษณ์

ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ มีการรับรู้เกี่ยวกับตราสัญลักษณ์ โดยให้ความเห็นว่าตราสัญลักษณ์เป็นรูปรวงข้าวสี เหลืองมัตรมกัน 10 ต้น แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือของ 10 ประเทศสมาชิกอาเซียน และมีตัวอักษรคำว่า ASEAN แต่ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักไม่สามารถอธิบายได้ถึงรายละเอียดความหมายของรูปทรง และสี ในตราสัญลักษณ์ได้อย่างถูกต้อง ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้เหตุผลว่าเห็นตราสัญลักษณ์ค่อนข้างบ่อย ส่วนมากจะเห็นแบบผ่าน ๆ ไม่ได้จดจำรายละเอียด และไม่ได้ศึกษาถึงความหมายของสีและรูปต่าง ๆ เลย เนื่องจากคิดว่าเป็นเรื่องใกล้ตัว แต่หากเห็นก็จะสามารถบอกได้ว่า คือตราสัญลักษณ์อาเซียน

ด้านสามเสาหลักของประชาคมอาเซียน

ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ มีการรับรู้ด้านเสาหลักของประชาคมอาเซียน โดยให้ความเห็นว่าเสาหลักของประชาคมอาเซียน ประกอบด้วยกัน 3 เสา คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และด้านสังคมวัฒนธรรม จะเห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลหลักรับรู้ข้อมูลพื้นฐานของสามเสาหลักในการจัดตั้งประชาคมอาเซียน

ด้านแหล่งข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับอาเซียน

ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับอาเซียน ดังนี้ จากรายการโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ และหน่วยงานมีการประชาสัมพันธ์

2. ด้านการรับรู้ในข้อมูลเชิงลึกของประชาคมอาเซียน

ผู้วิจัยได้ศึกษาประเด็นการรับรู้ในข้อมูลเชิงลึกของประชาคมอาเซียน โดยแยกออกเป็นข้อดี ข้อเสีย ในการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ดังนี้ คือ

ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ เห็นข้อดีของการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ดังนี้ ประชาคมอาเซียนทำให้นักศึกษามีโอกาสในการทำงาน มีเส้นทางในการทำงานเพิ่มขึ้นสามารถไปทำงานต่างประเทศได้ ได้ภาษาเพิ่มขึ้นและสามารถแลกเปลี่ยนกันในเรื่องของภาษา มีประเทศเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน บุคลากรได้พัฒนาและเรียนรู้วัฒนธรรมของชาติอื่นเพิ่มขึ้น รวมถึงประเทศไทยสามารถเผยแพร่วัฒนธรรมของไทยได้ สามารถและเปลี่ยนวัฒนธรรมภายในประเทศสมาชิกได้ เศรษฐกิจของไทยจะพัฒนาและเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ประเทศในภูมิภาคอื่น ๆ เห็นความสำคัญของประชาคมอาเซียน ในด้านการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น การเดินทางเข้า-ออกประเทศง่ายขึ้น การคมนาคม การติดต่อค้าขายสะดวกขึ้น มีเขตปลอดภาษี มีการเคลื่อนย้ายแรงงาน แลกเปลี่ยนเทคโนโลยีร่วมกันได้

นอกจากนั้น ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นข้อเสียของการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ดังนี้ ต่างชาติจะเข้ามาในประเทศเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ อาจเกิดอาชญากรรมข้ามชาติ สินค้าผิดกฎหมายลักลอบเข้ามาง่ายขึ้น รัฐบาลต้องมีมาตรการควบคุมมากขึ้น อาจต้องใช้งบประมาณมาก เกิดโรคร้ายไข้เจ็บ โรคระบาดง่ายขึ้น ประเทศไทยเสียเปรียบในเรื่องต้นทุนแรงงานที่สูงกว่า และเสียเปรียบเรื่องภาษา เพราะประเทศอื่นสามารถใช้ได้หลายภาษา และใช้ได้ดีกว่าคนไทย อาจโดนแย่งงานหากคนไทยไม่มีศักยภาพพอและไม่พัฒนาตนเอง หางานยากขึ้น และคิดว่าการรวมตัวกันเป็นเรื่องที่ยุ่ยาก คนไทยส่วนมากจะปรับตัวไม่ทัน

จะเห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลหลักรับรู้ว่ามีทั้งข้อดีและข้อเสีย ส่วนข้อเสียนั้นจะต้องเป็นเรื่องที่จะต้องร่วมมือกันตั้งแต่พัฒนาศักยภาพของตนเองเพื่อให้ทัดเทียมประเทศอื่น หน่วยงานจะต้องเน้นย้ำให้เห็นถึงความสำคัญของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน บอกผลกระทบ บทบาท และแนวทางในการเตรียมความพร้อม จนถึงภาครัฐที่จะต้องมีการรองรับ และงบประมาณในการจัดการ

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่องการรับรู้เรื่องประชาคมอาเซียน จะเห็นได้ว่าบุคลากรของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มีการรับรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้น แต่ไม่สามารถบอกรายละเอียดได้ทั้งหมดในเรื่องของลำดับประเทศสมาชิกและประเทศสมาชิกผู้ก่อตั้ง และไม่สามารถอธิบายถึงลักษณะส่วนประกอบของตราสัญลักษณ์และความหมายของสีในตราสัญลักษณ์ได้ สอดคล้องกับแนวความคิดของ เดิมศักดิ์ คทวนิช (2543) ซึ่งกล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของแต่ละบุคคลจะเกิดการรับรู้สิ่งเร้าได้แตกต่างกันไป

แต่การรับรู้สิ่งเร้าใดก่อนหลัง มากหรือน้อย ถูกต้องหรือผิดพลาด ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ 1) ตัวบุคคล 2) คุณสมบัติของสิ่งเร้า กล่าวคือ บุคลากรมีการรับรู้มากขึ้นอยู่กับตัวบุคคลเอง เช่น ประสบการณ์เดิมจากการได้เป็นวิทยากร จากการสอน และจากการศึกษาเล่าเรียน เป็นต้น รวมถึงความต้องการที่จะรับรู้ ความใส่ใจที่จะรับรู้ บุคลากรส่วนใหญ่เห็นว่าเรื่องประชาอาเซียนยังไกลตัว และยังไม่ส่งผลกระทบต่อตนเอง จึงให้ความสำคัญที่จะรับรู้เกี่ยวกับเรื่องประชาอาเซียนน้อย นอกจากนี้สิ่งเร้าก็เป็นปัจจัยสำคัญ หากคุณสมบัติของสิ่งเร้า สามารถสร้างความสนใจ หรือกระทำซ้ำ ๆ บ่อย ๆ บุคลากรก็จะสามารถรับรู้ได้มากขึ้น เช่น ในเรื่องของตราสัญลักษณ์หากบุคลากรได้พบเห็นบ่อย ๆ และเป็นที่สุดุดตาจะสามารถรับรู้ในตราสัญลักษณ์นั้น และสามารถอธิบายรายละเอียดได้

บุคลากรของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ส่วนใหญ่มีการรับรู้ว่ามีทั้งข้อดีและข้อเสียของการจัดตั้งประชาอาเซียน ทั้งนี้ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นบุคลากรเห็นว่าควรพัฒนาศักยภาพตัวเอง และหน่วยงานควรจะเน้นย้ำถึงความสำคัญของการเข้าสู่ประชาอาเซียน ตลอดจนภาครัฐบาลต้องใช้งบประมาณในการบริหารจัดการมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตรารัตน์ โชคสุชาติ (2555) ศึกษาเรื่องประชาอาเซียน : ความสำคัญและการเตรียมความพร้อมของไทย กล่าวว่า ประชาอาเซียนอาจส่งผลกระทบต่อทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งจะได้รับประโยชน์มากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับการเตรียมความพร้อมอย่างดีของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

1. บุคลากรควรมีการพัฒนาศักยภาพเกี่ยวกับการรับรู้เรื่องประชาอาเซียน ดังนั้นคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ควรให้ความสำคัญต่อการคัดเลือกและพัฒนาบุคลากร ส่งเสริมให้มีการศึกษาหาความรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา มีการจัดหลักสูตรการฝึกอบรมบุคลากร โดยมีการให้ความรู้พื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นต่อการเข้าสู่ประชาอาเซียน เช่น เรื่องข้อมูลพื้นฐานของประชาอาเซียน ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน เป็นต้น
2. บุคลากรยังรับรู้เกี่ยวกับเรื่องอาเซียนจากสื่อสารสนเทศของหน่วยงานน้อยไป ดังนั้นคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ควรมีการจัดป้ายนิทรรศการความรู้ด้านอาเซียนไว้ในหน่วยงาน หรือจัดทำฐานข้อมูลในเว็บไซต์ของหน่วยงานเพื่อเป็นแหล่งรับข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง
3. บุคลากรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาความรู้เกี่ยวกับประชาอาเซียน ดังนั้นคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ควรให้ความสำคัญและสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาทางการศึกษา ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนอาจารย์หรือนักศึกษาในอาเซียนเพื่อการสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพทั้งในด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การจัดตั้งโครงข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ และเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศด้านอาเซียน เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้มีการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาในมุมมองอื่น ๆ เช่น การรับรู้เกี่ยวกับเข้าสู่ประชาอาเซียนในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านการเมือง ด้านสังคม-วัฒนธรรม และศึกษาแนวทางการเตรียมความพร้อมของประชาอาเซียนอื่น ๆ เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาในระดับการศึกษาอื่น ๆ เช่น ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาสายอาชีวศึกษา รวมทั้งในระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยอื่น ๆ เพื่อทราบถึงการรับรู้และการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาอาเซียน

เอกสารอ้างอิง

- เดิมศักดิ์ คทวนิช. 2543. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ : บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- จิตรารัตน์ โชคสุชาติ. 2553. **ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน : ความสำคัญและการเตรียมความพร้อมของไทย**. มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติวิชาการ 14, 27 (มิถุนายน-ธันวาคม) : 99-112.
- สุภางศ์ จันทวานิช. 2554. **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์สารสนเทศยุทธศาสตร์ภาครัฐ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2556. **มหาวิทยาลัยของไทยกับการเข้าสู่อาเซียน**. เข้าถึงเมื่อ 28 พฤษภาคม 2557. เข้าถึงได้จาก <http://www.nic.go.th/gsic/uploadfile/university-asean.pdf>

การรับรู้การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
ของบุคลากรโรงเรียนบ้านหนองงูเหลือม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
The Perception of Bannongnguluem School's Personnels in Muang District,
Nakhon Pathom Province to Join to ASEAN Community

วัชรินทร์ วิชากุล

สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการรับรู้ของบุคลากรโรงเรียนบ้านหนองงูเหลือม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบมีหลักการ จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหาร และครูโรงเรียนบ้านหนองงูเหลือมอำเภอเมืองจังหวัดนครปฐม จำนวน 15 คน

ผลการศึกษา พบว่า บุคลากรโรงเรียนบ้านหนองงูเหลือม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม มีการรับรู้ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มของประชาคมอาเซียนว่า เกิดจากความต้องการเพิ่มขีดความสามารถทางเศรษฐกิจให้มากขึ้น และต้องการพัฒนาเศรษฐกิจให้เสมอภาคอีกทั้งสามารถบอกประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมได้ครบทั้ง 10 ประเทศ และทราบถึงรายละเอียดของลำดับการเข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียนและทราบถึงสมาชิกผู้ก่อตั้งทั้ง 5 ประเทศ ว่าประกอบด้วย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย รวมทั้งยังทราบถึงรายละเอียดของตราสัญลักษณ์อาเซียนได้อย่างถูกต้อง และสามารถอธิบายรูปทรง สี และความหมายของสีได้อย่างถูกต้อง และในด้านการรับรู้เชิงลึกมีการรับรู้ว่าคุณค่าของโรงเรียนบ้านหนองงูเหลือมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนจะมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนภาษาวัฒนธรรม และเทคโนโลยี รวมทั้งทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น และรับรู้ถึงปัญหาคือ ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร และงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด

คำสำคัญ : ประชาคมอาเซียน การรับรู้ การเตรียมความพร้อม

Abstract

The purpose of this research was to study the perception towards ASEAN Community of the personnels of Bannongnguluem School in Mueang District, Nakhon Pathom province. The method used in the research was qualitative research. The techniques used to collect data were in-depth interview and structured observation. The samples were selected by using purposive sampling. 15 key informants were executives, teachers and students of Bannongnguluem School in Mueang District, Nakhon Pathom Province.

The results of the study showed that education staff of Bannongnguluem school in Mueang district, Nakhon Pathom province perceived the aims and purposes of ASEAN community. They knew that the community was founded in order to enhance the economic ability and equally develop the economy. Moreover, they could possibly mention the members' names, the order of each country, and the five founder counties of the community which were Indonesia, Philippines, Malaysia, Singapore, and Thailand. Furthermore, they could describe the details of ASEAN symbol namely, shapes, colors, and meanings of each color as well. For in-depth perception, the educational staff of Bannongnguluem school have learnt that joining ASEAN community would give them a chance to

exchange language, culture, and technology, also this joining would push the economy forward. However, they knew the obstacles and limitations of this joining which were language and communication and limited budget.

Keywords : ASEAN Community, Perception, Preparing readiness

บทนำ

การก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ.2558 การศึกษานั้นถูกกำหนดให้เป็นปัจจัยที่เป็นพื้นฐานแห่งความเจริญทางเศรษฐกิจปัจจัยหนึ่ง ดังนั้น การพัฒนาการศึกษาจึงเป็นมาตรการหนึ่งที่สามารถจะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาคมอาเซียน ความร่วมมือทางการศึกษาของอาเซียนนั้นมีตั้งแต่ก่อตั้งประชาคมอาเซียนโดยระบุไว้ในปฏิญญากรุงเทพฯ ข้อที่ 4 คือ จัดให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การให้ความสะดวกในการจัดการฝึกอบรมและวิจัยทางการศึกษา ซึ่งได้มีการจัดประชุมรัฐมนตรีทางการศึกษาของอาเซียนเป็นประจำทุกปี เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งส่งเสริมการศึกษาให้มีบทบาทสำคัญในการสร้างประชาคมอาเซียนต่อไปในอนาคต (จินตนา สุจิตานนท์, 2556)

ประเทศไทยถือเป็นหนึ่งในผู้นำการก่อตั้งสมาคมอาเซียน มีการเตรียมความพร้อมรับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษามาโดยตลอด ตลอดจนหน่วยงานทุกภาคส่วนทางการศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานก็เช่นกัน มีการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อที่จะพัฒนาความรู้ของโรงเรียนในระดับประถมศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ, 2554) โรงเรียนบ้านหนองงูเหลือม (ประชารัฐบำรุง) ในฐานะโรงเรียนในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการก็ได้รับนโยบายมาปฏิบัติต่อไป ด้วยความห่างไกลตัวเมืองจังหวัดนครปฐม อาจมีข้อจำกัดในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เช่น บุคลากร งบประมาณ เทคโนโลยี และอุปกรณ์ที่ทันสมัย

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาถึงการรับรู้การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของบุคลากรบ้านหนองงูเหลือม เนื่องจากเป็นโรงเรียนในระดับขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญในการศึกษาขั้นพื้นฐานของเด็กไทยที่จะปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจอันจะนำไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการรับรู้ของบุคลากรโรงเรียนบ้านหนองงูเหลือม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological Study) ชาย โปธิสตา (2552) กล่าวว่า วิธีการวิจัยแบบนี้ให้ความสนใจความหมายในทัศนะของผู้ที่ได้ประสบกับปรากฏการณ์นั้นสิ่งที่สำคัญกับการวิจัยแบบนี้คือ การหาคำตอบเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ในชีวิต นักวิจัยอาจเป็นอะไรก็ได้ ในการทำวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) เพื่อบรรยายให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนแห่งหนึ่ง กรณีที่ศึกษาโรงเรียนบ้านหนองงูเหลือม จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลทางวิชาการ สอบถามผู้เกี่ยวข้อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ โดยการพรรณนาและสรุปเป็นความคิดเห็นมีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

1. การเลือกพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษา คือโรงเรียนบ้านหนองงูเหลือม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เนื่องจากเป็นพื้นที่ห่างไกลออกไปจากตัวเมือง จังหวัดนครปฐม อาจมีข้อจำกัดทางทรัพยากร เช่น บุคลากร งบประมาณ เวลา เป็นต้น ซึ่งอาจทำให้การรับรู้และการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนไม่ทัดเทียมโรงเรียนในตัวเมือง

2. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากวารสาร บทความ หนังสือ วิทยานิพนธ์ และเว็บไซต์ต่าง ๆ เพื่อการศึกษาหาแนวทางในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมทั้งแนวคำถามและอุปกรณ์ที่จะใช้ในการสัมภาษณ์และจดบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์

2.3 การเลือกสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้อำนวยการและอาจารย์โรงเรียนบ้านหนองสูงเหลี่ยม จำนวน 15 คน ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่ศึกษาด้วยตนเอง

2.4 หลังจากได้ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลต่าง ๆ มาศึกษา และวิเคราะห์ คัดเลือก ข้อมูลที่มีหมวดหมู่เดียวกันเพื่อนำมาวิเคราะห์และจัดทำกรวิจัยในครั้งนี้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนั้นมีเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ตัวผู้วิจัยเอง ซึ่งต้องเตรียมความพร้อมก่อนลงพื้นที่ เช่น สุขภาพร่างกาย แนวคำถาม เพื่อให้ได้คำตอบที่ตรงตามความเป็นจริง

3.2 เครื่องมือบันทึกเสียง ถือเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้วิจัย เนื่องจากบางครั้งการจดบันทึกไม่สามารถเก็บรายละเอียดได้ทั้งหมด

3.3 สมุดบันทึก ปากกา

4. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลการวิจัย เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือใช้วิธีการที่เรียกว่า ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) (สุภางค์ จันทวานิช, 2554) โดยผู้วิจัยจะใช้การเปรียบเทียบจากมุมมอง 2 ด้าน คือ

4.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) โดยตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งต่าง ๆ ว่าเหมือนกันหรือไม่ ถ้าทุกแหล่งข้อมูลพบว่า ได้ข้อมูลเหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มามีความถูกต้อง

4.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory triangulation) โดยตรวจสอบว่า ถ้ามีการใช้ทฤษฎีที่หลากหลายแล้ว ข้อมูลที่ได้มาเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์มาจัดกระทำเพื่อพรรณนาวิเคราะห์ ดังนี้

5.1 ถอดบันทึกการสนทนาและสรุปประเด็นสำคัญ

5.2 เรียบเรียงข้อมูลและหาข้อมูลเพิ่มเติมและเขียนรายงานในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะในการเขียนพรรณนาให้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

5.3 นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแก้ไขและลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพิ่มเติม

ผลการวิจัย

บุคลากรมีการรับรู้ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มกันของประชาคมอาเซียนว่า เกิดจากความต้องการเพิ่มขีดความสามารถทางเศรษฐกิจให้มากยิ่งขึ้น และต้องการพัฒนาเศรษฐกิจให้เสมอภาค ส่งเสริมความมั่นคง และต้องการเพิ่มศักยภาพของประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียนเพื่อให้แข่งขันกับเศรษฐกิจโลก และทำให้ประชาชนทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จากการได้รับความช่วยเหลือ เกื้อกูล ร่วมกันแก้ปัญหาในทุกๆด้านทั้งเศรษฐกิจ สังคม ความขัดแย้ง และอื่น ๆ โดยเกิดจากการรวมตัวของประเทศสมาชิก 10 ประเทศ ในด้านการรับรู้ประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมประชาคมอาเซียน ลำดับการเข้าร่วมสมาชิก และสมาชิกผู้ก่อตั้งอาเซียนพบว่า มีความรู้และจดจำได้ถึงจำนวนประเทศที่เป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียนสามารถบอกได้ว่ารายชื่อสมาชิกที่เข้าร่วมมีประเทศอะไรบ้าง และสามารถบอกได้ครบทั้ง 10 ประเทศ ดังนี้ ไทย เวียดนาม กัมพูชา บรูไน มาเลเซีย ลาว พม่า สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ จะเห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่สามารถจดจำรายชื่อประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมได้ทุกประเทศ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้สอบถามถึงเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลหลักจดจำรายชื่อสมาชิกที่เข้าร่วมประชาคมอาเซียนได้นั้น ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ชี้แจงว่า เหตุผลที่จดจำรายชื่อสมาชิกได้เพราะที่ผ่านมามีโรงเรียนมีการติดป้ายให้ความรู้ จัดฝึกอบรมครู เตรียมการสอน มีการเรียนการสอน เนื้อหาวิชาเรียน การจัดงานนิทรรศการในโรงเรียน และการแสดงบทบาทสมมติ ทราบถึงรายละเอียดของลำดับการเข้าเป็นสมาชิกของแต่ละประเทศ 5 ประเทศแรกที่เข้าร่วมประกอบด้วย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย และในเวลาต่อมาได้มีประเทศมาเข้าร่วมอีกได้แก่ บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ชี้แจงว่า เหตุผลที่ทราบถึงลำดับการเข้าร่วม เพราะ มีการจัดอบรมครู ศึกษาคำว่าจากการ

เตรียมการสอน ได้ทำแบบทดสอบของทางโรงเรียน เรียนรู้จากการสอนของครูในห้องเรียนในช่วงโมงอาเซียน นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักก็รับรู้ถึงสมาชิกผู้ก่อตั้งอาเซียนว่า ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 ซึ่งเรียกว่า “ปฏิญญากรุงเทพ” ที่วังสราญรมย์โดยมีผู้แทนจากประเทศผู้ก่อตั้ง 5 ประเทศ ร่วมลงนามประกอบด้วย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์และไทย ผู้ให้ข้อมูลหลักให้เหตุผลว่า ตนเองมีความสนใจกับข้อมูลดังกล่าว เนื่องจากว่าเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัว และคิดว่า การทราบข้อมูลได้ก่อให้เกิดผลดีกับตนเองและองค์กรที่ปฏิบัติทำงานอยู่ในปัจจุบันจึงมีความจำเป็นที่ต้องรับรู้ และจดจำข้อมูลนั้น ๆ ในด้านของตราสัญลักษณ์ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักสามารถอธิบายได้ถึงรายละเอียด ความหมายของ รูปทรงและสีในตราสัญลักษณ์ได้อย่างถูกต้อง สามารถบอกได้ว่าเป็นรูปรวงข้าวสีเหลือง 10 ต้น หมายถึง ประเทศสมาชิกอาเซียนบนทั้ง 10 ประเทศ อยู่ในพื้นวงกลมสีแดง ขอบสีขาว และน้ำเงิน โดยสีแดง หมายถึง ความกล้าหาญ สีน้ำเงิน หมายถึง สันติภาพและความมั่นคง สีเหลือง หมายถึง ความเจริญรุ่งเรือง และสีขาว หมายถึง ความบริสุทธิ์

ในด้านการรับรู้ข้อมูลเชิงลึก พบว่า บุคลากรโรงเรียนบ้านหนองงูเหลือมรับรู้ถึง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรค ดังนี้ จุดแข็ง ได้แก่ 1. มีบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณสมบัติประสบการณ์ตรงกับงานที่รับผิดชอบอยู่ 2. มีนักเรียน ชาวพม่าในโรงเรียน 3. ครูมีการเตรียมพร้อมมาเป็นเวลานาน 4. ครูมีความพร้อมในการยอมรับการเปลี่ยนแปลงในการ เข้าสู่ประชาคมอาเซียน 5. ครูมีจิตสำนึกในความเป็นครูปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ต้องอาศัยคำสั่ง 6. นักเรียนมีเกณฑ์เข้าเรียน มากขึ้น จุดอ่อนได้แก่ 1. โรงเรียนขาดการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในเรื่องภาษา ซึ่งไม่ใช่แค่ภาษาอังกฤษแต่รวมถึง ภาษาจีนด้วย 2. ขาดทักษะทางด้านภาษาอังกฤษ 3. ไม่มีครูชาวต่างชาติในการสอนภาษา 4. งบประมาณในการ ดำเนินงานไม่เพียงพอ 5. อุปกรณ์ด้าน ICT ไม่เพียงพอกับครูและนักเรียน โอกาส ได้แก่ 1. เมื่อเปิดเสรี นักเรียนต่างชาติ เข้ามาเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมทำให้โรงเรียนมีโอกาสในการพัฒนาเพิ่มขึ้นด้วย 2. ชุมชน โดยรอบมีความเจริญมากขึ้นมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบสาธารณูปโภคทำให้ชุมชนมีความสะดวกสบายมากขึ้น 3. ชุมชนให้ความเชื่อถือและมีความไว้วางใจต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น 4. มีการทำสัญญาความร่วมมือทางวิชาการและจัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรหน่วยงานภายนอก 5. ชุมชนโดยรอบมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ มากขึ้น อุปสรรค ได้แก่ 1. ผู้ปกครองมีรายได้น้อย 2. สภาพการโยกย้ายที่อยู่บ่อยครั้งของครอบครัวทำให้การเรียนไม่ ต่อเนื่อง 3. ผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจในการเรียนการสอน 4. สื่อที่ได้รับไม่เพียงพอกับความต้องการของจำนวน นักเรียน 5. มีการไหลบ่าของวัฒนธรรมจากต่างประเทศผ่านสื่อ เทคโนโลยีเข้ามาครอบงำ และทำให้เยาวชนเห็น ความสำคัญของวัฒนธรรมไทยน้อยลง

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาค้นคว้าเรื่อง การรับรู้เรื่องประชาคมอาเซียนเห็นได้ว่า บุคลากรของโรงเรียนบ้านหนองงูเหลือม จังหวัดนครปฐม มีการรับรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนว่า เกิดจากต้องการเพิ่มขีดความสามารถทางเศรษฐกิจให้เพิ่มขึ้น และต้องการพัฒนาเศรษฐกิจให้เสมอภาค ส่งเสริมความมั่นคงและต้องการเพิ่มศักยภาพของประเทศสมาชิกใน รายละเอียดเชิงลึกเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ได้แก่ เรื่องประเทศสมาชิก ผู้ก่อตั้ง ความหมายของตราสัญลักษณ์ บุคลากรมีความรู้และสามารถอธิบายได้ถึงรายละเอียดว่าสมาชิกประกอบไปด้วย 10 ประเทศ ผู้ก่อตั้ง 5 ประเทศแรก ประกอบด้วย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์และไทย และทราบความหมายของตราสัญลักษณ์ว่า รูปรวง ข้าวสีเหลือง 10 ต้น หมายถึง ประเทศสมาชิกอาเซียนบนทั้ง 10 ประเทศ อยู่ในพื้นวงกลมสีแดง ขอบสีขาว และน้ำเงิน โดยสีแดง หมายถึง ความกล้าหาญ สีน้ำเงิน หมายถึง สันติภาพและความมั่นคง สีเหลือง หมายถึง ความเจริญรุ่งเรือง และสีขาว หมายถึง ความบริสุทธิ์ ได้ถูกต้อง สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการรับรู้ของ กรองแก้ว อยู่สุข (2533:47) ที่ว่า การรับรู้เป็นกระบวนการที่เริ่มต้นด้วยบุคคลรับเอาสิ่งเร้าต่างๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าซึ่งเป็นการรับรู้ทางด้านสรีระจน เกิดความรู้สึกขึ้นมาก่อนแล้วแต่ละบุคคลจะแปลความหมายออกมาจากความรู้นั้น ๆ ตามภูมิหลังของตน

ด้านการรับรู้ของบุคลากรถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับประชาคมอาเซียน ทั้งในมุมของจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค สอดคล้องกับแนวความคิดของสมยศ นาวิการ (2553) ซึ่งให้ความเห็นว่า การวิเคราะห์ SWOT จะ ช่วยให้ผู้บริหารองค์กร วางแผนกลยุทธ์ขององค์กรขึ้นมานบนรากฐานข้อมูลที่รวบรวมได้จากวิเคราะห์ SWOT และทำให้องค์กรสามารถบรรลุความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ได้ บุคลากรโรงเรียนบ้านหนองงูเหลือม จังหวัดนครปฐม มีการรับรู้ถึงโอกาส ในการพัฒนาศักยภาพทางการศึกษาและเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน และเห็นว่าการเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียนเป็นเรื่องที่ดีทำให้เกิดการพัฒนาตัวเอง ปรับตัวในเรื่องการค้นคว้าหาความรู้มากขึ้น พัฒนาทักษะ

ทางด้านภาษาอังกฤษเพื่อรองรับการแข่งขันทางการศึกษา อีกทั้งยังรับรู้และเข้าใจปัญหาทางการศึกษาที่จะตามมา เรื่อง การเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียนที่ส่งผลต่อโรงเรียนบ้านหนองงูเหลือม ปัญหาคือ ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ขาดบุคลากร ต่างชาติในการสอนภาษา อุปสรรคในการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ขาดสื่อทางด้านไอซีที เช่น คอมพิวเตอร์ เป็นต้น จึงมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียน โดยมีแนวทางในการพัฒนาองค์กรและพัฒนา ศักยภาพของบุคลากร โดยเฉพาะความต้องการเพิ่มศักยภาพทางด้านภาษา ถือเป็นเรื่องดีที่บุคลากรตระหนักถึง ความสำคัญ และมีแนวทางในการเตรียมความพร้อม

ประชาคมอาเซียนที่กำลังจะเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2558 นั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมากและจะเป็นโอกาสที่ดี สำหรับผู้ที่มีการเตรียมความพร้อมเพื่อเก็บเกี่ยวประโยชน์จากการเปิดโอกาสทางการศึกษา แต่ในทางกลับกันก็อาจเป็น ผลเสียอย่างร้ายแรงกับผู้ที่ละเลย สอดคล้องกับงานวิจัยของหทัยชนก บุญปลุก (2555) ซึ่งศึกษาเรื่อง การเตรียมความ พร้อมของพนักงานบริษัทไทยโทรเทคซัลโวลิตี้ จำกัด กล่าวว่า พนักงานรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนผ่านทางสื่ออินเทอร์เน็ตและโทรทัศน์มากที่สุด ซึ่งการรวมตัวเป็นประชาคม เศรษฐกิจอาเซียนนั้นมีผลต่อชีวิตประจำวันและการทำงานสำหรับในด้านการทำงานพนักงานควรต้องเรียนรู้ศึกษาข้อมูล เพิ่มเติมถึงผลดีหรือผลเสียที่เกิดขึ้นกับบริษัทเพื่อสามารถนำมาปรับใช้ในการทำงานได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

1. บุคลากรของโรงเรียนขาดทักษะทางด้านภาษาอังกฤษ ดังนั้นโรงเรียนควรมีนโยบายจัดการอบรมทางด้าน ทักษะทางด้านภาษาอังกฤษให้กับบุคลากรในโรงเรียน พัฒนาทักษะทางการพูด
2. โรงเรียนขาดบุคลากรชาวต่างชาติในการสอนหมวดการเรียนรู้ด้านภาษา ดังนั้นโรงเรียนควรมีจ้างบุคลากร ชาวต่างชาติเข้ามาเพื่อยกระดับการสอนภาษาให้มากขึ้น
3. อุปกรณ์ไอซีทีของโรงเรียนไม่เพียงพอกับบุคลากรในการเรียนการสอน ดังนั้นโรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณ เพื่อซื้ออุปกรณ์ไอซีทีเพิ่ม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยและศึกษาในมุมมองอื่น ๆ เช่น การรับรู้และการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่อาเซียนใน ด้านอื่น ๆ เช่น ด้านประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ด้านสังคม วัฒนธรรม และศึกษาแนวทางการเตรียม ความพร้อมของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรองแก้ว อยู่สุข. 2533. พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ : สำนักงานพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จินตนา สุขจรรย์นธ์. 2556. การศึกษาและการพัฒนาชุมชนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ไอเดียสโตร์.
- ชาย โพธิ์สิตา. 2552. ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งฯ.
- สมยศ นาวิการ. 2533. การบริหารเพื่อความเป็นเลิศ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรุงธน.
- สุภางค์ จันทวานิช. 2554. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- หทัยชนก บุญปลุก. 2555. การเตรียมความพร้อมของพนักงานบริษัท ไทยโทรเทคซัลโวลิตี้ มิลล์ จำกัด (มหาชน) ใน การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เอกนิษฐ์ ปริสุทธิกุล. 2557. ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนหนองงูเหลือม. เข้าถึงเมื่อ 4 ตุลาคม 2557. เข้าถึงได้จาก http://data.bopp-obecinfo/emis/schooldataview.php?School_ID=1073180031&Area_CODE=7301

การส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี Health Promotion by Cycling Tour in Chombueng District, Ratchaburi Province

สุวรรณีย์ จุระแพง

สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อเส้นทางจักรยานท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี และ 2) ศึกษาผลของการปั่นจักรยานตามเส้นทางจักรยานท่องเที่ยวที่มีต่อสุขภาพของนักศึกษา ใช้รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มทดลอง คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงที่เป็นอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาต่อเส้นทางจักรยานท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอจอมบึง แบบทดสอบสมรรถภาพทางกายของนักเรียน เยาวชน (การทดสอบการก้าวขึ้นลง และค่าดัชนีมวลกาย) และแบบสัมภาษณ์ดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทยฉบับสั้น สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที (t- test Dependent)

ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยวโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ในรายด้าน พบว่า นักศึกษาพึงพอใจต่อการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยวทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเส้นทางจักรยานท่องเที่ยว รองลงมาคือ ด้านผลของจักรยานท่องเที่ยวต่อนักศึกษา และด้านกิจกรรมจักรยานท่องเที่ยว ตามลำดับ สุขภาพของนักศึกษาหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยวดีกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย ได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอจอมบึง ควรมีเส้นทางสำหรับรถจักรยานโดยเฉพาะเพื่อความปลอดภัย สถานที่จอดรถจักรยานมีที่ล็อคจักรยาน มีไฟส่องสว่าง ตลอดเส้นทางมีการออกกำลังกายรูปแบบอื่นประกอบ และควรเพิ่มเส้นทางสำหรับจักรยาน

คำสำคัญ : การส่งเสริมสุขภาพ จักรยานท่องเที่ยว ความพึงพอใจ อำเภอจอมบึง

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the students' satisfaction towards the route of travelling bicycle in the area of Chombueng district and 2) study the result of riding bicycles along the route of travelling bicycle toward the student health. The semi experimental research consisted of 30 volunteers, the students at Muban Chom Bueng Rajabhat University, joining the project. The instruments used in the research were questionnaire on student satisfaction towards the route of travelling bicycles, the test on physical competency of students and youth by testing on step up and down and the body mass index and the interview form with index of short Thai psychological health. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and t-test (for Dependent Samples)

The results of the research were as follows :

The student satisfaction towards health promotion by travelling bicycles was overall in the high level of mean. When considering each aspect, the highest mean was on the route of travelling

bicycles. The latter aspects were the result of travelling bicycles towards the students and the travelling bicycle activities, respectively.

The health of the students after joining the health promotion activities was better than before joining the activities significantly at .05 level. The suggestions for health promotion were the specific routes for safety and the bicycle parking place with the bicycle locker and the lights. There should be other forms of exercise and more bicycle routes.

Keywords : Health Promotion , Cycling Tour , Satisfaction , Chom Bueng District

บทนำ

รูปแบบของการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ จะต้องเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับอายุโดยกิจกรรมนั้นจะต้องใช้กล้ามเนื้อส่วนใหญ่ของร่างกายให้ออกแรงติดต่อกันเป็นระยะเวลานานพอจึงจะมีผลต่อการเสริมสร้างความอดทนของปอด หัวใจ และระบบไหลเวียนโลหิต ซึ่งขึ้นอยู่กับความหนักของการออกกำลังกาย กิจกรรมที่แนะนำมีดังนี้การเดินเร็วอย่างน้อยวันละ 30 นาที การวิ่งเหยาะอย่างน้อยวันละ 30 นาที การกระโดดเชือกอย่างน้อยวันละ 10 นาที การเดินอโรบิคอย่างน้อยวันละ 15 นาทีและการถีบจักรยานอย่างน้อยวันละ 30 นาที (พิเชษฐ์ สุธรรมรัก, 2548:32)

จักรยานเป็นพาหนะที่ใช้แรงคนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งมนุษย์ใช้ความพยายามในการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน เพราะจักรยานเป็นพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง ใช้ในการบรรทุกของ ใช้ในการท่องเที่ยวหรือกิจกรรมนันทนาการ ใช้ในการแข่งขันกีฬา ใช้ในการออกกำลังกาย และทางการแพทย์ใช้ในการกายภาพบำบัดรักษาโรคบางชนิด การขี่จักรยานเป็นครั้งแรกถือเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตื่นเต้นของเด็กๆ มาก เพราะการขี่จักรยานจะเป็นทักษะที่ติดตัวผู้นั้นตลอดไปเช่นเดียวกับการว่ายน้ำเป็น ความนิยมการใช้จักรยานในประเทศไทยเมื่อก่อนเคยเป็นที่นิยมมากแต่เมื่อมีความเจริญทางด้านวัตถุการใช้รถเครื่องและรถยนต์กลายเป็นสิ่งจำเป็นตามค่านิยมของคนในสังคมแทนเนื่องจากมีความสะดวกรวดเร็วไม่ต้องออกแรงมากด้วย จนสภาพการจราจรปัจจุบันมีความหนาแน่นมากถึงขั้นวิกฤตโดยเฉพาะในกรุงเทพฯ และพื้นที่ในเขตเมืองของทุกจังหวัดในประเทศไทย ประกอบกับสารพิษจากท่อไอเสียของรถและเสียงดังของเครื่องยนต์ที่ไม่ได้มาตรฐานทำให้เกิดมลพิษทางอากาศและทางเสียงมาก ซึ่งมีผลกระทบต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตมาก โดยเฉพาะการดำเนินชีวิตที่ต้องสูญเสียเวลากับการเดินทางที่มีมลพิษต่างๆทุกวัน เลยทำให้คนเริ่มหันกลับมาเห็นความสำคัญของการใช้จักรยานมากขึ้นเรื่อยๆ ประกอบกับตัวอย่างในประเทศที่พัฒนาได้มีการควบคุมสภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ อย่างเข้มงวด พร้อมทั้งมีกิจกรรมส่งเสริมการลดปัญหาสิ่งแวดล้อมและปัญหาจราจรอย่างจริงจังได้ส่งเสริมให้ประชาชนหันมาใช้จักรยานกันมากขึ้น เช่น จัดให้มีเส้นทางจักรยาน ส่งเสริมกิจกรรมที่ต้องใช้จักรยาน ทำจุดจอดรถจักรยาน และเก็บภาษีเกี่ยวกับจักรยานน้อยกว่าสินค้าทั่วไป (แชลล์ บุญคุ้ม, 2548:126-127)

ผู้วิจัยตระหนักถึงปัญหาและพฤติกรรมสุขภาพของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จึงออกแบบการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ซึ่งจะเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ปลูกฝังและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของนักศึกษาให้มีสุขภาพที่เหมาะสมและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อเส้นทางจักรยานท่องเที่ยว ในพื้นที่อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาผลของการปั่นจักรยานตามเส้นทางจักรยานท่องเที่ยวที่มีต่อสุขภาพของนักศึกษา

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จำนวน 90 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ที่เป็นอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจ แบบทดสอบสมรรถภาพทางกาย และแบบสัมภาษณ์ดัชนีชี้วัดสุขภาพชีวิตคนไทยฉบับสั้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการวิจัยแบบกึ่งทดลอง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบการทดลอง แบบ One Group Pretest Posttest โดยดำเนินการสำรวจเส้นทางในการเดินทางท่องเที่ยวของอำเภอจอมบึง การวิเคราะห์ข้อมูลและกำหนดเกณฑ์ดังนี้ แบบทดสอบสมรรถภาพทางกายของนักเรียน เยาวชน การทดสอบการก้าวขึ้นลงรายการก้าวเป็นจังหวะ 3 นาที ค่าดัชนีมวลกาย แบบสัมภาษณ์ดัชนีชีวิตสุขภาพจิตคนไทยฉบับสั้น กรมสุขภาพจิต

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การแปลความหมายของคะแนนความพึงพอใจ กำหนดเกณฑ์สำหรับวัดระดับความพึงพอใจโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยวโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.45) ในรายด้านพบว่า นักศึกษาพึงพอใจต่อการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยวทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านเส้นทางจักรยานท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.59) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยวด้านเส้นทางจักรยานท่องเที่ยวพบว่าความพึงพอใจโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาเรื่องของเส้นทางพบว่านักศึกษาต่อเส้นทางทุกเส้นทางในระดับมาก โดยเส้นทางที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือเส้นทางที่ 1 ออกจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ สำนักสงฆ์เขากลางตลาด สำนักสงฆ์เขาสามประแจ เดินทางกลับมหาวิทยาลัยราชภัฏ ระยะทาง 15 กิโลเมตร ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.71) ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยวด้านกิจกรรมจักรยานท่องเที่ยว พบว่า ความพึงพอใจโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.53) รายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การคลายกล้ามเนื้อหลังการขี่จักรยาน ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.64) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยวด้านผลของจักรยานท่องเที่ยวต่อนักศึกษาพบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.53) รายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การขี่จักรยานท่องเที่ยวทำให้ร่างกายแข็งแรงขึ้น ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.66) ผลของการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยวที่มีต่อสุขภาพของนักศึกษา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มทดลองจำนวน 30 คน โดยการวิเคราะห์การทดสอบการก้าวขึ้นลง ค่าดัชนีมวลกาย และดัชนีชีวิตความสุขคนไทยฉบับสั้น 15 ข้อ (THI - 15) พบว่า ผลการทดสอบการก้าวขึ้นลงก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยว นักศึกษามีค่าเฉลี่ยอัตราการเต้นของหัวใจ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 133.10$, S.D. = 18.69) ผลการทดสอบการก้าวขึ้นลงหลังเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยว นักศึกษามีค่าเฉลี่ยอัตราการเต้นของหัวใจ อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 114.20$, S.D. = 13.37) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการทดสอบการก้าวขึ้นลงก่อนและหลังการทดลอง ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ค่าเฉลี่ยอัตราการเต้นของหัวใจก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าหลังเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = 8.68$, sig. = 0.00) แสดงว่า สุขภาพของนักศึกษาหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยวดีกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีมวลกาย พบว่า ผลค่าดัชนีมวลกายก่อนเข้าร่วมกิจกรรม นักศึกษามีค่าเฉลี่ยค่าดัชนีมวลกายอยู่ในระดับปกติ ($\bar{X} = 20.00$, S.D. = 2.61) ค่าดัชนีมวลกายหลังเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยว นักศึกษามีค่าเฉลี่ยค่าดัชนีมวลกาย อยู่ในระดับปกติ ($\bar{X} = 19.59$, S.D. = 2.60) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการทดสอบค่าดัชนีมวลกายก่อนและหลังการทดลอง พบว่า ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ค่าเฉลี่ยค่าดัชนีมวลกายก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าหลังเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = 6.46$, sig. = 0.00) แสดงว่า สุขภาพของนักศึกษาหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยวดีกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ผลการวิเคราะห์ภาวะสุขภาพจิต พบว่า ภาวะสุขภาพจิตก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยว นักศึกษามีภาวะสุขภาพจิตอยู่ในระดับปกติ ($\bar{X} = 50.20$, S.D. = 3.07) ภาวะสุขภาพจิตหลังเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยวมีภาวะสุขภาพจิตดีกว่าคนทั่วไป ($\bar{X} = 51.80$, S.D. = 2.80) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการทดสอบภาวะสุขภาพจิตก่อนและหลังการทดลอง ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ก่อนและหลังการเข้า

ร่วมกิจกรรม พบว่า ค่าเฉลี่ยภาวะสุขภาพจิตหลังการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = 7.18, sig. = 0.00$) แสดงว่า สุขภาพของนักศึกษาหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานดีกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่เป็นอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ จำนวน 30 คน เป็นเพศหญิง 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.70 เพศชาย 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.30 ส่วนใหญ่อายุ 19 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00 และอายุ 18 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยว โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากในรายด้านพบว่า นักศึกษาพึงพอใจต่อการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยวทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเส้นทางจักรยานท่องเที่ยว รองลงมาคือ ด้านผลของจักรยานท่องเที่ยวต่อนักศึกษา และด้านกิจกรรมจักรยานท่องเที่ยว ด้านเส้นทางจักรยานท่องเที่ยวโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเรื่องของเส้นทาง พบว่า เส้นทางที่นักศึกษาพึงพอใจมากที่สุดคือ เส้นทางที่ 1 ออกจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ สำนักสงฆ์เขากลางตลาด สำนักสงฆ์เขาสามประแจ เดินทางกลับมหาวิทยาลัยหมู่บ้านจอมบึง ระยะทาง 15 กิโลเมตร รองลงมาคือ เส้นทางที่ 4 ออกจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ ถ้าเขาบิน เดินทางกลับมหาวิทยาลัยราชภัฏ เส้นทางที่ 3 ออกจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ วัดวาปีสุทธาวาส เดินทางกลับมหาวิทยาลัยราชภัฏ และเส้นทางที่ 2 ออกจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ สำนักสงฆ์เขากลางตลาด สำนักสงฆ์เขาสามประแจ ไปเขาทะลุเดินทางกลับมหาวิทยาลัยหมู่บ้านจอมบึง ตามลำดับ ด้านกิจกรรมจักรยานท่องเที่ยวโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก รายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่นักศึกษาพึงพอใจมากที่สุดคือ การคลายกล้ามเนื้อหลังการขี่จักรยาน รองลงมาคือ การอบอุ่นร่างกายก่อนการขี่จักรยาน การให้ความรู้ถึงวิธีการขี่จักรยานที่ปลอดภัย และการให้ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอจอมบึง ด้านผลของจักรยานท่องเที่ยวต่อนักศึกษาโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก รายข้อนักศึกษาพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การขี่จักรยานท่องเที่ยวทำให้ร่างกายแข็งแรงขึ้น รองลงมาคือ การขี่จักรยานท่องเที่ยวทำให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน การขี่จักรยานท่องเที่ยวทำให้รับประทานอาหารได้มากขึ้น การขี่จักรยานท่องเที่ยวทำให้ร่างกายคล่องแคล่ว ว่องไว และการขี่จักรยานท่องเที่ยวทำให้สุขภาพจิตดีขึ้น

ผลของการปั่นจักรยานตามเส้นทางจักรยานท่องเที่ยวที่มีต่อสุขภาพของนักศึกษา พบว่า สุขภาพของนักศึกษาหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยวดีกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการทดสอบการก้าวขึ้นลงก่อนเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษามีค่าเฉลี่ยอัตราการเต้นของหัวใจ อยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบการก้าวขึ้นลงหลังเข้าร่วมกิจกรรมการ นักศึกษามีค่าเฉลี่ยอัตราการเต้นของหัวใจ อยู่ในระดับดีมาก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ค่าเฉลี่ยอัตราการเต้นของหัวใจก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าหลังเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลค่าดัชนีมวลกายก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยว นักศึกษามีค่าเฉลี่ยค่าดัชนีมวลกายอยู่ในระดับปกติ ค่าดัชนีมวลกายหลังเข้าร่วมกิจกรรม นักศึกษามีค่าเฉลี่ยค่าดัชนีมวลกาย อยู่ในระดับปกติ ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ค่าเฉลี่ยค่าดัชนีมวลกายก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าหลังเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ภาวะสุขภาพจิตก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยว นักศึกษามีภาวะสุขภาพจิตอยู่ในระดับปกติ ภาวะสุขภาพจิตหลังเข้าร่วมกิจกรรม นักศึกษามีภาวะสุขภาพจิตดีกว่าคนทั่วไป ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ค่าเฉลี่ยภาวะสุขภาพจิตหลังการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยวโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากในรายด้าน พบว่า นักศึกษาพึงพอใจทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเส้นทางจักรยานท่องเที่ยว รองลงมาคือ ด้านผลของจักรยานท่องเที่ยวต่อนักศึกษา และด้านกิจกรรมจักรยานท่องเที่ยวตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยวมีความเหมาะสมต่อนักศึกษาให้เกิดความพึงพอใจต่อกิจกรรมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของชินกร กระดั่งงา (2549) ศึกษาเรื่อง เส้นทางจักรยานเพื่อ

การท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการใช้รถจักรยานในการเดินทางท่องเที่ยวในกรณีที่มีการส่งเสริมและจัดทำทางจักรยานที่ปลอดภัย

ด้านเส้นทางจักรยานท่องเที่ยวโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเรื่องของเส้นทางพบว่า เส้นทางที่นักศึกษาพึงพอใจมากที่สุดคือ เส้นทางที่ 1 ออกจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ สำนักสงฆ์เขากลางตลาด สำนักสงฆ์เขาสามประแจ เดินทางกลับมหาวิทยาลัยหมู่บ้านจอมบึง ระยะทาง 15 กิโลเมตร รองลงมาคือเส้นทางที่ 4 ออกจากมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ถ้าเขาบิน เดินทางกลับมหาวิทยาลัยราชภัฏนักศึกษาพึงพอใจระยะเวลาที่ใช้ในการขี่จักรยานมีความเหมาะสม และระยะทางมีความเหมาะสม ในระดับพึงพอใจมาก แสดงให้เห็นว่า เส้นทางและระยะเวลาที่จัดไว้ให้มีความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ชินกร กระดังงา (2549) ศึกษาเรื่อง เส้นทางจักรยานเพื่อการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการใช้รถจักรยานในการเดินทางท่องเที่ยวในกรณีที่มีการส่งเสริมและจัดทำทางจักรยานที่ปลอดภัย

ด้านกิจกรรมจักรยานท่องเที่ยวโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก รายชื่อทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่นักศึกษาพึงพอใจมากที่สุดคือ การคลายกล้ามเนื้อหลังการขี่จักรยาน รองลงมาคือ การอบอุ่นร่างกายก่อนการขี่จักรยาน การให้ความรู้ถึงวิธีการขี่จักรยานที่ปลอดภัย และการให้ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอจอมบึงตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมการคลายกล้ามเนื้อทำให้นักศึกษาได้คลายอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ นักศึกษาจึงมีความพึงพอใจมาก ส่วนการอบอุ่นร่างกายเป็นการเตรียมความพร้อมของร่างกายให้พร้อมต่อกิจกรรม ซึ่งมีผลต่อการขี่จักรยาน ส่วนกิจกรรมอื่นนั้นเป็นกิจกรรมเสริมเพื่อให้ความรู้และความเพลิดเพลินแก่นักศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาส ท่อนบุญเต็ม (2553) ศึกษาเรื่อง ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวโดยจักรยานในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณสถานที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว รองลงมาได้แก่ กิจกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น

ด้านผลของจักรยานท่องเที่ยวต่อนักศึกษาโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก รายชื่อนักศึกษาพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การขี่จักรยานท่องเที่ยวทำให้ร่างกายแข็งแรงขึ้น รองลงมาคือ การขี่จักรยานท่องเที่ยวทำให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน การขี่จักรยานท่องเที่ยวทำให้รับประทานอาหารเช้าได้มากขึ้น การขี่จักรยานท่องเที่ยวทำให้ร่างกายคล่องแคล่ว ว่องไว และการขี่จักรยานท่องเที่ยวทำให้สุขภาพจิตดีขึ้น ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยวส่งผลต่อสุขภาพของนักศึกษา สอดคล้องกับ ชาลวิทย์ โคธีรานุรักษ์ (2553) ที่กล่าวว่า การขี่จักรยานช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของระบบหัวใจและหลอดเลือด เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของระบบหายใจ เพิ่มประสิทธิภาพของกล้ามเนื้อ และเพิ่มประสิทธิภาพของระบบประสาทสมดุของร่างกาย

จากผลการวิจัยที่พบว่า สุขภาพของนักศึกษาหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยวดีกว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ผลการทดสอบการก้าวขึ้นลงก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยว นักศึกษามีค่าเฉลี่ยอัตราการเต้นของหัวใจ อยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบการก้าวขึ้นลงหลังเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยว นักศึกษามีค่าเฉลี่ยอัตราการเต้นของหัวใจ อยู่ในระดับดีมาก ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ค่าเฉลี่ยอัตราการเต้นของหัวใจก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าหลังเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 แสดงว่าการปั่นจักรยานเป็นการออกกำลังกายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของระบบหัวใจและหลอดเลือด เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของระบบหายใจ และเพิ่มประสิทธิภาพของระบบประสาทสมดุของร่างกาย และจากการวิจัยของ อับดุลรอเซาะ แชนงู (2550) ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลการฝึกจักรยานเสือภูเขาในระยะเวลาที่ต่างกันที่มีต่ออัตราการเต้นของหัวใจขณะพักและการใช้ออกซิเจนสูงสุดของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า ผลของการฝึกโปรแกรมการขี่จักรยานเสือภูเขาโดยให้ความหนักของการออกกำลังกายอยู่ที่ 60 % ของอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุด สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที และการฝึกจักรยานเสือภูเขาโดยให้ความหนักของการออกกำลังกายอยู่ที่ 70 % ของอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุด สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 20 นาที หลังการฝึก ทำให้อัตราการเต้นของหัวใจขณะพักลดลง และความสามารถในการใช้ออกซิเจนสูงสุดเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ผลค่าดัชนีมวลกายก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยว นักศึกษามีค่าเฉลี่ยค่าดัชนีมวลกายอยู่ในระดับปกติ ค่าดัชนีมวลกายหลังเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยว นักศึกษามีค่าเฉลี่ยค่าดัชนีมวลกาย อยู่ในระดับปกติ ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ค่าเฉลี่ยค่าดัชนีมวลกายก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าหลังเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่ากิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยวมีส่วนในการช่วยลดน้ำหนักทำให้ค่าดัชนีมวลกายมีการเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับ ชาญวิทย์ โคธีรานุรักษ์ (2553) ที่กล่าวว่าโดยปกติแล้วคนที่มีน้ำหนัก 50 กิโลกรัม ถ้าเดินในอัตราส่วนประมาณ 3 กิโลเมตรต่อชั่วโมง (เดินเร็ว)จะใช้พลังงานไป $2.3 \cdot 60 = 138$ กิโลแคลอรีต่อการเดิน 1 ชั่วโมง (เท่ากับการเผาผลาญข้าวกระเพาะไก่ไข่ดาว 1 จาน) แต่ถ้าขี่จักรยานในอัตราประมาณ 10 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ก็จะเผาผลาญสารอาหารและใช้พลังงานในปริมาณเท่ากับการเดิน 3 กิโลเมตรต่อชั่วโมง นั้นหมายความว่าประโยชน์จากการขี่จักรยานก็คือการเผาผลาญและการใช้พลังงาน

ภาวะสุขภาพจิตก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยว นักศึกษามีภาวะสุขภาพจิตอยู่ในระดับปกติ ภาวะสุขภาพจิตหลังเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้จักรยานท่องเที่ยว นักศึกษามีภาวะสุขภาพจิตดีกว่าคนทั่วไป ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ค่าเฉลี่ยภาวะสุขภาพจิตหลังการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การขี่จักรยานทำให้ร่างกายได้ผ่อนคลายเป็นการลดความตึงเครียดทางอารมณ์จากปัจจัยต่าง ๆ และการปั่นจักรยานเป็นกลุ่มยังช่วยในเรื่องของกิจกรรมทางสังคม และจากผลการวิจัยพบว่า การขี่จักรยานท่องเที่ยวทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และการขี่จักรยานท่องเที่ยวทำให้สุขภาพจิตดีขึ้น

จากผลการวิจัยที่พบว่า ควรมีเส้นทางสำหรับรถจักรยานโดยเฉพาะเพื่อความปลอดภัย สถานที่จอดรถจักรยานมีที่ ล็อคจักรยาน มีไฟส่องสว่าง ตลอดเส้นทาง มีการออกกำลังกายรูปแบบอื่นประกอบ และควรเพิ่มเส้นทางจักรยาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชินกร กระดั่งงา (2549) ศึกษาเรื่อง เส้นทางจักรยานเพื่อการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการใช้รถจักรยานในการเดินทางท่องเที่ยวในกรณีที่มีการส่งเสริมและจัดทำทางจักรยานที่ปลอดภัย

ข้อเสนอแนะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงควรร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาเส้นทางจักรยานท่องเที่ยวร่วมกับแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนและควรร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเลือกรูปแบบเส้นทางจักรยานที่เหมาะสมของพื้นที่อำเภอจอมบึงสำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไปควรศึกษารูปแบบการพัฒนากิจกรรมการขี่จักรยานเพื่อสุขภาพในระดับชุมชนและรูปแบบเส้นทางจักรยานท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

เอกสารอ้างอิง

- ชาญวิทย์โคธีรานุรักษ์. 2553. ประโยชน์ทางการแพทย์จากการขี่จักรยาน. ค้นเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2556. สืบค้นจาก http://www.bikeloves.com/board_qa/show_thread.php?qID=9400.
- ชานนท์ ไชยสัตย์. 2550. แนวทางการออกแบบเส้นทางจักรยานเพื่อการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ชินกร กระดั่งงา. 2549. เส้นทางจักรยานเพื่อการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม มหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- แชลล์ม บัญลุ่ม. 2548. วิทยาศาสตร์การกีฬา. ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ประภาส ท่อนบุญเหิม. 2553. ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวโดยจักรยานในอำเภอเมือง จังหวัด เชียงราย. การศึกษาอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- พิเชษฐ์ สุธรรมรักษ์. 2548. ประสิทธิภาพของรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพ ในชุมชนโดยสถานีอนามัย ตำบลบึงยาง อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองขนาк อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

Key Success Factors of Financial Institute of Ban Nong Kha Nak Community, Chombueng District, Ratchaburi Province

วรรณิา โขคบรรดาสุข¹ กุลยา อนุโลก² และวรลักษณ์ ทองประยูร³
^{1,2,3} คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองขนาк และ 2) ศึกษาระดับความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองขนาк ใช้การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลคือ คณะกรรมการของสถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองขนาк 14 คน สมาชิกจำนวน 200 คน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอีก 3 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา

ผลการวิจัยปัจจัยแห่งความสำเร็จ พบว่า 1) สถาบันการเงินชุมชนถูกจัดตั้งขึ้นโดยความต้องการของชาวบ้านเอง 2) คณะกรรมการทำงานด้วยความซื่อสัตย์ โปร่งใส เสียสละ และสามารถ 3) ผู้นำมีความรับผิดชอบได้รับความเคารพและได้รับการยอมรับจากคณะกรรมการและสมาชิกเป็นอย่างมาก 4) สมาชิกมีความรับผิดชอบและซื่อสัตย์ 5) มีการระดมเงินฝากทั้งในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน 6) มีระบบป้องกันความเสี่ยงที่จะไม่ให้เกิดหนี้สูญ ผลการวิจัยระดับความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองขนาк ในภาพรวมมีอยู่ระดับมาก คือ 1) มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน 2) มีการให้บริการทางการเงินที่หลากหลาย 3) สมาชิกมีความพึงพอใจในการมาใช้บริการ และ 4) ให้โอกาสทุกคนมาใช้บริการด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน แต่การให้สินเชื่อที่เอื้ออาทรสำหรับผู้มีรายได้น้อย มีอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

คำสำคัญ : ปัจจัยแห่งความสำเร็จ สถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองขนาк

Abstract

The objectives of the research were to 1) study the key success factors of the financial institute of the community, and; 2) study the success level of the financial institute's operation. The research design was the mixed methods of quantitative and qualitative research. The tools for data collection were questionnaire and interview done with 14 committees, 200 community members, and 3 relevant stakeholders. The tool for data analysis was descriptive statistics.

The result of the key success factors were as following details: 1) the community's financial institute was established from the actual need of the members, 2) the committees ran the community financial institute transparently, honestly, and collaboratively, 3) the leaders was highly responsible. Also, they gained widely public acceptance, 4) the members were responsible and honest, 5) the community raised the fund from the deposit of both internal and external sources, and 6) there was a risk protection system on NPL (non performing loan). The result of the success level of the financial institute was found being at high level overall, which referred to these following performances: 1) ability of sustainable self sufficiency, 2) availability of a range of financial service provision, 3) the members' satisfaction towards

the services, and 4) fair treatment on the service to all diverse people. However, the provision of loan granting for low income people was revealed at moderate level.

Keywords : the key success factors, the financial institute of Ban Nong Kha Nak community

บทนำ

สถาบันการเงินของชุมชนนับเป็นองค์กรทางการเงินในระดับหมู่บ้านองค์กรหนึ่งที่มีความสำคัญเพราะช่วยให้ชาวบ้านที่ด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำไปประกอบอาชีพหรือแก้ไขปัญหาในการดำรงชีพได้ง่ายขึ้น โดยที่ชาวบ้านไม่ต้องไปพึ่งพิงแหล่งเงินกู้ในระบบ ซึ่งอาจถูกขูดรีดจากนายทุนที่เอารัดเอาเปรียบด้วยการคิดอัตราดอกเบี้ยสูง นอกจากนี้สถาบันการเงินชุมชนยังช่วยสร้างความรัก ความเอื้ออาทร ความซื่อสัตย์ในหมู่สมาชิกด้วยกัน มีการพึ่งพาซึ่งกันและกันจากระบบการให้กู้ยืมที่ใช้สมาชิกค้ำประกันเงินกู้ยืม จึงถือว่าสถาบันการเงินชุมชนเป็นองค์กรทางการเงินที่นำไปสู่ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาความยากจน ช่วยเหลือเกษตรกรที่ขาดโอกาส ขาดแหล่งเงินทุน ได้มีโอกาสพัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ และช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้เติบโตอย่างมั่นคง เป็นวิถีทางการดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงในระดับครอบครัว และชุมชนที่พึ่งตนเองได้ มีระบบและกลไกในการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีอันจะนำมาสู่ความยั่งยืน

สถาบันการเงินบ้านหนองขาก อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรีเป็นสถาบันการเงินของชุมชนที่พัฒนามาจากกองทุนหมู่บ้านเงินล้านบ้านหนองขาก ซึ่งได้รับเงินจัดสรรจากรัฐบาล 1 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2544 จัดตั้งเป็นกองทุนของหมู่บ้าน เพื่อให้คนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีความเดือดร้อนในการดำรงชีพ การประกอบอาชีพได้มากู้ยืมไปเพื่อแก้ไขปัญหาระยะสั้น ๆ การดำเนินงานของกองทุนมีการพัฒนาเติบโตขึ้นมาเรื่อย ๆ อีกทั้งได้รับเงินจัดสรรเพิ่มทุนระยะที่ 2 และ 3 สมทบเพิ่มเข้ามารวมเป็นเงิน 2,300,000 บาท เงินจำนวนดังกล่าวได้รับความสนใจจากคนในชุมชนบ้านหนองขากกันมากจนไม่เพียงพอแก่การกู้ยืม ชาวบ้านบางคนที่เดือดร้อนต้องไปขอกู้ยืมแหล่งเงินกู้ในระบบ มีการนำบ้านและที่ดินไปจำนอง โอกาสที่บ้านและที่ดินจะหลุดจำนองไปอยู่กับนายทุนก็มีอยู่สูง อันจะทำให้ชาวบ้านขาดที่ดินทำมาหากินได้

จากปัญหาดังกล่าวคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจึงได้ไปขอกู้ยืมเงินเบิกเกินบัญชี (OD) จากธนาคารออมสินมาเพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนให้สมาชิกกู้ยืมในระยะสั้น ๆ ซึ่งคิดอัตราดอกเบี้ยไม่แพงมากนัก การดำเนินงานของกองทุนฯ ที่ผ่านมามีการบริหารจัดการที่ดี มีสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องด้วยมีการรับฝากเงินค่าหุ้น และรับฝากแบบเผื่อเรียก ทำให้มีคุณสมบัติได้มาตรฐานที่จะพัฒนาเข้าสู่การเป็นสถาบันการเงินชุมชนได้ ประกอบกับธนาคารออมสินได้เข้ามาเป็นที่เล็งชวยยอมรับให้ความรู้เกี่ยวกับการทำธุรกรรมทางการเงินต่าง ๆ จึงมีการพัฒนาจากกองทุนหมู่บ้านเป็นสถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองขาก

ผู้วิจัยเกิดความสนใจว่า สถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองขากประสบความสำเร็จ มีเงินทุนหมุนเวียนเพิ่มขึ้น มีสมาชิกและกำไรเพิ่มขึ้น มีสาเหตุหรือปัจจัยใดที่สำคัญซึ่งเป็นสิ่งทำให้เกิดความสำเร็จ และเกิดความสำเร็จอยู่ในระดับใด การดำเนินงานมีลักษณะอย่างไร ผลการศึกษาที่ค้นพบจะเป็นข้อมูลนำมาปรับปรุงแก้ไข พัฒนาการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองขากให้เติบโตและเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเป็นแบบอย่างให้แก่กองทุนการเงินอื่น ๆ ที่จะพัฒนาเป็นสถาบันการเงินชุมชนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองขาก อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองขาก อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ใช้การวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองนก โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะกรรมการของสถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองนกทั้งหมด จำนวน 14 คน และสุ่มตัวอย่างกับสมาชิกสถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองนก จำนวน 200 คน ซึ่งได้มาจากการเปิดตารางของ Krejcie & Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อน 5 % และใช้เทคนิคการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม 2 ชุด โดยถามคณะกรรมการ 1 ชุด และถามสมาชิก 1 ชุด ก่อนจะนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจริง ได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) ที่ได้กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดทฤษฎี จากนั้นพิจารณาข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ที่มากกว่า 0.5 ขึ้นไป (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2555) แล้วนำมาทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่ศึกษา ซึ่งไม่ใช่ประชากรที่นำมาใช้จริง จำนวน 30 คน จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1970) ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับ = 0.804 จำแนกเป็นด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก = 0.837 ด้านความหลากหลายของบริการทางการเงิน = 0.671 และด้านความพึงพอใจในการมาใช้บริการของสมาชิก = 0.753

หลังจากนั้นทีมผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปสอบถามด้วยตนเอง รวบรวมข้อมูลแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ นำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เขียนรายงานการวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentages) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เพื่อศึกษาลักษณะการดำเนินงาน ปัจจัยแห่งความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองนก เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งมีโครงสร้าง กับผู้จัดการธนาคารออมสินสาขาจอมบึง พัฒนาการประจำตำบลจอมบึง ที่ปรึกษาสถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองนก รวม 3 คน และจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้มีส่วนร่วม (Participants) คือ คณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองนก รวม 11 คน รวมทั้งศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านหรือสถาบันการเงินชุมชน

รวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์สังเคราะห์ ด้ความสำเร็จครบทุกประเด็นแบบองค์รวม (Holistic) โดยอาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎีด้านการบริหารจัดการและแนวคิดเกี่ยวกับสถาบันการเงินชุมชน อีกทั้งมีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) คือ ตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methods) ด้านผู้วิจัย (Investigation) และด้านข้อมูล (Data)

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยนำแนวคิดเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและสถาบันการเงินชุมชน (สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2556) แนวคิดด้านการบริหารจัดการ (สาคร สุขศรีวงศ์, 2552) มากำหนดเป็นตัวแปรที่เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชน ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต มีดังต่อไปนี้

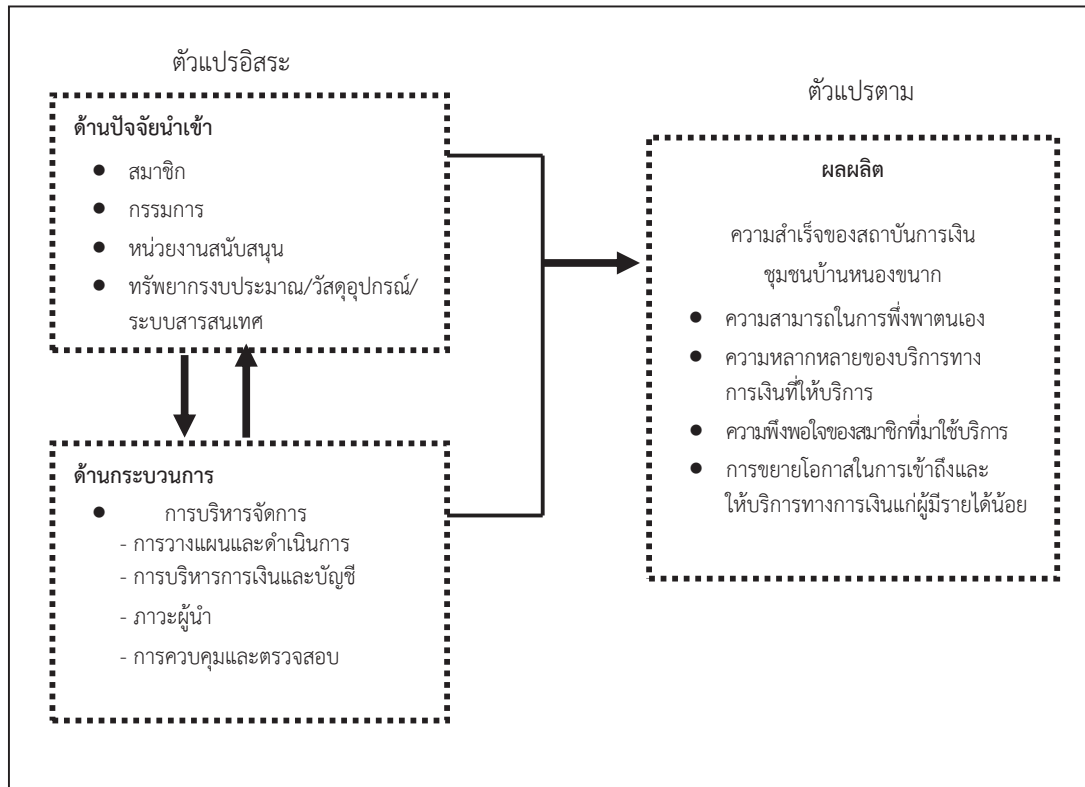
1. ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย ปัจจัยด้านสมาชิก ได้แก่การมีส่วนร่วมของสมาชิก ปัจจัยด้านการบริการ ได้แก่ ประสิทธิภาพในการทำงานด้านการบริหารกองทุน หรือเคยผ่านการฝึกอบรมด้านการบริหารกองทุน ความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสถาบันการเงินชุมชน ปัจจัยด้านมีหน่วยงานอื่น ๆ มาสนับสนุน และปัจจัยด้านทรัพยากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และระบบสารสนเทศ

2. กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย การบริหารจัดการของสถาบันการเงินชุมชน ได้แก่ การวางแผนและการดำเนินการ การบริหารการเงินและบัญชี ภาวะผู้นำ การควบคุมและตรวจสอบ

3. ผลผลิต (Output) คือความสำเร็จที่เกิดขึ้นกับสถาบันการเงินชุมชนนั้น ซึ่งสามารถวัดความสำเร็จได้ 4 ด้าน คือ 1) ความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ 2) มีบริการทางการเงินที่หลากหลาย 3) สมาชิกมีความพึงพอใจที่มาใช้บริการ และ 4) มีการขยายโอกาสให้ผู้มีรายได้น้อยสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้มากขึ้น

สรุปว่า สถาบันการเงินชุมชนจะประสบความสำเร็จได้มากน้อยเพียงใด ต้องพิจารณาจากปัจจัยนำเข้า ซึ่งประกอบด้วย สมาชิก กรรมการ หน่วยงานที่สนับสนุน ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และระบบสารสนเทศ เมื่อนำปัจจัย

ดังกล่าวมาบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ โดยต้องมีการวางแผน มีการบริหารการเงินและบัญชี มีผู้นำกลุ่มที่มีความเป็นผู้นำ มีการควบคุมและตรวจสอบผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จึงจะนำมาสู่ผลสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชน ซึ่งวัดได้จากความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ มีบริการทางการเงินที่หลากหลาย ขยายโอกาสให้ผู้มีรายได้น้อยมาใช้บริการ และเป็นที่ยังพอใจของสมาชิก

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองขนาก พบว่า สถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองขนาก อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี ถูกจัดตั้งขึ้นและเปิดเป็นทางการเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ.2556 โดยมีธนาคารออมสินเป็นที่เลี้ยงให้คำแนะนำในการดำเนินธุรกรรมทางการเงินต่าง ๆ สถาบันการเงินชุมชนฯ พัฒนามาจากกองทุนหมู่บ้านเงินล้านหนองขนาก ในปี พ.ศ. 2556 มีเงินทุนที่ได้รับการจัดสรรมาจากรัฐบาล 2 ครั้ง รวมกับเงินเพิ่มเติมทั้งหมดรวม 2,300,000 บาท และเงิน กู้ยืมแบบเบิกเกินบัญชี (OD) จากธนาคารออมสินอีก 1 ล้านบาท เพื่อนำมาให้สมาชิกกู้ยืม นอกจากนี้สถาบันการเงินชุมชนฯ ยังมีการระดมเงินทุนด้วยการรับฝากเงินค่าหุ้นและรับฝากแบบเพื่อเรียกจากสมาชิก มีระบบการให้กู้ยืมเงิน 3 แบบ คือ 1) กู้จากเงินกองทุนเงินล้าน ชำระคืนเมื่อสิ้นปี 2) กู้เงินแบบฉุกละหิม (กู้จากเงินค่าหุ้นและเงินฝากเพื่อเรียกของสมาชิก) ชำระคืนรายเดือน 3) กู้จากเงินยืมธนาคารออมสิน ชำระคืนรายเดือน จากข้อมูลเดือนมิถุนายน 2557 สถาบันการเงินชุมชนฯ มีสมาชิกทั้งหมด 406 ราย แต่ที่ขอกู้ยืมเงินมีทั้งหมด 188 ราย (กู้จากเงินกองทุนเงินล้าน 105 ราย กู้จากเงินค่าหุ้นและเงินฝากของสมาชิก 52 ราย กู้จากเงินธนาคารออมสิน 31 ราย) สำหรับผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนฯ ณ วันสิ้นปี 2556 จากงบกำไร-ขาดทุนของบัญชีชุดที่ 1 (บัญชีจากกองทุนเงินล้าน) พบว่า มีกำไรสุทธิ 83,968.48 บาท มีสินทรัพย์รวมทั้งหมด 2,471,101.08 บาท
2. ปัจจัยแห่งความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองขนาก พบว่า 1) เป็นสถาบันการเงินชุมชนที่ถูกจัดตั้งขึ้นโดยเป็นความต้องการของชาวบ้านหนองขนากเอง ไม่ได้เกิดจากส่วนราชการเป็นผู้จัดตั้งให้ 2) ได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากธนาคารออมสิน จัดฝึกอบรมคอมพิวเตอร์ ให้ความรู้ในการใช้โปรแกรมการเงินต่าง ๆ เช่น การรับฝาก การถอนเงินและ

การกู้ยืมเงิน อีกทั้งสนับสนุนเครื่องคอมพิวเตอร์ สมุดบัญชีเงินฝาก ใบฝากเงิน และใบถอนเงิน 3) คณะกรรมการทำงานด้วยความซื่อสัตย์โปร่งใส มีความสามัคคี และเสียสละ 4) ผู้นำมีความรับผิดชอบ ได้รับความเคารพ และการยอมรับจากคณะกรรมการและสมาชิก 5) สมาชิกมีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และส่งใช้คืนเงินยืมครบตามกำหนดเวลา 6) มีการระดมเงินฝากทั้งในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน 7) มีการบริหารจัดการเงินกู้ยืมที่ดี ด้วยมีระบบป้องกันความเสี่ยงที่จะไม่ให้เกิดหนี้สูญ 8) สถานที่วัน เวลาที่จัดให้บริการ มีความสะดวกในการมาใช้บริการ

3. ระดับความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองขนกเมื่อวิเคราะห์จากปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต สรุปได้ดังนี้

3.1 ปัจจัยนำเข้า (Input) พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกมีอยู่ระดับปานกลาง ความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการเกี่ยวกับสถาบันการเงินชุมชนมีอยู่ในระดับสูง ธนาคารออมสินเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนอยู่ในระดับมาก แต่ส่วนราชการอื่น ๆ เข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนระดับปานกลาง ด้านเงินงบประมาณ พบว่า ส่วนใหญ่มาจากเงินจัดสรรจากรัฐบาลคือกองทุนเงินล้าน รองลงมาคือ เงินกู้ยืมจากธนาคารออมสิน เงินรับฝากจากสมาชิก และเงินค่าหุ้นของสมาชิก ด้านวัสดุอุปกรณ์และสถานที่มีความเหมาะสมและเพียงพออยู่ในระดับมาก อีกทั้งมีการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการให้บริการทางการเงินอยู่ในระดับมาก เช่น นำคอมพิวเตอร์มาใช้เพื่อการรับฝากเงิน ถอนเงิน คำนวณอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ เป็นต้น

3.2 กระบวนการ (Process) ในการบริหารจัดการของสถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองขนก ในภาพรวม พบว่า มีอยู่ระดับมาก ด้านการวางแผนและดำเนินการมีการจัดประชุมร่วมกันระหว่างคณะกรรมการและสมาชิกในวาระที่สำคัญ เช่น ประชุมประจำปี ด้านการบริหารการเงินและบัญชี มีการจัดทำงบการเงิน เช่น งบดุล งบกำไรขาดทุนได้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ด้านภาวะผู้นำประธานสถาบันการเงินฯ ได้รับการยอมรับจากคณะกรรมการและสมาชิกมากที่สุด ด้านการควบคุมและตรวจสอบการทำงานในภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า มีการสร้างระบบป้องกันการผิดนัดชำระหนี้ของสมาชิก และมีมาตรการจัดการกับสมาชิกที่ผิดนัดชำระหนี้ที่อยู่ในระดับมาก ส่วนการติดตามประเมินผลการกู้ยืมเงินและการตรวจสอบกำกับดูแลการนำเงินกู้ยืมไปใช้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์มีอยู่ระดับปานกลางเท่านั้น

3.3 ผลผลิต (Output) ของการดำเนินงานในภาพรวมมีความสำเร็จอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน แสดงตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองขนกพิจารณาในภาพรวม 4 ด้าน

ความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองขนก	$\bar{X}$	ระดับ	ลำดับที่
1. ความพึงพอใจในการมาใช้บริการของสมาชิก	4.44	มาก	1
2. ความหลากหลายของบริการทางการเงินที่ให้บริการแก่สมาชิก	3.91	มาก	2
3. การขยายโอกาสในการเข้าถึงและให้บริการทางการเงินแก่ผู้มีรายได้น้อย	3.80	มาก	3
4. ความสามารถในการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน	3.73	มาก	4
รวม	3.97	มาก	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองขนกในภาพรวม พบว่า ความสำเร็จอยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 3.97 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) สมาชิกมีความพึงพอใจในการมาใช้บริการอยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 4.44 2) มีบริการทางการเงินที่ให้บริการแก่สมาชิกอย่างหลากหลาย มีอยู่ระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 3.91 3) การขยายโอกาสในการเข้าถึงและให้บริการทางการเงินแก่ผู้มีรายได้น้อย มีอยู่ระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 3.80 และ 4) สถาบันการเงินฯ มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน มีอยู่ระดับมากด้วยค่าเฉลี่ย 3.73

4. แนวทางปรับปรุงและพัฒนาสถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองขนก

จากการศึกษาปัญหาอุปสรรคและปัจจัยแห่งความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองขนก แม้ว่าผลการวิจัยโดยภาพรวมจะมีความสำเร็จอยู่ในระดับมาก แต่ยังมีบางประเด็นที่ควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนา ดังต่อไปนี้

4.1 ควรมีการระดมเงินฝากเพิ่มขึ้น โดยมีบริการรับฝากเงินหลาย ๆ ประเภท และมีบริการรับฝากเงินแบบต่อเนื่องเป็นประจำทุกเดือน เพื่อเพิ่มทางเลือกให้แก่สมาชิกและสร้างวินัยในการออม

4.2 การจัดโครงสร้างองค์กรของคณะกรรมการควรมีจำนวนเท่าที่จำเป็นและสำคัญ อีกทั้งมีการกระจายบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการให้ทั่วถึงทุกคน

4.3 ควรเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน เช่น งบดุล งบกำไรขาดทุนให้สาธารณชนได้รับทราบทั่วกัน

4.4 ควรเพิ่มบริการทางการเงินที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น มีโครงการที่ให้สินเชื่อที่เอื้ออาทรสำหรับผู้มีรายได้น้อยอย่างแท้จริง เช่น ให้กู้ยืมเงินที่เสียดอกเบี้ยต่ำและระยะเวลาผ่อนส่งยาวขึ้น หรือหากเป็นการกู้ยืมช่วงสั้น ๆ ก็ไม่คิดดอกเบี้ย อีกทั้งควรมีบริการทางการเงินอื่น ๆ เช่น การโอนเงิน การชำระค่าสินค้า ค่าน้ำค่าไฟ และค่าโทรศัพท์ เป็นต้น

4.5 ควรเพิ่มการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงาน เพื่อให้สมาชิกเกิดความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของเงินทุนและสถาบันการเงินชุมชนร่วมกัน

4.6 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเข้าไปฝึกอบรมเพิ่มความรู้อย่างจริงจัง ในเรื่องการบริหารสถาบันการเงินชุมชน การทำบัญชี การใช้คอมพิวเตอร์ และการออกแบบผลิตภัณฑ์ทางการเงินสำหรับผู้มีรายได้น้อย

4.7 ควรมีการติดตามตรวจสอบการกู้ยืมเงินของสมาชิก ให้นำเงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้ยืม เพื่อให้สมาชิกจะได้มีความสามารถในการชำระหนี้เงินกู้คืน

อภิปรายผลการวิจัย

การที่สถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองขานากจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินได้ประสบความสำเร็จ เนื่องจากความต้องการของชาวบ้านเอง ดังนั้น ทั้งคณะกรรมการและสมาชิกจึงมีความรับผิดชอบในส่วนที่เป็นบทบาทหน้าที่ของตนเอง เช่น คณะกรรมการดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์โปร่งใส อีกทั้งพยายามใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารงาน ส่วนสมาชิกที่กู้ยืมเงินไปก็มีความรับผิดชอบที่จะส่งใช้คืนเงินยืมให้ตรงเวลา สอดคล้องกับงานวิจัยของชุมพล เสมาชันต์ (2547) ที่พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านมากที่สุด คือ คุณภาพของสมาชิกกองทุนและการได้รับการสนับสนุนของกองทุน และสอดคล้องกับทวิพงศ์ เอื้ออารีย์กุล (2553) ที่พบว่า ความเข้มแข็งขององค์การการเงินชุมชน คือ กรรมการมีความรู้ความสามารถและบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์โปร่งใส สอดคล้องกับ สุภาภรณ์ วงศ์รักตระกูล (2551) ที่พบว่า ความรู้ความสามารถของคณะกรรมการ ความเสียสละ ซื่อสัตย์ โปร่งใส มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชนในจังหวัดอุดรธานี รวมถึงสอดคล้องกับ สาคร สุขศรีวงศ์ (2552) ที่กล่าวถึง หลักการจัดการของ เอนรี ฟาโยล ว่าบุคคลในองค์การต้องยึดถือผลประโยชน์โดยรวมขององค์การสำคัญกว่าผลประโยชน์ของแต่ละบุคคล

การได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากธนาคารออมสินนำระบบคอมพิวเตอร์มาให้บริการ พร้อมทั้งได้มอบอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ สมุดบัญชีเงินฝาก แบบฟอร์มในการฝากเงิน ถอนเงิน และกู้ยืมเงิน ทำให้เจ้าหน้าที่ทำงานด้วยความสะดวก รวดเร็วมีความถูกต้องแม่นยำและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของชุมพล เสมาชันต์ (2547) ที่พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านมากที่สุด คือ คุณภาพของสมาชิกและการได้รับการสนับสนุนของกองทุน

การมีผู้นำ (ประธาน) ที่ได้รับการยอมรับจากคณะกรรมการและสมาชิก เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความรับผิดชอบต่อการบริหารงานดี สอดคล้องกับพิสมัย ศักดิ์เกิด (2556) สุขุมาลัย น้อยผา (2547) และ ธงไธ ไชยศิริฤการ (2550) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์/สถาบันการเงินชุมชน คือ ผู้นำ (ประธานกลุ่ม) มีภาวะผู้นำสูง ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่ยอมรับและศรัทธา สมาชิกมีความเชื่อถือต่อประธานกลุ่มและคณะกรรมการ

มีการบริหารจัดการเงินกู้ยืมที่ดี ด้วยมีระบบป้องกันความเสี่ยงที่จะไม่ให้เกิดหนี้สูญ เช่น หากสมาชิกกู้เงินจำนวนน้อยจะใช้บุคคลค้ำประกัน และหากกู้เงินจำนวนมากใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน โดยกู้ได้ไม่เกิน 80% ของราคาหลักทรัพย์ หรือหากกู้เงินจากเงินยืมเบิกเกินบัญชีของธนาคารออมสิน นอกจากจะใช้คนค้ำหรือหลักทรัพย์ค้ำประกันแล้ว ยังต้องทำการฝากเงินแบบสงเคราะห์ชีวิตและครอบครัวแบบทรัพย์สินมั่นคง ของธนาคารออมสิน เพื่อว่าภายใน 5 ปี หากสมาชิกที่ขอกู้ยืมเงินไปเสียชีวิต ธนาคารออมสินจะจ่ายเงินชดเชยให้เป็น 2 เท่าของจำนวนเงินที่สมาชิกส่งเป็นเงินสงเคราะห์ชีวิตและครอบครัว

จึงทำให้ครอบครัวของผู้เสียชีวิตได้รับเงินชดเชย และมีเงินมาใช้หนี้เงินยืมของสถาบันการเงินชุมชน วิธีการนี้จะช่วยลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นสู่ผู้ได้รับระดับหนึ่ง

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. สถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองขนาท ควรนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นหลักในการดำเนินงาน คือ ไม่ควรเน้นเรื่องกำไรสูงสุด (การคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมควรเป็นอัตราที่เอื้ออาทรสำหรับผู้มีรายได้น้อย) แต่ให้สถาบันการเงินฯ มีกำไรที่เหมาะสม มีภูมิคุ้มกันที่ดีคือมีการดำเนินงานที่มีความเสี่ยงน้อย ด้วยมีการกันเงินสำรองไว้ในระดับที่เหมาะสม เติบโตแบบค่อยเป็นค่อยไป
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาลจอมบึง อบต.จอมบึง เข้ามาช่วยดูแลสนับสนุนครุภัณฑ์ที่จำเป็นในการดำเนินงาน สนับสนุนเงินงบประมาณในการจัดสร้างอาคารสถานที่ของสถาบันการเงินชุมชนบ้านหนองขนาท เพื่อความสะดวกในการทำงานและสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป
3. หน่วยงานราชการในท้องถิ่นอำเภอจอมบึง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน สถาบันการศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเกษตร ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน เข้ามาช่วยอบรมเพิ่มความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ ปลูกจิตสำนึกนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในวิถีชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ คือ ลดรายจ่ายที่ฟุ่มเฟือย ลดต้นทุนในการผลิต ไม่ก่อหนี้โดยไม่จำเป็น ส่งเสริมการออมเพื่อให้ภายในหมู่บ้านมีเงินออมที่เป็นของหมู่บ้านเอง และนำมาใช้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน
4. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรเข้าไปกำหนดกฎระเบียบ ข้อกฎหมายต่าง ๆ ของสถาบันการเงินชุมชนให้มีความชัดเจน และกำหนดหน่วยงานที่จะต้องเข้ามาดูแลรับผิดชอบ เพื่อรองรับการขยายตัวของสถาบันการเงินชุมชนในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ชุมพล เสมาชันธุ์. 2547. การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. วิทยานิพนธ์. ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ทวีพงศ์ เอื้ออารีย์กุล. 2553. ความเข้มแข็งขององค์กรการเงินชุมชนในเขตเทศบาลตำบลดงมะไฟ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร. การศึกษาอิสระ. ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธงไท ไชยศิริฤการ. 2550. ปัจจัยแห่งความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชนในจังหวัดชัยนาท. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. 2555. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์. กรุงเทพฯ : วี. พรินท์ (1991).
- สาคร สุขศรีวงศ์. 2552. การจัดการ : จากมุมมองนักบริหาร. กรุงเทพฯ : จี.พี.ไซเบอร์พรินท์.
- สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. 2556. หลักการพัฒนากองทุนเป็นสถาบันการเงินชุมชน. สืบค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2556 สืบค้นจาก <http://www.villagefund.or.th/multimedia/atthamon/Financial.pdf>.
- สุชุมมาลย์ น้อยผา. 2547. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในอำเภอเมืองจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุภาพรณ์ วงศ์รักตระกูล. 2551. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชน จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์, ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Cronbach, L. J. 1970. *Essentials of psychological testing* (3rd ed.). New York : Harper & Row.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D.W. 1970. *Determining Sample Size for Research Activities*. Educational and Psychological Measurement. 30 (3), p. 607-610.

โมเดลสมการโครงสร้างกลยุทธ์การตลาดสัมพันธ์ จริยธรรมผู้แทนขายที่ส่งผลต่อคุณภาพ
ความสัมพันธ์กับลูกค้าอุปกรณ์เครื่องมือการแพทย์ในประเทศไทย

Structural Equation Model of Relationship Marketing Strategy and
Ethics of Sales Representatives Affecting the Quality of Relationship with
Medical Equipment Customers in Thailand

รัตนา ชัยกัลยา

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยสยาม

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์และกำหนดโครงสร้างกลยุทธ์การตลาดสัมพันธ์ จริยธรรมผู้แทนขายที่มีผลต่อคุณภาพความสัมพันธ์กับลูกค้าอุปกรณ์เครื่องมือการแพทย์ในประเทศไทย ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ลูกค้าอุปกรณ์เครื่องมือแพทย์จำนวน 290 คน และผู้แทนขายอุปกรณ์เครื่องมือการแพทย์ จำนวน 550 คน รวมเป็น 940 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลและการพัฒนาตัวแบบใช้ทั้งสถิติพื้นฐานและการวิเคราะห์สมการโครงสร้างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการศึกษา พบว่า การตลาดสัมพันธ์และจริยธรรมผู้แทนขาย มีความสัมพันธ์ทางตรงในเชิงบวกต่อคุณภาพความสัมพันธ์ การวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง กลยุทธ์การตลาดสัมพันธ์ จริยธรรมผู้แทนขายที่มีผลต่อคุณภาพความสัมพันธ์กับลูกค้าอุปกรณ์เครื่องมือการแพทย์ พบว่า การทดสอบไค-สแควร์ (Chi-square) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.00 < 0.05$) $GFI = 0.988$, $AGFI = 0.963$, $NFI = 0.989$, $IFI = 0.994$, $CFI = 0.994$, $RMR = 0.019$, $RMSEA = 0.035$ จึงสรุปได้ว่า กลยุทธ์การตลาดสัมพันธ์ จริยธรรมผู้แทนขาย นั้นมีผลต่อคุณภาพความสัมพันธ์กับลูกค้าอุปกรณ์เครื่องมือการแพทย์ในประเทศไทย

คำสำคัญ : สมการโครงสร้าง กลยุทธ์การตลาดสัมพันธ์ จริยธรรมผู้แทนขาย คุณภาพความสัมพันธ์

Abstract

The study aimed at analyzing and determining the structure of the relationship marketing strategy, ethical conducts of sales representatives that affected the quality of relationship with medical equipments customers in Thailand. The research samples consisted of 290 medical equipments customers and 550 sales representatives which made 940 samples in total. The research tool was questionnaire. The data analysis and structure development were conducted by applying descriptive statistics. Analysis of the structural equation model was performed by a software package for statistics.

The research results showed that relationship marketing strategy and ethical conducts of sales representatives had positive effect on the quality of customer relationship. The structural equation model, relationship marketing strategy and, ethics of sales representative significantly affected the quality of relationship of the medical equipment customers in the Thailand. From a chi-square test, the level of probability (chi-square probability level) was less than .05 ($P=0.000 < 0.05$). The results of the index measured by the consistency ($GFI = .988$, $AGFI = 0.963$, $NFI = 0.989$, $IFI = 0.994$, $CFI = 0.994$, $RMR = 0.019$, $RMSEA = 0.035$). The results leads to the conclusion that relationship

marketing strategy and ethical conducts of sales representative significantly affected customer relationship quality.

Keywords: Structure Equation Model, Relationship marketing strategy, Ethical conducts of sales representatives, Relationship quality

บทนำ

การตลาดความสัมพันธ์เป็นการแสวงหาโอกาสที่จะรักษาลูกค้าด้วยการให้บริการลูกค้าที่มีคุณภาพ ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าเป็นหนึ่งในกุญแจสู่ประสบความสำเร็จในการการแข่งขันในตลาดปัจจุบันและอนาคต การสร้างและพัฒนาความสัมพันธ์ที่ยาวนานระหว่างลูกค้ากับผู้แทนขายหรือผู้ผลิตเป็นสิ่งจำเป็นและท้าทายสำหรับ นักการตลาด ในการแข่งขันและขยายตลาดอย่างมีประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรมทางการตลาดและเพื่อการสร้าง บำรุง และรักษาลูกค้า อย่างต่อเนื่องระหว่างองค์กรและลูกค้า นอกจากนี้ผู้แทนขายมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า โดยพฤติกรรมของผู้แทนขายกับการแสดงความซื่อสัตย์และการหลีกเลี่ยงการหลอกลวงและการปฏิบัติที่สุจริต (Saxe & Weitz, 1982) เพราะเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า

ผู้แทนขายต้องแข่งขันกับตลาด ความต้องการที่เฉพาะเจาะจงเช่นการแข่งขันสูงและความผันผวนของตลาดโลก ส่งผลต่อการขายและความซับซ้อนการขาย (Belz & Schmitz, 2007) ประกอบกับข้อมูลการขายมีความซับซ้อน การผลิตอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์ส่งผลให้เกิดความซับซ้อนแก่ผู้แทนขายอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์ อนึ่งบทบาทของผู้แทนขายคือการพัฒนาศักยภาพ และการขยายตลาดในเวลาเดียวกันพร้อมทั้งต้องสร้างความเชื่อมั่น ความพึงพอใจ การสร้างความสัมพันธ์อันดีแก่ลูกค้า (Wilson, 1993) ด้วยเหตุนี้งานขายจึงกลายเป็นเรื่องที่ต้องสร้างความเชื่อมั่น ความพึงพอใจทางการแพทย์จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น เรื่องกระแสการเปลี่ยนรูปแบบทางการตลาดในอุตสาหกรรมอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์ ประกอบกับเรื่องผลงานวิจัยด้านจริยธรรมผู้แทนขายอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์ยังไม่ค่อยมีผู้ทำการวิจัยมากนักโดยเฉพาะทางด้านการตลาดสัมพันธ์

จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาจริยธรรมของผู้แทนขายอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์ ผลการศึกษาครั้งนี้อาจช่วยให้ผู้บริหารงานขายและ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอุปกรณ์เครื่องมือแพทย์ไทยได้ประยุกต์และพัฒนารูปแบบมาตรฐานการขายเชิงจริยธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบจริยธรรมผู้แทนขาย การตลาดสัมพันธ์ ปัจจัยส่วนบุคคลผู้แทนขายและวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพความสัมพันธ์กับลูกค้าอุปกรณ์เครื่องมือการแพทย์ในประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องของโครงสร้างจริยธรรมผู้แทนขาย การตลาดสัมพันธ์ ปัจจัยส่วนบุคคลผู้แทนขายและวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพความสัมพันธ์กับลูกค้าอุปกรณ์เครื่องมือการแพทย์ในประเทศไทย
3. เพื่อกำหนดโครงสร้างจริยธรรมผู้แทนขาย การตลาดสัมพันธ์ ปัจจัยส่วนบุคคลผู้แทนขายและวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพความสัมพันธ์กับลูกค้าอุปกรณ์เครื่องมือการแพทย์ในประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยประกอบด้วยเนื้อหาทางการตลาด ด้านจริยธรรมผู้แทนขาย การตลาดสัมพันธ์ คุณภาพความสัมพันธ์ โดยศึกษากับผู้ปฏิบัติงานในท้องปฏิบัติทางการแพทย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข และผู้แทนขายอุปกรณ์เครื่องมือการแพทย์ ระยะเวลาในการเก็บแบบสอบถามมีนาคม – มิถุนายน พ.ศ. 2557

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร (Target population)

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมผู้แทนขาย จริยธรรมผู้แทนขายและการตลาดสัมพันธ์ ที่ส่งผลต่อคุณภาพความสัมพันธ์กับลูกค้าอุปกรณ์เครื่องมือการแพทย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาประชากรได้แก่ผู้ปฏิบัติงานประจำห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ของโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในประเทศไทยโดยพิจารณาจากขนาด (เตียง) ที่มากกว่า 60 เตียง

ตารางที่ 1 ประเภทของโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ประเภทของโรงพยาบาล	ขนาด(เตียง)	จำนวน(แห่ง)
1. โรงพยาบาลศูนย์ (รพศ.)	500 ขึ้นไป	25
2. โรงพยาบาลทั่วไป (รพท.)	200-500	71
3. โรงพยาบาลชุมชน (รพช.)	10-150	736
3.1 โรงพยาบาลชุมชนขนาดเล็ก	10-30	539
3.2 โรงพยาบาลชุมชนขนาดกลาง	60	131
3.3 โรงพยาบาลชุมชนขนาดใหญ่	90-120	66
รวมทั้งสิ้น		832

ที่มา : กระทรวงสาธารณสุข,2552

ตัวอย่าง (Sample)

ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าห้องปฏิบัติการทางการแพทย์หรือหัวหน้าหน่วยงานภายในห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ประจำโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขโรงทั้ง 3 ประเภท และผู้แทนขายเป้าหมาย ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างตามเทคนิคการใช้สถิติวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM-structural equation modeling) ซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 20 เท่าของจำนวนตัวแปรที่ใช้สำหรับการกำหนดตัวอย่างในโปรแกรม AMOS (Diamantopoulos & Sigauw, 2000) ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรจำนวน 56 ตัวแปร และกำหนดระดับความเชื่อมั่นไว้ที่ร้อยละ 95 โดยอนุญาตให้เกิดความผิดพลาดได้ไม่เกินร้อยละ 5 จึงมีกลุ่มขนาดตัวอย่างเท่ากับ 840 ตัวอย่าง (56 X 15) โดยงานวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดโรงพยาบาลตัวอย่างเป็น 2 กลุ่มซึ่งสามารถกำหนดขนาดตัวอย่างของกลุ่มลูกค้าอุปกรณ์เครื่องมือการแพทย์คิดเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 290 ตัวอย่างและตัวอย่างผู้แทนขายเป็นจำนวน 580 ตัวอย่าง จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 840 ตัวอย่าง สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะสุ่มเก็บข้อมูลผู้แทนขายจากบริษัทที่เป็นสมาชิกสมาคมอุตสาหกรรมเทคโนโลยีเครื่องมือแพทย์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัยเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเป็นคำถามมาตราส่วนประมาณค่าความสำคัญและความคิดเห็นเป็นคำถามมาตราส่วนแบบ Likert Scale ชนิด 5 ระดับ

การตรวจคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

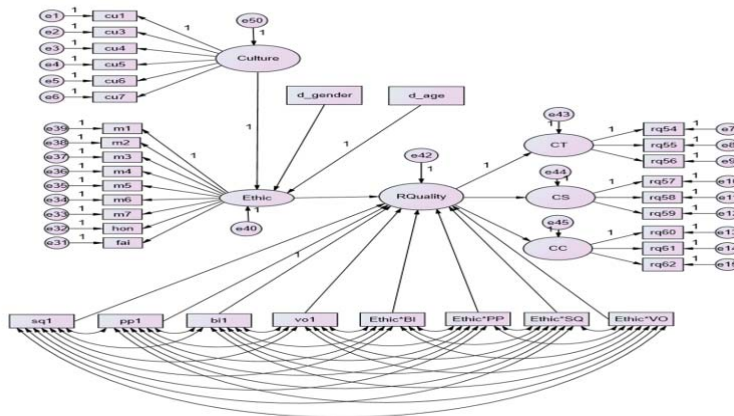
ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงสำรวจ เพื่อวัดประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยทดสอบในเรื่องของค่าความเที่ยงตรง (Validity) และค่าความเชื่อถือ (Reliability) ดังนี้ ผลการทดสอบค่าความเที่ยงตรง (Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีระหว่าง 0.66-1.00 ถือว่าผ่านเกณฑ์

การสอบค่าความเชื่อถือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ทดลองในการวิจัยไปทำการทดสอบ (Pre-test) เพื่อหาความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม กับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่มีความน่าเชื่อถือกับเครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบในการเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนดำเนินการเก็บข้อมูลจริง โดยวิธีการหาค่า Alpha Coefficient ของ Cronbach เพื่อให้ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยค่าที่ได้จากแบบสอบถามชุดนี้ จริยธรรมผู้แทนขาย เท่ากับ .823 กลยุทธ์การตลาดสัมพันธ์ เท่ากับ .878 คุณภาพความสัมพันธ์ .875

ผลการวิจัย

ค่าสถิติประเมนความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบจำลองสมการโครงสร้างก่อนการปรับปรุงตัวแบบพบว่าค่าความน่าจะเป็นของไคสแควร์ (chi-square probability level) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P=0.05 < 0.05$) GFI = 0.988, AGFI = 0.963, NFI = 0.989, IFI = 0.994, CFI = 0.994, RMR = 0.019, RMSEA = 0.035 จึงสรุปได้ว่า ตัวแบบจำลองสมการโครงสร้าง มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ภาพที่ 1 รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและวัฒนธรรมองค์กร จริยธรรมผู้แทนขาย กับคุณภาพความสัมพันธ์ ที่ได้จากรอบแนวคิดในการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง จริยธรรมผู้แทนขาย การตลาดสัมพันธ์ และคุณภาพความสัมพันธ์

ปัจจัยและรายชื่อ	ค่านำหนักปัจจัย (Factor Loading)		t	p	R ²
	B	B			
	จริยธรรมผู้แทนขาย (Ethical Sales Behavior)				
ความขยัน (M1)	1.000	.765			.585
ความประหยัด (M2)	1.040	.671	14.662	.000	.481
ความสามัคคี (M6)	.519	.399	11.943	.000	.160
ความมีน้ำใจ (M7)	.675	.513	10.264	.000	.095
ความมีน้ำใจ (M7)	.675	.513	10.264	.000	.095
คุณภาพความสัมพันธ์ (Relationship Quality)					
ความเชื่อมั่น (Customer Trust)	.865	1.000			.865
- ความเชื่อมั่น 1 (rq54)	1.000	.851			.436
- ความเชื่อมั่น 2 (rq55)	.597	.512	12.151	.000	.039

- ความเชื่อมั่น 3 (rq56)	.877	.761	16.206	.000	.505
ความพึงพอใจ (Customer Satisfaction)	.885	1.000	12.722	.000	.885
- ความพึงพอใจ 1 (rq57)	1.000	.813			.532
- ความพึงพอใจ 2 (rq58)	.150	.097	1.757	.079	.342
- ความพึงพอใจ 3 (rq59)	.767	.652	12.851	.000	.646

อภิปรายผล

การตลาดในอุตสาหกรรมอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์ โดยเฉพาะทางด้านการตลาดสัมพันธ์เกี่ยวกับจริยธรรมของผู้แทนขายอุปกรณ์เครื่องมือการแพทย์ ผลการศึกษาครั้งนี้จะช่วยให้ผู้บริหารงานขาย และผู้ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเครื่องมือการแพทย์ไทย สามารถนำไปพัฒนารูปแบบคุณภาพของผู้แทนขาย จากผลของการวิจัย ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของ กลยุทธ์การตลาดสัมพันธ์ และจริยธรรมผู้แทนขายที่ส่งผลต่อคุณภาพความสัมพันธ์กับลูกค้าอุปกรณ์เครื่องมือการแพทย์พบว่า กลยุทธ์การตลาดสัมพันธ์ จริยธรรมผู้แทนขาย มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อคุณภาพความสัมพันธ์ นอกจากนี้รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีต่อคุณภาพสัมพันธ์ มีความเที่ยงตรง (Validity) ย่อมถือได้ว่ารูปแบบที่ได้นี้มีความสามารถในการพยากรณ์คุณภาพความสัมพันธ์ของลูกค้าอุปกรณ์เครื่องมือการแพทย์ จากผลการวิจัยการสร้างคุณภาพความสัมพันธ์จากการสร้างจากการตลาดสัมพันธ์ และสร้างจริยธรรมผู้แทนขาย สอดคล้องกับแนวคิดของ คุณภาพความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนั้นอาจจะส่งผลจากความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทกับลูกค้า หรือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้แทนขายกับลูกค้า แต่อย่างไรก็ตามคุณภาพความสัมพันธ์ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระยะยาวระหว่างลูกค้ากับบริษัทอธิบายว่า ผู้แทนขายสามารถสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นให้แก่ลูกค้าส่งผลต่อคุณภาพความสัมพันธ์ระหว่างผู้แทนขายกับลูกค้า นักวิจัยหลายท่านเชื่อว่าปัจจัยหลักในการประเมินคุณภาพความสัมพันธ์ ประกอบด้วย ความพึงพอใจ ความไว้วางใจ พันธะสัญญา (Cater, T. & B. Cater, 2010)

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องคุณภาพสัมพันธ์และการศึกษาเจาะลึกถึงจริยธรรมผู้แทนขาย และการตลาดสัมพันธ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่ได้รับการเผยแพร่มากเท่าที่ควรประกอบกับงานวิจัยเอกสารดั่งนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะประเด็นที่ควรมีการศึกษาวิจัยต่อยอดต่อไปในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมผู้แทนขาย การตลาดสัมพันธ์และคุณภาพสัมพันธ์ ดังเช่นแนวทางการวิจัยในประเด็นต่อไปนี้

1. ความชัดเจนเกี่ยวกับจริยธรรมนักการตลาด ที่สามารถอธิบายถึงความเป็นนักการตลาดพึงมีได้อย่างชัดเจน
2. ศึกษาองค์ประกอบของจริยธรรมนักการตลาด การตลาดสัมพันธ์ ในธุรกิจประเภทอื่นๆ ที่มีความเหมาะสมลงตัวกับคุณภาพสัมพันธ์อันก่อให้เกิดประโยชน์ทางการตลาด
3. ศึกษาอิทธิพลเชิงสาเหตุของแบบจำลองสมการโครงสร้างในรูปแบบต่างๆโดยมีทฤษฎีที่ทันสมัยในปัจจุบันมารองรับให้เกิดเป็นแนวทางการบริหารงานในธุรกิจประเภทต่างๆที่มีความเหมาะสมกับคุณภาพสัมพันธ์เข้ามาบูรณาการ

เอกสารอ้างอิง

- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานพยาบาล, 2552
สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2556, จาก <http://bps.ops.moph.go.th>
- Bansal, H S, Taylor, S F and James, Y. 2005, “‘Migrating’ to new service providers: toward a unifying framework of consumers’ switching behaviors”. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 33 (1), 96-115.

- Čater, T. and B. Čater. 2010. Product and relationship quality influence on customer commitment and loyalty in B2B manufacturing relationships. **Industrial Marketing Management**. 39(8):1321-1333.
- De Wulf, K., Oderkerken-Schröder, G., & Iacobucci, D. 2001. Investment in consumer relationships: Across-country and cross-industry exploration. **Journal of Marketing**. 65: 33–50
- Hansen, J.D., and R. J. Riggle. 2009. “Ethical salesperson behavior in sales relationships, **Journal of Personal Selling & Sales Management**. 29(2):151-166
- Peng LY, Wang Q. 2006. **Impact of Relationship Marketing Tactics (RMTs) on Switchers and Stayers in a Competitive Service Industry**. *J. Mark. Manage.*, 22: 25-59.
- Roman, S. & S. Ruiz 2005. Relationship outcomes of perceived ethical sales behavior: the customers perspective. **Journal of Business Research**. 58: 439-445
- Sexe, Weitz. (1982, August). A Measure of the Customer Orientation of Salespeople: **Journal of Marketing Research**. 19 (3) : 343-351
- Veloutsou, C., Saren, M. and Tzokas, N. 2002. Relationship marketing what if...?, **European Journal of marketing**. 36(4):433-449.

การวิจัยปฏิบัติการเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน อำเภopakท้อ จังหวัดราชบุรี
An Action Research to Acquire Development Guidelines for Marketing
Management of Thai Song Daam Culture Tourism in Hua Khaw Chine,
Pak Thor, Ratchaburi

ชุตริตัน เจริญสุข¹ อัจฉริยา โชติกลาง² ณัฐวดี สว่างงาม³ และอาคม เจริญสุข⁴

^{1,2,3} สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

⁴ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและรูปแบบการจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน 3) เพื่อพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลและกลุ่มบุคคล การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบัน และรูปแบบการจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน บ้านหัวเขาจีน เป็นชื่อเรียกขานถิ่นที่อยู่อาศัยของกลุ่มชนชาติพันธุ์หนึ่งเรียกว่า ไทยทรงดำ (ลาวโซ่ง) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรีได้คัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านโอท็อปเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2554 การจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน **ด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว** ประกอบด้วยกิจกรรมด้านที่พักโฮมสเตย์ การแสดง พิธีเรียกขวัญ การเรียนรู้วิถีชีวิต และอาหารพื้นถิ่นของชุมชน **ด้านการกำหนดราคา** ชุมชนมีการกำหนดราคาค่าบริการด้านการท่องเที่ยวโดยใช้การเทียบเคียงราคากับการท่องเที่ยวในลักษณะเดียวกันกับชุมชนอื่น ๆ ประกอบกับการคำนวณต้นทุนจากการดำเนินงานโดยอาศัยประสบการณ์มาประกอบกัน **ด้านการจัดจำหน่าย** ในระยะแรกได้อาศัยเครือข่ายจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนอื่น ต่อมาเริ่มมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อจึงเริ่มมีลูกค้าติดต่อเข้ามาโดยช่องทางโทรศัพท์มายังผู้ประสานงานโดยตรง **ด้านการส่งเสริมการตลาด** มีการส่งเสริมการตลาดโดยใช้ช่องทางผ่านเว็บไซต์ของส่วนราชการ เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล สื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ Face book และแผ่นพับ

2. แนวทางการพัฒนาการจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน **ด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว** ควรมีการกำหนดตำแหน่งทางการตลาด หรือจุดเด่นที่แตกต่างจากไทยทรงดำที่อื่น ๆ และควรมีการสร้างแตกต่างในด้านบุคลากรทางการบริการที่มีความชำนาญและการบริหารอย่างมืออาชีพ **ด้านการกำหนดราคา** ควรมีการวิเคราะห์โครงสร้างของต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงานตามสภาพที่เกิดขึ้นจริงทั้งค่าใช้จ่ายคงที่และค่าใช้จ่ายผันแปร ควรมีระดับราคาที่เป็นมาตรฐานที่สอดคล้องกับระดับคุณภาพของการบริการ **ด้านการจัดจำหน่าย** ควรมีการเพิ่มช่องทางผ่านสื่อออนไลน์ ตัวแทนภาคธุรกิจ เช่น บริษัทนำเที่ยว หรือทำความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาการท่องเที่ยวเพื่อร่วมกันพัฒนา **ด้านการส่งเสริมการตลาด** ควรมีการเพิ่มช่องทางการส่งเสริมการตลาดให้มากขึ้นโดยเน้นสื่อออนไลน์ ควรสร้างโฮมส์เพจโดยเฉพาะ และเพิ่มช่องทางที่สามารถสื่อสารโต้ตอบกันได้

3. การพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน คณะผู้วิจัยได้พัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และทดลองใช้โปรแกรมการท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน กับนักท่องเที่ยวจำนวน 30 คน แล้วทำการสัมภาษณ์กลุ่มกับนักท่องเที่ยว พบว่า โดยภาพรวมนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองว่าโปรแกรมการจัดการ

ท่องเที่ยวของชุมชนที่นำเสนอมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก แต่ก็มีประเด็นที่ควรได้รับการปรับปรุงหรือพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังนี้ **ด้านการดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยว** ควรเพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมและระบบการดูแลด้านความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว **ด้านการบริหารจัดการ** ควรมีแผนการนำเที่ยวและจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบ และควรมีบุคลากรด้านการจัดการหรือการนำเที่ยวให้เพียงพอ **ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก** ควรปรับปรุงระบบการกำจัดของเสียและขยะต่าง ๆ

คำสำคัญ : การจัดการด้านการตลาด การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Abstract

The purposes of this action research were 1) to describe existing situation and practice of marketing management of Thai Song Daam cultural tourism in Hua Khao Chine community, 2) to examine development features of marketing management of Thai Song Daam cultural tourism in Hua Khao Chine community, and 3) to develop cultural tour program for Hua Khao Chine community. Research methods for data collection and analysis were individual and groups in-depth interview, participant observation and focus group sessions.

Results of the research were the followings.

1. Existing situation and practice of marketing management of Thai Song Daam cultural tourism in Hua Khao Chine community. The name Baan (community) Hua Khao Chine was coined for the living area of the Thai Song Daam ethnic group. Community development Ratchaburi provincial office selected the community to be the One Tambon One Product (OTOP) village for cultural tourism in October, 2011. With regards to marketing management practice of cultural tourism on the aspect of product, it was found that the main products were home stay, cultural performance, a ceremony to restore the spirits, learning of people way of life activities, and local dishes. Pricing policy, the community set the price of their service by comparing with that service of other communities in addition with their own-experienced-calculation of operating cost. Place, in an early stage community sold their products in the form of study trips through government agencies network. Later, there were customers that contacted directly with community by telephone because they advertised via media. Promotion, the community promoted their products through government web sites; community development provincial office, and Tambon Administrative Organizations; face book; and brochure.

2. Development features for marketing management of Thai Song Daam cultural tourism in Hua Khao Chine community. Product, community should position their marketing identity that is different from other neighbor Thai Song Daam and should further the difference by using well-trained personnel for the services. Pricing policy, community should make clear their real operating costs, fixed and variable costs, and value of the price should reflect quality of the services. Place, community should increase their marketing channels especially on-line media and business operators such as touring agencies. Cooperation with educational institutions offering courses in tourism should be done. Promotion, they should also increase channels to promote their products by emphasizing the on-line media and building up the community homepage for interactive communication is highly recommended.

3. Development of cultural tour program. Researcher had designed and offered a 2 days and 1 night tour program for a group of 30 tourists and interviewed them to evaluate the program. Most of the

tourists satisfied the program in general from moderate to high level. They provided 4 areas of suggestions. Catching attraction, community should offer more diversified activities and more safety measures for tourists. Management, community should have enough staff to manage and operate the program and the touring and activities plan should be definite. Convenient measures, community should improve their sanitary measures, especially garbage and waste disposal system.

Keywords : Marketing Management, Cultural Tourism

บทนำ

ชุมชนไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน ตั้งอยู่เลขที่ 120 หมู่ที่ 1 ตำบลห้วยยางโทน อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ซึ่งที่นี่มีชาวไทยทรงดำประมาณร้อยละ 80 - 90 ของจำนวนประชากรทั้งหมด โดยแบ่งเป็นเพศชาย 297 คน เพศหญิง 346 คน รวม 643 คน อาชีพหลักคือการทำไร่ ทำนาและการทอผ้าคืออาชีพเสริม ปี พ.ศ. 2554 สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรี เล็งเห็นศักยภาพของชุมชนด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จึงคัดเลือกและสนับสนุนงบประมาณให้จัดตั้งเป็นหมู่บ้านโอท็อปเพื่อการท่องเที่ยว โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะให้คนทั่วไปที่สนใจวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของชาวไทยทรงดำสามารถมาเยี่ยมชม ท่องเที่ยวหรือศึกษาดูงานได้ นอกจากนั้นที่นี่ยังเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ กองทุนแม่ของแผ่นดิน กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์สัจจะและกลุ่มอาชีพเสริมสตรีทอผ้า

หัวใจสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนคือการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่จะพัฒนารูปแบบของการจัดการท่องเที่ยวเพื่อสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือลูกค้าที่มาใช้บริการให้ได้รับความพึงพอใจ จากการประเมินโดยเบื้องต้นของผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวพบว่า ชุมชนหัวเขาจีนยังมีปัญหาในการจัดการอย่างเป็นระบบ เนื่องจากชุมชนขาดความพร้อมและความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ เช่น การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน ไม่มีรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นแบบแผน ปัญหาด้านการคำนวณต้นทุน การกำหนดราคาค่าบริการ การส่งเสริมการตลาด ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ เป็นต้น มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการที่จะเข้าไปมีส่วนในการพัฒนาท้องถิ่น ด้วยการทำงานร่วมกับท้องถิ่นเพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือลูกค้าที่มาใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามศักยภาพ และเอกลักษณ์ที่มีอยู่ของชุมชน รวมทั้งเพื่อเป็นข้อมูลให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปทำการวางแผนและพัฒนาให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมระดับจังหวัดที่มีความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและรูปแบบการจัดการด้านการตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน
3. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน

เครื่องมือและวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยการใช้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลและกลุ่มบุคคล การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

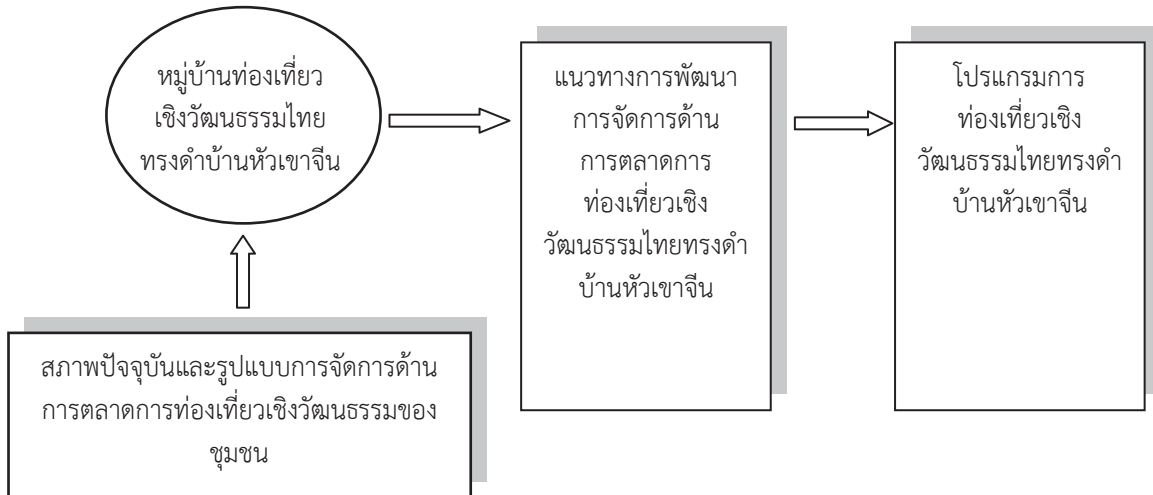
สัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยยางโทน ผู้นำชุมชน คณะกรรมการบริหารหมู่บ้านสมาชิกศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน การสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี วัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด และนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวจากมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา การจัดระเบียบ/แยกประเภทข้อมูล แล้วนำมาเรียบเรียงเพื่อให้ได้ข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและรูปแบบการจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาเงิน

บ้านหัวเขาเงิน เป็นชื่อเรียกขานถิ่นที่อยู่อาศัยของกลุ่มชนชาติพันธุ์หนึ่งเรียกว่าไทยทรงดำ (ลาวโซ่ง) ชาวไทยทรงดำมีพื้นฐานการทอผ้าที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่มีการทอผ้าไว้ใช้เองในครัวเรือน โดยมีผ้าชิ้นลายแดงโมที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญของชนเผ่า สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรีได้คัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านโอท็อปเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2554 ลูกค้ำที่เข้ามาใช้บริการศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาเงินมีทั้งลูกค้ำชาวต่างชาติและลูกค้ำชาวไทย นักท่องเที่ยวทั่วไป หน่วยทั้งภาครัฐและเอกชน สถาบันการศึกษา ปัจจุบันยังไม่มีแบบแผนการท่องเที่ยวที่จัดไว้ชัดเจน การจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวของศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาเงิน ด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวประกอบด้วย กิจกรรมด้านที่พักโฮมสเตย์ การแสดง พิธีเรียกขวัญ การเรียนรู้วิถีชีวิต และอาหารพื้นถิ่นของชุมชน การกำหนดราคา ชุมชนมีการกำหนดราคาค่าบริการด้านการท่องเที่ยว โดยใช้การเทียบเคียงราคากับการท่องเที่ยวในลักษณะเดียวกันกับชุมชนอื่น ๆ ประกอบกับการคำนวณต้นทุนจากการดำเนินงานโดยอาศัยประสบการณ์มาประกอบกัน ด้านการจัดจำหน่าย ในระยะแรกได้อาศัยเครือข่ายจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนอื่น ต่อมาเริ่มมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อจึงเริ่มมีลูกค้ำติดต่อเข้ามาโดยช่องทางโทรศัพท์มายังผู้ประสานงานโดยตรง ด้านการส่งเสริมการตลาด มีการส่งเสริมการตลาดโดยใช้ช่องทางผ่านเว็บไซต์ของส่วนราชการ เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด องค์กรบริหารส่วนตำบล สื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ Face book และแผ่นพับ

2. แนวทางการพัฒนาการจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาเงิน ด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว

ควรมีการกำหนดตำแหน่งทางการตลาด หรือจุดเด่นที่แตกต่างจากไทยทรงดำที่อื่นและควรมีการสร้างแตกต่างในด้านบุคลากรทางการบริการที่มีความชำนาญและการบริหารอย่างมืออาชีพ ด้านการกำหนดราคา ควรมีการวิเคราะห์โครงสร้างของต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงานตามสภาพที่เกิดขึ้นจริงทั้งค่าใช้จ่ายคงที่และค่าใช้จ่ายผันแปร ควรมีระดับราคาที่เป็นมาตรฐานที่สอดคล้องกับระดับคุณภาพของการบริการ ด้านการจัดจำหน่าย ควรมีการเพิ่มช่องทางผ่านสื่อออนไลน์ ตัวแทนภาคธุรกิจ เช่น บริษัทนำเที่ยว หรือทำความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาการท่องเที่ยวเพื่อร่วมกันพัฒนา ด้านการส่งเสริมการตลาด ควรมีการเพิ่มช่องทางการส่งเสริม

การตลาดให้มากขึ้นโดยเน้นสื่อออนไลน์ ควรสร้างโฮมส์เพจโดยเฉพาะ และเพิ่มช่องทางที่สามารถสื่อสารโต้ตอบกันได้ ด้าน **การบริหารจัดการ** ควรสร้างระบบการบริหารจัดการที่เป็นระบบ โดยควรมีคณะกรรมการบริหารจัดการด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยตรงและมีคณะกรรมการที่ปรึกษา ควรมีการดึงคนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนรวมมากขึ้นเพื่อป้องกันปัญหาด้านความขัดแย้ง

3. การพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน คณะผู้วิจัยได้พัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน และทดลองใช้โปรแกรมการท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน กับนักท่องเที่ยวจำนวน 30 คน แล้วทำสัมภาษณ์กลุ่ม พบว่า โดยภาพรวมนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าโปรแกรมการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนที่น่าเสนอมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก แต่ก็มีประเด็นที่ควรได้รับการปรับปรุงหรือพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ **ด้านการดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยว** ควรเพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมและระบบการดูแลด้านความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว **ด้านการบริหารจัดการ** ควรมีแผนการนำเที่ยวและจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบและควรมีบุคลากรด้านการจัดการหรือการนำเที่ยวให้เพียงพอ **ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก** ควรปรับปรุงระบบการกำจัดของเสียและขยะต่าง ๆ

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน ชุมชนบ้านหัวเขาจีนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการด้านงบประมาณในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดโดยชุมชน ซึ่งตามหลักของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่นนั้น ดร.ชนิ เอมพันธุ์ (2545) กล่าวว่ากระบวนการของการทำงานและใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรชุมชนท้องถิ่นที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น มีเป้าหมายของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่นด้วยกัน 3 ด้าน ได้แก่ (1) เป้าหมายทางเศรษฐกิจ (2) เป้าหมายทางสังคม และ (3) เป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของชุมชนและความคาดหวังของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องที่ต้องการให้เกิดการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามชุมชนยังขาดความรู้ ประสบการณ์ในการจัดบริการการท่องเที่ยวและการบริหารงาน การดำเนินงานไม่เข้าระบบเท่าที่ควร ดังนั้นทุกภาคส่วนภายในชุมชนต่างต้องหันมาร่วมกันในการวางแผนพัฒนาตนเอง ดังที่ดร.ชนิ เอมพันธุ์ (2545) กล่าวว่า การที่ประชาชนจะได้รับประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมนั้นชุมชนท้องถิ่นจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการและวางแผนการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของท้องถิ่นและนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยตนเอง ตามปรัชญาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่เน้นคนและการมีส่วนร่วมเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาประเทศ เพื่อนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ในการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรเป็นความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานสนับสนุนเนื่องจากในภาวะปัจจุบันพบว่าโอกาสที่ชุมชนท้องถิ่นจะริเริ่มและดำเนินการจัดทำแผนการท่องเที่ยวเองมีค่อนข้างน้อยส่วนใหญ่การวางแผนการท่องเที่ยวของชุมชนจะเป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างนักวางแผนภายนอกที่มีหน้าที่หรือบทบาทในการสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อให้ชุมชนสามารถดูแลจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งหน่วยงานภายนอกมักเน้นให้ชุมชนเป็นผู้ร่วมคิดและให้ข้อเสนอแนะในการจัดแผนการท่องเที่ยวเพื่อให้แผนนั้นนำไปสู่การยอมรับของชุมชนและปฏิบัติได้ (ดร.ชนิ เอมพันธุ์ 2545)

แนวทางในการจัดการด้านการตลาด ในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนตามมุมมองของผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว ประเด็นที่สำคัญ ๆ ได้แก่ **ด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว** (1) ควรมีการกำหนดตำแหน่งทางการตลาด หรือจุดเด่นที่แตกต่างจากไทยทรงดำที่อื่น ๆ (2) ควรมีการสร้างความแตกต่างในด้านบุคลากรทางการบริการที่มีความชำนาญและการบริการอย่างมืออาชีพ มีการฝึกอบรม พัฒนาบุคลากรด้านการบริการอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวความคิดของทัศนีย์ นาคเสนีย์ (2556) กล่าวโดยสรุปได้ว่า การที่ธุรกิจจะอยู่รอดได้เติบโตมีกำไรได้นั้นต้องมีลักษณะที่เรียกว่ามีความสามารถหรือมีความได้เปรียบในการแข่งขัน เช่น มีชื่อเสียงของตราผลิตภัณฑ์ มีต้นทุนที่ต่ำกว่าคู่แข่ง มีภาพลักษณ์ที่ดีกว่า เป็นต้น สอดคล้องกับบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2549) กล่าวว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีตำแหน่งที่ แตกต่างจากคู่แข่งและมีคุณค่า

ในจิตใจของนักท่องเที่ยวเป้าหมายหรือจะกล่าวอย่างง่าย ๆ ว่า การกำหนดตำแหน่งทางการตลาดของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การวางตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยวของตนเองเพื่อครองใจนักท่องเที่ยว ด้วยการกำหนดว่าจะให้แหล่งท่องเที่ยวของตนเองเป็นอะไรในความคิดของนักท่องเที่ยว จึงจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวของตนเองอยู่โดดเด่นเหนือคู่แข่งและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวไม่เหมือนใคร โดยดูจากคุณสมบัติและจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวของตนเอง แล้วพยายามหลบหลีกจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวคู่แข่ง กรณีการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน สามารถใช้การสร้างภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ เป็นภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับความเป็นอยู่ และเป็นไปของผู้คนในท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว และเป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางไปเยี่ยมชม สิ่งนี้จะช่วยให้ชุมชนมีความได้เปรียบทางการแข่งขันด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวโดยยึดหลักมีคุณค่า ต้นทุนสูงในการลอกเลียนแบบ และไม่สามารถหาสิ่งอื่นทดแทนได้ **ด้านการกำหนดราคา** ควรมีการวิเคราะห์โครงสร้างของต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงานตามสภาพที่เกิดขึ้นจริงทั้งค่าใช้จ่ายคงที่และค่าใช้จ่ายผันแปร ควรมีระดับราคาที่เป็นมาตรฐานที่สอดคล้องกับระดับคุณภาพของการบริการ ทั้งนี้เนื่องจากราคามีส่วนสำคัญต่อการสร้างรายได้และผลกำไรให้แก่การประกอบการ มีผลต่อความเติบโตและความยั่งยืนของธุรกิจทุกประเภท การกำหนดราคาที่เหมาะสมจะทำให้ลูกค้าได้รับความพึงพอใจและช่วยให้การดำเนินธุรกิจประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย การวิเคราะห์โครงสร้างของต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงานตามสภาพที่เกิดขึ้นจริงทั้งค่าใช้จ่ายคงที่และค่าใช้จ่ายผันแปร ทั้งนี้การกำหนดราคาค่าบริการสำหรับบริการท่องเที่ยวมีหลายระดับ ไม่สามารถกำหนดได้ว่าราคาใดถูกต้องเหมาะสมที่สุด เนื่องจากผู้ประกอบการท่องเที่ยวจะพยายามสร้างความแตกต่างในตัวสินค้าและบริการเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ลูกค้าจะไม่สามารถเปรียบเทียบราคาระหว่างแหล่งท่องเที่ยวที่แตกต่างกันได้ **ด้านการจัดจำหน่าย** ควรมีการเพิ่มช่องทางผ่านสื่อออนไลน์ ตัวแทนภาคธุรกิจ เช่น บริษัทนำเที่ยว หรือทำความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนในสาขาวิชาการท่องเที่ยวเพื่อร่วมกันให้เกิดการพัฒนา พรสวรรค์ มโนพัฒนา (2547) กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวไม่สามารถจับต้องได้ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ไม่มีตัวตนไม่สามารถจับต้องได้ การบริการที่ได้รับ คือความรู้สึกและความคาดหวังที่ได้รับจากการอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ บริการไม่อาจจัดส่งให้ผู้ซื้อถึงที่ ผู้ซื้อต้องเดินทางมาซื้อสินค้าหรือมาใช้บริการด้วยตนเอง ทั้งยังไม่สามารถผลิตเก็บไว้ในสต็อกหรือจำหน่ายได้เหมือนสินค้าอุตสาหกรรม สอดคล้องกับชุตีรัตน์ เจริญสุข (2555) กล่าวว่า การบริการนั้นลูกค้าเป็นฝ่ายเดินทางไปรับบริการยังแหล่งที่ให้บริการ ทั้งนี้เนื่องจากการบริการในลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวไม่สามารถจะเคลื่อนย้ายไปหาลูกค้าได้ ดังนั้นปัจจัยสำคัญด้านการจัดจำหน่าย จึงเป็นการจัดการด้านสถานที่ท่องเที่ยวให้ดึงดูดมีเอกลักษณ์ที่หาจากแหล่งอื่นไม่ได้เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวต้องการและพร้อมที่จะเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว และเข้ารับการส่งมอบบริการด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนที่ได้ออกแบบและจัดเตรียมไว้เป็นอย่างดี รวมถึงการสร้างช่องทางเพื่อเป็นเครือข่ายหรือโยงใยที่นำพานักท่องเที่ยวให้เข้ามาใช้บริการ ชุมชนหัวเขาจีนใช้ช่องทางการจำหน่ายโดยตรงเป็นหลัก เนื่องจากการบริการไม่สามารถใช้ช่องทางการจำหน่ายที่ซับซ้อนได้ ผู้ขายต้องเป็นผู้ให้บริการ กล่าวคือ การผลิตและการส่งมอบบริการเกิดขึ้นพร้อมกัน บริการไม่สามารถจำหน่ายผ่านคนกลางได้ แต่สามารถมีตัวแทนเข้ามาช่วยในช่องทางการจัดจำหน่ายในบางด้าน เช่น การจำหน่ายแพ็คเกจการท่องเที่ยวผ่านบริษัททัวร์ หน่วยงานราชการหรือหน่วยงานที่เป็นเครือข่ายดังที่การจัดการท่องเที่ยวของศูนย์วัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีนได้ดำเนินการอยู่ **ด้านการส่งเสริมการตลาด** ปัจจุบันการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหัวเขาจีน ถือว่าการโฆษณา เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมด้านการตลาดยังน้อยอยู่ ควรมีการเพิ่มช่องทางการส่งเสริมการตลาดให้มากขึ้นโดยเน้นสื่อออนไลน์ ควรมีการสร้างไฮมส์เพจของชุมชนโดยเฉพาะแล้วนำเสนอรูปภาพ กิจกรรมที่ส่งเสริมด้านภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวหมู่บ้านวัฒนธรรมของชุมชน เพิ่มช่องทางที่สามารถสื่อสารโต้ตอบกันได้ สอดคล้องกับวุฒิชัย ฤกษ์ประกรกิจ (2556) กล่าวว่า ปัจจุบันเป็นยุคการตลาดที่มุ่งเน้นการขับเคลื่อนด้วยค่านิยม เป็นการตลาดที่ไม่ได้มองผู้บริโภคว่าเป็นผู้รับสารทางการตลาดอย่างเดียวแต่มองในฐานะที่เป็นมนุษย์ที่มีความคิดจิตใจและจิตวิญญาณซึ่งสามารถแสดงออกถึงความคิดเห็นและทำให้เกิดการสื่อสารสองทาง โดยแสดงความคิดเห็นของตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ตลอดจนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสินค้าหรือบริการเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ดียิ่งขึ้น ประเด็นการเพิ่มกิจกรรมการส่งเสริมการตลาด ทั้งนี้เนื่องจากการส่งเสริมการตลาดนั้นเป็นการสื่อสารการตลาด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ โน้มน้าว และชักจูงใจให้เกิด

ความสนใจที่จะบริโภคสินค้า หรือบริการที่ธุรกิจเสนอขาย รวมถึงการสร้างค่านิยมชมชอบให้เกิดแก่สถาบันหรือองค์กรธุรกิจ อีกด้วย การออกแบบแผนพับประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ภายนอกเพิ่มขึ้น และภายในแหล่งท่องเที่ยว ควรมีสื่อต่าง ๆ เช่น ป้าย โปสเตอร์ แผนพับที่ให้ข้อมูลความรู้ภายในแหล่งท่องเที่ยวทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เหล่านี้จัดว่าเป็นวัสดุแนะนำ หรือให้การศึกษา ซึ่งเกิดจากแนวความคิดที่ว่า การส่งเสริมการตลาดและการให้การแนะนำหรือการให้การศึกษาแก่ลูกค้า ควรเป็นสิ่งที่ดำเนินการไปโดยควบคู่กันเพื่อให้ลูกค้ากลุ่มเป้าหมายได้มีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับการบริการ ทั้งขั้นตอน และวิธีการหรือเทคนิคต่าง ๆ ในการใช้บริการ เพื่อลดปัญหาความยุ่งยากให้แก่ลูกค้า โดยการจัดทำในรูปแบบของวัสดุหรือ เครื่องมือแนะนำให้การศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ (ซูติรัตน์ เจริญสุข, 2555)

ข้อเสนอแนะ

- 1. ด้านการดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยว** ควรมีแผนการนำเที่ยวที่เน้นให้เห็นถึงความโดดเด่น งดงามด้าน ศิลปวัฒนธรรม สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น เน้นความโดดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจนของชุมชนไทยทรงดำบ้านหัวเขาเงิน โดยเฉพาะที่แตกต่างจากชุมชนไทยทรงดำที่ชุมชนอื่น เน้นด้านประวัติศาสตร์ เรื่องราว หรือตำนานที่ให้นักท่องเที่ยวสามารถ สืบค้นได้ ควรเพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินให้มากขึ้น รวมทั้งเพิ่มทักษะ ด้านการนำเที่ยวให้แก่ผู้นำท่องเที่ยวของชุมชน
- 2. ด้านการบริหารจัดการ** ชุมชนควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อวางแผนกลยุทธ์ ในการขับเคลื่อนภารกิจด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการตลาด ด้านการผลิตและการส่งมอบบริการ ด้านการเงินและบัญชี ด้าน การพัฒนาบุคลากร รวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วมจากชุมชนอย่างเป็นระบบ
- 3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก** ชุมชนโดยคณะกรรมการบริหารการท่องเที่ยว ควรมีแผนพัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยการประสานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานในด้าน ต่าง ๆ เช่น ระบบการกำจัดของเสีย ระบบการสื่อสาร การเตือนภัย ความสะดวกสบายในการเดินทางเข้าถึงและการสัญจร ภายในแหล่งท่องเที่ยว การดูแลรักษาสภาพแวดล้อม มีระบบการจัดการด้านพื้นที่ในการพักอาศัย การท่องเที่ยว การจัด กิจกรรมนันทนาการอย่างเป็นระเบียบ เป็นสัดส่วน มีการจัดการจุดท่องเที่ยว ที่พักให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม รวมถึงมี ระบบในการดูแลด้านอาหารโภชนาการแก่นักท่องเที่ยวให้สะอาดปลอดภัย

เอกสารอ้างอิง

- ซูติรัตน์ เจริญสุข. 2555. การตลาดบริการ. ราชบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ดร.ชนันท์ เอมพันธ์. 2545. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว หน่วยที่ 9 – 15. หน่วยที่ 10 การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชน. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2549. การพัฒนาและการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- พรสวรรค์ มโนพัฒนา. 2547. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วุฒิชัย ฤกษ์ณะ ประกรกิจ. 2556. จุลสารวิชาการท่องเที่ยว 4/2013 ตอนรูปแบบการดำเนินงานการตลาดการท่องเที่ยว ของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคอาเซียน. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

การศึกษาเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมมอญจังหวัดราชบุรี A Study for Development of Mon Cultural Tourism Routes in Ratchaburi

สัจจา ไกรศรีรัตน์

อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การศึกษาเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมมอญ จังหวัดราชบุรี ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อ (1) สืบค้นทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่วัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายมอญจังหวัดราชบุรีทั้งทางด้านจุดเด่นความเป็นเอกลักษณ์ และสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว และเพื่อเพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมมอญจังหวัดราชบุรีด้วยวิธีการวิจัยแบบเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคล กลุ่มบุคคล และการสนทนากลุ่มย่อยในพื้นที่วัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายมอญ เขตอำเภอบ้านโป่ง และอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษา พบว่าชุมชนชาวไทยเชื้อสายมอญจังหวัดราชบุรีมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่หลากหลายทั้งวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม วัสดุสิ่งของ และ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นนามธรรมอันได้แก่ ความเชื่อ วิถีชีวิต และงานประเพณีต่างๆ ชุมชนมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมในแต่ละปี อาทิ เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลลอยกระทง วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา เป็นต้น มีการใช้ภาษามอญในการสนทนาระหว่างในคนชุมชน และมีวัฒนธรรมอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง และมีแม่ครัวประจำซึ่งเป็นชาวไทยเชื้อสายมอญ แนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยอารยธรรมมอญผ่านแหล่งท่องเที่ยวชุมชน และการเชื่อมโยงวัฒนธรรมมอญกับกิจกรรมการท่องเที่ยวอื่น ๆ ในพื้นที่

คำสำคัญ : มอญจังหวัดราชบุรี เส้นทางท่องเที่ยวมอญ วัฒนธรรมมอญ

Abstract

The purposes of this study were to 1) to review the heritage values and cultural significance of Mon communities to develop an attraction for tourism, 2) to develop Mon cultural tourism route. This qualitative research utilized in-depth interview carried out with both individuals and group, as well as a focus group in Mon community residents in Ban Pong and Potharam districts, in Ratchaburi province. The sample group comprised of 40 Mon people. The data were analyzed by content analysis.

The results of this research revealed that Mon Community in Ratchaburi had fairly high potential as a cultural tourism resource. They had rich cultural resources of both intangible and tangible heritages. The cultural abstract evidences included belief, way of living, traditions, rituals, practices, etc. Mon Community adherently maintained, conserved and regularly participate in the cultural ceremonies and activities being held annually, for instance the Songkran festival, Loy Krathong festival, Buddhist Lent Day and End of the Buddhist Lent Day. They had their own unique language to communicate among their communities, and their own typical cuisine.

Mon had potential to promote their cuisine as a cultural tourist interest since they had competent community leaders and local Thai-Mon chefs who living in Wat Muang area. In order to cultivate and support culture tourism in this province, more support was required in developing Mon

cuisine through Songkran festival, and in creating Mon cultural tourism route by the link with other tourist attractions in the nearby area.

Keywords : Mon in Ratchaburi, Mon culture tourism route, Mon culture

บทนำ

การขับเคลื่อนการเติบโตของการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมกลายเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวและการตลาดการท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน แหล่งท่องเที่ยวต้องถูกสร้างให้เกิดความแตกต่างจากคู่แข่งชั้นบนฐานทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อสร้างรายได้และการสร้างงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ถูกนำเสนอผ่านรูปแบบต่าง ๆ ในช่วงสามศตวรรษที่ผ่านมากลายเป็นแนวโน้มการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญอีกรูปแบบหนึ่งในอนาคต การพัฒนาการท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมที่แตกต่างกันจึงถูกพัฒนาขึ้นและในขณะเดียวกันแหล่งท่องเที่ยวก็ได้รับการอนุรักษ์ไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์บนพื้นฐานของความเป็นจริง เพื่อตอบสนองพฤติกรรมการท่องเที่ยวและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไปจากในอดีต ซึ่งปัจจุบันนี้พฤติกรรมนักท่องเที่ยวมีมุมมองทางจิตวิทยาสังคมที่เชื่อมโยงกับความแตกต่างทางวัฒนธรรม การรับรู้ต่อแหล่งท่องเที่ยว (Reisinger and Mavondo, 2006) ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว (Litvin et al., 2004) และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าบ้าน (Reisinger and Turner, 2002) มากขึ้น ดังนั้นแนวคิดการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จึงถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการรักษาสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนา เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสมดุลกับการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ที่สามารถจะตอบสนองความต้องการนักท่องเที่ยวได้ทั้งตัวด้วยจิตใจ หัวใจ และจิตวิญญาณ (Kotler et al., 2010) จากการพัฒนาที่ถูกหล่อหลอมองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวจากรากเหง้าแห่งความจริงบนพื้นฐานวัฒนธรรม สังคม สิ่งแวดล้อม รอบๆ ที่ตั้ง อย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคมและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน วัฒนธรรมของชาวไทยมอญวัฒนธรรมชาติพันธุ์ย่อยในประเทศไทยที่มีต้นตุนทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น และสามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวดังข้อสรุปที่ทางคณะผู้ศึกษาจะได้นำเสนอต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่วัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายมอญจังหวัดราชบุรีทั้งทางด้านจุดเด่น ความเป็นเอกลักษณ์ และสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว
2. เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมมอญจังหวัดราชบุรี

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมมอญจังหวัดราชบุรี เป็นการศึกษาโดยการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่วัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายมอญจังหวัดราชบุรี เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมมอญ และ ทดลองนำเที่ยว โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม จากหน่วยของข้อมูลซึ่งเป็นผู้รู้ชาวมอญในพื้นที่ จำนวน 40 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว จุดเด่นและความเป็นเอกลักษณ์ ตลอดจนแนวทางการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวสายวัฒนธรรมมอญ โดยกำหนดพื้นที่ศึกษาในเขตวัฒนธรรมชาวไทยเชื้อสายมอญ อำเภอบ้านโป่ง และอำเภอโพธารามจังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งทางด้านวัฒนธรรมพื้นถิ่น ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ เป็นชุมชนมอญดั้งเดิมที่มีหลักฐานถึงการก่อตั้งชุมชนมาตั้งแต่ สมัยกรุงศรีอยุธยา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ร่วมกับปรากฏการณ์ที่ได้จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ นำมาจัดกลุ่ม สรุปประเด็น นำเสนอด้วยการบรรยาย และพรรณนาประกอบภาพ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการศึกษา

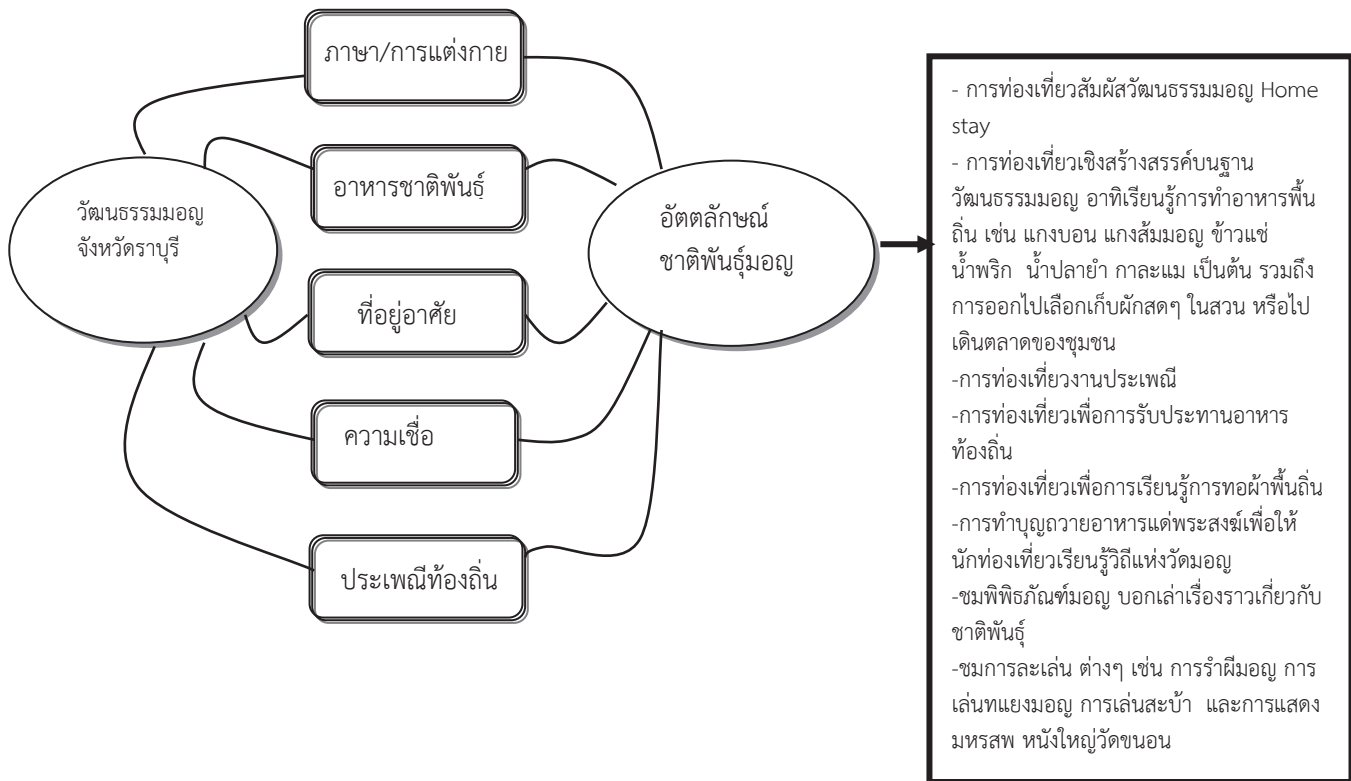
1. ผลการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่วัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายมอญ จังหวัดราชบุรี ทั้งในด้านจุดเด่น ความเป็นเอกลักษณ์ และสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประกอบไปด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายอาทิ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และศาสนา ซึ่งหมายถึงสิ่งต่างๆ ที่มนุษย์เราได้สร้างสรรค์ขึ้นมา ตามวัตถุประสงค์และเพื่อประโยชน์ของมนุษย์เอง ทั้งที่เป็นมรดกของอดีตและได้สร้างสรรค์ขึ้นมาในปัจจุบันแต่มีผลดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว เช่น โบราณวัตถุสถาน อนุสาวรีย์ และพิพิธภัณฑสถาน และ ทรัพยากรประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม ซึ่งได้แก่รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในสังคมและการประพฤติปฏิบัติที่ยึดถือสืบทอดต่อกันมา ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ได้แก่สภาพการดำรงชีวิต อาชีพ วัฒนธรรม และงานเทศกาลประเพณีต่างๆ ชาวมอญเป็นชนเผ่ามองโกลอยด์ เดิมมีถิ่นแดนอยู่ในบริเวณที่เป็นพม่าตอนล่าง เรียกชื่อตัวเองว่า “รามัญญเทศ” หรือรามัญประเทศ ชาวมอญมีชื่อเรียกว่า ชาวมอญ ชาวมอญและ ตะเลง ภายหลังที่พม่าได้แผ่ขยายอิทธิพลรามัญประเทศได้ตกเป็นของประเทศพม่ากลายเป็นชนชาติที่ไม่มีประเทศของตนเองทั้งที่เคยเป็นชนชาติที่เจริญรุ่งเรืองที่สุดชาติหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้การอพยพของชาวมอญเข้ามาสู่ประเทศไทย ปรากฏหลักฐานครั้งแรกในปี พ.ศ. 2127 และมีการอพยพต่อมาอีกหลายครั้งหลายคราว จนกระทั่งถึง พ.ศ. 2367 ซึ่งเป็นปีที่อังกฤษเริ่มทำสงครามกับพม่า (สุภรณ์ โอเจริญ 2541 หน้า 45 – 47) ชาวไทยเชื้อสายมอญเหล่านี้เมื่ออพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยได้มีการนำเอาขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมต่าง ๆ ติดตัวมาด้วย ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมทางด้านความเชื่อ ภาษาพูด การแต่งกาย อาหาร ตลอดจนงานประเพณีต่าง ๆ เช่น ประเพณีสงกรานต์ต้มอัญ ประเพณีการเกิด ประเพณีการตาย เป็นต้น ผลการศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่วัฒนธรรมมอญจังหวัดราชบุรีพบว่า มีจุดเด่นและความเป็นเอกลักษณ์สรุปได้ดังนี้

1.1 มีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงศาสนา และเชิงจิตวิญญาณที่หลากหลาย วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีต อิทธิพลของพุทธศาสนาเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวิถีชีวิตของชาวไทย วัดเป็นแหล่งรวมของศิลปวิทยาการและความรู้หลากหลายสาขา ตลอดจนเป็นแหล่งรวมของศิลปกรรมที่มีค่า เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ และจิตรกรรมฝาผนัง ศิลปวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นอารยธรรมและความเจริญตั้งแต่อดีต ที่สามารถเชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมชุมชน และการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเป็นศาสนสถานที่เหมาะสมในชุมชนร่วมกันสร้างหรือบูรณะเพื่อใช้เป็นศูนย์รวมของชุมชน ใช้เป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนาและจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับธรรมเนียมประเพณีของชุมชนหรือกลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัดราชบุรีมีศาสนสถานของชาวมอญ ที่มีความเป็นเอกลักษณ์หลายแห่งสามารถนำมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา ข้อมูลจากการศึกษาพบว่า วัดในชุมชนไทยเชื้อสายมอญ เป็นศูนย์สร้างวัฒนธรรมทางศิลปะเกือบทุกสาขา เป็นแหล่งรวมโบราณสถาน โบราณวัตถุที่น่าสนใจ มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ควรแก่การเคารพ มีจิตรกรรมและศิลปกรรมที่ทรงคุณค่า และมีศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.2 มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่หลากหลายที่สามารถนำมาพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ 6 วัฒนธรรมในบริบทของการท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลายประการ แต่ละองค์ประกอบมีแนวโน้มในการกระจายออกไปดึงดูดเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเข้ามาดูชมศึกษาตามความสนใจ วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สามารถพิจารณาได้ว่าเป็นเสน่ห์ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเยือนได้แก่ หัตถกรรม ภาษา ประเพณี เช่น เทศกาล หรือพิธีกรรม อาหารการกิน ศิลปะและดนตรี รวมถึง ระบบการศึกษา เครื่องแต่งกายและการแต่งกาย กิจกรรมยามว่าง เป็นต้น จากการวิเคราะห์ต้นทุนทางวัฒนธรรมของชาวมอญจังหวัดราชบุรี พบว่า มีต้นทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาใช้เป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวได้โดยจะอยู่ในรูปแบบของการท่องเที่ยวชาติพันธุ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม รูปแบบของการท่องเที่ยวเช่นนี้มักจะเป็นการท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ ความสนใจเบื้องต้นที่ทำให้ นักท่องเที่ยวเข้าร่วมการเดินทางดังกล่าวนี้ คือ การเฝ้ารอโอกาสที่จะได้สัมผัสกับกลุ่มคนที่ และภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากตัวของนักท่องเที่ยวโดยตรงไม่ว่าจะเป็นการเข้ามาพักอาศัยร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม (Home stay) การรับประทานอาหารท้องถิ่น การชมศิลปะการแสดง การเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถาน หรือการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เป็นต้น ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงการท่องเที่ยวชาติพันธุ์มอญจังหวัดราชบุรี

1.3. มีงานประเพณีท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ และ สืบทอดมาอย่างยาวนาน ชุมชนชาวไทยเชื้อสายมอญมีงานประเพณีที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญดังนี้

1.3.1 ประเพณีสงกรานต์มอญ สงกรานต์เป็นเทศกาลที่สำคัญและยิ่งใหญ่ของคนไทยเชื้อสายมอญเพราะเป็นเทศกาลขึ้นปีใหม่ ดวงอาทิตย์โคจรเข้าสู่ราศีเมษ เป็นปีใหม่ทางสุริยคติตรงกับวันที่ 13 14 15 16 17 และ 18 ของทุกปี คนไทยเชื้อสายมอญเชื่อว่าวันที่ 13 เมษายนเป็นวันมหาสงกรานต์ เป็นวันที่เทวดารักษาโลกเสด็จกลับสู่สวรรค์ เป็นวันสิ้นปีเก่า วันที่ 14 เมษายน เป็นวันเนาหรือวันว่าง วันนี้ไม่มีเทวดารักษาโลก อยู่ระหว่างปีเก่ากับปีใหม่ วันที่ 15 เมษายนเป็นวันขึ้นปีใหม่หรือวันเถลิงศก เป็นวันที่เทวดาองค์ใหม่ เสด็จลงมารักษาลोकมนุษย์ คนไทยเชื้อสายมอญลุ่มแม่น้ำแม่กลองจึงจัดทำศาลพร้อมเครื่องบูชาอาหาร ต้อนรับเทวดาองค์ใหม่ที่บริเวณหน้าบ้านของตนเองแทบทุกเรือน ก่อนถึงเทศกาลสงกรานต์ คนไทยเชื้อสายมอญจะทำความสะอาดบ้านเรือนเตรียมต้อนรับปีใหม่ และ ญาติพี่น้อง วันที่ 12 เมษายน ทุกบ้านเตรียมจัดทำอาหารที่รับประทานกับข้าวแช่ ได้แก่ กะเจีย หรือปลาป่นหวาน ยำขนุนอ่อน ยำมะม่วง ผักกาดหวาน ผักกวยเตี้ย กะปิทอด กระเทียมดองผัดไข่ อาหารที่ผัดคนมอญจะผัดด้วยหัวกระทิสด ทำให้ได้รสชาติที่อร่อยกว่า ส่วนขนมก็คือ กะละแม วันที่ 13 14 และ 15 เมษายน ทุกครอบครัวจะตื่นแต่เช้าเตรียมทำข้าวแช่และอาหารที่รับประทานกับข้าวแช่อีกประมาณ 3-4 อย่างนำไปส่งที่วัดในชุมชนของตน และวัดในชุมชนใกล้เคียง ผู้ที่ไปส่งข้าวแช่ส่วนใหญ่เป็นลูกหลานในวัยหนุ่มสาว ข้าวแช่มักกลิ่นหอมอบอวล ด้วยกลิ่นดอกมะลิหรือเทียนอบ ใส่ถาดและถ้วยชามที่สวยงาม บางบ้านประดิษฐ์กระทงใบตองสวยงามและเบาสะดวกในการนำไปส่งข้าวแช่ที่วัด ปัจจุบันการคมนาคมสะดวกมียานพาหนะใช้กันทุกครัวเรือน ชาวบ้านบางคนจึงไปส่งข้าวแช่ให้วัดในชุมชนอื่นที่มีวัดเชื้อสายมอญเป็นการบำเพ็ญบุญในเทศกาลสงกรานต์ หลังจากลูกหลานส่งข้าวแช่ตามวัดต่างๆแล้วรีบรับประทานอาหารเข้าแล้วไปส่งข้าวแช่หรือขนมให้แก่ญาติผู้ใหญ่ เป็นการแสดงมุทิตาการจะได้พูดคุยได้รับทราบลำดับญาติทางสายพันธุ์ ได้รับการอบรมสั่งสอนทำให้เกิดความรัก ความเคารพ ความอบอุ่น และมีความผูกพันแนบแน่นยิ่งขึ้น ในวันที่ 16 17 และ 18 เมษายน จะมีการทำบุญตักบาตรที่วัดในตอนเช้า พอถึงตอนบ่ายประมาณ 14.00 น. ชาวบ้านทุกครัวเรือนจะทำพิธีชักบังสุกุลที่วัดอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพชนของตน แล้วสร่งน้ำและประพรมน้ำอบ น้ำหอมให้พระพุทธ จากนั้นก็ประพรมน้ำอบ น้ำหอมให้กระดุก

ปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งบรรจู่ไว้ในเจดีย์ของแต่ละตระกูล พร้อมกับบอกกล่าวให้ท่านเหล่านั้นรับทราบว่าลูกหลานได้มาคารวะ และขอพรให้ลูกหลานอยู่เย็นเป็นสุข

1.3.2 วันเข้าพรรษา ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา พระภิกษุตามวัดในชุมชนชาวไทยเชื้อสายมอญลุ่มน้ำแม่กลองจะไปประชุมกันที่วัดซึ่งเป็นศูนย์กลางคือวัดใหญ่นครชุมน์ ชาวมอญเรียกว่า “เกียะเจียะโนก” แปลว่าวัดใหญ่เพื่อขอขมาโทษ ซึ่งอาจจะล่วงเกินด้วยกาย วาจา หรือใจแล้วจะได้เป็นผู้บริสุทธิ์ผ่องใส ชาวบ้านก็จะไปที่วัดใหญ่ นครชุมน์ด้วย เพื่อถวายเพลแด่พระภิกษุสงฆ์ และ หล่อเทียนพรรษา ชาวบ้านจะให้ความสำคัญกับประเพณีนี้มากไม่ว่าจะไปประกอบอาชีพอยู่ ณ ที่ใดเมื่อถึงเทศกาลเข้าพรรษา เขาเหล่านั้นจะกลับมาและพาลูกหลานไปร่วมทำบุญที่วัดด้วย ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปีซึ่งเป็นวันปวารณาออกพรรษา ซึ่งเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องมาแต่ประเพณีการเข้าพรรษา เมื่อมีเข้าพรรษาแล้วจึงมีออกพรรษา ศูนย์กลางการจัดงานประเพณีวันออกพรรษาของชาวไทยเชื้อสายมอญลุ่มน้ำแม่กลองยังอยู่ที่วัดใหญ่ นครชุมน์ ในวันนี้ชาวไทยเชื้อสายมอญจะมารวมตัวที่วัดเพื่อถวายเพลแด่พระสงฆ์ อาหารที่ชาวบ้านนำมาถวาย ต่างคนต่างจัดสำหรับ บ้างก็หอบกันมา โดยมีภาชนะใส่อาหารเป็นชามชุดฝาจีบแบบโบราณที่สวยงาม นี่คือศรัทธาของชาวมอญที่มีต่อพุทธศาสนา ครั้นเสร็จจากฉันภัตตาหารเพล พระสงฆ์ได้ให้พรด้วยการสวดเป็นภาษาบาลี แบบรามัญ ซึ่งใครที่ได้เคยรับฟังจะมีความรู้สึกซาบซึ้ง ปลาบปลื้มในความไพเราะเสนาะหูของบทสวดเป็นอย่างยิ่ง

1.3.3 วันออกพรรษา ประเพณีตักบาตรพระร้อย หรือตักบาตรเทโว จะเริ่มตั้งแต่เทศกาล ออกพรรษา แรม 1 ค่ำ เดือน 11 เป็นต้นไป ความเป็นมาของประเพณีตักบาตรพระร้อยว่าหลังจากพระพุทธองค์เสด็จจากโลกไปจำพรรษา ณ ที่ดาวดึงส์ด้วยมีพระประสงค์แสดงธรรมโปรดพุทธมารดาซึ่งขณะนั้นจุดเป็นเทพสถิตอยู่บนสวรรค์ ทรงโปรดพระมารดาจนสิ้นพรรษาแล้วเสด็จกลับมามนุษย์โลกในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 อันเป็นวันออกพรรษา เสด็จลงมาทางบันไดทิพย์ซึ่งพระอินทร์นิมิตทอดมายังมนุษย์โลก เมื่อพุทธศาสนิกชนทราบต่างปลาบปลื้มยินดีพากันไปรอรับพร้อมเตรียมภัตตาหารคาวหวานไปอย่างล้นหลาม จึงเกิดเป็นประเพณีตักบาตรพระร้อย หรือตักบาตรเทโวขึ้นในช่วงนี้ การตักบาตรพระร้อยเป็นหน้าที่ของทางวัดที่จะจัดขึ้น ไม่จำกัดว่าทุกวัดจะต้องจัด สำหรับชาวไทยเชื้อสายมอญจังหวัดราชบุรีมีวัดใหญ่ นครชุมน์ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

1.3.4 ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง เป็นประเพณีในการถวายเภสัชทานแก่พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งยึดถือปฏิบัติกันในหมู่คนไทยเชื้อสายมอญ ชาวมอญเรียกว่า “ปะเวนอย รงหะเปียะ ดัชนี ชาย” ทำกันในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ประเพณีมีปฐมเหตุมาแต่สมัยพุทธกาลครั้งหนึ่งในระหว่างเดือน 10 พระภิกษุทั้งหลายมีกายชุ่มด้วยน้ำฝน เกิดอาพาธจึงหันอาเจียน กายชুবวม พระพุทธองค์ทรงทราบจึงทรงอนุญาตเภสัชทั้ง 5 อย่าง คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ให้ภิกษุรับและฉันได้ในยามวิกาล เพื่อระงับโรคและบำรุงกำลัง จึงเป็นเหตุให้เหล่าพุทธศาสนิกชนในสมัยนั้นนิยมถวายเภสัชทาน ในการทำบุญตักบาตรน้ำผึ้งนี้ชาวบ้านจะมีการเตรียมการก่อนถึงวันเทศกาลบุญหนึ่งวัน โดยจัดหาน้ำผึ้งหรืออบางบ้านใช้อ้อยมาเคี้ยวเป็นน้ำตาล จัดการกรอกน้ำอ้อยให้สะอาดใส่ขวดโหลแทนน้ำผึ้ง สิ่งที่ขาดไม่ได้ที่จะต้องนำไปทำบุญควบคู่กับน้ำผึ้งคือ ข้าวต้มมัด

1.3.5 ประเพณีจองโอะห่ต่าน หรือเทศกาลเผาข้าวหลามทำบุญ มีขึ้นในวันมาฆบูชาหรือวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ซึ่งเป็นฤดูที่มีอากาศหนาวเย็น พุทธบัญญัติห้ามพระสงฆ์ก่อไฟเพื่อผิง หรือให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย ทั้งนี้เคยมีเหตุการณ์ในอดีตคือจิวรใหม่ เป็นเหตุให้พระสงฆ์เดือดร้อนต้องหาผ้ามาทำเป็นจิวรใหม่ อาจทำความรบกวนชาวบ้าน พระสงฆ์ในสมัยพุทธกาลมีเพียงไตรจีวรชุดเดียว เท่านั้นสำหรับเป็นเครื่องนุ่งห่ม คือ สบง จิวรและสังฆาฏิ สบงสำหรับใช้นุ่ง จิวรใช้สำหรับห่ม ส่วนสังฆาฏิใช้สำหรับคลุมกันหนาว คนมอญเป็นผู้ที่มีความเป็นห่วงภิกษุสงฆ์ จึงได้ร่วมกันก่อไฟให้ความอบอุ่นแก่พระภิกษุสงฆ์ ประเพณีจองโอะห่ต่านจึงได้เกิดขึ้นในหมู่มอญและสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน โอะห่ต่านเป็นพื้นที่ทำจากต้นกระถิน ซึ่งติดไฟง่ายและหาง่ายด้วย ก่อนวันมาฆบูชา 1-2 วัน จะมีการเตรียมโอะห่ต่าน โดยตัดไม้กระถินที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 4-6 เซนติเมตร ยาวประมาณ 2-3 เมตร ปอกเปลือกออกให้เกลี้ยงแล้วทาด้วยน้ำมัน ผึ่งแดดให้แห้งแล้วมัดรวมกันมัดละ 5-10 ท่อน ตกแต่งด้วยดอกไม้ตามฤดูกาล พร้อมด้วยรูป เทียนเป็นเครื่องบูชา ผู้นำโอะห่ต่านไปส่งที่วัดมักจะเป็นเด็กหรือเป็นผู้อาวุโส ไปส่งในตอนเย็นของวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ส่วนผู้ที่แข็งแรงจะทำการเผาข้าวหลามอยู่ที่บ้าน หากบ้านใครมีบริเวณคับแคบก็จะไปเผาพร้อมกันที่บ้านที่มีบริเวณกว้างขวาง เมื่อข้าวหลามสุกแล้วจะนำไปให้ญาติผู้ใหญ่หรือผู้ที่เคารพนับถือ เป็นการแสดงความกตัญญู ความเอื้ออาทรและมีมิตรไมตรีต่อกัน เช้าตรู่ของวันมาฆบูชาจะได้ยินเสียงปอกข้าวหลามดังไปทั่วหมู่บ้าน แม่บ้านจะตื่นเร็วเป็นพิเศษเพื่อหุงข้าวต้มเครื่อง บางบ้านหุงข้าวต้มกุ่ม เมื่อหุงเสร็จจะรีบนำไปวัดทันที เมื่อได้เวลาอันสมควรชาวบ้านก็เผาโอะห่ต่านให้ไฟลุกสว่างโชติช่วงและจัดเตรียม

อาหารถวายพระสงฆ์เมื่อไฟมอดแล้ว ก็นิมนต์พระสงฆ์จากวัดลงมาตั้งที่อาสนะรอบกองไฟตัวแทนของชาวบ้านจะอาราธนาศีล 5 หลังจากพระสงฆ์ให้ศีลแล้วชาวบ้านก็ถวายข้าวต้มและข้าวหลาม ในขณะที่พระสงฆ์ฉันอาหารท่ามกลางความอบอุ่นจากกองไฟโอบห้อมชาวบ้านจะจับกลุ่มสนทนาธรรมหรือเรื่องการทำมาหากินกันตามอัชฌาศัย หรือบางโอกาสก็สวดมนต์ทำนองบาสิมมอญ หลังจากฉันอาหารพระสงฆ์ให้พรแล้วกลับวัดปฏิบัติกิจของสงฆ์ต่อไป ชาวบ้านจะรับประทานอาหารร่วมกัน แบ่งปันข้าวต้มและข้าวหลามแก่กัน ได้ทำบุญทำทานร่วมกัน ตลอดจนแบ่งส่วนบุญกุศลให้บรรพบุรุษผู้ล่วงลับ

1.3.6 ประเพณีอื่น ๆ ได้แก่ งานประเพณีการเทศน์มหาชาติ ประเพณีการลอยกระทง โดยประเพณีที่ยังหลงเหลือสืบทอดส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ชาวไทยเชื้อสายมอญได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่มีความเคร่งครัดและเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ผลจากความเชื่อและความศรัทธา นั้นทำให้ประเพณีและวัฒนธรรมเหล่านั้นยังคงอยู่มาจนถึงปัจจุบัน

2. แนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว เส้นทางสายวัฒนธรรมมอญ แบ่งออกเป็นสองแนวทางได้แก่

2.1 เส้นทางท่องเที่ยวตามรอยอารยธรรมมอญ เป็นการจัดเส้นทางท่องเที่ยว ด้วยการผูกร้อยกิจกรรมการท่องเที่ยวผ่านเส้นทางตามรอยอารยธรรมมอญ ไม่ว่าจะเป็นการชมพิพิธภัณฑสถานเก่าห้อง และจิตรกรรมฝาผนังที่วังคางคาราม ชมการแสดงหนังใหญ่ศิลปะการแสดงชั้นสูงของวัดขนอน ชมรากเหง้าวัฒนธรรมมอญที่พิพิธภัณฑสถานบ้านม่วง และร่วมรับประทานอาหารมอญเลิศรสจากชุมชนชาวมอญที่บ้านม่วง ก่อนที่จะไปนมัสการพระวัดใหญ่นครชุมน์ ปิดท้ายด้วยการรอ ชมค้างคาวร้อยล้านที่วัดเขาช่องพราน หรือจะขึ้นไปนมัสการพระธาตุบนยอดเขาช่องพรานก่อนกลับบ้าน ซึ่งจัดเป็นการท่องเที่ยวแบบ one day trip.

2.2 การเชื่อมต่อเส้นทางวัฒนธรรมมอญกับ แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ภายในพื้นที่ การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวมอญโดยการนำกิจกรรมวัฒนธรรมมอญ ไปเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ภายในพื้นที่โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแม่เหล็กดึงดูดนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวในเขตอำเภอสวนผึ้ง หรือการท่องเที่ยวในท้องที่ดำเนินสะดวก ซึ่งต้องอาศัยการประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐหรืออาจจะไปทำความร่วมมือกับบริษัทนำเที่ยว ในการนำเสนอโปรแกรมการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ กลุ่มที่สนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวชาติพันธุ์ เช่น การนำเสนอกิจกรรมการรับประทานอาหารมอญ อาหารท้องถิ่น ที่มีความเป็นดั้งเดิม แก่นแท้ จากเจ้าของวัฒนธรรมเป็นผู้ปรุงเอง เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผล

ผลการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่วัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายมอญจังหวัดราชบุรีทั้งทางด้านจุดเด่น ความเป็นเอกลักษณ์ และสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนชาวไทยเชื้อสายมอญจังหวัดราชบุรีมีจุดเด่นในด้านการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ชุมชนที่ยังคงรักษาสืบสานวัฒนธรรมของชาวมอญอย่างต่อเนื่องยาวนาน จุดเด่นและความเป็นเอกลักษณ์ดังกล่าวทำให้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ (special interest) ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มขยายตัวเนื่องจากนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มต้องการที่จะเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างกันในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง ซึ่งชุมชนมีความพร้อมของทรัพยากรพื้นฐานสำหรับการท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ สำหรับกลุ่มที่มีความสนใจในเรื่องใด โดยเฉพาะ เช่น การท่องเที่ยวเชิงศาสนา การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวชาติพันธุ์ จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทำให้รูปแบบของการจัดการการท่องเที่ยวจากเดิมที่มุ่งตอบสนองการท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ หรือ Mass Tourism มาเป็นการท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะตัวมากขึ้นที่มุ่งเน้น ความสนใจของเฉพาะนักท่องเที่ยว (Niche Tourism) กลุ่มนักท่องเที่ยวเหล่านี้แม้จะมีจำนวนน้อย แต่สร้างผลกระทบทางการท่องเที่ยว น้อยกว่า อีกทั้งมีความรู้และจิตสำนึกในการเดินทาง ซึ่งหากนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีคุณภาพ มีความรับผิดชอบต่อสังคมและมีกำลังซื้อสูง ไม่ทำลายทรัพยากร อาจเป็นทางเลือกใหม่ให้กับการท่องเที่ยวที่สามารถนำไปสู่ความยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2549 หน้า 217)

ความหลากหลายทางวัฒนธรรม สามารถนำมาพัฒนาต่อยอดไปสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (creative tourism) ซึ่งเป็นส่วนขยายของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2556) เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้ในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของสถานที่ผ่านประสบการณ์ตรงและการมีส่วนร่วมกับผู้คน

เจ้าของวัฒนธรรม อีกทั้งเป็นรูปแบบที่จะสร้างให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้มาเยือนและผู้ถูกเยือน ระหว่างแขกและเจ้าบ้าน ที่สามารถซึมซับความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และมีปฏิสัมพันธ์กับสถานที่ วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของชุมชนพื้นที่ได้ ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกเสมือนว่าเป็นส่วนหนึ่งของสถานที่นั้น ๆ กิจกรรมการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงจากการดูเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์และไม่มีปฏิสัมพันธ์กับคนในพื้นที่ (passive consumption) เป็นการศึกษาและมีส่วนร่วมในกิจกรรมกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการบริโภคตามวิถีวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่ไปเยือนเพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสถานที่นั้น ๆ (active consumption) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทำให้เจ้าของพื้นที่ท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีความคิดสร้างสรรค์ในการค้นหาและนำเสนอทรัพย์สินหรือทรัพยากรทางวัฒนธรรมบนฐานทรัพยากรที่แท้จริงให้มีความน่าสนใจต่อนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนโดยการเชื่อมโยงสู่วัฒนธรรมหรือเอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ และเปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนเข้าไปมีส่วนร่วมและสัมผัสวัฒนธรรมหรือหรือเอกลักษณ์ของสถานที่หรือชุมชนที่ไปเยือนที่สามารถจะตอบสนองความต้องการนักท่องเที่ยวได้ทั้งตัว ด้วยจิตใจ หัวใจ และจิตวิญญาณโดยตรง และแม้เมื่อเดินทางกลับไปแล้วยังนำประสบการณ์และความประทับใจติดตัวกลับไปด้วย ตัวอย่างของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานวัฒนธรรมมอญได้แก่ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อาหาร การทอผ้าพื้นถิ่น การร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมของหญิงใหญ่วัดขนอน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2549. โครงการศึกษาการส่งเสริมสินค้าท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ.
-----2556. รายงานการศึกษาระดับสมบูรณ์ (final report) โครงการส่งเสริมการลงทุนธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative tourism). การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย : กรุงเทพมหานคร
- สุภรณ์ โอเจริญ 2541. มอญในเมืองไทย. พิมพ์ลักษณ์, กรุงเทพฯ :
- Kotler, P., Kartajaya, H., Setiawan, I. 2010. **From products to customers to the human Spirit : Marketing**
3.0. New Jersey : John Wiley & Sons
- Litvin, S., Crofts, J. & Hefner, F. 2004. Cross- cultural tourist behavior: A replication and extension involving Hofstede's uncertainty avoidance dimension. **International Journal of Tourism Research**, 6: 29-37.
- Reisinger, Y. & Mavondo, F. 2006. Cultural consequences on travel risk perception and safety. **Tourism Analysis**,11(4).
- Reisinger, Y. & Turner, L. 2002. Cultural differences between Asian tourist markets and Australian hosts Part 1. **Journal of Travel Research**, 40 (3).

การสื่อสารการตลาดของตลาดชุมชนโบราณเพื่อการท่องเที่ยว
กรณีศึกษาตลาดชุมชนโบราณสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี
Marketing Communication of Community Ancient Market for Tourism :
Case Study of Samchuk Ancient Market in Suphanburi

สัจจา ไกรศรีรัตน์

อาจารย์ประจำสาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การศึกษาการสื่อสารการตลาดของตลาดชุมชนโบราณเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษาตลาดชุมชนโบราณสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารการตลาดสำหรับตลาดชุมชนโบราณในฐานะของ แหล่งท่องเที่ยว เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยการวิเคราะห์ เครื่องมือสื่อสารการตลาดต่าง ๆ ทั้งที่เป็น สื่อบุคคล สถานที่ สื่อวัตถุ (Material form) ร่วมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความเกี่ยวข้อง (Stakeholder) และการสังเกตการณ์ในพื้นที่ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการศึกษา พบว่า ชุมชนสามชุกเป็นฐานทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อมุ่งตอบสนองความต้องการของ นักท่องเที่ยวเชิงโหยหาอดีต (nostalgia tourism) มีชื่อเรียกว่า “ชุมชนสามชุกตลาดร้อยปี” กำหนดตำแหน่งแหล่งที่ทางการตลาด (Positioning) เป็น “ตลาดมีชีวิต พิพิธภัณฑ์มีชีวิต” ความเป็นตลาดโบราณที่ยังคงทำหน้าที่สำหรับการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและที่อยู่อาศัยของประชาชน ในพื้นที่บริเวณชุมชนทั้งหมดถือได้ว่าเป็น พิพิธภัณฑ์ ที่มีชีวิต (Living museum) เป็นสถานที่เก็บรวบรวมและแสดงสิ่งต่าง ๆ ที่มีความสำคัญทางด้านวัฒนธรรม ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและ ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน รูปแบบการสื่อสารการตลาดเพื่อสื่อความหมายของแหล่งท่องเที่ยวไปยัง นักท่องเที่ยวเป้าหมาย มีการผสมผสานหลากหลายแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่ (1) สื่อสารการตลาดผ่านสภาพแวดล้อมทาง วัฒนธรรมของชุมชน ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ สถาปัตยกรรมสิ่งก่อสร้าง และการออกแบบต่าง ๆ ในลักษณะของสื่อ สัญลักษณ์ที่สื่อความหมายคล้าย ๆ กัน รวมกันเป็นแนวคิด (Main Concept) สร้างการรับรู้ให้ปรากฏขึ้น สื่อความหมายไปใน ทำนองเดียวกันคือ เป็นตลาดมีชีวิต พิพิธภัณฑ์มีชีวิต สำหรับนักท่องเที่ยวเชิงโหยหาอดีต (2) การสื่อสารผ่านเครื่องมือ สื่อสารการตลาดต่าง ๆ (Planned communication) เป็นการสื่อสารผ่านสื่อที่ควบคุมได้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบ ข้อมูลต่างๆ อาทิ สื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือ โปสเตอร์ แผ่นพับ วิดีโอ เว็บไซต์โซเชียลมีเดีย สื่อวิทยุ สื่อโฆษณาเพื่อการท่องเที่ยวของ ททท. ตลอดจนสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์อื่น ๆ เป็นต้น และ (3) การสื่อสารแบบไม่ได้วางแผน (Unplanned communication) เป็นรูปแบบการสื่อสาร การตลาดที่ควบคุมไม่ได้ เป็นการสื่อสารในรูปแบบ ที่ไม่ได้เกิดจากเครื่องมือ สื่อสารการตลาดแต่สามารถสื่อสารถึงกลุ่มเป้าหมายได้ เช่น การสื่อสารผ่านสิ่งอำนวยความสะดวก (Facility) การขนส่ง (Transportation) การพูดแบบปากต่อปาก (Word of mouth) การเขียนข่าวของคอลัมนิสต์ หรือการสื่อสารผ่านสื่อ เครือข่ายสังคม (Social media) facebook Instagram line เป็นต้น

คำสำคัญ : การสื่อสารการตลาดแหล่งท่องเที่ยว ตลาดชุมชนโบราณ ตลาดสามชุก

Abstract

A research project on “Marketing Communication of Community Ancient Market for Tourism: Case Study of Samchuk Ancient Market in Suphanburi, Thailand” had the purposes to investigate the forms of marketing communication for the community ancient market as a tourist attraction. The qualitative research was applied by analyzing the tools and media used for marketing

communications, which included the media forms of human, places and materials. The additional tools were in-depth interview carried out with relevant stakeholders, and field-observation, as well as content analysis.

The results of this research revealed that Sam Chuk ancient market is a root of cultural tourism resources supplied to the tourist demand for nostalgia tourism, known as “a hundred year old market”. It is a product position (Positioning) as “A Living Market and Lively Museum”. The market still functions as a center of trade and commerce, and a community residential area. It considers as a “Living Museum” which collects and displays important historical exhibits and cultural artifacts and objects to benefit general public in terms of education and entertainment.

Forms of marketing communications to convey the meaning of the attraction to the tourists divided into three groups: (1) marketing through the cultural environment of the community, including physical characteristics, architectures and designs in the concept of nostalgia tourism. (2) Planned Communication in which communicating through various marketing communication tools such as publications, books, posters, leaflets, video website advertisement, radio TAT’s tourist advertisement, as well as media for public relations and so on. (3) Unplanned Communication in which communication occurred through any kinds of media without the tools and has the capability to carry the messages across, such as facilities, transportation, word of mouth, media columnist, social media channels such as Facebook, Instragram, Line and so on.

Keywords : Market communication, Samchuck market

บทนำ

การพัฒนาตลาดชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเป็นรูปแบบหนึ่งของการดำเนินกิจกรรมภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยใช้ตลาดชุมชนเป็นกลไกที่จะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจแบบชุมชนพึ่งตนเอง และก่อให้เกิดการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจทั้งในส่วนของเศรษฐกิจส่วนบุคคล คริวเรือน และ เศรษฐกิจพื้นฐานโดยรวมของชุมชนประโยชน์และความสำคัญของตลาดชุมชนสรุปได้ดังนี้

1. ตลาดชุมชนเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มุ่งสร้างรายได้ให้เกษตรกร ชาวบ้าน และคนในชุมชนโดยการจัดเป็นตลาดให้ชาวบ้านในท้องถิ่นนำผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ในชุมชนมาซื้อขาย แลกเปลี่ยนกันและเป็นตลาดที่ขายผลผลิตของชุมชนชนบทให้แก่ชุมชนเมือง ตลอดจนเป็นจุดให้ภาคธุรกิจได้มาเลือกซื้อสินค้าที่ผลิตได้ในชุมชน เพื่อนำไปสู่การติดต่อซื้อขายกันต่อไป ในอนาคต

2. ตลาดชุมชนเป็นแหล่งรวมของผู้ประกอบการรายย่อยโดยเฉพาะผู้ประกอบการอาชีพอิสระ พ่อค้าปลีก หรือพ่อค้าแร่ เป็นแหล่งฝึกอาชีพสำหรับผู้สนใจทั่วไปเนื่องจากสามารถเข้าสู่ตลาดได้ง่าย มักจะเป็นการประกอบการขนาดเล็ก ใช้แรงงานในครอบครัว ใช้ต้นทุนต่ำ ใช้เทคโนโลยีและทักษะ ในการผลิตต่ำ ตลาดชุมชนจึงเป็นหนึ่งในมาตรการที่จะช่วยลดผลกระทบจากปัญหาอันเนื่องมาจากการว่างงาน เป็นแหล่งรายได้ สร้างงาน สร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้แก่ผู้ว่างงาน และช่วยพยุงค่าครองชีพของประชาชน

3. ตลาดชุมชนเป็นแหล่งรวมวิถีชีวิตและภูมิปัญญาไทยเช่น ภูมิปัญญาในด้านการทำอาหาร น้ำพริก และขนมพื้นบ้านอื่น ที่สะสมถ่ายทอดกันมาหลายชั่วคน ตลาด คือ สังคมชุมชนอันอบอุ่นและเอื้ออาทรกันระหว่างพ่อค้า แม่ค้า และผู้ซื้อ ซึ่งส่วนใหญ่จะซื้อกันประจำจนกลายเป็นญาติที่คุยปรับทุกข์ปรับสุขกันได้ ต่อรองราคาสินค้า กันได้ ขอชิมกันได้ แลกสินค้ากันได้ และ ซื้อเชื่อ (อาศัยความเชื่อถือ) หรือ ค้ำขำระเงินกันได้ และนี่คือ วัฒนธรรมไทย วิถีชีวิตไทย หรือ วิถีชุมชนไทยอันเก่าแก่ที่ควรได้รับการพิทักษ์ไว้

หากพิจารณาในแง่ของการท่องเที่ยวแล้วพบว่า ตลาดชุมชนโบราณถือเป็นรูปแบบตลาดชุมชนรูปแบบหนึ่งที่สามารถนำแนวคิดการท่องเที่ยวสร้างสรรค์บนฐานคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาพัฒนาจนประสบความสำเร็จทั้งในแง่ของการท่องเที่ยวและการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน อย่างเช่นตลาดชุมชนโบราณสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการทำการตลาดแบบย้อนยุคดึง

ความทรงจำและความรุ่งเรืองในอดีตมาต่อยอดพัฒนาสร้างสรรค์ ผ่านกระบวนการเรียนรู้วัฒนธรรมดั้งเดิมพลิกฟื้นประวัติศาสตร์ชุมชนโดยชาวบ้านในท้องถิ่นเป็นแกนหลัก พื้นฟูเมืองเก่าให้น่าอยู่และมีชีวิตชีวาเป็นแหล่งท่องเที่ยวกระแสใหม่สำหรับคนโหยหาอดีตแบบไทย ๆ (Nostalgia tourism) นำเสนอสิ่งเก่าในรูปแบบพิพิธภัณฑ์มีชีวิต (Live Museum) ทั้งร้านค้าต่าง ๆ ขนมโบราณ ร้านอาหาร บ้านคหบดีเก่า การฟื้นความทรงจำด้วยข้าวของเครื่องใช้ในสมัยโบราณที่สามารถซื้อขายได้ในเชิงพาณิชย์ ทุกอย่างสามารถจับต้องได้ไม่ใช่แค่สิ่งเพื่อฝัน

ตลาดชุมชนโบราณสามชุก เป็นกิจกรรมการดำเนินการตลาดในลักษณะของการนำสินค้าหรือบริการที่เคยได้รับความนิยมในอดีตมาใช้ใหม่อีกครั้งหนึ่ง ในทางการตลาดเรียกว่า Retro marketing (วิเลิศ ภูริวัชร , 2551 หน้า 2) ได้กล่าวถึงสาเหตุสำคัญที่ทำให้รูปแบบของ Retro-marketing ประสบความสำเร็จนั้นเป็นเพราะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในส่วนที่เรียกกันว่า Nostalgia ซึ่งเป็นความรู้สึก การนึกถึงและอยากให้ได้มา ซึ่งประสบการณ์หรือความคุ้นเคยในอดีต และความสามารถในการสร้างสินค้าให้เชื่อมโยงกับทัศนคติของลูกค้าที่มีต่ออดีตนับเป็นการพัฒนาจากจุดแข็งซึ่งเป็นทุนดั้งเดิมของชุมชนอย่างแท้จริง การพัฒนาตลาดชุมชนโบราณสามชุกไม่เพียงประสบความสำเร็จในเชิงธุรกิจแต่ยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการอนุรักษ์และปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนได้เห็นคุณค่าความสำคัญของประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม ตลอดจนวัฒนธรรมดั้งเดิมของตลาดน้ำ จนได้รับรางวัลอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกประจำปี พ.ศ. 2552 จากองค์กรยูเนสโก จึงนับได้ว่าสามชุกเป็นต้นแบบของแนวทางการพัฒนาเมืองเก่า ที่มีคนในชุมชนเป็นแกนหลักที่สามารถขยายผลไปสู่ระดับนโยบายของรัฐได้

ความสำเร็จของตลาดชุมชนโบราณสามชุกควรมีการต่อยอดและขยายผลไปยังตลาดชุมชนโบราณอื่น ๆ ที่มีศักยภาพในการพัฒนาหรือมีมูลค่าเพิ่มแฝงอยู่ในตัวทันที รอคอยการพลิกผันดำเนินการเพื่อเป็นทางเลือก แก่นักท่องเที่ยว และ เพิ่มการท่องเที่ยวซ้ำ หรือสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่เป็นการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยซึ่งเป็นเป้าหมายของการดำเนินการกระตุ้นและส่งเสริมให้เกิด การท่องเที่ยวภายในประเทศ มีผลการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2549 หน้า 114) พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวแบบเปลี่ยนไป ตามสถานที่ต่างๆ ที่ยังไม่เคยไปมากที่สุดถึงร้อยละ 51.1 รองลงมาคือแบบเปลี่ยนตามฤดูกาล แบบไม่ซ้ำที่เดิม และแบบท่องเที่ยวตามโปรแกรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามลำดับ ดังนั้นถึงแม้ว่าจะมีแหล่งท่องเที่ยวตลาดชุมชนโบราณที่ประสบความสำเร็จแล้วก็ตาม การคิดค้นและพัฒนาตลาดชุมชนโบราณแหล่งใหม่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ยังเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะกับนักท่องเที่ยวชาวไทย และยังเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการขยายตัวของกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุโดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เกิดในยุค Baby boomers (เกิดช่วง ค.ศ. 1954-1964) และกลุ่ม Gen X (เกิดช่วง ค.ศ. 1965-1976) ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญของการจัดการท่องเที่ยวแบบย้อนอดีต และตลาดแบบ Retro-marketing (บริษัท อินทัช รีเสิร์ช แอนด์ คอนซัลแทนซ์ จำกัด, 2553 หน้า 33) ที่ต้องอาศัยประสบการณ์ของลูกค้าเป้าหมายในอดีตที่ผ่านมาแล้ววิเคราะห์ว่ามีอะไรบ้างที่ลูกค้ายังคงสามารถจดจำได้ต่อและจะจดจำไปชั่วชีวิต

การสื่อสารการตลาดเป็นเครื่องมือในการขยายผลและดึงดูดนักท่องเที่ยว เชื่อมโยงกับความเข้มแข็งของตลาดชุมชน สอดคล้องกับแนวคิด ของ ฌองค์ เพชรประเสริฐ และ พิทยา ว่องกุล (2545) ซึ่งกล่าวว่า การสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจะมีผลทำให้ระบบเศรษฐกิจและสังคมส่วนอื่น ๆ ได้ต่อยอดบนฐานที่เข้มแข็ง และจะเป็นรากของเศรษฐกิจที่เข้มแข็งที่คงทนต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและของทุนนิยม ดังคำอุปมาอุปมัยว่า “รากฐานที่เข้มแข็งของอาคารคงทนต่อการสั่นไหวของแผ่นดิน” โดยกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยและคำถามของการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารการตลาดสำหรับตลาดชุมชนโบราณในฐานะของแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษาตลาดชุมชนโบราณสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาการสื่อสารการตลาดของตลาดชุมชนโบราณเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษาตลาดชุมชนโบราณ สามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มุ่งเน้นไปที่การทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมผ่านการวิเคราะห์รูปแบบการสื่อสารการตลาดสำหรับตลาดชุมชนโบราณในฐานะของแหล่งท่องเที่ยว กรณีศึกษา ตลาดชุมชน

โบราณสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีแหล่งข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องมือสื่อสารการตลาดต่าง ๆ ทั้งที่เป็น สื่อบุคคล สถานที่ สื่อวัตถุ (Material form) ร่วมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความเกี่ยวข้อง (Stakeholder) กับประเด็นการวิจัย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่อยู่ในชุมชนและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาตลาดสามชุกเชิงอนุรักษ์ ผู้ขายสินค้า ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลสามชุก รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในตลาดชุมชนโบราณสามชุก นอกจากนี้ยังใช้การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วมเพื่อใช้วิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) บนพื้นฐานของแนวคิดทางด้านการสื่อสาร เชื่อมโยงกับแนวคิดด้านการท่องเที่ยว จากนั้นจึงนำมาสรุปข้อค้นพบจากการวิจัยในลักษณะของการสรุปแบบ “อุปนัย” (Inductive) หรืออีกนัยหนึ่งคือการปะติดปะต่อเรื่องราวต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

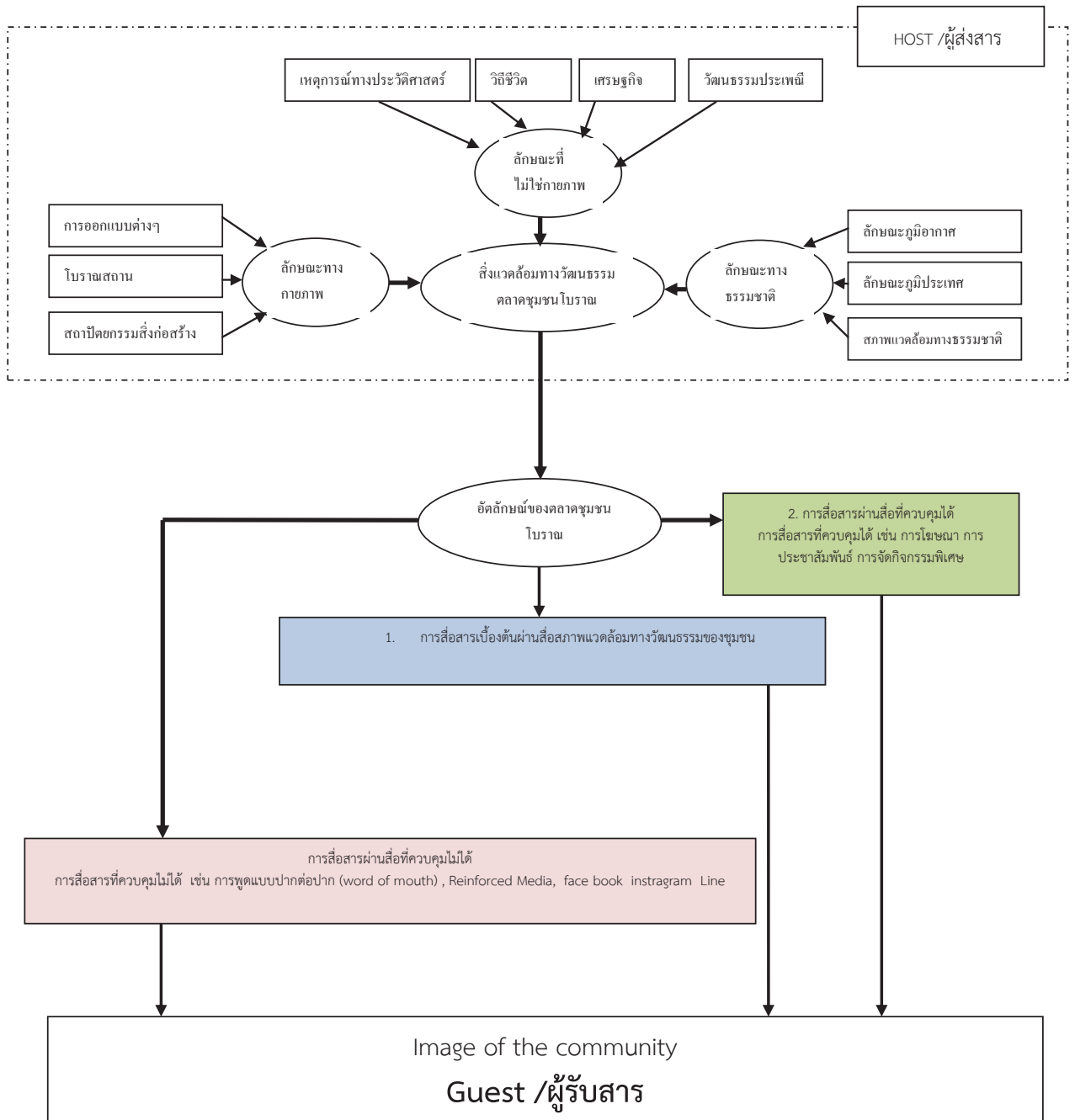
ผลการศึกษา

สามชุกเป็นชุมชนโบราณและแหล่งการค้าประจำท้องถิ่น ที่มีชื่อเดียวกับชื่อเรียกหมู่บ้าน ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าก่อตั้งขึ้นเมื่อใด แต่ข้อสันนิษฐานจากการก่อสร้างศาลหลักเมืองประจำชุมชนทำให้ทราบว่าชุมชนก่อตั้งราว ปี พ.ศ. 2370 โดยเริ่มก่อตั้งครั้งแรก ณ บริเวณท่ายาง บ้านสามชุกทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำท่าจีน ซึ่งเป็นลุ่มน้ำที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจในฐานะเป็นแหล่งการค้าข้าว น้ำตาล และ เป็นแหล่งการค้าสำคัญประจำท้องถิ่น (เกรียงไกร วัฒนสวัสดิ์, 2555 หน้า 84) ปัจจุบันชุมชนสามชุกได้เปลี่ยนแปลงบทบาทเป็นฐานทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อมุ่งตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงโหยหาอดีต (Nostalgia tourism) เปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2547 มีชื่อเรียกว่า “ชุมชนสามชุกตลาดร้อยปี” กำหนดตำแหน่งแหล่งที่ทางการตลาด (Positioning) เป็น "ตลาดมีชีวิต พิพิธภัณฑ์มีชีวิต" ตลาดสามชุกในฐานะแหล่งกลาง (Central place) ตลาดแห่งนี้ยังคงทำหน้าที่เป็นสถานที่สำหรับการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและที่อยู่อาศัยของประชาชนในพื้นที่บริเวณชุมชนทั้งหมดถือได้ว่าเป็น พิพิธภัณฑ์มีชีวิต (Living museum) เป็นสถานที่เก็บรวบรวมและแสดงสิ่งต่าง ๆ ที่มีความสำคัญทางด้านวัฒนธรรม ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและ ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน รูปแบบการสื่อสารการตลาดเพื่อสื่อความหมายของแหล่งท่องเที่ยวไปยังนักท่องเที่ยวเป้าหมาย มีการผสมผสานรูปแบบการสื่อสารที่หลากหลาย ผู้วิจัย แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบได้แก่

1. สื่อสารการตลาดผ่านสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมของชุมชน ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ สถาปัตยกรรม สิ่งก่อสร้าง และการออกแบบต่าง ๆ อาทิ ตู้ไปรษณีย์โบราณ เรือนแถวไม้เก่าสองชั้น พิพิธภัณฑ์ย้อนอดีตขุนนางจีนารักษ์ โรงแรมอุดมโชค ลักษณะที่ไม่ใช่กายภาพ อาทิ ร้านขายสินค้าอุปโภคบริโภค อาหารและขนมไทยสูตรดั้งเดิม ของเล่นโบราณ ในลักษณะของสื่อสัญลักษณ์ ที่สื่อความหมายคล้ายๆ กัน รวมกันเป็นแนวคิด (Main concept) สร้างการรับรู้ให้ปรากฏขึ้น สื่อความหมายไปในทำนองเดียวกันคือ เป็นตลาดมีชีวิต พิพิธภัณฑ์มีชีวิต สำหรับนักท่องเที่ยวเชิงโหยหาอดีต

2. การสื่อสารผ่านเครื่องมือสื่อสารการตลาดต่างๆ (Planned communication) เป็นการสื่อสารผ่านสื่อที่ควบคุมได้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบข้อมูลต่างๆ โดยชาวชุมชนสามชุกร่วมกับนักวิชาการและนักวิจัยจากภายนอก ได้ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จุดเด่น ความเป็นเอกลักษณ์ สิ่งดึงดูดใจต่าง ๆ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้นำเสนอผ่านสื่อต่าง ๆ อาทิ สื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือ ไปสเตอร์ แผ่นพับ วิดีโอ เว็บไซต์ สื่อโฆษณา สื่อวิทยุ สื่อโฆษณาเพื่อการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นต้น

3. การสื่อสารแบบไม่ได้วางแผน (Unplanned communication) เป็นรูปแบบการสื่อสาร การตลาดที่ควบคุมไม่ได้ เป็นการสื่อสารที่ไม่ได้เกิดจากออกแบบเครื่องมือสื่อสารการตลาดแต่สามารถสื่อสารถึงกลุ่มเป้าหมายได้ เช่น การสื่อสารผ่านสิ่งอำนวยความสะดวก (Facility) การขนส่ง (Transportation) การพูดแบบปากต่อปาก (Word of mouth) การเขียนข่าวของคอลัมน์นิสต์ หรือการสื่อสารผ่านสื่อเครือข่ายสังคม (Social media) facebook Instagram line เป็นต้น รูปแบบการสื่อสารการตลาดสำหรับตลาดชุมชนโบราณในฐานะแหล่งท่องเที่ยวกรณีศึกษาตลาดชุมชนโบราณ สามชุกดังแสดงในแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แสดงรูปแบบการสื่อสารการตลาดของตลาดชุมชนโบราณในฐานะของแหล่งท่องเที่ยว
กรณีศึกษาตลาดชุมชนโบราณสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี

อภิปรายผล

ปรากฏการณ์เกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดของตลาดชุมชนโบราณสามชุกในฐานะของแหล่งท่องเที่ยวได้มีการประยุกต์ใช้รูปแบบการสื่อสารในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงโยธยาคติ ย้อนยุค ไว้ที่น่าสนใจภายใต้แนวคิดผลิตภัณฑ์ (Product concept) “ตลาดมีชีวิต พิพิธภัณฑน์มีชีวิต” ชุมชนมีการสร้างสรรค์มูลค่าร่วม (Co-creation) ที่สอดรับไปในทิศทางเดียวกัน เรือนแถวไม้เก่าสองชั้น ประตูบานเพ็ญ บ้ายชื่อร้านร้านแบบดั้งเดิม ชั้นบนเป็นส่วนพักอาศัย ชั้นล่างเป็นร้านค้าที่พร้อมใจกันตกแต่งร้านของตนเองในบรรยากาศแบบย้อนยุค สินค้าหลายประเภทที่วางจำหน่ายภายในตลาดมีความเชื่อมโยงกับความทรงจำหรือประสบการณ์ในวัยเด็กของนักท่องเที่ยว อาทิ ขนมไข่ปลาโบราณ เกสรดอกจำเริญ ขนมเทียนสลัดงา ขนมเห็ดโคน ขนมหน้าฉาบ ทองเอก จ่ามงกุฏ ตังเม และ ไอติมโบราณ เป็นต้น ร้านกาแฟท่าเรือสงขลา กาแฟโบราณมีการนำโต๊ะ เก้าอี้ ตลอดจนของใช้ในการตกแต่งร้านมาประดับเพื่อให้ได้บรรยากาศแบบร้านกาแฟโบราณในอดีต ร้านค้าต่างๆ มีการนำผลิตภัณฑ์ย้อนยุคมาจำหน่าย อาทิ ร้านหมอนย้อนยุค ร้านขายของเล่นโบราณ ที่เป็นความทรงจำในวัยเด็ก อาทิ ของเล่นสังกะสีรูปแบบต่างๆ เกมน้ำเต้าปู ปลา เรือปอกเปลือก ฉลากจับเบอร์ เป็นต้น ปรากฏการณ์เหล่านี้ถืออธิบายด้วยแนวคิดทฤษฎีการสื่อสาร เป็นการสื่อสารผ่านการออกแบบผลิตภัณฑ์ (Product communication) ซึ่งผลิตภัณฑ์ในการศึกษาครั้งนี้คือตลาดชุมชนโบราณสามชุกที่นำเสนอต่อนักท่องเที่ยว เป็นการใช้เครื่องมือสื่อสารที่เป็นสื่อสัญลักษณ์ สื่อความหมายภายใต้แนวคิดที่ว่าด้วยเรื่องราวย้อนยุค ย้อนอดีต ให้กลับมามีชีวิต ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวเมื่อกล่าวถึงการสื่อสารการตลาดของแหล่งท่องเที่ยว คนทั่วไปมักจะนึกถึง การสื่อสารผ่านนิตยสาร ทีวี คุปอง ข่าวแจก การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น แต่ความเป็นจริงมีเครื่องมือที่สามารถทำการสื่อสารตราสินค้าได้อย่างมากมายในหลากหลายรูปแบบ สื่อสารผ่านสิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม สภาพแวดล้อม ภูเขา เช่น เมืองซานฟรานซิสโก (San Francisco) สามารถสื่อสารสัญลักษณ์ของเมืองผ่านสิ่งก่อสร้าง สะพานโกลเดนเกตส์ (Golden Gate) หรือตึกเอ็มไพร์สเตท เป็นสิ่งก่อสร้างที่เป็นสัญลักษณ์ของมหานครนิวยอร์ก ภูเขาไฟฟูจิ เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้สื่อถึงประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น ตามความคิดเห็นของ ดันแกน (Duncan, 2005, p.109) เชื่อว่า ทุกสิ่งสามารถทำหน้าที่ในการสื่อสารตราสินค้าได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Kavartxis (2004) กล่าวว่า ทุกสิ่งในชุมชนหรือ ในพื้นที่สามารถเป็นเครื่องมือหรือเป็นช่องทางสื่อสารภาพลักษณ์ของสถานที่แห่งนั้นได้

รูปแบบของการสื่อสารการตลาดของตลาดชุมชนโบราณสามชุกสอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสารภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวของ Kavartxis (2004) ซึ่งแบ่งเครื่องมือการสื่อสารออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแรกคือการสื่อสารเบื้องต้น Primary communication หมายถึงกิจกรรม หรือ การดำเนินวิถีชีวิตภายในชุมชน ซึ่งเป็นไปตามปกติของชุมชนไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อการสื่อสาร หากแต่ว่ากิจกรรมหรือ การดำเนินชีวิตนี้สามารถส่งผ่านความหมายของชุมชนหรือสถานที่ไปสู่การรับรู้ของผู้บริโภคภายนอกได้จาก ลักษณะทางจิตภูมิทัศน์ สถาปัตยกรรม พื้นที่สาธารณะ หรือการออกแบบศิลปะต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการสื่อสารภาพลักษณ์ผ่านสื่อหรือกิจกรรมการวางแผนต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการประชาสัมพันธ์ โบร์ชัวร์ แผ่นพับ ป้ายโฆษณา รายการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว บทความ หรือ สารคดีท้องถิ่น เป็นต้น และสุดท้ายคือ การสื่อสารผ่านสื่อที่ควบคุมไม่ได้ เช่น การพูดแบบปากต่อปาก (word of mouth) การรายงานข่าวของสื่อมวลชนในเกี่ยวกับพื้นที่ หรือแม้แต่การให้ข้อมูลจากคู่แข่งทางการตลาด ทั้งหมดนี้สามารถส่งผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ของชุมชน เมืองหรือ จุดหมายปลายทางการท่องเที่ยววันนั้น ๆ ในการวางแผนพัฒนาภาพลักษณ์ของเมืองหรือ จุดหมายปลายทางท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดการรับรู้และความเข้าใจที่ตรงกัน เกี่ยวกับสถานที่ ทิศทางการสื่อสารจากแหล่งต่าง ๆ ดังกล่าวมาข้างต้นควรสอดคล้อง สนับสนุนภาพลักษณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้น และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ในการใช้เครื่องมือสื่อสารเพื่อสร้างตราสินค้าให้กับจุดหมายปลายทาง ผู้สร้างตราสินค้าควรหิยจุดเด่นและความเป็นเอกลักษณ์ (Identity) ที่ปรากฏและมีอยู่จริงมาใช้สื่อสารกับผู้บริโภคเป้าหมาย ดังที่ Ashworth (2009, p. 10) ซึ่งกล่าวว่า สถานที่ (Place) สามารถสื่อสารข้อมูล (Place Communication) ระหว่างสถานที่กับผู้บริโภคได้หลากหลายวิธี ทุกครั้งที่ผู้บริโภคได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับสถานที่นั้น ๆ จะเก็บเป็นความรู้ภายในและก่อกำเนิดรูปร่างของความคิดที่มีต่อตราสถานที่ เมื่อข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมีมากพอจะก่อให้เกิดเป็นภาพลักษณ์ของสถานที่ ในจิตใจของผู้บริโภค Ashworth ได้แบ่งแหล่งข้อมูล (Sources) ของการสื่อสารตราสินค้าออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ คือ (1) แหล่งข้อมูลข่าวสารที่เกิดจากการวางแผน (Planned message) ได้แก่ การโฆษณา โบร์ชัวร์ และการสื่อสารรูปแบบอื่น ๆ ที่ได้วางแผนดำเนินการโดยนักการตลาดของสถานที่หรือเมืองนั้นๆ (2) แหล่งข้อมูลข่าวสารที่มาจากตัวผลิตภัณฑ์ (Product message) ในที่นี้คือ สถานที่ (Place) นั้นทำหน้าที่ในการสื่อสารตัวเอง ผ่านสัญลักษณ์ต่างๆ เช่น ลักษณะทางกายภาพ คุณลักษณะเฉพาะ และสภาพแวดล้อมต่างๆ ภายในชุมชนหรือ ภายในสถานที่นั้น

(3) แหล่งข้อมูลที่เกิดระหว่างการให้บริการ (Service message) เป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นระหว่างการให้บริการในสถานที่ เป็นข้อมูลที่ได้รับจากปฏิกริยาที่เกิดขึ้นจากการใช้บริการ ที่หน่วยงานต่าง ๆ ในสถานที่ให้บริการแก่ เช่น การให้การต้อนรับที่ดี การเป็นมิตร การเต็มใจในการให้บริการของผู้ประกอบการต่างๆ ในพื้นที่เป็นต้น และ (4) แหล่งข้อมูลข่าวสารที่ไม่ได้เกิดจากรววางแผน (Unplanned message) เป็นข่าวสารที่ควบคุมไม่ได้และไม่ได้เกิดจากรววางแผน เช่น การให้ข้อมูลแบบพูดปากต่อปาก การสื่อสารระหว่างบุคคล ระหว่างเพื่อน พี่น้อง หรือคนรู้จัก การเขียนข่าวของสื่อมวลชน จากข้อค้นพบนั้นนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อการอนุรักษ์สำหรับตลาดชุมชนโบราณอื่นๆ ให้ตระหนักรู้ในการรักษาคุณค่าวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของชุมชน ทั้งในส่วนที่เป็นลักษณะทางกายภาพ วัฒนธรรมภูมิปัญญา องค์ความรู้ทางด้านอาหาร ให้คงความเป็นเอกลักษณ์ ที่ชุมชนสามารถนำมาใช้เป็นทุนในการพัฒนาสังคมต่อไปได้ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2554. เศรษฐกิจสร้างสรรค์การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ eTAT tourism journal ฉบับที่ 2 ปี พ.ศ. 2554 หน้า 4
- 2549. โครงการเสริมสินค้าทางการท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ. กรุงเทพมหานคร.
- เกรียงไกร วัฒนสวัสดิ์. 2555. ความจริงแท้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงไทยหาอดีต: กรณีศึกษาตลาดสามชุก ร้อยปี จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร : กรุงเทพฯ.
- บริษัท อินทัช รีเสิร์ช แอนด์ คอนซัลแทนซี่ จำกัด 2553 รายงานสรุปฉบับผู้บริหาร โครงการสำรวจทัศนคติและพฤติกรรมด้านการท่องเที่ยว ของชาวไทยในเขตกรุงเทพฯและปริมณฑล นำเสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพมหานคร.
- วิเลิศ ภูริวัชร. 2551 Bizweek. นางทาส-สวรรค์เบี่ยง บทสะท้อนของ Retro marketing. กรุงเทพธุรกิจ. ฉบับ 9-15 พฤษภาคม 2551 หน้า 2.
- ณรงค์ เพชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล 2545. เศรษฐศาสตร์ (เพื่อชุมชน) (ออนไลน์)
Retrieved , October 10, 2010. from <http://www.ru4-lampang.ob.tc/concept/economy%20g3.doc>
- Ashworth, Gregory J. 2009. The instrument of place branding: How is it done?. *European Spatial Research and Policy*. Invited articles. Vol. 16 p 9 -22.
- Duncan, T.2005. *Principles of advertising and IMC*. 2nd ed. New York, NY : McGraw-Hill.
- Kavaratzis M. 2004. From city marketing to city branding: Towards a theoretical framework for developing city brands, *Place Branding*, Vol. 1, pp. 58-73.

**ความหลากหลายทางชีวภาพของผักพื้นบ้าน
และการนำมาใช้ในการประกอบอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรี
Biodiversity of Indigenous Vegetation and their Use for Cooking of the
Ethnographic Groups in Ratchaburi**

ทัศนีย์ นาคเสนี

สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของผักพื้นบ้านและการนำมาใช้ในการประกอบอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรี เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า ผักพื้นบ้านของ 6 กลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัดราชบุรี มีความใกล้เคียงกันสามารถนำมาจำแนกตามหลักอนุกรมวิธานพืชแล้ว พบว่า มี 5 ประเภท คือ ผักพื้นบ้านไม้ล้มลุก (Herb) ผักพื้นบ้านไม้พุ่ม (Shrub) ผักพื้นบ้านไม้เลื้อยหรือ ไม้เถา (Climber) ผักพื้นบ้านยืนต้น (Tree) และ ผักพื้นบ้านประเภทเฟิร์น (Fern) ส่วนของผักพื้นบ้านที่นิยมนำมาประกอบอาหาร ได้แก่ ดอก ยอด ผล ใบ ลำต้น ก้าน หน่อ หัว ราก และ เหง้า คุณลักษณะอาหารคาวพื้นถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี เป็นอาหารที่ปรุงง่ายไม่ซับซ้อน เน้นอาหารรสเค็ม เผ็ด ร้อน หวาน และมัน คุณลักษณะอาหารหวานหรืออาหารว่างของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีจะมีวิธีการปรุงที่คล้ายกัน เน้น ความหวาน เค็ม มัน โดยมีแป้ง น้ำตาล และกะทิ เป็นส่วนผสมหลัก

คำสำคัญ ความหลากหลายทางชีวภาพผักพื้นบ้าน กลุ่มชาติพันธุ์ อาหาร

Abstract

A Study on, “Biodiversity of Indigenous Vegetation and their Use for Cooking of the ethnographic groups in Ratchaburi” was qualitative research. The result was found that local vegetation of those 6 ethnographic groups in Ratchaburi was in common. It was classified according to plant taxonomy into 5 types which included herbs, shrubs, climbers, trees and ferns.

Most common vegetables used for cooking were from several parts, e.g., flowers, shoots, fruit, leaves, stems, roots, and tubers. The characteristics of the indigenous savory courses were simplicity with fundamental taste of salty, spicy, sweet and mild. The characteristics of the indigenous sweet courses were cooked similarly as the savory courses, in terms of the emphasis on tastes of sweet, salty, and mild, containing with major ingredients of flour, sugar, and coconut milks.

Keywords : Biodiversity of Indigenous Vegetation, Ethnographic Groups, food

บทนำ

ผักพื้นบ้านคือ พืชพรรณที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นพืชพรรณที่เกิดขึ้นเองตามแหล่งธรรมชาติ สวน ไร่ นา ชาวบ้านนำมารับประทานตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น และเป็นเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงลักษณะทางวัฒนธรรมการบริโภคที่เป็นลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นสืบทอดกันมาเป็นเวลายาวนาน เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การกินของคนในท้องถิ่นที่ทรงคุณค่าหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นคุณค่าทางด้านอาหาร คุณค่าทางด้านนิเวศน์ คุณค่าทางด้านสมุนไพรและยังเป็นพืชพรรณท้องถิ่นที่มีความหมายเชื่อมโยงกับชีวิต ศาสนา พิธีกรรมและประเพณีท้องถิ่นด้วย แต่พืชผักเหล่านี้ยังขาดการส่งเสริมอย่างเป็นระบบ กอปรกับกระแสการบริโภคยุคใหม่ที่สนใจอาหาร

สำเร็จรูป และการบริโภคตามสังคมตะวันตกทำให้ความสนใจต่อพืชผักพื้นบ้านลดลง พืชผักพื้นบ้านบางชนิดเริ่มหา
รับประทานได้ยาก เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ไม่รู้จัก ผักพื้นบ้านที่เคยมีอยู่ดั้งเดิมในท้องถิ่นจึงเริ่มสูญหาย รวมทั้งองค์
ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม การบริโภคการนำมาใช้ประโยชน์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องก็เลือนหายและขาดการสืบทอดซึ่งนับว่า
เป็นการสูญเสียในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่นเดียวกับจังหวัดราชบุรี ที่ในวันนี้นอกจากจะเต็มไปด้วยสิ่งที่น่าสนใจมากมาย
ทั้งประวัติศาสตร์ โบราณสถาน วิถีชีวิต วัฒนธรรม งานหัตถกรรมเครื่องปั้น เครื่องหล่อ ทอผ้าจักสาน ด้วยความที่เป็น
แหล่งอารยธรรมเก่าแก่แล้ว ยังมีประชากรหลายเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ ได้แก่ ไทยพื้นถิ่น ไทยยวน ไทยมอญ ไทยทรงดำ (ไทย
ลาวโซ่ง) ไทยจีน ไทยลาวดี (ลาวเวียง) และ ไทยกะเหรี่ยง จากความหลากหลายทางชาติพันธุ์ก่อให้เกิดการผสมผสานงาน
ศิลปะที่งดงาม เป็นบ่อเกิดขนบธรรมเนียมประเพณี และมีความหลากหลายของอาหารตามวัฒนธรรมชนพื้นถิ่นตามไปด้วย
แต่ความหลากหลายของวัฒนธรรมอาหารเหล่านี้กำลังถูกคุกคามด้วยกระแสการพัฒนาศาสตร์ใหม่ พืชผักพื้นบ้านและ
ภูมิปัญญาอาหารที่มีคุณค่ากำลังจะหายไปเพราะขาดการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางด้านความหลากหลายของชนิด
วัฒนธรรม และภูมิปัญญาในการใช้ประโยชน์ สภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพ
ของผักพื้นบ้านและการนำมาใช้ประกอบอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และสืบสาน
วัฒนธรรมการบริโภคผักพื้นบ้านของจังหวัดราชบุรีให้คงอยู่สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาชนิดผักพื้นบ้านที่กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีนำมาบริโภคเป็นอาหาร
2. เพื่อบันทึกตำรับอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ที่นำมาผักพื้นบ้านเป็นส่วนประกอบ
3. เพื่อหาแนวทางอนุรักษ์และสืบสานผักพื้นบ้านท้องถิ่นให้คงอยู่กับคนในท้องถิ่นต่อไป

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีการเก็บข้อมูล ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 นักวิจัยร่วมกับทีมงาน ทำการสำรวจพื้นที่วิจัยของกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดราชบุรี และค้นหา
คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักที่สนใจให้ข้อมูล โดยใช้เทคนิควิธีการสุ่มแบบบอกต่อ (Snow ball sampling) และทำการนัด
หมายในการลงพื้นที่ รวบรวมชนิดผักพื้นบ้าน ประกอบอาหารจากผักพื้นบ้าน จำนวน 6 หมู่บ้านที่เป็นแหล่งรากเหง้าของ
แต่ละชาติพันธุ์ โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักชาติพันธุ์ละ 5 ตัวอย่าง รวม 30 ตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยและทีมงาน ลงพื้นที่ตามที่ได้นัดหมายไว้ เพื่อการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (In-
depth interview) และสำรวจรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะ ฤดูกาล การเกิด การผลิดอกออกผล ส่วนที่ใช้ประกอบ
อาหาร รสชาติ ผักพื้นบ้าน รายการอาหารคาวหวานของกลุ่มชาติพันธุ์จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant)

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยและทีมงาน ร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ซึ่งมีความรู้ความสามารถในการใช้ผักพื้นบ้านปรุง
อาหาร ประกอบอาหารตามภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่นิยมรับประทานในท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 4 นำข้อมูลเกี่ยวกับผักพื้นถิ่นที่กลุ่มชาติพันธุ์ใช้ในการประกอบอาหารที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล
จัดทำฐานข้อมูลพืชพันธุ์ผักพื้นบ้าน ตามหลักอนุกรมวิธานพืช โดยจำแนกตามชื่อ ลักษณะพืช ฤดูกาลที่เกิดดอกออกผล
ส่วนที่ใช้ประกอบอาหาร รสชาติ และวิธีรับประทาน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษา ค้นคว้า และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (In-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key
informant) จำนวน 30 กลุ่มตัวอย่าง ถึงชนิดผักพื้นบ้านที่กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีนำมาบริโภคเป็นอาหาร พบว่า
แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมการกินที่หลากหลาย ผู้วิจัยและทีมงาน จึงขอเสนอผลการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 บริบทของกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดราชบุรี

1.1 ไทยกะเหรี่ยง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ตระกูลจีน-ทิเบต อพยพมาจากเมืองทวาย ประเทศพม่า อาศัยอยู่ทาง
ภาคเหนือและภาคตะวันตกของไทย ในจังหวัดราชบุรี ได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ ตำบลตะนาวศรี
ตำบลบ้านคา และตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง ผักพื้นบ้านที่พบมีหลายชนิด ได้แก่ ผักกูด เต้าร้าง แดงเปรี้ยว ผือก
กระเจียบเขียว กระเจียบแดง ผักหนาม พริกกะเหรี่ยง มะเขือขื่น มะแว้ง มะอึก มะฮะฮะ หยวกกล้วย หอมแยม เพกา

มะกอกป่า มะรุม บอน หน่อไม้ ยอดส้มป่อย จากการสัมภาษณ์และปรุงอาหารร่วมกับปราชญ์ชุมชนและแม่ครัวหมู่บ้าน ตะโกล่งและหมู่บ้านหินสี พบว่า ชาวไทยกะเหรี่ยงนิยมบริโภคอาหารที่มีรสเผ็ด ร้อน เครื่องปรุงสำคัญ คือ พริกกะเหรี่ยง และพริกพาน กรรมวิธีการปรุงอาหารง่ายไม่ซับซ้อน สำหรับรายการอาหารคาว ได้แก่ ต้ม (ตะกะโป๊ะ) : กบฏเขาย่าง ปลาอย่าง ต้มกระเจี๊ยบ ลวก ยำ (จิก๊ะ) ดอกมะละกอดตัวผู้ ผักรวมลวกยำ นึ่ง (ย้าพริ้อ) มะเขือม่วง แกงคั่วไก่ใส่ขมิ้น แกงปลาสมุนไพร แกงไก่ใส่ข้าวสาร แกงบอน อย่าง (กะต๊ะจิก) อย่างกบ อย่างปลา ยำเผือก (คือถ่อจิก๊ะ) น้ำพริก (คูซ๊ะ) น้ำพริกปลาร้า น้ำพริกมะเขือ น้ำพริกแดงเปรี้ยว และน้ำพริกยอดส้มป่อย อาหารหวานหรือของทานเล่น จะมีแป้ง น้ำตาล เกลือ และมะพร้าว เป็นส่วนผสมหลัก รสชาติจะออกรสเค็ม หวาน มัน ได้แก่ ข้าวต้มสามเหลี่ยม (มีถ่อ) แป้งงานดำ (ไมตักุย) ข้าวเหนียวกาดำ (มีตูปไป) ข้าวเหนียวใสขมิ้น (อัยย่าบั้ง) ขนมมุกค้อยเซอะ กูซิชู (แป้งทอดน้ำมัน) และหมากหวาน (มะห้วน) จากการวิจัย พบว่า ปัจจุบันกลุ่มชาติพันธุ์ไทยกะเหรี่ยงบางพื้นที่ยังคงมีการใช้ผักพื้นบ้านอยู่ และการรับประทานผักและอาหารพื้นบ้าน มีพฤติกรรมการบริโภคผักน้อยลง เริ่มนิยมซื้อพืชผักจากตลาดมาบริโภคมากกว่าปลูกรับประทานเอง และรับประทานอาหารที่มีรสหวานมากขึ้น

1.2 ไทยทรงดำ หรือ ไทยลาวโซ่ง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่พูดภาษาในตระกูลไต ชาวไทยทรงดำนิยมตั้งรกรากบ้านเรือนอยู่บนที่ราบสลับสูง มีลำห้วยที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิต สำหรับจังหวัดราชบุรีมีชุมชนไทยทรงดำอยู่ที่บ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง บ้านดอนคลัง บ้านดอนคา อำเภอบางแพ และบ้านหัวเขาจีน อำเภอปากท่อ ชาวไทยทรงดำ มีชีวิตความเป็นอยู่ที่สงบ เรียบง่าย หาปลาตามท้องนา และปลูกพืชผักไว้กินตลอดปี สำหรับพืชผักที่สามารถแปรรูปเก็บไว้ได้นาน ๆ จะนิยมนำมาหมักเก็บไว้ในไห ที่มีทุกบ้าน เช่น ไทหน่อไม้ดอง ไทปลาร้า ไทเกลือ ไทมะขามเปียก ไทข้าวสาร หรือ ไทกะปิ จากการสัมภาษณ์และปรุงอาหารร่วมกับปราชญ์ชุมชนและแม่ครัวหมู่บ้านตลาดควายและหมู่บ้านหัวเขาจีน พบว่า รสชาติอาหารที่ชาวไทยทรงดำนิยมรับประทาน คือ เค็ม เผ็ด ร้อน จากพริกพาน (ถือได้ว่าเป็นพืชเศรษฐกิจ เพราะต้องสั่งซื้อเพิ่มมาจากทางภาคเหนือหรือจังหวัดเพชรบุรี) แต่เดิมชาวไทยทรงดำนิยมรับประทานข้าวเหนียวและน้ำพริก ผักพื้นบ้านที่พบ ได้แก่ ใบย่านาง หน่อไม้ ดอกมะละกอดตัวผู้ ผักขม ผักบุงนา ผักหวานป่า เห็ดลม มะเขือจาน กระเพรา โหระพา ใบมะกรูด พริกขี้หนู รายการอาหารคาวที่นิยมนำผักพื้นบ้านมาปรุงรับประทาน ได้แก่ แกงหน่อส้ม จูบผัก น้ำพริกหน้าด่าน ยำเตา แกงผำ ปลาผอ แจ่วเหือดดำ แกงโฮเฮ เลือดดำ ปลาทะเลพริก แกงไก่ย่าง ผัดเผ็ดใส่หมู รายการอาหารหวานหรือของทานเล่น ได้แก่ ข้าวเหนียวควายลุย

1.3 ไทยมอญ เป็นชนชาติที่เคยเจริญรุ่งเรืองที่สุดชาติหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำอิระวดีบริเวณพม่าตอนกลาง ต่อมาบ้านเมืองตกอยู่ในภาวะสงครามผู้คนจึงอพยพเข้าสู่ประเทศไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. 2127) กระจายไปตั้งถิ่นฐานอยู่ตามเมืองต่างๆ สำหรับการตั้งถิ่นฐานในจังหวัดราชบุรี พบว่า ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนสองฝั่งแม่น้ำแม่กลองในเขตตำบลต่างๆ ของอำเภอโพธาราม มากที่สุด จากการสัมภาษณ์และปรุงอาหารร่วมกับปราชญ์ชุมชนและแม่ครัว พบว่า อาหารของชาวไทยมอญมีเอกลักษณ์เฉพาะ คือ นิยมใช้ผักพื้นบ้านมาปรุงอาหาร ผักที่นิยมใช้ส่วนมากเป็นผักที่มีเมือกกลิ่นและออกรสเปรี้ยว เช่น ผักปลั่ง ลูกมะตาด ลูกสั้น ลูกยอ พุทรา ดอกเงี้ยวสด ผือกหัวแดง กระเจี๊ยบเขียว กระเจี๊ยบแดง ขนุน มะเดื่ออ่อน บอนขาว บอนเขียว กล้วยดิบ รสชาติอาหารจะมีรสเปรี้ยว เค็ม ไม่หวาน ใช้น้ำมะขามแทนความเปรี้ยวมากกว่ามะนาว รายการอาหารที่นำผักพื้นบ้านมาปรุง ได้แก่ ยำแม่มาย แกงมะตาด แกงกล้วยดิบใส่ยอดมะขามอ่อน แกงส้มผักบุงนา น้ำปลาร้า แกงใบมะรุมกับถั่วเขียว ข้าวแช่ ส้มตำปลาอย่าง อาหารหวานหรือของทานเล่น ได้แก่ ข้าวแดกงา ขนมปลากริมเผือก ข้าวเม่าคูลูกมะพร้าว และ ข้าวตอกลอยแก้ว

1.4 ไทยลาวเวียง หรือ ลาวดี เป็นชื่อเรียกกลุ่มคนที่มีเชื้อสายลาวจากเมืองเวียงจันทน์ ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ลี้ภัยอพยพเข้ามาในประเทศไทยสมัยกรุงธนบุรี สำหรับการอพยพเข้ามาในจังหวัดราชบุรีแต่เดิมได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานใกล้วัดพญาไม้ อำเภอเมืองราชบุรี วัดบ้านฆ้อง อำเภอโพธาราม ต่อมาชาวมอญซึ่งมีฐานะชนชั้นสูงกว่าได้เข้ามาในพื้นที่นี้ จึงทำให้ชาวไทยลาวเวียงต้องอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณบ้านเลือก บ้านสิงห์ บ้านกำแพงเหนือ บ้านกำแพงใต้ อำเภอโพธารามและบ้านหนองอ้อ อำเภอบ้านโป่ง จากการสัมภาษณ์และปรุงอาหารร่วมกับปราชญ์ชุมชนและแม่ครัว บ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม พบว่า ชาวไทยลาวเวียงไม่นิยมประกอบอาหารรับประทานเองแล้ว และเนื่องจากการสร้างบ้านแปงเมืองเพิ่มมากขึ้น ทำให้ที่ดินราคาเพิ่มสูงตาม จึงไม่มีพื้นที่กว้างมากพอที่จะปลูกผักพื้นบ้านไว้รับประทานเหมือนแต่ก่อน อีกทั้งคนรุ่นใหม่นิยมซื้ออาหารปรุงสำเร็จของไทยภาคกลางมารับประทานมากขึ้น ผักพื้นบ้านที่นิยมปลูกสำหรับบ้านที่พอมิพื้นที่ คือ ขี้เหล็ก บอน(นางหวาน) ผักชีลาว ใบแมงลัก หัวปลี ดอกมะรุม หน่อไม้ ชะอม ใบย่านาง รายการอาหารคาวจะมีรสชาติ หวาน มัน ไม่เค็ม ไม่เผ็ดมาก ที่นิยมปรุงรับประทานอยู่ คือ

แกงคั่วหอยขม แกงผำ แกงขี้เหล็ก แกงบอน(นางหวาน) แกงเปราะ แกงถั่วใน หมกปลา หลนปลาตะเพียนข้าวสุก
รายการอาหารหวาน ที่นิยมปรุงรับประทานอยู่ คือ กะละแม ข้าวเหนียวแดง

1.5 ไทยพื้นถิ่น หรือ ชาวไทยพื้นถิ่นที่ตั้งหลักแหล่งอาศัยอยู่ทางตอนกลางของประเทศไทย สำหรับจังหวัด
ราชบุรีคงเหลือให้เห็นเด่นชัดที่ชุมชนตำบลโพหัก อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี อาหารการกินของกลุ่มคนตำบลโพหัก มี
วิธีการปรุงแต่งและความเชื่อในการบริโภคทั้งแบบง่าย ๆ ในชีวิตประจำวันและเป็นแบบพิเศษในงานบุญประเพณีต่าง ๆ
จากการสัมภาษณ์แม่ครัว หมู่ 4 ตำบลโพหัก อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี พบว่า อาหารที่รับประทานในชีวิตประจำวัน
รสชาติไม่เผ็ดมาก จะนิยมรับประทานรสหวาน มัน ได้แก่ น้ำพริกเผาใส่ปลาอย่าง กินนมกับผักพื้นบ้านต่าง ๆ เช่น ผักบุง
สายบัว แกงส้ม ผักที่นิยมนำมาแกงคือ ผักบุง หากเป็นช่วงฤดูหนาวก็จะเปลี่ยนผักบุงเป็นดอกแค เพราะมีความเชื่อว่าจะ
แก้ไขหัวลมได้ นอกจากนั้นยังมีอาหารอื่น ๆ เช่น แกงคั่วปลา ต้มส้ม แกงกะทิ อาหารในงานบุญ ได้แก่ ปลาเห็ดหรือ ไข่
เห็ด (คือทอดมันที่ทำด้วยกุ้งหรือเนื้อปลาตัวเล็ก ๆ) ผัดหมี่ (โพหัก) ยำหัวปลี แกงหัวตาล อาหารหวานหรือของทานเล่น
เช่น ปลากริม ข้าวเม่า ข้าวต้มมัดกับกล้วยไข่ กระจ่างสารทที่ไม่ใส่แบนแซ ขนหม้อแกง และขนมอบ้านโบราณ แต่
ปัจจุบันอาหารที่ปรุงจากผักพื้นบ้านหรือการรับประทานอาหารหวานหรือของทานเล่น

1.6 ไทยยวน หรือ ชาวเมืองที่อพยพมาจากเชียงแสนและได้กระจายไปตั้งถิ่นฐานตามเมืองต่าง ๆ ส่วนที่มาตั้ง
ถิ่นฐานอยู่ที่เมืองราชบุรีมีหลายพื้นที่ ได้แก่ ตำบลคูบัว ตำบลดอนแร่ (บ้านนาหนอง) และตำบลท่าเคย (บ้านนาขุนแสน)
จากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชุมชนบ้านคูบัว และปรุงอาหารร่วมกับกรรมการและเลขานุการกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยยวน
บ้านนาหนอง ผู้ใหญ่บ้านและแม่ครัวบ้านนาหนอง ตำบลดอนแร่ พบว่า ผักพื้นบ้านและอาหารที่ปรุง ส่วนมากจะคล้ายกับ
อาหารทางภาคเหนือของไทย ชื่อผักบางชนิดเรียกเหมือนภาษาพื้นถิ่นของภาคเหนือ เช่น ผักเหือด (ผักเสียบ) ผักบั้ง
(ผักปลัง) แต่อาจจะมีการปรับเปลี่ยนวิธีการปรุงและรสชาติบ้างแต่ยังคงรสชาติเดิม ไม่เผ็ด นิยมรับประทานผัก แต่คนรุ่น
หลังไม่นิยมปรุงจะซื้ออาหารสำเร็จรูปมารับประทานมากกว่า รายการอาหารคาวที่นิยมปรุงรับประทานอยู่ คือ แกงหยวก
กล้วย แกงขี้เหล็ก แกงผำ แกงกระตังเพาะ(ก้านเต้าเต้) แกงมะเขือจาน ส้าหน่อไม้ แกงหน่อไม้เปรี้ยว แกงหอยจู้บ ยำ
ผักเหือด แกงเผ็ดกล้วยดิบ ต้มปลาร้าชะอม ท่อหมกหัวปลี แกงส้มผักบั้ง อาหารหวานหรือของทานเล่นของชาวไทยยวน
มีมากมาย เช่น จุ้นไส้ จุ้นก้อน (จุ้น เป็นภาษาพื้นเมืองทางภาคเหนือ ภาคกลางเรียก วุ้น) ขนมหัดควาย ข้าวแคบ จากการ
ลงพื้นที่วิจัย ไม่พบว่า ชุมชนตำบลคูบัวประกอบรายการอาหารจากผักพื้นถิ่น แต่ชุมชนตำบลดอนแร่ (บ้านนาหนอง) และ
ตำบลท่าเคย (บ้านนาขุนแสน) ยังคงมีการปลูกผักพื้นถิ่นและประกอบอาหารคาว หวานหรือของทานเล่นอยู่

ตอนที่ 2 ชนิดของผักพื้นบ้านนำมาใช้ประกอบอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัดราชบุรี

เมื่อจำแนกผักพื้นบ้านตามลักษณะพืช พบว่า ผักพื้นบ้านของ 6 กลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัดราชบุรี มีความใกล้ชิด
กัน ส่วนของผักพื้นบ้านที่นิยมนำมาประกอบอาหาร ได้แก่ ดอก ยอด ผล ใบ ลำต้น ก้าน หน่อ หัว ราก และ เหง้า เมื่อ
นำผักพื้นบ้านมาจำแนกตามหลักอนุกรมวิธานพืชแล้วพบว่า มี 5 ประเภท ดังนี้

2.1 ผักพื้นบ้านไม้ล้มลุก (Herb) ได้แก่ กระจับปี่เขียว กระจับปี่แดง กระจับปี่ขาว กระจับปี่ไทย บัวบก ผักแขยง
ผักไผ่ ผักแว่น ผักหนาม พริกกระเทียม มะเขือขื่น มะเขือม่วง มะเขือเทศ โสน มะละกอ กล้วย หยวกกล้วย หอมแย้

2.2 ผักพื้นบ้านไม้พุ่ม (Shrub) ได้แก่ กระทือ กลอย ขมิ้น คุณ ขะอม บอน ส้มป่อย และ หน่อไม้

2.3 ผักพื้นบ้านไม้เลื้อยหรือ ไม้เถา (Climber) ได้แก่ กะทกรก ขจร/สลิด ตีปลี เถาตดหมุดตดหมา ไบยานาง
ผักปลัง พลู มะระขี้นก แดงเปรี้ยว และ มันมือเสือ

2.5 ผักพื้นบ้านยืนต้น (Tree) ได้แก่ มะตาด ลูกส่าน พริกพาน ขี้เหล็ก ตาลเสี้ยน ตะคร้อ ตะลิงปลิง เต่าร้าง
เพกา มะกอกป่า มะรุ้ม และ มะสัง

2.6 ผักพื้นบ้านประเภทเฟิร์น (Fern) ได้แก่ ผักกูด และ ผักแว่น

ตอนที่ 3 ตำรับอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัดราชบุรี ที่นำมาผักพื้นบ้านเป็นส่วนประกอบ

ตำรับอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัดราชบุรี จากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชุมชน และร่วมประกอบอาหารกับ
ผู้ให้ข้อมูลหลักในแหล่งพื้นที่ที่มีชุมชนแต่ละชาติพันธุ์อาศัยอยู่มีตำรับอาหารเพิ่ม ดังนี้

3.1 อาหารคาว

คุณลักษณะอาหารคาวพื้นถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีเป็นอาหารที่ปรุงง่ายไม่ซับซ้อน เน้น
อาหารรสเค็ม เผ็ด ร้อน หวาน และมัน กรรมวิธีการปรุงแบ่งได้ 8 ประเภท ได้แก่ ต้ม แกง ต้า ยำ/คลุก ย่าง นึ่ง ผัด
และอื่นๆ ส่วนใหญ่อาหารคาวจะไม่นิยมทอด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายการอาหารคาว ของกลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัดราชบุรี

วิธีปรุง	ไทยกะเหรี่ยง	ไทยทรงดำ	ไทยมอญ	ไทยลาวเวียง	ไทยพื้นถิ่น	ไทยยวน
1. ต้ม	ต้มกบฏเขาย่าง/ ปลาอย่าง ต้มกระเจี๊ยบ	-	-	หลนปลา ตะเพียนข้าว สุก	ต้มส้มปลา	ต้มปลาร้า ชะอม
2. แกง	แกงคั่วไก่ใส่ ขมิ้น แกงปลา สมุนไพร แกงไก่ใส่ ข้าวสาร แกงบอน	แกงหน่อส้ม แกงหน่อ เผา แกงผ้า แกงบอน แกงโฮเฮ แกงไก่ย่าง	แกงมะตาด แกงลูกสั้น แกงบอน แกงกล้วยดิบใส่ยอด มะขามอ่อน แกงซีเหล็ก แกงส้มผักบุ้งนาใส่ พุทรา แกงใบมะรุมกับถั่ว เขียว แกงหัวตาลใส่ถั่วเขียว แกงหอยขมกับกระทือ แกงเลี้ยงใบกะเพรา	แกงคั่วหอยขม แกงผ้า แกงซีเหล็ก แกงบอน (นางหวาน) แกงเปรอะ แกงถั่วใน	แกงคั่วปลา แกงกะทิ แกงหัวตาล แกงผักปลัง แกงส้มขุ่น อ่อน	แกงหยวก กล้วย แกงซีเหล็ก แกงผ้า แกงกระทิง พะาะ (ก้านเต้า เต้า) แกงมะเขือ จาน แกงหน่อไม้ เปรี้ยว แกงหอยจู้บ แกงเผ็ดกล้วย ดิบ แกงส้มผักบั้ง
3. ต้า	น้ำพริกปลาร้า น้ำพริกมะเขือ น้ำพริกแดง เปรี้ยว น้ำพริกยอด ส้มป่อย	น้ำพริกปลา ร้า (แจ่ว ปลาหระ) น้ำพริกหน้า ด้าน	ส้มตำปลาอย่าง ส้มตำลูกยอกกับกล้วย ดิบ	-	-	น้ำพริกปลาร้า
4. ยำ / คลุก	ยำเผือก ยำดอก มะละกอตั่วผู้ ผักรวมลวกยำ	ยำเตา จู้บผัก แจ่วเอือด ด้าน เลือดต้า	ยำแม่ม้าย น้ำปลาร้า	-	ยำหัวปลี	ส้าหน่อไม้ ยำผักเหือด
5. ย่าง	มะเขือม่วงย่าง ย่างกบ ย่างปลา	ปลาผอ	-	หมกปลา	-	-
6. นึ่ง	-	-	-	-	ห่อหมกปลา ซ่อน	ห่อหมกหัวปลี
7. ผัด	-	ปลาแหละ	-	-	-	-

		ผัก ผัดเผ็ดใส่หมู				
8. อื่นๆ	-	-	ข้าวแช่	-	ปลาเห็ด (ทอด) ข้า้โปดทอด ผัดหมี่ (โพหัก)	-

3.2 อาหารหวานหรืออาหารว่าง

คุณลักษณะอาหารหวานหรืออาหารว่างของกลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัดราชบุรี จะมีวิธีการปรุงที่คล้ายกัน เน้นความหวาน เค็ม มัน โดยมีแป้ง น้ำตาล และกะทิ เป็นส่วนผสมหลัก กรรมวิธีในการปรุงจะเน้น นึ่ง ทอด ต้ม โขลก/ตำ/ย่าง กวน และอื่นๆ ดังตารางที่ 2

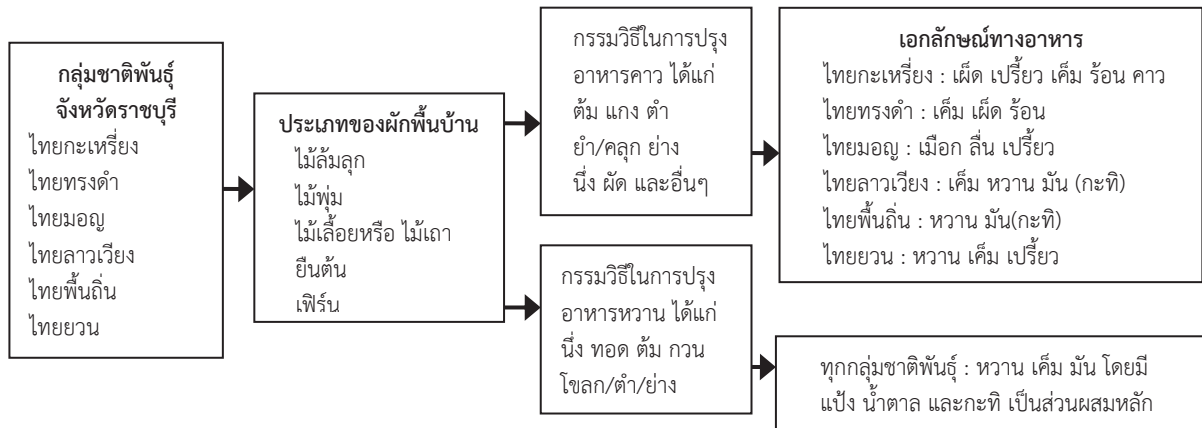
ตารางที่ 2 รายการอาหารหวานหรืออาหารว่างของกลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัดราชบุรี

วิธีปรุง	ไทยกะเหรี่ยง	ไทยทรงดำ	ไทยมอญ	ไทยลาวเวียง	ไทยพื้นถิ่น	ไทยยวน
1. นึ่ง	ข้าวเหนียวใส ขมิ้น	-	-	ข้าวเหนียว แดง	-	หนังกา
2. ทอด	กู่ซีชู ขนมมุกค้อย เซอะ	-	-	-	ขนมหม้อ แกง ขนม บ้าปิ่น	-
3. ต้ม	ข้าวต้ม สามเหลี่ยม	ข้าวเหนียว ควายลุย	ขนมปลากริม เผือก	-	ปลากริม ข้าวต้มมัด กั๊กกล้วยไข่	จุ้นไส /จุ้นก้อน ข้าวเหนียวกะทิ ถั่วเขียวต้ม น้ำตาล
4. โขลก/ตำ/ ย่าง	ข้าวเหนียวงา ดำ แป้งงานดำ	-	ข้าวแดกงา ข้าวเม่าคลูก มะพร้าว	-	ข้าวเม่า	ข้าวแคบ
5. กวน	-	-	-	กะละแม	กระยา สารท	ขนมตบควาย
6. อื่นๆ	หมากหวาน	-	ข้าวตอกลอยแก้ว	-	-	-

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากวิจัย พบว่า ชุมชนแต่ละชาติพันธุ์ส่วนใหญ่ยังคงมีการประยุกต์ใช้ผักพื้นบ้าน มาปรุงเป็นอาหารทั้งอาหารคาว และอาหารหวาน ผักพื้นบ้านที่พบงอกงามได้เองตามธรรมชาติและปลูกเองเพื่อบริโภค เมื่อแยกชนิดของผักพื้นบ้านตามหลักอนุกรมวิธาน สามารถจำแนกได้เป็น 5 ประเภท คือ ไม้ยืนต้น ไม้พุ่ม ไม้เลื้อยหรือไม้เถา ไม้ล้มลุก และเฟิร์น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประภาพร ภูริปัญญา (2546 หน้า 4) ส่วนของผักพื้นบ้านที่นิยมนำมารับประทานอาหาร ได้แก่ ดอก ยอด ผล ใบ ลำต้น ก้าน หน่อ หัว ราก และเหง้า การนำผักพื้นบ้านมาประกอบอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี มีทั้งอาหารคาวและอาหารหวานหรืออาหารว่าง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี (2554 หน้า 14) และอาหารที่ปรุงง่ายจะมีขั้นตอนการปรุงที่ไม่ซับซ้อน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ มโน กลีบทอง (2544) เน้นอาหารรสชาติเผ็ด เค็ม เปรี้ยว และรสหวาน ซึ่งมีลักษณะอาหารคล้ายอาหารทางภาคเหนือและภาคอีสานของไทย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิราณี วานิชกุล (2551 หน้า 184) ดังแสดงความสัมพันธ์ได้ตามแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ของผักพื้นบ้านและการนำมาใช้ในการประกอบอาหาร

ข้อเสนอแนะ

พฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของของกลุ่มชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรี เริ่มมีการเอนเอียง โดยการซื้อพืชจากตลาดมาบริโภคมากขึ้น ไม่นิยมปลูกผักรับประทานเอง ซึ่งอาจจะทำให้พืชผักพื้นบ้านและการประกอบอาหารพื้นถิ่นเกิดการสูญหายไป ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแรงให้เกิดการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมการบริโภคผักพื้นบ้านของจังหวัดราชบุรีให้คงอยู่สืบไปผ่านกระบวนการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมของหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อให้เยาวชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมปลูกผัก สร้างความตระหนัก เห็นคุณค่าของพืชผักพื้นบ้านและการปรุงอาหารพื้นถิ่นมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จิราณี วานิชกุล. 2551. การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการใช้ประโยชน์จากพืชชุมชนในตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ประภาพร ภูริปัญญาคุณ. 2546. พืชท้องถิ่นประเภทผักพื้นบ้านเกาะเกร็ด. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- มโน กลีบทอง. 2544. พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติราชบุรีและจังหวัดราชบุรี. กรุงเทพฯ สมาพันธ์.
- สำนักวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี. 2554. อาหารพื้นถิ่นชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรี. จังหวัดราชบุรี

การศึกษาความสามารถในการแข่งขันการค้าชายแดนไทย-เมียนมาร์
ในจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนตามแนวระเบียง
เศรษฐกิจใต้ ตะวันตก-ตะวันออก (ทวาย-แหลมฉบัง)

The Study of Competency Competitive Border Trading Thailand-Burma in
Kanchanaburi Province for Economic Special Zone in South West - East
Corridor (Dawei - Laem Chabung)

สุรพงษ์ จรัสโรจนกุล

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาบริบทการค้าชายแดนด้านการลงทุนและการค้าของจังหวัดกาญจนบุรี 2) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคในการค้าชายแดนจังหวัดกาญจนบุรี 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของจังหวัดกาญจนบุรี 4) เพื่อศึกษาผลกระทบที่มีต่อการค้าชายแดนไทยและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ สถานประกอบการใน 4 อำเภอ วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้แบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 68 ราย ในจังหวัดกาญจนบุรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่กัน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การสนทนากลุ่ม วิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย วิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย พบว่า

ความสามารถในการแข่งขันของจังหวัดกาญจนบุรี อยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันพบว่าให้ความสำคัญกับปัจจัยทางเศรษฐกิจ เนื่องจากสินค้าไทยได้รับความนิยมและเป็นที่ต้องการมาก ปัจจัยด้านอุปสงค์สินค้าไทย และปัจจัยการผลิตอุตสาหกรรมอยู่ในระดับมาก ความสามารถการแข่งขันของจังหวัดกาญจนบุรีในธุรกิจบริการท่องเที่ยวมีผู้มาเยือนมาก แต่รายได้รวมจากการท่องเที่ยวต่ำ ศักยภาพด้านการเกษตร มีพืชยางพาราที่ปลูกมาก และมีรายได้ให้กับเกษตรกร

รูปแบบการค้าชายแดน การดำเนินธุรกิจลักษณะแบบบุคคลธรรมดา รายได้ไม่มาก และการติดต่อทำธุรกิจลูกค้ามาติดต่อเองที่ร้านด้วยความไว้วางใจ

ปัญหาและอุปสรรค คือ ขาดแคลนเงินทุน มีเงินทุนหมุนเวียนน้อย ที่ดินมีราคาแพงและไม่มีเอกสารสิทธิ์ ทำให้การลงทุนมีน้อย สาธารณูปโภคไม่รองรับ พื้นที่ลาดชันทำให้การขนส่งสินค้าไม่สามารถใช้รถใหญ่ได้ต้องใช้รถขนาดเล็ก ทำให้ต้นทุนสูง ประชาชนมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ

ผลกระทบทางเศรษฐกิจ ทุกคนมองว่าดีมีโอกาส เป็นปัจจัยเชิงบวก แต่ผลกระทบทางสังคมเกิดการแก่งแย่งที่ดินทำกิน มีการครอบครองโดยคนต่างถิ่น มีคนต่างชาตินำโรคติดต่อเข้ามาในพื้นที่ ประชาชนในพื้นที่ขาดความรู้ เนื่องจากเป็นคนอพยพมาอยู่ไม่มีบัตรประชาชน ทำให้ขาดสิทธิ

การพัฒนาและการใช้ประโยชน์ ทุกคนมองว่าเป็นการพัฒนาบุคลากรในสาขาอาชีพและส่งเสริมธุรกิจให้เกิดการแปรรูป และทำห่วงโซ่ให้มีประสิทธิภาพ โดยเพิ่มระบบสาธารณูปโภคและการแปรรูปสินค้าขั้นสุดท้ายในพื้นที่

คำสำคัญ : การค้าชายแดน ระเบียงเศรษฐกิจ เขตเศรษฐกิจพิเศษ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the context of border trading, investment and trading in Kanchanaburi; 2) to study problems and obstacles for border trading in Kanchanaburi ; 3) to study and identify factors the competency of competitiveness in Kanchanaburi; and 4) to study impact for border trading of Thailand – Burma. The population were entrepreneurs in four districts using purposive sampling and yielding the sample of 68 entrepreneurs in Kanchanaburi . The mixed method of quantitative and qualitative research was used together. The research tools consisted of questionnaire, interview, seminar, workshop, and focus group discussion. The statistics employed for data analysis were percentage, mean

The research results revealed that :

The competitiveness in Kanchanaburi was at a high level. Reviewing from factors that would affect the potential, it was found that the importance should be focused on economic factor as Thai products had earned the trust and were of the greatest demand. When the channel on the border was opened, Kanchanaburi received the most benefit. As for the demand factor of more Thailand products and production factor, it was found to be at a high level. the competitiveness of tourism business was outstanding. Many visitors came to visit Kanchanaburi; yet, the income from tourism was quite low since the tourism rate was still low. There were many potential tourist attractions. There were various agricultural potentials, with timber grown plants, and the income of the farmer's business model. Border enterprise was operated as the individual income tax and not a business tax. the customers were directly contacted in stores on a mutual trust basis.

Problems and obstacles included lack of funding. With less working capital and no proved evidence for running the business. The land was expensive and did not have the right document land claiming. The investment was minimal. Utilities available did not support the place as the infrastructure and slope made transportation expensive, resulting in the high cost for investment. There were diverse racial ethnicities in the border land.

As for the economic impact, everyone regarded this as a good chance and as positive factors. On the social impact, more people assembled around arable land. Some lands were occupied by strangers. Expatriates brought diseases into the area. People in the area lacked knowledge as they immigrated into the area with no identification card, resulting in their lack of right to receive benefit from the government.

Concerning the development and utilization, it was perceived as to give personal development in the professional and business promotion in the process and supply chain efficiencies. The increasing privatization of utilities and final goods or finishing product took place in the area.

Keywords : Border trade, Economic Corridor, Special Economic Zone

บทนำ

การพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (GMS) ทำให้หลายประเทศพัฒนาภายในประเทศตนเองและเชื่อมโยงภูมิภาคอื่นมากขึ้น กอปรกับการเปิดประเทศของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ โครงการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย ทำให้ธุรกิจขนส่งและโลจิสติกส์มีความน่าสนใจ รัฐบาลไทยได้เปิดด่านถาวรบ้านพุน้ำร้อนที่จังหวัดกาญจนบุรี ทำให้เกิดการพัฒนาศูนย์คมนาคมสายบ้านเก่ากาญจนบุรี-ทวาย เป็นแรงผลักดัน

ให้เกิดเขตเศรษฐกิจพิเศษแนวชายแดนเป็นประโยชน์ต่อการค้าชายแดนด้านจังหวัดกาญจนบุรีสามารถส่งสินค้าผ่านไปสู่อินเดียและยุโรปได้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการค้าและพัฒนาจังหวัดกาญจนบุรี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทการค้าชายแดนด้านการลงทุนและการค้าของจังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคในการค้าชายแดนจังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของจังหวัดกาญจนบุรี
4. เพื่อศึกษาผลกระทบที่มีต่อการค้าชายแดนไทยและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

วิธีดำเนินการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร สถานประกอบการในจังหวัดกาญจนบุรี ประเภทอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และธุรกิจบริการ รายชื่อสถานประกอบการจากอุตสาหกรรมจังหวัด พาณิชย์จังหวัด และหอการค้าจังหวัดกาญจนบุรี สถานประกอบการตั้งอยู่ที่ อ.สังขละบุรี อ.ทองผาภูมิ อ.ไทรโยค อ.ด่านมะขามเตี้ย และ อ.เมือง จำนวนสำมะโน 375 ราย (สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดกาญจนบุรี, 2555)

กลุ่มตัวอย่าง การสำรวจเบื้องต้นเพื่อเก็บข้อมูลหากกลุ่มตัวอย่างจากผู้ประกอบการและผู้ค้าดำเนินธุรกิจที่ชายแดนได้ทั้งหมด 68 ราย วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้แบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มผู้ประกอบการ อ.ท่าม่วง 23 ราย อ.ด่านมะขามเตี้ย 4 ราย อ.สังขละบุรี 23 ราย และอ.ไทรโยค 18 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) การสังเกตการณ์ แบบบันทึกภาคสนาม ได้ข้อมูลมาแล้วจัดประชุมระดมความคิดจากตัวแทน ส่วนราชการ ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชน เพื่อตรวจสอบความตรงของข้อมูลและแยกสรุปในแต่ละด้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ จากนั้นนำมาจัดระเบียบข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยใช้ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

1. บริบทการค้าชายแดนของจังหวัดกาญจนบุรีมี 3 ด้าน คือ 1) จุดตรวจอาเซียนบ้านบ้องตี้ อ. ไทรโยค 2) จุดผ่านแดนชั่วคราว ด่านเจดีย์สามองค์ อ. สังขละบุรี 3) จุดผ่านแดนถาวร บ้านพุน้ำร้อน อ.เมือง จังหวัดกาญจนบุรี ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.3 มีอายุมากกว่า 50 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 45.2 รายได้จากการดำเนินธุรกิจน้อยกว่า 500,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 51.2 ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจมากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.5 สาเหตุที่เลือกเพราะมองเห็นโอกาสทางธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 46.4

1.1 มูลค่าการค้าชายแดน

1) ด่านเจดีย์สามองค์จุดผ่อนปรนเพื่อการค้าและการท่องเที่ยว อ. สังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าสินค้านำเข้าและสินค้าออกมีการเพิ่มขึ้น สินค้าขาเข้า อันดับแรก คือ กาซธรรมชาติ มูลค่าสินค้าออก อันดับแรก คือน้ำมันดีเซลหมุนเร็วและน้ำมันเบนซินไร้สาร

2) จุดผ่านแดนถาวร บ้านพุน้ำร้อน อ. เมือง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า มูลค่าสินค้าเข้า อันดับแรก คือ ก๊าซไนโตรเจน มูลค่าสินค้าออก คือ ก๊าซไนโตรเจนและนำกลับเข้ามา

3) ด่านจุดตรวจตระเวนชายแดน 136 หรือเรียกกันว่าด่านอาเซียน บ้านบ้องตี้ อ. ไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นการเดินทางติดต่อกันของประชาชน ไม่มีมูลค่าชัดเจน สินค้าเป็นของป่าจำนวนไม่มาก

1.2 ความสามารถในการผลิตอุตสาหกรรม เกษตรกรรม อุตสาหกรรมบริการของจังหวัดกาญจนบุรีสภาพทางภูมิศาสตร์ทางเหนือของจังหวัดกาญจนบุรีอยู่ใกล้กับเทือกเขาตะนาวศรี ลักษณะเป็นพื้นที่ราบสลับกับภูเขาสูงชัน มีลักษณะเป็นป่าไม้ มีอาชีพเกษตรกรรม มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงเกษตร และเชิงศิลปวัฒนธรรม

1) ความสามารถด้านเกษตรกรรมจังหวัดกาญจนบุรี พืชยางพารา มีอายุ 3-5 ปี ขึ้นทะเบียนปลูกกับกองทุนสวนยางพารา ในจังหวัดกาญจนบุรี จำนวนรวม 150,000 ไร่ (1 ไร่ มีต้นยาง 70 ต้น ได้น้ำยาง 1500 กิโลกรัม) สามารถผลิตน้ำยางพาราที่จะป้อนให้กับอุตสาหกรรมยางพาราแปรรูป พืชมะตาด กระจับปี่ น้ำเต้า (กระจอบ) แหล่งปลูกใหญ่อยู่ที่ อ.สังขละบุรี ส่งขายลูกค้าชาวเมียนมาร์ที่ตลาดมหาชัย

2) ความสามารถด้านอุตสาหกรรม พบว่า บริเวณเขตเจดีย์ 3 องค์มีโรงงานตั้งอยู่ประมาณ 20 โรง ตามแนวชายแดน ใช้แรงงานชาวเมียนมาร์ที่ข้ามมาทำงานในตอนเช้าและข้ามกลับบ้านในตอนเย็นหลังเลิกงาน

3) ความสามารถด้านอุตสาหกรรมบริการการท่องเที่ยว มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ คือ สะพานไม้สร้างข้ามแม่น้ำของกาเรีย นักท่องเที่ยวที่เข้าเที่ยวมาเยือนมีจำนวนมากเป็นอันดับหนึ่ง แต่รายได้จากการท่องเที่ยวต่ำ

1.3 รูปแบบการค้าชายแดนจังหวัดกาญจนบุรี ส่วนมากมีลักษณะเป็นการค้าในระบบ คิดเป็นร้อยละ 67.0 รูปแบบของการเสียภาษีบุคคลธรรมดา คิดเป็นร้อยละ 67.6 การส่งออก - นำเข้า คิดเป็นร้อยละ 45.6 สื่อที่ใช้เป็นโทรศัพท์ในการติดต่อค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 54.4 วิธีการติดต่อคู่ค้าส่วนใหญ่ คู่ค้าจะมาติดต่อที่ร้านเอง คิดเป็นร้อยละ 41.2 สินค้าเป็นของกินของใช้ คิดเป็นร้อยละ 33.8

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันการค้าชายแดนของจังหวัด พบว่า ปัจจัยด้านอุปสงค์ความต้องการสินค้าไทยมีผลมาก ค่าเฉลี่ยที่ 3.70 รองลงมาคือ เงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต ค่าเฉลี่ยที่ 3.62

3. ปัญหาและอุปสรรคในการค้าชายแดนจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า พิธีการทางศุลกากรยุ่งยาก ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานไม่ดี ที่ดินขาดเอกสารสิทธิ์ ปัญหากฎหมาย ประกาศกฎอัยการศึกปี พ.ศ. 2557

4. ผลกระทบการค้าชายแดนต่อพื้นที่ เป็นเรื่องของการใช้พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษและการจัดเขตอุตสาหกรรมผลกระทบด้านการท่องเที่ยวและผลกระทบด้านความมั่นคง

สรุปผลการวิจัย

1. บริบทการค้าชายแดนของจังหวัดกาญจนบุรี มี 3 ด้าน การติดต่อค้าขายมีเพียง 2 ด้าน คือ ด้านถาวรบ้านพุน้ำร้อน อำเภอเมือง และด้านผ่อนปรนชั่วคราวเจดีย์สามองค์ อ.สังขละบุรี และจุดตรวจตระเวนชายแดน 136 หรือเรียกกันว่าด่านอาเซียน บ้านบ้องตี้ อ.ไทรโยค มูลค่าการค้าชายแดนเพิ่มมากขึ้น มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลาย แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม

1.1 ความสามารถด้านเกษตรกรรม คือ พืชยางพารา สามารถผลิตน้ำยางพาราออกสู่ตลาด จังหวัดกาญจนบุรีพร้อมที่จะป้อนสู่อุตสาหกรรมยางพาราแปรรูป ที่ อ.สังขละบุรีเป็นแหล่งปลูกมะตาด กระจับปี่ น้ำเต้า (กระจอบ) ส่งขายชาวเมียนมาร์ในตลาดมหาชัย

1.2 ความสามารถด้านอุตสาหกรรม การรองรับโรงงานอุตสาหกรรมในบริเวณด้านเจดีย์ 3 องค์ยังมีอยู่มาก แรงงานชาวเมียนมาร์ที่ข้ามมาทำงาน โรงงานตามแนวชายแดนนิยมมาตั้งใกล้ด่าน

1.3 ความสามารถด้านอุตสาหกรรมบริการการท่องเที่ยว มีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลาย มีนักท่องเที่ยวมาก รายได้จากการท่องเที่ยวมากแต่มูลค่าต่ำ มีราคาถูก

1.4 รูปแบบการค้าชายแดนของจังหวัดกาญจนบุรี มีลักษณะเป็นการค้าในระบบ มีการเสียภาษีบุคคลธรรมดา คู่ค้าจะมาติดต่อที่ร้าน สินค้ามีลักษณะเดียวเป็นประเภทของกินของใช้ สินค้าเพื่อการเกษตรและบริการ มีการดำเนินงานมากกว่า 10 ปี

2. ปัญหาและอุปสรรคในการค้าชายแดนจังหวัดกาญจนบุรี

2.1 พิธีการทางศุลกากรยุ่งยาก อัตราภาษีไม่ชัดเจน ทำให้พ่อค้าไม่สะดวกและคล่องตัว มีระเบียบกฎเกณฑ์ที่ด่านสังขละบุรีมาก ต้องมีทหารอนุมัติแล้วจึงทำใบขนส่งที่ศุลกากร

2.2 ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ไม่สามารถขนส่งได้หลายระบบ พื้นที่ที่มีความลาดชันมาก รถบรรทุกใหญ่ไม่สามารถวิ่งได้สะดวกต้องใช้รถบรรทุกเล็กหลายคันทำให้ค่าขนส่งสูง ขาดการจัดการขยะที่ดีในบริเวณด่านถาวรบ้านพุน้ำร้อน

2.3 การจัดการที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ การถือครองที่ดินในปัจจุบันจะสิ้นสุดลง ในปี พ.ศ.2558 ประชาชนต้องการเช่าที่ดินโดยตรงจากกรมป่าไม้โดยมีความหวังว่ากรมป่าไม้จะยกเลิกคืนที่ป่าเสื่อมโทรมให้ทำกิน และจะออกเอกสารสิทธิ์จึงเกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชนในพื้นที่กับองค์การบริหารส่วนตำบลสังขละบุรี

2.4 ปัญหาเรื่องกฎหมาย การประกาศกฎอัยการศึก ปี พ.ศ. 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ทำให้การกระทำกิจกรรมทางการค้าต่าง ๆ มีการตรวจตราโดยทหารอย่างเข้มงวด

2.5 เงินทุนหมุนเวียนมีน้อย ธุรกิจจึงไม่ใหญ่โต ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจไม่ยาวนาน

3. ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการแข่งขันการค้าชายแดน ภาพรวมพบว่า ความสามารถในการแข่งขันอยู่ในระดับมาก ให้ความสำคัญต่อปัจจัยเงื่อนไขด้านอุปสงค์ความต้องการสินค้าไทย สินค้าไทยมีคุณภาพดีเป็นที่ต้องการของตลาดในปัจจุบันและในอนาคต มีส่วนแบ่งทางการตลาดอยู่มาก มีแรงงานที่มีทักษะฝีมือและได้มาตรฐาน การเปิดจุดผ่านแดนเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจ มีสถานศึกษาผลิตบุคลากรเอื้อต่ออุตสาหกรรม และรองลงมาคือ ประเทศไทยมีระบบการขนส่งที่สนับสนุนธุรกิจ

4. ผลกระทบต่อการค้าชายแดนจังหวัดกาญจนบุรี ผลทางเศรษฐกิจเชิงบวกทำให้ที่ดินมีราคาสูงขึ้น มีรายได้มากขึ้น ประชาชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพ เกิดจิตสำนึกรักชีวิตวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยมากขึ้นและเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมประเพณีมอญ ส่งเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยและเมียนมาร์ดีขึ้น

5. ทิศทางการพัฒนาตลาดสินค้าชายแดนในอนาคต คือ

5.1 ธุรกิจก่อสร้างมีมูลค่าเพิ่มขึ้น ผู้ประกอบการรายใหญ่มาลงทุนในอำเภอทองผาภูมิ ผู้ประกอบการทวายมีการสร้างอาคารมากขึ้น ทางเมียนมาร์มีการขยายถนนหมายเลข 5 หรือ 8 มีความจำเป็นต้องหาวัสดุก่อสร้าง

5.2 การขนส่งอาหารมีธุรกิจการขายชิ้นส่วนไก่ที่ใช้ตราสินค้าเป็นภาษาไทย คาดว่าทิศทางการพัฒนาของอาหารสดน่าจะทำการตลาดได้และที่ทวาย

5.3 ยางพาราเป็นพืชที่ทางจังหวัดกาญจนบุรีปลูกกันมาก และมีผลผลิตออกมาสู่ตลาด แม้ราคายางพาราจะตกต่ำลงแต่ยังมีรายได้อยู่ ถ้ามีการเลิกสั่งซื้อจากไทยจะลำบากจึงต้องเตรียมตัวทำให้มีเงินหมุนอยู่ในกาญจนบุรีมากขึ้น

6. การสร้างมูลค่าเพิ่มในสินค้าชายแดน การแปรรูปยางพารา ควรทำ Supply Chain ยางพาราส่งเสริมการลงทุนให้เข้ามาแปรรูปยางพาราให้เป็นชิ้นอ่อน การแปรรูปผลไม้กระป๋องจากทองผาภูมิ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อ.สังขละบุรี การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทองผาภูมิ อาหารสดแปรรูป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การเปิดด่านถาวรควรจะให้เปิดด่านชายแดนให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ มีการค้าขายที่ด่านตลอดไป
2. ระบบสาธารณูปโภค พัฒนาการจัดระบบคมนาคมขนส่งเส้นทางถนนให้กว้างมากกว่าเดิม พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เปิดแหล่งท่องเที่ยวแหล่งใหม่ ๆ จุดและสถานที่บริการนักท่องเที่ยว ควรมีจุดจอดรถสาธารณะส่วนรวม
3. สิทธิประโยชน์เรื่องที่ดินทำกิน ชาวบ้านมีที่ทำกินเป็นของตนเองจัดหาที่ทำกิน ราคาที่ดินแพงมาก
4. ส่งเสริมเรื่องการค้าชายแดน และสินค้าผ่านแดนกำหนดจุดผ่อนปรนการค้าชายแดนที่แน่นอน

ข้อเสนอแนะการนำไปใช้ประโยชน์

1. เพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งโดยลดปัญหาความลาดชันและรถบรรทุกวิ่งได้ยาก เสนอเส้นทางถนนสายลันตีไปสามแยก ถนนขอบอ่างไปเจดีย์สามองค์โดยไม่ต้องขึ้นเขา
2. รัฐมีส่วนเข้าไปรับซื้อยางพาราที่ อ.สังขละบุรีเพิ่ม โดยไม่ต้องให้เกษตรกรสวนยางส่งยางลงมาขายที่อำเภอทองผาภูมิ เกิดอุตสาหกรรมแปรรูปยางพารา ทางเอกชนพร้อมที่จะลงทุนร่วมในการเพิ่มมูลค่ายางพารา
3. รัฐควรเข้าไปดูแลเรื่องการใช้ประโยชน์บนที่ดิน การถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน เป็นปัญหาระหว่างชาวบ้านและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4. รัฐควรเจรจากับทางเมียนมาร์ตกลงกันเป็นที่แน่นอนเป็นทางการ เพราะทางประเทศไทยเปิดด่าน แต่ทางเมียนมาร์ไม่เปิดด่าน ขณะนี้ทางเมียนมาร์ยังไม่เปิดด่านเป็นทางการแต่ให้ผ่านไปได้ โดยยกไม้กั้นด่านขึ้น

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ศึกษาเปรียบเทียบเขตเศรษฐกิจพิเศษเฉพาะที่จะเกิดขึ้นที่บ้านพุน้ำร้อนกับเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด ยังไม่ได้ประเมินความพร้อมของพื้นที่ที่จะมีโครงการพัฒนาจังหวัดกาญจนบุรี จึงควรทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบเพิ่มเติม

2. ควรศึกษาวิจัยอย่างจริงจังว่าเมื่อเปิดประตูด้านชายแดนถาวรบ้านพุน้ำร้อนแล้วระบบโลจิสติกส์ได้ผลหรือมีประสิทธิภาพคุ้มค่าอย่างที่โครงการตั้งไว้ ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางลง ย่นระยะทางลง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงพาณิชย์. 2556. มูลค่าสินค้านำเข้า-ส่งออก. สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2556 สืบค้นได้จาก <http://www.moc.go.th>.

พิพัฒน์ นนทนาธรณ์. 2555. การศึกษาความเหมาะสมการจัดตั้งด้านพุน้ำร้อน อ.เมือง จังหวัดกาญจนบุรี.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พินพนา ตีปพรม. 2551. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการค้าชายแดนบริเวณตลาดดอยวา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย.

สารนิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขาการจัดการทั่วไป). เชียงราย : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

พัชรพล จงไพบูลย์กิจ. 2548. การค้าชายแดนไทย-พม่าในบริบทของกรอบยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

อริระวดี-เจ้าพระยา-แม่น้ำโขง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนามนุษย์และสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิยม ไวยรัชพานิช. 2550. ช่องทางการค้า การชำระเงิน. สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย.

สุรินทร์ จันท์เพียร. 2549. วิสัยทัศน์การพัฒนาระบบขนส่งทางบก : ศึกษากรณีการสร้างเส้นทางเมืองเป

ประเทศเมียนมาร์-บ้านพุน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรี ประเทศไทย. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางสังคม ธุรกิจ และการเมือง. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.

การพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงพื้นที่ภาคตะวันตกกับ
เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย
The Development of the Tourism Market in order to link
Thailand's West to Economic Special Zone

สุรพงษ์ จรัสโรจนกุล

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ 1) เพื่อพัฒนากลยุทธ์การตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย 2) เพื่อศึกษาผลกระทบต่อการท่องเที่ยวไทยและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ 3) สร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ประชากรที่ใช้ในประเทศไทย เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม ภาคตะวันตก 4 จังหวัด ประกอบด้วย สุพรรณบุรี นครปฐม ราชบุรี กาญจนบุรี จำนวน 136 แหล่ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นแบบเป็นไปตามโอกาสทางสถิติ (Probability Sampling) คำนวณโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 101 แหล่ง วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีชั้นภูมิ (Stratified Sampling) มีการเลือกจากการจัดเรียงลำดับแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจไว้ โดยมีการกำหนดค่าน้ำหนักไว้เป็น 5 ดาว 4 ดาว 3 ดาว และนำแหล่งท่องเที่ยวมาใช้ในการสำรวจและศึกษาวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. กลุ่มภาคตะวันตก มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและโดดเด่นทางด้านประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม เช่น กลุ่มปราสาทในยุคทวารวดี และเชื่อมโยงถึงเมืองเก่าตากาธาในเมืองทวาย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ข้อค้นพบที่สำคัญร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงที่ชัดเจนคือ “บ้านบ่อนางสยาม” เขียนป้ายเป็นอักษรภาษาเมียนมาร์เรียกเซียมมะเต๊ะหยั่ว “เซียม คือ ประเทศสยาม, มะ แปลว่า ผู้หญิง นาง เต๊ะ แปลว่าบ่อ หยั่ว แปลว่า หมูบ้าน ชุมชนสยามโบราณ อยู่ใกล้วัดขนะศึกพระเจ้าอลองพญา เมื่อครั้งบุกมาทำสงครามกับประเทศสยาม ในครั้งเสียกรุงศรีอยุธยา ครั้งที่ 2 และมีพระพุทธรูปที่สำคัญ 1 ใน 4 ของเมียนมาร์ที่นำมาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ไทยได้บริเวณตะเข็บแนวชายแดน มีพื้นที่เหมาะกับการทำการท่องเที่ยวแบบผจญภัย ในแม่น้ำตะนาวศรี กิจกรรมที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยว คือ การร่อนหาทองคำในแม่น้ำตะนาวศรี จัดเป็นการตลาดสำหรับตลาดใหม่ และสินค้าใหม่ กลยุทธ์ที่เหมาะสม คือ การประชาสัมพันธ์ และสร้างคุณค่าความพึงพอใจโดยการนั่งรถม้า ซึ่งต่างจากรถม้าเมืองลำปาง การใช้รถม้าในการเดินทางจัดเป็นการลดโลกร้อน เรียกว่า Low carbon Tourism

2. ผลกระทบการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน คือ ปัญหาด้านการจัดการขยะ ปัญหาการเจริญเติบโตของเมือง และมีการตัดต้นตาล ที่เป็นแลนด์มาร์คของเมืองทวาย เรื่องอุบัติเหตุ การรักษาพยาบาลและโรคติดต่ออูจาระร่วงและมาลาเรีย

3. องค์ความรู้ใหม่และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ผู้วิจัยสังเกตการณ์มีส่วนร่วมของชุมชนมีความกระตือรือร้นการให้ข้อมูลแนะนำสถานที่ ความรู้ด้านความเป็นมาของคำว่า ทวาย และเป็นสถานที่มีเกศาศระพุทธประดิษฐานอยู่ ความอดทนและมืองค์ความรู้การหาน้ำของนางสยาม และมีพระธาตุนินแวนน้อยอยู่ทางใต้ของเมืองทวาย มีรูปทรงอย่างเดียวกับพระธาตุนินแวน

คำสำคัญ : ตลาดการท่องเที่ยว ทวาย เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

Abstract

The objectives of this research were 1) to develop a marketing strategy for tourism promotion that would connect the western part of Thailand to the Dawei Special Economic Zone

2) to study the effect on Thai tourism and Myanmar and 3) to form a new body of knowledge concerning the relations between countries.

The population came from historical and art and cultural tourism resources in the western part of Thailand, consisting of 4 provinces, namely, Suphanburi, Nakorn Prathom, Ratchaburi, and Kanchanaburi. The population were 136, the sampling for this study were 101 by Taro Yamane formulation at confident level at 95. The sampling was selected by stratified sampling. The tourism sources were selected and prioritized and they were used for survey and research.

The research results revealed that :

1. In the western region, there were a lot of tourism sources with high and outstanding potential on history, art and culture, for example, groups of castles during Dhavaravati period and connected to an old city, Tagara, in Dawei, Myanmar. The important discovery of historical trace that was clearly connected to this claim was “Ban Bonang Siam”. The sign was written in Myanmar as Siam-ma-tah-yua. Siam refers to Siam or Thailand, ‘ma’ means ‘Mrs’, while ‘tah’ was ‘pond’, and ‘yua’ was ‘village’. The ancient Siamese community was closed to Wat Chanasuek, which was built when King Alongphaya of Burma came to have wars with Siam, and the Ayutthaya lost its independence to Burma for the 2nd time. There located 1 of 4 important Buddha images of Myanmar, which was used as a route to connect to Thai history. At the border, there were areas appropriate for adventure tourism. In Tanaowasri river, appropriate activities for tourism was gold finding winnow in the river. The marketing strategy new markets and new products, the suitable strategy was public relation and building satisfaction value by riding horse carriages, which different from those in Lampang. Riding horse carriages was called Low Carbon Tourism.

2. The effects of tourism across the border were the problems of waste management, the rapid growth of the town, and palm tree cutting, which was the landmark of Dawei. Other problems included accidents, treatment, diarrhea, and malaria.

3. As for a new body of knowledge and the relations between countries, it was observed that the enthusiastic participation of community people, giving information and introducing places, explaining the history of the word ‘Dawei’ and it was the place where the Buddha image was located, the patience and a new body of knowledge , method of water-seeking of Mrs Siam, and there was a small Pradatinkwan in the south of Dawei with the same shape as the bigger one.

Keywords : Tourism Market, Economic Special Zone, Western Region

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยสามารถนำเงินตราเข้าประเทศอย่างต่อเนื่อง ความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่า การดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย การเปิดตลาดแห่งใหม่ หรือแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่น่าสนใจเป็นส่วนหนึ่งของการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ภาคตะวันตกมีประวัติศาสตร์มากมาย การเปิดด่านถาวรบ้านพุน้ำร้อน อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ทำให้เกิดการสร้างทางสายบ้านพุน้ำร้อนไปทวายในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวในทางบก ทำให้เกิดธุรกิจที่ต่อเนื่อง การศึกษาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ ทำให้ธุรกิจท่องเที่ยวได้รับความสนใจ การสร้างตลาดใหม่ให้กับกลุ่มลูกค้าในประเทศไทย ที่มาเที่ยว และเดินทางท่องเที่ยวข้ามพรมแดน จะเป็นการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับประเทศ การเปิดด่านถาวรบ้านพุน้ำร้อนไปยังเมืองทวายจึงเป็นแหล่งใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน จึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาเส้นทางเพื่อการท่องเที่ยวและนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในทางธุรกิจ และนำมาเป็นเครื่องมือส่งเสริมการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภาคตะวันออกเฉียงเหนือสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย
2. เพื่อศึกษาผลกระทบต่อการท่องเที่ยวไทยและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์
3. เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

วิธีดำเนินการ

ประชากรที่ใช้ในประเทศไทย เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 จังหวัด ประกอบด้วย สุพรรณบุรี นครปฐม ราชบุรี กาญจนบุรี จำนวน 136 แห่ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นแบบเป็นไปตามโอกาสทางสถิติ (Probability Sampling) คำนวณค่าด้วยสูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ระดับ 95 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 101 แห่ง ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) มีการเลือกจากการจัดเรียงลำดับแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจไว้โดยมีการกำหนดค่าน้ำหนักการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวไว้เป็น 5 ดาว 4 ดาว 3 ดาว และ 2 ดาว นำแหล่งท่องเที่ยวมาใช้ในการสำรวจและศึกษาวิจัยฝั่งสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ใช้สำรวจจากแหล่งหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ด้วยเทคนิควิธี snow ball สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่กำหนดโครงสร้าง และไม่กำหนดโครงสร้างในการหาคำตอบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษา

1. การพัฒนากลยุทธ์การตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงภาคตะวันออกเฉียงเหนือสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย ผู้มาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 จังหวัด กาญจนบุรี ราชบุรี นครปฐม และสุพรรณบุรี พบว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยว ประกอบด้วย นักท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การบริการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก และตลาดการท่องเที่ยว สรุปได้ดังนี้

1) นักท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมจะมีลักษณะพิเศษคือ ชอบความสะดวกสบายในการเดินทาง จะเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มีจุดเด่น กลุ่มชนชาติมอญในประเทศไทย เป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีการกระจายตัวอยู่มากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ กลุ่มมอญราชบุรี เป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายของงานวิจัย

2) ทรัพยากรการท่องเที่ยว ตลอดเส้นทางจากด่านถาวรบ้านพุน้ำร้อน อ.เมือง จ.กาญจนบุรี ประเทศไทย ถึงเมืองทวาย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ถนนเส้นทางใหม่ที่ตัดผ่านป่าธรรมชาติและแม่น้ำตะนาวศรี การเดินทางไปตามถนนระยะทาง 75 กิโลเมตร ข้ามแนวภูเขาตะนาวศรี จะพบกับแม่น้ำตะนาวศรี รถยนต์ถนนขนานกับแม่น้ำตะนาวศรี ระยะทาง 15 กิโลเมตร คณะวิจัยได้ทำการสำรวจ 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงการเดินทางหลังฝนเดือน คุ้มน้ำตลอดระยะทางเรียกได้ 13 คุ้มน้ำ หมู่บ้านได้ 22 หมู่บ้าน ในตัวเมืองทวายมีทรัพยากรท่องเที่ยวมากมาย มีร่องรอยทางประวัติศาสตร์ชุมชนสยามในเมียนมาร์รูปปั้นนายพลองซาน

3) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โรงแรมที่พักในเมืองทวาย บุคลากรการท่องเที่ยว ในเมืองทวายมีโรงแรมที่สร้างขึ้นใหม่

4) การบริการท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่งนักท่องเที่ยวจากฝั่งไทยไปฝั่งเมียนมาร์ รถตู้บริการนักท่องเที่ยวเรียกกรม้าพาเที่ยวรอบเมืองทวายได้ การขยายถนนเพื่อรองรับการคมนาคมขนส่งทางพม่ามีการตัดถนนเพื่อขยายแนวถนนทำให้ธรรมชาติที่มีอยู่เดิมกระทบกระเทือน ขาดจุดเด่นของเมืองทวาย และคุณค่าทางวัฒนธรรมเมืองทวาย

5) ตลาดการท่องเที่ยว คือ ไม่มีตัวตน ผู้บริโภคไม่ได้สัมผัสสินค้าก่อนการตัดสินใจ เป็นผลิตภัณฑ์ที่แบ่งแยกไม่ได้ มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สิ่งสำคัญคือ การพิจารณาเทคโนโลยีที่จะทำให้การสื่อสารทางการตลาดที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ตรงกลุ่ม การพัฒนาตลาดด้วยส่วนผสมทางการตลาด 4P ประกอบด้วย สินค้า (Product) ราคา (Price) สถานที่ (Place) การโฆษณาประชาสัมพันธ์ (Promotion)

การวางตำแหน่งเพื่อการจับคู่กลยุทธ์ สามารถจับคู่ได้ โดยนำแกน X และ แกน Y มาสัมพันธ์กันสามารถจับคู่ได้ดังนี้

แกน X แทนค่าแกน X ด้วยสินค้า สินค้าใหม่และสินค้าเก่า

แกน Y แทนค่าแกน Y ด้วยสินค้า ตลาดกลุ่มลูกค้าใหม่และตลาดกลุ่มลูกค้าเก่า

การจับคู่กลยุทธ์ จะได้ 4 คู่ ในแต่ละคู่จะมีตารางกำหนดเครื่องมือกลยุทธ์ที่จะนำไปใช้ดังนี้	
คู่ที่ 1 ประเภท สินค้าเก่า จับคู่กับ ตลาดเก่า	กลยุทธ์ที่ใช้ คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์
คู่ที่ 2 ประเภท สินค้าเก่า จับคู่กับ ตลาดใหม่	กลยุทธ์ที่ใช้ คือ การพัฒนาตลาด
คู่ที่ 3 ประเภท สินค้าใหม่ จับคู่กับ ตลาดเก่า	กลยุทธ์ที่ใช้ คือ การเจาะตลาด
คู่ที่ 4 ประเภท สินค้าใหม่ จับคู่กับ ตลาดใหม่	กลยุทธ์ที่ใช้ คือ การประชาสัมพันธ์
การแบ่งเขตแหล่งท่องเที่ยวภาคตะวันตก 4 จังหวัด	หมายถึง สินค้าเก่า
การแบ่งเขตแหล่งท่องเที่ยวชายแดน	หมายถึง สินค้าเก่า
การแบ่งเขตแหล่งท่องเที่ยวชายแดนเมียนมาร์	หมายถึง สินค้าใหม่
การแบ่งเขตแหล่งท่องเที่ยวทวายในเมียนมาร์	หมายถึง สินค้าใหม่
การกำหนดลูกค้าแหล่งท่องเที่ยวภาคตะวันตก 4 จังหวัด	หมายถึง ตลาดเป้าหมายเก่า
การแบ่งเขตแหล่งท่องเที่ยว ชายแดนประเทศไทย	หมายถึง ตลาดเป้าหมายเก่า
การแบ่งเขตแหล่งท่องเที่ยวชายแดน เมียนมาร์	หมายถึง ตลาดเป้าหมายใหม่
การแบ่งเขตแหล่งท่องเที่ยว ทวายในเมียนมาร์	หมายถึง ตลาดเป้าหมายใหม่

การจับคู่กลยุทธ์ใช้คู่ที่ 4 คือ ประเภทสินค้าใหม่ จับคู่กับตลาดใหม่ กลยุทธ์ที่ใช้ คือ การประชาสัมพันธ์สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวชายแดนไทยไปเที่ยวชายแดนเมียนมาร์ถึงเมืองทวาย ดังนั้น

รูปการพัฒนากลยุทธ์ ตลาดการท่องเที่ยว จึงให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีในการเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายของตลาดการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ ด้วยการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเมืองทวาย

2. ผลกระทบการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนไทยสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ พบว่า ให้ความสำคัญกับด้านสาธารณสุขมาก โรงพยาบาลในเมืองทวายมีอยู่ 1 แห่ง มีความสามารถรองรับผู้ป่วยได้ปีละ 400,000 คน จึงพบว่า มีผู้ป่วยไปรับการรักษาที่ประเทศไทย สถิติคนไข้สุขภาพิตต่างด้าว มีเข้ารับการรักษาในเมืองกาญจนบุรี พบโรคที่เป็นมากที่สุดตามลำดับ คือ โรคอุจจาระร่วง ปีพ.ศ. 2556 เพิ่มขึ้น ร้อยละ 43.63 โรคไข้เลือดออก เพิ่มขึ้น ร้อยละ 104 รองลงมาคือ ปัญหาการจัดการขยะ ทวายยังขาดระบบการจัดการขยะที่ดี ขาดจิตสำนึกในการดูแลสิ่งแวดล้อมจึงทิ้งขยะลงคลองข้างบ้านซึ่งเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรค ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลสถิติเข้าการรักษาในไทย การจัดการขยะในพื้นที่ส่งผลต่อแหล่งท่องเที่ยวทั้งขยะในที่เที่ยว มีสถิตินักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น และอันดับสุดท้าย คือ เรื่องความปลอดภัย อุบัติเหตุ

3. สร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คนไทยพลัดถิ่นในเมียนมาร์และ ความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิตคำว่า “เซียม” หมายถึง “สยาม” มีหลักฐานร่องรอยของไทยที่ปรากฏชัดเจนอยู่ในเมียนมาร์ ป้ายชื่อหมู่บ้านภาษาเมียนมาร์ในเมืองทวายแปลเป็นความหมายภาษาไทย คือ “บ้านปอนางสยาม” นางสยามมาอยู่ที่นี้ได้ในสถานะเชลยหรือคนอพยพ อายุหมู่บ้านช่วงสมัยพระเจ้าอลองพญาที่เคยยกทัพมาต่ออยุธยา และเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2

1) ความศรัทธาในพระพุทธศาสนาของประชาชนของเมียนมาร์ ความแตกต่างทางเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มบุคคล รายได้ที่แตกต่างกันระหว่างคนมีมาก และคนมีน้อยด้วยการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การให้ความเคารพบูชาสถานที่ เคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การเดินเข้าในบริเวณวัดจะเคารพสถานที่ด้วยการถอดรองเท้า วัดและเจดีย์จะมีอยู่มากในเมืองทวาย แต่จะมีลักษณะเด่นอยู่ 2 ลักษณะคือ ลักษณะที่หนึ่ง วัดที่มีพระสงฆ์อยู่ประจำวัด วัดจะมีคณะกรรมการวัดและพระสงฆ์คู่วัดนั้น ลักษณะที่สอง คือ วัดที่มีเจดีย์ ที่ไม่มีพระสงฆ์อยู่ประจำวัด เจดีย์หรือวัดนั้นจะมีประชาชนที่มีใจศรัทธาหรือกรรมการหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นมาเพื่อคอยช่วยกันดูแลบำรุงรักษาโบราณสถานนั้น

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงพื้นที่ภาคตะวันตกกับเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย พื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวฝั่งประเทศไทย ภาคตะวันตก 4 จังหวัด พื้นที่ตามแนวตะเข็บชายแดน และพื้นที่ฝั่งสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

1) พื้นที่ฝั่งประเทศไทย ภาคตะวันตก 4 จังหวัด มีแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์สมัยทวารวดีเป็นโบราณสถานที่สร้างด้วยศิลาแลง ปราสาทหิน ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาสมัยสุโขทัย แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เมืองทวาย สมัยอยุธยา แหล่งประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการเสียดงครวญ และสมัยรัตนโกสินทร์เกี่ยวข้องกับสงคราม และการยกดินแดนให้อังกฤษ และถึงสมัยสงครามโลกกาญจนบุรีมีสภาพเป็นป่าทึบ มีแม่น้ำตะนาวศรี สภาพเหมาะกับการท่องเที่ยวแบบผจญภัย

2) พื้นที่บริเวณตามแนวตะเข็บชายแดนประเทศไทย ด้านถาวรบ้านพุน้ำร้อนและบริเวณใกล้เคียง อ.เมือง จ.กาญจนบุรีกับพื้นที่บริเวณฝั่งชายแดนของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์บริเวณบ้านทิดที่ติดต่อกับประเทศไทย ทางด้านจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า บริเวณตามแนวชายแดนมีธรรมชาติที่สวยงาม และมีแม่น้ำตะนาวศรีไหลผ่าน มีแอ่งน้ำสามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบผจญภัย ล่องแก่งได้ อยู่ในความดูแลของกองกำลังทหารกระเหรี่ยง ทำให้ยังไม่มีความปลอดภัยมากนัก แต่ในลำน้ำตะนาวศรีในช่วงที่หน้าแล้งปริมาณน้ำลดลงมาก ทำให้เห็นกลุ่มแพที่มีอาชีพร่อนหาทองคำ

3) พื้นที่ใน จ.ทวาย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์มีศักยภาพเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวได้อย่างมาก เช่น เมืองโบราณตากาธา สถานที่ที่พระพุทธเจ้าเคยเสด็จมาประทับที่บริเวณเขาเวมิตะกะในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ มีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพกราบไหว้อยู่ 1 ใน 4 องค์ คือ พระเชมุตที เป็นพระพุทธรูปไม้ ลงรักปิดทอง วัดพญาไถ่สร้างในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ร่องรอยสำคัญของไทยในเมียนมาร์คือ “บ้านบ่อนางสยาม” เป็นชุมชนสยามโบราณในเมืองทวาย สามารถนำมาเป็นจุดขายการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน

2. บริการท่องเที่ยว การบริการเพื่อการท่องเที่ยวต่างมีราคาแพงขึ้นทำให้ราคาเช่าลดลงมาก แต่สิ่งที่ยังเป็นอุปสรรคคือ ด้านเก็บเงินค่าผ่านทางยังมีจำนวนมากอยู่ ทำให้ต้นทุนการเดินทางมีราคาที่สูงขึ้น ส่วนสถานที่พักในเมืองทวาย มีการสร้างโรงแรมรองรับการท่องเที่ยว สุขา ห้องน้ำ ยังเป็นอุปสรรค ไม่สะอาดมากนัก

3. ตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Market) เป็นความต้องการของนักท่องเที่ยวเดินทางไปเที่ยวเมืองทวาย นักธุรกิจที่เดินทางไปเมืองทวายไปในลักษณะของนักท่องเที่ยว สภาพการจัดการท่องเที่ยวมีลักษณะเป็นการท่องเที่ยวแบบ Inbound Tourism เพียงด้านเดียว ส่วนชาวเมียนมาร์ที่เข้ามาฝั่งประเทศไทยจุดประสงค์ต้องการมาซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคไปใช้หรือไปขายต่อ ยังไม่มีการท่องเที่ยวข้ามพรมแดน นักท่องเที่ยวชาวเมียนมาร์มาเที่ยวประเทศไทยซึ่งเป็นกิจกรรมการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวที่น่าสนใจในอนาคต

4. การพัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยว ส่วนแหล่งท่องเที่ยวในประเทศเมียนมาร์จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ สินค้าใหม่ คือ แหล่งท่องเที่ยวเมืองทวาย มีสถานที่ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับกษัตริย์สมัยราชวงศ์พระเจ้าอลองพญา ชุมชนชาวสยามโบราณ

การพัฒนากลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยว สำหรับสินค้าใหม่และตลาดเก่าคือ ประชาสัมพันธ์เป็นเครื่องมือการทำกลยุทธ์ ควบคู่ไปกับส่วนผสมทางการตลาด สินค้าหรือผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ราคา สถานที่ การประชาสัมพันธ์ ผู้วิจัยเสนอการนั่งรถม้าเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเสริมในเมืองทวาย โดยเรียกว่า Low Carbon Tourism คือ การใช้รถม้าที่มีอยู่ในเมืองทวายมารวมกลุ่มเป็นกิจกรรมการนำเที่ยวรอบเมืองด้วยการนั่งรถม้า ลักษณะการเทียบเคียงกับการนั่งรถม้าเที่ยวรอบเมืองลำปาง สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่สนใจท่องเที่ยวเมืองทวาย 4 เส้นทาง ดังนี้คือ

- เส้นทางที่ 1 เส้นทางท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ สุพรรณภูมิ - ตากาธา
- เส้นทางที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยวตามรอยพระพุทธเจ้าสุวรรณภูมิ - ตายะวัต
- เส้นทางที่ 3 เส้นทางท่องเที่ยวยุคพระเจ้าอลองพญา
- เส้นทางที่ 4 เส้นทางเลือกตามความสนใจ

5. รูปแบบการท่องเที่ยวผจญภัยตามแนวตะเข็บชายแดนระหว่างไทย - เมียนมาร์ รูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมตามแนวตะเข็บชายแดน ลักษณะพื้นที่มีสภาพเป็นป่าเขา มีภูเขาสูง และต้นไม้ มีแม่น้ำตะนาวศรีเป็นการท่องเที่ยวแบบผจญภัย การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มลูกค้านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ หรือประเทศที่สาม และกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย โปรแกรมการท่องเที่ยวกลุ่มลูกค้าสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติหรือประเทศที่สาม

- 1. โปรแกรมท่องเที่ยวผจญภัยล่องแก่งในแม่น้ำตะนาวศรี (3 วัน 2 คืน)
- 2. โปรแกรมท่องเที่ยวเชื่อมเส้นทางภาคตะวันตก 4 จังหวัด (4 วัน 3 คืน)
- 3. โปรแกรมท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรีโปรแกรม (2 วัน 1 คืน) เริ่มต้นจากกรุงเทพฯ-สุสาน

6. ผลกระทบการท่องเที่ยวข้ามพรมแดนไทยสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวหรือมีการเดินทางไปมาระหว่างไทย-เมียนมาร์ 1) ด้านสาธารณสุข โรงพยาบาลในเมืองทวายมีอยู่ 1 แห่ง พบโรคที่เป็นมาก คือ โรคอุจจาระร่วง โรคไข้เลือดออก โรคมาลาเรีย 2) ปัญหาการจัดการขยะ ทวายยังขาดระบบการจัดการขยะที่ดี บ้านซึ่งเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรค 3) เรื่องความปลอดภัย ตลอดการเดินทาง

7. องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ องค์ความรู้ความหมายของคำว่าทวาย และมีเรื่องราวที่เกี่ยวข้องความเข้าใจประวัติศาสตร์ของเมืองทวาย ความแตกต่างของรายได้ ด้วยการเดินเท้าเปล่าในบริเวณวัด การขอพรที่เรียกว่า สุปี มีความหมายเป็นการขอพร ทำให้ได้เห็นถึงประชาชนที่ไหว้ขอพรตาม องค์ความรู้เกี่ยวข้องกับคนไทยพลัดถิ่น ชุมชนสยามโบราณที่อยู่ในเมืองทวาย ชุมชนสยามที่อาศัยอยู่ในเมียนมาร์ “บ้านบ่อนางสยาม” การดำรงชีวิตของคนสยามโบราณ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. การพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวไม่ควรศึกษาเฉพาะการพานักท่องเที่ยวชาวไทยไปเที่ยวในเมียนมาร์ควรจัดทำโครงการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวในลักษณะของชาวเมียนมาร์ให้เข้ามาเที่ยวในฝั่งประเทศไทย
2. ควรมีการศึกษาตลาดการค้าขายแดนควบคู่กันไปกับการศึกษาการท่องเที่ยว
3. ควรมีการศึกษาในเชิงลึกร่วมกันในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อจะได้เป็นประโยชน์ด้วยกันทั้งสองฝ่ายที่จะนำมาทำการค้าหรือธุรกิจร่วมกันได้

ข้อเสนอแนะและการใช้ประโยชน์

1. แห่งสหภาพเมียนมาร์สามารถนำไปสู่การท่องเที่ยวใช้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรายการท่องเที่ยวให้เข้าสู่ลักษณะ อนามัยเข้ากับสภาพความเป็นจริงของพื้นที่ปัจจุบัน
2. สภาพถนนและการเดินทางยังเป็นอุปสรรค รัฐจึงควรร่วมกับประเทศเมียนมาร์ร่วมกันในการพัฒนาเส้นทางคมนาคม

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2556. การศึกษาสำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย ปี 2555. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกเบญจ.
- ธิดา สาระยา. 2532. ศรีทราวดี ประวัติศาสตร์ยุคต้นของสยามประเทศ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.
- วริศรา ภาณุวัฒน์. 2556. เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย. กรุงเทพมหานคร : แสงดาว
- บริหารเทพธานี. 2534. ประวัติศาสตร์ชาติไทย ชุด 1-2. กรุงเทพฯ : บุรพาสาน์.
- อารยา เกียรติก้อง. 2555. โครงการพัฒนาแผนการตลาดด้านการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1. สุพรรณบุรี : สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี.

รูปแบบการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายอาหารลิงของร้านค้าปลีก
ในชุมชนถ้ำจอมพล อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี
Model of the Additional Distribution Channels of Monkey Food for
Local Retail Shops Located in Chompon Cave
Community at Chombueng District, Ratchaburi Province

เชิดชัย ฐระแพง

สาขาวิชาเทคโนโลยีการผลิต คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากลิงในพื้นที่ถ้ำจอมพล อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี 2) ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากลิงในพื้นที่ถ้ำจอมพล อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี และ 3) ศึกษาแบบการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายอาหารลิงของร้านค้าปลีกในชุมชนถ้ำจอมพล จังหวัดราชบุรี ใช้รูปแบบการวิจัยผสานวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยว นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง และประชาชนที่อยู่อาศัยในบริเวณพื้นที่ถ้ำจอมพล จำนวน 380 คน ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกถ้ำจอมพล เจ้าหน้าที่สวนรุกขชาติถ้ำจอมพล ตัวแทนผู้บริหารเทศบาลตำบลจอมบึง ตัวแทนผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจอมบึง ตัวแทนนายอำเภอจอมบึง และตัวแทนมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามสภาพปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากลิงในพื้นที่ถ้ำจอมพล อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสอบถามข้อคำถามหลักในการวิจัยสำหรับการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง คิดเป็นร้อยละ 53.90 รองลงมาคือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ถ้ำจอมพลคิดเป็นร้อยละ 30.80 และนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวบริเวณพื้นที่ถ้ำจอมพลคิดเป็นร้อยละ 15.30 และร้อยละ 72.40 ได้รับปัญหาและผลกระทบจากลิง ในภาพรวมได้รับปัญหาและผลกระทบในระดับมากโดยปัญหาลิงมาแย่งชิงขนมหรืออาหาร อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ลิงมารื้อคันถึงขยะ ลิงมารื้อทำลายสิ่งของสาธารณะประโยชน์ ลิงมารื้อทำลายสิ่งของในบ้านหรือรถยนต์ ลิงรื้อทำลายต้นไม้ในบ้าน ลิงส่งเสียงดังสร้างความรำคาญ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนปัญหาลิงกัดหรือทำร้ายร่างกายอยู่ในระดับปานกลาง แนวทางการแก้ไข ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากลิงในพื้นที่ถ้ำจอมพลโดย 1) ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เพื่อให้คนอยู่ร่วมกับลิงได้โดยไม่ถูกทำร้าย 2) ลดจำนวนลิงโดยการทำหมันหรือการคุมกำเนิด 3) จัดพื้นที่การให้อาหาร 4) สร้างแหล่งอาหารลิงเพิ่ม และ 5) จัดเจ้าหน้าที่ดูแลเรื่องความปลอดภัยของทรัพย์สิน รูปแบบการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายอาหารลิงของร้านค้าปลีกในชุมชนถ้ำจอมพลควรมีอาหารลิงที่หลากหลาย ควรพัฒนาอาหารลิงสำเร็จรูป ปรับรูปแบบร้านค้ามีป้ายประชาสัมพันธ์การขายอาหารลิง ปรับปรุงการบริการของพนักงานขาย

คำสำคัญ : การเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย อาหารลิง ร้านค้าปลีก ถ้ำจอมพล

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the current condition of the troubles and the effects caused from the monkeys, occurring in Chompon Cave area, Chom Bueng District, Ratchaburi Province; 2) study the guidelines to solve the troubles

and the effects caused from the monkeys, and 3) study models of the additional distribution channels of monkey food for local retail shops located in Chompon Cave community. The research was conducted by using mixed methods of quantitative and qualitative data collection. For quantitative data collection, it was administered with 380 respondents. Those included tourists, students from Chom Bueng Rajabhat University, and some residents living in Chompon Cave Area. For the qualitative data collection, it was administered with 12 informants consisting of retail shops' owners, officers from Chompon Cave Park, representatives from Chom Bueng Sub-District Municipality, representatives from Chom Bueng Sub District Administrative Organization, representatives from Chom Bueng sheriff, as well as the representatives from Muban Chom Bueng Rajabhat University.

The instrument for quantitative data was questionnaire investigating on the general condition of the troubles and the effects caused from the monkeys, occurring in Chompon cave area, Chom Bueng sub district, Ratchaburi province. The descriptive statistics for data analysis included Percentage, Mean and Standard Deviation. For the qualitative data, focus group discussion was conducted and led in by the key question straight from the research. The obtained data was analyzed by using content analysis.

The research findings was summarized the percentage of the respondents as following figures, the majority of 53.90% were the students from Muban Chom Bueng Rajabhat University, followed by 30.80% of the residents living in Chompon Cave Area and 15.30% of the tourists visiting Chompon Cave Area respectively. The result of 72.40% of the respondents got troubles and effects caused from the monkeys. Considering overall, the nuisance and effects caused from monkeys were rated at high level. The most serious trouble, showed at the highest level, was from snatching sweets and food from people, followed by raiding rubbish bin, damaging public assets, destroying households' properties, breaking into cars, rummaging and destroying residential plantings, as well as making noise nuisance which were all revealed at high level. The trouble from biting or attacking people was at the moderate level. The guidelines to solve the troubles and the effects caused from the monkeys, occurring in Chompon Cave Area were 1) providing and sharing knowledge on how to live and handle with monkeys in the surrounded area as to avoid being attacked; 2) controlling the monkey population growth by raising neutering or contraceptive program; 3) allocating particular feeding areas for monkey; 4) establishing areas that can provide natural sources of their food, and 5) assigning particular officers in charge on residents' property safety. For the model to increase distribution channels of monkey food for the retail shops in Chompon Cave Community, there should be provision of variety of monkey food for sale, development on monkey food formulas, provision of clear shop signs or banners of the monkey food for sale, as well as enhancement of customer services.

Keywords : Additional Distribution Channels, Monkey Food , Retail Shops , Chompon Cave

บทนำ

แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอจอมบึงประกอบด้วย ถ้ำเขาบิน ถ้ำจอมพล สวนรุกขชาติถ้ำจอมพล วัดวาปีสุทธาวาส หรือเรียกว่าวัดตลาดควาย เขาทะลุ และสวนพฤกษศาสตร์วรรณคดีภาคกลาง เขาประทับช้าง ถ้ำจอมพลอยู่ในบริเวณสวนรุกขชาติ เดิมถ้ำจอมพลมีชื่อว่า ถ้ำมูจลินทร์ ถ้ำนี้อยู่ในเขาชื่อเขากลางเมือง มีความสูง 191 เมตร มีฝูงลิงอาศัยอยู่จำนวนมาก ภายในถ้ำมีหินงอกหินย้อยสวยงาม มีป้ายบอกชื่อไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ภายในถ้ำยังเป็นประดิษฐานของพระพุทธรูปไสยาสน์ มีงานฉลองกันเป็นประจำทุกปีสวนรุกขชาติถ้ำจอมพล อยู่บริเวณด้านหน้าของถ้ำเป็นสวนรุกขชาติที่ร่มรื่นและสวยงามจากไม้ดอกไม้ประดับและไม้ยืนต้นในเนื้อที่กว่า 30 ไร่ ซึ่งมีการดำเนินการโดยกรมป่าไม้ ในพื้นที่บริเวณถ้ำจอมพลลิงที่อาศัยอยู่ในบริเวณถ้ำจอมพลเป็นลิงแสม จัดเป็นลิงขนาดกลาง มีขนตามลำตัวสีน้ำตาล แตกต่างจากลิงชนิดอื่นตรงที่มีหางยาวกว่าความยาวของลำตัว ลำตัวสีเทาถึงสีน้ำตาลแดง ลำตัวด้านล่างมีสีจางกว่าขนใต้ท้องสีขาว โดยสีขนจะเปลี่ยนแปลงไปตามอายุ ฤดูกาล และถิ่นที่อยู่อาศัย ขนตรงกลางหัวมีลักษณะตั้งแหลมชี้ขึ้น ชี้ไปทางด้านหลังจนมักเห็นเป็นจุดแหลม ตัวผู้มีหนวดที่แกมและเคราเหมือนลิงวอก และลิงอายเียะที่มีอายุมาก ขนาดความยาวลำตัวและหัวประมาณ 48.5 – 55 เซนติเมตร ความยาวหาง 44 – 54 เซนติเมตร น้ำหนักประมาณ 3.5–6.5 กิโลกรัม กินพืชและสัตว์เป็นอาหาร หากินเวลากลางวันอาศัยอยู่บนต้นไม้ ว่ายน้ำและดื่มน้ำแก่ง กินอาหารจำพวกผลไม้เมล็ดพืช แมลงขนาดเล็ก เวลากินอาหารมักชอบเก็บไว้ข้างแก้ม (รัตน สารีวงศ์จันทร์, 2557 : 2) ปัจจุบันฝูงลิงอาศัยอยู่บริเวณนี้ มีมากกว่า 1,000 ตัว ที่ผ่านมาฝูงลิงเหล่านี้ไม่มีอาหารกินเนื่องจากบริเวณภูเขาไม่มีอาหาร หรือลูกไม้ให้ลิงกิน จนลิงทั้งหมดลงมาหากินด้านล่าง ส่วนใหญ่เป็นบ้านเรือนราษฎรอยู่โดยรอบ ทำให้ลิงไปรบกวน สร้างความเดือดร้อนให้แก่ชาวบ้านตลอดมา รวมไปถึงสร้างความเดือดร้อนให้แก่กลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏที่อยู่ติดกับเชิงเขา ลิงรื้อข้าวของจนเสียหายเป็นประจำ ถึงแม้ว่าทางอำเภอจอมบึงและเทศบาลตำบลจอมบึงได้จัดพื้นที่ให้ประชาชนที่มีจิตเมตตาบริจาคอาหารมาให้ลิงกิน ทำให้ลิงได้กินอาหารจนอิ่มแล้วกลับขึ้นไปนอนพักบนต้นไม้ แต่ก็ยังมีปัญหาที่ลิงบางกลุ่มที่ยังมาสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนและนักศึกษา เนื่องจากลิงมีจำนวนมากและมีการแบ่งเป็นหลายฝูง ซึ่งได้รับการจัดสรรอาหารไม่ทั่วถึงกันทุกกลุ่ม อาหารตามธรรมชาติ เช่น ผลไม้ ใบไม้อ่อน แมลง รวมถึงสัตว์เล็ก ๆ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตอาหารลิงลดลง ร้านค้าปลีกที่จำหน่ายอาหารลิงมีจำนวนน้อยลง จำนวนนักท่องเที่ยวลดน้อยลง

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญและปัญหาจากฝูงลิงที่อาจจะส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง และประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ถ้ำจอมพล จึงทำการศึกษาวิจัยเพื่อทราบสภาพปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากลิง รูปแบบการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายอาหารลิงของร้านค้าปลีกในชุมชนถ้ำจอมพล และแนวทางการแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากลิง ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาลิงบริเวณพื้นที่ถ้ำจอมพล อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากลิง รูปแบบการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายอาหารลิงของร้านค้าปลีก และแนวทางการแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากลิงในพื้นที่ถ้ำจอมพล อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตด้านวิธีการวิจัยเป็นการวิจัยผสมผสานวิธี ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยว นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง และประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ถ้ำจอมพล จำนวน 380 คน การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้ประกอบการร้านค้าปลีกอาหารลิงบริเวณถ้ำจอมพล เจ้าหน้าที่สวนรุกขชาติถ้ำจอมพล ตัวแทนผู้บริหารเทศบาลตำบลจอมบึง ตัวแทนผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจอมบึง ตัวแทนนายอำเภอจอมบึง และตัวแทนมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จำนวน 12 คน ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบแนวคิดเกี่ยวกับร้านค้าปลีก แนวคิดเกี่ยวกับลิง พืชอาหารลิง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยทำการศึกษาพื้นที่ชุมชนถ้ำจอมพล ประชากรที่ศึกษาเป็นนักท่องเที่ยว

นักศึกษา และประชาชนที่อยู่อาศัยในบริเวณพื้นที่ถ้ำจอมพล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักท่องเที่ยวนักศึกษา และประชาชนที่อยู่อาศัยในบริเวณพื้นที่ถ้ำจอมพล กำหนดให้สัดส่วนของประชากรเท่ากับ .45 ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 380 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามสภาพปัญหา ผลกระทบที่เกิดจากลิงในพื้นที่ถ้ำจอมพล คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความกลมกลืนและครอบคลุมของแบบสอบถามกับนิยามปฏิบัติการ พร้อมทั้งนำมาหาค่าคุณภาพแบบสอบถามปรับปรุงแบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักศึกษามหาวิทยาลัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำมาหาความเชื่อมั่นโดยวิธีการการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.974

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้คือ ดำเนินการสำรวจบริเวณที่มีฝูงลิงและชุมชนในบริเวณใกล้เคียง กำหนดกลุ่มตัวอย่างและการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ และตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่ได้รับ แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการบรรยายและพรรณนา สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาในขั้นตอนนี้มีเป้าหมายในการสังเคราะห์หาแนวทางการแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากลิงในพื้นที่ถ้ำจอมพล และรูปแบบการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายอาหารลิงของร้านค้าปลีกในชุมชนถ้ำจอมพล โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกอาหารลิงบริเวณถ้ำจอมพล สวนรุกขชาติถ้ำจอมพล เทศบาลตำบลจอมบึง องค์การบริหารส่วนตำบลจอมบึง และมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นลำดับ โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ประกอบการร้านค้าปลีกอาหารลิง เจ้าหน้าที่สวนรุกขชาติถ้ำจอมพล ตัวแทนผู้บริหารเทศบาลตำบลจอมบึง ตัวแทนผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจอมบึง ตัวแทนนายอำเภอจอมบึง และตัวแทนมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น นำผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิมารูปเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการบริหารจัดการและรูปแบบการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายอาหารลิงของร้านค้าปลีกในชุมชนถ้ำจอมพล ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพแบบสนทนากลุ่มโดยนำแบบสนทนากลุ่มมาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความกลมกลืนและครอบคลุมของแบบสอบถามกับนิยามปฏิบัติการ พร้อมทั้งนำมาหาค่าคุณภาพของแบบสนทนากลุ่ม (ใช้ข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ขั้นตอนในการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนโดยกำหนดวางแผนเรื่องระยะเวลาและตารางเวลา ออกแบบแนวคำถาม และทดสอบแนวคำถามที่สร้างขึ้น ทำความเข้าใจกับผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) และผู้จดบันทึก (Note taker) เพื่อเตรียมการทำสนทนากลุ่ม เป็นการเตรียมสถานที่กำหนดวันเวลาและจัดเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็น จัดกลุ่มสนทนาและประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลถอดเทปออกมาเป็นบทสนทนาโดยถอดเทปออกมาอย่างละเอียด

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 50.30 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 49.70 ส่วนใหญ่มีอายุไม่เกิน 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 63.40 รองลงมา มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.50 มีวุฒิการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 44.50 รองลงมา ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 42.40 มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 62.90 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 36.60 กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาจอมบึง คิดเป็นร้อยละ 53.90 รองลงมาคือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ถ้ำจอมพล คิดเป็นร้อยละ 30.80 และนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวบริเวณพื้นที่ถ้ำจอมพล คิดเป็นร้อยละ 15.30 การได้รับปัญหาและผลกระทบจากลิง ผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้รับผลกระทบจากลิง คิดเป็นร้อยละ 72.40 ไม่ได้รับผลกระทบจากลิง คิดเป็นร้อยละ 27.60 ปัญหาและผลกระทบจากลิงในพื้นที่ถ้ำจอมพลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกปัญหาย่อยพบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ปัญหาลิงมาแย่งชิงขนมหรืออาหาร อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ปัญหาลิงมารื้อค้นถังขยะ ปัญหาลิงมารื้อทำลายสิ่งของสาธารณะประโยชน์ ปัญหาลิงมารื้อทำลายสิ่งของในบ้าน หรือรถยนต์ ปัญหาลิงรื้อทำลาย ต้นไม้ ปัญหาลิงสร้างความรำคาญ อยู่ในระดับมากตามลำดับ ส่วนปัญหาลิงกัดอยู่ในระดับปานกลาง

สภาพของลิงในพื้นที่ถ้ำจอมพล อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ลิงในพื้นที่ถ้ำจอมพล มีจำนวนประมาณพันกว่าตัว แบ่งเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 หน้ำมหาวิทยาลัยกลุ่มนี้มีลิงประมาณ 150 ตัว กลุ่มที่ 2 หลังคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประมาณ 300 ตัว กลุ่มที่ 3 อยู่บริเวณหลังตึก 9 กับลานจอดรถ มีประมาณ 400-500 ตัว กลุ่ม 4 บริเวณปากถ้ำรวมกับกับที่อยู่ในสวนรุกขชาติ 3 แยกที่อยู่ในป่าประมาณ 300- 400 ตัว และกลุ่มที่ 5 เลยมายากถ้ำเลยมีทาง 3 แยกจากป่า กลุ่มนี้มีลิงประมาณ 250 ตัว ลิงกลุ่มที่สร้างปัญหามากที่สุดคือ ลิงกลุ่ม 1 รองลงมาคือ ลิงกลุ่ม 3

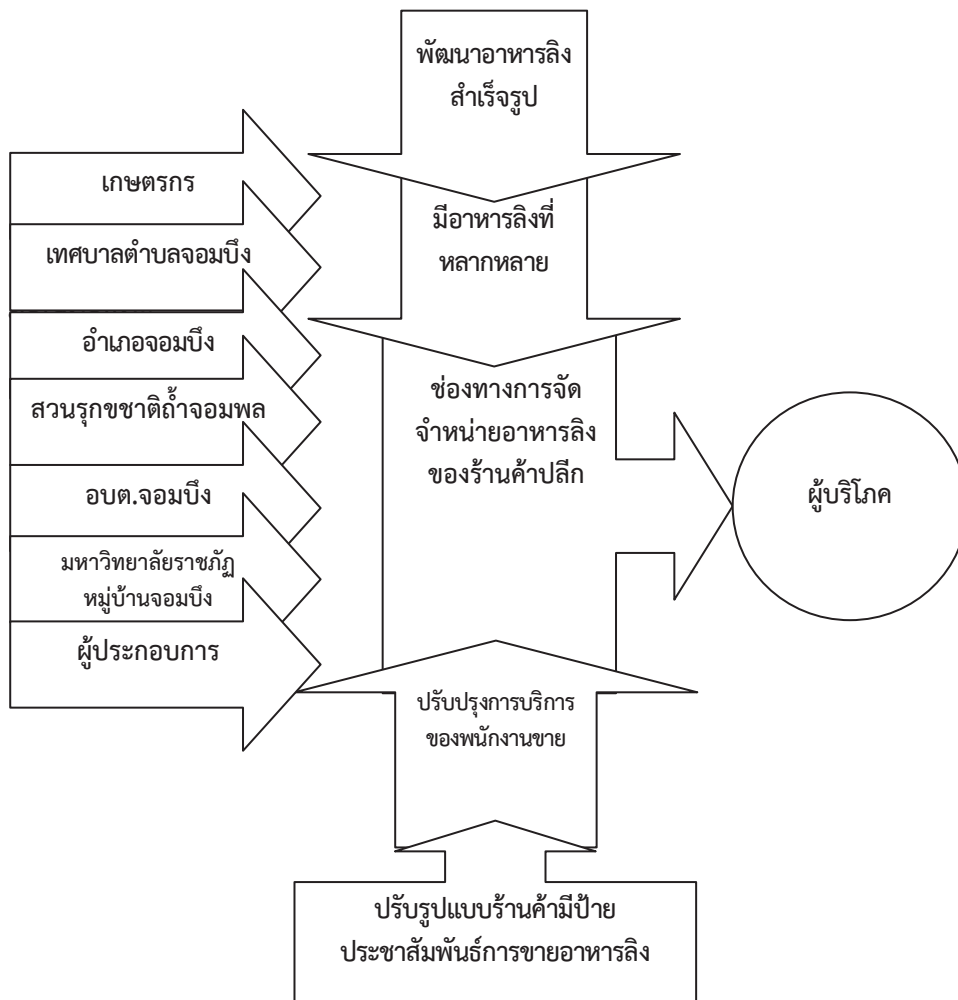
แนวทางการแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากลิงในพื้นที่ถ้ำจอมพล สรุปได้ว่า หน้าที่ในการจัดการปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากลิงในพื้นที่ถ้ำจอมพล เทศบาลตำบลจอมบึง ควรเป็นหลักในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากลิง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันชุมชน ประชาชน และสาธารณประโยชน์ องค์การบริหารส่วนตำบลจอมบึงควรสนับสนุนการจัดการแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากลิง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันชุมชน ประชาชน และสาธารณประโยชน์ ในส่วนพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลจอมบึงร่วมกับเทศบาลตำบลจอมบึง นายอำเภอจอมบึงควรเป็นหลักในการประสานงานให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ มีความคล่องตัวและประสบความสำเร็จ รวมถึงการประสานงบประมาณระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินการและเป็นระบบต่อเนื่องสอดคล้องกัน สวนรุกขชาติถ้ำจอมพลควรดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับลิงโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นการคุมกำเนิดลิง การจัดการแหล่งอาหาร การจับลิงหรือกำหนดขอบเขตพื้นที่ และในส่วนของงานแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติสวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พุทธศักราช 2535 มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงควรให้การสนับสนุนด้านวิชาการ การวิจัย ติดตามประเมินผลการดำเนินงานต่าง ๆ รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาการดำเนินการด้วย แนวทางการจัดการปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากลิงในพื้นที่ถ้ำจอมพล จากการสนทนากลุ่มสรุปแนวทางการจัดการปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากลิงในพื้นที่ถ้ำจอมพล ดังนี้ ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เพื่อให้คนอยู่ร่วมกับลิงได้ โดยไม่ถูกทำร้าย เพื่อให้เข้าใจธรรมชาตินิสัยของลิง การหลีกเลี่ยงและการปฏิบัติตนเมื่อพบเจอลิง และแนวทางในการป้องกันความเสียหายต่อทรัพย์สินเบื้องต้น โดยเทศบาลตำบลจอมบึงประสานงานร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงลดจำนวนลิงโดยการทำหมันหรือการคุมกำเนิด ทั้งโดยการจับทำหมัน การให้อาหารผสมยาคุมกำเนิดโดย สวนรุกขชาติถ้ำจอมพล อำเภอจอมบึง เทศบาลตำบลจอมบึงและมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ประสานงานร่วมกันทั้งในด้านกำลังคน การประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและงบประมาณ จัดพื้นที่การให้อาหาร โดยคำนึงถึงความสะอาดและความปลอดภัยของประชาชนและนักท่องเที่ยว โดยไม่กระทบต่อสภาพแวดล้อม ความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน โดยเทศบาลตำบลจอมบึง สวนรุกขชาติถ้ำจอมพล และมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงร่วมกันรับผิดชอบในส่วนพื้นที่ของตน สร้างแหล่งอาหารลิงเพิ่ม เพื่อให้ลิงมีแหล่งอาหารเพียงพอไม่ต้องมาแย่งอาหารคน โดยการปลูกพืชอาหารลิง ได้แก่ ต้นตะโก ต้นโพธิ์ ต้นมะขาม ต้นคาง ต้นประดู่ ต้นตะแบก ต้นสะเดา ต้นคูณ ต้นยูคาลิปตัส ต้นปับ ต้นช้อย ต้นพญาสัตบรรณ ต้นทองกวาว ต้นจามจุรี ต้นตะคร้อ ต้นชงโค ต้นพุทรา ต้นอรพิม ต้นกาญจนิกา ต้นแจจ ต้นลีลาวดี ต้นชี่หนอน ในพื้นที่ถ้ำจอมพลรวมถึงบริเวณใกล้เคียง โดยเทศบาลตำบลจอมบึง สวนรุกขชาติถ้ำจอมพล และมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงร่วมกันดำเนินการ จัดเจ้าหน้าที่ดูแลเรื่องความปลอดภัยของทรัพย์สินต้องมีเจ้าหน้าที่ดูแลอย่างเข้มงวด มีการให้อาหารจากเจ้าหน้าที่โดยเงินที่นำมาซื้ออาหารเกิดจากผู้ใจบุญมาซื้อบริจาค มีค่าตอบแทนพิเศษให้เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน โดยเทศบาลตำบลจอมบึงและสวนรุกขชาติถ้ำจอมพลร่วมดำเนินการและรูปแบบการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายอาหารลิงของร้านค้าปลีกในชุมชนถ้ำจอมพลประกอบด้วย มีอาหารลิงที่หลากหลาย ชนิดของประเภทอาหารควรมีให้หลากหลายโดยเน้นผลผลิตในพื้นที่ รวมถึงราคาต้นทุนพืชอาหารลิงด้วย พัฒนาอาหารลิงสำเร็จรูป เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าของผลผลิตในพื้นที่และเพื่อให้มีสินค้าในช่วงที่ผลผลิตในพื้นที่ขาดแคลนหรือมีราคาสูงขึ้น รวมถึงเป็นการสร้างแบรนด์อันจะเป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวไปด้วยในตัว ปรับรูปแบบร้านค้ามีป้ายประชาสัมพันธ์การขายอาหารลิง ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด มีชั้นวางอาหารลิงที่เห็นชัดเจนสะอาดและหลากหลาย มีป้ายประชาสัมพันธ์การขายอาหารลิง แนะนำวิธีการการให้อาหารลิง แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวและปรับปรุงการบริการของพนักงานขาย การปรับการแต่งกาย มีการแนะนำวิธีการปฏิบัติกับลิง วิธีการให้อาหาร สถานที่ท่องเที่ยว

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยที่พบว่า ปัญหาและผลกระทบจากลิงในพื้นที่ถ้ำจอมพล อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกปัญหาย่อย พบว่า ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัญหาลิงมาแย่งชิงขนมหรืออาหาร อยู่ในระดับมาก

รองลงมาคือ ปัญหาลิงมารื้อคันถึงขยะ ปัญหาลิงมารื้อทำลายสิ่งของสาธารณะประโยชน์ ปัญหาลิงมารื้อทำลายสิ่งของในบ้าน หรือรถยนต์ ปัญหาลิงรื้อทำลายต้นไม้ในบ้าน ปัญหาลิงส่งเสียงดังสร้างความรำคาญ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนปัญหาลิงกัดหรือทำร้ายร่างกาย อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากลิงในพื้นที่ถ้าจอมพลมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น และเป็นปัญหาในระยะยาวที่จะต้องมีการวางแผนการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน และต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน สอดคล้องกับงานวิจัยของวารุณี ลีสกุลรักษ์ (2552) ศึกษาเรื่อง การศึกษานิเวศวิทยาและพฤติกรรมของลิงแสมที่เขาหน่อ-เขาแก้วแบบมีส่วนร่วม จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า ลิงแสมที่ออกไปรบกวนชาวบ้านตำบลใกล้เคียงด้วยและไม่สามารถกลับมาที่เขาหน่อ-เขาแก้วได้อีก เนื่องจากกลับเข้าฝูงไม่ได้ และงานวิจัยของศิริดา ผ่องสุขสวัสดิ์ (2553) ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดพื้นที่เพื่ออนุรักษ์ลิงแสมโดยชุมชนมีส่วนร่วมของบ้านบางน้ำวน ตำบลบางไทรต อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า คนในชุมชนส่วนมากต้องการให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่เพื่ออนุรักษ์ลิงแสมไว้เป็นสัญลักษณ์ของพื้นที่ ดังภาพ

ภาพที่ 1 รูปแบบการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายอาหารลิงของร้านค้าปลีกในชุมชนถ้ำจอมพล

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เพื่อให้คนอยู่ร่วมกับลิงได้โดยไม่ถูกทำร้าย ลดจำนวนลิงโดยการทำหมัน การคุมกำเนิด จัดพื้นที่การให้อาหาร สร้างแหล่งอาหารลิงเพิ่ม และจัดเจ้าหน้าที่ดูแลเรื่องความปลอดภัยของทรัพย์สิน รูปแบบการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายอาหารลิงของร้านค้าปลีกในชุมชนถ้ำจอมพลควรมีอาหารลิงที่หลากหลาย ควรพัฒนาอาหารลิงสำเร็จรูป ปรับปรุงแบบร้านค้ามีป้ายประชาสัมพันธ์การขายอาหารลิง ปรับปรุงการบริการของพนักงานขาย

เอกสารอ้างอิง

รัตนา สารวิงศ์จันทร์. 2557. **ลิงแสม**. สืบค้นเมื่อ 26 ตุลาคม 2557 สืบค้นจาก www.dnp.go.th/fca16/file/mnc6avg03bc0yjs.pdf.

วารุณี ลีสกุลรักษ์. 2552. การศึกษานิเวศวิทยาและพฤติกรรมของลิงแสมที่เขาน้อย-เขาแก้วแบบมีส่วนร่วม

จังหวัดนครสวรรค์. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ศิริดา ผ่องสุขสวัสดิ์. 2553. แนวทางการจัดพื้นที่เพื่ออนุรักษ์ลิงแสมโดยชุมชนมีส่วนร่วมของบ้านบางน้ำวน

ตำบลบางไทรต อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผน

สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยมหิดล.

ภาคโปสเตอร์

ชุดปฏิบัติการเรื่องการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่ายโดยใช้เซนเซอร์ฮอลล์ The Operational Set of Simple Pendulum Equipment by Hall Sensor

กฤษฎา สังกรณี¹ รัชну กัดมัน²

^{1,2}คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอการออกแบบสร้างชุดปฏิบัติการเรื่องการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย โดยใช้เซนเซอร์ฮอลล์เป็นอุปกรณ์ตรวจวัดคาบเวลาของการแกว่งของลูกตุ้ม แกนของลูกตุ้มถูกออกแบบให้มีแม่เหล็กติดเป็นส่วนประกอบ เมื่อแกนลูกตุ้มเคลื่อนที่ตัดผ่านเซนเซอร์ฮอลล์ เซนเซอร์ฮอลล์จะทำการวัดค่าการเปลี่ยนแปลงของสนามแม่เหล็ก และส่งสัญญาณแรงดันไฟฟ้าไปยังคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมวิซวลเบสิก 6 (Visual Basic 6) เพื่อทำการประมวลผลหาค่าคาบเวลาการแกว่งของลูกตุ้มและคำนวณหาค่าความเร่งโน้มถ่วง และแสดงผลออกทางจอคอมพิวเตอร์ ชุดปฏิบัติการที่ผู้วิจัยออกแบบขึ้นนี้สามารถใช้งานได้ง่าย และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้สามารถหาซื้อได้ภายในร้านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทั่วไป จากผลการทดลองพบว่าชุดปฏิบัติการสามารถประมวลผลหาค่าคาบเวลาได้ และคำนวณหาค่าความเร่งโน้มถ่วงได้ใกล้เคียงกับค่ามาตรฐาน (9.81 เมตรต่อวินาที²) ซึ่งมีค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนของค่าความเร่งโน้มถ่วงอยู่ที่ 0.82 เปอร์เซ็นต์

คำสำคัญ : การแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย เซนเซอร์ฮอลล์

Abstract

This research proposes the operational set of simple pendulum equipment design. A Hall sensor was used to detect the period of the swing of pendulum. The pendulum was designed to contain a small magnet attached to the pendulum rod. When the pendulum swings, the Hall sensor will measure the variation of a magnetic field, which is transmitted to a computer. Then, Visual Basic 6 program is used to calculate the period of the movement and gravity acceleration, which are displayed on a computer monitor. This designed set is simple and easy to use. The electronic devices are available in electronic shops. The results show that it can be used to evaluate the period and gravity acceleration close to the standard value (9.81 m/s²). The percentage error is 0.82% .

Keywords : Simple pendulum, Hall sensor

บทนำ

กระบวนการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ทั้งในระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษาจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ทั้งในรูปแบบของภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งในภาคปฏิบัติหรือการทดลองเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในภาคทฤษฎีมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามในภาคปฏิบัติหรือการทดลองทางด้านวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะในสาขาวิชาฟิสิกส์จำเป็นต้องใช้เครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับเป็นสื่อการสอนและการทดลองปฏิบัติซึ่งล้วนแล้วแต่มีราคาสูงและหาซื้อได้ยาก ส่งผลกระทบต่อให้บางโรงเรียนที่อยู่ในเขตชนบทหรือสถาบันการศึกษาที่มีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการจัดซื้อเครื่องมือและอุปกรณ์ทางด้านวิทยาศาสตร์ ขาดกระบวนการเรียนรู้ในภาคปฏิบัติเนื่องจากขาดแคลนอุปกรณ์ในการทดลอง ในสาขาวิชาฟิสิกส์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามมีชุดอุปกรณ์ปฏิบัติการเรื่องการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่ายอยู่ 2 ชุด คือ ชุดที่หนึ่งจะเป็นชุดทดลองสำหรับฟิสิกส์พื้นฐาน อุปกรณ์ที่ใช้จะมีเพียงเชือก ลูกตุ้มน้ำหนัก ไม้ครีวงกลม และนาฬิกาจับเวลา จากการทดลองใช้อุปกรณ์ดังกล่าว พบปัญหาว่า ถ้าผู้ทดลอง

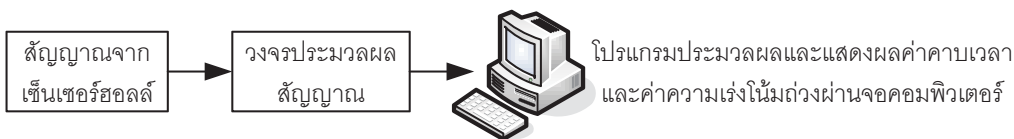

แกว่งลูกตุ้มในมุมแคบ จะไม่สามารถจับคาบเวลาของการแกว่งลูกตุ้มได้ทันทำให้ผลการทดลองมีความคลาดเคลื่อน ส่วนชุดที่สอง จะเป็นชุดปฏิบัติการฟิสิกส์ขั้นสูงซึ่งมีเพียงหนึ่งชุด ประกอบด้วยขาตั้งสำหรับใช้ยึดเชือกที่ผูกติดกับลูกตุ้ม และมีเซนเซอร์แสงทำหน้าที่ตรวจจับคาบการแกว่งของลูกตุ้ม โดยมีเครื่องจับเวลาและบันทึกคาบเวลาของการแกว่งลูกตุ้มได้อัตโนมัติ แต่ชุดอุปกรณ์ดังกล่าวมีราคาสูงเนื่องจากต้องนำเข้าจากต่างประเทศ สาขาวิชาฟิสิกส์ได้จัดซื้อเมื่อปี พ.ศ. 2543 ในราคา 32,494 บาท และกรณีที่ชุดอุปกรณ์เกิดปัญหาจะต้องใช้ระยะเวลาดำเนินการและค่าใช้จ่ายสูงในการซ่อมบำรุง

ที่ผ่านมามีนักวิจัยในต่างประเทศจำนวนไม่น้อยที่ให้ความสำคัญในเรื่องของการพัฒนาชุดอุปกรณ์การทดลองสำหรับการใช้ในการเรียนการสอน จากการศึกษางานวิจัยในต่างประเทศพบว่าได้มีการประยุกต์นำเซนเซอร์มาใช้เป็นอุปกรณ์ตรวจวัดปริมาณทางกายภาพในการทดลองเกี่ยวกับการเคลื่อนที่ของวัตถุแบบซ้ำคาบ เช่น การนำไดโอดเปล่งแสง (light-emitting diode: LED) และโฟโตทรานซิสเตอร์ (photo-transistor) มาใช้เป็นอุปกรณ์ในการตรวจวัดการเคลื่อนที่ขึ้นลงของสปริงในการทดลองเรื่องการสั่นของลูกตุ้มแม่เหล็กใกล้แผ่นตัวนำ (C L Ladera and G Donoso, 2013) การนำเซนเซอร์ตรวจวัดมุมในการหมุน (rotary motion sensor) มาใช้เป็นอุปกรณ์ในการวัดมุมของการแกว่งของวัตถุในการทดลองเกี่ยวกับการเคลื่อนที่ของวัตถุโดยคำนึงถึงแรงเสียดทานของอากาศ (Carl E Mungan and Trevor C Lipscombe, 2013) เป็นต้น สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบและสร้างชุดปฏิบัติการเรื่องการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่ายโดยนำเซนเซอร์ฮอลล์ (Hall sensor) มาประยุกต์ใช้เป็นอุปกรณ์ตรวจวัดคาบการแกว่งของลูกตุ้ม ซึ่งอาศัยการเปลี่ยนแปลงค่าความเข้มของสนามแม่เหล็ก งานวิจัยนี้ได้ใช้วงจรเปรียบเทียบแรงดันไฟฟ้าและวงจรแปลงสัญญาณแอนะล็อกเป็นดิจิทัลก่อนส่งสัญญาณเข้าสู่คอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมวิชวลเบสิก 6 (Visual Basic 6) เพื่อทำการประมวลผลหาค่าคาบเวลาการแกว่งของลูกตุ้มและคำนวณหาค่าความเร่งโน้มถ่วง และแสดงผลออกทางจอคอมพิวเตอร์ ผู้วิจัยออกแบบและสร้างชุดเครื่องมือปฏิบัติการขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในภาคปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับภาคทฤษฎีได้อย่างเหมาะสม โดยวัสดุและอุปกรณ์ที่นำมาใช้สามารถหาซื้อได้ภายในประเทศทำให้ชุดเครื่องมือปฏิบัติการมีราคาถูกลง ช่วยลดระยะเวลาและค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุง อีกทั้งเครื่องมือปฏิบัติการสามารถใช้งานได้เทียบเท่ากับเครื่องมือปฏิบัติการที่นำเข้าจากต่างประเทศ และยังสามารถใช้งานได้ง่ายอีกด้วย

หลักการออกแบบชุดเครื่องมือปฏิบัติการ

การดำเนินการสร้างชุดเครื่องมือปฏิบัติการเรื่องการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย ได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินงานออกเป็น 2 ส่วนหลักๆ คือ การออกแบบโครงสร้างเครื่องมือปฏิบัติการเรื่องการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย และการออกแบบระบบประมวลผลซึ่งประกอบด้วยส่วนของวงจรประมวลผล โปรแกรมประมวลผล และแสดงผลโดยใช้คอมพิวเตอร์ แผนผังการทำงานของชุดปฏิบัติการแสดงในรูปที่ 1

รูปที่ 1 แผนผังการทำงานของชุดปฏิบัติการเรื่องการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย

การออกแบบโครงสร้างเครื่องมือปฏิบัติการเรื่องการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย

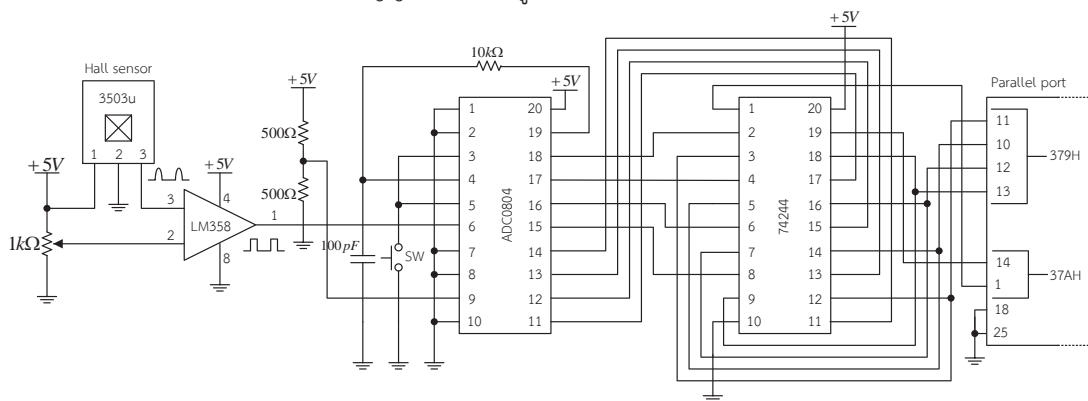

รูปที่ 2 โครงสร้างเครื่องมือปฏิบัติการเรื่องการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย

จากรูปที่ 2 เป็นการออกแบบโครงสร้างเครื่องมือปฏิบัติการเรื่องการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย ซึ่งประกอบด้วยฐานโครงสร้างชิ้นงานจะเป็นโครงสร้างเหล็กสำหรับยึดชิ้นส่วนของอุปกรณ์อื่นๆ ได้แก่ ไม้ครึ่งวงกลม รอกเบาหมุนคล่องสำหรับยึดแกนของลูกตุ้ม โดยมีการออกแบบแกนของลูกตุ้มให้สามารถติดแม่เหล็กขนาดเล็กได้ เมื่อทำการแกว่งลูกตุ้มแม่เหล็กที่ติดกับแกนของลูกตุ้มจะไปตัดผ่านเซนเซอร์ฮอลล์ที่ติดตั้งไว้ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบความยาวของแกนลูกตุ้มไว้ทั้งหมด 7 ขนาดด้วยกัน คือ 0.4 0.5 0.6 0.7 0.8 0.9 และ 1.0 เมตร ทำให้ผู้ทดลองสามารถเปลี่ยนค่าความยาวของแกนลูกตุ้มขณะทำการทดลองได้ง่ายขึ้น

การออกแบบวงจรประมวลผลสัญญาณ

ชุดเครื่องมือปฏิบัติการเรื่องการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย ผู้วิจัยได้นำเซนเซอร์ฮอลล์มาใช้เป็นอุปกรณ์ตรวจจับคาบการแกว่งของลูกตุ้มอาศัยการเปลี่ยนแปลงค่าความเข้มของสนามแม่เหล็ก โดยที่ขาเอาต์พุตของเซนเซอร์ฮอลล์จะให้สัญญาณแรงดันไฟฟ้าซึ่งมีค่าเปลี่ยนแปลงตามค่าความเข้มของสนามแม่เหล็กที่ตรวจจับได้ (วิศรุต ศรีรัตน์, 2550) จากนั้นจะนำสัญญาณแรงดันไฟฟ้าที่ได้จากเซนเซอร์ฮอลล์ดังกล่าวป้อนเป็นสัญญาณแรงดันอินพุตให้กับวงจรเปรียบเทียบแรงดัน (Voltage Comparator) จากนั้นนำไปผ่านวงจรแปลงสัญญาณแอนะล็อกเป็นดิจิทัล (Analog to Digital Converter) ก่อนจะส่งสัญญาณเข้าสู่คอมพิวเตอร์ทางพอร์ตขนาน (Parallel port) เพื่อประมวลผลและแสดงผลต่อไป ซึ่งการออกแบบวงจรประมวลผลสัญญาณแสดงดังรูปที่ 3

รูปที่ 3 วงจรประมวลผลสัญญาณ

เมื่อจ่ายไฟเลี้ยงให้กับเซนเซอร์ฮอลล์เบอร์ 3503u จะเกิดแรงดันไฟฟ้าที่ขาเอาต์พุตซึ่งมีระดับแรงดันไฟฟ้าคงที่ประมาณ 2.50 โวลต์ เมื่อขั้วเหนือของแม่เหล็กเคลื่อนที่เข้าใกล้บริเวณที่เป็นพื้นที่ตรวจจับ (Active area) ของเซนเซอร์

ฮอลล์ ทำให้ค่าความเข้มของสนามแม่เหล็กที่เซนเซอร์ฮอลล์ตรวจวัดได้เกิดการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้ค่าของแรงดันไฟฟ้าที่ขาเอาต์พุตมีค่าเปลี่ยนแปลงด้วย วงจรเปรียบเทียบแรงดัน (Sergio Franco, 2002) ที่ผู้วิจัยออกแบบขึ้นนั้นจะใช้ไอซีออปแอมป์เบอร์ LM358 ทำหน้าที่เปรียบเทียบค่าแรงดันไฟฟ้าของสัญญาณแรงดันไฟฟ้าที่ได้จากขาเอาต์พุต (ขา 3) ของเซนเซอร์ฮอลล์ แล้วป้อนเข้าขาอินพุตบวก (ขา 3) ของไอซีออปแอมป์ โดยมีตัวต้านทานปรับค่าได้ขนาด 1 กิโลโอห์ม ทำหน้าที่แบ่งแรงดันไฟฟ้าจากแหล่งจ่ายไฟ 5 โวลต์ เพื่อเป็นแรงดันอ้างอิงให้กับขาอินพุตลบ (ขา 2) ของออปแอมป์ ซึ่งแรงดันอ้างอิงที่ใช้ในวงจรมีค่าเท่ากับ 2.67 โวลต์ ซึ่งเอาต์พุต (ขา 1) ของวงจรเปรียบเทียบแรงดันจะได้เป็นสัญญาณรูปคลื่นสี่เหลี่ยม ซึ่งค่าแรงดันเอาต์พุตของวงจรเปรียบเทียบแรงดันจะเป็นได้ 2 กรณี คือ กรณีที่หนึ่งเมื่อสนามแม่เหล็กตัดผ่านเซนเซอร์ฮอลล์ จะทำให้ค่าแรงดันไฟฟ้าที่ขาอินพุตบวกของออปแอมป์ V_1 สูงกว่าแรงดันอ้างอิงที่ขาอินพุตลบ V_2 จึงทำให้สัญญาณเอาต์พุตของออปแอมป์มีค่าแรงดันสูงสุด (V_H) หรือมีสถานะเป็นลอจิก 1 ดังสมการที่ (1)

$$V_{out} = V_H \text{ เมื่อ } V_1 > V_2 \quad (1)$$

กรณีที่สอง เมื่อไม่มีสนามแม่เหล็กตัดผ่านเซนเซอร์ฮอลล์ ค่าแรงดันที่ขาอินพุตบวกของออปแอมป์ V_1 จะต่ำกว่าค่าแรงดันอ้างอิงที่ขาอินพุตลบ V_2 จึงทำให้สัญญาณเอาต์พุตของออปแอมป์มีค่าแรงดันต่ำสุด V_L หรือมีสถานะเป็นลอจิก 0 ดังสมการที่ (2)

$$V_{out} = V_L \text{ เมื่อ } V_1 < V_2 \quad (2)$$

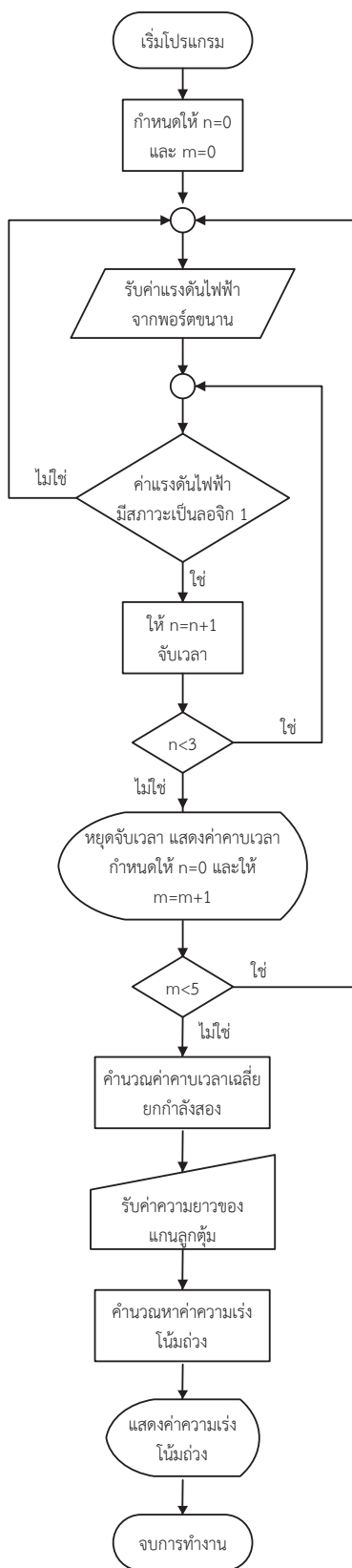
จากนั้นนำสัญญาณเอาต์พุตที่ได้ไปผ่านวงจรแปลงสัญญาณแอนะล็อกเป็นดิจิทัลโดยใช้ไอซีเบอร์ ADC0804 เพื่อรับข้อมูลสัญญาณแอนะล็อกที่เป็นสัญญาณแรงดันไฟฟ้าเอาต์พุตของวงจรเปรียบเทียบแรงดันแปลงเป็นสัญญาณดิจิทัลขนาด 8 บิต โดยใช้ไอซีเบอร์ 74LS244 ทำหน้าที่เป็นตัวช่วยในการควบคุมการส่งข้อมูลทั้ง 8 บิต เข้าสู่คอมพิวเตอร์ผ่านทางพอร์ตขนาน จากนั้นผู้วิจัยจะทำการเขียนโปรแกรมเพื่อรับข้อมูลมาประมวลผลและแสดงผลต่อไป

การออกแบบโปรแกรมประมวลผลสัญญาณและแสดงผลทางคอมพิวเตอร์

จากทฤษฎีการแกว่งของลูกตุ้มโดยธรรมชาติแล้ววัตถุจะแขวนห้อยในแนวตั้งเป็นตำแหน่งสมดุล เมื่อตั้งวัตถุให้เอียงทำมุมเล็กๆ กับแนวตั้ง แล้วปล่อยให้วัตถุเคลื่อนที่แกว่งกลับไปกลับมานั้นถือว่าเป็นการเคลื่อนที่แบบฮาร์มอนิกอย่างง่าย ในการเคลื่อนที่ครบหนึ่งรอบนี้เรียกว่า คาบ (Period) ของการเคลื่อนที่ มีหน่วยเป็นวินาที จากกฎการเคลื่อนที่ข้อที่สองของนิวตันนำมาวิเคราะห์หาค่าคาบเวลาของการแกว่งลูกตุ้มอย่างง่ายจะได้เป็นดังสมการที่ (3) เมื่อ T คือค่าคาบเวลา g คือค่าความเร่งเนื่องจากแรงโน้มถ่วง และ l คือค่าความยาวของแกนลูกตุ้ม

$$T = 2\pi \sqrt{\frac{l}{g}} \quad (3)$$

การออกแบบโปรแกรมประมวลผลสัญญาณในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยออกแบบโดยใช้โปรแกรมวิซวลเบสิก 6 เมื่อเริ่มต้นการทำงานโปรแกรมจะรับค่าแรงดันไฟฟ้าเข้ามาทางพอร์ตขนาน เมื่อทำการทดลองแกว่งลูกตุ้ม แกนของลูกตุ้มซึ่งมีแม่เหล็กติดอยู่จะเคลื่อนที่ตัดผ่านเซนเซอร์ฮอลล์ ค่าแรงดันไฟฟ้าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาวะลอจิก 0 เป็นสภาวะลอจิก 1 ครั้งที่ 1 โปรแกรมจะเริ่มทำการจับเวลาโดยใช้ตัวแปร n นับรอบการเปลี่ยนแปลงสภาวะของค่าแรงดันไฟฟ้า ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงครบ 3 ครั้ง โปรแกรมจะหยุดนับเวลาและแสดงเป็นค่าคาบเวลาค่าที่ 1 โดยใช้ตัวแปร m นับค่าคาบเวลา จนได้ค่าคาบเวลาครบทั้ง 5 ค่า โปรแกรมจะทำการคำนวณหาค่าคาบเวลาเฉลี่ยกำลังสองและแสดงผล จากนั้นให้ผู้ทดลองใส่ค่าความยาวของแกนลูกตุ้มที่ใช้ในการทดลอง เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับให้โปรแกรมคำนวณหาค่าความเร่งโน้มถ่วงและแสดงผลออกทางหน้าจอของโปรแกรม ดังแสดงในแผนผังการทำงานของโปรแกรมประมวลผลสัญญาณรูปที่ 4

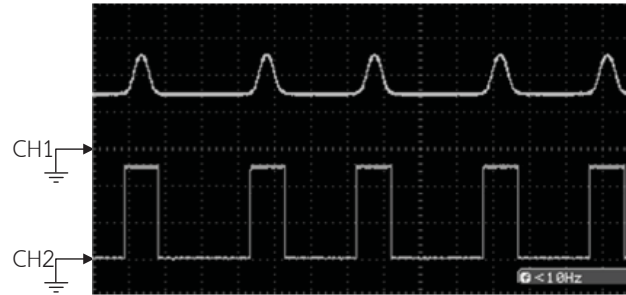

รูปที่ 4 แผนผังการทำงานของโปรแกรมประมวลผลสัญญาณ

ผลการทดลอง

ผู้วิจัยได้ทดลองแกว่งลูกตุ้มจากชุดเครื่องมือที่สร้างขึ้น เมื่อเกิดการตัดผ่านกันระหว่างแม่เหล็กกับเซนเซอร์ฮอลล์ สัญญาณแรงดันเอาต์พุตของเซนเซอร์ฮอลล์จะมีระดับแรงดันไฟฟ้าสูงขึ้นจากระดับแรงดันไฟฟ้าปกติของเซนเซอร์ (ประมาณ 2.5 โวลต์) ซึ่งผลของสัญญาณเอาต์พุตของเซนเซอร์ฮอลล์ จะเป็นลักษณะของสัญญาณแบบต่อเนื่อง เมื่อนำไปผ่านวงจรเปรียบเทียบแรงดันจะได้สัญญาณเอาต์พุตของวงจรเป็นสัญญาณรูปคลื่นสี่เหลี่ยม ดังแสดงในรูปที่ 5 (CH1) และ (CH2) ตามลำดับ จากนั้นจะนำสัญญาณเอาต์พุตที่ได้จากวงจรเปรียบเทียบแรงดันดังกล่าวมาป้อนเข้าสู่วงจรแปลงสัญญาณแอนะล็อกเป็นดิจิทัลก่อนส่งข้อมูลเข้าสู่คอมพิวเตอร์เพื่อทำการประมวลผลและแสดงผลต่อไป

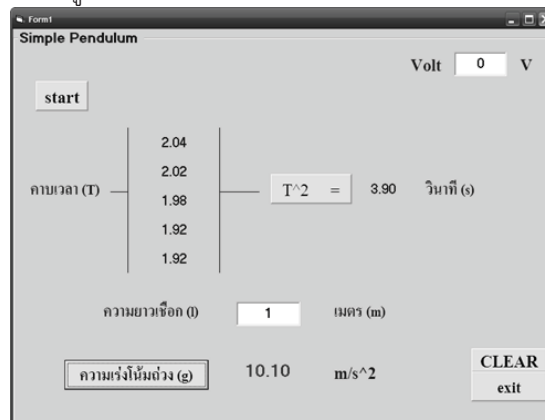

รูปที่ 5 สัญญาณเอาต์พุตจากเซนเซอร์ฮอลล์ (CH1) เทียบกับสัญญาณเอาต์พุตจากวงจรเปรียบเทียบแรงดัน (CH2)

หมายเหตุ: CH1 สเกลแนวตั้งเท่ากับ 1V/div สเกลแนวนอนเท่ากับ 250 ms/div

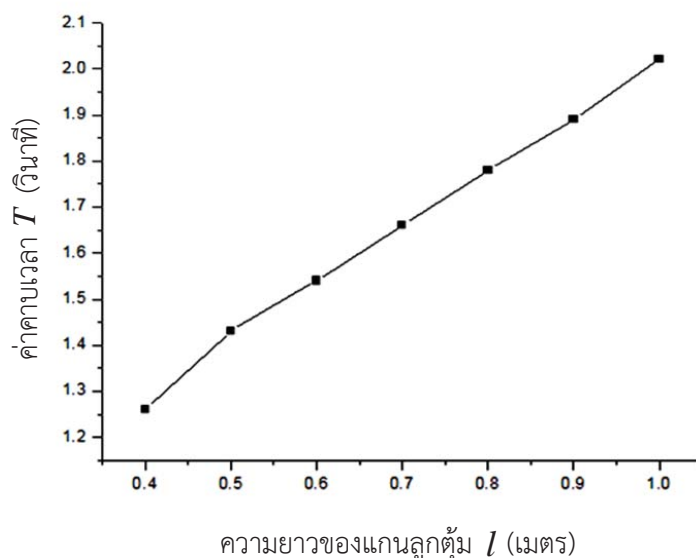
CH2 สเกลแนวตั้งเท่ากับ 2V/div สเกลแนวนอนเท่ากับ 250 ms/div

หน้าจอการทำงานของโปรแกรมประมวลผลและแสดงผลที่ผู้วิจัยได้ออกแบบขึ้นแสดงดังรูปที่ 6 เมื่อกดปุ่ม start ที่หน้าจอโปรแกรมและทดลองแกว่งลูกตุ้ม หน้าจอโปรแกรมจะแสดงค่าแรงดันไฟฟ้าขณะที่มีแม่เหล็กตัดผ่านเซนเซอร์ฮอลล์และจะแสดงค่าคาบเวลา (T) ของการแกว่งลูกตุ้ม โปรแกรมจะทำการแสดงค่าคาบเวลาทั้งหมด 5 ค่า เมื่อกดปุ่ม $T^2 =$ โปรแกรมจะแสดงค่าคาบเวลาเฉลี่ยยกกำลังสอง จากนั้นป้อนค่าความยาวเชือก (l) ซึ่งก็คือค่าความยาวแกนลูกตุ้มที่ใช้ทดลอง และกดปุ่ม ความเร่งโน้มถ่วง (g) โปรแกรมจะคำนวณและแสดงค่าความเร่งโน้มถ่วง (g) บนหน้าจอโปรแกรมโดยอัตโนมัติ ถ้าต้องการทำการทดลองใหม่ ให้กดปุ่ม CLEAR ที่หน้าจอโปรแกรมเพื่อเตรียมพร้อมที่จะเริ่มทำการทดลองใหม่ การทำงานของโปรแกรมประมวลผลและแสดงผลสามารถทำงานได้ตรงตามหลักการที่ผู้วิจัยได้ออกแบบไว้ได้อย่างถูกต้อง

รูปที่ 6 หน้าจอโปรแกรมประมวลผลและแสดงผล

จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าคาบเวลา (T) กับความยาวของแกนลูกตุ้ม (l) โดยทดลองที่มุม θ เท่ากับ 5 องศา ผลการทดลองแสดงดังกราฟความสัมพันธ์ในรูปที่ 7

รูปที่ 7 กราฟความสัมพันธ์ระหว่างค่าคาบเวลา T กับความยาวแกนลูกตุ้ม l

จากกราฟความสัมพันธ์ระหว่างความยาวของแกนลูกตุ้ม (l) กับค่าคาบเวลา (T) จะเห็นได้ว่า เมื่อความยาวของแกนลูกตุ้มเพิ่มมากขึ้น ค่าคาบเวลาก็จะเพิ่มขึ้นด้วย สรุปได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างความยาวแกนลูกตุ้มกับคาบเวลาแปรผันตรงกัน

ตารางที่ 1 บันทึกค่าคาบเวลาและค่าความเร่งโน้มถ่วงของการแกว่งลูกตุ้มที่มุม θ เท่ากับ 5 องศา โดยใช้แกนลูกตุ้มยาว 1.0 เมตร

ทดลอง ครั้งที่	ค่าคาบเวลา T (วินาที)					$\bar{T}$ (s)	T^2 (s ²)	g (m/s ²)
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 4	ครั้งที่ 5			
1	2.02	2.00	1.96	1.94	1.92	1.97	3.87	10.18
2	2.02	2.02	1.96	1.96	1.94	1.98	3.92	10.06
3	2.10	2.06	2.04	2.02	1.95	2.03	4.14	9.53
4	2.08	2.08	2.02	1.98	1.94	2.02	4.08	9.67
5	2.04	2.00	1.98	1.96	1.94	1.98	3.94	10.02
$\bar{T}^2 = 3.99$							$\bar{g} = 9.89$	

จากตารางบันทึกผลการทดลองที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการทดลองแกว่งลูกตุ้มที่มุม θ เท่ากับ 5 องศา โดยเลือกใช้ความยาวของแกนลูกตุ้มเท่ากับ 1.0 เมตร จากค่าความเร่งโน้มถ่วงที่โปรแกรมคำนวณได้ในตารางที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.89 เมตรต่อวินาที² เมื่อเทียบกับค่าความเร่งโน้มถ่วงมาตรฐาน 9.81 เมตรต่อวินาที² สามารถคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนได้เท่ากับ 0.82 เปอร์เซ็นต์

สรุปผลการทดลอง

ชุดปฏิบัติการเรื่องการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่ายที่ได้ออกแบบและสร้างขึ้นโดยใช้เซนเซอร์ฮอลล์ จากผลการทดสอบการทำงาน พบว่า สามารถใช้งานได้จริง ซึ่งชุดปฏิบัติการสามารถตรวจวัดค่าคาบเวลาของการแกว่งของลูกตุ้มและคำนวณหาค่าความเร่งโน้มถ่วงได้อัตโนมัติ โดยแสดงผลผ่านทางหน้าจอโปรแกรมคอมพิวเตอร์ อีกทั้งผู้ทดลองยังสามารถเปลี่ยนค่าความยาวของลูกตุ้มได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และชุดปฏิบัติการยังถูกออกแบบมาให้สามารถเคลื่อนย้ายได้ง่าย เพียงนำชุดเครื่องมือเชื่อมต่อเข้ากับคอมพิวเตอร์ที่ติดตั้งโปรแกรมเรียบร้อยแล้วก็สามารถปฏิบัติการทดลองได้ทันที ชุดปฏิบัติการเรื่องการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่ายที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย ขาตั้งสำหรับจับยึดและยึดติดอุปกรณ์การทดลอง ลูกตุ้มที่มีความยาวของแกนลูกตุ้มแตกต่างกัน 7 ขนาด เซนเซอร์และชุดวงจรตรวจวัดค่าคาบเวลา

ซึ่งสามารถบันทึกและแสดงผลด้วยโปรแกรมวิซวลเบสิก 6 ทั้งหมดนี้ใช้งบประมาณ 1,500 บาท ไม่รวมราคาคอมพิวเตอร์ เมื่อเทียบกับราคาของชุดปฏิบัติการขั้นสูง ที่สาขาวิชาฟิสิกส์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามจัดซื้อมานั้น มีราคาต่ำกว่า ประมาณ 22 เท่า จากผลการทดลองเรื่องการแกว่งของลูกตุ้มอย่างง่าย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความยาวแกนลูกตุ้ม กับคาบเวลาแปรผันตรงกัน และค่าความเร่งโน้มถ่วงที่โปรแกรมคำนวณได้จากการทดลองแกว่งลูกตุ้มที่มุม 5 องศา โดยใช้ความยาวของแกนลูกตุ้มเท่ากับ 1.0 เมตรนั้น เมื่อเทียบกับค่าความเร่งโน้มถ่วงมาตรฐาน 9.81 เมตรต่อวินาที² มีเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.82 เปอร์เซ็นต์

เอกสารอ้างอิง

- C L Ladera and G Donoso. 2013, July. Oscillations of a spring-magnet system damped by a conductive plate. *European Journal of Physics*. 34. 1187-1197.
- Carl E Mungan and Trevor C Lipscombe. 2013, July. Oscillations of a quadratically damped pendulum. *European Journal of Physics*. 34. 1243-1253.
- Sergio Franco. 2002. *Design with Operational Amplifiers and Analog Integrated Circuits*. New York : The McGraw-Hill companies.
- วิศรุต ศรีรัตน์นะ. 2550. *เซนเซอร์และทรานสดิวเซอร์ในงานอุตสาหกรรม*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).

การออกแบบและสร้างสวิตซิ่งเพาเวอร์ซัพพลายกำลังสูง 12 โวลต์ 105 แอมแปร์
Design and Construction of High Power Switching Power Supply
12 Volt 105 Ampere

ศิโรตม์ เกตุแก้ว

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถนนรามคำแหง หัวหมาก บางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้นำเสนอการออกแบบและสร้างสวิตซิ่งเพาเวอร์ซัพพลายกำลังสูง 12 โวลต์ 105 แอมแปร์ โดยนำเอา วงจรฟูล บริดจ์คอนเวอร์เตอร์ที่ใช้ทรานซิสเตอร์กำลังทำหน้าที่เป็นสวิตซ์ ซึ่งมีไอซี TL494 เป็นแหล่งกำเนิดสัญญาณ สี่เหลี่ยมที่มีความถี่ 20 กิโลเฮิร์ต เพื่อป้อนไปควบคุมการทำงานของทรานซิสเตอร์กำลัง โดยจะสลับกันทำงาน และยังมี การป้อนกลับของภาคเอาต์พุต เพื่อรักษาแรงดันเอาต์พุตให้คงที่ โดยที่สวิตซิ่งเพาเวอร์ซัพพลายกำลังสูงให้แรงดันไฟฟ้า เอาต์พุต 12 โวลต์ กระแสโหลด 105 แอมแปร์ ประสิทธิภาพ 75.54 % และแรงดันกระแสเพื่อเอาต์พุตเท่ากับ 1.74 โวลต์ พีคทูพีค

คำสำคัญ : สวิตซิ่ง ฟูลบริดจ์ คอนเวอร์เตอร์ เพาเวอร์ซัพพลาย ทรานซิสเตอร์กำลัง

Abstract

This research presents a design and construction of high power switching power supply, using full bridge converter that has Power transistor as a switch. This switching has IC # TL494 working as square wave signal source that contains the frequency at 20 kHz for putting in and controlling the Power Transistor. It works by changing left and right and then feeding back the output in order to keep output voltage constantly. Switching power supply has output voltage approximately 12 volt and load current 105 Ampere. The efficiency is 75.54 % and ripple output voltage is 1.74 V_{p.p.}

Keywords : switching, full bridge, converter, power supply, power transistor

บทนำ

ในวงจรไฟฟ้าและวงจรอิเล็กทรอนิกส์ไม่ว่าจะเป็นวงจรในระบบอานาล็อกหรือระบบดิจิตอล ย่อมจะมีความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องมีการเพาเวอร์ซัพพลายเป็นภาคจ่ายกำลังไฟฟ้า โดยทั่วไปเพาเวอร์ซัพพลายที่ดี จะต้องมีคุณสมบัติดังนี้ 1. สามารถจ่ายกำลังไฟฟ้าให้กับวงจรได้อย่างเพียงพอ โดยที่ยังรักษาแรงดันไฟฟ้าเอาต์พุตให้คงที่ไว้ได้ 2. มีการแยกกันทางไฟฟ้า เพื่อป้องกันการพังเสียหายของวงจร และป้องกันอันตรายที่จะเกิดกับผู้ใช้งาน 3. สามารถจ่ายแรงดันไฟฟ้าและกระแสไฟฟ้าออกมามากหลาย ๆ ระดับ 4. ขนาดเล็กและน้ำหนักเบา 5. ประสิทธิภาพสูง 6. ราคาถูก

ดังนั้นเพาเวอร์ซัพพลายที่เรียกว่า ลิเนียร์เพาเวอร์ซัพพลายจะง่ายต่อการออกแบบและอุปกรณ์ที่ใช้มีราคาไม่แพงมากนัก แต่มีข้อเสียคือ ถ้าต้องการเพาเวอร์ซัพพลายที่มีกำลังไฟฟ้าสูงขึ้น ขนาดของภาคจ่ายไฟฟ้าจะต้องมีขนาดใหญ่และมีน้ำหนักมาก เนื่องจากหม้อแปลงที่ใช้ในวงจรเป็นหม้อแปลงความถี่ต่ำที่ใช้แกนเหล็กมาสร้าง จึงมีขนาดใหญ่กว่าหม้อแปลงความถี่สูงที่ใช้ในสวิตซิ่งเพาเวอร์ซัพพลายมาก และข้อเสียอีกข้อก็คือ มีกำลังไฟฟ้าสูญเสียสูงทำให้

ประสิทธิภาพต่ำ แต่สวิตชิงเพาเวอร์ซัพพลายจะทำการเปลี่ยนระดับแรงดันไฟฟ้าหนึ่งไปเป็นอีกระดับหนึ่งด้วยวงจรแปลงผันไฟตรงเป็นไฟตรง (DC-DC Converter) ซึ่งใช้อุปกรณ์สารกึ่งตัวนำ เช่น มอสเฟตกำลัง ทรานซิสเตอร์กำลัง ไอจีบีที เป็นต้น ทำหน้าที่เป็นสวิตซ์ตัดต่อโดยอุปกรณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ไม่จำเป็นต้องใช้งานในย่านแอคทีฟ (Active) จึงเป็นผลให้กำลังไฟฟ้าสูญเสียต่ำมาก การเพิ่มความเร็วในการสวิตชิงจะเป็นการเพิ่มขนาดของแรงดันไฟฟ้าและกระแสไฟฟ้า ในอุปกรณ์ไฟฟ้าที่มีความต้องการกำลังไฟฟ้าสูง และต้องการขนาดที่เล็กกะทัดรัด เช่น เครื่องเชื่อมไฟฟ้า เป็นต้น แม้กระทั่งในเครื่องมือวัดต่าง ๆ มักจะออกแบบภาคจ่ายไฟฟ้าเป็นแบบสวิตชิง แต่อย่างไรก็ตาม สวิตชิงเพาเวอร์ซัพพลายก็ยังมีข้อเสีย เมื่อเทียบกับลิเนียร์เพาเวอร์ซัพพลาย คือ อุปกรณ์ที่ใช้ในวงจรมีราคาแพง และอุปกรณ์บางชิ้นหายากในประเทศ และการออกแบบวงจรมีความยุ่งยากอีกด้วย

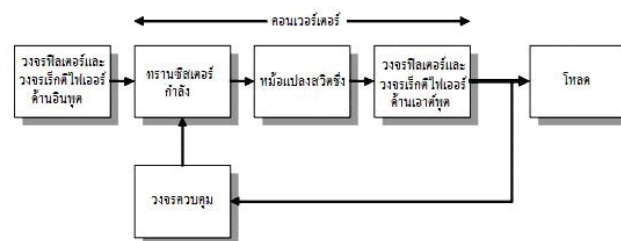
ในโครงการวิจัยนี้ใช้วงจรสวิตชิงแบบฟูลบริดจ์คอนเวอร์เตอร์ ซึ่งจะสลับกันทำงานในหนึ่งช่วงเวลา โดยใช้ทรานซิสเตอร์กำลังเป็นอุปกรณ์สวิตชิง โดยสลับกันนำกระแสไฟฟ้าทำให้มีกระแสไหลผ่านขดลวดปฐมภูมิ ซึ่งจะเกิดการเหนี่ยวนำไปยังขดลวดทุติยภูมิผ่านวงจรเรกติไฟเออร์ด้านเอาต์พุตให้มีแรงดันไฟฟ้ากระแสตรงขนาด 12 โวลต์ กระแสไฟฟ้าโหลดด้านเอาต์พุต 105 แอมแปร์ และใช้โหลดด้านเอาต์พุตเป็นแผ่นเพลทอะลูมิเนียม 2 แผ่น แช่ลงในน้ำเกลือ

ทฤษฎีสวิตชิงเพาเวอร์ซัพพลายกำลังสูง

รูปที่ 1 บล็อกไดอะแกรมของแหล่งจ่ายไฟฟ้ากำลังสูงแบบสวิตชิง โดยที่แรงดันไฟฟ้ากระแสสลับจะผ่านวงจรเรียงกระแสไฟฟ้าและกรองแรงดันไฟฟ้าโดยตรง ซึ่งไม่ผ่านหม้อแปลงกำลัง ทำให้ได้แรงดันไฟฟ้ากระแสตรงค่าสูงเข้าสู่อุปกรณ์ที่เป็นสวิตซ์ เช่น ทรานซิสเตอร์กำลัง (Power Transistor) หรือ มอสเฟตกำลัง (Power MOSFET) ทำหน้าที่ตัดต่อแรงดันไฟฟ้ากระแสตรงให้เป็นช่วงๆ ด้วยความถี่สูงประมาณ 1 kHz ถึง 1 MHz จากนั้นแรงดันไฟฟ้าที่ได้จะเข้าสู่หม้อแปลงความถี่สูง เพื่อแปลงแรงดันไฟฟ้าให้ได้ค่าตามที่ต้องการที่เอาต์พุตของหม้อแปลงจะมีวงจรกรองแรงดันไฟฟ้า และเรียงกระแสไฟฟ้าอีกชุดหนึ่ง เพื่อให้เอาต์พุตที่ได้มีลักษณะเป็นไฟฟ้ากระแสตรง

วงจรควบคุมจะคงค่าแรงดันไฟฟ้า โดยการเพิ่มหรือลดช่วงเวลานำกระแสไฟฟ้าของอุปกรณ์ที่เป็นสวิตซ์ตามการเปลี่ยนแปลงแรงดันไฟฟ้าที่เอาต์พุตมาเปรียบเทียบกับแรงดันไฟฟ้าอ้างอิง (V_{ref}) โดยการใช้เทคนิคการควบคุมความกว้างของพัลส์ (Pulse Width Modulation) หรือ PWM

อุปกรณ์ที่เป็นสวิตซ์ หม้อแปลงความถี่สูง และภาคเอาต์พุตของหม้อแปลงความถี่สูง เรียกรวมกันว่า คอนเวอร์เตอร์ (Converter) หรือ วงจรแปลงผันไฟตรงเป็นไฟตรง (DC-DC Converter)

รูปที่ 1 บล็อกไดอะแกรมของสวิตชิงเพาเวอร์ซัพพลายกำลังสูง

จากรูปที่ 1 เป็นแผนผังการทำงานของสวิตชิงเพาเวอร์ซัพพลายกำลังสูงที่มีการทำงานในแต่ละภาคที่แตกต่างกัน ซึ่งมีส่วนประกอบของการทำงานแต่ละภาคดังนี้

1. ภาควงจรเรกติไฟเออร์และฟิลเตอร์ด้านอินพุต (Input Rectifier & Filter) เป็นส่วนที่มีหน้าที่แปลงไฟฟ้ากระแสสลับเป็นไฟฟ้ากระแสตรง โดยใช้ Diode Bridge Rectifier ลักษณะสัญญาณของอินพุตจะเป็นลักษณะของ Full

Wave Rectifier แต่ก็จะอาจจะมีแรงดันไฟฟ้ากระแสเพิ่มได้ ดังนั้นต้องใช้ Capacitor Filter เข้ามากรองเพื่อให้ Peak to Peak ของสัญญาณ Ripple ต่ำลง

2. ภาควจรานซิสเตอร์กำลัง (Power Transistor) เป็นส่วนที่ทำหน้าที่เป็นสวิทซ์ในการแปลงสัญญาณโดยอาศัยความเร็วในการสวิทซ์ขึ้นเป็นตัวกำหนดความถี่ที่ต้องการ ซึ่งได้จากส่วนควบคุมเพื่อควบคุมการสวิทซ์ที่ทรานซิสเตอร์กำลัง

3. ภาควจรานแปลงสวิตซิง (Switching Transformer) เป็นหม้อแปลงความถี่สูงที่รับแรงดันไฟฟ้าจากอินพุตเพื่อส่งถ่ายพลังงานไปยังเอาต์พุต ซึ่งหม้อแปลงที่ใช้จะเป็นลักษณะ Step-Up Transformer

4. ภาควจรเรกติไฟเออร์และฟิลเตอร์ด้านเอาต์พุต (Rectifier & Filter) เป็นส่วนที่มีหน้าที่แปลงสัญญาณพัลส์ที่เอาต์พุตให้เป็นไฟตรงโดยใช้ Diode Bridge Rectifier ลักษณะสัญญาณของเอาต์พุตจะเป็นลักษณะของ Full Wave Rectifier แต่ก็จะอาจจะมีแรงดันไฟฟ้ากระแสเพิ่มได้ ดังนั้นจึงต้องใช้ Capacitor Filter เข้ามากรองเพื่อให้ Peak to Peak ของสัญญาณ Ripple ต่ำลง

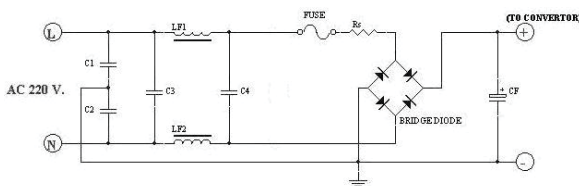
5. ภาควจรวงจรควบคุม (Controller) เป็นส่วนที่มีหน้าที่ในการสร้างสัญญาณพัลส์เพื่อนำสัญญาณที่ได้ไปควบคุมการทำงานของทรานซิสเตอร์กำลัง โดยการทริกที่ขาเบสของทรานซิสเตอร์กำลัง เพื่อให้เกิดเป็นแรงดันไฟฟ้ารูปคลื่นสี่เหลี่ยม (Square Wave) และยังเป็นตัวกำหนดความเร็วในการสวิทซ์ของทรานซิสเตอร์กำลัง เพื่อให้ได้ความถี่ตามที่ต้องการ

การออกแบบและการสร้าง

โครงการวิจัยนี้ได้ออกแบบและสร้างสวิทซ์เพาเวอร์ซัพพลายกำลังสูง 12 โวลต์ 105 แอมแปร์ ซึ่งการออกแบบแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ภาควจรเรกติไฟเออร์และฟิลเตอร์ด้านอินพุต, ภาควจรวงจรควบคุม, ภาควจรวงจรเรกติไฟเออร์และฟิลเตอร์ด้านเอาต์พุต

3.1 ภาควจรวงจรเรกติไฟเออร์และฟิลเตอร์ด้านอินพุต

ภาควจรวงจรเรกติไฟเออร์และฟิลเตอร์ด้านอินพุตใช้สำหรับลดสัญญาณรบกวนจากเครื่องสวิทซ์เพาเวอร์ซัพพลาย ออกไปในไลน์ให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ โดยการต่อ LC คั่นอินพุตกับระบบไฟฟ้ากระแสสลับ 220 โวลต์ และวงจรวจรกระแสสลับทำหน้าที่เปลี่ยนไฟฟ้ากระแสสลับเป็นไฟฟ้ากระแสตรง 310 โวลต์ โดยใช้วงจรวจรบริดจ์ไดโอด และทำการกรองรูปคลื่นที่ได้ให้เรียบยิ่งขึ้นด้วยตัวเก็บประจุอิเล็กโทรไลต์ ดังรูปที่ 2

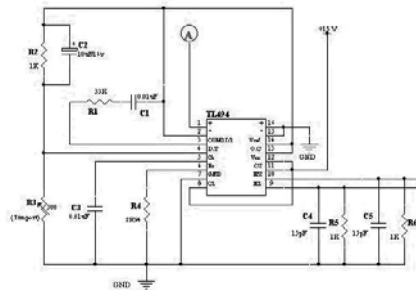
รูปที่ 2 วงจรเรกติไฟเออร์และฟิลเตอร์ด้านอินพุต

3.2 ภาควจรวงจรควบคุม

วงจรวงจรควบคุมจะเป็นแบบสัญญาณเป็นช่วงๆ ที่เรียกว่า Pulse Width Modulation (PWM) ซึ่งการทำงานของ PWM ประกอบด้วยชุดสร้างสัญญาณฟันเลื่อย (Saw Tooth Waveform) ซึ่งจะนำเอาสัญญาณฟันเลื่อยมาทำการ Comparator กับ error voltage ซึ่งได้มาจากวงจรวจรขยายความแตกต่าง (error amplifier) สัญญาณเอาต์พุตที่ได้จาก PWM Comparator จะเป็นสัญญาณรูปคลื่นสี่เหลี่ยม (square wave) ที่มีความกว้างของพัลส์เปลี่ยนแปลงไปตามสัญญาณของวงจรวจรขยายความแตกต่าง โดยจะนำเอาสัญญาณเอาต์พุตมาเปรียบเทียบกับแรงดันอ้างอิง (Reference Voltage) จะทำให้ error voltage ซึ่งจะถูกขยายโดยวงจรวจรขยายความแตกต่าง และจะมีระดับของแรงดันไฟฟ้ากระแสตรงเปลี่ยนแปลงไปตามระดับของสัญญาณที่นำมาเปรียบเทียบกับสัญญาณฟันเลื่อยใน PWM comparator

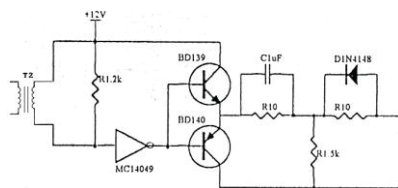
ดังนั้นจึงเลือกใช้ไอซี TL494 มาทำหน้าที่สร้างสัญญาณพัลส์ โดยความถี่ออสซิลเลเตอร์ภายใน สามารถกำหนด โดยค่า R_T และ C_T จากสมการ $T = \frac{R_T C_T}{1.1}$ เพราะฉะนั้น $f = \frac{1.1}{R_T C_T}$

รูปที่ 3 ภาควงจรควบคุม

3.2.1 วงจรขับเบสของทรานซิสเตอร์กำลัง

วงจรถับเบสได้นำหม้อแปลงพัลส์ความถี่สูงมาทำการแยกกราวด์จากวงจรถบคุมออกจากวงจรถอนเวอร์เตอร์ และทำการขยายสัญญาณเพื่อให้ได้กระแสในการขับเบส ซึ่งจะสร้างสัญญาณขับเบสทั้งหมดจำนวน 4 ชุด ให้กับ ทรานซิสเตอร์กำลัง 4 ตัว ให้ทำงานสลับกันเป็นคู่ๆ โดยวงจรถับเบสดังในรูปที่ 4

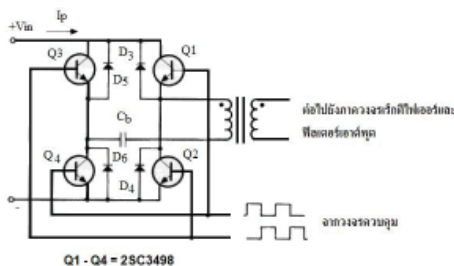

รูปที่ 4 วงจรถับเบสของทรานซิสเตอร์กำลัง

3.2.2 วงจรป้องกันกลับ

ใช้การตรวจจับแรงดันไฟฟ้าด้านเอาต์พุตและกระแสไฟฟ้าด้านปฐมภูมิของหม้อแปลงโดยการใช้หม้อแปลงกระแส เป็นตัวตรวจเช็คแล้วเปลี่ยนเป็นแรงดัน ถ้าแรงดันไฟฟ้าเอาต์พุตที่ได้มีค่าน้อยลงจากปกติ จะส่งผลให้ วงจรถบคุมทำหน้าที่ควบคุมให้ทรานซิสเตอร์กำลังในวงจรถอนเวอร์เตอร์นำกระแสมากขึ้น และถ้าแรงดันเอาต์พุตมีค่า มากขึ้น วงจรถบคุมจะทำให้ทรานซิสเตอร์กำลังนำกระแสลดลง และถ้ากระแสเกินที่ปฐมภูมิเกินปกติก็จะจำกัดกระแส ให้อยู่ในช่วงที่ยอมรับได้โดยการทำให้ทรานซิสเตอร์กำลังนำกระแสอยู่ในปกติที่ตั้งไว้

3.3 ภาควงจรถอนเวอร์เตอร์ ทำหน้าที่เปลี่ยนไฟฟ้ากระแสตรงประมาณ 310 โวลต์ เป็นไฟฟ้ากระแสสลับความถี่สูง รูปคลื่นสี่เหลี่ยม โดยมีขนาดความถี่ 20 กิโลเฮิร์ต โดยในที่นี้ใช้ทรานซิสเตอร์กำลัง เบอร์ 2SC3498

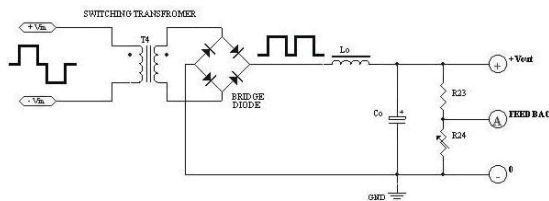
รูปที่ 5 วงจรฟูลบริดจ์คอนเวอร์เตอร์

3.3.1 หม้อแปลงกำลังความถี่สูง

หม้อแปลงกำลังความถี่สูงทำหน้าที่ลดระดับแรงดันไฟสลับรูปคลื่นสี่เหลี่ยมความถี่สูง 20 กิโลเฮิร์ต ทางด้านปฐมภูมิของหม้อแปลงมีค่า 310 โวลต์ เป็นแรงดันที่มีขนาดต่ำลงมาด้านทุติยภูมิมีค่าประมาณ 25 โวลต์ ในโครงการวิจัยนี้เราเลือกใช้หม้อแปลงแกนเฟอร์ไรต์ 3C8 ขนาด EE80 ขนาดกัน 2 แกน โดยมีอัตราส่วนขดปฐมภูมิต่อขดทุติยภูมิเท่ากับ 59 : 5

3.4 ภาควงจรเรกติไฟเออร์และฟิลเตอร์ด้านเอาต์พุต

ส่วนภาคเอาต์พุตได้เลือกใช้วงจรเรียงกระแสแบบบริดจ์ โดยใช้ไดโอดชนิด Very Fast Recovery ซึ่งทำหน้าที่แปลงไฟฟ้ากระแสสลับความถี่สูงจากหม้อแปลงความถี่สูงด้านทุติยภูมิให้เป็นไฟฟ้ากระแสตรงที่มีขนาดของแรงดันกระแสเฟอิมที่สูง และผ่านฟิลเตอร์เพื่อลดขนาดของแรงดันกระแสเฟอิมให้น้อยลง ดังนี้

รูปที่ 6 ภาควงจรเรกติไฟเออร์และฟิลเตอร์เอาต์พุต

4. การทดสอบสวิตชิงเพาเวอร์ซัพพลายกำลังสูง 12 โวลต์ 105 แอมแปร์

4.1 ผลการทดสอบหาพารามิเตอร์ทางไฟฟ้าในสวิตชิงเพาเวอร์ซัพพลายกำลังสูง 12 โวลต์ 105 แอมแปร์

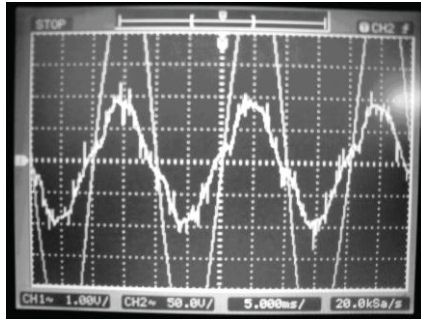
ตารางที่ 1 ผลการทดสอบสวิตชิงเพาเวอร์ซัพพลายกำลังสูง 12 โวลต์ 105 แอมแปร์

V_{in} (V)	I_{in} (A)	P_{in} (W)	$\cos\phi$	V_{out} (V)	I_{out} (A)	P_{out} (W)	Eff (%)	Ripple (V_{p-p})
220	1.12	140.44	0.57	12	0	0	0	0.67
220	1.42	181.19	0.58	12	10	120	66.22	1.16
220	2.73	354.35	0.59	12	20	240	67.72	1.39
220	4.91	669.72	0.62	12	40	480	71.67	1.40
220	7.15	990.99	0.63	12	60	720	72.65	1.42
220	8.87	1307.43	0.67	12	80	960	73.42	1.54
220	10.28	1605.73	0.71	12	100	1200	74.73	1.62
220	10.53	1667.95	0.72	12	105	1260	75.54	1.74

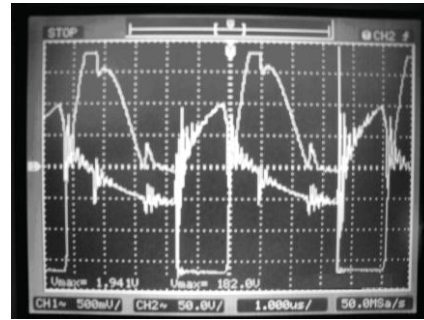
ความหมายของพารามิเตอร์ตามตารางที่ 1 ดังนี้

V_{in} คือ แรงดันอินพุต หน่วยเป็นโวลต์ (V), I_{in} คือ กระแสอินพุต หน่วยเป็นแอมแปร์ (A), P_{in} คือ กำลังไฟฟ้าอินพุต หน่วยเป็นวัตต์ (W), V_{out} คือ แรงดันเอาต์พุต หน่วยเป็นโวลต์ (V), I_{out} คือ กระแสเอาต์พุต หน่วยเป็นแอมแปร์ (A), P_{out} คือ กำลังไฟฟ้าเอาต์พุต หน่วยเป็นวัตต์ (W), Eff คือ ประสิทธิภาพ (%), Ripple Voltage คือ แรงดันกระแสเฟอิม (V_{p-p})

4.2 ผลการทดสอบวัดสัญญาณแรงดันและกระแสด้านอินพุต, สัญญาณแรงดัน V_{BE} และสัญญาณแรงดัน V_{CE} ของทรานซิสเตอร์กำลัง และสัญญาณแรงดันที่ขดปฐมภูมิและสัญญาณแรงดันที่ขดทุติยภูมิของหม้อแปลงกำลังความถี่สูง (ขณะแรงดันเอาต์พุต 12 โวลต์ กระแสโหลดด้านเอาต์พุต 105 แอมแปร์) ได้ผลดังนี้

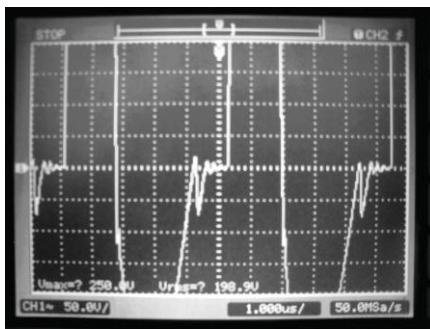

(ก)

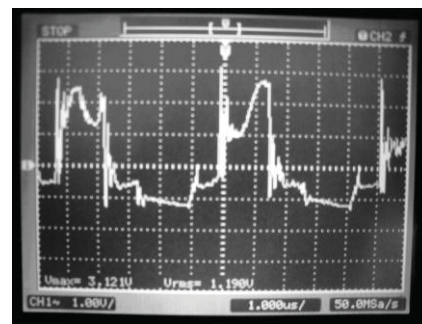

(ข)

รูปที่ 7 (ก) สัญญาณแรงดันและกระแสต้านอินพุต และ (ข) สัญญาณแรงดัน V_{BE} และสัญญาณแรงดัน V_{CE} ของทรานซิสเตอร์กำลัง

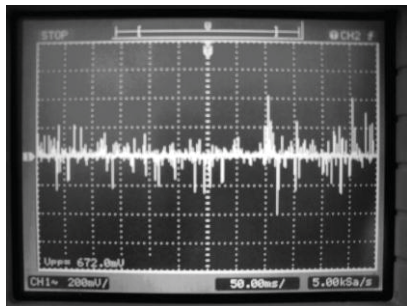
(ก)

(ข)

รูปที่ 8 (ก) สัญญาณแรงดันที่ขดปฐมภูมิของหม้อแปลงกำลัง และ (ข) สัญญาณแรงดันที่ขดทุติยภูมิของหม้อแปลงกำลัง

4.3 ทำการวัดสัญญาณแรงดันกระเพื่อมด้านเอาต์พุต ($V_{ripple(out)}$) ที่แรงดันไฟฟ้ากระแสตรงเอาต์พุต 12 โวลต์ (ขณะไม่มีกระแสโหลด และขณะกระแสโหลดด้านเอาต์พุต 105 แอมแปร์)

(ก)

(ข)

รูปที่ 9 (ก) สัญญาณแรงดันกระเพื่อมด้านเอาต์พุต (ไม่มีกระแสโหลด) และ (ข) สัญญาณแรงดันกระเพื่อมด้านเอาต์พุต (กระแสโหลดด้านเอาต์พุต 105 แอมแปร์)

สรุปผลการวิจัย

จากการออกแบบและการสร้างสวิตชิงเพาเวอร์ซัพพลายกำลังสูงนี้ ได้ทำการทดลองกับโหลดน้ำเกลือ เนื่องจากสวิตชิงเพาเวอร์ซัพพลายนี้มีกำลังไฟฟ้าที่สูง จึงต้องใช้หลอดความต้านทานที่มีค่าต่ำ โดยสามารถเปลี่ยนค่าได้และทนกำลังได้สูง ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้ น้ำเกลือสามารถใช้ได้ดี ซึ่งในการทดลองไม่ได้มีการวัดความเข้มข้นของเกลือที่ใช้ผสมลงในน้ำแต่อย่างใด จะทำการผสมเกลือลงไปจนกว่าจะถึงความต้านทานที่ต้องการเท่านั้น จากวิธีการทดลองในถังน้ำเกลือจะมีแผ่นเพลทแช่เกลืออยู่ 2 แผ่น ทำหน้าที่เป็นขั้วบวกและขั้วลบ ในการที่เพิ่มโหลดหรือลดความต้านทานลงนั้นสามารถทำได้ 3 วิธี คือ 1. ขยับแผ่นเพลททั้งสองเข้ามาใกล้กันมากยิ่งขึ้น 2. จุ่มแผ่นเพลททั้งสองลงในน้ำให้ลึกยิ่งขึ้น และ 3. เติมเกลือ และเติมน้ำ

ดังนั้นโครงการวิจัยที่ทำการออกแบบและสร้างขึ้นนี้ จะให้แรงดันกระแสฟอมของแรงดันเอาต์พุตค่อนข้างต่ำ ทำให้เปอร์เซ็นต์เร็กกูเลชันของแรงดันที่ได้มีค่าน้อย ซึ่งถือว่ายอมรับได้ พร้อมทั้งสวิตชิงเพาเวอร์ซัพพลายยังให้ประสิทธิภาพค่อนข้างสูงพอสมควร วงจรส่วนคอนเวอร์เตอร์เป็นแบบฟูลบริดจ์เพราะสามารถจ่ายกำลังงานได้สูง วงจรควบคุมการทำงานได้เลือกไอซี TL494 เพราะเป็นไอซีในโหมดควบคุมจากแรงดัน ซึ่งอาศัยการตรวจจับการเปลี่ยนแปลงค่าของแรงดันที่เอาต์พุตมาควบคุมช่วงเวลา นำกระแสของทรานซิสเตอร์กำลัง และส่วนอินพุตสามารถรับไฟฟ้ากระแสสลับขนาดแรงดัน 220 โวลต์ $\pm$ 20 เปอร์เซ็นต์ โดยที่สวิตชิงเพาเวอร์ซัพพลายที่สร้างขึ้นมีการขับนำสวิตซ์ที่ความถี่ 20 กิโลเฮิร์ต ให้กำลังไฟฟ้าเอาต์พุต 1,260 วัตต์ แรงดันเอาต์พุต 12 โวลต์ กระแสโหลด 105 แอมแปร์ ประสิทธิภาพ 74.54 % ซึ่งในอนาคตผู้วิจัยจะได้นำสวิตชิงเพาเวอร์ซัพพลายกำลังสูงไปประยุกต์ใช้กับอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้มีการพัฒนาในด้านอุตสาหกรรม พร้อมทั้งยังสามารถพัฒนาต่อยอดให้เป็นสินค้าและนวัตกรรมในเชิงพาณิชย์ได้ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนวิจัยของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ประจำปี 2556 ขอขอบคุณบริษัท พีระบราเธอร์ จำกัด และท่านรองศาสตราจารย์ประภาช ไพรสุวรรณา ที่ให้ความช่วยเหลือในการออกแบบ การสร้าง การทดสอบและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับสวิตชิงเพาเวอร์ซัพพลายกำลังสูง

เอกสารอ้างอิง

ศิริโรตม์ เกตุแก้ว และประภาช ไพรสุวรรณา. 2550. การศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งจ่ายแรงดันไฟฟ้ากระแสตรงแบบสวิตชิง 24 โวลต์ 60 แอมแปร์. การประชุมครุศาสตร์ครั้งที่ 1 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

สุวัฒน์ ดัน. 2538. สวิตชิงเพาเวอร์ซัพพลาย. บริษัท เอนเทลไทย จำกัด, กรุงเทพฯ.

สมบุญณ์ มาลานนท์ และสมคิด วิริยประสิทธิ์ชัย. แหล่งจ่ายไฟแบบสวิตชิง. หจก. สำนักพิมพ์พิสิทส์เซ็นเตอร์. กรุงเทพฯ.

Ned Mohan, Tore M. Undeland, and William P. Robbins. 1989. **Power Electronics**. John Wiley & Sons. INC.

ST.Louis. 1989. High Frequency Switching Power Supply. McGraw-Hill.

On Filters and Upper sets in Γ -CI-Algebras

P. Panpho¹ and P. Yiarayong²

¹Faculty of Science and Technology, Pibulsongkram Rajabhat University, 156 Moo 5,
Tambon Phlaichumphon, Muang District, Phitsanuloke 65000, Thailand

*E-mail address: kpanpho@hotmail.com

²Department of Mathematics, ²Faculty of Science and Technology,
Pibulsongkram Rajabhat University, 156 Moo 5, Tambon Phlaichumphon,

Muang District, Phitsanuloke 65000, Thailand

E-mail address: pairote0027@hotmail.com

Abstract

The purpose of this paper is to introduce the notion of a filter and upper sets in Γ -CI-algebras, we study transitive, filter and upper sets in Γ -CI-algebras. Some characterizations of filter and upper sets are obtained.

Keywords: CI-algebra, Γ -CI-algebra, upper set, filter, transitive.

AMS Subject Classification: 06F35, 08A30

INTRODUCTION

Let X denote an CI-algebra unless otherwise specified. By an CI-algebra we mean an algebra $(X; *, 1)$ of type $(2, 0)$ with a single binary operation “ $*$ ” that satisfies the following identities: for any $x, y, z \in X$,

1. $x * x = 1$,
2. $1 * x = x$,
3. $x * (y * z) = y * (x * z)$

In 2006, H. S. Kim and Y. H. Kim defined a BE-algebra. Biao Long Meng, defined notion of CI-algebra as a generalization of a BE-algebra (Meng B.L., 2010). BE-algebras and CI-algebras are studied in detail by some researchers (Borumand Saeid A. & Rezaei A., 2012; Kim K.H., 2011; Meng B.L., 2010; Piekart B. & Andrzej Walendziak A., 2011) and some fundamental properties of CI-algebra are discussed. It is easy to see that every CI-algebras is Γ -CI-algebras.

Our aim in this paper is to introduce the notion of a Γ -CI-algebras, we study transitive, filter and upper sets in Γ -CI-algebras. Some characterizations of filter and upper sets are obtained.

BASIC RESULTS

In this section is to introduce the notion of a Γ -CI-algebras.

Definition 2.1. Let X and Γ be any nonempty sets. The structure $(\Gamma, X; 1)$ is called a Γ -Cl-algebra if there exists a mapping $X \times \Gamma \times X \rightarrow X$ written as (x, γ, y) by $x\gamma y$, that satisfies the following condition

1. $x\gamma x = 1$ for all $x \in X$ and $\gamma \in \Gamma$,
2. $1\gamma x = x$ for all $x \in X$ and $\gamma \in \Gamma$,
3. $x\gamma(y\beta z) = y\gamma(x\beta z)$

for all $x, y, z \in X$ and $\gamma, \beta \in \Gamma$.

Throughout this paper X will denote a Γ -Cl-algebra. We introduce a relation $\leq$ on X by $x \leq y$ if and only if $x\gamma y = 1$.

Example 2.2. Let $(\Gamma, X; 1)$ be an arbitrary Cl-algebra and Γ any nonempty set. Define a mapping $X \times \Gamma \times X \rightarrow X$, by $x\gamma y = x * y$ for all $x, y \in X$ and $\gamma \in \Gamma$. It is easy to see that X is a Γ -Cl-algebra. Indeed,

1. $x\gamma x = x * x = 1$,
2. $1\gamma x = 1 * x = x$,
3. $x\gamma(y\beta z) = x * (y\beta z) = x * (y * z) = y * (x * z) = y\gamma(x\beta z)$

for all $x, y, z \in X$ and $\gamma, \beta \in \Gamma$. Thus every Cl-algebra implies a Γ -Cl-algebra.

Example 2.3. Let $X = \{1, a, b\}$ in which “ $\cdot$ ” is defined by

$\cdot$	1	a	b
1	1	b	a
a	a	1	b
b	b	a	1

Let $\Gamma \neq \emptyset$. Define a mapping $X \times \Gamma \times X \rightarrow X$ by $x\gamma y = y \cdot x$ for all $x, y \in X$ and $\gamma \in \Gamma$. Then X is a Γ -Cl-algebra. Indeed

1. $x\gamma x = (x \cdot x) \cdot (x \cdot x) = 1 \cdot 1 = 1$,
2. $1\gamma x = x \cdot 1 = x$,
3. $x\gamma(y\beta z) = (y\beta z) \cdot x$

$$\begin{aligned}
 &= (z \cdot y) \cdot x \\
 &= (z \cdot x) \cdot y \\
 &= (x\beta z) \cdot y \\
 &= y\gamma(x\beta z)
 \end{aligned}$$

for all $x, y, z \in X$ and $\gamma, \beta \in \Gamma$. Therefore X is a Γ -CI-algebra. Then $(\Gamma, X, 1)$ is a Γ -CI-algebra, which is not a CI-algebra. For any $x_1, \dots, x_n, a \in X$ and $\gamma_1, \dots, \gamma_n \in \Gamma$ we define

$$\prod_{i=1}^n x_i \gamma_i a = x_n \gamma_n (\dots (x_1 \gamma_1 a) \dots)$$

Lemma 2.4. Let X be a Γ -CI-algebra. Then $x\gamma y = x\beta y$ for any $x, y \in X$ and $\gamma, \beta \in \Gamma$.

Proof. Let $x, y \in X$ and let $\gamma, \beta \in \Gamma$. Then

$$\begin{aligned}
 x\gamma y &= x\gamma(1\beta y) \\
 &= 1\gamma(x\beta y) \\
 &= x\beta y.
 \end{aligned}$$

Hence $x\gamma y = x\beta y$. □

Proposition 2.5. Any Γ -CI-algebra X satisfies for any $x, y \in X$ and $\gamma, \beta, \alpha \in \Gamma$, $y\gamma[(y\alpha x)\beta\alpha] = 1$

Proof. Let $x, y \in X$ and $\gamma, \beta, \alpha \in \Gamma$. Then

$$\begin{aligned}
 y\gamma[(y\alpha x)\beta\alpha] &= (y\alpha x)\gamma(y\beta\alpha) \\
 &= (y\beta x)\gamma(y\beta\alpha) \\
 &= 1
 \end{aligned}$$

Hence $y\gamma[(y\alpha x)\beta\alpha] = 1$ □

Proposition 2.6. Let $x \in X$ and $\gamma \in \Gamma$ if $1 \leq x$, then $x = 1$

Proof. The proof is straightforward. □

Definition 2.7. A Γ -CI-algebra X is said to be transitive if for all $x, y, z \in X$ and $\gamma, \alpha, \beta \in \Gamma$, $y\gamma z \leq (x\alpha y)\gamma(x\beta z)$.

Lemma 2.8. If a Γ -CI-algebra X is transitive, then for all $x, y, z \in X$ and $\gamma \in \Gamma$, $x \leq y$ implies $z\gamma x \leq z\gamma y$.

Proof. The proof is straightforward. □

Theorem 2.9. Let X be a transitive Γ -CI-algebra and let $x, y \in X$ such that $x \leq y$. Then for all

$a_1, \dots, a_n \in X, \gamma_1, \dots, \gamma_n \in \Gamma, \prod_{i=1}^n a_i \gamma_i x = 1$ implies that $\prod_{i=1}^n a_i \gamma_i y = 1$

Proof. We have $x \leq y$ and from Lemma 2.8 we see that

$$1 = \prod_{i=1}^n a_i \gamma_i x \leq \prod_{i=1}^n a_i \gamma_i y$$

Applying Proposition 2.6 we conclude that $\prod_{i=1}^n a_i \gamma_i y = 1$ □

FILTERS

The results of the following lemmas seem play an important role to study Filters in Γ -CI-algebra; these facts will be used so frequently that normally we shall make no reference to this definition.

Definition 3.1. A filter of X is a subset F of X such that for all $x, y \in X$ and $\gamma \in \Gamma$:

1. $1 \in F$
2. if $x\gamma y \in F$ and $x \in F$, then $y \in F$.

By $Fil(X)$ we denote the set of all filters in X . It is obvious that $\{1\}, X \in Fil(X)$

Proposition 3.2. If $F_i (i \in I)$ are filters of X , then $\bigcap_{i \in I} F_i$ is a filter of X .

Proof. The proof is straightforward. □

Theorem 3.3. Let F be a subset of X containing 1 . Then $F \in Fil(X)$ if and only if for any $a, b \in F, x \in X$ and $\gamma, \beta \in \Gamma, a\gamma(b\beta x) = 1$ implies $x \in F$.

Proof. $\Rightarrow$ Let $F \in Fil(X)$. Assume $a, b \in F, x \in X$ and $\gamma, \beta \in \Gamma$ such that $a\gamma(b\beta x) = 1$. From Definition 3.1 (1) we obtain $a\gamma(b\beta x) \in F$. Applying Definition 3.1 (2) twice we have $x \in F$.

$\Leftarrow$ Since $1 \in F$, the condition Definition 3.1 (1) holds. Suppose that $a\gamma x \in F$ and $a \in F$, for all $\gamma \in \Gamma$. By Proposition 2.5, $a\delta[(a\gamma x)\beta x] = 1$. Then $x \in F$ and hence Definition 3.1 (2) is true. Therefore $F \in Fil(X)$.

By induction we easily obtain

Corollary 3.4. Let F be a subset of X containing 1 . Then $F \in Fil(X)$ if and only if for any

$a_i \in F, x \in X$ and $\gamma_i \in \Gamma, \prod_{i=1}^n a_i \gamma_i x = 1$ implies $x \in F$.

UPPER SETS

The results of the following lemmas seem play an important role to study upper set in Γ -CI-algebra; these facts will be used so frequently that normally we shall make no reference to this definitions.

Definition 4.1. Let X be a Γ -CI-algebra and $a \in X, \gamma \in \Gamma$. Define $A(a\gamma)$ by

$$A(a\gamma) = \{1\} \cup \{x \in X : a\gamma x = 1\}$$

Then we call $A(a\gamma)$ the initial section of the element a .

Definition 4.2. Let X be a Γ -CI-algebra and $a, b \in X, \gamma, \beta \in \Gamma$. Define $A(a\gamma, b\beta)$ by

$$A(a\gamma, b\beta) = \{1\} \cup \{x \in X : a\gamma(b\beta x) = 1\}$$

We call $A(a\gamma, b\beta)$ an upper set of a and b

Applying Definition 2.1 (2) we conclude that $A(\gamma x) = A(1, x)$.

Remark. 1. By Definition 4.2, we have $A(a\gamma, b\beta) = A(b\gamma, a\beta)$ for all $a, b \in X$ and $\gamma, \beta \in \Gamma$.

2. In general, not every filter is an upper set and not every upper set is a filter.

Theorem 4.3. Let X be a Γ -CI-algebra, $x, y \in X$ and $\gamma, \beta \in \Gamma$. Then

1. $1 \in A(a\gamma)$, $1 \in A(a\gamma, b\beta)$,
2. $a \in A(a\gamma)$,
3. if $y\beta 1 = 1$, then $A(a\gamma) \subseteq A(a\gamma, b\beta)$,
4. if $y\beta 1 \neq 1$, then $A(a\gamma) - \{1\} \subseteq X - A(a\gamma, b\beta)$.

Proof. Let X be a Γ -CI-algebra X , $a, b \in X$ and let $\gamma, \beta \in \Gamma$.

(1) By Definition 4.1 and Definition 4.1, we have $1 \in A(a\gamma)$ and $1 \in A(a\gamma, b\beta)$.

(2) Since $a\gamma a = 1$, we have $a \in A(a\gamma)$.

(3) Let $x \in A(a\gamma)$. Then $x \in \{x \in X : a\gamma x = 1\}$ or $x = \{1\}$

Case 1: $x = 1$. It is easy to see that $x \in A(a\gamma, b\beta)$.

Case 2: $x \in \{x \in X : a\gamma x = 1\}$. It is easy to see that $a\gamma x = 1$. Then

$$\begin{aligned} a\gamma(b\beta x) &= b\gamma(a\beta x) \\ &= b\gamma(a\gamma x) \\ &= b\gamma 1 \\ &= 1. \end{aligned}$$

Hence $x \in A(a\gamma, b\beta)$.

(4) Suppose that $y\beta 1 \neq 1$. Let $x \in A(a\gamma) - \{1\}$. Then $a\gamma x = 1$ and $x \neq 1$. We have

$$\begin{aligned} a\gamma(b\beta x) &= b\gamma(a\beta x) \\ &= b\gamma(a\gamma x) \\ &= b\gamma 1 \\ &\neq 1. \end{aligned}$$

Thus $x \notin A(a\gamma, b\beta)$ and hence $A(a\gamma) - \{1\} \subseteq X - A(a\gamma, b\beta)$. □

CONCLUSIONS

Many new classes of Γ -CI-algebras have been discovered recently. All these have attracted researchers of the field to investigate these newly discovered classes in detail. This article investigates we study filters and upper sets in Γ -CI-algebras. Some characterizations of filters and upper sets are obtained.

ACKNOWLEDGEMENT

The authors are very grateful to the anonymous referee for stimulating comments and improving presentation of the paper.

REFERENCES

- [1] Ahn S.S, Kim Y.H., So K.S., “Fuzzy BE-algebras. Journal of applied mathematics and informatics”, vol. 29, 1049-1057, 2011.
- [2] Ahn S.S., So Y.H., “On ideals and upper sets in BE-algebras”, Sci. Math. Jpn. Online e-2008, vol. 2, 279-285, 2008.
- [3] Borumand Saeid A., Rezaei A., “Quotient CI-algebras”, Bulletin of the Transilvania University of Braşov, vol. 5, no. 54, 15-22, 2012.
- [4] Hu Q.P., Li X., “On BCH-algebras”, Math.Seminar Notes, vol. 11, 313-320, 1983.
- [5] Hu Q. P., Li X., “On proper BCH-algebras”, Math Japonica, vol. 30, 659-661, 1985.
- [6] Iseki K., Tanaka S., “An introduction to theory of BCK-algebras”, Math Japonica, vol. 23, 1-20, 1978.
- [7] Kim K.H., “A Note on CI-algebras”, International Mathematical Forum, vol. 6, no. 1, 1-5, 2011.
- [8] Kim H.S., Kim Y.H., “On BE-Algebras”, Sci. Math. Jpn., vol. 66, no. 1, 1299-1302, 2006.
- [9] Meng B.L., “CI-algebra”, Sci. Math. Jpn. vol. 71, no. 2, 695-701, 2010.
- [10] Neggers J., Ahn S.S., Kim H.S., “On q-algebras”, Int. J. Math. Math. Sci., vol. 27, no. 12, 749-757, 2001.
- [11] Piekart B., Andrzej Walendziak A., “On filters and upper sets in CI-algebras”, Algebra and Discrete Mathematics, vol. 11, no. 1, 109-115, 2011.

Some Basic Properties of medial Γ -Q-Algebras

S. Jarernsuk¹, A. Jarernsuk¹, R. Timuan¹ and P. Yiarayong¹

¹Faculty of Science and Technology, Pibulsongkram Rajabhat University, 156 Moo 5,
Tambon Phlaichumphon, Muang District, Phitsanuloke 65000, Thailand

Abstract

The purpose of this paper is to introduce the notion of Γ -Q-algebras, we study medial Γ -Q-algebras.

Keywords: Q-algebra, Γ -Q-algebra, medial.

AMS Subject Classification: 06F35, 03G25.

INTRODUCTION

A Q-algebra is a nonempty set X with a constant 0 and a binary operation “ $*$ ” satisfying axioms: for each $x, y, z \in X$,

1. $x * x = 0$,
2. $x * 0 = x$,
3. $(x * y) * z = (x * z) * y$

Y. Imai and K. Is'eki introduced two classes of abstract algebras: BCK-algebras and BCI-algebras ([5, 6]). It is known that the class of BCK-algebras is a proper subclass of the class of BCI-algebras. In [3, 5], Q. P. Hu and X. Li introduced a wide class of abstracts: BCH-algebras. They have shown that the class of BCI-algebras is a proper subclass of the class of BCH-algebras. In [8], J. Neggers, etc introduced the notion of an Q-algebra as a dualization of a generation of a BCK/BCI-algebras. In [1], Ahn and Kim introduced the notion of QS-algebra which is a generalization of Q-algebras. It is easy to see that every Q-algebras is Γ -Q-algebras.

Our aim in this paper is to introduce the notion of a Γ -Q-algebras, we study medial Γ -Q-algebras.

BASIC RESULTS

In this section is to introduce the notion of a Γ -Q-algebras.

Definition 2.1. Let X and Γ be any nonempty sets. The structure $(\Gamma, X; 0)$ is called a Γ -Q-algebra If there exists a mapping $X \times \Gamma \times X \rightarrow X$ written as (x, γ, y) by $x\gamma y$, that satisfies the following condition

1. $x\gamma x = 0$, for all $x \in X$ and $\gamma \in \Gamma$,
2. $x\gamma 0 = x$, for all $x \in X$ and $\gamma \in \Gamma$,
3. $(x\gamma y)\beta z = (x\gamma z)\beta y$ for all $x, y, z \in X$ and $\gamma, \alpha \in \Gamma$.

Throughout this paper X will denote a Γ -Q-algebra. We introduce a relation $\leq$ on X by $x \leq y$ if and only if $x\gamma y = 0$.

Example 2.2. Let $(\Gamma, X, 0)$ be an arbitrary CI-algebra and Γ any nonempty set. Define a mapping $X \times \Gamma \times X \rightarrow X$, by $x\gamma y \mapsto x*y$ for all $x, y \in X$ and $\gamma \in \Gamma$. It is easy to see that X is a Γ -Q-algebra. Indeed,

$$\begin{aligned} 1. \quad x\gamma x &= x*x \\ &= 0, \\ 2. \quad x\gamma 0 &= x*0 \\ &= x, \\ 3. \quad (x\gamma y)\beta z &= (x*y)\beta z \\ &= (x*y)*z \\ &= (x*z)*y \\ &= (x\gamma z)\beta y \end{aligned}$$

$x, y, z \in X$ and $\gamma, \alpha \in \Gamma$. Thus every Q-algebra implies a Γ -Q-algebra.

Example 2.3. Let $X = \{0, a, b, c, d\}$ in which “ $\cdot$ ” is defined by

$\cdot$	0	a	b	c	d
0	0	a	b	c	d
a	0	0	b	b	d
b	0	a	0	a	d
c	0	0	0	0	d
d	d	d	d	d	0

Let $\Gamma \neq \emptyset$. Define a mapping $X \times \Gamma \times X \rightarrow X$ by $x\gamma y = yx$ for all $x, y \in X$ and $\gamma \in \Gamma$. Then X is a Γ -Q-algebra. But it is not a Q-algebra because $d \cdot 0 = d \neq 0$.

Lemma 2.4. Let X be a Γ -Q-algebra. Then $x\gamma y = x\beta y$ for any $x, y \in X$ and $\gamma, \beta \in \Gamma$.

Proof. Let $x, y \in X$ and $\gamma, \beta \in \Gamma$. Then

$$\begin{aligned} x\gamma y &= (x\beta 0)\gamma y \\ &= (x\beta y)\gamma 0 \\ &= x\beta y. \end{aligned}$$

Hence $x\gamma y = x\beta y$. □

Theorem 2.5. If X is a Γ -Q-algebra, then $(x\gamma(x\beta y))\alpha y = 0$, for any $x, y \in X$ and $\gamma, \alpha, \beta \in \Gamma$.

Proof. Let $x, y \in X$ and $\gamma, \alpha, \beta \in \Gamma$. Then

$$\begin{aligned} (x\gamma(x\beta y))\alpha y &= (x\gamma y)\alpha(x\beta y) \\ &= (x\gamma y)\alpha(x\gamma y) \\ &= 0. \end{aligned}$$

Hence $(x\gamma(x\beta y))\alpha y = 0$. □

Theorem 2.6. If X is a Γ -Q-algebra, then $0\gamma(x\alpha y) = (0\gamma x)\alpha(0\gamma y)$ for any $x, y \in X$ and $\gamma, \alpha \in \Gamma$.

Proof. Let $x, y \in X$ and $\gamma, \alpha, \beta \in \Gamma$. Then

$$\begin{aligned} 0\gamma(x\alpha y) &= ((0\beta y)\delta(0\beta y))\gamma(x\alpha y) \\ &= ((0\beta y)\delta(x\alpha y))\gamma(0\beta y) \\ &= (((x\beta y)\gamma x)\delta(x\alpha y))\gamma(0\beta y) \\ &= (((x\beta y)\gamma(x\alpha y))\delta x)\gamma(0\beta y) \\ &= (0\delta x)\gamma(0\beta y) \\ &= (0\gamma x)\alpha(0\gamma y). \end{aligned}$$

Hence $0\gamma(x\alpha y) = (0\gamma x)\alpha(0\gamma y)$. □

MEDIAL Γ -Q-ALGEBRAS

The results of the following lemmas seem play an important role to study e medial Γ -Q-algebra; these facts will be used so frequently that normally we shall make no reference to this definition.

Definition 3.1. A Γ -Q-algebra X is said to be medial if it satisfies the following property:

$$(x\gamma y)\alpha(z\beta u) = (x\gamma z)\alpha(y\beta u),$$

for any $x, y, z, u \in X$ and $\gamma, \alpha, \beta \in \Gamma$.

Lemma 3.2. If X is a medial Γ -Q-algebra, then $y\gamma x = 0\alpha(x\gamma y)$ for any $x, y \in X$ and $\gamma, \alpha \in \Gamma$.

Proof. Let $x, y \in X$ and $\gamma, \alpha, \beta \in \Gamma$. Then

$$\begin{aligned} y\gamma x &= (y\gamma x)\alpha 0 \\ &= (y\gamma x)\alpha(y\gamma y) \\ &= (y\gamma y)\alpha(x\gamma y) \\ &= 0\alpha(x\gamma y). \end{aligned}$$

Hence $y\gamma x = 0\alpha(x\gamma y)$. □

Lemma 3.3. If X is a medial Γ -Q-algebra, then $x\gamma(y\alpha z) = z\gamma(y\alpha x)$ for any $x, y, z \in X$ and $\gamma, \alpha \in \Gamma$.

Proof. Let $x, y, z \in X$ and $\gamma, \alpha, \beta \in \Gamma$. Then

$$\begin{aligned} x\gamma(y\alpha z) &= 0\beta((y\alpha z)\gamma x) \\ &= 0\beta((y\alpha x)\gamma z) \\ &= z\gamma(y\alpha x). \end{aligned}$$

Hence $x\gamma(y\alpha z) = z\gamma(y\alpha x)$. □

Lemma 3.4. If X is a medial Γ -Q-algebra, then $x\gamma(x\alpha y) = y$ for any $x, y \in X$ and $\gamma, \alpha \in \Gamma$.

Proof. Let $x, y \in X$ and $\gamma, \alpha, \beta \in \Gamma$. Then

$$\begin{aligned}
 x\gamma(x\alpha y) &= 0\beta((x\alpha y)\gamma x) \\
 &= 0\beta((x\alpha x)\gamma y) \\
 &= y\gamma(x\alpha x) \\
 &= y\gamma 0 \\
 &= y\gamma 0.
 \end{aligned}$$

Hence $x\gamma(x\alpha y) = y$. □

Lemma 3.5. If X is a medial Γ -Q-algebra, then $0\gamma(0\alpha y) = y$ for any $y \in X$ and $\gamma, \alpha \in \Gamma$.

Proof. Let $y \in X$ and $\gamma, \alpha \in \Gamma$. Then

$$\begin{aligned}
 0\gamma(0\alpha y) &= y\alpha 0 \\
 &= y.
 \end{aligned}$$

Hence $0\gamma(0\alpha y) = y$. □

Theorem 3.6. A Γ -Q-algebra X is medial if and only if it satisfies one of the following conditions: for any $x, y, z \in X$ and $\gamma, \alpha, \beta \in \Gamma$.

1. $y\gamma x = 0\alpha(x\gamma y)$
2. $x\gamma(y\alpha z) = z\gamma(y\alpha x)$
3. $x\gamma(x\alpha y) = y$
4. $0\gamma(0\alpha y) = y$.

Proof: $\Rightarrow$ It is clear.

$\Leftarrow$. Let $x, y, z \in X$ and $\gamma, \alpha, \beta \in \Gamma$. Then

$$\begin{aligned}
 (x\gamma y)\alpha(z\beta u) &= u\alpha(z\beta(x\gamma y)) \\
 &= u\alpha(y\beta(x\gamma z)) \\
 &= (x\gamma z)\alpha(y\beta u)
 \end{aligned}$$

Hence $(x\gamma y)\alpha(z\beta u) = (x\gamma z)\alpha(y\beta u)$, which completes the proof. □

CONCLUSIONS

Many new classes of Γ -Q-algebras have been discovered recently. All these have attracted researchers of the field to investigate these newly discovered classes in detail. This article investigates we study medial Γ -Q-algebras.

ACKNOWLEDGEMENT

The authors are very grateful to the anonymous referee for stimulating comments and improving presentation of the paper.

REFERENCES

- [1] S. S. Ahn and H. S. Kim, On Qs-algebras, J. Chungcheong Math. Soc. Vol. 12, 1999, pp. 1-7.
- [2] A. Borumand Saeid, CI-algebra is equivalent to dual Q-algebra, Journal of the Egyptian Mathematical Society, Vol. 21, 2013, pp. 1-2.
- [3] Q. P. Hu and X. Li, On BCH-algebras, Math. Seminar Notes, Vol. 11, 1983, pp. 313-320.
- [4] Q. P. Hu and X. Li, On proper BCH-algebras, Math Japonicae, Vol. 30, 1985, pp. 659-661.

- [5] K. Iseki and S. Tanaka, An introduction to theory of BCK-algebras, *Math Japonicae*, Vol. 23 1978, pp. 1-20.
- [6] K. Iseki, On BCI-algebras, *Math. Seminar Notes*, Vol. 8, 1980, pp. 125-130.
- [7] S. M. Lee and K. H. Kim, On right fixed maps of Q-algebras, *International Mathematical Forum*, Vol. 6, No. 1, 2011, pp. 31 - 37.
- [8] J. Neggers, S. S. Ahn and H. S. Kim, On Q-algebras, *Int. J. Math. Sci.*, Vol. 27, No. 12, 2001, pp. 749-757.
- [9] Samy M. Mostafa, Mokhtar A. Abdel Naby and Osama R. Elgendy, Fuzzy Q-ideals in Q-algebras, *World Applied Programming*, Vol 2, No 2, 2012, pp. 69-80.

การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดมูลฝอยของชุมชน
อย่างถูกหลักสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม ด้วยผลิตภัณฑ์ปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพ
จากน้ำชะมูลฝอยทั่วไปของครัวเรือน เขตพื้นที่ หมู่ 4 บ้านหนองบัว
ตำบลจอมบึง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

Originating Community Participation for Community Solid Waste
Disposal Management with Biological Compost from Leachate of
Household Products at 4th Village, Chom Bueng Subdistrict,
Chom Bueng District, Ratchaburi Province

सानนท์ เลหาบุตร

สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ สถาบันวิชาการและวิจัยภูมิปัญญาไทย วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประสิทธิผลและคุณภาพของปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอย
ทั่วไปของครัวเรือน และผลของกิจกรรมการผลิตปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยทั่วไปของครัวเรือน ที่มีต่อการ
มีส่วนร่วมของชุมชน และการอนามัยสิ่งแวดล้อมด้านการกำจัดมูลฝอยในชุมชนซึ่งถูกศึกษาวิจัยครั้งนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนทั้งหมดของหมู่บ้าน จำนวน 218 คน เขตพื้นที่ หมู่ 4 บ้าน
หนองบัว ต.จอมบึง อ.จอมบึง จ.ราชบุรี การทดสอบประสิทธิผลของปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยทั่วไปของ
ครัวเรือนในกลุ่ม ต้นผักบุ้งจีน ต้นพริกชี้ฟ้าใหญ่ และต้นกระชายไทย โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 15 ต้น และกลุ่ม
ควบคุมการทดลอง จำนวน 45 ต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจ สัมภาษณ์ สอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลด้านการจัดการกำจัด
มูลฝอยของชุมชน และชุดอุปกรณ์ผลิตปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพและแปลงทดลองปลูกพืชระบบปิด

สถิติการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)
ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) One Way - ANOVA หาความแตกต่าง
ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ เจตคติ และการประยุกต์ใช้ (KAP) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดมูลฝอยของครัวเรือน
อย่างถูกหลักสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม

ผลการวิจัย พบว่า

1) การดำเนินงานสาธิตในชุมชนเรื่อง การผลิตปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยของครัวเรือนมีผลทำให้
ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยของครัวเรือนอย่างถูกหลักการสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม

2) ปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพฯ มีผลต่อการเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตของต้นพืชประเภทกินใบ (ผักบุ้งจีน)
ต้นพืชประเภทกินผล (พริกชี้ฟ้าใหญ่) และต้นพืชประเภทกินเหง้าหัว (กระชายไทย) มากขึ้น

คำสำคัญ : ปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพ การมีส่วนร่วมของชุมชน การสุขาภิบาล การกำจัดมูลฝอย

Abstract

The purposes of this study were to determine natural chemical quality and effectiveness of
Biological Compost from Leachate of Household Products on plant's growth of and determine its

effectiveness in originating community participation for community sanitary solid waste disposal management exactly.

Samples of this study were 218 person from the people at 4th village, Chom Bueng subdistrict, Chom Bueng district, Ratchaburi province. Plants of testing Biological Compost from Leachate of Household Products's effectiveness were Chinese ipomoea, big bird pepper and Thai galingale.

Research instruments were as follows : 1) questionnaire for surveying and collecting sanitary solid waste management data of community 2) tool of producing Biological Compost from Leachate of Household Products and area for testing effectiveness of Biological Compost from Leachate of Household Products in case group and control groups (closed system).

Statistic that researcher used to descriptive data analysis were as follows: frequency value, percentage, mean and standard deviation and One way - ANOVA at 0.05 level of significance was used to compare growth of experimented plants (case and control).

Results of this study were as follows:

1) Activity of Biological Compost from Leachate of Household Products effected to community participation for community sanitary solid waste sanitary disposal management.

2) Biological Compost from Leachate of Household Products effected to growth of Chinese Ipomoea, Big Bird Pepper was 1.82-fold (182 percentage) and 2.11 times (211 percentage) for Thai galingale

Keywords: Biological Compost, Community Participation, Sanitary, Solid Waste Disposal

บทนำ

ในอดีตจนถึงปัจจุบันนี้ ประเทศไทยยังคงมีปัญหาเรื่องมูลฝอยประเภทต่าง ๆ เป็นสาเหตุของการเกิดมลพิษสิ่งแวดล้อมด้านดิน แหล่งน้ำธรรมชาติ แหล่งน้ำใต้ดิน อากาศ เหตุรำคาญต่าง ๆ รวมทั้งภูมิทัศน์ที่ไม่งามตา คณะวิจัยมีจุดมุ่งหมายในการวิจัยครั้งนี้คือ ศึกษาวิจัยให้ได้ปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยของครัวเรือนที่มีคุณภาพสูงเทียบเท่าปุ๋ยเคมีสังเคราะห์ทั่วไป สิ่งนี้จะเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้ประชาชนเกิดการตื่นตัวและเกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการกำจัดมูลฝอยในชุมชนอย่างถูกหลักสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญมากต่อการพัฒนาต่าง ๆ ในชุมชน ดังนั้น คณะวิจัยจึงวางเข็มมุ่งไปที่การมีส่วนร่วมของประชาชน ต้องการศึกษาวินิจฉัยให้ได้ว่าข้อเท็จจริงว่า เมื่อส่งเสริมให้ประชาชนรู้ เข้าใจ และปฏิบัติถูกต้องในเรื่อง การผลิตปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยของครัวเรือนแล้ว ประชาชนจะมีความตระหนักและเกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการกำจัดมูลฝอยในชุมชนอย่างถูกหลักสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหรือไม่

การศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ ทำให้หน่วยงานราชการและภาคประชาชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน จะทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ นั่นคือสูตรปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยของครัวเรือน ผลงานครั้งนี้เป็นผลิตภัณฑ์การเกษตรรูปแบบใหม่ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นจุดเริ่มต้นหรือการต่อยอดงานการพัฒนาชุมชนด้านอื่น ๆ ต่อไป ผลของกิจกรรมการผลิตปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยของครัวเรือน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน สามารถนำปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพฯ ชนิดนี้ ไปใช้ในงานการเกษตรทั้งการเร่งการเจริญเติบโตของต้นพืช การเร่งผลผลิต และการป้องกันศัตรูพืช แล้วไม่เป็นการในก่อมลพิษสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ยังทำให้เกิดรายได้จากการจำหน่ายปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพฯ

เมื่อประชาชนทั่วไปได้พบเห็น หรือได้รับข่าวสารของกิจกรรมในการศึกษาวินิจฉัยดังกล่าว และเข้าใจว่าสิ่งนี้ให้คุณประโยชน์ต่อชุมชนของตน กลไกการเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนต่อการพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนจะเกิดขึ้นตามมามีคุณภาพแน่นอน (วาสนา สุขกุล, 2555) ต่อจากนั้นเราสามารถดำเนินการต่อยอดงานการให้ความรู้และวิธีการทำงานในกิจกรรมด้านสาธารณสุขชุมชน หรือกิจกรรมการพัฒนาชุมชนต่างๆได้ง่ายขึ้น จนเกิดเป็นพลังประชารัฐขับเคลื่อนกองทุนหมู่บ้าน ช่วยปรับปรุง สร้าง และพัฒนาการสาธารณสุขชุมชนและสายงานอื่นๆในชุมชน อัน

นำไปสู่เป้าประสงค์หลักของการสาธารณสุขประเทศไทย คือ “สร้างนำซ่อมสุขภาพ” และเกิดสังคมเข้มแข็งในทุกด้านของการพัฒนาชุมชนต่อไป (อุมาพร ห่านรุ่งโรทร, 2551)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของกิจกรรมการผลิตปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยทั่วไปของครัวเรือน ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน และการอนามัยสิ่งแวดล้อมด้านการกำจัดมูลฝอยในชุมชน
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลและคุณภาพทางเคมีธรรมชาติ (natural chemicals) ของปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยทั่วไปของครัวเรือน ที่มีต่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตของพืชกินใบ พืชกินผล และพืชกินเหง้าหัว

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสำรวจ สัมภาษณ์ สอบถาม (questionnaire & survey form) เก็บรวบรวมข้อมูลด้านการจัดการกำจัดมูลฝอยของชุมชน และข้อมูลพื้นฐานการสาธารณสุขชุมชน ออกแบบสร้างเครื่องมือด้วยวิธีการและเทคนิคการออกแบบสอบถามครอบคลุมข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านและข้อมูลความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตน ของประชากรในการกำจัดมูลฝอยของครัวเรือน

2. ชุดอุปกรณ์ผลิตปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยจากครัวเรือน และแปลงทดลองปลูกพืชระบบปิด ทดสอบประสิทธิผลของปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยจากครัวเรือน 1) ชุดอุปกรณ์ผลิตปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยจากครัวเรือน ใช้เทคนิคถังหมักกึ่งไร้อากาศ 2) แปลงทดลองปลูกพืชระบบปิด ทดสอบประสิทธิผลของปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยจากครัวเรือน โดยใช้เทคนิคเปิดเหนือพื้นดิน แต่ปิดกั้นชั้นดิน แนวตั้งและแนวใต้ดินด้วยปูนซีเมนต์และหินกรวด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ทรัพยากรต่างๆ ที่ใช้งาน และแบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ แบบทดสอบคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการกำจัดมูลฝอยในชุมชนอย่างถูกหลักสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม

2. เตรียมชุมชน: ให้ผู้นำชุมชนและหัวหน้าครอบครัว ได้ทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานวิจัย

3. สำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบแบบสอบถาม สำรวจ (Questionnaire & Survey Form)

4. ปฏิบัติการสาธิตการทำปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยทั่วไปของครัวเรือน

5. สรุปผลตรวจหาคุณภาพด้านเคมีธรรมชาติของปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพที่ผลิตได้

6. สรุปผลการใช้ปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพฯ ในแปลงปลูกพืชที่ทำการทดลอง

7. หลังดำเนินการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสอบถาม สำรวจ (Questionnaire & Survey Form)

7.1 ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลประชากร ข้อมูลการสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม

7.2 ข้อมูลใช้ประเมินความรู้ เจตคติ การปฏิบัติตนด้านการกำจัดมูลฝอยของครัวเรือน

8. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล

8.1 ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลประชากร ข้อมูลแบบสอบถาม แบบสำรวจ การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดมูลฝอยของชุมชนอย่างถูกหลักสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม วิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

8.2 วิเคราะห์เชิงพรรณนาสำหรับข้อมูลคุณภาพของปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยทั่วไปของครัวเรือน โดยเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานสากล

8.3 ข้อมูลผลการใช้ปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยทั่วไปจากครัวเรือน ในแปลงปลูกพืชที่ทำการทดลอง ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

8.4 หาความแตกต่างค่าเฉลี่ยขนาดของพืชประเภทกินใบ ประเภทกินผล และประเภทกินเหง้าหัว ในกลุ่ม

ได้รับปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพและกลุ่มควบคุมการทดลองจำนวน 3 กลุ่ม ใช้ One Way - ANOVA ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % หาความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนน KAP การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดมูลฝอยของครัวเรือนอย่างถูกหลักสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม ก่อนและหลังสาธิตผลิตภัณฑ์ปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพ ใช้ t - test

9. สรุปประสิทธิผลของปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพที่มีต่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตของพืชกินใบ พืชกินผล และพืชกินเหง้าหัว

10. สรุปผลสภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการจัดการกำจัดมูลฝอยในชุมชนอย่างถูกหลักสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม

ผลการวิจัย

1. หลังสิ้นสุดโครงการวิจัยฯ ประชาชนมีการเปลี่ยนแปลงเรื่องการจัดมูลฝอยครัวเรือนอย่างถูกหลักสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม เพิ่มขึ้นจากเดิม 6.88 % ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน

2. ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ ความรู้สึกรู้จักคิดหรือเจตคติ และการปฏิบัติ ด้านการจัดมูลฝอยทั่วไปของครัวเรือน เพิ่มขึ้นจากเดิม 5.48 %

3. สถานภาพและสถานการณ์ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการสังคม เศรษฐกิจ การปกครอง และด้านการสาธารณสุขชุมชนของชุมชนนี้ อยู่ในเกณฑ์ดีแต่ยังนิ่งเฉยหรือหลังประชาสังคมยังหลับอยู่ สามารถใช้ประโยชน์ได้ในงานพัฒนาชุมชนหรือการดำเนินงานปฏิบัติการโครงการหรือวิจัยประเภทต่างๆ

4. ผลตรวจคุณภาพของปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยทั่วไปของครัวเรือนด้านเคมีธรรมชาติ โดยศูนย์ตรวจสอบสินค้าการเกษตรจังหวัดราชบุรี พบว่าปริมาณธาตุไนโตรเจนในรูป ค่า % N ยังต่ำกว่ามาตรฐานสากลในระดับเล็กน้อย ปริมาณธาตุโพแทสเซียมในรูป ค่า % K และ % K_2O ได้มาตรฐานสากล ส่วนปริมาณธาตุฟอสฟอรัสในรูป ค่า % P และ % P_2O_5 ผลตรวจตัวอย่าง = ตรวจไม่พบ (Non-seen) ทั้ง 2 ค่า

5. ประสิทธิภาพของการใช้ปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยทั่วไปของครัวเรือน ในแปลงปลูกพืชทดลองประเภทกินใบ (ผักบุ้งจีน) มีผลทำให้ขนาดของใบผักบุ้งจีนใหญ่กว่าใบของผักบุ้งจีนซึ่งเจริญเติบโตในสภาวะธรรมชาติทั่วไป = 1.6 เท่า

6. ประสิทธิภาพของการใช้ปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยทั่วไปของครัวเรือน ในแปลงปลูกพืชทดลองประเภทกินผล (พริกชี้ใหญ่ใหญ่) มีผลทำให้ผลพริกชี้ใหญ่ใหญ่มีขนาดใหญ่กว่าผลพริกชี้ใหญ่ใหญ่ซึ่งเจริญเติบโตในสภาวะธรรมชาติทั่วไป = 0.65 เท่า

7. ประสิทธิภาพของการใช้ปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยทั่วไปของครัวเรือนในแปลงปลูกพืชทดลองประเภทกินเหง้าหัว (กระชายไทย) มีผลทำให้ขนาดของเหง้าหัวกระชายไทยใหญ่กว่าเหง้าหัวกระชายไทยซึ่งเจริญเติบโตในสภาวะธรรมชาติทั่วไป = 0.84 เท่า

8. ผลการวิเคราะห์สถิติหาความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนน KAP การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดมูลฝอยของครัวเรือนอย่างถูกหลักสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม ก่อนและหลังสาธิตผลิตภัณฑ์ปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพ พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนน KAP (ความรู้ ความรู้สึกรู้จักคิดหรือเจตคติ และการปฏิบัติ) ด้านการจัดมูลฝอยของประชากรก่อนและหลังดำเนินการสาธิตการผลิตปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยทั่วไปของครัวเรือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < 0.05$) ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า กิจกรรมผลิตภัณฑ์ปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยทั่วไปของครัวเรือน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดมูลฝอยของครัวเรือนอย่างถูกหลักสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม

9. ผลการวิเคราะห์สถิติหาความแตกต่างค่าเฉลี่ยขนาดของพืช โดยใช้ One Way - ANOVA ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % สรุปได้ว่า การเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตของพืชกินใบ (ผักบุ้ง) พืชกินผล (พริกชี้ใหญ่ใหญ่) และพืชกินเหง้าหัว (กระชายไทย) ซึ่งได้รับปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยทั่วไปของครัวเรือน กับการเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตของพืชกินใบ (ผักบุ้ง) พืชกินผล (พริกชี้ใหญ่ใหญ่) และพืชกินเหง้าหัว (กระชายไทย) ซึ่งไม่ได้รับปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยทั่วไปของครัวเรือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < 0.05$) ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพของปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยทั่วไปของครัวเรือน มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืชกินใบ (ผักบุ้ง) พืชกินผล (พริกชี้ใหญ่ใหญ่) และพืชกินเหง้าหัว (กระชายไทย)

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาการเปลี่ยนแปลงการกำจัดมูลฝอยทั่วไปของครัวเรือนอย่างถูกหลักสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อมของประชากร เมื่อมีการสาธิตการผลิตปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยทั่วไปของครัวเรือน ในหมู่บ้านซึ่งทำการศึกษาวิจัย และศึกษาประสิทธิผลของปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยทั่วไปของครัวเรือน ในการสร้างการเจริญเติบโตและการให้ผลผลิตของพืชกินใบ (ผักบุ้งจีน) พืชกินผล (พริกชี้ฟ้าใหญ่) และพืชกินเหง้าหัว (กระชายไทย) โดยผลการศึกษามีดังนี้

1. ผลของกิจกรรมการผลิตปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยทั่วไปของครัวเรือน ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน และการอนามัยสิ่งแวดล้อมด้านการกำจัดมูลฝอยในชุมชน หลังสิ้นสุดโครงการวิจัยฯ พบว่า ประชาชนมีการกำจัดมูลฝอยครัวเรือนอย่างถูกหลักสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม เพิ่มขึ้นจากเดิม 6.88 % ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ยังคงมีปริมาณในระดับน้อยมาก แต่เมื่อใช้เกณฑ์คะแนน KAP (ความรู้ ความรู้สึกรู้จักคิดหรือเจตคติ และการปฏิบัติ) ด้านการจัดการกำจัดมูลฝอยของครัวเรือน มาเป็นสิ่งที่ตรวจวัดการเปลี่ยนแปลง แสดงว่ากิจกรรมการผลิตปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยทั่วไปของครัวเรือน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการกำจัดมูลฝอยในชุมชน

2. ผลตรวจคุณภาพปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยทั่วไปของครัวเรือน ยังคงต้องปรับปรุง แก้ไข และพัฒนากระบวนการผลิตเพื่อเพิ่มคุณภาพด้านค่า % P และ % P₂O₅ โดยควรมีการตรวจหาค่าสารคล้ำยฮอร์โมนพืช สารธาตุอาหารรอง และสารธาตุอาหารเสริมของพืช เพื่อใช้ยืนยันผลการทดลองอย่างมีคุณภาพ

3. ประสิทธิภาพของการใช้ปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยทั่วไปของครัวเรือน มีคุณภาพระดับดี ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าจากผลตรวจของศูนย์ตรวจสอบสินค้าการเกษตรจังหวัดราชบุรี แม้จะไม่พบว่าสารธาตุอาหารหลักคือ ค่า % P และ % P₂O₅ แต่ได้สารคล้ำยฮอร์โมนพืช สารธาตุอาหารรอง และสารธาตุอาหารเสริมของพืช ในระดับดีเยี่ยม (กรมวิชาการเกษตร, 2551) จึงทำให้พืชมีการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตสูงกว่าพืชที่อยู่ในสภาวะธรรมชาติทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

1. การตรวจวัดค่าการมีส่วนร่วมของชุมชนด้านการกำจัดมูลฝอยในชุมชน น่าจะหาวิธีการหรือรูปแบบใหม่ มาดำเนินการ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงมากขึ้นและมีความแข็งแกร่ง (Robust) มากกว่าเดิม

2. การตรวจคุณภาพปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยทั่วไปของครัวเรือน ควรเพิ่มให้ได้ผลการตรวจหาค่าสารคล้ำยฮอร์โมนพืช สารธาตุอาหารรอง และสารธาตุอาหารเสริมของพืช นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูลให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

3. เนื่องจากการตรวจคุณภาพปุ๋ยทางการเกษตรด้านตรวจหาสารคล้ำยฮอร์โมนพืช สารธาตุอาหารรอง และสารธาตุอาหารเสริมของพืช ต้องใช้เงินทุนสูงมาก จึงควรเตรียมความพร้อมเรื่องเงินทุนและการกำหนดช่วงเวลาในการตรวจ ทั้งนี้ เนื่องจากแหล่งตรวจดังกล่าวมีน้อยและต้องแจ้งเรื่องส่งตรวจล่วงหน้าอย่างน้อย 6 เดือน

4. รูปแบบของการทดลองประสิทธิภาพของปุ๋ยหมักฮอร์โมนชีวภาพจากน้ำชะมูลฝอยทั่วไปของครัวเรือน ในการทดลองปลูกพืช ควรทำในระบบเปิด แต่ต้องศึกษาให้พบวิธีการควบคุมตัวแปรอุบัติเหตุซึ่งมีโอกาสเกิดขึ้นแน่นอน แล้วทำการทดลองในรูปแบบเดิมแต่เปลี่ยนเป็นระบบเปิด การทดลองระบบเปิดจะได้ข้อเท็จจริงเพิ่มขึ้นและข้อมูลผลการทดลองมีความแข็งแกร่ง (Robust) มากขึ้น ท้ายที่สุด เราสามารถนำไปประยุกต์ต่อยอดเป็นงานวิจัยปุ๋ยหมักฮอร์โมนอินทรีย์ประยุกต์ภูมิปัญญาไทยภูมิปัญญาสากลเชิงพาณิชย์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

บุญมา ป่านประดิษฐ์. 2550. การผลิตสารสกัดชีวภาพแบบน้ำ. คณะวิศวกรรมศาสตร์กำแพงแสน, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วาสนา สุขกุล. 2555. การสร้างเครือข่ายโรงเรียนต้นแบบ: ฐานการเรียนรู้การผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากเศษพืชเพื่อลดการเผาทำลาย ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในเขต จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์, คณะเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

อุมาพร ห่านรุ่งโชทร. 2551. บทความวิชาการ การเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชน. ภาควิชาพยาบาลศาสตร์.

คณะพยาบาลศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร, วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 2 (ฉบับพิเศษ) ก.ค. - ธ.ค. 2551.

กรมวิชาการเกษตร. 2551. **ปุ๋ยอินทรีย์**. ค้นเมื่อ 19 เมษายน 2557, จาก www.th.wikipedia.org/wiki/ปุ๋ยหมักชีวภาพ, **น้ำสกัดชีวภาพ หรือ บี.อี.** 2555. ค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2556, จาก www.maecharim.nan.doe.go.th/new/puy.htm.
ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชน นครศรีธรรมราช. **วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การทำปุ๋ยหมักชีวภาพตามวิถีพอเพียง พช.** 2554. ค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2556, จาก www.cdd.go.th/.
ฮอร์โมนพืช. 2554. ค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2556, จาก www.google.com/site/puyhmk/.

การพัฒนากระบวนการผลิตสับประรดแช่อิ่มอบแห้ง Producing Process Development of Osmotic Dehydrated Pineapple

วรรณรัตน์ เฉลิมแสนยากร

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์สับประรดแช่อิ่มอบแห้งของชุมชนที่รับบริการวิชาการจากกิจกรรมการแปรรูปสับประรดแช่อิ่มอบแห้งให้กับ อบต. บ้านคา เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2555 เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น ผู้วิจัยได้พิจารณากระบวนการผลิตในด้านความเข้มข้นของสารละลายน้ำตาลที่ใช้แช่สับประรด ระยะเวลาที่ใช้ในการแช่ขึ้น รวมถึงอัตราส่วนของชิ้นสับประรดต่อสารละลายน้ำตาล ได้การทดลองทั้งหมด 12 การทดลอง คุณภาพของสับประรดแช่อิ่มอบแห้ง ได้จากผลการทดสอบทางประสาทสัมผัส โดยให้ผู้ทดสอบพิจารณาคุณภาพในด้านลักษณะปรากฏของชิ้นสับประรดแช่อิ่มอบแห้งที่คงรูปร่าง ไม่เหี่ยวยุบ

ผลการวิจัย พบว่า ตัวอย่างสับประรดแช่อิ่มอบแห้งที่ดีที่สุดมาจากกระบวนการผลิตโดยการแช่สับประรดกับน้ำเชื่อมในอัตราส่วน 1:1 ในวันที่ 1 จะแช่สับประรดในน้ำเชื่อม 35 องศาบริกซ์ และวันที่ 2 แช่ชิ้นสับประรดในน้ำเชื่อมที่ 50 องศาบริกซ์ และวันที่ 3 แช่สับประรดในน้ำเชื่อมที่ 65 องศาบริกซ์ ก่อนนำไปอบแห้งด้วยตู้อบลมร้อน จนมีความชื้นน้อยกว่าร้อยละ 20 สับประรดแช่อิ่มอบแห้งที่ได้สามารถเก็บได้นานมากกว่า 4 เดือน โดยใช้การเก็บรักษาในบรรจุภัณฑ์พลาสติกลามิเนตด้วยอลูมิเนียมฟอยล์ ปิดผนึกด้วยซีลบล็อก ผลการตรวจสอบคุณภาพทางเคมี สับประรดแช่อิ่มอบแห้งที่อายุการเก็บนาน 4 เดือน มีค่าความชื้นร้อยละ 6.30 ค่าวอเตอร์แอกติวิตี 0.606 มีคุณภาพทางจุลินทรีย์เป็นไปตาม มพข. 136/2546 เรื่องผลไม้แห้ง

คำสำคัญ : สับประรด สับประรดแช่อิ่มอบแห้ง กระบวนการผลิต

Abstract

The objective of this study was to develop the optimum processing condition for the products from the academic service for Bankha subdistrict administration organization, which was held in November 2012. The researcher concerned about the processing factor, which were the concentration of syrup, the time for soaking and the ratio of pineapple per syrup weight, resulted in the total of 12 treatments. Sensory evaluation was used to monitor physical quality of finished products.

The results indicated that finished products with the best quality could be obtained from the processing condition of treatment 6 as follows: 1) the ratio of pineapple pieces to sugar syrup was 1:1, 2) The pineapple pieces were soaked in sugar syrup was with 35 Brix on the 1st day, 50 Brix on the 2nd day, and 65 Brix on the 3rd day, 3) The pineapple pieces were dried by tray dryer until the moisture content of the pineapple pieces less than 20%. The finished products were kept in aluminum laminated pouch with the zip lock for 4 months prior to chemical analyses. The moisture content and water activity of dehydrated pineapple was 6.3% and 0.606, respectively. The microbiological quality of the product was in accordance with the Community Product Standard 136/2546 for dried fruit.

Keywords : pineapple, osmotic dehydrated pineapple, producing process

บทนำ

ผลไม้อบแห้งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มักใช้เป็นอาหารว่าง ที่ให้พลังงาน และคุณค่าทางโภชนาการ เหมาะกับกลุ่มผู้รักสุขภาพ และยังสามารถใช้เป็นองค์ประกอบของอาหารประเภทอื่น ๆ เช่น โยเกิร์ต ไอศกรีม ผลิตภัณฑ์ขนมอบ เป็นต้น กระบวนการแช่อบแห้ง เป็นการลดปริมาณน้ำในผลิตภัณฑ์ด้วยวิธีการออสโมซิส โดยมีหลักการการเคลื่อนที่ของน้ำออกจากชิ้นผลไม้ ไปยังสารละลายน้ำตาลที่ใช้แช่ จนกระทั่งจุดสมดุล ก่อนนำไปทำแห้งด้วยวิธีการอื่น ๆ เช่น อบแห้งโดยเครื่องอบแห้ง หรือตากแห้งโดยพลังงานแสงอาทิตย์ เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการลดปริมาณน้ำภายในวัตถุดิบเพื่อป้องกันการเสื่อมเสียจากจุลินทรีย์ แต่ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการแปรรูปด้วยวิธีการแช่อบจะมีลักษณะปรากฏที่เหี่ยวยุบ เนื่องจากชิ้นผลไม้ที่แช่อบ มีการสูญเสียปริมาณน้ำปริมาณมากเมื่อใช้สารละลายน้ำตาลที่มีความเข้มข้นสูง นิราศ (2546) ใช้สารกลีเซอรอล เป็นสารลดความชื้น ร้อยละ 20 ร่วมกับน้ำตาลซูโครส โดยใช้ความเข้มข้นของน้ำเชื่อมผสมเริ่มต้นร้อยละ 40 และเพิ่มเป็นร้อยละ 55 และร้อยละ 70 ในวันที่ 2 และวันที่ 3 จะได้ผลิตภัณฑ์ที่มีค่าการยอมรับทางประสาทสัมผัสรวมมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับสารมอลโทเดกซ์ทริน และซอร์บิทอล นอกจากนี้ขั้นตอนในกระบวนการแช่อบแห้ง ก็มีผลต่อความเหี่ยวยุบของชิ้นผลิตภัณฑ์ด้วย สุธีรา (2540) ศึกษาความเข้มข้นของน้ำเชื่อมที่ 30, 40, 50, 60 องศาบริกซ์ และเพิ่มความเข้มข้น 10 องศาบริกซ์ทุก 24 ชั่วโมง พบว่าสับปะรดแช่อบแห้งที่ผ่านการแช่น้ำเชื่อมที่ 60 องศาบริกซ์ นาน 24 ชั่วโมง มีกลิ่นและปริมาณกรดมากที่สุด และมีปริมาณน้ำตาลน้อยที่สุด แต่มีการเหี่ยวยุบเสียรูปร่างมากที่สุด แตกต่างจากสับปะรดแช่อบแห้งวิธีการอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ และหากเพิ่มอุณหภูมิน้ำเชื่อมที่ใช้ในการแช่ เป็น 60 องศาเซลเซียส จะสามารถลดเวลาการแช่เหลือ 5 ชั่วโมง แต่จะมีรูปร่างเหี่ยวยุบ เสียรูปร่างและมีสีคล้ำกว่า รุ่งนภา (2541) ทดลองโดยการใช้สัดส่วนสับปะรดต่อซูโครสเป็น 8:2 7:3 6:4 และ 1:1 (w/w) โดยมีกรดซิตริก 0.75% $\text{Na}_2\text{S}_2\text{O}_5$ 400 ppm พบว่าเมื่อความเข้มข้นของซูโครสเพิ่มขึ้น ปริมาณของแข็งที่ละลายได้ในเนื้อสับปะรดเพิ่มขึ้น แต่ค่า degree browning ลดลง เมื่อทดสอบทางประสาทสัมผัส อัตราส่วน 7:3 เป็นที่ยอมรับทางประสาทสัมผัสมากที่สุด และยังพบว่าอัตราส่วนซูโครสที่มากขึ้นจะทำให้เนื้อสับปะรดเหนียวขึ้น

สับปะรด เป็นผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่สำคัญของอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี มีการส่งเสริมจำหน่ายสับปะรดผลสด และผลิตภัณฑ์สับปะรดแปรรูป โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคา โดยการจัดวันสับปะรดหวานบ้านคา เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงได้จัดโครงการบริการวิชาการถ่ายทอดการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสับปะรด ให้กับหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคา โดยมีผลิตภัณฑ์สับปะรดแช่อบแห้งเป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งที่มีความสนใจ โดยกระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ใช้ กระบวนการผลิตแบบเดิม ใช้วิธีการแช่สับปะรดในน้ำเชื่อมเข้มข้น ระยะเวลา 1 วัน แล้วอบให้แห้งโดยตู้อบแห้งลมร้อน ผู้วิจัยพบว่า ลักษณะชิ้นของผลิตภัณฑ์สับปะรดแช่อบแห้งที่ได้จากกระบวนการผลิตแบบเดิม ยังมีปัญหาด้านรูปร่างของผลิตภัณฑ์ ที่มีลักษณะชิ้นหย่อน เสียรูปร่าง มีความไม่สม่ำเสมอ ทำให้มีผลต่อการยอมรับผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนากระบวนการผลิตสับปะรดแช่อบแห้งที่เหมาะสมกับการแปรรูปในระดับท้องถิ่น

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

1. การเตรียมตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ใช้สับปะรดจากอำเภอบ้านคา เนื้อสีขาวออกเหลือง นำมาปอกเปลือก และหั่นชิ้นด้วยเครื่องจักรของกลุ่มแปรรูปสับปะรดหมู่ 6 ตำบลบ้านคา อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี สับปะรดที่ปอกเปลือกแล้ว นำมาหั่นแฉก ขนาดแฉก 0.8-1.0 เซนติเมตร นำแฉกมาหั่นชิ้นขนาด 8 ชิ้นต่อแฉก นำสับปะรดที่ได้นำไปวัดปริมาณของแข็งที่ละลายได้ทั้งหมดด้วยเครื่องรีแฟรกโตมิเตอร์

2. กระบวนการผลิตสับปะรดแช่อบแห้ง นำสับปะรดที่หั่นชิ้นมาศึกษาผลของกระบวนการแช่อบแห้ง โดยการวางแผนการทดลองแบบ CRD โดยทำการศึกษาคัดส่วนของน้ำหนักชิ้นสับปะรดต่อน้ำหนักของสารละลายน้ำตาล 2 ระดับ คือ 1: 1 และ 1: 2 และความเข้มข้นของสารละลายน้ำตาลที่ใช้ 6 ระดับ คือ ระดับที่ 1 2 และ 3 แช่ในสารละลายน้ำตาลเข้มข้นเริ่มต้น 35 50 และ 65 องศาบริกซ์ 1 วัน ตามลำดับ ระดับที่ 4 แช่ในสารละลาย 35 องศาบริกซ์ในวันแรกแล้วเพิ่มความเข้มข้นเป็น 50 องศาบริกซ์ในวันที่ 2 ระดับที่ 5 แช่ในสารละลาย 50 องศาบริกซ์ในวันแรกแล้วเพิ่ม

ความเข้มข้นเป็น 65 องศาบริกซ์ในวันที่ 2 และระดับที่ 6 แขนในสารละลาย 35 องศาบริกซ์ในวันแรกแล้วเพิ่มความเข้มข้นเป็น 50 องศาบริกซ์ในวันที่ 2 แล้วเพิ่มความเข้มข้นของสารละลายน้ำตาลเป็น 65 องศาบริกซ์ในวันที่ 3 โดยอัตราส่วนของ ชื้นสับปะรดต่อสารละลายน้ำตาล เป็น 1:1 และความเข้มข้นสารละลาย 6 ระดับเป็นการทดลองที่ 1-6 ตามลำดับ ส่วนอัตราส่วนชื้นสับปะรดต่อน้ำเชื่อม 1:2 และความเข้มข้นของสารละลาย 6 ระดับ เป็นการทดลองที่ 7-12 ตามลำดับ ได้การทดลองทั้งหมด 12 การทดลอง โดยกระบวนการผลิตเริ่มจากนำชื้นสับปะรดมานึ่งด้วยไอน้ำนาน 15 นาที แล้วทำให้เย็นลง เตรียมน้ำเชื่อมจากน้ำตาลทราย โดยให้น้ำเชื่อมมีค่าปริมาณของแข็งที่ละลายได้ตามแต่ละการทดลอง เดิมกรด ซิตริกร้อยละ 0.4 ละลายน้ำตาลโดยใช้ความร้อน 80 องศาเซลเซียส นำชื้นสับปะรดที่นึ่งแล้ว นำไปแช่น้ำเชื่อมที่เตรียมไว้ และดำเนินการทดลองตามกระบวนการผลิต ทั้ง 12 การทดลอง วัดค่าปริมาณของแข็งที่ละลายได้ในสารละลายน้ำตาลที่ใช้แช่ หลังจากแช่ครบเวลาในแต่ละวัน จากนั้นนำชื้นสับปะรดมาอบแห้งด้วยตู้อบลมร้อนแบบภาคที่อุณหภูมิ 65 องศาเซลเซียส ประมาณ 20 ชั่วโมง เก็บรักษาชื้นสับปะรดแช่อิ่มอบแห้งที่ได้ในซองอลูมิเนียมฟอยล์ลามิเนต เพื่อทดสอบทางประสาทสัมผัสต่อไป

3. ศึกษาคุณภาพทางประสาทสัมผัส โดยชื้นสับปะรดแช่อิ่มอบแห้ง ให้ผู้ชิมประเมินตัวอย่างเบื้องต้น โดยในชั้นที่ 1 โดยนำสับปะรดที่ผ่านการแช่อิ่มและอบแห้งแล้วทั้ง 12 การทดลอง นำมาทดสอบทางประสาทสัมผัส โดยผู้ชิมจำนวน 33 คน เพื่อเลือกตัวอย่าง 6 ตัวอย่าง ออกจาก 12 ตัวอย่าง โดยพิจารณาจากความรู้สึกของคะแนนของการเลือก 6 จาก 12 ตัวอย่าง ตัวอย่างที่ได้มีความถี่ในการเลือกมากกว่าตัวอย่างอื่น 6 ลำดับ จะนำมาทดสอบในชั้นที่ 2 โดยการศึกษาคุณภาพทางประสาทสัมผัสโดยวิธีการเรียงลำดับความชอบ ในด้านลักษณะปรากฏ ด้วยวิธี Ranking test จำนวนผู้ทดสอบ 20 คน โดยนำผลการทดลองมาวิเคราะห์ความแตกต่างทางสถิติของค่าการทดสอบทางประสาทสัมผัส โดยใช้ตารางของ Basker (อ้างถึงใน เพ็ญขวัญ ชมปรีดา, 2556)

4. คุณภาพทางเคมีและจุลินทรีย์ ตัวอย่างที่ เก็บรักษาในซองอลูมิเนียมฟอยล์ลามิเนต ปิดผนึกด้วยความร้อน เก็บไว้ที่อุณหภูมิห้อง โดยวิเคราะห์คุณภาพของผลิตภัณฑ์หลังจากเก็บรักษานาน 4 เดือน คุณภาพที่วิเคราะห์ คือค่าความชื้น (ร้อยละ) (Moisture balance, XM60 Model, Precisa) ค่าปริมาณน้ำอิสระ(Aw) (Aw meter, Aqualab Model Series 3TS, Decegon Device, Inc.) ปริมาณจุลินทรีย์ทั้งหมด (3M Petrifilm™ Aerobic Count Plates, 3M, USA) และปริมาณยีสต์และรา (A.O.A.C., 2000)

ผลการวิจัย

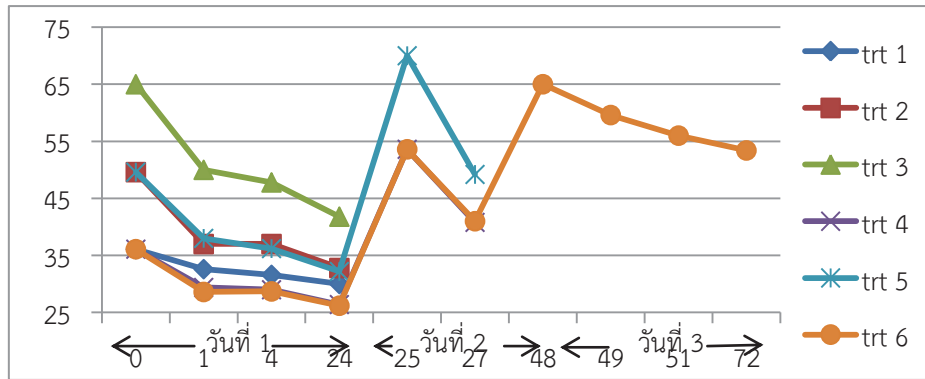
1. สับปะรดจากอำเภอบ้านคา โดยกลุ่มแปรรูปหมู่ 6 ตำบลบ้านคา ที่มีเครื่องมือและอุปกรณ์ในการปอกเปลือก หั่นแว่นและตัดแต่งชิ้น สับปะรดเนื้อสีเหลืองอ่อน วัดค่าของแข็งที่ละลายได้ทั้งหมด มีค่า 12.5 องศาบริกซ์

(ก) สับปะรดปอกเปลือกเจาะแกน (ข) สับปะรดหั่นแว่น (ค) สับปะรดหั่น 8 ชิ้นต่อแว่น

ภาพที่ 1 ลักษณะชิ้นสับปะรดที่ใช้ในการทดลอง

2. การแช่ชื้นสับปะรดในน้ำเชื่อม จะเกิดการเคลื่อนที่ของน้ำจากภายในชื้นสับปะรดผ่านผนังเซลล์ ออกมายังสารละลายที่ใช้แช่ด้วยแรงดันออสโมติก ในขณะที่เดียวกันจะเกิดการแพร่ของตัวถูกละลายเข้าไปในชื้นสับปะรดด้วย แต่ในอัตราเร็วที่ต่างกัน เนื่องจากน้ำสามารถผ่านได้ง่ายกว่าน้ำตาลที่มีโมเลกุลใหญ่กว่า (รุ่งนภา, 2541) โดยอัตราการเคลื่อนที่ของน้ำขึ้นกับความแตกต่างของความเข้มข้นของสารละลาย หากมีสารละลายน้ำตาลมีความเข้มข้นสูง น้ำจะมีอัตราการเคลื่อนที่ออกจากชื้นสับปะรดสูงด้วย การเปลี่ยนแปลงของความเข้มข้นของสารละลายน้ำตาลที่ใช้แช่ชื้นสับปะรดในแต่ละการทดลอง แสดงดังภาพที่ 2

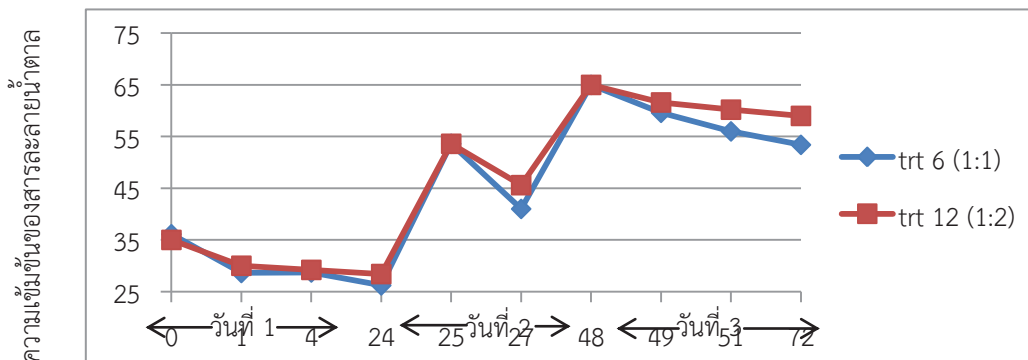

เวลาในการแช่สับปรดในสารละลายน้ำตาล

ภาพที่ 2 การเปลี่ยนแปลงของความเข้มข้นของสารละลายน้ำตาลที่ใช้แช่ชิ้นสับปรดในการทดลองที่ 1-6 โดยมีอัตราส่วนชิ้นสับปรดต่อความเข้มข้นของสารละลายน้ำตาล เป็น 1: 1

ภาพที่ 2 แสดงผลการทดลองของการทดลองที่ 1 ถึงการทดลองที่ 6 ซึ่งมีอัตราส่วนชิ้นสับปรดต่อความเข้มข้นของสารละลายน้ำตาล เป็น 1:1 และความเข้มข้นของสารละลายน้ำตาลที่ใช้ 6 ระดับ พบว่า ความเข้มข้นของสารละลายน้ำตาลที่ใช้แช่ชิ้นสับปรดมีการเปลี่ยนแปลง โดยจะลดลงในแต่ละวัน เนื่องจากมีปริมาณน้ำที่สูญเสียออกจากชิ้นสับปรด ทำให้ความเข้มข้นของสารละลายที่ใช้แช่เจือจางลง เมื่อปรับความเข้มข้นเพิ่มขึ้นในวันถัดไป ทำให้มีความแตกต่างของความเข้มข้นของสารละลายภายในและภายนอกชิ้นเนื้อเพิ่มขึ้น จึงเกิดการเคลื่อนที่ของน้ำออกจากชิ้นสับปรดได้เพิ่มขึ้นอีก ซึ่งการทดลองที่ 7 ถึง 12 ซึ่งใช้อัตราส่วนของ ก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน

เมื่อเปรียบเทียบกันระหว่างอัตราส่วนสับปรดต่อสารละลายน้ำตาล เป็น 1:1 และ 1:2 จากการทดลองที่ 6 และ 12 พบว่า ความเข้มข้นของสารละลายน้ำตาลในการแช่เมื่อครบวันที่ 1 2 และ 3 การทดลองที่ใช้อัตราส่วนสับปรดต่อสารละลายน้ำตาลเป็น 1: 2 (การทดลองที่ 12) จะมีค่าความเข้มข้นของสารละลายน้ำตาลหลังการแช่ชิ้นสับปรดมากกว่าการทดลองที่ 6 ที่มีอัตราส่วนสับปรดต่อสารละลายน้ำตาลเป็น 1: 1 แสดงดังภาพที่ 3

เวลาในการแช่สับปรดในสารละลายน้ำตาล

ภาพที่ 3 เปรียบเทียบความเข้มข้นของสารละลายน้ำตาลในการทดลองที่ 6 และ 12 ในการแช่สับปรด โดยมีอัตราส่วนสับปรดต่อสารละลายน้ำตาลเป็น 1:1 และ 1:2 ตามลำดับ

3. คุณภาพของสับปรดแช่อิมบแห้ง

สับปรดที่ผ่านการแช่อิมบแห้งแล้วทั้ง 12 การทดลอง ถูกนำมาทดสอบทางประสาทสัมผัส โดยผู้ชิมจำนวน 33 คน เพื่อเลือกตัวอย่าง 6 ตัวอย่าง ออกจาก 12 ตัวอย่าง โดยพิจารณาจากลักษณะปรากฏที่ชอบมากกว่า ผลการทดลองพบว่า ผู้ประเมินเลือกตัวอย่างจากการทดลองที่ 5 6 9 10 11 และ 12 โดยมีค่าความถี่ในการเลือกเป็น 31, 26, 29, 33, 26 และ 27 คน ตามลำดับ จึงใช้ตัวอย่างสับปรดแช่อิมบแห้งจากทั้ง 6 การทดลองนี้ เพื่อทดสอบการเรียงลำดับความชอบในขั้นต่อไป สับปรดที่ผ่านการคัดเลือกจะคงรูปทรงของชิ้นสับปรด ที่ไม่เหี่ยวยุบ มีลักษณะชิ้นเต็มคล้ายสับปรดสด และมีความฉ่ำ เนื่องจากน้ำตาลที่แพร่เข้าไปในชิ้นสับปรด ดังภาพที่ 4

ภาพซ้าย ตัวอย่างที่ไม่ได้รับการคัดเลือก

ภาพขวา ตัวอย่างที่ได้รับการคัดเลือก

ภาพที่ 4 สับประตแฉ้อมอบแห้งจากการทดลอง จำนวน 12 ตัวอย่างที่ใช้ทดสอบทางประสาทสัมผัสโดยพิจารณาในด้านลักษณะปรากฏ (T ในภาพ แทนการทดลองที่)

จากตัวอย่างที่ผ่านการคัดเลือกออกมา 6 ตัวอย่าง จาก 12 ตัวอย่างนำมาทดสอบทางประสาทสัมผัส ตามวิธีการเรียงลำดับความชอบ เพื่อให้ผู้ประเมินเรียงลำดับความชอบที่มีต่อตัวอย่างในด้านลักษณะปรากฏของชิ้นสับประตแฉ้อมอบแห้ง โดยเรียงลำดับความชอบจากชอบน้อยไปชอบมาก ตัวอย่างสับประตแฉ้อมอบแห้งจากการทดลองที่ 5 6 9 10 11 และ 12 ผลการทดสอบทางประสาทสัมผัส พบว่า ผู้ทดสอบจำนวน 20 คน มีความชอบสับประตแฉ้อมอบแห้งจากการทดลองที่ 6 มากกว่าตัวอย่างจากการทดลองอื่น ๆ และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับตัวอย่างจากการทดลองที่ 9 และ 10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

5. คุณภาพทางเคมีและจุลินทรีย์ ของสับประตแฉ้อมตามการทดลองที่ 6 เก็บรักษาในภาชนะบรรจุ ที่เป็นของพอลิเอทิลีนไวนิลแอลกอฮอล์ เก็บรักษานาน 4 เดือน มีค่าคุณภาพทางเคมีและจุลินทรีย์แสดงในตารางที่ 1 และมีค่าเป็นไปตาม มพข. 136/2546 เรื่องผลไม้แห้ง

ตารางที่ 4 คุณภาพสับประตแฉ้อมอบแห้งจากการทดลองที่ 6

คุณภาพสับประตแฉ้อมอบแห้ง	คุณภาพของตัวอย่างจากการทดลองที่ 6	มพข. 135/2546
ค่าความชื้น	ร้อยละ 6.30	ไม่เกินร้อยละ 6.30
ค่าวอเตอร์แอกติวิตี้	0.606	ไม่เกิน 0.75
ปริมาณจุลินทรีย์ทั้งหมด	น้อยกว่า 1×10^3 cfu/g	ไม่เกิน 1×10^4 cfu/g
ยีสต์และรา	น้อยกว่า 1×10^3 cfu/g	ไม่เกิน 100 cfu/g

สรุปและอภิปรายผล

สับประตแฉ้อมอบแห้งมีการพัฒนากระบวนการผลิต จากเดิมที่ใช้การแช่น้ำเชื่อมความเข้มข้นสูง นาน 1 คืน พัฒนาเป็นกระบวนการผลิตที่ได้ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการยอมรับจากผู้ทดสอบมากที่สุด คือการทดลองที่ 6 โดยใช้อัตราส่วนการแช่สับประตกับน้ำเชื่อมใน 1:1 และใช้การแช่สับประตในน้ำเชื่อมที่ 35 องศาบริกซ์ ในวันแรก แช่น้ำเชื่อมต่อที่เพิ่มความเข้มข้นเป็น 50 องศาบริกซ์ ในวันที่ 2 และแช่น้ำเชื่อมต่อที่ 65 องศาเซลเซียสในวันที่ 3 ซึ่งสอดคล้องกับการทดลองของสุธีรา (2540) ที่ลดระยะเวลาในการแช่สับประตใช้น้ำเชื่อมแบบหลายขั้นตอนที่มีความเข้มข้นเริ่มต้นจากน้อยไปหามาก และเพิ่มความเข้มข้นน้ำเชื่อม 10 องศาบริกซ์ ทุก 24 ชั่วโมง โดยไม่ทำให้คุณภาพด้อยลง พิจารณาคุณภาพของสับประตแฉ้อมอบแห้งที่ได้โดยการทดสอบทางประสาทสัมผัส ได้รับการจัดอันดับ (Ranking test) ในด้านลักษณะปรากฏของชิ้นสับประตเป็นอันดับหนึ่ง และแตกต่างจากตัวอย่างอื่นอย่างมีนัยสำคัญ คุณภาพของสับประตแฉ้อมอบแห้งมีค่าความชื้นร้อยละ 6.30 มีค่าวอเตอร์แอกติวิตี้เท่ากับ 0.606 และมีคุณภาพทางจุลชีววิทยาอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน มพข. 136/ 2546 เรื่องผลไม้แห้ง

ข้อเสนอแนะ

ผลิตภัณฑ์สับปะรดแช่อิ่มอบแห้งที่ได้ มีความหวานมาก 65 องศาบริกซ์ จึงไม่เหมาะกับการรับประทานเป็นอาหารว่าง จึงควรพัฒนาสูตรขนม หรืออาหาร ที่นำผลิตภัณฑ์สับปะรดแช่อิ่มอบแห้งนี้ไปประกอบเป็นส่วนผสมต่อไป เช่น ไอศกรีม หรือขนมอบ เป็นต้น และการปรับกระบวนการผลิตให้เข้ากับเครื่องมือ หรือเทคโนโลยีที่ผู้ประกอบการมีอยู่ เช่น การใช้ตู้อบล้างงานแสงอาทิตย์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- นิราศ กิ่งวาที. 2546. การใช้สารดูดความชื้นในการปรับปรุงคุณภาพสับปะรดแช่อิ่มอบแห้ง. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การอาหาร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เพ็ญขวัญ ชมปรีดา. 2556. การประเมินคุณภาพทางประสาทสัมผัสและการยอมรับของผู้บริโภค. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วิสด้า อินเทอร์เน็ต.
- มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน. 2546. มาตรฐานผลิตภัณฑ์ผลไม้แห้ง มผช. 136/2546. สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. กระทรวงอุตสาหกรรม.
- รุ่งนภา วิสิษฐุตรการ. 2541. การศึกษาสัดส่วนของซูโครสที่เหมาะสมในการผลิตสับปะรดแช่อิ่มอบแห้งด้วย ออสโมติกดีไฮเดรชัน. ฐานข้อมูลการประชุมทางวิชาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สืบค้นเมื่อ 30 ธันวาคม 2555 สืบค้นได้จาก <http://kucon.lib.ku.ac.th/Fulltext/KC3606009.pdf>
- สุธีรา เลิศวุฒิชัยกุล. 2540. การลดเวลาในการผลิตสับปะรดแช่อิ่มอบแห้ง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การอาหาร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- A.O.A.C. 2000. Official methods of analysis 17th edition. Washington, D.C., Association of official analytical chemists.

การใช้เปลือกมะพร้าวอ่อนเป็นวัสดุปลูกเห็ดสกุลนางฟ้า นางรม ในถุงพลาสติก
Fresh Coconut Husks as Substrates
for Oyster (*Pleurotus Spp.*) Mushroom Cultivation

วันทนา นาคิลินธิ¹ กาญจนนา สุรภา² และรพีพรรณ กองตุม³

^{1,2}ศูนย์วิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
³โปรแกรมวิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

ศึกษาผลผลิตของเห็ดสกุลนางฟ้านางรม (*Pleurotus spp.*) ที่ใช้เปลือกมะพร้าวเพื่อทดแทนขี้เลื่อยไม้ยางพารา เห็ดที่ใช้ศึกษามี 3 ชนิด คือ เห็ดเป่าฮือ นางฟ้าฮังการี เห็ดนางฟ้าภูฐาน วัสดุที่ใช้เพาะได้แก่ เปลือกมะพร้าวสด เปลือกมะพร้าวแห้ง ขี้เลื่อยไม้ยางพารา และขี้เลื่อยไม้ยางพาราสผสมเปลือกมะพร้าวแห้งอัตราส่วน 1:1 พบว่าเมื่ออายุ 27 วัน ที่บ่มเชื้อเส้นใยเห็ดนางฟ้าฮังการี และนางฟ้าภูฐาน จะเจริญได้เร็วที่สุดคือ 16.76 เซนติเมตร ส่วนเห็ดเป่าฮือเจริญได้ช้าที่สุดคือ 7.36 เซนติเมตรสำหรับ ความยาว และความกว้างของดอกเห็ดนั้น ความยาวโดยเฉลี่ยของก้านดอกเห็ดนางฟ้าฮังการี มีแนวโน้มว่ายาวที่สุดตลอดระยะเวลาของการทดลอง 7.38 ซม. รองลงมาคือเห็ดภูฐานและเป่าฮือตามลำดับ (6.62, 3.28 เซนติเมตร) เห็ดนางฟ้าภูฐานมีความกว้างของดอกมากที่สุด 3.76 เซนติเมตร รองลงมาคือ เห็ดนางฟ้าฮังการี 3.45 เซนติเมตร และเห็ดเป่าฮือน้อยที่สุด 3.06 เซนติเมตร ($p < 0.05$) น้ำหนักรวมของเห็ดตลอดระยะเวลาที่ทำการเก็บเกี่ยว 9 สัปดาห์นั้น เห็ดนางฟ้าภูฐานได้น้ำหนักรวมต่อถุงมากที่สุด คือ 2982.56 กรัม ($p < 0.05$) รองลงมาคือ เห็ดนางฟ้าฮังการี 1857.56 กรัม และเห็ดเป่าฮือ 1706.87 กรัมตามลำดับ เมื่อพิจารณาถึงวัสดุเพาะการใช้เปลือกมะพร้าวแห้งอย่างเดียวให้น้ำหนักรวมมากที่สุด 3108.44 กรัมต่อถุง การใช้ขี้เลื่อยได้น้ำหนักน้อยที่สุดคือ 606.8 กรัมต่อถุง ($p < 0.05$)

คำสำคัญ : เปลือกมะพร้าวอ่อน วัสดุปลูกเห็ด เห็ดนางฟ้า เห็ดนางรม

Abstract

The objective of this study was to examine the growth and yield performance of oyster *Pleurotus spp.* mushroom cultivation on 4 different substrates; fresh coconut husks, dried coconut husk s, para rubber sawdust, and the combination of sawdust and coconut husk at ratio 1:1. The results showed that the longest mycelium growth at 27 days of incubation period was *P.Hungarian* strain (16.76 cm) , followed by 16.24 cm and 7.36 cm of *P.Bhutanese* and Abalone mushroom respectively ($p < 0.05$). *P. Hungarian* strain mushroom had the highest average stripe length of 7.38 cm, followed by *P. Bhutanese* of 6.62 cm. and Abalone mushroom of 3.28 cm. respectively ($p < 0.05$). The largest pileus was found in *P.Bhutanese* of 3.76 cm, followed by *P.Hungarian* (3.45 cm.) and Abalone mushroom was 3.06 cm. ($p < 0.05$). The total yield from 9 weeks harvesting revealed that *P.Bhutanese* gained the highest weight/bag of 2982.56 gm, followed by *P. Hungary* of 1857.56 gm. and Abalone mushroom was 1706.87 gm. Dried coconut husk substrate gave the highest yield ($p < 0.05$) which was 3108.48 gm/bag. The para rubber sawdust alone gave the smallest weight of 606.8 gm/bag

Keywords : fresh coconut hushs, substrates, oyster pleurotus spp. mushroom

บทนำ

การเพาะเห็ดเป็นอาชีพที่มีความสำคัญในทางเศรษฐกิจอาชีพหนึ่ง เนื่องจากเห็ดเป็นอาหารที่มีคุณค่า โดยเฉพาะโปรตีน ไม่แพ้เนื้อสัตว์ และเป็นอาหารที่มีความปลอดภัยจากการใช้สารเคมีสามารถพัฒนาการเพาะเห็ดให้เป็นอาชีพหลัก มีรายได้เลี้ยงครอบครัวได้เป็นอย่างดีโดยใช้เวลาเพียง 15-30 วัน ในภาวะเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันกันตลอดเวลาการเพาะเห็ดเป็นการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรหลายชนิดไม่ว่าจะเป็นฟางข้าว ใสนุ่น ใส่ฝ้าย เปลือกมันสำปะหลัง ทลายปาล์ม ขี้เลื่อย เปลือกถั่วเขียวหรือแม้กระทั่งวัสดุที่มีอยู่ในธรรมชาติ ได้แก่ หญ้าชนิดต่างๆ ใช้เป็นวัสดุเพาะให้เหมาะสมกับท้องถิ่นเพื่อให้ต้นทุนต่อหน่วยต่ำ อันจะเป็นการเพิ่มผลตอบแทนให้สูงขึ้น ซึ่งในกรณีที่ขี้เลื่อยไม่เพียงพอหาเป็นที่ยอมรับมากกว่าวัสดุอย่างอื่น เนื่องจากความละเอียดของขี้เลื่อย การปะปนของเศษไม้มีน้อยรวมทั้งไม่ต้องหมักก่อนนำไปใช้ราคาจะขึ้นอยู่กับระยะทางทำให้ต้นทุนการผลิตเห็ดสูงขึ้นเกือบเท่าตัว การที่ราคาขี้เลื่อยไม่เพียงพอพ่วงเกิดจากพื้นที่ปลูกลดลง ประกอบกับราคาน้ำมันที่สูงขึ้นตลอดเวลาจึงทำให้ราคาของขี้เลื่อยไม่เพียงพอที่ต้องขนส่งจากโรงเลื่อย ในภาคใต้ยิ่งสูงขึ้น ดังนั้นหากยังใช้ขี้เลื่อยไม่เพียงพอหาเป็นวัสดุเพาะเห็ดต่อไปทำให้ไม่คุ้มค่าในการลงทุน ในขณะที่ราคาเห็ดสดยังคงเดิมไม่กระตือรือร้นบางครั้งราคาก็ลดลงอย่างน่าใจหาย ในการเพิ่มผลตอบแทนในการผลิตนั้นสามารถทำได้โดยการลดต้นทุนการผลิต คือต้องพยายามหาเทคโนโลยีที่ใช้ต้นทุนต่ำแต่ให้ผลผลิตต่อหน่วยสูง นั่นคือการนำวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ (ชาญยุทธ์, 2544)

หัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจผู้เพาะเห็ด ต.บางป่า อ.เมือง จ.ราชบุรี กลุ่มเกษตรกร ที่มีสมาชิกเป็นผู้เพาะเห็ดนางฟ้า นางฟ้าภูฐานและเห็ดเป๋าฮื้อ เกษตรกรกลุ่มนี้มีความต้องการที่จะหาวัสดุอื่น ๆ ในท้องถิ่นทดแทนขี้เลื่อยไม่เพียงพอเป็นอย่างมากเพื่อลดต้นทุนการผลิต ดังนั้นจึงได้แสดงความประสงค์ให้คณิศรเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ให้คำแนะนำการใช้วัสดุอื่นทดแทนขี้เลื่อยเพื่อลดต้นทุนการผลิต โดยเฉพาะต้นทุนของวัสดุหลักคือ ขี้เลื่อยไม่เพียงพอซึ่งหายากและราคาแพงโดยจะหาวัสดุอื่นในท้องถิ่นที่เป็นวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาทดแทน สำหรับในตำบลบางป่า อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี และตำบลใกล้เคียงนั้น วัสดุเหลือใช้ที่น่าจะเป็นวัสดุทดแทนขี้เลื่อยไม่เพียงพอในการเพาะเห็ดก็คือ เปลือกมะพร้าวอ่อนที่มีเป็นจำนวนมากและไม่ได้มีการนำไปใช้ประโยชน์ จึงทำให้การวิจัยการศึกษาเปรียบเทียบการใช้เปลือกมะพร้าวอ่อนมาเป็นวัสดุในการเพาะเห็ดในถุงพลาสติกทดแทนขี้เลื่อยไม่เพียงพอจะทำให้เกิดทางเลือกให้กับเกษตรกร ในการลดต้นทุนการผลิตเห็ดซึ่งจะทำให้มีผลตอบแทนเพิ่มมากขึ้น และเป็นการใช้วัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลผลิตเห็ดสกุลนางรม นางฟ้า ที่เพาะในถุงพลาสติกโดยการใช้ เปลือกมะพร้าวอ่อนเป็นวัสดุเพาะกับการใช้ขี้เลื่อยไม่เพียงพอเป็นวัสดุเพาะ

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาการใช้เปลือกมะพร้าวอ่อนเป็นวัสดุปลูกเห็ดสกุล นางรม นางฟ้า ในถุงพลาสติก มีการวางแผนการทดลองแบบ 4×3 factorial in CRD ทำ 4 ซ้ำ ๆ ละ 100 ถุง มี 2 ปัจจัย ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 วัสดุเพาะประกอบด้วย วัสดุ 4 ชนิดคือ 1.เปลือกมะพร้าวสด 2. เปลือกมะพร้าวแห้ง 3. ขี้เลื่อยไม่เพียงพอ พารา 4. ขี้เลื่อยไม่เพียงพอ + เปลือกมะพร้าวแห้ง อัตราส่วน 1:1

ปัจจัยที่ 2 คือ ชนิดของเห็ดที่ใช้เพาะประกอบด้วยเห็ดสกุลนางรม นางฟ้า 3 ชนิด คือ 1.เห็ดนางรม 2.เห็ดนางฟ้า 3.เห็ดเป๋าฮื้อ

การเตรียมอาหารวุ้น

ล้างมันฝรั่งให้สะอาดปอกเปลือกแล้วหั่นเป็นชิ้นเหมือนลูกเต๋า ขนาดเล็ก 200 กรัม นำไปต้มกับน้ำ 1.5 ลิตร ต้มจนมันฝรั่งสุกพอนิ่มประมาณ 10-15 นาที อย่านำให้และเพราะจะทำให้อาหารที่ได้ขุ่น นำมากรองเอาแต่น้ำมันฝรั่ง เติมน้ำลงไปให้ครบ 1 ลิตร นำไปต้มอีกครั้งแล้วใส่วุ้นผง 15 กรัม น้ำตาลกลูโคส 20 กรัม คนให้น้ำตาลและวุ้นละลาย ไม่ให้วุ้นเป็นเม็ดเมื่อวุ้นและน้ำตาลละลายแล้วนำไปเทลงในขวดแบนประมาณ 50 มิลลิลิตร แล้วใช้สำลีปิดจุกใช้กระดาษหนังสือพิมพ์ปิดทับปากขวดอีกครั้งพร้อมใช้ยางรัดเพื่อไม่ให้สำลีเปียกน้ำเวลานึ่งฆ่าเชื้อ นึ่งฆ่าเชื้อด้วยหม้อนึ่งความดันใช้เวลา 20 นาที ความดัน

15 ปอนด์ต่อตารางนิ้ว อุณหภูมิ 121 องศาเซลเซียส เมื่อครบเวลานำขวดที่นึ่งฆ่าเชื้อแล้วออกจากหม้อหนึ่ง แล้วนำไปเก็บใน
ห้องที่สะอาด และเอียงขวดอาหารวุ้นเพื่อเพิ่มผิวหน้าสำหรับเลี้ยงเชื้อ

การเตรียมหัวเชื้อเมล็ดธัญพืช

ล้างข้าวฟ่างให้สะอาดแล้วแช่น้ำทิ้งไว้ 1 คืน ต้มข้าวฟ่างให้พอสุก ลินน้ำทิ้ง เทข้าวฟ่างลงบนถาดโดยให้ความชื้น
เหลือประมาณ 50-60 เปอร์เซ็นต์ บรรจุข้าวฟ่างที่ต้มแล้วลงในขวดแม่โขงแบน หรือขวดโซดา ให้ได้ประมาณ 1 ใน 3 ของขวด
ปิดปากขวดด้วยจุกสำลี ปิดทับด้วยกระดาษ นำไปนึ่งฆ่าเชื้อ โดยใช้ความดัน 15 ปอนด์ต่อตารางนิ้ว เป็นเวลา 35-40 นาที

การแยกเนื้อเยื่อเห็ด

นำดอกเห็ดที่ไม่แก่หรืออ่อนเกินไป ไม่ให้โดนน้ำโดยคัดเลือกจากดอกเห็ดที่สมบูรณ์ไม่มีโรคหรือแมลงเข้าทำลาย
ฉีกดอกเห็ดออกเป็น 2 ซีก ระวังไม่ให้ผิวหนังารอยฉีกสัมผัสกับมือหรือของอื่น ๆ ใช้มือซ้ายถือดอกเห็ดไว้ 1 ซีก ส่วนมือขวาจับ
เข็ม เข็ม เข็ม เข็ม เข็มลงในแอลกอฮอล์ 70 เปอร์เซ็นต์ และลนไฟให้ร้อนแดงทิ้งไว้ประมาณ 10 วินาที ใช้เข็มเขี่ยตัดเนื้อเยื่อตรงกลาง
ของดอกเห็ด ขนาด 1 x 1 ลูกบาศก์เซนติเมตร นำชิ้นเนื้อเยื่อวางลงบนอาหารวุ้น โดยใช้จุกมือขวาระหว่างนิ้วก้อยเปิดจุกสำลี
ห้ามไม่ให้วางจุกสำลีลงบนพื้นตู้ปลอดเชื้อ ลนไฟฆ่าเชื้อโรคที่ปากขวด แล้วค่อย ๆ ใส่ส่วนของเนื้อเยื่อเห็ดลงในขวดอาหารวุ้น ลน
ปากขวดปิดจุกสำลีตามเดิม และปิดด้วยกระดาษที่ผ่านการฆ่าเชื้อแล้ว นำไปวางในที่มืดไม่ให้อุณหภูมิสูงเกินไป เพราะว่าการที่
อุณหภูมิสูงจะทำให้เส้นใยเห็ด เจริญช้า เมื่อเส้นใยเดินเต็มให้เก็บไว้ในตู้เย็นโดยใส่ในถุงพลาสติกก่อนใส่ตู้เย็น

การเตรียมหัวเชื้อบริสุทธิ์ในเมล็ดธัญพืช

ใช้เข็มเขี่ยตัดชิ้นวุ้นที่มีเชื้อเห็ดเจริญอยู่เต็ม ประมาณ 1 ตารางเซนติเมตร ใส่ลงเมล็ดขวดเมล็ดข้าวฟ่าง (การตัดเส้นใย
และการใส่เส้นใยลงในขวดข้าวฟ่างต้องใช้เทคนิคปราศจากเชื้อเช่นเดียวกับการต่อเชื้อในอาหารวุ้น) หลังปิดขวดเมล็ดข้าวฟ่าง
ด้วยจุกสำลีอย่างเดิมแล้ว บ่มไว้ที่อุณหภูมิห้องซึ่งเป็นห้องที่สะอาด เพื่อให้เชื้อเจริญเติบโตได้ดีควรเก็บไว้ในที่มืดเพื่อให้เส้นใย
เจริญได้เร็วขึ้น

การเตรียมเปลือกมะพร้าวอ่อน

จัดเตรียมเปลือกมะพร้าวอ่อนในการทดลอง โดยนำมาจากตำบลบางป่า อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี และจัดหาซีลี้อยไม้
ยางพารา โดยใช้เครื่องสับบด และแยกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่งใช้ผสมเป็นวัสดุเพาะเห็ดทันที (เปลือกมะพร้าวอ่อนสด) ส่วนที่ 2 ตาก
แดดให้แห้งประมาณ 3-7 วัน โดยให้ความชื้นใกล้เคียงกับซีลี้อยไม้ยางพารา

การเตรียมถุงก้อนเชื้อเห็ด

1.วัสดุที่ใช้ในการทำก้อนเชื้อเห็ด ไร่ละเอียด ข้าวโพดป่น ปูนขาว ยูเรีย ดีเกลือ และจุลินทรีย์หมัก (น้ำหมัก
ชีวภาพ) เปลือกมะพร้าวสด เปลือกมะพร้าวแห้ง ซีลี้อยไม้ยางพารา ซีลี้อยไม้ยางพารา + เปลือกมะพร้าวแห้ง อัตราส่วน 1:1

2.ขั้นตอนการทำก้อนเชื้อเห็ด นำส่วนผสมใส่ในกองวัสดุที่ใช้ในการทำก้อนเชื้อเห็ด (ซีลี้อย, เปลือกมะพร้าวอ่อน)
ตามสูตรผสมจุลินทรีย์ที่หมักไว้ ค่อย ๆ เติมน้ำลงไปจนกองซีลี้อยพร้อมกับคลุกเคล้าส่วนผสมให้เข้ากัน จนความชื้นเสมอ (ประมาณ
60 เปอร์เซ็นต์) ในการตรวจสอบความชื้นใช้มือกำแล้วบีบหากมีน้ำไหลออกมาทางง่ามมือ แสดงว่าชื้นเกินไป ถ้าไม่มีน้ำไหลเมื่อแบมือ
ออกส่วนผสมแตกออกเป็นชิ้น ๆ แสดงว่าแห้งไป ถ้าบีบแล้วส่วนผสมแตกออกเป็นสองส่วนเท่า ๆ กัน แสดงว่าความชื้นเหมาะสม
บรรจุลงในถุงพลาสติกทนร้อนที่พับกันถุงเรียบร้อยแล้ว ขนาด 6.5 – 7.0 นิ้ว ยาว 12.5 – 13.0 นิ้ว หนา 0.1 มิลลิเมตร ให้น้ำหนัก
อยู่ระหว่าง 800-1,000 กรัม ยกปากถุงแล้วกระแทกแรง ๆ โดยใช้ขวดก้นกลมหรือมือกดลงไป หรือใส่เข้าไปในเครื่องอัดถุงเพื่อให้วัสดุ
แน่นพอสมควร หรือพยายามให้อากาศในถุงเหลือน้อยที่สุด จากนั้นดึงถุงพลาสติก พับปากถุงพาดคอขวดลงมารัดด้วยหนังยาง อุดด้วย
จุกสำลี หุ้มด้วยกระดาษ และรัดยางอีกชั้นหนึ่ง (ถ้าใช้เครื่องบรรจุซีลี้อยก็ตักส่วนผสมของซีลี้อยส่งเข้าไปในเครื่อง และเตรียม
ถุงพลาสติกไว้ เครื่องจะบรรจุซีลี้อยลงในปริมาณที่กำหนดพร้อมทั้งกดให้แน่น จากนั้นนำถุงมาใส่คอขวดปิดสำลี และกระดาษ)

3.การนึ่งฆ่าเชื้อถุงก้อนเชื้อเห็ด นึ่งฆ่าเชื้อด้วยหม้อนึ่งความดัน อุณหภูมิประมาณ 90 องศาเซลเซียส
เป็นระยะเวลาประมาณ 4-5 ชั่วโมง หลังนึ่งฆ่าเชื้อนำก้อนเชื้อไปเก็บที่ห้องสะอาด ลมสงบ

4.การเขี่ยเชื้อลงในถุงก้อนเชื้อ

1) การเตรียมเชื้อเมล็ดข้าวฟ่างก่อนเทลงถุงก้อนเชื้อ เลือกเชื้อข้าวฟ่างที่เส้นใยเห็ดที่เจริญเต็มทั่วทุกเมล็ดใหม่ ๆ ไม่มี
เชื้ออื่นปะปน กระแทกขวดเบา ๆ หรือเขย่าขวดให้เมล็ดข้าวฟ่างหลุดรวมไม่เกาะกัน เพื่อให้เอาออกจากขวดได้ง่าย

2) วิธีการเขี่ยเชื้อข้าวฟ่างลงในถุงก้อนเชื้อเห็ด นำขวดหัวเชื้อที่เขย่ำร่วนดีแล้วมาเปิดจุกสำลือออก และลนไฟฆ่าเชื้อที่ปากขวด ส่วนอีกมือหนึ่งเปิดปากถุงก้อนเชื้อแล้วเทเมล็ดข้าวฟ่างที่มีเชื้อลงไป 15-20 เมล็ด ด้วยความรวดเร็ว แล้วรีบปิดจุกสำลือที่ถุงก้อนเชื้อไว้ตามเดิม ใช้กระดาษที่ผ่านการฆ่าเชื้อปิดหุ้ม และยางรัดปากถุงให้เรียบร้อย (ขณะเทพยายามอย่าตั้งขวดหัวเชื้อขึ้น และในขณะที่เขี่ยควรลนไฟที่ปากขวดหัวเชื้ออยู่เสมอ เชื้อ 1 ขวด ใส่ถุงก้อนเชื้อเห็ดได้ 30-36 ก้อน)

3) การบ่มก้อนเชื้อ นำถุงก้อนเชื้อเห็ดไปวางตั้งบนชั้นในโรงเรือนบ่ม (วางแนวตั้ง หรือ แนวนอน) เป็นเวลา 20-30 วัน หรือจนกว่าเชื้อจะเดินเต็มถุง เมื่อเชื้อเดินเต็มก้อนนำไปเปิดดอกที่โรงเปิดดอก

การบันทึกข้อมูล

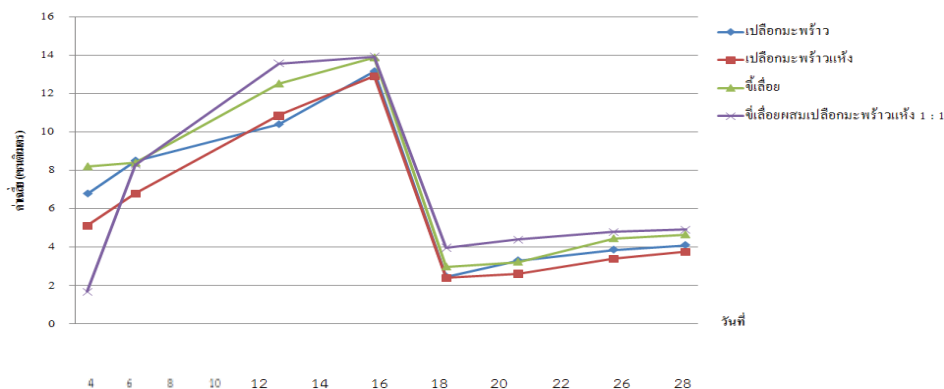
1. การเดินของเส้นใย วัดความยาวของเส้นใยที่เดินจากไหล่ถุงเพาะทุก 3 วัน สุ่มซ้ำละ 30 ถุง จนกระทั่งเส้นใยเดินเต็มถุง
2. การปนเปื้อนของเชื้อปนเปื้อน บันทึกชนิดลักษณะและจำนวนของเชื้อปนเปื้อนในถุงทุกถุงในแต่ละซ้ำ
3. บันทึกขนาดดอก โดยแยกเป็น ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็กต่อน้ำหนัก 100 กรัม ต่อซ้ำ โดยใช้เวอร์เนีย
4. บันทึกวันออกดอกโดยเริ่มจากการเปิดดอกจนถึงออกดอกรุ่นแรก และบันทึกการทิ้งช่วงการออกดอกของเห็ดแต่ละรุ่น โดยสุ่มซ้ำละ 50 ถุง
5. ความกว้าง ยาว โดยวัดขนาดดอกเห็ดจากการสุ่มซ้ำละ 50 ถุง ในแต่ละรุ่นของการออกดอก
6. น้ำหนักดอกเห็ด ชั่งน้ำหนักของดอกเห็ด ที่เก็บเกี่ยวโดยสุ่มซ้ำละ 50 ถุง ในแต่ละรุ่นของการออกดอก
7. วิเคราะห์ค่าทางสถิติด้วยวิธีวิเคราะห์ค่าความแปรปรวน และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยวิธี DMRT นัยสำคัญ 0.05

ผลการวิจัย

ในการศึกษาการใช้เปลือกมะพร้าวอ่อนเป็นวัสดุปลูกเห็ดสกุล นางฟ้า นางรม ในถุงพลาสติก มีการวางแผนการทดลองแบบ 4×3 factorial in CRD ทำ 4 ซ้ำ ๆ ละ 100 ถุง ซึ่งมี 2 ปัจจัย ปรากฏผลดังนี้

การเดินของเส้นใยเห็ด

จากการตรวจวัดการเดินของเส้นใยเห็ดในวัสดุที่ใช้ทุก 3 วันหลังจากที่ทำการหยอดเชื้อข้าวฟ่างลงบนถุงก้อนเชื้อเห็ด ปรากฏว่าในถุงก้อนเชื้อเห็ดที่ใช้วัสดุเป็นขี้เลื่อยมีอัตราการเดินของเส้นใยเห็ดสูงสุด คือ 8.21 เซนติเมตรเมื่อวัดจากกันถุง รองลงมาคือ เปลือกมะพร้าวสดคือ 6.79 เซนติเมตร และ เปลือกมะพร้าวแห้ง 5.12 เซนติเมตร ในวัสดุที่เป็นขี้เลื่อยผสมเปลือกมะพร้าวแห้ง 1:1 มีอัตราการเดินของเส้นใยโดยเฉลี่ยต่ำสุด คือ 1.69 เซนติเมตร แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไป 18 วัน ถุงก้อนเชื้อเห็ดที่ทำด้วยขี้เลื่อยผสมเปลือกมะพร้าวแห้ง 1:1 มีอัตราการเดินของเส้นใยสูงสุด คือ 13.92 เซนติเมตร รองลงมาคือ ขี้เลื่อยอัตราการเดินของเส้นใยเฉลี่ย 13.88 เซนติเมตร เปลือกมะพร้าวสด 13.16 เซนติเมตร และต่ำสุดคือ เปลือกมะพร้าวแห้ง 12.89 เซนติเมตร ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นอัตราการเจริญของเส้นใยเห็ดที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัดในวันที่ 16 เมษายน 2555 ($p < 0.05$) ดังภาพประกอบที่ 1

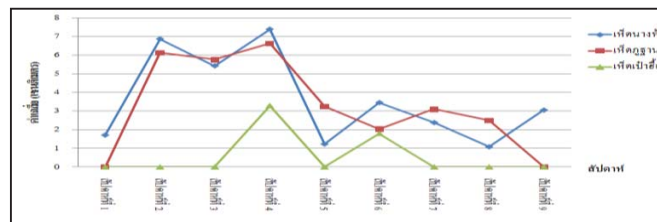
ภาพประกอบที่ 1 กราฟการเดินของเส้นใยเห็ดในวัสดุต่างชนิดกัน (อายุ 27 วัน)

ความยาวดอกเห็ด

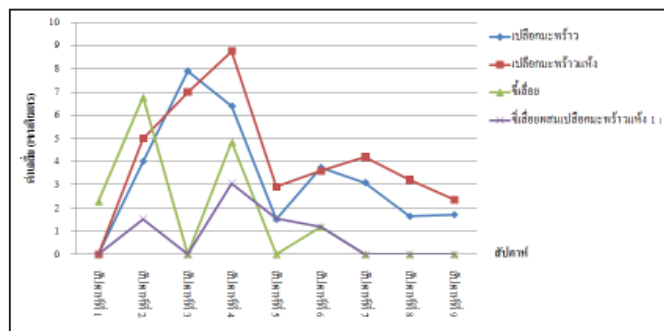
ความยาวของดอกเห็ดชนิดต่าง ๆ ที่เพาะในวัสดุที่ต่างชนิดกันพบว่า เห็ดนางฟ้ากับเห็ดภูฐานมีความยาวเฉลี่ยของดอกไม่แตกต่างกันโดยจะมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในสัปดาห์ที่ 4 ของการเก็บผลผลิต เห็ดนางฟ้ามีความยาวเฉลี่ย 7.38 เซนติเมตร เห็ดภูฐานมีความยาวเฉลี่ย 6.62 เซนติเมตร แต่สำหรับเห็ดเป๋าฮื้อเป็นเห็ดที่มีความแตกต่างจากเห็ดนางฟ้ากับเห็ดภูฐานโดยมีความยาวเฉลี่ย ในสัปดาห์ที่ 4 ของการเก็บผลผลิตอยู่ที่ 3.28 เซนติเมตร เมื่ออายุของก้อนเชื้อเห็ดที่มากขึ้นทำให้ความกว้างของดอกเห็ดเริ่มลดลง โดยเห็ดนางฟ้าจะมีความกว้างของดอกเห็ดที่ต่ำสุดอยู่ในสัปดาห์ที่ 8 คือ 1.08 เซนติเมตร สำหรับเห็ดภูฐานความกว้างของดอกเห็ดมีค่าเฉลี่ยลดลงในสัปดาห์ที่ 8 เช่นเดียวกัน แต่เห็ดเป๋าฮื้อความกว้างเฉลี่ยจะเริ่มลดลงในสัปดาห์ที่ 6 คือ 1.79 เซนติเมตร (ภาพประกอบที่ 2 (ก)) เมื่อพิจารณาส่วนของวัสดุปลูกพบว่า ถูบก้อนเชื้อเห็ดที่ทำด้วย เปลือกมะพร้าวแห้งดอกเห็ดมีความยาวเฉลี่ยเท่ากับ 8.76 เซนติเมตร ถูบก้อนเชื้อที่ทำจากเปลือกมะพร้าวสดมีความยาวของดอกเห็ดเฉลี่ยเท่ากับ 6.38 เซนติเมตร ซึ่งน้อยกว่าความยาวเฉลี่ยดอกเห็ดเท่ากับ 4.83 เซนติเมตร และซึ่งเฉลี่ยผสมเปลือกมะพร้าวแห้ง 1 : 1 มีความยาวของดอกเห็ดเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 3.06 เซนติเมตร ตามลำดับ (ภาพประกอบที่ 2(ข))

ความกว้างดอกเห็ด

ความกว้างของดอกเห็ดที่เก็บในสัปดาห์แรกมีเพียงเห็ดนางฟ้าที่เกิดดอกโดยมีความกว้างเท่ากับ 1.23 เซนติเมตร ซึ่งมีความกว้างเฉลี่ยมากที่สุดในสัปดาห์ที่ 9 เห็ดภูฐานเกิดดอกในสัปดาห์ที่ 2 โดยมีความกว้างเฉลี่ยเท่ากับ 6.52 เซนติเมตรโดยมีความกว้างเฉลี่ยมากที่สุดและเห็ดเป๋าฮื้อ เกิดดอกในสัปดาห์ที่ 4 โดยมีความกว้างของดอกเท่ากับ 4.22 เซนติเมตร และสามารถเก็บผลผลิตได้อีกครั้งในสัปดาห์ที่ 6 โดยมีความกว้างของดอกเท่ากับ 1.90 เซนติเมตร เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความกว้างเห็ดทั้ง 3 ชนิด พบว่า เห็ดนางฟ้ามีความกว้างเฉลี่ยมากที่สุดคือ 6.02 เซนติเมตร

(ก)

(ข)

ภาพประกอบที่ 2 กราฟค่าเฉลี่ยความยาวดอกเห็ดอายุ 63 วัน

(ก) ชนิดดอกเห็ด 3 ชนิด คือ เห็ดนางฟ้า เห็ดภูฐาน และเห็ดเป๋าฮื้อ

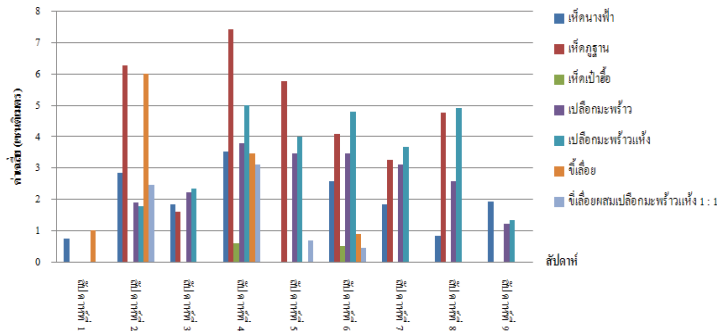
(ข) วัสดุต่างชนิดกัน 4 ชนิด คือ เปลือกมะพร้าวสด เปลือกมะพร้าวแห้ง วัสดุ และ วัสดุผสมเปลือกมะพร้าวแห้ง 1:1

ขนาดดอกเห็ด

เมื่อพิจารณาขนาดของดอกเห็ดที่เกิดบนวัสดุเพาะทั้ง 4 ชนิดพบว่า ขนาดของดอกเห็ดที่เกิดบนวัสดุวัสดุ วัสดุ มีขนาดใหญ่ที่สุดในสัปดาห์ที่ 2 ของการเก็บผลผลิต รองลงมาในสัปดาห์ที่ 4 หลังจากนั้นขนาดของดอกจะเริ่มมีขนาดเล็กลงจนสัปดาห์ที่ 7 ที่ไม่เกิดดอก

เห็ด เปลือกมะพร้าวแห้งขนาดของดอกเห็ดมีขนาดใหญ่ที่สุดในสัปดาห์ที่ 4 และในสัปดาห์ที่ 8 พอในสัปดาห์ที่ 9 ขนาดของดอกเห็ดเล็กสุด เปลือกมะพร้าวสดขนาดของดอกเห็ดมีขนาดใหญ่ที่สุดในสัปดาห์ที่ 4 และเริ่มมีขนาดเล็กลง ในสัปดาห์ที่ 7 จนถึงสัปดาห์ที่ 9 ที่ดอกเห็ดมีขนาดเล็กสุด ส่วนขี้เลื่อยผสมเปลือกมะพร้าวแห้ง 1:1 เป็นวัสดุที่ขนาดดอกเห็ดมีขนาดเล็กสุดโดยเฉลี่ย (ภาพประกอบที่ 3)

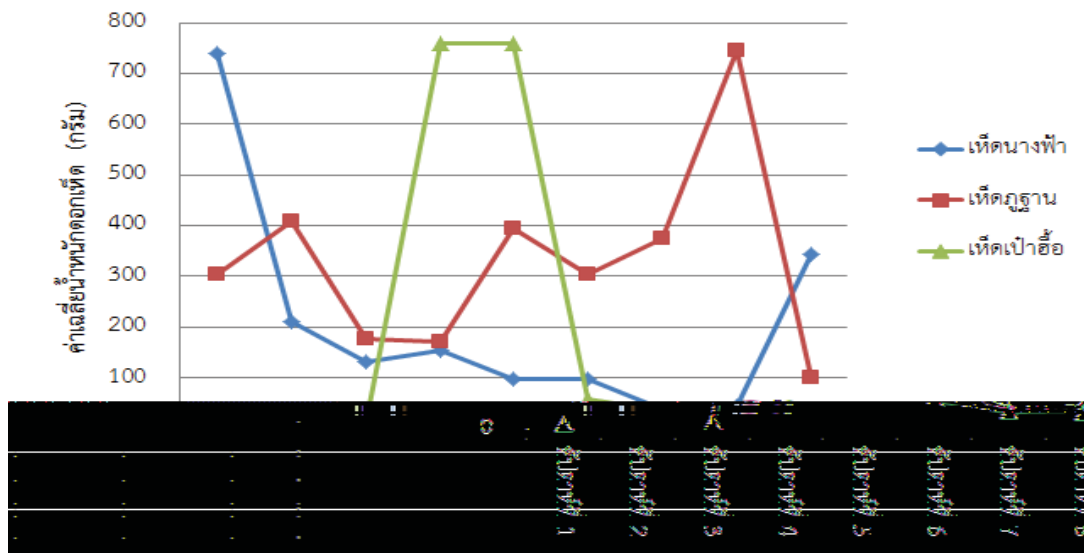

ภาพประกอบที่ 3 กราฟค่าเฉลี่ยขนาดของดอกเห็ดที่ใช้วัสดุ 3 ชนิด คือ เปลือกมะพร้าวสด เปลือกมะพร้าวแห้ง ขี้เลื่อย และ ขี้เลื่อยผสมเปลือกมะพร้าวแห้ง 1:1 (อายุ 63 วัน)

น้ำหนักดอกเห็ด

อัตราการผลิต้น้ำหนักรวมตลอดระยะเวลาการผลิตพบว่า เห็ดภูฐานมีน้ำหนักสูงสุด ต่อถุง 2,982.5 กรัม/ถุง รองลงมาเห็ดนางฟ้า 1,857.56 กรัม/ถุง และเห็ดเป๋าฮื้อ 1,706.87 กรัม/ถุง สำหรับวัสดุเพาะเปลือกมะพร้าวแห้งให้ผลผลิตสูงสุด ($p < 0.05$) 3,108.48 กรัม/ถุง ขี้เลื่อยไม่เพียงพออย่างเดียวให้น้ำหนักดอกเห็ดน้อยที่สุด 606.8 กรัม/ถุง

เมื่อพิจารณาผลผลิตในแต่ละสัปดาห์พบว่าในสัปดาห์ที่ 1 เห็ดนางฟ้าให้ผลผลิตสูงสุด รองลงมาเห็ดภูฐาน และเห็ดเป๋าฮื้อ สัปดาห์ที่ 2 เห็ดภูฐาน รองลงมาเห็ดนางฟ้า และเห็ดเป๋าฮื้อ สัปดาห์ที่ 3 เห็ดภูฐาน รองลงมาเห็ดนางฟ้า เห็ดเป๋าฮื้อ สัปดาห์ที่ 4 เห็ดเป๋าฮื้อ รองลงมาเห็ดภูฐาน และเห็ดนางฟ้า สัปดาห์ที่ 5 เห็ดเป๋าฮื้อ รองลงมาเห็ดภูฐาน และเห็ดนางฟ้า สัปดาห์ที่ 6 เห็ดภูฐาน รองลงมาเห็ดนางฟ้า และเห็ดเป๋าฮื้อ สัปดาห์ที่ 7 เห็ดภูฐาน รองลงมาเห็ดนางฟ้า และเห็ดเป๋าฮื้อ สัปดาห์ที่ 8 เห็ดภูฐาน รองลงมาเห็ดนางฟ้า และเห็ดเป๋าฮื้อ สัปดาห์ที่ 9 เห็ดนางฟ้า รองลงมาเห็ดภูฐาน และเห็ดเป๋าฮื้อ

ภาพประกอบที่ 4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยน้ำหนักดอกเห็ด 3 ชนิด คือ เห็ดนางฟ้า เห็ดภูฐาน เห็ดเป๋าฮื้อ (อายุ 63 วัน)

โรคที่พบ

โรคที่พบ คือ ราเขียว ราดำ และราเมือก

สรุปและอภิปรายผล

การเดินของเส้นใยเห็ด ตั้งแต่เริ่มหยอดเชื้อข้าวฟ่างบนวัสดุเพาะ 4 ชนิด คือ เปลือกมะพร้าวสด เปลือกมะพร้าวแห้ง ชี้เลื่อย ชี้เลื่อยผสมเปลือกมะพร้าวแห้ง 1:1 มีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกันมากนักโดยเส้นใยเห็ดที่เจริญบนวัสดุเพาะชี้เลื่อยผสมเปลือกมะพร้าวแห้ง 1:1 การเดินของเส้นใยจะเดินได้เร็วกว่าวัสดุชนิดอื่น เส้นใยเห็ดนางฟ้ากับภูฐานจะเดินบนวัสดุเพาะได้เร็วกว่าเส้นใยเห็ดเป่าฮื้อ ความยาวดอกเห็ด เห็ดนางฟ้ามีความยาวเฉลี่ย 7.38 เซนติเมตร เห็ดภูฐานมีความยาวเฉลี่ย 6.62 เซนติเมตร แต่สำหรับเห็ดเป่าฮื้อเป็นเห็ดที่มีความแตกต่างจากเห็ดนางฟ้ากับเห็ดภูฐานโดยมีความยาวเฉลี่ย อยู่ที่ 3.28 เซนติเมตร มีความแตกต่างทางสถิติ ความกว้างดอกเห็ด ดอกเห็ดภูฐานมีความกว้างเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 เซนติเมตร รองลงมาคือเห็ดนางฟ้า 3.45 เซนติเมตร และเห็ดเป่าฮื้อ 3.06 เซนติเมตร ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ขนาดของดอกเห็ดสามารถจัดได้เป็น 2 กลุ่มเหมือนกันทั้ง 3 ชนิด โดยเห็ดนางฟ้า มีขนาดโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 1.87 เห็ดภูฐานมีขนาดโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 4.73 และเห็ดเป่าฮื้อมีขนาดโดยเฉลี่ย อยู่ที่ 0.54 ซึ่งมีความแตกต่างจากเห็ดนางฟ้าและเห็ดภูฐาน ซึ่งมีความแตกต่างกันทางสถิติ อัตราผลผลิตน้ำหนักรวมตลอดระยะเวลาการผลิตพบว่า เห็ดภูฐานมีน้ำหนักสูงสุด ต่อถุง 2,982.56 กรัม/ถุง รองลงมาเห็ดนางฟ้า 1,857.56 กรัม/ถุง และเห็ดเป่าฮื้อ 1,706.87 กรัม/ถุง สำหรับวัสดุเพาะเปลือกมะพร้าวแห้งให้ผลผลิตสูงสุด ($p < 0.05$) 3,108.48 กรัม/ถุง ชี้เลื่อยขางพาราเพียงอย่างเดียวให้น้ำหนักดอกเห็ดน้อยที่สุด 606.8 กรัม/ถุง

จากผลการทดลองทำให้ทราบถึงแนวทางการใช้ประโยชน์ของเปลือกมะพร้าวแห้งที่เหลือใช้ในปริมาณมากจากชุมชน ซึ่งสามารถนำมาเพิ่มมูลค่าเพิ่ม และยังช่วยลดของเสียทางการเกษตร โดยใช้เป็นวัสดุในการเพาะเห็ดนางรม นางฟ้า ในการเก็บผลผลิตตลอดระยะเวลาการผลิต การเดินของเส้นใยเห็ดในชี้เลื่อยผสมเปลือกมะพร้าวแห้ง 1:1 เส้นใยเห็ดสามารถเจริญได้ดีที่สุด เห็ดนางฟ้ามีความยากดอกเห็ดมากที่สุด เห็ดภูฐานมีขนาดใหญ่สุด และวัสดุเพาะเปลือกมะพร้าวแห้งให้ผลผลิตน้ำหนักรวมมากที่สุด คือเห็ดนางฟ้า

เอกสารอ้างอิง

ชาญยุทธ์ ภาณุทัต. 2551. แนวทางในการตัดสินใจเลือกเพาะเห็ด. **เห็ดไทย 2551**, กรกฎาคม-ธันวาคม 2551, 79-90.

บุษบา ล้อประเสริฐ. 2553. **คู่มือธุรกิจฟาร์มเพาะเห็ด: แนวทางสำหรับการลงทุนทำฟาร์มเพาะเห็ดในอุณหภูมิต่ำทุกชนิด**. กรุงเทพฯ : ชมรมนักรการเพาะเห็ดแห่งประเทศไทย.

ศิริพร หัสสร้างสี สุธัด ปินตาเสน และ นารี จันทรเชียว. 2551. การใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรบางชนิดในเขตภาคเหนือตอนบน เพื่อเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐาน เห็ดเป่าฮื้อ และเห็ดนางรมฮังการี. **เห็ดไทย 2551**, กรกฎาคม-ธันวาคม 2551, 38-46.

อุราพร หนูนารถ. 2553. แมลงศัตรูเห็ด และการป้องกันกำจัด. **คู่มือการผลิตเห็ดภูฐานตามแนวทาง เกษตรที่ดี เหมาะสม**. สมาคมนักวิจัย และเพาะเห็ดแห่งประเทศไทย.

อัจฉรา พยัพพานนท์. 2545. วัสดุที่ใช้เพาะเห็ดยานาจิ. **ข่าวสารเพื่อผู้เพาะเห็ด**. ปีที่ 7 (2) : 21-27 : 19-25.

ผลโปรแกรมสุขศึกษาในการออกกำลังกายแบบฤๅษีตัดตนของผู้สูงอายุ ในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

The Effects of Health Education Programs in Ascetic Exercise for Elderly in Chombueng District, Ratchaburi Province

ณิการ์ตน บัญกุล

สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในกำลังแรงงานเพิ่มขึ้น การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญเหมือนการดูแลทั้งสุขภาพและเศรษฐกิจของประเทศ การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาผลโปรแกรมสุขศึกษาในการออกกำลังกายแบบฤๅษีตัดตนของผู้สูงอายุ ในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุ ระหว่าง 60 – 74 ปี เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบกลุ่มละ 25 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ใช้เวลา 6 เดือน โดยกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมสุขศึกษา ในการออกกำลังกายแบบฤๅษีตัดตน ประกอบด้วย กิจกรรม ได้แก่ บรรยาย อภิปรายกลุ่ม ใช้ตัวแบบจริง สาธิต ฝึกปฏิบัติออกกำลังกาย คู่มือ ป้ายนิเทศการ เยี่ยมบ้าน รวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ต่ำสุด วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบใช้สถิติ Independent t-test และ Paired samples t-test ผลการศึกษา พบว่า ความรู้เรื่องการออกกำลังกายแบบฤๅษีตัดตน, การรับรู้ความสามารถในตนเองของผู้สูงอายุ การรับรู้ประโยชน์ของผู้สูงอายุในการออกกำลังกาย การรับรู้อุปสรรคของผู้สูงอายุในการออกกำลังกาย การปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการออกกำลังกายในผู้สูงอายุ และการออกกำลังกายแบบฤๅษีตัดตน ภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนทดลองและสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < 0.01$) โดยทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดีอย่างสมวัย

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุ การออกกำลังกายแบบฤๅษีตัดตน รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพของเพนเตอร์ การสนับสนุนทางสังคม

Abstract

In the present time, the nation has been reached to Aging Society, elderly people becomes a part in labor force. Therefore, Elderly Health Promotion is very important as to maintain the nation on healthy and economy. The aim of the study was to investigate the effects of Health Education Programs in Ascetic Exercise for Elderly in Chombueng District, Ratchaburi Province. The research is quasi - experimental research. The Purposive Samplings were conducted with the experimental group and comparison group of the elderly people between the ages of 60–74 years. 25 participants in each group were drawn as the research samples. The implementation was administered for a period of six months. The samples participated in the Promoting Ascetic Exercise for Elderly program, which included the activities, lectures, group discussions, demonstrations of the exercise, the handbooks, bulletins and home visits. Data collection was performed by using questionnaire. Statistics used for data analysis were descriptive statistics including Average, Mean, Standard Deviation, maximum score, minimum score. For the comparative analysis, Independent t-test and Paired samples t-test was applied. **The** results showed that the elderly people in the experimental group developed their health after participating in the program, in terms of the knowledge, perception of self –efficacy, awareness of the benefits from the exercise, awareness of elderly physical limitations to practice the

exercise, performing guidelines for the exercise, and Ascetic exercise, considering from the test score. The participants in experimental group outperformed those in comparison group at a significance level of .01 (P -value < 0.01).

Keywords : Elderly, Ascetic Exercise, Pender's Health Promoting Model, Social Support

บทนำ

สังคมผู้สูงอายุในประเทศกำลังพัฒนา อีก 10 ปีข้างหน้าจะเพิ่มขึ้นอีก 20 ล้านคน (องค์การอนามัยโลก, 2554) และนิยามขององค์การสหประชาชาติ ที่กำหนดไว้ว่า ประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สัดส่วนเกินร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่าประเทศนั้นได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ประเทศไทยจึงนับได้ว่าได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว จากปี พ.ศ.2503 - พ.ศ.2553 มีจำนวนเพิ่มขึ้น จาก 1.2 ล้านคน เป็นประมาณ 8.5 ล้านคน (วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555) และในปี พ.ศ.2555 มีผู้สูงอายุคิดเป็นประมาณร้อยละ 12.7 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555) การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะด้านกำลังแรงงาน จะมีผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในกำลังแรงงานเพิ่มขึ้น สำหรับในกลุ่มผู้สูงอายุดังกล่าว ผลจากการสำรวจ พบว่า ประมาณร้อยละ 40 เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในกำลังแรงงาน คือ มีงานทำ ซึ่งนับวันแรงงานสูงอายุเหล่านี้จะมีความสำคัญในการขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศและ ในแต่ละภาคของประเทศภาคกลางไม่รวมกรุงเทพมหานครมีจำนวนผู้สูงอายุเป็นอันดับ 3 รองจาก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือตามลำดับ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555) ในจังหวัดราชบุรีมีผู้สูงอายุจำนวน 184,206 คน และอำเภอจอมบึงมีผู้สูงรวมทั้งชายและหญิงจำนวน 10,956 คน (สำนักทะเบียนราชบุรี จังหวัดราชบุรี ประชากรกลางปี ๒๕๖๑ 1 กรกฎาคม 2555) ดังนั้นการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุมีนัยสำคัญต่อการดูแลสุขภาพของประเทศ สาเหตุหลักของปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ ที่มีการรายงานว่าเป็นมากคือ ปวดหลัง ปวดเอว ไชข้ออักเสบ รวมทั้งโรคอื่นๆ เช่น โรคเรื้อรัง ได้แก่ มะเร็ง โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคระบบทางเดินหายใจเรื้อรัง ภาวะการเจ็บป่วยของผู้สูงอายุนี้เป็นเหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถทำงานเลี้ยงชีพได้ (กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ, 2554) ทางกรมแพทย์ต่างก็ยอมรับว่าการออกกำลังกายเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพมากที่สุดหรือทำให้สภาพร่างกายแข็งแรงและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นในผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงทางกายจากความเสื่อม ปัญหาที่พบด้านร่างกาย คือ การเคลื่อนที่ การสูญเสียความทรงจำ (ไพจิตร อัสกุลทอง, 2555) การออกกำลังกาย เพื่อป้องกันการเสื่อมสภาพ และพิการของอวัยวะต่างๆ การออกกำลังกายยังช่วยให้ร่างกายคล่องตัว ไม่หกล้มง่าย (งานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุไทย, 2554) ความสำคัญในการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ คือ เพิ่มความแข็งแรงหรือสมรรถภาพของระบบหัวใจ การหายใจ (cardio respiratory fitness) เพิ่มความยืดหยุ่นของร่างกาย (วิล คูปต์นิตติสัยกุล, 2554) การออกกำลังกายแบบฤๅษีดัดตนเป็นการออกกำลังกายที่มีในผู้สูงอายุ ซึ่งมีความหนักในระดับเบาและพบว่าผู้ป่วยเบาหวานประเภท 2 ที่เป็นผู้สูงอายุขณะออกกำลังกายแบบฤๅษีดัดตนอัตราการหายใจต่ำกว่าขณะปั่นจักรยานและมีปริมาณออกซิเจนออกกำลังกายสูงกว่า ดังนั้นการออกกำลังกายแบบฤๅษีดัดตนจึงเป็นการออกกำลังกายแบบองค์รวมที่ทำให้ผู้ป่วยเบาหวานเผาผลาญคาร์โบไฮเดรตมากขึ้นสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของหัวใจและหลอดเลือด (อรรณพ บวรณรัชต์, 2552) ในท่าที่แก้ลมสัน หลังและเข้า ท่าแก้ลมปัตฆาตในเอวสามารถเพิ่มความยืดหยุ่นของร่างกายและหลังได้ทันที (วรรณพร สาราญพัฒน์, 2552)

จากที่กล่าวมา การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในกำลังแรงงานเพิ่มขึ้น การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุจึงมีความสำคัญเหมือนการดูแลสุขภาพและเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลโปรแกรมสุขภาพศึกษาในการออกกำลังกายแบบฤๅษีดัดตนของผู้สูงอายุ ในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลโปรแกรมสุขภาพศึกษาในการออกกำลังกายแบบฤๅษีดัดตนของผู้สูงอายุ ในอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย โปรแกรมสุขศึกษาในการออกกำลังกายแบบฤๅษีตัดตน 11 ท่า ตัวแบบ ตาซัง เครื่องเสียง คู่มือการออกกำลังกายแบบฤๅษีตัดตนที่ผู้วิจัยรวบรวมใหม่อ่านเข้าใจง่ายพร้อมรูปภาพ ประกอบ เอกสารประกอบการบรรยาย วีดิทัศน์ และแบบประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้าน ความตรงของเนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 2 ท่าน ทำการทดสอบเครื่องมือ โดยการนำ แบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้สูงอายุที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 ราย เพื่อหาความสมบูรณ์ ของเครื่องมือแล้วนำไปหาความบกพร่องของภาษาและแบบสอบถาม เพื่อให้สื่อความหมายให้เข้าใจตรงกัน IOC มีค่า มากกว่า 0.5 หาความค่าความเชื่อมั่นโดยรวมของการศึกษา ค่าความเที่ยงที่ได้ 0.82

ขั้นตอนการวิจัย

ครั้งที่ 1 โปรแกรมสุขศึกษา ปัจจัยด้านความรู้ (ความสำคัญของสุขภาพ) ระยะเวลา 1 วัน มีการกำหนด เป้าหมายร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม นำประสบการณ์เดิมมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้วิจัยให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุในเรื่องการ ส่งเสริมการออกกำลังกายที่ถูกต้องที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ แนะนำการออกกำลังกายแบบฤๅษีตัดตน แจกเอกสารประกอบ

ครั้งที่ 2 โปรแกรมสุขศึกษา ปัจจัยด้านการรับรู้การควบคุมสุขภาพและความสามารถภายในตนเองระยะเวลา 1 วัน เป็นการเสนอตัวแบบที่เป็นผู้สูงอายุที่มีการปฏิบัติจริงมาให้ความรู้เรื่องการปฏิบัติตนในการออกกำลังกายเป็นประจำ สาธิตการออกกำลังกายแบบฤๅษีตัดตน ผู้เข้าร่วมวิจัยทดลองฝึก มีการอภิปรายกลุ่ม

ครั้งที่ 3 โปรแกรมสุขศึกษา การรับรู้ประโยชน์ของการออกกำลังกาย มีการสนับสนุนอุปกรณ์ในการส่งเสริมการ ออกกำลังกาย การสาธิตการออกกำลังกายแบบฤๅษีตัดตน ทบทวนเรื่องความรู้ในการออกกำลังกายที่เหมาะสม

ครั้งที่ 4 โปรแกรมสุขศึกษา การรับรู้อุปสรรคในการออกกำลังกาย การสาธิตและการรวมกลุ่มฝึกปฏิบัติการ ออกกำลังกายของผู้สูงอายุแบบฤๅษีตัดตน 11 ท่า ตามโปรแกรมการส่งเสริมพฤติกรรมในการออกกำลังกาย สัปดาห์ละ 3 วัน จันทร์ พุธ ศุกร์ ครั้งละ 30-60 นาทีเป็นเวลา 6 เดือน กระตุ้นเตือนด้วยการมีผู้นำการออกกำลังกายโดยสลับสับเปลี่ยนกัน แต่ละอาทิตย์ การโทรชวนกันมาออกกำลังกายแต่ละกลุ่ม ผู้วิจัยได้จัดทำที่ต้องยื่นออกซึ่งเสี่ยงต่อการเกิดอันตราย โดย ผู้วิจัยและญาติให้การสนับสนุนดูแล ซึ่งจะมีแผนพับทำต่าง ๆ ของฤๅษีตัดตนแจก และแบบบันทึกการออกกำลังกายเพื่อ บันทึกการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยติดตามเยี่ยมบ้าน ประเมินเพื่อสังเกตพฤติกรรม ให้กำลังใจ

ครั้งที่ 5 อภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับผลที่ได้ปฏิบัติมา ขึ้นชมการปฏิบัติตัวที่เหมาะสม กลุ่มผู้เข้าร่วมวิจัยตอบ แบบสอบถามและมอบของที่ระลึกแก่ผู้เข้าร่วมวิจัย กลุ่มเปรียบเทียบแจกคู่มือหลังทำการศึกษาเสร็จสิ้น เก็บข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถามก่อน-หลังการทดลอง กลุ่มเปรียบเทียบไม่ได้รับกิจกรรมการทดลองเกี่ยวกับการออกกำลังฤๅษีตัดตน แต่จะ ได้รับการส่งเสริมสุขภาพโดยการออกกำลังกายตามปกติจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ได้แก่ การรำไม้กระบอง/ ไม้พลอง การเต้นแอโรบิค

การเก็บข้อมูลแบ่งเป็นก่อนการทดลอง (pretest) และหลัง (posttest) การทดลองโดยใช้แบบสอบถาม ชุดเดียวกัน มีการแจ้งวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินการต่าง ๆ และขอความยินยอมให้เข้าร่วมการศึกษาโดยใช้แบบ ยินยอมจากอาสาสมัคร โดยกลุ่มทดลองจะได้รับกิจกรรมตามโปรแกรม กลุ่มเปรียบเทียบได้รับการดูแลตามปกติ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป กำหนดระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดำเนินการ วิเคราะห์ข้อมูลแต่ละส่วน โดย ข้อมูลลักษณะประชากร ใช้การแจกแจงความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ค่าสูงสุดและค่าต่ำสุด การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยภายในกลุ่มก่อนและหลังการทดลอง ทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบใช้สถิติ paired sample t-test ระหว่างกลุ่มใช้ independent t-test

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 60 และ 56 ตามลำดับ อายุ เฉลี่ยทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ 66-67 ปี ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีระดับการศึกษา ชั้นประถมศึกษา สถานภาพคู่ กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร รายได้ต่อเดือนทั้งกลุ่ม ทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ 700-5,000 บาท

ข้อมูลด้านสุขภาพ พบว่า กลุ่มทดลองส่วนใหญ่ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา มีการออกกำลังกาย ส่วนใหญ่ออกกำลังกายโดยการขี่จักรยานทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ สาเหตุที่ไม่ออกกำลังกายเพราะไม่มีสถานที่ในการออกกำลังกาย และไม่มีผู้นำในการออกกำลังกาย ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบ ส่วนใหญ่ในรอบ 1 เดือนที่ผ่านมา ไม่ได้ออกกำลังกาย สาเหตุที่ไม่ออกกำลังกายเพราะไม่มีเวลาว่าง และไม่รู้จักวิธีการออกกำลังกาย และส่วนใหญ่ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ มีค่าดัชนีมวลกายอยู่ในภาวะผอม

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนน ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ

ตัวแปรที่ประเมิน	ก่อน (n=25)		หลัง (n=25)		95%CI		p-value
	$\bar{x}$	<i>sd</i>	$\bar{x}$	<i>sd</i>	Lower	Upper	
กลุ่มทดลอง							
ความรู้	7.32	1.02	14	0.5	2.6	3.5	<0.001
การรับรู้ความสามารถภายในตนเอง	25.5	3.4	35.2	0.5	8.2	11.0	<0.001
การรับรู้ประโยชน์ในการออกกำลังกาย	17.6	1.2	17.6	0.4	-0.5	0.4	0.869
การรับรู้อุปสรรคของการออกกำลังกาย	21.0	4.1	26.6	0.7	3.8	7.2	<0.001
การปฏิบัติตัว	25.4	5.2	31.9	1.8	4.0	8.8	<0.001
การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม	20.2	5.0	20	2.8	-2.1	2.7	0.814
กลุ่มเปรียบเทียบ							
ความรู้	7	2.2	6.4	2.1	0.5	1.6	0.335
การรับรู้ความสามารถภายในตนเอง	29.7	1.3	24.9	4.1	3.0	6.6	<0.001
การรับรู้ประโยชน์ในการออกกำลังกาย	17.6	0.0	16.3	0.3	0.6	2.0	0.008
การรับรู้อุปสรรคของการออกกำลังกาย	25.0	2.6	24.6	2.6	-1.2	1.9	0.646
การปฏิบัติตัว	24.8	1.5	24.1	2.7	-0.7	2.0	0.329
การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม	18.0	1.9	18	4.6	-2.3	2.4	0.945

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยคะแนน ระหว่าง กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ

ตัวแปรที่ประเมิน	กลุ่มทดลอง (n=25)		กลุ่มเปรียบเทียบ (n=25)		95%CI		p-value
	$\bar{x}$	<i>sd</i>	$\bar{x}$	<i>sd</i>	Lower	Upper	
ก่อนทดลอง							
ความรู้	7.3	1.0	7	2.2	0.6	1.3	0.521
การรับรู้ความสามารถภายในตนเอง	25.5	3.4	29.7	1.3	2.7	5.7	<0.001
การรับรู้ประโยชน์ในการออกกำลังกาย	17.6	1.2	17.6	0.4	-0.05	0.4	0.879
การรับรู้อุปสรรคของการออกกำลังกาย	21.0	4.1	25.0	2.6	1.9	5.9	0.002
การปฏิบัติตัว	25.4	5.2	24.8	1.5	-1.5	2.8	0.561
การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม	20.2	5.0	18.0	91.	0.0	4.3	0.047
หลังทดลอง							
ความรู้	10.4	0.5	6.4	2.1	3.0	4.8	<0.001
การรับรู้ความสามารถภายในตนเอง	35.2	0.5	24.9	4.1	8.5	11.9	<0.001
การรับรู้ประโยชน์ในการออกกำลังกาย	17.6	0.4	16.3	1.6	0.6	2.0	0.003
การรับรู้อุปสรรคของการออกกำลังกาย	26.6	0.7	24.6	2.6	0.8	3.0	0.009
การปฏิบัติตัว	31.9	1.8	24.1	2.7	6.4	9.1	<0.001
การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม	20	2.8	18	4.6	-0.1	4.1	0.071

ผลการศึกษา พบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เรื่องการออกกำลังกายแบบฤๅษี ดัดตน การรับรู้ความสามารถภายในตนเอง การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค ของการออกกำลังกายแบบฤๅษี ดัดตน และการปฏิบัติตัวในการออกกำลังกายแบบฤๅษี ดัดตน การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม โดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า ก่อนทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่า การจัดกิจกรรมในครั้งนี้กลุ่ม ผู้สูงอายุได้รับความรู้ในการออกกำลังกายอย่างถูกต้อง ได้รู้ประโยชน์ ได้รู้สิ่งไม่รู้ให้ถูกต้อง ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการ ออกกำลังกายที่เหมาะสม มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น เข้าใจในรูปแบบการเตรียมตัวก่อนหรือหลังการออกกำลังกาย ปรับใช้อย่างเหมาะสมกับวัย

สรุปและอภิปรายผล

การออกกำลังกายในผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มความแข็งแรง เพิ่มความยืดหยุ่นของร่างกาย กล้ามเนื้อ เอ็น ข้อต่อใน ผู้สูงอายุ ต้องมีการออกกำลังกายความหนักในระดับเบา การออกกำลังกายแบบฤๅษี ดัดตนโดยสถาบันการแพทย์แผนไทย ได้คัดเลือกท่าฤๅษี ดัดตนจาก 127 ท่า มาประยุกต์ให้เกิดความต่อเนื่องของการเคลื่อนไหว เป็นท่าหลักๆ 15 ท่า มี ประโยชน์ในการปรับสมดุลโครงสร้างร่างกายเกือบทุกส่วน มีทั้งทำยืน ทำนอน ทำนั่ง ผู้ศึกษาจึงได้นำท่าฤๅษี ดัดตนเพียง 11 ท่า มาใช้เป็นท่าหลักในการทดลองครั้งนี้ เนื่องจากท่าที่ 9,10,12,13 คือ ท่าดำรงกายอายุยืน, ท่าแก้ไหล่ขาและแก้เข่า ขวาท่าแก้ตะคริวมือ ตะคริวเท้า ท่าแก้ตะโพกสลักเพชร และแก้สะโพกขัดตามลำดับ เป็นท่าที่มีโอกาสทำให้เกิดการหกล้มได้ จึงตัดท่าเหล่านี้ออก โปรแกรมสุขศึกษา ในการออกกำลังกายฤๅษี ดัดตนเป็นการออกกำลังกายอย่างช้าๆในแต่ละท่า โดยใช้เวลาประมาณ 10 วินาทีก่อนเปลี่ยนท่าๆละ 5 ครั้งโดยประยุกต์ใช้การส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์และแรง สนับสนุนทางสังคม เน้นให้ผู้สูงอายุมีความเข้าใจในความรู้เรื่องการออกกำลังกายที่เหมาะสมและการออกกำลังกายแบบ ฤๅษี ดัดตน ด้วยการให้ความรู้ การใช้ตัวแบบ ฝึกปฏิบัติ อภิปรายกลุ่มถึงปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการปฏิบัติ การเยี่ยม บ้านผู้สูงอายุกระตือรือร้นที่จะบอกถึงการพัฒนาร่างกายของตนเองที่ออกกำลังกายในห้องนอนตอนตื่นเช้า เวลาทำกับข้าวที่บ้าน เวลาเย็บผ้า ฯลฯ เวลาเปลี่ยนอิริยาบถไม่หน้ามืดเวียนศีรษะ ทำให้กลุ่มทดลองมีแนวโน้มในการออกกำลังกายที่ ต่อเนื่องมากกว่า กลุ่มเปรียบเทียบ การใช้โปรแกรมสุขศึกษา ในการออกกำลังกายแบบฤๅษี ดัดตนในผู้สูงอายุเป็นอีก ทางเลือกหนึ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุได้รู้จักวิธีการออกกำลังกายที่เหมาะสมเป็นการออกกำลังกายที่ง่ายไม่ต้องมีอุปกรณ์ สามารถทำได้ทุกสถานที่ เหมาะสมกับผู้สูงอายุเป็นอย่างดี การสร้างความสามารถตนเองโดยดูจากตัวแบบผู้สูงอายุที่ออก กายแบบฤๅษี ดัดตนได้ผลมีความสำคัญและทำให้ผู้สูงอายุคนอื่นทำตามโดยเฉพาะคนที่มีปัญหาสุขภาพเดินไม่ค่อยได้ สามารถใช้การออกกำลังกายแบบฤๅษี ดัดตนและให้ญาติเป็นผู้คอยสนับสนุน ดูแล เป็นการส่งเสริมสุขภาพที่ดี โปรแกรม สุขศึกษาในการออกกำลังกายแบบฤๅษี ดัดตนของผู้สูงอายุ มีความเหมาะสมในเขตพื้นที่อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี เพราะผู้สูงอายุส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมียานพาหนะในการเดินทางเป็นจักรยาน การออกกำลังกายแบบ ฤๅษี ดัดตนที่มีการยืดเหยียดกล้ามเนื้อ กำหนดลมหายใจ จึงเป็นการออกกำลังกายอีกแบบหนึ่งสำหรับผู้สูงอายุเป็นอย่างดี การที่ผู้สูงอายุได้รับความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัย การรับรู้ความสามารถภายในตนเอง การรับรู้ ประโยชน์ในการออกกำลังกาย การรับรู้อุปสรรคในการออกกำลังกาย การปฏิบัติตัวในการออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ แรงสนับสนุนทางสังคม ทำให้ผู้สูงอายุได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพตามความเหมาะสมของตนเอง

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

โปรแกรมสุขศึกษาในการออกกำลังกายแบบฤๅษี ดัดตน 11 ท่าโดยใช้รูปแบบพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของ เพนเดอร์ ร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมเมื่อนำมาประยุกต์ใช้สามารถนำไปพัฒนาพฤติกรรมเพื่อลดอาการปวดหลัง ส่วนล่าง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลสุขภาพของตนเองในผู้ป่วยเบาหวานชนิดชนิดที่ 2 ลดน้ำหนักในผู้ที่มีสภาวะ อ้วนวัยทองได้

เอกสารอ้างอิง

กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ. 2554. ผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงประชากรของประเทศไทย.

ค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2556 จาก http://www.nesdb.go.th/temp_social/data/data_02.pdf

- งานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุไทย. 2554. โรคภัยของวัยตกกะ. ค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2556
จาก <http://hp.anamai.moph.go.th/soongwai/statics/deseas/index.php>
- ไพจิตร ล้อสกุลทอง วรณภา ศรีธีรัตน์. 2012. การพัฒนาระบบบริการการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ภายใต้บริบทของโรงพยาบาลระดับตติยภูมิแห่งหนึ่ง. ค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2556. จาก
<http://gsbooks.gs.kku.ac.th>
- วีไล คุปต์นิรติศัยกุล. 2543. การออกกำลังกายในผู้สูงอายุ. [เวชศาสตร์ฟื้นฟูสุขภาพ], 10(2): 44-50.
- วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2555. ประชากรสูงอายุ. ค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2556,
http://www.cps.chula.ac.th/cps/html_th/pop_base/ageing/ageing_202.htm
- วรรณพร สำราญพัฒน์. 2552. ผลทันทีของการฝึกภาษาตัดต้นแต่ละท่าต่อความยืดหยุ่นของหลัง.
วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชากายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2555. การทำงานของผู้สูงอายุไทยปี 2555. ค้นเมื่อ 12, พฤศจิกายน 2556,
จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/files/elderlywork55.pdf>.
- สำนักทะเบียนราษฎร จ.ราชบุรี ประชากรกลางปี ณ 1 ตุลาคม 2556 เผยแพร่ข้อมูล โดย กลุ่มงาน
เผยแพร่ข้อมูล โดย กลุ่มงานพัฒนายุทธศาสตร์สาธารณสุข สสจ.ราชบุรี ค้นเมื่อ 12, พฤศจิกายน 2556. จาก
<http://203.157.147.11/kupfile/file/25012556/up15.pdf> .
- อรรธรณ บุราณรักษ์. 2552. ผลของการออกกำลังกายแบบภาษาตัดต้นต่อเมแทบอลิซึม การทำงาน
ของระบบหัวใจและหลอดเลือดและระบบประสาทอัตโนมัติในผู้ป่วยเบาหวานประเภท 2 วิทยานิพนธ์
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ (นานาชาติ)บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- World Health Organization. 2011. Important target groups. ค้นเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2556 สืบค้นจาก
http://www.who.int/oral_health/action/groups.

การพัฒนาบุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง Human Resource Development in Research on Biodiversity of Muban Chombueng Rajabhat University

ทรงเกียรติ อิงคามระธร¹ เกศินี โสขุมมา² ปุณย์จรรย์ สรสีสม³ สนิรัตน์ ศรีสุวรรณภรณ์⁴
^{1,2} คณะครุศาสตร์ ^{3,4} คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากรในการดำเนินการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ผู้เข้าร่วมโครงการประกอบด้วย อาจารย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงจำนวน 3 ท่าน รูปแบบการพัฒนาประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนและจัดทำโครงการวิจัย 2) การเข้าร่วมกิจกรรมติดตามช่วยเหลือจากผู้ทรงคุณวุฒิตลอดระยะเวลาของการทำวิจัย และ 3) การปฏิบัติงานวิจัยและนำเสนอรายงานผลการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ เอกสารงานวิจัยและบันทึกติดตามผลการวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักวิจัยที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้และทักษะในการทำวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ โดยนักวิจัยที่เข้าร่วมโครงการได้ดำเนินการวิจัย เรื่อง มโนทัศน์เรื่องผีของชุมชนไทยทรงดำ กรณีศึกษาบ้านหัวเขาจีน อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี 2) การเข้าร่วมโครงการของนักวิจัยสามารถสร้างและขยายเครือข่ายการวิจัยในพื้นที่ชุมชนไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน 3) งานวิจัยสามารถสร้างผลกระทบต่อการเรียนรู้และการตระหนักในคุณค่าของทางวัฒนธรรมประเพณีเกี่ยวกับต้นแบบและแนวคิดเรื่องผีจากวรรณกรรมมะเต๋างวงจ้างที่มีอิทธิพลต่อโครงสร้างหน้าที่ทางสังคมในกลุ่มชาวไทยทรงดำ

คำสำคัญ : การพัฒนานักวิจัย ความหลากหลายทางชีวภาพ

Abstract

The objective of this research was to develop human resource of Muban Chombueng Rajabhat University in research on biodiversity. The partakers consisted of 3 lectures from different faculties. The format of research-skill development divided into 3 sections: 1) outlining the research proposal 2) coaching by the expert 3) conducting the research. The research instruments included the research report and records of the expert. Results indicated that : 1) the partakers improved their skill in research on biodiversity emerged from the research on the belief in spirit of Thai-Song-Dam 2) this study made the research network in Huakaojeen village 3) awareness of cultural value derived from the belief of the spirit that had an influence in social structure in Thai-Song-Dam community.

Keywords : Human Resource Development, Biodiversity

บทนำ

สำนักบริหารโครงการสร้างเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาร่วมกับสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงได้ริเริ่มโครงการพัฒนาบุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแนวทางในการค้นหาองค์ความรู้และการให้ความหมายต่อปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษา โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเป็น 3 ส่วน เพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบวิธีวิจัย คือ ส่วนแรก การศึกษาหาความรู้ในปัญหาที่ต้องการศึกษาอย่างกระจ่างชัดโดยการศึกษาเอกสาร การสังเกตและการสัมภาษณ์ ส่วนที่สอง การรับฟังการวิพากษ์และข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิผ่านกิจกรรมพบปะนักวิจัย

ตามภูมิภาคต่าง ๆ และส่วนที่สาม การอภิปรายถกแถลงความรู้และข้อค้นพบตามประเด็นที่ศึกษาในกลุ่มนักวิจัยในลักษณะของการนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและแนวคิดเชิงทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติและสรุปเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

ประโยชน์โดยตรงของการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพของนักวิจัยในด้านการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพโดยใช้ปัญหาการวิจัยในท้องถิ่น นอกจากนี้การศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพดังกล่าวยังนำไปสู่ประโยชน์อื่น ๆ ด้วย ได้แก่ การกระตุ้นให้ชุมชนเกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เกิดการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างชุมชน หน่วยงาน เครือข่าย และสถาบันการศึกษาช่วยให้องค์ความรู้ในท้องถิ่นได้รับการอนุรักษ์ พัฒนาและต่อยอด เกิดเป็นแนวทางการจัดการทรัพยากรทางชีวภาพและวัฒนธรรมในระดับท้องถิ่นโดยชุมชนมีส่วนร่วม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของบุคลากรในการดำเนินการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนานักวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ มีดังนี้

1. กำหนดกรอบการพัฒนาโจทย์วิจัยตามแนวคิดหลักของการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ
2. ประชาสัมพันธ์โครงการ / เปิดรับข้อเสนอโครงการวิจัย
3. แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อประเมินข้อเสนอการวิจัย
4. ประชุมนักวิจัยเพื่อปรับปรุงข้อเสนอโครงการวิจัยตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการดำเนินงานในส่วนนี้ คือ ได้คณะผู้วิจัยประกอบด้วย 1) อ.บุญจรรย์ สรสีสม 2) อ.ดร.เกศินี โสภุมมา และ 3) อ.สินีรัตน์ ศรีสุวรรณภรณ์ โดยมี อ.ทรงเกียรติ อิงคามระธร รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา เป็นหัวหน้าชุดโครงการ และได้โจทย์วิจัยคือ มโนทัศน์เรื่องผีของชุมชนไทยทรงดำ กรณีศึกษาบ้านหัวเขาเงิน อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี : ต้นแบบ แนวคิด ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างทางศาสนาและวัฒนธรรม

การพัฒนาและการปรับกระบวนการวิจัย

การพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยจึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเป็น 3 ส่วน คือ 1) การเพิ่มเติมความรู้ในเรื่องการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ 2) การรับฟังการวิพากษ์และข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิผ่านกิจกรรมพบปะนักวิจัย 3) การอภิปรายในกลุ่มนักวิจัย

กิจกรรมการพัฒนานักวิจัย

กิจกรรมการพัฒนาร่วมกันของมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการพัฒนานักวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญคือ การประชุมรายงานความก้าวหน้าและรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 1 จัดขึ้นที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ การรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 2 ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง และการรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 3 ที่โรงแรมภูวดลรีสอร์ท จังหวัดเชียงราย

ผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย 1) ศ.ดร.วิสุทธิ ไบไม่ ผู้อำนวยการโครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย 2) ศ.ดร.วิชัย บุญแสง ผู้อำนวยการสำนักบริหารโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาลัยวิจัยแห่งชาติ 3) อาจารย์ศรีวรรณ ไชยสุข ผู้อำนวยการศูนย์ความหลากหลายทางชีวภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย และ 4) ผศ.ดร.สุภาวรรณ วงศ์คำจันทร์ รองผู้อำนวยการคลินิกเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านความรู้และทักษะการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพของนักวิจัยประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม (focus group) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็นต่อไปนี้ คือ 1) การกำหนดปัญหาการวิจัย 2) การสืบค้นหาข้อมูลจากเอกสารและงานวรรณกรรม 3) กระบวนการและขั้นตอนการวิจัย 4) การเข้าสู่ชุมชนและการเก็บข้อมูลภาคสนาม 5) การสรุปผลการศึกษา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. นักวิจัยที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้และทักษะในการทำวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ จากการศึกษา มโนทัศน์เรื่องผีของชุมชนไทยทรงดำ กรณีศึกษาบ้านหัวเขาจีน อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี เกี่ยวกับต้นแบบ แนวคิด ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง เพื่อศึกษาต้นแบบและแนวคิดมโนทัศน์เรื่องผีผ่านวรรณกรรมมะเต๋างวงจ้าง การระบุอิทธิพล มโนทัศน์เรื่องผีของคนไทยทรงดำกับบริบททางสังคมในชุมชนบ้านหัวเขาจีน และการอธิบายความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง กับมโนทัศน์เรื่องผีของชุมชนไทยทรงดำ บ้านหัวเขาจีน ซึ่งเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานนักวิจัยที่เข้าร่วมโครงการสามารถ จัดทำรายงานผลการวิจัยที่น่าเสนอข้อค้นพบตามประเด็นที่ศึกษาอย่างครบถ้วน

2. การเข้าร่วมโครงการของนักวิจัยสามารถสร้างและขยายเครือข่ายในพื้นที่ชุมชนไทยทรงดำบ้านหัวเขาจีน

3. นักวิจัยที่เข้าร่วมโครงการสามารถสร้างผลกระทบต่อ การรับรู้และการตระหนักในคุณค่าของทางวัฒนธรรม ประเพณีเกี่ยวกับต้นแบบและแนวคิดเรื่องผีจากวรรณกรรมมะเต๋างวงจ้างที่มีอิทธิพลต่อโครงสร้างหน้าที่ทางสังคมในกลุ่ม ชาวไทยทรงดำ

สรุปและอภิปรายผล

ความสำเร็จของโครงการพัฒนานักวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง น่าจะมาจากปัจจัยดังต่อไปนี้

1. ระบบที่เลี้ยง ในการวิจัยในครั้งนี้นักวิจัยที่เข้าร่วมโครงการได้รับคำแนะนำ การให้ข้อคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ ที่แบ่งปันความชำนาญและประสบการณ์ในการประชุมติดตามการวิจัยครั้งที่ 1 – 3

2. การทำงานเป็นทีมในลักษณะที่ทุกคนต่างเป็น “เพื่อนร่วมคิด” เป็นอีกปัจจัยหนึ่งของความสำเร็จ ทั้งนี้ เนื่องจากคณะผู้วิจัยต่างมีความชำนาญ และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน การทำงานในลักษณะของการแบ่งปัน แก้ปัญหา แบ่งงานตามความถนัด และเป็นกำลังใจให้แก่กันและกันมีส่วนช่วยให้โครงการพัฒนานักวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพประสบผลสำเร็จ

3. การจัดการทีมวิจัย จัดโครงสร้างกลุ่มวิจัยอย่างหลวม ๆ ไม่ใช่แบบการสั่งงานตามสายบังคับบัญชา (hierarchy) มีการจัดกิจกรรมกลุ่ม เพื่อเชื่อมโยงแนวคิด และประสานการวิจัยระหว่างกัน

4. การสร้างความเข้าใจในเป้าหมาย ประเด็นสำคัญของงาน กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง และการสร้างความเข้าใจในเรื่องบทบาทของนักวิจัยแต่ละคนอย่างชัดเจน รวมทั้งการสื่อสารที่ชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

ความหลากหลายทางชีวภาพ, วิקיพีเดีย, เข้าถึงเมื่อ 1 สิงหาคม 2556 เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/บุญธรรม> กิจปริดาภิสุทธิ์. 2540. **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.

ยศ สันตสมบัติ. 2542. **ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน**.

เชียงใหม่ : ศูนย์ศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน.

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2540. **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เสียงเชียงใหม่.

อนันต์ทิพย์รัตน์ และคณะ. 2543. “การศึกษาหลากหลายวัฒนธรรมสำหรับประเทศไทย” **วารสารสงขลานครินทร์**

ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 พ.ค. – ส.ค. 2543.

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยเทคนิคการสอนแนวใหม่ Learning Achievement of Students with New Teaching Techniques

ชลธิชา พันธุ์สว่าง

สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนด้วยเทคนิคการสอนแนวใหม่ 2) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนจากการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิคการสอนแนวใหม่ และ 3) เพื่อทราบค่าพัฒนาการมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนสู่ห้องเรียนต่อไป ในรายวิชาการวางแผนและพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาสาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ภาคปกติที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการวางแผนและพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2556 รวมทั้งสิ้นจำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ 1) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 2) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนจากการเรียนด้วยเทคนิคการสอนแนวใหม่ การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์จากผลการเก็บรวบรวมข้อมูลคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวนทั้งสิ้น 12 บทเรียน จาก 12 เทคนิค

ผลการวิจัย พบว่า เมื่อทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนสอบหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียนทั้ง 12 เทคนิค และหากนำค่าคะแนนพัฒนาการมาหาค่าเฉลี่ย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนพัฒนาการโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 15.86 คะแนน เมื่อทำการหาค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้เรียนต่อเทคนิคการสอนทั้ง 12 เทคนิค พบว่า การสอนแบบวิธีใช้เกมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด แสดงให้เห็นว่านักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการวางแผนและพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวพึงพอใจในเทคนิคการสอนแบบวิธีใช้เกมมากที่สุด

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เทคนิคการสอนแนวใหม่

Abstract

This research aimed at 1) studying learning achievement of students from the application of experimental new teaching techniques, 2) surveying the students' attitude towards the satisfaction on the new teaching techniques, and 3) providing the application of the new teaching techniques as a guideline for the instruction of the course on Planning and Development Tourism Resources, in the first semester, 2013. 7 participants were students who enrolled in the course and those were from Tourism Program, Faculty of Management Sciences, Muban Chombueng Rajabhat University. Tools used in this study were 1) tests for pre-test and posttest, 2) a survey form on the students' attitude towards the satisfaction on the new teaching techniques. Data analysis was conducted with the data from the tests included in all 12 lessons that provided with 12 techniques.

From the result by comparing the score from both the pretest and posttest in all 12 different techniques used, it was found that the score of the latter was higher, at the average level of 0.92. The achievement progress increased approximately 15.86 percent overall. Regarding the analysis of students' satisfaction, the result revealed that the teaching technique by using games became the most effective, according to the result of the highest level of the mean score.

Keywords : Learning Achievement , New Teaching Techniques

บทนำ

ด้วยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะในหมวดที่ 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 22 ได้กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” การจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเองสูงสุดตามกำลังหรือศักยภาพของแต่ละคน เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งด้านความต้องการ ความสนใจ ความถนัด และยังมีทักษะพื้นฐานอันเป็น เครื่องมือสำคัญที่จะใช้ในการเรียนรู้ ได้แก่ ความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน ระดับสติปัญญา และการแสดงผลของการเรียนรู้ออกมาในลักษณะที่ต่างกัน จึงควรมีการจัดการที่เหมาะสมในลักษณะที่แตกต่างกันตามเหตุปัจจัยของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งผู้ที่มีบทบาทสำคัญในกลไกของการจัดการนี้คือ ครูผู้สอน ดังนั้นครูผู้สอนทุกคนนอกจากจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากการเป็นผู้บอกความรู้ให้จบไปในแต่ละครั้งที่เข้าสอนแล้ว ยังต้องเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนกล่าวคือ เป็นผู้กระตุ้นส่งเสริมสนับสนุนจัดสิ่งเร้าและจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพ ความสามารถ วิจารณ์ สร้างสรรค์ ศึกษา และค้นคว้าได้ลงมือปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้และค้นพบความรู้ด้วยตนเองเป็น สาระ รักการอ่าน รักการเรียนรู้อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Long – life Education)

ดังนั้นกระบวนการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนจัดให้ นับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน โดยครูผู้สอนควรพยายามหารูปแบบวิธีการที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเกิดการเรียนรู้ให้ได้มากที่สุด การนำเทคนิคการสอนรูปแบบต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียน การสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ เข้าใจในสิ่งที่ต้องการให้รู้นั้นนับว่าเป็นอีกก้าวหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพของ ผู้เรียน และเทคนิควิธีการสอนก็มีหลากหลายรูปแบบ จึงเป็นสิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องเลือกวิธีและนำมาใช้ให้สอดคล้องกับ กิจกรรมการเรียนการสอนที่สัมพันธ์กับเนื้อหา และให้ผู้เรียนได้เกิดความคิดรวบยอดด้วยตัวเอง

ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิคการสอนรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็น ประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน และเพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน จึงได้จัดทำวิจัยเรื่องนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยเทคนิคการสอนแนวใหม่
2. เพื่อศึกษาความพอใจของผู้เรียนจากการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิคการสอนแนวใหม่
3. เพื่อทราบค่าพัฒนาการมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนสู่ห้องเรียนต่อไป

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยใช้แบบการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ความพึงพอใจ โดยมีรายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาการท่องเที่ยวของคณะวิทยาการจัดการ ที่เรียนใน รายวิชาการวางแผนและพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวนทั้งสิ้น 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบทดสอบก่อนเรียน/หลัง จำนวน 12 บทเรียน
2. แบบประเมินความพึงพอใจจากนักศึกษาในแต่ละเทคนิคการสอน

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การสร้างแบบทดสอบก่อนเรียน/หลังเรียนให้เหมาะสมกับสิ่งที่เรียน เกิดจากการนำเนื้อหาของบทเรียนที่ 1-12 มา สร้างเป็นแบบทดสอบที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหารายวิชาในบทเรียนนั้น ๆ

2. ศึกษาค้นคว้า ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นเรื่องการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิค การสอนรูปแบบใหม่

3. นำข้อมูลคะแนนของนักศึกษาที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียน/หลังเรียนของผู้เรียนแต่ละคนมาทำการ บันทึกคะแนนลงตารางบันทึกผล แล้วหาค่าเฉลี่ย และแสดงผลเป็นกราฟ

4. ทำแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนจากการเรียนทั้ง 12 เทคนิคการสอนแล้วหาค่าเฉลี่ย แล้วบันทึกผล

5. นำแบบบันทึกผลลัพท์จากการเรียนรู้ของผู้เรียนมาปรับปรุง แก้ไขเนื้อหาารูปแบบให้เหมาะสมและทดสอบเครื่องมือวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพประกอบการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากแบบทดสอบก่อนเรียน/หลังเรียน จากการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการสอนแนวใหม่และแบบสอบถามความพึงพอใจในเทคนิคการสอนแนวใหม่ จากนั้นนำมาสรุปเป็นองค์ความรู้และจัดทำรายงานวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนาศึกษาโดยใช้สถิติในการหาค่าเฉลี่ย (Mean :) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) รวมทั้งการหาผลต่างของคะแนนเพื่อหาความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนเป็นรายบุคคลโดยใช้สูตรดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (mean) โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน และอังคณา สายยศ, 2538 : 73)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ	แทน	$\bar{X}$	ค่าคะแนนเฉลี่ย
	แทน	$\sum x$	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดของผู้เรียน
	แทน	n	จำนวนผู้เรียน

2. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน และอังคณา สายยศ, 2538 : 79)

$$S.D. = \frac{\sqrt{n \sum x^2 - (\sum x)^2}}{n(n-1)}$$

เมื่อ	แทน	S.D.	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
	แทน	$\sum x^2$	ผลบวกกำลังสองของคะแนนทั้งหมดของผู้เรียน
	แทน	$\sum x$	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดของผู้เรียน
	แทน	n	จำนวนผู้เรียน

3. คะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน โดยใช้สูตรดังนี้

$$\bar{X}_n = \frac{X_{n1} + X_{n2} + X_{n3} + \dots + X_{n12}}{12}$$

$$\bar{X}_m = \frac{X_{m1} + X_{m2} + X_{m3} + \dots + X_{m12}}{12}$$

เมื่อ	X_{n1-12}	แทน	คะแนนสอบที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนแต่ละบท
เมื่อ	X_{m1-12}	แทน	คะแนนสอบที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนแต่ละบท
เมื่อ		แทน	คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 12 บทเรียน
เมื่อ	$\bar{X}_n$ $\bar{X}_m$	แทน	คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 12 บทเรียน

4. ค่าคะแนนพัฒนาการเฉลี่ยร้อยละ มีสูตรดังนี้

$$S = \frac{Y - X}{F / X} * 100$$

เมื่อ	S	แทน ค่าพัฒนาการ
	Y	แทน คะแนนสอบหลังเรียน
	X	แทน คะแนนสอบก่อนเรียน
	F	แทน ค่าคะแนนสอบสูงสุด

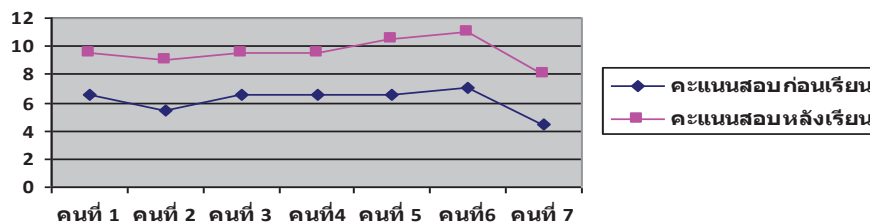
สำหรับเกณฑ์การให้คะแนน ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนน้ำหนักของความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อเทคนิคการสอนตั้งแต่ 1 ถึง 5 ตามความหมายดังนี้

พึงพอใจมากที่สุด	กำหนดน้ำหนัก	5
พึงพอใจมาก	กำหนดน้ำหนัก	4
พึงพอใจปานกลาง	กำหนดน้ำหนัก	3
พึงพอใจน้อย	กำหนดน้ำหนัก	2
พึงพอใจน้อยที่สุด	กำหนดน้ำหนัก	1

ผลการวิจัย

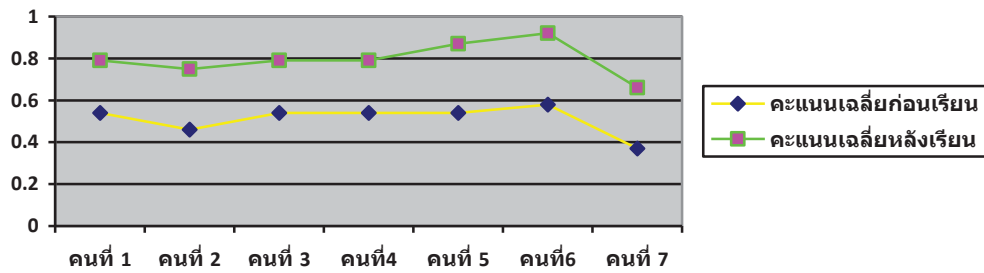
สาระสำคัญที่ได้จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยเทคนิคการสอนแนวใหม่ โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิคการสอนแนวใหม่ จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 7 คน สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ในรายวิชาการวางแผนและพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2556 มีการจัดทำทริเียนตลอดภาคการศึกษารวมจำนวนทั้งสิ้น 12 บทเรียน และได้ทำการออกแบบแบบทดสอบครบทั้ง 12 บท โดยจ่งเป็น แบบทดสอบก่อนเรียน ครั้งละ 1 คะแนน และแบบทดสอบหลังเรียน ครั้งละ 1 คะแนน และใช้เทคนิคการสอนวใหม่ที่แตกต่างกัน เมื่อเสร็จสิ้นภาคการศึกษา โดยสรุปพบว่า ค่าคะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียนสูงกว่า คะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน จากการสอนทั้ง 12 เทคนิคการสอน เพราะมีความรู้ความจำ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ ทริเียนที่แตกต่างกันแต่ได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเหมือนกันโดยแสดงให้เห็นในรูปแบบกราฟนี้

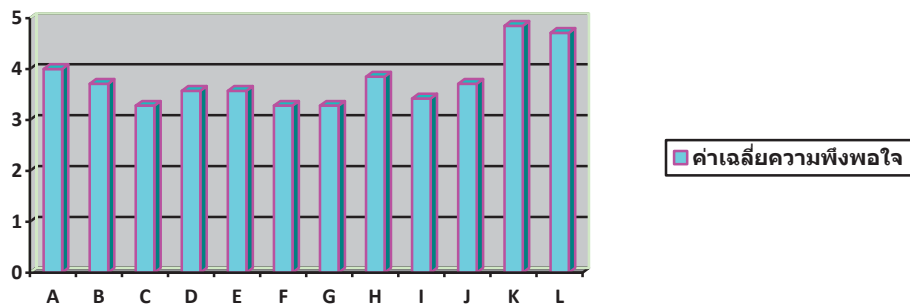
ภาพที่ 1 แสดงค่าคะแนนสอบโดยรวมทั้ง 12 สัปดาห์ ของนักศึกษาแต่ละคน ทั้งก่อนเรียน/หลังเรียน

2. เมื่อทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนจำนวน 12 บทเรียนจาก 12 เทคนิคการสอน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนสอบหลังเรียนเฉลี่ยในระดับมากที่สุด คือ 0.92 คะแนน และหากนำค่าคะแนนพัฒนาการมาหาค่าเฉลี่ย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนพัฒนาการโดยเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 15.86

ภาพที่ 2 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยรวมก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาแต่ละคน

3. เมื่อทำการหาค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้เรียนต่อเทคนิคการสอนทั้ง 12 เทคนิค พบว่า การสอนแบบวิธีใช้เกมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ร้อยละ 4.85 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการวางแผนและพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวพึงพอใจในเทคนิคการสอนแบบวิธีใช้เกมมากที่สุด และจากการสังเกตนักศึกษาให้ความสนใจกระตือรือร้นมากที่สุดที่จะเรียนด้วยวิธีนี้

ภาพที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้เรียนต่อเทคนิคการสอนทั้ง 12 เทคนิค

- โดยกำหนดให้
- A หมายถึง เทคนิคการสอนแบบทำงานรับผิดชอบร่วมกัน
  - B หมายถึง เทคนิคการสอนแบบอุปนัย
  - C หมายถึง เทคนิคการสอนแบบนิรนัย
  - D หมายถึง เทคนิคการสอนแบบระดมพลังสมอง
  - E หมายถึง วิธีการสอนโดยการลงมือปฏิบัติ
  - F หมายถึง วิธีสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง
  - G หมายถึง วิธีสอนแบบสาธิต
  - H หมายถึง วิธีสอนแบบโครงการ
  - I หมายถึง เทคนิคการอภิปรายแบบอ่างปลา
  - J หมายถึง วิธีสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง
  - K หมายถึง วิธีสอนโดยใช้เกม
  - L หมายถึง การสอนโดยใช้แผนที่ความคิด

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. การตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติ หรือทักษะของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถจากการใช้แบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนโดยการใช้เทคนิคการสอนแนวใหม่ 12 เทคนิค จำนวน 12 บทเรียน เป็นข้อสอบ หรือชุดคำถามที่ผู้สอนเป็นผู้สร้างขึ้น ในแต่ละบทจะมีเทคนิคการสอนที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้ที่ผู้เรียนได้เรียนในห้องเรียนว่า ผู้เรียนมีความรู้ระดับใด บกพร่องที่ตรงไหน จะได้สอนซ่อมเสริมหรือเป็นการวัดดูความพร้อมที่จะเรียนบทเรียนใหม่ ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้สอน เพื่อนำไปปรับใช้อย่างเหมาะสมตรงกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2546) ได้กล่าวไว้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. การสังเกตขณะดำเนินการสอนนักศึกษา พบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์และพฤติกรรมให้ความร่วมมือในการเรียนการสอนแต่ละเทคนิคแตกต่างกัน ตามความชอบความพึงพอใจของแต่ละบุคคล แต่วิธีการสอนโดยใช้เกมได้รับความพอใจและสนใจมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปราณี วรรณสวัสดิ์ (2552) ได้ใช้เทคนิคการสอนแบบผสมผสานในรายวิชา ทอ 320 เคมีอาหาร ซึ่งประกอบด้วย 4 วิธี คือ วิธีที่ 1 ให้นักศึกษาอ่านเนื้อหาที่จะเรียนมาแล้วล่วงหน้า แล้วมาอภิปรายซักถามในชั้นเรียนโดยผู้สอนช่วยแนะนำให้ได้เนื้อหาที่ถูกต้อง หลังการอภิปรายมีการทดสอบย่อย วิธีที่ 2 มีการทดสอบย่อยของเนื้อหาที่เรียนในครั้งก่อน ซึ่งเป็นการเรียนโดยบรรยายและซักถามก่อนการเรียนครั้งต่อไป วิธีที่ 3 ให้นักศึกษานำผลที่ได้จากการทดลองในภาคปฏิบัติไปค้นคว้าเพิ่มเติม แล้วมาอภิปรายในชั้นเรียนโดยเชื่อมโยงกับหลักทฤษฎีที่ได้เรียน และวิธีที่ 4 เป็นการสอนบรรยายแบบปกติ จากการศึกษา พบว่า การสอนแบบผสมผสานและการทดสอบย่อยจะทำให้นักศึกษามีความตื่นตัว ตรวจสอบ ติดตามอย่างขึ้น และทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

ข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถาม

1. การใช้เทคนิคการสอนหลายแนวทำให้สนุกกับการเรียน
2. เทคนิคการสอนแบบเกมสนุกมาก ๆ
3. การใช้เทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ ทำให้อยากเรียนและเข้าใจเนื้อหาได้มากกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะจากผู้วิจัย

จากการศึกษา พบว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบใช้เกม ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้รายวิชาการวางแผนและพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเข้าเรียนและความตั้งใจเรียนไปในทางที่ดียิ่งขึ้น ดังนั้น จึงควรส่งเสริมการใฝ่รู้ การเตรียมพร้อม และตระหนักถึงเทคนิคการวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างความรู้ให้เข้าถึงตัวบุคคลให้ได้มากที่สุด นอกจากนี้การส่งเสริมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการสอนแบบอื่น ๆ ก็ควรส่งเสริมให้พัฒนานักศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนออกสู่การทำงานในสังคมจริงต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการติดตามการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
2. ควรมีการทดสอบกับนักศึกษาหลาย ๆ กลุ่มหลาย ๆ วิชาเพื่อดูความแตกต่างของผลการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- ไกรวุฒิ เกรียงรัมย์. 2549. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI). สืบค้นเมื่อ 14 ตุลาคม 2556 สืบค้นได้จาก <http://202.143.147.116/research/view.php?142>
- จริยา ไยปางแก้ว. 2549. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความ โดยใช้ แบบฝึกทักษะการอ่าน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน, 2556 สืบค้นได้จาก <http://202.143.147.116/research/view.php?145>
- บุญชม ศรีสะอาด. 2532. วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เจริญผลการพิมพ์
- ประทีป แสงเปี่ยมสุข. 2538. รูปแบบการสอนความเข้าใจในการอ่าน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. 2540. หลักการสอน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

การพัฒนาชุดการสอนที่เน้นพัฒนาทักษะทางปัญญา
ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา
Development of Instructional Package Focusing on the Enhancement of
Cognitive Skills according to Thailand Qualifications Framework for Higher Education

อัจฉรียา โชติกลาง

สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการตลาด โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายจะช่วยให้นักศึกษาได้สนใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ด้วยกิจกรรมที่เน้นพัฒนาทักษะทางปัญญา เพราะมีการกำหนดเนื้อหาออกเป็นหน่วยย่อย แต่ ละหน่วยจัดไว้เป็นชุด ๆ จำนวน 6 เรื่อง มีการเตรียมวัตถุประสงค์ วิธีการ และอุปกรณ์ ทำให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า ซึ่งการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาชุดการสอนที่เน้นพัฒนาทักษะทางปัญญา วิชาหลักการตลาดของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ก่อน และหลังเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนที่เน้นพัฒนาทักษะทางปัญญา หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอน มี การกำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้มี 3 ชนิด คือ 1) ชุดการสอน วิชาหลักการตลาด ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 6 เรื่อง 2) คู่มือครูและแผนการจัดการเรียนรู้ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษา พบว่า

1. นักศึกษาที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมโดยใช้ชุดการสอนที่เน้นพัฒนาทักษะทางปัญญา มีประสิทธิภาพ กระบวนการและประสิทธิภาพผลลัพธ์สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้เท่ากับ 81.67/83.17
2. นักศึกษาที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมโดยใช้ชุดการสอนที่เน้นพัฒนาทักษะทางปัญญา มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 28.17

โดยสรุปชุดการสอนที่เน้นพัฒนาทักษะทางปัญญามีประสิทธิภาพ นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจมากขึ้นและยัง ส่งผลให้สัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาหลักการตลาดของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสูงขึ้น

คำสำคัญ : ชุดการสอน ทักษะทางปัญญา หลักการตลาด

Abstract

Education is a key factor on the development of learners' knowledge and ability. In the exposing to marketing environment, by providing a variety of learning activities, it helps students to increase their interest in learning. Foreseen the benefit of the implication above, the design of the instructional package was underpinning on the students' learning with the activities focusing on the enhancement of cognitive skills. The contents were divided into 6 different units. Each unit consisted of the process in defining the objectives, the methods and the equipments, and providing opportunity for students to study and explore on the learning contents. Therefore, the purposes of this research were 1) to develop the instructional package to promote cognitive skills on marketing principles, for undergraduates from Muban Chombueng Rajabhat University, 2) to compare the pretest and posttest achievement score from learning with the Instructional Package. The samples

were 25 undergraduates. Research instruments consisted of (1) the Instructional package containing with 6 principles of marketing in different units, (2) the teacher's handbook and the lesson plan, (3) the learning achievement test. Statistics used for data analysis were Mean and Percentage.

Results were as follows:

1. After learning with the package, students had more effectiveness on the learning process and higher achievement at the criteria of 81.67/83.17.

2. The students' achievement score, after learning by the instructional package focusing on cognitive skills, was higher than before at 28.17%.

In conclusion, the research was found that the instructional package had effectiveness according to the criteria set, and the students gained more knowledge and understanding in marketing principles.

Keywords : The Instructional Package, Cognitive Skills, Principle of Marketing

บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่สุดของมนุษย์ เพราะมีบทบาทต่อการพัฒนาความมั่นคง ความเจริญก้าวหน้าของประเทศ เนื่องจากการจัดการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา สังคมและคุณธรรม มีความรู้จริยธรรม มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญของโรงเรียน ที่จะมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษา โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองและถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (เลิศชาย ปานมูข, 2551)

ดังนั้นเพื่อให้การศึกษามีบทบาทต่อการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีประกาศ เกี่ยวกับมาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต จึงส่งผลให้คณะกรรมการอุดมศึกษาต้องจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2552 เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษาและเพื่อเป็นการประกันคุณภาพบัณฑิตในแต่ละระดับ คุณวุฒิและสาขาวิชาที่ต้องเป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้อย่างน้อย 5 ด้าน (สำนักมาตรฐานและคุณภาพอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557, หน้า 5) ดังนั้นคณะวิทยาการจัดการ ซึ่งเป็นหน่วยบริการด้านการศึกษาหนึ่งของสถาบันการศึกษา จึงได้พัฒนาหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ โดยมีการกำหนด ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้บัณฑิตมีอย่างน้อย 5 ด้าน ซึ่งผลการเรียนรู้ 1 ใน 5 ด้าน คือ ด้านทักษะทางปัญญาเป็น เรื่องที่ยากต่อการสอนให้นักศึกษาเกิดการพัฒนา จากการสอนที่ผ่านมา พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่จะมีปัญหาเรื่องการจับ ประเด็นต่าง ๆ มาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ โดยสังเกตจากการมอบหมายงานให้นักศึกษาศึกษากรณีศึกษาหรือ จากการให้นักศึกษาสรุปประเด็นเนื้อหาในเอกสารประกอบการสอน ผลปรากฏว่า นักศึกษาไม่สามารถสังเคราะห์ และ วิเคราะห์ได้ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะจัดทำชุดการสอนที่ช่วยพัฒนาให้นักศึกษาได้เรียนรู้ในการ วิเคราะห์และสังเคราะห์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่เกือบทุกวิชาต้องมีทักษะทางปัญญาตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรบริหารธุรกิจ บัณฑิต สาขาการตลาด

การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่สุดของมนุษย์เพราะมีบทบาทต่อการพัฒนาความความเจริญก้าวหน้าของประเทศ เนื่องจากการจัดการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา สังคมและคุณธรรม มีความรู้จริยธรรม มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญของโรงเรียน ที่จะมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัด กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่ ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษา โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองและถือว่าผู้เรียนมี ความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (เลิศชาย ปานมูข, 2551)

ดังนั้นเพื่อให้การศึกษามีบทบาทต่อการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้มีประกาศ ลงวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ.2549 เกี่ยวกับมาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต จึงส่งผลให้คณะกรรมการอุดมศึกษาต้องจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษาและเพื่อเป็นการประกันคุณภาพบัณฑิตในแต่ละระดับคุณวุฒิและสาขาวิชาที่ต้องเป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้อย่างน้อย 5 ด้าน (สำนักมาตรฐานและคุณภาพอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2557, หน้า 5) ดังนั้นคณะวิทยาการ จัดการ ซึ่งเป็นหน่วยบริการด้านการศึกษาหนึ่งของสถาบันการศึกษา จึงได้พัฒนาหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ โดยมีการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้บัณฑิตมีอย่างน้อย 5 ด้าน ซึ่งผลการเรียนรู้ 1 ใน 5 ด้าน คือ ด้านทักษะทางปัญญาเป็นเรื่องที่ยากต่อการสอนให้นักศึกษาเกิดการพัฒนา จากการสอนที่ผ่านมาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่จะมีปัญหาเรื่องการจับประเด็นต่าง ๆ มาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ โดยสังเกตจากการมอบหมายงานให้นักศึกษาศึกษากรณีศึกษาหรือจากการให้นักศึกษาสรุปประเด็นเนื้อหาในเอกสารประกอบการสอน ผลปรากฏว่านักศึกษาไม่สามารถสังเคราะห์ และวิเคราะห์ได้ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะจัดทำ ชุดการสอนที่ช่วยพัฒนาให้นักศึกษาได้เรียนรู้ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่เกือบทุกวิชาต้องมีทักษะ ทางปัญญาตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการตลาด

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาชุดการสอนที่เน้นพัฒนาทักษะทางปัญญาตาม กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียน เรียนรายวิชา หลักการตลาด ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอน อีกทั้งส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดการสอนที่เน้นพัฒนาทักษะทางปัญญา วิชาหลักการตลาด สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ก่อนและหลังเรียนที่เรียนโดยการใช้ชุดการสอนที่เน้น พัฒนาทักษะทางปัญญา

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการตลาด ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาหลักการตลาด ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 25 คน

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เนื้อหาของวิชานี้จะอยู่ในรายวิชาหลักการตลาดที่อยู่ในกลุ่มบังคับที่ทุกสาขาต้องเรียนในระดับปริญญาตรี จึงได้ จัดทำชุดการสอนที่เน้นทักษะทางปัญญา เรื่อง สภาพแวดล้อมทางการตลาดระดับมหภาค จำนวน 6 เรื่อง

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

อุปกรณ์ ประกอบด้วย ชุดการสอน วิชา หลักการตลาด ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 6 เรื่อง คู่มือครูและแผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วิธีการดำเนินการวิจัย การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดการสอนที่เน้นพัฒนาทักษะทางปัญญา วิชา หลักการตลาด โดยดำเนินการศึกษาแบบเจาะจงกับนักศึกษากลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ชั้นปีที่ 1 สาขาการตลาด จำนวน 25 คน และกลุ่มทดลองคือ ชั้นปีที่ 2 สาขา คอมพิวเตอร์ธุรกิจ ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา หลักการตลาด ในปีการศึกษา 2556 จำนวน 30 คน โดยก่อนที่จะ ดำเนินการจัดกิจกรรมจะทำการทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่เป็นแบบทดสอบปรนัย จำนวน 20 ข้อ ที่ได้นำไปหาค่า IOC โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับ วัตถุประสงค์ จากนั้นนำไปวิเคราะห์และหาคุณภาพของแบบทดสอบที่เกี่ยวกับความยากง่าย ซึ่งพบว่า จะอยู่ตั้งแต่ 0.20 – 0.39 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .5077 ต่อจากนั้นดำเนิน กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนที่เน้นพัฒนาทักษะทางปัญญา วิชาหลักการตลาด ที่นำไปวิเคราะห์หาประสิทธิภาพ

ของชุดการสอนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 (พิสนุ พงศ์ศรี, 2552, หน้า 179 – 180) ผลปรากฏว่า มีประสิทธิภาพ ทั้ง 6 เรื่อง รวมเท่ากับ 81.67/83.17 ขั้นตอนสุดท้ายคือ ให้นักศึกษาทำแบบทดสอบหลังเรียนแล้วนำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์หาค่าทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษามีดังนี้

1. ประสิทธิภาพของชุดการสอนที่เน้นพัฒนาทักษะทางปัญญา วิชาหลักการตลาด ซึ่งกำหนดประสิทธิภาพไว้ 80 / 80 ทุกเรื่อง ซึ่งชุดการสอน ที่เน้นพัฒนาทักษะทางปัญญา วิชาหลักการตลาด มีประสิทธิภาพทุกเรื่องเฉลี่ยเท่ากับ 81.67/83.17 และเมื่อพิจารณาประสิทธิภาพของชุดการสอนแต่ละเรื่อง จะได้ดังนี้

เรื่องที่ 1 ประชากรศาสตร์ มีประสิทธิภาพ E_1 / E_2 เท่ากับ 81.00/82.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด (80/80)

เรื่องที่ 2 เศรษฐกิจ มีประสิทธิภาพ E_1 / E_2 เท่ากับ 80.00/82.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด (80/80)

เรื่องที่ 3 สังคมและวัฒนธรรม มีประสิทธิภาพ E_1 / E_2 เท่ากับ 81.00/84.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด (80/80)

เรื่องที่ 4 การเมืองและกฎหมาย มีประสิทธิภาพ E_1 / E_2 เท่ากับ 82.50/85.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด (80/80)

เรื่องที่ 5 เทคโนโลยี มีประสิทธิภาพ E_1 / E_2 เท่ากับ 83.00/84.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด (80/80)

เรื่องที่ 6 ธรรมชาติ มีประสิทธิภาพ E_1 / E_2 เท่ากับ 82.50/82.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด (80/80)

2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียน โดยใช้ชุดการสอนที่เน้นพัฒนาทักษะทางปัญญา วิชาหลักการตลาด สรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา หลังจากได้เรียนโดยใช้ชุดการสอน ที่เน้นพัฒนาทักษะทางปัญญา วิชาหลักการตลาด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสูงกว่าก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 28.71

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษานำเสนอข้างต้น มีข้อสังเกตที่จะสามารถนำมาอภิปราย ได้ดังนี้

1. ด้านประสิทธิภาพของชุดการเรียนการสอน พบว่า ชุดการสอน จากคะแนนระหว่างเรียน (ประสิทธิภาพ กระบวนการ) มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดคือ 80/80 ที่ตั้งไว้ และผลการเรียนรู้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (ประสิทธิภาพผลลัพธ์) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.17 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ จึงเป็นไปตามสมมุติฐานของการพัฒนาข้อที่ 1 เนื่องจากการศึกษาในปี 2050 จะต้องมุ่งเน้นไปสู่การสร้างคุณลักษณะ ต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน ได้แก่ การเป็นนักนวัตกรรม การคิดอย่างวิเคราะห์และมีวิสัยทัศน์และการคิดอย่างสร้างสรรค์ จึงต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับครูต้องไม่เน้นการสอน แต่ทำหน้าที่สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เน้น การออกแบบกระบวนการเรียนรู้ เป็นผู้ชี้แนะการเรียนรู้ (อินกฤตย์ มงคลวงษ์, 2557) และนอกจากนั้นยังสอดคล้องกับ วาสนา มณีนาถ (2550 : บทคัดย่อ) ที่ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการสอนทักษะการฟัง พูดวิชาภาษาอังกฤษสำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ชุดสื่อการพัฒนาชุดการสอนทักษะการฟัง พูดวิชาภาษาอังกฤษสำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 94.66/96.36 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ คือ 80/80 และ ศรีแพร วิชัยดิษฐ์ (2550:บทคัดย่อ) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ วิชาการ เงินส่วนบุคคล (The Relevant Cooperative Development of Learning Program in the Course of Personal Finance) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอน ผลการวิจัยพบว่า ชุดการสอน แบบกลุ่มสัมพันธ์ วิชา การเงินส่วนบุคคล ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 80.83/82.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ชุดการสอน ที่เน้นพัฒนาทักษะทางปัญญา วิชาหลักการตลาด ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 28.71 จึงเป็นไปตามสมมุติฐานของการพัฒนาข้อที่ 2 แสดงว่า ผลการเรียน วิชา หลักการตลาด ที่เรียนด้วยชุดการสอนมีการพัฒนาการเรียนที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมและเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองอย่างมีความสุข โดยครูผู้สอนต้องลดบทบาทและปรับเปลี่ยนกระบวนการของตนจากการเป็นผู้บอกความรู้ให้แก่ผู้เรียน มาเป็นผู้สนับสนุน ผู้ชี้แนะ ที่ปรึกษาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนมากที่สุดตามศักยภาพของแต่ละบุคคล จัดประสบการณ์ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง โดยครูและนักเรียนร่วมกันบอกแหล่งความรู้ (เลิศชาย ปานมุข, 2551) และสอดคล้องกับศรีแพร วิชัยดิษฐ์ (2550:บทคัดย่อ) ทว่าวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ วิชา การเงินส่วนบุคคล (The Relevant Cooperative Development of Learning Program in the Course of Personal Finance) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการเงินส่วนบุคคลโดยใช้ชุดการสอนเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการเงินส่วนบุคคลโดยใช้ชุดการสอน ผลการศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยใช้ชุดการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ วิชาการเงินส่วนบุคคล พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การนำชุดการสอนไปใช้ ควรจะต้องคำนึงถึงข้อที่เป็นปัญหาและข้อจำกัดของชุดการสอนในชั้นเรียน เนื่องจากจะใช้ชุดการสอนเป็นผู้ช่วยครูมากกว่าที่จะใช้สอนแทนครู เพราะการสอนจะเป็นการสื่อสารแบบสองทางที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถซักถามเมื่อมีข้อสงสัย

1.2 การเรียนรู้จะต้องเสริมแรง เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาร่วมมือกัน และทำแบบฝึกหัดอย่างเต็มความสามารถเพื่อนักศึกษาจะได้ทำข้อสอบได้

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการนำชุดการสอนที่สร้างขึ้น ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นหรือสถาบันอื่น เพื่อให้ได้ข้อสรุปในการศึกษาที่เที่ยงตรงมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการสอนด้วยการใช้ชุดการสอนกับการสอนแบบวิธีอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลสรุปเชิงลึกมากกว่าเดิม

2.3 ควรมีการสร้างและพัฒนาสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาที่หลากหลาย เพื่อใช้กับระดับชั้นอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

พิสนุ พองศรี. 2552. วิจัยชั้นเรียน: หลักการและเทคนิคปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์.

เลิศชาย ปานมุข. 2551. การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. ค้นจาก <http://www.banprak-nfe.com>. เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ.2554.

_____. 2551. ฟังครูการศึกษาโลก ครูดีในศตวรรษนี้ ต้องเป็น...? <http://www.banprak-nfe.com>. เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ.2554.

ศรีแพร วิชัยดิษฐ์. 2550. การพัฒนาชุดการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ วิชาการเงินส่วนบุคคล. วิทยานิพนธ์.

(ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

วาสนา มณีนาถ. 2550. การพัฒนาชุดการสอนทักษะการฟัง พูดวิชาภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 5. วิทยานิพนธ์: (ครุศาสตร์มหาบัณฑิต). หลักสูตรและการสอน. อุดรดิตต์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์.

ธนภฤตย์ มงคลวงษ์. 2557. การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (13). ค้นจาก www.science.payap.ac.th.

เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ.2557.

สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ. 2554. หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด หลักสูตร

ปรับปรุง พ.ศ. 2554. ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

สำนักมาตรฐานและคุณภาพอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. 2557. คู่มือประกันคุณภาพภายใน
ระดับอุดมศึกษา ฉบับปีการศึกษา 2557. ม.ป.ท.

การพัฒนาเกณฑ์คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เพื่อประเมินนักศึกษาระดับปริญญาตรี
ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

The Development of Disirable Graduate Qualifications Criteria to Evaluate
Undergraduate Students of Autonomous Universities

พิชชา บัวครั้น

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ 2) พัฒนาเกณฑ์คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เพื่อประเมินนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และ 3) ตรวจสอบผลการใช้เกณฑ์คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เพื่อประเมินนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มีขั้นตอนการศึกษา 3 ระยะ โดยใช้การศึกษากับกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 คณะวิศวกรรมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ 11 แห่ง ดังนี้ ระยะที่ 1 เป็นนักศึกษา จำนวน 1,600 คน ที่ใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามหลักการวิเคราะห์รูปแบบสมการโครงสร้าง ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลด้วยเทคนิคบุ๊กละเมเทริกซ์ โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความโด่ง ค่าความเบ้ และค่าความเชื่อมั่น และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบ 2 อันดับ ด้วยโปรแกรมลิสเรล รุ่น 9.10 ระยะที่ 2 เป็นนักศึกษา จำนวน 180 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบประเมินที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ค่าคะแนนมาตรฐาน ซี และค่าคะแนนมาตรฐาน ที่ ระยะที่ 3 เป็นนักศึกษา จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบประเมินที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ค่าคะแนนมาตรฐาน ซี และค่าคะแนนมาตรฐาน ที่

ผลการวิจัย พบว่า

1. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มี 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คุณธรรม จริยธรรม 2) ความรู้ 3) ทักษะทางปัญญา 4) ทักษะการปฏิบัติ 5) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 6) ทักษะความรับผิดชอบ 7) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข 8) ทักษะการสื่อสาร และ 9) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมีความตรงเชิงโครงสร้าง และความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในระดับดี ซึ่งสามารถแสดงด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง ประกอบด้วย ค่า $\chi^2 = 435.59$ ค่า $df = 205$, ค่า $p\text{-value} = 0.00$, ค่า $RMSEA = 0.221$, ค่า $GFI = 0.95$, ค่า $AGFI = 0.93$, ค่า $CFI = 0.98$, $RMR = 0.52$, และ $CN = 259.10$

2. เกณฑ์คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เมื่อพิจารณาจากคะแนนมาตรฐาน ที่ ได้แก่ 24 - 33 หมายถึง ต่ำมาก 34 - 43 หมายถึง ต่ำ 44 - 53 หมายถึง พอใช้ 54 - 63 หมายถึง ดี และ 64 - 74 หมายถึง ดีมาก

3. ผลการใช้เกณฑ์ของคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เพื่อประเมินนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ พบว่า นักศึกษามีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในระดับดี และมีความโดดเด่นเป็นอัตลักษณ์ 2 ด้าน คือ ทักษะความรับผิดชอบ และทักษะการสื่อสาร

คำสำคัญ : การพัฒนาเกณฑ์ คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์

Abstract

The objectives of this research were 1) to study factors of Thai Graduate Desirable Qualifications of Undergraduate Students of Autonomous Universities, 2) to develop Performance Criteria Thai Graduate Desirable Qualifications for Evaluate Undergraduate Students of Autonomous Universities and 3) to validate result of using Performance Criteria Thai Graduate Desirable Qualifications for Evaluate Undergraduate Students of Autonomous Universities. There were three stages to achieve the research by using 4th undergraduate students, second semester of the academic year 2013 faculty of engineer and faculty of science in 11 Autonomous Universities samples. The first stage to study with 1,600 undergraduate students by multistage random sampling and rule of Structural Equation Model. Data collection used set of five-rating scale questionnaire with the reliability level of 0.94 and booklet matrix sampling. The statistics for data analysis were mean, standard deviation, skewness, kurtosis Cronbach's alpha reliability coefficient of questionnaire and second order exploratory factor analysis by using Lisrel Version 9.10 program. Second phase to study with 180 undergraduate students by multistage random sampling. Data collection used set of five-rating scale questionnaire with the reliability level of 0.98. The statistics for data analysis were mean, standard deviation, one way ANOVA, standardize Z-Score and standardize T-Score. Third phase to study with 30 undergraduate students by multistage random sampling. Data collection used set of five-rating scale questionnaire with the reliability level of 0.98. The statistics for data analysis were mean, standard deviation, one way ANOVA, standardize Z-Score and standardize T-Score.

The results were as follows :

1. The Thai Graduate Desirable Qualifications of Undergraduate Students of Autonomous Universities were composed of 9 factors as follows : 1) Ethics 2) Knowledge 3) Cognitive Skills 4) Practice Skills 5) Interpersonal Skill 6) Responsibility Skills 7) Numerical Analysis Skills 8) Communication Skill and 9) Information Technology Skills. The construct validity of structural model which analyzed by second order exploratory factor analysis were good level as showed by $\chi^2 = 435.59$, $df = 205$, $p\text{-value} = 0.00$, $RMSEA = 0.221$, $GFI = 0.95$, $AGFI = 0.93$, $CFI = 0.98$, $RMR = 0.52$, และ $CN = 259.10$.

2. The Performance Criteria Thai Graduate Desirable Qualifications for Evaluate Undergraduate Students of Autonomous Universities with standardize T-Score were 24 - 33 mean very low, 34 - 43 mean low, 44 - 53 mean fair, 54 - 63 mean good and 64 - 74 mean very good.

3. The validate result of using Performance Criteria Thai Graduate Desirable Qualifications for Evaluate Undergraduate Students of Autonomous Universities found that Undergraduate Students had good Desirable Qualifications and two high Self Characteristic such as Responsibility Skills and Communication Skill.

Keywords : development Performance Criteria ,Thai Graduate Desirable Qualifications

บทนำ

ประเทศไทยมีการปฏิรูปการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษา มีการเน้นในเรื่อง มาตรฐานของชาติและกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education; TQF:HEd) เพื่อเป็นเครื่องมือในการนำนโยบายที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ให้มีการปรับปรุงหลักสูตรและปรับเปลี่ยนวิธีการสอน ทั้งนี้เพื่อพัฒนานักศึกษาให้คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย รวมถึงการยกระดับสถาบันการศึกษาและให้อิสระในการดำเนินการแก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมากขึ้น เท่ากับว่าการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้สถาบันอุดมศึกษามีความหลากหลาย มีการขยายตัวเพื่อให้ประชาชนเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษากันได้อย่างทั่วถึง การทำอย่างไรให้สังคมเชื่อมั่นได้ว่าคุณวุฒิที่บัณฑิตได้รับนั้นมีคุณภาพและมาตรฐานที่สามารถเทียบเคียงกันได้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552)

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก จึงเห็นสมควรให้จัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษา และการประกันคุณภาพของบัณฑิตในแต่ละระดับคุณวุฒิและสาขา/สาขาวิชา รวมทั้งเพื่อใช้เป็นหลักในการจัดทำมาตรฐานด้านต่างๆ เพื่อให้การจัดการศึกษามุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันในการผลิตบัณฑิตได้อย่างมีคุณภาพ (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

มาตรฐานการอุดมศึกษาที่ปรากฏตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 7 สิงหาคม 2549 ประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต มาตรฐานด้านการบริหารจัดการการอุดมศึกษา และมาตรฐานด้านการสร้างและพัฒนาสังคมฐานความรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นมาตรฐานการศึกษาของชาติที่ประกอบด้วยมาตรฐานมาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ในฐานะพลเมืองและพลโลก มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้

เพื่อให้การจัดการศึกษาทุกระดับ และทุกประเภท มีคุณภาพและมาตรฐานตามที่กำหนดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในหมวด 6 จึงได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา ได้คำนึงถึงมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมาตรฐานการอุดมศึกษาเป็นแนวทาง ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ภายใต้องค์ประกอบคุณภาพ 9 ด้าน ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถาบันระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2546 ทั้งยังสัมพันธ์กับมาตรฐาน และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอื่น ๆ รวมถึงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา โดยมุ่งเป้าหมายไปยังการพัฒนาผลผลิตทางการศึกษาให้มีคุณภาพ และมาตรฐานตามที่คาดหวัง ความเชื่อมโยงระหว่างมาตรฐานการศึกษาหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง และการประกันคุณภาพการศึกษา

ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาจึงควรมีส่วนร่วมกันกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิต ในแต่ละคุณวุฒิไว้เป็นหลัก เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาจัดการศึกษามุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันได้อย่างมีคุณภาพเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่สังคมในด้านคุณภาพและมาตรฐานของคุณวุฒิที่บัณฑิตพึงมีหลังจากสำเร็จการศึกษาให้มีคุณภาพครอบคลุมอย่างน้อย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบและด้านทักษะการวิเคราะห์ตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และได้มอบหมายให้คณะกรรมการการอุดมศึกษานำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ไปพัฒนามาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาต่างๆ ของระดับคุณวุฒิ เพื่อสถาบันอุดมศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้คุณภาพของบัณฑิตที่ผลิตในสาขา/สาขาวิชาของระดับคุณวุฒิเดียวกันมีมาตรฐานที่เทียบเคียงกันได้ ทั้งในระดับชาติและระดับสากล (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2009) ซึ่งเท่ากับว่าการจัดการศึกษาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) นั้น เป็นการจัดการที่ชี้ให้เห็นถึงคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาของแต่ละ

สถานศึกษาได้ อย่างชัดเจน แต่การจัดการศึกษาดังกล่าวนั้น นักศึกษาในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยเฉพาะสาขาวิชา วิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ จะมีความแตกต่างที่เป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ที่โดดเด่น นอกเหนือจากกรอบมาตรฐาน คุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติกำหนดเช่นไร

จากเหตุการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาเกณฑ์และตัวบ่งชี้คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษา ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เพื่อให้มีนักศึกษามีสมรรถนะหลัก ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการ อุดมศึกษา และได้กำหนดเป็นเกณฑ์วัด ให้นักศึกษาเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข มีความมั่นใจในการปฏิบัติงานให้มีความ เจริญก้าวหน้าและพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญรุ่งเรืองและมั่นคงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
2. เพื่อพัฒนาเกณฑ์ของคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เพื่อประเมินนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยใน กำกับของรัฐ
3. ตรวจสอบผลการใช้เกณฑ์ของคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เพื่อประเมินนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

อุปกรณ์

1. แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบวัดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 384 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94
2. แบบทดสอบวัดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 เป็นแบบมาตรา ส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 180 ข้อ ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86
3. โปรแกรมลิสเรล 9.10 รหัสเปิดใช้งาน 3FFF-5DB9-0353-77E3

ประชากร

ประชากร เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ 11 มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2556 จำนวน 36,890 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 คณะวิศวกรรมศาสตร์และ วิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ 11 แห่ง จำนวน 1,600 คน ที่ใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามหลักการ วิเคราะห์รูปแบบสมการโครงสร้าง โดยแต่ละหน่วยของกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลด้วยเทคนิค บัญชีเลขเมทริกซ์

ระยะที่ 2 เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 คณะวิศวกรรมศาสตร์ของ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ 3 แห่งๆ ละ 60 คน ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี 2) มหาวิทยาลัยพระ จอมเกล้าพระนครเหนือ 3) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง โดยแต่ละหน่วยของกลุ่มตัวอย่างได้มา โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

ระยะที่ 3 เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 คณะวิศวกรรมศาสตร์ของ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ 1 แห่ง ได้แก่ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพรเขตร-อุดม ศักดิ์ จังหวัดชุมพร จำนวน 30 คน โดยแต่ละหน่วยของกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

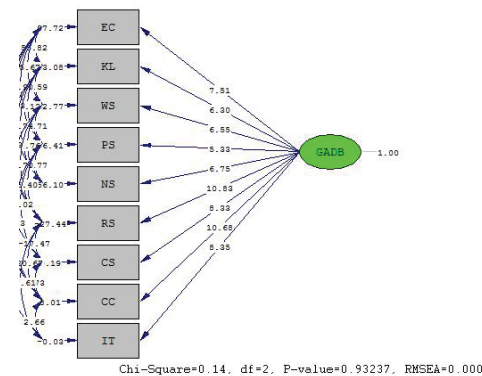
การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความโด่ง ค่าความเบ้ ค่าความเชื่อมั่น ค่าคะแนน มาตรฐาน ซี และค่าคะแนนมาตรฐาน ที่

2. สถิติอ้างอิง ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษาการศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ พบว่า มี 9 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่ 1 คุณธรรม จริยธรรม องค์ประกอบที่ 2 ความรู้ องค์ประกอบที่ 3 ทักษะทางปัญญา องค์ประกอบที่ 4 ทักษะการปฏิบัติงาน องค์ประกอบที่ 5 ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล องค์ประกอบที่ 6 ทักษะความรับผิดชอบ องค์ประกอบที่ 7 ทักษะวิเคราะห์เชิงตัวเลข องค์ประกอบที่ 8 ทักษะการสื่อสาร องค์ประกอบที่ 9 ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้ง 9 องค์ประกอบมีความตรงเชิงโครงสร้าง และความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในระดับดี ซึ่งสามารถแสดงด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง ประกอบด้วยค่า $\chi^2 = 435.59$, ค่า $df = 205$, ค่า $p\text{-value} = 0.00$, ค่า $RMSEA = 0.221$, ค่า $GFI = 0.95$, ค่า $AGFI = 0.93$, ค่า $CFI = 0.98$, $RMR = 0.52$ $CN = 259.10$ ดังแสดงในรูปที่ 1

แสดงโมเดลผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของ 9 องค์ประกอบ

จากรูปที่ 1 พบว่า คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (GADB) จำนวน 9 องค์ประกอบ พบว่า น้ำหนักของแต่ละองค์ประกอบมีค่าระหว่าง 10.83 - 5.33 จำแนกได้ดังนี้ คุณธรรม จริยธรรม (EC) มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 7.51 ความรู้ (KL) มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 6.30 ทักษะทางปัญญา (WS) มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 6.55 ทักษะการปฏิบัติงาน (PS) มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 5.33 ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (NS) มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 6.75 ทักษะความรับผิดชอบ (RS) มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 10.83 ทักษะวิเคราะห์เชิงตัวเลข (CS) มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 8.33 ทักษะการสื่อสาร (CC) มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 10.68 และทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 8.35 โดยสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$GADB = 7.51 EC + 6.30 KL + 6.55 WS + 5.33 PS + 6.75 NS + 10.83 RS + 8.33 CS + 10.68 CC + 8.35 IT$$

2. เกณฑ์คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เมื่อพิจารณาจากคะแนนมาตรฐาน ที่ ได้แก่ 24 - 33 หมายถึง ต่ำมาก 34 - 43 หมายถึง ต่ำ 44 - 53 หมายถึง พอใช้ 54 - 63 หมายถึง ดี และ 64 - 74 หมายถึง ดีมาก

3. ผลจากการใช้เกณฑ์และตัวบ่งชี้คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เพื่อประเมินนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ พบว่า นักศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับดี และมีความโดดเด่นเป็นอัตลักษณ์ 2 ด้าน คือ ทักษะความรับผิดชอบ และทักษะการสื่อสาร

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ของระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ พบว่ามี 9 องค์ประกอบ 34 ตัวบ่งชี้ ซึ่งมีความสำคัญต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 คุณธรรม จริยธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 7.51 องค์ประกอบที่ 2 ความรู้ มีค่าน้ำหนัก องค์ประกอบเท่ากับ 6.30 องค์ประกอบที่ 3 ทักษะทางปัญญา มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 6.55 องค์ประกอบที่ 4 ทักษะการปฏิบัติงาน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 5.33 องค์ประกอบที่ 5 ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีค่าน้ำหนัก องค์ประกอบเท่ากับ 6.75 องค์ประกอบที่ 6 ทักษะความรับผิดชอบ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 10.83 องค์ประกอบที่ 7 ทักษะวิเคราะห์เชิงตัวเลข มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 8.33 องค์ประกอบที่ 8 ทักษะการสื่อสาร ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 10.68 และองค์ประกอบที่ 9 ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 8.35 โดยมีสมการ ดังนี้

$$GADB = 7.51 EC + 6.30 KL + 6.55 WS + 5.33 PS + 6.75 NS + 10.83 RS + 8.33 CS + 10.68 CC + 8.35 IT$$

จากสมการ พบว่า คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (EC) 2) ความรู้ (KL) 3) ทักษะทางปัญญา (WS) 4) ทักษะการปฏิบัติงาน (PS) 5) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (NS) 6) ทักษะความรับผิดชอบ (RS) 7) ทักษะวิเคราะห์เชิงตัวเลข (CS) 8) ทักษะการสื่อสาร (CC) และ 9) ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) จะเห็นว่า คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของ นักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐนั้น ลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่โดดเด่นลำดับ 1 คือ ทักษะความ รับผิดชอบ ซึ่งประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ คือ 1) รับผิดชอบหน้าที่ 2) การมุ่งมั่นต่อหน้าที่ 3) ทักษะการมีส่วนร่วม 4) ทักษะการ มอบหมายงาน ลำดับที่ 2 คือ ทักษะการสื่อสาร ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ทักษะด้านการพูด อ่าน เขียน 2) ทักษะ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 3) การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ 4) การสื่อสารในชีวิตประจำวัน และลำดับที่ 3 คือ ทักษะ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 2) ทักษะการสืบค้น ข้อมูล 3) ทักษะการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

2. เกณฑ์คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เมื่อ พิจารณาจากคะแนนมาตรฐาน ที่ได้แก่ 24 - 33 หมายถึง ต่ำมาก 34 - 43 หมายถึง ต่ำ 44 - 53 หมายถึง พอใช้ 54 - 63 หมายถึง ดี และ 64 - 74 หมายถึง ดีมาก

เกณฑ์การวัดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ใช้ตามหลักเกณฑ์ที่ สุภมาส อังศุโชติและคณะ (2552) และสุวิมล ติร กานันท์ (2553) พบว่า การพัฒนาเกณฑ์การวัดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เพื่อพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ เป็นการวิจัยต่อจากการศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เป็นองค์ประกอบที่มีความชัดเจน เนื่องมาจากการ วิเคราะห์สังเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการ ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการของทฤษฎีการสร้างเกณฑ์จึงได้นำองค์ประกอบนั้นมาสร้างเป็นเกณฑ์การวัดคุณลักษณะ บัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีผลการวิจัยทำให้ได้เกณฑ์

3. ผลจากการใช้เกณฑ์และตัวบ่งชี้คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เพื่อประเมินนักศึกษาระดับปริญญาตรีของ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ พบว่า นักศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับดี และมีความโดดเด่นเป็นอัตลักษณ์ 2 ด้าน คือ ทักษะความรับผิดชอบ และทักษะการสื่อสาร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. การนำเกณฑ์การวัดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ศึกษาไปใช้ควรศึกษาและทำ ความเข้าใจในแนวคิด ทฤษฎี หลักการของเกณฑ์การวัดเป็นอย่างดี

2. เกณฑ์การวัดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีได้ตระหนักเห็นถึงความสำคัญของคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่โดดเด่นนั้นไปสู่การปฏิบัติจนกระทั่งพัฒนาเป็นนิสัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. 2545ก. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ, 2545. กรุงเทพฯ:พริกหวานกราฟฟิค.
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักงาน. 2551ก. กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551 – 2565). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2545. การคิดเชิงเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ: ซัสเซลมีเดีย. ระดับอุดม ศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552. สืบค้นจาก <http://mua.go.th>
- จิรณี ตันติรัตน์วงศ์. 2552. การนำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาสู่การปฏิบัติ. เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง การนำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ: นโยบายการพัฒนาการจัดการศึกษาและบทบาทของผู้บริหารยุคใหม่ ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ กรุงเทพมหานคร.สืบค้นจาก <http://mua.go.th>
- จิราพร พรายมณี. 2550. การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะความเป็นมนุษย์และพลเมืองดีของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ทีศนา แชมมณี. 2550. ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542. โมเดลลิสรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3.กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- บุญเรือง ศรีเหรียญ. 2550. สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: เอ็มพันธ์.
- ล้วน อังคณา สายยศ. 2538. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี
The Roles of School Administrators in Providing Support for Development of
Human Resources from the Perspectives of Administrators and Teachers in Schools
under Lop Buri Primary Educational Service Area Office

วรัญญา เทียนสัมฤทธิ์¹ เฉลิมชัย หาญกล้า² เพชรสุดา เพชรใส³

¹นักศึกษาระดับปริญญาโทสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

²อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี และ 2) เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน วิทยฐานะ วุฒิการศึกษา ขนาดของสถานศึกษา และสำนักงานเขตที่สังกัด ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ปีการศึกษา 2557 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณโดยสูตรยามาเน่ จำนวน 358 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.853 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและการทดสอบรายคู่โดยใช้สูตรของเชฟเฟ

ผลการวิจัย พบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านบทบาทในการสนับสนุนด้านการพัฒนา ด้านบทบาทในการสนับสนุนด้านการวิเคราะห์ ด้านบทบาทในการสนับสนุนด้านการเปลี่ยนแปลง และด้านบทบาทในการสนับสนุนด้านการประสานความต้องการ 2) เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษา ขนาดสถานศึกษา และสำนักงานเขตที่สังกัด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน วิทยฐานะ และไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : ผู้บริหารสถานศึกษา การสนับสนุน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

Abstract

This research aimed at 1) studying the roles of school administrators in providing support for development of human resources, from the perspectives of administrators and teachers in schools under Lop Buri Primary Educational Service Area Office, and 2) comparing the roles of school administrators in providing support for the development of human resources, from the perspectives of administrators and teachers in schools under Lop Buri Primary Educational Service Area Office, by classifying into main factors of gender, ages, positions, academic ranks, educational levels, the sizes of the school and the area office which they were from. Sample group of 358 persons consisted of teachers under Lop Buri Primary Educational Service Area in 2014, drawn by Stratified Random Sampling. The instrument used for data collection was questionnaires with a reliability level of 0.853.

The data was analyzed by using Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, T-Test, One-Way ANOVA, and Scheffe's test.

The findings were as follows:

1) The roles of school administrators in providing support for the development of human resources, from the perspectives of administrators and teachers in schools under Lop Buri Primary Educational Service Area Office was at a high level overall. When ranking from the highest to the lowest level, the results of each aspect were as the following order: roles on development, roles on analysis, roles on changes, and roles on coordination.

2) After comparing the roles of school in providing support for the development of human resources, from the perspectives of administrators and teachers in schools under Lop Buri Primary Educational Service Area Office, in terms of educational levels, the sizes of schools and area offices, the results were different at a statistically significance level of .05, whereas the results from classifying gender, ages, positions, academic ranks had no difference.

Keywords : school administrators, support, human resources

บทนำ

การที่สถานศึกษาจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารสถานศึกษา เพราะต้องเป็นผู้กำหนดนโยบาย กำหนดจุดหมาย วางแผน เป้าหมาย ตลอดจนวิธีการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาบรรลุผล เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นที่จะขยายโอกาสทางการศึกษาของประชาชนให้กว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ เสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาคนไทยโดยคุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาด้วยวิถี การกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชน เพื่อให้การศึกษาสร้างคน และสร้างความรู้สู่สังคม คุณธรรม คุณภาพ สมรรถภาพและประสิทธิภาพ (จิระ งอกศิลป์, 2550, หน้า 3) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กำหนดสาระสำคัญให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาทั้งทางด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาโดยตรงเพื่อให้การศึกษาสร้างคน และสร้างความรู้สู่สังคมแห่งคุณธรรม คุณภาพ สมรรถภาพและประสิทธิภาพต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 24)

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นยุคศตวรรษที่ 21 ได้เกิดขึ้นแล้วปัญหามีอยู่ว่า มนุษย์ทุกคนจะรับมือ ปรับตัว และอยู่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ได้อย่างไร ส่วนวิถีทางที่น่าจะเป็นไปได้ก็คือ ประเทศ ทุกประเทศในโลก องค์การทุกองค์การในโลก กลุ่มทุกกลุ่มในโลก หรือแม้กระทั่งบุคคลทุกบุคคลในโลก จะต้องเร่งสร้างภูมิคุ้มกันการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ โดยพยายามพัฒนาแนวทางที่จะสามารถรับมือกับปัญหานี้ได้ นั่นก็คือ การเร่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (human resource development) เพื่อสร้างศักยภาพด้านทุนมนุษย์ (human capital) ให้เกิดขึ้นในทุกๆ ระดับของสังคมแบบใหม่นี้ เพราะมนุษย์ถือได้ว่าเป็นหัวใจและกลไกสำคัญของกระบวนการพัฒนา การพัฒนาคน (human development) หรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (human resource development) จะต้องได้รับการเอาใจใส่โดยองค์การที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน ต้องมีการพัฒนาให้มีคุณภาพ มีศักยภาพ มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญเพื่อพัฒนาองค์การให้ยั่งยืนท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง ด้วยเหตุนี้องค์การทุกองค์การจึงควรมุ่งให้ความสำคัญกับตัวคนในกระบวนการบริหารงาน เพราะคนเป็นหัวใจของการทำงานทุกระบบ และมีผลจะช่วยให้งานนั้นสำเร็จหรือล้มเหลวได้ (พรธิดา วิเชียรปัญญา, 2547, หน้า 12)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการนำศักยภาพของแต่ละบุคคลมาใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสร้างให้แต่ละบุคคลเกิดทัศนคติที่ดีต่อองค์การ ตลอดจนเกิดความตระหนักในคุณค่าของตนเอง เพื่อนร่วมงานและ

องค์การ สิ่งสำคัญของการเรียนรู้ในที่ทำงานคือ การกำหนดทิศทางโดยพนักงาน องค์การจะต้องดูแลให้ความสัมพันธ์กับอำนาจหน้าที่ที่มอบหมายให้กับพนักงาน การให้มีความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้การเรียนรู้ จะมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงสุดโดยต้องพัฒนาตั้งแต่ระดับนโยบายขององค์การที่ให้ความสำคัญกับบุคลากร ระดับการปฏิบัติงานเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (ประชา ต้นสินี, 2555, ย่อหน้า 2) ซึ่งทวีวัฒน์ เบญจมาศ (2555, ย่อหน้า 1) กล่าวว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์กร เพราะความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรขึ้นอยู่กับ “คน” หรือบุคลากรผู้ขับเคลื่อนธุรกิจเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ หากองค์กรใดมีบุคลากรที่เพียบพร้อมไปด้วยความรู้ ทักษะ ความสามารถ และทัศนคติที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานแล้ว การก้าวไปสู่องค์กรที่เป็นเลิศในทุกๆ ด้านคงไม่ใช่เรื่องยากอะไร แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าองค์กรขาดความพร้อมในด้านของบุคลากร ก็ส่งผลให้การขับเคลื่อนธุรกิจเป็นไปด้วยความยากลำบาก ดังนั้นการบริหารและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงมีบทบาทสำคัญประการหนึ่งในการเพิ่มพูน ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาความรู้ ทักษะ ความสามารถ และทัศนคติของบุคลากรให้พร้อมที่จะก้าวข้ามอุปสรรคต่างๆ เพื่อความสำเร็จขององค์กร

จากสภาพและปัญหาดังกล่าว ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ว่ามีความจำเป็นเพียงพองและมีประโยชน์ต่อองค์กรอย่างมาก จึงทำให้ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรีที่ต้องการพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการพัฒนาของสถานศึกษาจึงมีความต้องการศึกษาเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เพื่อนำเอาผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีให้สามารถปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน วิทยฐานะ วุฒิการศึกษา ขนาดของสถานศึกษา และสำนักงานเขตที่สังกัด

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ปีการศึกษา 2557 จำนวน 376 โรงเรียน จำแนกเป็น เขต 1 มี ผู้บริหารสถานศึกษา 200 คน ครู 1,564 คน เขต 2 มี ผู้บริหารสถานศึกษา 180 คน ครู 1,489 คน รวมทั้งสิ้น 3,433 คน กลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงใช้สุตรยามาเน่ กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้คลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 358 คน โดยใช้วิธีแบ่งชั้นภูมิโดยสัดส่วน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (check list) เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี มีลักษณะเป็นตัวเลขมาตราส่วนประมาณค่า (numerical rating scale) มี 5 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 หาค่าความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage) ของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.2 หาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ของคะแนน จากการตอบแบบสอบถามที่วัดบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี 4 ขั้นตอน ดังนี้ ด้านบทบาทในการสนับสนุนด้านการ

วิเคราะห์ ด้านบทบาทในการสนับสนุนด้านการพัฒนา ด้านบทบาทในการสนับสนุนด้านการเปลี่ยนแปลง ด้านบทบาทในการสนับสนุนด้านการประสานความต้องการ

3.3 หาค่าความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน วิทยฐานะ วุฒิการศึกษา ขนาดของสถานศึกษา และสำนักงานเขตที่สังกัด กับตัวแปรตาม ได้แก่ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี โดยใช้สถิติการทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one – way ANOVA) เมื่อมีนัยสำคัญทางสถิติจึงเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้วิธีการทดสอบของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านบทบาทในการสนับสนุนด้านการพัฒนา ด้านบทบาทในการสนับสนุนด้านวิเคราะห์ ด้านบทบาทในการสนับสนุนด้านการเปลี่ยนแปลง และด้านบทบาทในการสนับสนุนด้านการประสานความต้องการ

2. เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี

2.1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามเพศ ในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.2 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามอายุ ในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.3 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน ในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.4 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามวิทยฐานะ ในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน แตกต่างกัน

2.5 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามระดับการศึกษาในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน แตกต่างกัน

2.6 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน แตกต่างกัน

2.7 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามสำนักงานเขตที่สังกัด ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทในการสนับสนุนด้านการพัฒนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านบทบาทในการสนับสนุนด้านวิเคราะห์ ด้านบทบาทในการสนับสนุนด้านการเปลี่ยนแปลง และด้านบทบาทในการสนับสนุนด้านการประสานความต้องการ ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ผู้วิจัยอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามเพศ ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ

ผลการวิจัยของเพศ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร และตัวบุคลากรเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้ในอนาคตโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำแนกตามอายุ ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของธวัชชัย มีประเสริฐ (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามทัศนะของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี พบว่า การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามทัศนะของผู้บริหารตามทัศนะของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ในภาพรวมทั้งสามด้านเมื่อจำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของโรงเรียน และระดับการศึกษาพบว่าไม่แตกต่างกัน

3. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวนิษา แสนรัมย์ (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุบลราชธานี ในภาพรวมทั้งสามด้านเมื่อจำแนก ตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน และเพื่อศึกษาอุปสรรคในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าไม่แตกต่างกัน

4. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำแนกตามวิทยฐานะ ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของภูติษ น้อยแสง (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ของบริษัทในเครือซีเมนต์ไทย จำแนกตามขนาดของโรงเรียนและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมบริษัทในเครือซีเมนต์ไทยมีบทบาททั้ง 4 ด้านอยู่ในเกณฑ์มาก ผู้บริหารทรัพยากรมนุษย์มีความเห็นต่อการสร้างผลงานเพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายขององค์กร โดยหน่วยงานบริหารทรัพยากรมนุษย์ ควรเพิ่มบทบาทด้าน strategic partner การเรียนรู้ระบบการบริหารงานใหม่ ๆ รวมทั้งการนำเครื่องมือ (tool) การบริหารทรัพยากรมนุษย์มาใช้ให้มากขึ้น

5. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริรัตน์ มีเดช (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการศึกษาและการฝึกอบรมในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจำแนกตามรูปแบบการประกอบธุรกิจ ประเภทอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจำแนกบุคลากรในองค์กร และระยะเวลาที่ดำเนินกิจการพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐริธา เจริญบุญ (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามขนาดองค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมและรายด้านบทบาทในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

7. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จำแนกตามสำนักงานเขตที่สังกัด ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริรัตน์ มีเดช (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการศึกษาและการฝึกอบรมในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจำแนกตามรูปแบบการประกอบธุรกิจ ประเภทอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจำแนกบุคลากรในองค์กร และระยะเวลาที่ดำเนินกิจการพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 บทบาทในการสนับสนุนด้านการวิเคราะห์ ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ส่งเสริมความสามารถในด้านปฏิสัมพันธ์ควรจะต้องมีเวลาในการสื่อสารและพูดคุยกับพนักงาน เพื่อการชี้แจง ดังนั้นผู้บริหารควรมีการพูดคุยชี้แจงสื่อสารกับครูในโรงเรียนโดยตรง

1.2 บทบาทในการสนับสนุนด้านการพัฒนา ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ เป็นผู้แนะนำวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา เพื่อช่วยสนับสนุนการตัดสินใจแก่บุคลากรดังนั้นผู้บริหารควรช่วยบุคลากรในการแก้ไขปัญหาของสถานศึกษา

1.3 บทบาทในการสนับสนุนด้านการเปลี่ยนแปลง ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ทำให้ผู้ตามไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน แต่จะอุทิศตนเพื่อที่ทีมงานและองค์กร ดังนั้นผู้บริหารควรคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าความรู้สึกส่วนตน

1.4 บทบาทในการสนับสนุนด้านการประสานความต้องการ ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ จัดให้มีระบบการร่วมมือที่ดี กระตุ้นใจให้สมาชิกในองค์กรมีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือกันและกัน ดังนั้นผู้บริหารควรมีการสร้างแรงจูงใจให้แก่คณะครูในองค์กรเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาบทบาทในการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในทฤษฎีอื่นๆ เพื่อนำผลที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา เช่น ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่น มอบรางวัลครูดีเด่น เป็นต้น อันจะนำไปสู่การบริหารคุณภาพงานทางการศึกษาได้สำเร็จตามเป้าหมาย

2.3 ควรมีการศึกษาความต้องการการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพจากครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี

เอกสารอ้างอิง

จิระ งามศิลป์. 2550. คู่มือเตรียมสอบผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ. การศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุดที่ 3.

กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

พรธิดา วิเชียรปัญญา. 2547. การจัดการความรู้: พื้นฐานและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ: ธรรมกลมการพิมพ์.

ณัฐริธา เจริญบุญ. 2553. แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอ

พบพระ จังหวัดตาก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

ศิริรัตน์ มีเดช. 2549. ความต้องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของอำเภอเกาะสมุย

จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

วนิชา แสนรัมย์เย็น. 2551. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ธวัชชัย มีประเสริฐ. 2550. ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามทัศนะของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา.

กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหาร
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร
The Relationship between Schools' Atmospheres and Roles of School
Administrators under the Supervision of the Office of Bangkok Primary
Educational Area

บรรเทิง เครือทต¹ สุรพล พุฒคำ² และภูวดล จุลสุคนธ์³

¹นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

^{2,3}อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาบรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร 2) เปรียบเทียบบรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษากรุงเทพมหานคร และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 331 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.973 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยใช้สูตรของพิชเชอร์ และทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัย พบว่า 1) บรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 1.1) บรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดจากมากไปน้อย ได้แก่ บรรยากาศอิสระ บรรยากาศสนทนาสนม บรรยากาศแจ่มใส บรรยากาศควบคุม บรรยากาศเข้มงวด บรรยากาศรวบอำนาจ 1.2) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดจากมากไปน้อย ได้แก่ การจัดการงานบุคคล การอำนวยความสะดวก การวางแผน การควบคุม 2) เปรียบเทียบบรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 2.1) การเปรียบเทียบบรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา วิชยฐานะ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงานในสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน 2.2) การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา วิชยฐานะ ขนาดสถานศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่าบรรยากาศในการทำงานมีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : บรรยากาศสถานศึกษา บทบาทของผู้บริหาร

Abstract

This research aimed at 1) studying schools' atmospheres and roles of school administrators under the supervision of the Office of Bangkok Primary Educational Area, 2) comparing schools' atmospheres and roles of school administrators under the supervision of the Office of the Bangkok Primary Educational Area, and 3) examining the relationship between schools' atmospheres and roles of school administrators under the supervision of the Office of the Bangkok Primary Educational Area. Samples were 331 teachers from schools under the supervision of the Office of the Bangkok Primary Educational Area. The instruments used for data collection consisted of questionnaires with reliability level of 0.973. The data was analyzed by using Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test, One-way ANOVA, Fisher's test and Correlation Coefficient.

The findings were as follows:

1. In terms of the overview of schools' atmospheres and roles of school administrators, it can be described as detail below:

1.1.) the schools' atmospheres of the schools under the supervision of the Office of the Bangkok Primary Educational Area, was at a high level overall. Ranking each atmosphere from the highest to the lowest levels, they were independence, intimacy, liveliness, dominance, depression, and centralization respectively.

1.2) the roles of school administrators under the supervision of Office of the Bangkok Primary Educational Area was at a high level overall. Rankings each role from the highest to lowest levels, they were human resource management, administration, organizational management, planning and control respectively.

2) In terms of the relationship between schools atmospheres and the roles of administrators under the supervision of the Office of the Bangkok Primary Educational Area, it can be described as detail below:

2.1) the results from the comparison of schools' atmospheres and the roles of administrators under the supervision of the Office of Bangkok Primary Educational Area classified by gender, ages, education, academic ranks, school sizes and experiences, were not different.

2.2) the results from the comparison of schools' atmospheres and the roles of administrators under the supervision of the Office of Bangkok Primary Educational Area overall, was different at the statistical significance level of .05. When classified by gender, education, academic ranks, school sizes and experiences, the overall results were not different.

3) The schools' atmospheres had relation with the roles of administrators under the supervision of Office of the Bangkok Primary Educational Area at a significance level of .05.

Keywords : schools atmospheres, roles of administrator

บทนำ

บรรยากาศขององค์กรมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับผู้ทำงานในองค์กรทุกคนที่ทำงานในองค์กร จะต้องรับรู้ และสัมผัสกับบรรยากาศในแต่ละองค์กร บรรยากาศขององค์กรหรือสภาพแวดล้อมที่แตกต่างหรือเปลี่ยนแปลงไป มีผลทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของบุคคลนั้นเปลี่ยนแปลงไปด้วย บรรยากาศขององค์กรจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญและมีผลต่อประสิทธิภาพขององค์กร หากบุคคลมีความพึงพอใจในบรรยากาศขององค์กรหรือมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กรจะทำให้

เกิดความเชื่อมั่น มีความเต็มใจในการทำงานและแสดงความสามารถอย่างเต็มที่ ซึ่งจะผลต่อการปฏิบัติงานโดยตรง แต่ถ้าหากบุคคลไม่พึงพอใจในบรรยากาศขององค์กรหรือมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อองค์กร จะทำให้เกิดความไม่เต็มใจและไม่ทุ่มเทในการทำงาน ขาดแรงจูงใจ ขาดความกระตือรือร้นในการทำงานและผลการปฏิบัติงานต่ำลง ดังนั้นบรรยากาศการทำงานจึงมีผลต่อพฤติกรรมของบุคลากร นิภา แก้วศรีงาม (2546, หน้า 35) กล่าวว่า บรรยากาศขององค์กรที่ดีจะส่งผลให้บุคลากรมรการทำงานที่ดียิ่งขึ้น สิ่งที่จะสร้างให้เกิดบรรยากาศที่ดีเหมาะสมแก่การทำงาน ได้แก่ การมีการบังคับบัญชาที่ดี การที่สมาชิกในองค์กรมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน รวมทั้งองค์กรมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดีได้ และสวิตเซอร์กล่าวว่า ถ้าองค์กรใดมีบรรยากาศขององค์กรที่ไม่ดี มีการบริหารแบบใช้อำนาจ พนักงานต้องทำตามระเบียบอย่างเคร่งครัด จะทำให้พนักงานมีความรู้สึกไม่พอใจในงาน มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ขาดความเอาใจใส่และขาดความร่วมมือในการทำงาน ในทางตรงข้ามถ้าองค์กรใดมีบรรยากาศขององค์กรที่ดี มีความร่วมมือในการทำงาน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างพนักงาน จะทำให้พนักงานเกิดความพึงพอใจในการทำงาน สามารถลดความขัดแย้งและอุปสรรคในการทำงานได้ (จงกลลดา พลายุติ, 2552, หน้า 2)

การบริหารงานเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา สถานศึกษาจะดีหรือเลวขึ้นอยู่กับการบริหารทั้งสิ้น ในการบริหารงานผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีหลักในการบริหารและดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญที่จะชี้วัดความสำเร็จ และความล้มเหลวขององค์กรในการปฏิรูปการศึกษาไทยเป็นกุญแจดอกสำคัญในการเปิดมิติใหม่ของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมาย ทำหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชาควบคุมดูแลการบริหารงานโรงเรียน เป็นผู้ที่มีความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจของผู้ร่วมงานให้ร่วมมือร่วมใจปฏิบัติงานเป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ ส่วนผู้บริหารที่ขาดภาวะผู้นำจะบริหารงานโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ตามข้อกำหนดกฎหมายเท่านั้น (เกษมา วรวรรณ ณ อยู่ยงยา, 2542 หน้า 3 – 7)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบบรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา วิทยฐานะ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงานในสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 1,891 กลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงใช้สุตรยามาเน่ กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 331 คน โดยใช้วิธีแบ่งชั้นภูมิโดย สัดส่วน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (check list) เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบรรยากาศของสถานศึกษา ซึ่งแบบสอบถามนี้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูซึ่งแบบสอบถามวัดบทบาทใช้เกณฑ์การประเมินในภาพรวม

การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบรรยากาศของสถานศึกษาจากผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การแปลความหมายค่าเฉลี่ย

3.3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.4 วิเคราะห์สถิติเชิงอ้างอิง ใช้ทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบบรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูโดยการทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one - way ANOVA) โดยการทดสอบค่า (F - test) เมื่อนัยสำคัญทางสถิติจึงเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้ฟิชเชอร์ (Fisher's Least Significant Difference: L.S.D)

3.5 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูใช้สถิติวิเคราะห์อย่างง่าย เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตั้งแต่สองตัวขึ้นไปว่ามีความเกี่ยวข้องกันหรือไม่ โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. บรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

1.1 บรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดจากมากไปน้อย ได้แก่ บรรยากาศอิสระ บรรยากาศสนทนสนม บรรยากาศแจ่มใส บรรยากาศควบคุม บรรยากาศชื่นชม บรรยากาศรวบอำนาจ

1.2 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดจากมากไปน้อย ได้แก่ การจัดการงานบุคคล การอำนวยความสะดวก การจัดองค์การ การวางแผน การควบคุม

2. เปรียบเทียบบรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

2.1 การเปรียบเทียบบรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา วิทยฐานะ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงานในสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

2.2 การเปรียบเทียบ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา วิทยฐานะ ขนาดสถานศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า บรรยากาศในการทำงานมีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานครผู้วิจัยอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของรพีพรรณ ชาติหาญ (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปของผู้บริหารกับมิติบรรยากาศองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอดำเนินสะดวก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอดำเนินสะดวก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

1.2 บรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของผดุงศักดิ์ แก้วสังข์ (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบรรยากาศองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) บรรยากาศองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบบรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

2.1 การเปรียบเทียบบรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

2.1.1 บรรยากาศของสถานศึกษาในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ผดุงศักดิ์ แก้วสังข์ (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบรรยากาศองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 โดยภาพรวม เปรียบเทียบความแตกต่างพฤติกรรมครูและผู้บริหาร 8 มิติ จำแนกตามเพศ พฤติกรรมครู มิติขาดความสามัคคี มิติอุปสรรค มิติขวัญกำลังใจ มิติมิตรสัมพันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า ไม่แตกต่างกัน

2.1.2 บรรยากาศของสถานศึกษาในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ ในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนิศากร สนศิริ (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบรรยากาศองค์การโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศองค์การตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมมีลักษณะบรรยากาศองค์การ เป็นแบบควบคุม และเมื่อทำการวิเคราะห์จำแนกแยกตาม อายุราชการ พบว่า ลักษณะบรรยากาศองค์การเป็นแบบควบคุมเช่นกัน

2.1.3 บรรยากาศของสถานศึกษาในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษา ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของคำเพชร ศิริบุรณ์ (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบรรยากาศองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานีเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ระยะเวลาที่ทำงานในสถานศึกษา ได้ผลแตกต่างกัน พบว่า ในด้านการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่าง

2.1.4 บรรยากาศของสถานศึกษาในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามวิทยฐานะ ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัย

2.1.5 บรรยากาศของสถานศึกษาในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนิศากร สนศิริ (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบรรยากาศองค์การโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศองค์การโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

2.1.6 บรรยากาศของสถานศึกษาในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงานในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของผดุงศักดิ์ แก้วสังข์ (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบรรยากาศองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมครูและผู้บริหาร 8 มิติ จำแนกตามประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 10 ปี และตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป พบว่าไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศของสถานศึกษากับบทบาทของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรจัดให้มีการจัดกิจกรรมและการชี้แจงเกี่ยวกับการเสริมสร้างความคิดแนวใหม่ และแผนงานอยู่เสมอ และสนับสนุนให้ครูได้มีโอกาสในการเสนอแนวคิดใหม่ๆ ในการทำงาน
2. ควรจัดให้มีการกำหนดความเป็นอิสระในการแสดงความคิดเห็นของการปฏิบัติงานโดยมุ่งให้เห็นถึงการทำงานเป็นทีม และการให้ความช่วยเหลือ
3. ควรจัดให้มีการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานที่ทำให้สมาชิกได้ทราบความก้าวหน้าของงาน ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ทำการศึกษาลักษณะพฤติกรรมเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น
2. ทำการศึกษาลักษณะและสภาพแวดล้อมของงานที่ปฏิบัติ เพื่อให้สามารถนำมาใช้วัดความรู้สึกหรือความคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- นิภา แก้วศรีงาม. 2546. จิตวิทยาองค์การ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จงกลลดา พลายุติ. 2552. บรรยากาศองค์การและคุณภาพในการบริการตามการรับรู้ของข้าราชการและลูกจ้างของโรงพยาบาลลพบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา. 2542. การประกันคุณภาพเส้นทางที่เดินทางร่วมกันสู่คุณภาพการศึกษา. ประชากรศึกษา, 45(7),4.
- คำเพชร ศิริบูรณ์. 2553. ปัจจัยที่ส่งผลต่อบรรยากาศองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานีเขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- นิศากร สนศิริ. 2554. บรรยากาศองค์การโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ผดุงศักดิ์ แก้วสังข์. 2552. บรรยากาศองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รพีพรรณ ชาติหาญ. 2550. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปของผู้บริหารกับมิติบรรยากาศองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอดอนนาค สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

การพัฒนาารูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา

The Development of an Instructional Model to Enhance Disirable Chracteristics of Students in Sports School

พัทธนันท์ สีนนาง

คณะครุศาสตร์ สาขาหลักสูตรและการสอน

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีหลักการวิจัยคือ การพัฒนาารูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา 2. พัฒนารูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา 3. ศึกษาประสิทธิภาพการใช้รูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา ด้วยการวิจัยและพัฒนา วิธีการดำเนินการวิจัย มี 3 ระยะ กล่าวคือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบความสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา เก็บข้อมูลกับนักเรียนโรงเรียนกีฬา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 สังกัดสถาบันการพลศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 11 โรงเรียน 1,200 คน ที่ใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามหลักการวิเคราะห์รูปแบบสมการโครงสร้างแต่ละหน่วยของกลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) เก็บข้อมูลด้วยเทคนิคบุคเคต (Booklet Matrix Sampling) โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.99 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ด้วยโปรแกรม LISREL Version 9.10 Activation Code OA 76-3CAF-8237-FOEO ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา โดยนำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬาที่ได้จากระยะที่ 1 เป็นหลักในการพัฒนา รวมทั้งการวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน เพื่อให้ได้ร่างรูปแบบการสอน เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และนำรูปแบบที่ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประเมินเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ระยะที่ 3 การศึกษาประสิทธิภาพของการใช้รูปแบบการสอน โดยการนำรูปแบบที่ได้จากระยะที่ 2 ไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกีฬาจังหวัดอ่างทอง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ได้จากการสุ่มแบบง่าย จำนวน 60 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง (Experimental group) จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม (Control group) จำนวน 30 คน ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 7 ชั่วโมง รวม 56 ชั่วโมง โดยมีเครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน 2. แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน 3. แบบประเมินความพึงพอใจการใช้รูปแบบการสอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยของการใช้ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเปรียบเทียบการสอนแบบปกติและแบบที่พัฒนาขึ้นในลักษณะเป็น Time series

ผลการวิจัย สรุปว่า

1. องค์ประกอบและพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านสังคม ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย และด้านจิตใจและประกอบด้วย 27 พฤติกรรมบ่งชี้ โดยองค์ประกอบดังกล่าว มีความตรงเชิงโครงสร้างจากการสำรวจองค์ประกอบด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง ดังนี้ $X^2 = 582.51$ องศาความเป็นอิสระ $df = 216$ $P\text{-value} = 0.000$ $RMSEA = 0.042$ $GFI = 1.00$ $AGFT = 0.63$ $CFI = 0.92$ $RMR = 0.32$ $CN = 257.39$ คุณลักษณะที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ คุณลักษณะด้านสังคมและด้านจิตใจ

2. รูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้เน้นประสบการณ์เป็นฐานและการเรียนรู้ตามสภาพจริง ประกอบการพัฒนาแบบการสอน 5 องค์ประกอบ คือ 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3. เนื้อหา 4. กระบวนการสอน (7 ขั้นตอน) 4.1 ขั้นวิเคราะห์ตนเอง 4.2 ขั้นการไตร่ตรอง 4.3 ขั้นเชื่อมโยงประสบการณ์ 4.4 ขั้นประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง 4.5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 4.6 ขั้นประเมินการปฏิบัติ 4.7 ขั้นปรับเปลี่ยนพฤติกรรม 5. การวัดและประเมินผล

3. ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา พบว่า 3.1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านสังคมและด้านจิตใจ กลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกับกลุ่มทดลอง 3.2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจากการสังเกตพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านสังคมและคุณลักษณะด้านจิตใจ กับกิจกรรมมีความแตกต่าง 3.3 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬาอยู่ในระดับดี

คำสำคัญ : การวิเคราะห์องค์ประกอบ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา

Abstract

The principle of the research was to develop the instructional model in order to enhance the desirable attributes of students in sports school. It aimed (1) to determine those desirable attributes, then (2) to develop the instructional model in order to enhance such attributes and (3) to study the effectiveness of the resulting model by conducting a research and development. The methods for conducting this research consisted of 3 phases as follows.

Phase 1: Study the composition and indicative behaviors of desirable attributes of students in sports school by analyzing and synthesizing information from documents and related researches which were then examined the compliance by 5 experts. The data were collected from 1,200 upper secondary school students who enrolled in 2nd semester of the year 2013 from 11 different sports schools across the country, all of which were registered in the Academy of Physical Education. The sample size was determined by using structural equation model analysis. Each sample was obtained by multi-stage random sampling while all data were collected by using booklet matrix sampling technique accompanied by the questionnaires of 5-level rating scale with a confidence level of 0.99. The data analysis was performed by using descriptive statistics and the confirmatory factor analysis was done by using LISREL program (version 9.1, activation code OA76-3CAF-8237-FOEO.) Phase 2: Develop the instructional model based on the result from phase 1. Analyzing concepts, principles and researches that were related to enhancing the desirable attributes of students to obtain a draft model which was then assessed the suitability by 5 assessors. Phase 3: Study the effectiveness of the model from phase 2 by performing a trial on 60 of grade 11 (mathayom 5) students in Ang Thong Sports School during first semester of the year 2014. The sample population were obtained by simple random sampling and then divided into 2 groups; the experimental group (30 students) and the control group (30 students). The experiment took 7 hours a week over the duration of 8 weeks; therefore, total of 56 hours. The research tools were (1) the desirable attributes questionnaires, (2) the behavior observation form and (3) the instructional model evaluation form. The statistics used in the study were sample mean ($\bar{x}$) and standard deviation (σ). The comparison between using the traditional instruction and the developed instructional model was also made in a time series fashion.

The results were as follows :

1. The composition of desirable attributes of students in sports school consisted of 7 elements; morality ethics, social, knowledge attribute, capability attribute, intellectual attribute, physical attribute and psychological attribute, with 27 indicative behaviors. The construct validity of the composition was examined by using the index of consistency and the values were as follows: Chi-Square (χ^2) = 582.51, Degree of Freedom (df) = 216, p-value = 0.000, RMSEA = 0.042, GFI = 1.00, AGFT = 0.63, CFI = 0.92, RMR = 0.32, CN = 257.39. The attributes that contributed to enhancing desirable attributes included social attribute and psychological attribute.

2. The instructional model to enhance desirable attributes of students in sports school involved conducting activities that encourage self learning skill and was based on experiences and under real conditions. The model was comprised of 5 elements as follows; 1) Principles 2) Objectives 3) Content 4) Teaching Protocols (7 Steps) 4.1) Self-analysis 4.2) Reflection 4.3) Relating to Personal Experience 4.4) Applying to the Actual Situation 4.5) Exchanging of Experiences 4.6) Performance Evaluation 4.7) Changing the Behavior 5) Assessment and Evaluation

3. The effectiveness of instructional model to enhance desirable attributes of students in sports school was found as follows : 3.1 The comparison of mean scores between experimental group and control group showed the difference in social attribute and psychological attribute. 3.2 The comparison of the observed behavior in social attribute and psychological attribute between experimental group and control group also showed the difference. 3.3 The satisfaction level of the students toward the instructional model was at a good level.

Keywords : Factor Analysis, Disirable characteristics of students in sport school

บทนำ

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามนโยบายการศึกษาเป็นสิ่งที่คาดหวังที่จะจัดการศึกษาให้พัฒนาคนไทย มีการพัฒนาด้านต่าง ๆ เกิดขึ้น ซึ่งในส่วนของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดให้สถานศึกษา กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่พบสภาพปัญหาของแต่ละสถานศึกษาหรือพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่ สถานศึกษาต้องการที่จะพัฒนาผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาแต่ละแห่งต้องศึกษาวิเคราะห์สภาพ แล้วกำหนดคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา บรรจุไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา โดยครูผู้สอนจะจัดการเรียนการสอนโดยบูรณา การคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในกิจกรรมการเรียนการสอนโดยไม่จัดเป็นรายวิชา คุณลักษณะอันพึงประสงค์จะนำผล มาประเมิน ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งของการจัดและประเมินผลการเรียนในแต่ละชั้นปี (กรมวิชาการ, 2551)

จากผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 พบว่า การประเมินผลคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ยังไม่มีความชัดเจน ในเรื่องของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่มีความแตกต่างกันแต่ละสถานศึกษา ตาม สภาพแวดล้อม แต่ไม่ได้คำนึงถึงสภาพสังคมไทยในปัจจุบันในภาพรวม ดังนั้นจุดมุ่งหมายตามนโยบายการศึกษามีความ ต้องการที่จะให้เยาวชนมีคุณลักษณะพื้นฐานที่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย และสังคมโลกในปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้ นักเรียนสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นเพื่อให้การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีความสอดคล้องตาม มาตรฐานของหลักสูตรและสภาพการณ์ทั่วไป จึงมีการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อพัฒนาพื้นฐานที่จะให้ผู้เรียนมี คุณลักษณะที่ดี จึงเกิดการพัฒนากลยุทธ์แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ 8 ประการ คือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความ เป็นไทย มีจิตสาธารณะ ขึ้นเป็นพื้นฐาน (กรมวิชาการ, 2551) การจัดการศึกษาในโรงเรียนกีฬาเป็นไปตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2544 (แก้ไขเพิ่มเติม) หมวด 4 มาตรา 22 ที่กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษา ดังนี้ “การจัดการศึกษาจะต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมี

ความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพที่จะส่งเสริมหรือมุ่งเน้นผู้เรียนที่มีความสามารถโดดเด่นทางด้านกีฬา จัดการศึกษาในรูปแบบสถานศึกษาที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ ประเภทโรงเรียนส่งเสริมความสามารถพิเศษทางการกีฬาที่ต้องตอบสนองความต้องการความจำเป็นสำหรับกลุ่มเป้าหมายโดยได้รับทุนการศึกษาจากรัฐ ปรัชญา วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา เป็นไปตามนโยบายของแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ.2555-2559)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจปัญหาและความสำคัญของการพัฒนานักเรียนโรงเรียนกีฬา ให้เป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในสังคม เพื่อก้าวไปสู่การพัฒนากีฬาสู่ความเป็นเลิศในระดับชาติและนานาชาติ จึงจำเป็นที่จะต้องเสริมสร้างและปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้กับนักเรียนในองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. คุณลักษณะด้านสังคม ประกอบด้วย มีจิตสาธารณะ ทักษะมนุษยสัมพันธ์ ความสามัคคี ความมีน้ำใจนักกีฬา 2. คุณลักษณะด้านจิตใจ ประกอบด้วย ความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการปรับตัว ความเข้าใจสถานการณ์แวดล้อม โดยได้กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาย่างต่อเนื่องอันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคม ประเทศชาติ ก้าวไปสู่ระดับนานาชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. การศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา
2. พัฒนารูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา
3. ศึกษาประสิทธิผลของการใช้รูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

อุปกรณ์

1. การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามสร้างด้วยข้อคำถาม โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ จำนวน 324 ข้อ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องและหาค่าดัชนีความสอดคล้องรายข้อ (Indexer of Item Objective Congruence) ได้ค่าระหว่าง 0.60-1.00 ดังนั้นแบบสอบถามจึงถือว่ามีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์

2. จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) ในโรงเรียนกีฬาที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน คือ โรงเรียนกีฬาสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ โรงเรียนกีฬาเทศบาลนครนครปฐม โรงเรียนกีฬาเทศบาลนครนครราชสีมา จำนวน 80 คน

3. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือในการวิจัยทั้งฉบับ (Reliability Analysis) เพื่อประเมินเครื่องมือในการวิจัยแต่ละองค์ประกอบมีคุณภาพนำไปใช้ได้หรือไม่ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha, Coefficient) (สมุห์ทนา กลางการ และวรพจน์ พรหมสัจยพต, 2553) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม ดังนี้ แบบสอบถามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา ด้านคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 60 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .52 ด้านสังคม จำนวน 48 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .53 ด้านความรู้ จำนวน 48 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .51 ด้านความสามารถ จำนวน 48 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .57 ด้านสติปัญญา จำนวน 48 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .60 ด้านร่างกาย จำนวน 36 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .67 ด้านจิตใจ จำนวน 36 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .74 และค่าอำนาจจำแนก รายข้อโดยใช้วิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อและคะแนนรวมทั้งฉบับ (Corrected Item Total Correlation) เท่ากับ .99

4. จัดพิมพ์ข้อคำถามฉบับจริง โดยใช้เทคนิคบุ๊คเล็ต (Booklet Matrix Sampling) แบ่งออกเป็น 4 ฉบับ ฉบับละ 81 ข้อ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป นำข้อมูลวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม LISREL Version 9.1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นนักเรียนโรงเรียนกีฬา สังกัดสถาบันการพลศึกษา จำนวน 11 โรงเรียน ปีการศึกษา 2556 จำนวน 4,460 คน โดยมีกลุ่มตัวอย่าง ระยะเวลาที่ 1 เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ของโรงเรียนกีฬาทั่วประเทศ 11 โรงเรียน จำนวน 1,200 คน ที่ใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามหลักการวิเคราะห์รูปแบบสมการโครงสร้างโดยแต่ละหน่วยของกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลด้วยเทคนิค

บุ๊คเลทเมทริกซ์ ระยะที่ 2 ทดลองใช้รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นกับนักเรียนโรงเรียนกีฬาจังหวัดอ่างทอง ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 60 คน โดยแบ่งกลุ่มทดลองเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา โดยประเมินความสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้องรายข้อเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา โดยนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาให้ค่าน้ำหนักเป็นคะแนน
2. วิเคราะห์ค่าจำแนกรายข้อ โดยใช้วิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อและคะแนนรวมทั้งฉบับ และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามสูตรของ ครอนบาค โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ
3. วิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยใช้โปรแกรมลิสเรล Version 9.10

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยในครั้งนี้ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Analysis: CFA) เพื่อสร้างคุณลักษณะ Factor ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา (DCSS) ตัวแปรแฝงทั้ง 7 ตัว ได้แก่ คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม (MES) ด้านสังคม (CST) ด้านความรู้ (KST) ด้านความสามารถ (CST) ด้านสติปัญญา (TST) ด้านร่างกาย (PST) ด้านจิตใจ (KST) ต่างมีผลกระทบต่อการแปรสังเกตทั้ง 27 ตัวชี้วัด ขนาดของผลกระทบที่ตั้งแปรแฝงมีตัวแปรสังเกตแต่ละตัวแปร

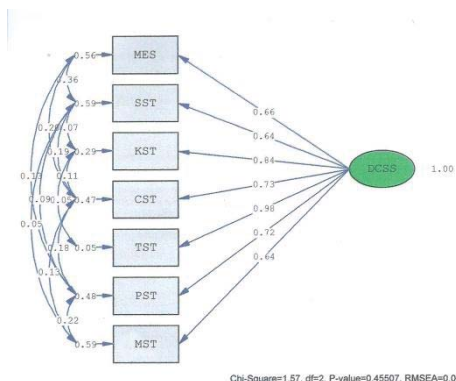
ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) พบว่า โมเดลการวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬามีดัชนีวัดความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ χ^2 มีค่าเท่ากับ 582.51 องศาความเป็นอิสระ df มีค่าเท่ากับ 216 P-value มีค่าเท่ากับ 0.00000 ค่ารากที่สองของที่สองของค่าเฉลี่ยของส่วนเหลือคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.042 ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดล GFI มีค่าเท่ากับ 0.79 ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดลที่ปรับแก้แล้ว AGFI มีค่าเท่ากับ 0.63 ค่าดัชนีความกลมกลืนเปรียบเทียบ CFI มีค่าเท่ากับ 0.92 ค่าดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ RMR มีค่าเท่ากับ 1.05 และดัชนี CN มีค่าเท่ากับ 257.39

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลองค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา กับข้อมูลเชิงประจักษ์

ดัชนีความสอดคล้อง	เกณฑ์การพิจารณา	ค่าดัชนี	ความหมาย
1. Chi-square (χ^2)	P-value > .05	582.51 (P = 0.00)	โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. ค่า Chi-square/df	< 2.00 หรือ < 5.00	582.51/216 = 2.69	
3. ค่า GFI	> .90 (เข้าใกล้ 1)	0.79	
4. ค่า AGFI	> .90 (เข้าใกล้ 1)	0.63	
5. ค่า CFI	> .90 (เข้าใกล้ 1)	0.92	
6. ค่า RMSEA	< .05 (เข้าใกล้ 0)	0.042	
7. ค่า Standardized/RMR	< .05 (เข้าใกล้ 0)	0.09	
8. ค่า RMR	< .05 (เข้าใกล้ 0)	1.05	
9. CN	≥ 200 ของกลุ่มตัวอย่าง	257.39	

เพื่อเป็นการยืนยันองค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬาที่เป็นผลจากการวิเคราะห์เชิงยืนยันทำให้ต้ององค์ประกอบ 7 องค์ประกอบแล้ว ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความเป็นองค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬาอีกครั้ง เพื่อตรวจสอบและหาขนาดของผลที่

องค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบมีผลต่อตัวแปรคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา ผลการวิเคราะห์ แสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลองค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา เมื่อประมวลจากคะแนนดิบ

เมื่อพิจารณาจากภาพที่ 1 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ พบว่า ค่าน้ำหนักของแต่ละองค์ประกอบมีค่าระหว่าง 0.98-0.64 จำแนกได้ดังนี้ คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.66 คุณลักษณะด้านสังคม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.64 คุณลักษณะด้านความรู้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.84 คุณลักษณะด้านสมรรถนะ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.73 คุณลักษณะด้านสติปัญญา มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.98 คุณลักษณะด้านร่างกาย มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.72 คุณลักษณะด้านจิตใจ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.64 โดยคุณลักษณะด้านสังคมและด้านจิตใจ มีผลต่อคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬาน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้วิจัย จึงได้นำองค์ประกอบนั้นไปพัฒนาโดยการสร้างรูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา ทางด้านทักษะทางสังคมและทักษะทางจิตใจ ในระยะที่ 2 ต่อไป

2. รูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้เน้นประสบการณ์เป็นฐานและการเรียนรู้ตามสภาพจริง ประกอบการพัฒนาการเรียนรู้อย่างบูรณาการ 5 องค์ประกอบ คือ 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3. เนื้อหา 4. กระบวนการสอน (7 ขั้น) 4.1 ขั้นวิเคราะห์ตนเองเป็นขั้นที่ผู้สอนจ้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงการให้ความสำคัญต่อตนเองในการพัฒนาศักยภาพด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งผู้สอนจะต้องสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอน แรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความรักและศรัทธาในตนเองให้มากที่สุด 4.2 ขั้นการไตร่ตรองเป็นขั้นของการเรียนรู้จากการวิเคราะห์ที่เกิดจากการเรียนรู้ในกิจกรรมหรือประสบการณ์โดยมีการเชื่อมโยงความคิดไตร่ตรองจากสิ่งที่ได้เรียนรู้และกิจกรรมที่ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง 4.3 ขั้นเชื่อมโยงประสบการณ์เป็นขั้นที่นำความคิดที่ได้จากการไตร่ตรองเชื่อมโยงกับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจนเป็นองค์ความรู้ใหม่ สามารถนำไปพัฒนาได้ในอนาคต 4.4 ขั้นประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงเป็นขั้นที่ผู้เรียนตระหนักเห็นความสำคัญถึงประสบการณ์ตรง 4.5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้จากการลงมือกระทำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4.6 ขั้นประเมินการปฏิบัติเป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องประเมินการเรียนรู้ของตนเอง รวมถึงข้อเสนอแนะในการพัฒนาพฤติกรรม 4.7 ขั้นปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นขั้นที่ครูและผู้เรียนร่วมกันสะท้อนข้อบกพร่องให้ทราบ ซึ่งผู้เรียนก็สามารถปรับปรุงข้อบกพร่องตนเองได้ต่อไป 5. การวัดและประเมินผล

3. ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา พบว่า 1) ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านสังคมและด้านจิตใจ กลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกับกลุ่มทดลอง 2) ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจากการสังเกตพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านสังคมและคุณลักษณะด้านจิตใจ กับกิจกรรมมีความแตกต่าง 3) ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬาอยู่ในระดับดี

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา มีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) โดยใช้โปรแกรม LISREL Version 9.10 ผลการวิเคราะห์พบว่า มี 7 องค์ประกอบ 27 พฤติกรรมบ่งชี้ 1. องค์ประกอบที่ 1 คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม 2. องค์ประกอบที่ 2 คุณลักษณะด้านสังคม 3. องค์ประกอบที่ 3 คุณลักษณะด้านความรู้ 4. องค์ประกอบที่ 4 คุณลักษณะด้านความสามารถ 5. องค์ประกอบที่ 5 คุณลักษณะด้านสติปัญญา 6. องค์ประกอบที่ 6 คุณลักษณะด้านร่างกาย 7. คุณลักษณะด้านจิตใจ

สำหรับองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด ได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 คุณลักษณะด้านสังคม ซึ่งได้แก่ มีจิตอาสา ทักษะมนุษยสัมพันธ์ ความสามัคคีและความมีน้ำใจนักกีฬา และองค์ประกอบที่ 7 คุณลักษณะด้านจิตใจ ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ มีความสามารถในการปรับตัวและความเข้าใจสถานการณ์แวดล้อม ควรที่จะได้รับการพัฒนาและเสริมสร้างให้กับนักเรียนโรงเรียนกีฬาให้มาก เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2. รูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้เน้นประสบการณ์เป็นฐานและการเรียนรู้ตามสภาพจริง ประกอบการพัฒนาารูปแบบการสอน 5 องค์ประกอบ คือ 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3. เนื้อหา 4. กระบวนการสอน (7 ขั้น) 4.1 ขั้นวิเคราะห์ตนเอง 4.2 ขั้นการไตร่ตรอง 4.3 ขั้นเชื่อมโยงประสบการณ์ 4.4 ขั้นประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง 4.5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 4.6 ขั้นประเมินการปฏิบัติ 4.7 ขั้นปรับเปลี่ยนพฤติกรรม 5. การวัดและประเมินผล

3. ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา พบว่า 1) ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านสังคมและด้านจิตใจ กลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกับกลุ่มทดลอง 2) ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจากการสังเกตพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านสังคมและคุณลักษณะด้านจิตใจ กับกิจกรรมมีความแตกต่าง 3) ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬาอยู่ในระดับดี

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปสู่การพัฒนาการเรียนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อจะพัฒนาศักยภาพและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านต่างๆ และตามบริบทของโรงเรียนสู่การพัฒนาสู่ความเป็นเลิศในระดับชาติและนานาชาติ

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนกีฬา ซึ่งทำให้ทราบว่าองค์ประกอบใดที่มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด สามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านการจัดทำหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการคิดและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนกีฬา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์

_____. 2551. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.

_____. 2551. แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: สำนัก วิชาการ และมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2546. ภาพอนาคตคุณลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542. โมเดลลิสรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. 2553. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการ. (2556) ข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา. สืบค้นจาก http://www.Portal.bopp-obec.info/obec_55/admin/list.
- สุภมาส อังสุโชติและคณะ. 2552. สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์: เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- อรพินทร์ ชูชม. 2543. การวิเคราะห์องค์ประกอบ. เอกสารประกอบการอบรมการแปลผล.
- Joseph F.Hair, Jr.; Willicam C. Black; Barry J.Babin E. Anderson; Ronald L. Tatham. (2006). Multivariate Data Analysis 6th ed Prentice Hall.

การพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

The Development of an Activity Model to Enhance Health Behaviors for Students in Upper Secondary School

กัญชลา อิงคะวณิช

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) พัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และ 3) ประเมินประสิทธิผลการพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีขั้นตอนการศึกษาแบ่งออกได้เป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบความสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1,200 คน ที่ใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามหลักการวิเคราะห์รูปแบบสมการโครงสร้าง แต่ละหน่วยของกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลด้วยเทคนิคบุคลิกภาพเมทริกซ์ โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.71 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความโด่ง ค่าความเบ้ และค่าความเชื่อมั่น และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบ 2 ระดับ ด้วยโปรแกรมลิสเรล รุ่น 9.10

ระยะที่ 2 การพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 นักเรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุพรรณบุรี จำนวน 336 คน โดยแต่ละหน่วยของกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบประเมินที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ค่าคะแนนมาตรฐาน ที่ และการตรวจประเมินการพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

ระยะที่ 3 การนำารูปแบบที่ได้จากระยะที่ 2 ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 336 คน โดยมีกลุ่มตัวอย่าง เปรียบเทียบก่อน - หลัง เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1) แบบประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพการป้องกันโรค 2) แบบประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพด้านร่างกาย 3) แบบประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพด้านจิตใจ 4) แบบประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพการปฐมพยาบาล 5) แบบประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพการรักษาพยาบาล 6) แบบประเมินรูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพการฟื้นฟูสุขภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การทดสอบค่าที่

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบการพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) บุคลิกภาพ 2) เทคโนโลยี 3) ความเชื่อ 4) การปฏิบัติ 5) ทศนคติ 6) ความรู้ โดยมีความตรงเชิงโครงสร้าง จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ และสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสามารถแสดงด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง ประกอบด้วย ค่า $\chi^2 = 1593.57$ ค่า $df = 149$, ค่า $p\text{-value} = 0.00$, ค่า $RMSEA = 0.09$, ค่า $GFI = 0.90$, ค่า $AGFI = 0.81$, ค่า $CFI = 0.97$, $RMR = 1.12$, และ $CN =$ ค่า 145.51

2. การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้ง 6 องค์ประกอบมีดังนี้ 1) บุคลิกภาพ ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญา ด้านสังคม 2) เทคโนโลยี ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีเกี่ยวกับสุขภาพทั่วไป เทคโนโลยีเกี่ยวกับสุขภาพที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม การตัดสินใจเลือกรับและใช้เทคโนโลยีทางสุขภาพ 3) ความเชื่อ ได้แก่ ความเชื่อแบบอำนาจเหนือธรรมชาติ ความเชื่อแบบพื้นบ้าน ความเชื่อแบบการแพทย์แผนตะวันตก 4) การปฏิบัติ ได้แก่ ความปลอดภัย ความอดทน ความมีวินัย ความรับผิดชอบ 5) ทักษะ ได้แก่ ทำนายพฤติกรรมสุขภาพ แนวทางป้องกันพฤติกรรมสุขภาพ แนวทางแก้ไขพฤติกรรมสุขภาพ กล่าวถึงสาเหตุและผลการเกิดพฤติกรรมสุขภาพ 6) ความรู้ ได้แก่ การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพอนามัย การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสุขภาพ

3. ผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ค่าเฉลี่ยทั้งสองกลุ่มของผู้เรียนก่อนทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.14 คะแนน หลังทดลองมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 24.34 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบแล้วมีความแตกต่างกัน เท่ากับ -10.21 คะแนน หลังการทดลองใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการทดลองใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพ

Abstract

The research aimed (1) to study the components to develop an activity model to enhance health behaviors for students in upper secondary schools, (2) to develop such activities and (3) to evaluate its effectiveness. The study was divided into 3 phases as follows.

Phase 1: Study the development components of such activities by analyzing and synthesizing information from documents and related researches which were then examined the compliance by 5 experts. The data were collected from 1,200 upper secondary school students who enrolled in 1st semester of the year 2014. The sample size was determined by using structural equation model analysis. Each sample was obtained by multi-stage random sampling while all data were collected by using booklet matrix sampling technique accompanied by the questionnaires of 5-level rating scale with a reliability value of 0.71. The data analysis was performed by using descriptive statistics including mean, standard deviation, skewness, kurtosis, and reliability value. The 2-level confirmatory factor analysis was done by using LISREL program version 9.10.

Phase 2: Develop the activities on the health behaviors for the sample population of 336 upper secondary school students who enrolled in 1st semester of the year 2014 at Kanchanapisek-wittayalai Suphanburi School. Each of the samples was selected by stratified random sampling procedure. The data were collected by using the evaluation form of 5-level rating scale with the consistency value of 0.98 and analyzed by descriptive statistics, including mean, standard deviation, one-way variance analysis, the T standard and the assessment of the development of activities from 5 assessors.

Phase 3: Conduct a trial on the activities from phase 2 with 336 students with multi-stage random sampling and compare the results before and after applying such activities. The tools used were (1) evaluation form of activities on the health behaviors regarding disease prevention, (2) evaluation form of activities on the health behaviors regarding physical health, (3) evaluation form of activities on the health behaviors regarding mental health, (4) evaluation form of activities on the health behaviors regarding first aid, (5) evaluation form of activities on the health behaviors regarding

health care, and (6) evaluation form of activities on the health behaviors regarding rehabilitation. All data were analyzed using statistical average, standard deviation and the t test.

The results showed that;

1. The development components of activities on the health behaviors for upper secondary school students consisted of 6 elements: (1) Personality (2) Technology (3) Belief (4) Compliance (5) Attitude and (6) Knowledge. The result was consistent with the empirical data. The construct validity of the composition was examined by using the index of consistency and the values were as follows: Chi-Square $\chi^2 = 1593.57$, Degree of Freedom (df) = 149, p-value = 0.00, RMSEA = 0.09, GFI = 0.90, AGFI = 0.81, CFI = 0.97, RMR = 1.12, and CN = 145.51.

2. The development of activities on the health behaviors for upper secondary school students consisted of 6 elements: (1) Personality, including physical, psychological, intellectual, and social (2) Technology, including the use of technology on health in general and those that have environmental consequences, the decision to use the technology on health care (3) Beliefs, including the belief in supernatural powers, traditional beliefs, and faith in Western medicine (4) Compliance, including the safety, tolerance, discipline, and responsibility (5) Attitudes, including predicting health behaviors, preventive guidelines for health behaviors, solution guidelines for health behaviors that discuss on the causes and effects of such behaviors (6) Knowledge, including prevention of disease, health promotion, treatment, and, rehabilitation.

3. The results after applying activities on the health behaviors for upper secondary school students showed that the post-trial result pretest 14.14 posttest 24.34 contrast -10.21 the post-trial result was higher than before-trial and was statistically significant at 0.01 level. It was also found that the satisfaction level of the students toward the activities on the health behaviors was at a high level.

Keywords : The development of an activity model to enhance health behaviors

บทนำ

การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็ง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคน ทั้งในเชิงสถาบัน ระบบโครงสร้างของสังคมให้เข้มแข็ง สามารถเป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต อย่างไรก็ตามสถานการณ์การพัฒนาที่ผ่านมาส่งผลกระทบต่อคนและสังคมไทย เด็กเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญที่สุด ความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก ความรู้ ความสามารถและพลังกำลังของเด็กเป็นตัวกำหนดอนาคตของประเทศ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา 2550)

การดูแลสุขภาพตนเองนี้เป็นความต้องการที่เป็นสากล (Universal requirement) เพื่อการดำรงและส่งเสริมชีวิตและสุขภาพ เป็นทั้งกิจกรรมที่บุคคลกำลังดำเนินอยู่ (Ongoing) และเป็นส่วนความสามารถที่ต้องได้รับการพัฒนา การดูแลตนเองเป็นพฤติกรรมที่มุ่งสู่การปกป้องสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพ ที่บุคคลริเริ่มและกระทำเพื่อให้สัมฤทธิ์ผล ดำรงรักษา หรือส่งเสริมให้เกิดสุขภาพสูงสุด (Pender, 1996) การดูแลสุขภาพตนเองเพื่อการส่งเสริมสุขภาพนั้น เป็นพฤติกรรมที่เป็นผลรวมของการสนับสนุนทางการศึกษา และการสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการปฏิบัติและเกิดสภาพของการดำเนินชีวิตไปสู่การมีสุขภาพที่ดี จากปัญหาดังกล่าวก่อให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพมากขึ้น มีปัญหาต่อสุขภาพส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้และอนาคตของประชากรกลุ่มนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งจะสามารถส่งเสริมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้มีความรู้ ความสามารถในการดูแลสุขภาพตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากร เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 233,718 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1,200 คน ที่ใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามหลักการวิเคราะห์รูปแบบสมการโครงสร้าง โดยแต่ละหน่วยของกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลด้วยเทคนิคบู๊ทสแตรัป

ระยะที่ 2 เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุพรรณบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 336 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง

ระยะที่ 3 เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สุพรรณบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 336 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง

อุปกรณ์

1. แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ เป็นการพัฒนาดัชนีพฤติกรรมสุขภาพ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 6 องค์ประกอบ จำนวน 288 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.71
2. โปรแกรมลิสเรล 9.10

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความโด่ง ค่าความเบ้ ค่าความเชื่อมั่น ค่าคะแนนมาตรฐาน ซี และค่าคะแนนมาตรฐาน ที
2. สถิติอ้างอิง ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัย

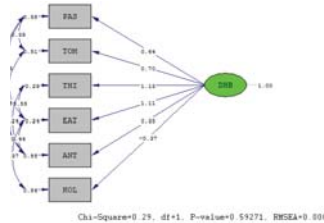
1. จากผลการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า มี 6 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่ 1 บุคลิกภาพ (PAS) องค์ประกอบที่ 2 เทคโนโลยี (TOM) องค์ประกอบที่ 3 ความเชื่อ (THI) องค์ประกอบที่ 4 การปฏิบัติ (EAT) องค์ประกอบที่ 5 ทักษะคิด (ANT) องค์ประกอบที่ 6 ความรู้ (KOL) ทั้ง 6 องค์ประกอบมีความตรงเชิงโครงสร้าง และความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในระดับดี ซึ่งสามารถแสดงด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง ประกอบด้วยค่า $\chi^2=1,593.57$ ค่า $df = 149$, ค่า $p\text{-value}=0.00$, ค่า $RMSEA=0.09$, ค่า $GFI=0.90$, ค่า $AGFI=0.81$, ค่า $CFI=0.97$, $RMR=1.12$ $CN=145.51$

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบพฤติกรรมสุขภาพนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) พบว่า โมเดลการวัดพฤติกรรมสุขภาพมีความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ χ^2 มีค่าเท่ากับ 1593.57 องศาความเป็นอิสระ df มีค่าเท่ากับ 149 P-value มีค่าเท่ากับ 0.00000 ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยของส่วนเหลือคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า. RMESA มีค่าเท่ากับ 0.09 ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดล GEI มีค่าเท่ากับ 0.90 ค่าดัชนีความสอดคล้อง

ของโมเดล AGFI มีค่าเท่ากับ 0.81 ค่าดัชนีความกลมกลืนเปรียบเทียบ CFI มีค่าเท่ากับ 0.97 ค่าดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังของส่วนเหลือ RMR มีค่าเท่ากับ 1.12 ค่าความคลาดเคลื่อนพารามิเตอร์ SRMR มีค่าเท่ากับ 0.05 และดัชนี CN มีค่าเท่ากับ 145.51

รูปที่ 1 แสดงโมเดลผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของ 6 องค์ประกอบ

จากรูปที่ 1 องค์ประกอบพฤติกรรมสุขภาพนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 6 องค์ประกอบ พบว่า ค่าน้ำหนักของแต่ละองค์ประกอบ มีค่าระหว่าง 1.13 - -0.37 จำแนกได้ดังนี้ บุคลิกภาพ (PAS) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.64 ทักษะคิด (ANT) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.70 เทคโนโลยี (TOM) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.13 ความเชื่อ (THI) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.11 การปฏิบัติ (EAT) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.35 ความรู้ (KOL) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ -0.37 โดยสามารถเขียนเป็นรูปของสมการได้ดังนี้

$$DHS = 0.64PAS + 0.70TOM + 1.13THI + 1.11EAT + 0.35ANT + -0.37KOL$$

โดยองค์ประกอบด้านความรู้มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายน้อยที่สุดในระยะที่ 2

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

1. การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้งสองกลุ่มของผู้เรียนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 48.48 คะแนน หลังเรียน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 50.67 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 คะแนน หลังเรียน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 5.88 คะแนน

2. การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทั้งสองกลุ่มของผู้เรียนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.14 คะแนน หลังเรียนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 24.34 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบแล้วมีความแตกต่างกัน เท่ากับ -10.21 คะแนน ดังนั้นจากการทดสอบสถิติ t พบว่าค่าเฉลี่ยระหว่างการทดสอบหลังเรียนกับก่อนเรียน สูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การคำนวณค่าดัชนีประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาแบบการจัดการกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่าง 336 การวิเคราะห์ประสิทธิผลของความก้าวหน้าทางพัฒนารูปแบบการจัดการกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 1) กิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพการป้องกันโรค มีความก้าวหน้าทางพัฒนาการเรียนรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.42 2) กิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพด้านร่างกาย มีความก้าวหน้าทางพัฒนาการเรียนรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.48 3) กิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพด้านจิตใจ มีความก้าวหน้าทางพัฒนาการเรียนรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.48 4) กิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพการปฐมพยาบาล มีความก้าวหน้าทางพัฒนาการเรียนรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.51 5) กิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพการรักษาพยาบาลมีความก้าวหน้าทางพัฒนาการเรียนรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.49 6) กิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพการฟื้นฟูสุขภาพมีความก้าวหน้าทางพัฒนาการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.51

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า 6 องค์ประกอบ 24 ตัวบ่งชี้ มีความสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ มีค่าน้ำหนักของแต่ละองค์ประกอบ มีค่าระหว่าง 1.13 - -0.37 จำแนกได้ดังนี้ บุคลิกภาพ (PAS) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.64 ทักษะคิด (ANT) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.70 เทคโนโลยี (TOM) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.13 ความเชื่อ (THI) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.11 การปฏิบัติ (EAT) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.35 ความรู้ (KOL) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ -0.37 โดยสามารถเขียนเป็นรูปของสมการได้ดังนี้

$$DHS = 0.64PSA + 0.70TOM + 1.13THI + 1.11EAT + 0.35ANT + -0.37KOL$$

จากสมการ พบว่า องค์ประกอบด้านความรู้มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำองค์ประกอบนั้นไปพัฒนาโดยการสร้างรูปแบบการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 จากผลของการวิจัยทำให้ได้รูปแบบการพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ วัตถุประสงค์ คือ เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัด ประสพการณ์การเรียนรู้ร่วมกันทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการให้ความรู้และการสร้างความตระหนัก
2. ขั้นการสร้างเสริมความรู้
3. ขั้นการสร้างผลงาน
4. ขั้นการนำเสนอผลงาน
5. ขั้นการประเมินผลและการทบทวน

3. ประสิทธิผลการใช้รูปแบบการพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถอภิปรายผล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนระดับตอนปลาย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

การนำรูปแบบการพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างต่อเนื่องและเหมาะสมกับบริบทของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยในการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพกับนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ และด้านอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. 2545. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้า และพัสดุภัณฑ์.

ทิตินา แคมมณี. 2550. ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542. โมเดลลิสเรล : สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภมาส อังศุโชติและคณะ. 2552. สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ : เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เจริญดีมีนคองการพิมพ์.

Richardson. 1997. Capitalism and Modern Social Theory : An Analysis of the Writings of Marx, Durkheim and Weber. Combridge : Combridge University Press.

ผลการใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น
เรื่อง การใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก
The Result of Learning Centers Instructional Package in Computer Basics
Course on Word Processors Program of Student in Army
Non-Commissioned Officer School

กิตติวรรณ กิตติวรรณ

กองการศึกษา โรงเรียนนายสิบทหารบก ตำบลหนองแก อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่องการใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ และ 2) ศึกษาพฤติกรรมผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนนายสิบทหารบก รุ่นที่ 18 ผลัด 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 152 คน ที่ได้รับการสุ่มแบบง่ายด้วยวิธีจับสลาก แบบแผนการวิจัยกึ่งทดลองแบบศึกษาสองกลุ่ม วัดสองครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ และแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ และแบบตรวจสอบพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนแบบมาตราประมาณค่า สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่องการใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ แบบใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้สูงกว่าแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
2. ผลการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้อันพบว่ามีผู้เรียนที่มีพฤติกรรมกระวนกระวายในการทำงานกลุ่ม มีความรับผิดชอบ ให้ความร่วมมือ และตั้งใจทำงานเป็นกลุ่ม นอกจากนี้ยังได้รับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางทหารที่สำคัญในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตและความมีวินัย อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อค้นพบจากการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้สามารถลดข้อจำกัดและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ จึงควรขยายผลการสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการสอนในรายวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนนายสิบทหารบก

คำสำคัญ : ชุดกิจกรรมการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The purposes of this research were to: 1) compare the students' learning achievement in Computer Basics Course on Word processors Program in Army Non-Commissioned Officer School between learning centers Instructional package and normal learning method, and 2) study the students' behavior, on learning centers Instructional package. The research samples were 152 students from the second group of Batch 18th students, in Army Non-Commissioned Officer School in the academic year 2014, selected by using sample random sampling method. The research was a quasi-experimental the Pretest-Posttest Design with Nonequivalent Groups. The research tools were lesson plans for normal learning method and learning centers Instructional package lesson, a multiple choice test for measuring learning achievement, and a rating scale behavior observation form.

The data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation and t-test. The research results were as follows :

1. The students' learning achievement by using learning centers Instructional package was higher than normal learning method, with statistically significance level at 0.05
2. The students' behavior observation study also had positive learning behavior in the working group, responsibility, cooperate and intend. The students also developed desirable military importance of honesty and discipline was at high level.

The research findings revealed that Instructional Process by using learning centers Instructional package could improve reduce restrictions and development achievement. Thus, should be extended to the creation and performance a learning centers Instructional package in other courses related to the students in Army Non-Commissioned Officer School.

Keywords : learning centers instructional package/ learning achievement

บทนำ

ระบบการศึกษาของกองทัพบกถือว่าการจัดการศึกษาเฉพาะทาง เพื่อผลิตบุคลากรตามความสำคัญและความต้องการของหน่วยงาน ให้มีความรู้ทางวิชาการและวิชาการทหาร ตามนโยบายการศึกษาของกองทัพบก พ.ศ. 2555-2559 กำหนดให้สถาบันการศึกษาจัดการเรียนการสอนโดยยึดหลักว่าผู้เข้ารับการศึกษาเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ และให้มีการวัดผลประเมินผลการศึกษาอย่างจริงจัง (กองทัพบก, 2554 : 1-3) โรงเรียนนายสิบทหารบกเป็นสถาบันการศึกษาของกองทัพบก มีภารกิจในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนนายสิบทหารบก ตามหลักสูตรที่กองทัพบกกำหนด (กรมยุทธศึกษาทหารบก, 2550 : 1-4) วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้นเป็นวิชาการศึกษาทั่วไปตามหลักสูตรนักเรียนนายสิบทหารบก มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ สามารถนำความรู้และทักษะการใช้งานโปรแกรมประยุกต์ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงานเมื่อสำเร็จการศึกษา จากผลการวิจัยของชัยยุทธ ชัยปัญญา (2556 : 39) พบว่า สื่ออิเล็กทรอนิกส์วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 92.27/84.88 ทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 50.40 และมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 0.92 อยู่ในระดับสูง ผลสัมฤทธิ์หลังเรียน ร้อยละ 84.88 สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาจากสภาพปัญหาในปัจจุบันคือทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้มีจำนวนไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน ถึงแม้ว่าจะมีการค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพและทันสมัยแล้วนั้น กระบวนการจัดการเรียนการสอนย่อมเป็นสิ่งสำคัญที่ควรมุ่งพัฒนา เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นกำลังพลที่ทรงคุณค่าของกองทัพบก

จากการค้นพบสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิดของวีรา เล่าเรียนดี (2549 : 46) กล่าวถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทีศนา แชมณี (2553 : 125) ได้นิยามการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนนำตนเอง ให้โอกาสผู้เรียนวางแผนการจัดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการประเมินตนเอง โดยครูอยู่ในฐานะกัลยาณมิตรทำหน้าที่กระตุ้นและให้คำปรึกษาผู้เรียนในการวินิจฉัยความต้องการกำหนดจุดประสงค์ อีกทั้งได้ศึกษาแนวคิดของธนาพงษ์ สาวฤทธิ์ (2554 : 33) ได้กล่าวถึงวิธีสอนโดยใช้ศูนย์การเรียนเป็นกระบวนการในการสอนให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้หลาย ๆ อย่างประสมกันเอาไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้สำหรับการเรียนแบบกิจกรรมกลุ่ม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่

ดังนั้นการใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบศูนย์การเรียนจึงเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก เพื่อมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และความมุ่งหมายของรายวิชา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีราภรณ์ ไพรินทร์ (2556 : 359) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนกับชุดการสอนสำหรับครู ผลการวิจัยพบว่าผลการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนสูงกว่าชุดการสอนสำหรับครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและบูรณาการร่วมกันระหว่าง

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดการเรียนรู้แบบศูนย์การเรียนรู้ เพื่อเปลี่ยนแปลงห้องเรียนธรรมดาที่มีครูเป็นผู้สอน มาเป็นศูนย์กิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันภายในห้องเรียนและสามารถประเมินผลงานตนเองได้ตามประสบการณ์และเนื้อหาที่ครูผู้สอนได้กำหนดไว้ให้ เพื่อมุ่งพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียน พฤติกรรมการเรียนในด้านกระบวนการทำงานกลุ่ม คุณภาพผลงานการปฏิบัติ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางทหารที่สำคัญในด้านความซื่อสัตย์สุจริตและความมีวินัย อันจะเป็นรากฐานสำคัญของกำลังพลของกองทัพบกที่มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่องการใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำระหว่างนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ มีรายละเอียดประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบบแผนการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนนายสิบทหารบกที่กำลังศึกษาอยู่ในรุ่นที่ 18 ผลัด 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนนายสิบทหารบก ซึ่งมีทั้งหมด 6 กองร้อย จำนวน 909 คน แบ่งเป็น 12 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนนายสิบทหารบกที่กำลังศึกษาอยู่ในรุ่นที่ 18 ผลัด 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 152 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบง่ายด้วยวิธีจับสลากเพื่อเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 ห้องเรียน ผลการสุ่มได้ห้องเรียนที่ 2 และห้องเรียนที่ 11 และสุ่มอีกครั้ง เพื่อเลือกกลุ่มและกลุ่มทดลองได้ห้องเรียนที่ 11 เป็นกลุ่มควบคุม จำนวน 76 คน และห้องเรียนที่ 2 เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 76 คน

แบบแผนการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบแผนการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Designs) แบบศึกษาสองกลุ่ม กลุ่มวัดสองครั้ง (The Pretest-Posttest Design with Nonequivalent Groups) (วรณี แกมเกตุ, 2551 : 145-146) ดังแผนภาพ

E	O ₁	X	O ₂
C	O ₃	-	O ₄

ภาพที่ 1 รูปแบบการทดลอง

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และขั้นการนำเครื่องมือไปทดลองใช้และตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่องการใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ ผู้วิจัยสร้างขึ้นและตรวจสอบคุณภาพ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติและแบบใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ อย่างละ 7 แผน ผลการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาภาษาที่ใช้กับจุดประสงค์การเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 มีคุณภาพและเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด (วรณี แกมเกตุ, 2551 : 220-221)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ชนิดคือ 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 2) แบบตรวจสอบพฤติกรรมผู้เรียน ผู้วิจัยได้สร้างและตรวจสอบคุณภาพมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีลักษณะแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ซึ่งใช้ทดสอบวัดผลก่อนเรียนและหลังเรียน โดยจัดทำตารางวิเคราะห์เนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ และพฤติกรรมกรวัดผล จำนวน 20 ข้อ ผลตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 ผู้วิจัยคัดเลือกไว้ 15 ข้อ

เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยทดลองหาคุนภาพ ได้ค่าความยาก อยู่ระหว่าง 0.33-0.80 ค่าอำนาจจำแนก โดยใช้เทคนิค ร้อยละ 27 (สุวิมล ตีรภานันท์, 2551 : 148-152) อยู่ระหว่าง 0.20-0.53 และค่าความเที่ยงของแบบทดสอบทั้งฉบับโดยใช้วิธีสูตร KR-20 (วรณีย์ แกมเกตุ, 2551 : 233) เท่ากับ 0.73 มีคุณภาพและเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. แบบสอบตรวจสอบพฤติกรรมผู้เรียนที่มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 8 รายการ ตามวิธีของลิเคิร์ต (สุวิมล ตีรภานันท์, 2551 : 57-61) ผลการตรวจสอบมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00

ขั้นการทดลองใช้และตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

การทดลองแบ่งเป็น 3 ช่วง ในช่วงที่ 1 ระหว่างเดือนกันยายน-พฤศจิกายน 2557 สร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ช่วงที่ 2 เดือนธันวาคม 2557 ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ช่วงที่ 3 เดือนมกราคม-มีนาคม 2558 วิเคราะห์ผล และสรุปผลการทดลอง โดยตรวจสอบความรู้พื้นฐานก่อนเรียน หลังการทดลองวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน และตรวจสอบพฤติกรรมผู้เรียน แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ผล สรุปและอภิปรายผลการวิจัยตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลการทดสอบวัดความรู้ก่อนเรียนระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง เพื่อแบ่งกลุ่มระดับความรู้พื้นฐานก่อนเรียน และตรวจยืนยันความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง โดยการทดสอบค่าที

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลการเรียนรู้หลังเรียนระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง แบ่งออกเป็น 2 กรณี ได้แก่ กรณีความรู้ก่อนเรียนของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกันดำเนินการวิเคราะห์เปรียบเทียบโดยการทดสอบค่าที และกรณีความรู้ก่อนเรียนแตกต่างกัน ดำเนินการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ โดยใช้การทดสอบความแปรปรวน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาคความตรงเชิงเนื้อหา จากค่าดัชนีความสอดคล้อง วิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้ จากค่าประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (E_1/E_2) หาคความยาก หาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้เทคนิค ร้อยละ 27 และหาคความเที่ยงของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้วิธี KR-20

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผลได้ดังนี้

1.1 ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่องการใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

คะแนนกระบวนการระหว่างเรียน			คะแนนหลังเรียน			ประสิทธิภาพ
คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย (n=76)	E_1	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย (n=76)	E_2	E_1/E_2
60	53.60	89.33	15	13.67	91.13	89.33/91.13

ตารางที่ 2 แสดงค่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้

1.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น เรื่องการใช้งานโปรแกรมประมวลผลคำ ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง	Levene's test	Sig.	ระดับความรู้พื้นฐาน	ก่อนเรียน (15)		t	p	หลังเรียน (15)		การเปลี่ยนแปลง			
				$\bar{x}$	S.D.			$\bar{x}$	S.D.	คะแนน	ร้อยละ		
กลุ่มควบคุม (n=76)	2.470	.118	เก่ง	8.61	1.49	-.073	.942	13.80	0.67	-7.44	.000*	5.19	34.60
			ปานกลาง	5.44	0.50			12.05	1.01			6.61	44.07
			อ่อน	3.71	0.56			7.80	0.81			4.09	27.27
			รวม	5.83	2.04			11.38	2.46			5.55	37.00
กลุ่มทดลอง (n=76)	60.339	.000	เก่ง	8.76	0.99	-	-	14.90	0.30	-	-	6.14	40.93
			ปานกลาง	5.86	0.83			13.63	0.48			7.77	51.80
			กลุ่มอ่อน	2.95	0.74			12.47	1.12			9.52	63.47
			รวม	5.85	2.30			13.67	1.12			7.82	52.13

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

1.3 การตรวจสอบพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนด้านกระบวนการกลุ่ม คุณภาพผลงาน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 และมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับพฤติกรรม	อันดับ
1. ความรับผิดชอบ	2.66	0.48	มากที่สุด	3
2. ความร่วมมือ	2.67	0.47	มากที่สุด	2
3. ความตั้งใจ	3.00	0.00	มากที่สุด	1
4. กระบวนการทำงาน	2.33	0.47	มากที่สุด	4
5. ความถูกต้องสมบูรณ์ของผลงาน	2.33	0.47	มากที่สุด	4
6. ทักษะการใช้โปรแกรมประมวลผลคำ	3.00	0.00	มากที่สุด	1
7. ซื่อสัตย์สุจริต	3.00	0.00	มากที่สุด	1
8. มีวินัย	3.00	0.00	มากที่สุด	1
รวม	2.75	0.18	มากที่สุด	

ตารางที่ 4 แสดงผลการตรวจสอบพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน

สรุปและอภิปรายผล

หลังเสร็จสิ้นการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ผล สรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นผลมาจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามสภาพแก้ปัญหาการจัดการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการพัฒนากระบวนการร่วมระหว่างการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบศูนย์การเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา แคมณี (2553 : 125) ได้นิยามการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนนำตนเอง ให้ออกาสผู้เรียนวางแผนการจัดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการประเมินตนเอง อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของธนาพงษ์ สวาทฤทธิ์ (2554 : 33) กล่าวว่าวิธีสอนโดยใช้ศูนย์การเรียนเป็นกระบวนการในการสอนให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตราภา ทองเหลือง (2549 : 53) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างชุดกิจกรรมความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ ผลการวิจัยพบว่าชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนพบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมการกระบวนการทำงานกลุ่มมีความรับผิดชอบ ให้ความร่วมมือ และตั้งใจทำงานเป็นกลุ่มโดยมีทักษะการใช้งาน โปรแกรมประมวลผลคำ อีกทั้งนักเรียนยังได้รับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางทหารที่สำคัญในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตและความมีวินัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.18) เป็นผลมาจากกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบศูนย์การเรียนที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพสามารถพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยยุทธ ชัยปัญญา (2556 : 82) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านบทเรียนสื่ออิเล็กทรอนิกส์วิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนโรงเรียนนายสิบทหารบก ค่าชอชนะรัชต์ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ มีความซื่อสัตย์สุจริต อีกทั้งนักเรียนยังแสดงออกถึงความเป็นผู้มีวินัยจากการประพฤติตนตามข้อตกลง ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ในการนำผลการวิจัยไปใช้ และการวิจัยในครั้งต่อไปดังนี้

1. สถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาชุดกิจกรรมการสอน และประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีความหลากหลาย และควรมีการวิเคราะห์ความคงทนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นระยะหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาวิจัยและขยายผลการสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการสอนแบบศูนย์การเรียนหรือแบบอื่นๆ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมยุทธศึกษาทหารบก. 2550. ขออนุมัติใช้หลักสูตรการศึกษาหมายเลขหลักสูตร 7-ช.-111 สำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก. กรุงเทพมหานคร : ผู้บัญชาการทหารบก. (เอกสารอัดสำเนา)
- กองทัพบก. 2554. นโยบายการศึกษาของกองทัพบก พ.ศ. 2555-2559. ถึงหน่วยขึ้นตรงกองทัพบก.
- จิตราภา ทองเหลือง. 2549. การสร้างชุดกิจกรรมความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนลับแลพิทยาคม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ชัยยุทธ ชัยปัญญา. 2556. การพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้นสำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก เรื่องความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์. ประจวบคีรีขันธ์ : กองการศึกษา โรงเรียนนายสิบทหารบก.
- _____ . 2556. ผลการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านบทเรียนสื่ออิเล็กทรอนิกส์วิชาคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนนายสิบทหารบก ค่าชอชนะรัชต์. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

- ทศนา แคมณี. 2553. ศาสตร์การสอน. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนาพงษ์ สาวฤทธิ. 2554. การใช้ชุดการเรียนรู้การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ประถมศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรรณิ แกมเกตุ. 2551. วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรา เล่าเรียนดี. 2549. เทคนิคและยุทธวิธีพัฒนาทักษะการคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- วัชรภรณ์ ไพรินทร์. 2556. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้กับชุดการสอนสำหรับครู เรื่องอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและหลักการทำงานเบื้องต้นของคอมพิวเตอร์. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม - สิงหาคม 2556.
- สุวิมล ตีรกานันท์. 2551. การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี

The Leader Characteristics of the School Administrators according to the
Opinions of School Administrators and Teachers under the Supervision of
Office Lop Buri Primary Educational Service Area

สุรัตน์ คริ้มค้างพลู

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี และ 2) เปรียบเทียบคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตาม ตำแหน่ง อายุ วุฒิการศึกษา วิทยฐานะ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ปีการศึกษา 2557 จำนวน 357 คน โดยสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ค่าความเชื่อมั่น 0.87 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ

ผลการวิจัย พบว่า

1. คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นตัวอย่างที่ดี มีประสบการณ์ในการทำงาน มีความรับผิดชอบสูง มีความมุ่งมั่น กล้าลงมือทำเป็นแบบอย่าง มีความฉลาด การเป็นผู้ใฝ่รู้ และแก้ไขปัญหาได้
2. เปรียบเทียบคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำแนกตาม ตำแหน่ง อายุ วุฒิการศึกษา ในภาพรวม มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนวิทยฐานะ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : คุณลักษณะผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to 1) study the leader characteristics of the school administrators according to opinions of school administrators and teachers under the supervision of office Lop Buri Primary Educational Service Area and 2) compare the leader characteristics of the school administrators according to opinions of school administrators and teachers when classified by position, age, educational level, academic status, work experience, and school size. The research samples selected by stratified random sampling, consisted of 357 school administrators and teachers in schools under the supervision of office Lop Buri Primary Educational Service Area in the 2014 academic year. The instrument used to collect data was a questionnaire with reliability value of 0.87. The data were analyzed by using mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and Scheffe's method for a pair of variance comparison.

The research results were as follows :

1. The leader characteristics of the school administrators according to opinions of school administrators and teachers overall was at a high level ranking from personality, human relations, exemplariness, experience in working, high responsibility, enthusiasm, exemplary deed, intelligence, scholarship, and problem resolution.

2. The leader characteristics of the school administrators according to opinions of the school administrators and teachers were statistically significant different at the level of .05 when classified by position, age and educational level. However, when classified by academic status, work experience, and school size, their perception were not different.

Keywords : Leader Characteristics, School Administrators

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติให้มีความรู้ความสามารถเท่าเทียมมาตรฐานสากลและเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติกฎหมาย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 ที่กล่าวไว้ว่า “บุคคล ย่อมมีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” ซึ่งในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานได้นั้น บุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ครูผู้สอน ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณภาพ จากเหตุผลดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดระดับคุณภาพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ เพื่อพัฒนาวิชาชีพและปรับระดับมาตรฐานบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้การดำเนินการปฏิรูปการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ วัตถุประสงค์หรือเจตจำนงตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดสัมฤทธิ์ผลได้นั้น ต้องอาศัยบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งได้แก่ ครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นหัวใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาระดับต้น หากผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพได้ ย่อมหมายถึงผู้บริหารมียุทธวิธีที่จะพัฒนาข้าราชการครู ผู้บังคับบัญชาให้มีคุณภาพตามไปด้วย อันจะส่งผลให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนั้นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะต้องเริ่มต้นพัฒนาผู้บริหารให้มีคุณภาพเป็นอันดับแรก (ธงชัย สันติวงษ์, 2549, หน้า 12)

การบริหารกิจการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะในยุคโลกาภิวัตน์ มีความจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารมืออาชีพ จึงจะทำให้ภารกิจต่าง ๆ เหล่านั้นดำเนินไปได้ด้วยดี และบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็วไร้พรมแดน และกระทบกระเทือนไปทุกประเทศทั่วโลก ในด้านการจัดการศึกษาก็ไม่มีเว้น มีความจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ จึงจะทำให้การบริหารและการจัดการศึกษาประสบความสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ และในขณะเดียวกันก็สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมและประเทศชาติได้ในที่สุด (ธีระ รุญเจริญ, ปราชญา กล้าผจญ, และสัมมา ธนธัญ, 2545, หน้า 11) และมณฑนา อินทุสมิต (2546, หน้า 53) กล่าวว่า ผู้บริหารหลายคนประสบปัญหาในด้านการดำเนินงานภายในสถานศึกษา เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาไม่จัดระบบหรือแบบแผนในการปฏิบัติงาน ขาดมนุษยสัมพันธ์อันดี ขาดความยุติธรรม มีความเสียหายในเรื่องการเงิน ทอดทิ้งโรงเรียนอยู่เสมอ มีความประพฤติเสื่อมเสียในทางชู้สาว เล่นการพนันกระทั่งมีหนี้สินล้นพ้นตัว ขาดการพัฒนาตนเองในด้านความรู้วิชาการใหม่ๆ ขาดความเอาใจใส่ใกล้ชิดครูและนักเรียน เป็นต้น ซึ่งประเด็นปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารเป็นประการสำคัญ ถ้าผู้บริหารมีคุณสมบัติเหมาะสม และปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามหลักทฤษฎีการบริหารที่ดีแล้ว จะได้รับความร่วมมือจากผู้ร่วมงานซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาและชุมชน (อนุชิต วรรณสุทธิ, 2546, หน้า 2)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาให้ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะความเป็นผู้นำที่สมบูรณ์ เพื่อดำเนินการจัดการศึกษาให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตาม ตำแหน่ง อายุ วุฒิการศึกษา วิทยฐานะ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ปีการศึกษา 2557 จำนวน 3,364 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 346 คน และครู 3,018 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1, 2557)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ปีการศึกษา 2557 เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน (Finite Populations) การหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 357 คน ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ร้อยละ 40 และครู ร้อยละ 60 ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 143 คน และครู 214 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาแบ่งเป็นตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพผู้ตอบ ประกอบด้วย ตำแหน่ง อายุ วุฒิการศึกษา วิทยฐานะ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา และตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 10 ด้าน ประกอบด้วย การเป็นผู้ใฝ่รู้ เป็นตัวอย่างที่ดี กล้าลงมือทำเป็นแบบอย่าง มีความมุ่งมั่น มีประสบการณ์ในการทำงาน มีความรับผิดชอบสูง แก้ไขปัญหาได้ มีมนุษยสัมพันธ์ มีความฉลาด และมีบุคลิกภาพที่ดี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ประเภทคำถามปลายปิด (Closed Form) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 64 ข้อ ที่มีค่าความเที่ยงตรงของข้อคำถามระหว่าง 0.60 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 357 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้สถิติทดสอบเอฟ และการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นตัวอย่างที่ดี มีประสบการณ์ในการทำงาน มีความรับผิดชอบสูง มีความมุ่งมั่น กล้าลงมือทำเป็นแบบอย่าง มีความฉลาด การเป็นผู้ใฝ่รู้ และแก้ไขปัญหาได้

2. เปรียบเทียบคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำแนกตามตำแหน่ง อายุ และวุฒิการศึกษา ในภาพรวม มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเมื่อ จำแนกตาม วิทยฐานะ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี มีประเด็นสรุปและอภิปรายผล ดังนี้

1. คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นตัวอย่างที่ดี มีประสิทธิภาพในการทำงาน มีความรับผิดชอบสูง มีความมุ่งมั่น กล้าลงมือทำเป็นแบบอย่าง มีความฉลาด การเป็นผู้ใฝ่รู้ และแก้ไขปัญหาได้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จขององค์การ ฉะนั้นจึงต้องสรรหาผู้บริหารที่มีฝีมือหรือมีความสามารถสูง เพื่อความสำเร็จในการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ ดังที่ไฮแมน, สก็อต, และคอนเนอร์ (Haiman, Scott, & Connor, 1985, p.442) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการทำงาน และคุณสมบัติหลายอย่างรวมกันตามที่หน่วยงานต้องการจึงจะบริหารงานให้เกิดผลดี จะเห็นได้ว่าผู้บริหารที่ขาดความสามารถย่อมจะขาดความเชื่อถือจากผู้ใต้บังคับบัญชา อันเป็นต้นเหตุแห่งปัญหาของการบังคับบัญชาในที่สุด ความสามารถในการทำงานของผู้บริหาร นอกจากจะก่อให้เกิดความศรัทธาเลื่อมใสจากผู้ร่วมงานและบุคคลทั่วไปแล้ว ยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการนำองค์กรไปสู่เป้าหมายตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของบรเจิต อินทรกล้า (2547) ที่วิจัยเรื่องคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูในเขตอำเภอเมือง ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะที่เป็นจริงของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของครูในเขตอำเภอเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของบรเจิต อินทรกล้า (2549) ที่ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพตามที่คณะของครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามสภาพจริง ตามที่คณะของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

1.1 คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านบุคลิกภาพที่ดี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มองเห็นคุณค่าและความสำคัญของบุคคลที่จะต้องมีการติดต่อสัมพันธ์ สร้างความเชื่อให้เกิดขึ้นกับผู้อื่น และเข้าใจสิ่งแวดล้อมเป็นการเรียนรู้ธรรมชาติของสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว สอดคล้องกับแนวคิดของวิจิตร อวาทกุล (2542) ที่กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์เป็นการสร้างมิตร ทำให้การคบหาสมาคมในหน่วยงานเป็นไปด้วยความราบรื่น เหตุนี้ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องศึกษาพฤติกรรมของบุคคลในองค์การอย่างจริงจัง ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจสภาพของบุคคลได้อย่างชัดเจน เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นแนวทางในการพัฒนา มอบหมายหน้าที่การทำงานที่เหมาะสมกับอุปนิสัยใจคอ ความรู้ ความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการบริหารงาน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของพิทักษ์ อุทัย (2549) ที่ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ ผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านบุคลิกภาพ ของผู้บริหารสถานศึกษา จะเป็นผู้มีลักษณะท่าทางการแสดงออกที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส แสดงท่าทางเป็นมิตร และมีการวางตัวเหมาะสมกับการเป็นผู้นำ ซึ่งการที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์และมีบุคลิกภาพดี เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเป็นผู้นำของผู้บริหาร สอดคล้องกับแนวคิดของฟีเดเลอร์ (Fiedler) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการบริหารงานของสถานศึกษา เพราะเปรียบเสมือนดวงประทีปของสถานศึกษา เป็นสัญลักษณ์ เป็นตัวแทนของสถานศึกษา และเป็นจุดรวมพลังของทุกคนในสถานศึกษา ฉะนั้นผู้บริหารสถานศึกษาย่อมเป็นหลักที่มีความสำคัญยิ่งต่อหน่วยงาน ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและต่อผลงานเป็นส่วนรวม คุณภาพและคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีย่อมมีผลสะท้อนต่อวิถีปฏิบัติทางและผลงานของสถานศึกษาแต่ละแห่งเป็นอันมาก สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสมาน พงษ์จันทร์ (2547) ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพตามที่คณะของผู้บริหารสถานศึกษา ชั้นพื้นฐาน จังหวัดชัยภูมิ พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ ด้านบุคลิกภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด

1.2 คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านเป็นตัวอย่างที่ดี กล้าลงมือทำเป็นแบบอย่าง มีความมุ่งมั่น มีประสิทธิภาพในการทำงาน มีความรับผิดชอบสูง แก้ไขปัญหาได้ และมีความฉลาด โดยภาพรวมทุกด้าน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องของความขยัน ซื่อสัตย์ตั้งใจทำงานและมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน กล้าลงมือทำเป็นแบบอย่างโดยชักจูงหรือกระตุ้นให้ผู้อื่นทำงานได้เต็มที่ตามความรู้ความสามารถ มีความมุ่งมั่นโดยตั้งใจในการปรับปรุงการทำงานของตนเอง มีเจตคติที่ดีที่เกิดจากการประกอบอาชีพ มีความรับผิดชอบสูงโดยควบคุมดูแลให้งานสำเร็จอย่างมีคุณภาพ สามารถแก้ไขปัญหาได้ โดยใช้หลักความยุติธรรมในการแก้ไขปัญหา และรู้จักผิดชอบชั่วดี รู้จักบาปบุญคุณโทษ รู้จักเหตุผล สอดคล้องกับแนวคิดของदनัย เทียนพุ่ม (2543) ที่กล่าวว่า คนที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้นำที่ดีควรต้องทำงานตลอดเวลา ใช้ความฉลาดทั้งหมดให้เป็นนักบริหารที่ดีที่สุด เป็นคนเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทำทุกสิ่งด้วยความมั่นใจที่สุดสำหรับทุก ๆ

คนที่อยู่ล้อมรอบ ให้ทุกคนได้รับโอกาสที่ดีที่สุด คือ ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน รู้จักวางระบบแผนงานและชี้ช่องทางให้แก่คนของเขา สร้างให้คนในองค์กรมีพลังและมีความกระตือรือร้น มีความรับผิดชอบ เป็นตัวอย่างที่ล้ำค่าให้แก่คนในองค์กร สามารถประยุกต์ใช้วิธีการได้ในหลายสถานที่ และต้องเป็นคนมีวิสัยทัศน์ มองอนาคต และกำหนดจุดยืนของตนเองได้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของปิยพจน์ ตูลาชม (2549) ที่ศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว พบว่า คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการศึกษา มีความสามารถ ความชำนาญ และมีความรู้ลึกและรู้รอบ ตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลงานวิจัยของเสาวภา สัมพุล (2555) ที่ศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารด้านความรับผิดชอบ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสินธร คำเหมือน (2550) ที่ศึกษาบทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า บทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการเป็นนักแก้ปัญหา ครูและผู้บริหารสถานศึกษามีทฤษฎีอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตาม ตำแหน่ง อายุ วุฒิการศึกษา วิชยฐานะ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

2.1 จำแนกตามตำแหน่ง อายุ และวุฒิการศึกษา ในภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสมศักดิ์ ลือนาม (2543) ที่ศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครู ผู้ทรงคุณวุฒิ และประชาชนที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการโรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัย พบว่า ครู ผู้ทรงคุณวุฒิ และประชาชน มีทัศนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสินธร คำเหมือน (2550) ที่ศึกษาบทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า บทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทฤษฎีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นกัน

2.2 จำแนกตามวิชยฐานะ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย สอดคล้องกับผลงานวิจัยของเสาวภา สัมพุล (2555) ที่ศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกัน และปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของบุญเพ็ง ทิลาล่า (2547) ที่ศึกษาคุณสมบัติของผู้บริหารการศึกษามีอาชีพตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารแตกต่างกัน และปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาด ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 เพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ได้แก่ ด้านแก้ไข ปัญหาได้ การเป็นผู้ใฝ่รู้ มีความฉลาด กล้าลงมือทำเป็นแบบอย่าง มีความมุ่งมั่น และมีความรับผิดชอบสูง โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรตั้งใจในการปรับปรุงการทำงานของตนเอง เป็นผู้ใฝ่รู้ เสริมสร้างทักษะในการเป็นผู้นำของตนเอง รู้จักรับผิดชอบต่อชีวิต รู้จักบาปบุญคุณโทษ มีเหตุผลในการปฏิบัติงาน มีความรู้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงและต่อสถานการณ์ต่าง ๆ และใช้หลักความเป็นธรรมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยทำความเข้าใจในปัญหาและข้อเท็จจริงต่างๆ อย่างชัดเจน

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ควรมีการพัฒนาและส่งเสริมลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านแก้ไขปัญหาได้ การเป็นผู้ใฝ่รู้ มีความฉลาด กล้าลงมือทำเป็นแบบอย่าง มีความมุ่งมั่น และมีความรับผิดชอบสูง โดยมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะผู้นำในรูปแบบ

ต่างๆ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดแสดงพฤติกรรมตามคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนกลุ่มอื่น ๆ เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองหรือชุมชน เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ตามกรอบแนวคิดคุณลักษณะผู้นำด้านอื่น ๆ ที่แตกต่างไปจากผลการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- दन्य तेयनपुठ. 2543. การบริหารทรัพยากรบุคคล สู่ทศวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ไทยเจริญการพิมพ์.
- ธงชัย สันติวงศ์. 2549. หลักการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- ธีระ รุญเจริญ, ปราชญา กล้าผัจญ, และสมมา ธนินทรีย์. 2545. การบริหารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : ข้าวฟ่าง.
- บรรเจิด อินทร์กล้า. 2549. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพตามทัศนะของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- บุญเพ็ง พิลาถ้ำ. 2547. การศึกษาคุณสมบัติของผู้บริหารการศึกษามีอาชีพตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ปรีชา เพ็ชรฉกรรจ์. 2547. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูในเขตอำเภอเมือง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปิยพจน์ ตูลาชม. 2549. คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- พิทักษ์ อุทร์ชัย. 2549. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- มันทนา อินทุสมิต. 2546. การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อความท้อแท้ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น, 1(1), 53.
- วิจิตร อวาศกุล. 2542. เทคนิคมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์เนต.
- สมศักดิ์ ลีอนาม. 2543. คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครู ผู้ทรงคุณวุฒิและประชาชนที่ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการโรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2. 2557. ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2557. สืบค้น 29 ตุลาคม 2557. สืบค้นได้จาก <http://lopbur2.go.th/school/>.
- สินธร คำเหมือน. 2550. บทบาทผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สุรชัย ศิริโกศาภิรมย์. 2553. การวิจัยทางการศึกษา. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- เสาวภา สัมพุล. 2555. คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- อนุชิต วรรณสุทธิ. 2546. การศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพในอนาคต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.
- Fiedler, F.E. 1987. Theories of Leadership Effectiveness. New York: McGraw-Hill.
- Haiman, Theo., Scott, William G., & Connor, Patrick E. 1985. Management. 4th ed. Boston : Houghton Mifflin.

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทรรศนะของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี

The Leadership of School Administrators based on Opinions of
Administrators, Teachers and School Boards under the Supervision of
Office Lopburi Primary Educational Service Area

ภาณุมาศ สุขไมตรี¹ ภูวดล จุลสุคนธ์² และ กวี ศิริโกคาภิรมย์³

¹นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

^{2,3}อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทรรศนะของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี และ 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทรรศนะของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงานในด้านการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน ขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ปีการศึกษา 2556 จำนวน 379 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.793 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและการทดสอบรายคู่โดยใช้สูตรของเชฟเฟ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทรรศนะของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านแรงจูงใจ และด้านความรู้ในด้านบริหารงาน 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทรรศนะของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน ขนาดสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงานในด้านการศึกษาไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ ผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the leadership of school administrators based on opinions of administrators, teachers and school boards under the supervision of office Lopburi primary educational service area and 2) compare the leadership of school administrators based on opinions of administrators, teachers and school boards under the supervision of office Lopburi primary educational service area divided by sex, age, education, experience, position, and school size. The samples consisted of 379 persons being administrators, teachers and school boards under Lop Buri primary educational service area in 2014 academic year drawn by stratified random sampling. The instrument used to collect data were questionnaires with reliability value of 0.793.

The findings were as follows :

1) The leadership of school administrators based on opinions of administrators, teacher and school boards under the supervision of office Lopburi primary educational service area overall was at

a high level. The rankings from highest to lowest were based on the following aspects: Integrity, self-confidence, Incentives, and knowledge of management. 2) Compare the leadership of school administrators based on opinions of administrators, teachers and school boards under the supervision of office Lopburi primary educational service area divided by position, and school size had different significantly statistic at .05 when divided by sex, age, education, experience, had not different.

Keywords : leadership, administrators, teachers, school boards

บทนำ

ในยุคกระแสโลกาภิวัตน์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงอยู่ในขณะนี้ส่งผลให้ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมกับประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชีย ซึ่งในการปฏิรูปการศึกษาจะประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลว ขึ้นอยู่กับผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการศึกษาคือทุกคนที่ต้องมีความจริงจังและความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ(บัญชา อิงสกุล, 2545, หน้า 22) การบริหารการศึกษาจะบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่นั้น จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ คนนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด โดยเฉพาะบุคคลที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้า ซึ่งต้องพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ การที่องค์กรจะสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงได้นั้น ผู้นำขององค์กรก็เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่จะนำพาองค์กรให้ขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างราบรื่นและมั่นคงมุ่งสู่จุดหมายขององค์กรร่วมกัน (ประเวศ วะสี, 2540, หน้า 52)ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการบริหารงานเป็นจุดดวงประทีปขององค์กร เป็นจุดรวมพลังของสมาชิกในองค์กร ความสามารถและลักษณะของผู้นำมีส่วนสัมพันธ์ใกล้ชิดกับปริมาณ คุณภาพ และคุณค่าขององค์กร ที่มีผลสะท้อนให้เห็นประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานในหน่วยงานนั้นๆ เป็นอย่างดี (ชาลี มณีศรี, 2542, หน้า 136) ฉะนั้นภาวะผู้นำจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่เป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร การทำงานจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (อำภา บุญช่วย, 2537 ,หน้า 79) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีวิสัยทัศน์และความสามารถในการกระตุ้นให้บุคลากรในโรงเรียนได้ใช้ศักยภาพที่ดีในการทำงานให้เกิดผลสูงสุดและมีประสิทธิภาพและจากการรายงานการสรุปผลคุณภาพการเรียนของนักเรียนจากการประเมินผลการศึกษาประจำปีงบประมาณ 2553 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรีเขต 2 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 2, 2553, หน้า 7-9) พบว่า การเรียนในระดับประถมศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ได้แก่ กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในเกณฑ์ร้อยละ 39.91 กลุ่มสาระภาษาไทย มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในเกณฑ์ร้อยละ 44.95 และกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในเกณฑ์ร้อยละ 36.16 ซึ่งสมควรได้รับการพิจารณาให้แก้ไขปรับปรุงเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้มีระดับผลการเรียนที่สูงขึ้น ส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า กลุ่มที่ยังเป็นปัญหาได้แก่ กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในเกณฑ์ร้อยละ 32.73 และกลุ่มสาระภาษาไทย มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในเกณฑ์ร้อยละ 47.08ซึ่งต้องมีการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้มีการพัฒนาคุณภาพซึ่งจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สาเหตุที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุง ทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 2 ได้วิเคราะห์และสรุปว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาของนักเรียนมีปัจจัยหลายอย่าง แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวจักรสำคัญในการควบคุมกำกับ และดูแลการจัดการศึกษาในโรงเรียน

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นประจักษ์ได้ว่าปัญหาต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับบทบาทด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรง ซึ่งภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ในองค์กรให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี (จรรยา มานิตกุล และคณะ, 2534, หน้า100) ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทรรศนะของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรี อันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ซึ่งผลการศึกษาคือจะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อพิจารณานำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนทั้งเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาค้นคว้าต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทฤษฎีของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทฤษฎีของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงานในด้านการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน ขนาดสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ปีการศึกษา 2556 จำแนกเป็น เขต 1 มี ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 213 คน ครูผู้สอนจำนวน 1,821 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 1,647 คน เขต 2 มี ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 189 คน ครูผู้สอนจำนวน 1,445 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 1,800 คน รวมทั้งสิ้น 7,115 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน (finite population) สูตรที่ใช้ในการหาขนาดตัวอย่างจึงใช้สูตรยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 5 ในการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 379 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (check list) เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทฤษฎีของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี มีลักษณะเป็นตัวเลขมาตราส่วนประมาณค่า (numerical rating scale) มี 5 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 หาค่าความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage) ของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.2 หาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ของคะแนน จากการตอบแบบสอบถามที่วัดภาวะผู้นำ ตามทฤษฎีของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี 4 ขั้นตอน ดังนี้ ด้านแรงจูงใจสูง ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านความรู้ในด้านการบริหารงาน

3.3 หาค่าความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงานในด้านการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน ขนาดสถานศึกษา กับ ตัวแปรตาม ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทฤษฎีของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี โดยใช้สถิติการทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one – way ANOVA) เมื่อมีนัยสำคัญทางสถิติจึงเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้วิธีการทดสอบของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านแรงจูงใจ และด้านความรู้ในด้านการบริหารงาน

2. เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี

2.1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามเพศ ในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.2 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามอายุ ในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.3 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษา ในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.4 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามประสบการณ์การทำงานในด้านการศึกษา ในภาพรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.5 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ในด้านบริหารงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านแรงจูงใจ ด้านความซื่อสัตย์ และด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่แตกต่างกัน

2.6 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ในด้านบริหารงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านแรงจูงใจ ด้านความซื่อสัตย์ และด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี ผู้วิจัยอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามเพศ ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวันไชยงบัณฑิต (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ สังกัดแผนกศึกษาประจำนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรในโรงเรียน มัธยมศึกษาสมบูรณ์ที่มีสถานภาพการทำงาน สถานที่ตั้งและเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นว่า แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่าง

2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามอายุ ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของธวัชชัย มีประเสริฐ (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามทัศนะของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี พบว่า การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามทัศนะของผู้บริหารตามทัศนะของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ในภาพรวมทั้งสามด้านเมื่อจำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของโรงเรียน และระดับการศึกษาพบว่าไม่แตกต่างกัน

3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษา ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของธวัชชัย มีประเสริฐ (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามทัศนะของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี พบว่า การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารตามทัศนะของผู้บริหารตามทัศนะของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ในภาพรวมทั้งสามด้านเมื่อจำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของโรงเรียน และระดับการศึกษาพบว่า ไม่แตกต่างกัน

4. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี จำแนกตามประสบการณ์การทำงานในด้านการศึกษา ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของมนัส ญาติเจริญ (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาภาวะความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษากลุ่มโรงเรียนพลับพลา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี จำแนกตามขนาดของโรงเรียนและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่าภาวะความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน

การประถมศึกษาอำเภอเมืองจันทบุรี โดยภาพรวม และรายด้าน จำแนกตามขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติงาน ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจักรพันธ์ ไชยยิ่งกฤษศิริ (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอบุรฉานเขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของบุษราภรณ์ ชื่นชม (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า เปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านมีภาวะผู้นำแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ด้านแรงจูงใจ ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีการยกย่องผู้ปฏิบัติงานที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับแก่ทุกคน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นค่านิยมในการปฏิบัติงานโดยการยกย่องผู้ปฏิบัติงานที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับเพื่อเป็นแรงพลักดันให้บุคคลได้รับการตอบสนองเพื่อให้ใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยกำลังกาย กำลังใจ และสติปัญญาอย่างเต็มที่ เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามความต้องการขององค์กร

1.2 ด้านความซื่อสัตย์ ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ประพฤติดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรประพฤติตนอย่างเหมาะสม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ร่วมงานทั้งในเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว ไม่ว่าจะกล่าวโทษผู้ร่วมงานทั้งต่อหน้าและลับหลัง ปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา ไม่ใช่เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม

1.3 ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีความมั่นใจในงานว่าจะบรรลุผลสำเร็จ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความมั่นใจในความคิด ในการกระทำ และในคำพูดที่แสดงออกมา ต้องกล้าที่จะเผชิญต่อความเป็นจริง กล้าตัดสินใจในสภาพความไม่แน่นอนของสถานการณ์ด้วยความมั่นใจ และต้องมีความเชื่อมั่นในการทำงานว่าจะประสบผลสำเร็จแม้ว่าจะมีปัญหาอุปสรรคก็ไม่ย่อท้อ และยังคงทำสิ่งนั้นต่อไปด้วยความมั่นใจว่าจะต้องสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความถูกต้อง

1.4 ด้านความรู้ในด้านบริหารงาน ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีการกระจายอำนาจและมอบหมายงานให้ตรงตามความรู้และความสามารถของผู้ร่วมงาน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรู้เข้าใจในด้านการบริหารงาน ต้องสามารถดึงเอาความรู้ความสามารถในตัวบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต้องรู้จักวิเคราะห์แล้วมอบหมายงานให้ตรงตามความรู้ความสามารถและความมุ่งมั่นของบุคคล จึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในทฤษฎีภาวะผู้นำอื่น ๆ เพื่อนำผลที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

ตามทฤษฎีของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เช่น ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่น เป็นต้น อันจะนำไปสู่การบริหารคุณภาพงานทางการศึกษาได้สำเร็จตามเป้าหมาย

2.3 ควรมีการศึกษาความต้องการแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพจากครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี

เอกสารอ้างอิง

- จักรพันธ์ ไชยยิ่งกฤษศิริ. 2553. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- จำรัส นอนมาก. 2531. องค์ประกอบด้านการสอนที่ส่งผลต่อนักเรียน. วารสารกองทุนสงเคราะห์การศึกษาเอกชน 1,7 (ต.ค.31) 5-10.
- ชาวี มณีศรี. 2542. การนิเทศการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่4). กรุงเทพฯ: ศิลป์บรรณาการ.
- เทียน ทองแก้ว. 2539. ปัจจัยที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างดี. สารพัฒนาหลักสูตร.16 (129): 77 – 83. เมษายน – มิถุนายน.
- ธวัชชัย มีประเสริฐ. 2550. ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามทัศนะของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- นิติมา เทียนทอง. 2544. ภาวะผู้นำของผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาในทศวรรษหน้า. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บัญชา อึ้งสกุล. 2545. ประสิทธิภาพของผู้บริหารการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาวารสารวิชาการ. กรุงเทพฯ บุรณารักษ์ ชื่นชม. 2550. ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประเวศ วะสี. 2540. ยุทธศาสตร์ทางปัญญาและการปฏิรูปการศึกษา. ในรายงานการประชุมเรื่องวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ทางการปฏิรูปการศึกษา: วาระแห่งชาติสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- พูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา. 2533. คุณธรรมครูไทย. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนัส ญาติเจริญ. 2544. ภาวะความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษากลุ่มโรงเรียนพลับพลา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิเชียร วิทย์อุดม. 2549. ภาวะผู้นำ (Leadership) (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์ม และไซเท็กซ์.
- วิโรจน์ สารรัตน์. 2542. การบริหาร : หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.
- สงวน นิตยารัมภ์พงศ์. 2540. ปฏิรูประบบบริการสุขภาพไทย. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- สุรัชย์ เทียนขาว. 2545. การบริหารการศึกษา: ทฤษฎี การวิจัย และการปฏิบัติ. ลพบุรี: ศูนย์ตำราและเอกสารการพิมพ์ สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- อมรวิชัย นาคทรพร. 2539. ความฝันของแผ่นดิน. กรุงเทพฯ : ตะวันออก.
- อาคม วัตโรสง. 2547. หน้าที่ผู้นำในการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). การกิจเอกสารและตำรา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อำภา บุญช่วย. 2537. การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

การจัดการขยะของเทศบาลตำบลขามเฒ่าอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
ตามการรับรู้ของประชาชน
Waste Management of Khanuworalaksaburi Subdistrict Municipality,
Khanuworalaksaburi District, Kamphaeng phet Province according to
People's Perception

ศิริลักษณ์ บุญเกิด¹ ปิยะ นาควิษระ²

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการภาครัฐแนวใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² อาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐแนวใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ของการบริการการจัดการขยะของเทศบาลตำบลขามเฒ่าอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามการรับรู้ของประชาชน และ 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาลตำบลขามเฒ่าอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยคือ หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลขามเฒ่าอำเภอลำทะเมนชัย จำนวน 343 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความแปรปรวน (One Way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า การจัดการขยะของเทศบาลตำบลขามเฒ่าอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามการรับรู้ของประชาชน ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการรับรู้มากที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดเก็บขยะ รองลงมาคือ ด้านการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ ด้านการขนย้ายขยะ และด้านการจัดให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับการจัดเก็บขยะ ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาลตำบลขามเฒ่าอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาลตำบลขามเฒ่าอำเภอลำทะเมนชัย มีความแตกต่างกันตามเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และรายได้ในครัวเรือน

คำสำคัญ : การจัดการขยะ เทศบาลตำบล

Abstract

This research aimed at examining general public perception on waste management of Khanuworalaksaburi Subdistrict Municipality, Khanuworalaksaburi District, Kamphaeng Phet province, and comparing between people's levels of perception of different aspects on waste management of Khanuworalaksaburi subdistrict municipality, Khanuworalaksaburi district, Kamphaeng Phet province. The samples in the study comprised the total number of 343 heads of households living in the Khanuworalaksaburi Subdistrict Municipality. The instrument used was a questionnaire. Data was analyzed by using the Average, Percentage, Standard Deviation, and One Way ANOVA.

The results showed that waste management of Khanuworalaksaburi subdistrict municipality, Khanuworalaksaburi district, Kamphaeng Phet province according to public perception was at the moderate level overall. When considering at each item, it was found that the items with the highest level of perception were waste collection, followed by information dissemination on public

awareness, waste transposition, and provision of public education on waste storage and disposal respectively.

The comparison between people's levels of perception on waste management of Khanuworalaksaburi Subdistrict Municipality, Khanuworalaksaburi Sistrict, Kamphaeng Phet province revealed the differences when classified by gender, ages, occupations, educational levels, number of household members and household income.

Keywords : waste management, subdistrict municipality

บทนำ

เทศบาลตำบลชาวนวราชบุรีได้รับการยกฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลตามพระราชบัญญัติ การเปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ.2542 บัญญัติให้สุขาภิบาลทุกแห่งเป็นเทศบาล มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 9 ก ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2542) ประชากรในทะเบียนราษฎร เมื่อวันที่ของเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2556 มีจำนวนประชากร 8,544 คน แบ่งเป็นชาย 4,192 คน หญิง 4,352 คน จำนวนครัวเรือนที่อยู่ในเขตเทศบาล มี 2,402 หลังคาเรือน ปริมาณขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลชาวนวราชบุรีในปี พ.ศ. 2551 พบว่าอัตราขยะมูลฝอยเพิ่มเป็น 5.89 ตันต่อวัน (รายงานจากกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเทศบาลตำบลชาวนวราชบุรี ปี พ.ศ. 2552) จะพบว่า อัตราการขยายตัวของขยะมูลฝอย คิดเป็นร้อยละ 95.03 และปัจจุบันปริมาณการเก็บขยะของเทศบาลตำบลชาวนวราชบุรี เฉลี่ยประมาณ 2,920 ตันต่อปี ปริมาณการเก็บขนขยะมูลฝอย จำนวน 8 ตันต่อวัน เขตความรับผิดชอบ 2 ตำบล 11 หมู่บ้าน 12 ชุมชน คือ ตำบลแสนตอ ประกอบด้วย ชุมชนประชารวมใจ ชุมชนแสนตอพัฒนา ชุมชนหลวงพ่อดโต ชุมชนศิษย์หลวงพ่อดโต ชุมชนวัดน้อยวรลักษณ ชุมชนสว่างพัฒนา ตำบลป่าพุทรา ประกอบด้วย ชุมชนบ้านหาดชะอมใต้ ชุมชนบ้านโรมันพัฒนา ชุมชนบ้านป่าพุทรา ชุมชนบ้านใหม่สันเนินทราย ชุมชนตลาดตาช่วน ชุมชนบ้านบุง เนื่องจากเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของเทศบาลตำบลชาวนวราชบุรี มีเนื้อที่กว้าง 11.64 ตารางกิโลเมตร จึงทำให้การจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลมักประสบปัญหาในเรื่องของงบประมาณ ทำให้การวางแผนและการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกวิธี รวมถึงการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ที่ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก จึงทำให้เกิดปัญหาในการกำจัดขยะมูลฝอย

จากการที่ปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้น และคาดว่าจะมีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นในอนาคต จึงต้องมีการจัดการขยะภายในชุมชน ในด้านการจัดเก็บขยะ การขนย้ายขยะ และต้องได้รับความร่วมมือจากทุกๆ ฝ่ายทั้งภาครัฐบาล ภาคประชาชน ในการที่จะดำเนินงานกำจัดขยะมูลฝอยในชุมชน ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมและต่อสุขภาพของประชาชน

ผู้วิจัยในฐานะเป็นประชาชนคนหนึ่งและเป็นพนักงานของเทศบาลตำบลชาวนวราชบุรี จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาลตำบลชาวนวราชบุรี อำเภอชาวนวราชบุรี จังหวัดกำแพงเพชรตามการรับรู้ของประชาชน เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลชาวนวราชบุรี และเป็นแนวทางในการนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ ไปพัฒนางานด้านการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลชาวนวราชบุรีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ของการบริการการจัดการขยะของเทศบาลตำบลชาวนวราชบุรี อำเภอชาวนวราชบุรี จังหวัดกำแพงเพชร ตามการรับรู้ของประชาชน ซึ่งประกอบด้วย การจัดเก็บขยะ การขนย้ายขยะ การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ และการจัดการให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับการจัดเก็บขยะ

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของประชาชนจำแนกตามเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และรายได้ในครัวเรือน เกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาลตำบลชาวนวราชบุรี อำเภอชาวนวราชบุรี จังหวัดกำแพงเพชร

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลชาวนวลักษณ์บุรี ทั้งหมด จำนวน 2,402 หัวหน้าครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนโดยเก็บข้อมูลจากหัวหน้าครอบครัวที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลชาวนวลักษณ์บุรี จากกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัย กำหนดโดยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้สูตรคำนวณของคอคแรน (Cochran, 1977) และทำการสุ่มแบบง่ายดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ จำนวนหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล จำนวน 343 หัวหน้าครัวเรือน

ตัวแปรอิสระ มี 6 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และรายได้ในครัวเรือน

ตัวแปรตาม ได้แก่ การรับรู้ของประชาชน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ การจัดเก็บขยะ การขนย้ายขยะ การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ และการจัดให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับการจัดเก็บขยะ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และรายได้ในครัวเรือน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาลตำบลชาวนวลักษณ์บุรี อำเภอชาวนวลักษณ์บุรี จังหวัดกำแพงเพชร ตามการรับรู้ของประชาชน มีคำตอบให้เลือกแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ การจัดเก็บขยะ การขนย้ายขยะ การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ และการจัดให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับการจัดเก็บขยะลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ ตามหลักของมาตราวัดแบบลิเคิร์ต (Likert - type Scale)

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาลตำบล โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยการแปลความหมายของแบบสอบถามมาตราประมาณค่า 5 ระดับ คือ สูงมาก สูง ปานกลาง ต่ำ และต่ำมาก ซึ่งในเกณฑ์ประมาณค่าเฉลี่ย

3. การวิเคราะห์ความแตกต่าง ด้วยสถิติ t-test สำหรับตัวแปรต้นที่มี 2 กลุ่ม คือ เพศ กับตัวแปรตามที่มีระดับการวัดเป็นแบบช่วง (Interval scale) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 และการวิเคราะห์ความแปรปรวน ด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) สำหรับตัวแปรอิสระที่มี 3 กลุ่มขึ้นไป คือ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และรายได้ในครัวเรือน กับตัวแปรตามที่มีระดับการวัดแบบช่วงที่ระดับนัยสำคัญ .05

4. กรณีผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญจะทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ (Post Hoc Comparisons) เพื่อตรวจสอบว่ากลุ่มตัวอย่างคู่ใดที่มีความแตกต่างกัน ด้วยวิธีการของ Scheffe

ผลการวิจัย

1. การจัดการขยะของเทศบาลตำบล ตามการรับรู้ของประชาชน ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการรับรู้สูงสุด ได้แก่ ด้านการจัดเก็บขยะ รองลงมา ด้านการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ ด้านการขนย้ายขยะ และด้านการจัดให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับการจัดเก็บขยะ ตามลำดับ

การจัดการขยะของเทศบาลตำบล ตามการรับรู้ของประชาชน ด้านการจัดเก็บขยะ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการรับรู้สูงสุด ได้แก่ การรับรู้ว่าการเทศบาลมีการจัดเก็บขยะมูลฝอยทั้ง 12 ชุมชน รองลงมา การรับรู้ว่าการพนักงานเทศบาลจะมาจัดเก็บขยะในเวลาใด และข้อที่มีการรับรู้ต่ำที่สุด คือ การรับรู้ว่าการจัดวางถังขยะมูลฝอยในบริเวณสถานที่สาธารณะ ถนน ตรอก ซอยต่างๆ อย่างทั่วถึง

การจัดการขยะของเทศบาลตำบล ตามการรับรู้ของประชาชน ด้านการขนย้ายขยะ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการรับรู้สูงสุด ได้แก่ การรับรู้ถึงเส้นทางขนย้ายขยะของรถเก็บขยะ รองลงมา

การรับรู้ถึงสถานที่การกำจัดขยะที่เทศบาลได้ในขณะไปทิ้งในสถานที่เทศบาลกำหนดไว้ และข้อที่มีการรับรู้ต่ำที่สุด คือ การรับรู้ว่าสภาพรถเก็บขยะของเทศบาลทั้ง 2 คัน มีสภาพที่ดี มีการบำรุงรักษาอยู่เสมอ

การจัดการขยะของเทศบาลตำบล ตามการรับรู้ของประชาชน ด้านการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการรับรู้สูงที่สุด ได้แก่ การรับรู้ที่เทศบาลจัดเก็บค่าธรรมเนียมโดยให้เจ้าหน้าที่ออกไปเสิร์ฟให้ท่านทุกครั้ง รองลงมา การรับรู้ที่เทศบาลมีการณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนตระหนักถึงการจัดการขยะและการคัดแยกขยะ และข้อที่มีการรับรู้ต่ำที่สุด คือ การรับรู้ที่เทศบาลมีการณรงค์และให้ความสำคัญกับการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทาง

การจัดการขยะของเทศบาลตำบล ตามการรับรู้ของประชาชน ด้านการจัดให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับการจัดเก็บขยะ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีการรับรู้สูงที่สุด ได้แก่ การรับรู้ว่าการแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้งเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคน รองลงมา การรับรู้ที่เทศบาลมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้มีการคัดแยกขยะ และข้อที่มีการรับรู้ต่ำที่สุด คือ การรับรู้ว่าการแยกขยะมูลฝอยออกเป็นขยะเปียก ขยะแห้ง และขยะอันตราย เป็นวิธีหนึ่งในการลดค่าใช้จ่ายในการนำไปกำจัด

2. การเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาลตำบล

สมมติฐานการวิจัยที่ 1 ระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาล มีความแตกต่างกันตามเพศ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาล จำแนกตามเพศ พบว่า ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ .601 มีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงว่า ระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาล ไม่มีความแตกต่างกันตามเพศ

สมมติฐานการวิจัยที่ 2 ระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาล มีความแตกต่างกันตามอายุ การวิเคราะห์ความแปรปรวนของอายุกับระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาล พบว่า ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ .788 มีค่ามากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนด คือ 0.05 แสดงว่า ระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาล ไม่มีความแตกต่างกันตามอายุ

สมมติฐานการวิจัยที่ 3 ระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาล มีความแตกต่างกันตามอาชีพ การวิเคราะห์ความแปรปรวนของอาชีพกับระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาล พบว่า ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ .982 มีค่ามากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนด คือ 0.05 แสดงว่า ระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาล ไม่มีความแตกต่างกันตามอาชีพ

สมมติฐานการวิจัยที่ 4 ระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาล มีความแตกต่างกันตามระดับการศึกษา การวิเคราะห์ความแปรปรวนของระดับการศึกษากับระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาล พบว่า ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ .487 มีค่ามากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนด คือ 0.05 แสดงว่า ระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาล ไม่มีความแตกต่างกันตามระดับการศึกษา

สมมติฐานการวิจัยที่ 5 ระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาล มีความแตกต่างกันตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน การวิเคราะห์ความแปรปรวนของจำนวนสมาชิกในครัวเรือนกับระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาล พบว่า ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ .801 มีค่ามากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนด คือ 0.05 แสดงว่า ระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาล ไม่มีความแตกต่างกันตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

สมมติฐานการวิจัยที่ 6 ระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาล มีความแตกต่างกันตามรายได้ในครัวเรือน การวิเคราะห์ความแปรปรวนของรายได้ในครัวเรือนกับระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาล พบว่า ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ .146 มีค่ามากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนด คือ 0.05 แสดงว่า ระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาล ไม่มีความแตกต่างกันตามรายได้ในครัวเรือน

อภิปรายผล

1. การจัดการขยะของเทศบาลตำบลชาลวาลักษณ์บุรี อำเภอชาลวาลักษณ์บุรี จังหวัดกำแพงเพชรตามการรับรู้ของประชาชน ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการรับรู้สูงที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดเก็บขยะ รองลงมา ด้านการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ ด้านการขนย้ายขยะ และด้านการจัดให้ความรู้กับ

ประชาชนเกี่ยวกับการจัดเก็บขยะ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในแต่ละปีภาระหลักในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลชาวนุรลักษณ์บุรี อำเภอชาวนุรลักษณ์บุรี จังหวัดกำแพงเพชร ต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมากในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ในขณะที่การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ มีเพียงร้อยละ 22 ของปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นเท่านั้น นอกจากนี้ของเสียอันตรายจากบ้านเรือนก็มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น และมีการทิ้งปะปนกับขยะมูลฝอยทั่วไปโดยไม่มีกลไกในการคัดแยก ทำให้สารพิษที่อยู่ในของเสียอันตรายจากชุมชน ปนเปื้อนออกสู่สิ่งแวดล้อม ซึ่งในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น จะมีวิธีการดำเนินงานจะขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่ และนโยบายในการบริหารท้องถิ่น แผนการจัดการมูลฝอยแบบบูรณาการของเทศบาลตำบลชาวนุรลักษณ์บุรี เริ่มจากการคัดแยกมูลฝอยที่เกิดขึ้นเบื้องต้นก่อนนำไปกำจัดโดยวิธีฝัง กลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล แต่การจัดการมูลฝอยของเทศบาลตำบลชาวนุรลักษณ์บุรี ยังคงประสบปัญหาในเรื่องการจัดการ มูลฝอย ทางเทศบาลจึงได้ขอความช่วยเหลือทางด้านวิชาการจากทีมผู้เชี่ยวชาญ เพื่อมาช่วยวิเคราะห์และแก้ปัญหาการจัดการมูลฝอยของเทศบาล และเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา จนเกิดเป็นโครงการและกิจกรรมต่างๆ แต่การดำเนินการยังขาดการประชาสัมพันธ์ และไม่ได้ขอความร่วมมือจากประชาชน จึงทำให้ประชาชนมีการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาลตำบลชาวนุรลักษณ์บุรี อำเภอชาวนุรลักษณ์บุรี จังหวัดกำแพงเพชร ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ดุษฎี อาชารักษ์ (2549) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี อยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาลตำบลชาวนุรลักษณ์บุรี อำเภอชาวนุรลักษณ์บุรี จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะของเทศบาล ไม่มีความแตกต่างกันตามเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และรายได้ในครัวเรือน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การปรับปรุงการบริหารจัดการขยะมูลฝอย จะต้องดำเนินการปรับปรุงในทุกด้าน เช่นด้านงบประมาณ งบประมาณและค่าใช้จ่ายที่ต้องจัดเตรียมไว้สำหรับใช้ในการจัดมูลฝอย แบ่งได้เป็นเงินลงทุนได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการซื้อที่ดิน เครื่องจักรกล ยานพาหนะ วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการเก็บและกำจัดขยะมูลฝอย ด้านการจัดเตรียมบุคลากร การดำเนินการบริหารมูลฝอยให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีจำนวนบุคลากรที่เพียงพอและมีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับลักษณะและปริมาณงานที่ทำ เช่น การจัดเตรียมเจ้าหน้าที่ประจำสถานที่ฝังกลบมูลฝอยควรจะมีจำนวนเจ้าหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ซึ่งนอกจากจะมีจำนวนเพียงพอและเจ้าหน้าที่เหล่านั้นควรมีความรู้ความเข้าใจในงานฝังกลบมูลฝอยด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหัวหน้าที่คุมคนงานจะต้องเข้าใจแผนการดำเนินงานทั้งหมดของโครงการ ด้านการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาและให้ความร่วมมือกับท้องถิ่น ในการบริหารมูลฝอยให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ เป็นสิ่งที่ท้องถิ่นควรจะต้องให้ความสำคัญและกำหนดเป็นนโยบายข้อหนึ่งของท้องถิ่น ซึ่งแนวทางในการบริหารเรื่องนี้ ได้แก่ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ จะต้องทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องในรูปแบบที่แตกต่างกันไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอาณัติ นรากร (2551) ที่ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล คือ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และรายได้ในครัวเรือน ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในด้านการจัดการขยะมูลฝอย ส่วนปัจจัยด้าน ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตเทศบาลตำบลท่าใหม่ และปัจจัยทางด้านสังคมและจิตวิทยา ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องขยะมูลฝอยและระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อปัญหาขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการจัดการขยะมูลฝอย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. เทศบาลตำบลชาวนุรลักษณ์บุรี ควรส่งเสริมให้ประชาชนรับรู้ว่าเทศบาลมีการจัดวางถังรับขยะมูลฝอยในบริเวณสถานที่สาธารณะ ถนน ตรอก ซอยต่าง ๆ เช่น สวนสาธารณะ โรงเรียน โรงพยาบาล และถนน ตรอก ซอย ที่มีประชาชนอาศัยอยู่
2. เทศบาลตำบลชาวนุรลักษณ์บุรี ควรส่งเสริมให้ประชาชนรับรู้ว่าสภาพรถเก็บขยะของเทศบาลทั้ง 2 คัน มีสภาพที่ดี มีการบำรุงรักษาอยู่สม่ำเสมอให้มากขึ้น

3. เทศบาลตำบลชาวนวลลักษณ์ ควรส่งเสริมให้ประชาชนรับรู้ว่าการรณรงค์และให้ความสำคัญกับการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางให้มากขึ้น

4. เทศบาลตำบลชาวนวลลักษณ์ ควรส่งเสริมให้ประชาชนรับรู้ว่าการแยกขยะมูลฝอยออกเป็นขยะเปียก ขยะแห้ง และขยะอันตราย เป็นวิธีหนึ่งในการลดค่าใช้จ่ายในการนำไปกำจัดให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการค้นคว้าอิสระครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการจัดการวางถังรับขยะมูลฝอยในบริเวณสถานที่สาธารณะของเทศบาลตำบลชาวนวลลักษณ์ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง

2. ควรศึกษาแนวทางการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้เกี่ยวกับความสำคัญในการจัดการขยะ ของเทศบาลตำบลชาวนวลลักษณ์ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง

3. ควรศึกษาแนวทางการคัดแยกขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลชาวนวลลักษณ์ อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ. 2547. การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน. กรุงเทพฯ: วิทยูชน.

ดุสิต อาชารักษ์. 2549. ความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี.

วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, นนทบุรี.

บุญฤทธิ์ ถนอมสว. 2550. การให้บริการจัดเก็บขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงอีไถ. การศึกษาอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น) วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วรกิจ ศรีกสิกรรม. 2547. ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์การบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพฯ.

ศศิภาณูจน์ ชัยหัง. 2554. การพัฒนาการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลชาวนวลลักษณ์ จังหวัดลำปางเพชร.

วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (การปกครองท้องถิ่น) มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางเพชร, ลำปางเพชร.

สุกัญญา พงษ์สุกิจวัฒน์. 2548. ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการจัดเก็บขยะมูลฝอยของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

อรทัย บุญไคร้. 2555. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะ : กรณีศึกษา เทศบาลนครแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. (การบริหารงานยุติธรรมและสังคม) มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

อาณัฐ นรากร. 2551. การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี. ภาคนิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ
แผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
The Study of Current State and Problems on People Participation in
the Three-Year Development Plan of Wang Samrong Subdistrict
Administrative Organization at Taphan Hin District, Phichit Province

ณัฐชา มานะคง

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐแนวใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์หลัก คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี 2) เพื่อศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี และ 3) เพื่อเปรียบเทียบระดับปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร จำแนกตามคุณลักษณะของประชาชน กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่เข้าร่วมประชุมประชาคมจัดทำแผนพัฒนาสามปีในองค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง จำนวน 312 คน ได้มาโดยการคำนวณจากสูตรของ Taro Yamane เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) และการทดสอบเอฟ (F-test)

ผลการศึกษา พบว่า

1. สภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.83$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\mu = 3.87$) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\mu = 3.83$) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\mu = 3.83$) และด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ($\mu = 3.82$) ตามลำดับ
2. ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\mu = 3.75$) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\mu = 3.68$) ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ($\mu = 3.12$) และด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการตัดสินใจ ($\mu = 2.90$) ตามลำดับ
3. การเปรียบเทียบระดับปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร จำแนกตามคุณลักษณะของประชาชน พบว่า ประชาชนที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีระดับปัญหาการมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีองค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : สภาพปัจจุบัน ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน การจัดทำแผนพัฒนาสามปี

Abstract

The objectives of this research were to 1) study people's participation current state in the three - year development plan of Wang Samrong subdistrict administrative organization at Taphan Hin district, Pichit province 2) study people's participation problems in the three - year development plan of Wang Samrong subdistrict administrative organization at Taphan Hin district, Pichit province, and 3) compare the problems in the differences of the opinions as classified by population characteristics. The samples were 312 people participated in the three - year development plan of Wang Samrong

subdistrict administrative organization obtained by Taro Yamane's formula. Data were collected by questionnaires. Statistical methods used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

The results of the study were as follows :

1) The current state of people's participation in Wang Samrong subdistrict administrative organization, Taphan Hin district, Pichit province was at the high level ($\mu = 3.83$). When each aspect was considered, decision making was at a high level ($\mu = 3.87$) and next was participation in evaluation ($\mu = 3.83$), benefit $\mu = 3.83$) and operation ($\mu = 3.82$), respectively.

2) The problems of people's participation in Wang Samrong subdistrict administrative organization, Taphan Hin district, Pichit province was at the moderate level ($\mu = 3.36$). When each aspect was considered, participation in benefit was at a high level ($\mu = 3.75$) and next was participation in evaluation ($\mu = 3.68$), operation ($\mu = 3.12$) and decision making ($\mu = 2.90$), respectively.

3) The comparison of the problems in the differences of the opinions as classified by population characteristics found that there was no difference at the statistically significant level of 0.05.

Keywords : current state, problems on people participation, three-year development plan

บทนำ

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เป็นรูปแบบของการปกครองที่เกิดจากระบบการกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปยังท้องถิ่น เพื่อวัตถุประสงค์ในอันที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเรียนรู้ และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการปกครองท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญของการปกครองท้องถิ่น คือ เป็นองค์การที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล (อุทัย ทิรัญโต, 2553)

การจัดทำแผนพัฒนาสามปีเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้พิจารณาอย่างรอบคอบให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างแนวทางการดำเนินงานต่าง ๆ ที่อาจส่งผลทั้งในเชิงสนับสนุนและเป็นอุปสรรคต่อกัน เจตนาของกรมการปกครองในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลมุ่งที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วม ตั้งแต่กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล การแสดงความคิดเห็น การวิเคราะห์ข้อมูล การตัดสินใจในแนวทางการจัดทำแผนและการวางแผนในการพัฒนา ทั้งนี้เพื่อให้เป็นแผนที่สนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง และยังเป็นการปูพื้นฐานไปถึงการตรวจสอบผลการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจะทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (ปัทมา สุภกาปิง, 2554) ปัญหาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ปัญหาด้านการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิดและความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัญหาเรื่องวัฒนธรรมทางการเมือง และความพร้อมของประชาชน และปัญหาเกี่ยวกับตัวชี้วัด การมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งในด้านการเมืองและมีใช้ด้านการเมือง (คณินิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ, 2546) และยังมีปัญหาในกระบวนการกำหนดนโยบายซึ่งเป็นปัญหาพื้นฐานสำคัญ 3 ประการ คือ การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และความรับผิดชอบ (รังสรรค์ ณะพรพันธุ์, 2552) ขาดอุดมคติ เพื่อความถูกต้องดีงาม และประโยชน์ของคนทั้งหมด แต่เพื่อประโยชน์แฝงเร้นของคนบางหรือบางกลุ่ม (ประเวศ วะสี, 2549)

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ว่าการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอย่างไร โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ มาจากความต้องการของประชาชน ตามหลักการของการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และสอดคล้องกับระเบียบกระทรวงมหาดไทยที่กำหนดไว้หรือไม่ เนื่องจากประชาชนเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยผู้ศึกษาต้องการศึกษาถึงระดับปัญหาในการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง ในประเด็น 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมเพื่อการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมดำเนินการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น และสามารถ

นำไปแก้ไขปรับปรุงแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาอันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ และแผนพัฒนาที่จัดทำขึ้นยังเป็นแผนพัฒนาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และตรงตามความต้องการของประชาชนและประชาชนจะได้รับประโยชน์จากแผนนั้นอย่างแท้จริงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อศึกษาระดับปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร จำแนกตามคุณลักษณะของประชาชน

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง ในด้านการมีส่วนร่วม ด้านการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ด้านการวางแผน และด้านปัญหาและอุปสรรคขององค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

ระยะเวลาในการทำการศึกษาค้นคว้า ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - สิงหาคม 2557

ประชากร ได้แก่ ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรงที่เข้าร่วมการประชุมประชาคมการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ จำนวน 1,409 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง ที่เข้าร่วมการประชุมประชาคมการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ จำนวน 312 คน

ตัวแปรต้น ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และการมีตำแหน่งหน้าที่ในสังคม

ตัวแปรตาม คือ ระดับปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง มี 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมเพื่อการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมดำเนินการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และการมีตำแหน่งหน้าที่ในสังคม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายปิด

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง ลักษณะของแบบสอบถามเป็น แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. บันทึกข้อความให้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ออกหนังสือเพื่อขออนุญาต นายกองคการการบริหารส่วนตำบลวังสำโรง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

2. ผู้ศึกษาและผู้ช่วยศึกษานำแบบสอบถาม ไปแจกให้แก่ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่อยู่อาศัยในบ้านพักในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรงด้วยตนเอง และรอเก็บแบบสอบถามกลับในทันทีทุกราย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ นำไปคีย์ข้อมูลตามรหัสและคะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้วิเคราะห์ข้อมูลโดยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

- 1.1 สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

1.2 ปัญหาการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

1.3 การเปรียบเทียบระดับปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป ผู้ศึกษาเลือกใช้สถิติดังต่อไปนี้

1.3.1 ในการวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับปัญหาการมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของ องค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง จำแนกตามข้อมูลทั่วไปด้านเพศ ผู้ศึกษาใช้การทดสอบที (t-test) ในกรณีตัวแปรอิสระ ผันแปรสองค่า

1.3.2 ในการวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป ด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ผู้ศึกษาใช้การทดสอบเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One way ANOVA) ในกรณีตัวแปรอิสระ ผันแปรตั้งแต่สามค่าขึ้นไป

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการตัดสินใจ มีสภาพการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก $\mu = 3.87$, S.D. = 0.20) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ 10 ประชาชนมีโอกาสได้ร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบล มีสภาพการมีส่วนร่วมอยู่ในลำดับสูงสุด ($\mu = 4.13$, S.D. = 0.70)

1.2 ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.70$, S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่ 1 บริการสาธารณสุขประโยชน์ที่ อบต. จัดสรรให้ไม่เป็นไปตามแผนงาน/โครงการ และกิจกรรมที่ประชาชนร้องขอ มีปัญหาลำดับสูงสุด ($\mu = 3.80$, S.D. = 0.80)

2. เปรียบเทียบระดับปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล พบว่า ลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่มีผลต่อระดับปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนลักษณะส่วนบุคคลด้านสถานภาพและการมีตำแหน่งหน้าที่ในสังคมของประชาชนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง ด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการตัดสินใจ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

สภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี มีสภาพการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1. สภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการตัดสินใจ พบว่า โดยภาพรวมมีสภาพการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิคม พรหมลาไชย (2552) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลภูเงิน อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงาน/โครงการ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีโอกาสได้ร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประชาชนมีความเข้าใจในการดำเนินงานของ อบต. เพราะการดำเนินงานของอบต. ส่วนใหญ่จะดำเนินงานตามแผนที่ประชาชนในแต่ละหมู่บ้านเสนอมาเมื่อเกิดปัญหาพร้อมที่จะเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหานั้นด้วยตนเอง

2. ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง จากผลการศึกษา พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บริการสาธารณสุขประโยชน์ที่ อบต. จัดสรรให้ไม่เป็นไปตามแผนงาน/โครงการ และกิจกรรมที่ประชาชนร้องขอ มีปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนที่มาเข้าร่วมประชุมประชาคมได้เสนอโครงการต่าง ๆ เพื่อบรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปีของ อบต. แต่เวลาจัดทำข้อบัญญัติของ อบต. กลับไม่มีโครงการที่

ประชาชนร้องขอ ทำให้ประชาชนไม่สนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี เพราะโครงการที่ขอไปไม่เคยได้รับการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินโครงการเลย

3. การเปรียบเทียบระดับปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง จำแนกตามลักษณะ ส่วนบุคคล พบว่า ระดับปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ไม่มีความแตกต่างตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมประชาคมเหตุผลส่วนใหญ่ของประชาชนต้องการที่จะมาเสนอโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชน หมู่บ้านของตนเองเป็นสำคัญ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลต่าง ๆ จึงไม่ส่งผลต่อการเข้าร่วมประชุมประชาคมมากนัก ทั้งนี้ น่าจะขึ้นอยู่กับความสมัครใจของแต่ละบุคคลมากกว่าที่จะมาจากข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการศึกษาที่พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์มากที่สุด ได้แก่ บริการสาธารณประโยชน์ที่ อดต. จัดสรรให้ไม่เป็นไปตามแผนงาน/โครงการ และกิจกรรมที่ประชาชนร้องขอ ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลควรดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการในการคัดเลือกโครงการต่าง ๆ ที่ได้มาจากการประชาคม โดยให้ประชาชนที่เป็นตัวแทนมีส่วนร่วมตัดสินใจว่าจะดำเนินโครงการใดก่อนหลัง ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนมีความภาคภูมิใจว่าโครงการต่าง ๆ ที่ได้จากการประชาคมจะได้รับงบประมาณในการดำเนินการตามความจำเป็นเร่งด่วนและสามารถแก้ไขปัญหาที่ตรงจุดตรงตามความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริงต่อไป

จากผลการศึกษาพบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีระดับปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี องค์การบริหารส่วนตำบลวังสำโรง ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีได้ง่ายขึ้น เพราะไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานทำให้การทำงานได้ง่ายยิ่งขึ้น เป็นที่พึงพอใจของประชาชนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก และควรศึกษาวิจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ เครือฟู. 2551. การประเมินผลการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลทาบลาตูก อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คณิงนิจ ศรีบัวเอี่ยม, และคณะ. 2546. รายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- ชนิกา พันล้อม. 2550. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลแม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิคม พรหมลาไชย. 2552. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลภูเงิน อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ประเวศ วะสี. 2549. ประชาคมตำบล ยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียง ศิลธรรมและสุขภาพ. กรุงเทพฯ : มติชน.
- ปัทมา สุภกาปิง. 2554. การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พวงทอง โยธาใหญ่. 2547. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รังสรรค์ ณะพรพันธุ์. 2552. องค์การสมัยใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ภาวนียา ไชยคำ. 2549. ความพร้อมของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล กรณีศึกษา อำเภอ
สันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
อดิสรณ์ ชัดสีใส. 2551. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นใน อำเภอเชียงดาว จังหวัด
เชียงใหม่. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
อุทัย หิรัญโต. 2553. การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประปาหมู่บ้าน หมู่ที่ 1
ตำบลท่าขมิ้น อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

Residents' Opinions on Quality of the Community Water Supply Serviced
in Village No.1, ThaKamin Subdistrict in
Pho Thale District, Phichit

วัชรินทร์ เรืองมัลย์

รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐแนวใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประปาหมู่บ้าน หมู่ที่ 1 ตำบลท่าขมิ้น อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการประปาหมู่บ้าน หมู่ที่ 1 ของตำบลท่าขมิ้น อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้ใช้น้ำ ซึ่งเป็นตัวแทนครัวเรือน ะละ1 คน หมู่ที่ 1 ตำบลท่าขมิ้น อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร จำนวน 107 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .83 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที (t-test) ค่าเอฟ (F-test) และการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Multiple Comparison)

สรุปผลการวิจัย พบว่า

1. ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประปาหมู่บ้าน หมู่ที่ 1 ตำบล ท่าขมิ้น อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประปาด้านการให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสิ่งแวดล้อมความสะอาดและด้านสถานที่ อยู่ในระดับมาก และด้านการปฏิบัติงานของพนักงาน อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ประชาชนที่มีลักษณะส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประปาหมู่บ้าน ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีลักษณะส่วนบุคคลด้านอาชีพ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประปาหมู่บ้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความคิดเห็น ประปา ท่าขมิ้น

Abstract

The objective of the study was to survey residents' opinions on the quality of the community water supply serviced in Village No.1, ThaKamin Sub-district in Pho Thale District, Phichit Province, and to compare the opinions on the quality of the community water supply serviced in Village No.1, ThaKamin Sub-district in Pho Thale District, Phichit Province. The comparison was performed on the classification of gender, ages, educational levels, occupations and average monthly incomes. 107 participants were the community residents, by selecting one representative from every

Thale District, Phichit Province. The instrument used for data collection was questionnaire with the reliability level of .83. The statistics used for data analysis were Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation, t-test, F-test as well as Multiple Comparison.

The results of the study were as follows:

1. The residents' opinion on the quality of community water supply serviced in Village No.1, ThaKamin Sub-district in Pho Thale District, Phichit Province, overall was at a high level. Considering each aspect, it was found that the opinion on the quality of information dissemination was at a high level and reached the highest average mean score, followed by the quality of buildings facilitation at a high level, and the quality of employees' performance at a high level but obtained the lowest mean score.

2. The results from comparative analysis of gender, ages, educational levels, and the average monthly incomes revealed no significant difference. However, the result of individuals' occupations had empirical effect toward different opinion at a statistical significance level of .05

Keywords : opinions, water supply service, Thakamin

บทนำ

หมู่บ้านท่าขมิ้นเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่ได้ดำเนินการก่อสร้าง ระบบประปาหมู่บ้านตามงบประมาณที่ได้รับจากการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลางไปยังท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยมีคณะกรรมการเข้าไปบริหารประปาหมู่บ้านภายหลังการก่อสร้างแล้วเสร็จ ในการบริหารจัดการในรูปของกรรมการประปาหมู่บ้าน ซึ่งไม่ได้อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าขมิ้น การบริหารงานของประปาหมู่บ้านยังมีระบบการจัดการและระบบการตรวจสอบที่ไม่ค่อยชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาการจัดการทั้งด้านคน ด้านเงินด้านวัสดุ อุปกรณ์ และด้านการจัดการ อันเป็นผลกระทบให้ประชาชนไม่ได้รับบริการน้ำประปาที่ดี ทั้งด้านการบริการและด้านคุณภาพน้ำ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประปาหมู่บ้านหมู่ที่ 1 ตำบลท่าขมิ้น อำเภอบัวชุม จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณภาพการให้บริการประปาหมู่บ้าน หมู่ที่ 1 ของตำบลท่าขมิ้น อำเภอบัวชุม จังหวัดพิจิตร โดยจำแนกตามปัจจัยบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ประชาชนผู้ใช้น้ำมีจำนวน 145 ครัวเรือน ซึ่งเป็นตัวแทนครัวเรือน ๆ ละ 1 คน หมู่ที่ 1 ในเขตตำบลท่าขมิ้นอำเภอบัวชุม จังหวัดพิจิตร จำนวน 145 คน (ข้อมูลประชากร ณ เดือน มีนาคม 2556)

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้ใช้น้ำ ซึ่งเป็นตัวแทนครัวเรือน ๆ ละ 1 คน หมู่ที่ 1 ตำบลท่าขมิ้น อำเภอบัวชุม จังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของสูตรทาโรยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 อ้างถึงในยูทอ ไทวอร์ธ, 2548) โดยมีการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของกลุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 107 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ ปัจจัยบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

1.2 ตัวแปรตาม (Dependent variables) คือ ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประปาหมู่บ้าน หมู่ที่ 1 ตำบลท่าขมิ้น อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แยกออกเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลปัจจัยบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาอาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประปาหมู่บ้าน หมู่ที่ 1 ตำบลท่าขมิ้น อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตรซึ่งแบ่งออกเป็น 7 ด้าน

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบประปาหมู่บ้าน หมู่ที่ 1 ตำบลท่าขมิ้น อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่งคือ

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสารงานวิจัย วิทยานิพนธ์ต่าง ๆ รวมทั้งกฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติของทางราชการและเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องซึ่งข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าจากห้องสมุดของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการศึกษาจากแบบสอบถามและรวบรวมข้อมูลจากประชากรตัวอย่างจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลท่าขมิ้น อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 107 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับมาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบเป็นแบบสอบถามสมบูรณ์ทุกฉบับ แล้วนำ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาทำการวิเคราะห์ตามขั้นตอน ดังนี้

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้อธิบายปัจจัยบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนการพรรณนาระดับความคิดเห็นต่อการบริหารระบบประปาหมู่บ้าน ผู้วิจัยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติดังต่อไปนี้ในการวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับความคิดเห็นต่อการบริหารระบบประปาหมู่บ้าน จำแนกตามของ เพศ อายุ ระดับการศึกษาอาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ผู้วิจัยใช้ค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรอิสระผันแปรสองค่า และใช้ค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ในกรณีที่ตัวแปรอิสระผันแปรค่าตั้งแต่สามค่าขึ้นไป และเมื่อพบว่ามี ความแตกต่าง จะทำการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ (Multiple Comparison) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น			อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	
1	ด้านคุณภาพและความเชื่อถือได้ของน้ำประปา	4.18	0.53	มาก	5
2	ด้านราคาของน้ำประปา	4.20	0.51	มาก	4
3	ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านสถานที่	4.25	0.49	มาก	2
4	ด้านการปฏิบัติงานของพนักงาน	4.12	0.53	มาก	6
5	ด้านกระบวนการให้บริการ	4.18	0.43	มาก	5
6	ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์	4.29	0.43	มาก	1
7	ด้านการบริหารจัดการ	4.21	0.45	มาก	3
	รวมเฉลี่ย	4.20	0.42	มาก	

ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประปาหมู่บ้าน หมู่ที่ 1 ตำบลท่าขมิ้น อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประปา ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.29$) รองลงมาคือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านสถานที่ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับที่สอง ($\mu = 4.25$) และด้านการปฏิบัติงานของพนักงาน อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\mu = 4.12$)

อภิปรายผล

ผลการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประปาหมู่บ้าน หมู่ที่ 1 ตำบลท่าขมิ้น อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยนำมาอภิปรายผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ด้านคุณภาพและความเชื่อถือได้ของน้ำประปา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประปาหมู่บ้าน เป็นรายข้อ พบว่า น้ำประปาที่บ้านไหลสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าน้ำประปาหมู่บ้าน หมู่ที่ 1 ตำบลท่าขมิ้น มีการดูแลระบบน้ำประปาให้สามารถบริการประชาชนได้สะดวก รวดเร็ว ปฏิบัติหน้าที่ในการเปิดน้ำและปิดน้ำ ควบคุมดูแลระบบจ่ายน้ำให้สมาชิกผู้ใช้น้ำได้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนมีน้ำใช้อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิเศษ ภาวกรเกียรติ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้น้ำประปาในโครงการประปาพุมธานี-รังสิต พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในระดับมากเรื่องปริมาณน้ำประปามีเพียงพอต่อความต้องการและน้ำประปาไหลอย่างสม่ำเสมอ

2. ด้านราคาของน้ำประปา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประปาหมู่บ้าน ด้านราคาของน้ำประปา เป็นรายข้อ พบว่า อัตราค่าน้ำประปาของแต่ละเดือนที่ชำระมีความเหมาะสมกับปริมาณที่ใช้ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนจะมีมาตรฐานการใช้น้ำของแต่ละครัวเรือนตามความเหมาะสมของแต่ละครัวเรือนที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งทำให้อัตราค่าบริการจะตรงตามมาตรฐานที่ใช้ นอกเสียจากในเดือนไหนมีการใช้มากกว่าปกติถ้าไม่เกิดจากท่อแตก ท่อรั่วซึม ก็จะทำให้อัตราค่าใช้น้ำสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิงใจ ศรีเดช (2553) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของการประปาส่วนภูมิภาค สาขาชัยนาท พบว่า 1) ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของการประปาส่วนภูมิภาค สาขาชัยนาท ด้านปฏิบัติการเชิงพาณิชย์ ในการอ่านมาตร การออกใบแจ้งหนี้และการชำระเงินค่าน้ำประปา ในภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจอย่างยิ่ง

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านสถานที่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประปาหมู่บ้าน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านสถานที่ เป็นรายข้อ พบว่า สำนักงานประปามีที่นั่งพักสำหรับผู้มาติดต่ออย่างเพียงพอ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า จำนวนผู้มาใช้บริการในแต่ละวันไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะมีเจ้าหน้าที่ออกไปเก็บค่าน้ำที่บ้านมากกว่าที่ประชาชนจะมาจ่ายค่าน้ำที่ทำการประปาหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จีระศักดิ์ เจริญจิตร (2544) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้ใช้น้ำประปาต่อการให้บริการของสำนักงานประปาเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านการอำนวยความสะดวกด้านสถานที่

4. ด้านการปฏิบัติงานของพนักงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา ความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประปาหมู่บ้านเป็นรายข้อ พบว่า พนักงานการยิ้มแย้มแจ่มใสในการให้บริการ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ไปเก็บค่าน้ำประปาหรือเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการที่ทำการประปาหมู่บ้านมีจิตสาธารณะในการให้บริการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ จึงทำให้ถูกใจประชาชนผู้มารับบริการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จีระศักดิ์ เจริญจิตร (2544) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้ใช้น้ำประปาต่อการให้บริการของสำนักงานประปาเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ใช้น้ำประปาประเภทที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่โดยเฉลี่ยมีความพึงพอใจในระดับพอใจมากต่อการให้บริการของสำนักงานประปาเชียงใหม่ที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมากในด้านการให้บริการของพนักงาน และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผุสดี สิทธิชัยคำ (2550) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขการให้บริการน้ำประปาของเทศบาลตำบลบ้านต้า อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย การให้บริการของพนักงานในด้านความเต็มใจของพนักงานการให้บริการแก่ผู้ใช้น้ำ มีค่าเฉลี่ยถึง 3.467 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุเทพ ลียุทธานนท์ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ใช้น้ำประปาในเขตเทศบาลนครสุราษฎร์ธานีที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานประปาสุราษฎร์ธานี พบว่า มีความพึงพอใจด้านการให้บริการของพนักงานมากที่สุด

5. ด้านกระบวนการให้บริการ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประปาหมู่บ้าน ด้านกระบวนการให้บริการ เป็นรายชื่อ พบว่า คุณภาพของวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในสำนักงานประปา เช่น มิเตอร์น้ำประปา ท่อประปา เป็นต้น อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ที่ทำการประปามีอุปกรณ์สำรองไว้เพียงพอต่อการให้บริการประชาชน เมื่อเกิดเหตุจึงสามารถให้บริการได้อย่างรวดเร็ว ท้นความปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของพิงใจ ศรีเดช (2553) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของการประปาส่วนภูมิภาค สาขาชัยนาท พบว่า 1) ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของการประปาส่วนภูมิภาค สาขาชัยนาท ด้านการให้บริการทั่วไป ปริมาณ และคุณภาพ การซ่อมท่อประปา และความพร้อมของอุปกรณ์ในการซ่อมท่อประปา ในภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจอย่างยิ่ง

6. ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประปาหมู่บ้าน ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ เป็นรายชื่อ พบว่า มีการประกาศณรงค์ประชาสัมพันธ์การใช้น้ำอย่างประหยัด อย่างทั่วถึง อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เจ้าหน้าที่ให้บริการกิจการประปาหมู่บ้านมีการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนผู้ใช้อย่างสม่ำเสมอ และสอดคล้องกับเหตุการณ์ในปัจจุบันทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จีระศักดิ์ เกยวิจิตร (2544) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้ใช้น้ำประปาต่อการให้บริการของสำนักงานประปาเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารและประชาสัมพันธ์ด้านคุณภาพและความเชื่อถือได้ของน้ำประปา

7. ด้านการบริหารจัดการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประปาหมู่บ้าน ด้านการบริหารจัดการ เป็นรายชื่อ พบว่า จำนวนบุคลากรเพียงพอต่อการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนผู้ใช้น้ำมองเห็นว่าเมื่อบุคลากรจำนวนมากก็ทำให้งานมีประสิทธิภาพและสามารถบริการประชาชนได้อย่างสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น ดังนั้นการบริหารจัดการจึงเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของพิงใจ ศรีเดช (2553) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของการประปาส่วนภูมิภาค สาขาชัยนาท พบว่า แนวคิดเกี่ยวกับการบริการของภาครัฐ และลักษณะการปฏิบัติงานด้วยการบริการที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ มี 5 ประการ ได้แก่ (1) การให้บริการอย่างเสมอภาค (2) การให้บริการอย่างทันเวลา (3) การให้บริการอย่างเพียงพอ (4) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง และ (5) การให้บริการอย่างก้าวหน้า

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประปาหมู่บ้าน หมู่ที่ 1 ตำบลท่ามะมัน อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร เท่านั้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการบริหารและบำรุงรักษาระบบประปาหมู่บ้าน
2. อัตราการใช้น้ำและพฤติกรรมการใช้น้ำของประชาชน 2.3 ศึกษาเรื่องทัศนคติของผู้ใช้บริการ
3. ควรทำการศึกษาถึงความต้องการของผู้รับบริการ ว่ามีความคาดหวังในการบริการด้านใดมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- พิงใจ ศรีเดช. 2553. ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของการประปาส่วนภูมิภาคสาขาชัยนาท. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. (สาขาการจัดการทั่วไป) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. นครสวรรค์.
- ไพรัช ไสภพิศ .2554. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำประปาของเทศบาลตำบลพรหมคีรี อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ บ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- พิชิต สกกุลพรหมณ์. 2539. การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : บารมีการพิมพ์.
- วิภารัตน์ จันทรสำเภา. 2553. ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการผลิตน้ำประปาของระบบประปาหมู่บ้านในเขตอำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์. สารนิพนธ์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกริก.
- สิทธิโชค ชัยปัญญา. 2549. การวิเคราะห์และประเมินผลการใช้น้ำประปา ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต
หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

A Study on Desirable Characteristics of Bachelor of Arts in Community
Development Graduates of the Faculty of Humanities and Social Sciences,
Muban Chom Bueang Rajabhat University from the Viewpoint of Employers

เนตรตะวัน โสมนาม

สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาถึงคุณลักษณะบัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาชุมชนที่พึงประสงค์ของผู้ใช้บัณฑิตและ 2) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ใช้บัณฑิตในเขตอำเภอเมือง อำเภอสวนผึ้ง อำเภอปากท่อ และอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี จำนวน 286 แห่ง โดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane) ในการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย พบว่า สิ่งที่ใช้บัณฑิตมีความต้องการมากที่สุด ได้แก่ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยของความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.57 รองลงมา ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยของความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.45 ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีค่าเฉลี่ยของความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.44 ด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ยของความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.34 และด้านสุดท้าย ได้แก่ ด้านทักษะทางปัญญา มีค่าเฉลี่ยของความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.32

คำสำคัญ : คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ผู้ใช้บัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาชุมชน

Abstract

The purposes of this research were to study the desirable characteristics of graduates majoring in community development that were required by the viewpoint of employers, and the result would be used as guidelines in improving the curriculum of Bachelor of Arts in community development. A sample of 286 employers in Meung district, Suanphung district, Pak Tho district and Chombueng district in Ratchaburi province were selected using the formula of Yamane. The instruments used in this research were questionnaires. The statistics used to analyze data were percentages, means, and standard deviations.

The results showed that the desirable characteristic of graduates the employers needed the most was Interpersonal skills and responsibilities. The mean of the needs were at a very high level, with an average of 4.57. Followed by graduates' moral principles, the mean of the needs were at a high level, with an average of 4.45. The mean of the needs of graduates' numerical analysis skills

and communication and information technology using skills were at a high level, with an average of 4.44. The mean of the needs of graduates' knowledge were at a high level, with an average of 4.34. And the last one was the graduates' Intellectual Skills. The mean of the needs were at a high level, with an average of 4.32

Keywords : desirable characteristics of graduates, employers, community development program

บทนำ

การศึกษานับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาประเทศ อาจกล่าวได้ว่าการศึกษาคือกระบวนการผลิตทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่งซึ่งช่วยเปลี่ยนแปลงมนุษย์ให้มีคุณภาพดีขึ้น เพราะการศึกษาจะทำให้คนมีคุณภาพเจริญงอกงามด้วยภูมิปัญญา มีทักษะ มีคุณธรรม และจริยธรรมสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาแห่งชาติ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากมาย ประชาชนมีโอกาสเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาได้อย่างทั่วถึง ที่สำคัญสังคมจะเชื่อมั่นได้ว่าคุณวุฒิที่บัณฑิตได้รับจากสถาบันการศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานที่เทียบเคียงได้อย่างน่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับของสถาบันอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานกำกับและส่งเสริมการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่าสิ่งหนึ่งที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความมีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานคุณวุฒิดังกล่าวได้แก่คุณภาพบัณฑิตที่ได้คุณวุฒินั้น ๆ ซึ่งสามารถพิจารณาผลการเรียนรู้ของบัณฑิตทางด้านความรู้ความสามารถทักษะด้านต่าง ๆ ในการทำงานและการประกอบอาชีพรวมทั้งคุณลักษณะอื่นๆ ในการทำงานและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นในด้านคุณภาพและมาตรฐานของคุณวุฒิของบัณฑิตที่บัณฑิตพึงมีหลังจากสำเร็จการศึกษาให้มีคุณภาพครอบคลุมอย่างน้อย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (เจตพัทธ์ บุญยสวัสดิ์ และคนอื่น ๆ, 2554 : 1)

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้กำหนดให้ทุกหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาต้องมีการปรับปรุงในทุกรอบ 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 เป็นต้นไป โดยสาระสำคัญคือ หากหลักสูตรใดไม่ถือปฏิบัติก็ถือว่าหลักสูตรที่เปิดการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามมาตรฐานซึ่งจะส่งผลกระทบต่อบัณฑิตที่เรียนหลักสูตรดังกล่าวไม่สามารถกู้เงินเรียนได้และมหาวิทยาลัยที่สังกัดยังถูกกำหนดว่าหลักสูตรไม่เป็นไปตามมาตรฐานอีกด้วยโดยตั้งแต่ปี 2552 สกอ.ได้กำหนดให้การปรับปรุงหลักสูตรทุกหลักสูตรต้องไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 (Thai Qualifications Framework for Higher Education TQF : HEd) (จุฑารัตน์ ศรีวณิชวงศ์ และคนอื่น ๆ, 2553 : 2)

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็นภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งสถาบันต้องสร้างระบบและกลไกในการควบคุมตรวจสอบประเมินและพัฒนากิจการดำเนินงานของสถาบันให้เป็นไปตามนโยบายเป้าประสงค์และระดับคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาตามเกณฑ์ของ สกอ. พ.ศ.2553 องค์ประกอบที่ 2 การผลิตบัณฑิตตัวบ่งชี้ที่ 2.7 ระบบและกลไกการพัฒนาสัมฤทธิ์ผลการเรียนตามคุณลักษณะของบัณฑิตโดยที่คุณลักษณะของบัณฑิตหมายถึงคุณสมบัติที่พึงประสงค์ซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาพึงมีประกอบด้วย 2 ส่วนคือ คุณลักษณะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติของแต่ละหลักสูตรและคุณลักษณะของบัณฑิตตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตซึ่งแนะนำให้มีการสำรวจคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตอย่างน้อยสำหรับทุกหลักสูตรระดับปริญญาตรีทุกรอบระยะเวลาตามแผนกำหนดการศึกษาของหลักสูตรมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนการวัดผลการศึกษาและสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนที่ส่งเสริมทักษะอาชีพและคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้าน

จอมบึง เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนาหลักสูตรและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงคุณลักษณะบัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาชุมชนที่พึงประสงค์ของผู้ใช้บัณฑิต
2. เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ใช้บัณฑิตในสถานประกอบการที่นักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาชุมชนฝึกงานในจังหวัดราชบุรี จำนวน 1,368 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ใช้บัณฑิตในเขตอำเภอเมือง อำเภอสวนผึ้ง อำเภอปากท่อ และอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี จำนวน 286 แห่ง โดยใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อสอบถามคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยโครงสร้างของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 5 ข้อ โดยถามเกี่ยวกับสถานภาพหรือตำแหน่ง คุณวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ประเภทของหน่วยงานและจำนวนบุคลากรในหน่วยงาน โดยมีข้อคำถามเป็น แบบเลือกตอบตามข้อความที่กำหนดให้

ตอนที่ 2 ความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำนวน 5 ข้อ
2. ด้านความรู้ จำนวน 5 ข้อ
3. ด้านทักษะทางปัญญา จำนวน 5 ข้อ
4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ จำนวน 5 ข้อ
5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 5 ข้อ

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นข้อความแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ช่วงคะแนน ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด โดยความหมายของการให้คะแนน แบ่งออกเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อใช้ในการปรับปรุง/พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

การสร้างและทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นโดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดขอบเขตและโครงสร้างเนื้อหาของโดยพิจารณาจากกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ
3. สร้างข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตและคุณลักษณะของบัณฑิต โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน
4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบว่าตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และภาษาที่ใช้แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยให้ครอบครัวเนื้อหาแต่ละด้านให้เหมาะสม โดย การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ซึ่งได้ค่า IOC. เท่ากับ 0.93

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามแล้วไปทดลองใช้กับผู้ใช้บัณฑิตที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.96

6. นำเครื่องมือที่ผ่านการทดลองใช้แล้ว จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์และจัดทำเป็นแบบสอบถามใช้ในการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ผู้วิจัยได้ทำการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีขั้นตอนการประมวลผลข้อมูลดังนี้

1. การตรวจสอบข้อมูล (Editing) ทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามทั้งหมดที่ได้รับกลับคืนมาจากกลุ่มตัวอย่าง โดยแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก

2. การลงรหัสข้อมูล (Coding) นำข้อมูลของแบบสอบถามทั้งหมดมาแปรเป็นสัญลักษณ์ตัวเลขแทนค่าตัวแปรต่างๆ ทำการลงรหัสตามที่กำหนดไว้

3. การบันทึกข้อมูล นำแบบสอบถามที่ผ่านการลงรหัส บันทึกข้อมูลลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อคำนวณค่าทางสถิติ วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้บัณฑิต วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลผลการให้คะแนน ดังนี้

4.51-5.00	หมายถึง ระดับความต้องการมากที่สุด
3.51-4.50	หมายถึง ระดับความต้องการมาก
2.51-3.50	หมายถึง ระดับความต้องการปานกลาง
1.51-2.50	หมายถึง ระดับความต้องการน้อย
1.01-1.50	หมายถึง ระดับความต้องการน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อใช้ในการปรับปรุง/พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดกลุ่มข้อเสนอแนะออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะ การวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเชื่อมโยงผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณมาสรุปเรียงเป็นรายงานการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มีผลการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพหรือตำแหน่งเป็นเจ้าของกิจการ คิดเป็นร้อยละ 39.2 รองลงมาคือผู้จัดการ/ผู้อำนวยการคิดเป็นร้อยละ 32.5 หัวหน้างาน คิดเป็นร้อยละ 25.9 และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 2.4 จำแนกตามคุณวุฒิการศึกษาซึ่งมีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 68.9 รองลงมาคือปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 15.4 ต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 11.2 และปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 4.5 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ซึ่งมีส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 6 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.6 รองลงมาคือตั้งแต่ 6-10 ปีคิดเป็นร้อยละ 32.5 ตั้งแต่ 11-20 ปีคิดเป็นร้อยละ 14.3 และตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 5.6 จำแนกตามประเภทของหน่วยงานซึ่งส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 19.9 รองลงมาคือส่วนราชการ คิดเป็นร้อยละ 19.2 ประกอบธุรกิจส่วนตัว/กิจการครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 18.9 หน่วยงานเอกชน คิดเป็นร้อยละ 16.1 รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 9.4 สมาคมนิติหรือองค์กรอิสระ คิดเป็นร้อยละ 8.4 ห้างสรรพสินค้า คิดเป็นร้อยละ 7.7 และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 0.3 จำแนกตามจำนวนบุคลากรในหน่วยงานซึ่งส่วนใหญ่มีจำนวนบุคลากรในหน่วยงาน ตั้งแต่ 50-100 คน คิดเป็นร้อยละ

49.3 รองลงมาคือต่ำกว่า 50 คน คิดเป็นร้อยละ 37.8 ตั้งแต่ 101-300 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 ตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 2.8 และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 2.1

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต
จากการวิจัย พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตต้องการให้บัณฑิตมีคุณลักษณะทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย 4.42 เมื่อจำแนกในแต่ละด้านพบว่าคุณลักษณะบัณฑิตที่ผู้ใช้บัณฑิตต้องการเรียงตามลำดับได้ดังนี้ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.57 ด้านคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.45 ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.44 ด้านความรู้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.34 และด้านทักษะทางปัญญาอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.32

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อใช้ในการปรับปรุง/พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อเสนอแนะเพื่อใช้ในการปรับปรุง/พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ดังนี้

1. **ด้านคุณธรรม จริยธรรม** ได้แก่ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา มีความกระตือรือร้นในการทำงาน และมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพตนและวิชาชีพอื่นๆ
2. **ด้านความรู้** ได้แก่ มีความรู้เหมาะสมตรงสาขาแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ และมีความรู้และเข้าใจในวิชาชีพของตน
3. **ด้านทักษะทางปัญญา** ได้แก่ ควรจัดให้การเรียนการสอนควบคู่กับการปฏิบัติจริงเพื่อนำผลสัมฤทธิ์มาแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นมีความคิดสร้างสรรค์ สามารถใช้ทักษะและความเข้าใจอันถ่องแท้ในเนื้อหาสาระทางวิชาการและวิชาชีพมีการทำงานอย่างมีสติสุขุมรอบคอบและจัดการงานต่างๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ไม่มีปัญหาตามมาภายหลัง
4. **ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ** ได้แก่ สามารถทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะการทำงานร่วมกับชุมชนได้ดีทุ่มเทให้กับงานและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และมีน้ำใจต่อเพื่อนร่วมงาน
5. **ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ** ได้แก่ หากสามารถสื่อสารหลายภาษาจะดีมาก สื่อสารได้ชัดเจนมีทักษะในการพูดที่ดี และอยากให้มีการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัยขึ้นและทันต่อยุคสมัยเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้ ด้านที่ผู้ใช้บัณฑิตมีความต้องการมากที่สุด ได้แก่ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยของความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.57 รองลงมา ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยของความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.45 ด้านทักษะการวิเคราะห์ เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมีค่าเฉลี่ยของความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.44 ด้านความรู้ มีค่าเฉลี่ยของความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.34 และด้านสุดท้าย ได้แก่ ด้านทักษะทางปัญญา มีค่าเฉลี่ยของความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.32

อภิปรายผล

คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงนั้น ผู้ใช้บัณฑิตต้องการให้บัณฑิตมีคุณลักษณะทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ย 4.42 เมื่อจำแนกในแต่ละด้านพบว่าคุณลักษณะบัณฑิตที่ผู้ใช้บัณฑิตต้องการเรียงตามลำดับได้ดังนี้ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก

ที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.57 ด้านคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.45 ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.44 ด้านความรู้ที่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.34 และด้านทักษะทางปัญญา อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.32 สำหรับด้านที่ผู้ประกอบการมีความต้องการมากที่สุด ได้แก่ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ พบว่ามีค่าเฉลี่ยของความ ต้องการของผู้ใช้บัณฑิต อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.57 รองลงมา ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม พบว่ามีค่าเฉลี่ยของความ ต้องการของผู้ใช้บัณฑิตอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.45 ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศพบว่ามีค่าเฉลี่ยของความ ต้องการของผู้ใช้บัณฑิต อยู่ใน ระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.44 ด้านความรู้ พบว่ามีค่าเฉลี่ยของความ ต้องการของผู้ใช้บัณฑิตอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.34 และด้านสุดท้าย ได้แก่ ด้านทักษะทางปัญญา พบว่ามีค่าเฉลี่ยของความ ต้องการของผู้ใช้บัณฑิตอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.32 ซึ่งสอดคล้องกับ กฤตยา ฐานวรภัทร์ (2555) ที่ได้ทำ การวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับสถานประกอบการกรณีศึกษาบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการ สื่อสารคณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่พึงประสงค์ทั้ง 5 ด้านสำหรับสถานประกอบการที่นักศึกษาฝึกงานทั้ง 7 แห่งนั้น ด้านที่สถานประกอบการมีความต้องการมากที่สุดได้แก่ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบโดยมีค่าเฉลี่ย โดยรวม 3.77 รองลงมาได้แก่ด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 3.71 ความต้องการอันดับที่สามได้แก่ด้าน ความรู้และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 3.43 เท่ากันทั้งสองด้านและด้านสุดท้ายได้แก่ด้านทักษะทางปัญญาโดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 3.29สำหรับคุณลักษณะของบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่พึงประสงค์ 5 ด้าน สำหรับสถานประกอบการที่นักศึกษาไม่ได้ฝึกงานทั้ง 7 แห่ง นั้นมีผลการศึกษาที่แตกต่างกันดังนี้ด้านที่สถานประกอบการกลุ่มนี้มีความต้องการมากที่สุดได้แก่ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.57 รองลงมาได้แก่ ด้านทักษะทางปัญญาโดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.46 ลำดับที่สาม ได้แก่ ด้าน ความรู้โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.39 ต่อมาเป็นด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบโดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.29 และลำดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยมี ค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.05 อีกทั้งยังสอดคล้องกับ วัลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543 : 84) ได้ศึกษาลักษณะของบัณฑิตที่พึง ประสงค์ดังนั้น ลักษณะด้านวิชาชีพคือคุณลักษณะที่ตรงกับสายงานที่จะประกอบอาชีพนั้นๆเช่นงานเลขานุการควรจะมี ทักษะที่ดีได้ติดต่อประสานงานได้จัดบันทึกการประชุมเป็นสามารถใช้ภาษาได้ดีส่วนคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพคืองานบาง ลักษณะอาจจำเป็นต้องพิจารณาบุคลิกภาพเป็นสำคัญเช่นผู้ที่ทำงานด้านประชาสัมพันธ์อาจต้องเป็นผู้ที่มีหน้าตาดีพูดจา ไพเราะยิ้มแย้มแจ่มใสส่วนคุณลักษณะด้านความประพฤติคือคนเก่งทำงานเก่งอาจจะเป็นที่ต้องการของสังคมแต่คนเก่ง ที่ มีความประพฤติหน้ารังเกียจเช่นไม่สุจริตชอบพูดปดชอบเอาเปรียบเห็นแก่ตัวให้ร้ายผู้อื่นยอมสร้างปัญหาแก่ หน่วยงานเป็นอย่างมาก เพราะฉะนั้น บัณฑิตที่พึงประสงค์จะต้องมีความประพฤติที่ดีงามมีวินัยตรงต่อเวลาซื่อสัตย์อดทน เสียสละขยันขันแข็งไม่ทอดทิ้งเข้ากับผู้คนที่ได้ดี นอกจากนี้คุณลักษณะที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้วบัณฑิตควรมีความสามารถใน การมองเห็นปัญหามองเห็นวิธีแก้ปัญหามองเห็นวิธีการทำงานซึ่งพูดในลักษณะรวมๆ คือมีความสามารถในการจัดการ สามารถทำงานต่างๆ สำเร็จไปด้วยดีดังนั้น การที่จะให้บัณฑิตในลักษณะต่างๆ เหล่านั้นจึงเป็นหน้าที่ของสถาบันที่จะ สามารถจัดการเรียนการสอนจัดสิ่งแวดล้อมจัดกิจกรรมและส่งเสริมเอื้ออำนวยให้อาจารย์สามารถจะหาทางปลูกฝังอบรม สั่งสอนให้นักศึกษามีลักษณะต่างๆนั้นในการพัฒนาบัณฑิตเมื่อได้รับการกระบวนการพัฒนาอย่างถูกต้องจะสามารถพัฒนาใน ด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับสุธรรม อารีกุล (2540 : 32) ได้กล่าวถึงคุณภาพของบัณฑิตใน รายงานการอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศโดยได้กล่าวว่าคุณภาพของนักศึกษาที่เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษามีความ ตกต่ำลงตามลำดับ โดยเฉพาะความรู้ทางด้านชีววิทยา เคมี ฟิสิกส์ คณิตศาสตร์และภาษาต่างประเทศประกอบกับการ เรียนการสอนที่ไม่ได้คุณภาพในสถาบันอุดมศึกษาส่งผลให้บัณฑิตที่ผลิตออกมามีคุณภาพตกต่ำลงทั้งในด้านภาษา คุณธรรมจริยธรรมความรู้ความสามารถในทางวิชาการความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ขาดวิจารณญาณความคิดริเริ่ม ความคิดสร้างสรรค์ความรู้และแสวงหาความรู้การเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยขาดบุคลิกภาพที่ดีและทัศนคติ การทำงานเป็นลบคือไม่ขยันหมั่นเพียรในการทำงานหนักไม่เอาเบ้าไม่สู้และหวังแต่จะให้ได้เงินมากขึ้นโดยไม่ต้องทำงาน การปฏิรูปหลักสูตรการเรียนการสอนคุณภาพอาจารย์และสื่อการเรียนต่าง ๆ จึงไม่เพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาคคุณภาพ บัณฑิตได้ครบถ้วนจำเป็นจะต้องปฏิรูปกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ โดยการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมและการพัฒนา บุคลิกภาพร่างกายและจิตใจผ่านทางสื่อต่าง ๆ เช่น กีฬา ดนตรีวรรณศิลป์หรือสังคมวัฒนธรรมไทยโดยมีแผนงานที่เป็น

รูปธรรมที่ชัดเจน สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อใช้ในการปรับปรุง/พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การนำความรู้ไปใช้ในชีวิตและการทำงานทั้งเรื่องความรับผิดชอบต่อตนเอง การทำงานและเพื่อนร่วมงานอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัยขึ้นและทันต่อยุคสมัยเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงและเจริญขึ้นเพื่อบุคลากรจะได้นำมาใช้ในการปฏิบัติงานจริงต้องการให้เนื้อหาการเรียนสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันและงานได้อย่างแท้จริงจัดให้การเรียนการสอนควบคู่กับการปฏิบัติจริง เพื่อนำผลสัมฤทธิ์มาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นควรให้มีการฝึกทักษะในการทำงานเฉพาะด้านให้มากขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์ แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอหากสามารถสื่อสารหลายภาษาจะดีมากสามารถทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีระเบียบวินัยทุ่มเทให้กับงานและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย สื่อสารได้ชัดเจนมีทักษะในการพูดที่ดีและมีทักษะการทำงานร่วมกับชุมชนได้ดี

เอกสารอ้างอิง

- กฤตยา ฐานนุรักษ์. 2555. รายงานการวิจัยเรื่องคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์สำหรับสถานประกอบการ กรณีศึกษบัณฑิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร คณะสังคมศาสตร์และศิลปะศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่. เชียงใหม่ :มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่.
- จุฑารัตน์ ศราวุฒวงศ์ และคนอื่นๆ. 2553. การประเมินความพึงพอใจและความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตสาขา สารสนเทศศาสตร์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่นปีการศึกษา 2545-2548. สารสนเทศศาสตร์. 28(2), 1-16.
- เจตนิพัทธ์ บุญยสวัสดิ์ และคนอื่นๆ. 2554. รายงานการวิจัยเรื่องคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบ มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของสาขาวิชาอาหารและโภชนาการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- วัลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2543. ลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์. วารสารร่มพฤษภ, 18, 42-43.
- สุธรรม อารีกุล. 2540. อุดมศึกษาไทย : วิฤกตและทางออก. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

การศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของสำนักงานคณบดี
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

The Study of Users's Satisfaction towards the Service of the Dean's Office
of the Faculty of Humanity and Social Sciences,
Muban Chombueng Rajabhat University

จิรพรรณ นิลทองคำ¹ สุนิสา ลิงแสง² ลัดดา ภูระหงษ์³ อัจฉรา โกญจนพา⁴
^{1,2,3,4} คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของสำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของสำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณาจารย์ และนักศึกษาของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ที่มารับบริการงานธุรการ งานการเงิน งานกิจการนักศึกษา และงานบริการทั่วไป ประจำปีการศึกษา 2556 จำนวน 346 คน โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การแจกแจงค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และสวนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของสำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของสำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านคุณภาพการให้บริการ และด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ตามลำดับ

คำสำคัญ : ความพึงพอใจของผู้รับบริการ การให้บริการ สำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Abstract

The objective of this research was to study user's satisfaction towards the services of the Dean's office of the Faculty of Humanity and Social Sciences, Muban Chom Bueng Rajabhat University. The samples for this study consisted of 346 respondents derived from the accidental random sampling, which were teachers and students who were serviced from General affairs Section, Financial Section, Student Affairs Section and General Service Section of the Dean's office of the Faculty of Humanity and Social Sciences in academic year of 2013. A questionnaire was used to collect the data. The statistics used in this research were frequencies, percentages, means and standard deviation.

The study revealed that user's satisfaction towards the service, which consisted of service procedures, personnel, facilities, and the quality of the services, was overall at the high level. Ranking by means from high to low was personnel, facilities, the quality of the services and service procedures.

Keywords : Users' Satisfaction, the service, Dean's office of the Faculty of Humanity and Social Sciences

บทนำ

การบริการเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรทุกคนในหน่วยงาน บุคลากรในธุรกิจนั้น ๆ เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจ ถ้าในหน่วยงานใดที่มีบุคลากรที่มีคุณภาพหรือมาตรฐานในการให้บริการสูง ก็จะสามารถทำให้ลูกค้าประทับใจในบริการได้ และจะสามารถใช้เป็นจุดขายได้เป็นอย่างดี (สมชาติ กิจจรวยง, 2555, หน้า 205-207) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นหน่วยงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มีหน้าที่ในการผลิตบัณฑิตพันธุ์กิจของคณะคือ จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ มุ่งสร้างงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับชุมชน และพัฒนาจนสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มของทุนทางสังคม และค่านองค์ความรู้สู่สังคม บริการวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์สู่ชุมชน ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและบูรณาการกับการเรียนการสอน บริหารจัดการด้านทรัพยากรบุคคลของคณะ ตามหลักธรรมาภิบาล บริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของคณะเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ มุ่งพัฒนาความรู้และทักษะทางภาษาของนักศึกษา เตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก ส่งเสริมการสร้างและพัฒนาเครือข่ายชุมชนสัมพันธ์และเครือข่ายศิษย์เก่าคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์บริหารงานโดยมีคณบดีเป็นผู้บริหารสูงสุด มีระบบประกันคุณภาพเป็นกรอบในการบริหารงานโดยมีสำนักงานคณะฯ เป็นหน่วยงานซึ่งมีความรับผิดชอบในการเก็บรวบรวมและให้บริการข้อมูลต่าง ๆ ที่ใช้ในการบริหารงานของคณะฯ รวมทั้งให้ความร่วมมือและติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายในและภายนอก (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 2556, หน้า 1) ซึ่งภารกิจที่สำคัญของสำนักงานคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จะเกี่ยวข้องกับการให้บริการแก่อาจารย์ บุคลากร นักศึกษา และบุคลากรภายนอก ด้วยภาระงานที่มีจำนวนมากหลายด้านแต่เจ้าหน้าที่ให้บริการมีเพียง 9 คน (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 2556, หน้า 14-28) อาจทำให้ไม่สามารถให้คำแนะนำแก่ผู้ขอรับบริการในด้านต่างๆ ได้ทั่วถึง ทำให้ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการได้เพราะถ้าผู้รับบริการต้องการหากได้รับสิ่งนั้นจะทำให้เกิดความพึงพอใจ แต่ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองก็จะมีความรู้สึกไม่พึงพอใจได้ ไม่ว่าจะเป็นความสะดวกที่ได้รับจากการบริการ ได้แก่ระยะเวลาในการรอคอยเพื่อรอรับบริการไม่นาน ความเป็นระเบียบของหน่วยงานบริการ ลักษณะสถานที่ของหน่วยงานบริการ การประสานงานของการบริการ ได้แก่ การได้รับบริการทั้งหมดตามความต้องการ การสนใจของผู้ปฏิบัติงานต่อลูกค้า อธิบายและความสนใจต่อลูกค้า ได้แก่ คำพูดเชิงบวก บุคลิกภาพที่ น่าเลื่อมใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความเอาใจใส่ตลอดเวลา ข้อมูลที่ได้รับจากการบริการ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป วิธีการรับบริการ กฎระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริการ ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือบริการ คุณภาพของการบริการ ได้แก่ ความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน คุณภาพของผลิตภัณฑ์ ดังนั้นปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจต่อผู้รับบริการเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ และมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษา ในการนำมาใช้เป็นกรอบในการพิจารณาและปรับปรุงคุณภาพการบริการของหน่วยงานต่อไป

จากสภาพที่กล่าวมาข้างต้นจึงนับเป็นความจำเป็นน่าจะต้องศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของสำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารใช้ประกอบการพิจารณาในการพัฒนาคุณภาพงานบริการของสำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และในจัดโครงการฝึกอบรม สัมมนาหรือจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาบุคลากรของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพในการตอบสนองตามความต้องการของผู้ใช้บริการได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของสำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

อุปกรณ์และวิธีการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ คณาจารย์ และนักศึกษาของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ที่มารับบริการ งานธุรการ งานการเงิน งานกิจการนักศึกษา และงานบริการทั่วไป ประจำปีการศึกษา 2556 มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 2,594 คน (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน, 2556) ขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ คณาจารย์ และนักศึกษาของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงซึ่งแบ่งประเภทบุคลากรออกเป็น 2 ประเภท ประกอบด้วย อาจารย์ และนักศึกษา รวมทั้งสิ้น 346 คน โดยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (ฉัตรสุนทร พฤทธิณบุญ, 2553, หน้า 187-190)

และได้กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อน (e) = 0.05 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของสำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.00 ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.80 สถานภาพส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 77.50 การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.50 ประเภทงานที่มารับบริการ ส่วนใหญ่มารับบริการงานบริการทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 83.20

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของสำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของสำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยภาพรวม ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของสำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยภาพรวม

ความพึงพอใจ	$\bar{X}$	SD	ความหมาย	อันดับความพึงพอใจ
1. ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ	4.37	.49	มาก	4
2. ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ	4.57	.56	มาก	1
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	4.45	.46	มาก	2
4. ด้านคุณภาพการให้บริการ	4.38	.49	มาก	3
รวม	4.45	.33	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของสำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.45,S.D.=0.33) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ($\bar{X}$ =4.57,S.D.=0.56) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X}$ =4.45,S.D.=0.46) ด้านคุณภาพการให้บริการ ($\bar{X}$ =4.38,S.D.=0.49) และด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ($\bar{X}$ =4.37,S.D.=0.49)

ผลความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของสำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จำแนกเป็นรายด้าน เป็นดังนี้

1. ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ มีความพึงพอใจโดยรวม ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.37,S.D.=0.39) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ขั้นตอนการให้บริการมีความสะดวกและรวดเร็ว ($\bar{X}$ =4.48,S.D.=0.51) ระยะเวลาในการให้บริการมีความเหมาะสม ($\bar{X}$ =4.45,S.D.=0.49) มีการบริการอย่างเสมอภาค ตามลำดับก่อน-หลัง

($\bar{X}$ =4.38,S.D.=0.49) ขั้นตอนในการให้บริการเป็นระบบ และบริการอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}$ =4.37,S.D.=0.56) มีการปรับปรุงขั้นตอนการให้บริการอยู่เสมอ ($\bar{X}$ =4.35,S.D.=0.48) มีการอธิบาย ชี้แจง และแนะนำขั้นตอนการให้บริการอย่างชัดเจน ($\bar{X}$ =4.31,S.D.=0.46) และมีขั้นตอนในการรับบริการประกาศไว้ชัดเจน ($\bar{X}$ =4.27,S.D.=0.53)

2. ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ มีความพึงพอใจโดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.57,S.D.=0.41) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ มีความรู้ ความสามารถในการให้บริการ เช่น การตอบคำถาม ชี้แจงข้อสงสัย ให้คำแนะนำ ช่วยแก้ปัญหาได้ ($\bar{X}$ =4.61,S.D.=0.48) มีความสุภาพ กิริยามารยาทของผู้ให้บริการ ($\bar{X}$ =4.60,S.D.=0.49) การแต่งกาย บุคลิก ลักษณะท่าทางของผู้ให้บริการมีความเหมาะสม ($\bar{X}$ =4.57,S.D.=0.49) มีความเอาใจใส่ กระตือรือร้น และความพร้อมให้บริการ ($\bar{X}$ =4.55,S.D.=0.49) เจ้าหน้าที่ให้บริการโดยไม่เลือกปฏิบัติ ($\bar{X}$ =4.52,S.D.=0.50)

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีความพึงพอใจโดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.45,S.D.=0.35) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด 2 ข้อ คือ ความสะอาดของสถานที่ให้บริการโดยรวม ($\bar{X}$ =4.52,S.D.=0.50) และการจัดสถานที่และอุปกรณ์มีความเป็นระเบียบ สะดวกต่อการติดต่อใช้บริการ ($\bar{X}$ =4.52,S.D.=0.50) และมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด 5 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ อุปกรณ์เครื่องมือในการให้บริการเพียงพอ ($\bar{X}$ =4.49,S.D.=0.50) สถานที่ตั้งของหน่วยงาน สะดวกในการเดินทางมาใช้บริการ ($\bar{X}$ =4.48,S.D.=0.50) สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ ที่นั่งคอยรับบริการ มีความเพียงพอ ($\bar{X}$ =4.45,S.D.=0.54) อุปกรณ์ เครื่องมือมีความทันสมัยพร้อมใช้งาน ($\bar{X}$ =4.37,S.D.=0.48) และมีป้าย ข้อความ จุดบริการที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ($\bar{X}$ =4.36,S.D.=0.48)

4. ด้านคุณภาพการให้บริการ ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อด้านคุณภาพการให้บริการ มีความพึงพอใจโดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.38,S.D.=0.42) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ความพึงพอใจโดยภาพรวมที่ได้รับจากผลการบริการของหน่วยงานนี้ ($\bar{X}$ =4.44,S.D.=0.49) ได้รับข้อมูลที่รวดเร็ว ($\bar{X}$ =4.40,S.D.=0.49) ได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ($\bar{X}$ =4.36,S.D.=0.48) ได้รับข้อมูลที่ครบถ้วน ($\bar{X}$ =4.35,S.D.=0.47) และได้รับบริการที่ตรงตามความต้องการ ($\bar{X}$ =4.35,S.D.=0.47)

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม สามารถสรุปผลการศึกษาได้ตามลำดับดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 20-30 ปี สถานภาพการศึกษายู่ในระดับปริญญาตรี และประเภทงานที่มารับบริการ คือ งานบริการทั่วไป ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของสำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับแรก

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของสำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มีประเด็นอภิปรายผลการวิจัยที่น่าสนใจ คือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของสำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความรู้ ความสามารถในการให้บริการ เช่น การตอบคำถาม ชี้แจงข้อสงสัยให้คำแนะนำ ช่วยแก้ปัญหาได้ มีความพึงพอใจเป็นลำดับแรก สอดคล้องกับงานวิจัยของนิรชา นานจารย์ (2551) ซึ่งศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจที่มีต่องานบริการในสำนักงานบริการกองงานของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือวิทยาเขตปราจีนบุรี ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจต่อด้านบุคลากร เจ้าหน้าที่มีความรู้ความสามารถ สามารถให้คำแนะนำที่ถูกต้อง มีค่าความพึงพอใจเป็นอันดับแรก และสอดคล้องกับแนวคิดของ ฉัตรยาพร เสมอใจ (2550, หน้า 226) ได้กล่าวไว้ว่า การบริการต้องมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับคนทั้งผู้ให้และผู้รับบริการบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญที่อาจทำให้ลูกค้ารับรู้ถึงคุณภาพหรือเป็นผู้ทำลายคุณภาพ บริษัทต้องเตรียมกระบวนการเกี่ยวกับคนหรือบุคลากรเป็นสำคัญ ตั้งแต่การสรรหา รับ ฝึกอบรม กระตุ้นพนักงาน บุคลากรเป็นส่วน

สำคัญที่จะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจาก เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ของสำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการให้บริการ สามารถตอบคำถาม ชี้แจงข้อสงสัย และช่วยแก้ปัญหาได้ มีความสุภาพ การแต่งกายเรียบร้อยเหมาะสม เอาใจใส่ กระตือรือร้น และพร้อมให้บริการอยู่เสมอ ปฏิบัติงานโดยไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ลูกค้ารับรู้ถึงคุณภาพหรือเป็นผู้ทำลายคุณภาพก็ได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของสำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลเสนอแนะอันเป็นประโยชน์กับคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ดังนี้

1. ควรระบุขั้นตอนการให้บริการโดยประกาศไว้ชัดเจน ลดขั้นตอนในการให้บริการให้น้อยลงไม่ให้ความซับซ้อน ทั้งนี้เพื่อความรวดเร็วและลดระยะเวลาการติดต่อรับบริการ จะทำให้ผู้มาขอรับบริการมีความพึงพอใจในการรับบริการของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. พัฒนา อบรม หรือเพิ่มศักยภาพการให้บริการ เพื่อกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ที่มีความเต็มใจในการประสานงานหรือร่วมมือในการปฏิบัติงานกับผู้รับบริการ โดยอาจปลูกฝังให้ตระหนักและเห็นความสำคัญในหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเพิ่มมากขึ้น
3. ควรมีป้าย ข้อความ จุดบริการที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ควรเพิ่มอุปกรณ์ เครื่องมือที่ทันสมัยพร้อมใช้งาน และเพียงพอต่อความต้องการ

เอกสารอ้างอิง

- คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 2556. ภาระงานคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ปี พ.ศ.2556. ผู้แต่ง.
_____. 2556. แผนกลยุทธ์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 4 ปี (พ.ศ.2556-2560) มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. ผู้แต่ง.
- ฉัตยาพร เสมอใจ. 2550. พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ฉัตรสุมน พงศ์ภิญโญ. 2553. หลักวิจัยทางสังคม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิรชา นานจารย์. 2551. การศึกษาความพึงพอใจที่มีต่องานบริการในสำนักงานกองงานของ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตปราจีนบุรี. การจัดการทั่วไป : บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต.
- สมชาติ กิจยรรยง. 2555. สร้างชีวิตสร้างธุรกิจด้วยการบริการ. กรุงเทพฯ : สมาร์ท โลกพี.
- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน. 2556. ข้อมูลนักศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

การดูแลสุขภาพผู้ที่มีอายุเกิน 100 ปี ในเขตอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม Health Care for Elderly People over the Age of 100, in Bang Khonthi District, Samut Songkhram Province

สมिता สว่างวงศ์

สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะการดูแลสุขภาพในสภาพปัจจุบันของผู้ที่มีอายุเกิน 100 ปี ในเขตอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม และ 2) แนวทางการดูแลสุขภาพของผู้ที่มีอายุเกิน 100 ปี ในเขตอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผู้ที่มีอายุเกิน 100 ปี ในเขตอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 6 คน และผู้ดูแล จำนวน 6 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. ลักษณะการดูแลสุขภาพในสภาพปัจจุบันของผู้ที่มีอายุเกิน 100 ปี ในเขตอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม คือ ด้านร่างกาย ผู้ที่มีอายุเกิน 100 ปี ส่วนใหญ่รับประทานอาหารเช้าครบ 5 หมู่ ดื่มน้ำวันละ 8 แก้ว ไม่ดื่มสุรา ไม่สูบบุหรี่ มีการออกกำลังกายเพื่อให้เหงื่อออกทุกวัน และใช้เวลาในการพักผ่อนนอนหลับวันละ 8-9 ชั่วโมง ด้านจิตใจ ผู้ที่มีอายุเกิน 100 ปี ส่วนใหญ่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากบุตรหลาน ไม่ปล่อยให้ทำนอยู่เพียงลำพัง สร้างความสัมพันธ์และทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีจิตใจที่ร่าเริง ด้านสังคม ผู้ที่มีอายุเกิน 100 ปี ส่วนใหญ่ มีลูกหลานและเพื่อนบ้านใกล้เคียงมาเยี่ยมเยียนพบปะพูดคุยเป็นประจำ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่เหงาและมีกำลังใจ และด้านสภาพแวดล้อม ผู้สูงอายุเกิน 100 ปี ส่วนใหญ่อยู่บ้านแบบชาวสวน มีต้นไม้ล้อมรอบ ทำให้ได้รับอากาศที่บริสุทธิ์ ในบางราย อยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ มีบ้านลูกหลานล้อมรอบหรืออยู่ในรั้วเดียวกัน ต้องดูแลความสะอาดภายในบ้านจัดสิ่งแวดล้อมทั้งภายในบ้านและนอกบ้านให้น่าอยู่ จัดให้มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก

2. แนวทางการดูแลสุขภาพ ได้แก่ การดูแลเรื่องอาหาร การดูแลด้านจิตใจ ไม่ทำให้ผู้สูงอายุเครียด การดูแลด้านสังคม มีลูกหลานและเพื่อนบ้านใกล้เคียงมาเยี่ยมเยียนพบปะพูดคุยเป็นประจำ และการดูแลด้านสภาพแวดล้อม จัดให้มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก

คำสำคัญ : การดูแลสุขภาพ ผู้สูงอายุ

Abstract

The purposes of this research were to study 1) the existing setting and condition of health care for elderly people over the age of hundred, in Bang Khonthi district, Samut Songkhram province., and 2) the guidelines of health care for elderly people over the age of hundred, in Bang Khonthi district, Samut Songkhram province. The key informants of the qualitative research conduct, drawn by purposive sampling, were 6 elderly seniors over the age of hundred, and additional 6 caregivers, who lived in Bang Khonthi district, Samut Songkhram province. The structure interview was used to collect data. The content analysis was used for data analysis.

The findings were as follows:

1. The existing setting and condition of health care for elderly people over the age of hundred, in Bang Khonthi district, Samut Songkhram province, were found as following detail of 4 cares: firstly considering on physical care, the majority of seniors of age over hundred eat a variety of nutritious food from the 5 main food groups, drink 8 glasses of water a day, including with no alcohol drinking, no smoking, daily exercise, adequate sleep of 8-9 hours; secondly considering on mental care, the majority of seniors of age over hundred were taken care of by their own children, not left being alone. Their relationship was built and promoted by doing family activities. Consequently, most of them feel cheerful and happy; thirdly considering on social care, most of seniors of age over hundred have regular visits by their children and neighbors as their companions, who help relieving their loneliness of homebound and inspiring their living; fourthly considering on environmental care, most of seniors of age over hundred live in gardens surrounded with green trees. They have opportunity to access to nature and expose to fresh air. Moreover, some of them were in big families, surrounded with their children, or it was commonly found their houses were built close together in shared spaces of the same land, in the same fence. The houses and surroundings should be kept clean inside out and should be properly ventilated.

2. The findings initiated the guidelines of health care for elderly people over the age of hundred, in Bang Khonthi district, Samut Songkhram province, in 4 categories, namely, the provision of proper food care, mental care that can ensure no tension of the seniors, social care that can ensure the regular companions' visits, as well as environmental care that can ensure proper ventilation.

Keywords : Health care, elderly people

บทนำ

สำมะโนประชากรผู้สูงอายุของ U.S. Department of Commerce Economics and Statistics Administration Bureau of the Census ในปี ค.ศ. 1996 พบว่า ประชากรโลกกลุ่มผู้ที่อายุ 60 ปีขึ้นไปมีจำนวน 550 ล้านคน และคาดว่าในปี ค.ศ. 2025 ประชากรกลุ่มนี้จะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังพบว่าประชากรสูงอายุที่มีอายุเกิน 100 ปี มีมากขึ้นด้วย สาเหตุสำคัญที่ทำให้ประชากรกลุ่มดังกล่าวมีอายุยืนยาว เนื่องมาจากปัจจัยหลายประการ เช่น อาจจะมาจากการพันธุกรรม ที่มีบรรพบุรุษอายุยืนยาวได้แต่ก็สามารถกำหนดปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลให้อายุยืนได้ โดยการเลือกอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี และวิถีชีวิตของแต่ละบุคคลในการดูแลตนเองได้ ซึ่งการปฏิบัติตนให้มีสุขภาพดีมีอายุยืนยาวเลือกทำพฤติกรรมที่เป็นการส่งเสริมสุขภาพ เช่น การปรับปรุงเรื่องการออกกำลังกาย การบริโภคอาหารที่มีประโยชน์และมีคุณค่าทางสารอาหาร การจัดการกับความเครียด การพักผ่อน และหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง ได้แก่ ยาเสพติด บุหรี่ การอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีการพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นคงโดยให้ผู้สูงอายุช่วยตนเอง และพัฒนาเรื่องการศึกษาเพิ่มขึ้นและรู้จักวิธีการดูแลตนเองมากขึ้นการที่ผู้สูงอายุเมื่อมีอายุครบ 60 ปี แล้วยังมีอายุเฉลี่ยเพิ่มขึ้นนั้นเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาเพื่อเป็นการเตรียมตัวในการที่จะมีอายุยืนยาวอย่างมีความสุขดังที่มีผู้กล่าวไว้ว่า “ไม่ว่าจะเป็นใครจะยากดีมีจนอย่างไร มีวาสนาส่งหรือต่ำต้อยเพียงใด ต่างก็อยากมีชีวิตที่ยืนยาวอยู่อย่างมีความสุขด้วยกันทั้งนั้น การมีชีวิตที่ยืนยาวแต่เต็มไปด้วยความทุกข์นั้นคง ไม่มีใครปรารถนาเพราะไม่ทราบว่าจะมีชีวิตที่ยืนยาวไปกับความทุกข์ทำไม” (ปราโมทย์ ประสาทกุล และปัทมา พัฒนวงศ์, 2545, หน้า 4-5)

แผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - พ.ศ. 2564) ให้กำหนดยุทธศาสตร์ของแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ มีทั้งหมด 5 ยุทธศาสตร์ และข้อที่ 5 คือ ยุทธศาสตร์ด้านการประมวลพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ การพัฒนาผู้สูงอายุอยู่ภายใต้ปรัชญาการสร้างหลักประกันในวัยสูงอายุที่เน้นกระบวนการพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นคงทางสังคมโดยให้ผู้สูงอายุช่วยตนเอง และตระหนักในคุณค่าและศักยภาพของผู้สูงอายุ ดังนั้นร่างแผนผู้สูงอายุได้กำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละยุทธศาสตร์ไว้ชัดเจน เพื่อให้บรรลุ

วิสัยทัศน์ มีหลักประกันมั่นคงอยู่อย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี พึ่งตนเองได้ มีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุสนับสนุนให้มีสุขภาพดี ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมอย่างต่อเนื่อง และอยู่ร่วมกันในสังคมไม่เป็นภาระให้ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - พ.ศ. 2554) กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดนโยบายให้ผู้สูงอายุมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดีตามวัย ขยายโอกาสดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและมีความสุข การดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ผู้สูงอายุควรให้ความสนใจดูแลสุขภาพของตนเองให้สมบูรณ์แข็งแรง มีความสุขในบั้นปลายชีวิต มีความเป็นอยู่อย่างมีคุณค่าสามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคม ทำให้มีชีวิตที่ยืนยาว

จากรายงานสัมมนาประชากรไทย พบว่า ประชากรผู้สูงอายุอายุเกิน 100 ปี มีแนวโน้มเพิ่มปริมาณ สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและผู้หญิงมีอายุเฉลี่ยร้อยละ 83.90 ส่วนผู้ชายอายุเฉลี่ยร้อยละ 80.30 ในอนาคตอีก 20 ปีข้างหน้าทั้งจำนวนและสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุของไทยจะเพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัว คือจากประมาณ 6.2 ล้านคนเป็น 14 ล้านคนในอีก 21 ปีข้างหน้า สัดส่วนประชากรสูงอายุจะเพิ่มเท่าตัวเช่นกัน จากประมาณร้อยละ 10 เป็นร้อยละ 20 ข้อมูลนี้แสดงถึงอัตราความเร็วของการเพิ่มประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทยที่เร็วที่สุดในโลกประเทศหนึ่งประเทศไทยจึงมีการเตรียมรองรับการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ (สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย, 2553, หน้า9) ข้อมูลทะเบียนราษฎรประชากรสูงอายุไทยในปี พ.ศ. 2552 และ ในปี พ.ศ. 2553 จังหวัดที่มีสัดส่วนของประชากรสูงอายุมากที่สุดใน 3 อันดับแรก คือ จังหวัดสิงห์บุรี (ร้อยละ 16.5) จังหวัดสมุทรสงคราม (ร้อยละ 16.2) และจังหวัดชัยนาท (ร้อยละ 16.0) (ประชากรสูงอายุ, หน้า15)

จากความสำคัญดังกล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงมีสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการดูแลสุขภาพในสภาพปัจจุบันและแนวทางของการดูแลสุขภาพของผู้มีอายุเกิน 100 ปี ในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม เนื่องจากประชากรกลุ่มผู้มีอายุเกิน 100 ปี ของอำเภอบางคนทีเป็นบุคคลที่มีสุขภาพดีและมีคุณค่ายิ่งต่อครอบครัว สังคมและประเทศชาติ ควรจะได้รับการสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะเรื่องการดูแลสุขภาพของผู้มีอายุเกิน 100 ปี เพื่อจะได้นำข้อมูลจากการศึกษาไปเป็นแนวทางให้นักวิชาการสาธารณสุขและเจ้าหน้าที่ที่มีสุขภาพ องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบลควรจัดงบประมาณจัดอบรมวิชาการเรื่อง การดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวางแผน จัดบริการให้การส่งเสริมการดูแลสุขภาพในผู้สูงอายุเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สูงอายุสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยการวางแผนในการดำเนินงานด้านดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุภายในชุมชนและเพื่อจะได้เก็บเป็นองค์ความรู้ของผู้มีอายุเกิน 100 ปี เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับการเรียนรู้ของบุคคลรุ่นหลังต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการดูแลสุขภาพในสภาพปัจจุบันของผู้มีอายุเกิน 100 ปี ในเขตอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาแนวทางการดูแลสุขภาพของผู้มีอายุเกิน 100 ปี ในเขตอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

วิธีการดำเนินการวิจัย

ทำการสำรวจที่อยู่ของผู้มีอายุเกิน 100 ปี ตามข้อมูลที่ค้นหาได้ เมื่อสามารถค้นหารายชื่อและที่อยู่ของผู้มีอายุเกิน 100 ปี ได้แล้ว ผู้วิจัยลงพื้นที่ตามข้อมูลเบื้องต้นเพื่อพบกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุเกิน 100 ปี และประสานงานกับครอบครัวของผู้มีอายุเกิน 100 ปีดังกล่าว แจ้งวัตถุประสงค์กับครอบครัวเพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้มีอายุเกิน 100 ปี เริ่มต้นการสนทนาและสอบถามข้อมูลจากผู้มีอายุเกิน 100 ปี และผู้ดูแล สัมภาษณ์ข้อมูลทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคมและด้านสภาพแวดล้อม จากผู้มีอายุเกิน 100 ปี และผู้ดูแล ขณะที่ทำการสัมภาษณ์จะมีการสังเกตสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของผู้มีอายุเกิน 100 ปี สีหน้า แววตา และกริยาท่าทางของญาติ ลูกหลาน หรือผู้ดูแล ประกอบกันไปด้วยและจะจดบันทึกข้อมูลจากการสังเกต

เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วน ผู้วิจัยนำข้อมูลดังกล่าวมาตรวจสอบความถูกต้อง และจัดให้เป็นหมวดหมู่เพื่อนำมาวิเคราะห์ต่อไป

สรุปและอภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ลักษณะการดูแลสุขภาพในสภาพปัจจุบันของผู้มีอายุเกิน 100 ปี ในเขตอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

การดูแลผู้มีอายุเกิน 100 ปี สามารถแบ่งได้เป็น 4 ด้าน คือ 1.การดูแลด้านร่างกายจะเป็นการดูแลเรื่องการบริโภค รับประทานอาหารครบ 5 หมู่ เพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย รับประทานอาหารที่มีไขมันต่ำ รับประทานผัก ผลไม้เป็นประจำ รับประทานเนื้อปลามากกว่าเนื้อสัตว์ ไม่รับประทานอาหารที่มีรสจัด จะรับประทานอาหารประเภทจัดอาหารนิ่ม ๆ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าอาหารที่ผู้สูงอายุรับประทานกันมากที่สุด ได้แก่ ปลาต้มหรือปลาทอดอื่น และจำพวกปลาเค็ม ต้มจืด แกงส้ม ผักต้มจิ้มน้ำปลา ผลไม้ จำพวก กล้วยน้ำว่า กล้วยไข่ กล้วยหอม ต้มน้ำวันละ 8 แก้ว ต้มโอวัลติน ต้มนม ต้มน้ำชา ต้มเบรนต์ ไม่ต้มเครื่องต้มชูกำลัง ตรวจสอบสุขภาพร่างกายทุก ๆ ปี ตรวจสอบสุขภาพฟันทุก ๆ 6 เดือน ตรวจสอบสายตาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง การไปรับภูมิคุ้มกันโรคต่าง ๆ การป้องกันตนเองไม่ให้ติดโรค รักษาความสะอาดของร่างกาย และสร้างสุขวิทยาส่วนบุคคลที่ดี ไม่ดื่มสุรา ไม่สูบบุหรี่ หลีกเลี่ยงจากสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ส่วนการออกกำลังกาย จะเน้นการเคลื่อนไหวช้า ๆ เช่น การแกว่งแขน แกว่งขาในที่นอน เดินภายในบ้าน ลงไปลอนหญ้าข้าง ๆ บ้าน เขี่ยผักตบขึ้นจากน้ำ เป็นต้น มีบางรายออกกำลังกายด้วยการทำงานบ้าน เช่น กวาด ถูพื้น

ซึ่งกิจกรรมที่ปฏิบัติเหล่านี้จะทำวันละประมาณ 10 นาที ถึงครึ่งชั่วโมง และเรื่องสุดท้ายคือ เรื่องการพักผ่อนของผู้มีอายุเกิน 100 ปี ส่วนใหญ่จะเข้านอนตอนหัวค่ำ ตื่นนอนแต่เช้า ใช้เวลานอนประมาณ 8 - 9 ชั่วโมงต่อครั้ง และผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะนอนกลางวันหลังรับประทานอาหารเสร็จแล้ว หลังระยะเวลาสั้นประมาณ 1 - 2 ชั่วโมง บางรายหลังจากนั้นก็ทำงานอดิเรก เช่น สานตะกร้า สานกระจาดทำด้วยทางมะพร้าว 2.การดูแลด้านจิตใจ ส่วนใหญ่จะได้รับการดูแลจากเอาใจใส่จากบุตรหลาน ภายในครอบครัวจะหมั่นเวียนมาพูดคุย หยอกล้อเล่น และในเทศกาลวันสำคัญ เช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์ วันหยุดนักขัตฤกษ์ ลูกหลานจากที่อื่นก็จะมาเยี่ยมเยียนโดยไม่ปล่อยให้ผู้สูงอายุ อยู่เพียงลำพัง ซึ่งอาจเป็นสาเหตุของโรคซึมเศร้า การผ่อนคลายความเครียดโดยการดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ พูดคุยกับลูกหลาน สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวให้อบอุ่น ทำกิจกรรมสนุกสนานร่วมกัน หัวเราะบ่อย ๆ ทำจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใสอยู่เสมอ มองโลกในแง่ดี ให้อภัย และยอมรับข้อบกพร่องของคนอื่นมีความเมตตาต่อหลานเหลน มีจิตใจให้อภัยต่อความผิดพลาดของคนอื่น ไม่คิดริษยาใคร เมื่อเห็นคนอื่นได้ดีก็ยินดีด้วย จึงเป็นที่รักใคร่ของลูกหลานและทุกคนที่พบเห็น ใช้เวลาทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ และสุดท้ายคือการแสวงหาความสงบสุขทางใจโดยการ ตักบาตร ทำบุญ ไหว้พระ สวดมนต์ ทำทานและ นั่งสมาธิ 3. การดูแลด้านสังคม คือ ให้ผู้สูงอายุมีการพบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้านที่อยู่ในละแวกใกล้เคียงอยู่เสมอมีลูกหลาน มีญาติ ๆ มาเยี่ยมเยียนตลอด ทำให้ได้มีการพูดคุย เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่เหงาและมีกำลังใจ และด้านสุดท้ายคือ 4.การดูแลด้านสิ่งแวดล้อม คือ มีการจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้าน และภายนอกบ้าน โดยต้องดูแลความสะอาดภายในบ้าน จัดห้องนอนให้สะอาด วางข้าวของเครื่องใช้ให้เป็นระเบียบ ไม้ไว้ของมากเกินไป ควรให้มีอากาศถ่ายเท มีแสงแดดส่องบ้างบางเวลา ทำให้ห้องนอนไม่อับชื้น ส่วนบริเวณนอกบ้านให้มีต้นไม้ล้อมรอบ ทำให้ได้รับอากาศที่บริสุทธิ์ ในบางราย อยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ มีบ้านลูกหลานล้อมรอบหรืออยู่ในรั้วเดียวกัน ต้องดูแลความสะอาดภายในบ้าน จัดสิ่งแวดล้อมทั้งภายในบ้าน และนอกบ้านให้น่าอยู่ จัดให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการดูแลสุขภาพของผู้มีอายุเกิน 100 ปี ในเขตอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม การดูแลสุขภาพผู้มีอายุเกิน 100 ปี มีแนวทางการดูแล ได้แก่ 1. ด้านร่างกาย คือ อาหาร โดยวัยนี้ร่างกายมีการใช้พลังงานน้อยลงจากกิจกรรมที่ลดลง จึงควรลดอาหารประเภทแป้ง น้ำตาล และไขมัน ให้เน้นอาหารโปรตีนจากเนื้อสัตว์ โดยเฉพาะปลา และเพิ่มแร่ธาตุที่ผู้สูงอายุมักขาดคือน้ำสะอาดอย่างน้อย 6-8 แก้วต่อวัน การออกกำลังกาย โดยการแกว่งมือ แกว่งแขน เดินรอบบ้าน ทำให้ได้สัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง จะเกิดประโยชน์ต่อหัวใจและหลอดเลือดอย่างมาก การได้รับอากาศที่บริสุทธิ์ อยู่ในสถานที่อากาศถ่ายเทสะดวก เพื่อลดการแพร่กระจายของเชื้อโรคและช่วยป้องกันโรคมะเร็ง การหลีกเลี่ยงอบายมุข ได้แก่ บุหรี่และสุรา จะช่วยลดโอกาสการเกิดโรคหรือลดความรุนแรงของโรคได้ ทั้งลดค่าใช้จ่ายในการรักษา การป้องกันอุบัติเหตุ ปรับสภาพแวดล้อมในบ้านให้ลดความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุหรือการหกล้ม การควบคุมน้ำหนักตัวหรือลดความอ้วน โดยควบคุมอาหารและออกกำลังกายจะช่วยให้เกิดความคล่องตัว ลดปัญหาการหกล้ม และความเสี่ยงต่อโรคต่าง ๆ และการตรวจสุขภาพประจำปี ให้ตรวจสม่ำเสมอเป็นประจำทุกปี หรืออย่างน้อยทุก 3 ปี โดยแพทย์จะ

ทำการซักประวัติ ตรวจร่างกาย และอาจมีการตรวจทางห้องปฏิบัติการ เพื่อหาปัจจัยเสี่ยงต่อโรคหลอดเลือดแข็ง ตรวจหาโรคประจำตัวที่พบบ่อย และยังมีตรวจการมองเห็น การได้ยิน ตลอดจนประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุด้วย 2.การดูแลด้านจิตใจ คือ ต้องให้ผู้สูงอายุพยายามมองในแง่ความเป็นจริง มากกว่าคิดไปล่วงหน้า ก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์ คาดคะเนอนาคตในทางที่ดีมากกว่าจะจินตนาการแต่ในแง่ร้าย รู้สาเหตุเรื่องที่ทำให้กังวล แก้ปัญหานั้นโดยตรง การทำใจให้สงบโดยวิธีทางพุทธศาสนา จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งถ้าผู้สูงอายุหมั่นศึกษาธรรมะ ไหว้พระ ฟังสมาธิ จะช่วยให้จิตใจสงบมากขึ้น ผู้สูงอายุมีการพบปะพูดคุย และเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น หางาน หรือกิจกรรมให้ผู้สูงอายุทำเพื่อความเพลิดเพลิน และเกิดประโยชน์ พยายามหลีกเลี่ยงการให้ผู้สูงอายุอยู่คนเดียว 3.การดูแลด้านสังคม คือ ให้มีการพบปะพูดคุยกับคนในครอบครัว หรือเพื่อนบ้านอยู่เสมอ มีการจัดกิจกรรมกันภายในครอบครัว มีการจัดกิจกรรมของผู้สูงอายุ พาผู้สูงอายุออกไปเที่ยวพักผ่อน และเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุทำหรือแสดงความคิดเห็นกับเรื่องที่ท่านอยากทำ 4.การดูแลด้านสิ่งแวดล้อม คือ มีการจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านและภายนอกบ้าน โดยต้องดูแลความสะอาดภายในบ้าน จัดห้องนอนให้สะอาด วางข้าวของเครื่องใช้ให้เป็นระเบียบ ไม้ไผ่ของมากเกินไป ควรให้มีอากาศถ่ายเท มีแสงแดดส่องบ้างบางเวลา ทำให้ห้องนอนไม่อับชื้น ห้องน้ำต้องห่างจากห้องนอนของผู้สูงอายุไม่เกิน 9 ฟุต ภายในห้องน้ำมีราวเกาะ ห้องน้ำต้องแห้งอยู่ตลอดเวลาเพื่อป้องกันการลื่นไถลของผู้สูงอายุ ส่วนของห้องนอน เตียงนอนควรจัดวางในที่ที่แสงสว่างเข้าถึง ที่นอนไม่นุ่มหรือแข็งจนเกินไป ไม่ควรมีโทรทัศน์อยู่ในห้องนอน ส่วนของบันได ควรมียูปร่างทรงกลม ความสูงของบันไดแต่ขั้นไม่เกิน 6 นิ้ว ไม่ควรวางสิ่งของต่าง ๆ ตามขั้นบันได ส่วนของพื้นห้อง ไม่ควรขัดจนเป็นมัน หรือลงน้ำมันจนลื่น ควรเก็บสายไฟให้เรียบร้อยป้องกันการสะดุดล้ม สีของผาผนังควรเป็นสีอ่อน และต่างจากสีของพื้นห้อง และไม่ควรมีธรณีประตูส่วนบริเวณนอกบ้านให้มีต้นไม้ล้อมรอบ ทำให้ได้รับอากาศที่บริสุทธิ์ สภาพแวดล้อมภายนอกควรจัดให้ร่มรื่นน่าอยู่ มีต้นไม้หอมล้อม เพื่อให้มีความเป็นธรรมชาติ และอากาศบริสุทธิ์

เอกสารอ้างอิง

- เอก ชนะสิริ. 2552. **ทำอย่างไรจะปราศจากโรคและชะลอความชรา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : นานามีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- บรรลุ ศิริพานิช. 2549. **คู่มือผู้สูงอายุฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ปราโมทย์ ประสาทกุล และปัทมา ว่าพัฒนางศ์. 2547. **วารสารประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล**, ปีที่ 12 ฉบับที่ 2. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. 2552. **สุขภาพคนไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 6. นครปฐม : ม.ป.ป.
- อมลวรรณ วีระธรรมโม. 2547. **การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการพยาบาลด้านการส่งเสริมสุขภาพเด็กสำหรับนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข**.วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานธุรการขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดพิจิตร
The Study of Problems on General Affair of Subdistrict
Administration Organizations in Phichit Province

ธนาภา แจ่มสว่าง

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐแนวใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการปฏิบัติงานธุรการขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดพิจิตร 2) ศึกษาระดับปัญหาในการปฏิบัติงานของพนักงานธุรการ องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดพิจิตร ประชากร ได้แก่ เจ้าพนักงานธุรการขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดพิจิตร จำนวน 73 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามปัญหาในการปฏิบัติงานด้านธุรการ แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัญหาการปฏิบัติงานธุรการขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดพิจิตร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.80$)

2. ระดับปัญหาในการปฏิบัติงานของพนักงานธุรการ องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดพิจิตร พบว่าด้านที่มีปัญหาในระดับมากที่สุด คือ ด้านการเก็บรักษาหนังสือราชการ ($\mu = 4.30$) รองลงมาคือ ด้านการจัดทำหนังสือราชการ ($\mu = 3.69$) ด้านการทำลายหนังสือราชการ ($\mu = 2.16$) ด้านการรับหนังสือราชการ ($\mu = 1.93$) และด้านการส่งหนังสือราชการ ($\mu = 1.90$) ตามลำดับ

คำสำคัญ : ปัญหาในการปฏิบัติงานธุรการ องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดพิจิตร

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the problems of general affair of subdistrict administration organizations in Phichit province and 2) to study the problem levels of general affair of subdistrict administration organizations in Phichit province. The population consisted of 73 general affairs officers in subdistrict administration organizations in Phichit province. The research instrument was a questionnaire on problems of general affair. The data were analyzed by using percentage, mean and standard deviation.

The research findings were as follows:

1. The problems of general affairs of subdistrict administration organization in Phichit province were at a moderate level ($\mu = 2.80$).

2. The problem levels of general affairs of subdistrict administration organizations in Phichit province were found that the highest mean was the job of official document keeping ($\mu = 4.30$), next was official document providing ($\mu = 3.69$), official document destruction ($\mu = 2.16$), official document receptivity ($\mu = 1.93$) and official document distribution ($\mu = 1.90$) respectively.

Keywords : General Affair, Subdistrict administration Organization, Phichit province

บทนำ

งานธุรการเป็นส่วนสำคัญของความสำเร็จขององค์การเพื่อช่วยสนับสนุนส่วนงานอื่นให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ นำผลสำเร็จมาสู่องค์กร ตลอดจนสร้างความพึงพอใจให้กับผู้มาติดต่อ และหน่วยงานอื่นที่ต้องติดต่อติดสื่อสาร และประสานงานกัน ซึ่งถือเป็นบันไดขั้นแรกในการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากมีการกำหนดให้มีงานธุรการทุกหน่วยงาน ดังนั้นงานธุรการจึงเปรียบเสมือนกลไกที่สำคัญของหน่วยงานที่จะขาดไปหรือไม่มีไม่ได้ (พิทักษ์ โพธิ์ทอง, 2553)

ผู้ปฏิบัติงานธุรการมักจะประสบปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บหนังสือไม่เป็นระบบ สืบค้นยาก ใช้เวลานาน เนื่องจากเอกสารมีจำนวนมาก และความไม่พร้อมของบุคลากร การศึกษาการปฏิบัติงานทางด้านงานธุรการขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดพิจิตร จะนำไปสู่การทราบถึงผลการดำเนินการด้านงานธุรการ และมีส่วนช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาปัญหาการปฏิบัติงาน พบว่า ปัญหาการปฏิบัติงานด้านธุรการมี จำนวน 5 ประการ คือ ด้านการจัดทำหนังสือราชการ ด้านการรับหนังสือราชการ ด้านการส่งหนังสือราชการ ด้านการเก็บรักษาหนังสือราชการ และด้านการทำลายหนังสือราชการ ผู้วิจัยในฐานะเป็นพนักงานที่รับผิดชอบด้านงานธุรการขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดพิจิตร จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาของการปฏิบัติงานด้านธุรการและนำผลการศึกษาไปใช้ในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงระบบการทำงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการปฏิบัติงานธุรการขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดพิจิตร
2. เพื่อทราบถึงระดับปัญหาในการปฏิบัติงานของพนักงานธุรการ องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดพิจิตร จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการขององค์การบริหารส่วนตำบล เขตพื้นที่จังหวัดพิจิตร จำนวน 73 แห่ง (ข้อมูล อปท.ในจังหวัดพิจิตร ณ เดือนเมษายน 2556)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าพนักงานธุรการขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดพิจิตร จำนวน 73 แห่ง รวม 73 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purpsive selection)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นลักษณะของกลุ่มตัวอย่างบุคลากรของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน จำนวน 5 ข้อ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับปัญหาในการปฏิบัติงานธุรการขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดพิจิตรโดยมีเนื้อหา 5 ด้าน จำนวน 25 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านธุรการของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านธุรการขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดพิจิตร มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (open - ended question)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นพนักงานที่ปฏิบัติงานด้านธุรการขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดพิจิตร จำนวน 73 ชุด ตามขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดพิจิตรเพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูล
2. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับมาไปดำเนินการตรวจสอบความเรียบร้อยสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม และรายงานผลตามขั้นตอนของการศึกษาต่อไป
3. ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ดำเนินการเก็บข้อมูล ในช่วงเดือนมิถุนายน ถึง เดือนกรกฎาคม 2557

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับระดับปัญหาในการปฏิบัติงานของพนักงานธุรการ องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัด พิจิตรวิเคราะห์โดยค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำเสนอในรูปตารางพร้อมคำบรรยายและนำค่าที่ได้มาแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด. 2545, น.103)

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาในการปฏิบัติงานของพนักงานธุรการองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดพิจิตร ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการเก็บรักษาหนังสือราชการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.30$) รองลงมาคือ ด้านการจัดทำหนังสือราชการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.69$) ด้านการทำลายหนังสือราชการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 2.16$) ด้านการรับหนังสือราชการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 1.93$) และด้านการส่งหนังสือราชการอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 1.90$)

ด้านการจัดทำหนังสือราชการทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การเขียนชื่อส่วนราชการ และชื่อ-สกุลของผู้รับระบุไม่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.04$) รองลงมาคือ การเขียนตัวสะกดและวรรคตอนในการร่างหนังสือราชการไม่ถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.03$) ขาดผู้ตรวจทานความถูกต้องของหนังสือราชการที่ร่างเสร็จแล้ว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.60$) ขาดความรู้ในหลักการใช้ภาษาไทย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.53$) สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ มีปัญหาในการร่างหนังสือราชการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.25$)

ด้านการรับหนังสือราชการภาพรวมทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 1.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การทำทะเบียนหนังสือรับไม่มีความเป็นปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 2.00$) รองลงมา คือ การส่งหนังสือให้ฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ เช่น สำนักปลัด และส่วนอื่น ๆ มักส่งผิด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 1.97$) ขาดรายละเอียดลงในทะเบียนหนังสือรับ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 1.93$) การจัดลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนของหนังสือราชการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 1.91$) สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การรับหนังสือทางโทรสาร เช่น เอกสารงานโต้ตอบ ติดต่อก การบันทึกและการรายงานมีความล่าช้า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 1.84$)

ด้านการส่งหนังสือราชการ ภาพรวมทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 1.90$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การส่งหนังสือทางโทรสารเครื่องโทรสารในสำนักงานมีปัญหาบ่อยครั้ง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 2.12$) รองลงมาการตรวจสอบหนังสือราชการมักขาดความรอบคอบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 2.07$) การลงทะเบียนหนังสือส่งไม่เป็นปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 1.84$) การกรอกรายละเอียดลงในทะเบียนหนังสือส่งไม่ครบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 1.78$) สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การรวบรวมหนังสือส่งทางไปรษณีย์ล่าช้า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 1.71$)

ด้านการเก็บรักษาหนังสือราชการภาพรวมทุกข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.30$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การเก็บหนังสือราชการขาดการแยกประเภท/งาน/เรื่องอย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.81$) รองลงมา คือ จำนวนตู้เก็บแฟ้มหนังสือไม่เพียงพอมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.59$) การกำหนดรหัสแฟ้มไม่เป็นไปตามหมวดหมู่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.29$) การกรอกรายละเอียดลงในทะเบียนหนังสือเก็บไม่ครบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.22$) สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การกำหนดอายุการเก็บหนังสือราชการไม่ถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.62$)

ด้านการทำลายหนังสือราชการภาพรวมทุกข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 2.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการทำลายหนังสือราชการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.12$) รองลงมาคือ การขนย้ายหนังสือราชการไปสถานที่ทำลายขนย้ายยากลำบาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 1.99$) การขาดเครื่องทำลายหนังสือราชการอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 1.95$) การกรอกรายละเอียดลงในบัญชีขอทำลายไม่ครบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 1.90$) สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การจัดทำทะเบียนการทำลายหนังสือราชการครบคลุมทุกเรื่องที่ทำลาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 1.85$)

อภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาในการปฏิบัติงานด้านธุรการของพนักงานธุรการองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดพิจิตร พบว่า

1. ด้านการจัดทำหนังสือราชการ พบว่า ปัญหาในการปฏิบัติงานด้านการจัดทำหนังสือราชการอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า การเขียนตัวสะกดและวรรคตอนในการร่างหนังสือราชการไม่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวิจิตร หนันลี (2553) ได้ศึกษาสภาพปัญหาในการปฏิบัติงานธุรการ องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านฝาง จังหวัดอุดรธานี จากผลการศึกษา พบว่า บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล เห็นว่ามีปัญหาการปฏิบัติงานธุรการองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอบ้านฝาง จังหวัดอุดรธานี มีปัญหาด้านการจัดทำหนังสือราชการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอบ้านฝาง จังหวัดอุดรธานี ได้มีการบริหารงานโดยยึดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระเบียบสารบรรณ พ.ศ.2526 แต่ในบางขณะการตีความหรือการวินิจฉัยข้อกฎหมายต่าง ๆ ยังไม่มีความถูกต้องชัดเจนประกอบกับต้องเร่งรีบดำเนินงานเพื่อให้ทันเวลา

2. ด้านการรับหนังสือราชการ พบว่า มีปัญหาด้านการปฏิบัติงานด้านการรับหนังสือราชการอยู่ในระดับน้อย โดยพบว่า การรับหนังสือทางโทรสาร เช่น เอกสารงานโต้ตอบ ติดต่อ การบันทึกและการรายงานมีความล่าช้าซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสิทธิชัย ช่อมแก้ว (2548) ได้ศึกษาเรื่องการจัดทำเอกสารขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาด้านการรับหนังสือราชการอยู่ในระดับน้อย บุคลากรในฝ่ายงานธุรการไม่เข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติงาน

3. ด้านการส่งหนังสือราชการ พบว่า การปฏิบัติงานธุรการด้านการส่งหนังสือราชการอยู่ในระดับน้อย โดยพบว่า การส่งหนังสือทางโทรสารเครื่องโทรสารในสำนักงานมีปัญหาบ่อยครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเปลียน แป้นทอง (2548) ได้ศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานด้านธุรการ สำนักปลัดเทศบาล เทศบาลนครอุบลราชธานี ผลการศึกษา พบว่า การปฏิบัติงานธุรการด้านการส่งหนังสือราชการอยู่ในระดับน้อย โดยภาพรวมงานธุรการมีปัญหาด้านงานสำนักงาน มีปัญหาในเรื่องการส่งหนังสือทางไปรษณีย์ หนังสืออาจจะถึงหน่วยงานที่รับช้า ไม่ทันตามกำหนดอาจจะเป็นข้อผิดพลาดของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน ซึ่งในบางครั้งในการจัดทำรายงานของแต่ละส่วน/ฝ่าย มีการจัดทำล่าช้าไม่เป็นปัจจุบันและเป็นผลทำให้ต้องนำส่งรายงานช้า

4. ปัญหาด้านการเก็บรักษาหนังสือราชการอยู่ในระดับมาก เพราะมีจำนวนตู้เก็บแฟ้มหนังสือที่ไม่เพียงพอ การเก็บหนังสือราชการขาดการแยกประเภท/งาน/เรื่อง อย่างเป็นระบบ การกำหนดรหัสแฟ้มไม่เป็นไปตามหมวดหมู่ การกำหนดอายุการเก็บหนังสือราชการไม่ถูกต้อง และการรวบรวมหนังสือส่งทางไปรษณีย์ล่าช้า สอดคล้องกับการศึกษาของชนิษฐา โสภณนา (2548) ที่ได้ศึกษาเรื่องระบบงานธุรการ สำนักงานเทศบาลธงธานี อำเภอวังชะบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษา พบว่า ระบบงานสำนักงานเทศบาลตำบลธงธานี ด้านการเก็บรักษาหนังสือราชการ อยู่ในระดับมาก ผู้ปฏิบัติงานธุรการยังไม่สามารถแยกประเภทงาน หรือแยกประเภทเรื่องของหนังสือราชการได้อย่างชัดเจน

5. ด้านการทำลายหนังสือราชการการปฏิบัติงานธุรการด้านการทำลายหนังสือราชการหนังสือราชการอยู่ในระดับน้อย โดยพบว่า เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความเข้าใจขั้นตอนการทำลายหนังสือราชการซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบรรเจิด ดั่งทรัพย์ (2548) ได้ศึกษาปัญหาทางสารบรรณของเทศบาลตำบลโคกตูมไม่ว่าจะเป็นด้านการดำเนินงานสารบรรณ การร่างหนังสือราชการ การรับ การส่งหนังสือราชการ การเก็บหนังสือราชการ และการทำลายหนังสือ พบว่า ปัญหาหลักคือ พนักงานเทศบาลระดับผู้ปฏิบัติขาดความรู้ ความเข้าใจ และขาดคู่มือการปฏิบัติงานสารบรรณไว้ให้ใช้ศึกษาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานด้านธุรการ องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดพิจิตร ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนางานด้านธุรการ ดังต่อไปนี้

1. ด้านการจัดทำหนังสือราชการควรปฏิบัติตามระเบียบงานสารบรรณอย่างเคร่งครัด และศึกษาจากผู้รู้ หรือศึกษาจากระเบียบงานสารบรรณ หนังสือสำคัญเร่งด่วนควรจะมีทำทันที

2. ด้านการรับหนังสือราชการ ควรมีการจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนของหนังสือราชการ เอกสารที่หน่วยงานภายนอกส่งมาบางเรื่องเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ โต้ตอบ ติดต่อกับหรือรายงานให้ทันกำหนด เพื่อไม่ให้เกิดความล่าช้าหรือเสียหายต่อหน่วยงาน

3. ด้านการส่งหนังสือราชการ ควรตรวจทานความถูกต้อง และความเรียบร้อยของหนังสือราชการก่อนเสนอต่อผู้บังคับบัญชาและตรวจทานก่อนส่งหนังสือออกนอกหน่วยงาน

4. ด้านการเก็บรักษาหนังสือราชการ การจัดเก็บเอกสารของทางราชการควรแยกประเภทเรื่องของหนังสือ นำหนังสือที่แยกประเภทแล้วใส่แฟ้มที่กำหนดไว้ และนำแฟ้มเก็บเข้าตู้ จัดเก็บให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นหมวดหมู่ เพื่อสะดวกแก่การค้นหา

5. ด้านการทำลายหนังสือราชการ ควรเน้นย้ำหรือส่งเสริมให้พัฒนาตนเองให้ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม รับฟังและขอคำแนะนำจากผู้เกี่ยวข้อง ตัวเจ้าหน้าที่ควรหมั่นแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาปรับปรุงการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์โลกปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ธุรการหรือเจ้าพนักงานธุรการขององค์การบริหารส่วนตำบล

2. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนางานธุรการด้วยรูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

กองทัพ เคลือบพนิกุล.2526. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ.2526 กับการปฏิบัติงานสำนักงาน. กรุงเทพมหานคร: ภูมิบัณฑิต.

โกวิทย์ พวงงาม. 2544. การปกครองท้องถิ่นหลักการและมิติใหม่ในอนาคต. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน.

ชาลี มณีศรี. 2526. การบริหารงานธุรการ. กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์.

เชื้อ อ้นจินดา. 2547. รวมกฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้องกับ อบต. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์

ถวัลย์ สนธิอนุเคราะห์ และพรสวรรค์ เพชรแดง. 2526. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526. กรุงเทพมหานคร : พิสิทธ์เซ็นเตอร์.

ธงชัย สันติวงษ์. 2541. องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

ธนสวรรค์ เจริญเมือง. 2535. 100 ปี การปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ.2540-2540. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คมไฟ.

ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ. 2550. การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยและพัฒนาธุรกิจ.

นิตยา วัฒนคุณ. 2546. การบริหารสำนักงาน. เชียงใหม่ : ภาควิชาการจัดการคณะบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บรรเจิด ดวงทรัพย์. 2548. ปัญหางานสารบรรณของเทศบาลตำบลโคกตูม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี. สารนิพนธ์ สาขารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ลพบุรี.

บุญชม ศรีสะอาด. 2543. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.

ปภัชญา อินทรง. 2554. การปรับปรุงการดำเนินงานธุรการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านค้อ อำเภอโพธารมณ์ จังหวัดนครพนม. สารนิพนธ์ สาขารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น ขอนแก่น.

บทบาทสตรีกับการพัฒนาธุรกิจชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Women's Roles on Development of Community Business across Sub-district Administrative Organizations, in Prachuap Khiri Khan

นุชจรี แนบสนิท

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทสตรีกับการพัฒนาธุรกิจชุมชน 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทสตรีกับการพัฒนา และ 3) ศึกษาหาแนวทางที่เหมาะสมของการพัฒนาบทบาทสตรีกับการพัฒนาธุรกิจชุมชน โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 398 คน และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้เกี่ยวข้องกับบทบาทสตรีกับการพัฒนาธุรกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 9 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการศึกษา พบว่า

1. บทบาทสตรีกับการพัฒนาธุรกิจชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง บทบาทด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การดำเนินงานธุรกิจชุมชน รองลงมาคือ การพัฒนาธุรกิจชุมชน การตัดสินใจในการทำธุรกิจชุมชน การวางแผนการทำธุรกิจชุมชน และการประเมินผลการทำธุรกิจชุมชน ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทสตรีกับการพัฒนาธุรกิจชุมชน พบว่า บทบาทสตรีทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความคาดหวังในบทบาท ด้านการรับรู้บทบาท ด้านการยอมรับบทบาทของบุคคล และด้านการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของบุคคล มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาธุรกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. แนวทางการพัฒนาบทบาทสตรีกับการพัฒนาธุรกิจชุมชนควรมีการสนับสนุนชุมชนให้มีการริเริ่มทำธุรกิจชุมชน โดยให้เป็นเจ้าของและบริหารจัดการเอง มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน โดยภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุนการพัฒนาสตรีอย่างจริงจังโดยการพัฒนาส่งเสริมความรู้และศักยภาพสตรีอย่างต่อเนื่อง

ข้อค้นพบจากการวิจัย พบว่า บทบาทสตรีกับการพัฒนาธุรกิจชุมชน สตรีควรมีการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง โดยการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องทุก ๆ ปี และได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน

คำสำคัญ : บทบาทสตรี การพัฒนา ธุรกิจชุมชน

Abstract

The United Nations (UN) has set the policy focusing the promotion on women's roles and participation and pushed the government of each country to implement policy on promoting women's potentiality. Thus, the researcher was interested in studying the roles of women on development of community business across sub-district administrative organizations in Prachuap Khiri Khan Province. The objectives of the study were to: 1) study women's roles on development of community business, 2) examine relationship between women's roles and development, and 3) explore effective guidelines for promoting women's roles on development of community business. The mixed research methods were used in this study. For quantitative research, the questionnaire was used for collecting data from 398 people living in the areas across Sub-district Administrative Organizations in Prachuap Khiri Khan. For qualitative research,

the structured interview was used for collecting data from key informants, which consisted of 9 samples relevant with women's roles and development of community business in Prachuap Khiri Khan Province. The data was analyzed by using Percentage, Mean, Standard Deviation, and Correlation Coefficient Analysis.

The research results were as follows:

1. The women's roles on development of community business were overall at a moderate level. The highest mean went to the aspect of community business operation, followed by those of development of community business, business decision making, business planning, respectively.

2. The relationship between women's roles and community business development came out in 4 following attributes: role expectation, role perception, role acceptance and performance on individuals' roles. They were statistically correlated at a significance level of .01

3. Regarding the guideline for women's roles on development of community enterprises, it was to encourage individuals to establish community business and to manage their own business, by participating in all operational processes. Public and private sectors should also provide constant supports in order to enhance their knowledge and potentiality.

To conclude, the findings on women's roles and community business development revealed that the women's knowledge requires consistent development. Continuous training provided every year by both public and private sectors was recommended.

Keywords: Women's roles, Development, Community business

บทนำ

องค์การสหประชาชาติ (United Nations) ได้กำหนด "วันสตรีสากล" ซึ่งตรงกับวันที่ 8 มีนาคมของทุกปี กำหนดขึ้นเพื่อให้ทั่วโลกได้ตระหนักถึงความสำคัญของสตรีและกระตุ้นให้มีการยกย่อง ให้เกียรติ และเคารพในสิทธิอันชอบธรรม ในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกับบุรุษ องค์การสหประชาชาติมีนโยบายมุ่งเน้นเรื่อง การส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมของสตรีในการแก้ไขความขัดแย้งและการเคลื่อนไหวเพื่อสร้างสันติภาพในทุกมุมโลก ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพและผลักดันให้รัฐบาลแต่ละประเทศดำเนินนโยบายเพื่อส่งเสริมศักยภาพของสตรี โดยเฉพาะมุ่งเน้นไปยังกลุ่มสตรีที่ยากจนและด้อยศักยภาพ

ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับธุรกิจชุมชนเพราะธุรกิจชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ช่วยให้เกิด การสร้างงานการลงทุนการหมุนเวียนของเงินทุนภายในประเทศ ธุรกิจชุมชนมีการบริหารงานที่อิสระใช้เงินลงทุนไม่มากนัก เน้น การสร้างงานในชุมชนให้เพิ่มมากขึ้นเป็นหลัก และสามารถบริหารงานได้คล่องตัวจึงเป็นมูลเหตุจูงใจให้บุคคลทั่วไปที่ ต้องการประกอบอาชีพอิสระสนใจศึกษาแนวทางประกอบอาชีพธุรกิจชุมชนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้เพราะได้รับการสนับสนุน จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน อาทิเช่น รัฐบาลให้ความสนับสนุนช่วยเหลือผ่านกองทุน หมู่บ้านเป็นที่สังเกตเห็นกันทั่วไปทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ไม่ว่าจะเป็นเขตอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน หรือแม้แต่ในเมืองหลวงจะ พบว่า มีธุรกิจชุมชนอยู่หลายรูปแบบ เช่น ธุรกิจแปรรูปร้านขายของท้องถิ่นหรืออุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น เครื่องจักสาน หรือเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น (อุทิส ศิริวรรณ และคณะ, 2547: 2) นอกจากนี้ธุรกิจชุมชนเป็นแนวทางการพัฒนาชนบท แนวทางหนึ่งที่มีความสนใจเป็นอย่างมากจากหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานพัฒนาเอกชนหน่วยงานของรัฐอาทิ กรมพัฒนา ชุมชน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมก็มีโครงสร้างจัดทำเรื่องธุรกิจชุมชนเป็นการเฉพาะ ส่วนหน่วยงานพัฒนาเอกชนก็เสนอว่า ธุรกิจชุมชนเป็นทางเลือกหนึ่งของการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจขององค์กรชาวบ้านในแต่ละจังหวัดได้อีกด้วย

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นหนึ่งในจังหวัดในภูมิภาคตะวันตก และเป็นจังหวัดที่เสมือน หน้าด่านก่อนเดินทางสู่ ภาคใต้ ดังนั้นการพัฒนาธุรกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้ประสบความสำเร็จจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะช่วยสร้าง และนำรายได้จำนวนมากเข้าสู่จังหวัด ทั้งนี้จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีประชากรทั้งสิ้น 519,542 คน แยกเป็นชาย 258,747 (49.80%) และหญิง 260,795 (50.20%) จากข้อมูลสถิติดังกล่าวนี้ พบว่า จำนวนประชากรหญิงมีมากกว่า ประชากรชายแสดงให้เห็นถึงการที่สตรีน่าจะมีบทบาทในการดำเนินกิจการด้านต่าง ๆ ในสังคมไทยที่เท่าเทียม หรือไม่

ด้อยไปกว่าบุรุษ และการที่สตรีก็เป็นผู้มีส่วนได้เสียในการดำเนินกิจการด้านเศรษฐกิจและสังคมมาโดยตลอด แต่สตรีก็ยังไม่ได้รับความเสมอภาคในทุก ๆ เรื่อง จากปัญหาที่เกิดขึ้นต่อสตรีในวันนี้ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการขาดโอกาสในสังคม ปัญหาการถูกเลือกปฏิบัติและที่สำคัญโอกาสในการดัดศักยภาพของสตรีมีน้อยจึงต้องส่งเสริมและพัฒนาอีกมาก

บทบาทผู้หญิงที่ถูกกำหนดให้ดูแลสมาชิกในครอบครัว และจัดการบ้านเรือน ทำให้ผู้หญิงมีความรู้สึกผูกพันกับที่อยู่อาศัยและชุมชนมากกว่าผู้ชาย และผู้หญิงรู้จักดีเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชน โดยเฉพาะในชุมชนผู้มีรายได้น้อยที่ต้องการสร้างกิจกรรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้ดีขึ้น เช่น กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้านสร้างอาชีพเสริม การรักษาสีงแวดล้อม และการจัดกิจกรรมทางสังคม เป็นต้น (จิราพร แซ่เตียว, 2546) จากนโยบายกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร สตรีในชนบทจึงได้นำนโยบายของรัฐมาใช้ โดยให้ความสนใจและนำเอาธุรกิจชุมชนมาพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจในชุมชนของตนเองซึ่งมีส่วนในการช่วยให้ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวได้มากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงบทบาทสตรีกับการพัฒนาธุรกิจชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในบทบาทสตรีตามความคาดหวัง การรับรู้ การยอมรับ และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่โดยมีแนวทางการพัฒนาธุรกิจชุมชนในการวางแผนการตลาดการตัดสินใจการดำเนินงานการประเมินผล และการพัฒนาธุรกิจชุมชน ปัญหาและอุปสรรคของสตรีในการพัฒนาธุรกิจชุมชนของกลุ่มธุรกิจของกลุ่มอาชีพ ผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจชุมชนอื่นหรือเป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจชุมชนประเภทอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทสตรีกับการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทสตรีกับการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมของบทบาทสตรีกับการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ด้วยการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามปลายปิด มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ จากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 61 แห่ง รวมจำนวนประชากรทั้งหมด 519,542 คน โดยคำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน (Taro Yamane) (สิน พันธุ์พินิจ, 2549 : 133) กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 398 ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการศึกษาจากค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth interview) เกี่ยวกับบทบาทสตรีกับการพัฒนาธุรกิจชุมชนในองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป มีอาชีพรับจ้าง/พนักงาน มีรายได้โดยเฉลี่ย 5,000-10,000 บาท และเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์

1. ผลวิเคราะห์บทบาทสตรีในการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้ตอบแบบสอบถามมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในภาพรวมทั้งหมดของบทบาทสตรีในการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการดำเนินงานธุรกิจชุมชน ผู้ตอบแบบสอบถามมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นด้านนี้อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชน ผู้ตอบแบบสอบถามมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการตัดสินใจในการทำธุรกิจชุมชน ผู้ตอบแบบสอบถามมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการวางแผนการทำธุรกิจชุมชน ผู้ตอบแบบสอบถามมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการประเมินผลการทำธุรกิจชุมชน ผู้ตอบแบบสอบถามมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทสตรีกับบทบาทสตรีในการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทของสตรีในการดำเนินธุรกิจชุมชน ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความคาดหวังในบทบาท ด้านการรับรู้บทบาท ด้านการยอมรับบทบาทของบุคคล และด้านการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของบุคคล มีความสัมพันธ์กับบทบาทสตรีในการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งหมด โดยมีค่า r เป็นบวก แสดงว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันและเป็นความสัมพันธ์ในระดับปานกลางถึงระดับสูง ซึ่งสามารถเรียงลำดับระดับความสัมพันธ์จากสูงไปต่ำได้ดังนี้ ด้านการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของบุคคล มีความสัมพันธ์สูงสุด ($r = .793$) รองลงมาคือ ด้านการยอมรับบทบาทของบุคคล ($r = .761$) ด้านการรับรู้บทบาท ($r = .727$) และด้านความคาดหวังในบทบาท ($r = .697$)

3. แนวทางที่เหมาะสมของบทบาทสตรีกับการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรเปิดโอกาสให้สตรีเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนให้มากขึ้น รวมถึงควรให้การส่งเสริม ให้การสนับสนุน ให้การยอมรับ ตลอดจนมีการวางแผนในการพัฒนาศักยภาพของบทบาทสตรีในการพัฒนาธุรกิจชุมชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของสตรีในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของธุรกิจชุมชนให้ได้แบบครบวงจร และบทบาทของสตรีที่พึงมีในการพัฒนาธุรกิจชุมชนนั้น คือ สตรีต้อง มีความอดทน หาข้อบกพร่องและแนวทางแก้ไข หลังจากที่มีการประเมินผล มีการประเมินผล มีการศึกษาดูงาน ฝึกอบรมให้สตรีมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี ต้องมีการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง และใช้เครือข่ายที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่วนด้านผลิตภัณฑ์ของชุมชนก็ควรต้องมีการปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้สตรีควรได้มีโอกาสเข้ารับการฝึกอบรมด้านต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชนและท้องถิ่น โดยใช้เทคโนโลยีและวัตถุดิบที่เหมาะสมภายในท้องถิ่น ภายใต้ความร่วมมือขององค์กรชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นอีกด้วย

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

บทบาทสตรีกับการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากผลการวิจัยที่พบว่า บทบาทสตรีในการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการดำเนินงานธุรกิจชุมชน รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาธุรกิจชุมชน ด้านการตัดสินใจในการทำธุรกิจชุมชน ด้านการวางแผนการทำธุรกิจชุมชน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินผลการทำธุรกิจชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาติ รัชแก้ว (2552: 70-71) ที่ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของสตรีในการดำเนินธุรกิจชุมชนในเขตอำเภอหนองบัวระเหว จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า สตรีมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง และจากการมีส่วนร่วมเพียงแต่ในระดับปานกลางนี้สะท้อนให้เห็นว่าทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาศักยภาพและเพิ่มโอกาสทางสังคมของสตรีไทยให้มากขึ้น โดยเน้นให้สตรีทุกกลุ่มมีโอกาสเข้าถึง และได้รับการศึกษาทุกระดับ มีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยแนวทางการพัฒนาเน้นการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพสตรี ผ่านระบบการพัฒนาทักษะและระบบการศึกษาที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมทั้งการส่งเสริมให้สตรีได้เข้าถึงและพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้รู้เท่าทัน และสามารถใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาศักยภาพ การพัฒนาไกลและปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ เพื่อเอื้อให้ผู้หญิงมีโอกาสเข้าร่วม และรับประโยชน์จากระบบเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการดำเนินการธุรกิจชุมชน ที่ถูกต้องและเหมาะสม ทั้งนี้เพราะธุรกิจชุมชนจะช่วยเปิดโอกาสสำหรับสตรีที่มีความต้องการในการประกอบธุรกิจด้วยตนเอง หรือร่วมกับสมาชิกคนอื่นเกิดการจ้างงานส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนธุรกิจชุมชนยังมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเท่าไรจะก่อให้เกิดการกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจไปสู่กลุ่มผู้ประกอบการและกลุ่มคนเพิ่มมากยิ่งขึ้น

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทสตรีกับการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทของสตรีในการดำเนินธุรกิจชุมชนทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กับบทบาทสตรีในการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งหมด โดยมีค่า r เป็นบวก แสดงว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันและเป็นความสัมพันธ์ในระดับปานกลางถึงระดับสูง ซึ่งสามารถเรียงลำดับระดับความสัมพันธ์จากสูงไปต่ำได้ดังนี้ ด้านการ

ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคุณคน มีความสัมพันธ์ที่สุด รองลงมาคือ ด้านการยอมรับบทบาทของคุณคน ด้านการรับรู้บทบาท และด้านความคาดหวังในบทบาท สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฟาริดา บินลาเต๊ะ (2552: 158-165) ที่ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทสตรีในการสร้างทุนทางสังคม และลดความยากจนในชุมชนผู้มีรายได้น้อย: กรณีศึกษา ชุมชนเจริญชัย นิคมใหม่ ชุมชนคลองลำปูน และชุมชนเพชรคลองจั่น กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน เช่น อัตลักษณ์ทางเพศ ความผูกพันในครัวเรือนและชุมชน การยอมรับจากผู้ชาย และกฎหมาย นโยบายที่สนับสนุนผู้หญิง เป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้บทบาทผู้หญิงเกิดการสร้างทุนทางสังคม และลดความยากจนในชุมชน แสดงให้เห็นว่าเรื่องของบทบาทเป็นสิ่งสำคัญโดยเฉพาะการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคุณคน เพราะหากแต่บุคคลสามารถทำงานได้ตามหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย หรือหน้าที่ที่พึงรู้ว่าต้องปฏิบัติแล้วก็จะทำให้นั้นนั้นประสบความสำเร็จมากขึ้น สอดคล้องกับที่ฮาร์ดีและคอนเวย์ (Hardy and Conway, 1988) ได้กล่าวไว้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทเป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่สอดคล้องกับตำแหน่งที่ได้รับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทจะไม่อาจดำเนินไปด้วยดีเมื่อบุคคลผู้ดำรงบทบาทประสบกับภาวะของความเครียดในบทบาทความรู้สึกถูกกดดันคับข้องใจ มีความยากลำบากในการดำรงบทบาทใดบทบาทหนึ่งอันเกิดจากความคาดหวังในบทบาทกับความสามารถในการแสดงออกตามบทบาทไม่สอดคล้องกันและความรู้สึกยากลำบากในการดำรงบทบาทและถูกขจัดให้หมดไปด้วยการพิจารณาเกี่ยวกับการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทและความเข้าใจบทบาทร่วมกันของผู้ดำรงบทบาทและผู้เกี่ยวข้องเราได้เน้นถึงความสำคัญของการรับรู้บทบาทกับความสามารถในบทบาทว่ามีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทว่าจะดำเนินได้ดีเพียงใดสมรรถนะหรือความสามารถที่เป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลสามารถกระทำบทบาทตามที่ได้รับคาดหวังได้ความสามารถในบทบาทมีแนวคิดสำคัญ คือ 1) ความสามารถจะเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการทางสังคม 2) ความสามารถเป็นสิ่งจำเป็นในการกระทำบทบาท และ 3) ความสามารถทำให้เกิดความก้าวหน้าของคุณคนและสังคม

แนวทางที่เหมาะสมของบทบาทสตรีกับการพัฒนาธุรกิจชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากผลการวิจัยที่พบว่า บทบาทของสตรีที่พึงมีในการพัฒนาธุรกิจชุมชนนั้น คือ สตรีต้องมีความอดทน ท้าข้อบกพร่องและแนวทางแก้ไข หลังจากที่มีการประเมินผล มีการประเมินผล มีการศึกษาดูงาน ฝึกอบรมให้สตรีมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นทุกปี ปี ต้องมีการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง และใช้เครือข่ายที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่วนด้านผลิตภัณฑ์ของชุมชนก็ควรต้องมีการปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้สตรีควรได้มีโอกาสเข้ารับการฝึกอบรมด้านต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชนและท้องถิ่น โดยใช้เทคโนโลยีและวัตถุดิบที่เหมาะสมภายในท้องถิ่น ภายใต้ความร่วมมือขององค์กรชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นอีกด้วย สะท้อนว่าสิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องกับบทบาทสตรีในการพัฒนาธุรกิจชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต้องเร่งดำเนินการ คือ ทำให้ชุมชนและผู้ร่วมดำเนินธุรกิจชุมชนนอกพื้นที่เกิดการยอมรับในความในบทบาทและความสามารถของสตรีในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ให้เพิ่มมากขึ้น เพราะสังคมส่วนมากมักจะยอมรับบทบาทของผู้หญิงส่วนใหญ่ในฐานะ “ผู้บริการ” มากกว่าการทำงานในระดับบริหาร (กรองแก้ว ลังการพันธุ์, 2548: 77) ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรที่จะเร่งพัฒนาและส่งเสริมคุณลักษณะของสตรีให้เป็นไปตามที่ มาลีญา วงศ์รัตนมัจฉา (2547: 49) กล่าวถึงไว้โดยผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ 1) ต้องทำให้สตรีมีความกล้าในการตัดสินใจหรือวินิจฉัยสั่งการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การตัดสินใจเลือกการปฏิบัติงานทางใดทางหนึ่ง ซึ่งผู้นำที่ทำได้จะต้องมีความกล้าในการตัดสินใจตามความคิดเห็นของตนเอง มิใช่คล้อยตามความคิดเห็นของผู้อื่น 2) ต้องทำให้สตรีมีความสามารถในการใช้ความรู้และใช้เหตุผลในการทำงาน โดยเฉพาะความสามารถที่สำคัญ 2 ประการ คือ ความสามารถทางด้านภาษาหนังสือ และความสามารถในการใช้เหตุผล 3) ต้องทำให้สตรีมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และ 4) ต้องทำให้สตรีมีความกระตือรือร้นสนใจในการทำงาน ซึ่งเมื่อมีการพัฒนาคุณลักษณะของสตรีให้เป็นไปตามแนวคิดข้างต้นแล้ว จะส่งผลให้สตรีสามารถเข้ามาเป็นเจ้าของกิจการธุรกิจชุมชนทั้งในลักษณะการเป็นเจ้าของเองทั้งหมดหรือบางส่วนในฐานะผู้ร่วมทุนผู้ถือหุ้นได้ อันจะนำไปสู่การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของตนเองและครอบครัว และส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนได้ต่อไปอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาให้ความรู้ของสตรีอย่างต่อเนื่อง โดยอาจจะมีการพาการศึกษาดูงาน หรือการฝึกอบรมเพื่อให้สตรีมีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนเพิ่มมากขึ้น

2. องค์กรปกครองท้องถิ่นควรเข้ามาให้การสนับสนุนด้านเงินทุน องค์ความรู้ และทำหน้าที่ในการเป็นที่เลี้ยง และคอยติดตามการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการจัดกิจกรรมถอดบทเรียนธุรกิจชุมชนที่ดำเนินงานแล้วประสบความสำเร็จ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งเสริมเกื้อหนุนให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ และทำให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ตลอดจนแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคนั้นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรองแก้ว ลังการพันธ์. 2548. บทบาทของผู้หญิงกับการเมืองการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- จิราพร แซ่เตี๋ย. 2546. บทบาทของผู้หญิงในชุมชนเมือง : ผลกระทบจากการไล่อื้อที่อยู่อาศัย และการปรับตัวทางเศรษฐกิจ และสังคม ในชุมชนตลาดบางเขน หลีกสี่ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (มานุษยวิทยา) มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประพันธ์ แจ่มเอี่ยม. 2546. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำธุรกิจชุมชน: กรณีศึกษากลุ่มส่งเสริมกิจกรรมไร้สารพิษวังน้ำเขียวตำบลวังน้ำเขียวอำเภอวังน้ำเขียวจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรสม เปาปรามไทย์. 2551. การศึกษาแนวทางการส่งเสริมสตรีในการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสิงห์บุรี. วารสารสังคมศาสตร์, 11(1), 10-12. (มกราคม – ธันวาคม 2551).
- พาริดา บินลาเต๊ะ. 2552. บทบาทสตรีในการสร้างทุนทางสังคม และลดความยากจนในชุมชนผู้มีรายได้น้อย: กรณีศึกษา ชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่ ชุมชนคลองลำนูน และชุมชนเพชรคลองจั่น กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การผังเมืองมหาบัณฑิต (การผังเมือง) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. 2554. แผนพัฒนาสตรี ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559). กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สุชาติ รัชแก้ว. 2552. บทบาทของสตรีในการดำเนินธุรกิจชุมชนในเขตอำเภอนายายอามจังหวัดจันทบุรี. การประกอบธุรกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาอาชีพ. มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์, 20 (3): 87-99
- อุทิส ศิริวรรณ และคณะ. 2547. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง: ชุดวิชาการจัดการธุรกิจชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการศึกษาสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏกระทรวงศึกษาธิการสำนักมาตรฐานอุดมศึกษาทบวงมหาวิทยาลัย.
- Allport, Gordon W. 1995. *Becoming ; Basic Considerations for a Psychology of Personality*. New Haven, Connecticut ; Yale University Press Inc
- Hardy, M. E., and Conway, M. E. 1988. *Role Theory : Perspective for Health Professional* (2nd ed). Norwalk : Appleton and Lange.

บทบาทชุมชนและหน่วยงานภาครัฐในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาเยาวชนสร้างสรรค์ The Role of Communities and Public Sectors to Administrate for Creative Youth Development

จิรพรรณ นิลทองคำ

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาบทบาทชุมชนและหน่วยงานภาครัฐในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาเยาวชนสร้างสรรค์ ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ กลุ่มสถาบันครอบครัว กลุ่มสถาบันศาสนา กลุ่มสถาบันการศึกษา กลุ่มชุมชน กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มเยาวชน/องค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จากประชากรทั้ง 7 กลุ่ม รวม 21 ราย เก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ เลือกโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนจากประชากรทั้ง 7 กลุ่มในพื้นที่จังหวัดนครปฐมและจังหวัดราชบุรี จำนวน 400 ราย โดยใช้แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.975 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการของชุมชนและหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาเยาวชนสร้างสรรค์ต้องประกอบด้วย 3 ด้านหลัก คือ 1) ร่วมใจพัฒนา 2) สนับสนุนอย่างตรงเป้าหมาย และ 3) เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ เยาวชนสร้างสรรค์ ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ

Abstract

The purpose of this research was to study the role of communities and public sectors to administrate for creative youth development. The mixed method were used in this research and the population of the study were 7 groups : 1) a group of families; 2) a group of religion; 3) a group of education; 4) community; 5) the public sector; 6) mass media and 7) a group of youth by purposive selection. The sample of quantitative research selected by multi-stage sampling were 400 cases. The tool of research was questionnaire. The statistical analysis of the data was mean, standard deviation, coefficient of variation, Pearson Correlation and Stepwise Multiple Regression. The findings of this research were shown that: the administration of communities and public sector for creative youth development should focused on 1) youth development in harmony, 2) accurate support and 3) increase the efficient management sustainably

Keywords : Administration, Creative Youth, Communities, Public sector.

บทนำ

ชุมชนมีบทบาทอย่างยิ่งยวดในการกำกับควบคุมพฤติกรรมของเยาวชน ทุกคนในชุมชนต้องร่วมมือกันโดยถือเป็นหน้าที่ในการกำกับดูแล เป็นหูเป็นตา ร่วมกันแก้ปัญหา “รัฐ” เป็นหน่วยงานหลักที่จะต้องให้การส่งเสริม สนับสนุน ต่อสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา ที่จะดำเนินการเพื่อการบริหารจัดการต่อเยาวชนที่พึงประสงค์ หรือ เยาวชนสร้างสรรค์ หน่วยงานของรัฐควรมีนโยบายชัดเจนและในทางปฏิบัติก็ไม่ควรขัดแย้งกัน ควรสร้างความสอดคล้องในการพัฒนาเยาวชนอย่างสมดุลเหมาะสมกับสถานการณ์ ทันเท่ากับสภาวการณ์การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคมของโลกในปัจจุบัน เนื่องจากปัจจุบันปัญหาของเยาวชนในสังคมมีมาก ตัวอย่างเช่น การหลงใหลบริโภคนิยม

พุ่งเพื่อ ขาดจิตสำนึกสาธารณะ การเที่ยวกลางคืน ดูการ์ตูนโป๊ วิดีทัศน์โป๊ เว็บไซต์โป๊ เด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาถูกทำร้ายร่างกายในสถานศึกษาซึ่งเป็นผลมาจากการนิยมใช้ความรุนแรงในหมู่เด็กและเยาวชน การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เด็กและเยาวชนถูกละเมิดทางเพศ ก่อคดีอาชญากรรม พนันบอล เล่นหวย ปัญหาค่านิยมในการบริโภค เลียนแบบสื่อที่มุ่งเน้นการบริโภควัตถุจนกลายเป็นกลุ่มวัตถุนิยม เกิดพฤติกรรมความอยากได้อยากมี ทำให้ใช้วิธีการหลายรูปแบบเพื่อตอบสนองความต้องการ ไม่ว่าจะเป็นการลักขโมย การกู้หนี้ยืมสิน ใช้ตัวเข้าแลกเพื่อสิ่งฟุ่มเฟือย และอีกหลายวิธีการ ซึ่งนับวันจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนเข้าขั้นวิกฤต เด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาถึงระดับปริญญาตรีเล่นเกมร้อยละ 18-23 เด็กยังเล็ก ยิ่งเล่นเกมมากกว่าเด็กโต (พรรณสิริ กุลนาถศิริ, 2553) เป็นผู้นำในการใช้โทรศัพท์มือถือถือมากที่สุดใภูมิภาคเอเชีย โดยมีจำนวนชั่วโมงรวม 1.7 ชั่วโมงต่อวัน (รัตตยา กุลประดิษฐ์, 2553) พฤติกรรมการ ต้ม – สูบของวัยรุ่น พบจำนวนวัยรุ่นพุ่งสูงช่วงอายุ 15 ปีขึ้นไปมีถึง 14 ล้านคน เป็นเยาวชนกว่า 2 ล้านคน อายุเฉลี่ยเริ่มต้ม 17.2 ปี เริ่มสูบ 16.8 ปี (ศิริวัฒน์ ทิพย์ธราดล และพรรณสิริ กุลนาถศิริ, 2553) หลงควันบาราเก้ ซึ่งอันตรายกว่าบุหรี่ 6 เท่า สูบเป็นครั้งคราวจะเท่ากับสูบครั้งละ 2 มวน โดยสถานที่ที่วัยรุ่นนิยมสูบบาราเก้มากที่สุดคือ ร้านเหล้า รองลงมา คือร้านเหล้าปับ และหอพัก (ศรีรัช ลาภใหญ่., 2553) เป็นต้น ปัญหาเรื่องเยาวชนติดการพนัน มีผลสำรวจพบว่า เยาวชนที่ยังเล่นพนันบอล ร้อยละ 57.1 (ไอเดียเวิร์คส์ คอมมิวนิเคชั่นส์, 2553) ปัญหาการใช้ความรุนแรงทั้งทางด้านร่างกาย วาจา และจิตใจ จนทำให้เกิดการทำร้ายร่างกายจนถึงขั้นเสียชีวิตตามที่ปรากฏตามสื่อต่างๆ รวมทั้งทัศนคติการแสดงออกทางเพศที่มองเรื่องเพศเป็นเรื่องที่ขบถง่าย โดยเฉพาะเรื่อง การมีเพศสัมพันธ์ จากสถิติพบเด็กไทยเสียตัวมากขึ้น และเป็นการร่วมรักแบบข้ามคืน โดยที่ยังไม่รู้จักกัน ผลสรุปรายงานสถานการณ์เด็กไทยล่าสุดนิยมมีคู่นอนประจำ 2 คนขึ้นไป โดยใช้เวลาสานสัมพันธ์ก่อนยอมหลับนอนด้วยไม่เกิน 1 วัน มีหน้าซำยังมีพฤติกรรมเซ็กซ์หมู่ และจากข้อมูลสถานะการมีบุตรของวัยรุ่นไทย ปี 2552 มีแม่วัยรุ่นที่คลอดบุตรอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 787,739 คน คิดเป็นร้อยละ 13.55 อายุเฉลี่ยของการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นไทยจะอยู่ที่ 13-15 ปี โดยอายุน้อยสุดที่มากลอดลูกในโรงพยาบาลรัฐพบว่า เป็นเด็กอายุเพียง 10 ขวบ (ขวัญวงศ์ พิภพทอง, 2553)

สภาพปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่ชุมชนและหน่วยงานภาครัฐควรตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนว่าควรทำอย่างไรในการบริหารจัดการให้เยาวชนของชาติเป็นทุนมนุษย์ที่มีคุณค่าของประเทศชาติ บทบาทการบริหารจัดการเยาวชนสร้างสรรค์ของชุมชนและหน่วยงานภาครัฐควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและนำเสนอบทบาทชุมชนและหน่วยงานภาครัฐในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาเยาวชนสร้างสรรค์

อุปกรณ์และวิธีการวิจัย

ใช้วิธีแบบผสมวิธี (mixed methods) ประชากร ประกอบด้วย ประชากร 7 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ กลุ่มสถาบันครอบครัว กลุ่มสถาบันศาสนา กลุ่มสถาบันการศึกษา กลุ่มชุมชน กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มเยาวชน กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา ชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ สื่อมวลชน และกลุ่มเยาวชน โดยวิธีเจาะจง ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลคุณสมบัติผู้ให้ข้อมูลสำคัญล่วงหน้าก่อนการปฏิบัติการภาคสนาม และทำการสัมภาษณ์เจาะลึก กลุ่มละ 3 ราย รวม 21 ราย
2. การวิจัยเชิงปริมาณ ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการคำนวณของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V., & Morgan, D. W., 1970). ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนจากประชากรทั้ง 7 กลุ่มในพื้นที่จังหวัดนครปฐมและจังหวัดราชบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เจาะลึก การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.975 ประกอบด้วย ชุดคำถามจำนวน 3 ส่วน ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพพ่อแม่ เขตที่อยู่อาศัย เป็นต้น ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) ส่วนที่ 2 สำรวจการบริหารจัดการทุนมนุษย์ระดับเยาวชนในปัจจุบัน เป็นคำถามปลายปิดใช้รูปแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งระดับคะแนนออกเป็น 4 ระดับ ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด ได้แก่ บทบาทชุมชนและหน่วยงานภาครัฐในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาเยาวชนสร้างสรรค์ควรเป็นอย่างไร การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร วารสาร

งานวิจัย และข้อเสนอแนะที่ได้จากคำถามปลายเปิดของแบบสอบถามเชิงปริมาณใช้ในการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) ที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกต ใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย โดยการศึกษาความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่น่าวิเคราะห์ รวมทั้งจากเอกสารของการสัมภาษณ์เชิงลึก ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและแบบสำรวจข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ในเชิงวิธีการสถิติ ดังนี้ 1) สถานภาพส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2) ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาททางสังคมเพื่อการพัฒนาเยาวชนสร้างสรรค์ ใช้การวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สัมประสิทธิ์ของความผันแปร

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล

ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครปฐม คิดเป็นร้อยละ 50.5 และอาศัยอยู่ในจังหวัดราชบุรี 49.5 เขตที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 57.5 และอาศัยในเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 42.5 สถานะส่วนใหญ่เป็นพ่อแม่/ผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 28.5 และเยาวชน คิดเป็นร้อยละ 28.5 รองลงมา คือ พระสงฆ์/ผู้นำทางศาสนา และครู/อาจารย์คิดเป็นร้อยละ 27.0 และท้ายสุดเป็นชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐและสื่อมวลชน คิดเป็นร้อยละ 16.0 เพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.5 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 39.5 อายุ ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 40 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 39.2 รองลงมาคือ 20-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.3 และท้ายสุด คือ ต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.5 ศาสนา ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 95.0 รองลงมาเป็นศาสนาคริสต์ คิดเป็นร้อยละ 3.8 และท้ายสุดเป็นศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 1.2 ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ศึกษาระดับมัธยมศึกษาและต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 52.5 และสุดท้ายเป็นระดับปริญญาตรีและสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 47.5

ส่วนที่ 2 บทบาทการบริหารจัดการเยาวชนของชุมชนและ หน่วยงานภาครัฐ

เยาวชนสร้างสรรค์ หมายถึง เยาวชนที่มีคุณสมบัติหลัก 3 ด้าน คือ เป็นผู้รู้ลึก รู้กว้าง รู้ไกล มีความคิดดีและสร้างสรรค์ ปฏิบัติดี เก่ง มุ่งมั่น บทบาทการบริหารจัดการของสถาบันชุมชนและหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาเยาวชนสร้างสรรค์ พบว่า

1. ร่วมมือร่วมใจ หมายถึง ร่วมมือกันในการดูแลชุมชนและเยาวชนในชุมชนอย่างจริงจัง ระดมความคิด สร้างภาคีความร่วมมือ แก้ปัญหาภายใน พัฒนาชุมชน โดยมีเป้าหมายอยู่ที่เยาวชน มีการจัดกิจกรรมสร้างความสามัคคีเป็นประจำ
2. สร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีในชุมชน หมายถึง จัดการดูแลความเป็นอยู่ของคนในชุมชนและดูแลความปลอดภัยของชุมชน ได้แก่ การจัดการด้านสาธารณสุข สิ่งแวดล้อม ไฟส่องทาง คูคลองถนนหนทาง ระบบความปลอดภัย เป็นต้น มีพื้นที่ออกกำลังกาย พื้นที่กีฬา
3. สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ หมายถึง สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ จัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านต่างๆ เช่น กิจกรรมสร้างมัคคุเทศก์น้อย กิจกรรมการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร กิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพ กิจกรรมนันทนาการ เป็นต้น ให้ครอบคลุมเด็กและเยาวชนทุกกลุ่ม และรณรงค์ให้เข้ามามีส่วนร่วม
4. สร้างพื้นที่กิจกรรม หมายถึง สร้างพื้นที่กิจกรรมให้เยาวชนซึ่งเป็นพื้นที่ที่จับต้องได้อย่างแท้จริง มีเวทีการแสดงออกของเยาวชน การให้รางวัลต่อเยาวชนที่มีผลงานดีเพื่อเป็นกำลังใจในก้าวต่อไป จัดกลุ่มองค์กรในการเสริมสร้างบทบาทของเด็กและเยาวชน ให้ได้มีโอกาสในการทำกิจกรรมในเชิงสร้างสรรค์
5. เปิดโอกาสการมีส่วนร่วม หมายถึง มองเห็นคุณค่าของเยาวชน มองเยาวชนเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่าตระหนักในคุณค่าและพลังของเยาวชนส่งเสริมและสนับสนุนสิทธิเยาวชนอย่างเต็มที่ ทั้งสิทธิในการแสดงความคิดเห็น สิทธิการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และสิทธิในการเสนอความคิดเห็นและดำเนินกิจกรรมในชุมชน เปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงความคิดเห็นในสังคม เช่น การทำประชาพิจารณ์นโยบายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน โดยเยาวชน
6. ผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดี หมายถึง ผู้ใหญ่ในชุมชนทำตนเป็นแบบอย่างความดี ละเลิกอบายมุข และถ่ายทอดความรู้ ความเป็นปราชญ์สู่เยาวชน
7. สนับสนุนงบประมาณ หมายถึง ใช้กิจกรรมนำหน้างบประมาณ และจัดงบประมาณให้เพียงพอ ให้ถึงมือเยาวชนอย่างแท้จริง และต่อเนื่อง

8. จัดให้มีและใช้กฎระเบียบอย่างจริงจัง หมายถึง ใช้กฎระเบียบตามหน้าที่ให้สมบูรณ์ ดูแล ปรามปราม ผู้กระทำผิดในสังคม ยาเสพติดอย่างจริงจัง จัดเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาต่อเยาวชนในชุมชนต่างๆ และทำตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง การสนับสนุนแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ต้องไม่ปล่อยปละละเลยกับผู้ทะเลาะเบาะแว้งหน้าที่ ดูแลเยาวชนที่มีปัญหาอย่างทั่วถึง มีหน่วยตรวจสอบพฤติกรรมเยาวชนเป็นระยะ

9. ดำเนินนโยบายต่าง ๆ ให้ตรงและชัดเจน หมายถึง ดำเนินนโยบายต่าง ๆ ของรัฐอย่างจริงจังและแท้จริง สอดคล้องต่อการพัฒนาเยาวชนนโยบายลงไปในกลุ่มเป้าหมายให้ชัด เกิดการปฏิบัติจริง สนับสนุน ส่งเสริมการศึกษาของเยาวชนอย่างจริงจัง วางรากฐานการศึกษาให้มั่นคง เสมอภาค

10. พัฒนาการสื่อสารเพื่อการกระตุ้นจิตสำนึก หมายถึง พัฒนาการสื่อสารของชุมชนและภาครัฐ เช่น ด้านการประชาสัมพันธ์ การนำเสนอรายการวิทยุโทรทัศน์ของชุมชนและภาครัฐให้เกิดการพัฒนาจิตสำนึกที่ดีของเยาวชน เป็นประจำ ต่อเนื่อง ใช้ภาษาที่เข้าใจได้

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

บทบาทในการบริหารจัดการของชุมชนและหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาเยาวชนสร้างสรรค์ มีแนวทางดังนี้ 1 ร่วมมือร่วมใจ 2 สร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีในชุมชน 3 สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ 4 สร้างพื้นที่กิจกรรม 5 เปิดโอกาสการมีส่วนร่วม 6 ผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดี 7 สนับสนุนงบประมาณ 8 จัดให้มีและใช้กฎระเบียบอย่างจริงจัง 9 ดำเนินนโยบายต่างๆ ให้ตรงและชัดเจน 10 พัฒนาการสื่อสารเพื่อการกระตุ้นจิตสำนึก

อภิปรายผลการวิจัย

การบริหารจัดการของชุมชนและหน่วยงานภาครัฐเพื่อการพัฒนาเยาวชนสร้างสรรค์ มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้ ผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดี หมายถึง ผู้ใหญ่ในชุมชนทำตนเป็นแบบความดีในทุกด้าน ละเลิกอบายมุข ไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งไม่ดีงามทั้งหลาย บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม สอดคล้องกับการศึกษาของ Search Institute (2006) ทูทางสังคมภายนอกในการพัฒนาเยาวชน ด้านแบบอย่างบทบาทผู้ใหญ่ คือ พ่อแม่ผู้ปกครอง และผู้ใหญ่คนอื่นๆ มีบทบาททางบวก และพฤติกรรมความรับผิดชอบ รวมถึงสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ คือ สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ จัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านต่างๆ เช่น กิจกรรมสร้างมัคคุเทศก์น้อย กิจกรรมการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ กิจกรรมนันทนาการ เป็นต้น ให้ครอบครัวเด็กและเยาวชนทุกกลุ่ม และรณรงค์ให้เข้ามามีส่วนร่วม รวมถึงมีการถ่ายทอดความรู้จากคนในชุมชน หรือความเป็นปราชญ์สู่เยาวชน ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแต่เป็นไปตามหลักการสำคัญและกรอบแนวคิดในการเสริมสร้างทุนทางสังคมของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 คือ สร้างชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ การใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้หรือผู้สูงอายุในการถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญา ให้กับคนในชุมชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน รักษาองค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนไม่ให้สูญหายและสร้างสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนและระหว่างคนต่างวัยให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และมีข้อเสนอเพิ่มเติมจากงานวิจัยนี้ คือ ต้องมีกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้ในการปกป้อง และสร้างสรรค์เยาวชน อย่างจริงจังโดยให้ครอบครัวเด็กและเยาวชนทุกกลุ่ม และรณรงค์ให้เข้ามามีส่วนร่วม การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐต้องดำเนินนโยบายด้านเยาวชนให้ตรงและชัดเจน หมายถึง ดำเนินนโยบายด้านเยาวชนของรัฐอย่างจริงจังและแท้จริง ส่งผลต่อการพัฒนาเยาวชนนโยบายลงไปในกลุ่มเป้าหมายอย่างชัดเจน เกิดการปฏิบัติจริง สนับสนุน ส่งเสริมการศึกษาของเยาวชนอย่างจริงจัง วางรากฐานการศึกษาให้มั่นคง เสมอภาค ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แต่เป็นไปตามแนวคิดการพัฒนาเยาวชน(คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรม และดูแลวัยรุ่น, 2535) คือ การปรับทิศทางการพัฒนาประเทศเพื่อการพัฒนาที่สมดุล ซึ่งเรื่องนี้นับว่าเป็นบทบาทที่จำเป็นจากการเสนอความเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลายท่านที่มองเห็นรัฐบาลควรมีการดำเนินนโยบายเยาวชนอย่างจริงจังและให้ตรงเป้าหมาย เพราะเยาวชนเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ เป็นเสาหลักที่ค้ำจุนประเทศไทย ถ้าเยาวชนไม่เข้มแข็งการพัฒนาประเทศให้เกิดความสมดุลเป็นไปได้ยาก จึงจำเป็นต้องดำเนินนโยบายที่มุ่งเป้าหมายในการพัฒนาเยาวชนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาวิจัยในประเด็นที่ชัดเจนเกี่ยวกับสภาพอนาคตของทุนมนุษย์ระดับเด็กและเยาวชนว่าควรมีรูปแบบอย่างไร และชุมชน รัฐบาลควรมีบทบาทอย่างไรบ้างเพื่อให้เกิดทุนมนุษย์ระดับเด็กและเยาวชนที่เป็นเสาหลักประเทศชาติได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญวงศ์ พิภพทอง. 2553. แฉวัยรุ่นไทยตั้งท้องอันดับ 1 เอเชีย. สืบค้นจาก <http://www.thairath.co.th/content/edu/118304>.
- คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและดูแลเด็กวัยรุ่น. 2535. *วัยรุ่นสร้างสรรค์เพื่อสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- พรรณสิริ กุลนาถศิริ. (2553, มีนาคม 6). ผลสำรวจชี้ปิดเทอมเด็กติดเกมเพิ่ม. *กรุงเทพธุรกิจ*. หน้า 5.
- รัตตยา กุลประดิษฐ์. (2553, กันยายน 3). เด็กไทยคลังโทรฯ มือถือ. *เดลินิวส์*. หน้า 6.
- ศรีรัช ลาภใหญ่. 2553. *โจไทยหลงควันบาราคุ๋ อันตรายกว่าบุหรี่ 6 เท่า*. สืบค้นจาก <http://www.ryt9.com/s/bmnd/911007>
- ศิริวัฒน์ ทิพย์ธราดล และพรรณสิริ กุลนาถศิริ. 2553. *สธ.เผยโจไทยตีม-สูบฟุ้ง*. สืบค้นจาก <http://www.posttoday.com/ข่าว/อาชญากรรม-สังคม/41429/28 กค.53>
- ไอเดียเวิร์คส์ คอมมิวนิเคชั่นส์. 2553. *ตะลึง ผลสำรวจ พนันบอล ภัยมืดเรื้อรังมอมเมาเยาวชน พบเด็กไทยตั้งตารอเสียงไซคบอลโลก*. สืบค้นจาก <http://www.thaibusinespr.com/wport-world-cup-2010-report/>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. 1970. Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement*. 30(3): 607-610.
- Search, I. 2006. *40 Developmental Assets*. Retrieved from <http://www.search-institute.org>

เยาวชนสร้างสรรค์ Creative Youth

จิรพรรณ นิลทองคำ

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อนำเสนอเรื่องเยาวชนสร้างสรรค์ ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ กลุ่มสถาบันครอบครัว กลุ่มสถาบันศาสนา กลุ่มสถาบันการศึกษา กลุ่มชุมชน กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มเยาวชน/องค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จากประชากรทั้ง 7 กลุ่ม รวม 21 ราย เก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ เลือกโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนจากประชากรทั้ง 7 กลุ่มในพื้นที่จังหวัดนครปฐมและจังหวัดราชบุรี จำนวน 400 ราย โดยใช้แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.975 ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนสร้างสรรค์ควรมีการพัฒนาคุณลักษณะที่เหมาะสมใน 3 ด้านหลัก คือ 1) มีความรู้ลึก กว้าง ไกล 2) มีทัศนคติและมีความคิดสร้างสรรค์ 3) ปฏิบัติดี เก่ง มุ่งมั่น

คำสำคัญ : เยาวชนสร้างสรรค์ ทักษะมนุษย์ การพัฒนา

Abstract

The objectives of this research were to present about creative youth. The mixed method were used in this research and the population of the study were 7 groups : 1) a group of families; 2) a group of religion; 3) a group of education; 4) community; 5) the public sector; 6) mass media and 7) a group of youth by purposive selection. The sample of quantitative research selected by multi-stage sampling were 400 cases. The tool of research was questionnaire. The statistical analysis of the data was mean, standard deviation, coefficient of variation, Pearson Correlation and Stepwise Multiple Regression. The findings of this research were shown that: the administration of communities and public sector for creative youth development should focused on all these three main aspects could help promote the appropriate creative youth development in there essential characters namely (1) broad and wide wisdom (2) good attitude and creative thinking (3) good performance, high competency and strong determination.

Keywords : Creative Youth, Human Capital, Development

บทนำ

เยาวชนนับเป็นทุนมนุษย์ที่สำคัญของประเทศ สภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้เยาวชนมีโอกาสได้รับผลกระทบการเปลี่ยนแปลงได้ง่ายเพราะภูมิคุ้มกันต่ำ ทำให้เกิดปัญหาได้มากมายหลายด้าน ปัญหาเยาวชนไทยส่วนใหญ่อยู่ในลักษณะการตกอยู่ในภาวะความเสี่ยงและการมีพฤติกรรมเชิงลบ ตัวอย่างเช่น การหลงใหลบริโภคนิยม ฟุ้งเฟ้อ ขาดสำนึกสาธารณะ การเที่ยวกลางคืน ดูการ์ตูนโป๊ วิดีทัศน์โป๊ เว็บไซต์โป๊ เด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาถูกทำร้ายร่างกายในสถานศึกษาซึ่งเป็นผลมาจากการนิยมใช้ความรุนแรงในหมู่เด็กและเยาวชน การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เด็กและเยาวชนถูกละเมิดทางเพศ ก่อคดีอาชญากรรม พนันบอล เล่นหวย ปัญหาค่านิยมในการบริโภค เลียนแบบสื่อที่มุ่งเน้นการบริโภควัตถุจนกลายเป็นกลุ่มวัตถุนิยม เกิดพฤติกรรมความอยากได้อย่างมาก ทำให้ใช้วิธีการหลายรูปแบบเพื่อการตอบสนองความต้องการ ไม่ว่าจะเป็นการลักขโมย การกู้หนี้ยืมสิน ใช้ตัวเข้าแลกเพื่อสิ่งฟุ่มเฟือย และอีกหลายวิธีการ ซึ่งนับวันจะ

เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนเข้าขั้นวิกฤต เด็กประถมศึกษาถึงระดับปริญญาตรีเล่นเกมร้อยละ 18-23 เด็กยิ่งเล็ก ยิ่งเล่นเกมมากกว่าเด็กโต (พรรณสิริ กุลนาถศิริ, 2553) เป็นผู้นำในการใช้โทรศัพท์มือถือที่มากที่สุดในภูมิภาคเอเชีย โดยมีจำนวนชั่วโมงรวม 1.7 ชั่วโมงต่อวัน (รัตตยา กุลประดิษฐ์, 2553) พฤติกรรมการ ดื่ม – สูบ พบจำนวนวัยรุ่นพุ่งสูง ช่วงอายุ 15 ปีขึ้นไปมีถึง 14 ล้านคน เป็นเยาวชนกว่า 2 ล้านคน อายุเฉลี่ยเริ่มดื่ม 17.2 ปี เริ่มสูบ 16.8 ปี (ศิริวัฒน์ ทิพย์ธราดล และพรรณสิริ กุลนาถศิริ, 2553) ดิจิทัลพนัน มีผลสำรวจพบว่าเยาวชนที่ยังเล่นพนันบอล ร้อยละ 57.1 (ไอเดียเวิร์คส์ คอมมิวนิเคชั่นส์, 2553) ภาวะการมีบุตรของวัยรุ่นไทย ปี 2552 มีแม่วัยรุ่นที่คลอดบุตรอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 787,739 คน คิดเป็นร้อยละ 13.55 อายุเฉลี่ยของการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นไทยจะอยู่ที่ 13-15 ปี โดยอายุน้อยสุดที่มาคลอดลูกในโรงพยาบาลรัฐพบว่าเป็นเด็กอายุเพียง 10 ขวบ (ขวัญวงศ์ พิภพทอง, 2553) ผลกระทบต่อเมืองสู่สังคมและประเทศ เยาวชนไทยมีระดับการศึกษาต่ำกว่าหลายประเทศในแถบเอเชีย ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา 4 วิชาหลัก (ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์) ต่ำกว่าร้อยละ 50 มาโดยตลอด รวมทั้งยังขาดความเข้มแข็งในด้านความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงานด้านการคิด วิเคราะห์และสร้างสรรค์ ทักษะการอ่านของนักเรียนไทยส่วนใหญ่มีค่าไม่เกินระดับ 2 จากทั้งหมด 5 ระดับ ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความสามารถในการอ่านเขียนและคำนวณในเบื้องต้นที่นำไปสู่การคิดเป็นทำเป็นมีเพียงร้อยละ 60 ของประชากร การสร้างเยาวชนรุ่นใหม่ให้มีคุณค่าเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณค่าจึงเป็นปัญหาที่หลายฝ่ายควรจับตามองและหาทางแก้กันอย่างจริงจัง ทุกฝ่ายควรต้องเข้ามามีส่วนร่วมร่วมกันในการสร้างเยาวชนให้มีคุณลักษณะเชิงบวกเป็นเยาวชนกลุ่มใหม่ในสังคมที่ท้ายคุณลักษณะของโครงสร้างออกมาในตัวตน เพื่อสร้างคุณลักษณะใหม่ให้กับเยาวชนไทยที่มีลักษณะของการสร้างสรรค์ทั้งเพื่อตนเอง สังคมและประเทศชาติ เป็นคลื่นเยาวชนลูกใหม่ที่ค่อยๆ ซัดไล่ความหมักหมมของปัญหาทางสังคมไทยเพื่อให้เกิดสังคมใหม่ที่เอื้อต่อการดำรงอยู่ของทุกชีวิต และพร้อมก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่จจะมาถึงในปี 2558 อย่างมั่นใจและเต็มเปี่ยมด้วยศักยภาพ

สภาพที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจว่า เยาวชนสร้างสรรค์ควรเป็นอย่างไร มีคุณสมบัติอย่างไรจึงจะเป็นทุนมนุษย์ที่มีคุณค่า ส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศไทยให้ก้าวไปสู่สากลได้อย่างมั่นคง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและนำเสนอนิยามและคุณลักษณะเยาวชนสร้างสรรค์

อุปกรณ์และวิธีการวิจัย

ใช้วิธีแบบผสมวิธี (mixed methods) ประชากรประกอบด้วย ประชากร 7 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ กลุ่มสถาบันครอบครัว กลุ่มสถาบันศาสนา กลุ่มสถาบันการศึกษา กลุ่มชุมชน กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มเยาวชน กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา ชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ สื่อมวลชน และกลุ่มเยาวชน โดยวิธีเจาะจง ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลคุณสมบัติผู้ให้ข้อมูลสำคัญล่วงหน้าก่อนการปฏิบัติการภาคสนาม และทำการสัมภาษณ์เจาะลึก กลุ่มละ 3 ราย รวม 21 ราย

2. การวิจัยเชิงปริมาณ ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการคำนวณของเครซีและมอร์แกน (Krejcie, R. V., & Morgan, D. W., 1970). ระบุกลุ่มตัวอย่างที่จำนวน 400 ราย โดยแจกแบบสอบถามให้กระจายในกลุ่มที่หลากหลาย โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนจากประชากรทั้ง 7 กลุ่มในพื้นที่จังหวัดนครปฐมและจังหวัดราชบุรี

โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เจาะลึก การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.975 ประกอบด้วยชุดคำถามจำนวน 3 ส่วน ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพพ่อแม่ เขตที่อยู่อาศัย เป็นต้น ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) ส่วนที่ 2 คำถามปลายปิดในส่วนการสำรวจการบริหารจัดการทุนมนุษย์ระดับเยาวชนในปัจจุบันใช้รูปแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งระดับคะแนนออกเป็น 4 ระดับ ส่วนที่ 3 คำถามปลายเปิด การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารวารสาร งานวิจัย และข้อเสนอแนะที่ได้จากคำถามปลายเปิดของแบบสอบถามเชิงปริมาณใช้ในการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) ที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกต ใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย โดยการตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ รวมทั้งจากเอกสารของการ

สัมภาษณ์เชิงลึก ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและแบบสำรวจข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ในเชิงวิธีการสถิติ ดังนี้ 1) สถานภาพส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2) ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาททางสังคมเพื่อการพัฒนาเยาวชนสร้างสรรค์ ใช้การวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สัมประสิทธิ์ของความผันแปร

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล

ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครปฐม คิดเป็นร้อยละ 50.5 เขตที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 57.5 สถานะส่วนใหญ่เป็นพ่อแม่/ผู้ปกครอง คิดเป็นร้อยละ 28.5 เพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.5 อายุ ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 40 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 39.2 ศาสนา ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 95.0 ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ศึกษาระดับมัธยมศึกษาและต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 52.5

ส่วนที่ 2 เยาวชนสร้างสรรค์

ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนสร้างสรรค์ หมายถึง เยาวชนซึ่งมีฐานหรือต้นทุนชีวิตหลายด้าน มีศักยภาพในเรื่องต่างๆ ที่ตนควรมี มีพลังในตน มีพลังกายและพลังใจ มีความมั่นคงในตนเอง มีศีลธรรม มีคุณธรรมจริยธรรม มีจิตใจดีงาม รู้จักคิด คิดในสิ่งที่ดีงาม คิดเชิงบวก พุดดีพุดสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีความซื่อสัตย์ และปฏิบัติตามทำนองคลองธรรม ไม่ฝ่าฝืนบรรทัดฐานของสังคม มีความยุติธรรม มีสัมมาคารวะ เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ มีความกตัญญูรู้คุณ และทดแทนพระคุณผู้มีคุณ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีความสามารถสมรรถนะในสังคมสมัยใหม่ รู้ทันเทคโนโลยี ผสมผสานความเป็นไทยให้กลมกลืนกับความเป็นสากลได้ดี รับผิดชอบต่อหน้าที่ตนเอง ตรงต่อเวลา ขยันหมั่นเพียร ตั้งใจศึกษาหาความรู้ ชอบสังเกต ชอบค้นคว้าหาคำตอบ เกือบเกี่ยวข้องประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ ใช้ปัญญาอย่างเป็นระบบและมีอิสระ ใช้เหตุผลบนฐานของมนุษยธรรม พาดนก้าวพ้นจากสิ่งไม่ดีไม่งาม ความเป็นผู้นำในสถานการณ์ต่างๆ ได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งดี สิ่งใหม่ๆ และกล้าทำสิ่งที่ถูกต้อง ทั้งเป็นผู้รับการพัฒนาให้เกิดมีแนวคิด แนวปฏิบัติ เป็นของตนเอง ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนและสังคม และเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาไปสู่สังคม ไม่คิดถึงประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก แต่คิดถึงประโยชน์ของประเทศชาติ รักประเทศชาติ รู้จักทำดีเพื่อแผ่นดิน มีจิตสำนึกสาธารณะ เสียสละ กล้าทำสิ่งที่เป็นการประโยชน์ต่อสังคม อุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม นำพาความงามสู่สังคม และสร้างสรรค์สังคม มีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็น เห็น มีคุณสมบัติหลัก 3 ด้าน คือ รู้ลึก กว้าง ไกล คิดดีและสร้างสรรค์ ปฏิบัติดี เก่ง มุ่งมั่น

1. รู้ลึก กว้าง ไกล เป็นคุณสมบัติด้านความรู้ หมายถึง เป็นผู้มีความรู้ ด้านต่างๆ อย่างลึกซึ้ง กว้าง ไกล ดังนี้

1.1 รู้วิชาการ หมายถึง มีความรู้พื้นฐานด้านทฤษฎีที่เป็นข้อเท็จจริง ความรู้หลักวิชาการด้านต่างๆ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ สังคมศึกษา การเมือง ปรัชญาศาสนา และวัฒนธรรม เทคโนโลยีสมัยใหม่ เป็นต้น เสมอกันอย่างชัดเจน รู้จริง ลึกซึ้งเหมาะสมกับระดับการศึกษา และสามารถประยุกต์สู่การปฏิบัติได้

1.2 รู้เรื่องตนเอง หมายถึง มีความรู้เรื่องร่างกาย อารมณ์ สังคม/ชุมชนของตน ความสามารถ/ความถนัด ความชอบของตนอย่างลึกซึ้ง เข้าใจอย่างดี รวมถึงการสร้างเอกลักษณ์ที่ดีให้ตน และรู้จักตั้งความรู้ ความคิด ความเป็นปราชญ์ในตน นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

1.3 รู้เรื่องใกล้ตัว หมายถึง มีความรู้ด้านการประกอบชีพ ซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวที่เป็นข้อเท็จจริง เชิงด้านบริบท และคุณค่าในสิ่งที่ดีงามทั้งหลาย รอบด้าน หลายประเด็น หลายมุม เช่น ความรู้เรื่องหลักศาสนา ศีลธรรม จรรยา คุณธรรม จริยธรรม ฯ อย่างเข้าใจความหมายหรือความสำคัญ

1.4 รู้สิ่งที่ตนชอบ หมายถึง มีความมุ่งมั่นค้นหาความรู้ในสิ่งที่ตนสนใจ ที่ตนชอบแบบเจาะลึกในเรื่องนั้น รวมถึงช่างคิด วิเคราะห์ ตีความประเด็นความรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้

1.5 รู้เรื่องต้นแบบดีๆ หมายถึง รู้จักเรียนรู้ ศึกษาหาความรู้จากต้นแบบดีๆ ที่ตนสนใจ อย่างใส่ใจ ทำความเข้าใจ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ

1.6 รู้ทันสมัยทันโลก หมายถึง มีความรู้ที่เป็นสากล รู้ทันสภาวะสังคม ทันโลก ทันเหตุการณ์ปัจจุบัน รวมถึงความรู้ที่สามารถเชื่อมโยงกับโลกแห่งความจริง

1.8 รู้สะสมประยุกต์ใช้ความรู้ หมายถึง มีความมุ่งมั่นในการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ขวนขวายในการแสวงหาความรู้ กระตือรือร้นใฝ่เรียน รักการอ่าน การเรียนรู้ตลอดเวลา ตลอดชีวิตและสะสมไว้ และสามารถดึงความรู้ขึ้นมาประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตอย่างสร้างสรรค์

2. คิดดีและสร้างสรรค์ เป็นคุณสมบัติด้านทัศนคติ หมายถึง มีทัศนคติดีและมีความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้

2.1 การมองโลกในแง่บวก หมายถึง มองโลกในมุมบวก มีความคิดดี จิตใจดี และมีความละเอียดถี่ถ้วนในการคิด

2.2 ทัศนคติที่ดีต่อความเก่ง หมายถึง มองเรื่องความเก่ง การกล้าแสดงออกเป็นเรื่องดี สมควรกระทำ จนรู้สึกอยากทำตนเป็นคนขยันหมั่นเพียรในการเรียนรู้ การฝึกฝนตนเอง รวมถึงภูมิใจในสิ่งดีๆ ที่ตนทำ และรางวัลที่ได้รับ

2.3 ยอมรับความจริง หมายถึง การยอมรับความจริง ไม่เสแสร้ง ไม่โกหกทั้งต่อตนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

2.4 การทำได้ดี หมายถึง ศรัทธาในการทำความดี เชื่อมั่นในการทำดีได้ดี ขยัน อดทน เสียสละ การแบ่งปัน การเป็นผู้ให้ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

2.5 ศรัทธาในอัตลักษณ์ความเป็นไทย หมายถึง มีความเชื่อ ศรัทธาในอัตลักษณ์ของความเป็นไทย วิถีไทย วัฒนธรรมไทย

2.6 ศรัทธาในศาสนาของตน หมายถึง เชื่อศรัทธา ยึดมั่น ปฏิบัติตามคำสอนในศาสนาของตนอย่างเข้าใจในหลักศาสนา

2.7 เติบโตสถาบัน หมายถึง เคารพ เติบโตสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

2.8 ทัศนคติด้านความกตัญญู หมายถึง รู้จักบุญคุณผู้ทำประโยชน์ให้ตนหรือช่วยเหลือเกื้อกูลมาก่อน เช่น พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ครูอาจารย์ผู้สอนสั่งกว้างออกไป คือ รวมถึงผู้ทำประโยชน์ต่อสังคม ผู้คนในอดีตที่กอบกู้บ้านเมือง

3. ปฏิบัติดี เก่ง มุ่งมั่น เป็นคุณสมบัติด้านการปฏิบัติ หมายถึง มีทักษะ ความชำนาญ มีการประพฤติตนในทางที่มุ่งมั่น และดีงาม ดังนี้

3.1 ทักษะด้านวิชาการ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ศิลปะ ดนตรี กีฬา หมายถึง มีความสามารถเชิงวิชาการ เช่น การพูด การอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ เป็นต้น อย่างชัดเจน ถูกต้อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์ นำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ฯ

3.2 ทักษะการตัดสินใจ และการคบคน หมายถึง มีการคิดที่เป็นระบบ การรับรู้ การตีความ และการตัดสินใจ เรื่องราวต่างๆ ในชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับวัย เช่น ความปลอดภัยในชีวิต พฤติกรรมที่เหมาะสมและสังคมยอมรับ เป็นต้น

3.3 ทักษะการสร้างแรงจูงใจ แสวงหาโอกาสที่ดี มีจินตนาการ หมายถึง มีการสร้างแรงจูงใจในทางที่ชอบ ลงมือปฏิบัติจริงเป็นประจำจนเกิดความเชี่ยวชาญในวิชาชีพและความถนัด มีความรับผิดชอบ รู้จักหน้าที่ตนเอง หน้าที่ในครอบครัว หน้าที่ในสังคม มีระเบียบวินัยในตนเอง ตรงต่อเวลา รู้รักษาเวลาการนัดหมาย ตรงต่อเวลาการเข้าเรียน ตรงต่อเวลาการทำงาน มีการบริหารเวลาการทำงาน รู้จักแสวงหาโอกาสที่ดีต่อตนเอง ขยันเรียนรู้ พัฒนาตนเองตลอดเวลา รวมถึงมีจินตนาการ ในการมองสิ่งรอบตัว มองผลในอนาคตที่จะเกิดขึ้นจากจินตนาการที่ไร้ขอบเขต

3.4 ทักษะการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดี และการประพฤติตนตามกฎ ระเบียบ หมายถึง การประพฤติตนเป็นคนดี ขยัน อดทน มุ่งมั่น รักเรียน ตั้งใจเรียนให้เก่ง ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง กล้าคิดกล้าแสดงออก รู้จักใช้เหตุใช้ผล รู้จักให้อภัยเพื่อพ่อแม่ มีการช่วยเหลือดูแลครอบครัว สังคม ประเทศชาติ ฯ

3.5 ทักษะการควบคุมอารมณ์ และการสร้างพลังในตนเอง หมายถึง รู้วิธีการจัดการกับอารมณ์โกรธ เศร้า เกรียด เบื่อหน่าย หรือพฤติกรรมภายใต้แรงกดดัน ฯ พิจารณาไตร่ตรองก่อนการแสดงออก และแสดงออกอย่างนุ่มนวล ไม่ก้าวร้าว ประสานมากกว่าขัดแย้ง และการเข้าใจผู้อื่น รวมถึงสามารถค้นหาและเข้าใจตนเอง ฯ

3.6 ทักษะทางความกล้า และยอมรับความสามารถของตนเอง หมายถึง กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก กล้าเป็นผู้นำ พัฒนาตนเองเป็นคนใจกว้าง เรียนรู้ทุกเรื่องที่ผ่านมาในชีวิต ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าสร้างสรรค์ รู้คุณค่าและยอมรับความสามารถของตนเอง รู้จักมีความภาคภูมิใจในผลสำเร็จที่ตนได้ทำ

3.7 ทักษะทางธรรมสังคม และการเอาตัวรอด หมายถึง ดำรงชีวิตอย่างรู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้บุคคล และรู้ชุมชน สังคม เรียนรู้ความดีสากล รับผิดชอบต่อสังคม จริยธรรม นำสู่ความตระหนักรู้ แสดงออกอย่างเคยชิน

ประพุดิตินเหมาะกับเวลา บุคคล สภาวะเหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อม มีการดำรงชีวิตที่สามารถนำพาตนให้อยู่รอดตลอดจนรอดพ้นภัยในสังคม รู้จักปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ดี ดำเนินชีวิตอย่างมีวินัย ฯ

3.8 รู้จักพอเพียง และร่วมรักษัทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม หมายถึง ชัดเจนในสิ่งที่ตนมี ไม่โลภอยากได้ของผู้อื่น รวมทั้งช่วยดูแลรักษาสมบัติของครอบครัว โรงเรียน สังคมและประเทศชาติ ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ่มค่า บนฐานความพอเพียง

3.9 แสดงออกอย่างเข้าใจรากเหง้า และประพุดิตินในกรอบคำสอนของศาสนาตนอย่างเคร่งครัด หมายถึง รู้ว่าบ้านเมืองตนมีลักษณะพิเศษ มีสิ่งงามประการใดบ้าง รวมถึงสืบทอดวัฒนธรรมที่ติงามของชาติ ประพุดิตินในกรอบคำสอนของศาสนาของตนอย่างเคร่งครัด เช่น ถือศีล 5 ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมทางศาสนาอย่างเข้าใจและไม่หลงทาง เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

เยาวชนสร้างสรรค์ หมายถึง เยาวชนที่มีคุณสมบัติหลัก 3 ด้าน คือ เป็นผู้รู้จัก รู้กว้าง รู้ไกล มีความคิดดีและสร้างสรรค์ ปฏิบัติดี เก่ง มุ่งมั่น มีความสอดคล้องกับงานวิจัยและแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ความรู้ลึก กว้าง ไกล หมายถึง มีความรู้อย่างลึกซึ้ง กว้าง ไกล ประเด็นสำคัญคือ วิชาการศึกษา หมายถึง มีความรู้พื้นฐานด้านทฤษฎีที่เป็นข้อเท็จจริง ความรู้หลักวิชาการด้านต่างๆ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ สังคมศาสตร์ การเมือง ปรัชญาศาสนา และวัฒนธรรม เทคโนโลยีสมัยใหม่ เป็นต้น เสมอกันอย่างชัดเจน รู้จริง ลึกซึ้ง เหมาะสมกับระดับการศึกษา และสามารถประยุกต์สู่การปฏิบัติได้ สอดคล้องกับแนวคิดของสัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2551) ลักษณะคนพัฒนาที่มีคุณภาพ คือ เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในศาสตร์สามสาขา คือ สาขามนุษยศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติและสังคมศาสตร์ ในระดับเพียงพอแก่การดำรงชีวิต บุญชม ศรีสะอาด (2554) การพัฒนาด้านพุทธิพิสัยควรเน้นในส่วนที่เป็นปัญญา ในปัจจุบันและอนาคตจะต้องพัฒนาสมรรถภาพพื้นฐานอีก 4 ด้าน ที่จำเป็นสำหรับทุกคนให้มากยิ่งขึ้นซึ่งได้แก่ การใช้คอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ การจัดการทั่วไป และการรู้และจัดการสารสนเทศ ทั้งนี้ควรมีความรู้ทันสมัยทันโลก อันหมายถึงมีความรู้ที่เป็นสากล รู้ทันสภาวะสังคม ทันโลก ทันเหตุการณ์ปัจจุบัน รวมถึงความรู้ที่สามารถเชื่อมโยงกับโลกแห่งความจริง มีความมุ่งมั่นในการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ขวนขวายในการแสวงหาความรู้ กระตือรือร้นใฝ่เรียน รักการอ่าน การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและสะสมไว้ และสามารถดึงความรู้ขึ้นมาประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับลักษณะวัยรุ่นไทยที่พึงปรารถนา (คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาและอบรมดูแลวัยรุ่น, 2535) วัยรุ่นใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และสอดคล้องกับแนวคิดคุณลักษณะของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ ของอารีย์ รังสินันท์ (2532) ในด้านการเป็นผู้ตื่นตัว เปิดรับประสบการณ์ต่างๆ อย่างไม่หลีกเลี่ยง มีแรงจูงใจสูง กล้าและศรัทธาที่จะเผชิญสิ่งแปลกใหม่ ด้านทัศนคติและคิดสร้างสรรค์ หมายถึง มีทัศนคติที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ ประเด็นสำคัญคือ ทัศนคติด้านความกตัญญูรู้คุณ หมายถึง กตัญญู รู้จักบุญคุณ ตั้งแต่พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ครูอาจารย์ผู้สอนสั่งกว้างออกไป คือ รวมถึงผู้ทำประโยชน์ต่อสังคม ผู้คนในอดีตที่กอบกู้บ้านเมือง สอดคล้องกับ แนวคิดเยาวชนพัฒนาตามหลักพระพุทธศาสนา (อุดม เขยกิจวงศ์ และกนิษฐา แป้นสุวรรณ, 2548) หลักกตัญญูกตเวทิต์ ได้แก่ 1. บุคคลแรกที่กตัญญู (รู้คุณที่คนอื่นทำแล้ว) กตเวทิต์ (ประกาศหรือตอบแทนคุณที่คนอื่นทำแล้ว) เป็นผู้ที่ทำให้ยากในโลก และ 2. ความกตัญญูเป็นมงคลอันสูงสุด พระพุทธภาษิตที่ยกมานี้ เป็นเครื่องแสดงถึงหลักการทางพระพุทธศาสนาว่า ถือความกตัญญูกตเวทิต์เป็นธรรมจรรยาอันสำคัญข้อหนึ่งที่มนุษย์พึงปฏิบัติต่อกัน และการปฏิบัติดี เก่ง มุ่งมั่น หมายถึง มีทักษะ ความชำนาญ มีการประพุดิตินที่มุ่งมั่น และติงาม ประเด็นสำคัญคือ ทักษะการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดี และการประพุดิตินตามกฎ ระเบียบ หมายถึง การประพุดิตินเป็นคนดี ขยัน อดทน มุ่งมั่น รักเรียน ตั้งใจเรียนให้เก่ง ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง กล้าคิดกล้าแสดงออก รู้จักใช้เหตุใช้ผล รู้จักให้อภัยเพื่อเผื่อแผ่ มีการช่วยเหลือดูแลครอบครัว สังคม ประเทศชาติ มีวินัยทางสังคม สอดคล้องกับหลักธรรมเพื่อความเจริญมั่นคงและความสงบสุขของบ้านเมือง (อุดม เขยกิจวงศ์ และกนิษฐา แป้นสุวรรณ, 2548) มีทักษะทางความกล้า และยอมรับความสามารถของตนเอง หมายถึง กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก กล้าเป็นผู้นำ พัฒนาตนเป็นคนใจกว้าง เรียนรู้ทุกเรื่องที่ผ่านมาในชีวิต ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า สร้างสรรค์ รู้คุณค่าและยอมรับความสามารถของตนเอง รู้จักมีความภาคภูมิใจในผลสำเร็จที่ตนได้ทำ สอดคล้องกับคุณลักษณะของเด็กไทยตามกรอบประชาคมอาเซียน(สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน,2554) คือ มีภาวะผู้นำ และสอดคล้องกับแนวคิดคุณลักษณะของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ ของอารีย์ รังสินันท์ (2532) ในด้านการชอบแสดงออกมากกว่าเก็บกดไว้ มีลักษณะความเป็นผู้นำ การศึกษาของ Search Institute (2006) ทูทางสังคมภายใน

ตัวเยาวชน คือ มีอัตลักษณ์เชิงบวกเยาวชนเห็นคุณค่าในตนเอง รู้เป้าหมายในชีวิต ลักษณะของสังคมไทยและเด็กวัยรุ่นไทยที่พึงประสงค์ (คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและดูแลวัยรุ่น, 2535) วัยรุ่นมีความรับผิดชอบ ได้แก่ มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกในทางที่ถูก รู้จักควบคุมตนเอง รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม หลักธรรมเพื่อความเจริญมั่นคงและความสงบสุขของบ้านเมือง (อุดม เขยแก้ว และ กนิษฐา แป้นสุวรรณ, 2548) การมีใจเป็นประชาธิปไตย หลักธรรมข้อนี้ทุกศาสนาได้กล่าวสอนและเน้นย้ำอยู่เสมอ คือ มุ่งที่จะให้ศาสนิกชนเป็นผู้ที่มีจิตใจกว้างขวาง ยอมรับฟังความคิดเห็นอื่นๆ ที่แตกต่างจากตนคิด แม้จะเป็นมติหรือความคิดจากเสียงข้างน้อย ก็ต้องเคารพในสิทธิการออกเสียงของทุกคนในสังคม แต่ในที่สุดก็ต้องเปิดใจยอมรับและปฏิบัติตามเสียงมติข้างมาก

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยต่อไปควรมีการศึกษาวัยในประเด็นที่ชัดเจนเกี่ยวกับภาพอนาคตทุนมนุษย์ระดับเด็กและเยาวชนว่าควรมีรูปแบบอย่างไร และชุมชน รัฐบาลควรมีบทบาทอย่างไรบ้างเพื่อให้เกิดทุนมนุษย์ระดับเด็กและเยาวชนที่เป็นเสาหลักประเทศชาติได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญวงศ์ พิกุลทอง. 2553. **แฉวัยรุ่นไทยตั้งท้องอันดับ 1 เอเชีย**. สืบค้นจาก <http://www.thairath.co.th/content/edu/118304>.
- คณะกรรมการพัฒนาการศึกษาอบรมและดูแลเด็กวัยรุ่น. 2535. **วัยรุ่นสร้างสรรค์เพื่อสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- พรรณสิริ กุลนาถศิริ. (2553, มีนาคม 6). ผลสำรวจซัปดาห์เด็กติดเกมเพิ่ม. **กรุงเทพธุรกิจ**. หน้า 5.
- รัตตยา กุลประดิษฐ์. (2553, กันยายน 3). เด็กไทยคลังโทรฯ มือถือ. **เดลินิวส์**. หน้า 6.
- ศรีรัช ลากใหญ่. 2553. **ใจไทยหลงควันบาราคุ อันตรายกว่าบุหรี่ 6 เท่า**. สืบค้นจาก <http://www.ryt9.com/s/bmnd/911007>
- ศิริวัฒน์ ทิพย์ธราดล และพรรณสิริ กุลนาถศิริ. 2553. **สธ.เผยใจไทยตีม-สูบพุ่ง**. สืบค้นจาก <http://www.posttoday.com/ข่าว/อาชญากรรม-สังคม/41429/28> กค.53
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2551. **ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 2554. **ข้อมูลสพฐ**. สืบค้นจาก <http://www.plan.obec.go.th/main.php?filename=index>.
- อารี รังสินนท์. 2532. **ความคิดสร้างสรรค์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- อุดม เขยแก้ว และกนิษฐา แป้นสุวรรณ. 2548. **พระธรรม**. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- ไอเดียเวิร์คส์ คอมมิวนิเคชั่นส์. 2553. **ตะลึง ผลสำรวจ พนันบอล ภัยมืดเรื้อรังมอมเมาเยาวชน พบเด็กไทยตั้งตารอเสียงโฆคบอลโลก**. สืบค้นจาก <http://www.thaibusinesspr.com/wport-world-cup-2010-report/>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. 1970. Determining sample size for research activities. **Educational and psychological measurement**. 30(3): 607-610.
- Search, I. 2006 . **40 Developmental Assets**. Retrieved from <http://www.search-institute.org>

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก
Factors Affecting the Pollution Preventing
Law-Abiding at the Damnoen Sadauk Floating Market

อนุศิษฐ์ ปลั่งแสงไพฑูรย์¹ วินัย ชุ่มชื่น²

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

² อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะของการรับรู้สภาพบังคับทางกฎหมาย ปัจจัยแรงจูงใจ การมีจิตสำนึก และการปฏิบัติตามกฎหมายป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก 2) อิทธิพลของการรับรู้สภาพบังคับทางกฎหมาย ปัจจัยแรงจูงใจ การมีจิตสำนึกที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก และ 3) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการรับรู้สภาพบังคับทางกฎหมาย ปัจจัยแรงจูงใจ และการสร้างจิตสำนึกที่มีต่อการปฏิบัติตามกฎหมายป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ นักท่องเที่ยว จำนวน 320 คน และผู้ประกอบการ จำนวน 175 คน ซึ่งได้มาโดย การเลือกแบบบังเอิญ การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นายกเทศมนตรีตำบลดำเนินสะดวก ผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรดำเนินสะดวก ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ประกอบการ จำนวน 10 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องโดยอาจารย์ที่ปรึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า

1. นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการท่องเที่ยวมีลักษณะของการรับรู้สภาพบังคับทางกฎหมาย ปัจจัยแรงจูงใจ การมีจิตสำนึก และการปฏิบัติตามกฎหมายป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก อยู่ในระดับมาก
2. อิทธิพลของการรับรู้สภาพบังคับทางกฎหมาย ปัจจัยแรงจูงใจ และการมีจิตสำนึก ส่งผลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. แนวทางการส่งเสริมการรับรู้สภาพบังคับทางกฎหมาย ปัจจัยแรงจูงใจ การสร้างจิตสำนึกที่มีต่อการปฏิบัติตามกฎหมายป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก ควรมีการจัดประชุมระดมความคิดเห็นกับผู้เกี่ยวข้องในตลาดน้ำทุกกลุ่ม ภาครัฐต้องผสมผสานความร่วมมือกับเอกชน โดยส่งเสริมการจัดกิจกรรมรณรงค์ปลูกฝังจิตสำนึกให้เยาวชนและผู้ประกอบการในท้องถิ่นรักถิ่นฐานที่ทำกิน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องบังคับใช้กฎหมายต่อผู้กระทำการฝ่าฝืนอย่างเข้มงวดจริงจัง และให้มีการเพิ่มบทลงโทษที่ชัดเจน

คำสำคัญ : มลพิษ การปฏิบัติตามกฎหมาย การป้องกันมลพิษ กฎหมายการป้องกันมลพิษ

Abstract

The purposes of this research were to study 1) the status of the law enforcement perception, motivation, awareness and the pollution preventing law-abiding at the Damnoen Sadauk Floating Market, 2) the influence of law enforcement perception, motivation, awareness affecting the pollution preventing law-abiding at the Damnoen Sadauk Floating Market and 3) guidelines promoting the law enforcement perception, motivation and creating awareness on the pollution preventing law-abiding at the Damnoen Sadauk Floating Market. The quantitative samples derived from using accidental random sampling consisted of 320 tourists and 175 entrepreneurs. Qualitative samples obtained by

using purposive sampling were 10 key informants including : major of Damnoen Sadauk Subdistrict municipality, head of Damnoen Sadauk police station, head of villages and entrepreneurs. The instruments used in this study were a questionnaire and an interview form approved by the advisor. The statistics used in this study were percentage, mean, standard deviation and multiple regression. The qualitative data was evaluated using content analysis

The results were as follows:

1. The status of the law enforcement perception, motivation, awareness affecting the pollution preventing law-abiding at the Damnoen Sadauk Floating Market were at a high level.
2. The factors of the law enforcement perception motivation, and awareness affecting the pollution preventing law-abiding at the Damnoen Sadauk Floating Market statistically was significant at .01 level.
3. The guidelines promoting the law enforcement perception motivation and awareness on the pollution prevent law-abiding at the Damnoen Sadauk Floating Market should be brainstorming meeting with stakeholders of markets, gaining creating partnerships with the private sectors. The campaign for increasing awareness among youths and local entrepreneurs among with local residents and state officials should enforce the law against an action for infringement rigorous and increase the penalties.

Keywords : pollution, implementation at the law, prevent pollution, pollution preventing Law-abiding

บทนำ

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ ได้ส่งผลกระทบต่อมหาดพิภพต่อโลก เพราะส่วนหนึ่งนั้นมนุษย์ได้ใช้ต้นทุนดั้งเดิมทางธรรมชาติตอบสนองความต้องการที่ไม่มีที่สิ้นสุดของตัวเอง เพื่อหวังผลทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น หากวิเคราะห์ถึงสาเหตุหลัก ๆ แล้ว ผลกระทบดังกล่าวมาจากการเพิ่มขึ้นของประชากรมนุษย์ ซึ่งมีลักษณะในอัตราก้าวหน้าและเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรมนุษย์ ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากยิ่งขึ้น เพื่อให้มนุษย์มีปัจจัยเพียงพอในการดำรงชีวิตและสามารถใช้ชีวิตได้อย่างสะดวกสบาย นับตั้งแต่มีการปฏิวัติอุตสาหกรรมในราวศตวรรษที่ 18 สังคมโลกก็เริ่มจะประสบกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น สิ่งแวดล้อมในโลกมีการเปลี่ยนแปลง ปัญหามลพิษต่าง ๆ เพิ่มขึ้น อาทิ มลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียง ปัญหาขยะมูลฝอย เป็นต้น ปัญหาดังกล่าวถือได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญของทุกประเทศทั่วโลก เมื่อมนุษย์มีจำนวนมากขึ้น ความต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติก็ยิ่งมากขึ้น จึงเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาพร้อมกับความเจริญของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด (สิริพรหม ชำนาญยา, 2553, หน้า 1) ซึ่งจากปัญหามลพิษต่าง ๆ นั้นประเทศต่าง ๆ จึงเริ่มออกกฎหมายมาบังคับใช้เพื่อมาแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ตลาดน้ำดำเนินสะดวกคือ อีกตัวอย่างหนึ่งของแหล่งท่องเที่ยวที่แสดงให้เห็นเด่นชัดว่า มนุษย์ได้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างขาดวินัยและการยั้งคิด ลำคลองในหลาย ๆ สายทั้งในเขตพื้นที่ท่องเที่ยวและพื้นที่ใกล้เคียงได้รับความเสียหายเกิดความเสื่อมโทรม เพราะการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันมลพิษของเจ้าของผู้ประกอบการ อาทิ ผู้ขับขี่ยานยนต์ในสังกัดสถานประกอบการบริการเรือนำเที่ยวที่ขับเรือยนต์เข้ามาในบริเวณ แหล่งท่องเที่ยวโดยไม่ดับเครื่องยนต์ทำให้เกิดควันเสียและเกิดเสียงดังจากท่อไอเสีย จนเป็นบ่อเกิดของมลพิษทางอากาศและมลพิษทางเสียง หรือผู้ประกอบการร้านอาหารที่น้ำเสียเศษอาหารและถุงพลาสติกลงสู่ลำคลองโดยปราศจากการบำบัด รวมถึงประชาชนทั่วไปและนักท่องเที่ยวขาดการปฏิบัติตามกฎหมายหรือมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ผิดข้อบังคับของกฎหมายในด้านการป้องกันมลพิษ เช่น การทิ้งขยะมูลฝอยลงสู่แหล่งน้ำลำคลอง ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากขาดการปลูกฝังอบรมเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ข้อบังคับระเบียบวินัยศีลธรรมจรรยา ทำให้ธรรมชาติที่สวยงามของตลาดน้ำดำเนินสะดวกถูกทำลายจนไม่อาจเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ ซึ่งปัจจุบันการท่องเที่ยวในตลาดน้ำดำเนินสะดวกเป็นธุรกิจที่เติบโตอย่างรวดเร็วมีการแข่งขันกันสูงเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้พึงพอใจมากที่สุด บางครั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่บริการนักท่องเที่ยวเหล่านั้นได้ก่อให้เกิดปัญหาและความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในเขตพื้นที่ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ทั้งเรื่องปัญหาขยะ

มูลฝอย ปัญหามลพิษทางน้ำ ปัญหามลพิษทางอากาศ และปัญหามลพิษทางเสียง (หนังสือร้องเรียนของเทศบาลตำบลดำเนินสะดวก, 2556ก)

ปัญหาดังกล่าวรับทราบได้จากข้อร้องเรียนทั้งผ่านทางเว็บไซต์ของเทศบาลตำบลดำเนินสะดวกและทางหนังสือร้องเรียนจากหน่วยงานราชการต่างๆ ทั้งจากนักท่องเที่ยวรวมถึงจากประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ตลาดน้ำดำเนินสะดวกที่แจ้งไปยังหน่วยงานท้องถิ่น จากการร้องเรียนต่างๆ สะท้อนให้เห็นถึงปัญหามลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก จากนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการที่ขยะสิ่งปฏิกูลลงคลองและไม่เคียวเขี่ยผู้ขับขี่รถยนต์ในสังกัดให้มีจิตสำนึกหรือกำหนดบทลงโทษ ที่จริงจังก่ผู้ขับขี่รถยนต์ในสังกัดกรณีขับรถยนต์เข้ามาในบริเวณที่ต้อง ดับเครื่องยนต์ แต่มีการฝ่าฝืนขับรถยนต์เข้าไปในเขตบริเวณดังกล่าวโดยไม่ดับเครื่องยนต์ ส่งผลให้เครื่องยนต์จากเรือเกิดเสียงดัง และเกิดควันจากท่อไอเสียไปรบกวนนักท่องเที่ยว และประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง สร้างความเดือดร้อนรำคาญจากมลพิษทางเสียงและมลพิษทางอากาศ เป็นการทำลายภาพลักษณ์และบรรยากาศการท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก รวมทั้งเจ้าหน้าที่ขาดการเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับมลพิษ ซึ่งทำให้เห็นว่าปัญหาดังกล่าวต้องได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะของการรับรู้สภาพบังคับทางกฎหมาย ปัจจัยแรงจูงใจ การมีจิตสำนึก ต่อการปฏิบัติตามกฎหมายการป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการรับรู้สภาพบังคับทางกฎหมาย ปัจจัยแรงจูงใจ การมีจิตสำนึก ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายการป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการรับรู้สภาพบังคับทางกฎหมาย ปัจจัยแรงจูงใจ การสร้างจิตสำนึก ที่มีต่อการปฏิบัติตามกฎหมายการป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมุ่งแสวงหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ เพื่อตอบปัญหาในการวิจัย ในเขตพื้นที่ตลาดน้ำดำเนินสะดวก อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1.กลุ่มนักท่องเที่ยว และ 2.กลุ่มผู้ประกอบการในท่าเรือยนต์นำเที่ยวจำนวน 14 แห่ง กลุ่มตัวอย่าง คือ 1) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในตลาดน้ำดำเนินสะดวก โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ W.G.Cochran ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 320 คน ซึ่งผู้วิจัยกำหนด ค่าร้อยละที่ต้องการจะสุ่มจากประชากรทั้งหมด (P) เท่ากับร้อยละ 30 (0.3) ระดับความเชื่อมั่น (Z) กำหนดไว้เท่ากับ 95% (มีค่าเท่ากับ 1.96) และระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (d) เท่ากับ 0.05 (ร้อยละ 5) ซึ่งได้มา โดยการสุ่มแบบบังเอิญ 2) กลุ่มผู้ประกอบการในท่าเรือยนต์นำเที่ยวจำนวน 14 แห่ง ดังนี้ 1. ท่าเรือแปะชูวีเนียร์ 2. ท่าเรือเจริญสุข 3. ท่าเรือเจริญสุนทร 4. ท่าเรือพิชัย 5. ท่าเรือวันดา 6. ท่าเรือพจวรรณ 7. ท่าเรือ ปิยะ 8. ท่าเรือจันทสุวรรณโณ 9. ท่าเรือไม้แก้ววิสูตร 10. ท่าเรือก้านเล็ก 11. ท่าเรือวันดี 12. ท่าเรือแซงค์ 13. ท่าเรือประเมศร์ และ 14. ท่าเรือ.อัครวิน ซึ่งแบ่งประเภทออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้ขับขี่รถยนต์ จำนวน 135 ลำ 2) กลุ่มผู้ประกอบการร้านอาหารและเครื่องดื่มจำนวน 52 ร้าน และ 3) กลุ่มผู้ประกอบการร้านเสื้อผ้าและของที่ระลึก จำนวน 125 ร้าน รวมทั้ง 3 กลุ่ม จำนวน 312 ร้าน ประชากร กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 175 ร้านประกอบการ ซึ่งมาจากการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรทาร์โยยามานะ ในระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

วิจัยเชิงคุณภาพ

เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายการป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก กลุ่มเป้าหมายโดยในเบื้องต้นผู้วิจัยได้กำหนดไว้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ (2) กลุ่มผู้ประกอบการ

โดยไม่กำหนดจำนวนที่แน่นอนแต่จะสัมภาษณ์ต่อไปเรื่อยๆ จนกว่าจะได้ข้อมูลที่ซ้ำไม่มีข้อมูลใหม่หรือข้อมูลอิมตัว โดยสามารถแบ่งกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินการวิจัยได้

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย 1. การรับรู้สภาพบังคับของกฎหมาย 2. ปัจจัยแรงจูงใจ และ 3. การมีจิตสำนึก

ตัวแปรตาม คือ การปฏิบัติตามกฎหมาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย 2 ฉบับ ได้แก่

1. แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามปลายปิดและแบบปลายเปิดควบคุมกันตามความเหมาะสม นำเครื่องมือไปหาคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป แล้วนำไปใช้เพื่อวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์และหาค่าสัมประสิทธิ์ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง .75 - .96

2. แบบสัมภาษณ์ มี 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของการรับรู้สภาพบังคับทางกฎหมายต่อการปฏิบัติตามกฎหมายการป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติตามกฎหมายต่อการปฏิบัติตามกฎหมายการป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกของประชาชนต่อการปฏิบัติตามกฎหมายการป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการเรือยนต์นำเที่ยว ผู้ประกอบการร้านอาหารและเครื่องดื่ม และผู้ประกอบการร้านเสื้อผ้าและของที่ระลึก ในเขตตลาดน้ำดำเนินสะดวก เขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลดำเนินสะดวก โดยติดต่อขอความร่วมมือกับผู้ประกอบการทำเรื่องเพื่อตอบแบบสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลครบตามชนิดของเครื่องมือและตามช่วงระยะเวลา ได้นำข้อมูลดังกล่าวมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและจัดให้เป็นหมวดหมู่เพื่อเตรียมวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ นำแบบสอบถามที่ได้มาทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบ และจำแนกตามข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อสะดวกต่อการกรอกข้อมูลในการวิเคราะห์ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพจากแบบสัมภาษณ์ โดยทำตารางตีความจากบทสัมภาษณ์โดยการวิเคราะห์ เพื่อสรุปประเด็นแล้วนำมาพรรณนาความตามข้อสรุปในประเด็นที่สำคัญ ซึ่งเป็นการนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันของเรื่องนั้น

ผลการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ลักษณะของการรับรู้สภาพบังคับทางกฎหมาย ปัจจัยแรงจูงใจ การมีจิตสำนึก ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายการป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ได้นำมาแปรค่าตามตัวแปรที่ได้จากการสำรวจนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการในพื้นที่ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ซึ่งแบ่งเป็น 4 เกณฑ์ ดังนี้

1. การรับรู้สภาพบังคับของกฎหมาย พบว่ากรณีส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก มีเพียงกรณีการล้างภาชนะต่างๆ ในลำคลองดำเนินสะดวกมีโทษปรับ กรณีเสียดั่งจากร้านค้าที่ตั้งเกินกว่ากำหนดมีความผิดตามกฎหมาย กรณีผู้เปิดวิทยุเสียงดังเกินไม่ควรมีโทษปรับ และกรณีผู้ปล่อยควันเสียจากการปรุงอาหาร มีโทษปรับ อยู่ในระดับปานกลาง

2. แรงจูงใจพบว่ากรณีส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก มีเพียงกรณีการทิ้งขยะลงในถังขยะ เพราะต้องการค่าชมจากสังคม และการล้างภาชนะต่าง ๆ ในลำคลองดำเนินสะดวก เพื่อความสะดวก อยู่ในระดับปานกลาง

3. จิตสำนึก พบว่ากรณีส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก มีเพียงกรณีการไม่เก็บขยะให้ลงถังอยู่ในระดับปานกลาง

4. การปฏิบัติตามกฎหมาย พบว่ากรณีส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก มีเพียงกรณีการล้างภาชนะต่าง ๆ ในคลอง
ดำเนินสะดวก เพื่อประหยัดค่าน้ำประปา อยู่ในระดับปานกลาง

สรุปค่าตัวแปร พบว่าค่าตัวแปรการรับรู้สภาพบังคับของกฎหมาย แรงจูงใจ จิตสำนึก และการปฏิบัติตาม
กฎหมาย อยู่ในระดับมากทั้งหมด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 อิทธิพลของการรับรู้สภาพบังคับทางกฎหมาย ปัจจัยแรงจูงใจ การมีจิตสำนึก ที่ส่งผลต่อ
การปฏิบัติตามกฎหมายการป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก

ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทุกตัว พบว่า ตัวแปรอิสระที่ประกอบด้วยการรับรู้สภาพบังคับของกฎหมาย
แรงจูงใจ และจิตสำนึก มีความสัมพันธ์กันสูงไม่เกินกว่า .80 จึงไม่อยู่ข้อจำกัดของการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ข้อมูลดังกล่าว
จึงสามารถนำไปวิเคราะห์ต่อไปได้

ค่าสัมประสิทธิ์แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม พบว่า การรับรู้สภาพบังคับของกฎหมาย
แรงจูงใจและจิตสำนึก ส่งผลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายการป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ
.000 ทั้งหมด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ .134, .275 และ .460 ตามลำดับ อธิบายความผันแปรได้ร้อยละ 55.1

การวิจัยเชิงคุณภาพ

วัตถุประสงค์ข้อ 3 แนวทางการส่งเสริมการรับรู้สภาพบังคับทางกฎหมาย ปัจจัยแรงจูงใจ การสร้างจิตสำนึก ที่มีต่อ
การปฏิบัติตามกฎหมายการป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก

1. แนวทางการส่งเสริมการรับรู้สภาพบังคับของกฎหมายการป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก ควร
จัดประชุมระดมความคิดเห็นกับผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่ม ทั้งหน่วยงานรัฐ ผู้ประกอบการท่าเรือ ชาวบ้านในท้องถิ่น
เพื่อกำหนดมาตรการร่วมกันและร่วมลงนามรับรู้กฎข้อบังคับเพื่อปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน เน้นการประชาสัมพันธ์ทุก
ๆ ด้านให้ทั่วถึงและชัดเจน โดยชี้แจงข้อกฎหมายเกี่ยวกับมลพิษให้ทราบถึงบทกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำผิด อบรม
ส่งเสริมให้ความรู้ด้านกฎหมายบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนรวมถึงมีการสร้างสื่อความรู้ ต่าง ๆ เกี่ยวกับสภาพบังคับของ
กฎหมาย เช่น ป้ายประกาศ แผ่นพับ เสียงตามสาย เพื่อให้เข้าถึงกับประชาชนทุกกลุ่ม และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพ
ของการท่องเที่ยวทางเรือ รวมถึงการตรวจสอบสภาพเรือ ผู้ขับเรือ เพื่อความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ผู้โดยสาร

2. แนวทางการส่งเสริมแรงจูงใจการป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก หน่วยงานรัฐร่วมมือกับเอกชนจัด
กิจกรรมรณรงค์การท่องเที่ยวทางน้ำ เน้นส่งเสริมการประกวดด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในตลาดน้ำ เช่น ทำเรือสีขาว ค่า
ขวัญ และให้รางวัลเพื่อประกาศเกียรติคุณกับผู้ประกอบการที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ยกย่องชมเชยกับผู้อนุรักษ์
สิ่งแวดล้อม ประชาสัมพันธ์ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อเป็นการชักนำจูงใจให้คนอื่น ๆ ได้ปฏิบัติตาม พร้อมทั้งบอกถึงคุณประโยชน์
ของการป้องกันมลพิษ และให้ตระหนักถึงผลเสียของมลพิษแก่ผู้ขับเรือ สร้างภาพลักษณ์ที่ดี เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวไปสู่
การพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำ จนนำไปสู่การฟื้นฟูธุรกิจทางน้ำในที่เป็นแหล่งพื้นที่ทำกินของตนเอง รวมทั้งควรมีการ
สำรวจความพึงพอใจและทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อตลาดน้ำในด้านของมลพิษแล้วเสนอให้ผู้ประกอบการทราบถึง
ผลกระทบต่ออาชีพในอนาคต

3. แนวทางการส่งเสริมการมีจิตสำนึกในการป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก หน่วยงานของรัฐต้อง
สำรวจความต้องการของประชาชน และผสานความร่วมมือกับเอกชนส่งเสริมการจัดกิจกรรมรณรงค์ปลูกฝังจิตสำนึกให้
ประชาชนในท้องถิ่นรักถิ่นฐานที่ทำกิน เริ่มจากเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น และประชาชนทุกกลุ่มในท้องถิ่นให้รัก
วัฒนธรรม อัตลักษณ์ ของตลาดน้ำดำเนินสะดวก โดยการจัดกิจกรรมในรูปแบบการมีส่วนร่วมและรณรงค์เป็นประจำ
ทุกเดือน เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในการป้องกันมลพิษในลักษณะของการปฏิบัติจริงให้เห็นเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดความรัก
หวงแหนถิ่นกำเนิด และยึดเอาประโยชน์โดยรวมเป็นหลัก เพื่อให้เกิดความยั่งยืนอย่างแท้จริง

4. แนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎหมายการป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก ต้องปลูกฝังวินัย
ให้ประชาชนในชุมชนให้มีวินัยต่อตัวเอง เมื่อมีวินัยการปฏิบัติตามกฎหมายก็จะตามมา ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เกี่ยวข้อง
ไม่ว่ากรมเจ้าท่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ ต้องบังคับใช้กฎหมายต่อผู้กระทำผิดอย่างจริงจังให้มี
การเพิ่มบทลงโทษที่ชัดเจน ให้มีอัตราโทษที่สูงขึ้นเพื่อให้เกรงกลัวต่อกฎหมาย และติดตามผู้กระทำผิดอย่างใกล้ชิด ไม่มี
การมาใช้อำนาจหรือร้องขอเพื่อให้พ้นผิด รวมถึงต้องมีการสำรวจความคิดเห็นประชาชนในท้องถิ่น ทั้งผู้ประกอบการ
นักท่องเที่ยว และประชาชนทั่วไป เพื่อรับฟังความคิดเห็นในการปกป้องลำคลองแหล่งท่องเที่ยวหรืออาจมีจัดตั้งคนใน
ชุมชนริมน้ำให้ทำหน้าที่ตรวจสอบให้ความรู้ตักเตือนผู้ที่กระทำผิด เพื่อช่วยเจ้าหน้าที่ในการสอดส่องดูแลอย่างทั่วถึง

สรุปและอภิปรายผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ลักษณะของการรับรู้สภาพบังคับทางกฎหมาย ปัจจัยแรงจูงใจ การมีจิตสำนึก ต่อการปฏิบัติตามกฎหมายการป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล ระดับความคิดเห็นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายการป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก พบว่าตัวแปรอิสระ 1) การรับรู้สภาพบังคับของกฎหมาย มีค่าเฉลี่ย 3.5621 2) แรงจูงใจ มีค่าเฉลี่ย 3.7988 3) จิตสำนึก มีค่าเฉลี่ย และ 4) การปฏิบัติตามกฎหมาย มีค่าเฉลี่ย 3.7445 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทั้งหมด

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 อิทธิพลของการรับรู้สภาพบังคับทางกฎหมาย ปัจจัยแรงจูงใจ การมีจิตสำนึก ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายการป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก พบว่า ตัวแปรอิสระได้แก่ การรับรู้สภาพบังคับของกฎหมาย แรงจูงใจ และจิตสำนึก ส่งผลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายการป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .000 ทั้งหมด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เป็น .134, .275 และ .460 ตามลำดับ โดยสามารถอธิบายความผันแปรได้ร้อยละ 55.1

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 แนวทางการส่งเสริมการรับรู้สภาพบังคับทางกฎหมาย ปัจจัยแรงจูงใจ การสร้างจิตสำนึกที่มีต่อการปฏิบัติตามกฎหมายการป้องกันมลพิษของตลาดน้ำดำเนินสะดวก ต้องจัดประชุมระดมความคิดเห็นกับผู้เกี่ยวข้องกับตลาดน้ำทุกกลุ่ม ภาครัฐต้องประสานความร่วมมือกับเอกชน โดยส่งเสริมการจัดกิจกรรมรณรงค์ปลูกฝังจิตสำนึกให้เยาวชนและผู้ประกอบการในท้องถิ่นรักถิ่นฐานที่ทำกิน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องบังคับใช้กฎหมายต่อผู้กระทำการฝ่าฝืนอย่างเข้มงวดจริงจัง และให้มีการเพิ่มบทลงโทษที่ชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- สิริพรหม ชำนาญยา. 2553. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบล. วิทยานิพนธ์
นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
หนังสือร้องเรียนของเทศบาลตำบลดำเนินสะดวก, 2556 ประกาศสำนักงานการขนส่งทางน้ำที่ 3 สาขานครปฐม
ที่ 05/253 ลงวันที่ 23 เมษายน 2553

การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหลวง
อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
Community's Waste Management in Thungluang Sub District Municipality,
Paktho District, Ratchaburi Province

สมศักดิ์ ธิบัติ

สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจุบันของการมีจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี 2) อิทธิพลของการมีจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี และ 3) แนวทางส่งเสริมการมีจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณเป็นประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จำนวน 388 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ส่วนในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นายกและสมาชิกเทศบาลตำบลทุ่งหลวง กำนัน สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนเขตเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติถดถอยพหุคูณ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการมีจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดการขยะในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด
2. การมีจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลต่อการจัดการขยะในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01
3. แนวทางส่งเสริมการมีจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี คือ เทศบาลจัดตั้งถังขยะไว้ตามสถานที่ต่าง ๆ ในจุดสำคัญ ๆ และการรณรงค์และดำเนินการให้มีการคัดแยกขยะออกเป็นส่วน ๆ เพื่อให้ได้ขยะที่เหลือในการทำลายน้อยที่สุด

คำสำคัญ : การจัดการขยะมูลฝอย จิตสำนึก

Abstract

The purposes of this research were to study 1) the current conditions of households' awareness and participation pertaining to waste management, in Thungluang Sub District Municipality, 2) the influences of the awareness and participation of the households pertaining to waste management, in Thungluang Sub District Municipality, and 3) the guidelines for promoting awareness and participation of the household in Thungluang Sub District Municipality, pertaining to waste management. By using Simple Random Sampling, the samples of quantitative research consisted of 388 occupants in Thungluang Sub District Municipality. By using purposive sampling, the key informants of qualitative research were 10

individuals included the mayor and the members of Thungluang Sub District Administrative Organization (SAO), the sub district headman, the assistant sub district headman, village headman, and occupants living within municipality of Thungluang Sub district, Pakthor District, Ratchaburi. The research instrument included questionnaire and interview. The statistics used in quantitative research were Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation and Multiple Regression. For qualitative research, content analysis was employed.

The research findings were as follows:

1. The current conditions of households' awareness and participation pertaining to waste management, in Thungluang Sub District Municipality were at a high level overall.
2. The influences of the awareness and participation of the households pertaining to waste management, in Thungluang Sub District Municipality were at a statistical significance level of .01.
3. The guidelines for promoting awareness and participation of the household in Thungluang Sub District Municipality, pertaining to waste management were to provide dustbins placing on omnipresent spots accessible to people in crowded places to suffice cleanliness, as well as to work on waste sorting in order to reduce the quantity of the remaining waste disposal.

Keywords : waste management, awareness

บทนำ

ปัจจุบันการพัฒนาเศรษฐกิจมีความเจริญก้าวหน้า ประชากรเพิ่มอย่างรวดเร็วทำให้เกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วของชุมชน อุตสาหกรรมคมนาคมขนส่ง อัตรากาการผลิตเครื่องอุปโภคบริโภคเพิ่มขึ้น เป็นเหตุให้เศษสิ่งเหลือใช้ มีปริมาณมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาของขยะมูลฝอย อันเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและมีผลต่อสุขภาพอนามัย นับเป็นปัญหาที่สำคัญของชุมชนซึ่งต้องจัดการและแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตเมือง ปริมาณกากของเสียและสารอันตราย ได้แก่ ขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และสารพิษที่ปนเปื้อนอยู่ในแหล่งน้ำ ดิน และอากาศ ตลอดจนบางส่วนตกค้างอยู่ในอาหาร ทำให้ประชาชนทั่วไปเสี่ยงต่ออันตรายจาก ในปี 2555 พบว่า ประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นปีละ 20.3 ล้านตัน เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครมีปริมาณขยะมูลฝอย ประมาณวันละ 9,617 ตัน (จินตนา สุขจานนท์, 2549, หน้า 60) จากปัญหาขยะมูลฝอยที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ดังตัวอย่างการเกิด เพลิงไหม้บ่อขยะ จังหวัดสมุทรปราการ เมื่อเดือนมีนาคม 2557 ทำให้เกิดกลุ่มควันพิษสีขาวลอยปกคลุมไปทั่วพื้นที่ กรมควบคุมมลพิษทำการตรวจวัดทางจุดเกิดเหตุในรัศมี 200 เมตร พบว่าก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์ และก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ อยู่ในเกณฑ์ทำให้เกิดพิษเฉียบพลัน หากสูดเข้าไปมาก ๆ จะเวียนหัว ใจเต้นเร็ว แน่นหน้าอก ถึงขั้นหมดสติ และเสียชีวิตได้ นอกจากนี้ควันพิษที่เกิดขึ้นยังทำให้เกิดสารอินทรีย์ระเหย และสารไดออกซินฟิวแรน ซึ่งทั้ง 2 กลุ่ม เป็นสารก่อมะเร็ง ต่อมาได้มีการแจ้งเตือนประชาชนในการหลีกเลี่ยงการสัมผัสสัมผัสสารเคมีในบรรยากาศ เช่น การอพยพออกนอกพื้นที่ การสวมใส่หน้ากากป้องกันสารเคมี หรือการใช้ผ้าชุบน้ำชุบน้ำแทนหน้ากาก จากเหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้ทุก ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีความตระหนักในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานราชการ ส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอย และปลูกฝังจิตสำนึก โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนในแต่ละชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการขยะ เพื่อให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้และเกิดจิตสำนึกที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยเริ่มจากการให้ประชาชนในชุมชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบเพื่อรองรับปัญหาขยะมูลฝอยที่เพิ่มมากขึ้นทุก การปลูกฝังจิตสำนึกให้กับประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยการคัดแยกขยะตามประเภท การนำขยะสะอาดมาสร้างสิ่งประดิษฐ์ การนำขยะเปียกมาทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ลดปริมาณการใช้บรรจุภัณฑ์ การเลือกใช้วัสดุที่ย่อยสลายง่าย และการทิ้งขยะให้ถูกที่ เป็นต้น ชุมชนจึงต้องมีการสร้างข้อตกลงหรือสัญญาประชาคมของชุมชนทุกท้องถิ่นทุกหมู่บ้านในการปฏิบัติการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการจัดการขยะมูลฝอย ให้เป็นแนวทางเดียวกัน (เชาวน์ นกอยู่, 2551, หน้า 70)

เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี นับว่าเป็นอีกตำบลหนึ่งที่มีปัญหาเรื่องขยะทั้งในด้านปัญหามลพิษจากขยะ ปัญหาความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน ปัญหาของการขาดความสมดุลทางนิเวศวิทยา เป็นต้น ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ให้มีประสิทธิภาพและ

ประสิทธิผลมากขึ้น และเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ข้อ (16) ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นประชากรคนหนึ่งในเทศบาลตำบลทุ่งหลวง โดยมีส่วนรับผิดชอบต่อโครงการกำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาล และได้รับผลกระทบจากการดำเนินโครงการทั้งทางตรงและทางอ้อมจึงได้ทำการศึกษาแนวทางการจัดการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างเหมาะสมของเทศบาลทุ่งหลวง เพื่อเป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจในการดำเนินการโครงการของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการมีจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดการขยะในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
2. อิทธิพลของการมีจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
3. แนวทางส่งเสริมการมีจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. แนวทางการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้วิธีการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีประชากรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหลวงจำนวน 13,075 คน และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ จำนวน 388 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง

2. แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน ได้แก่ นายกเทศบาลตำบลทุ่งหลวง กำนันตำบลทุ่งหลวง สารวัตรกำนันตำบลทุ่งหลวง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 ตำบลทุ่งหลวง ตัวแทนสมาชิกเทศบาลตำบลทุ่งหลวง และประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามหรือกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขึ้นโดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริหารจัดการขยะในครัวเรือน และแนวทางการกำจัดขยะมูลฝอย

2. สร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกำจัดขยะมูลฝอยในครัวเรือน และแนวทางการจัดการกำจัดขยะมูลฝอยที่เหมาะสมของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง และทัศนคติของประชาชนที่มีต่อโครงการ การจัดการกำจัดขยะมูลฝอยในเทศบาลตำบลทุ่งหลวง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และตั้งเป้าหมายในการเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับมาให้ได้มากที่สุด ด้วยการอธิบายและชี้แจงให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย รวมทั้งประโยชน์ที่จะได้รับการให้ความร่วมมือกรอกแบบสอบถามครั้งนี้

2. ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน ได้แก่ นายกเทศบาลตำบลทุ่งหลวง กำนันตำบลทุ่งหลวง สารวัตรกำนันตำบลทุ่งหลวง ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกเทศบาลตำบลทุ่งหลวง และประชาชนตำบลทุ่งหลวง

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประชากรในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี 16 หมู่ จำนวน 13,075 คน คำนวณตามสูตรทาโร ยามาเน่ โดยผลลัพธ์ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ 388 คน

4. เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้ติดต่อประสานขอความร่วมมือกับผู้นำหมู่บ้าน ทั้ง 16 หมู่ เพื่อขอเข้าไปเก็บข้อมูลในแต่ละหมู่บ้านตามจำนวนครัวเรือนและจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้หาสัดส่วนไว้แล้ว

5. ผู้วิจัยลงพื้นที่แจกแบบสอบถามเพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 4 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์เชิงมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ลงพื้นที่สัมภาษณ์ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง และประชาชนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหลวง จำนวน 10 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยคิดหัวข้อขึ้นมาแบบคร่าว ๆ โดยไม่ได้ออกแบบสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ ทั้งนี้เพื่อให้ง่ายต่อการสัมภาษณ์บุคคลแต่ละกลุ่ม และใช้เครื่องบันทึกเสียง เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ได้อย่างครบถ้วน

2.2 นำเทปบทสัมภาษณ์ที่ได้จากการลงพื้นที่มาถอดเป็นความเรียง หรือบทความ

2.3 นำบทความที่ได้ของแต่ละคน มาแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ

2.4 นำประเด็นที่มีความเกี่ยวเนื่อง หรือสอดคล้องกันมารวมเป็นประเด็นเดียวกัน เพื่อให้ง่ายต่อการวิเคราะห์ข้อมูล

2.5 นำประเด็นแต่ละประเด็น ของทุกคนมาสรุปรวมกัน เพื่อหาใจความสำคัญของประเด็นนั้น ๆ แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพปัจจุบันของการมีจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดการขยะในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

ภาพรวมของการจัดการขยะของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี พบว่า ด้านการจัดการขยะมูลฝอยที่ดี โดยมีค่าเฉลี่ย 4.12 ด้านการมีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอยมีค่าเฉลี่ย 4.05 ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยที่ดี มีค่าเฉลี่ย 3.69 ซึ่งทุกด้านมีค่าต่ำสุด 3.00 ค่าสูงสุด 5.00 และทุกด้านอยู่ในระดับความคิดเห็นที่มาก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 อิทธิพลของการมีจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

เมื่อนำตัวแปรอิสระทุกตัวมาหาค่าความสัมพันธ์ของการมีจิตสำนึกของประชาชน และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งผลต่อการจัดการขยะของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยมีนัยสำคัญทางสถิติโดยการมีจิตสำนึกของประชาชน ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ต่ำสุด (.024) และการมีส่วนร่วมของประชาชน มีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์สูงสุด (.030)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางส่งเสริมการมีจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

การมีจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลต่อการจัดการขยะในครัวเรือนของประชาชน โดยมีประเด็นที่ประชาชนหรือชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่พูดถึงกันมาก ได้แก่ 1) เทศบาลควรมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการขยะของชุมชน และมีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ หรือพนักงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการขยะของชุมชน เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะของชุมชนที่ถูกต้อง และนำความรู้ที่ได้นั้นมาเผยแพร่ให้ประชาชนในชุมชนให้ทราบกันอย่างทั่วถึง นอกจากการนำความรู้สู่ชุมชนแล้ว เทศบาลควรมีการจัดตั้งถังขยะไว้ตามสถานที่ต่าง ๆ ในจุดสำคัญ ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการทิ้งขยะของชาวบ้านในชุมชน และเพื่อให้ง่ายต่อการจัดเก็บขยะของรถเทศบาลที่จะวิ่งเก็บตามหน้าบ้าน และจุดต่าง ๆ ที่มีการตั้งถังขยะไว้ เช่น ตลาดนัดของชุมชนสถานที่ราชการ สถานที่สาธารณะต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้เทศบาลควรจัดหาพื้นที่ที่สามารถจัดการกับขยะของชุมชน ของตนเองได้อย่างเหมาะสม คือเป็นพื้นที่ที่ห่างไกลจากชุมชน ไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชน หรือไม่ส่งผลเสียใด ๆ ต่อประชาชนหรือชุมชนในเขตใกล้เคียง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่ พนักงาน ประชาชน หรือชุมชนใกล้เคียงกับพื้นที่ที่ใช้จัดการขยะนั้น 2) ผู้นำชุมชนควรมีการรณรงค์และดำเนินการให้ประชาชนมีการคัดแยกขยะออกเป็นส่วน ๆ เพื่อให้ได้ขยะที่เหลือในการทำลายน้อยที่สุด โดยให้ประชาชนในชุมชนแต่ละครัวเรือนคัดแยกขยะก่อนทิ้ง ออกเป็นหมวดหมู่ ได้แก่ ขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะรีไซเคิล ขยะอันตราย เป็นต้น ส่วนที่เหลือจากการคัดแยกแล้วให้ทำการจัดการให้เรียบร้อย อาจจะจัดการขยะด้วยตนเอง โดยการเผาทำลาย ผึ่งกลบ หรือนำไปทิ้งที่ถังขยะส่วนกลางที่ทางเทศบาลจัดตั้งเอาไว้เพื่อให้เทศบาลนำไปจัดการต่อไป นอกจากนี้ ควรมีการรณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนมีการใช้ถุงพลาสติก กล่องโฟม หรือวัสดุที่ย่อยสลายยากให้น้อยลง และมีวัสดุที่ทำจากธรรมชาติมากขึ้น หรือมีการรณรงค์ ให้ความรู้ เกี่ยวกับการจัดการขยะแบบ 7R ได้แก่ reduce การลด

ปริมาณมูลฝอยที่จะเกิดขึ้น reuse การใช้ซ้ำ repair การนำวัสดุมาซ่อมแซมใช้ใหม่ recycle การหมุนเวียน แปรรูปขยะกลับมาใช้ใหม่ reject หลีกเลี้ยงใช้วัสดุที่ทำลายยาก refill การใช้ผลิตภัณฑ์ชนิดเติม และ return การใช้วัสดุที่สามารถแลกเปลี่ยนได้ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกต้อง ถูกวิธีในครัวเรือน และชุมชนของตนเอง 3) ประชาชนควรมีการเข้าอบรมและทำตามคำแนะนำ หรือหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการขยะในครัวเรือนของตนเองให้มีการจัดการที่ถูกวิธีและเหมาะสมของขยะแต่ละประเภท มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง นำขยะที่ไม่สามารถกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีกแล้วทิ้งลงถังดำที่แต่ละบ้านควรมี หรือทิ้งลงในขยะที่เทศบาลจัดไว้ให้ มีการนำขยะเปียกมาทำเป็นปุ๋ยหมัก เพื่อใช้รดน้ำต้นไม้ พืชผักสวนครัวที่ปลูกเอาและยังสามารถนำมาลาดสิ่งปฏิกูลได้อีกด้วย ขวดพลาสติก หรือขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่สามารถกำจัดทิ้งได้ควรมีการขายต่อให้พ่อค้าที่ซื้อขยะ ภาชนะที่ใช้ขยะควรมีการปิดให้เรียบร้อย มิดชิดก่อนนำไปทิ้ง ทั้งนี้เพื่อกันอุจาดตาและกันการส่งกลิ่นรบกวนผู้อื่น นอกจากประชาชนจะสามารถจัดการขยะภายในครัวเรือนของตนเองได้ดีแล้ว ยังสามารถประชาสัมพันธ์ให้เพื่อนบ้านหรือประชาชนในชุมชนใกล้เคียงได้ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะนี้ได้โดยการบอกปากต่อปากได้ด้วย เพื่อให้ชุมชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี มีความสะอาด เรียบร้อย และเป็นที่ยอมรับของผู้พบเห็น ผู้ที่ผ่านไปมา หรือนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยว ไม่เพียงแต่ชุมชนจะน่าอยู่แล้วแต่การบอกต่อ เผยแพร่ความรู้เรื่องการจัดการขยะนี้ยังทำให้ประเทศของเราน่าอยู่ขึ้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เทศบาลตำบลควรบรรจุแผนการจัดการขยะมูลฝอยไว้ในแผนพัฒนาตำบล เพื่อกระตุ้นให้เกิดการลดปริมาณขยะมูลฝอย
2. องค์การบริหารส่วนจังหวัดควรสนับสนุนงบประมาณด้านการจัดการขยะมูลฝอยให้กับหมู่บ้านหรือชุมชน เพื่อให้มีการจัดการขยะอย่างครบวงจรและกำจัดตามหลักสุขาภิบาล
3. องค์การบริหารส่วนจังหวัดควรส่งเสริมสนับสนุนให้เอกชนเข้ามาดำเนินการลงทุนก่อสร้าง และบริหารจัดการระบบการจัดการขยะมูลฝอยเพื่อให้เกิดการที่ดีและเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน
4. รัฐบาลควรมีการรณรงค์เกี่ยวกับการคัดแยกขยะในชุมชน หมู่บ้าน และครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง
5. รัฐบาลควรมีการรณรงค์ให้มีการใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติกอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ผู้วิจัยควรมีการศึกษาเกี่ยวกับระบบการจัดการขยะมูลฝอยเชิงเปรียบเทียบกับข้อมูลของเทศบาล หรือพื้นที่ในจังหวัดอื่น ๆ
2. ผู้วิจัยควรมีการศึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการจัดการขยะมูลฝอย
3. ผู้วิจัยควรมีการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของขยะมูลฝอยที่มีผลต่อประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา เปียสวน. 2548. ความรู้ ความตระหนัก และการปฏิบัติตัวของแม่บ้านเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในเขตข้าราชการกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เขาวิน นกอยู่. 2551. เอกสารประกอบการนำเสนอเรื่อง หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเทคโนโลยีในการจัดการขยะมูลฝอย. กรุงเทพฯ : ส่วนขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ.
- ณัฐรดี คงตัน. 2546. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เทศบาลตำบลทุ่งหลวง. 2555. ข้อมูลพื้นฐานเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี. ราชบุรี
- ปิยนุช สุดประเสริฐ. 2552. รายงานการประชุมหัวหน้าส่วนราชการจังหวัดราชบุรี. คันเมื่อ 14 มิถุนายน : <http://123.242.157.9/document/fpdf-21122553-83.pdf>

การศึกษาประวัติศาสตร์และการเสริมสร้างอัตลักษณ์ ตลาดน้ำบางน้อย
เทศบาลตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม
Historical Study and Guidelines for Strengthening the Identity of Bang Noi
Floating Market in Kradang-Ngar Municipality, Bang Khonthi District,
Samut Songkhram Province

จินตนา กลิ่นช้าง¹ วินัย ชุ่มชื่น²

¹นักศึกษาศาขวิชสาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
²อาจารย์ประจำสาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ประวัติความเป็นมาและสภาพปัจจุบันของอัตลักษณ์บริเวณตลาดน้ำบางน้อย เทศบาลตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม และ 2) แนวทางการเสริมสร้างอัตลักษณ์ตลาดน้ำบางน้อย เทศบาลตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกระดังงา จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกระดังงา และเก็บข้อมูลเฉพาะผู้ที่มีภูมิลำเนาใกล้เคียงกับเสาหงส์จำนวน 160 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. เสาหงส์มีมาอายุประมาณ 100 ปี เป็นสัญลักษณ์ของชาวมอญเสาหงส์ ถูกสร้างขึ้นโดยชาวมอญที่อพยพมาจากประเทศพม่าหรือหงสาวดี ที่เข้ามาอาศัยในประเทศไทยตามลุ่มแม่น้ำแม่กลอง เสาหงส์สร้างขึ้นเพื่อระลึกถึงบ้านเกิด
2. แนวทางการเสริมสร้างอัตลักษณ์ตลาดน้ำบางน้อย ได้แก่ พัฒนาภูมิทัศน์บริเวณเสาหงส์ใหม่ ให้ดีขึ้น จัดที่จอดรถให้เป็นระเบียบ จัดที่นั่งพักบริเวณข้างวิหารสามพี่น้องที่อยู่ติดกับบริเวณเสาหงส์ และควรมีการประชาสัมพันธ์โดยการจัดทำป้ายไว้นิลบอกประวัติเสาหงส์และประวัติตลาดน้ำบางน้อย การติดตามประเมินผลหลังการพัฒนาแล้วพบว่าระดับความคิดเห็นต่อสภาพเสาหงส์อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : ประวัติศาสตร์ อัตลักษณ์

Abstract

The purposes of this study were to 1) study the history, the current conditions of the identity of Bangnoi Floating Market, in Kradang-Nga Municipality, Bang Khonthi District, Samut Songkhram Province, and 2) initiate guidelines for strengthening the identity of Bangnoi Floating Market, in Kradang-Nga Municipality, Bang Khonthi District, Samut Songkhram Province. The first sample group of the qualitative research was 40 residents living in Kradang-Nga Municipality, drawn by Purposive Sampling. The other sample group was 160 people, who lived around the area nearby the Swan poles site, in Kradang-Nga Municipality, drawn by Simple Random Sampling. The instruments used consisted of interview and five rating scale questionnaire. The data analysis was conducted by using Means of Percentage, and Standard Deviation (S.D.)

The findings were as follows:

1. The age of Swan poles was over 100 years. They had been built by Mon immigrant ancestors, who lived in Mae-klong River Basin, as to represent the symbols of their homeland commemoration.

2. The guidelines for strengthening the identity of BangNoi Floating Market comprised landscape improvement of Swan poles site, disciplinary management on parking area, and provision of public rest spots nearby Three Brother Buddha Image Hall (Viharn Sam Phi Nong). There should be more public relation on the history of Swan poles and Bangnoi Floating Market. Following up after the improvement according the guidelines, the result of the opinion towards Swan Poles was at high level.

Keywords : History, identity

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวประเทศหนึ่งของโลกอันเห็นได้จากรายงานการจัดอันดับ World's Top Destinations by International Tourism Receipts หรือ จุดหมายปลายทางยอดนิยมของโลกขององค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO World Tourism Barometer) โดยคิดจากรายรับด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ในปี 2554 พบว่า ประเทศไทย ติดอันดับที่ 11 (สูงขึ้นจากอันดับที่ 12 ในปี 2553) และเป็นหนึ่งในประเทศที่มีสภาพเศรษฐกิจก้าวหน้า และเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากการเติบโตของการเดินทางเข้าประเทศ และรายรับที่เพิ่มมากขึ้นในปี 2554 โดยไทยมีรายรับจากการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ 26 ล้านเหรียญสหรัฐฯ (สูงขึ้น 6 ล้านเหรียญสหรัฐฯ จากปี 2553) (ครอบครัวข่าวสาม, 2555)

สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ประเทศไทยมีศักยภาพทางการท่องเที่ยว คือ แหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นที่สืบเนื่องมาจากการดำรงชีวิตทั้งในอดีตและปัจจุบันอันเป็นรูปลักษณะที่เอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวและองค์ประกอบสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวควบคู่กับการพัฒนาชุมชนแหล่งท่องเที่ยวประเภทวิถีชีวิตชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทหนึ่งที่มีการพัฒนาอย่างไม่ยั่งยืนเนื่องจากวิถีชีวิตชุมชนถูกมองข้ามบริบทอันลุ่มลึกที่เป็นหลักความสัมพันธ์ในสังคมให้ชุมชนดำรงอยู่ได้แต่ในปัจจุบันวิถีชีวิตชุมชนถูกใช้เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชมการแสดงทางวัฒนธรรมเพื่อแลกเปลี่ยนกับเงินตราชุมชนที่ถูกชักจูงให้เห็นความสำคัญของเงินตราจากสื่อต่าง ๆ ก็ซึมซับรูปแบบการใช้เงินตราเข้ากับการดำรงชีวิตจนกระทั่งความสัมพันธ์เชิงสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนจะล่มสลายไป นอกจากนี้ยังพบว่า บางชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้รับผลประโยชน์น้อยมาก หรือไม่ได้รับผลประโยชน์อย่างไรเลยแต่ผลประโยชน์กลับอยู่กับกลุ่มทุนนอกชุมชนมากกว่าการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลกมีข้อสรุปที่คล้ายคลึงกันในเรื่องของผลกระทบจากการท่องเที่ยวซึ่งชี้ให้เห็นว่า ผลกระทบอันเกิดจากการพัฒนาและการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ผ่านมามักส่งผลกระทบต่อด้านลบมากกว่าด้านบวกทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิดในการจัดการท่องเที่ยวเพื่อแก้ไขปัญหาและลดผลกระทบด้านลบให้น้อยลงประกอบกับทิศทางการพัฒนาตามกระแสโลกซึ่งมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน(Sustainable Development) ทำให้เกิดแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) ขึ้น (ศรีพร สมบุญธรรม, 2536, หน้า 25)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำวิจัยเพื่อค้นหาอัตลักษณ์ตลาดน้ำบางน้อย เทศบาลตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม และส่งเสริมพัฒนาอัตลักษณ์ให้ดีขึ้น เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยว ซึ่งผลจากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าสามารถสร้างงาน สร้างรายได้ และนำความเจริญเข้ามาสู่พื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและสภาพปัจจุบันของอัตลักษณ์บริเวณตลาดน้ำบางน้อย เทศบาลตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้าง อัตลักษณ์ตลาดน้ำบางน้อย เทศบาลตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่บุคคลเก่าแก่ของตลาดน้ำบางน้อย นักท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เก็บข้อมูลจากผู้ที่ถูกคัดเลือกอย่างเจาะจง จำนวน 40 คน
2. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้วิธีการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยการคัดเลือกแบบเจาะจงซึ่งได้แก่ผู้ที่มีภูมิลำเนาใกล้เคียงกับเสาชิงช้าจำนวน จำนวน 160 ชุด

ผลการวิจัย

ประวัติความเป็นมาของเสาชิงช้า จากคำสัมภาษณ์ของคุณปรีชา รัตนกร ได้ให้สัมภาษณ์ว่าเสาชิงช้าตามประวัติศาสตร์เขาว่า สมัยพม่ามายึดครองเป็นสัญลักษณ์ของชาติหงสาวดีคงจะแทนธงชาติเพราะสมัยนั้นอาจจะยังไม่มีธงชาติ เลยสร้างหงส์ไว้เป็นสัญลักษณ์แทน พวกชาวมอญนับถือหงส์จะมีแทบทุกวัดที่มอญอยู่ที่ไหนก็จะมีสร้างเสาชิงช้าไว้ ที่ไหนอยู่มานาน ๆ ดูไปดูมาก็สวยดี ไร่ประดับวัด บางวัดก็อาจจะโค่นหรือสูญหายไปแล้วสมัยก่อนพม่าจะมาปราบพระเจ้าตากสินที่ค่ายบางกุ้ง พอเขาพักแรมกองทัพที่ไหนจะต้องสร้างสัญลักษณ์ไว้ว่าเขามาอยู่ตรงนี้ซึ่งสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของคุณวรรณรัตน์ พิเสฏฐศลาศัย ที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า มอญอพยพมาอยู่ที่นี้ ที่นี้พม่าก็มา ตอนนั้นพระเจ้าตากสินมาอยู่ที่วัดบางกุ้ง พอมอญเห็นพม่ามาก็เลยย้ายออกจากตรงนี้ กินรี กับตัวหงส์เป็นของมอญของสร้างเอาไว้ ไม่ใช่พม่าสร้าง สร้างเป็นอนุสรณ์ทิ้งไว้มีมาสมัย 200 กว่าปีแล้ว และสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของคุณรัตนา อันจินดาที่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า สมัยก่อนมีชาวมอญมาตั้งถิ่นฐานแถวนี้ น่าจะมีสมัยหนึ่งที่มอญอพยพเข้ามาอยู่ที่นี้แล้วก็สร้างเอาไว้ ถ้าไปอยู่ที่ไหนก็จะตั้งไว้ เพื่อให้รู้ว่าเป็นอาณาเขตของชาวมอญที่เคยมาพักอยู่ ส่วนใหญ่จะอยู่ตามลุ่มแม่น้ำ คงอยู่มาเป็น 100 ปีแล้วพวกมอญเข้ามาพักแล้วสร้างไว้เป็นสัญลักษณ์เมื่อก่อนเคยมีสองเสาแต่โค่นล้มไปแล้วหนึ่งเสาเลยเหลือแต่เสาเดียว

คำสัมภาษณ์ของบุคคลทั้งหมดพบว่า เสาชิงช้าตามประวัติศาสตร์เป็นสัญลักษณ์ของชาวมอญ ชาวมอญนับถือหงส์เป็นสัตว์คู่บ้านคู่เมืองหงสาวดีจะมีแทบทุกวัดที่มอญพักอยู่พอไปที่ไหนก็จะสร้างเสาชิงช้าไว้ ใช้เสาชิงช้าเป็นสัญลักษณ์ เสาชิงช้าต้นนี้เกิดขึ้นในสมัยที่ชาวมอญอพยพเข้ามาในไทย มาพักอยู่ตามลุ่มแม่น้ำแม่กลอง อายุร้อยกว่าปี ซึ่งสอดคล้องกับ (สุภรณ์ โอเจริญ, 2541, หน้า 52-74) ที่กล่าวว่า สมัยพระเจ้าบุเรงนอง (พ.ศ.2094-2124) แม้พระองค์จะยังคงยึดถือนโยบายและปฏิบัติต่อชาวมอญเช่นเดียวกับพระเจ้าตะเบ็งชเวตี้ แต่ความต้องการที่จะสร้างจักรวรรดิพม่าให้ยิ่งใหญ่ทำให้ต้องเกณฑ์ชาวมอญเข้าในกองทัพเป็นจำนวนมากอยู่เสมอ ขาดแรงงานทำนา จนเกิดภาวะข้าวขาดแคลน พวกมอญได้ก่อการกบฏขึ้นแต่ก็ถูกปราบอย่างรุนแรง กษัตริย์พม่าองค์ต่อมาปกครองมอญอย่างกดขี่ บีบคั้นในเรื่องภาษีและการเกณฑ์แรงงาน ทั้งในยามสงบและยามสงคราม เป็นเหตุให้มอญก่อการกบฏอยู่เนือง ๆ และเมื่อถูกพม่าปราบหนักเข้า จึงพากันอพยพเข้าสู่ไทย

วัตถุประสงค์ของการสร้างเสาชิงช้า จากคำสัมภาษณ์ของทุกคนมีความสอดคล้องกันทั้งหมด พบว่า วัตถุประสงค์ของเสาชิงช้าถูกสร้างขึ้นมาเพื่อระลึกถึงบ้านเกิด เมื่อชาวมอญขึ้นพักที่ไหนก็จะสร้างขึ้นไว้ เนื่องจากชาวมอญนับถือหงส์และเป็นสัญลักษณ์ของชนชาติ เป็นสัตว์คู่บ้านคู่เมือง ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลในเว็บไซต์ ที่กล่าวว่าหงส์ คือ สัตว์ที่เป็นสัญลักษณ์ประจำชาติมอญ โดยมีประวัติความเป็นมาปรากฏอยู่ในตำนานเรื่องตั้งเมืองหงสาวดีว่า เมื่อจุลศักราชในปฐมปริเฉทได้ 22 ปี เดือน 5 แรม 9 ค่ำ วันพุธ สมเด็จพระพุทธโคดมสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จจาริกถึงสมเด็จพระพุทธโคดมสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จจาริกถึงภูเขาสุทศนะซึ่งขณะนั้นยังเป็นทะเลอยู่ ยามน้ำแห้งลงภูเขาสุทศนะจะผุดสูงประมาณ 23 วา คูโกล ๆ คล้ายเจดีย์มอญ เรียกว่า “สุทศนบรรพต” เมื่อสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จมาถึงประเทศที่ตั้งเมืองหงสาวดีนั้น พระองค์ทรงผินพระพักตร์ตรงไปทางทิศตะวันออกได้ทอดพระเนตรเห็นหงส์ 2 ตัวลงเล่นน้ำอยู่ พระองค์จึง

ทรงทำนายว่าการสืบไปภายหน้า แผ่นดินที่หงส์ทอง 2 ตัวลงเล่นน้ำนั้น จะเป็นมหานครขึ้น ชื่อว่า หงสาวดี และจะเป็นที่ตั้งพระธาตุสุทนต์เจดีย์พระศรีมหาโพธิ์ พระพุทธศาสนาจะเจริญรุ่งเรืองตั้งอยู่ ณ ที่นี้ ด้วยเหตุนี้ หงส์ จึงกลายเป็นสัญลักษณ์ของเมืองหงสาวดี อดีตเมืองหลวงของชนชาติมอญ เมื่อชาวมอญอพยพไปอยู่ที่ใดจึงต้องสร้างเสาหงส์ประจำวัดเพื่อเป็นการระลึกถึงประเทศบ้านเกิดเมืองนอน (ศูนย์กลางข้อมูลวัฒนธรรม, 2549 : ออนไลน์.)

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการเสริมสร้างอัตลักษณ์บริเวณตลาดน้ำบางน้อย เทศบาลตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

ในการศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างอัตลักษณ์บริเวณตลาดน้ำบางน้อย เทศบาลตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงครามผู้วิจัยได้ใช้วิธีการประชุมกลุ่ม สัมภาษณ์เจาะลึกและร่วมสนทนากลุ่มทำให้ทราบแนวทางการเสริมสร้างอัตลักษณ์บริเวณตลาดน้ำบางน้อย

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ประวัติความเป็นมาและสภาพปัจจุบันของอัตลักษณ์บริเวณตลาดน้ำบางน้อย เทศบาลตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

ตลาดน้ำบางน้อย ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม มีอายุกว่า 100 ปีในอดีตคลองบางน้อยเป็นหนึ่งในเส้นทางคมนาคมสายหลักในโครงข่ายลุ่มน้ำแม่กลองและแม่น้ำท่าจีน มีการตั้งถิ่นฐานของชาวสวนริมคลองมาแต่เดิมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และมีเสาหงส์ เป็นอัตลักษณ์ เสาหงส์ถูกสร้างขึ้นโดยชาวมอญที่อพยพมาจากประเทศพม่าหรือหงสาวดี ที่มาอาศัยในประเทศไทยตามลุ่มน้ำแม่กลอง วัตถุประสงค์ของเสาหงส์นั้นถูกสร้างขึ้นมาเพื่อระลึกถึงบ้านเกิดเมื่อชาวมอญขึ้นพักที่ไหนก็จะสร้างขึ้นไว้ เนื่องจากชาวมอญนับถือหงส์และเป็นสัญลักษณ์ของชนชาติ เป็นสัตว์คู่บ้านคู่เมือง

เนื่องจาก "หงส์" เป็นสัตว์มงคลที่ชาวมอญเมืองหงสาวดีใช้เป็นสัญลักษณ์ของดินแดนที่มีตำนานเล่าขานกันมาว่า ว่าในสมัยพุทธกาลครั้งที่พระสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ได้แปดพรรษา ได้เสด็จเที่ยวจาริกมาถึงภูเขาสุทนต์มรังสิต ครั้นนั้นประเทศตรงนี้ยังเป็นทะเล เมื่อพระองค์เสด็จมาถึง ได้ทอดพระเนตรเห็นหงส์ทองสองตัวกำลังลงเล่นน้ำ พระองค์จึงทรงทำนายว่ากาลภายหน้าประเทศที่หงส์ลงเล่นน้ำ จะเป็นมหานครขึ้น ชื่อว่าเมืองหงสาวดี ครั้นพระองค์นิพนธ์ล่องไป 1,116 ปี ท้องทะเลตรงนั้นก็ตื้นเขินกลายเป็นแผ่นดินแล้วเกิดเมืองหงสาวดีคนมอญผูกพันกับเมืองนี้มาก จึงนำ "หงส์" มาใช้เป็นสัญลักษณ์แทนเมืองหงสาวดีและเชื้อชาติมอญ นอกจากความผูกพันในเชิงตำนานแล้ว หงส์ในทางพุทธศาสนายังเป็นสัญลักษณ์ แห่งความบริสุทธิ์ และภูมิธรรมอันสูง ด้วยชาวมอญเชื่อว่า หงส์เป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ เนื่องจากในอดีตพระพุทธเจ้า เคยเสวยพระชาติเป็นพญาหงส์ และพระอานนท์ก็เกิดเป็นหงส์ด้วย ดังปรากฏในจุลหงส์ชาดก นอกจากนี้ยังเชื่อว่า หงส์ เป็นจ้าวแห่งนกทั้งปวง เป็นผู้พิทักษ์รักษาท้องฟ้า และเป็นพาหนะที่นำวิญญาณผู้ตายสู่สวรรค์ลักษณะของเสาหงส์นั้นทำมาจากไม้เคี่ยม และแต่ก่อนยังมีขนาดเตี้ยอยู่ โดยมีความยาวประมาณ 7 วา แต่ปัจจุบันได้มีการนำเอาเสาหงส์ขึ้นไปไว้สูงแล้ว โดยสูงประมาณ 15 เมตร ส่วนตัวกษิริที่อยู่บนเสามีขนาดใหญ่ ที่ฐานของกษิริเป็นดอกบัว มีปีกกว้าง ตอนก่อนมีฉัตรทองอยู่บนหัวกษิริ แต่ปัจจุบันได้พัดตกหายไปแล้ว

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการเสริมสร้างอัตลักษณ์บริเวณตลาดน้ำบางน้อย เทศบาลตำบลกระดังงา อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

จากการประชุมกลุ่มความคิดเห็นส่วนใหญ่ สรุปว่า เสาหงส์ เหมาะสมที่จะเป็นอัตลักษณ์ของตลาดน้ำบางน้อย ผู้วิจัยจึงได้ร่วมสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางการพัฒนาเสาหงส์ ซึ่งได้แนวทางการเสริมสร้างดังนี้ 1) พัฒนาภูมิทัศน์บริเวณเสาหงส์ใหม่ให้ดีขึ้น 2) จัดที่จอดรถให้เป็นระเบียบ 3) จัดที่นั่งพักบริเวณข้างวิหารสามพี่น้องที่อยู่ติดกับบริเวณเสาหงส์ 4) ควรมีการประชาสัมพันธ์โดยการจัดทำป้ายไว้นิลบอกประวัติเสาหงส์และประวัติตลาดน้ำบางน้อย และลงมือพัฒนาตามแผนที่กำหนดไว้ หลังจากการพัฒนาแล้วผู้วิจัยได้ทำการติดตามและประเมินผลโดยการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างและสำรวจโดยใช้แบบสอบถามซึ่งได้ผลสรุปดังนี้สภาพของเสาหงส์ มีความสวยงามมีความสะอาดมีความเรียบร้อยมีลักษณะโดดเด่นมีการประดับที่งดงาม อยู่ในระดับมาก และสภาพบริเวณที่ตั้งของเสาหงส์ มีความสวยงามมีความสะอาดมีป้ายบอกมีประวัติบอกจัดพื้นที่เป็นสัดส่วนมีความเป็นระเบียบ อยู่ในระดับมาก

เอกสารอ้างอิง

- ครอบครัวข่าวสาม. 2555. การท่องเที่ยวประเทศไทย ค้นเมื่อ 29 เมษายน 2557, จาก <http://www.krobkruakao.com/ข่าวเศรษฐกิจ/61634/ไทยติดอันดับประเทศน่าท่องเที่ยวหลายแขนง.html>.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. 2551. การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรม SPSS. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- พระครูมงคลวิลาศบุญโส. 2552. การจัดการตลาดน้ำบางน้ำผึ้งแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วรพล หนูหนู. 2549. ลักษณะเสาหงส์. ค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2557, จาก <http://chinekhob.exteen.com/201111021/mill-8217-s-method>.
- วัดโสธรวรารามวรวิหาร. 2554. ประเพณีการสร้างเสาหงส์. ค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2557, จาก http://bangkrod.blogspot.com/2011/09/blog-post_05.html
- ศรีพร สมบุญธรรม. 2536. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. จุลสารการท่องเที่ยว. 12 : 22-30; เมษายน-มิถุนายน.
- ศูนย์ข้อมูลกลางทางวัฒนธรรม. 2553. ประเพณีการสร้างเสาหงส์. ค้นเมื่อ 2 เมษายน 2557, จาก http://www.m-culture.in.th/moc_new/album/32501/.
- สุภรณ์ โอเจริญ. 2541. มอญในเมืองไทย. มปท.
- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดปทุมธานี. การสร้างเสาหงส์. ค้นเมื่อ 5 เมษายน 2557, จาก http://www.m-culture.in.th/moc_new/album/32501/2556.
- นิรนาม. (มปป.). ความเป็นมาเสาหงส์. ค้นเมื่อ 2 เมษายน 2557, http://www.sarakadee.com/knowledge/2001/may/doyouknow_swan.htm.
- องค์ บรรรจุน. 2549. ประวัติเสาหงส์. ค้นเมื่อ 1 เมษายน 2557, จาก http://www.monstudies.com/show_content.php?topic_id=55&main_menu_id=8.

ปัจจัยภูมิหลังและสมรรถนะหลักสำหรับการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นของจังหวัดราชบุรี

Background Factors and Capacity for Election Management of Election
Commission Affecting to Local Politician Election Efficiency
in Ratchaburi Province

นงลักษณ์ โกบุตร¹ วินัย ชุ่มชื่น²

¹ นักศึกษาศาสาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

² อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาาระดับของปัจจัยภูมิหลัง สมรรถนะหลักของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้ง ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเลือกตั้ง จังหวัดราชบุรี 2) ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยภูมิหลัง และสมรรถนะหลักการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้ง ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเลือกตั้งจังหวัดราชบุรีและ 3) แนวทาง การส่งเสริมปัจจัยภูมิหลัง สมรรถนะหลักการจัดการเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในจังหวัดราชบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง นักรการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดราชบุรี ระหว่างปี พ.ศ.2555 จำนวน 480 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน สำหรับการศึกษาเชิงคุณภาพมีผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย คณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดราชบุรี นักรการเมืองท้องถิ่น และผู้อำนวยการเลือกตั้ง จำนวน 18 คน ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 6 คน และผู้ให้ข้อมูลเพื่อการประชุมกลุ่มจำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบปกติ ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับของปัจจัยภูมิหลัง สมรรถนะหลักของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้ง ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเลือกตั้ง จังหวัดราชบุรี อยู่ในระดับมาก
2. อิทธิพลของปัจจัยภูมิหลัง สมรรถนะหลักการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้ง ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นของจังหวัดราชบุรี
3. แนวทางการส่งเสริมปัจจัยภูมิหลัง สมรรถนะหลักการจัดการเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นของคณะกรรมการเลือกตั้งในจังหวัดราชบุรี ได้แก่ 1) แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะหลักของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ประกอบด้วย การวัดการอบรม การเพิ่มระยะเวลาการประชุมโดยเน้นความถูกต้องเป็นหลัก ผู้ทำหน้าที่ในการเลือกตั้งต้องมี จริยธรรมและเป็นกลาง 2) แนวทางการสนับสนุนประสิทธิภาพการเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นของจังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย การทำงานที่รวดเร็ว การประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เป็นกลาง การปลุกฝังนักรการเมืองในท้องถิ่น การมีจิตใจที่มีคุณธรรมของนักรการเมือง การออกนโยบายให้ผู้สมัครได้แนะนำการลงคะแนนในหน่วยเลือกตั้ง 3) ประสพการณ์การทำงานของคณะกรรมการเลือกตั้ง มีผลต่อการปฏิบัติงาน จึงควรมีการพัฒนาการทำงานโดยให้มีการประชุมและฝึกอบรมบ่อยขึ้น

คำสำคัญ : สมรรถนะหลัก คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประสิทธิภาพ การเลือกตั้ง

Abstract

The purposes of this research were : 1) to study the background levels of election, capacity of election commission and local election commission, affecting local politician election efficiency, 2) to study the background influence, capacity of provincial election commission and local election commission, affecting local politician election efficiency and 3) to provide the guidelines to promote the background, capacity of local politician election commission in Ratchaburi province. The quantitative research samples consisted of 480 local politician candidates in the year 2012. They were selected by Multi - Stage Sampling. The 18 key informants in qualitative research were election commission, local politicians, and election director with 6 persons in in-depth interview. The 12 key informants for group meeting were 6 persons. The instrument used to collect data was a questionnaires with 5 point rating scale approved by experts. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation and multivariate regression analysis. The qualitative data was evaluated using content analysis.

The research finding were as follows :

1. The level of background, capacity of election commission for provincial election, and the commission at the polling stations were at a high level.
2. The background influences, capacity of provincial election commission and the commission at the polling stations affecting the efficiency of local elections in Ratchaburi.
3. The guidelines to promote the background, capacity of local politician election commission in Ratchaburi province were: 1) to promote the competency of the provincial election commission comprised similar, increase meeting time, and staffs of election must have fairness and moral. 2) to promote the efficiency of the local election comprised quick working, truth of information, local care of politician, politician moral and policy to introduce voting by politician. 3) working experiences of election commission effected to work performance, it should be increased for training and meeting to develop working.

Keywords : capacity, election commission, efficiency, election

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 กำหนดให้คณะกรรมการเลือกตั้ง ย่อว่า (กกต.) เป็นผู้จัดทำดำเนินการ และควบคุมการเลือกตั้งทุกประเภท การเลือกตั้งเป็นการเลือกสรรบุคคลให้เป็นผู้แทนหรือ ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง โดยการออกเสียงลงคะแนนการเลือกตั้งเป็นวิธีการสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพราะเป็นกระบวนการคัดเลือกผู้ทำหน้าที่เป็นผู้แทนประชาชน ประเทศไทยเริ่มมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) ครั้งแรกเมื่อ วันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 แต่ไม่ได้จัดให้มีขึ้นอย่างสม่ำเสมอเนื่องจากการรัฐประหารที่ผู้นำใช้ระบอบเผด็จการมาปกครองประเทศ โดยไม่จัดให้มีการเลือกตั้งลักษณะแบบประชาธิปไตย คือ ให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพและความสะดวกตลอดจนหลักประกันในการใช้สิทธิใช้เสียงและเป็นการเลือกตั้งโดยตรง (นิรนาม, 2556)

เทศบาลตำบลด่านทับตะโก อำเภอจอมบึง จากข้อมูลการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลด่านทับตะโก เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2555 มีผู้มาใช้สิทธิ ร้อยละ 81.04 บัตรเสียคิดเป็นร้อยละ 14.84 ซึ่งเป็นจำนวนมากกว่าเกณฑ์ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง จังหวัดราชบุรี จะต้องร่วมกับองค์กรเครือข่ายในระดับพื้นที่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ที่ว่าการอำเภอจอมบึง สถานศึกษาที่ตั้งในเขตเทศบาลตำบล สถาบันศาสนา (วัด) นักปกครองท้องถิ่น ผู้นำองค์กรประชาชน ประชาชนในเขตเทศบาลตำบล และเทศบาลตำบลด่านทับตะโก เพื่อกำหนดกลยุทธ์แก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะในประเด็นหลัก คือ

ประสิทธิภาพในการจัดการเลือกตั้ง ประสิทธิภาพในการรักษาความสุจริตเที่ยงธรรม ประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมของภาคีรัฐและเอกชนแสวงหาความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดราชบุรี, 2556)

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสมรรถนะการจัดการเลือกตั้ง ของจังหวัดราชบุรี เพื่อรวมพลังการทำงานร่วมกันในลักษณะพหุภาคี โดยความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาชน ที่จะพัฒนาประสิทธิภาพการในการบริหารจัดการการเลือกตั้ง ให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ รักษาความสุจริตเที่ยงธรรมการเลือกตั้ง และพัฒนาประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมของหน่วยงาน ประชาชน และผู้เกี่ยวข้อง การบูรณาการทำงานร่วมกัน โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในระดับพื้นที่ซึ่งเป็นต้นทุนทางสังคมที่มีอยู่แล้ว ด้วยการมอบหมายภารกิจให้ตรงและเหมาะสมกับบทบาทของหน่วยงานองค์กร บุคคลนั้นๆ โดยใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ และใช้พลังประชาชนในการพัฒนาประชาธิปไตยและพัฒนาระบบการเลือกตั้งให้มีประสิทธิภาพตามนโยบายและเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง อีกทั้งเพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาและจะเป็นแนวทางที่ผู้วิจัยเชื่อมั่นว่าจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหา และตรงกับสภาพปัญหาอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ระดับของปัจจัยภูมิหลัง สมรรถนะหลักของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้ง ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเลือกตั้ง จังหวัดราชบุรี
2. อิทธิพลของปัจจัยภูมิหลัง สมรรถนะหลักการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้ง ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นของจังหวัดราชบุรี
3. แนวทางการส่งเสริมปัจจัยภูมิหลัง สมรรถนะหลักการจัดการเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นของคณะกรรมการเลือกตั้ง ในจังหวัดราชบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง นักรการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี ในระหว่างปี พ.ศ. 2555 จำนวน 1,377 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 480 คน โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน การศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เจาะลึกและการประชุมกลุ่ม ดังต่อไปนี้
การสัมภาษณ์เจาะลึกโดยกำหนดจำนวนบุคคลไว้ 6 คน ดังนี้ (ก) ผู้อำนวยการ หรือกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง (ผอ.ป.น.) (ข) ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การบริหารส่วนตำบล (ค) นักรการเมืองท้องถิ่น ได้แก่ นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

การประชุมกลุ่มกำหนดไว้ 12 คน ดังนี้ (ก) เจ้าหน้าที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (ข) ผู้อำนวยการ หรือกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง (ค) ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การบริหารส่วนตำบล (ง) นักรการเมืองท้องถิ่น ได้แก่ นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (จ) ผู้กำกับ การสถานีตำรวจภูธร

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ สมรรถนะหลักของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และสมรรถนะหลักของคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง

ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพการเลือกตั้ง ประกอบด้วย (ก) ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเลือกตั้ง (ข) ประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชน และ (ค) ประสิทธิภาพในการรักษาความสุจริตเที่ยงธรรม

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 2 ฉบับ คือ แบบสอบถามที่สอบถามกลุ่มตัวอย่างผู้สมัครรับเลือกตั้ง นักรการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี ในระหว่าง ปี พ.ศ. 2555 และแบบสัมภาษณ์เจาะลึกเบื้องต้นโดยมีสาระสำคัญของตัวแปรที่ศึกษาเป็นประเด็นหลักและการสัมภาษณ์เจาะลึกและการประชุมกลุ่ม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารตำราทวิชาการ บทความและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาเขียนสรุปเป็นเค้าโครง จัดทำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ติดต่อผู้สมัครรับเลือกตั้งท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี นำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยภูมิหลัง สมรรถนะหลักของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด สมรรถนะหลักของ คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง

ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพการเลือกตั้ง ประกอบด้วย (ก) ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเลือกตั้ง (ข) ประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชน และ (ค) ประสิทธิภาพในการรักษาความสุจริตเที่ยงธรรม

ผลการวิจัย

อิทธิพลของสมรรถนะหลักการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขต คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้ง ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การเลือกตั้งนักรการเมือง ท้องถิ่นของจังหวัดราชบุรี

อิทธิพลทางตรง (Direct Effect) ได้แก่ ELECTION ประสิทธิภาพการเลือกตั้ง การบริหารจัดการเลือกตั้ง การรักษาความสุจริตเที่ยงธรรม และการมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชน PROVIN สมรรถนะหลักของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การส่งเสริมความเชี่ยวชาญจริยธรรม ความร่วมแรงร่วมใจ COMMIT สมรรถนะหลักของคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การส่งเสริมความเชี่ยวชาญจริยธรรม ความร่วมแรงร่วมใจ BACKGR ปัจจัยภูมิหลัง ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ระดับการศึกษา พื้นฐานการรับรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะหลักการจัดการการเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นของคณะกรรมการการเลือกตั้งในจังหวัดราชบุรี พบว่า ควรมีความเชี่ยวชาญในการจัดการเลือกตั้งให้เป็นระบบระเบียบ การบริการที่ดี คณะกรรมการการเลือกตั้ง จังหวัดให้บริการกับท้องถิ่นอย่างดี การให้ข้อชี้แนะก่อนการเลือกตั้งหรือ หลังการบริการให้ ข้อมูลที่ถูกต้อง แล้วทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ที่มีความรู้ในการเลือกตั้งท้องถิ่นในแต่ละครั้ง ส่งเสริมสมรรถนะหลักของคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง การอบรม ประชุมเน้นความถูกต้องเป็นหลักควรคัดเลือกผู้ที่ทำหน้าที่ประจำหน่วย สรรหาผู้ที่มีจริยธรรม มีความเป็นกลาง สนับสนุนให้นักรการเมืองหรือผู้นำเข้ารับการอบรมในเรื่องของการบริหารงาน ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งในแต่ละครั้งให้มีความรู้เข้าใจในการเลือกตั้ง เพื่อไม่ให้เกิดการกระทำผิด ต้องมีการทำงานที่รวดเร็ว ฉับไวและให้ข้อมูลที่เป็กลาง ควรปลูกฝังให้นักรการเมืองรักท้องถิ่นบ้านเกิด นักรการเมืองควรมีจิตใจที่มีคุณธรรม จริยธรรม กต. ออกนโยบายให้ผู้สมัครแนะนำการปฏิบัติในการลงคะแนนในหน่วยเลือกตั้งให้แก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งประสบการณ์ การทำงานของ กต. มีผลต่อการปฏิบัติงาน การมีประสบการณ์ทำงานมากจะเป็นตัวช่วยในการพัฒนาการทำงานครั้งต่อไป การอบรมใช้เวลาในการอบรมมากขึ้น หรือมีประชุมบ่อย ๆ เป็นการสร้างประสบการณ์

ประเด็นสมรรถนะหลักของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ให้มีการอบรมและ ซ้อมปฏิบัติการจัดการเลือกตั้งในวันอบรม เพื่อให้มีประสบการณ์การทำงานทุกๆ ครั้ง เพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการจัดการเลือกตั้ง ด้านความเชี่ยวชาญในอาชีพการงาน ควรจะมีความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ในเรื่องการส่งเสริมประชาธิปไตย ความเชี่ยวชาญในการจัดการเลือกตั้งให้เป็นระบบระเบียบ บริการที่ดี คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ควรออกตรวจเยี่ยม หน่วยเลือกตั้ง ให้ข้อชี้แนะก่อนการเลือกตั้งหรือหลังการบริการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง แล้วทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ที่มีความรู้ในการเลือกตั้งท้องถิ่นในแต่ละครั้ง ด้านจริยธรรม ควรมีการจัดการฝึกอบรมคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เช่น การจัดโครงการเข้าวัดฟังเทศน์ ฟังธรรม ด้านความร่วมแรงร่วมใจ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ควรสนับสนุน และให้คำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่ กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

ปัจจัยภูมิหลัง ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาการบริหารจัดการเลือกตั้ง ค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก รองลงมาด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์(กปน) ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

อิทธิพลของสมรรถนะหลักการจัดการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขต คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้ง ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเลือกตั้งนอกระบบของจังหวัดราชบุรี

ปัจจัยด้านประสิทธิภาพการเลือกตั้ง การบริหารจัดการเลือกตั้ง การรักษาความสุจริตเที่ยงธรรม และการมีส่วนร่วมของภาคีรัฐและเอกชน พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกสามารถอธิบายถึงความสัมพันธ์ได้ร้อยละ 75

ปัจจัยด้านสมรรถนะหลักของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผลสัมฤทธิ์ บริการ ความเชี่ยวชาญหลักจริยธรรม ทำงานเป็นทีม พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกร้อยละ 85 ปัจจัยด้านสมรรถนะหลักของคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การส่งเสริมความเชี่ยวชาญจริยธรรม ความร่วมแรงร่วมใจ พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวก ร้อยละ 95

นอกจากนั้น ผลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่าแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะหลักการจัดการเลือกตั้งนอกระบบของจังหวัดราชบุรี ต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะหลักของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ต้องมีการอบรมและมีประสบการณ์การทำงาน ความเชี่ยวชาญในอาชีพการงานที่ดี หรือเรื่องการติดต่อประสานงานควรมีความเชี่ยวชาญในการจัดการเลือกตั้งให้เป็นระบบระเบียบ การบริการที่ดี คณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดให้บริการกับท้องถิ่นอย่างดี ให้มีการเมืองหรือผู้นำตรงนั้นเข้ารับการอบรมในเรื่องของการบริหารงานประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับการเลือกตั้งในแต่ละครั้งให้มีความรู้เข้าใจในการเลือกตั้ง เพื่อไม่ให้เกิดการกระทำผิด

การอภิปรายผล

ปัจจัยภูมิหลังของคณะกรรมการการเลือกตั้ง สมรรถนะหลักของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และสมรรถนะหลักของคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งส่งผลต่อประสิทธิภาพการเลือกตั้ง ได้แก่

ประสิทธิภาพการเลือกตั้ง ขึ้นอยู่กับปัจจัยภูมิหลัง สมรรถนะหลักของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และสมรรถนะหลักของคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งที่ระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของมาโนชลาภักษ์ (2553) ปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนสังกัดศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนสังกัดศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนสังกัดศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนโดยรวมอยู่ในระดับมาก และปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนสังกัดศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนมีอยู่ 3 ด้าน ได้แก่ 1) การได้รับการยกย่องนับถือ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน 3) สภาพแวดล้อมในการทำงาน

ปัจจัยภูมิหลัง ขึ้นอยู่กับสมรรถนะหลักของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่ระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของกนกรวรรณ วงษ์ศิริ (2554) สมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาสังกัดเทศบาล ในเขตอำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า ผลการวิเคราะห์สมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความร่วมแรงร่วมใจ ด้านจริยธรรม ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการบริการที่ดี และด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาสังกัดเทศบาล ในเขตอำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ได้แก่ ตำแหน่งงาน วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านพบว่า บุคลากรทางการศึกษาที่มีตำแหน่งงาน วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยภูมิหลัง ขึ้นอยู่กับ สมรรถนะหลักของคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง ระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของปานดิส แก้วมโน (2548) บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตคันทนา ยาว กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างต่อการเลือกตั้งระบบใหม่เป็นเพียงตัวแปรต้นตัวเดียวเท่านั้นที่อยู่ในระดับสูง ส่วนตัวแปรต้นอื่น ๆ อีก 3 ตัวอยู่ในระดับปานกลาง บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่พบว่ามีความสัมพันธ์กับบทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้งมี 3 ปัจจัย คือ ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ความรู้ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการ

เลือกตั้งระบบใหม่ การรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการทุจริตในการเลือกตั้ง ส่วนปัจจัยที่ไม่พบความสัมพันธ์กัน ได้แก่ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจสังคม และทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างต่อการปฏิรูปการเมือง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและทางทฤษฎี

- ประเด็นสมรรถนะหลักของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด
- ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ให้มีการอบรมและซ้อมปฏิบัติการจัดการเลือกตั้งในวันอบรม เพื่อให้มีประสบการณ์การทำงาน ในทุกๆ ครั้ง เพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการจัดการเลือกตั้ง
- ด้านความเชี่ยวชาญในอาชีพการงาน ควรจะมีความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ในเรื่องการส่งเสริมประชาธิปไตย ควรจะมีความชำนาญเชี่ยวชาญ ในการจัดการเลือกตั้งให้เป็นระบบระเบียบ
- ด้านการบริการที่ดี คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ควรออกสังเกตดูการตรวจเยี่ยมหน่วยเลือกตั้ง ให้ข้อชี้แนะก่อนการเลือกตั้งหรือหลังการบริการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง แล้วทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่
- ด้านจริยธรรม ควรมีการจัดการฝึกอบรมคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เช่น การจัดโครงการเข้าวัดฟังเทศน์ฟังธรรม
- ด้านความร่วมมือร่วมใจ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ควรสนับสนุนและให้คำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง
- ประเด็นสมรรถนะหลักของคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง
- ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ให้มีการอบรมและซ้อมปฏิบัติการจัดการเลือกตั้งในวันอบรม เพื่อให้มีประสบการณ์การทำงาน ในทุกๆ ครั้ง เพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการจัดการเลือกตั้ง การอบรม ประชุม การประชุมควรให้มีเวลามากกว่าเดิม ควรเน้นความถูกต้องเป็นหลัก
- ด้านความเชี่ยวชาญในอาชีพการงาน ควรจะมีความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ในเรื่องการส่งเสริมประชาธิปไตย ควรจะมีความชำนาญเชี่ยวชาญ ควรสรรหาบุคคลรุ่นใหม่เข้าปฏิบัติหน้าที่เป็น เจ้าหน้าที่
- ด้านการบริการที่ดี คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ควรออกสังเกตดูการตรวจเยี่ยมหน่วยเลือกตั้ง ให้ข้อชี้แนะก่อนการเลือกตั้งหรือหลังการบริการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง แล้วทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ให้มีความรู้ในการเลือกตั้งท้องถิ่นในแต่ละครั้ง
- ด้านจริยธรรม ควรมุ่งเน้นสรรหาผู้ที่มีจริยธรรม มีความเป็นกลาง และควรมีการจัดการฝึกอบรมคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง เช่นการจัดโครงการเข้าวัดฟังเทศน์ ฟังธรรม
- ด้านความร่วมมือร่วมใจ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ควรสนับสนุนและให้คำแนะนำแก่เจ้าหน้าที่กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ วงษ์ศิริ. 2554. สมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นิรนาม. 2557. การปกครองระบอบประชาธิปไตย สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2556 จาก www.arnat.ru.ac.th/fileSAR2556
- สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งจังหวัดราชบุรี. 2555. ผลคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นมานอช ชลราษฎร์. 2553. ปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียนสังกัดศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน.
- ปานดิส แก้วมโน. 2548. บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตคันทนาเยาว กรุงเทพมหานคร รัฐศาสตร์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.

การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์การบริหารส่วนตำบล
Operations of Child Development Centers according to the Standards which
based on Opinions Taken from the Stakeholders in the Child Development
Centers, under Sub-district Administrative Organizations

พัทธดาว พงศ์อัมพรศรี¹ เฉลิมชัย หาญกล้า² เสน่ห์ สุขเคหา³

¹นักศึกษานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

^{1,2}อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดลพบุรี และ 2) เปรียบเทียบการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดลพบุรี เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในจังหวัดลพบุรี จำนวน 384 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .789 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ภายหลัง โดยใช้สูตรของเชฟเฟ

ผลการวิจัย พบว่า

1. การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และด้านเครือข่ายการพัฒนาเด็กเล็ก

2. เปรียบเทียบการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามอายุ และระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การดำเนินงาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

Abstract

This research aimed at: 1) studying operations of child development centers according to the standards which based on opinions taken from the stakeholders in the child development centers under the sub-district administrative organizations in Lopburi, and 2) comparing the operations according to the standards which based on opinions taken from the stakeholders who were categorized by gender, ages, education level, positions, and sizes of the sub-district administrative organizations. The 384 samples were chosen from administrators, teachers and parents of the children from the child development centers under the sub-district administrative organizations in Lop Buri. The instrument used for data collection was the questionnaire with reliability level of .789.

The data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and Scheffe's test.

The findings were as follows:

1. Operation of child development centers according to child center standards which based on the opinions of the stakeholders in the child development centers under the sub-district administrative organizations, was at a high level overall, in terms of career path. When ranking the results of each aspect from highest to lowest levels, they came out in following sequence: academic aspect, management, participation, personnel, buildings, environment and safety, and the network of child development.

2. From the result by comparing the operations of child development centers according to child center standards which based on the opinions of the stakeholders categorized by ages, education level, it showed statistically difference at a .05 level of significance, whereas positions, and sizes of the sub-district administrative organizations showed no difference.

Keywords : operations, stakeholders, the child development centers

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 6 ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2546, หน้า 2) การพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กเล็ก นับได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นการส่งเสริมพัฒนาการเพื่อให้เด็กได้พัฒนาไปพร้อม ๆ กันในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างแท้จริง (เยวพา เตชะคุปต์, 2542, หน้า 2) และเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางถึงความสำคัญของเด็กเล็กว่าเป็นวัยที่สำคัญที่สุดสำหรับพัฒนาการของชีวิตมนุษย์ สิ่งใดที่เด็กได้รับประสบการณ์และเรียนรู้ในช่วง 5 ปีแรกของชีวิตจะมีผลต่อการวางรากฐานที่สำคัญต่อบุคลิกภาพของเด็ก ตามแผนปฏิบัติการ กำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดการศึกษาปฐมวัยหรือก่อนประถมศึกษา เป็นหน้าที่ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับโอนสถานที่ดูแลเด็ก อายุระหว่าง 3-5 ปีและให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของส่วนราชการอื่น ได้แก่ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด/มัสยิด กรมการศาสนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมการพัฒนาชุมชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (เด็ก 3 ขวบ) การดำเนินงานและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงมีความแตกต่างกัน มีความหลากหลายทั้งในด้านโครงสร้าง อาคาร สถานที่ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จึงได้จัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นระเบียบ มีมาตรฐาน มีคุณภาพตามหลักวิชาการ ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานไว้ 6 ด้านคือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กเล็ก

ปัจจุบันศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลมีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นอันมาก พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนใหญ่ไม่เข้าใจในการดำเนินงานมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะการบริหารการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแตกต่างจากการบริหารการศึกษาของส่วนกลาง รวมถึงความแตกต่างทางด้านวิชาการและความแตกต่างของแต่ละท้องถิ่น จึงทำให้ผู้ปกครองไม่เข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและขาดการมีส่วนร่วม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539, หน้า 24)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดลพบุรี จึงสนใจศึกษาการดำเนินงานตามมาตรฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากรด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุน

จากทุกภาคส่วน ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กเล็ก เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นพัฒนาเด็กเล็ก ข้อมูลให้ห้องการบริหารส่วนตำบล ในเขตลพบุรีและผู้ที่เกี่ยวข้องสำหรับประกอบการพิจารณา ส่งเสริม และปรับปรุงการดำเนินงานบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดลพบุรี รวม 229 ศูนย์ แบ่งออกเป็นผู้บริหาร จำนวน 229 คน ผู้ดูแลเด็ก 241 คน ผู้ปกครอง 7,941 คน จำนวนทั้งสิ้น 8,411 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน (finite population) สูตรที่ใช้ในการหาขนาดของตัวอย่างจึงใช้สูตรยามานะ (Yamane) ที่มีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ในการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ในด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นแบบสอบถามแบบสำรวจรายการ (check list)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดลพบุรีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ

คุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดลพบุรีจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแบบสอบถาม ลงความเห็นและให้คะแนน แล้ววิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of congruence : IOC) ระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา กำหนดค่าความสอดคล้องไม่ต่ำกว่า 0.50

2. การนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงอีกครั้ง

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (try out) กับบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .789

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบเป็นครั้งสุดท้าย

5. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยหาค่าความถี่และร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดลพบุรีโดยการหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เกลี่ยรายชื่อ และรายด้านทุกด้าน โดยใช้เกณฑ์ประเมินค่าเฉลี่ย (Best, 1986, p. 182)

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์สถิติเชิงอ้างอิง ใช้สถิติทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดลพบุรีโดยใช้สถิติทดสอบที (t - test) เมื่อจำแนกตามเพศ และใช้สถิติทดสอบเอฟ (F - test) เพื่อวิเคราะห์ความแปรปรวน (one - way ANOVA) เมื่อจำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลมีนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's test)

สรุปผลและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์การบริหารส่วนตำบล

1.1 การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการบริหารจัดการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การมีวิธีการในการสร้างความสามัคคีของบุคลากร การปฏิบัติของผู้บริหารต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างกัลยาณมิตร และความรู้ความสามารถของผู้บริหาร ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ การสร้างระบบความยุติธรรมขึ้นในองค์การ

1.2 การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านบุคลากร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การคัดเลือก สรรหาบุคลากรที่มีความสามารถด้านการศึกษาเพื่อปฏิบัติงาน การสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และความรู้ ความสามารถของบุคลากรที่จัดการศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการอบรมดูแลเด็กเล็ก

1.3 การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ความเหมาะสมสะดวกต่อการเดินทางและปราศจากมลภาวะของสถานที่ตั้ง การจัดบริการน้ำดื่ม น้ำใช้ ที่สะอาดในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการมอบหมายหน้าที่ให้ครูรับผิดชอบอาคารสถานที่อย่างทั่วถึง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ การจัดสนามเด็กเล่นและสวนหย่อมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เหมาะสมกับพื้นที่

1.4 การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ หลักสูตรต้องเน้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนมุ่งพัฒนาเด็กในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา จัดสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และเพียงพอกับจำนวนนักเรียน และต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับวัยตามความสนใจของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ จัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษางานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และมีการติดตามประเมินผลการพัฒนางานวิชาการอย่างเป็นระบบ

1.5 การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการมีส่วนร่วม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ให้คำปรึกษากับผู้ปกครองได้ตลอดเวลาทั้งทางโทรศัพท์และมาพบเป็นการส่วนตัว จัดทำโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน และการประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับผู้ปกครอง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหาร และครูได้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนในโอกาสต่างๆ

1.6 การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านเครือข่ายการพัฒนาเด็กเล็ก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานผู้จัดการศึกษาปฐมวัย มีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามศักยภาพ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่งแผนงานและปฏิทินงานให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัดพิจารณาเห็นชอบ และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดทำแผนงาน ปฏิทินงาน แนวทางการปฏิบัติงานตามกำหนดการ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

1.7 การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อย ดังนี้ ด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และด้านเครือข่ายการพัฒนาเด็กเล็ก

2. เปรียบเทียบการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์การบริหารส่วนตำบล

2.1 การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามเพศ ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคลากรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านเครือข่ายการพัฒนาเด็กเล็ก ไม่แตกต่างกัน

2.2 การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามอายุ ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคลากร และด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านเครือข่ายการพัฒนาเด็กเล็ก ไม่แตกต่างกัน

2.3 การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามระดับการศึกษา ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านวิชาการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านเครือข่ายการพัฒนาเด็กเล็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ไม่แตกต่างกัน

2.4 การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามตำแหน่ง ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเครือข่ายการพัฒนาเด็กเล็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการ และด้านการมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกัน

2.5 การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านวิชาการ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านเครือข่ายการพัฒนาเด็กเล็ก ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้วิจัยอภิปรายผลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์การบริหารส่วนตำบล

1.1 การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการบริหารจัดการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกนกอร อูณาพรหม (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

1.2 การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านบุคลากร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของร่าแพย แดงประไพ (2549, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการของผู้ปกครองต่อบริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบลอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการต่อบริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับมาก

1.3 การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่ง

สอดคล้องกับผลการวิจัยของเพียงณา มนยฤทธิ์ (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า การปฏิบัติงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก

1.4 การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์กรบริหารส่วนตำบล ด้านวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริพร ทองธรรมจินดา (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารกับมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม ในภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.5 การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์กรบริหารส่วนตำบล ด้านการมีส่วนร่วม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุดารัตน์ อึ้งสกุล (2551 : 151) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่า ระดับสภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.6 การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์กรบริหารส่วนตำบล ด้านเครือข่ายการพัฒนาเด็กเล็ก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเพียงณา มนยฤทธิ์ (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า การปฏิบัติงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์กรบริหารส่วนตำบล

2.1 การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์กรบริหารส่วนตำบล จำแนกตามเพศ ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของหัตถยา อิทธิคม (2552, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการของผู้ปกครองในด้านการบริหารงานของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า เปรียบเทียบความต้องการของผู้ปกครองในด้านการบริหารการศึกษาเอกชนระดับประถมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์กรบริหารส่วนตำบล จำแนกตามอายุ ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของรำเพย แดงประไพ (2549, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการของผู้ปกครองต่อบริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบล อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการของผู้ปกครองต่อบริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำแนกตามอายุ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์กรบริหารส่วนตำบล จำแนกตามระดับการศึกษา ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของกนกอร อุณาพรหม (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ตามความคิดเห็นของผู้ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.4 การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์กรบริหารส่วนตำบล จำแนกตามตำแหน่ง ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเพียงณา มนยฤทธิ์ (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม จำแนกตามตำแหน่ง ไม่แตกต่างกัน

2.5 การดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กตามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์กรบริหารส่วนตำบล จำแนกตามขนาดขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ

ผลการวิจัยของอัมพร พันธุ์งาม (2553, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการให้บริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานีซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีขนาดเล็กและขนาดกลาง มีสภาพการบริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดอุบลราชธานีโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ด้านการบริหารจัดการ ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ การสร้างระบบความยุติธรรมขึ้นในองค์กร ดังนั้น ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรร่วมกันวางแนวทางในการสร้างระบบความยุติธรรมขึ้นในองค์กร

1.2 ด้านบุคลากร ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการอบรมดูแลเด็กเล็ก ดังนั้น ควรมีการจัดให้ครูผู้ดูแลเด็กเข้ารับการอบรมเพิ่มความรู้ในการปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานดูแลเด็ก

1.3 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ การจัดสนามเด็กเล่น และสวนหย่อมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เหมาะสมกับพื้นที่ ดังนั้น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดสนามเด็กเล่นและสวนหย่อมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เหมาะสมกับพื้นที่

1.4 ด้านวิชาการ ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ จัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษางานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และมีการติดตามประเมินผลการพัฒนางานวิชาการอย่างเป็นระบบ ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการวางแผนจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษางานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และมีการติดตามประเมินผลการพัฒนางานวิชาการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

1.5 ด้านการมีส่วนร่วม ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหาร และครูได้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนในโอกาสต่าง ๆ ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้บริหาร และครูควรเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนในโอกาสต่าง ๆ

1.6 ด้านเครือข่ายการพัฒนาเด็กเล็ก ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก ดังนั้น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาคุณลักษณะของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดลพบุรี

2.2 ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการจัดสถานที่ในการดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดลพบุรี

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 2547. นโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น.
- เพียงนภา มนยฤทธิ์. 2554. การปฏิบัติงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เยาวภา เดชะคุปต์. 2542. การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ : แม็คพรีน.
- ราเพย แดงประไพ. 2550. ความต้องการของผู้ปกครองต่อบริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลตำบล อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริพร ทองธรรมจินดา. 2553. พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารกับมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐมศิริพร ทองธรรมจินดา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2539. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. (ฉบับที่ 2). พ.ศ.2545 กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2546. รายงานวิจัยปฏิบัติการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สุภารัตน์ อึ้งสกุล. 2551. สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

หัตถยา อธิคม. 2552. ความต้องการของผู้ปกครองในด้านการบริหารงานของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา
ในเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
อัมพร พันธุ์งาม. 2553. สภาพและปัญหาการให้บริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขต
จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

การพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของหน่วยงานทางการศึกษา
ภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี
Staff Development to Enter ASEAN Community of Education
Agencies under Ratchaburi Local Administration

จันทร์เพ็ญ อุ่นนา¹ ชวน ภารังกุล²

¹นักศึกษาศาสาวิชาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

²อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของหน่วยงานทางการศึกษาภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี และ 2) เปรียบเทียบการพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของหน่วยงานทางการศึกษาภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดราชบุรีจำแนกตามตำแหน่งและรูปแบบท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร และหัวหน้าส่วนการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี จำนวน 152 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที

ผลการวิจัย พบว่า

1. การพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของหน่วยงานทางการศึกษาภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านการสร้างเครือข่ายการทำงานด้านอาเซียน ด้านการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ และด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบการพัฒนาบุคลากรตามตำแหน่งและรูปแบบท้องถิ่นตามความคิดเห็น ของผู้บริหารและหัวหน้าส่วนการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการสร้างเครือข่ายการทำงานด้านอาเซียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศและ ด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนไม่แตกต่างกัน ส่วนการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี จำแนกตามรูปแบบท้องถิ่น โดยรวมและ รายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การพัฒนาบุคลากร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The purposes of this study were 1) to study the staff development to enter : ASEAN community of education agencies under Ratchaburi local administration and 2) to compare the staff development classified by position and local administration patterns. The samples using purposive sampling were 152 people including administrators, heads of schools under Ratchaburi local administration. The instrument used to collect data was questionnaire with 5 point rating scales. The statistics for data analysis were percmntage, mean, stardasd deviation and t-test.

The research findings were as follows :

1. The staff development prior to enter ASEAN under Ratchaburi local administration was at a low level overall. When considering each aspect, the information technology was at a low level. The

development of ASEAN network foreign language skills and knowledge about ASEAN was at a moderate level.

2. The comparison of the staff development classified by position and local administration patterns, according to the opinions of the executives and heads of educational sections was overall significantly different at level .05. Considering each aspect it was found that the use of information technology, the network working in the region were significantly different at the level of .05. The development of foreign language skills and the knowledge about ASEAN was not different. The development of education of staff for the ASEAN community of local administration classified by patterns and individual local administration pattern was statistically different at level .01

Keywords : Staff Development , Local Administration

บทนำ

รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับเรื่องของการกระจายอำนาจให้สังคมทุกภาคส่วน ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรหรือหน่วยงานที่อยู่ในท้องถิ่นอย่างเช่นมาตรา 78 (3) กำหนดไว้ว่า ให้ส่วนกลางกระจายอำนาจและพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนให้ท้องถิ่นได้พึ่งตนเองและตัดสินใจในภารกิจของท้องถิ่นได้เอง ส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ พร้อมทั้งกฎหมายได้บัญญัติให้การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพและเอกชน ต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐพร้อมทั้งได้รับความคุ้มครองและในหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่ง รัฐมาตรา 81 บัญญัติว่า “รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คุณธรรมจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาประเทศพัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2541, หน้า 22-23)

ประเทศไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่ความเปลี่ยนแปลงใหม่ที่เรียกว่า “ประชาคมอาเซียน” (ASEAN Community) ในปี พ.ศ. 2558 การเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ จะเปลี่ยนวิถีชีวิตของพี่น้องประชาชนไทยหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ซึ่งจะมีผลต่อการดำรงชีวิตทั่วไปเพื่อนบ้านภาษาชุมชนจนถึงการกำหนดนโยบายของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นเอกชนและภาครัฐ การเตรียมตัวรับสิ่งที่จะเกิดขึ้นสำหรับทุกฝ่าย จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นในการเตรียมรับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น การเป็นประชาคมอาเซียนนั้น ท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการบริหารจัดการตนเองมากขึ้นท้องถิ่นจะต้องมีเครื่องมือด้านนโยบายระดับภูมิภาคและท้องถิ่นที่ใช้ในการพัฒนาตนเองประกอบด้วยรูปแบบ ต่าง ๆ ในการสนับสนุนทางธุรกิจการขยายการสื่อสาร ทั้งในรูปแบบและความหลากหลายของภาษาต่าง ๆ ที่ท้องถิ่นนั้น ๆ อยู่ใกล้เคียงรวมถึงนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ในเรื่องการศึกษาาระดับสูง เพื่อผลิตบัณฑิตและทรัพยากรที่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานโดยตรง (ไชยวัฒน์ คำชู และ ณัชชาภัทร อุ่นตรงจิตร, 2555, หน้า 83)

ประชาคมอาเซียน ถือเป็น “โจทย์สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” เพราะถือเป็นความรับผิดชอบทางสังคม (social responsibility) เพราะผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น และข้าราชการท้องถิ่นล้วนแต่เป็นคนที่มีภูมิปัญญาหรือเป็นคนในท้องถิ่นย่อมถือเป็นหน้าที่ที่ต้องช่วยเหลือและรับผิดชอบต่อท้องถิ่น ส่วนเรื่องความรับผิดชอบทางการเมือง (political responsibility) นั้น เนื่องด้วย ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นเป็น “ผู้แทน” ของประชาชน และได้รับการเลือกตั้งผ่าน “การเลือกตั้งท้องถิ่น” เพื่อให้เข้ามาทำหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่น และดูแลคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น ส่วนความรับผิดชอบทางกฎหมาย (legal responsibility) นั้น เป็นความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ตามกรอบกฎหมายที่ระบุไว้ ตั้งแต่กฎหมายสูงสุดของประเทศซึ่งได้แก่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่เน้นย้ำว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เป็นองค์กรหลักในการจัดบริการสาธารณะ รวมทั้งในพระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 5 ประเภทที่ระบุอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจหรือกฎหมายแผน รวมทั้งพระราชบัญญัติอื่น ๆ ที่ได้ให้อำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ในฐานะเป็น “เจ้าพนักงาน” ทั้งนี้ กฎหมายต่าง ๆ เหล่านี้เองเป็นกรอบในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยซึ่งทำงานในตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี จึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของหน่วยงานทางการศึกษาภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงบุคลากรทางการศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี ให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นให้ได้มาตรฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของหน่วยงานทางการศึกษาภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของหน่วยงานทางการศึกษาภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี จำแนกตามตำแหน่งและรูปแบบท้องถิ่น

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) โดยใช้ผู้ให้ข้อมูลเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี จำนวน 111 แห่ง ประกอบด้วยเทศบาลตำบล จำนวน 31 แห่ง เทศบาลเมือง จำนวน 3 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 77 แห่ง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี จำนวน 92 แห่ง ประกอบด้วยเทศบาลตำบลและเทศบาลเมือง 28 แห่งและองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 64 แห่ง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการเปิดตารางเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, อ้างถึงใน วรณีย์ แกมเกตุ, 2551, หน้า 9) และสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) โดยใช้สังกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรีเป็นชั้นในการสุ่มตามสัดส่วน ผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงในแต่ละหน่วยงาน ประกอบไปด้วย ผู้บริหาร จำนวน 1 คน และหัวหน้าส่วนการศึกษาจำนวน 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 184 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่งและรูปแบบท้องถิ่น

ตัวแปรตาม ได้แก่ การพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของหน่วยงานทางการศึกษาภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดราชบุรี ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
2. ด้านการสร้างเครือข่ายการทำงานด้านอาเซียน
3. ด้านการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ
4. ด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานทางการศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตและสร้างแบบสอบถาม
2. ออกแบบและสร้างข้อคำถามให้สอดคล้องและครอบคลุมประเด็นที่ศึกษาซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่งและรูปแบบท้องถิ่นมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามการพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของหน่วยงานทางการศึกษาภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 2) ด้านการสร้างเครือข่ายการทำงานด้านอาเซียน 3) ด้านการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศและ 4) ด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามมาตรวัดของ ลิเคิร์ต (Likert's Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง เพื่อขอความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรีที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยส่งถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกเทศมนตรีเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่าง โดยส่งทางไปรษณีย์ไปยังทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรีและนัดหมายกับผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อส่งคืนโดยผู้วิจัยได้จัดส่งซองที่เจ้าหน้าที่ของจังหวัดวิจัยและติดอากรแสตมป์พร้อมส่งเรียบร้อย

3. เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างมาทำการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้คืนมาทั้งหมดตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่งและรูปแบบท้องถิ่นโดยแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) พร้อมนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 วิเคราะห์การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 2) ด้านการสร้างเครือข่ายการทำงานด้านอาเซียน 3) ด้านการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศและ 4) ด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของหน่วยงานทางการศึกษาภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดราชบุรีจำแนกตามตำแหน่งและรูปแบบท้องถิ่น

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน ตำแหน่งและรูปแบบท้องถิ่น

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 58.6 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 41.4 ซึ่งส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.1 อายุระหว่าง 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.6 อายุต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.1 และอายุ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 9.2 ในด้านประสบการณ์การทำงานส่วนใหญ่ อยู่ในช่วง 6 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 75.7 รองลงมาอยู่ในช่วงต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.5 และอยู่ในช่วง 11 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 9.9 ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้บริหารและหัวหน้าส่วนการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 50 ส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล คิดเป็นร้อยละ 68.4 และรูปแบบของเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 31.6 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของหน่วยงานทางการศึกษาภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของหน่วยงาน
ทางการศึกษาภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี รวมทุกด้านและจำแนกรายด้าน

การพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของหน่วยงาน ทางการศึกษาภายในองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	2.45	.31	น้อย
ด้านการสร้างเครือข่ายการทำงานด้านอาเซียน	2.50	.44	ปานกลาง
ด้านการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ	2.50	.46	ปานกลาง
ด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน	2.50	.46	ปานกลาง
รวม	2.49	.41	น้อย

จากตาราง 1 พบว่า การพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของหน่วยงานทางการศึกษาภายในองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการพัฒนา
บุคลากรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของหน่วยงานทางการศึกษาภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง
และน้อย โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการสร้างเครือข่ายการทำงานด้านอาเซียน ด้านการพัฒนา
ทักษะภาษาต่างประเทศและด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ($\bar{X} = 2.50$) และด้านการใช้เทคโนโลยี
สารสนเทศ ($\bar{X} = 2.45$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของหน่วยงานทางการศึกษาภายในองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดราชบุรีจำแนกตามตำแหน่งและรูปแบบท้องถิ่น

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบการพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของหน่วยงานทางการศึกษาภายในองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดราชบุรี จำแนกตามตำแหน่ง

การพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ ประชาคมอาเซียนของหน่วยงาน ทางการศึกษาภายในองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	ตำแหน่ง				t	P
	ผู้บริหาร (n=76)		หัวหน้าส่วนการศึกษา (n=76)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	2.40	.31	2.51	.31	-2.108	.037*
2. ด้านการสร้างเครือข่ายการทำงานด้านอาเซียน	2.39	.34	2.61	.50	-3.108	.002*
3. ด้านการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ	2.43	.40	2.57	.51	-1.814	.072
4. ด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน	2.43	.40	2.57	.51	-1.814	.072
รวม	2.41	.36	2.56	.45	-2.251	.026*

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่า การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนขององค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี โดยรวมตามความคิดเห็นของผู้บริหารและหัวหน้าส่วนการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหัวหน้าส่วนการศึกษามีความคิดเห็นว่ามีการพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนมากกว่า
ผู้บริหาร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านการสร้างเครือข่ายการทำงานด้าน
อาเซียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของหน่วยงานทางการศึกษาภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดราชบุรี จำแนกตามรูปแบบท้องถิ่น

การพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของหน่วยงานทางการศึกษาภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	รูปแบบท้องถิ่น				t	P
	เทศบาล (n=48)		องค์การบริหารส่วนตำบล (n=104)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	2.27	.16	2.54	.33	-6.613	.000**
2. ด้านการสร้างเครือข่ายการทำงานด้านอาเซียน	2.21	.13	2.63	.47	-8.242	.000***
3. ด้านการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ	2.25	.15	2.62	.51	-6.634	.000***
4. ด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน	2.25	.15	2.62	.51	-6.634	.000***
รวม	2.24	.13	2.60	.45	-7.366	.000***

*** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 3 พบว่า การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรีจำแนกตามรูปแบบท้องถิ่น โดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ สรุปผลการศึกษาดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 58.6 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 41.4 ซึ่งส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.1 อายุระหว่าง 41 - 50 ปีคิดเป็นร้อยละ 29.6 อายุต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.1 และอายุ 51 ปีขึ้นไปคิดเป็น ร้อยละ 9.2 ในด้านประสบการณ์การทำงานส่วนใหญ่ อยู่ในช่วง 6 - 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 75.7 รองลงมาอยู่ในช่วงต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.5 และอยู่ในช่วง 11 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 9.9 ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้บริหารและหัวหน้าส่วนการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 50 ส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลคิดเป็นร้อยละ 68.4 และรูปแบบของเทศบาลคิดเป็นร้อยละ 31.6 ตามลำดับ

2. การพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของหน่วยงานทางการศึกษาภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดราชบุรีโดยรวมและด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอยู่ในระดับน้อย สำหรับด้านการสร้างเครือข่ายการทำงานด้านอาเซียน ด้านการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ และด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนอยู่ในระดับปานกลาง

3. การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี โดยรวมตามความคิดเห็นของผู้บริหารและหัวหน้าส่วนการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการสร้างเครือข่ายการทำงานด้านอาเซียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

4. การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี จำแนกตามรูปแบบท้องถิ่น โดยรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ควรส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษานำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ไปใช้ประกอบการเรียนการสอน สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานทางการศึกษาส่งเสริมให้มีการนิเทศ ติดตามประเมินผลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานทางการศึกษา

2. ด้านการสร้างเครือข่ายการทำงานด้านอาเซียน ควรส่งเสริมให้มีการทำกิจกรรมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในประเทศในเรื่องที่เกี่ยวกับอาเซียน ส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงานด้านอาเซียนในหน่วยงานทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในประเทศ

3. ด้านการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ ควรสร้างความตระหนักให้เจ้าหน้าที่เห็นความจำเป็นในการพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ ความสามารถทางภาษาอังกฤษและทางภาษาของกลุ่มสมาชิกอาเซียน อย่างน้อย 1 ภาษา สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานทางการศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ารับการพัฒนาภาษาอังกฤษและภาษาของกลุ่มสมาชิกอาเซียน เพื่อการสื่อสาร

4. ด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน ควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานทางการศึกษา มีการจัดทำหลักสูตรอาเซียน เพื่อใช้ในสถานศึกษาส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับสมาชิกในกลุ่มอาเซียน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของหน่วยงานทางการศึกษาภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ควรศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิผลของการพัฒนาบุคลากรเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของหน่วยงานทางการศึกษาภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. 2541 .รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร : ผู้แต่ง.
ไชยวัฒน์ คำชู, และ ณัชชาภัทร อุ่นตรงจิตร. 2555 . ประชาคมอาเซียนกับการปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : ส. เจริญ.
วรรณิ์ แกมเกตุ. 2551 . วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การพัฒนาองค์ประกอบความสำเร็จของผู้ประกอบการผ้าไหม
อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

The Development of Success Factors of Thai Silk Entrepreneurs in
Pak Thong Chai District, Nakorn Ratchasima Province

ธีรพงษ์ กันตะคุ¹ วินัย ชุ่มชื่น²

¹นักศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

²อาจารย์สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) องค์ประกอบความสำเร็จของผู้ประกอบการผ้าไหมไทย อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา และ 2) แนวทางความสำเร็จของผู้ประกอบการผ้าไหมไทย ในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้ประกอบการผ้าไหมที่ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ได้รับการคัดสรรสุดยอดสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ 5 ดาว ปีพุทธศักราช 2553 จำนวน 8 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ตรวจสอบความถูกต้องโดยผู้เชี่ยวชาญ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบความสำเร็จของผู้ประกอบการผ้าไหมอำเภอปักธงชัย ด้านผลิตภัณฑ์ วัตถุดิบที่ใช้ ได้แก่ เส้นไหม ได้มาจากกลุ่มชาวบ้านที่ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม สี ได้จากบริษัทที่นำเข้ามาก็มีของเยอรมัน และสีธรรมชาติในพื้นที่บ้านและพื้น มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากอุตสาหกรรม จะมีมาตรฐานโอท็อป มาตรฐานติดตรานกยูงพระราชทาน มีผ้าขึ้น และแปรรูปเป็นเสื้อสำเร็จรูปของสุภาพบุรุษสุภาพสตรี กลุ่มจะมีรูปลักษณะเป็นเอกลักษณ์ของประจำร้านและการออกแบบบรรจุภัณฑ์นิยมออกแบบตามสมัยนิยม

2. แนวทางการส่งเสริมความสำเร็จผู้ประกอบการผ้าไหมไทยในอำเภอปักธงชัย ได้แก่ ผู้ประกอบการผ้าไหมที่พัฒนาตนเองจนผลิตภัณฑ์ได้รับ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทางภาครัฐและเอกชนนั้นเป็นการดีมาก แต่ควรได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและทั่วถึงพัฒนาการอำเภอทราบว่าผู้ประกอบการควรได้รับความรู้ในเรื่องใดที่จะทำให้ผลิตภัณฑ์ได้รับความนิยม รัฐบาลควรจัดหาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้มากเพราะผู้ประกอบการได้มีตลาด การจำหน่ายมากขึ้นและพัฒนาการอำเภอและจังหวัดควรจัดความสำคัญต่อการประชาสัมพันธ์สินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายมากขึ้น โดยทั้งตัวผู้ผลิตสินค้าเองและรวมทั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบด้วย

คำสำคัญ : ความสำเร็จ ผู้ประกอบการผ้าไหม

Abstract

The purposes of research were to study: 1) success factors of Thai silk entrepreneurs in Pak Thong Chai District, Nakhon Ratchasima Province, and 2) successful guidelines of Thai silk entrepreneurs in Pak Thong Chai District Nakhon Ratchasima Province. The key informants were 8 Thai silk entrepreneurs whose product got 5 Star Sub District Awards of One Product One Village, in year 2010. The instrument used in this research was structured interviews reviewed by the experts. The qualitative data was evaluated using content analysis.

The research results were as follows:

1. The success factors of Thai silk entrepreneurs in Pak Thong Chai District, Nakhon Ratchasima Province were described as follows: in terms of product, the raw materials of the yarns were usually from sericulture groups, the colors were from natural and imported from German, the product standards were guaranteed by industrial peacock seals, and the packaging was in distinctive and fashionable design, representing the product identity.

2. The guidelines to promote Thai silk entrepreneurs in Pak Thong Chai District, Nakhon Ratchasima Province, One Product One Village in order to develop their products, were the requirement if support by private and government sectors. Therefore, local government should provide long term support, product promotion, marketing targets, and information to the public, with the supervision and cooperation between entrepreneurs and government.

Keywords : success, Thai silk entrepreneurs

บทนำ

ไหมไทยได้รับการกล่าวขานว่าเป็นราชินีแห่งใยผ้าเพราะความนุ่มนวลเป็นเงางามทำให้ผู้สวมใส่พึงพอใจในตัวเอง ลักษณะของใยไหมมีลักษณะเด่นเป็นพิเศษหาไม่ได้จากเส้นใยอื่น คือ เป็นเงามัน มีประกายไม่เหมือนกับการตกแต่งให้เกิดขึ้นในผ้าชนิดอื่น ดูความชื้นได้ดี เวลาสวมใส่แล้วรู้สึกสบาย อ่อนตัวแต่คงรูป จับจีบได้ดี ต้านแรงดึงได้สูง และมีความทนทาน ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้ทำให้ใยไหมเป็นที่ต้องตาและต้องใจของสตรีทั่วโลก แต่ราคายังคงแพงกว่าเส้นใยชนิดอื่น ๆ (ธีรพงษ์ วสันตติติก, 2546, หน้า 1)

อำเภอปักธงชัยเป็นอำเภอที่มีชื่อเสียงด้านการทอผ้าไหม ดังคำขวัญที่ว่า “ลำพระเพลิงน้ำใส ผ้าไหมเนืองงาม ข้าวหลามนกออก ถั่วอกรวงไหม” จากคำขวัญอำเภอปักธงชัยได้ชื่อว่าเป็นแหล่งผลิตผ้าไหมที่มีเนื้อดีสีไม่ตกจึงมีโรงงานจึงมีโรงงานทอผ้าไหมแบบชาวบ้านให้ได้ชมตลอดปี การทอผ้าไหมของอำเภอปักธงชัย มีการทอผ้าทั้งสีพื้น ผ้าสอดรัง ผ้าหางกระรอก โดยเฉพาะผ้าไหมมัดหมี่มีวิธีการทำที่ยุ่ยากซับซ้อนกว่าผ้าไหมพื้น การทอผ้าไหมมัดหมี่จะทอด้วยไหมยืนที่ย้อมเป็นสีเดียวกันและไหมพุ่งย้อมสีเป็นลวดลาย (คณะกรรมการติดตามและประเมินผล, 2550, หน้า 15) ยังเป็นแหล่งผลิตผ้าไหมที่มีชื่อเสียงในประเทศไทยและมีผ้าไหมสวยที่สุดในโลก ผลผลิตผ้าไหมจำนวน 10,000,000 หลาต่อปี คิดเป็นมูลค่าของผ้าไหมที่ส่งขายในประเทศและต่างประเทศไม่น้อยกว่า 3,600 ล้านบาทต่อปี ซึ่งเป็นการเสริมรายได้ให้กับประชาชนเพื่อให้พ้นจากความยากจนไม่น้อยกว่าร้อยละ 35

ปี พ.ศ. 2553 ผลิตภัณ์ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายของอำเภอปักธงชัยได้รับการประกาศให้เป็นสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณ์ที่ไทย ระดับ 5 ดาว จำนวน 8 ราย (ข้อมูลสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณ์ ปี 2553, 2553) จากการศึกษาบริบทของผู้ที่ได้รับการคัดสรรให้ได้รับการคัดเลือกเบื้องต้นนั้นได้ทราบข้อมูลส่วนมากจะเป็นร้านค้าหรือกลุ่มบุคคลที่ประกอบกิจการมาเป็นเวลานาน จึงทำให้ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลให้ผ้าไหมปักธงชัยได้รับการคัดสรรให้เป็นสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณ์ ระดับ 5 ดาว เพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้ประกอบการหรือกลุ่มผู้ผลิตรายใหม่ได้เป็นแนวทางในการดำเนินการเพื่อให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์

1. องค์ประกอบความสำเร็จของผู้ประกอบการได้รับการคัดเลือกเป็น 5 ดาวของผู้ประกอบการผ้าไหมไทย ในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา
2. แนวทางการส่งเสริมองค์ประกอบความสำเร็จของผู้ประกอบการผ้าไหมไทย ในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยการพัฒนารายได้ของผู้ประกอบการผ้าไหม อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา การวิจัยในเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้ประกอบการมีความชำนาญใน

การผลิตและจำหน่ายสินค้าประเภทผ้าไหมมาเป็นเวลานาน และเป็นผู้ประกอบผ้าไหมที่ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ได้รับการคัดสรรสุดยอดสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ 5 ดาว ปีพุทธศักราช 2553 จำนวน 8 ราย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนางานประกอบความสำเร็จของผู้ประกอบการผ้าไหม อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านผลิตภัณฑ์ได้ผลดังนี้

ส่วนผสมผลิตภัณฑ์และสายผลิตภัณฑ์ได้ผลดังนี้วัตถุดิบที่ใช้เส้นไหมได้มาจากแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้มาจากกลุ่มชาวบ้านที่ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม จากอำเภอใกล้เคียง เช่น อำเภอบัวใหญ่ อำเภอบัวลาย จากอำเภอบ้านเมืองพล จังหวัดขอนแก่น ได้มาจากบริษัทจุลไหมไทยและได้มาจากบริษัทที่นำเข้าจากประเทศจีน เอามาเป็นเส้นไหมยืนของไทย ใช้เป็นไหมพุ่งในอำเภอปักธงชัยไม่นิยมเลี้ยงหม่อนไหมเองเนื่องจากการลงทุนสูงกว่าการสั่งซื้อ สีเคมีก็มาจากบริษัทที่นำเข้าก็มีของเยอรมัน ยี่ห้อไบเออร์ สีที่ได้จะสม่ำเสมอ และก็มีถ้าเป็นสีธรรมชาติในพื้นที่บ้าน แต่ต้องใช้เวลานานในการทำส่วนมากจะนำเอาเปลือกไม้ สีของดอกไม้ เหง้ากล้วย มาใช้ในการทำสีธรรมชาติ เป็นฝีมือของชาวบ้าน กลุ่มแม่บ้านเป็นส่วนใหญ่วัตถุดิบในพื้นที่เรายังมีอยู่ ใช้ฟีนร้อยเปอร์เซ็นต์ หาได้ง่าย ๆ เช่น ใช้เศษไม้ทำเป็นฟืน ก้านมะพร้าว บางรายใช้แก๊สเป็นเชื้อเพลิงเนื่องจากการย้อมสีของผ้าต้องใช้หลักการลดความร้อนลงเรื่อย ๆ เพื่อการบังคับอุณหภูมิได้ เช่น การย้อมไหมแก้ว และเป็นการช่วยเหลือชาวบ้านที่นำเศษไม้มาจำหน่ายเป็นการกระจายรายได้ให้กับชาวบ้าน

สำหรับคุณภาพของสินค้า ตราสินค้า ได้ผลดังนี้ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากอุตสาหกรรม จะมีมาตรฐานโอท็อป สามดาว ห้าดาว ซึ่งเป็นการคัดสรรจากพัฒนาชุมชน และการส่งผลิตภัณฑ์ผ้าไหมส่งเข้าประกวดมาตรฐานติดตรานกยูงพระราชทาน มาตรฐานสถานที่จำหน่าย มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม การรับรองมาตรฐานอุตสาหกรรมภายใต้การดูแลของพัฒนาการอำเภอ พัฒนาการจังหวัด ดูแลในเรื่องมาตรฐานอุตสาหกรรมส่วนมาตรฐานนกยูงพระราชทานเป็นการดูแลของศูนย์หม่อนไหมของจังหวัดนครราชสีมา

การออกแบบและขนาดของสินค้าที่จำหน่าย ได้ผลดังนี้ มีผ้าขึ้น เป็นผ้าขึ้นก็เริ่มต้นจากผ้าพื้น ผ้าไหมมัดหมี่ ผ้าไหมมัดหมี่ผ้าลาย ผ้าพื้นเสร็จเอาไปพิมพ์ลาย ผ้าบาติกแล้วก็บางที่ก็ทอเป็นลายสก๊อต จะทอเป็นหนึ่งเส้น สองเส้น สี่เส้น แปดเส้น ก็อยู่ที่ลูกค้าว่าต้องการไปทำแปรรูปเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปของสุภาพบุรุษสุภาพสตรีก็ออกแบบตามสไตล์ที่ลูกค้าเหลือจากเศษผ้าไปทำกระเป๋า ของฝาก ของที่ระลึก ทำเน็คไทค์ ทำผ้าพันคอ ทำปลอกหมอน ผ้าเช็ดหน้า ผลิตหลากหลายในร้านและจำหน่ายตามเทศกาล

สำหรับการบรรจุหีบห่อ ได้ผลดังนี้ ผ้าขึ้นทางร้านก็จะมีถุงพลาสติกใส่แล้วก็มีชื่อร้านมีวิธีบอกการรักษาให้การดูแลรักษาการรีด การซักให้เรียบร้อย จะมีกล่องใส่ให้ กล่องนั้นก็จะมีรูปลายเป็นเอกลักษณ์ของประจำร้าน แล้วก็มีถุงใส่อีกชั้นหนึ่งเท่ากับสามชั้น สุดท้ายจะเป็นกล่องซึ่งออกแบบเป็นตราของร้านบอกแหล่งที่อยู่ของร้าน หากเป็นกลุ่มในการผลิตก็จะเป็นการระบุชื่อของกลุ่มที่รวมตัวกันทำ และการออกแบบบรรจุภัณฑ์นิยมออกแบบตามสมัยนิยม เพื่อให้สะดุดตา และความสะอาดสบายของลูกค้า

ผลการวิจัยการพัฒนางานประกอบความสำเร็จของผู้ประกอบการผ้าไหม อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านราคา ได้ผลดังนี้

ผลการวิจัยการพัฒนางานประกอบความสำเร็จของผู้ประกอบการผ้าไหม อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้านการจัดจำหน่าย ได้ผลดังนี้ เรื่องช่องทางการจัดจำหน่าย ได้ผลดังนี้ ช่องทางการจัดจำหน่ายของทางร้านก็จะมีหน้าร้านโดยจำหน่ายให้กับลูกค้าที่มาซื้อโดยตรงที่ร้าน และลูกค้าที่มาซื้อกับกลุ่มที่ผลิต บางร้านขายทางอินเทอร์เน็ต โดยการดำเนินการของผู้จำหน่ายที่รับต่อไปจำหน่าย การจำหน่ายที่นิยมมากที่สุดคือการออกร้านจำหน่ายตามเทศกาลงานต่าง ๆ เช่น งานผ้าไหมปักธงชัยและของดีโคราช งานเทศกาลผ้าไหมของจังหวัดนครราชสีมา การออกร้านที่ห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์ เมืองทองธานี การจำหน่ายภายในงานโอท็อปต่าง ๆ ที่หน่วยราชการจัดขึ้น แต่การจำหน่ายที่ดีที่สุดคือการจำหน่ายแบบปากต่อปาก

สำหรับการกระจายสินค้า การขนส่ง การคลังสินค้า ได้ผลดังนี้ มีบริษัทขนส่งที่ให้บริการหลาย ๆ บริษัทที่ขนส่งให้ ส่งไปรษณีย์เก็บเงินปลายทางสะดวกดี ทางเครื่องบินอะไรเราก็มีส่ง ส่งมีบริษัทที่ส่งทางฮ่องกง สิงคโปร์ ส่วนมากจะมีการกระจายสินค้าโดยการดำเนินการของพัฒนาชุมชนช่วยในการดำเนินการเพื่อให้ได้จำหน่ายสินค้าตาม

เทศกาลต่าง ๆ การขนส่งนิยมส่งถึงลูกค้าโดยตรงโดยเป็นการขนส่งทางรถยนต์ เนื่องจากผู้จำหน่ายได้รับเงินสดจากการจำหน่าย และบางร้านค้าเน้นการสั่งซื้อทางโทรศัพท์ และส่งให้ลูกค้าทางรถยนต์หรือไปรษณีย์แล้วแต่สะดวก

ผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบความสำเร็จของผู้ประกอบการผ้าไหม อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา ด้านการส่งเสริมการขาย ได้ผลดังนี้ เรื่องการประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย ได้ผลดังนี้การส่งเสริมการขายร้านค้าก็จะมีโปรโมชั่น ช่วงเทศกาลปีใหม่ งานวัฒนธรรม งานเทศกาลผ้าไหมปักธงชัยประชาสัมพันธ์ทางแฟนเพจ โบว์ชัวร์ ซึ่งมีไว้ตามสถานที่ที่มีชื่อเสียงประชาสัมพันธ์โดยใช้สินค้าเป็นหลัก คือการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ โดยเชื่ออยู่แล้วว่าหากนึกถึงผ้าไหมก็ต้องนึกถึงปักธงชัย โดยการจำหน่ายตามเทศกาลต่าง ๆ งานของอำเภอ งานของจังหวัด และการจำหน่ายตามห้างสรรพสินค้า และเมืองท่องเที่ยว งานโอท็อปต่าง ๆ ของประเทศที่ดีที่สุดในช่วงนี้คือการประชาสัมพันธ์แบบปากต่อปาก ซึ่งเป็นการบอกต่อของลูกค้า

ส่วนการตลาดทางตรง การตลาดผ่านอินเทอร์เน็ต ได้ผลดังนี้ การเชิญชวนลูกค้าจะใช้การวางแผนพบไว้หลาย ๆ ที่ เช่น ที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยของโรงแรมหลาย ๆ ที่ การตลาดที่ดีที่สุดในตอนนี้ คือ การบอกต่อแบบปากต่อปาก คือ ลูกค้าที่มาที่ร้านแล้วจะบอกต่อกับเพื่อน ๆ ญาติ ๆ บอกถึงความประทับใจในด้านการบริการ การจัดจำหน่าย การลด การแลกเปลี่ยน แลกเปลี่ยน เป็นวิธีการที่ไม่นิยมใช้ในการจำหน่ายผ้าไหมเนื่องจากการจำหน่ายจะเน้นที่สินค้าที่มีคุณภาพ และมีการใช้การประชาสัมพันธ์ด้วยผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพซึ่งลูกค้าจะมีการประชาสัมพันธ์เองแบบการบอกต่อแบบปากต่อปาก อาศัยลูกค้าเป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ การจำหน่ายทางอินเทอร์เน็ตทางร้านจะไม่นิยมทำเอง แต่จะมีลูกค้าที่ต้องการขายต่ออีกช่วงหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการ โดยการขอถ่ายรูปสินค้าในร้านแล้วดำเนินการเอง และการประชาสัมพันธ์ผ่านทางจังหวัด อีกวิธีการที่ดำเนินการคือการส่งหนังสือเชิญชวนลูกค้าโดยบอกกับลูกค้าว่ามีสินค้าใหม่เข้ามาเป็นการเชิญชวนโดยตรง แต่การประชาสัมพันธ์ที่เป็นผลดี คือ การประชาสัมพันธ์แบบปากต่อปาก สำหรับลูกค้าต่อลูกค้า

จากการศึกษาพบว่า องค์ประกอบความสำเร็จของผู้ประกอบการผ้าไหมอำเภอบึงสามพัน ด้านผลิตภัณฑ์ วัตถุประสงค์ที่ใช้เส้นไหมได้มาจากกลุ่มชาวบ้านที่ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม สีธรรมชาติและสีเคมีวัตถุประสงค์ที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงคือ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากอุตสาหกรรม มาตรฐานโอท็อป มาตรฐานติดตรารนกยูงพระราชทาน ผลลัพธ์มีผ้าขึ้น ผ้าไหมมัดหมี่ การแปรรูปเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปของสุภาพบุรุษสุภาพสตรี กล่องจะมีรูปเป็นเอกลักษณ์ของประจำร้าน ปัจจัยด้านราคา การชำระเงินนิยมให้ลูกค้าชำระเป็นเงินสด ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย การขนส่งนิยมส่งถึงลูกค้าโดยตรงโดยเป็นการขนส่งทางรถยนต์ เนื่องจากผู้จำหน่ายได้รับเงินสดจากการจำหน่าย จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการผ้าไหมอำเภอบึงสามพัน ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย การตลาดที่ดีที่สุดในตอนนี้คือการบอกต่อแบบปากต่อปาก สำหรับลูกค้าต่อลูกค้า

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการผ้าไหมทำให้ทราบแนวทางการส่งเสริมองค์ประกอบความสำเร็จของผู้ประกอบการผ้าไหม จำแนกด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

ด้านผลิตภัณฑ์ ได้ผลดังนี้ ส่วนผสมผลิตภัณฑ์และสายผลิตภัณฑ์ วัตถุประสงค์ที่ใช้เส้นไหมได้มาจาก กลุ่มชาวบ้านที่ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม สีที่ใช้เป็นสีธรรมชาติในพื้นที่บ้านและสีเคมี และใช้ฟืนเป็นวัตถุประสงค์ คุณภาพของสินค้า ตราสินค้า สินค้าจะมีมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากอุตสาหกรรม จะมีมาตรฐานโอท็อปและมาตรฐานติดตรารนกยูงพระราชทาน ด้านลักษณะของสินค้า การออกแบบและขนาดของสินค้าที่จำหน่าย เป็นผ้าขึ้น ผ้าไหมมัดหมี่ผ้าลาย และทำแปรรูปเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปของสุภาพบุรุษสุภาพสตรีก็ออกแบบตามสไตล์ที่ลูกค้า การบรรจุหีบห่อ นิยมใช้กล่องนั้นก็จะมีการเป็นเอกลักษณ์ของประจำร้าน การออกแบบเป็นตราของร้านบอกแหล่งที่อยู่ของร้านตามสมัยนิยม ด้านการบริการ การรับประกัน และการรับคืน มีการรับประกันโดยบอกเงื่อนไขให้กับลูกค้าให้เข้าใจวิธีการรับประกัน ส่วนมากลูกค้าที่ซื้อสินค้าในร้านไปแล้วไม่นำมาคืนเนื่องจากก่อนซื้อไปจะมีความพึงพอใจและสินค้าผ่านการตรวจสอบเป็นอย่างดี

ด้านราคา ได้ผลดังนี้ ราคาสินค้าในรายการ การให้ส่วนลด ส่วนยอมให้ กำหนดราคาเป็นของสมาคมไหมไทย ต้องกำหนดราคามาตรฐานการจำหน่ายไว้ การกำหนดการชำระเงินและระยะเวลาการให้สินเชื่อ การชำระเงินนิยมให้ลูกค้าชำระเป็นเงินสด

ด้านการจัดจำหน่าย ได้ผลดังนี้ ช่องทางการจัดจำหน่าย จำหน่ายจะมีหน้าร้าน โดยจำหน่ายให้กับลูกค้าที่มาซื้อโดยตรงที่ร้าน การจำหน่ายที่นิยมมากที่สุดคือการออกร้านจำหน่ายตามเทศกาลงานต่าง ๆ การกระจายสินค้า การ

ขนส่ง การคลังสินค้า ส่วนมากจะมีการกระจายสินค้าโดยการดำเนินการของพัฒนาชุมชนช่วยในการดำเนินการเพื่อให้ได้จำหน่ายสินค้าตามเทศกาลต่าง ๆ

ด้านการส่งเสริมการขาย ได้ผลดังนี้ การส่งเสริมการขายเราก็จะมีโปรโมชั่น ช่วงเทศกาลปีใหม่ งานวัฒนธรรม งานเทศกาลผ้าไหมปักธงชัยประชาสัมพันธ์ทางแผ่นพับ โบว์ชัวร์ที่ดีที่สุดในช่วงนี้คือ การประชาสัมพันธ์แบบปากต่อปาก ซึ่งเป็นการบอกต่อของลูกค้า การตลาดทางตรง การตลาดผ่านอินเทอร์เน็ต ได้ผลดังนี้ การเชิญชวนลูกค้าจะใช้การวางแผ่นพับ ของ การตลาดที่ดีที่สุดในตอนนี้เป็นบอกต่อแบบปากต่อปาก คือลูกค้าที่มาที่ร้านแล้วจะบอกต่อกับเพื่อน ๆ ญาติ ๆ บอกถึงความประทับใจในด้านการบริการ

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการผ้าไหมที่ได้รับการคัดสรรให้เป็นสุดยอดผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์นั้น ทำให้ทราบแนวทางการส่งเสริมองค์ประกอบความสำเร็จของผู้ประกอบการผ้าไหม สรุปได้ดังนี้

1. ผู้ประกอบการผ้าไหมที่พัฒนาด้านเจตคติผลิตภัณฑ์ได้รับหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทางภาครัฐและเอกชนนั้นเป็นการดีมาก แต่ควรได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง
2. พัฒนาการอำเภอทราบว่าผู้ประกอบการควรได้รับความรู้ในเรื่องใดที่จะทำให้ผลิตภัณฑ์ได้รับความนิยม
3. รัฐบาลควรจัดหาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้มากเพราะผู้ประกอบการได้มีตลาดการจำหน่ายมากขึ้น
4. พัฒนาการอำเภอและจังหวัดควรจัดความสำคัญต่อการประชาสัมพันธ์สินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายมากขึ้น โดยทั้งตัวผู้ผลิตสินค้าเองและรวมทั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบด้วย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยการพัฒนางานองค์ประกอบความสำเร็จของผู้ประกอบการผ้าไหม อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

1. องค์ประกอบที่นำไปสู่ความสำเร็จของผู้ประกอบการผ้าไหมอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

จากการศึกษาพบว่า องค์ประกอบความสำเร็จของผู้ประกอบการผ้าไหมอำเภอปักธงชัย ด้านผลิตภัณฑ์ วัตถุดิบที่ใช้เส้นไหมได้มาจากกลุ่มชาวบ้านที่ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม สีสรรษชาติและสีเคมีวัตถุดิบที่ใช้เป็นเชื้อเพลิง พรพรรณ คำมัน (2550, หน้า 104) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง กรณีศึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมน้ำใสใต้ ตำบลชัยชุมพล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองมีการบริหารจัดการโดยยึดประธานกลุ่มเป็นหลักทั้งนี้มีระบบบริหารในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งมีโครงสร้างการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ด้านการเบิกจ่ายงบประมาณประธานกลุ่มเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจสูงสุด เงินทุนหมุนเวียนของกลุ่มเป็นเงินทุนจากการระดมทุนและสะสมทุนจากสมาชิก กลุ่มมีการวางแผนการผลิตของกลุ่มตั้งแต่การย้อมสี การทอ การตัดเย็บ จะใช้วัสดุจากธรรมชาติทั้งหมดและอยู่บนฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการสืบทอดกันมานาน โดยกระบวนการผลิตของกลุ่มเริ่มจากขั้นตอนการทำความสะอาดเส้นฝ้ายและเส้นไหม มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากอุตสาหกรรม มาตรฐานโอท็อป มาตรฐานติดตรานกยูงพระราชทาน ผลิตจะมีผ้าขึ้น ผ้าไหมมัดหมี่ การแปรรูปเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปของสุภาพบุรุษสุภาพสตรี ก่อจะมีรูปเป็นเอกลักษณ์ของประจำร้าน ปัจจัยด้านราคา การชำระเงินนิยมให้ลูกค้าชำระเป็นเงินสด ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย การขนส่งนิยมส่งถึงลูกค้าโดยตรงโดยเป็นการขนส่งทางรถยนต์ เนื่องจากผู้จำหน่ายได้รับเงินสดจากการจำหน่าย จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการผ้าไหมอำเภอปักธงชัย ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย การตลาดที่ดีที่สุดในตอนนี้เป็นบอกต่อแบบปากต่อปาก สำหรับลูกค้าต่อลูกค้า

2. แนวทางการส่งเสริมองค์ประกอบความสำเร็จของผู้ประกอบการผ้าไหม ในอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา

จากการศึกษาทำให้ทราบแนวทางการส่งเสริมองค์ประกอบความสำเร็จผู้ประกอบการผ้าไหมไทยในอำเภอปักธงชัย ด้านผลิตภัณฑ์ เส้นไหม ได้มาจากกลุ่มชาวบ้านที่ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม สีสรรษชาติและสีเคมี มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากอุตสาหกรรม จะมีมาตรฐานโอท็อป ซึ่งเป็นการคัดสรรจากพัฒนาชุมชน และมาตรฐานติดตรานกยูงพระราชทาน การออกแบบและขนาดของสินค้าที่จำหน่าย เป็นผ้าขึ้น เสื้อสำเร็จรูปของสุภาพบุรุษสุภาพสตรีก็ออกแบบตามสไตล์ที่ลูกค้า การบรรจุหีบห่อ ก่อจะมีรูปภาพเป็นเอกลักษณ์ของประจำร้าน ซึ่งสอดคล้องกับกมลรัตน์ คำนวนและคณะ (2551, หน้า 93) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคทางการตลาดของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคทางการตลาดของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือประธานกลุ่มหรือเจ้าของกิจการ จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ใน

การเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ การสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคทางการตลาดของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาอุปสรรคทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ด้านพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ ส่วนใหญ่มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับเทศกาลต่าง ๆ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ทางกลุ่มได้ออกแบบขึ้นเองเพื่อให้กลุ่มมีเอกลักษณ์ เพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า ด้านราคาการตั้งราคาเนื่องจากวัตถุดิบมีราคาค่อนข้างสูง ด้านการจัดจำหน่ายสถานที่จำหน่ายสินค้าส่วนใหญ่มีสถานที่จัดจำหน่ายอยู่ในพื้นที่ใกล้แหล่งผลิต มีการรับประกันบอกเงื่อนไขให้กับลูกค้าให้เข้าใจวิธีการรับประกัน กำหนดราคาสินค้ากำหนดจากต้นทุนและบวกกำไร และส่วนใหญ่จะต้องกำหนดราคาอิงกับตลาดที่จำหน่ายกัน เพราะเป็นสมาคมใหม่ไทย การชำระเงินนิยมให้ลูกค้าชำระเป็นเงินสด ช่องทางการจัดจำหน่ายจะมีหน้าร้าน ประชาสัมพันธ์ทางแผ่นพับ ที่ดีที่สุดในช่วงนี้คือการประชาสัมพันธ์แบบปากต่อปาก ซึ่งเป็นการบอกต่อของลูกค้าบอกถึงความประทับใจในด้านการบริการ

เอกสารอ้างอิง

- กมลรัตน์ คำนวน, และคณะ. 2551. ปัญหาและอุปสรรคทางการตลาดของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจ (การตลาด) คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- ข้อมูลโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์. 2556. ความเป็นมาโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์. ค้นเมื่อ เมษายน 18, 2556, จาก <http://www.thaitambon.com/OTOP/Info/Info1A.htm>
- ข้อมูลสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ปี 2553. 2553. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2554. สืบค้นจาก <http://www.thaitambon.com/OPC2553/Summary.htm>
- คณะกรรมการติดตามและประเมินผล. 2550. รายงานการประเมินผลการจัดงานผ้าไหมและของดีปักธงชัย ประจำปี 2550.
- ธีรพงษ์ วสันตติลล. 2546. รูปแบบการพัฒนาผ้าไหมไทยและผลิตภัณฑ์ไหมจังหวัดบุรีรัมย์สู่การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์วิทยาราชภัฏบุรีรัมย์.
- พรพรรณ คำมัน. 2550. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองกรณีสักศึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรน้ำใสใต้ตำบลชัยมงคลอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

ความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระของกลุ่มวัยรุ่นยุคเจนเอเรชั่นวาย ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

The success of Being Self-Employment in Generation Y in Bangkok Metropolitan Area

ชฎานนท์ บุญถึง¹ พรรตกร ศรีเข้ม²

^{1,2}สาขาบริหารธุรกิจอุตสาหกรรม คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาถึงลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มวัยรุ่นยุคเจนเอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่เป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระ 2) ศึกษาถึงการเปรียบเทียบความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระ จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มวัยรุ่นยุคเจนเอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 3) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการประสบความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระของกลุ่มวัยรุ่นยุคเจนเอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามประสบความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความสำเร็จด้านลูกค้ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ความสำเร็จด้านกระบวนการภายใน ความสำเร็จด้านการเรียนรู้และพัฒนา และความสำเร็จด้านการเงิน ตามลำดับ ในส่วนของการวิเคราะห์เปรียบเทียบ พบว่า เพศ อายุ ประเภทธุรกิจ ระยะเวลาในการประกอบธุรกิจ ต่างกัน มีความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ในส่วนของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่าสภาพแวดล้อมด้านการเงินและด้านการจัดการมีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จด้านลูกค้า ความสำเร็จด้านการเงิน ความสำเร็จด้านกระบวนการภายใน และความสำเร็จด้านการเรียนรู้และพัฒนา

คำสำคัญ : ผู้ประกอบการ อาชีพอิสระ วัยรุ่นยุคเจนเอเรชั่นวาย

Abstract

The purposes of the research were 1.) to explore the demographic characteristics of those individuals in Generation Y, whose work was self-employment in Bangkok Metropolitan Area; 2.) to compare their work success of being self-employed, based on demographic characteristics classification; 3.) to examine relationship of environmental factors that affected the success of being self-employed of the individuals in Generation Y in Bangkok and its outskirt area. Questionnaire was used as the tool for this research. The statistics used consisted of Percentage, Frequency, Mean, Standard Deviation (S.D.), Independent Sample t-test, ANOVA, and Multiple Regression analysis.

The finding indicated that the respondents achieved their career success of self-employment at a high level overall. When taking each aspect into consideration, it was found that the success aspect regarding customers came out at the highest level, followed by internal process aspect, learning and development aspect, and finance aspect respectively. The result from comparative analysis of individual success revealed that different genders, ages, types of business, and length of the business experience entailed different of individual success at the significance level of 0.05. Considering the result of relationship of environment to success, it showed that financial and management factors correlated with

the business success in terms of customers, finance, internal process, as well as learning and development.

Keywords : self-employed, the Generation Y

บทนำ

กลุ่มคนเจนเอเรชั่นวาย (Generation Y) หมายถึง กลุ่มประชากรที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2523-2540 ปัจจุบันก็อายุ 17-34 ปี อยู่ในวัยย่างเข้ามหาวิทยาลัย เรียนต่อ หรือเริ่มทำงานมาได้สักระยะหนึ่ง กลุ่มคนเหล่านี้จะโตมาพร้อมกับคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี เป็นวัยที่เพิ่งเริ่มเข้าสู่วัยทำงาน มีลักษณะนิสัยชอบแสดงออก มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ไม่ชอบอยู่ในกรอบ ไม่ชอบเงื่อนไข ต้องการประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างรวดเร็ว และต้องการค่าตอบแทนที่ดี อีกทั้งยังมีความสามารถในการทำงานที่เกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร สามารถทำงานหลาย ๆ อย่างได้ในเวลาเดียวกัน ซึ่งเหตุผลเหล่านี้ที่ทำให้กลุ่มคนเจนเอเรชั่นวายหันมาเลือกอาชีพอิสระกันมากขึ้น จากลักษณะเฉพาะตัวหลายประการและการเติบโตมาด้วยความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สังคมแห่งข้อมูลข่าวสารที่กระตุ้นให้กลุ่มคนเจนเอเรชั่นนี้มองหาอาชีพเสริมเพื่อลงทุนสร้างธุรกิจอันนอกเหนือไปจากงานที่ทำประจำ หรือการตัดสินใจเป็นเจ้าของธุรกิจหรือทำอาชีพอิสระมากขึ้น สอดคล้องกับผลสำรวจที่พบตัวเลขร้อยละ 40 ของคนเจนเอเรชั่นวายยอมรับว่า พวกเขากำลังมองหาอาชีพเสริมและตั้งใจจะทำควบคู่ไปกับงานประจำ เมื่อจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ในกลุ่มที่มีศักยภาพสูงจะมีโอกาสสูงในการเลือกงาน และมักเลือกที่จะทำงานในอาชีพที่ทันสมัย เงินเดือนสูง และมีความก้าวหน้าที่รวดเร็ว นอกเหนือจากนี้ ยังชอบที่จะทำงานในอาชีพอิสระ (Freelance) เป็นเจ้าของธุรกิจส่วนตัว (ศิริพันธ์ กิตติสุขสถิต, 2553) เนื่องจากไลฟ์สไตล์การทำงานที่แตกต่างไปจากคนในรุ่นก่อน ๆ รวมถึงการเลือกใช้เทคโนโลยีได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ทำให้ชาวเจนเอเรชั่นวายสามารถบริหารจัดการชีวิตได้มากขึ้นกว่าเดิม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาถึงลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มวัยรุ่นยุคเจนเอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่เป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระ
2. ศึกษาถึงการเปรียบเทียบความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระของกลุ่มวัยรุ่นยุคเจนเอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์
3. ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการประสบความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระของกลุ่มวัยรุ่นยุคเจนเอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

อุปกรณ์และวิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ กลุ่มวัยรุ่นยุคเจนเอเรชั่นวาย (เกิดระหว่างพ.ศ. 2523-2540) ที่เป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ขอบเขตด้านตัวแปร ประกอบด้วย

ตัวแปรอิสระ คือ ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ประกอบอาชีพอิสระของวัยรุ่นยุคเจนเอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และสภาพแวดล้อมที่มีผลความสำเร็จของผู้ประกอบอาชีพอิสระของวัยรุ่นยุคเจนเอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ตัวแปรตาม คือ ความสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระวัยรุ่นยุคเจนเอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยวิธีการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน

คุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาทดลองใช้ (try out) กับผู้ประกอบการอาชีพอิสระของกลุ่มวัยรุ่นยุคเจนเอเรชั่นวายนอกเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจำนวน 30 คน เพื่อคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือโดยการวิเคราะห์ประมวลหาค่าครอนบาร์ค แอลฟา (Cronbach's Alpha Analysis Test) ซึ่งได้ค่าเท่ากับ 0.822 และ 0.902

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกและเก็บแบบสอบถามทั้งหมดแล้วนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วบันทึกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ค่าที (Independent Sample t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มวัยรุ่นยุคเจนเนอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่เป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 66.5 อายุมากกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 61.8 สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 69 ระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 65 ประเภทของธุรกิจการค้า คิดเป็นร้อยละ 60.3 ลักษณะธุรกิจเจ้าของคนเดียว คิดเป็นร้อยละ 63.3 และมีระยะเวลาในการประกอบธุรกิจน้อยกว่า 2 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.3 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระในด้านต่าง ๆ เมื่อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยพบว่า ความสำเร็จด้านลูกค้ำมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.07$) รองลงมาคือ ความสำเร็จด้านกระบวนการภายใน ($\bar{X} = 4.01$) ความสำเร็จด้านการเรียนรู้และพัฒนา ($\bar{X} = 3.93$) และ ความสำเร็จด้านการเงิน ($\bar{X} = 3.68$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระของกลุ่มวัยรุ่นยุคเจนเนอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ความสำเร็จ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำเร็จ	อันดับ
ด้านลูกค้ำ	4.07	0.75	มาก	1
ด้านการเงิน	3.68	0.75	มาก	4
ด้านกระบวนการภายใน	4.01	0.76	มาก	2
ด้านการเรียนรู้และพัฒนา	3.93	0.81	มาก	3

2. ผลการเปรียบเทียบความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มวัยรุ่นยุคเจนเนอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า

เพศ เมื่อเปรียบเทียบความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระของกลุ่มวัยรุ่นยุคเจนเนอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้ที่มีเพศแตกต่างกันมีความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระแตกต่างกัน

อายุ เมื่อเปรียบเทียบความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระของกลุ่มวัยรุ่นยุคเจนเนอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตามอายุ พบว่า กลุ่มอายุต่าง ๆ มีความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระแตกต่างกันที่ระดับ .05 จึงทำการหาความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe)

ผลการเปรียบเทียบรายคู่พบว่า มีความแตกต่างเป็นรายคู่จำนวน 2 คู่ คือ น้อยกว่า 20 ปี กับ 20-25 ปี และ 20-25 ปี กับ มากกว่า 25 ปี

ระดับการศึกษา เมื่อเปรียบเทียบความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระของกลุ่มวัยรุ่นยุคเจนเนอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าผู้มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระไม่แตกต่างกัน

ประเภทของธุรกิจ เมื่อเปรียบเทียบความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระของกลุ่มวัยรุ่นยุคเจนเนอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตามประเภทของธุรกิจ พบว่าประเภทธุรกิจแตกต่างกัน ความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระแตกต่างกัน ระดับ .05 จึงทำการหาความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe)

ผลการเปรียบเทียบรายคู่พบว่า มีความแตกต่างเป็นรายคู่จำนวน 2 คู่ คือ การค้า กับ การบริการ และการผลิตกับการบริการ

ระยะเวลาในการประกอบธุรกิจ เมื่อเปรียบเทียบความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระของกลุ่มวัยรุ่นยุคเจนเนอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพและปริมณฑล จำแนกตามระยะเวลาในการประกอบธุรกิจแตกต่างกัน ความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระแตกต่างกัน ระดับ .05 จึงทำการหาความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe)

ผลการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า มีความแตกต่างเป็นรายคู่จำนวน 3 คู่ คือ น้อยกว่า 2 ปี กับ 2-3 ปี 2-3 ปี กับมากกว่า 5 ปี และ 4-5 ปี กับ มากกว่า 5 ปี

3. ผลการศึกษาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรวิธีวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ระหว่างปัจจัยสภาพแวดล้อมและความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระของกลุ่มวัยรุ่นยุคเจนเนอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพและปริมณฑล พบว่า สภาพแวดล้อมด้านการเมือง มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จด้านการเงิน (Sig.= .039) สภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จด้านการเงิน (Sig.= .000) ด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Sig.= .000) สภาพแวดล้อมด้านสังคม มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Sig.= .000) สภาพแวดล้อมด้านเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์กับ ความสำเร็จด้านการเงิน (Sig.= .000) สภาพแวดล้อมด้านการตลาด มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จด้านการเงิน (Sig.= .000) และด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Sig.= .001) สภาพแวดล้อมด้านการจัดการมีความสัมพันธ์กับ ความสำเร็จด้านลูกค้า (Sig.= .023) ด้านการเงิน (Sig.= .001) ด้านกระบวนการภายใน (Sig.= .000) และด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Sig.= .000) สภาพแวดล้อมด้านการผลิต มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จทางด้านการเงิน (Sig.= .000) และสภาพแวดล้อมการเงิน สัมพันธ์กับความสำเร็จด้านลูกค้า (Sig.= .000) ด้านการเงิน (Sig.= .001) ด้านกระบวนการภายใน (Sig.= .000) และด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Sig.= .007) ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรวิธีวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ระหว่างสภาพแวดล้อมและความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระของกลุ่มวัยรุ่นยุคเจนเนอเรชั่นวายในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

สภาพแวดล้อม	Sig.			
	ด้านลูกค้า	ด้านการเงิน	ด้านกระบวนการภายใน	ด้านการเรียนรู้และพัฒนา
การเมือง	.419	.039	.724	.281
เศรษฐกิจ	.689	.000	.556	.000
สังคม	.795	.527	.423	.000
เทคโนโลยี	.576	.000	.154	.344
การตลาด	.094	.000	.446	.001
การจัดการ	.023	.001	.000	.000
การผลิต	.476	.000	.990	.243
การเงิน	.000	.001	.000	.007

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 66.5 อายุมากกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 61.8 สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 69 ระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 65 ประเภทของธุรกิจการค้า คิดเป็นร้อยละ 60.3 ลักษณะธุรกิจเจ้าของคนเดียว คิดเป็นร้อยละ 63.3 และมีระยะเวลาในการประกอบธุรกิจน้อยกว่า 2 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.3 และประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระในด้านต่าง ๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความสำเร็จด้านลูกค้ามีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมา คือ ความสำเร็จด้านกระบวนการภายใน ความสำเร็จด้านการเรียนรู้และพัฒนา และ ความสำเร็จด้านการเงิน ตามลำดับ ในส่วนของการวิเคราะห์เปรียบเทียบพบว่า เพศ อายุ ประเภทธุรกิจ ระยะเวลาในการประกอบธุรกิจต่างกัน มีความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระต่างกัน ในส่วนของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่าสภาพแวดล้อมด้านการเงินและสภาพแวดล้อมด้านการจัดการมีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จด้านลูกค้า ความสำเร็จด้านการเงิน ความสำเร็จด้านกระบวนการภายใน และความสำเร็จด้านการเรียนรู้และพัฒนา

การอภิปรายผล

ประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมทางการเงินมีผลต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระ โดยสภาพแวดล้อมทางการเงิน ประกอบด้วยการวางแผนทางการเงิน การจัดหาเงินลงทุน การจัดสรรเงินลงทุน และการควบคุมทางการเงิน ถ้าหากผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับปัจจัยเหล่านี้ ย่อมมีผลต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่งนภา ต่ออุดม (2550) ได้ศึกษา ปัจจัยความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม SMEs ในอุตสาหกรรมเกษตร ภาคการค้า ในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า การจัดการเงินทุนหมุนเวียนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในอุตสาหกรรมเกษตร ภาคการค้าในจังหวัดฉะเชิงเทรา

2. สภาพแวดล้อมด้านการจัดการมีผลต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระ โดยสภาพแวดล้อมด้านการจัดการจะประกอบไปด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การคัดเลือก/สรรหาบุคลากร การสั่งการ/อำนวยการ การประสานงาน การรายงานผล และการงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับ สุรภา ธนุสร และคณะ (2553) ได้ศึกษาความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตจังหวัดสระบุรี พบว่า ปัจจัยด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงานมีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชนมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ประกอบการอาชีพอิสระที่ประสบความสำเร็จให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมทางการเงินมากที่สุด เพราะการเงินเป็นปัจจัยหลักที่มีความสำคัญในความสำเร็จของธุรกิจ สถาบันการเงินภาครัฐและภาคเอกชนควรให้ความสนใจกับการปล่อยสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการอาชีพอิสระให้มากขึ้น เพื่อให้ผู้ประกอบการมีเงินทุนสามารถสร้างและขยายธุรกิจของตนเองได้ รวมถึงให้ความรู้ความเข้าใจในด้านการบริหารทางการเงินแก่ผู้ประกอบการที่เพิ่งเริ่มก่อตั้งธุรกิจ เพื่อลดความเสี่ยงทางการเงินของผู้ประกอบการในปัจจุบัน

2. ผู้ประกอบการอาชีพอิสระที่ประสบความสำเร็จให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมด้านการจัดการมากที่สุด ภาครัฐและภาคเอกชนควรส่งเสริมจัดฝึกอบรม หรือให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการหรือผู้เพิ่งเริ่มก่อตั้งธุรกิจให้มีความรู้ในด้านการบริหารจัดการ เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถนำธุรกิจของตนเองประสบความสำเร็จได้

เอกสารอ้างอิง

- เดโซ ธนโชคจินดา. 2550. ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในโครงการสร้างผู้ประกอบการใหม่. การศึกษาแบบอิสระวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันเชิงอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต .2553. ระบบราชการไทย กับ ประชากร Generation Y: แล้วเราจะดึงดูดเขาได้อย่างไร? สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2557 สืบค้นจาก <http://www.popterms.mahidol.ac.th/newsletter/showarticle.php?articleid=183>
- สุรภา ธนุสร และคณะ. 2552. ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตจังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ .
- เอนก วัฒย์ม. 2554. แนวคิดและทฤษฎีดัชนีวัดความสำเร็จแบบสมดุล (Balanced Scorecard : BSC). สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2557 จาก <http://mpa.2011blogspot.com / /06/ 2011balanced-scorecard-bsc.htm>.
- Baron, R. A. & Shane, A. S. 2008. *Entrepreneurship : A Process Perspective*. USA : Thomson South - Western.
- Hisrich, R. D.; Peters, M. P. & Shepherd, D. A. 2010. *Entrepreneurship*. Singapore : McGraw-Hill Education (Asia).

แนวทางการพัฒนาอาหารชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรีสู่การท่องเที่ยว
The Development Gastronomic Tourism by Enhancing Culinary Heritage
and Resources of 8 Ethnographic Groups in Ratchaburi

สัจจา ไกรศรีรัตน์

อาจารย์ประจำสาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวทางการพัฒนาอาหารชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรีสู่การท่องเที่ยวในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาอาหารชาติพันธุ์สู่การท่องเที่ยว ด้วยวิธีการวิจัยแบบเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคล กลุ่มบุคคล และการสนทนากลุ่มย่อย ในพื้นที่วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี

ผลการศึกษา พบว่า

ลักษณะเด่นของอาหารชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรี คือเป็นอาหารที่เกิดจากภูมิปัญญา มีการเลือกวัสดุพื้นถิ่นในการประกอบอาหาร ส่วนใหญ่จะเป็นพืชผักที่หาได้ง่าย ตามฤดูกาล มีคุณประโยชน์ทั้งในด้านคุณค่าอาหารและคุณค่าทางสมุนไพร ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความหลากหลายของผักพื้นบ้าน ด้านความพร้อมในการประกอบอาหารพบว่า มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง และมีแม่ครัวประจำของแต่ละชาติพันธุ์ที่มีความเชี่ยวชาญอาหารท้องถิ่น แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอาหารชาติพันธุ์สามารถนำมาอาหารมาเป็นปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวหลักในพื้นที่โดยเชื่อมโยงกับเส้นทางท่องเที่ยวเดิม อาทิ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ในเขตอำเภอสวนผึ้ง แหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก เป็นต้น กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารสามารถสร้างสรรค์ได้หลากหลาย อาทิ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อาหาร การชิมอาหารท้องถิ่นต้นตำรับ ของแท้ดั้งเดิม การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผักพื้นบ้าน และการท่องเที่ยวสัมผัสวัฒนธรรมโฮมสเตย์ (Home stay) เป็นต้น

คำสำคัญ : อาหารชาติพันธุ์ อาหารเพื่อการท่องเที่ยว อาหารพื้นถิ่น

Abstract

The purposes of this study were to develop gastronomic tourism by enhancing culinary heritage and resources of the 8 ethnographic groups. This qualitative research employed in-depth interview with individuals and group, as well as a focus group by 8 Ethnographic groups' community in Ratchaburi province. The sample group comprised 45 people selected from local people who were from local 8 Ethnographic Groups community. The data were analyzed by content analysis.

The results of this research revealed that distinctive characteristics of the cuisine of the 8 Ethnographic Groups community were as follows: it was originated from local wisdom with the use of local ingredients and seasonal vegetables. The cuisine was provided with rich sources of nutrition and herbal values. Moreover, the cuisine of 8 Ethnographic Groups community had potential to be promoted as an attraction of the gastronomic tourism since they had competent leaders and local chefs who were experts in culinary performance. In order to cultivate and promote gastronomic tourism in this province, more support was required in developing the cuisines of 8 Ethnographic Groups community cuisine and in creating gastronomic route by the link with other tourist attractions in the nearby area.

The 8 Ethnographic Groups community cuisine can create a wide variety of food tourism such as workshop to learn local food and local vegetables, experience authentic local cuisine by local people, home stay and home restaurant.

Keywords : culinary heritage, food tourism, local cuisine

บทนำ

วัฒนธรรมในบริบทของการท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลายประการ แต่ละองค์ประกอบมีเสน่ห์ในการกระจายออกไปดึงดูดเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเข้ามาดูชมศึกษาตามความสนใจ วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สามารถพิจารณาได้ว่าเป็นเสน่ห์ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเยือน อาทิ หัตถกรรม ภาษา ประเพณี เช่น เทศกาล หรือพิธีกรรม ศิลปะ และดนตรี จิตรกรรม และอาหารการกิน เป็นต้น ต้นทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาใช้เป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวได้โดยจะอยู่ในรูปแบบของการท่องเที่ยวชาติพันธุ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม รูปแบบของการท่องเที่ยวเช่นนี้มักจะเป็นการท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ ความสนใจเบื้องต้นที่ให้นักท่องเที่ยวเข้าร่วมการเดินทางดังกล่าวนี้ คือ การเฝ้าหาโอกาสที่จะได้สัมผัสกับกลุ่มคนมีชาติพันธุ์ และภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากตัวของนักท่องเที่ยวโดยตรง

อาหารชาติพันธุ์จัดเป็นหนึ่งในอาหารพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์และมีศักยภาพในการพัฒนาสู่การผลิตในเชิงธุรกิจ (วรรณวิจักษ์, 2553 หน้า 29) เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้ปัจจุบันโลกได้กลายเป็นโลกไร้พรมแดน ผู้คนสามารถโยกย้ายเปลี่ยนถิ่นฐานรวมถึงเดินทางท่องเที่ยวไปยังดินแดนต่าง ๆ ได้อย่างเสรี จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้เกิดโอกาสทางการค้าหรือการสร้างอาชีพในรูปแบบใหม่ที่เรียกว่าธุรกิจอาหารชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นธุรกิจที่นำอาหารชาติพันธุ์ต่าง ๆ มาเสนอให้ผู้บริโภคได้ลิ้มลอง นับวันธุรกิจดังกล่าวได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคทั่วโลกเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ เพราะ “อาหารชาติพันธุ์” ไม่เพียงเป็นอาหารที่สามารถบริโภคเพื่อประทังความหิว ลิ้มรสเพื่อความอร่อยได้เท่านั้น แต่ยังเป็นอาหารที่สามารถกระตุ้นความทรงจำสำหรับคนพลัดถิ่น อาหารชาติพันธุ์เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมชุมชนและอัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่สามารถตอบสนองความต้องการนักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในการได้รับประสบการณ์เชิงลึกของพื้นที่ หรือเรียกได้ว่า Sense of place และมีประสบการณ์สัมผัส อัตลักษณ์ที่แท้จริงของสถานที่ นอกจากนี้อาหารยังสามารถนำมาใช้ในการสร้างความแตกต่างให้กับเมืองหรือชุมชนในฐานะของแหล่งท่องเที่ยว ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่ม และ ใช้เป็นเครื่องมือในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ใช้เวลาในพื้นที่มากขึ้น (Hall and Mitchell, 2006, p 147) มีงานวิจัยระบุว่า ค่าใช้จ่าย ร้อยละ 40 ของนักท่องเที่ยวจะเป็นค่าใช้จ่ายด้านอาหาร (Boyne, Williams, & Hall, 2002) ในส่วนของผู้ประกอบการร้านอาหาร พบว่ากำไรกว่าร้อยละ 50 มาจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวและแวะรับประทานอาหาร (Graziani, 2003) ดังนั้น อาหารชาติพันธุ์เพื่อการท่องเที่ยว จึงสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น สอดคล้องกับโฮเวิร์ด (Howard, 2001, p.3) ซึ่งกล่าวว่า อาหารท้องถิ่นสามารถนำมาใช้ในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่ ช่วยเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว ขยายเวลาพำนักในแหล่งท่องเที่ยว และสร้างรายได้ให้ชุมชน จังหวัดราชบุรีเป็นดินแดนที่มีความหลากหลายของชาติพันธุ์และมีภูมิปัญญาทางด้านอาหารที่มีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ เป็นต้นทุนทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่ชุมชนสามารถนำมาปรับใช้เพื่อพัฒนาชุมชนผ่านการท่องเที่ยวได้ การศึกษาอาหารชาติพันธุ์ เพื่อปรับใช้กับการท่องเที่ยว นอกจากสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวแล้ว ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อการดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา องค์ความรู้ และ ความเชื่อของชุมชนท้องถิ่น โดยอาศัยการท่องเที่ยว และ ใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาโดยใช้ชุมชนท้องถิ่นเป็นศูนย์กลาง ด้วยการนำเอาทรัพยากรทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่น มาบูรณาการกับองค์ความรู้ร่วมสมัย แล้วนำเสนอต่อสากลผ่านการออกแบบเชิงสร้างสรรค์ และการท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อหาแนวทางการพัฒนาอาหารชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรีสู่การท่องเที่ยว

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาอาหารชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรีสู่การท่องเที่ยวเป็นการศึกษาโดยการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาอาหารชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม จากหน่วยของข้อมูลซึ่งเป็นผู้รู้เกี่ยวกับอาหารของชาติพันธุ์ในพื้นที่ จำนวน 45 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับเทคนิคหรือเคล็ดลับต่างๆ ในการประกอบอาหาร จุดเด่นและความเป็นเอกลักษณ์ของอาหารชาติพันธุ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ร่วมกับปรากฏการณ์ที่ได้จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่นำมาจัดกลุ่ม สรุปประเด็น นำเสนอด้วยการบรรยาย และพรรณนาประกอบภาพ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

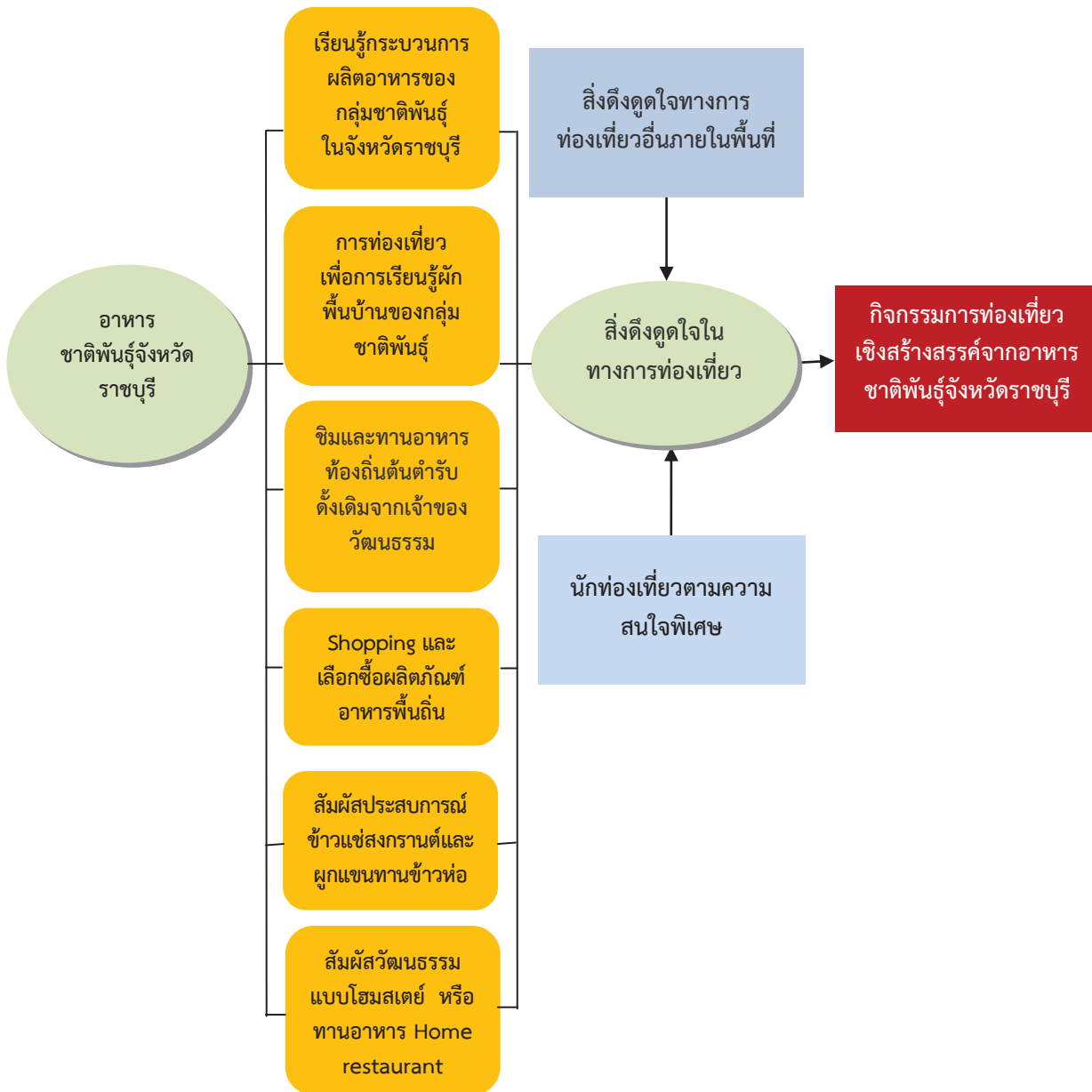
ข้อมูลจากพื้นที่ พบว่า จุดเด่นและความเป็นเอกลักษณ์ของอาหารชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรี คือ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่รอบตัว วัสดุ และพืชผักที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ประกอบทำเป็นอาหาร ด้วยกรรมวิธีที่แตกต่างกันออกไป เป็นอาหารที่มีเอกลักษณ์และรสชาติเฉพาะตัวของแต่ละพื้นที่ กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีมีภูมิปัญญาในการประกอบอาหารพื้นถิ่น แบ่งออกเป็น 4 ด้านที่สำคัญ ได้แก่ ภูมิปัญญาในการเลือกแหล่งอาหาร ภูมิปัญญาในการผลิตอาหาร ภูมิปัญญาในการเลือกอาหารตามฤดูกาล และภูมิปัญญาในการเลือกอาหารเพื่อเป็นยา หรือ สรรพคุณในการรักษาโรค และให้คุณค่าทางโภชนาการ กล่าวคือ แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์สั่งสมภูมิปัญญาในการเลือกแหล่งอาหาร และวัสดุที่นำมาใช้ในการประกอบอาหาร ที่สามารถหาวัสดุได้เองเฉพาะท้องถิ่น กลุ่มชาติพันธุ์มีการใช้แหล่งอาหารทั้งจากการซื้อในตลาด และจากการปลูกเพื่อบริโภคเองโดยปลูกในบริเวณบ้าน ที่นาและสวน เช่น มะละกอ ต้นหอม ผักชี ตะไคร้ ข่า โหระพา กระเพรา แมงลัก มะกรูด ผักปลั่ง ชะอม ขี้เหล็ก มะรุม บอน เผือก พริก ยอ ชะพลู กระจับปี่ มะเขือ แค กระจับปี่ ส่วนผักที่ขึ้นเองตามธรรมชาติได้แก่ ผักกูด ผักหนาม ส้มป่อย รวมถึงแหล่งอาหารที่ได้จากธรรมชาติ ป่าเขา มีตามฤดูกาล เช่น ต้นฤดูร้อนฝนเริ่มตกจะมีเห็ดต่างๆ อาทิเห็ดโคน เห็ดเผาะ ผักหวานป่า เมื่อเข้าสู่ฤดูฝนจะมีหน่อไม้ กบภูเขา ปลาตามแหล่งน้ำธรรมชาติ ชุมชนมีทรัพยากรผักพื้นบ้านหลากหลายชนิด ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนตามฤดูกาลและกระจายอยู่ในแหล่งอาหารต่าง ๆ เช่น ป่าชุมชน ลำธาร สวน ไร่ นา และ พื้นที่ในบริเวณที่พิกอาศัย แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์มีความหลากหลายของผักพื้นบ้าน ถึงแม้ว่าในช่วงเวลาที่ผ่านมามีผักพื้นบ้านจะลดปริมาณลงไปบ้าง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ และผักพื้นบ้านบางชนิดเช่น เทา ซึ่งเคยเป็นอาหารท้องถิ่นของชาวไทยทรงดำ และ ชาวลาวเวียงถึงแม้จะมีในแหล่งธรรมชาติแต่ชาวบ้านและชุมชนไม่นิยมหาบริโภคเนื่องจากเชื่อว่า แหล่งน้ำซึ่งเป็นแหล่งหาเหาไม่สะอาดมีการปนเปื้อนสารเคมี

ชุมชนมีการประยุกต์ใช้ผักพื้นบ้านมาปรุงเป็นอาหารและเสริมแต่งรสชาติของอาหารตามรสและกลิ่นของผักพื้นบ้านต่าง ๆ เช่น ถ้าต้องการความเปรี้ยวจะนำ ผักอย่างอื่นมาปรุงในหม้อแกง เพื่อเพิ่มความเปรี้ยว เช่น ยอดส้มป่อย ใบมะขามอ่อน ลูกมะสัน ใบกระเจียวแดง เป็นต้น อาหารพื้นบ้านเหล่านั้นได้กลายเป็นวัฒนธรรมความเชื่อ แม้กระทั่งเป็นยารักษาโรคให้กับคนท้องถิ่นได้ เช่น กรณีหญิงตั้งครรภ์ (จวน เครือวิชฌยาจารย์, 2541) หากหญิงตั้งครรภ์ปรารถนาให้ทารกในครรภ์ของตนมีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์หญิงตั้งครรภ์นั้นพึงงดอาหารที่มีรสจัด เผ็ดร้อน อาหารที่แข็งกระด้าง ย่อยยาก เช่น พริกสดรสเผ็ด มะเขือ ข้าวตัง ข้าวตู่ เมื่อคลอดและกำลังอยู่ไฟท่านแนะนำให้กินอาหารพวกแกงเลียงใบกะเพราหรือกะทือเพื่อให้เหงื่อออก และน้ำนมมาก ส่วนเครื่องต้มให้ดื่ม น้ำขมิ้นผสมกับขมิ้นผงสลับกับขมิ้นผง เป็นต้น กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีเห็นว่า ผักพื้นบ้านมีสรรพคุณทางยาและใช้เป็นอาหารเพื่อสุขภาพบำรุง บางชนิดสามารถประกอบอาหารได้หลายประเภทแล้วแต่ความชอบและวิธีปรุง ตัวอย่างเช่น ดอกมะละกอตัวผู้ในกลุ่มชาติพันธุ์กระเหรี่ยงนำมาประกอบอาหารประเภทยำ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำบ้านหัวเขาเงิน ใช้ดอกมะละกอมาประกอบอาหารผักจืด เป็นต้น

แนวทางการพัฒนาอาหารชาติพันธุ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

อาหารชาติพันธุ์จัดเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สามารถนำมาใช้เป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้หลากหลาย ดังนี้แสดงในภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาท่องเที่ยวอาหารชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรีเพื่อการท่องเที่ยว

อาหารชาติพันธุ์เมื่ออยู่ในบริบทเชิงพื้นที่ด้านการท่องเที่ยว มีบทบาทเป็นปัจจัยสนับสนุนทางการท่องเที่ยว หรือเป็นผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวเสริมที่พื้นนำมาใช้ในการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ ทั้งนี้พบว่าอาหารชาติพันธุ์เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมชุมชน เช่น ภูมิปัญญา 5 ไท เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมการถนอมอาหารของชาวไทยทรงดำ ข้าวแช่ และ แกงมะรุ้มใส่ถั่วเขียว เป็นอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของไทยมอญ ข้าวห่อ หรือ อั้งหมี่ถ่อง เป็นอาหารในพิธีผูกแขนเรียกขวัญของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง เป็นต้น การจัดการให้เกิดการท่องเที่ยวอาหารชาติพันธุ์ จึงต้องอิงอยู่กับสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น การท่องเที่ยวหมู่บ้านวัฒนธรรมไทยทรงดำ การท่องเที่ยวธรรมชาติอำเภอสวนผึ้ง หรือ การท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก การท่องเที่ยวชมค้างคาวร้อยล้านวัดเขาช่องพราน เป็นต้น ในทางการท่องเที่ยวองค์ประกอบด้านพื้นที่จะเป็นแหล่งสร้างสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว และใช้อาหารท้องถิ่นเป็นปัจจัยเสริม

จากแผนภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาอาหารชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรีสู่การท่องเที่ยว สามารถทำได้หลากหลาย อาทิ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ชิมและเรียนรู้อาหารท้องถิ่น ของแต่ละชาติพันธุ์ในจังหวัด ราชบุรี อาหาร

เป็นวัฒนธรรมในการกินอย่างหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละวัฒนธรรม มีทั้งอาหารคาว อาหารหวาน และ อาหารใน พิธีกรรม ชุมชนสามารถ การสร้างสรรค์รูปแบบการเรียนการสอนทำอาหาร และ ชิมอาหารท้องถิ่น โดยเริ่มตั้งแต่การหา วัตถุดิบ ด้วยการไปจ่ายตลาดยามเช้าเพื่อคัดสรรวัตถุดิบ และนำมาใช้ในการเรียนทำอาหาร นอกจากจะได้ความรู้ในการ ทำอาหารเพื่อรับประทานในหมู่ญาติมิตร แล้ว เป็นผลผลิตของอาหารบางชนิด เช่น กาละแมรม้ามัญ ข้าวเหนียวแดง ยัง สามารถนำกลับไปเป็นของฝากได้อีกด้วย นอกจากนี้ชุมชนยังสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ฝึกที่บ้าน เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่มีพื้นที่อยู่เขตจังหวัดราชบุรีเป็นแหล่งรวมความรู้เกี่ยวกับ พิษผักพื้นบ้าน เรียนรู้และรู้จัก การใช้ประโยชน์พรรณพืชมาตั้งแต่โบราณ โดยอาจจะมีการถ่ายทอดกันมาในรูปของการบอกต่อแบบปากต่อปากจากรุ่นสู่ รุ่น การจัดใส่ในเพลงพื้นบ้าน บันทึกสมุดข่อยใบลานต่าง ๆ พื้นผักบางอย่างเป็นที่รู้จักและใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง ใน ภูมิภาคแห่งหนึ่งแต่อาจจะไม่ปรากฏในอีกภูมิภาค เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านภูมิศาสตร์ พื้นที่ชนบทและกลุ่มชาติพันธุ์จึง เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพืชผักพื้นบ้านและการใช้ประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยวได้ อีกทั้งชาติพันธุ์มอญและ ชาติพันธุ์กระเหรี่ยงยังมีงานประเพณีที่เกี่ยวข้องกับอาหารที่สามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้แก่ งานประเพณีแห่ข้าวแช่ สงกรานต์มอญ และ งานประเพณีผูกแขนเรียกขวัญทานข้าวห่อของชาวกระเหรี่ยง การพัฒนาการท่องเที่ยวอาหารยัง สามารถดำเนินการผ่านการจัดการท่องเที่ยวสัมผัสวัฒนธรรมโฮมสเตย์ หรือ พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวใน Home restaurant รวมถึงการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารต่าง ๆ ในท้องถิ่น เป็นต้น

อภิปรายผล

อาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี เป็นอาหารที่มีความเป็นเอกลักษณ์ ทั้งในการเลือกแหล่งอาหาร กรรมวิธีในการประกอบอาหาร และ ยังมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานประเพณีท้องถิ่น การนำอาหารไปสู่อริบทของการ ท่องเที่ยวสามารถนำได้ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ที่ยังดำเนินการอยู่แล้วในท้องถิ่น ใช้อาหารชาติพันธุ์เป็นปัจจัย สนับสนุนด้านการท่องเที่ยว เช่นเดียวกับแนวคิดของ Hajalager and Corigliano (2000,p 23) ซึ่งเห็นว่าอาหารใน บริบทของการท่องเที่ยวจัดเป็นทรัพยากรพื้นฐานของด้านการท่องเที่ยวคล้ายกับภาคการขนส่ง โรงแรมที่พักอาศัยและสิ่ง อำนวยความสะดวกอื่นๆ อาหารท้องถิ่นในมุมมองของทรัพยากรพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับ แหล่งท่องเที่ยว สร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน และสร้างความแตกต่างให้กับแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจาก อาหารชาติ พันธุ์ อาหารชาติพันธุ์สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวไม่เพียงแต่ความต้องการด้านร่างกาย ยังสามารถ เป็นการเติมเต็มประสบการณ์แปลกใหม่ ใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้วัฒนธรรมและเข้าถึงจิตวิญญาณของสถานที่ (Sense of place) แล้วยังมีคุณสมบัติในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวตามแนวคิดของ Kim and Scarlers (2009, p. 429) ซึ่งพบว่าอาหารท้องถิ่น ช่วยให้นักท่องเที่ยวหลีกเลี่ยงจากความซ้ำซากจำเจของอาหารในชีวิตประจำวัน นักท่องเที่ยวได้ ลิ้มรสของความแท้ดั้งเดิม ในท้องถิ่น และ จากเจ้าของต้นตำรับ การรับประทานอาหารในท้องถิ่นสามารถตอบสนองความ ต้องการด้านความรู้สึก ช่วยในการเข้าถึงและพบปะแลกเปลี่ยน รวมถึงการสร้างความรู้ความภาคภูมิใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารนี้สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวแบบที่เรียกว่า Gastronomic tourism โดย มุ่งเน้นอาหารพื้นถิ่นที่สามารถรับประทานได้เฉพาะถิ่น เฉพาะที่จัดกิจกรรมการรับประทานอาหารของชุมชนที่มีความเป็น เอกลักษณ์ มีรสชาติอร่อย จัดเป็นการท่องเที่ยวอาหาร (Food tourism) (Richard C.Y.Chang et al.,2011) ที่ สามารถนำไปสู่การตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษได้

ข้อเสนอแนะ

การส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านวัฒนธรรมอาหารชาติพันธุ์ อาหารชาติพันธุ์เป็นอาหารพื้นถิ่นที่เกิดจากการ เรียนรู้ถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่รอบตัวเพื่อนำมาใช้ในการดำรงชีวิตและสร้างสรรค์ผลิตซ้ำจนเกิดเป็นวัฒนธรรมที่ เกี่ยวข้องกับการบริโภคสั่งสมกันมาหลายชั่วอายุคน ทำให้เกิดเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านโดยรู้จักนำเอาวัสดุที่มีอยู่ ใน ท้องถิ่นมาใช้ประกอบทำเป็นอาหาร ด้วยกรรมวิธีที่แตกต่างกันออกไป เป็นอาหารที่มีเอกลักษณ์และรสชาติเฉพาะตัวของ แต่ละพื้นที่ ความหลากหลายของชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีจึงทำให้อาหารพื้นถิ่นของจังหวัดมีความหลากหลาย หากมีการ จัดตั้งกลุ่มแม่บ้าน ทำอาหารพื้นถิ่นของแต่ละชาติพันธุ์ที่มีความเป็นดั้งเดิมจากเจ้าของวัฒนธรรม ผูกเชื่อมโยงกับเส้นทาง การท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวอยู่แล้ว เช่น เส้นทางท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก หรือ เส้นทางท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- จวน เครือวิษณยาจารย์. 2541. ภูมิปัญญาไทย ประเพณีหญิงตั้งครุฑและการอยู่ไฟของชาวไทย เชื้อสายมอญในราชบุรี. วารสารศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 กันยายน 2541 ธรรมรักษ์การพิมพ์, ราชบุรี.
- วรรณวิจักษ์. 2553. สร้างอาชีพผ่านอาหารชาติพันธุ์. วารสารของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. พิมพ์เป็นปีที่ 53 ฉบับเดือนมีนาคม - เมษายน 2553 หน้า 29 -31
- Boyne, S., Williams, F. and Hall, D., 2002. The Isle of Arran Taste Trail. In Anne- Mette Hjalager and Greg Richards (Eds.). **Tourism and Gastronomy** (pp. 91- 114). London : Routledge.
- Graziani, J. 2003. **Travel spending leads to 5,000 more restaurants in AAA Tourbook Guides**. Retrieved February 22, 2005 online from <http://www.aaanewsroom.net /Articles.asp? ArticleID=273&SectionID=4&CategoryID=8&SubCategoryID=31>
- Hjalager, A. and Corigliano, M.A. 2000. Food tourists determinants of an image. **International Journal of Tourism Research**,2, 281-293
- Hall, C.M.,& Mitchell, R. 2006. Gastronomy, Food and wine tourism.In D. Buhalis& C.Costa (Eds.) **Tourism business frontiers: Consumers, Productsts and industry** (pp.137-148). London : Butterworth Heinemann.
- Howard,D.2001. **Creating your destination’s competitive advantage : Your regional identity**. Paper presented at the 2nd New Zealand Food an Wine torusm conference.
- Kim,Y,G.,Eves,A.,&Sarless, C. 2009. Building a model of local food consumption on trips and holidays: A Grounded theory approach. **International Journal of Hospitality. Management**,28 (3) 423-431. Retrieved October 21, 2014 from www.Scinencedirect.com
- Richard C.Y Chang, Jaksa Kivela, Athena H.N.Mark. 2011. Attributes that influence the Evaluation of travel dining experience : When East meet West. **Journal of Tourism management**. 32 pp. 307-316

การใช้จักรยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในชาติพันธุ์ไทยทรงดำและชาติพันธุ์ไทยมอญ จังหวัดราชบุรี
Cycling for Cultural Tourism of Thai Song Dam and Thai-Mon
Ethnic Groups in Ratchaburi

แชลล์ม บัญลุ่ม

สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง 2) เพื่อศึกษาการใช้จักรยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชาติพันธุ์ไทยทรงดำและชาติพันธุ์ไทยมอญ จังหวัดราชบุรี

ประชากรเป้าหมายในการวิจัย ประกอบด้วย 1) นักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จำนวน 26 คน 2) ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้จักรยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชาติพันธุ์ไทยทรงดำและชาติพันธุ์ไทยมอญ จังหวัดราชบุรี จำนวน 19 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบประเมินทักษะการวิจัย และแบบสัมภาษณ์การใช้จักรยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชาติพันธุ์ไทยทรงดำและชาติพันธุ์ไทยมอญ จังหวัดราชบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย พบว่า

- 1) นักศึกษาทุกคนที่ได้รับการพัฒนาทักษะการวิจัย มีคะแนนทักษะการวิจัยหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา
- 2) การใช้จักรยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชาติพันธุ์ไทยทรงดำและชาติพันธุ์ไทยมอญ จังหวัดราชบุรี นั้นมีภูมิประเทศสภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ทางด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตและการต้อนรับของคนในชุมชนเหมาะกับการใช้จักรยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชาติพันธุ์เป็นอย่างดี

คำสำคัญ : จักรยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ชาติพันธุ์ไทยมอญ

Abstract

The objectives of the study were to 1) study the result of the students' development of research skills from the basis of the research questions designed in respect of local wisdom. Those students were from Faculty of Education, Muban Chombueng Rajabhat University; 2) explore information on cycling for cultural tourism of those Thai Song Dam and Thai-Mon ethnic groups in Ratchaburi. Research Participants consisted of 1) 26 volunteers from Educational Profession groups in Faculty of Education, Muban Chombueng Rajabhat University; 2) 19 informants from Thai Song Dam and Thai-Mon ethnic groups in Ratchaburi. The research instruments included research skills assessment form, and interview. Qualitative data analysis was performed by content analysis. Quantitative data was measured by using Percentage, Mean as well as Standard Deviation.

The research findings were summarized as follows:

- 1) All the students participated in the study gained higher score on research skills after the development program.

2) With the characteristics of the geography, environment, learning resources availability, way of life, and tourist- friendly personality, the result revealed that the locations of Thai Song Dam and Thai-Mon ethnic groups in Ratchaburi were empirically suitable and feasible for pleasure of Cycling for Cultural Tourism.

Keywords : Cycling for cultural tourism, Thai Song Dam Ethnic Group, Thai-Mon Ethnic Group

บทนำ

จากสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพสิ่งแวดล้อม การดำเนินชีวิตของมนุษย์ โครงสร้างของสังคมที่มีการเชื่อมโยงกันได้ง่ายด้วยการสื่อสารที่มีหลายรูปแบบ รวมทั้งพาหนะในการเดินทางที่มีให้เลือกอีกมากมายและในชีวิตประจำวันซึ่งจักรยานก็เป็นพาหนะหนึ่งที่มีการใช้เดินทางในระยะทางสั้นๆและระยะทางไกล ๆ มาเป็นเวลาช้านานแล้ว ถึงแม้ปัจจุบันการพัฒนาพาหนะอื่นเข้ามาแทนที่ทำให้ค่านิยมในการใช้จักรยานในประเทศไทยลดลงมาก แต่จักรยานก็ยังมีการใช้ในการเดินทางตอบสนองความต้องการวัตถุประสงค์ของบุคคลบางกลุ่มอยู่เสมอ เช่น ใช้ในการเดินทางในชีวิตประจำวัน ใช้ประกอบอาชีพ ใช้ในการออกกำลังกาย ใช้เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ ใช้ในการบำบัดรักษาโรค และใช้ในการท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ธงชัย พรรณสวัสดิ์ (2556 : 25) ที่ว่าจักรยานเป็นพาหนะที่ใช้ดีในหลาย ๆ สภาวะ ไม่ว่าจะเป็นทางลูกรัง ทางเรียบ ทางราบ ทางขรุขระ ถนนลาดยาง หรือถนนคอนกรีต เป็นต้น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อศึกษาเรียนรู้ชาติพันธุ์ต่าง ๆ ของชนเผ่าต่าง ๆ ในราชบุรี โดยการใช้จักรยานนับว่าเป็นการท่องเที่ยวในมิติใหม่ในประเทศไทย ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวได้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ ได้สัมผัสถึงชาติพันธุ์ชนเผ่าต่างๆ ที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยแล้วกลายเป็นคนไทยในทุกวันนี้ได้อย่างใกล้ชิดแล้ว การท่องเที่ยวยังส่งผลต่อคนในพื้นที่ให้เห็นความสำคัญของวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต อัตลักษณ์ของตนเอง ให้ดำรงไว้ได้อย่างยั่งยืนสืบต่อไป

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงจัดทำโครงการวิจัยเรื่อง การใช้จักรยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน 8 ชาติพันธุ์ โดยเน้นศึกษาในกลุ่มของไทยทรงดำ และไทยมอญซึ่งอยู่ภายใต้โครงการวิจัยเรื่อง โครงการพัฒนาครูของครูโดยผ่านกระบวนการวิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียนสาขาวิชาชีพครูให้สามารถใช้กระบวนการวิจัยในการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ และสามารถใช้ทักษะการวิจัยในการสร้างองค์ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาผลการพัฒนาทักษะด้านการวิจัยจากโจทย์ปัญหาภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
- 2 เพื่อศึกษาการใช้จักรยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชาติพันธุ์ไทยทรงดำ และไทยมอญ จังหวัดราชบุรี

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1.1 ทักษะด้านการวิจัยของนักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
- 1.2 การใช้จักรยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชาติพันธุ์ไทยทรงดำ และไทยมอญ จังหวัดราชบุรี

2. ขอบเขตด้านประชากรเป้าหมาย

- 2.1 นักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จำนวน 26 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบประเมินทักษะการวิจัย และแบบสัมภาษณ์ข้อมูลเส้นทางจักรยาน และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชนเผ่าไทยทรงดำ และชนเผ่าไทยมอญ มีรายละเอียดเครื่องมือแต่ละชนิดดังนี้

- 2.1 แบบประเมินทักษะการวิจัย แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของศึกษามีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 ข้อมูลทักษะการวิจัย มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

จำนวน 20 ข้อ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนทักษะในการวิจัย (Rubrics Scoring) โดยมีคะแนนเต็ม 40 คะแนน ช่วงคะแนนในแต่ละทักษะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาวิเคราะห์ จำแนกได้เป็น

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ คะแนนทักษะการวิจัยของนักศึกษา โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ เส้นทางจักรยานและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สัมภาษณ์ ข้อมูลทั้งหมดได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปเป็นองค์ความรู้

ผลการวิจัย

1. นักศึกษาทุกคนที่ได้รับการพัฒนาทักษะการวิจัย มีคะแนนทักษะการวิจัยหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา
2. การใช้จักรยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชาติพันธุ์ไทยทรงดำและชาติพันธุ์ไทยมอญ จังหวัดราชบุรี นั้นมีสภาพภูมิประเทศและบรรยากาศเหมาะกับการใช้จักรยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชาติพันธุ์เป็นอย่างมาก เนื่องจากพื้นที่เป็นที่ราบ สองข้างทางมีแม่น้ำ สวนผลไม้ ไร่ นา พืชผักและต้นไม้ใหญ่ให้ความร่มเย็น ประกอบกับถนนในชุมชนมีรถน้อยมากไม่เสี่ยงอันตราย สถานที่ต่าง ๆ ทางวัฒนธรรม เช่น วัด วิถีชีวิต บ้านเรือนและสิ่งก่อสร้างทางวัฒนธรรมก็อยู่ใกล้ถนน สามารถใช้จักรยานปั่นเข้าไปท่องเที่ยวศึกษาเรียนรู้ได้สะดวก ขณะเดียวกันเมื่อเข้าไปในชุมชนชาวบ้านก็ให้การต้อนรับทักทายถามถึงเรื่องการเดินทางโดยใช้จักรยานถึงที่มา จุดมุ่งหมายที่จะไป ระยะทางในการปั่น และให้ข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยวหรือวัฒนธรรมในชาติพันธุ์ของตนเองเป็นอย่างดี จากการวิจัยครั้งนี้ ข้อค้นพบในการพัฒนาคือ ควรมีการจัดการเรียนการสอนหรือการอบรมหรือการทำวิจัยให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการวิจัยให้กับนักศึกษาอย่างต่อเนื่องทุกชั้นปี สำหรับขยายฐานความรู้ด้านการวิจัยที่จะช่วยในการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ ต่อไป ด้านการใช้จักรยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ควรมีการศึกษาวินัยเพื่อจัดทำแผนพัฒนาและการบริหารจัดการใช้จักรยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชาติพันธุ์ไทยทรงดำและในชาติพันธุ์ไทยมอญ จังหวัดราชบุรี มีการส่งเสริมคนชาติพันธุ์ในพื้นที่ให้เห็นความสำคัญในวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง มีการส่งเสริมการใช้จักรยานในชีวิตประจำวันให้มากขึ้น พร้อมกับมีการพัฒนาเส้นทางให้เหมาะสมกับการใช้จักรยานให้มากยิ่งขึ้น ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวด้วยจักรยานที่หลากหลายและมีการประชาสัมพันธ์สู่กลุ่มผู้สนใจท่องเที่ยวโดยใช้จักรยานผ่านสื่อที่หลากหลาย ๆ รูปแบบ รวมทั้งมีการวัดและประเมินผลเพื่อนำผลมาพัฒนาการทำงานอย่างเป็นระบบต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. วิธีการพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะการวิจัยของ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ทักษะการศึกษาค้นคว้าข้อมูล ขั้นตอนที่ 2 ทักษะการสร้างโจทย์วิจัย ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาระเบียบวิธีวิจัย กำหนดแผนการเก็บข้อมูล และปฏิบัติการเก็บข้อมูล ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ผลและสรุปผล โดยวิธีการมอบหมายภาระงานตามใบงาน การอบรมเชิงปฏิบัติการ กิจกรรมกลุ่ม ลงพื้นที่ปฏิบัติการวิจัย และการสะท้อนผลการตรวจผลงาน สอดคล้องกับแนวปฏิบัติของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (วารินทร์ สิ้นสูงสุด, 2548: 51-53) ที่ได้ระบุองค์ประกอบสำคัญไว้ 6 ประการ คือ 1. ปัญหาในการสร้างสรรค์ความรู้ 2. กลุ่มในการเรียนรู้จากการปฏิบัติจะประกอบด้วยคน 4-8 คน 3. กระบวนการซักถามและการสะท้อนมุมมอง สมาชิกของกลุ่มการเรียนรู้จากการปฏิบัติ 4. แนวทางการแก้ไขที่นำไปสู่การปฏิบัติ 5. การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 6. การสนับสนุนการเรียนรู้ผลการพัฒนาด้วยวิธีการต่าง ๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทักษะในการวิจัย โดยหลังการพัฒนา นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการพัฒนาแต่อย่างไรก็ตามคะแนนที่ได้การประเมินทักษะการวิจัยในขั้นตอนที่ 3 ศึกษาระเบียบวิธีวิจัย สร้างแผนการเก็บข้อมูล และปฏิบัติการเก็บข้อมูล และขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์และสรุปผล ส่วนมากเป็นกิจกรรมกลุ่ม ดังนั้นในการประเมินนักศึกษาในกลุ่มเดียวกันจะได้คะแนนเท่ากัน แต่ความสามารถหรือทักษะในการวิจัยอาจไม่เท่ากัน ซึ่งทำให้คะแนนของนักศึกษบางคนอาจไม่สอดคล้องกับสภาพจริง

2. การพัฒนาทักษะการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ทักษะการค้นคว้าข้อมูล เป็นการฝึกให้นักศึกษาศึกษาค้นหาข้อมูลสารสนเทศจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งนักศึกษาต้องวิเคราะห์งานที่ได้รับมอบหมายให้สอดคล้องตามใบงาน นักศึกษามีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้มีความรับผิดชอบ รู้จักทำงานตามแผนงานและรู้จักแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงการสืบค้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง นักศึกษาสามารถจัดกระทำ ศึกษา วิเคราะห์ ลองผิดลองถูก จนเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจ ควบคู่กับการเรียนรู้หลักการที่ถูกต้องเหมาะสมจากการอบรมเชิงปฏิบัติการในขั้นตอนที่ 2 ทักษะการสร้างโจทย์วิจัย พบว่านักศึกษามีความตั้งใจการวิจัยได้ โดยใช้ความรู้ที่เห็นเป็นตัวนำเพื่อคัดเลือกปัญหา ซึ่งแรงจูงใจที่สำคัญในการทำงานวิจัยให้ประสบผลสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่มีคุณค่า ควรแก่การทำความเข้าใจในวิถีชีวิต ความเชื่อ ตลอดจนประเพณีความเป็นอยู่ต่าง ๆ สำหรับขั้นตอนที่ 3 ศึกษาเปรียบเทียบวิธีวิจัย สร้างแผนการเก็บข้อมูล และปฏิบัติการเก็บข้อมูล และขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์และสรุปผล เป็นขั้นตอนที่ให้นักศึกษาไปเผชิญกับสถานการณ์จริงในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมุ่งให้นักศึกษาได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าต่าง ๆ ได้ จากงานวิจัยของ นิวแมน ซีคาตา และเวสลาก (Newman Secada and Wehlage อ้างถึงใน ราเชน มีศรี. 2545) ที่ได้ศึกษาและสังเกตสภาพการจัดการเรียนรู้ภายในห้องเรียนเพื่อศึกษาสภาพห้องเรียนที่ส่งเสริมให้เกิดความคิด ผลการวิจัย พบว่านักเรียนจะประสบความสำเร็จมากที่สุดก็ต่อเมื่อนำความรู้ที่เรียนมาใช้และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้นนักศึกษาจะเกิดกระบวนการเรียนรู้และนำแนวทางที่เป็นทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติเกิดเป็นทักษะในการวิจัยต่อไป กิจกรรมในขั้นตอนที่ 3 และ 4 ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจากนำเสนอผลการวิจัย ก่อให้เกิดบรรยากาศที่สนุกสนาน มีอิสระในการอภิปราย ซักถามได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับ จุฑานุช บุชปวนิช (2547 : 5) ที่กล่าวว่ากิจกรรมกลุ่มมีส่วนช่วยในการพัฒนาด้านต่าง ๆ จึงเป็นการช่วยบุคคลให้พัฒนาตนเอง นับตั้งแต่การเรียนรู้ที่จะรู้จักตนเอง เข้าใจตนเองอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546 : 15-19) ที่กล่าวว่า คุณค่าของกิจกรรมกลุ่มสามารถสร้างพัฒนาการให้กับบุคคลในกลุ่มได้เป็นอย่างดี และพัฒนาความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคลได้ดีขึ้น

3. การใช้จักรยานในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชาติพันธุ์ ถึงแม้ปัจจุบันยังไม่ได้มีการดำเนินการแต่อย่างใด เนื่องจากผู้นำและประชาชนในพื้นที่ยังไม่เห็น ชาติความรู้ความเข้าใจแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวโดยใช้จักรยานเดินทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชาติพันธุ์ต่างๆ แต่ในอนาคตเมื่อผู้นำและประชาชนในพื้นที่ที่มีความรู้มีความเข้าใจ จะเห็นความสำคัญในการใช้จักรยานในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชาติพันธุ์ในพื้นที่ตนเองได้อย่างแน่นอน เนื่องจากสภาพพื้นที่ สิ่งแวดล้อมและแหล่งวัฒนธรรมในชาติพันธุ์ ของตนเองนั้นมีอยู่แล้วและคนในชุมชนยังมีความรักความหวงแหนที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมชาติพันธุ์ของตนเองให้อยู่ต่อไป

ในขณะที่เดียวกันกระแสการใช้จักรยานในประเทศไทย มีคนวัยต่าง ๆ มีอัตราการใช้จักรยานเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการใช้จักรยานในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชาติพันธุ์นั้นยังมีผู้ใช้จักรยานจำนวนมากที่สนใจแต่ยังขาดข้อมูลข่าวสาร การจัดกิจกรรม ประกอบกับการพัฒนาเส้นทางจักรยาน และสถานที่ทางวัฒนธรรมในชาติพันธุ์และสิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้นยังไม่ได้มีการพัฒนา ขาดการบริหารจัดการให้เป็นระบบ ดังนั้นแนวทางพัฒนาที่สามารถทำได้ คือ การระดมทรัพยากร ผู้รู้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาประชุมวางแผนการพัฒนาประกอบกับใช้ขบวนการวิจัยเข้ามาศึกษาด้วย เช่น มีการศึกษาผลกระทบการใช้จักรยานในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชาติพันธุ์ ถึงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมต่อวิถีชีวิตและต่อเศรษฐกิจ เป็นต้น จากนั้นก็มีการศึกษาการใช้จักรยานในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชาติพันธุ์กับบุคคลที่ใช้จักรยานในพื้นที่และนอกพื้นที่ พร้อมทั้งมีการประเมินผลการดำเนินงานทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันก็มีแผนสนับสนุนการดำเนินงานจัดทำเส้นทางจักรยานท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชาติพันธุ์ที่ได้มาตรฐาน เช่น เส้นทางมีความปลอดภัย มีป้ายบอกเส้นทางชัดเจน มีศูนย์ให้ข้อมูลหรือสถานที่ให้บริการติดต่อข่าวสารอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ แก่ผู้สนใจ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการจัดการเรียนการสอนหรือการอบรมหรือการทำวิจัยให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้านการวิจัยต่อไป
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำแผนพัฒนาและการบริหารจัดการใช้จักรยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชาติพันธุ์ไทยทรงดำและในชาติพันธุ์ไทยมอญต่อไป

3. ความมีการศึกษาการใช้จักรยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชาติพันธุ์ไทยทรงดำและไทยมอญ
สุ่อ่าเขียนและสากลต่อไป

เอกสารอ้างอิง

วารินทร์ สิ้นสูงสุด. 2548. การใช้การเรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อสร้างองค์การใฝ่เรียนรู้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สายใจ
คมเพชร ฉัตรศุภกุล. 2546. กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา
ราชน มีศรี. 2545. การเรียนรู้ตามสภาพจริงเพื่อพัฒนาการคิด. กรุงเทพฯ : การศึกษา กทม. ปีที่ 25 ฉบับที่ 12
(ก.ย. 2545), หน้า 4-12

การสำรวจประเมินศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อสร้างเส้นทางด้านการท่องเที่ยว
จากวิถีชีวิตและทรัพยากรท่องเที่ยวในท้องถิ่น : ชุมชนจอมบึง
Survey and Assessment on Potential of Local and Cultural Resources to
Develop Indigenous Tourism Routes: Case Study of Chom Bueng Community

บุญจอกงาม เอี่ยมศรีปลั่ง

สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและรวบรวมทรัพยากรท่องเที่ยวทั้งหมดในอำเภोजอมบึง เพื่อประเมินศักยภาพและความพร้อมของทรัพยากรท่องเที่ยวในอำเภोजอมบึง รวมทั้งจัดเส้นทางท่องเที่ยวในอำเภोजอมบึง เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ผลพบว่า ทรัพยากรท่องเที่ยวในอำเภोजอมบึง ประกอบด้วย ด้านธรรมชาติมี 8 แห่ง ด้านศาสนา/ประวัติศาสตร์ 15 แห่ง จากการหาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวใน อำเภोजอมบึง มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับดีมากอยู่ 3 แห่งคือ สำนักปฏิบัติธรรมสวนแก้ว ถ้ำเขาบินและถ้ำจอมพล ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในระดับดีอยู่ 7 แห่ง คือ วัดทุ่งกระถิน วัดถ้ำมังกฎ(วัดถ้ำทะเล) วัดวาปีสุทธาวาส อนุสาวรีย์รัชกาลที่ 5 วัดเขารังเสือ วัดถ้ำสิงโตทองและวัดป่าภาวนา ส่วนที่มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง มี 4 แห่ง คือ วัดรางบัว วัดป่าสัมมะงา วัดรางเฒ่าและวัดพรหมธรรมนิมิต ส่วนในด้านการจัดเส้นทางท่องเที่ยวในอำเภोजอมบึงพบว่าสามารถจัดเส้นทางท่องเที่ยวแบบไป-กลับ 5 เส้นทาง โดยเริ่มเดินทางมาจากจังหวัดราชบุรี เส้นทางที่ 1 ถ้ำเขาบิน สำนักปฏิบัติธรรมสวนแก้ว วัดถ้ำสิงโตทอง (ไหว้หลวงปู่โต๊ะ) แวะเยี่ยมชมกลุ่มนวดเพื่อสุขภาพและผักปลอดสารพิษ วัดป่าภาวนา และสวนผึ้งเส้นทางที่ 2 สวนพฤกษศาสตร์วรรณคดีภาคกลาง วัดเขารังเสือ ศูนย์วัฒนธรรม 8 ชาติพันธ์ (วัดวาปีสุทธาวาส) และถ้ำจอมพล เส้นทางที่ 3 ถ้ำเขาบิน ถ้ำจอมพล แวะเยี่ยมชมกลุ่มนวดเพื่อสุขภาพและผักปลอดสารพิษ วัดทุ่งกระถิน และจังหวัดกาญจนบุรี เส้นทางที่ 4 สำนักปฏิบัติธรรมสวนแก้ว ศูนย์วัฒนธรรม 8 ชาติพันธ์(วัดวาปีสุทธาวาส) วัดเขารังเสือ ถ้ำจอมพล วัดป่าภาวนาและสวนผึ้ง เส้นทางที่ 5 ถ้ำเขาบิน ศูนย์เพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์ป่าเขาประทับช้าง วัดเขารังเสือ วัดถ้ำมังกฎ(วัดถ้ำทะเล) และจังหวัดกาญจนบุรี แต่ที่ไม่ได้จัดแบบค้างคืน เพราะส่วนใหญ่แหล่งท่องเที่ยวในอำเภोजอมบึง จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่รู้จักของนักท่องเที่ยวว่ามีความสำคัญอย่างไร ส่วนใหญ่จะเดินทางผ่านไปเที่ยวอำเภอสวนผึ้งหรือจังหวัดกาญจนบุรีมากกว่าที่จะพักอำเภोजอมบึง ข้อเสนอแนะ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวที่ผ่านอำเภोजอมบึง รู้จักแหล่งท่องเที่ยวจอมบึงที่มีศักยภาพที่จะแวะท่องเที่ยวได้

คำสำคัญ : ทรัพยากรท่องเที่ยว เส้นทางด้านการท่องเที่ยว

Abstract

This research aimed at studying and collecting data on indigenous tourism resources throughout Chom Bueng, as to assess the potential and readiness of the existing tourism for the development of indigenous tourism trails by making links to other attractions nearby. It was carried out as a qualitative research. The instruments used for the data collection were in-depth interview and evaluation form on tourism potential. The results indicated that tourism resources in Chom Bueng consisted of eight natural attractions, and fifteen religious/historical attractions. According to the result of tourism potential assessment, it was found that there were three attractions (Suan Kaew Meditation Retreat Center, Khao Bin Cave, Chom Phon Cave) rated at a very high level,

โดยต้องหาจุดเด่น ความเป็นเอกลักษณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยว ประเมินทรัพยากรท่องเที่ยว จัดทำแนวทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอำเภอจอมบึงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ทั้งในราชบุรีและจังหวัดใกล้เคียงสามารถเป็นแหล่งรองรับการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวจากสวนผึ้งเป็นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และเพื่อรองรับการเปิดท่าเรือน้ำลึกที่ทวายประเทศพม่าที่จะผู้คนมากมายผ่านเข้าประเทศไทยทางด้านทับตะโก อำเภอจอมบึง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและรวบรวมทรัพยากรท่องเที่ยวทั้งหมดในอำเภอจอมบึง
2. เพื่อประเมินศักยภาพและความพร้อมของทรัพยากรท่องเที่ยวในอำเภอจอมบึง
3. เพื่อจัดเส้นทางท่องเที่ยว ในอำเภอจอมบึงและเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอำเภอจอมบึงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ใช้วิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวในอำเภอจอมบึง ทั้งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ศาสนา สิ่งอำนวยความสะดวกในจอมบึง โดยเลือกที่มีความโดดเด่น มีชื่อเสียงในอำเภอจอมบึง คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive selection) ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในตำบลต่าง ๆ ของอำเภอจอมบึง เช่น ปลัดเทศบาล เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ฯลฯ แล้วนำทรัพยากรที่ได้มาทำการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนำมาจัดเส้นทางท่องเที่ยวในอำเภอจอมบึง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ชุด

เครื่องมือชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการหาทรัพยากรท่องเที่ยว ในตำบลต่าง ๆ ที่มีอยู่ในอำเภอจอมบึง ได้แก่ ตำบลจอมบึง ตำบลปากช่อง ตำบลเป็กโพธิ์ ตำบลด่านทับตะโก ตำบลแก้มอัน ตำบลรางบัว

เครื่องมือชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่ประเมินมาตรฐานคุณภาพศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวแบ่งออกเป็นศักยภาพในการดึงดูดในด้านการท่องเที่ยว ศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรม ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว ศักยภาพในการบริหารจัดการ การจัดการด้านการท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลชุดที่ 1 เป็นการตรวจสอบว่าในตำบลต่าง ๆ ในอำเภอจอมบึง มีทรัพยากรที่ใช้ในการจัดทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอจอมบึงด้านไหนบ้าง เช่น ด้านธรรมชาติ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านศาสนา ฯลฯ

การวิเคราะห์ข้อมูลชุดที่ 2 เป็นข้อมูลที่คิดค่าคะแนน ดังต่อไปนี้คือ

81 ขึ้นไป	ระดับมาตรฐาน	ดีเยี่ยม
71 – 80	ระดับมาตรฐาน	ดีมาก
61 – 70	ระดับมาตรฐาน	ดี
51 – 60	ระดับมาตรฐาน	ปานกลาง
50 หรือน้อยกว่า	ระดับมาตรฐาน	ต่ำ

นำศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่มีระดับคะแนนดีมาก ดี หรือปานกลาง นำมาจัดเส้นทางท่องเที่ยวในอำเภอจอมบึงให้เป็นตัวอย่างเส้นทางท่องเที่ยว

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษา พบว่า ทรัพยากรท่องเที่ยวในอำเภอจอมบึงแบ่งออกเป็น ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 7 แห่ง ได้แก่ ถ้าเขาบิน เขาล้าน ถ้าภูเขาทะเล สวนรุกชาติถ้าจอมพล สวนพฤกษศาสตร์วรรณคดีภาคกลาง สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าเขาสน ศูนย์เพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์ป่าเขาสน ทรัพยากรท่องเที่ยวทางศาสนา/ประวัติศาสตร์ 14 แห่ง ได้แก่ ถ้าจอมพล วัดเขารังเสือ วัดถ้าสิงโตทอง วัดถ้ามกุฏ (วัดเขาทะเล) วัดเทพประทานพร สำนักปฏิบัติธรรมสวนแก้ว วัดวาปีสุทธาวาส วัดรางบัว วัดป่าสัมมะงา วัดทุ่งกระถิน วัดพรหมธรรมนิมิต วัดรางเฒ่า สำนักสงฆ์เขากลางตลาด วัดป่าภาวนานิเวศ สำนักสงฆ์สามประเจ ความพร้อมของทรัพยากรด้านกิจกรรมมี 8 แห่ง ได้แก่ งานสักการะอนุสาวรีย์รัชกาลที่ 5 งานสสส.จอมบึงราชอน งานกีฬารมร่อนพาราไกลด์ดีดิงนานาชาติ งานจอมบึงเสื่อภูเขา งานปิดทองพระพุทธรูป

ไสยาสน์ถ้ำจอมพล กลุ่มปลูกผักในตะกร้าและแปรรูปจากธรรมชาติ กลุ่มนวดเพื่อสุขภาพและการแปรรูปสมุนไพร การออกกำลังกายในน้ำ ด้านที่พักมี 9 แห่ง ได้แก่ เรือนชมดาว นกสวน-รีสอร์ท จอมบึงอิน แอนด์ รีสอร์ท กลางบึง รีสอร์ท จอมพลพาเลซ ผิงทองรีสอร์ท ปลายทุ่งรีสอร์ท บ้านทราย รีสอร์ท จอมพลเฮาส์ ร้านอาหารมี 13 แห่ง ได้แก่ ร้าน ภูรี เปิดอย่างลิตเติ้ลดี๊ก ร้านบั้งหยาย ร้านลมโชย ร้านหมูป่า ร้านลูกน้ำ ร้านปลายการ์เด็น สวนอาหารบ้านนนท์จิรา ร้าน เบ็ดพะโล้ ด่านทับตะโก ร้านเจ้าคุณ ร้านปราชัญญ์ ร้านก้วยเตี่ยวเปิด ปากบึง ร้านทะเลลิว ร้าน Z ด้า

2. ผลจากการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวใน อำเภอจอมบึง มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับดีมากอยู่ 3 แห่ง คือ สำนักปฏิบัติธรรมสวนแก้ว ถ้ำเขาบินและถ้ำจอมพล ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในระดับดี อยู่ 7 แห่ง คือ วัดทุ่งกระถิน วัดถ้ำทะลุ วัดวาปีสุทธาวาส อนุสาวรีย์รัชกาลที่ 5 วัดเขารังเสื่อ วัดถ้ำสิงโตทอง และวัดป่าภวนา ส่วนที่มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง มี 4 แห่ง คือ วัดรางบัว วัดป่าสัมมะงา วัดรางเฒ่าและวัดพรหมนิมิต

ตารางแสดงศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอจอมบึง

ลำดับที่	แหล่งท่องเที่ยว	ระดับคะแนน	ระดับมาตรฐาน
1	สำนักสงฆ์วัดสวนแก้ว	78.5	ดีมาก
2	ถ้ำเขาบิน	75	ดีมาก
3	ถ้ำจอมพล	72	ดีมาก
4	วัดทุ่งกระถิน	69.5	ดี
5	วัดถ้ำทะลุ	66.5	ดี
6	วัดวาปีสุทธาวาส(ตลาดควาย)	65.5	ดี
7	อนุสาวรีย์รัชกาลที่ 5	65	ดี
8	วัดเขารังเสื่อ	62	ดี
9	วัดสิงโตทอง	62	ดี
10	วัดป่าภวนา	61	ดี
11	วัดรางบัว	58	ปานกลาง
12	วัดป่าสัมมะงา	54.5	ปานกลาง
13	วัดรางเฒ่า	53.5	ปานกลาง

3. ผลจากการนำผลการประเมินศักยภาพมาจัดเส้นทางท่องเที่ยวแบบไป-กลับ 5 เส้นทาง โดยเริ่มเดินทางมาจากจังหวัดราชบุรี

เส้นทางที่ 1 ถ้ำเขาบิน สำนักปฏิบัติธรรมสวนแก้ว วัดถ้ำสิงโตทอง(ไหว้หลวงปู่โต๊ะ) แวะเยี่ยมชมกลุ่มนวดเพื่อสุขภาพและฝึกปลอดภัยพิช วัดป่าภวนาและสวนผึ้ง

ภาพที่ 1 สำนักปฏิบัติธรรมสวนแก้ว

ภาพที่ 2 วัดถ้ำสิงโตทอง

ภาพที่ 3 วัดป่าภวนา

เส้นทางที่ 2 สวนพฤกษศาสตร์วรรณคดีภาคกลาง วัดเขารังเสื่อ ศูนย์วัฒนธรรม 8 ชาติพันธุ์ (วัดวาปีสุทธาวาส) และถ้ำจอมพล

ภาพที่ 4 สวนพฤกษศาสตร์วรรณคดีภาคกลาง ภาพที่ 5 ศูนย์วัฒนธรรม 8 ชชาติพันธุ์ ภาพที่ 6 วัดเขารังเสือ

เส้นทางที่ 3 ถ้ำเขาบิน ถ้ำจอมพล แวะเยี่ยมชมกลุ่มนวดเพื่อสุขภาพและฝึกปลอดภัยพิช วัดทุ่งกระตืนและ
กาญจนบุรี

ภาพที่ 7 ถ้ำจอมพล

ภาพที่ 8 ถ้ำเขาบิน

ภาพที่ 9 วัดทุ่งกระตืน

เส้นทางที่ 4 สำนักปฏิบัติธรรมสวนแก้ว ศูนย์วัฒนธรรม 8 ชชาติพันธุ์(วัดวาปีสุภาวาส) วัดเขารังเสือ ถ้ำจอมพล
วัดป่าภาวนาและสวนผึ้ง

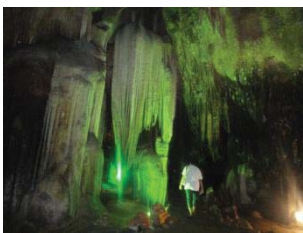

ภาพที่ 10 สำนักปฏิบัติธรรมสวนแก้ว

ภาพที่ 11 ศูนย์วัฒนธรรม 8 ชชาติพันธุ์

ภาพที่ 12 วัดเขารังเสือ

เส้นทางที่ 5 ถ้ำเขาบิน ศูนย์เพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์ป่าเขาประทับช้าง วัดถ้ำเสือ วัดถ้ำทะลุ จังหวัด
กาญจนบุรี

ภาพที่ 13 ถ้ำเขาบิน

ภาพที่ 11 ศูนย์เพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์ป่า
เขาประทับช้าง

ภาพที่ 12 วัดเขารังเสือ

ผู้วิจัยไม่ได้จัดแบบค้ำคืนเพราะส่วนใหญ่แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอจอมบึง จะเป็นทางผ่านไปเที่ยวอำเภอ
สวนผึ้งหรือจังหวัดกาญจนบุรีมากกว่าที่จะพักอำเภอจอมบึง ส่วนใหญ่จะมาราชการหรือมาธุระที่อำเภอจอมบึง

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาเรื่องการศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยว ในการศึกษาชุมชนจอมบึง : โดยการสำรวจประเมินศักยภาพ ทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อสร้างโอกาสด้านการท่องเที่ยวจากวิถีชีวิตและทรัพยากรท่องเที่ยวในท้องถิ่น มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากการสำรวจทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว ในอำเภอจอมบึง พบแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มีศักยภาพในการจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับวัด/ศาสนสถาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของวนิดา ตรีสวัสดิ์ (2555) พบว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวไหว้พระเสริมสิริมงคลจังหวัดราชบุรีมีจุดเด่นและเอกลักษณ์ 5 ด้านคือด้านสถาปัตยกรรม/จิตรกรรม ด้านประวัติศาสตร์ ด้านขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี ด้านศาสนา/ความเชื่อ และด้านวัดประจำชุมชน และผลการศึกษาของสุพรรณิ ชะโลธร (2547) ที่พบว่า ราชบุรีก่อให้เกิดการท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบ และหนึ่งในนั้นคือแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ แต่นักท่องเที่ยวทั่วไปจะไม่รู้จักแหล่งท่องเที่ยวและไม่ให้ความสำคัญแวะเยี่ยมชม

2. จากการสำรวจศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอจอมบึง ที่มีศักยภาพระดับดีมาก 3 แห่งคือ สำนักปฏิบัติธรรมสวนแก้ว ถ้าเขาบินและถ้ำจอมพลพล ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในระดับดี อยู่ 7 แห่ง คือ วัดทุ่งกระถิน วัดถ้ำทะลุ วัดวาปีสุทธาวาส อนุสาวรีย์รัชกาลที่ 5 วัดเขารังเสือ วัดถ้ำสิงโตทอง และวัดป่าภวนา ส่วนที่มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง มี 4 แห่ง คือ วัดรางบัว วัดป่าสัมมะงา วัดรางเฒ่าและวัดพรหมนิมิต แต่นักท่องเที่ยวที่ผ่านอำเภอจอมบึงไม่รู้จักถึงความสำคัญและความสวยงามของสถานที่ท่องเที่ยว

3. การจัดเส้นทางท่องเที่ยวในอำเภอจอมบึง การจัดเส้นทางท่องเที่ยวแบบไป-กลับ 5 เส้นทาง โดยเริ่มเดินทางมาจากจังหวัดราชบุรี **เส้นทางที่ 1** ถ้าเขาบิน วัดสิงโตทอง (ไหว้หลวงปู่โต๊ะ) แวะเยี่ยมชมกลุ่มนวดเพื่อสุขภาพและฝึกปลอดภัยพิช วัดป่าภวนาและสวนผึ้ง **เส้นทางที่ 2** สวนพฤกษศาสตร์วรรณคดีภาคกลาง วัดเขารังเสือ ศูนย์วัฒนธรรม 8 ชาติพันธุ์(วัดวาปีสุทธาวาส)และถ้ำจอมพล **เส้นทางที่ 3** ถ้าเขาบิน ถ้ำจอมพล แวะเยี่ยมชมกลุ่มนวดเพื่อสุขภาพและฝึกปลอดภัยพิช วัดทุ่งกระถินและกาญจนบุรี **เส้นทางที่ 4** สำนักปฏิบัติธรรมสวนแก้ว ศูนย์วัฒนธรรม 8 ชาติพันธุ์(วัดวาปีสุทธาวาส) วัดเขารังเสือ ถ้ำจอมพล วัดป่าภวนาและสวนผึ้ง **เส้นทางที่ 5** ถ้าเขาบิน ศูนย์เพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์ป่าเขาประทับช้าง วัดถ้ำเสือ วัดถ้ำทะลุ จังหวัดกาญจนบุรี แต่ที่ไม่ได้จัดแบบค้างคืน เพราะส่วนใหญ่แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอจอมบึง จะเป็นทางผ่านไปเที่ยวอำเภอสวนผึ้งหรือจัดหัตถ์กาญจนบุรีมากกว่าที่จะพักอำเภอจอมบึง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวนิดา ตรีสวัสดิ์ (2555) พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ สบายใจเมื่อได้สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์/ศาสนา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาพบว่า ทรัพยากรท่องเที่ยวในอำเภอจอมบึง หลายแห่งที่มีศักยภาพเพียงที่จะรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มครอบครัวมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ แต่ยังคงขาดการประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงนักท่องเที่ยวให้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอจอมบึงที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะรองรับ ผู้ที่จะเดินทางท่องเที่ยวก่อนหรือหลังจากเดินทางไปอำเภอสวนผึ้งหรือจังหวัดกาญจนบุรี

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2556. **อุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- จังหวัดราชบุรี. 2556. **ข้อมูลจังหวัดราชบุรี**. ค้นเมื่อ 10 มกราคม 2556. จาก <http://www.ratchaburi.go.th/data/storyafracha.htm>.
- วนิดา ตรีสวัสดิ์. 2554. **การศึกษาเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเส้นทางไหว้พระเสริมสิริมงคล จังหวัดราชบุรี**. สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช. 2545. **เอกสารการสอนชุดการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว หน่วยที่ 1-8**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- สังจา ไกรศรรัตน์. 2552. **การศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพทางการตลาดของสินค้าทางการท่องเที่ยว จังหวัดราชบุรี : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง**.

- สุพรรณณี ชโลธร. 2550.การวิเคราะห์ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี.กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- ศิริจรรยา ประพุดติกิจ. 2553. การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดตราด เพื่อจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการท่องเที่ยวอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อำเภอจอมบึง. 2556. ข้อมูลตำบลต่าง ๆ ในอำเภอจอมบึง. ค้นเมื่อ 15 มกราคม 2556. จาก <http://www.amphoe.com/menu.php>.
- อาภรณ์ สุนทรวาท. 2552. การพัฒนาเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดราชบุรีเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติและมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- Boy, S. 2002. Cultural and heritage tourism in Canada : Opportunities, principles and challenges. *Tourism and Hospitality Research* , 3 (February) : 211 – 233
- Goeldner, C. R. : Ritchie , J . R .:and McIntosh, R. W. 2000. **Tourism : Principles practice philosophies. Eighth Edition.** New York : John Wiley & Sons, Inc.

อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

“ไฟดี ไฟรู้ สู้งาน”

เอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

“เป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาตะวันออก
บนพื้นที่ภาคตะวันตก”

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

46 หมู่ 3 ต. จอมบึง อ. จอมบึง จ. ราชบุรี 70150 โทรศัพท์ 032-261790 โทรสาร 032-261078

<http://www.mcru.ac.th>